MDK

Benedek K.

Babákat készitett a tallini kiállitásra.

Cikk: Népmüvészeti, háziipari és ...

Magy.Iparmüvészet, 1936. 29-30.lap

Benedek Kata

György László: "Feltámadt a magyar bábszinház" cimmel arról tudósit, hogy megalakitották a Magyar Bábszinház Barátainak Társaságát. Jaschik Álmos lett az uj társaság müvészeti vezetője és elnöke. Ő tervezi a "Pancimanci" marionett figuráit, melyek közül a lap öt bábfigurát bemutat.
A bábfigurák egy részét Benedek Kata tervezi.
Repr.-ók.

Délibáb, Bp. 1935. nov. 16. IX. évf.
47. sz. 28-3o. lap.

Benedek Kata

"A világ szinpada" cimmel a "Studio" c. angol lap kiadott egy könyvet, melyben diszlettervek és kosztümök szerepelnek a világ minden tájáról. Szerzője: Komisarjevszky orosz szinész és rendező. A világ majd minden szinpadáról közöl diszlettervet és kosztümöket, s a produkciók mellett megnevezi a müvészek nevét is. A magyarok közül szerepelnek: Oláh Gusztáv a "Coppelia" diszletével, mely az Operaház előadásához készült, s a lap is bemutatja. Fülöp Zoltán egy szinpadképe, melyet nem nevez meg.
Délibáb, Bp. 1936. jan. 11. X. évf. 3. sz. 21-23. lap.

Benedek Kata

Benedek Kata diszletei több külföldi szinházban szerepelnek, közülük a "Faust" börtönjelenetéhez tervezett szinpadképét /1932./ Münchenben, Berlinben és Kölnben kiállitották. A lap is bemutatja. Repr. Nemes Erik, -Jaschik Álmos növendéke- a "Phedra" előadásához tervezett szinpadképét közli a könyv. Moholy Nagy László a Berlinben élő festőművésznek a "Pillangó kisasszony" előadásához tervezett diszleteit a berlini Kroll-opera részére és Hindemith: "Oda-vissza" c. müvéhez készült szinpadképeit mutatja be.

Délibáb, Bp. 1936. jan. 11. X. évf. 3. sz. 21-23. lap.

Benedek Kata

MDK

A valódi arcot elrejtjük, tusfestmény

"A sors irányit", tusfestmény

"Mindenki keresztje"? tusrajz

Mücsarnok 1931 őszi tárlat

MDK

Benedek Kata

Jaschik Álmos növendéke, munkájával szerepelt az árumüvészeti kiállitáson, melyet Jaschik növendékeinek munkáiból rendezett.

(e.a.): Árumüvészeti kiállitás.

Ujság, 1927.ápr.24.

Benedek Kata

Szerepelt a Műsorok őni tárlatán.

PH. 1932. X. 29.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HEVES MEGYEI
NÉPÚJSÁG

1961 ÁPR 19.

Benedek Katalin

— AZ ÖLTÖZKÖDÉS történetéből. Az egri Megyei Művelődési Ház Pallas klubjának csütörtök esti vendége Benedek Katalin festőművésznő lesz, aki az öltözködés történetéről folytat beszélgetést a fiatalokkal.

Benedek Kató

Kerepes a akvarell és Pastell-festők Egyesületének kiállítása a Nemzeti Szalonban.

Est 1938 XI-20.

Benedek Kata szobrász

NDK

M. egyházművészeti kiáll. M.Szal. 1941. II.

Benedek Kata

MDK

A három Mária, tempera

Műcsarnok 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

Benedek Kata

MDK

Magyar népmese, vizfl. I-II.

Műcsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

MDK

Benedek Kata

"A sors irányit", tusf.

"Mindenki keresztje", tusr.

Képzm. Társ. 1931. őszi kiáll. kat. 42 l.

MDK

Benedek Kata

"A valódi arcot elrejtjük", tusf.

Képzm. Társ. 1931. őszi kiáll. kat. 42 l.

M.D.K.

Benedek Kata

Lukács József művészekkel folytatott interjú
ját közli a lap. /Cimet nem lehet megállapita
ni, mivel a lap hiányos/
Az interju keretében a művész tréfás rajzát
közli a lap és megjegyzi, hogy Kálvária-stáci
ókat rajzol és Mécs László verseit illusztrá
ja.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1939. május 24-31.
II. évf. 21 sz. 35. lap

.J.C.

Benedek Kata MDK

"Az utitárs", Andersen illusztrációk, tempera I-A

Műcsarnok 1937 Téli kiállitás

Benedek Kata.

Illustrációi szerepeltek az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán, melyet a régi Műcsarnokban rendeztek.

Budapesti Hirlap, 1924. dec. 2.

Benedek Kata

Illusztrációkkal szerepel a
műcsarnok téli tárlatán

Magyarság 1937 I. 23

Benedek Kata

Illusztrációkkal nekrepel a hűsarnok tér. tárlatán

Nemzeti Újság 1937 I. 23

Benedek Kata

Szerepelt a dúcsamok. Őni tárlatán.

EK 1932. X. 30.

Benedek Kata
tsdörnövér

csoportkiállítás – nemzeti szalonban –
képeivel szerepel. –

Pesti Hirlap
1929 IV 20

Benedek Kata
testőrnővér

Csoportkiállítás – nemzeti szalonban – képeivel szerepel. Tanulik tanítványa az életet álomszerűen látja, munkái komoly elmélyedésről tesznek tanúságot. —

Sz. Est

1929. IV. 21

Benedek Kata
Festőművész

Csoportkiállítás – Nemzeti Szalonban –
Képcsivel szerepel. –

Magyarság
1929 IV. 20.

Benedek Kata
festőművész

• **(A Nemzeti Szalon kiállítása.)** Sajátságosan ellentétes törekvésű művészek munkáiból gyüjtötte össze legujabb kiállításának anyagát a Nemzeti Szalon. Ezeket a művészeket talán csak egyetlen egy dologban, az előadás játékos könnyedségében lehet közös nevezőre hozni. De még e tekintetben is különálló művész közöttük *Benedek* Kata, akinek előadásbeli könnyedsége és játékossága csak látszat, mert alapjában minden vonala nehéz laboratoriumi munka eredménye. Ebben a rajzolásban, ahogyan ő a grafikai szerszámokat és anyagokat kezeli, rendkivül gazdag fantázia jelentkezik. Kis kompozíciót azonban ez a fantáziabeli gazdagság nem teszi teatrálissá, mert képei levegőjéből mindig az életnek valamely komoly, néha szinte komor jelenete és problémája tükrözik ki. *Jaschik* Álmos iskolájának eddig talán legjobb növendékével találkoztunk. Sajátságos és értékeket rejtő művészet a *Prohászka* Istváné is, de éppen az ellenkező végleten. A Benedek Kata pedantériájával szemben Prohászka egyáltalában nem válogatós a kifejezési eszközökben, néha gyerekességig bénul naivsága, egyikmásik munkája egy elemista rajzfüzetének telefirkált lapjához hasonlit s mégis jelentékeny művészi erő lappang ebben a látszólagos kuszáltságban, az ugyszólván csak érzésekre támaszkodó vonalakban. Kivételes tehetségü művésznek igérkezik *Schalk* László, különösen grafikáiban, bár tájképei között is találtunk két-három abszolut értékü munkát. Rajzaiban azonban feltétlenül biztosabb, határozottabb és kifejezőbb. *Walderné Unger* Margit szerepel a legnagyobb gyüjtemény-

Uj Kenyedik
1929 IV 25

47.

nyel. Nagy kompozíciós törekvéseinél még nincs meg a teljes felkészültsége, néha találomra old meg felületi problémákat s a rajz bibtonsága, de a színek határozottsága nélkül is tud művészi hatást gyakorolni a szemlélőre. Biztató a termékenysége s az az önfegyelem, amellyel nem igyekszik a megoldatlanságokat erőszakos spekulativ uton eltávolitani munkáiból. Érdekes grafikus tehetség az osztrák *Winninger* Ferenc, akinek munkáiban a vonalvezetés ziláltságát jól ellensulyozza szineinek meleg harmoniája. A *Makovsky* Stefánia grafikái lelkes, tiszta munkák.

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Benedek Kata

Született Budapesten 1903-ban. Grafikus, plakát tervező, könyv illusztrátor. Tanulmányai: A Lipesti Képző-művészeti Főiskolán (Jaschik A.)

Fekete Márton: Prominent Hungarians

Home and Abroad, München, 1966.

334 l. 36 l.

Benedek Lala

Jól ismert könyv borítók tervező.

Fehete Márton: Prominent Hungarians Home and Abroad, München, 1966. 334 l 36 l.

Benedek Kató
Gyűrűvén

Csoportkiállítás – Nemzeti Szalonban –
Timm kultúrája lapjai adják a csoportkiállítás
grafikai részét.

8 órai újság

1929 10.21

Benedek Kató
festőművész

Csoportkiállítás – Neuvsat Szalonban – grafikusművész, de ebben kiváló. Tökéletes formaismerete, a színek képalkotó hatásának a legapróbb részletekig felfedett titka mesterével, Taschikkal szinte egyenrangúvá teszi. Egyéni elkülönülést várunk ettől a tehetséges művésznőtől, akinek a Bányárvonat c. képe erre biztos reményt és nyújt. –

Esti Kurir
1929 IV 21

Benedek Kata
festőművés

Csoportkiállítás – ucunati Szabadban –
képzeletét különösen a pelen és a pövő szerelés
problémái érdeklik. Taschik Álmos szelle-
mében, kusnyi formatudással illusztrálja
a Wellsi szemléket is –

Budapesti Hirlap
1929 IV 21

Benedek Kata
festőművész

Csoportkiállítás a Nemzeti Szalónban

Hét fiatal művész képeit állítja ki a holnap megnyíló kiállításán a Nemzeti Szalón. Különböző törekvéseket képviselnek, de valamennyiük megérdemli, hogy komoly figyelemre méltassuk bemutatkozásukat. *Benedek* Kata Jaschik Álmos tanítványa, finomtechnikájú és gazdag fantáziájú illusztrátor.

Adorján Györgyné *Makovsky Steff* is illusztrációt állított ki. Rögtön a legnehezebben kezdte, Adyt próbálta illusztrálni. Ez természetesen neki sem sikerülhetett kifogástalanul, sokkal jobbak cannesi akvarelljei és különösen szép egy *Nyári reggel* című dekoratív kis képe.

Szopori Nagy Miklós könnyed impresszionista színvázlatain Párizs hatása érzik —igen jó értelemben.

Prohászka István a legeredetibb és legfurcsább szándékú művész a kiállítók között, karikaturát fest nagy vásznakra, olajjal. Nagyszerű szemmel látja meg a groteszket, de eszközeit eltéveszti. Karikirozza a falut, a parasztot, a lovat, a libát, de karikaturának hat Utolsó vacsora című képe is. Ha szándékaihoz megtalálja a megfelelő eszközöket, egész biztosan kitünő eredményeket fog elérni. *Schalk* László nagyon tehetséges festő, csak törekvései szétágazóak még. De egészen biztosan meg fogja találni a maga egyéni útját ,amelyet leginkább rajzain közelit egyelőre meg, ezek nagyon finomak és sokatigérők. *Walderné Unger* Margit legujabb munkái az első termet töltik meg, lendülettel komponálja finom színhatású képeit, amelyekben sok az expresszív érzés.

Magyarország
1929 IV. 21.

57

Kiadás előtt

Egy osztrák vendége is van a kiállításnak, *Winninger* Ferenc, aki éveket töltött Abesszíniában és ott készített festményeit mutatja be. Kollekciója meglehetősen egyhangú, egzotikuma nem eléggé érdekes, nem túlságosan indokolt, hogy magyar művészek elől elvesz egy teremnyi helyet. (m. l.)

A csatolt ügyiratok számai:

Benedek Kata
tsdőművés

Csoportkiállítás – nemzeti szalonban –
erős mesterségbeli kézvége s témabeli ötletessége
stilárisan még felszabadulásra vár mesterei-
nek formanyelvének kataszalól.

Magyar Hilan

1929.10.21

Benedek Kata
festőművén

Csoportkiállítás – nemzeti szalonban –
Wells egyik könyvéhez kérült illusztrációi-
val külföldön is felvehéti a versenyt. –

Magyarság
1929 10.2.

Benedek Kató
festőművész

Csoportkiállítás – Nemzeti Szalonban – fiatalok kultúrája, ötletes grafikus, akinek fantáziája néha meglepően lendül fel. A fáklya és a Cinkosok a rávos tusrajz, mint kísértetiesen vízió hat. Kifejezők és artistikusak a Wells illusztrációk is. Szívesen láttuk volna néhány ötletes könyvfedél rajzát is

Nemzeti újság

1929 10 21

Benedek Kata
festőművész

Pesti Hirlap
1929 10.21

— **Uj csoportkiállitás.** A Nemzeti Szalon express tárlatai sorába most egy ujabb csoportkiállitást illesztett be hét szereplővel, köztük egy osztrák Afrikautazóval. A tárlat anyagában nincs semmi egység, legfeljebb a nyugtalan idegességben. Két szereplőt mindjárt előtérbe helyezünk, bár a legkevesebb művet állitották ki. Az egyik *Benedek Kata*, akitől tiz színes tusrajzot láttunk, mindegyik lapja artisztikus, különösen szépek Wells: „Emberek a holdban" cimü művének illusztrációi, melyek pompásan kifejezik a nagy iró fantáziáját. Meglepően érdekes *Adorján Györgyné* sz. Makovsky Stefi Ady-illusztrációinak akvarell-sorozata. A művésznő a kubizmus egészen átfinomodott stilusában fejezi ki a költő gondolatait, melyekbe magyaros érzést sző bele. Ilyen nagyon finom képe a „Séta bölcsőhelyem körül", azután a „Nyári reggel"; érdekes a „Monteparnassei tetőhangulat", a "Fehér lótuszok", bár egyik-másik képe tartalmát még Ady se tudná könnyen kibogozni. Friss akvarell-sorozatot küldött be *Szopori Nagy Miklós* is párisi tartózkodásából, ahol több éve él. Nemcsak biztos rajztudás, de élénk szinek és tisztult izlés is jellemzik. Művészi becsü a „Régi házak", a „Vásáros utca", a „Moulin Rouge" s a Montmartrei részletek. A tárlat legélénkebb szereplője *Prohászka István*, akitől mesteri akvarell-tájrészleteket látunk, viszont az olajjal festett vásznain *vérbeli humoristának* mutatkozik be. Fakturájában is hű ehhez, mert a szürke vásznakra minden teketória nélkül rakja fel, mint a papirból kivágott alakokat, humortól duzzadó alakjait. Festése a lehető legprimitivebb, de annál gazdagabb groteszkségben és ötletekben. Ilyen a „Zugolódó paraszt", a „Gyémánthegyeken", a „Szállást ke-

57

resők", a „Könyvtárban", a „Vásár". Még biblikus vásznakat is fest ilyen modorban (az „Utolsó vacsora"). Nagy képtömeggel tölti meg *Walderné Unger Margit* a Szalón első termét. A művésznő bejárta a világot és sok motivumot tár elénk. Látjuk Spanyolország, Mallorca sziget, Hollandia, Belgium, Biarritz, Firenze, Kalifornia tájrészleteit, bár a Mallorcai olajfás erdőt viharzó tengernek is nézhetjük. Hibája az is, hogy a tájat függőlegesen festi, (mélység nélkül). Sok aktkompoziciója is van, itt is az egymásrahalmozás hibája. Szóval egy művésznő gazdag fantáziával, de tulmohó alkotásvággyal. Olyan ez a művészet, mint a zavaros tokaji bor, mely jól átszürve nektár is lehet. *Schalk László* ujabb szereplő, akitől jó budai városrészleteket látunk és szódrákosi tanulmányokat. Festményein még sokszor tulédeskés, viszont grafikái igen frissek és közvetlenek, különösen budapesti motivumai. Utoljára hagytuk az osztrák szereplőt, *Winninger Ferencet*, aki abesszíniai vázlatait állitja ki, feketebőrü szépségeket és tipusokat, zavarosan fölkent zöld lombos tájakat. Érdeklődésünket bizonyára fokozná, ha mindezt komoly művészi tudással tolmácsolná, nemcsak ugy találomra föllkenve. Még borzalmasabbak, sőt egyenesen ijesztőek litografált fejei, ezek nem afrikai vadak, hanem európai fehérek, de egészen elvaditóak. *(k. k. l.)*

Benedek Kata
Istőmű vár

Csoportkiállítás – Nemzeti Szalonban – szines tusai szendkívül finomak, gazdag fantáziára vallanak s a Farkas-iskola alapos studiumain épültek fel. – Különösen szépa Cinkosok s a Fékhez zárt kompozíciója, amelyet néhány artisztikus Wells-illusztráció egészít ki. –

Pesti Napló
1929 IV. 21

Benedek Kata
Istőmüvén

Csoportkiállítás – nemzeti szalonban – érdekesek
és nyszerűek kompozíciói, amelyek a nacifista gon-
dolatot szolgálják. Stlakjaiban könnyű azt a nem-
zetközi emberi felismerni, aki egy nemzetközi gondo-
latot képvisel. Csupa Lacos alak, valamennyien él-
nek, minden mozdulatok csupa erő és céltudatos aka-
rás. —

Ujság
1929 IV. 21

Benedek Kató
festőművész

- Csoportkiállítás - Nemzeti Szalonban - Képeivel szerepel. —

Nemzeti Ujság
1929 IV 20.

Benedek Kata

Szerepelt a Műcsarnok Őni tárlatán.

NM. 1932. XI. 3.

Benedek Kató.

Rajzai és kötetterei szerepeltek az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán, a régi Műcsarnokban.

Nemzeti Ujság, 1928. dec. 2.

Benedek Kata

Kiállít

P. H. 932. St. 29.

örgy ut 41.), készpénzfizetés ellenében.
49.650-51 Müvészettörténeti Dokumentá-
. Ebben az esetben a kért könyvet pós-

'Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,
örök utáni állapotát rögziti.

Müvészettörténeti Dokumentációs
Központ

Benedek Kata

Kiállít

N. U. 932. X. 3.

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs K
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság K
cimü levéltári publikáció jelent meg,
Művészeti Osztályának iratanyagát és
iratanyagának a képzőművészetre vona

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk

"Művészettörténeti Tanulmány
cimü kötete, mely a Dokumentációs K

Továbbá kapható

"Művészettörténeti Tanulmány
cimü kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhat
Központban (Budapest XIV. Dózsa Gy

Benedek Kata

M. 932. X. 30.

Központ meginditotta rotaprintes for-
ő köteteként a
épzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
atkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

kiadványai közül kapható
ok 1954-55."
özpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

ok 1956-58."

ók a Művészettörténeti Dokumentációs

Benedik Kata

Miallist

M. A. 932. X. 30.

zpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
mely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
kozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

Benedek Katia

Kiállít

Művészet 932. X. 30.

Benedek Kata

Assisi Szent Ferenc, tempera

Keresztelő Szent János, tempera

Műcsarnok 1939 dec-1940 január

Bènedek Kata MDK

Keresztelő Szent János, tempera

Mücsarnok 1939 dec-1940 január

Benedek Kata MDK

A forrás

Életvásár

Hajóvárók

Műcsarnok 1932. őszi tárlat

Benedek Kata MDK

Nézőközönség, tempera

Mücsarnok 1936 Jubileumi kiállitás

Benedek Kata MDK

Parsifal

Műcsarnok 1934 emlék- és gyüjteményes kiállitás

Benedek Kata

Parsifal

Benedek Kata MDK

Parsifal II

Mücsarnok 1934 emlék- és gyüjteményes kiállitás

Benedek Kató

MDK

Csesztvei menyecske, tempera

Mücsarnok 1938 Téli tárlat

Benedek Kata

MOK

Felvidéki utca, vizf.

Műcsarnok 1938 Téli tárlat

Benedek Zsuzsa

Velvidéki utca, vial.

Benedek Kata MDK

Illusztrációk "Szent István országá"-hoz, tempera I-II.

Mücsarnok 1938 Őszi tárlat

Benedek Kata

MIK

Illusztrációk "Szent István országa"-hoz, szerzők I-II.

Műcsarnok 1938 Őszi tárlat

MDK

Benedek Kata

Összi: Derü a müvészetben. M.Nemz. Müvészet, 1939, 2.sz. 34 l.

MAGYAR NEMZETI BANK
EGYSZÁMLASZÁM
05.915.111—46

AKADÉM
BUDAPEST, V., A

Levelük jele :

Kelte :

Ügyintéző :

Tárgy :

Genthon Ist
főszerkeszt
Budapest.
Szépmüvésze

Kéri a szerkesztőség, hog
olyképp készitsék el, hogy az
évszám, foglalkozás/ szerepel
pontos másolatára van szükség
két szerzői listánként sorszá

A szerkesztőség kivánsága

MDK

Benedek Kata

N.P: Irásmüvészeti kiáll. Magy.Müvészet, 1926,
538 l.

MDK

Benedek Kata

illusztrációk Rónay Mária könyvéhez

Magyar Kulturszemle, 1943. dec. 15. 32 **l.**

MDK

Benedek Kata

Dékány A: Az Ipm. Társ. Gy.K. emlkiálla.
Magyarság, 1934. máj. 19.

MDK

Benedek Kata, festő.

Csesztvei kanász temp.

Nemz. Szal. Müv. Egyes. - Magy. Arckfest. Társ. repr
Arck. Kiáll. katal. - Bp. 1935 okt. 5-20.-ig.

Benedek Kata

grafikusmüvész

Uj Magyar Otthon kiállitás, 1940. katalogusa
28 lap

MDK

Benedek Katalin Mária

Boldog Jordán prédikációja, temp.

Magyar Képzőművészetért. 1. kiáll. Ernst Muz.
1946. jul. 13 l.

Benedek Kata

Hazatérő birkák, temp.

Fény és árnyék a tüzfal tövéből , vf.

xexexex

Bendek Kata, festőgraf.

A kiáll.-t rendezte: OMIT és a Magy.Ip.Müv.Orsz.
Egyes.

"Magyarország" 1940.márc.16. 8.l.
Mária Valéria u. helys.:"Új Magyar otthon" kiáll.

Benedek Kata

Biblia illusztráció, rajz

Biblia illusztráció, "

xexexex

MDK

Benedek Kata

Adrienne Thomas: Andrea c. könyvének illusztr.

Magyar Kulturszemle, 1938. 5-6.sz.

gyakran dekorativ hatásfokozó esz-
en sokoldalu szakirodalmi tevékeny-
ója a "L'esprit nouveau" cimü szem-
általában az uj törekvéseket propagálja.
közül a Vers une architecture.
ise. Paris, 1935; La charte
odulor. Paris, 1948. - csak kiraga-
orbusier et Pierre Jeanneret: Oeuvre
1929, 1935, 1939, 1946, 1953, és

Major Máté

Benedek Katalin

Lelkek halászai, temp.

Magyar akvarell és pasztellfestők Egyesülete. kiállítása.
Nemzeti Szalon, 1942. december. 5 l.

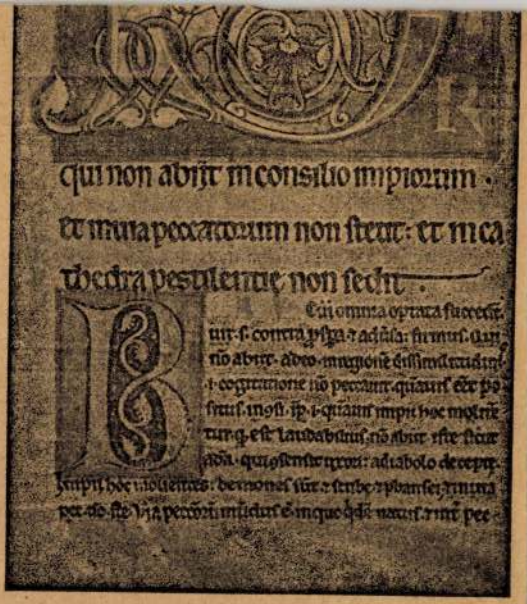

363. kép. *34. (Mss. I. 21.) Commentaria in Psalmos. XII. sz. 4a lap*

nek közepén kék alapon vörös-zöld levelek ágazodnak.

4a lap: (l. Psalm.: Beatus vir) Két iniciálé.

Benedek Kata

76-77. Vázlat egy magyarországi utról
78-81. Illusztr. Szt.Margit legendájához, tus
82-85. Vázlat egy magyarországi utról

Magy. Ujságrajzoló művészek Egyesülete I. kiáll.
N.Szal. 1931. dec. 8-9 1.

Benedek Kata
Szent János evangélista, gouache
Szent Pál apostol, gouache

A Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete kiállitás. Nemzeti Szalon, 1940. november, 8 l.

349. kép. *31. (Mss. III. 171.) Stundenbuch. XVI. sz. 95b lap.*

MDK

Benedek Kata

Riadalom, vf.

MAPE 13. kiáll. K.Szal. 1927. máj.
4. l.

MDK

Benedek Kata, festö

Felvidéki utca; Vizf.
Csesztvei menyecske. Tempera.

KMTárs. Téli tárl. 1938.febr.-márc. Gyüjt.kiáll.
Bp.Mücsarnok. Kat. 27.l.

MDK

Benedek Kata, festö

Magyar népmese, vizf.
Magyar népmese, II. "

OMKT.-Mücsarnok. IV.Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
Bp. 1937. ápr. 29.-jun.2o. Kat. 12.1.

MDK

Benedek Kata

Keresztelő Szt.János, temp.

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec.

24.1.

MDK

Benedek Katalin, grafikus

Új magy. otthon kiáll. Iparm. Társ. 1940.

28 l.

MDK

Benedek Kata

Assisi Szent Ferenc, temp.

Horthy jub. kiáll. Mücs. 1939. dec.

24.1.

Benedek Kata

MDK

Mesék, tempera I-II.

Műcsarnok 1939 Derű a művészetben c. kiáll.

Benedek Kata festőművész

Parsifal

1934.évi emlék- és gyüjteményes kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok.

Benedek Kata

szerepelt az Arcképfestők kiállításán a

Nemzeti Szalonban.

M 1935. X. 6.

Benedek Kata

Szerepelt az Arcképfestők kiállításán.

PM 1935. X. 6.

Benedek Kata

szerepelt az Arcképfestők kiállításán.

Pfl 1935. X. 5.

Benedek Kata

szerepel az Arcképfestők kiállításán.

Új M. 1935. V. 6.

Benedek Kata

Nemzeti Szalonban a Magyar Akvarell- és Pasztell festők Egyesületének kiállításain neve szerepelt.

PN.930.XII.14.

Benedek Kata

„Riadalom" c. képe nagyobb
az akvarell és pontellfestők
Kiállításán a Nemzeti Szalonban
(emlitve)

Pesti Hirlap 1927 V.26.

Benedek Kató festő

Szerepel a Neinreti Szalon

Nagy Tavaszi Tárlatán

Pesti Napló 1927 VI. 16.

Benedek Kata

Alkotása szerepel az iparmüv.társ. Györgyi Kálmán emlékkiállitásán.

Magyarság, 934.V.19.

Benedek Kata

Grafikai munkái az Iparművv.Társ.kiáll.-én.

Ujság,934.V.18.

Benedek Kata

Kösmenet c. műve nekrejel a Nemzeti Szalon nagy tavaszi tárlatán

Magyarság 1927 VI. 16.

Benedek Kata

festőművész

Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete kiállítása- Nemzeti Szalonban - képével szerepel.
Hindu-illusztrációi idegenszerüségükben is költőiek.

Magyarság
1939.III.12.

Benedek Kata

festőművész

Magyar Akvarell-és Pasztellfestők Egyesülete kiállítá-
sa- Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1935.XII.21.

Benedek Kata

festőművész

Magyar Akvarell-és Pasztellfestők Egyesülete kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Pesti Napló
1935.XII.22.

Benedek Kata

festőművész

Iparművészeti Társulat jubiláris kiállitása - Iparművészeti Muzeumban - szellemes szinpadtervekkel szerepel.

Pesti Hirlap
1935.XII.4.

Benedek Kata

Maeterlink Munkrációja nekejtel a Nemzeti Szalon tavaszi táslatár (emlitve)

Pesti Hirlap 1927 VI.16

Benedek Kata

Szerepel a Neuzeti Szalon tavaritáslatán

Lipsag 1927 VI. 16.

Benedek Kató

festőművész

Magyar Akvarell-és Pasztellfestők Egyesülete kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Esti Kurir
1935.XII.28.

Benedek Kató

Árpádházi Szentek kiállításán a Nemzeti Szalonban rajzai szerepeltek.

NM.930.VIII.15.

Benedek Kata

Plakátjaival szerepelt a Reklámművészek Társaságának első kiállitásán az Iparművészeti Museumban.

P.H.930.IV.13.

Benedek Kató

Akvarell és pasztellfestők kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt. (25.)

Újság 930. XII. 16.

Benedek Kata

Szimbolikus kompozicióival szerepel a Műcsarnok
őszi tárlatán.

P.H.931.X.16.

Benedek Kató

Magyar akvarell és pasztellfestők kiállításain a Nemzeti Szalonban neve szerepelt.

EK. 930. XII. 14.

Kiadás után

2. szász. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Benedek Kata festőművész

Parsifal

Parsifal II.

1934.évi emlék- és gyüjteményes kiállitás
tárgymutatója Műcsarnok.

MDK

Benedek Kata

Baloghy Mária: Lányok könyve. c. könyvben 190 rajza.

Magyar Kulturszemle 1940. 12.sz. 299.o.

MDK

Benedek Kata

18. Illusztráció "Szent István Országához",gouache
19. " " " " "
20. " " " " "
21. " " " " "
22. " " " " "

A Magy.Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete
XXIII.kiáll.kat.1938.nov.20-tól dec.4-ig.

MDK

Benedek Kata

Résztvett a Magy.Akvarell- és Pasztellfestők Egyesületének 1938-évi kiállitásán.

F.J.: Akvarellek és pasztellek a Nemzeti Szalonbn.

Pesti Hirlap 1938.nov.20.6.o.

MDK

Benedek Kata

Illusztrációi "Szent István Országához", a Magy.Akvarell- és Pasztellfestők Egyesületének kiállitásán.

/k-ny/: Akvarell- és pasztellfestők a Nemzeti Szalonban.

Pesti Napló 1938.nov.20.8.o.

MDK

Benedek, fejedelmi faragó

Nicolai Illéssel együtt készíti a kolozsvári Farkas-utcai ref. templ. szószékét. /Kelemn Lajos megálla - pitása. v.ö. Balogh J. i.m. 154.l./

Csaberdélyi renesszánsz.

Benedek Kata MDK

Parsifal

A magyar akvarel és pasztelfestők egyesülete
Műcsarnok 1934. márc-ápr.

Benedek Kata

MDK

Parsifal

A magyar akvarel és pasztelfestők egyesülete
Műcsarnok 1934. márc.-ápr.

Benedek Kata MDK

·Parsifal· II.

A magyar akvarel és pasztelfestők egyesülete
Műcsarnok 1934. márc-ápr.

MDK

Benedek Áata
műve:

Nézőközönség. Tempera. Magantulajdon.

Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. jubileumi kiáll. .
képes tárgymutatója. 1936. máj-jun. 38.1.

Benedek Kata festőművész

A három Mária

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa1936.Műcsarnok

MDK

Benedek Kata diszlettervező

Liliomfi,
[illegible], makett a szinpadmüv.fülkéből.

Ipm.Társ. 5o éves jub.kiáll. M.Iparmüvészet, 1935.
246 l. kép.

BENEDEK KATA

"Faust" szinpadterve.

Magyar Iparmüvészet, 1934. 74.old.

MDK

Benedek Kata, festöm.

müvei szerepelnek a Nemz Szal. 64. csoportkiállitásán.

Kiállitások.- Nagy.Müvészet. 1929. 246.l.

Nemz.Szal.-1929.ápr.21-én nyilt meg. a LXIV.csp.kiáll.

MDK

Benedek Kata

"Gyilkosság" c.kép repr.

A Mű, 1927.I.évf. 2.sz. 44.l.

MDK

Benedek Kata

Gyilkosság, r epr.

A Mű. 1927. I. évf. 2.sz. 44.l.

MDK

Benedek Kata grafikus / sz.Bp.1903./

A fáklya, szines tus
Cinkosok, szines tus
Üvegfuvók szinezett pitt.
Bányászvonat, szinezett pitt.
Farsang vége, szines pitt.
5 db. Illusztrációk Wells: Emberek a Holdban c. művéhez, szines tusś.

A LXIV.csoportkiáll.katalogusa.1929.apr.hó.

MDK

Benedek Kata

Művészet 1938. III. évf. 22. sz. 16o.l.

MDK

Benedek Kata

Meseillusztráció, repr.

" "

Pérely 92,93.1.

MDK

Benedek Kató, graf.

Külön teremben a gyermekkönyvek.

Gyermekrajzokkal szerepel.
A reklámművészet anyagában szerepelnek igen sikerül
munkái. A legjobbak közé tartoznak.

K.M.: Györgyi Kálmán emlékkiállitás az Ip.Müv.muzeumb
Nemz.Ujs. 1934.máj.19. 11.1.

MOk

Benedek Kata

Körmenet, sz.tus

Maeterlinck illusztr. szin.tus

Valami történt Szent Tamásban, temp.

N.Szal. kiáll. 1927. jun.

7. 1.

M.D.K.

Benedek Kata

150. Gyermekkönyv-illusztrációk. Tempera. Mgt.
154. Gyermekkönyv-illusztrációk. II. Tollrajz. Mgt.

"A gyermek a müvészetben" kiállitás tárgymutatója. Bp. 1940. Orsz. M. Képzőmüv. Társulat. 14. l.

MDK

Benedek Kata

Tanulmányfej, vf.

KMZárs kiáll. 1941. dec. Mücs. lo. 1.

MDK

Benedek Kata,

reklámművészeti müveivel tünik ki.

K.A.: Az Iparművészeti Társulat Györgyi Kálmán emlékkiállitása.
Pesti Napló, 1934 máj. 19. 8.1.

Benedek Kata MDK

Jaschik Ányos lehetővé teszi, hogy tanitványai az uj stilus elemeit felhasználva dolgozzaának./Benedek Kata, Zsengeri [illegible] Róza, Rácz Vera/.

KISS SÁNDOR: MAGYAR PLAKÁTMÜVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORU KÖZÖTT. LEGUJABBKORI MŰTÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVE II.1961.18-66.1. 45.1.

MDK

Benedek Kata, festö

18-22.ig.Illusztráció "Szent István Országához" Gouache.

Nemzeti Szalon.-MAFE XXIII.Kiáll. 1938.nov.2o.-dec.4. Kat.

MDK

Benedek Kata

illusztrációi

Magyar Iparmüvészet 1941. 152.o.

MDK

Benedek Kata

Plakát kiállitás, 1948. N.Szal. képek

MDK.

Benedek Kata, festö

22-25.Lao-tse mondásaiból. Szines rajz.

Nemzeti Szalon.-MAFE XX.Jub.Kiáll.1935.dec.20.-1936. jan.6. Kat.

Benedek Kata, grafikus

Jaschik Almos tanitványa az "Ala" nevü reklámgrafikai iskolában. 45.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátmüvészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz. Évkönyve. II. 1960. Bpest. 1961. Franklin Nyomda. Bp.

MDK

Benedek Kata diszlettervező

Nők az Ipm.Társ. jub.kiállitásán. Magyar Női Szemle, 1936, márc.sz. 78 l.

MDK

Benedek Kata , festö

Gyermekkönyv-illusztrációk, Tempera.
Gyermekkönyv-illusztrációk II. Tollrajz.

Műcs.-OMKT."A gyermek a művészetben" kiáll.1940.II.-III.
Kat.14.1.

Benedek Kata MDK

Nézőkösönség. temp.

Műcsarnok 1936. máj. jun. Jub. kiáll.

Benedek Kata MDK

Stáció I-II. festett fa

Magyar Egyházmüvészeti Kiállitás
Nemzeti Szalon 1941. febr-márc.

MDK

Benedek Kata festő

KMTárs őszi tárl. 1938. nov. Műcs.

32 l.

Benedek Kata MDK

Mesék, temp.

Műcsarnok 1939.
Derü a művészetben kiáll.

Benedek Kata MDK

Mesék II. temp.

Mücsarnok 1939.
Derü a müvészetben kiáll.

MDK

Benedek Kata, festö

Megtámadott ideál. Szin.tus vásznon.
A z üldözök. " " "

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat. 1931. szept. Kat.

Benedek Kata

MDK

A három Mária, temp.

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

MDK

Benedek Kata

Alarc fémpapirból és drótalarc fémpapirból és szörmével.Kép.

Magy.Iparművészet,1930. 3-4.sz. 62, 63.l.

MDK

Benedek Kata

Szent Margit legendaja. Rajz
Szent Margit legendaja. Rajz
Szent Margit legendaja. Rajz
Szent Margit legendaja. Rajz

Árpádházi Szentek Modern Egyházművészeti Kiállitásának Katalogusa. Bpest. 1930. Aug. Nemzeti Szalon.

MNK

Benedek Kata

Szent János evangélista, gouache
Szent Pál apostol, "

Benedek Kata.

A Nemzeti Szalon kiállitotta müveit 1929-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Benedek Kata

Szablyáné Lohwag Ernesztin halála. Pesti Hirlap 1940. márc. 21.

MDK

Benedek Kata

Dioszeghy M.: A magyar fajankó müvészi feltámadása Budapesten. B.H. 1936. ápr. 12.

MDK

Benedek Kata

Jascik Almos tanitványa.Kiállitáson vett részt az Ipmüv.Társ.helyiségében,melyet Jaschik rendezett.

Képzőmüvészet.

Ujság 1927,ápr.24. 17 l.

Bonedek Karl

M.D.K.

Benedek Kata

"Macmillannál, a legelőkelőbb amerikai kiadók egyikénél.." jelent meg "The adventures of Andris" c. gyerekkönyv. Irta: Pongráczné, Jacobi Erzsébet és illusztrálta a müvész. Az illusztrációkat a kritika kiemeli.

„Könyvpremiérek" c. rovat.
Szinházi Élet. Bp. 1930. jan. 5-11. XX. évf.
2. sz. 88. lap

BENEDEK KATA

"Az utitárs." Tempera.

MDK

Benedek Kata

Jacobi Erzsébet: "The adventures of Andris" c. könyvében, Benedek Kata szines képei és tollrajzai.

Cikk: Egy magyar-amerikai képeskönyv.

A Műgyüjtő, 1930.1.sz. 25.l.

MDK

Benedek Kata, tervező

az Iparm.Társulat tagjainak az Iparm.Muzeumban rendezett 50.éves jub.kiállításának résztvevői.
A szinpadterem benyilójában szinpadmodelljei voltak láthatók.

Magyar Iparművészet. 1935. 264.l.

ADK

Benedek Kata

Műve a magyar arcképfestők társaságának reprezentativ kiállitása.

(D.A.): Arcképkiállitás...

Uj Magyarság, 1935.okt.6. 23.lap

Benedek Kata

Benedek Kata

Az Sparmüvézeti Múzeumban rendezett Irás-
művézeti kiállításon kiemelkedik „plaktikus
írásritmusa", verses krónika-lapja ős magyar-
hun írással, bibliai szörege síriai írásmodor-
ban és papírapplikációs könyvcímlapjai.

M. 1926. IX. 19. (Magyarság)

Magyarság
1926. IX. 19

Benedek Kata MDK

Gyermekkönyv-illusztrációk, tempera I-II

Mücsarnok 1940 Gyermek a müvészetben c.kiáll.

Benedek Kata MDK

Tanulmányfej, vizf.

Mücsarnok 1941 Téli kiállitás

Benedek Kató

festőművész

Ujságrajzoló Művészek Kiállitása a Nemzeti Szalonban . képével szerepel. Vázlatok

Magyarság 1931.XII.20.

Benedek Kató festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével vett részt
/Az üldözők c.fantasztikum/

Pesti Hirlap 1931.IX.20.

Benedek Kata

festőművész

Ujságrajzoló Művészek Kiállitása a Nemzeti Szalonban - képével szerepel.

Nemzeti Ujság 1931.XII.20.

Benedek Kató

grafikus

Magyar Újságrajzoló Művészek Kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Magyarországi uti vázlatok

Pesti Hirlap 1931.XII.20.

Benedek Kata festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Pesti Napló 1931.IX.20.

Benedek Kata festőművész

Őszi Tárlat - Nemzeti Szalonban - képével szerepel

Ujság 1931.IX.20.

Benedek Kata.

Jaschik Álmos tanítványa.

Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat pa-
latájában mjelik meg Jaschik Álmos tanár
növendékeinek kiállítása, melyen Machbet-
díszlet- és táncpantomin-dekorációja valamint
árúművészeti tervei szerepelnek. (említve.)

Magyarság, 1927. ápr. 24

Frau Ida Kretz.

Benedek Katalin Mária

Boldog Jordán prédikációja, tempera

Magyar Képzőművészeti
I. Kiáll. Katalógus 1946 jú

Benedek Kata

egyike a MADE kiállítóinak.

(e. a.): A mücs. őszi tárlata.
Újság. 931. X. 18.

Benedek Kata

kimbolikus kompozicióit mutatta be a MAPE kiállításán.

Kézdi Kovács L.: A mücs. őszi tárlata
P. H. 931. X. 18.

Benedek Kató

1

Ernst-múzeumban rendezett maszkok, jelmezek, kis színpadok kiállításán szerepelt.

MH.932.II.23.

Benedek Katalin Mária.

Bemutatott művei:

183. sz. „Boldog Jordán prédikációja",
tempera.

Bakay I.: A „Magyar Képzőművészet I. művészeti kiállítás, Budapest, 1946. VII. 134

Benedek Katalin

született Budapesten, 1903. okt. 13. ipar-
művész, díszlettervező. Jaschik Álmos
iskolájában tanult, majd Nemeth Antal
szegedi, később Nemzeti Színház- i előadá-
saihoz készített díszleteket.

Hont Ferenc - Staud Géza : Színházi lis-
lexikon, Budapest, 1969. 56 l.

Benedek Katalin

Több hazai és külföldi díplettkiállításon vett részt. Jelentősebb díplettervei: Bánk bán; Szigligeti: Liliomfi.

Hont Ferenc - Staud Géza: Szinházi kislexikon, Budapest, 1969.

561.

BENEDEK KATALIN

Lelkek halászai. Tempera.

MAPE kiáll. Nemzeti Szalon 1942. dec-1943.jan.

MDK

Benedek Kata

Meseillusztráció, repr.

Meseillusztráció, repr.

Pérely. 92,93.1.

MDK

Benedek Katalin Mária

Boldog Jordán prédikációja, tempera

I.Művészeti Kiáll.Kat.1946.Jul.7.-Jul.28.-ig
13.lap

Benedek Kató

Ernst-múzeum előcsarnokában rendezett színpadművészeti tervgyűjtemény kiállításon résztvett.

EK. 932. II. 20.

Benedek Kata.

Ernst-múzeumban rendezett színpad-művészeti kiállításon színpadterveivel szerepelt.

PH.932.II.21.

Benedek Kata.

Ernst-múzeumban rendezett színpadművészeti kiállításon színpadterveivel szerepelt.

PH.932.Ī.21.

Benedek Kató.

Ernst-múzeum színpadművészeti kiállításain szerepelt.

Pesti Napló 932. I. 21.

Benedek Kata

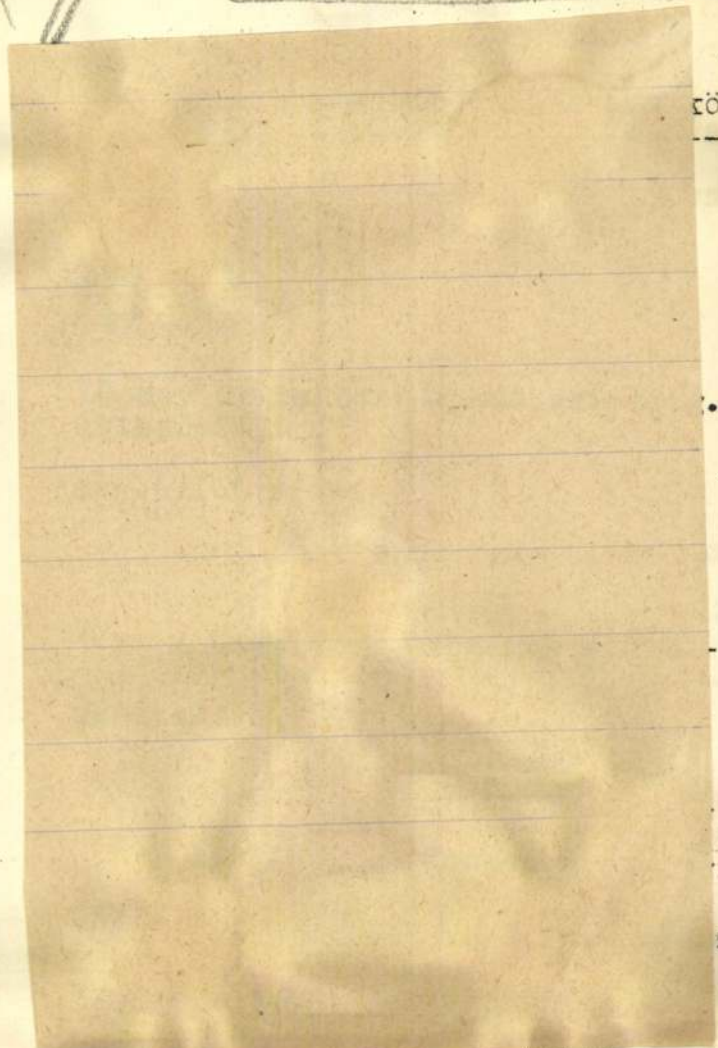

cerjaboi masolatban megküldöm.

tatásügyi miniszternek jelen kelet
ámv. VII. és csekkosztályhoz intézett

számvevőséget, hogy .....
z k á r műszaki főigazgató ....
, V.Országház/ .....:/
a .....történt hivatalos
lt utiköltségeiről és napidijairól
ı által érvényesitett utiszámlája
g.y.v.e.n.n.y.o.l.c. .....P
számu kiadási csekkszámla terhére
30. évi ..január...hó ..30.. -án.

Benedek Kata

Az 1937. évi Nemzet-
közi vásár rendre
grafikonokat
kérnitett.

Tervezett könyv-
kötési táblákat

176
1905 – 14. évi. apríliszhó fén

A vallás- és közokt. miniszter
sz.a.kelt s a zólyomi kir. adó
másolata.

Utasitom a kir. ad
elhelyezett járásbirosági és
javitási költségeire kettőszá
Ferenc várfelügyelő hivatalos
lezettsége mellett, fizessen
tárcanaplóban kiadáskép számo

A hivatalos másol

Benedek Kata

grafikus.

Szül. Budapesten 1903. Szablya Frischauf-né iskolájában majd Jaschik Álmosnál tanult. 1929. áprilisában koll. kiállítása volt a Nemzeti Szalonban. Műveli közül emlitésre méltók Wells Emberek a Holdban c. művéhez.

Elöbb Szablya Frischauf-nél utóbb Jaschik Álmosnál tanult.

Szül. 1903

Benedek Kata

igazán rászolgált. A légvédelmi sátrak egyébként sem sok artisztikumát éppen az iparművész szereplése tette elevenné. Benedek Kata ügyes grafikonjai, beszélő statisztikai számoszlopai mutatták meg, mennyire hatásos a jó grafikus közreműködése.

Vádai Pál:

Az idei Nemzetközi Vásár.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

1937. 94. l.

Benedek Kata

illustrátor

Jaschik Álmossal

volt kapcsolatban

Apáca lett.

Fr. vol.

Tombor Ilona

Mórlec

1947 V. 1.

1927. terverte a Tündérvá-
sár kiadó vállalat ~~sit~~
eladó helyüséget a bpesti
Faverti vásárom

1929. Ady illuntrá-
~~ciókat [illegible]~~
~~tok ki a [illegible]~~
~~[illegible]~~

oktatásügyi Minisztertől.

ármegyei Történelmi Tár-
egjelent „Szepes vármegye
ü műből egy példányt ide
csnak/ ajándékkénen

E L I S M

a Tér és Forma 1928-1937 évfolya

és 4 évfolyam táblája javitandó,

Budapest,1938 november 19.

~~Békeffi Endre~~

tovább

Benedek Kata

Bokor Klára

Deutsch Lilly

Fóthy F. Erzsébet

Hauswirth Magda

Hirschler Éva

Holéczy Éta

Kemény Lili

Maday Grete

Országh Erzsi

Puskás Anikó

Stauber Rózsi

Szántó Klára

Fóthy János: Szinpad-
művészeti kiállítás -
Pesti Hirlap 1932. febr. 21.

N. 3453.

fordít

Benedek Kata

1932?

Faust szinpadtervei
a Nemeth Antal
féle München, Berlin
Köln ben sikerrel
szerepelt magyar
szinpadi vándor-
kiállításnak
reprezentatív mukai
voltak

wod

Mi. 1934, 74. l.
RK. A modern szinpad
díszletei és kosztümjei

Az idei kongresszus tárgytorozatan olyan problémák szerepelnek, amelyeknek helyes megoldása és kezelése a magyar műemlékvédelemnek is elengedhetetlen kötelessége. Szó lesz többek közöt „a székesegyházakról és a városokról", „a kölni dómról mint istenházáról és építészeti emlékről"; „a kölni dóm állapotáról", „a műemlékvédelem problémáiról a kölni dómon". A magyar köemlékek fenntartásának nehéz kérdéseire várhatni feleletet e tárgyalásokban. A tanulmányi kirándulások pedig a magyar szempontból fontos Aachen, továbbá Kalkar, Xanten és Essen műemlékeit ölelik fel.

Ezek előrebocsátása után a Műemlékek Országos Bizottsága tisztelettel jelen javaslatba hozza a Nagyméltóságú Miniszteriumnak hogy a Bizottság előadóját, dr. Szőnyi Ottát a Pan Aur Denkmalpflege und

Benedek Kata

lásd oka

Művész-Élet

1932. okt. 4.

20. l

Élet

A münchani Theatermuseum megszerezte Goethe Stellajának készített nehány [illegible] lapját.

[illegible]

Endréné Debreczeni

Bárány Margit

Jertő

Tükör u. 5.

Mucsarnok

1924 őszi kiáli

Benedek Kata

1932. Jaschik Álmossal

nehány hetet töltött

Sárospatakon, bejárták

annak környéket s mú-

veszeti és népmüveszeti

emlékek után kutattak.

Főleg a sárospataki

és tokaji eklezsiák

anyagát gyűjtöttek felé

Ebből az anyagból a

Kov. évben Sárospatakon

kiállítást rendezték.

majd egy évvel később a

bpesti nepmüveszeti

muzeumban

9
zá
adv
ékle
útta
rat
rat
Masolta
Exp. 19

épitőmesterrel közvetlen ön
ttetése sohasem volt, néki
mmiféle megbízást nem adok
ele szemben tartozása nem
ott és jelenleg sincs.

Tisztelettel jesen kérem a tek
zalapítványi Királyi Ügyügyz
óságot, hogy ez ügyben a szük
s jogi lépéseket megtenni
z ugyancsak idecsatolt „Tar
ísok bejelentése" c. ürlapok
megfelelően
~~[illegible]~~ kitöltve s a
ottság megbízásából aláírva
Felülvizsgáló és Kiegyenlítő
vatalnak továbbítani mél
tassék.

Beneder Kata

Lásd okv

Németh Antal:

Bánk bán száz éve a színpadon. Bp. 1935. 203 – 208. l.

Képekkel.

A Katona-centennárium alkalmával a Szegedi Városi Szinházban rendezett Bánk-bán előadás díszletei.

Dr. Lövinsohn & Co.,

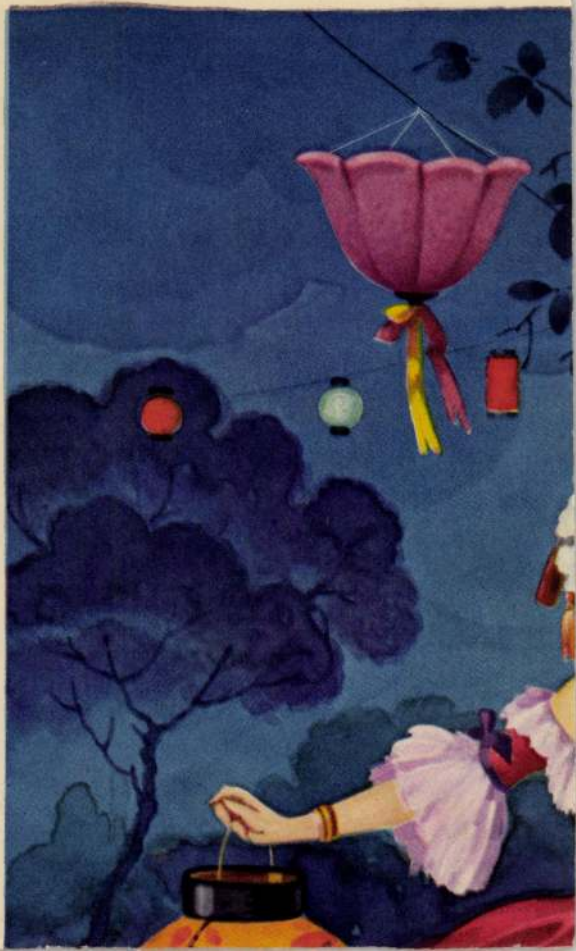

Benedek Kata

1929

Jelmezterei vd
rösz vett a Szegedi
szinpadmüvészeti

Szialli Tasson

A Bank-bankhoz
vesszi rott

BENEDEK 1. *Kata*, festő és grafikus. * Budapest 1903. Szablya Frischaufné iskolájában, majd Jaschik Álmosnál képezte magát. 1929. a Nemzeti Szalonban, majd az Ernst-múzeumban gyüjt. kiállításon mutatkozott be. Kiállított továbbá Szegeden, Sárospatakon, Münchenben és Kölnben. Illuszrált könyvei közül kiemeljük: The adventures of Andris (New York) c. művét és több magyar ifjúsági könyvet.

E. G. I. 961

1190. *Batthyány Laj*

Derékig és sima karim
ábrázolva. Kissé jobbrafor
paszodik, haját előre fésülte
rövid. Öltözete : zsinóros
mente. Körirata, kettős kö
»IKERVÁRI 'S NÉMET-UJVÁ
SZÜL. 1806.«, alól : » + PEST

Ezüstözött rézvéset, átm
Értéke 40 K. — Havas (Hirs
30-án (787–907). — Átvétetet
(1950–909), az 1910 február 25
eln. sz. leiratok, illetőleg az 1
az 1910 márczius 23-iki (519–9
jelentetett 1908 január 31-én

Benedek Katalin

1921/22 I.

Fehképzőmfőiskérk

67.l.

Benedek Kata

Benedek *Kata*, festő, *1903. Jóízű, magyaros illusztrációkat, meserajzokat készített; „*Adventures of Andris*“ c. mesekönyve Newyorkban jelent meg.

Uj Idők Lex. IV. K

844. l.

Benedek Kata

A legjobb ajándék

Gáspár Antal mesélte:

— Kincstárnak, orvosnak, festőnek nem fizetni nemcsak nem szégyen, de szinte nemzeti virtus. Sőt, festőnél potyázni már nem is virtus, hanem dicsőséges sport. Aki sok képet összeharácsol potyázva, finomízlésű műgyűjtőnek nevezteti.

Ha egy festőt vacsorára hívnak meg, annak többnyire egy kis vázlat lesz a vége.

Wesely Norbert: Illusztráció

— Tetszik tudni, kedves mester, csak egy tenyérnyi skiccet, csak úgy emlékbe... hisz ön úgyis eldobná...

Azt hiszik ugyanis, hogy a festőnek az a vázlat, ami az asztalosnak a gyaluforgács. Pedig hát a kritika már esztendők óta azon sopánkodik, hogy a mi festőink egyebet se festenek, csak — vázlatokat.

Volt egy magasállású hivatalnok, aki már nem is elégedett meg a vázlatokkal, hanem festőbarátaihoz egy-egy üres vásznat küldött el ezzel a nyájas üzenettel:

— Légy szíves erre egy képet festeni nekem!

A vászonra pedig már jó előre fölírta: „X. Y.-nak barátsága jeléül — a festő..."

*

...Dudits Andort, a kitűnő freskóművészt meglátogatta a műtermében egy gazdag barátja és cigarettatárcáját kivéve, mondta:

— Te, látod ezt a tárcát?

— Látom.

— Nohát ezt neked ajándékozom, ha te viszont egy szép festményt ajándékozol nekem.

Megért a tárca testvérek között is — tizenöt pengőt. Dudits zsebrevágta és nyugodtan válaszolta:

— Helyes, áll az alku.

— Jó, jó, de most lássuk a festményt.

— Hja, idehaza nincs egy sem. Hanem eredj el az Országházba, ott van egymás mellett hat falfestményem. Válaszd ki belőle azt, amelyik legjobban tetszik — én neked adom.

Benedek Kata: Cinkosok

Pérely

Benedek Kata

Mesei illusztráció

repr.

Perely 92, 93. l.

ROSENAKNÉ BEHR BLANKA: PSZICHOLÓGIA *Felolvasta az Omikében január 19-én.*

Ágnes — írta a férfi — az este nem jöhettem magukhoz. Nem jöhettem . . . mert pár órája, hogy vőlegénye lettem Stein Licinek. Egy tollszárat már eltördeltem afeletti kínomban, hogyan tudassam ezt magával és nem találtam jobb megoldást, minthogy brutálisan bökjem ki az igazat. Két éve, hogy a házukhoz járok Ágnes, s ha nem is szóltunk róla, hallgatólagos megegyezés volt közöttünk, hogy mire előléptetésem megjön és maga ledoktorál, egymáséi leszünk. Még tegnap délután is így éreztem, mikor — mielőtt magához mennék — egy percre felszaladtam Steinékhoz, leadni egy megigért könyvet.

Lehet, hogy tudat alatt már régebben éreztem az ürt, mely közénk ékelődött, vagy tán az ösztönöm súgta, hallgassam el maga előtt Licivel való ismeretségemet, mely vagy két hónapja tart. Ugy lehet, eleinte azért nem beszéltem róla, mert féltem, hogy a Lici csúnyaságával ugratni fog. Később azért hallgattam, mert hátha kíváncsi lett volna Licivel való beszélgetésünkre. Ágnes, maga meg sem ismer, ha a Stein-palota mély karosszékében elnyujtózva meglát, havannával szájamban! Ha azt a felszines, cinikus hangot hallja, mellyel Istent és embert letárgyaltunk, míg szemünk Licivel összevillant, mint két cinkostárs, Hogyan érzékeltessem a maga kiegyenlített lényével, egyenes gondolkozásával az utat, melyen idáig jöttem? Sokat nélkülöztem serdülő korban, ifjúságomból hiányzott az összhangoltság és szépség. Azt hiszem, nemcsak kék szemének varázsa vonzott magukhoz Ágnes, hanem az a megalapozott polgári jólét és nyugodtság is, mely környezetéből áradt. Mikor bejáratos lettem Steinékhoz, megfakult a polgári jólét nimbusza, mely magát körülvette és úgy szittam be a pazar gazdagság légkörét, mint akinek életeleméhez tartozik. Ebben a légkörben képességeim megsokszorozódtak, legalább is azok, melyek az élet intenzivebb élvezését és átérzését vitték hozzám közelebb. Müérzékem megrészegedett a palotában felhalmozott mükincsektől, szemeimmel birtokba vettem mindent s Lici, ez a szellemes kis kobold, értette módját, hogy akkor is foglalkoztasson, mikor nem időztem náluk.

Tegnap délután, mikor az igért könyvet átadtam Steinék szobaleányának, Lici az ajtón át megismerte hangomat és ott fogott. Félhomályban ültünk, melyből élesen kivált a fehér márványkandalló nemes körvonala. Mikor ennek szépségét részletezni kezdtem, Lici hanyagul rámondta:

— Csak magán mulik, hogy a tulajdona legyen. Minden, amit itt lát, a palotával együtt. Vegyen feleségül.

Zavartan dadogtam, hogy félig-meddig jegyben járok valakivel.

— Nos s ez akadály? — kérdezte Lici a világ legtermészetesebb hangján — ez volna az első felbontott eljegyzés?

— Nem, egy meg sem történt eljegyzés esetleg nem akadály — és meggondolási időt kértem.

— Nem — hangzott a sötétből — azonnal kell határoznia. Ha annyira röghöz kötött, úgy nem az az anyag, aminek hittem. Életművészt akarok formálni magából, kit nem aggaszt, mibe az átlagember belebotlik. Tudom, hogy nem szeret, de nem is fontos. Maga tetszik nekem, s ez nekem elég. De azonnal kell határoznia, egyébként holnap nem ismerjük egymást.

Határoztam Ágnes. Ugy jöttem el tőlük, mint a Lici vőlegénye és az *én* autóm vitt lakásomra. Már borravalót sem adtam a soffőrnek. Micsoda gyönyör volt végignyujtózni saját autómban és elképzelni jövendő életemet! Csak akkor gondoltam újból magára, mikor fakó legénylakásomba kerültem. A most lázasan odavetett sorokat éjnek idején magam viszem postára, mert félek, hogy a nappal józanságában nem merném megtenni. Mialatt írok, magam előtt látom szemeit, Ágnes. Őrült vagyok, mert miért mondom én mindezt el magának, mikor a szakításra akadna elég alkalmi ürügy, ha már idáig jutottam. Azt hiszem, félek, Ágnes. Az énem jobbik része magánál maradt és vele egyetemben azt is elveszítem. De túlságos nagy tétbe megy a játszma és nem tehetek másképpen. De mégegyszer szemei közé szeretnék nézni s a maga feldúlt lelkét megnyugtatni, mert tudom, mennyire szeretett engem. Kérem ne tagadja meg ezt tőlem. Eljegyzésem hirét az esti lapokban megtalálja. Ennek dacára ezen utolsó beszélgetést elvárja nagylelkűségétől

Sándor.

Ágnes holtravált arccal meredt a levélre. Gépiesen olvasta újra és újból a sorokat.

— Farsangi tréfa — gondolta elkínozva — próbára akar tenni. — Berohant az ebédlőbe és átfutotta az esti lapokat. A napihirek között rábukkant az eljegyzési tudósításra. Az ablakhoz támolygott, hogy háttal legyen anyjához, ki akkor lépett be süteményes tálcával kezében. Gépiesen nézte a járókelőket a sötétedő utcán, félfüllel a szobaleány neszezését is hallotta, ki az uzsonnához teríteni kezdett. Aztán az anyja szavát vette.

— Ugy látszik Sándor késik, vagy fel sem jön ma. Ozsonnázzunk kis leányom.

Ágnes csodálatos lelkierővel felhörpintett néhány korty teát.

— A friss habcsókokat meg sem látod? — tréfálkozott az anya — képzeld, Boris azt akarta, hogy csak felét adjam be, mert attól félt, hogy Sándorral halomrapusztítjátok és nem jut apának a vacsorához.

Ágnes undorodva hárította el a tálat. Az

anya fürkészőn nézte sápadt arcát. Majd tenyerét gyengéden ráhajtotta az Ágnes ökölbeszorult kezére, mely idegenül pihent az asztalon, mintha hozzá sem tartoznék.

— Bántja valami az én kis lányomat?

Ágnes hosszú pillái mögé bujtatta szemét, jobb kezével idegesen kenyérgalacsint gyúrt.

— Levelet kaptam — hangzott bizonytalanul — igen az imént . . . egy barátnőmtől. Nem ismered anyám, Frankfurtban együtt jártunk az egyetemre. Ami abban a levélben áll, az borzasztó . . . a barátnőmre. Évek óta járt hozzá egy fiú, mindenki tudta róluk, hogy szeretik egymást és most mindennek vége.

Az anya nyugtalanul vizsgálta lesütött szemmel ülő lányát és vontatottan mondta:

— A barátnőd? A mai fiataloknak szerelme! Én már régen nem értelek titeket, fiatalokat, mert gondolkodásom a multé. Ti modern, kenyérkeresetre nevelt lányok, hányszor mosolyogtatok rajtam, mikor azt fejtegettem, hogy a ma asszonya nem csüng annyi ragaszkodással szerelmesén, mint az elmult idők női. Tán a hindú nő ragaszkodását, kire férje halála után a máglya várt, lehet ahhoz az érzéshez hasonlítani, mely a régi idők asszonyát az urához fűzte, ki neki orákuluma, eltartója volt, ki által élt és ki nélkül kialudt életének fénye. Ez a csaknem állati ragaszkodás a férfi lelkivilágán is nyomot hagyott, ki jövendőbelijében gyermekeinek anyját tisztelte s párja megválasztásában nem az emociót kereste, mely titeket fiatalokat gyakran kizárólag vezérel. Anyai nagyanyámról tudod, hogy orosz nő volt. Hányszor mesélte nekünk serdülőknek, házassága történetét. Az akkori tradició szerint már menyasszonyi díszben várta az esküvői szertartást és még nem látta szemtől-szembe jövendőbelijét. A szülők rendeztek el mindent. Firtatták a családi és anyagi viszonyokat, az azonos vallási tradiciót, egybevágónak találták a fiatalok korát, szemrevalóságát és úgy látták, hogy morális alapját jól megvetették a házasságnak. Nem mondom, hogy úgy volt jó, ahogy akkor csinálták, de mégis különös, hogy akkor és még az én időmben is, sokkal több boldog házasságról tudtak az emberek, mint manapság. Ma nem belső értékek, hasonszőrűség, hanem élmények, flirt, érzékiség hajtják egymás karjaiba a fiatalokat és a kiábránduláshoz elég néha egy hang, vagy egy nem tetsző gesztus. Az imént visszautasítottad kedvenc süteményedet: egyszerre nem kellett. Talán barátnőd esetében is ilyen nem indokolt jóllakottság késztette a férfit a szakításra. Ird meg barátnődnek, kis lányom, hogy a szerelem haldoklása már ott kezdődik, hol az egyik fél megelégszik azzal, hogy kapjon. Az igazi szerelem adni akar, s csak az érkezik el a visszautasításig, ki már régen berendezkedett arra, hogy csak elfogadjon.

— Anyám — mondta Ágnes remegőn — azt hiszem, nem jól mondtam el a dolgot. Barátnőmet anyagi előnyökért hagyták cserben, pedig az szívből szerette a férfit, mert azt hitte, hogy ő az igazi.

— Azt hitte, hogy megkapta a jelt — bólintott fájdalmasan az anya, látván leánya szomorú arcát. — Hadd mesélek egy legendát neked a jelről, melyet orosz nagyanyám mondott el négyszemközt eljegyzésem előtt.

— Élt egy nagy zsidó községben egy ifjú, ki tudásával kivált a többi közül. Nagynevű ősöktől származott és mindenütt hódolat vette körül. Egy napon a község papja, ki csodarabbi hirében állott, maga elé idézte az ifjút.

— Fiam — szólt a szent — hivattalak, mert a sok tanulásban úgylátszik elfeledted az idő mulását és nem gondoltál arra, hogy családot alapíts. Pedig az Irás is mondja, nem jó az embernek egyedül lenni.

— Rabbi — mondta az ifjú — köszönöm irántam való gondoskodásodat. De engedd meg, hogy őszintén megmondjam: nem mérhetsz engem azzal a mértékkel, mint a többit. Világi tudásom révén kikerültem az életbe és megtanultam szeretni a szépet és a függetlenséget. Nehéz egy virágért lehajolni, mikor úton-útfélen szebbnél-szebb hajladózik felém. Néha elfogott ugyan a vágy meghitt otthon után, de újból elszállt, mint a sóhaj, mert sokat tapasztaltam az életben és nem bizom az asszonyokban . . .

A szent elgondolkodva ült egy ideig, majd újból megszólalt:

— Addig alapíts családot fiam, míg fiatal vagy s annak oszlopa lehetsz és ne késői korban, mikor félned kell embertársaid ítéletét. Neked nagynevű

Benedek Kata rajza dr Frenkel B. Szentirás kiadásának III. kötetéhez: „A próféta felirja az isteni szózatot."

tudós őseid voltak, kiknek érdemei rád sugározzák Isten kegyét. Holnap hetek ünnepe van. Izrael leányai virággal kezükben fognak a templomba vonulni. Állj a templom elé és figyelj. Imádkozni fogok érted, hogy Isten adjon jelet neked, ha a hozzád méltó hajadon előtted elhalad. Béke veled, fiam!

Az ifjú másnap kíváncsian jókor odaérkezett a templom elé. És felvonultak előtte Izrael lányai égőpiros pünkösdi rózsákkal. Kicsik és sudárak, tetszetősek és csúnyák haladtak el előtte, hol pajzán mosollyal, hol égő, villogó tekintettel. Aztán jött egy kis lány, jácinttal kezében. Ifjú volt és bájos és mikor szemét felvetette, belelopódzott a lelke a szemébe. Lába egy pillanatra mintha megtorpant volna, mikor az ifjú elé ért. Az ifjú szive egyet dobbant, de nem mozdult és a lányka továbbhaladt kissé tétova léptekkel. Azután még sok jött, szőke, barnával vegyest s az ifjú nézte őket gyönyörködve, utóbb maga is bement a templomba. Hazamenet azt gondolta: A rabbi felültetett, nem kaptam meg a jelt. Mert hogy a szivem dobbant egyet, lehetett a jácint illatától, melyet a kis lány magával hozott. Talán kavics tévedt a lányka lába alá, azért állt meg egy pillanatra. Ilyen apróságokból nem állhat a jel . . .

Benedek Kata rajza dr. Frenkel B. Szentírás kiadásának III. kötetéhez: „A zsidókat fogságba viszik Babilóniába."

És boldogan gondolt szabadságára, függetlenségére. Mult az idő, az ifjúnak néha eszébejutott a tiszteletreméltó szent és elhatározta, hogy hetek ünnepén újból elmegy a templom elé, megnézni, arra halad-e még a jácintot vivő kis lány, vagy megkapja-e érthetőbben a jelet. De mikor a hetek ünnepe elérkezett, későn kelt, nagy gonddal öltözött és akkor ért csak a templom elé, mikor a lányok serege már elhaladt volt.

— Sajnos, lekéstem, — mondta igazolásul önmagának — de bensejében ujjongott visszanyert szabadságán. Mégis, mikor multak a hónapok, mindjobban erősödött benne a vágy az otthon után, hol nem csak a pillanat hatása alatt forrna egybe valakivel, de lelki összetartozóság is lenne közöttük. Közben kitavaszodott s a jácint illata kicsalta lakásából. Kóborlása közben a templom elé ért, hol tömeg torlódott. Nászkocsik sora állt a kapu előtt. Az ifjút a tömeg magával sodorta s mikor a nászkocsiba pillant, felismerte a menyasszonyban a jácintot vivő kisleányt. Mirtus díszlett hajában és fátyolfelhő vette körül, akár egy álmot. Meg sem látta az ifjút, a férfit nézte, ki akkor ült melléje a kocsiba és óvatos kézzel igazgatta a szertefolyó lenge fátylat. Az ifjú ökölbeszorult kézzel igyekezett utat törni magának. Oda akart rohanni, hogy elkergesse azt a férfit, ki az ő helyét foglalta el a menyasszonyi kocsiban. De a tömeg útját állta és a nászkocsi gyors futással eltünt szemei elől. És az ifjú szive zakatolni kezdett, hogy a tömeg nyüzsgését sem hallotta tőle.

— Rabbi — rohant a csodatevőhöz — megcsaltál. Most, most kaptam meg a jelt, mikor már késő. *Akkor* az nem volt az igazi. A szívnek egy dobbanása és egy kislány tétova lépdelése, kinek talán kavics került talpa alá, ez lett volna a jel?

A szent szomorúan nézett az ifjúra.

— Ilyenek vagytok mind. Nem látjátok az egyszerűnek, közvetlennek szépségét, mert a távolba kalandoztok vágyaitokkal. Felajzott idegeiteknek akadályok legyőzése kell és nem veszitek észre, hogy ott rejtőzhetik a boldogság, ahol a szív egyet dobban és egy kislány tétovázva megáll előttetek. Önhittségtekben elfogadnátok jelnek, ha megremeg kedvetekért a föld és sziveteknek egy dobbanása csak akkor válik toborzóvá, ha ráeszméltek, hogy már késő. Uj jelet nem igérhetek fiam, csak óva intelek, jól vigyázz, nehogy dacos szived akkor vélje érezni a jelt, mikor nem szolgáland üdvödre . . .

— Eddig a legenda gyermekem. Kevesen vannak kiválasztottak, kik megkapják a jelet és vajjon hányan tudnak élni vele? A többség a sötétben tapogatódzik és még hagyján, ha idejekorán ráeszmél, hogy elvétette a jelet. Ti fiatalok, kik túlozzátok a testnek kulturáját, semmibe sem veszítek a lélekét. Rosszul értelmezett demokráciával nem nézitek, ki honnét jön s mi termékenyítette annak idején zsenge gyermeklelkét. Siker, előretörés, felszines élet a jelszavatok és nem keresitek, milyen a lelke annak, ki által énetek utódaitokban folytatódni fog és nem gondoltok arra, hogy is lesz azután, ha a szerelem már barátsággá halkult.

Csend lett a szobában. Ágnes még mindig lesütött szemmel ült és a kenyérgalacsint nyomorgatta. Mikor anyja elhallgatott, felvetette szemét és anyjára nézett. Pir öntötte el arcát és halkan mondta:

— Jó volt beszélgetni veled, anyám — azután csendesen felkelt és szobájába ment és írta a fiúnak: „Jöjjön holnap a szokott időben . . ."

Nyugodtan nézett másnap a férfira, mikor a félhomályban lakásukba lépett.

— Ágnes — kezdte a férfi zavarral — igazán nem tudom, hogy kezdjem . . .

— Üljön le Sándor — mondta dallamos hangján. — Kérem, ne kínlódjék, majd én beszélek maga helyett. Tegnap (itt hangja kissé sötétebb lett) meglehetősen feldúlt voltam, de mára, mint látja, megnyugodtam. Beszélgettem valakivel, ki jó és bölcs és sokat voltam önmagammal. Rájöttem Sándor, hogy mi sohasem szerettük egymást, mert ha maga igazán szeretett volna, minden poklon keresztül is kitart mellettem s ha én annyira szerelmes lettem volna magába, nem tudnék 24 órával utóbb napirendre térni szakításunk felett. Maga jól érezte magát nálunk, volt közös eszmekörünk, egymás gondolatainak letéteményesei lettünk. És különböző neműek lévén, ráfogtuk, hogy ez szerelem. Engem szakításunkból csak ez érint, cselekedetéről nekem ezek szerint pedig beszámolni valója nincsen.

— Ágnes — tiltakozott a férfi hevesen — magából a dac beszél, ha letagadja, hogy szerettük egymást . . .

— Lehet — felelte csendesen a leány — de ez különben sem fontos már akkor, mikor útjaink szétválnak.

— Magának talán nem, de nekem ez a szerelem életem legdrágább emléke. Nem ismerek magamra, mióta újból házukba léptem, még most is szeretem magát, Ágnes . . .

— Hagyja Sándor — mondta a leány fáradtan — maga nem szerelmes, csak hiú. Férfiúi önzése ágaskodik az ellen, hogy napirendre lehet térni a maga elvesztése felett. Maga úgy látom, kész műsorral jött ide. Első pont: A leányzó lesajnálása. Befejezésül: a leányzó tört szívének összeforrasztása olyképpen, hogy a maga személye, mint fájdalmas pont, örökké érezhető legyen. Maga megtanulta a leckét Sándor, de a tanító bácsi váratlanul más húrokat penget és maga zavarában nem tudja, mit beszéljen. Ennyi az egész . . .

— Ágnes — mondta a férfi félig önkivületben — én igazán már nem tudom, mit beszélek, csak azt tudom, hogy még mindig szeretem. Maga mondta: „minden poklon keresztül". Csak egy szót mondjon és minden a régiben marad közöttünk . . .

Ágnes elnevette magát, halkan, gyöngyözőn. Aztán átment a másik szobába és behuzta maga mögött az ajtót. Onnét elhalón még áthallatszott dallamos kacagása. És ez a halk asszonyi kacaj befészkelte magát a férfi fülébe. Akkor is hallotta, mikor letámolygott a lépcsőkön és nem tudott tőle szabadulni, mikor rosszkedvűen átlépte a Steinpalota vasveretes kapuját.

ZSIDÓ HITSZÓNOKLAT MILLIÓ HALLGATÓ ELŐTT

— Dr. Winkler Los-Angelesi főrabbi levele. —

Dr. Winkler Mayer a háború után itthagyta a pesti hittanárság nélkülözéseit és mellőztetéseit és Amerikába ment, ahol a legrövidebb idő alatt a legmagasabb pozicióba emelkedett. Mint Los-Angelesnek, a délamerikai örök nyár nagy városának főrabbija tekintélyre tett szert az egész amerikai zsidóság életében és a hagyományhű zsidóságért való harcával becsületet szerzett a konzervativ iránynak még a reformerek körében is. Legutóbb kinevezték az United Synagogue for the pacific coast executive direktorává, mely kitüntetése alkalmából számos amerikai lap arcképes cikkekkel méltatta működését. Dr. Winklernek a Mult és Jövőhöz intézett leveléből közöljük alábbi érdekes részleteket.

. . . Nagy érdeklődéssel olvassuk itt a Mult és Jövő minden egyes számát és még azok is, akik a magyar nyelvet nem értik, tudják, hogy a Mult és Jövő irodalmi és művészi szinvonalával sehol a világon egyetlenegy zsidó sajtóorgánum sem vetekedhet. Bár volna nekünk Amerikában hasonló lapunk, mennyire másképen lehetne dolgoznunk nekünk zsidó papoknak, ha szavunkat ilyen írás és ilyen szemléltetés támogatná és vinné közelebb a zsidó lelkekhez. De azért hála Istennek, így is szép eredményről számolhatok be.

Talán érdekelni fogja, hogy *beszédeket tartok a radion. Mellékelt Bulletinben olvashatók azok a beszédeim, melyek megjelentek a Los Angeles Timesban (½ millió példány) is. Chanuka első napján beszéltem a K. H. I. radion Los Angelesben és sógornőm Pittsburghban hallgatott (2800 mérföldnyire) és megértett*

Dr. Winkler Mayer Los Angelesi főrabbi leánykonfirmációnál

die Balbatim gehn in Schül, und die Angestellten thun odahaza dögleni". Keveset beszélt Feuer Dávid, a samesz, alig egy-két szót, az az egy-két szó állandó szavajárása volt: „Gefährlich, sehr gefährlich". Ha esett az eső, megcsóválta a fejét s azt mondta: „Gefährlich, sehr gefährlich"; ha nyáron nagyon meleg volt, újra csak a fejét csóválta s újra csak azt mondogatta: „Gefährlich! sehr gefährlich". Ha télen csúszos volt az utca, a fejét csóválta: „Gefährlich! sehr gefährlich", s ha a rasekól hivatta: rosszatsejtően lóbálta a kobakját: „Gefährlich! sehr gefährlich"!

Fejcsóválás nélkül földi halandó nem látta soha Feuer Dávidot, a tolnabereki sameszt.

S ez a fejcsóválás még hevesebbé vált, mióta a gazdag Lipnik Dóri, Lipnik Salamon porcellánkereskedőnek, a kile jótékonysági előljárójának egyetlen fia, az ő legidősebb leányának, a tagadhatatlanul gyönyörű, nádszálkarcsú Malvinkának csapta a szelet.

— Gefährlich! sehr gefährlich! — sóhajtotta, amikor estefelé hazajött s Lipnik Dórit vizitben találta a családjánál.

— Vigyázzon Dóri úr — mondotta fejétcsóválgatva — nem jó sem a Feuerrel, sem a porcellánnal játszani. Nem jó: sem elégni, sem összetörni. Magának Dóri úr, a papája porcellánüzletében van a helye s a legokosabban teszi, ha a Domauer rasekólék Sziduska leányát veszi el feleségül. Azt magának szánták a rasekólék s jobban is hangzik az eljegyzési kártyán: Sziduska és Dóri jegyesek . . .

Lipnik Dóri ilyenkor mindig hevesen esküdözött, hogy vagy Malvinka vagy senki, ő inkább golyót röpít a fejébe, mintsemhogy azt a kajla, sandaszemű Sziduskát vegye feleségül, aki miatt a Messiás késlekedik ezen a földön megjelenni.

Lipnik Dóri távozta után Feuer Dávid rendszerint heves szemrehányásokkal halmozta el élete társát, a szelid, jóságos, korán őszült, jámbor Malke asszonyt, aki a fiataloknak fogta a pártját s annak a véleményének szokott népies szólamú kifejezést adni: „Kepf müssen sich legen, und Sidach muss Sidach werden."

— Te nem tudod, Malke lelkem, mit beszélsz — riportozott Feuer Dávid ilyenkor — asszony vagy, aki a sziveddel beszélsz, holott egy hitközségi alkalmazott müz mit dem Untermann stechen. Tudod: mi lesz ennek a vége?! a rasekólte el fog engem csapatni. Wirste sehn! A Franz Ferdinand trónörökös elveheti a Csoteket, ez nem olyan miesze-alliance, mintha a Lipnik Dóri elveszi a samesz leányát. Ebből hamarosan hadüzenet lesz. Gefährlich! sehr gefährlich!

Feuer Dávid bölcsnek bizonyult, aki az atyák mondásainak szavaival „belátott a születendő események mélyébe". Igaza volt minden szavában.

Domauer Bernátné átvette a rasekóli méltóságot. A kormányrúd az ő kezében volt. Domauer Bernát, amilyen nagy volt a kile-ben, olyan kicsiny volt a házában. A gyüléseken csak azt mondta, amit otthon a felesége a fülébe súgott, nem is annyira súgott, mint ordított s Domauer Bernáthoz képest, őszi viharokban egy nyárfalevél remegése: sarkcsillag rendületlensége volt — úgy tudott a feleségétől remegni Domauer Bernát.

— Nem akarom magamat fölizgatni — mondogatta Domauer úr a legmegalázóbb hitvesi parancsnak föltétlen teljesítésekor — nekem az izgalom árt . . . meszesedem, érzem, hogy meszesedem, s egy ér: ér annyit, mint amennyit nem ér egy a fejemhez repülő pohár — szellemeskedett ijedten a rasekól úr s a szivének többnyire emberséges tanácsait legyürette a félénkségének józan intelmeitől.

Domauer Bernátné eltörülte a hitközségi alkalmazottak snóder-pénzét. Azt mondta, ez megalázó az egyházi személyek méltóságára. Koplalni: nem olyan megalázó.

Domauer Bernátné véget vetett a macesz járandóságnak. Ezentul a hitközségi alkalmazottaknak nem jár „Kimche depiszche". Vagy snorer valaki vagy tisztviselő.

Domauer Bernátné átiratot intéztetett a hitközség alkalmazottaihoz, hogy kihivó viselkedést mellőző, szerény életmódot folytassanak. Sört csak az igyék, aki beteg. Bort csak az igyék, aki haldoklik. Szódavizet csak az, akinek három orvostól bizonyítványa van, hogy Karlsbadba kellene utaznia. Hitközségi alkalmazott feleségei, leányai ne lázongtassák a kile tagjait cifrálkodással, fényüzéssel. Uj ruha, új kalap: elég öt évenként egyszer. Ne dőzsöljenek. Hal, liba, pulyka: tréfi eledelek hitközségi alkalmazottak családjai számára. A tanító urak se feledjék el, hogy ők is csak domestikok, ne hordják olyan magasan az orrukat, mintha legalább is egyetemi tanárok lennének Breslauban. „Man kann aber auch nach Breslau fahren von *der* Wissenschaft."

A rasekól úr pedig tehetetlen volt a felesége túlkapásaival szemben. Ha valaki szemrehányást tett neki egyik-másik nérói önkényü rendelkezései miatt: a tolnabereki rasekól védekezően és elhárító mozdulattal húzta a vállai közé a fejét s azt felelte:

— Próbálja meg: szóljon a feleségemnek. *Én* nem próbálom meg.

Domauer Bernátné, szül. Herrisch *Lina* úrhölgy tehát korlátlanul uralkodott Tolnabereken.

— Sie ist die Messa*lina* der Tolnabereker Kile kedaujse — mondotta a szójátékokban utazó javithatatlan intrikus hitközségi titkár: Schlaukopf Lipót, aki különben is mesterien értett hozzá, hogyan kell a legmeghittebb barátokat, különböző hirvivésekkel és besugásokkal egymás halálos ellenségeivé változtatni.

Domauer Bernátnénak, a rasekóltenek, különösképpen Feuer Dávid, a panaszosképü samesz feküdt mostanában a bögyében.

Kimutathatólag azon idő óta, hogy Lipnik Dóri udvarolt az egyházfi leányának.

Lipnik Dórit, a vagyonos porcellánifjut Domauerné a maga Sziduska leányának szemelte ki férjül.

De hiába hívta zsúrokra, uzsonnákra. Dóri úr eljött a zsúrokra, az uzsonnákra, mesebeli étvággyal fogyasztott el parféket és szendvicseket — máskülönben azonban rendületlenül járt tovább Feuerékhez, minden estéjét ott töltötte, holdvilágos estéken Feuer Malvint, az egyházfi leányát kisérgette a főutcai korzón, a Plankhorst sétányon, s a téli piknikeken mindig vele táncolta a második négyest.

Gefährlich! sehr gefährlich!

Domauer Bernátné állandóan dührohamokban fuldoklott emiatt.

Feuer Dávid egyházfit ledér, könnyelmű családapának minősítette, aki nem méltó rá, hogy olyan szent és felelősségteles állást töltsön be, mint amilyen a tolnabereki sameszi méltóság, Feuer Dávidnét, az egyházfi feleségét erkölcstelen perszonának, mert türi ezt a kilátástalan, lehetetlen liaisont, Malvinka leányukat pedig egy Vecsera Máriának, egy kacér, buja démonnak, egy Fatinicának, egy Carmennek, aki hálóját szemérmetlenül veti ki a jobb családok ifjai után s mint az a mesebeli Circe, disznókká változtatja őket. Avagy nem vak disznó-e az a Lipnik Dóri, aki pillanatig is habozni tud, ha választani kell Domauer Szida és Feuer Malvin között?! Ki kell söprüzni azt a boszorkányt, családostul együtt Tolnaberekről!

Domauer Bernátné egy alkalommal hosszan a lelkére is beszélt az ifjú Lipnik Dórinak:

— Lássa, én nem bánom, bárkit is vesz el maga feleségül. De ne kompromittálja magát, a tisztelt szüleit, a hitközséget, a várost azzal a perszónnal. Hát mi van tulajdonképpen azon a leányon?! Olyan apró szemei vannak, mint egy ürgének. Az szép?! Olyan alakja van, mint egy nyúzott egérnek. Az szép?! Azonkivül ki is van tömve. Festi magát. Festi a haját, mert eredetileg vörös a haja. Katonatisztek meg őrmesterek udvarolnak neki. A multkor is egy bakát láttak a kerítésükön átmászni — éjfélkor.

Benedek Kata rajza dr. Frenkel B. Szentirás kiadásának III. kötetéhez: Az ifju Jerémia prófétai avatása.

Mindez nem hatott Lipnik Dórira. Lipnik Dóri kétségbeesetten, halálosan szerelmes volt Feuer Malvinkába, a város legszebb leányába. Ő tudta: szó sem igaz Domauerné rágalmaiból. Feuer Malvin tündökletesen szép, a két szemének ragyogása vetekszik az ég legszebb csillagainak ragyogásával, a termete a Libánon legsudarabb cédrusával, a tüzesen fekete haja bódítóbb illatú, mint a mákony. Jóságos, mint az Isten angyala. Okos, kedvesszavú, minden szava édes, mint a csurrantott méz. És tiszta, mint a most esett hó.

Domauer Bernátné, a rasekól felesége tehát a Dóri úr szüleinek igyekezett a lelkére beszélni. Bizalmas zsúrra hivta őket magához. Ékesen, meggyőzően beszélt, mint maga Belzebub.

— Csak nem engedik szerencsétlenné válni az egyetlen, elvakult, szerencsétlen gyermeküket. Micsoda messalliance! Uram Istenem! micsoda messallience lenne ez! Egy Lipnik-család kerüljön sidachba a község sameszének családjával. Egy domesztikkel! Egy született Kornstein-lány tegeződjék a samesztével! mechüténesze legyen a samesznek, a baromfimetszőnek! Kizárják magukat a társaságból! Már így is sok, ami sok! Már az is lealázó, hogy a Dóri udvarol neki! Maguknak, mint szülőknek, ennek a botránynak véget kell vetniök!

Hiszen a maguk Dórija, a város első leányát is megkaphatja. Még a rasekól leányát is, ha úgy akarnák, mint ahogy én például nem ellenkezném percig se. Nem önzésből mondom, mert hiszen köztudomású, hogy az én Szidusom a legelső parthiekat csinálhatná. Csak a mult héten utasítottuk vissza a pesti dusgazdag Landauer családot, az egyetlen fiukat, minden vagyonuk örökösét. A kilincsünk kopik el a sok kérőjárástól. És szép, de nagyon szép nedánja is van a mi Szidánknak, azonkivül olyan stafirungja, amilyen — biztos vagyok benne — nincsen a Bleichröder vagy a Rotschild leányainak. Vagy legalább is szebb nem lehet azoknak se.

A Lipnik-házaspárra föltétlen nagy hatással voltak Domauer Bernátné meggyőző érvei. Hiszen ők maguk is úgy érezték, amint az Domauerné ecsetelte. Sokat keseregtek a rossz útra került Dóri fiuk miatt.

Ki is jelentették egyhangúan, hogy semmi szin alatt se egyeznek bele a fiuk házassági tervébe. Inkább kitagadják, de Feuer Malvin nem teszi be a lábát az ő házukba.

Lipnikné könnyes szemekkel kérte föl Domauernét, a közismeretesen okos és erélyes rasekólnét: lenne segítségükre a fiuk jobb belátásra birásában, mert ők sehogyse tudnak reá hatni. Ami pedig a Domauerékkel való házasságot illeti: ez mélyen megtisztelő reájuk nézve, előkelőbb parthiet nem is álmodhatnak a fiuk számára.

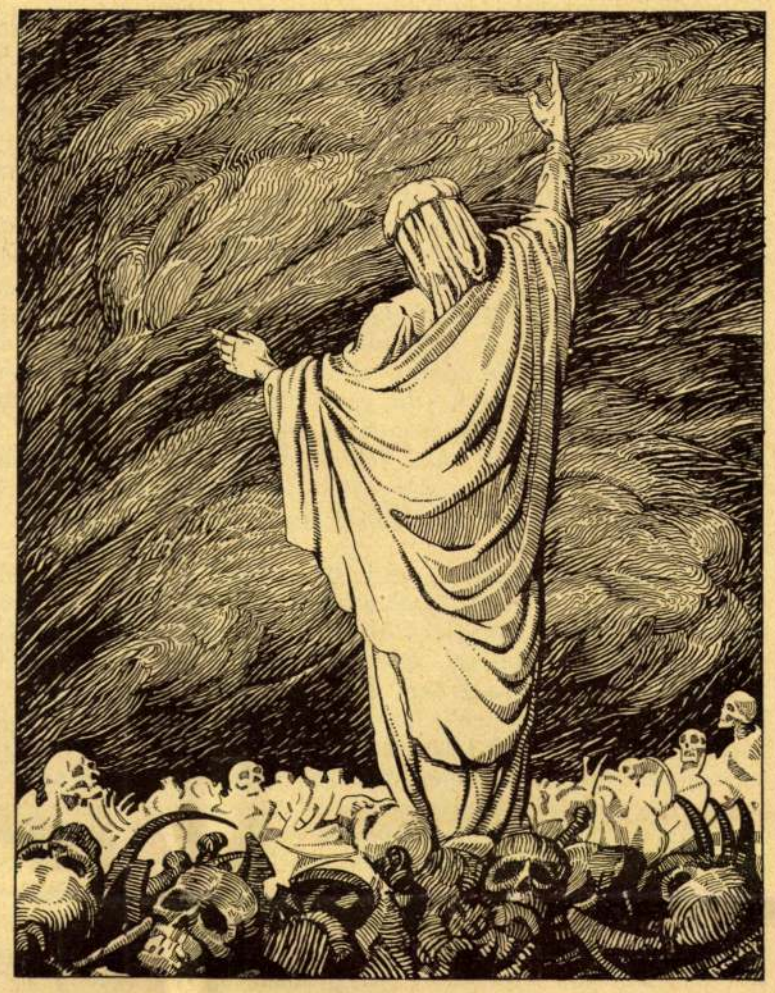

Benedek Kata rajza dr. Frenkel B. Szentirás kiadásának III. kötetéhez: Ezékiel látomása Izrael feltámadásáról.

Megállapodtak hát a haditervben. Domauerné javaslata az volt, hogy Lipnikék küldjék el a fiukat néhány hétre: tanulmányútra a porcellánszakma tüzetesebb tanulmányozására. Ha nem is Kopenhágába, de mondjuk Herendre — öt-hat hét nagy idő, ennyi idő alatt külömb lányokat is el lehet feledni, mint a Feuer Dávid „igazán közönséges" leányát. „Es ist nicht so gefährlich!"

A többi a Domauer Bernátné dolga lesz. Majd letöri ő a Feuerék szarvait. Csak bizzák reá.

S az események gyorsan gördültek. Lipnik Dórit tanulmányutra küldték. Dóri úr egy csalogánydalos nyári estén búcsut vett a kerti platán tövében, szive szerelmétől: Feuer Malvinkától, heves esküdözések között, hogy ásó-kapa se választhatja el őket egymástól, inkább meghal, de Malvinkát el nem felejti. Haza fog jönni nemsokára s aztán, ha az egész kile is megsárgul az eperohamoktól: megtartják az eljegyzésüket.

Feuer Dávid nem beszélt sokat, csak a fejét csóválta s csak ennyit mondott: „Gefährlich! sehr gefährlich!"

S neki volt igaza: Csakugyan: „Gefährlich! sehr gefährlich!"

Domauer Bernátné működésbe lépett. Feuer Dávid, a tolnabereki samesz a proscribáltak lajstromára jegyeztetett föl. Csakhamar hire ment, hogy állását hanyagul, megbizhatatlanul tölti be. A kóser mészárszék ellenőrzése, ami az ő dolga: minden kritikán alul áll. A vágóhidon a felekkel goromba. Egykedvű és közönyös, a legszentebb hitközségi ügyeket is egy egyszerű és fölháborító fejcsóválással intézi el. A templom folyosója két hónap óta fölsikálatlan. A tanácsterem kályhája nem fülik. (Notabene: nyár van, 28 fok Reaumur árnyékban, de mégse fülik.) A gyülésekre való meghivók rendetlenül kézbesíttetnek. Szlicheszkor későn „kloppol".

Azonkivül: arrogáns és kihivó magaviseletet tanusít. Három szegénysorsú gimnazista fiúnak ad napokat enni, (a leggazdagabb balbósz is csak egynek ad, ha ad), ez a legmagasabb fokú szemtelenség. Dőzsölés a hitközség pénzén. De ami a legsúlyosabb megitélés alá esik: a háza notoriku-

Múlt és Jövő
1925, XV. márc. 24.

san ledér szellemű. A leányát rosszul neveli. Az ifjúságnak rossz példát ad a leánya szabad életmódja. Udvaroltat magának. A korzón a minap is a városi aljegyző kisérte. Éjjeli zenét kapott. Ezért nappal kellett valamit adni. Ilyen házat nem lehet Tolnabereken megtürni.

S a szegény Feuer Dávid egyházfira, aki immár több mint két évtizede jámborul és kifogástalanul töltötte be hivatását Tolnabereken: keserű napok virradtak.

Szegény Feuer Dávid, fogyott, soványkodott a lelki gyötrelmektől. A fejét mind szomorúbban csóválgatta s az ajkáról mind gyakrabban szakadt föl a sóhaj: „Gefährlich! sehr gefährlich!" Nem tudott aludni a kinzó aggodalmaktól, éjszaka fölriadt álmából, lidércnyomás feküdt rajta, egy fekete, szikrázószemű macska ült a mellén — Domauer Bernátné volt az, a szigorú, kegyetlen rasekólné.

Domauer Bernátné keresztülvitte az akaratát. Feuer Dávid, az egyházfi ügyei a „kól" elé kerültek. A vádat a kile hazugja: Lügner Adolf képviselte. Ő látta: a sameszt szombaton kártyázni. Ő látta: a sameszt vasárnap délután részegeskedni. Ő látta: a sameszt, hétfőn, tehát hétköznap halat vásárolni. Ő látta: a sameszt, kedden, mészárszéki inspekció idején, sétálgatni. Ő látta: a sameszt, szerdán, mincha időben, dominózni. Ő látta: a sameszt, csütörtökön: udvarolni, s ő látta: pénteken, a sameszt tréfe virstlit vacsorázni. S ő látta, szombaton és vasárnap és hétfőn meg kedden, meg szerdán és csütörtökön és penteken és mindennap a samesz leányát szemérmetlenül nevetni, kacérkodni huszártisztekkel és városi urakkal.

A község hóhéra, a véres-szivű, döher-alakú, dühös-szavú Barmherzig Izidor pálinkafőző is megjelent a végzetes gyülésen. Rácsapott az asztalra s rövid inditványt tett: Feuer Dávidot, az egyházfit el kell csapni.

Az inditványt egyhangulag elfogadták azzal az emberséges módosítással (utóvégre is: egy kilenek kell hogy szive is legyen) hogy egyelőre csak felfüggesztendő az állásától, az elcsapatás csak későbbi, de elmaradhatatlan következmény lehet.

Időközben Lipnik Dóri is hazaérkezett tanulmányútjából. És Domauer Bernátné jó prófétának bizonyult. A herendi porcellánművészet olvasztó tégelye kiégette a szivéből a nemtelen érzéseket. Megtanult feledni, s meghajolt a közvélemény nyomós érvei előtt, hogy „sameszlány, hát sameszlány" — de egy elcsapandó, fölfüggesztett sameszlány! ilyet még nem hallott az „ajlem". (A nagy világ).

Elmaradt a Feuerék házától. S visszaküldte Malvinkának a tőle kapott himzett zsebkendőt. Egy mélánborongó levél kiséretében: „Feledjen el engem, a kegyetlen sors másképpen akarta. Az én szivem összetörött, mint egy földreejtett majolikaváza. S a szivem cserepeivel se fogom magát soha elfeledni."

Tisebov napja lett erre a levélre a Feuer Dávidék házában. Malvinka sokat sirdogált, napról-napra halványabb lett s most már a megriadt Feuer-házaspár akarta feledésre küldeni Malvinkát, Budapestre, egy nagynéni vendégszerető házába.

Előbb azonban Feuer Dávid, az egyházfi látogatást tett Lipnikéknél. Nagyon izgatott lehetett, mert a fejét szörnyű hevesen csóválgatta s nagyon gyakran ismételgette az uton: „Gefährlich! sehr gefährlich!" Beszélt is az ifjú Lipnik Dórival. Azt mondta neki: ha maga, Dóri úr nem lenne zsidó és ha én se lennék zsidó, akkor én most „stantepé" lelőném magát, mint egy kutyát. Mi az, hogy „mint egy kutyát?!" csak: „egy kutyát", ohne „mint". Hát csak vegye el azt a „Sziderl-t", azt a miesz lányt. Én ismerem a maga jámborságát. Én tudom, amilyen maga, maga a „Sziderl" mellett egy „Machzert" is fog magának tartani. A „Sziderl"-ből hétköznap fog imádkozni, a „Machzer" meg az ünnepi imádsága lesz. Röviden ez a véleményem: „gazember!"

Malvinka ezekután Budapestre utazott a nagynénihez, Lipnik Dóri eljegyezte Domauer Szidát — ám Feuer Dávid bünlajstroma jelentékenyen meggyarapodott. Tiszteletlen, durva magaviseletet tanusított a község egyik legtekintélyesebb családjával szemben.

A kedélyek forrtak, a közvélemény hullámzott, az elcsapandó Feuer Dávid ügyében éjfélig tartó gyülések folytak. „Ki kell rúgni!" — véleményezte Lügner Adolf, a gabe. „Meg kell fosztani a metszői és sameszi képesítésétől azonfelül" — inditványozta Blut Izsó, a stréber másodgabe. „Elcsapni, a diplomáját konfiskálni s a büneit a templombejáróban kiplakatiroztatni s a hazai hitközségeknek megküldeni" — mondotta ki a szentenciát a kilehóhér: Barmherzig Izidor. Két hét mulva lesz a döntő nap: szlichesz első napján, a bünbocsájtó napok elsején.

Feuer Dávid pedig sorvadt, epekedett szegény. A lélek már csak hálni járt belé, annyira megviselte a fájdalom, a szégyen.

Könnyek peregtek végig az ősz szakállán, a halovány, redőssé vált arcán, a fejét szünetlenül csóválta, az ajka féleszelősen motyogta: „Gefährlich! sehr gefährlich!" Gyakran mondogatta az élettársának, aki vele sirdogált a szerény sameszlakásban: „Meglátod Malkelében, eztet én nem fogok túlélni! De a temetésemre — azt meghagyom — senki se jöjjön el azok közül a resóim közül. Ha ők engem majd ott a ciduk hadin házban mechileért fognak kérni: „Wir beten dich um Mechile, Gott züfór, deine reine Nesóme nochher, du sollst beten für uns, für deine ganze Kehile, für die Chevre" — ezt nekem ne orditozzák, mert én ki fogok kopogni a koporsóból: „Schweigen sollt ihr, ihr Mamzérim, ihr Mamzer benenidesz,

Benedek Kata

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 233, ~~240~~

Lyka K. Művészeti
kronika. MM. 1929

Adv. Illusztrációkat
[illegible]
Lombar 1929. [illegible]

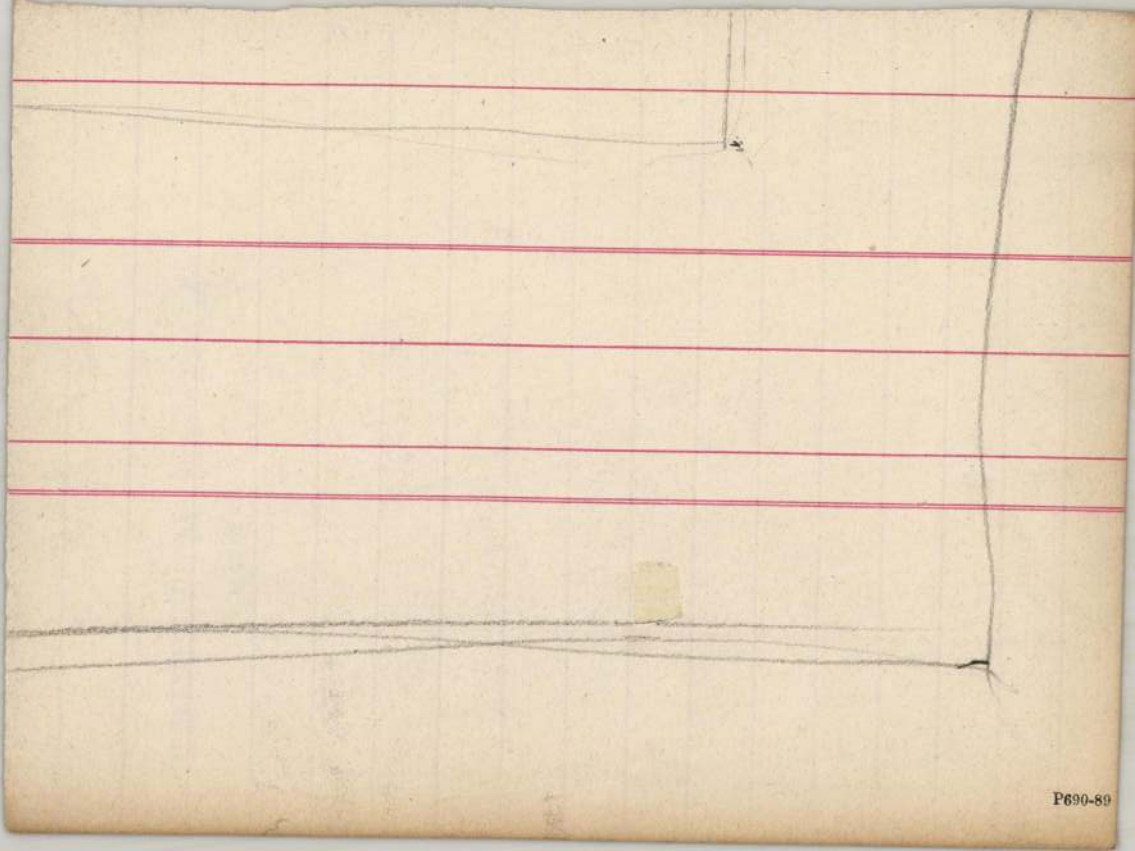

P690-89

Benedek Kata

festő

Lásd

Ki-kicsoda?

73. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

ürmak

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Benedek Kata

festő és grafik.
Szül. Budapest 1903

Lásd

Gyulai: Magyar írók
II. 1060, 1061. l.

TÖRVÉNYJAVASLAT

A MŰVÉSZETI ÉS TÖRTÉNETI EMLÉKEK VÉDELMÉRŐL

I.Fejezet.

A művészeti és történeti emlékekről és azok gondozásáról.

1.§.

Az ingó és az ingatlan művészeti és történeti emlékek jelen törvény védelme alá helyeztetnek. A

Benedek Kata

~~Gulyás Pát~~

Höllr Nemz. Bink. Kidll

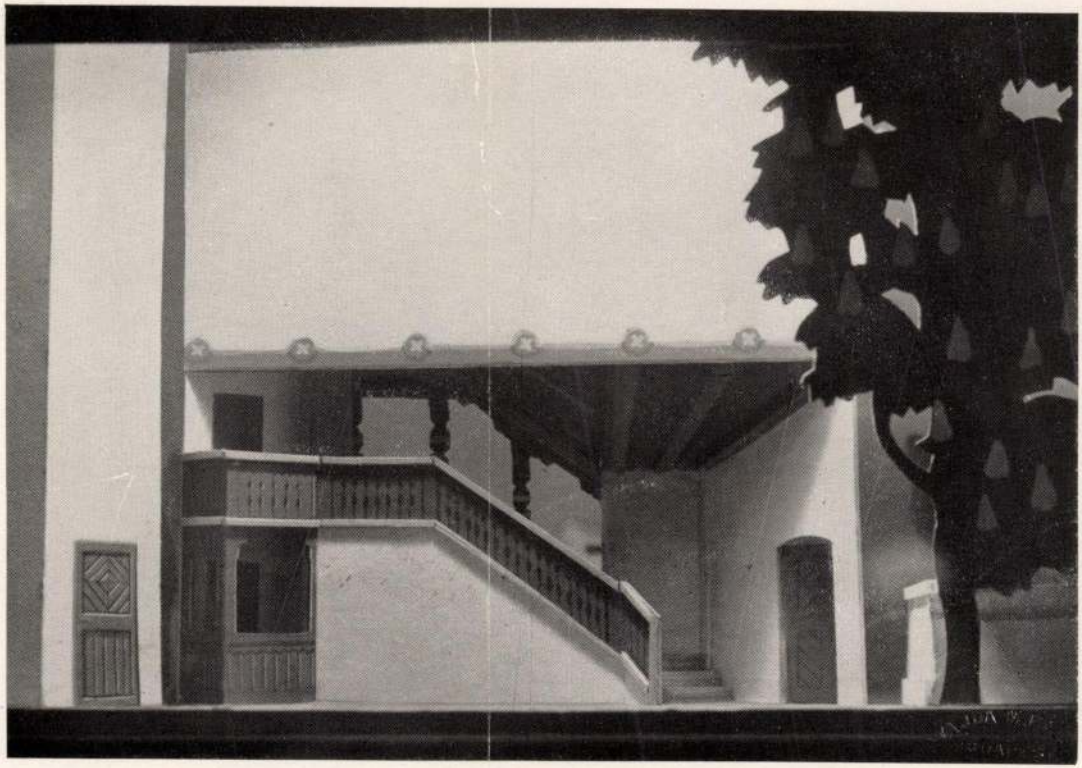

732f. sz. Szigligeti Ede: „Liliomfi". Vaszary János rendezése. Benedek Kata színpadterve.
Nemzeti Színház.

Színház

AZ ÖRVÉNY.

Nemzeti Színház.

Sok nemes jelzőt tanultunk meg a Nemzeti Színházban bemutatott orosz szerző darabjáról, de nagyon poros, nagyon régi világfelfogás szól belőle, ami tőlünk nagyon idegen és romantikus túlzásaiban is szánalmasan ügyefogyott. De valószínűleg az a mai orosz drámairodalom előtt is. Osztrovszki öt felvonáson keresztül halálra gyötri hősnőjét, aki nem tudja szeretni dibdáb férjét, és puszta látásra hozzáköti lelkét egy wertheri ifjúhoz. Szerepel még a zsarnok anyós is, aki vígjátékba illő módon kínozza fiát és menyét, ezenkívül vannak egyéb szörnyűségek is, részint emberek, részint vihar alakjában. A szerencsétlen fiatalasszony megtéved, holdvilágos éjtszakán találkozni mer viszont-szerelmesével, aki az anyóshoz hasonlóan szörnyű nagybátya zsarnoksága alatt nyögdécsel. Az ártatlan bájolgás roppant bajt kavar föl. Egy irtózatos vihar alkalmával a falu előtt megvallja szörnyű bűnét az aszszonyka, s végül is nincs más út számára, mint a Volga. A függöny a férj átkozódásai után megy le, megátkozza anyját, s őt vádolja a tragédiával.

Az elmondott meséből is érezhető, hogy nem mai ízlésünk, s igényünk szerinti téma, ha a Nemzeti Színház mégis bemutatta, nyilván ennek igazolása lehetett célja. A szereposztás észrevételünk szerint nem segíti a darab hitelének kibontakozását. Vízváry Mariska — végre újból a Nemzeti Színházban — nem tud „rettenetes" lenni, s Somogyi Erzsi sem ideális megszemélyesítője a hősnőnek, csak a passzív vonásokat élezi ki, ezért szánni is alig tudjuk a „megtévedt nőt". Viszont kellemesen lepett meg Ujlaky László, egyre érettebb, s egyszerűbb. Éppen azokat az erényeket erősíti önmagában, amiket Ungváry fokozatosan elhagy. A darab egészségesebben megrajzolt figuráit Olty Magda és Gózon játszották, igen jól. Mellettük Gobbi Hilda és Bartos Gyula epizódszerepeikben nyujtottak jó alakítást. Pataky Jenő is jó volt bonviván szerepében. Nagy Adorján rendezése fölöslegesen ennyire részletező es alapos.

2000 PENGŐS FÉRFI.

Magyar Színház.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim. Tisztelettel bejelentem, hogy a Magyar Színház új darabja a 2000 pengős férfi, ha nem is lesz idei szezónjának átütően nagy sikere, a törzspublikumnak kellemes estén fogja bebizonyítani mai „siker"-darabjaink egyszerű naivságát, megláttatja fércelését, átlátszó szerkezetét, a szórakozásra kissé hajráncigálva előhúzott cselekvényt, és megmutatja a nézőközönség egyre kisebbedő igényét. Valószínűleg többen jönnek ki az előadásról megelégedetten, mint hozzánk hasonló, kissé keserű, kissé lebigyesztett szájjal. Természetesen a megelégedetteknek lesz igazuk, mert miért kell a desztillált vízben ásványi terméket keresni, miért kell ilyen „siker"-darabban irodalom után kutatni? Hiszen három felvonásban, s filmszerűen váltakozó képekben olyan se hideg, se meleg komédia folyik, nevetni is lehet rajta. Aztán meg olyan kiváló igazságokat jelentenek be, amelyek talán azért hatnak innen a színpadról is, mert tényleg annyit hallottuk már. Vagy nem érdekes az öregedő lány truccházassága a jellemes, szegény ügyvéddel csekély kétezerért? Hiszen milyen szépen egymásba szeretnek. A lány végre a maga közelében lát egy férfit, termetre a javából, a férfi meg végre otthonhoz jut, amikor már annyi fagyosságban volt része. Aztán mi, vagy ki kell még? A szerző sem tud többet, a lábatlankodó szakácsnén, s a „minden áldozatra méltó" szőke, de szegény és nagyravágyó vámpon kívül csak sziluetteket hoz a színpadra, hogy a két főszereplő igénytelen csevegését és házassági kalandját meg ne zavarja valami. És éppen ne egy kis bonyodalom, mert ahhoz lelemény kell, meg... izé ...szóval az, s nagyon megzavarhatná a darab csendes, közepes, de biztos derűjét.

Meg azután nem is a darab fontos, hanem a szereplők, Bulla Elma, aki ebből a művészietlen vázlatból emlékezetesen nagyszerű alakítást csihol, jelenetenként változik, külsőleg, belsőleg, hangban, mozdulatban, jókedvben. Úgy, ahogy a kivételes feladatokra is képes nagy művésznők szokták a hozzájuk méltatlan szerepekben. És itt van Hajmássy Miklós, akit nem győzünk eléggé fölfedezni, nem győzünk eléggé csodálni szeretetreméltóságáért, úri választékosságáért, minden apró mozzanatot pontos gesztussal megelevenítő művészetéért. A többi szereplő szerepe szerint sem fontos. Simor Erzsi szép, Dajbukát Ilona, Z. Molnár László híven végrehajtja feladatát. A sziluettek jól kitöltik a legüresebb perceket. A rendezés jó érzékkel hárít mindent a két főszereplőre.

Kenyeres Imre.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
DR. MÁTÉ KÁROLY.

36.986. — Kir. M. Egyetemi Nyomda, Budapest.
(F.: Thiering Richárd.)

Ne haragudj, Barátom, a kritikusra. Bocsáss meg neki, ha jót akar Neked. Bocsáss meg neki, ha láthatatlan, de örök eszményeknek hódol. Bocsásd meg neki, ha hivatlanul is beleszól dolgaidba, és talán más a véleménye, mint Neked. Bocsáss meg, ha nem elég hűvös és szenvtelen, ahogy szeretnéd, mert őt is elragadja az olvasói élmény láza, és rajong vagy mennydörög. Ne haragudj rá, ha meg akarja örökíteni egy-egy érdemes könyv olvasói élményét: ezt a gyönyörű, ősi élményt, — még mielőtt a kor jelszava elmos mindent, a Szellem és Szépség törékeny légvárai összeomolnak, és maguk alá temetik az önmagában gyönyörködő irodalmat... És főkép bocsáss meg nekem, hogy beleszóltam abba a rossz véleményedbe, amelyet a kritikusról alkottál magadnak.

Makay Gusztáv.

KIS TÜKÖR

BALOGHY MÁRIA minden esztendőben meglepi gyermekirodalmunkat valami újszerű, mély pedagógiai érzékkel szerkesztett könyvecskével. Most jóleső örömmel számolhatunk be a Baba első képeskönyve és a Baba második képeskönyve büszke címeket viselő könyvecskéiről, melyek Benedek Kata rajzain keresztül a fejlődő gyermeki értelmet ismerteti meg játékaival, ruházkodásának s életszükségleteinek eszközeivel. A nagy körültekintéssel szerkesztett könyv vizuális hatóúton a helyes pedagógiai szemlélet első részletét alkalmazza a kis képeskönyvekben, s optimista fantáziánknak enged szabad folyást: elképzelteti azt a közeljövőt, amikorra ez a két kis könyv egész sorozattá szélesül és kiszorítja az ostoba, szajkó-szövegű képeskönyveket, s az amerikai rajzosfilmek nyomán készült újabb divatú könyvek idegen szellemét, meg helytelen pedagógiáját.

SZAVAK A TÓ FÖLÖTT címmel jelent meg József Ferenc királyi herceg verskötete, melyet az érzések és gondolatok rendkívül megkapó és tiszta foka jellemez. A költő a mai világ zűrzavaros problémái között érzékeny lélekkel jár, mindig van szava a nemzethez, a csüggedőkhöz. Alázatos hódolattal csengnek soraiban az istenszeretet igéi, s acélos erővel csap ki kis kötetéből a hazaszeretet lángja. Az olvasó megtisztul és megerősödik az őszinte érzések tüzében, ez a kötet nagy értéke.

A SZEGEDI EGYETEMI SZÍNJÁTSZÓ TÁRSASÁG első előadásáról az egész magyar sajtó beszámolt. Olvashattunk a Hamlet sikeréről, s a színjátszó társaság terveiről azon a hangon, mely a hétköznapitól elütő vállalkozásoknak általában kijár. De alig esett szó a vállalkozás voltaképeni jelentőségéről, a szegedi egyetemi hallgatók előadása mögött szerénykedő, de annál erőteljesebb elhatározásban kifejezett vallomásról. Mert ez az előadás — amint az előttünk fekvő ismertető füzetből megnyugtatóan olvashatjuk — nem műkedvelő, szórakozást kereső, ünnepi ötletből fakadt. A szegedi egyetemi ifjúság irodalmi hódolatának akart kifejezést adni s nem egyszerűen néma rajongással, hanem aktív cselekedettel: a nagy mű elemeinek legrészletesebb elemzésével. Ez az elemzés — éppen a Hamleté — emelte föl százötvenévvel ezelőtt a magyar színjátszás lobogóját, s jelentette a másfélszáz év alatt a színházi művészet és műveltség magaslatát. Most az ifjú vállalkozók egy ország előtt hitet tettek a színházi műfajok pangása idején a magasrendű színház hivatása mellett, egyéni próbálkozással, de füzetük minden sorából kicsengő hősi tisztasággal és keménységgel. Lehet, a szegedi előadás nem volt jobb az előkelő műkedvelői színvonalnál, de etikailag mégis messze fénylik, mert jóllehet nem igazi hivatása az ifjú filozoptereknek a színjátszás, dramaturgiai tanulmányuknak legméltóbb, szinte egyetlen módját találták meg, s ugyanakkor, amikor irodalmunkat fenyegető veszéllyel teszi vizenyőssé a színpad művészeinek irodalmi kirándulása, ez a felelet, ez a „visszakontárkodás" talán a hivatásos szakemberek művészi lelkiismeretét is fölélesztí. Érezhetőleg ezért vette pártfogásába ezt a szép próbálkozást a szegedi egyetem rektora Szent-Györgyi Albert, s ezért kísérte tanácsaival Sík Sándor az irodalom professzora. Meg azért is, mivel az előadás rendezője ifj. Horváth István, nyilván egy élethivatás ifjú, de érett szárnypróbálkozásával látott feladatához. Az ő gondos tanulmányok alapján végzett rendezése, Paku Imre, a Színjátszó Társulat elnökének szervezése után kívánatos, amint az ismertető füzetbe írt cikkében Németh Antal is írja, hogy a szegedi egyetemi színjátszás csírája legyen egy egyetemi színháztudományi intézetnek.

A Könyvnap
1941, június 4—6.

Dráma 1941 5. 27

Beneder Kata

festö

mil. Bpest.

élctr. Cäsd.

Borkagyarlex

136. h.

Benedek Kata

cikke

Benedek Kata festőművész, II.
Olasz-fasor 29. 166-815

Bptavb. 1940. nept.
" 1942 jan.

NAGY·LAJ KORA

K. M. EGYETEMI NYOMDA

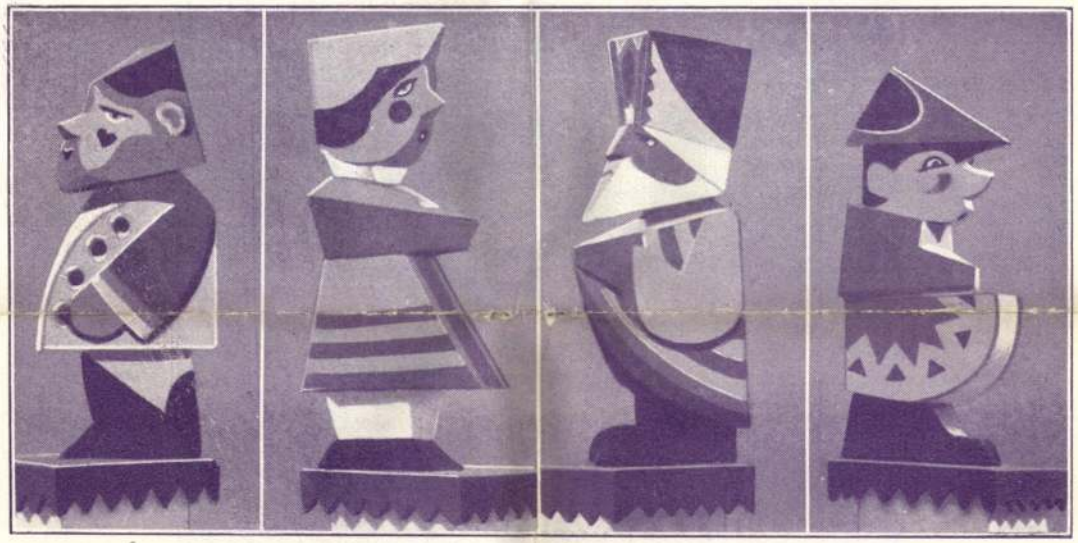

A VÁSÁRI SÁTOR KORLÁTFIGURÁI

BENEDEK KATA

Benedek Kata

SÁTOR A TAVASZI VÁSÁRON BENEDEK KATA

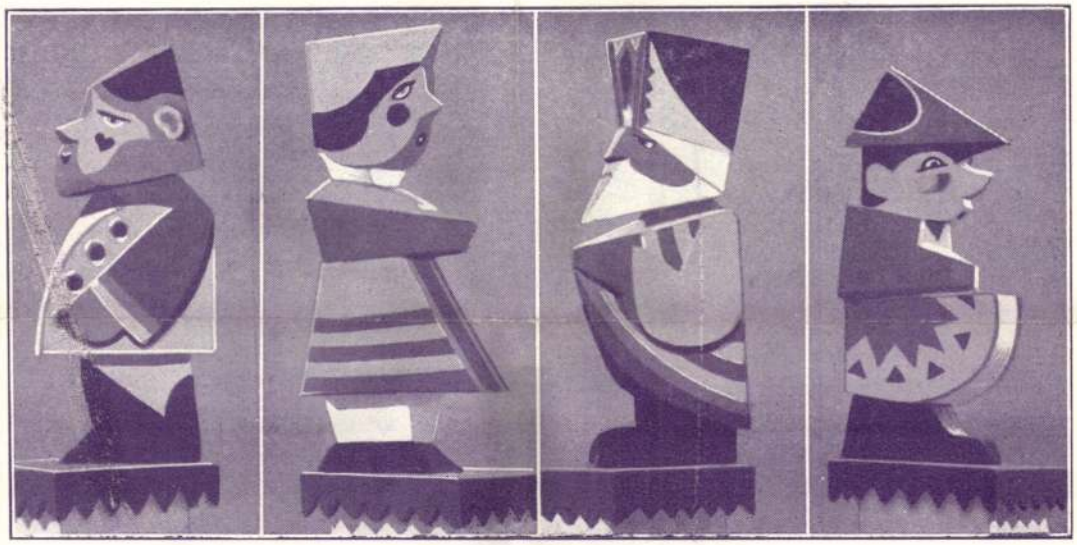

A VÁSÁRI SÁTOR KORLÁTFIGURÁI

BENEDEK KATA

SÁTOR A TAVASZI VÁSÁRON BENEDEK KATA

Benedek Kata

festő

Lásd

u

Varga Géza Ernő:

Fogolykiváltó Boldog-

asszony tiszteletére és

Makkos Mária.

Bp. 1947. 115. l.

116 l.

Képes

Illusztrált Könyvek

38 } II/3.

Nagyméltó.
Vallás- és közokt. Minisz-
tériumnak
Budapest.

Az 1937. évi december hó 23-án kelt 23.487/1937. eln. számú rendelettel ADOB gyakornokként alkalmazott Pálinkás László dr. 1937 szept. 1-től december hó 31-éig, összesen négy hónapig, foglalkoztatom a Műemlékek Orsz. Bizottsága hivatalában.

Ez idő alatt a jelesen képzett, 4 nyelven beszélő Pálinkás dr.

Benedek Katalin
illusztrálta

Kátai Margit:
Mesemondó Kató.
Bp. 1947.

szempontokból biztositassék.-

Az általuista ruházat
ve, az Országos Ruházati Intéze
központi berendezéseivel minő fe
tömegcikkeket tekintélyes menny
mottevő forgalmat tud kimutatni.

Magánipari tevékeny
szállitások lebonyolitásában is
nek bizonyult,- sikerült nagy sz
resen foglalkoztatni.-

Nagyméltóság előtt v
a vállalat a háboru elején mily
tett ki a munkadijak és munkavis
lehet az is, hogy a szövetből ve
sánál az államkincstárra mily re
lőnyt mutatott fel, amely az egé

Benedek Katalin
grafikus
illusztrációi az
alábbi könyvben

Oswát Zsuzsa =
Atyus. Ifjúsági
regény Pestalozzi
életéből. Bp [1946].
187 l.

Bereg

Alsó-Remete, a kis
Barabás, ref. temp
Batorcz, ref. templ
Bene, ref templom
Beregszász, r. k. te
Beregszász-Vég-Ar
Borzsova, újított r
Botrágy, ref. templ
Borsa közelében te
Csaroda, ref. templ
Darócz, újított régi
Déda, ref. templom
Felső-Remete, Pál
Gelénes, újított rég
Ilosva, várrom.
Iványi, templomala
Kigyós, régi templ
Márok-Papi, ref. te
Makkos-Jánosi, te
Mező-Tarja, templ
Mező-Kászony, ref.
Mező-Vári, templo
Munkács, r. k. ten

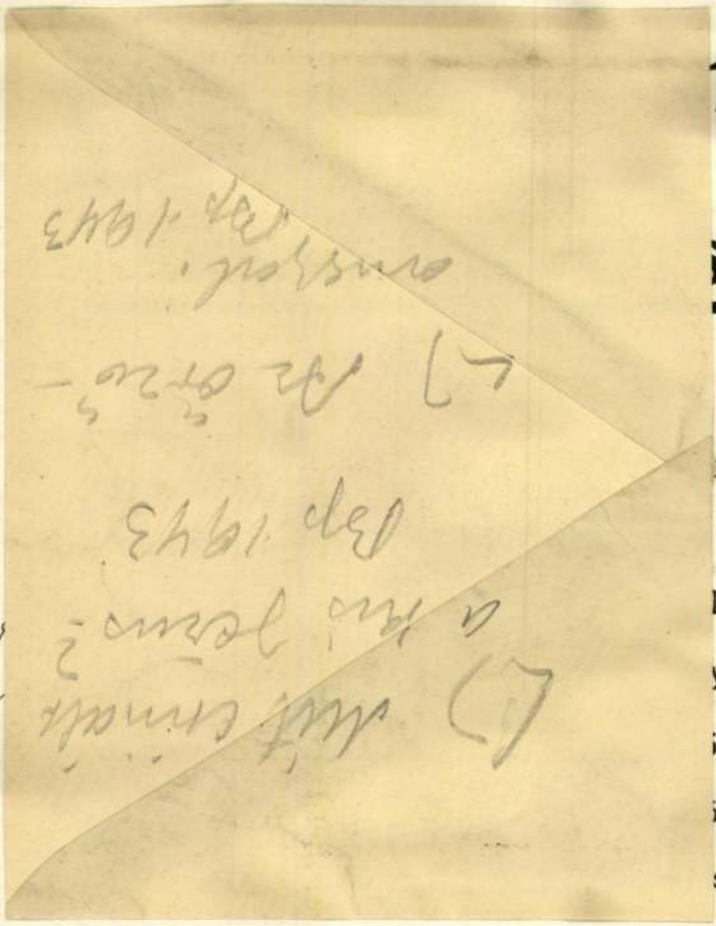

19

SZ

bead

llékl

yútta

irat

irat

solt

Exp. 1

Müemlékek Orsz [illegible]

k, amely időkörben megálla-

totta, hogy a felvételek körül

drb meg van a gyűjteme-

geben s mindenre 4 drb

hogy kép van, meget 8 pen-

nőjével átvenni hajlandó.

Erről öt a Bizottság mult

19-en 1496. sz: alatt értesí-

tte vezal, hogy a fényképek a Bizotts

vatalában rendelkezésére állanak.

Megkérdeztük ez ügyben

Lechner Jenő Ömeltosá-

t is, aki kijelentette, hogy F

nitén nem adott megbízást

orsos Imre úrnak, aki a

lvételeket kifejezetten sajat

[illegible] kezitette el.

Benedek Kata

Rónay Mária: Érettségi után

HUNGÁRIA kiadás

A közkedvelt országjáró gimnazista lányok a Kárpátalja, Erdély és Dunántúl után ragyogó fővárosunk ismert és ismeretlen szépségeit fedezik fel szokott vidám történet során. Benedek Kata rajzaival.

Ára kötve 9.—

Karácsonyi könyvjegyzék
1943

Benedek Kata

Magyar Kultúra 1943. jún. 15. (6. sz.) 139. l.

Blaskó Mária: Jézuskával, angyalkával. Korda. 52 lap. (Fűzve 6.—.)

Egészen apró gyermekekhez szól ez a meséskönyv. Az apró mesék, versek a kis Jézus életéből vett jelenetek elbeszélésével a gyermeki lélek szórakoztatva nevelését szolgálják, mert mindegyikükben valami jótulajdonság, erény, jócselekedet megvalósítójaként jelenik meg a kis Jézus. Más mesék Szűz Mária kedves, az édesanyára emlékeztető alakját állítják a gyermeki lélek elé. Sok mese szól az őrzőangyalról, aki éberen őrködik a gyermekek mögött és minden veszélytől megmenti őket. A színes mesekészséggel, közvetlenséggel és egyszerűséggel elbeszélt mesék élményi hatását nagy mértékben fokozzák *Benedek Kata* finom színhatású képei.

Benedek Kata

Baloghy Mária: Kis legények könyve

ATHENAEUM. Foglalkoztató könyv kisfiúknak. 244 oldal. Benedek Kata 200 rajzával és színes műmellékleteivel. Ára 8.—

A Babakönyv és a Lányok könyve után most a kisfiúk könyvét állította össze a neves pedagógus. Ebben az újszerű mese- és játékkönyvben a gyermeki élet évi és napi ritmusát követve minden hónapra jut dal, vers, mese, játék, tréfa és ügyeskedés.

Benedek Kata

k

primé

B i zottsága

Budapest

Höpyes Endre u. 10

Benedek Kata

M. Katona Ilona:

A szív parancsára.

Palladis kiadás -

Bpest, 1940.

Illustráltá Jenti -

Magyar Kulturszemle

1940. 12. sz. 300. l.

Bendek Kata

Balogh Mária

A baba első képes könyve. Bp. 1941

U. a. A baba második képeskönyve Bp. 1941

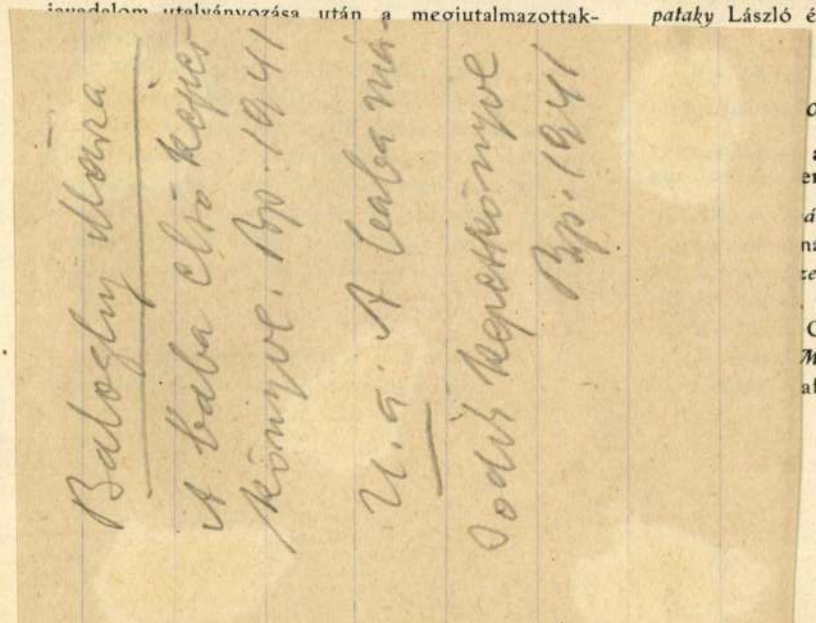

egész terjedelmében elfogadja s a jutalmakat a senek ellenőrzésére dr. Tóry Gusztáv, d
ivadalom utalványozása után a megjutalmazottak- pataky László és az előadó kéretnek fel.

Tanács által az 1914.
ott könyvtárkezelők.

a Múzeumok és Könyvtára
enhatósága alatt álló könyvt

ánya. Piukovits Sándor főgim
nár --- --- --- --- --- ---
zecsőd. Raposa Sándor ref. tan
Gellért Ignácz nyug. tanít
Csukly Gyula áll. tanító ---
Méntelek. Főző Jenő közs. tan
afner Lajos asztalos --- --- ---

népkönyvtárak létesítésére 23.535 K.

o K-s népkönyvtár (szekrény --- --- --- --- --- --- --- --- ---	2000.— K
ooo K-s népkönyvtár --- ---	9000·— «
500 K-s vándorkönyvtár ---	6000·— «
K-s népkönyvtár --- --- ---	400·— «
K-s népkönyvtár --- --- --- ---	600·— «
tár anyagáért fizetendő ---	18000·— K

10%-a 1800 K. Ebből létesíthető:

oo K-s népkönyvtár --- --- ---	1200·— K
K-s népkönyvtár --- --- ---	600·— «
Összesen	1800·— K.

kel együtt tehát az 1914. év első felében
):

felügyelő hatósága. Ad hoc sorozat.

IV. 300 koronás népkönyvtárak.

1. *Fogadjisten.* (Bukovina.) Iskola.
2. *Kéty.* (Tolna vm.) Ifjúsági egyesület.
3. *Komárom.* (Komárom vm.) Cs. és kir. továbbszolgáló altisztek köre.
4. *Pozsony.* (Pozsony vm.) Rendezőpályaudvari mozdonyvezetők otthona.

V. 500 koronás vándorkönyvtárak.

1. *Bors.* (Bihar vm.) Ref. iskola. VI. sor.
2. *Bozsok.* (Vas vm.) közs. elöljáróság.
3. *Dunabogdány.* (Pest vm.) Áll. el. iskola. II. sor.

Benedek Kata.

Balogh Mária:

Lányok könyve.

Athenaeum

Pest 1940. 1941

Fent: illusztrálta

(190 rajz)

Magyar Kultúra

1940. 12. 299. l.

Benedek Kata

Thomas, Adrienne:
Andrea. Bp. 1938

A MŰEMLÉKEK ORSZÁ

BUDAPEST, VI., AR

623/1934
.....szám.

Nagyméltóságu

Vallás- és Közoktatás

Benedek Kata

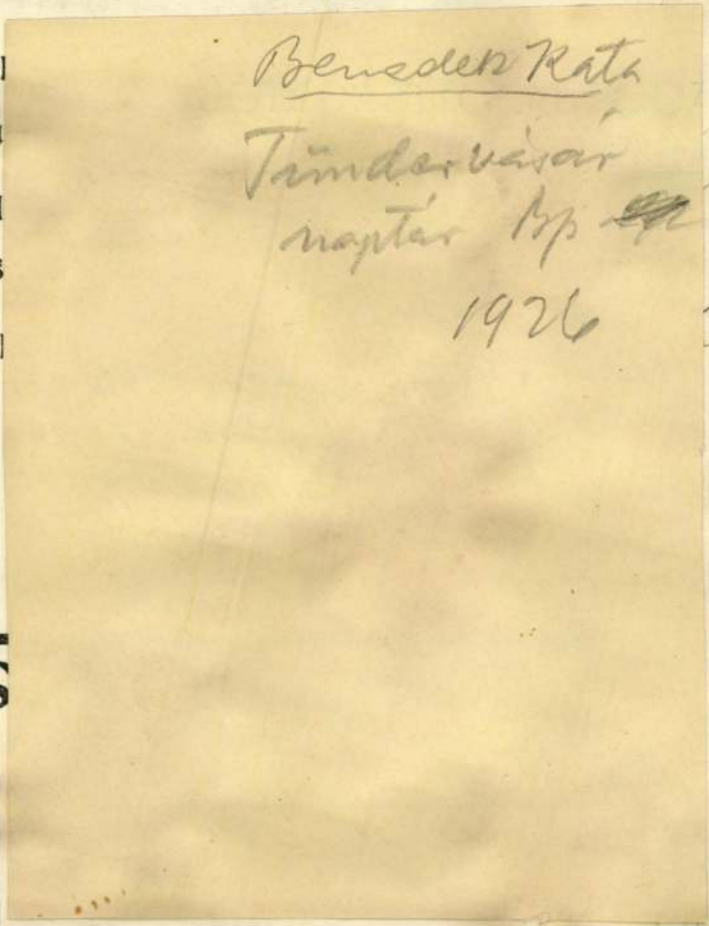

3 pengőért.

ételre
felajánlott fényképek között
[illegible] 83 db olyan felvétel
[illegible] a Bizottság fénykép gyűj-
[illegible]ben nincs meg s amely-
[illegible]arabonként egy pengő árban
[illegible]egvétele felett kívánatos.
[illegible]ithogy özv. Müllner Jánosné
Budapest, VIII. Vig utca 11. föld-
[illegible]) a szóban forgó fényképeket
[illegible]gő árban a Bizottság fénykép-
[illegible]ménye részére átengedni haj-
[illegible] tisztelettel jelen kérem a
[illegible]gméltóságú Miniszterium[illegible]t,
[illegible]vételt engedélyezni, s a
[illegible]t közvetlenül az özvegy ci-
[illegible] kiutalvánozni méltóztas-

Benedek Kata

Frenkel B. Ifjú-
sági biblia.
Szentírás a család
és az iskola részére
Bp. 1925.

Benedek Kata

Balogh Mária:

Kislegények könyve.
Fenti 4 nincs képevel
és 283 rajzával
(1947?)

Szép illusztrációk,
azt hiszem még
1945 előtt jelent meg.

Benedek Kata

A tündérvásár nagy
játékkönyve e. gyermek-
könyv örök rajzai fen-
tartók.

AR
EK

NYOMDA

ban, amikor a művészi kert elterjed az egész nemzet körében, majd egyszerűbb alakjában a nép körében is. Következik a parkok korszaka, előbb a feszes francia parkok, azután a természetet másoló tájkertek, végül a közkertek, amelyeket Budapest sétányai és parkjai példáznak. Ötven hiteles kertleírás és száz egykorú kép eleveníti meg a magyar kert élettörténetének ezt a közvetlen stílusban megírt összefoglalását.

Ára félbőrkötésben 20 pengő

Benedek Katalin

illusztrálta

Kata Margit:
Mesemondó Kató.
Bp. 1947.

Benedek Kata

BALOGHY MÁRIA (szerk.): *Babakönyv.* Benedek Kata rajzaival. Trifás és tanulságos könyvecske apró gyermekek számára. É. n. 152. l. Fv. (Bolti ára: 4·80 P.)

Pontértéke: 10.

BALOGHY MÁRIA: *Lányok Könyve.* Benedek Kata 190 rajzával. Ez a kötet megismerteti a leányifjúságot mindazzal, amit a serdülő leánykának tudni illik. 1941. 274. l. Fv. (Bolti ára: 7·50 P.)

Pontértéke: 15.

BALOGHY MÁRIA: *Kis legények könyve.* A *Lányok könyve* párja. Benedek Kata négy színes képével és 283 rajzával. É. n. 244. l. Fv. (Bolti ára: 8 P.)

Pontértéke: 16.

Pontértékes 9.

ORBÁN DEZSŐ: *Szent István harcrjai.* Horváth Jenő fajtaival. Ez a tőrbántalmi regényt magyar kivályai megalakulásának korában játszódik le. E. n. 27[illegible] l. (K. K. K.) Fv. (Bolti ára: [illegible] P.)

Pontértékes 8.

ORBÁN DEZSŐ: *Vizsolyi [illegible]* Busján László [illegible]. Ennek hegyes-volgyes vidéke a szintere annak az izgalmas és szép ifjúsági regénynek. E. n. [illegible] l. Fv. (Bolti ára: [illegible] P.)

Pontértékes 8.

SZEGVÁRY MIHÁLY: *Kitűn a diákhonnál.* A kitűnő író izgalmas regénye jádó és István rajzaival. E. n. 22[illegible] l. (K. L. K.) Fv. (Bolti ára: [illegible] P.)

Benedek Kata

BALOGHY MÁRIA:

KIS LEGÉNYEK KÖNYVE

Foglalkoztató könyv kisfiúknak.

Benedek Kata rajzaival, színes műmellékletekkel. A Babakönyv és a Lányok könyve után most a kisfiúk könyvét állította össze a neves pedagógus.

1941 karácsony

Athenaeum

Benedek Kata

76	Biblia illusztráció, rajz	200
77	Biblia illusztráció, rajz	200
78	Hazatérő birkák, temp.	1000
79	Fény és árnyék a tűzfal tövéből, vizf.	1000

Nemzeti Szalon

1926. máj.

MAPE 12. kiáll

Feld

CSÓRBA GÉZA: Hun ijjas.

BENEDEK KATA

32. Szent János evangélista, gouache
33. Szent Pál apostol, gouache

Nemzeti Szalon

1940. nov - dec.

MAPE 25. kiáll.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1942. DECEMBER 20. — 1943. JANUÁR 3.

Benedek Kata

1.

Nemzeti Szalon

64-ik csoport kiáll.

Kat. 1929. ápr.

könyvtárában

Környei bronzlelet, VIII. 145.

Benedek Kata

kiáll.

Nemzeti Szalon

1929. ápr.

~~Tav. képt.~~

MEGHIVÓ

A

WINNINGER FERENCZ OSZTRÁK FESTŐMŰVÉSZ

TOVÁBBÁ

ADORJÁNNÉ MAKOVSKY STEFÁNIA, BENEDEK KATA, SZOPORI NAGY MIKLÓS, PROHÁSZKA ISTVÁN, SCHALK LÁSZLÓ ÉS WALDERNÉ UNGER MARGIT FESTŐMŰVÉSZEK MŰVEIBŐL RENDEZETT

LXIV. CSOPORTKIÁLLITÁSNAK

A NEMZETI SZALON ERZSÉBETTÉRI KIÁLLITÁSI PALOTÁJÁBAN 1929 ÉVI ÁPRILIS 21-ÉN VASÁRNAP D. E. 11 ÓRAKOR TARTANDÓ ÜNNEPÉLYES

VERNISSAGEÁRA

DÉRY BÉLA
A NEMZETI SZALON IGAZGATÓJA

GRÓF ANDRÁSSY GYULA
A NEMZETI SZALON ELNÖKE

EZ A MEGHIVÓ A MEGNYITÁS NAPJÁN EGY SZEMÉLYRE ÉRVÉNYES, DE FELJOGOSITJA A TULAJDONOST ARRA, HOGY A KISÉRETÉBEN MEGJELENŐK RÉSZÉRE 50%-OS KEDVEZMÉNYES JEGYET VÁLTHASSON.

NEMZETI SZALON
V., Erzsébet-tér

NYOMTATVÁNY.

NAGYMÉLTÓSÁGU
MÉLTÓSÁGOS
NAGYSÁGOS

.....ÚRNAK
ÚRNŐNEK

BUDAPEST

..... ker., ... tér / út / utca ..... sz.

	BENEDEK KATA		
13	Szent Margit legendája	rajz	70.—
14	Szent Margit legendája	rajz	70.—
15	Szent Margit legendája	rajz	70.—
16	Szent Margit legendája	rajz	70.—

Nemzeti Szalon
Árpádh szentek kiáll. 1930 aug

Benedek Kata

Csesztvei Kanász,
tempera

Nemzeti Szalon

M. ~~[illegible]~~ Arcképtestők
Társasága repr. kiáll-
kat. 1935. okt. 5 - 20.

Benedek Kata

4 szines rajz -

Nemzeti Szalon

MAPE 20-ik jub. kiall.

Kat. 1935. dec. 20 -

1936. jan. 6.

Benedek Kata

festő

Nemzeti Szalon

1935. Magy.arcképfestők kiáll.

Csentvei kanász,temp.

1935. Aquar és past.festők kiáll.

4 drb. Lav.tse mondásaiból,szines r.

1938. Magy.aquar és past,festők kiáll.

5 drb. Illustráció Szt.István országához,gouache,

MAFE

B e n e d e k K a t a .

1926. Aquar és paszt,fest.kiáll.

Bibliai illustratió I,II.rajz,
Hzatérő birkák,temp.
Fény és árnyék főzfatövéből,vizf.

1927. Tavaszi Nagy kiáll.

Körmenet szines tus.
Maeterlinck illistratió,szines tus.
Valami történt,Szt.Tamásban,temp.

1927. Aquar és past.fest,kiáll.

Riadalom,vizf.

1929. Csoport kiáll.

A fáklya,szines tus,
Cinkosok,szines tus,
Uvegfuvók szinezett pitt.
Farsang vég, szines pitt,
Illustrációk Wells:Emberek a Holdban
c. művéhez,szines tuss.

1930.Egyházmüvészeti kiáll.

Szt Margit legendája 1-4ig.r.

1930. Aquar és past.fest.kiáll

Krisztus és Szt.Péter,
" és Tamás,
A vak meggyógyitása,
Piéta,
Messiásvárók,

1931. Öszi tárlat.

Megtámadott ideál,szintus,
Az üldözők,szin.tus.

1931. Ujságrajzoló müv.I.kiáll

Vázlat egy magyarország
utról, II.
Illusztr. Szt. Margit 1
legendájához tus 1-4ig.
Vázlat egy magyaroszszá
gi utról 4Wdrb.

Benedek Katalin

festő Műcsarnok

1931. őszi tárl. XIII. 409, 410, 411.

1932. őszi tárl. VII, 181, 182 183

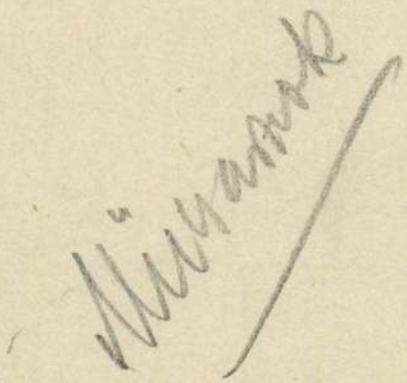

Műcsarnok

Benedek Kata
festő

KMTárs 1940. A gyermek

Gyermekkönyv – illusz-
trációk I, tempera

Gyermekkönyv – illusz-
trációk II. tollrajz

Benedekk Kata

laid

MAGYAR IPARMUVESZET

1934. 79. l.

Zsidók követik el a valutasibolások 98.6 százalékát

Évi 25 millió pengő elkobzott vagyon kerül az állampénztárba

Manapság elég népes azoknak az „üzletembereknek" a tábora, akik nemzeti törvények és nemzetközi óvintézkedések rendelkezései közt bujkálva próbálnak keresni a forrongó világ bizonytalan és zavaros pénzügyi helyzetén. A valuta veszedelmes, de egyre fantázia-izgatóbb fogalommá terebélyesedett a siberek előtt. Ékszerek és idegen pénzek kézzelfogható, egyszerű csereberéjén túl se szeri, se száma azoknak a furfangos ötleteknek, amivel ezek a modern kalózok már „csakazértis" igyekszenek áttallózni az állami rend törvényszálai közt. Persze legtöbbjük belehull az ellenőrzés hálójába, s ilyenkor jámbor polgári szemmel garmadával talál az ember megdöbbentő s jellemző adatokat. *Lassan már rendszert lehet összeállítani ezekből s kiderül az is, hogy a sibolás és a valutabűnügyek tömege, valami furcsa nemzetközi ragály.* Egyforma rákfenéje csaknem minden ország pénzügyi szervezetének s csaknem egyforma eréllyel és rendszerrel küzdenek is ellene.

Mindezt a változatos és eddig alig feltárt „tudományt" már csak tanulságképpen is érdemes átlapozni, hiszen a ferencjózsefi időktől a világháborús koron át a ma szövevényes és forrongó gazdasági rendjéig valóságos története is van már ennek a — hagyománynak.

A sibolás „rendszere" itt következik.

Brilliánst vacsorázott egy zsidónő

Valutabűncselekményt sokféle változatban lehet elkövetni. A közelmult érdekes példája *Courbet* francia festő egyik nagyértékű vászna, amelyet Párisba akartak sibolni. Ezt az őzeket ábrázoló festményt átmázoltatták, eltakarták rajta a mester kézjegyét és *mint ismeretlen művész munkáját próbálták kivinni az országból, hogy kisebb értékűre becsülve, kevesebb valutaértéket kelljen beszolgáltatni érte.* A turpisságra rájöttek, lemosták a mázolmányt és a furfangos képsiber lelemenyességéért egyelőre nem jogerősen hét hónapi börtönt kapott.

Mást is érdemelt volna a reája kiszabott súlyos börtönbüntetésen kívül az a zsidó sibernő, aki nemrég rosszul lett a nagykanizsai gyorson. Mikor a kórházban megvizsgálták és megröntgenezték a gyomrát, csak akkor derült ki, hogy *maréknyi brilliánst lenyelt,* nem számítva arra, hogy az ilyen gazdag lakoma komoly élettani zavarokat okozhat.

Érdekes trükk volt az is, amikor a háború kitörése előtt *játékpénz* formájában síboltak. Nizzai kártya- és rulettbankok zsetonjait adták el, hozták-vitték francia frank helyett a siberek. Emlékezetes a valutasibolásnak az a módja is, amelyet a volt osztrák határon lepleztek le: *Jókai és Mikszáth-regények vadonatúj piros bőrkötése alatt találták meg a ropogós dollárokat.*

A bukaresti lapok élénken pertraktálták azt a „sérelmet", amely a román határőrséget érte egy csendőr agyonlövésével. Csak hónapok mulva derült ki az igazság, amikor a „lelőtt" román csendőr életjelt adott magáról. A francia idegenlégióból megirta regáti hozzátartozóinak, hogy kutya baja, sőt *több millió lei vagyont „szerzett."* A nyomozás azután megállapította, hogy a román határ derék őre sikerrel „üldözte" a csempészeket. Ezúttal agyonlőtt egyet, majd fejét felismerhetetlenné szétroncsolva a saját uniformisába átöltöztette, ő maga pedig az idegenlégióba szökött a többmilliós rablott értékkel. *Évekig üzte uniformisban a valutacsempészést s végül siberbarátját tette el láb alól.*

A valutasibolást, jogászi nyelven pengőkiajánlást a zsidó rafinéria valósággal művészetté fejlesztette ki. Gyakran előfordul, hogy *ritka bélyegek formájában* csempészik ki az országból a vagyont, más alkalommal *értékes szabadalmak külföldi elhelyezésének jogát vásárolják meg* s idegenben értékesítik. Itt pengővel fizet, ott az illető ország valutájához jut átruházott vagyonával.

Amikor a temetési menet valóban gyászba borul

Jól bevált valutacsempészési médiumnak bizonyultak az állatok is. Előfordult, hogy *az exportálásra szánt marhákkal, sertésekkel és baromfiakkal a határállomáson aranypénzt, drágaköveket etettek.* Az importáló valutagengszterek túl a határon várták a szállítmányt és sürgősen vágóhídra vitték a vagyontrejtő állatokat. Más esetben *postagalamb lábára kötöttek a brilliánsfüggőt, vagy gyűrűt.*

Nemrégiben egy „apácára" az terelte rá a határrendőrség figyelmét, hogy protestáns imakönyvet szorongatott a kezében. Zavarát sehogysem volt képes leplezni, mire megmotozták. Kiderült, hogy prágai zsidó siberlány, aki a *fehér fökötőjébe 60.000 pengő értékű valutát varrt be.* Emlékezetes az a feltünést keltő eset is, amelyet a Rombach-utcai zsinagóga udvarán lepleztek le, ahol *valóságos tört-aranypiac volt,* mint a romániai siberbanda „előkészítési" központja.

Raffinált valutacsempésznek bizonyult az *ál-lord Hampton,* aki repülőgépen tette meg hetenként kétszer is a bécsi utat és mint előkelő külföldi terelte el magáról a gyanú leghalványabb árnyékát is. Végül ő is rajtavesztett.

Az autóval történő csempészés különösen elharapózott az utóbbi években. Előfordult, hogy *az autógumiba beforrasztva találtak a valutadetektivek 80.000 pengő értékű aranyat.* Más alkalommal a gépkocsi hűtőszerkezete, sárhányója, az ülések rugói voltak arányból, sőt *a lépcsődeszkázat közé is egy centi vastag platinalemezeket ékeltek* nagy szakértelemmel. Ma már a csempészésnek ez a módja nem vezet eredményre, mert a gyanus autót a határon szétszedik, mint az órás az órát. *Az aranyból készült sétabot és esernyő, valamint a duplafenekű utazótáska trükkje is régen a multé.*

Különösen a női csempészek „arattak" sikerrel egy időben. Bundák bélésébe, kalap díszítése mellé, puderdobozba, sőt elképzelhetetlen helyekre rejtett brilliánsékszerek vándoroltak a Dob-utca környékéről külföldre. *A nők motozását a valutaügyészség mostanában már orvosnőkkel végezteti a határállomásokon s a csempésznők egyetlen esetben sem kerülik el sorsukat.*

A rokkantság színlelése, a *„műszem"*, a *„műláb"*, az erős-dioptriás *„szemüveg"* mind-mind alkalmas eszköznek bizonyultak a zsidóvagyon kimentésére. Az utóbbi időben nemzetközi *vonatok hálófülkéibe, a vészfékek, valamint a kocsikban elhelyezett hirdetési táblák alá rejtették el* az agyafurt siberek az értékeket és rendszerint összejátszottak a román kalauzokkal.

Talán a legaljasabb csempészési trükknek az bizonyult, amelyet Sopron közelében lepleztek le. Gyászbaborult, fájdalmasan sirákozó, feketeruhás temetési menet ballagott keresztül a kis határfalun szabályos útlevelekkel és halottszállítási engedéllyel. *A koporsót nyolc szakállas zsidó vitte roskadozó vállán.* A detektíveknek feltűnt a nehéz „halott", *felnyitották a koporsót, amelyből 120 kiló ezüst, arany és platina* mosolygott a határrendőrök felé. A 22 tagú temetési menet természetesen csak ezután borult valóban gyászba.

A valutasíbolásnak nemzetközileg jól megalapozott szervezetei vannak. Belgiumban például működött egy bank, amely *a valutacsempészés sikerére kötött biztosításokat nyujtott.* Ennek a banknak a kontinens minden országában ágensei voltak s ezek útján bonyolította le a csempészést, amely a vagyonát átmentő pesti zsidóra nézve semmi anyagi rizikóval nem járt, mert hiszen: ha sikerült a csempészés, akkor effektive megkapta az ékszereit, értékeit, valutáit, ha nem, úgy *a bank megtérítette a kárát.* A németek természetesen feloszlatták ezt a bűnszövetkezetet, melynek budapesti exponenseit: *Van den Bergét* és társait a *Dorosy*-tanács ítélte el legutóbb többévi börtönre és egyben súlyos vagyoni elégtételadásra kötelezte őket.

Siberstatisztika

A valutacsempészés az utolsó tíz évben állandó emelkedést mutat, a zsidótörvény óta pedig húszszorosára futott fel. 1931-ben mindössze 111 eset fordult elő, 1932-ben 178, majd 246, 328, 419, 668, 816, 1834, 1976, *ebben az évben pedig november végéig jóval meghaladta a 2000-et.* A legtöbb csempészés Románia, a legkevesebb Németország felé történik. Többnyire Bulgárián és Görögországon keresztül *Palesztinába, vagy Svájcba irányítják a kisibolt vagyonokat.*

A valutasiberek a bűnügyi statisztikák kimutatása szerint *98.6 százalékban zsidók s mindössze 1.4 százalékban keresztények. Ez utóbbiak is a felbujtó siberek bűnsegédei csupán, akiket úgyszólván fillérekért dobnak az első rajvonalba.* Az utóbbi öt esztendőben *elkobzott érték meghaladja a 100 millió pengőt, ami évi 20—25 milliónak felel meg.*

A valutacsempészés megakadályozására és üldözésére a budapesti ügyészség alosztályaként működő valutaügyészség hivatott, melynek osztályvezetője *Kotsis* Miklós dr. ügyészségi alelnök, tagjai pedig *Kleitsch* Imre dr. és *Schindler* Dezső dr. ügyészek, akik mindössze 50 *„valutadetektiv"* segédletével végzik az ország vagyona felett az őrködést. Ez az apparátus ma már nem elegendő, a megnövekedett határok legalább háromszoros detektivlétszám-emelést igényelnének.

Ami végül a *„sibertörvényt"* illeti, az ugyancsak revizióra szorul. Az igazságügyi kormánynak ki kellene emelni a perrendtartásnak a vizsgálati fogságban lévőkre vonatkozó enyhe intézkedése alól a siberek. Ezek *vendéglőből étkezhetnek, sültcsirkét esznek és mire a büntetésük jogerőre emelkedik, annak nagyrészét így: lukulluszi lakmározás közben töltik ki.*

Csávossy László báró

Mozgó tárgyakat a távmérős BESSA-val még teljes nyílással is könnyen fényképezhet hajszálélesen!

A távolságot hozzávetőlegesen előre beállítva akkor exponáljon, amikor a távmérőben a két kép fedi egymást. Az eredmény: tökéletes éles felvétel!

A VOIGTLÄNDER-gépek nem drágák és mégis mind kiválóak. Ezért a VITO, a BRILLANT- és a BESSA-sorozat bármelyike **becses karácsonyi ajándék.**

A gyári magyar árjegyzéket kérje fotókereskedőjétől, vagy a vezérképviselettől: **SOLC TESTVÉREK,** Budapest, IV., Kecskeméti-utca 8.

A miniszterelnök vezeti ideiglenesen a külügyminisztérium ügyeit

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A kormányzó december 21-én kelt legfelsőbb elhatározásával *Csáky* István gróf külügyminiszternek megbetegedése folytán saját kérésére *szabadságidőt* engedélyezett és *egészsége helyreálltáig a külügyminiszteri teendők ideiglenes ellátásával a miniszterelnököt bízta meg.*

Róma, december 21.

Az olasz lapok beszámolnak arról, hogy Csáky István grófot jelenleg klinikán ápolják. *A magyar külügyminiszter betegségének híre római politikai és diplomáciai körökben őszinte sajnálkozást keltett* s remélik, hogy Csáky István gróf minél hamarabb felgyógyul és ismét megkezdheti nagyfontosságú tevékenységét.

Esküt tett az uj finn elnök

Helsinki, december 21.

Szombaton tette le az esküt *Ryti,* Finnország új elnöke a parlamentben. A képviselőház elnöke az ünnepi ülésen *felolvasta az elhúnyt Kallio elnök üzenetét.*

Ryti az eskütétel után mondott beszédében kijelentette, hogy azzal hódolnak legméltóbban Kallio emlékének, ha az ő szellemében folytatják a munkát *a finn nép egysége* érdekében. *Mindenáron meg kell védeni a finn nép önrendelkezési jogát és az ország szabadságát.* Fejleszteni kell a véderőt, amely csak a védelmet szolgálja. *A finn nép távol akar maradni a háborútól és szomszédaival és minden néppel jóviszonyban akar élni.* Barátságos és bizalmas szomszédi viszonyt kíván a *szovjettel* és ezt egyezményekkel és a kölcsönös jogok tiszteletbentartásával tovább is fejleszteni kívánja. Ugyanígy kívánja megszilárditani barátságos kapcsolatait *Németországgal,* amelyhez történelmi, gazdasági és kultúrális kapcsolatok fűzik. Barátságos az ország viszonya *Svédországhoz* is és ugyanarra a semlegességi törekvésre támaszkodik.

Jóizü, megbizható, enyhe
Egy pasztilla ára 12 fillér
Kilenc pasztilla ára dobozban P 1.—

MA vasárnap 10-6-ig nyitva tartunk
SZÖVETKEZETI BOLT
RÁKÓCZI-ÚT 36., BORÁROS-TÉR 1.

SOMOGYI LAJOS
SZŰCSMESTER
IV., KOSSUTH LAJOS-U. 13
félemelet (Forum mozival szemben)
Jó minőség. **Elsőrendű szabás. Szolid árak**

M. Katona Ilona:

Virraszt a lélek

A kitünő írónő új regénye *az anyai szeretet apotheozisa*. Az édesanya túl a csillagokon is vigyáz gyermekére és mélységes szeretetével, imáival megvédi a veszedelmektől a tévelygő, ezer megpróbáltatáson áteső férfit. A misztikus háttér csak halvány háttér a való élet mögött. A regény hőse a magára maradt falusi fiú, akiből sok küzdelem után neves tudós lesz. Hadiiparba vágó találmányával felhívja magára az ellenséges ország kémszervezetének figyelmét, amely mindenáron, akár a tudós élete árán is, meg akarja szerezni a találmányt. Izgalmas, feszült légkörben bonyolódik a cselekmény s amikor a hős élete már veszedelemben forog, közbelép a megmentő, a hűséges szerelmes leány személyében. Finoman szövi át a regény további lapjait a minden áldozatra kész, tiszta szerelem, amely végül összekapcsolja a tudós és a fiatal leány életét. De szerelmükbe közben beleszól az élet a maga kegyetlen realitásával. Most már kettős harc indul meg, amelyet avatott kézzel egyesít egésszé az írónő, aki *époly jól ért a drámai helyzetek felépítéséhez, mint a finom hangulatok, az igaz érzelmek festéséhez*. Amikor a boldogság révébe ér a sokat küzdő férfi, a virrasztó anyalélek ideje letelt; végre megpihenhet az örökkévalóságban. *M. Katona* Ilona *érdekfeszítő és tiszta irodalmi eszközökkel, pompás jellemábrázolással megírt új regénye élvezetes olvasmánya lesz a közönségnek.* A könyvet a Palladis adta ki szép kiállításban.

Amig 'Ön alszik
a Darmol dolgozik. Nem zavarja az álmot és mégis estétől reggelre biztosan hat. Fájdalom nélkül hajt. könnyü és teljes ürülést idéz elő. Kellemes, enyhe és jó hashajtó, a **DARMOL**

— **A német rádióállomások műsorát meghosszabbítják.** Berlinből jelentik: A német rádiók ezután éjjel 2 óráig adnak műsort, mégpedig nemcsak a kis körzetben hallható helyi állomások, hanem a nagy birodalmi adók is, mint pl. Breslau és Bécs.

Fa, réz, vonóshangszereket, -gramofonokat, - csak
Stowasser
ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁRBÓL
Budapest, II., Lánchid-u. 5.

— **A budapesti délszláv követség közlése.** Az útlevelek láttamozása (vizummal való ellátása) december 23-án délelőtt 9—11 óráig történhetik meg. A láttamozott útleveleket ugyanaznap déli ½1 és 1 óra között adják ki.

A legszebb ajándék Rosenstein-től
női táska
különlegesség
APPONYI-TÉR 5
(Belv. Tak.-palota)

— **Olaszországban csökkentik a vendéglői árakat.** Rómából jelentik: A testületek miniszterének utasítására a nyilvános étermekben felszolgált tésztaneműek, rizs- és husételek árát le kell szállítani. Az árleszállítás nem lehet kevesebb öt százaléknál. A menüárakat olyan mértékben kell csökkenteni, amennyivel a menüben foglalt tészta-, rizs- és husételek ára csökkenne.

REFRACTIO
ARCHOZ FORMÁLT
új fajta
SZEMÜVEGEK
Ferenciek-tere 1
Minden szemüvegért egyéves irásos jótállás.

— **A természetes „Ferenc József" keserűvíz** régóta kitünően bevált háziszer megrögzött székrekedésnél és annak mindenféle káros következményénél; biztos, enyhe és gyorsan ható hashajtó, mely számos betegségnél az emésztést javítja és az étvágyat fokozza. Kérdezze meg orvosát!

ZSEBKENDŐ - FEHÉRNEMŰ
PONGYOLA
Mössmer
IV., VÁCI U. 1.

Napihírek

— **Öt fiúgyermeke van már Ribbentropnak.** A német birodalom külügyminiszterét óriási hatalomépítő feladatai, éjt nappá tevő lankadatlan, munkája közben meleg családi öröm érte: családjába pár nappal karácsony előtt megérkezett az ötödik fiúgyermek. Világító példája ez az örvendetes esemény annak a szellemnek, amely a fiatal Németország minden fiát eltölti a legmagasabb pozíciót elfoglaló felelős tényezőktől a legszerényebb munkáscsaládokig: hivatásszeretettel lelkesen végzett pontos munka mellett ott él mindenki tevékeny akaratában minden államok örök ereje és jövője: a gyermek is. Magyarország szives együttérzéssel üdvözli Ribbentrop bárót az örömteljes napon, már csak annak a különös rokonszenvnek és szeretetnek az alapján is, amely vele, a bécsi döntések döntőbírájával összefüzi s amely nem hagyhat hidegen magyart akkor, ha az ország kitünő barátját a legkisebb öröm is éri. Pedig Németországban a gyermek — nem kis öröm....

— **Beöthy Dezső Veszprém képviselője.** Veszprémből jelentik: A Törley Bálint halálával megüresedett veszprémi választókerületben szombaton kellett benyujtani az ajánlásokat. A magyar élet pártjának hivatalos jelöltjeként Beöthy Dezső nyug. tábornok adta be ajánlási iveit. A választási biztos az aláirásokat elfogadta és miután az ajánlások benyujtásának határidejéig más jelölt ajánlásait nem adták be, Beöthy Dezső a veszprémi kerület egyhangulag megválasztott képviselőjének tekinthető.

— **Erdélyi szövetkezet néven folytatják a szomszédsági szervezet egységes kiépítését.** Kolozsvárról jelentik: Bartha Ignác országgyülési képviselő értekezletre hívta egybe a volt magyar népközösség kolozsvári szomszédsági szervezetének tizedeseit és főtizedeseit. Az értekezleten elhatározták, hogy „erdélyi szövetkezet" néven megindítják az úgynevezett erdélyi szomszédsági szervezet egységes kiépítését pártszerű keretekben. Kolozsváron körzeti irodát létesítenek és innen irányítják az egész Erdélyre kiterjedő szervezkedési munkálatokat. A volt népközösségi szomszédsági szervezet egyes városokban utcánként és kerületenként fejtett ki szociális munkát. A szervezet több mint 140.000 tagot toborzott a megszállás utolsó két esztendejében.

U M

A forditott „vitam et sanguinem"

(Pintér Jenő rajza)

ROOSEVELT: Némi kis készpénzt esetleg, de életünket és vérünket? Azt nem!

U M

— **Kinevezés.** A kormányzó a belügyminiszter előterjesztésére Duducz Zoltán dr. tisztifőorvost közegészségügyi főfelügyelővé nevezte ki.

— **Egyévi börtönre ítéltek egy zsidó álbárót.** Bíró (Berger) László 34 éves zsidó magántisztviselő sikkasztással, lopással, kétrendbeli csalás büntettével, valamint gondatlan súlyos testisértés vétségével vádoltan állott szombaton a pestvidéki törvényszék előtt. A szélhámos a vádirat szerint nemrég kitöltött börtönbüntetése után Szákh László báró földbirtokosnak adta ki magát és sorozatos büncselekményeket követett el. A törvényszék kétrendbeli csalás, egyrendbeli sikkasztás büntettében, valamint gondatlanság által okozott súlyos testisértés vétségében bűnösnek mondta ki és nem jogerősen egyévi börtönre ítélte.

— **A debreceni tudományegyetemen az** 1940—41. tanév második felére a rendes beiratkozás január 7-én kezdődik és január 22-ig tart. Aki az egyetemre első izben iratkozik be, folyamodványát december 31-ig az illetékes kar dékánjához nyujtsa be. Utólagos beiratkozásra engedélyt január 23-tól 27-ig az illetékes kari dékán, január 28-tól február 6-ig bezárólag az egyetem rektora adhat. A volt csehszlovák, illetve a keletmagyarországi és erdélyi középiskolákban szerzett érettségi bizonyítványokat, nemkülönben az idegen egyetemeken hallgatott féléveket, amennyiben ellenkező rendelkezések nem állanak fenn, elismerik, illetve beszámítják. Az előadások a második félévben január 23-án kezdődnek. Tandíjmentességért vagy tandíjkedvezményért a folyamodványt a megfelelő kari dékáni hivatalban január 6-ig kell beadni.

— **Az országgyülési múzeum** vezetősége közli, hogy a múzeum látogatása a téli hónapokban további intézkedésig szünetel.

SI RUHA, sportmellény, bőrkabát, esőkabát
legolcsóbban **Márton és Szász** V., BALVÁNY-UTCA 3.
Címre ügyelni!

Öröklakások Margaréta-utcában
(Németvölgyi-út és Ferry Oszkár-út sarok), a 3-as autobusz, 75-ös villamos megállónál, déli fekvésü, már teljesen kész épületben, még 1 egyszobás garszon és 1 kétszobás, hallos lakás, központi melegvizzel, fafütéses cserépkályhával, mellékhelyiségek központi fütésével, **azonnalra eladók.** Önálló telekkönyvi tulajdon, bérbeadás esetén 8% jövedelem. Érdeklődés a helyszinen és 293-548.

Az Athenaeum uj ifjusági könyvei

Az Athenaeum ez év karácsonyára is egész sor értékes és művészi ízléssel kiállított ifjúsági könyvet adott ki. Ezek sorában különös érdeklődésre tarthat számot *Palotai* Boris „Kassai diákok" című kötete, amelyben a kassai ifjúság lelkes, boldog napjait írja meg a Felvidék felszabadulásának lázas előkészületei alatt. E kötetet *Fáy* Dezső remekbekészült fametszetei díszítik. Ugyancsak Fáy illusztrálta *Baloghné Hajós* Teréz „Kisasszonyok — nagyasszonyok" címmel írt ízes, kedves történetgyüjteményét. A serdülő leánykák számára készült a „Leányok könyve." Ez a pompás és gazdag könyv a nagyobbacska leánykák legkedvesebb ajándéka lesz. A serdülő kor élményvilága, lelkendező örömei, kis és nagy gondjai a családban, az iskolában, alkotókedve, szociális érdeklődése mind megszólal és kielégül ebben a könyvben. *Baloghy* Mária szerkesztésében és munkájával közel huszan munkálkodtak ennek a nagyszerü kötetnek a létrejöttében. A kisérő rajzokat *Benedek* Kata készítette, *Undi* Rózsa is leleményességének legjavát adja eredeti ügyességi és kézimunkaterveivel. Érdekes, tanulságos és kalandos olvasmányt nyujt az ifjúságnak *Kubáss* Marianna „Vakáció a Balatonfenéken" című sikerült regényével. A sorozat meglepetése a „János vitéz" képes kiadása. Petőfi örökszép tündérmeséjét *Magyarkuti* Béla viszi közel a még egészen kicsinyek lelkéhez is. *Magda néni* és *Vilma néni* „Meselámpá"-ja egy sereg kedves, csengőrimü verses mesegyüjteményt. *Baloghy* Mária szerkesztésében a kicsiny, 1—2 éves gyermek számára két szövegnélküli képeskönyv is készült, a „Babu első és második képeskönyve." *Benedek* Kata artisztikus rajzai tarka sorozatban mutatják be a pici baba környezetének tárgyait. Ez a két képeskönyv a fiatal anyák számára is kedves karácsonyi meglepetés, de nem hiányozhatnak az óvodák foglalkoztató eszközei közül sem.

Tiszta keresztény származású, tökéletes tudású
gép- és gyorsirónőt keres
nagy országos szervezet. Érdeklődni 9—2 között telefonon: 110—480.

— Életbiztosítás a legszebb karácsonyi ajándék.

— **Nagyszebenből a románok senkit sem engednek át Északerdélybe.** Nagyszebenből jelentik: A román rendőrkapitányság közölte, hogy nem ad senkinek Magyarországra szóló határátlépési igazolványt.

Üveg, kovácsoltvas, biedermeier
styl és modern csillárok
nagy választékban. **Bugyi CSILLÁRSZALON,** VI., Teréz-körút 17. — Telefonszám: 121—847.

— **Olasz terméseredmények.** Rómából jelentik: A félhivatalos Giornale d'Italia számadatokat közöl az idei olaszországi termésről. Eszerint a kukoricatermés 32 millió métermázsa (az előző évi 22.6 millió volt), a rizstermés 8:4 millió (tavaly 7.6 millió), a babtermés 1.9 millió (1.4 millió), a burgonyatermés 29.7 millió (24:5 millió), a paradicsomtermés 11 millió (8.7 millió). Mindezeknek a fontos terményeknek az idén termett mennyisége tehát jelentősen fölülmulja a tavalyi termést.

Asztali lámpák, művészi selyem és pergamen ernyőkkel
lakásdísztárgyak, porcellán, kristályüveg és bronzból
BÁN ALADÁR csillárüzlet Pilvax-köz.

— **Halálos gázolás az országúton.** Székesfehérvárról jelentik: Bicske és Felsőgalla között az országúton egy ismeretlen tehergépkocsi elütötte Reinbaum István ujbaroki gazdát, aki kórházba szállítása közben belehalt sérüléseibe. A gépkocsi a gázolás után folytatta útját; a csendőrség keresi.

KISS FERENC ÓTVÖSMÍVES
ezüst- és bronztárgyak, ékszerek, tálak, dohányzókészletek, stb. IV., HARIS-BAZÁR 3. T. 384—447.

— **Orvosi hír.** Simonyi Ferenc dr. orvos katonai szolgálatából visszatért és újból rendel. Hétfő, szerda, péntek délután 2—5-ig. Pestszenterzsébet, Baross-utca 11. Telefon: 147-855.

Erős náthánál
BONMENT
náthavatta
KITÜNŐ
Kapható minden gyógyszertárban és drogériában

BENEDEK KATA GYERMEKKÉPESKÖNYVEI kellemesen lepték meg a gyermekeik részére alkalmas karácsonyi ajándékokat kereső szülőket és sok derült és boldog órát szereztek a kicsinyeknek. Részben mulatságos, tréfás versikéket illusztrált élénk színekkel Benedek Kata, részben pedig elmésen megrajzolt kivágható alakokkal, állatokkal, házakkal, játékokkal stb.-vel töltötte meg könyvecskéinek lapjait, magyarázatot fűzve hozzá, hogy miként kell a kivágott figurákból felállítható és tetszés szerint csoportosítható játékokat készíteni. Íme, a magyar grafikának egy eddig eléggé ki nem aknázott hálás terrénuma, melyet eddig úgyszólván ellenszegülés nélkül engedtünk át a külföld nem éppen legjava idetartozó kiadványai beözönlésének. A „Tündérvásár" című

5

Magyar Iparművészet

1927. 29 l.

kiadóvállalatnak gratulálni lehet nemcsak ahhoz, hogy ezeknek a tetszetős és olcsó könyveknek közzébocsátásával némi gátat vet az idegen ilyen művek behozatalának és az idegen munkák silány másolatai elterjedésének, hanem mert Benedek Katában olyan értékes és megértő munkatársra talált, aki éles szemmel figyeli és ismeri a gyermek lelkét és akiben az alapos rajzos készség tréfára hajló derült kedéllyel egyesül.

szükséges. A csinos könyvecske a Manus r.-t.-nál szerezhető be.

KÖNYV A LAKÁSKULTÚRÁRÓL. Felcsigázott várakozással lapozgattunk az Alexander Koch (Darmstadt) kiadásában megjelenő Innen-Dekoration most lezárult XXXII. évfolyamának „Das behagliche Heim" cím alatt megjelent vaskos kötetében. De nem csalatkoztunk. Ötszáznál több kép és hosszú sora a bár rövidre fogott, de magas színvonalú cikkeknek oly gyönyörködtető, tanulságos és gazdag anyagot tárnak elénk, aminőhöz hasonlót más kiadvány alig nyújthat. A lakásművészetnek valóságos encyklopédiája ez a könyv, amely a művészi otthon fontos kérdésével emberi, művészi és szellemi szempontból

merjegelik a könyvet. A művészet történetét abban a szélességben összefoglalni, ahogy azt a most megjelent kötet szerzői teszik, igen nehéz feladat, mikor az ívszám oly aránytalanul korlátozva van. De *Éber* László rutinos szerkesztő, aki ily nehézségeket ügyesen küzd le. Az övé a testes kötet munkájának oroszlánrésze: mindaz, ami Európa elmult évszázadai-

mondhatni, hogy mióta ezeket az anyagokat könnyű, mosható kelmékből, nap- és vízálló (ú. n. Indanthren-) festékekkel esinálják, tisztelőik száma lényegesen megszaporodott. Még az annyira praktikus angolok s amerikaiak is szeretik bútoraik bevonására, függönynek, ágyterítőnek stb. a levegős és vidámszínű kretonokat. Csak persze itt is megváltozott a díszítő motívumok jellege. Már nem a virágok, nem a szláv népművészetek tarka mustrái járják. Inkább expresszionista viziók, vagy keletázsiai figurák megtört, temperaszerű színei sorakoznak fel. Majd az ősz, a rozsda, a letompított természet esöndes hullámai ömlenek rajtuk végig; a legszebb kelmék itt is a kézzel nyomottak, melyekben a színek elmosódó véletlenei adják a legfinomabb hatásokat.

LINCRUSTA-BÚTOROK. A linerustát, ezt a sokáig csak fal- és alapbevonásra használt anyagot, mostanában már bútorok készítésére is felhasználják. A mattfényű, sokféle színben előállított viaszkosvászon-anyagnak kétségtelenül nagy higiénikus előnyei vannak. Mindenekelőtt az, hogy mosni, súrolni lehet s úgyszólván összeeresztés, ragasztás nélkül lehet nagyfelületű bútorokat előállítani. Egy német cégnek támadt az a jó ötlete, hogy bútort is készíttessen belőle. Megbízta tehát Breuhaust, a kitünő építészt, tervezzen egyszerű használati bútorokat ebből a tompán selymesfényű matériából. A bútorok igen jól sikerültek. A münchen-brémai Egyesült Műhelyek már hozzá is fogtak az ilyen típús-bútorok forgalombahozatalához.

FESTŐIPARI MESTERISKOLA. A németországi festő- és fényezőiparnak régi vágya teljesül ez év tavaszán: egy nagyarányú mesteriskolát szerveznek Münchenben. Nem is ebből a városból, hanem Hamburgból indult ki a kezdeményező lépés és a birodalmi főváros, Berlin, hiában vitte véghez a legnagyobb erőfeszítéseket, hogy az övé legyen az elsőség. München valósítja meg az országos jellegű mesteriskolát, mert megállapították, hogy az ottani városi festőiskola a legfejlettebb. Most már az lesz a helyzet, hogy egy a német könyvnyomtatók mesteriskolájához hasonló szervezetű iskola létesül. Ehhez minden szükséges helyiséget és személyzetet a müncheni városi tanács ad, de a festők országos szövetsége s az állam anyagiakban hozzájárul. Az előkészítő tanfolyam után következik egy hároméves mestertanfolyam, amelyre segédi képesítéssel bíró, legalább 21 éves fiatalemberek vehetők fel.

ÜVEGSZEKRÉNYBEN ÉLNI. Egy német mérnök, Everling doktor, cikket írt egy építészeti folyóiratba, melyben megjósolja, hogy az üvegé a jövő. Annyira előrenyomul az üveg a külső és belső falalkotásban, hogy ma már a legfontosabb építőelemek közé tartozik. Az is igaz azonban, hogy egyelőre inkább csak a kereskedelmi és nagyipari építkezésnél jut a neki való szerephez. A gyárak, üzletházak, kioszkok, szállodák igen bőségesen élnek vele. De a lakóházak építői még kevéssé. Mi ennek az oka? A német mérnök azt hiszi, hogy ehhez előbb magasfokú életművészetre s lakáskultúrára kell nevelni az emberiséget. A mai ember még szeret visszahúzódni az ő »négyfala« közé. Ezt az ő fellegvárát pedig láthatatlanná akarja tenni. Még attól is fél, hogy akár egyetlen fala is üvegből legyen. Pedig mi baj volna abból, ha egy kertes háznak kerti oldala véges-végig üveggel volna építve? A sokszáz vagy sokezeréves lakóházformák szinte teljesen elnyomták azt a helyesebb, emberibb gondolatot, hogy a test és a lélek napfényhez, a levegőhöz vonzódik elsősorban. Innen van, hogy valami rettenetesnek gondolják el a jövő házát, amelyben az ember úgy fog élni, mint valami üvegszekrényben, a leghelyesebb, legtisztább biológiai életelvek szerint.

HARMINC ÉVE. Most van éppen harminc esztendeje, hogy egy angolországi vándorlásokból hazatért drezdai asztalosmester Schmidt Karl, megteremtette Németország legművészibb lakásberendező műhelyét. Hellerauban, Drezda mellett, egy ipartelepet rendezett be s ott művészek tervei szerint a legfinomabb munkákat készítette. Pár évvel később ugyanezt cselekedte Bertsch Karl iparművész Münchenben. A két vállalkozás nemsokára egyesült. Ezért kapta a nevet: Vereinigte Werkstätte. A polgári ízlés, a kvalitásos áru, az egyszerű, stílusoktól mentes iparművészet fogalma mind innen sarjadt ki. Amit Morrisék Angliában kezdtek (s utódai csakhamar elfelejtettek), azt az ő német szívósságukkal fejlődésképessé tették. Ebből a vállalkozásból születtek meg a gépi bútorok, a típusos szobák, az olcsó, de szolid középosztályú holmik. S ez a törekvés virágzott ki a Werkbund nagy átfogó tevékenységében. Harminc éve ennek és a drezdai, müncheni műhelyek még ma is példás modernséggel állnak az új iparművészet szolgálatában.

ÉPITÉSZ VAGY MÉRNÖK. Azt hihetné az ember, hogy ez a probléma: kinek a szelleme irányítsa az építkezést? — csak napjainkban éledt fel. A művészé vagy a konstruáló, szerkesztő mérnöké legyen-e a döntő szó, ezt a kérdést hánytorgatják ma legtöbbet. De érdekes, hogy már hetven évvel ezelőtt is nagyon erősen foglalkoztatta az elméket ez a kérdés. Körülbelül abban az időben volt ez, mikor az öntött vas és a vasesarnok kezdett bevonulni az építészetbe. Gideion Siegfried brüsszeli építész érdekes könyvet írt a francia építésről s ott rendkívül meggyőző példákat sorol fel ennek az igazolására. Gautier Theophile, a kiváló belletrista így írt 1850-ben: »Az öntött vas alkalmazásából szükségkép folyik a sok új építőforma.« Davioud, a Trocadéro építésze 1877-ben így írt: »Az igazi megoldás, a termékeny és tökéletes jövő az lesz, ha majd az építész és a mérnök, a művész és a tudós

egy személyben egyesül . . .« Anatole de Baudot pedig negyven évvel ezelőtt egy nemzetközi építészkongresszuson nyilatkozott a következőképpen: »Már jó ideje esökken az építész befolyása. A mérnök váltja föl. Ha a mérnök tökéletesen pótolni tudná az architektust, akkor az bátran el is tünhetne — a művészetet nem érné semmiféle károsodás.«

A REKLÁM VILÁGKONGRESSZUSA. Az elmult évben Amerikában tartották — mert hol is lehetett volna másutt. Itt találkoztak össze a világ legnagyobb hirdető-vállalatainak vezetői: Detroitban. A következő világkongresszust Európában fogják megtartani 1930. nyarán. És az hol is lehetne másutt, mint Berlinben. A modern amerikanizmus legmodernebb fegyverének, a reklámnak hazájában. Itt beszélik meg a reklámirodák világszervezetének összes fontos kérdéseit, melyekben a gazdasági szakértőkkel ma már egyenrangú szavuk van a grafikusoknak, az építészeknek és a fénytechnikusoknak is.

EGY DÁN EZÜSTMŰVES. A dán iparművészetről errefelé vajmi keveset tudnak az emberek. Pedig ennek a vidám, kedves északi népnek kitünő szobrászai és építészei mellett nem kevésbbé kiváló iparművészei vannak. A könyvművészetben például a németek is szívesen elismerik a fölényüket. A porcellánjaik pedig messze földön dicsőséget szereztek Kopenhágának. Most egy ezüstművesüknek a dolgaival foglalkoznak sokat az iparművészeti folyóiratok. Ennek a művésznek Georg Jensen a neve. Rendkívül finom az ő kalapált ezüstedényeinek a vonalvezetése. Jensen egyáltalában nem modern, de nem is stilusimádó. Ő inkább a régi ezüstművesek műhelyi szellemétől van áthatva. Ezért az ő kannáin, cukorszelencéin, mártásesészéin nincs semmiféle dísz, de csodálatosan nyugodt körvonalaik vannak. S a ragyogó felületen finom fény- és árnyékjátékok teszik még kecsesebbé a formákat. Jensen a modern iparművészetnek kihaló speciese. Talán az utolsó ezüstműves, akire még a céhek szelleme van sugalló hatással és aki az anyagnak s a szerszámoknak természete, nem pedig rajztáblák és teóriák alapján dolgozik.

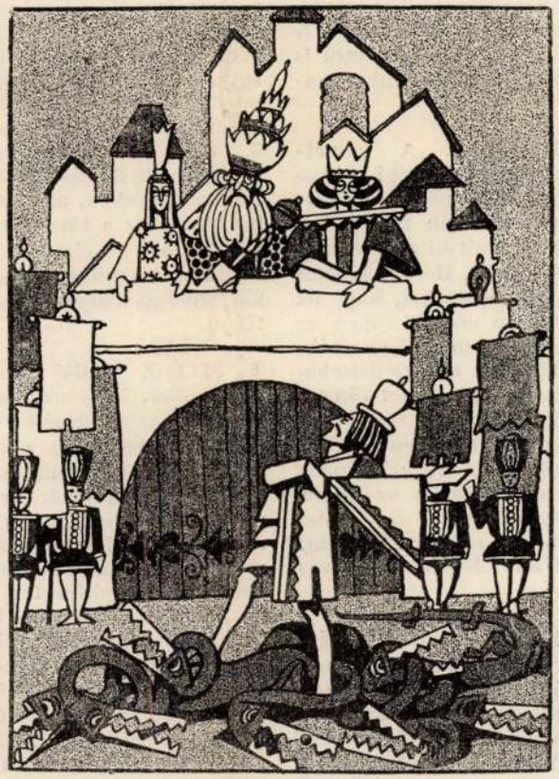

Benedek Kata: Illusztráció a »Tündérvásár« c. naptárból

IGNIS. A müncheni Die Kunstban érdekes cikket irt egy rejtélyes olasz művészről Gleichen-Russwurm. A neve, helyesebben az álneve ennek a művésznek: Ignis. Amilyen titokzatos ez a név, olyan ő maga is. A polgári életben Ruggero Musmeci Ferrari Bravónak hívják. Úgy él, mint egy alchimista. De voltaképpen szobrász, ügyvéd és orvos ő. Tehát: sokoldalú, mint holmi renaissanceember. És amivel idejét tölti: az is renaissance probléma. Évekig foglalkozott azzal, miképpen lehet az arányok tana szerint egy szép női testet megmintázni. Tisztára anatómiai tanulmányok alapján végre hozzájutott a női szépség kanonjához. És pontos matematikai felépítéssel meg is mintázta már túléletnagyságú fejét egy Vénusznak. Ignis tehát egyszerűen modellek nélkül, merőben technikai számvetések alapján akar mintázni. Ennek a fausti léleknek azonban az is a lényéhez tartozik, hogy — számvetéseit még nem árulta el.

KERÁMIA A VÁRKASTÉLYBAN. Ez is korkép. Burg Gibichensteinben, amely Halle mellett van és egykor büszke várkastély volt, most — kerámiai szakoktatás folyik. De ezen a korszerű változáson nincs mit sajnálkozni. Mert a páncélos és sisakos vitézekkel felér az a látvány, melyet a dolgozó növendékek nyujtanak. S hát még az edényeik. Kőedényáruk ezek: kancsók, fazekak, kannák, ecsészék elragadóan szép formaváltozatokban. Egy nő vezeti ezt a szakiskolát: Friedländer Margit, akire szülőföldje régi fazekasmunkái hatottak. Még az egyszerű, máz nélküli edények is megkapóan érvényesülnek a korong adta gömbölyűségükkel. S ha fekete, barna vagy zöldes glazúr teszi őket fényessé, a finom plasztikai hatás csak fokozódik. Egy-egy kávés- vagy dohányzókészlet az ő mesteremberes egyszerűségével legjobban mutatja, milyen irányban kell a modern használati tárgyak kerámiájának fejlődnie, ha érvényesülni akar.

A szerkesztésért és a kiadásért felelős: Györgyi Kálmán. 41951. — Athenaeum. Nyomdaigazgató: Wózner Ignác

Magyar Iparművészet

1929.

Bar

Jelmeztervek a szegedi színpadművészeti kiállításról. A felsőket Jaschik Álmos, az alsókat ~~Benedek Kata~~ tervezte. — Kostümskizzen aus der Szegeder Theaterkunstausstellung. — Costumes, designed for the Stage-Art Exhibition, Szeged.

Magyar Iparművészet
1930.

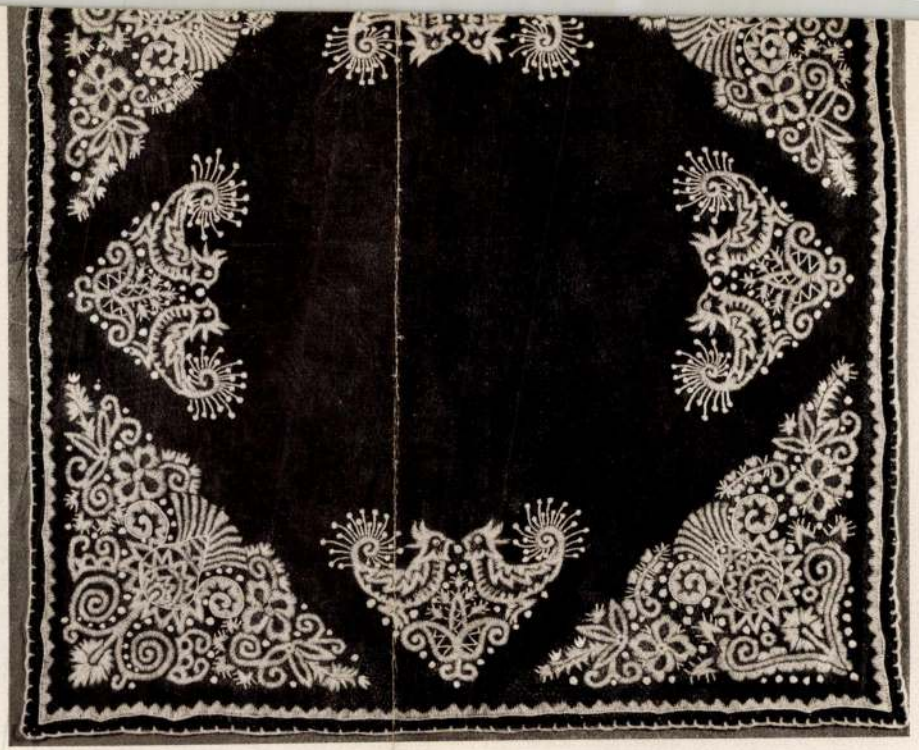

Deli Anna: Festett ládika. Polereczky Andrea: Hímzett terítő. — Schachtel mit Lackmalerei: Gesticktes Deckchen. — A box of lacquer-painted wood. Embroidered table-cover.

Benedek Kata

Morgyar Ipariu-
vezet

Iparmüv. Tais. 50 éves jub.
ki áll -
Liliomfi makettje -
Terverte Benedek Kata.

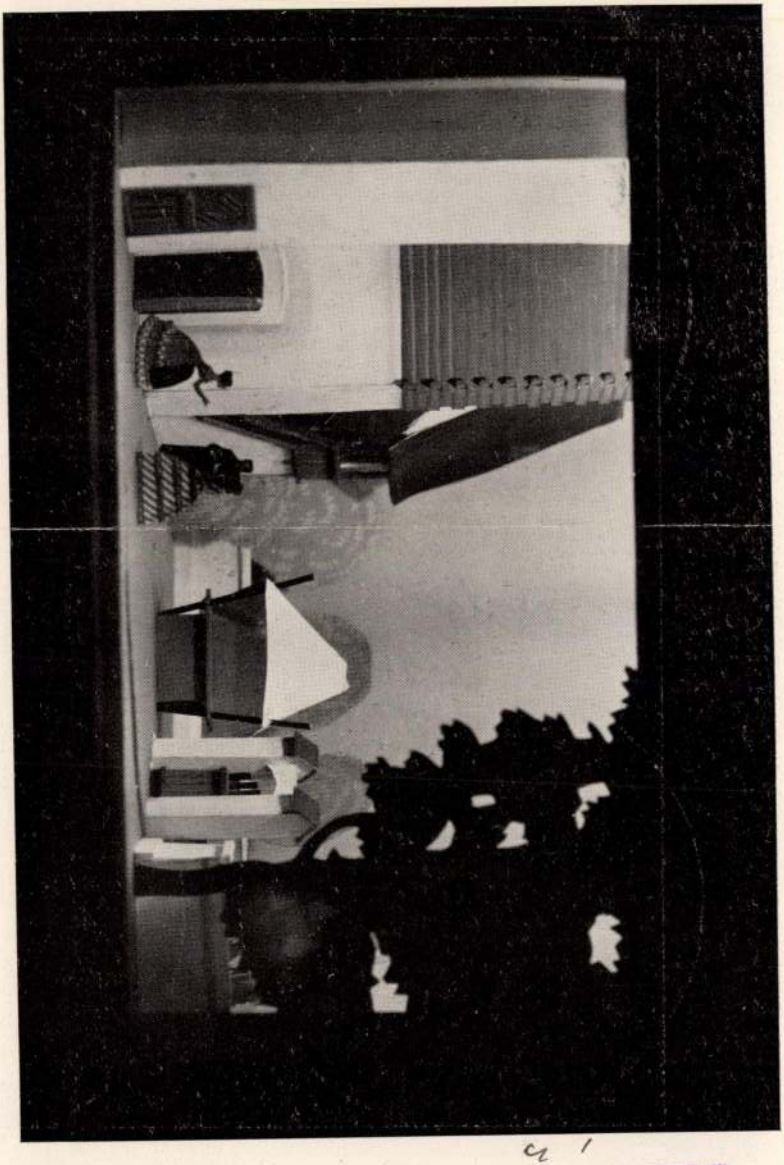

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1935. 246. l.

Benedek Kata

MKMTársulat IV. nemzeti képzőm. kiáll. 1937.
(Mücs.) 223, 225. n.

Magyar népmese, I–II. virf.

MKMT (Mücs.) 1936. máj jún.
Nézőközönség, tempera

Kiss

elnökhelyettes.

kiadó R.T. Tekintetes Üzletvezető-

égének

B u d a p e s t .

Benedek Kata

illusztrációja

lásd

Magy. Iparművészet

1938. 8. szám 194,

195. l. 196. l.

199. l.

: Szent Sebestyén.

Benedek Kata

l.

Mag Iparm

1938. 277 l.

SCHÖFFMANN MÁRIA, Sassoferrato után
Madonna a kis Jézussal
Vászon, olaj, 77×65 cm. (15. szoba.)
Maszlaghy II., 523. szám.

SCHÖFFMANN MÁRIA, Schongauer után
A Szent család
Fa, olaj, 30×22 cm. (38. szoba.)
Maszlaghy II., 506. szám.

SCHÖFFMANN MÁRIA, Tiziano után
Szent család, Ker. Szent János és Szent Zakariás
Vászon, olaj, 82×102 cm.
Simor primás megrendelésére készült.
Maszlaghy II., 512. szám.

SCHÖFFMANN MÁRIA másolata
Madonna a kis Jézussal
Vászon, olaj, 77×64 cm.
Simor primás megrendelésére készült.
Maszlaghy II., 509. szám.

B R O K

Benedek Kata

d.

Magy. Iparm

1938: 204 l.

képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 769. l. — Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Maszlaghy II., 210. szám. — Esztergom vármegye... Bp. é. n. 176. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 248. l. — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l.

Hintázó olasz társaság Albanban
Vászon, olaj, 70×85 cm.
Jelezve balra Carl v. Blaas 1878.
Maszlaghy II., 454. szám.

BRAND, CHRISTIAN HILFGOTT (német festő, 1695—1756)

Tájkép
Vászon, olaj, 48×65 cm.
Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 773. l. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20., 4. l.

Tájkép
Vászon, olaj, 48×65 cm.
Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 773. l. — Maszlaghy II., 273. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20., 4. l.

Tájkép
Bádog, olaj, 11·5×15 cm.

12

Benedek Kata

c.

u'

MAGYAR IPARMUVESZET

1940. 39. l.

Benedek Kata

Hó

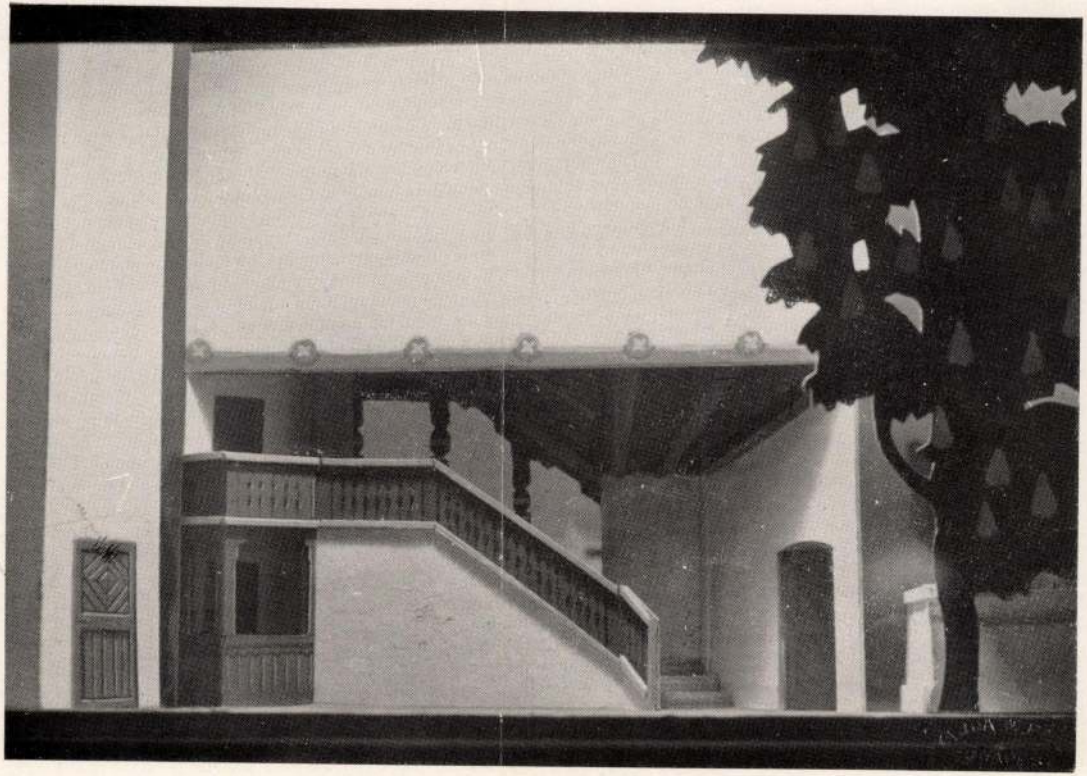

732f. sz. Szigligeti Ede: „Liliomfi". Vaszary János rendezése. Benedek Kata színpadterve.
Nemzeti Színház.

Nemzeti Ujság – Uj Nemzedék – nincs cét

A Szentatya velünk együtt imádkozott

Esztergom, november 9.

XII. Pius pápa személyes táviratot küldött Magyarország biboros hercegprimásának, amelyben biztositja Öeminenciáját arról, hogy állandó gondja a háboru borzalmai által okozott szenvedések enyhitése és kifejezi örömét a magyarok nagy imádságos napjának (október 8.) megrendezése fölött, jelezvén, hogy ezen a napon együtt imádkozott velünk szándékainkra. Atyai szeretetét azzal is meg akarja mutatni irántunk, hogy a menekültek megsegitésére szolgáló akcióban részt kiván venni és erre nagy összeget küldött budapesti nunciusa utján. Atyai szeretetének zálogaként apostoli áldását küldi a magyar püspöki karra, papságra és a hivekre. (M. K.)

Tábori posta

Tóth Gáspár honvéd (X—715) csókjait küldi édesanyjának Pusztamagyaródra és egy tüskeszeri barna kislánynak. Jól van. — Kiss István őrvezető (V—624) üdvözli és csókolja feleségét és kislányát Felsőcsatáron. Egészséges.

A Textilközpont felhivása

A Textilközpont felhivja a textilkiskereskedőket, hogy a mezőgazdasági és ipari textilakciós árujukat a hivatalosan előirt áron *utalvány nélkül is* azonnal szolgáltassák ki a vásárló közönség részére.

A textilnagykereskedők 24 órán belül a Textilközpontnál kötelesek bejelenteni, hogy milyen minőségü és mennyiségü, illetve értékü mezőgazdasági és ipari textilakciós áru van raktáron, amely további intézkedésig nem hozható forgalomba.

A hadirokkant, hadiárva, hadiözvegy, tüzharcos vagy frontharcos textilkereskedők, akik zsidóüzletet, illetve árukészletet akarnak igényelni, jelentsék be szándékukat irásban a textilszakma miniszteri biztosánál: Budapest, V., Sas-utca 1.

A Nagybudapest területén lévő összes textilnagykereskedők szakmaigazolványukkal azonnal jelentkezzenek a textilszakma miniszteri biztosánál. (MTI)

Az egységes honvédségi öltözködés

A Honvédségi Közlöny november 9-iki száma közli azt a honvédelmi miniszteri körrendeletet, amely szerint minden alkalommal és kötelezően menetöltözetként, diszöltözetként és mindenkor, amikor az egyöntetü öltözetet külön elrendelik, ernyős tábori sapkát, tábori barna zubbonyt, tábori barna lovagló nadrágot, csizmát vagy füzős csizmát, köpenyt, zöldinget és gallért, barna bőrkeztyüt és derékszijat pisztolytáskával kell viselni a honvédtiszteknek és tiszthelyetteseknek. Társasági, egyszerü és kényelmes öltözet a következő: tábori barna pantalló, fekete cipő, fekete bőr lábszárvédő, fehér vagy világosbarna inggallér és fehér keztyü. (1945. december 31-ig ilyen alkalmakkor viselhető a társasági sapka, a fekete tiszti és a tiszthelyettesi.) A fekete pantallót 1946. december 31-ig szabad viselni. A kard viselését azonnali hatállyal megszüntette a miniszter.

Bulyovszky Vass György

megkerült okmányai feleségénél vannak.

— (A Népművelési Bizottság közleménye.) A Budapest Székesfőváros Népművelési Bizottsága felügyelete mellett működő Gyárgondozónői Tanfolyam és Kisanyák Iskolája megindult. Hallgatókat még felvesz Baloghy Mária II. ker., Bimbó-ut 3. I. em. 5., telefon 357—182.

Felhivás

November 8-án este a Keleti pályaudvaron Győr felé 6 óra 10 perckor induló vonathoz segitségemre jelentkezett fegyházőr altiszt urat felkérem, aki egyik értékes tartalmu bőröndömet átvette és a nagy forgalom mellett elveszitettük egymást, Győrben nem találkoztunk és ő Szombathelyre utazott tovább, hogy azonnal értesitsen, hol vehetem át a bőröndömet magas jutalom ellenében. Cim: HATVANI LÁSZLÓ, Budapest, VII., Nefelejts-utca 32.

Két szörny egy csapásra

irta: Kállay Miklós

Nem elég ma a szörnyüség a világon, most mindezek tetejébe megszületett a külön időszakonként visszatérő s az egész világsajtóban hirlapilag is nyugtázott szörny. Hiába van határzár, katonai és polgári cenzura, kémelhárítás stb. ez a szörny átlörte magát az összes sorompókon és villámrohammal vette be a különfélék rovatát a legellentétesebb állásfoglalásu lapokban egyformán.

A szörny természetesen Lochnes után ismét Skócia vadregényes partjain bukkant fel. Kár is ezen csodálkozni. Ha Skócia elbirja az Arisztid-humornál rettenetesebb és sivárabb skót-vicceket, miért ne birna el időszakonként egy-egy szörnyet is. A tengeri kigyónak modernebb, természettudományosabb kiadásu változata ez a napjainkban fel-felbukkanó csodaállat. Valami dilluviális maradványnak gondolhatják. Koholt állatfaj maradványának, amely talán elkorcsosulva, de rémületes arányaiból valamit megőrizve hosszu évezredeken át, tenyészett rejtve valahol a tenger hozzáférhetetlen mélyén és most talán a buvárhajóháboru óceánokat felkavaró riadalma zavarhatta fel a máskor békés korállkertekből.

Mi lehet az oka és magyarázata megjelenésének, pontosan meg nem állapitható, de a szörny felbukkant, látták a skót partokon, Campelown közelében, sőt félelmetes leirást is adtak róla. A szörnyeteg felülmulja nagyságra a legnagyobb földi állatot. Teste hét méter hosszu és sürü prém takarja. Ez külön érték a mai prémszegény világban. Egy hétméteres bunda, nem megvetendő dolog. Képzelem, hogy irigylik a takarékosságukról ismert skót hölgyek. A szörnynek ezen kivül nagy szeme van. A nagyszemü szilvát nálunk lószemü szivának hivják. Ez tehát per analogiam lószemü szörny. Kár, hogy Homeros nem láthatta, mert nem láthatta nemcsak a korkülönbség miatt, hanem egyszerüen azért is, mert vak volt, — hiszen akkor alighanem lószemünek vagy szörnyszemünek nevezte volna Ilirát, aki igy mint ökörszemü él a humanisztikus gimnáziumok tanulóinak emlékezetében.

Azonkivül feltünően pompás lába is van a szörnyelegnek. Ez nem is olyan szörnyü. E tekintetben alighanem a dizőzökhöz hasonlit, akik mint tudjuk hang hijján leginkább kezükkel és lábukkal énekelnek. Csak azt nem tudnám hirtelen eldönteni; a szörny emlékeztet-e a dizőzökre vagy a dizőzök emlékeztetnek a szörnyre. Elég az, hogy valami összefüggés mindenesetre van. A dizőzök mindenesetre szeretnek nagy lábon élni s a szörny pompás lába sem lehet valami kicsi, testének arányait tekintve. S mivel egy szörny szeszélyeit senki sem ismerheti, mindenesetre ajánlatos lesz vele jó lábon állni. Én is a legnagyobb respektussal szólok hát róla.

Azt meg igazán meg sem merem próbálni, hogy földi létét kétségbevonjam. Bizonyára él ez a szörny, ha még meg nem 'all, legalább is néhány felcsigázott agyu és rémlátó ember képzeletében. Csak azt nem értem, hogy amikor hat-hétemeletes paloták omlanak össze egyetlen bombazuhanásra, amikor 6000 kilós aknákat dobálnak tengeri páncélkolosszusokra, amikor ugy hull a halál a felgyulladt egekből, mint a jégeső, amikor szárnyasbombák suhognak az éjszakában és az öldöklő fegyvereknek még ezerszeresebb erejü csodáit sóvárogja a telhetetlen ember, miért van szüksége még ilyen felmelegitett lochnesi szörnyetegekre, az eseménytelen és tespedt nyári unalom megunt szenzációira.

De ugy látszik, egyik szörny szüli a másikat. A lochnesi szülte a campelowneit, ez pedig azt a nyelvi szörnyszülöttet, amely a skót partokon való felbukkanását nyilvánosságra hozta. A hivatalos jelzésü közlemény a következő ékes magyarsággal beszél a skóciai prémes sárkányról: „A skót partokon egy ujabb tengeri szörny bukkant fel, amelynek a partra kivetett teste állitólag hét méter lenne." Majd igy folytatja: A tengeri szörnynek állitólag nagy szeme lenne és feltünően „pompás lábai" lennének. Jó, hogy mingyárt igy nem fogalmazták a közleményt: Mondják, hogy a tengeri szörnynek feltünően pompás lábai lennének. Feltünően kétségbeejtő magyartalanság. Mintha csak valami avatag, ki tudja, milyen idegen nyelvből szolgai módon átültetett álmoskönyvet olvasnánk. Egy bizonyos, hogy ha a skóciai szörnyeteg végül is csak kacsa, ez a magyar nyelvi szörnyszülött már letagadhatatlan valóság.

Illetékes hely Budapest kiüritéséről

Illetékes helyen érdeklődtünk aziránt, hogy Budapest kiüritésének mi a tulajdonképpeni célja, mik a végrehajtás módozatai, milyen ütemben folynak a munkák és mi az a közvetlen ok, ami szükségessé teszi ennek az intézkedésnek a végrehajtását. E közleményben tehát nem hivatalos intézkedéseket közlünk, csupán magyarázatokat a közönség szélesebb rétegei számára, vagyis azok részére, akik a fentebb emlitett kérdések tekintetében tájékozatlanok és ennél fogva indokolatlanul nyugtalanok.

Az *illetékes helyről* kapott felvilágositás alapján elsősorban tisztázni kell a különbséget két fogalom között, helyesebben nem is a különbséget, hanem az ellentétet. Az egyik fogalom *a kiürítés*, a másik *a menekülés*.

A *kiürités* olyan tervszerü hatósági intézkedés, amely fontos honvédelmi érdekből bizonyos területről elköltözteti a hatóságoknak, intézményeknek, üzemeknek stb. azt a részét, amelynek zavartalan működését másutt jobban tudja biztositani. A hangsuly tehát azon van, hogy a kiüritett részen csupán olyan hatóságok, intézmények s általában csak olyan egyének tartózkodhatnak, akiknek ottlétét a katonai helyzet követelményei elengedhetetlenül megkivánják. Hogy ennek igy kell lennie, azt még egyrészt a személyi és anyagi biztonság érdeke kivánja meg, de szükségessé teszi a munka zavartalanságának és legfőképpen a kiüritett területen a katonai alakulatok szabad mozgásának és utánpótlásának biztositása is.

A *menekülés* ezzel szemben éppen abban az esetben következik be, ha az állam legfőbb vezetősége nem gondoskodik idejében a szükséges kiüritési intézkedések megtételéről. Ilyenkor esik meg az, hogy az ellenség közeledtének hirére a lakosság elveszti a fejét s gyakran olyan esetekben is, amidőn esetleg éppen saját előnyomuló tüzérségének távoli ágyutüzét hallja, pánikszerüen hanyatt-homlok futni kezd. Hála Istennek, a magyar ember fegyelmezett egyénisége nem hajlamos hasonló pánik felidézésére, vagy fokozására. Ilyen jelenségek a multban csak elenyésző mértékben voltak észlelhetők. Minthogy azonban a hadiszerencse sohasem zárhatja ki azt hogy az ellenség egyes helyeken aránytalanul nagy erőt összpontositva áttörést hajtson végre s átmenetileg bizonyos területrészt foglaljon el, a hadműveletek folyásának szinhelyétől bizonyos távolságra elegedhetetlenül szükséges azoknak az intézkedéseknek a megtétele, amelyek a menekülést vagy pánikot kizárják.

Hogy a katonai helyzet milyen követelményeket állit, azt csak a legfelsőbb katonai vezetés tudja. Az hivatott megállapitani, hogy a frontmögötti területnek milyen részein kell a kiüritést végrehajtani. A feladat végrehajtása a polgári hatóságokkal egyetértésben történik előre megállapitott ütemben, de minden felesleges kapkodás nélkül. A lakosság közreműködése elengedhetetlen. Mindenkinek meg kell őriznie teljes hidegvérét és arra kell gondolnia, hogy nem menekül, hanem feletteseinek hatóságainak előrelátó gondossága folytán feltétlenül idejében kerül biztonságba.

A közönség bizonyos rétegeiben, akik még a legderüsebb békeidőkben is sötétenlátók voltak, olyan felfogás is keletkezett, hogy a város kiüritése tulajdonképen feladásnak előkészitését jelenti. A közönség nyugodtabb és higgadtabb rétegei előtt ennek az ellenkezőjét felesleges bizonyitgatni. Budapest kiüritése távolról sem jelenti azt, mintha annak védelme iránt katonai részről a bizalom legcsekélyebb mértékben is megingott volna. Sőt ellenkezőleg. Ha a katonai vezetőség a város védelmét nem látná biztositottnak, akkor nem is igyekeznék hadmozdulatai és utánpótlása szabad mozgásának lehetővé tétele érdekében a kiüritési munkálatokat jó előre lebonyolitani.

A kiürités tehát éppen azt jelenti, hogy a katonai vezetőség a mögöttes részen szabad mozgást kiván, olyat, amelyet a polgári lakosság nem hadifontosságu életmegnyilvánulásai nem akadályoznak.

Mindenki részére megnyugtatásul közöljük tehát, hogy a kormány továbbra is Budapesten marad. A kormányzatnak csak azok az ágazatai s az egyes minisztériumoknak azon osztályai távoznak a hadizónától távolabbi részekre, amelyeknek ittléte nem feltétlenül szükséges.

Mindenki őrizze meg tehát teljes nyugalmát, kövesse a hivatalos felhivások és intézkedések parancsát, legyen bizalommal a hatóságok iránt és legyen tisztában azzal, hogy ezek éppen az ő és övéi érdekében tették meg azokat az intézkedéseket, amelyeket a helyzet szükségessé tett. Az aggodalmaskodókat nyugtassuk meg, hogy semmiféle közvetlen veszély nem áll fenn. Ne higyjék, hogy az orosz holnap a nyakunkon van. Bizzanak abban, hogy a hadvezetőség tudja, mit csinál s megteszi azt, amit a jelen helyzetben tennie kell. (MTI)

†

Özv. Klosz Kálmánné szül. Méhes Mária fájdalommal megtört szivvel jelenti, hogy mindensége, szeretett férje

Klosz Kálmán

gyógyszerész,
a budapesti Sas gyógyszertár tulajdonosa

november 8-án, rövid szenvedés után elhunyt. Temetése november 10-én délután fél 4 órakor lesz a római katolikus egyház szertartása szerint a Kerepesi-uti temető halottasházából.

— (Kinevezés.) A most megtörtént fővárosi kinevezések során a polgármester tanácsjegyzővé nevezte ki dr. Kölgyessy Lászlót.

— (TOVÁBBI INTÉZKEDÉSIG FELFÜGGESZTETTÉK AZ OSZTÁLYSORSJÁTÉKOT.) A magyar kir. pénzügyminiszter az október 17-én megkezdett 53. magyar királyi Osztálysorsjátékot — hivatalos „Játékterv" 14. szakaszában foglalt joga alapján — további intézkedésig felfüggesztette. A játszó felek jogai a felfüggesztés tartama alatt szünetelnek. A magyar királyi Osztálysorsjáték folytatását annak idején a Budapesti Közlöny és a napilapok utján fogják közölni.

Társasjátékok:

Árpádházi Szent Margit a gyönyörüséges Szent Margitszigeten. Kivágható társasjáték, kisebb gyermekek, elemisták részére. Kiváló magyar szentünk nevezetesebb tartózkodási helyeit örökiti meg. Szép, szines kivitel. Ára 2.50 P.
Kócos Kata. Kártyajáték, 2—4 személyes. Ára 1.80 P.
Utazás a Jézuskához. Ára 5.— P.
Menjünk Jézus Szivéhez! Ára 5.— P.
Mindkettő nagyon apostoli, nevelő hatásu játék. Játszva tanitja meg a gyermekeket az erényes, szép életre. Izgatóan érdekesek. 2—6 személy játszhatja.

Mesés- és képeskönyvek:

Dr. Lotz Antalné:
Jancsi, Jóska, Julka és a három Őrzőangyalka. Tizenöt szines képpel ellátott tanulságos történet, kisebb gyermekek számára.
Ára keménykötésben 14.— P.
Mese két jó és egy rossz kisgyerekről. Dr. Lotz Antalné képeskönyve. 16 szines képpel ellátott, szétnyitható képeskönyv. Magyaros rajza, nevelő hatásu versikéi a gyermekvilág legkedveltebb képeskönyvei közé emelik. Ára 16.— P.
Benedek Kata képeskönyvei:
Mit csinált a kis Jézus? Nyolc szép szines képpel. Ára 5.— P.
Az Őrzőangyal. Nyolc szép szines képpel. Ára 3.50 P.
A kettő egybekötve 8.— P.
Kapható: KORDA könyvkereskedés Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 8.
Dunántuli testvérházainál:
KORDA Balatonfüred és EMERICANUM Kőszegnél.

Behivott gépjárművek előállitása

Nyomatékosan felhivja a honvédelmi miniszter a gépjárműtulajdonosok figyelmét, hogy a behivók alapján az előállitásnak azonnal tegyenek eleget.

Ellenkező esetben a gépjárművet — tekintet nélkül annak üzemképes vagy üzemképtelen voltára — a helyszinen igénybevételi, a gépjármű-tulajdonos ellen egyidejü letartóztatás mellett a 7930—1939. M. E. rendelet értelmében a büntető eljárást folyamatba helyezi.

Abban az esetben pedig, ha az igénybeveendő gépjárművön az üzemképtelenséget a tulajdonos szándékosan idézi elő, a cselekmény szabotálásnak minősül és rögtönitélő eljárást von maga után. (MTI)

— (Felmentések, kinevezések.) A hivatalos lap csütörtöki száma közli, hogy *Keledy* Tibor budapesti főpolgármestert állásától saját kérelmére felmentették és uj főpolgármesterré *Mohay Gyula* ügyvédet nevezték ki. *Ács Ernő* fakormánybiztost ettől az állásától felmentették s ugyanekkor kinevezték a fatermelés miniszteri biztosává.

HIRDETMÉNY. 4. P. 38.330/3. 1944. szám. A budapesti kir. törvényszék, mint birtokbiróság közhirré teszi, hogy a m. kir. Kincstár kisajátitónak Nyul Mihály és társai kisajátitást szenvedők ellen a X. kerületben, Somta-u. 3. és a XXIX. Gyárdülőben lévő Budapest Székesfőváros dunabalparti részének 14990. számu telekkönyvi betétében 38334. hrsz. alatt felvett, özv. Böschatt Károlyné sz. Nyul Róza, Nyul Mihály, Nyul Ferenc, Nyul Mária, Nyul József, Rossz Vilmosné sz. Böschatt Margit nevén álló 1.3[illegible] négyszögöl tekintetében a kisajátitó kérelmére az ingatlanrészekre és felépitményeikre és tartozékaikra a kártalanitási eljárást az 1881:XLI. tc. 45. §-a és a következő §-aihoz képest elrendeli. A tárgyalás megtartására határnapul az 1944. évi november hó 30. napjának délelőtti háromnegyed 11 óráját tüzi ki hivatali helyiségébe (Budapest V., Alkotmány-u. 14., III. em. 3/a. sz. alá), ahová és amikorra a kisajátitót és a fentebb megnevezett ingatlantulajdonosokat, mint kisajátitást szenvedőket, ugyszintén az összes telekkönyvi érdekelteket törvényes következmények terhével megidézi, utóbbiakat azzal a figyelmeztetéssel, hogy a tárgyaláson való meg nem jelenésük esetén ugy tekintetnek, hogy a kisajátitó által felajánlott kártalanitási árat nem fogadják el, mivel ezt az árat alacsonynak és az ingatlan valódi és teljes értékével arányban nem állónak tekintik, hogy továbbá a kártalanitási összeg meghatározására [illegible] a kisajátitó költségére [illegible] szükséges és általuk megnevezhető szakértők kinevezését és [illegible] a biróságra bizzák. A távollevők és ismeretlen érdekeltek részére a kir. törvényszék ügygondnokul dr. Fekete Zoltán budapesti (IV., Molnár-u. 8.) ügyvédet nevezi ki, akit a fenti tárgyalásra azzal a felhivással idéz, hogy meg nem jelenése esetén a tárgyalást az ő költségére fogja elhalasztani és helyette uj ügygondnokot fog kinevezni. A kir. törvényszék figyelmezteti az összes ismert és ismeretlen telekkönyvi érdekelteket, hogy a fenti tárgyalásról való elmaradásuk a kártalanitás kérdésében hozandó érdemleges határozatot nem gátolja, továbbá, hogy egyéni külön értesités elmaradása vagy a tárgyalásról való elmaradás miatt igazolásnak helye nincs és hogy végül, ha az esetleges távollevő és ismeretlen érdekeltek a fenti határnapon nem jelennek meg, ugy helyettük az előző bekezdésben kinevezett ügygondnok jár el. Budapest, 1944. évi szeptember hó [illegible] napján. A budapesti kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság. [illegible]

SPORT

ELHALASZTOTTÁK A FERENCVÁROS—MÁVAG HB. LABDARUGÓ MÉRKŐZÉST

A MÁVAG labdarugó csapatának vezetősége tekintettel arra, hogy a játékosok nagyrésze, sőt a tartalékos játékosok egy része sem áll rendelkezésére és igy nem tud kiállni a vasárnapra kitüzött Ferencváros elleni HB találkozóra, azzal a kérelemmel fordult az MLSz vezetőségéhez, adjon engedélyt a mérkőzés elhalasztására. Az MLSz indokoltnak látta a MÁVAG előterjesztését és engedélyt is adott a Ferencváros—MÁVAG találkozó elhalasztására, de abban a reményben, hogy a jövő vasárnapig mégis ugy alakul a helyzet, hogy a MÁVAG együttese kiállhat a Ferencváros ellen. Tartani kell ugyanis attól, hogy a MÁVAG visszalép a HB-től, ha nem rendelkezhet játékosaival. Abban az esetben, ha a MÁVAG együttese küzdőképes lesz, ugy a Ferencváros elleni mérkőzésre uj határidőt jelölnek ki.

A MÁVAG lemondása folytán vasárnap délután felszabadult a sportutcai pálya és igy lehetséges, hogy a Gamma—BSzKRt mérkőzést nem szombaton, hanem vasárnap délután bonyolitják le.

A mult vasárnapi bajnoki forduló ban a Kispest és a Szentlőrinc mérkőzései elmaradtak. A Szentlőrinc együttese ezidőszerint szintén játékoshiánnyal küzd és azzal a tervvel foglalkozik, hogy az MLSztől a vasárnapra kitüzött Szentlőrinc—Z. Danuvia mérkőzés elhalasztását kéri. A Kispest ki akar állni vasárnap a Nemzeti Vasas ellen. Több edző mérkőzést tartottak, amelyeken a játékosok mind megjelentek. A jelek szerint tehát nincs akadálya annak, hogy a latorcautcai pályán lebonyolitsák a N. Vasas—Kispest mérkőzést.

Az Ujpest ellen készülődő Ganz csapatában az ifjusági Kun lesz a kapus, mert Gyuris sérült. A csapatban lesz más változás is; Subert nem játszhat a csatársorban. Helyette az ifjusági Páll szerepel és itt játszik majd Ladányi is, mig a kullancs Simon lesz.

A Nemzeti Vasas lemondott arról a szándékáról, hogy megóvja az Elektromos elleni mérkőzést, amiért Nádast szerepeltette csapatában, bár igazolása nem volt kéznél. A nagyváradi Ónódy már megjelent a Ferencváros edzésén, mig Bodola személyesen terjeszti elő az OSK vezetőségénél kérelmét, hogy a N. Vasas csapatában játszhasson.

A Magyar Uszó Szövetség azzal a tervvel foglalkozik, hogy téli uszóversenyeket rendezzen. A Nemzeti Sportuszoda épületének sérülései miatt a tervek szerint a Rudas- és a Lukács-fürdő uszodájában bonyolitanák le a versenyeket. A szövetség szerint ha nem is lehet a multhoz hasonló nagyobbszabásu versenyeket rendezni, mindenkép megrendezik a fedettpálya-bajnokságokat és a vándordijas versenyeket, amelyekre december 8. körül kerül sor. A versenyzők már mind edzésben vannak a két uszodában. Nagyobb gondot csak az utánpótlás és a vizipóló-müsor lebonyolitása okoz. Nem lehetellen, hogy ezekről le kell mondani, de mindenképen megrendezik a téli uszóversenyeket.

NEMZETI GAZDASÁG

Ujból szabályozták a fatermelés rendjét

A fatermelés rendjének a hadviselés érdekében való ujabb szabályozásáról kormányrendelet jelent meg, amely kimondja, hogy *a Faforgalmi Központ*, valamint *a fatermelés ügyének intézésére kinevezett m. kir. kormánybiztos működése megszünik*. Azokat a tennivalókat, amelyet az annakidején kiadott kormányrendelet a kormánybiztos hatáskörébe utalt, a megállapitott hatáskörben *ujból a földmivelésügyi miniszter látja el*, a vonatkozó rendelettel az iparügyi miniszterttől a földmivelésügyi miniszterre ruházott hatáskört pedig ismét az iparügyi miniszter gyakorolja.

A rendelet értelmében a fatermelés biztositása céljából a földmivelésügyi miniszter és a honvédelmi miniszter a m. kir. erdőigazgatóságokhoz *egy-egy fatermelési biztost* nevez ki. A földmivelésügyi miniszter és a honvédelmi miniszter a fatermelési biztosok működésének irányitása és ellenőrzése céljából *egy-egy miniszteri biztost* nevez ki. A rendelet megállapitja a fatermelési biztosok munkakörét és feladatát és kimondja, hogy a fatermelési biztosok a hatáskörükbe utalt feladatukat a hadviselés érdekeinek és a rendkivüli viszonyok követelményeinek megfelelően önállóan végzik. Intézkedéseik ellen panasznak van helye a illető miniszteri biztoshoz. A földmivelésügyi miniszter által kinevezett fatermelési biztos javaslatára a m. kir. erdőigazgatóság a meghatározott erdőbirtokosokat a vonatkozó rendeletben foglalt kötelezettségen tulmenőleg is kötelezheti arra, hogy erdeiknek állományát részben vagy egészben kitermeljék.

A TŐZSDETANÁCS ÜLÉSE

A tőzsdetanács november 8-án dr. *Árkay* Ferenc ny. államtitkár elnöklésével ülést tartott és tudomásul vette az elnökségnek azt a bejelentését, hogy a Gabonaforgalmi Központ naponként megküldi a terményutalványok jegyzékét, amelyekbe a tőzsdetagok a titkári hivatalnál a hivatalos időben betekinthetnek és ilyen módon az ügyletek kötése lényegesen megkönnyebbült. A továbbiakban a tőzsdetanács meghallgatta az ujonnan felvett tőzsdetagok felvételéről szóló jelentést

ÉRTÉK ÉS PÉNZ

Csendes forgalommal, tartott irányzattal nyitott a csütörtöki értéktőzsde. Az üzleti tevékenység mindvégig igen vontatott, tartózkodó maradt. A bánya-, vas- és cukorértékekben mutatkozott némi érdeklődés.

Az értékpapirpiac árfolyamai (zárójelben az előző és a napi zárlat): Nemzeti Bank (432) 432 (432), Leszámitoló Bank (—) — (98), Pesti Hazai Takarék (168.25) — (168.25), Első Magy. Biztositó (1966) — (1966), Első Budapesti Gőzmalom (29) — (29), Hungária malom (93á) — (91á), Bauxit (772.50) — (772.50), Borsodi szén (44) — (44), Szentlőrinci (27) — (27), Kohó (37) — (37), Drasche (71) — (71), Aszfalt (13) — (13), Kőszén (1626) — (1626), Nagybátonyi (85) — (85), Salgó (279) 280 (280), Urikányi (65.40) — (65.40), Fegyver (90) — (95), Ganz (51.50) 52 (52), Rima (347.30) 347.30 (347.30), Nasici (161.50) — (161.50), Trust (142) 142 (142), Délcukor (—) — (232), Magyar cukor (375.25) 375.25 (375.25), Georgia (65.50) 65.50 (65.50), Izzó (—) — (606), Dreher-Haggen (562.75) — (562.75), Polgári sör (1278) — (1278), Gschwindt (3755) — (3755), Telefon (—) — (29).

ÁLLAMADOSSÁGI KÖTVÉNYEK, ZÁLOGLEVELEK. (Zárójelben az előző és a napi zárlat.) **Erdélyi nyereménykötv. (94.25) 94.50 (94.50), Törleszt. járadékk. 1941. évi (71) — (71), Törleszt. államad. 1942. évi (54) — (54), Fővárosi kötvény 1914-es (607.50) (607.50 (607.50), Főv. kölcsönk. 1927-es (170) — (170), Buzakötvény (1 q buza névérték szerint) (39.40) 39.40 (39.40).**

A Magyar Távirati Iroda jelenti, hogy a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok vezető állásainak igazgatósági és felügyelő bizottsági tagságainak felülvizsgálására megadott határidőt az uj szempontok figyelembevétele miatt nem lehet megtartani, mert nagy tömegü bejelentéseket kell ujra feldolgozni. Ezért a kormány most ujabb rendeletet adott ki és ebben ugy intézkedik, hogy az illetékes miniszternek a döntése nincsen határidőhöz kötve.

RÁDIÓ

BUDAPEST I. állandó műsorszámai: 6.30: Üzen az otthon. 7: Hirek. Utána: Reggeli zene. 8: Hirek idegen nyelveken. 10: Hirek. 12: Harangszó. Fohász. Himnusz. Utána: Zene. 12.40: Hirek. 13.25: Időjelzés. 13.30: Honvédeink üzennek. 14.30: Hirek, árfolyamhirek. 16.45: Hirek. 20.20: Hirek. 22.30: Hirek német nyelven. 22.40: Hirek olasz nyelven. 23.45: Hirek. HUDAPEST II. 17. Hirek idegen nyelven.

NOVEMBER 10. PÉNTEK. 9.30: Hanglemezek. 9.15: Csizmáskandur — mesejáték. 9.50: Rákóczi nyitány — hanglemeze. 10.10: Goczy-zenekar. 10.40: Hanglemezek. 11.15: Szalonötös. 11.40: Hanglemezek. 14: Operett- és filmzene. 14.45: A Magyar Katona Rádió műsora. 16: Laczkovich János előadása az 50 éves Hubayról. 16.55: Kétzongorás műsor. 17.15: A toronyórák bölcsőjénél — hangfelv. 17.25: Népdalkincsünk gyöngyszemei. 18: Hirek német nyelven. 18.10: Hanglemezek. 19: Egy óra Sopronban. 20: Szalonzene. 20.40: Hanglemezek. 21: Német katonaóra. 22: Kiszely Gyula: Colosseum holdfényben. 22.45: A Magyar Katona Rádió műsora.

NAPIREND

PÉNTEK:

Róm. kat.: Avel. András. — Gör. kat.: Olimpa. — Prot.: Luther. — Középeurópai időszámitás szerint Budapesten a Nap kel 6 óra 41 perckor, nyugszik 16 óra 15 perckor, a Hold kel 24 óra 39 perckor, nyugszik 14 óra 28 perckor.

ELMARADTAK A SZERDAI ÜGETŐVERSENYEK

A M. Ü. E. ugy határozott, hogy a szerda délutáni versenyeket nem tartja meg és egyelőre szüneteltetni az ügetőversenyeket.

SZERKESZTŐI ÜZENET

„T. K., kántortanitó." Ilyen természetü hivatalos ügyek nem tárgyalhatók napilapban.

FILLÉRES HIRDETÉSEK

KI TUD RÓLA?

Karcagiak,

aki tud valamit **Baráth János** cukrászmester feleségéről és kislányáról, küldjön értesitést **Baráth János honvéd, L. 433. tábori posta számra, vagy Alvinczy Gyula, Bp. VII., Erzsébet-krt. 16., IV. 23.**

BURAI IMRE honvéd Balmazujvárosáról feleségét és szüleit keresi, jelenleg az 505-ös honvédkórházban van, XI., Szent Imre herceg-ut 5—7.

KERESI özv. Bokros Istvánné, Budapest, Thököly-ut 156. szatmári hozzátartozóit, édesanyját, nővérét, fivéreit és családjaikat, özv. Banner Antalnét, dr. Banner László és Antalt, dr. Antal Sándornét.

BEKY József kéri Nagyatádon (Somogy m.) élő rokonait, adjanak hirt magukról. 3639

HÁZTARTÁS

LEGJOBB háztartási alkalmazottat ad **PRIMA**. Podmaniczky-u. 20. T.: 126—336.

KERESEK egyszerü, szorgalmas, vallásos nőt plébániára, házvezetőnő segitségére. Értesitést Szádeczky Sarolta, Szete, posta Ipolyszakállas. 3627

ÁLLÁSTKERESŐ NŐK

GÉPIRÁST, könyvelést olcsón vállalok. Vargáné, Telefon: 119—660. Klebelsberg-utca 3., II. 5. 3634

LAKÁS

LAKÁST, szobát keres. Telefon: 126—338.

MENEKÜLT orvos vagy mérnök Budán lakást kaphat. Telefon: 15—20—13. 3636

KÜLÖNFÉLE

Duncikám Dunaharasztiról

kapott értesülésed **TÉVES**. Édes Apáddal együtt otthonunkban **JÓL VAGYUNK**. Kétségbeesetten kérünk, jöjj **AZONNAL** haza, vagy adj életjelt magadról Mártihoz, vagy Babyékhoz. Sziszimama.

Dr. Tóth László és Dr. Tóth Loránd

m. kir. hadnagyok üzenik édesanyjuknak Szegedre, hogy élnek, egészségesek. Aki ismeri, adja át ez üzenetet.

Hamzáné Sándor Mária

Szombathelyre a premontrei gimnáziumhoz nyert beosztást. Az erről szóló irat nálam van, Pali érkezése után viszem. Győző.

RUHÁZAT

Vadonatuj tiszta gyapju női

télikabátok

olcsón eladók. **Juhász Andor-utca 14., II. 1.** Szombaton 2-től, vasárnap 9—7-ig.

Kiadótulajdonos:
KÖZPONTI SAJTÓVÁLLALAT RT.
A kiadásért felelős:
BARANYAY LAJOS
A szerkesztésért felelős:
K. TÖRÖK MIKLÓS
Előfizetés 1 hóra 5.20, ¼ évre 15.— P.
Megjelenik hétfő kivételével minden nap.
Szerkesztőség: **Budapest, V., Honvéd-utca 10.** Tel. 119—660. **Kiadóhivatal:** Honvéd-utca 10. és Báthory-utca 8. Telefon: 119-660. **Fiókkiadóhivatalok:** Budapesti és környéki előfizetések és reklamációk részére: Honvéd-u. 4. Telefon: 113-006. **Előfizetési pénztár:** Báthory-utca 5. Telefon: 116-935. **Belvárosi kiadóhivatal:** T. 189-533. **Christophoros utazási iroda:** Telefon: 187-502. **Szinházjegyiroda** a Christophorosban. IV., Kossuth L.-utca 5. Telefon: 189-533.

Nyomatott a Pallas Irodalmi és Nyomdai r.-t. körforgógépein

Felelős: Győry Aladár igazgató.

HIREK

Házasság:

Galambos Gizella és dr. *Schüller* Gusztáv tart. rep. hadnagy, miniszteri s. titkár november 11-én, szombaton délelőtt házasságot kötnek az egyetemi templomban. A jegyesek miséjét P. Galambos Irén O. S. B. mondja.

Gyimes Elvira és *Stirling* György november 11-én, szombaton délután félhárom órakor tartják esküvőjüket a Piarista kápolnában (IV., Piarista-utca 1).

Halálozás:

Özv. báró *Nyáry* Lászlóné küllői Rhorer Rozália november 6-án életének 70. évében véletlen baleset következtében elhunyt. November 10-én délután egy órakor temetik el ideiglenesen a farkasréti temetőben, majd később meghatározandó időben a pilisi családi sirboltban helyezik végső nyugalomra. Az engesztelő szentmisét november 11-én délelőtt 10 órakor mutatják be lelkiüdvéért a pasaréti ut plebániatemplomban.

Nemes *Lupkovich* Géza m. kir. ezredes, számos kitüntetés tulajdonosa, az északkeleti Kárpátokban, hazája védelmében szerzett sulyos betegségébe a munkácsi kórházban belehalt.

— (NOVEMBER 12., PÜNKÖSD UTÁNI XXIV., NOVEMBER III. VASÁRNAPJA.) A misét zöld szinben mondják a vasárnapról. A misc. szöveg egyrésze (szentlecke, evangélium és a könyörgések) Vizkereszt után elmaradt V. vasárnapé Gloriával és Credoval. Második könyörgés I. Szent Márton páparól és vértanuról, a harmadik az egyházmegyékben előirt kötelező imádság. Evangélium Szent Máté szerint 13, (24—30.): „Hasonlit a mennyek országa olyan emberhez, ki jó magot vetett földjébe. Mikor pedig aludtak az emberek, eljöve az ellensége és konkolyt vete a buza közé..." Prefáció a Szentháromságról. — A szombathelyi egyházmegyében ugyanez, de a harmadik könyörgés Szent Márton püspökről, az egyházmegye védőszentjéről.

— (Ki tud róla?) Baróthy Zárug József tart. hadnagy, hirlapiró felesége keresi férjét, valamint Bertalan Józsefnét Sepsiszentgyörgyről. Cime: Eger, Vörösmarty-ut 51.

— (Dr. Csizik Béla pénzügyi államtitkár) — mint a Magyar Távirati Iroda jelenti — sáját kérelmére nyugdijba helyeztetett.

— (Az erdélyi és délvidéki földbirtokpolitikai osztályokat Budapestre helyezték.) A m. kir. földmivelésügyi miniszter a m. kir. földmivelésügyi minisztérium erdélyi földbirtokpolitikai főosztályának székhelyét 1944. évi október 19-ével Kolozsvárról Budapestre (V. ker., Kossuth Lajos-tér 11. sz). helyezte át. A m. kir. földmivelésügyi miniszter a m. kir. földmivelésügyi minisztérium délvidéki földbirtokpolitikai kirendeltségének székhelyét 1944. évi október 19-ével Ujvidékről Budapestre (VI., Andrássy-ut 4. szám) helyezte át.

— (November 13-ig Kaposvárott marad a pécsi szintársulat.) Az eredeti terv szerint a pécsi szintársulatnak november 2-án kellett volna megkezdenie a szini szezont a mecsekalji metropolisban. A nagy érdeklődésre való tekintettel azonban a pécsi szintársulat november 13-ig Kaposvárott marad, ahol dr. *Székely* György igazgató irányitása mellett rendszeres előadást tart.

— (Menekült papok elhelyezése.) Mindszenty József veszprémi püspök a menekült papok közül a következőket helyezte el ideiglenesen egyházmegyéjében: Lajos Balázs csikmádéfalvai konzultor-plébános bodéi első plébánoshelyettes, Csató Gyula torjai plébánoshelyettes fonyódi hitoktató lett. Ideiglenes segédlelkészi megbizást kaptak: Endrei István Gyulakeszire, Galló Géza (Magyarpécska) Külsővatra, Gógla Lajos pápai kamarás (Gyula) Sümegre, Sundhausen József (Perjámos) Városlődre, Szvetits Kálmán (Endrőd) Nyárádra, Tóth József (Váradolaszi) Algóórsre, Zsók Ference (Torja) Nagyvázsonyra.

Összevonják az egyetemek egyes évfolyamait

A Budapesti Közlöny szerdai száma közli a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendeletét, amely intézkedik arról, hogy *az egyetemek egyes évfolyamain* röviditett kiképzési rend alapján fejezhessék be tanulmányaikat a hallgatók.

A VII. féléves orvostanhallgatók 1945 januártól április végéig terjedő röviditett tanfolyamon végzik el VIII. orvosi félévüket. Május közepétől augusztus végéig tart a IX. félév, amelynek befejezésével *végbizonyitványt* kapnak.

Intézkedik a rendelet a II. és IV. évfolyamra beiratkozott gyógyszerészhallgatók szigorlatairól, valamint a Müegyetem III. és IV. éves épitészmérnök hallgatóinak ugynevezett összevont tanfolyamáról is, amelyet félévközi megszakitás nélkül *február 28-ig* tartanak meg. Intézkedik továbbá a rendelet egyes évfolyamok gépész és vegyészmérnök, bánya, kohó- és erdőmérnök, valamint a mezőgazdasági és állatorvosi kar hallgatóinak az idei első félévhez *megszakitás nélkül csatlakozó* folytatólagos tanfolyamairól is.

MOZIK MŰSORA

ADRIA. (T.: 353—707.) **Zenélő malom.** 3, 5, 7, vas. és ün. 11 és 1-kor is.

ÁTRIUM. (T.: 153—034, 154—024.) **Egy a milliókért.** — **Híradók** ½3, ½6, ½7, szom., vas. és ün. ½1-kor is.

BARLANG. (T.: 422—722.) **Ez történt Budapesten.** 3, 5, 7, szom., vas. és ün. 1-kor is. Szom., vas. és ün. az 1 órás előadás mérsékelt helyárakkal!

BAROSS. (T.: 149—501.) **Forgószél.** 4, 6, vas. és ün. 2-kor is.

BELEZNAY. (T.: 225—276.) **Áll a bál.** Mindennap: 11, 1, 3, 5, 7.

BELVÁROSI HIRADÓ. (T.: 181—244.) **Kincs a föld mélyén** (kulturfilm). — **Rajzos hiradó Budapest történetéről.** — **Magyar, Ufa és Európa hiradók.** Folyt. egyórás előadások 10—21 óráig.

BETHLEN. (T.: 295—003.) **Maga lesz a férjem.** 3, 5, 7, vas. és ün. 1-kor is.

BUDAI APOLLO. (T.: 351—500.) **Forgószél.** ¼4, ½6, ½8, vas. és ün. ½2-kor is.

CAPITOL. (T.: 134—377.) **Szerencse fia.** 1, ½3, ½5, ½7, vas. és ün. 11, ½1, ½3, ½5, ½7.

CORVIN. (T.: 138—968.) **Egy a milliókért.** 2, 4, 6, vas. és ün. 11-kor is.

CSABA. (T.: 146—040.) **Maga lesz a férjem.** ½3, ½5, ½7, vas. és ün. ½1-kor is.

DAMJANICH. (T.: 425—644.) **Kék álarc.** ½3, ½5, 6, vas. és ün. 11 és ½1-kor is.

DEÁK. (T.: 125—952.) **Gazdátlan asszony.** ½3, ½5, ½7, szom. 1, ½3, ½5, vas. és ün. 11 és 1-kor is. **(Biztonságos óvóhely!)**

DUNA. (T.: 111—994.) **Maga lesz a férjem.** Mindennap: ½3, ½5, ½7.

ERZSÉBET. (T.: 222—401.) **Harmadik hétre prolongálva! Münchhausen..** ½3, ½5, ½7, vas. és ün. 12-kor is.

FÓRUM. (T.: 189—707.) **Gazdátlan asszony.** ½3, ½5, ½7, szom. 1-kor is, vas. és ün 11 és 1-kor is. **(Nézők részére modern óvóhely!)**

HIRADÓ. (T.: 222—499.) **A példás apa** (kulturfilm). — **Rajzos hiradó Budapest történetéről.** — **Magyar, Ufa és Európa hiradók.** Folyt. egyórás előadások 9—21 óráig.

HOMEROS. (T.: 436—178.) **János vitéz.** — **Világhiradók. 3, 5, 7, vas. és ün. 1-kor is.**

JÓZSEFVÁROSI. (T.: 121—216.) **Szerencsés fiu. 3, 5, 7, vas. és ün. 1-kor is.**

KAMARA. (T.: 425—901.) **A másik.** Mindennap: ½12, ½2, ¼4, ½6, ½8. **(Modern 300 személyes óvóhely!)**

KASZINÓ. (T.: 285—102, 185—398.) **Végzetes melódia.** ½3, ½5, ¼7, szom., vas. és ün. 12-kor is.

KORZÓ. (T.: 182—818.) **Egy a milliókért.** ½3, ½5, ¼7, szom. 1-kor is, vas. és ün. 11-kor is. Az utolsó előadásnak 8-kor vége.

MESEVÁR. (T.: 114—502.) **Titanic.** ½4, ½6, ½8, vas. és ün. ½2-kor is.

NEMZETI APOLLO. (T.: 228—002.) **Ötödik hétre prolongálva! Majális.** 3, ½5, ½7, szom. 1-kor is, vas. és ün. 11 és 1-kor is. **(Modern 300 személyes óvóhely!)**

NYUGAT. (T.: 121—023.) **Gróf Monte Christo** (II. rész.) ½3, ½5, ½7, szom., vas. és ün. ½1-kor is.

OTTHON. (T.: 146—447.) **Zenélő malom.** ½3, ½5, ½7, vas. és ün. 11 és ½1-kor is.

PÁTRIA. (T.: 145—673.) **És a vakok látnak.** 10—1-ig folytatólag. 1, 3, 5, 7, vas. és ün. 11, 1, 3, 5, 7.

PEST. (T.: 221—222.) **Az első.** Mindennap: ½12, ½2, ¼4, ½6, ½8.

PETŐFI. (T.: 428—478.) **Gróf Monte Christo** (II. rész.) ½3, ½5, ½7, vas. és ün. ½1-kor is.

RÁDIUS. (T.: 122—098.) **Fehér álom.** ½3, ½5, ¼7, szom. 1-kor is, vas. és ün. 11-kor is. **(Óvóhely van!)**

SCALA. (T.: 114—411.) **Végzetes melódia. — Híradó.** ½3, ½5, ½7, vas. és ün. ½1-kor is.

SZÉKELY. (T.: 226—425.) **A miniszter barátja.** Mindennap: ½3, ½5, ½7.

SZITTYA. (T.: 111—140.) **Ötödik hétre prolongálva! Majális.** ¼4, ½6, ½8, szom., vas. és ün. ½2-kor is.

TURÁN. (T.: 120—003.) **Korra Terry.** ½1, ½3, ½5, ½7, vas. és ün. 11-kor is.

UGOCSA. (T.: 284—422.) **Viharbrigád.** ½3, ½5, ½7, vas. és ün. ½1-kor is.

UJBUDA. (T.: 269—999.) **A szív.** 3, ½5, ½7, vas. és ün. 1-kor is.

URÁNIA. (T.: 146—046.) **Fehér álom.** 3, 5, ½8, vas. és ün. 11-kor is.

A SZINHÁZAK PÉNTEKI ELŐADÁSAI

Operaház: A Rajna kincse (I. — 5). Nemzeti: Nincs előadás. Nemzeti Kamara: Nincs előadás. Magyar Müvelődés háza: Nincs előadás. Vig: Nincs előadás. Pesti: Nincs előadás. Uj Magyar: Utcai ismeretség (5). Andrássy: Nincs előadás. Fővárosi Operett: Nincs előadás. Madách: **Nincs előadás.**

Benedek Rata

Jaschik Álmos tanítvája
Álarctervek fentitől.
Emlitve Bánk bán-hoz
készitett antinaturalisztikus
diszletterve.

irod

Németh Antal dr: A kor-
szerü szinpad. Magyar
Iparmüvészet 1930. 62–
63. l.

A VÁLASZTMÁNY.

...szopor t, Mulparosok: Bodonyi Jeno, Haus-
...rth Ödön, Jauernik Nándor, Nagy Antal, Tull
...ktor.
...e) Műbarátok: Szablya János, Szalai Emil,
..., Pacher Béla, Wolfner Gyula, Ybl Ervin.
Közgyűlésünk feladata, hogy a megüresedett he-
...eket választás útján betöltse.

	10.833·11				
		72.847	71	80.454	80

s. k. *Csák István* s. k.
ellenőr

s által kiküldött számvizsgálók:

s. k. *Dr. Szőnyi László* s. k.

Benedek Kata

Ferences világmissziók. Szerkeszti: *P. Guth Gilbert O. F. M.* Ferences Missziók Országos Ügyvivősége kiadása. Kötetenként 32 lap. (Fűzve kötetenként —.30 P).

E sorozat, mely beszámolók és elbeszélések alakjában a ferences világmissziók küzdelmes és hősies térhódítását és munkáját ismerteti meg az érdeklődővel, a katolikus Egyház missziós tevékenységének szolgálatában áll. Az egyes füzetekben különös világok, különös emberek jelennek meg, akiket évezredes hagyományok választanak el a keresztény kultúrától és vallástól. Elképzelhetni, mennyi küzdelem és türelem kell ennek az idegen világnak a meghódításához és a keresztény vallás megismertetéséhez és megszerettetéséhez. A sorozat legújabb számai a következők:

9. sz. *P. Richard Tivadar O. F. M.:* Szovjetcsillag Kína felett.

10. sz. *M. Golgovszky Bernarda:* Vadvirágok a kínai ugaron.

11. sz. *P. Lombos László O. F. M.:* Hősi harcok Kína földjén.

12. sz. *Csu Klári:* Kínai levelek a magyar kislányokhoz.

13. sz. *P. Gábris Grácián O. F.M.:* A kínai nyomor poklában.

14. sz. *P. Károlyi Bernát O. F. M.:* Kína felé.

Versek

Goethe: Faust. Fordította: *Kozma Andor.* Pantheon. I. rész 158, II. rész 232 lap. (Fűzve 7.—, kötve 9.— P).

Harmadik kiadásban jelent meg most *Goethe* örökbecsű műve Kozma Andor fordításában. A „Faust"-ban *Goethe* az örök embert ábrázolja utolérhetetlen művészettel. A mi híres, hasonló jellegű drámai költeményünkben, *Az ember tragédiájában* az örök ember a történelem folyton változó díszletei között jelenik meg, Goethe a „kis élet" és a „nagy élet" különféle mozzanataiban állítja elénk az embert, akit sárból és lélekből gyúrt a Teremtő. Faust ennek az embernek a gigantikus megtestesítője. A szellem fölényes lánggal lobog benne, a lélek tiszta értékei vezérlik, de lenn a mélyben ösztönei lapulnak alattomos várakozással a maguk Mephistophelesére, hogy felszabadulva maguk alá gyűrjék a szellem emberét. Goethe idealizmusára vall, hogy a szellem, a lélek, az Isten kegyelmének győzelmével fejezi be művét. A költeményben a filozófia és a költészet legmagasabb csúcsain járunk, így éppen nem mindennapi feladat volt a lefordítása. *Kozma Andor* költői és műfordítói tehetségének minden erejét latbavetve, igyekezett az eredetit követni és a magyar olvasókkal megizleltetni annak szépségeit.

Baráth György: Versek. Szerző kiadása. 72 lap. (Fűzve 5.— P).

A költő magatartása az egetvívó erő s öntudat és az élet szépségeit szelíd vággyal áhító álmodozás között hullámzik. Hangjában és lírai mondanivalóiban legalább annyi az irodalmi, mint az életélmény. Problémalátását egyénien igyekszik színezni, de lírai emlékei nemegyszer belejátszanak szavába. A témák, melyekkel viaskodik modern líránkban már megszokottak, de *Baráth György*-ben megvan a törekvés, hogy új színekkel gazdagítsa lírai világképét és szemléletmódját. Ritmikáját és kifejezésmódját valami merev, valószínűleg tudatosan keresett egyszerűség jellemzi, melyből legfeljebb a játékos szókezelés irányába tör ki olykor-olykor.

Ébersz Györgyné: Legyen áldott... Szerző kiadása. 82 lap.

Ébersz Györgyné asszonyi érzékenységgel éli verssé élményeit. Az élet nagy tényei: a vallás, a család, a szerelem körében mozgó költemények mellett a lét apró jelenségeire is fölfigyel és költeménybe önti élményi észrevételeit. Költői magatartását vallásos hite és emberi önbizalma határozza meg, pedig az élet fájdalmas illetései gyakran érik a lelkét s ezekre ő érzékeny idegként reagál. De az életben nem értelmetlen szenvedést lát, hanem isteni értelmet és tervszerűséget, melynek szolgálva az ember sorsa ura és irányítója maradhat. Költeményeinek hangszerelése, nyelve, ritmuskezelése a hagyományos lírai készlet ismeretét és sikerült birtokbavételét árulják el.

Hangay Sándor Összes versei. Erdélyi Szemle kiadása. 509 lap.

Idestova majdnem negyven év költői termését foglalja magába ez a testes verskötet. *Hangay Sándor* különösen termékeny költő, a vers minden élményre könnyen buggyan ki a lelkéből. Ez a tulajdonsága költészetének nemcsak terjedelmében, hanem tartalmában, kifejezésmódjában, nyelvében is érezteti hatását. Sok témát ragad föl a vers világába, s a megragadott élményt gyakran bőven ömlő, zuhatagosan patakzó előadással formálja költeménnyé. Költészetének különös érdeket kölcsönöz az a tény, hogy ő szólaltatja meg először költészetünkben a repülő ember érzés- és gondolatvilágát. Számos versében a magyar lélek hősi érzéseit is, melyeket oly bőven pazarolt az első világháború harcaiban. Költői magatartását a lelkesedés szenvedélye határozza meg, de jó érzéke van mind tárgyban, mind kifejezésben a valószerű jelleg iránt is.

Június 1941.—Június 1942. Szalay-kiadás. 78, 72 lap. (Fűzve kötetenként 2.50 P).

Mindkét könyv verses antológia. Már a névsor eleget mond, ha számbavesszük a bennük megnyilatkozó költőket. Élükön *Erdélyi József* áll, őt követik a többiek: a kötetek szerkesztője *Turbók Gyula*, akinek széles lendületű verseiben az új emberség ihlete izzik, aztán *ifj. Ambrózy Ágoston, Békeffy Gábor, Cserei Szász László, Dobozy Imre, Gesztelyi László, Puszta Sándor, Rolla Margit, Taksonyi Pál*, akikben a fiatal élet szépsége énekel ujjongó vagy szelíden álmodó dalokat. Mindegyikük lírai arculata egyénien színezett, sajátos vonású, de rokon hangulatúvá avatja őket dacos sorsvállalásuk és szép hitük a költészet, a szellem győzelmes erejében.

Lovag Sándor: Százhúros hegedű. 94 lap. (Fűzve 3.20 P).

Lovag Sándor szinte hivatásszerű buzgalommal gyűjti egybe kötetekbe azoknak a költőknek alkotásait, akik most kopogtatnak az irodalom kapuján, hogy bebocsátást nyerjenek. A költők seregét ismertük már meg kötetei nyomán, voltak, akik kiemelkedtek a többiek sorából és kritikai elismerésben részesültek, voltak, akik csak a maguk szűk körében ismertek és elismertek, de mindegyik azzal az öntudattal szolgálja a Múzsát, hogy költő és joga van az irodalmi nyilvánossághoz. Ebben a kötetben, mint a többi hasonlóban is, az élet lírai arculata jelenik meg, az életnek egészen más, emelkedettebb vagy mélyebb szemlélete, mint amellyel általában a hétköznap robotjában szemléljük sorsunkat és világunkat. E kötet épp a költők tömegével arról győzheti meg az olvasót, hogy az életben sokkal több a költészet és lírai érzés, mint gondolnók.

Tassi Vörös József: Mit a szél hordott szerteszét. Az Óbudai Református Egyház kiadása. 111 lap.

A magyar költészet legállandóabb témái ihletik versre a költőt: a vallási érzés, az otthon szeretete, a hazafiúi érzés. Élménye épp elég van, melyek ezeket az érzéseiket hordozzák és költői fogékonysága is van, mellyel élményeit

költeményekké váltja. Vannak persze egészen sajátos árnyalatú témái is, főként a gyermek világával és vallásos érzésével kapcsolatban. Kifejezésben az egyszerű szavak és mondatok kedvelője, úgy ír, ahogy ajkára tolulnak a verssorok s ez az egyszerűség a jellemző jegye költői magatartásának is, melynek feszítő vázát őszinteségében és emberszeretetében látjuk. Öntudatos és halk szerénységgel vállalja sorsát s ennek a sorsvállalásnak tükre verskötete is.

Regények, elbeszélések

Jókai Mór: Ahol a pénz nem isten. Révai. 157 lap. (Fűzve 1.— P).

Ez a regény egy új, nagyjelentőségű könyvsorozatot, a *Regénykönyvtár* 1. számaként jelent meg. A sorozat célja, hogy olcsó áron valóban értékes műveket adjon a magyar olvasóközönség kezébe s ezt legjobban úgy véli elérhetni, hogy nagy, klasszikus értékű íróink legérdekkeltőbb műveit rakja ki a „ponyvára", mindenrendű és rangú olvasó kezeügyébe. A vállalkozás, elgondolásait és munkatervét tekintve, igen szerencsésnek mondható és követendő például szolgálhat a ponyva-kérdés gyökeres és eredményes megoldására. Sorozat-kezdő műnek éppen megfelelő *Jókai Mór*nak és a műve, melyben egy hegytetőn rekedt vashajó lakóinak életét meséli el a nagy mesemondó a tőle megszokott szárnyaló képzelőerővel, izgalmas cselekménybonyolítással és hangulatos elbeszélőképességgel.

Kádár Lajos: Taposóka. Athenaeum. 244 lap. (Kötve 8.80 P).

A szerző legújabb regénye is a népi élet problémáival foglalkozik. Hőseinek sorsában a falusi élet társadalmi ellentéteit szemlélteti, de a mese során nemcsak a falu világával ismerkedünk meg, hanem a város és a falu viszonyát is megismerjük. A regény hősei a gazdag, öntelt, vagyoni jólétébe belevakult Kartal Máté, leánya, a szerelem hívó szavára még a szegénységet is bátran vállaló Vica és párja, a szegény, de csupa erő és bátorság Varga Gábor. Éles szemmel meglátott és bizonyos típusos vonásokkal is jól jellemzett alakok, biztosan hordozzák és szemléltetik a cselekményt éltető problémákat. *Kádár Lajos* nemcsak szemléletében, hanem nyelvében is népi ízekkel telített. Külön értéke, hogy a magyar parasztságnak eddig még nem ábrázolt rétegét mutatja meg. Fordulatos, izgalmasan folyó meséje mindvégig leköti az olvasó figyelmét.

Margittay Rikárd: Római sasok a Balaton fölött. A „Balatoni Kurir" kiadása. 28 lap.

Ez a három részes történelmi színjáték a Balaton ihletésére született. A Balaton körül zajló római életet jeleníti meg a szerző egy modern szinterű kereten belül. A táj, ahol a mese lejátszódik, a Balaton-környéke, a népek találkozó helye, hajdani urak lopakodnak vissza és kémkednek az új urak, a római sasok után, akik kicsit mindig búcsúzó idegenként élnek a meghódított területen. Kr. u. a III. század utolsó éveit írja a történelem múzsája, a római birodalom fölött már az alkony szele fujdogál s ennek a hangulata hatja át a színjáték meséjét, melynek hősei a misztikus, titokzatos táj hatalmaival harcolnak.

Octave Aubry: Bismarck III. Napoleon ellen. Fordították: *Győry János* és *Vághidi Ferenc*. Cserépfalvi. 564 lap. (Fűzve 13.—, kötve 16.— P).

A szerző történelmi életregényei révén már jólismert a magyar olvasóközönség körében. Legújabb magyarul megjelent művében két olyan jellemben, célkitűzésben és cselekvésben elütő egyéniség küzdelmének ábrázolásán próbálja ki jellemfestő és korábrázoló tehetségét, mint Bismarck, a vaskancellár és III. Napoleon, a császár. Könyvében a kor mélyére igyekszik látni s a minden mozzanatában megfigyelt és érzékeltetett korszak atmoszférájában folyik az a hol a diplomácia udvarias nyelvén, hol a fegyverek kíméletlenebb eszközeivel megvívott küzdelem, melynek első fordulójából Németország, Bismarck került ki győztesen. *Octave Aubry* a tények vallomását hallgatja meg s ezek alapján jeleníti meg e korszak történetét, melyben éppolyan jelentős és európai fontosságú szerepet tulajdonít III. Napoleonnak, mint Bismarcké volt.

E A. Jameson: Milliók a semmiből. Fordította: *Dr. Hajós Dezső*. Nova. 256 lap. (Kötve 11.80 P.)

Ez a könyv a gazdasági érvényesülés, a tüneményes meggazdagodás példatára. Akikről itt olvasunk — legtöbbjük neve valamely szinte nélkülözhetetlen használati cikk vagy gép szinte köznévvé általánosodott márkája — mind szegényen vagy szerény polgári keretek közül indultak el az emberiség annyit tömjénezett bálványa, a milliók felé. Útjukon elkísérte őket a szerencse is, a tehetség is, a vállalkozó szellem is, de legnélkülözhetetlenebb utitársuk mégis az ernyedetlen vasszorgalom volt, melylyel kicsalogatták a semmiből a milliókat. A tagadhatatlanul érdekes formában megírt életrajzok, az egyes személyek találmányainak, felfedezéseinek, meggazdagodásának leírásai csaknem valamennyi ismerős nevet felölelnek, köztük Henry Ford, J. Astor, Kodak, Thomas Cook, Carl Benz, a két Nobel és mások neveit. A könyvet *Pályi Jenő* rajzai teszik szemléletesebbé.

Stefan Zweig: Stuart Mária. Fordították: *Dr. Kelen Ferenc* és *Horváth Zoltán*. Pantheon. 350 lap. (Fűzve 7.—, kötve 9.— P).

Már harmadik kiadásban jelenik meg most magyar nyelven *Stefan Zweig*nek ez a történeti életregénye, amelyben Stuart Mária tragikus életének annyit oldozgatott rejtélyét igyekszik megoldani. A királynő alakja, egyénisége és sorsa körül nemcsak életében csaptak össze ellentétes érdekek és szenvedélyek, hanem történelmi értékelése is folyton változott a szemlélődő világnézete, pártállása, vagy rokonszenve szerint. Stefan Zweig a modern pszichológia módszerei alapján próbálja megrajzolni a királynő életútját születésétől kezdve a vérpadig. A szomorú sorsú királynő élete köré színes elevenséggel rajzolja meg a történelmi korszakot.

Ifjúsági irodalom

Benedek Kata: Mit csinált a kis Jézus? Korda. (Kötve 4.80 P).

Ez a szép kiállítású, művészi rajzú képeskönyv kisgyermekek számára készült, apró versei, színes képei a kis Jézus életének eseményeit mutatják be. A vallásos érzés gyermekkorban való meggyökereztetésére rendkívül alkalmas. Az egyes jelenetek kapcsán megtanítja és ráneveli a gyermeket egy-egy erény szeretetére is. A könyv második részében az őrzőangyal szerepét rajzolta meg a könyv szerzője. A képek mind mozgalmas eseményeiknél, mind finom színhatásuknál fogva alkalmasak arra, hogy a gyermek lelkében maradandóvá tegyék az ábrázolt tartalmat, emellett képzeletüket, érzelmi világukat is gazdagítják. A képeskönyv két külön részben is megjelent, *Mit csinált a kis Jézus?* és *Az őrzőangyal* címmel

Ildikó könyve. Korda. 88 lap. (Kötve 3.20 P).

„Apapa" mesél ebben a könyvben unokájának, a kis Ildikónak, aki tágra kerekült szemmel bámul az őt körülvevő világ, számára egytől-egyig csodálatos és érthetetlen jelenségeire. „Apapa" meséiben meleg, mosolygó szeretettel kalauzolja kicsi unokáját a lét titkai közt: csöndes-komolyan hangzó szóval ébreszti rá, mit jelent ő embertársainak, mi a feladata és mire kell törekednie, ha bölcseségben, jóságban és érdemekben növekedni akar Isten és ember előtt. A mesék épp azáltal, hogy a gyermek mindennapi életéből nőttek ki, érdekkeltő jellegük mellett azonnal érthető és alkalmazható tanulsággal szolgálnak s így minden kisgyermek haszonnal hallgathatja őket.

Magyar Kultúrszemle
1943. 2. sz. 40. l.

Benedek Kata

Balogh Mária:
A baba első képeskönyve. — A baba második képeskönyve.
Athenaeum.
Bpest, 1940.
Fenti vázlattal.

(Magyar Kultúr Szemle
1940. 12. f. 304 l.

Benedek Kata

Baloghy Mária: Kislegények könyve. Athenaeum kiadás. 244 lap. (Ára kötve 8.— P).

Baloghy Mária, a kiváló ifjúsági író és neves pedagógus, a *Babakönyv* és a *Lányok könyve* után most a kisfiúk könyvét állította össze. Új műve is ugyanolyan eredeti, mint az előbbiek voltak. Ebben az újszerű mese- és játékkönyvben a gyermekélet évi és napi ritmusát követve, minden hónapra beosztva sorakoztatja fel a kis dalokat, verseket, meséket, játékokat, tréfákat, ügyeskedéseket. Szinte kiapadhatatlan az ötletekben, amíg ezt a hatalmas, anyagban annyira változatos könyvet végig összeállítja, mert egy percre sem lesz unalmas. Az értékes könyvet *Benedek Kata* közel kétszáz rajza és színes műmellékletei teszik teljessé.

Magyar Kultúrszemle
1941. 12. sz. - 302. l.

3
Klotild

Csütörtök
4
Úrnapja

Péntek
5
Bonifác pk.

Szombat
6
Norbert pk.

☾ Utolsó negyed 22 ó. 26 p.

Nap kelte 4 ó. 04 p. — Nyugta 19 ó. 53 p.

1942 • 23. hét **Junius** VI. hó • 30 nap

naptár

Szivan

V	15	
H	16	
K	17	
S	18	
C	19	
P	20	
S	21	S. Be.

Benedek Kata

Pest,

Szerda, 1940 december 11.

Az Athenaeum ifjúsági könyvei

Valóban hivatott és áldozatkész kézzel válogatta össze az Athenaeum azokat az ifjúsági könyveket, melyeket ez év karácsonyára szánt a mindenkoru fiatalságnak. Irodalmi és nevelő érték, érdekesség és művészi kiállítás helyezik legelső vonalba ezeket a könyveket, melyek a gyermek szellemének táplálására, érzelmi világának nemesítésére, szórakoztatására és művészi ízlésének fejlesztésére egyaránt a legalkalmasabbak.

Az 1—2 éves gyermekek számára készült két újszerű és nagyszerű, szövegnélküli képeskönyvet *Balogh*y Mária szerkesztette és *Benedek* Kata színes rajzai díszítik. Címük: *Baba első képeskönyve* és *Baba második képeskönyve*. A gyermek kis világának, megszokott környezetének tárgyai: ruhácskáit, eszközeit, játékszereit mutatják be ezek a bűbájos könyvek. *Balogh*y Mária kísérő szövege az édesanyáknak ad hasznosan kedves tanácsokat, hogyan vezessék be kicsinyeiket játékosan a színek, formák, tárgyak és szavak birodalmába. Ezek a könyvek így a fiatal anyák számára is kedves meglepetések lesznek és nem hiányozhatnak a bölcsődékből és óvódákból sem.

Bernd de Rata

Pest

A POL
KAPASZKO
MAGY
REGÉ

Benedek Kata

Pest, 1940. dec. 11.
(A Athenaeum ifjúsági könyvei.)

A leányifjúsági irodalom még egy újszerű könyvvel gazdagodik. *Baloghy* Mária és kitünő munkatársai tudásuk, ifjúságismeretük, megértő szeretetük legjavát kötötték csokorba, amikor megirták ezt a korszerű szórakoztató-nevelő könyvet a mai iskoláslányok számára. Címe: *Lányok könyve*. Hű tükre a mai leányéletnek és leányléleknek, a serdülő kor élményvilága, örömei, gondjai, családi és iskolai élete, természetszeretete és felelősségvállalása mind-mind megszólal ebben a könyvben, melyet *Benedek* Kata pompás rajzai díszítenek. Ügyességi és kézimunkaterveivel *Undi* Rózsa is leleményességének legjavát adja a szép mű függelékében.

Benedek Kata

Esti Magyarország
1941. dec. 27.)

AZ ATHENAEUM IFJÚSÁGI KÖNYVEI KARÁCSONYRA

Az *Athenaeum* minden karácsonykor bekopog a gyerekszobákba szép ifjúsági könyveivel. Mindig örömmel látott vendég, de az idén különösen válogatott ajándékokkal rakta meg tarsolyát. Ami szemnek, szívnek ingere, mind együtt van az ifjúsági könyveinek lapjain. Megtalálja köztük a magának valót *a nagylány, a kislány, a nagyfiú, a kisfiú. Ezek a könyvek megszüntetnek minden karácsonyi ajándékgondot*, csak válogatni kell köztük.

Itt van például a *Kislegények könyve*, amelyet *Baloghy* Mária, a neves pedagógus szerkesztett. Nemcsak a gyerekek, hanem a mamák könyve is ez az írás: mese és játékkönyv, dalok, versek, tréfák, ügyeskedések százaival. Nincs gyerek, akinek számára ne volna benne *mindennapra való szórakozás*, szobába záró télre-őszre, vagy a szabadban játszás idejére, nyárra-tavaszra. *Benedek* Kata közel kétszáz rajza és színes képe adja a könyvhöz a méltó keretet.

Benedek Kata

díszlettervező

lást

Németh Antal:

Bánk bán szár
éve a szinpadon.
Bp. 1935

szines repr. fenti
díszlet terveiről

A Nemzetvezető távirata a Führerhez

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A Nemzetvezető a Német Birodalom elhagyásakor az alábbi táviratot intézte a Führerhez:

Önagyméltóságának, a nagy Német Birodalom Vezérének, Vezéri főhadiszállás.

A Német Birodalmat, Führer, életem egyik legnagyobb élményének legmélyebb benyomásával hagyom el. Beszéltem Önnel, Führer és szavaiból az a győzelmet tudó akarat és elhatározott tetterő sugároztak, amelyek hivatva vannak arra, hogy ne csak megnyerjék a nemzetiszocialista világnézet eme világtörténelmi háboruját, hanem hogy fel is épitsék a nacionalista és szocialista élet becsületes és értékteljes uj rendjét.

Boldog és büszke vagyok, hogy a magyar nemzetet ehhez a közös célunkhoz: a háboru és a béke győzelméhez vezető uton teljes bajtársiasságban, fegyverbarátságban és becsületben Nagyméltóságoddal tökéletes egyetértésben vezethetem. Biztosithatom, hogy Ön, Führer, soha sem fog csalatkozni nemzetem hűségében, hitében és becsületességében. Én és nemzetem történelmi kötelességünket minden körülmények között a magyar-német fegyverbarátság elválaszthatatlan sorsközösségében fogjuk teljesiteni, hogy hozzájárulhassunk a hungarista élet és a nemzetiszocialista uj Európa győzelmes felépitéséhez, valamint a világ jó, szép és igazságos ujjárendezéséhez.

Fogadja, Führer nagyrabecsülésem kifejezését.

Szálasi Ferenc.

Kemény Gábor báró külügyminiszter távirata Ribbentrop birodalmi külügyminiszterhez

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Báró Kemény Gábor külügyminiszter a Német Birodalom elhagyásakor az alábbi táviratot intézte Ribbentrop birodalmi külügyminiszterhez:

Nagyméltóságú Joachim von Ribbentrop urnak, birodalmi külügyminiszternek

Berlin.

Amikor a német területet elhagyom, legmelegebb köszönetemet fejezem ki Nagyméltóságodnak a bajtársias fogadtatásért a Führer főhadiszállásán. Meggyőződésem, hogy ezen a napon Magyarország és a nagy Német Birodalom között uj, szent és győzedelmes szövetség létesült: s közös nemzetiszocialista világnézet és a győzelmi akarat szövetséget. Amint a nagy Német Birodalom és a német nép nemzeti szocializmustól, ugy Magyarország a hungarizmustól van eltelve és minden tragikus megpróbáltatás és egy, a nemzettől idegen cimboraság áruló kisérletei után elszántan, harcra készen és a győzelem tudatában áll Németország oldalán. Az ut és a cél most világossá váltak és feltartózhatatlanul vezetnek a háboruban fegyverbarátság győzelméhez és a béke eléréséhez. Boldog vagyok, hogy ebben az irányban Nagyméltóságoddal a tökéletes bizalom és közös célkitüzés jegyében együttműködhetem.

Kiváló nagyrabecsülésem kifejezésével

báró Kemény Gábor.

A honvédelmi miniszter nyilatkozata németországi utjának eredményeiről

Beregfy Károly m. kir. honvédelmi miniszter, úgyis mint a honvédvezérkar főnöke, kétnapos látogatást tett a német birodalomban. Hitler vezér és kancellár fogadta a Nemzetvezetőt és vele együtt a honvédelmi minisztert, aki visszaérkezése után nyilatkozatot adott a magyar sajtónak.

A honvédelmi miniszter az elragadtatás hangján emlékezett meg a Führerrel való beszélgetéséről, amelynek folyamán a német nép vezére biztositotta a magyar népet Németország szövetségi hüségéről.

— A Führer — mondotta a miniszter — teljes egészségnek örvend és személyes beszélgetésünk folyamán kijelentette, hogy Magyarország sorsa éppenugy szivén fekszik, mint saját birodalmáé. A magyar medence politikai, népi és gazdasági jelentőségét éppenugy értékeli, mint mi magyarok. A Székelyföld elvesztése éppenugy fájt neki, mint nekünk. Már a román áruláskor az volt a terve, hogy Székelyföldön inditja meg a hadmüveleteket a Kárpátok átjárói és a Vaskapu elfoglalására. Ez azt jelentette, hogy ezeréves határainkat foglaltuk volna vissza. Ebben megakadályozta a kormányzó körüli klikk árulási terve, amit már akkor többszörös bizonyitékkal tagadhatatlanul beigazoltak.

— A Német Biodalom vezére nem tehette ki magát ismét annak, ami vele Olaszországban és Romániában történt, hogy német seregtesteket az illető ország védelmére előre küldött, a kormány pedig e seregtestek háta mögött elkövette az árulást és igy az ellenségnek szabad urat adott. Ennek az árulásnak és szószegésnek köszönhető, hogy Hazánk nagyrésze is áldozatul esett.

Beregfy Károly miniszter ezután kitért a Führernek azon kijelentésére, hogy erejét a Hungarista Állam rendelkezésére bocsátja.

— A Német Birodalom vezére annyi német erőt bocsát rendelkezésre már most is, amennyit a hadászati helyzet megenged. Fel szerelést, fegyverzetet, harci eszközöket teljes mértékben. A hadigyártás a Birodalomban az utolsó hónapokban a bombázások és egyéb behatások ellenére nagyobb volt, mint bármikor a háboru alatt és még fokozódni fog. Olyan harceszközök kerülnek a közeljövőben alkalmazásra, amelyek leküzdésére az ellenségnek nem lesz módja és a német fölényt minden téren biztositani fogják.

A honvédelmi miniszter ezután a következőket mondotta:

— A Führer a hadmüveletek folytán átmenetileg feladott magyar területről mindenkit befogad saját területére, aki a független Hungarista Államért a német szövetséges oldalán tovább harcol a végső győzelemig. Igy befogadja katonai alkulatainkat, katonai iskoláinkat, intézményeinket stb., iparunkat pedig máris nagyrészben befogadta, a katonák és az áttelepitett személyek polgári munkasok családtagjaival együtt. A jövőben tehát harcosaink hozzátartozóit német területre áttelepithetjük, ahol igy a családok biztonságban lesznek. Csak egy a követelmény: szövetségesünkhöz való hüség és a munkavállalás készsége, ami természetes az élet-halál küzdelemben, amikor Hazánk létéről, jövőjéről vagy elpusztulásáról van szó.

— Minden magyarnak elemi kötelessége, — fejezte be nyilatkozatát Beregfy Károly honvédelmi miniszter, — bárhová is teszi a sors, hogy tehetségét teljesen odaadja a közös harc és közös győzelem érdekében. A győzelem biztos, de attól függ, hogy minden egyes férfi, nő és munkaképes ifju teljes erejét latbavesse. Németországban min[illegible]iztos győzelem hitében él és ez a győzelem el is következik. A mi kötelességünk az, hogy Hazánk védelmére és elveszett területeink visszaszerzésére annyi harcost állitsunk sorompóba, amennyit fel tudunk szerelni saját erőnkből és német szövetségesünk segitségével, annyi munkást állitsunk munkába a háborus erőkifejtés céljára, amennyi munkaalkalom adódik. Ilyen erőkifejtéssel biztosan megérjük ismét a szebb és boldogabb Magyarországot.

Kora Endre haditudósító

Beregfy Károly táviratai a német hadsereg vezető férfiaihoz

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

Beregfy vezérezredes, magyar királyi honvédelmi miniszter Németországból hazatértében a következő üdvözlő táviratokat intézte a német hadsereg vezető férfiaihoz:

Keitel vezértábornagynak:

Győzelmünkbe vetett szilárd meggyőződéssel üdvözlöm Vezértábornagy Urat a határ átlépése alkalmából. Biztositom Önt, Vezértábornagy Ur, hogy ebben az értelemben minden erőnket latbavetem. Ehhez kérem az Ön támogatását.

Beregfy vezérezredes.

Jodl vezérezredeshez:

Ezeréves sorsközösségünk a biztositéka annak, hogy testvéri fegyverbarátságban együtt küzdünk a végső győzelemig. Biztositom Önt, Vezérezredes Ur, hogy a győzelem érdekében mindent meg fogok tenni. Ehhez kérem az Ön támogatását.

Beregfy vezérezredes.

Guderián vezérezredeshez:

A birodalom területének elhagyásakor fogadja üdvözletemet, Vezérezredes Ur! Hajthatatlan elhatározásunk, hogy a harcot a közös győzelemig végigharcoljuk. Meg vagyok győződve, hogy régi fegyverbarátságunk ujabb megpecsételése a jobb jövő alapja.

Beregfy vezérezredes.

Felszerelt és kiképzett magyar hadsereget állitanak fel Németországban

A Nemzetvezető elhatározta, hogy a fiatal generáció harcrakész egységeit egyetértésben a német legfelsőbb hadvezetéssel a németországi kiképzőtáborokba küldi, ahol magyar parancsnokság alatt, magyar tisztek vezetésével felszerelik és kiképzik őket és tökéletes kiképzés után ugyancsak magyar parancsnokság alatt uj, testben és lélekben töretlen hadsereg térjen vissza.

Az egyik vezető katonai személyiség, aki a magyar ifjuságnak a németországi táborokban való kiképzését szervezi és irányitja, személyesen járta be az elmult napokban ezeket a kiképzőtáborokat és megállapitotta, hogy a magyar ifjuság olyan hallatlan katonai és erkölcsi erővel gazdagodik éppen az ilyen kiképzés által, mire példa az elmult évek történetében nem volt.

Nyilatkozata szerint az ott kiképzésre kerülő ifjak ellátása, környezete legalább is a békeidők követelményeinek felel meg.

A németországi kiképzőtáborokba kerülő fiatalok hozzátartozóinak védelméről különleges rendelkezések intézkednek. A családvédelmi szolgálat fokozottabb mértékben ellátja minden szükségessel a hozzátartozókat és ha arra szükség lenne, gondoskodik arról is, hogy biztonságos helyre elszállitsák őket.

Légóroletttákat
ablakrámákat vászonból vagy tartós fekete papirból, megrendelésre készitek. BECSKEI FERENC, kárpitos- és diszitőmester, Budapest VI., Lovag-u. 15. T.: 116—873.

Változások a villamosok menetrendjében

A Magyar Országos Tudósító jelenti a Beszkárt közlése alapján, hogy pénteken üzemkezdetkor a földalatti vasutat ismét üzembe helyezték. A vonatok a Vörösmarty-téren és a Széchenyi-fürdőnél lévő végállomások között csak a Vilmos császár-utnál, a Mussolini-téren, a Hitler-téren és a Hősök-terén állnak meg.

Ugyanezen időponttól kezdve a 69-es villamosjárat a Széll Kálmán-térről a Rákóczi-uton át Zugló végállomás helyett a Hermina-uton az állatkerti végállomásig közlekedik. E villamosok a Hermina-uton csak a Műszinkörnél, az Erzsébet királyné-utnál és a Hermina-ut—Thököly-ut sarkán (mindkét irányban a Hermina-ut torkolatában) állnak meg, az Ajtósi Dürer-sornál lévő szakaszhalt pedig a Hermina-ut—Thököly-ut sarkára helyezik át. A 69-es járat uptolsó kocsijai mindkét végállomásról 21 órakor indulnak. Utána 44-b. jelzésü esti járat közlekedik majd a Széll Kálmán-tér—Erzsébethid—Bosnyák-téri utvonalon.

Vasárnapokon a földalatti vasuton és a Hermina-uton továbbra sem lesz villamosközlekedés.

Szándékos emberölés és rablás miatt halálra itéltek egy segédmunkást

A rögtönitélő biróság dr. *Lukács* Tibor elnöklésével vonta felelősségre *Fábián* Miklós és *Riffer* János gyári segédmunkásokat, akik ellen *szándékos emberölés büntette, illetőleg rablás és személyes szabadság megsértése* miatt emelt vádat az ügyészség. A vádinditvány szerint Fábián és Riffer a nyilaskeresztes párt egyik budai székházának kapujában teljesitettek fegyveres őrszolgálatot. Leváltásuk után — *anélkül, hogy a nyilaskeresztes párttól valamilyen utasitást kaptak volna* — elhatározták, hogy a Bercsényi-utca 50. számu házban házkutatásokat tartanak, mert azt hallották, hogy ott egy munkatáborból szökött egyén bujkál. El is mentek a jelzett házba és az ottani lakók közül felszólitották *Kecskés* Sándort, *Andráska* Gyulát, *Herczeg* Mártont, *Kapronczai* Ilonát és *Kapronczai* Zsuzsannát, hogy készüljenek fel, mert kellő igazolásuk hiányában elő fogják őket állitani a székházba. Az ügyészi előterjesztés szerint a vádlottak az igazoltatás során pénzt is elvettek a lakóktól. Később, amikor az előállitandó lakókat az utcán kisérték, *Fábián oldalba lőtte Kecskés Sándort, aki összeesett és nem sokkal később meghalt.* Fábián ezután kivette Kecskés zsebéből a pénztárcát.

A biróság előtt *Fábián* kijelentette az elnök kérdésére, hogy *az igazoltatásra és házkutatásra semmiféle felhatalmazást nem kapott.* Azzal védekezett, hogy önvédelemből lőtt rá Kecskésre, mert az dulakodni kezdett vele az utcán. Riffer János is beismerte, hogy nem volt megbizása az igazoltatásra és házkutatásra és hangoztatta, hogy senkitől sem vett el pénzt. A bizonyitási eljárás lefolytatása után a statáriális biróság *Fábián Miklóst szándékos emberölés és rablás miatt halálra itélte, Riffer Jánost pedig a vád alól felmentette.* A biróság ezután kegyelmi tanáccsá alakult át és zárt ülésen döntött a kegyelemre ajánlás ügyében.

Panaszfelvételi és javaslatgyüjtő osztály a Totális Mozgósitás és Harcbaállitás Minisztere mellett

A Totális Mozgósitás és Harcbaállitás tárcanélküli minisztere mellett egy panaszközpont került felállitásra, amelynek rendeltetése, hogy a nagyközönségnek a közigazgatás terén ipari, kereskedelmi, termelési, honvédelmi, vagy bármilyen más, nem magántermészetü panaszát közvetlenül kivizsgálás és elintézés alá vegye. Mindenki, aki a háboru megnyerése érdekében vél szolgálatot teljesiteni, az kivizsgálásra és elintézésre szoruló panaszával forduljon a Totális Mozgósitás és Harcbaállitás Minisztere panaszközpontjához.

A Totális Mozgósitás és Harcbaállitás Minisztere mellett Javaslati Központ is működik, amely arra hivatott, hogy a nagyközönség köréből a háboru győzelmes megnyerését szolgáló mindenféle javaslatot közvetlenül és gyorsan elintézzen és használhatósága esetén az illetékes tényezők utján a megvalósulás állapotába hozza.

Amikor ez a két osztály megkezdi működését, ezt abban a reményben teszi, hogy olyan panaszokkal keresi fel közönségünk a panaszosztályt, amelyek valóban megalapozottak, kivizsgálásra és orvoslásra szorulnak. Felszólitunk mindenkit, csak olyan panaszokkal keresse fel irásban a panaszosztályt, amelyek valóban közérdekűek. Panasztevés esetén

Karácsonyi leveleződlapok

Vallásos ábrázolásaival, izléses, szines kivitelben, 10.5×15 cm. nagyságban, a külföldivel vetekedő kiállitásban, nyolcféle mintával, 40 fill. árban kaphatók.

KÉPESKÖNYVEK:

DR. LÖTZ ANTALNÉ:
MESE KÉT JÓ ÉS EGY ROSSZ KIS GYERMEKRŐL.
16 szép magyaros képpel diszitett leporelló-képeskönyv. A gyermeket a jóra neveli és nagyon szórakoztató
Ára P 10.—

BENEDEK KATA:
MIT CSINÁLT A KIS JÉZUS?
Ára P 5.—

BENEDEK KATA:
AZ ŐRZŐANGYAL
Ára P 5.—
Mindkettő 8 oldalas, szétnyitható képeskönyv, gyönyörű szines képekkel, az egyik a kis Jézus életéből hoz kedves történeteket, a másik pedig az őrangyalkával kapcsolatosan közöl jól rimelő versikéket.

DR. LÖTZ ANTALNÉ:
JANCSI, JÓSKA, JUTKA ÉS A HÁROM ŐRANGYALKA.
tizenhat szines képpel ellátott tanulságos meséskönyv. Ára kötve P 14.—

MÜVÉSZI KIVITELÜ KÉPESKÖNYVEK

jelentek meg Kákonyi Konstantina modern rajzaival. A könyvek az „Ars Sacra" könyveihez hasonló gyönyörü szép kivitelben jelentek meg. Az egyik

KISBOLDOGASSZONY
cimmel a Szüzanya életét eleveniti meg képekben, Ára P 4.50
a másik:

A KIRÁLYLEÁNY LEGENDÁJA
cimmel Árpádházi szent Margit életét festi meg. Nemcsak nagyobb gyermekek, de feinőttek is élvezettel forgatják Kákonyi Konstantina nővér képeskönyveit. Ára P 6.50

Kapható: **BUDAPESTEN:** Korda Ipari és Kereskedelmi rt., VIII., Mikszáth Kálmán-tér 4. **KÖSZEGEN:** Emericaneum r. t.-nél. Várköz. **ESZTERGOMBAN:** Paresco Vilmosné könyvüzletében és minden nagyobb budapesti és vidéki könyvkereskedésben.

jelöljék meg a helyet pontosan, az időpontot, a szereplő személyeket, a panasz tényét, a rendelkezésre álló tanúkat, a személyek neve után tüntessék fel lakcímüket is. Minden panaszt csak alapos megfontolás után hozzunk a Panaszközpont tudomására, mert ha az indokolatlan panaszok tömege fut be, a Panaszközpont munkája a papirtömeg miatt fog megbénulni.

A Javaslati Központot illetően is csak olyan javaslattal forduljunk a Központhoz, mely közérdekü és megvalósitható. A hadifontosságu találmányok gyors kivitelezését, elintézésének sürgetését pontos leirások mellékelésével a Javaslati Központtól kérni lehet.

A Javaslati és Panaszközpont postacime: A Totális Mozgósitás és Harcbaállitás Minisztere Panaszközpontja, illetve Javaslati Központja, Bő, Sopron vármegye.

Ujabb sulyos itéletet hozott a hadbiróság

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A m. kir. honvédvezérkar főnökének birósága III. nagy horderejü bünügyben hozott itéletet. A december 6-án, 7-én és 8-án megtartott rögtönitélő tárgyalás alapján hozott itéletével hütlenség büntette miatt kötéllel végrehajtandó halálbüntetésre itélte *Kiss* János ny. á. altábornagyot, *Nagy* Jenő ezredest, *Almássy* Pál hadiműszaki törzskari alezredest, dr. *Tartsay* Vilmos ny. á. vk. századost, *Répay* Kálmán ny. á. századost és *Makkay* Miklós polgári egyént.

Nevezettek azt a bünczelekményt követték el, hogy folyó év október és november havában az őrizetben lévő *Bajcsy-Zsilinszky* Endre országgyülési képviselő és a szökésben lévő *Tildy* Zoltán vezetése alatt álló Ellenállási (Felszabaditási) Mozgalom és Magyar Front néven szereplő szervezkedésben résztvettek, mely szervezkedésnek célkitüzése a törvényes kormány és államfő eltávolitása, a harcoló magyar hadsereg és szövetséges német haderők harci szellemének megtörése s gyengitése és hadászati intézkedéseinek megakadályozása mellett az ellenséges szovjetorosz haderő által esetleg megszállás alá kerülő területeknek és lakosságnak erre a célra való előkészitése volt.

Különösen kiemelkedő részt vállalt ebben a mozgalomban vitéz *Kiss* János ny. á. altábornagy, aki a mozgalom katonai vonalán a vezetői szerepet betöltve törzskarát megalapitotta, *Nagy* Jenő ezredes, aki a mozgalom vezérkari főnökeként tevékenykedett, végül dr. *Tartsay* Vilmos ny. á. vk. százados, aki a katonai vonal személygyüjtő, elosztó és irányitó közege volt.

A m. kir. honvéd vezérkar főnökének helyettese, mint illetékes parancsnok, továbbá a m. kir. tárcanélküli miniszter mellé beosztott tábornok, mint illetékes parancsnok *Almássy* Pál alezredes, továbbá *Révay* Kálmán ny. á. százados és *Makkay* Miklós polgári egyén tekintetében kegyelmezési jogukkal élve, a halálbüntetést 15 évi, illetve 10—10 évi fegyházbüntetésre változtatták át, mert mozgalmi tevékenységük csekélyebb sulyu volt s eddigi magatartásuk s multjuk is érdemessé tette őket a kegyelemre.

Kiss János, *Nagy* Jenő és dr. *Tartsay* Vilmos elitélteken a halálos itéletet nyomban végrehajtották.

Bajcsy-Zsilinszky Endre kikérése iránt az országgyülés képviselőházához megkeresés intéztetett. Nevezett, mint az egész mozgalom irányitója, kiadatása után fog felelni büneiért a hadbiróság előtt.

Ujból időszerüvé vált a Dardanellák kérdése

Stockholm, december 9.

(Német Távirati Iroda.) A Dardanellák kérdése ujból időszerüvé vált egy nyilatkozat révén, amelyet *Patterson*, az amerikai hadügyminisztérium alállamtitkára tett a sajtó képviselői előtt. A csütörtökön elhangzott nyilatkozat szerint — amely hadihajóknak a tengerszorosokon való áthaladásával foglalkozott — lépések, illetve diplomáciai tárgyalások vannak folyamatban a montreuxi szerződéssel kapcsolatban. *Stettinius* amerikai külügyminiszter ugyanazzal a kérdéssel összefüggésben egy későbbi időpontra igérte a választ a laptudósitóknak. (MTI)

Göbbels miniszter cikke a döntő fordulóról

Berlin, december 9.

(Német Távirati Iroda.) Dr. Göbbels birodalmi miniszter a Das Reichban megjelent legujabb cikkében azt irja, hogy a háboru most abba a szakaszába ért el, amely a szövetségesekre nézve egészben véve a lehető legkevésbé kivánatos, még pedig azért, mert a német védelmi erő az elmult három hónap alatt a legkedvezőtlenebb előfeltételek ellenére is erősödött. A légiháboru terén ugyan még nem érezhető gyökeres könnyebbedés a német nép számára, de ez be fog következni, mert Németországban fanatikus buzgalommal dolgoznak ezen.

Az időtényező a Német Birodalomnak megadta a lehetőséget, hogy védelmét valamennyi arcvonalon ujonnan felépitse. Ehez járulnak még egyes nagyon fontos tervek, különösen uj fegyverek bevetése terén, amelyekről, a nyilvánosság előtt, csak célzásokban lehet szólni, amelyeket azonban fokozatosan megvalósitanak.

Dr. Göbbels azután ezeket irja „a döntő forduló" cimü cikkében: Németország ma fegyverekkel teli erődhöz hasonlit, amely saját erejéből gondoskodik élelmezéséről és felszereléséről. A belső vonal védelme felment bennüket csaknem megoldhatatlan nehézségektől, amelyek az ellenség tevékenységét az arcvonalakon csak korlátozott mértékben vagy csak bizonyos időtartamra engedik meg. Ehhez járul még, hogy mint nép életünkért harcolunk. Az ellenség ugyanis ostobán, teljes nyiltsággal közölte, mit tenne velünk, ha elérné célját és kikényszeritené a Német Birodalom katonai leverését. Nincsenek tehát csalóka ábrándképeink és nem hagyunk kihasználatlanul semmi lehetőséget sem, hogy nemzeti védelmünket a lehető legmagasabb szinvonalra emeljük. Aki életéért harcol, az mindig erősebb, csak össze kell gyüjtenie és egységesen felhasználnia azokat az óriási erőket, amelyek a kemény kényszerhelyezetből a legtermészetesebb módon adódnak.

Az ellenséges tábor érthetően arra törekszik, hogy mielőbb véget vessen a háborunak. Egy irányadó brit hirmagyarázó nemrégiben azt irta, hogy miután a szövetségesek tervei az elmult nyáron nem sikerültek, Anglia számára a háboru befejezésének dátuma még fontosabbá vált, mint a remélhető siker. Nem tudjuk megitélni, mennyiben áll helyt ez a kiélezett megállapitás, bizonyos azonban, hogy a háboru minden további nappal Anglia életerejét emészti és hogy világpolitikai helyzete, ha ez az óriási küzdelem hosszabb ideig tart, csak rosszabbodhatik.

Bármikép legyen is, az általunk időközben tett rendszabályok közül egész sor sikerre vezetett. A legvégsőkig fokozott fegyver- és lőszertermelés kezdi áthidalni az elmult nyár visszahatásai által keletkezett hézagot. A totális háboru a harcoló arcvonalak számára olyan mértékben juttatott pótlást emberben, aminő három hónappal ezelőtt még elképzelhetetlen lett volna. A népfelkelés mozgósitása már most a többi között lényegesen csökkentette az arcvonalak mögött fekvő nyilt területek veszélyeztetését. A birodalom ereje a nemzeti ellenállásra teljes töretlen. A nehézségek, amelyeket le kell küzdenünk, ha más árnyalatokban is, ugyanazok, mint amelyek az ellenség részén is megállapithatók.

Most lépünk be, illetőleg már benne is vagyunk ennek a küzdelemnek a klasszikus fordulójában. Hogy milyen soká fog ez tartani, azt senkisem tudja megmondani, de annyi bizonyos, hogy ez a forduló dönt mindenről. Régebbi győzelmek és vereségek teljesen el fogják veszitení jelentőségüket, ha a döntő menet nem erősiti meg őket.

Azt az időt, amelyet szerencsés, de általunk erélyesen igénybe is vett körülmények sora nyujtott nekünk, minden erőnkkel kihasználtuk. Szilárdan állunk. A bennünket érő ütések csak megsebezhetnek, de nem ingathatnak meg bennünket. Ez a különbség az alapja az uj háborus képnek. Ellenfeleink közül mindegyikkel elbánnánk, ha szemben állana velünk, nem is szólva arról, hogy mi történne vele, ha az egyikkel vagy épenséggel a két másikkal együtt menetelnénk ellene. Igy azonban védekeznünk kell egyesült gyülöletszövetségük ellen. *(MTI)*

Akit csirkék juttattak vitamin-felfedezéshez

Ma már ott tartunk a vitaminok divatja terén, hogy minden különleges élelmiszerben, fogkrémben, hajápoló pomádéban vagy kézkenőcsben *„gyógyhatásu vitamint"* hirdetnek. Valóban nem lenne csodálatos, ha vitaminos cipőpasztát, esetleg vitaminos szájharmonikát ajánlana valamelyik szellemes gyáros vagy kereskedő. *Kétségtelen, hogy a vitaminokra, mint védőtápanyagokra, az emberi szervezetnek igen nagy szüksége van, de az is bizonyos, hogy évezredek óta mindig evett az emberiség vitaminos táplálékot, persze anélkül, hogy ismerte volna a vitaminok létezését, kémiai összetételét vagy képletét.*

Az utóbbi két évtizedben a minden területet forradalmasitó kémia a vitaminok területén is nagy lépéseket haladt előre, de ha régi, elsárgult fóliánsokat forgatunk, ezekből is kibogozhatjuk a vitaminok őseit. Már az ókortól kezdve találkozunk sok erre utaló példával.

Hippokrates és a régi egyiptomiak már *májjal* gyógyitották az alkonyati vakságnak, farkasvakságnak (mai orvosi nyelven: *hemeralopiának*) nevezett betegséget. Különösen hajókon, kaszárnyákban, foglyoknál — szinte járványszerüen — lépett fel az esteli vakság jelensége. Arról persze Hippokratesnek fogalma sem volt, hogy van a világon A-vitamin, amely nélkülözhetetlen a *látóbibor* képzéséhez, s hogy *ennek a látóbibornak köszönheti az emberi szem a félhomályhoz való alkalmazkodási képességét.* Azt sem sejthette, hogy az A-vitamin a növényekben, különösen a sárgarépában és a zöld levelekben igen elterjedt sárga festéknek, a karotinnak hasadási terméke. De azt gyakorlatilag tapasztalhatta, hoy a *„májkura"* valóban hatásos ellenszere ennek a betegségnek.

Plinius is megemliti egyik levelében, hogy a farkasvakság kitünően gyógyitható *csirkemáj* etetéssel.

De igy állunk a vitaminok terén egyéb vonatkozásban is. A középkortól napjainkig rettegett betegség volt a *skorbut*. De arról is tudunk, hogy már az 1530-as években *Cartier* a fenyőfalevél skorbutellenes hatását kiválónak tartotta. Ugyanebben az időben az indiánusok Quebecben cédrusfa levelének teáját ajánlották az európaiaknak skorbut ellen. Nem igen lehettek fogalmaik még akkor arról, hogy ez az a veszélyes betegség, amely a bőrben, bőr alatt, foghuson, nyálkahártyákon, sőt a belső szerveken is sulyos vérzéseket okoz, vitaminhiány következtében áll elő; de azt tapasztalták, hogy az ilyen megbetegedést jól gyógyitja *a tüllevelü fák leveleiből készült kivonat, meg a citrom leve, azután a zöld növények és gyümölcsök.*

Matthiolus ugyancsak már a 16. században *csipkebogyót* rendelt a foghusvérzés gyógyitására, pedig fogalma sem lehetett arról, hogy ezt *a megbetegedést a C-vitamin hiánya okozza* s hogy a bokros erdőszélek elhanyagolt hamupipőkéje, a gyógyszerül ajánlott csipkebogyó, valamennyi növényünk közül a legtöbb C-vitamint tartalmazza.

Cook 1776-ban állami kitüntetést kapott azért, mert a felfedező utjain gyakran jelentkező skorbutot nyers gyümölcsök levével sikeresen gyógyitotta. *Trousseau* 1868-ban a csukamájolajról mint az angolkór és csontlágyulás elleni legjobb népies gyógyszerről irt, s bizony ma sem tudunk kiválóbb gyógyszert ennél. Pedig a hatóanyagát — az angolkórellenes védekezés legkiválóbb fegyverét: a D-vitamint — *Mellanby* csak 1918-ban fedezte fel.

Az emberi ösztön tehát már évszázadok, sőt évezredek óta mindig meg-megtalálta a természet hatalmas gyógyszertárában azokat az ellenszereket, amelyek egyes betegségek gyógyitására alkalmasak; nagy kár, hogy az e századeleji gyorsan fejlődő orvostudomány ezeket a régi megfigyeléseket a „tudományos gondolkozás" nevében sutba dobta. Ennek a szomoru eredménye volt azután például az is, hogy az *első világháboru idején csaknem százezer katona szenvedte el a skorbut kegyetlen gyötrelmeit* a központi hatalmaknál és az ellenséges táborban egyaránt. Leirták, hogy például egymagában Kut el Amar védői között több mint tizezer skorbutos beteg volt. Pedig akkor már közismertté válhattak azok a kutatások is, amelyeket a századforduló idején inditottak el és foglaltak rendszerbe az életbuvárok.

A korszerü vitaminkutatás utlörője *Eykmann* jávai fogházorvos volt, aki 1897-ben megfigyelte, hogy a fogház lakói néhány hónap leforgása alatt halálosan végződő *beri-beri* nevü betegségben pusztulnak el. A hollandindiai lakosságnak és a gyarmatositóknak rengeteg gondot okozott ez a beri-beri nevü furcsa betegség. Háromhavi fogházbüntetés akkoriban egyenlő volt a halálbüntetéssel, mert ennyi idő alatt a beri-beri elvégezte pusztitó munkáját a szerencsétlen fogházlakókkal. Még a hadviselést is lehetetlenné tette ez a betegség. Hiába küldött ki a hollandus kormány a betegség tanulmányozására és megfékezésére orvosi bizottságokat.

Ezek legtöbbje dolgavégezetlen tért vissza, valamilyen fertőző csirában vélve meállapitani a bajokat s ennek megfelelően különböző fertőtlenitéseket ajánlott. A bizottság egyik fiatal tagja, az előbb emlitett *Eykmann*, mint fogházorvos ott maradt Jávában. Bosszantotta a kudarc, hogy nem jutott a rejtély nyitjára s az is, hogy a fogház rabjai a leggondosabb fertőtlenités ellenére is tovább pusztultak beriberiben. *A fogház udvarán kapirgáló csirkék juttatták világraszóló felfedezéshez a fiatal orvost.* Amióta ugyanis a csirkéket a fogház konyhájának ételhulladékából megmaradt *hántolt rizzsel* táplálták, valamennyi beromfi a beri-berihez hasonló betegséget kapott. A csirkék járványa azonban egyetlen csapásra megszünt, amikor *nyers, hántolatlan rizst* adtak nekik. Eykmann rádöbbent arra, hogy a beri-beri okául a rizs héjának hiányát kell tartani. Persze kinevették, mert el sem tudták képzelni, hogy a táplálék ilyen lényegtelen alkotórészének hiánya okozhatná évszázadokon keresztül ezt a sulyos és elterjedt betegséget.

Tudjuk, hogy „Senki se próféta a saját hazájában", de azért Eykmann mégis csak elérkezett dicsőségéhez, mert 1929-ben Nobel-dijat kapott. De odáig hosszu és göröngyös volt az utja. A fiatal fogházorvos hántolatlan rizst adott a rabok konyhájára s ezek hamarosan meg is gyógyultak. Tehát tulajdonképpen Eykmann vizsgálatai indították el a korszerü vitaminkutatást s ma már ott tartunk, hogy az ábcnek csaknem valamennyi betüje szükséges lesz a különböző fajtáju vitaminok jelölésére.

A *„vitamin"* szó egyébként ma alig 33 éves, mert 1911-ben született. Apja *Casimir Funk* professzor volt, a világhirü biológus, aki maga is kutatta a tápanyagokban lévő s eddig észre nem vett *„faktort"*, amely, ha hiányzik, sulyos betegségek ütik fel a fejüket. Ezt a titokzatos anyagot *„amin"* vegyületnek tartotta Funk s ezért nevezte el az életműködésre fontos aminokat: vitaminoknak. A tudomány később megállapitotta, hogy nem minden vitamin aminvegyület, de a néven már nem volt érdemes változtatni, olyan közkeletü lett. Jelenleg mintegy 12—15-féle vitamint ismerünk. Ezek közül legfontosabbak az A-, B-, C- és D-vitaminok.

A-vitamin hiányakor a nyálkahártyák hámja elfajul, elszarusodik, a fertőzésekkel szemben az ellenállóképesség csökken. Ez a vitamin a tejben, vajban, husban, májban és legdusabban a csukamájolajban található.

B-vitamin hiányakor étványtalanság, idegbénulás, görcsös állapot jelentkezik. Gyakori a lesoványodás és a sulyos gyomor-béltünet is. Sok B-vitamin van az élesztőben, a tojássárgájában, a különböző husokban, a rozskorpában.

C-vitamin hiányakor gyengeség, fejfájás, szivdobogás és különböző vérzések jelentkeznek. Gyakori a foghusvérzés. Ez a vitamin főként a nyers gyümölcsökben található. Igen sok van a csipkebogyóban, a fekete ribiszkében, szamócában. De a málna, egres, narancs, citrom, görögdinnye, mandarin, őszibarack és téli alma is kitünő C-vitamin forrásunk. A kitünő magyar zöldpaprikáról nem is beszélve, amelyben igen sok C-vitamin van.

D-vitamin hiányakor főként csontelváltozások lépnek fel. Ennek a vitaminnak a hiányára vezethető vissza a kisgyermekek első életévében kezdődő sulyos betegség, az *angolkór*. Ma már ritkaság az ó-, vagy x-lábu gyermek és az angolkóros törpe, mert ez a betegség jól gyógyitható és megelőzhető a D-vitamin adagolásával. Sok D-vitamin van a csukamájolajban, de a tej, vaj, tojássárgája, gomba és kakaó is kitnő D-vitamin forrásunk.

A további vitaminok gyakorlati szempontból most állnak kivizsgálás alatt. Az orvostudomány nem áll meg, a kisérletezés folyik, a vegyi, élettani megállapitások és klinikai észlelések száma gyors ütemben növekedik. Mostanában a vitaminoknak főként a hormonokkal és fermentumokkal való kapcsolatait és egymásra való hatásukat vizsgálják az élettan tudósai. Olyan hatalmas és zeg-zugos utvesztő ez, amely sok csalódással, de sok szép eredménnyel is kecsegtet.

(—r —a.)

Csillárt Meteor csillárgyárnál vásároljon: PODMANICZKY-U. 27. JÓZSEF-KÖRUT 44

A honvédségnél is eltörölték a cimeket

A honvédelmi miniszter most kiadott körrendeletében elsőnek Magyarország Nemzetvezetőjének megszólitásáról intézkedik. Magyarország Nemzetvezetőjének megszólitása ezentul: „Nemzetvezető". A rendelet további során a honvédség szolgálatában álló egyének „Főméltóságu", „Nagyméltóságu", „Méltóságos", „Nagyságos" és „Tekintetes" cimeinek használatát megszünteti. Ezentul mindenkit rendfokozatán kell szólitani. A vezérezredeseket tehát „Vezérezredes Ur" megszólitás, az altábornagyokat „Altábornagy Ur", a vezérőrnagyokat „Vezérőrnagy Ur" megszólitás illeti meg szóban és irásban.

A honvédelmi miniszter további tájékoztatásul közli, hogy a vitézi jelleggel kapcsolatos „Nemzetes" cim és az egyházi cimek, „Tiszteledő", „Főtisztelendő", stb. változatlanok.

A honvédelmi miniszter intézkedése ezzel visszaadta a honvédség kötelékébe tartozók igazi méltóságát; a haza szolgálatában becsületes munkával kiérdemelt rendfokozat szerinti megszólitást. A rendelkezés igy a honvédségi rangoknak, illetve rendfokozatoknak nemcsak a régi fényét adta vissza, de megvédte a „Nemzetes" jelleggel felruházott vitézeket, akik vérük hullatásával, bátor helytállásukkal érdemelték ki ezt a megkülönbötető megszólitást. *(MTI)*

A moszkvai angol nagykövet Londonba érkezett

Amsterdam, december 9.

(Német Távirati Iroda.) Az angol hirszolgálat jelentése szerint Sir Archibald *Clark-Kerr* moszkvai angol nagykövet csütörtökön megbeszélések végett Londonba érkezett. (MTI)

A TAKARÉKOSSÁG ORSZÁGÉPITÉS!

Benedek Kata

Magyar akvarell és pasztellfestők kiállításán a Nemzeti Szalonban bibliikus kompozíciókkal szerepelt.

PH. 930 XII. 14.

Benedek Kata

T.S.: „Liliomfi" c. kritikájában kiemeli a művész diszletterveit, melyeket Szigligeti Ede fenti c. szindarabjának a Nemzeti Szinházban bemutatott előadásához tervezett.

Délibáb, Bp. 1936. ápr. 4. X. évf. 15. sz. 6-9. lap.

Benedek Katalin

Táblatörténetek minden vasárnap.

dec. 24-én: Nagybányai festészet. Klasszicizmus és romantika a XIX. századi magyar művészetben. Vezető: Benedek Katalin.

A Magyar Nemzeti Galéria Programja.

1980. December.

BENEDEK KATA

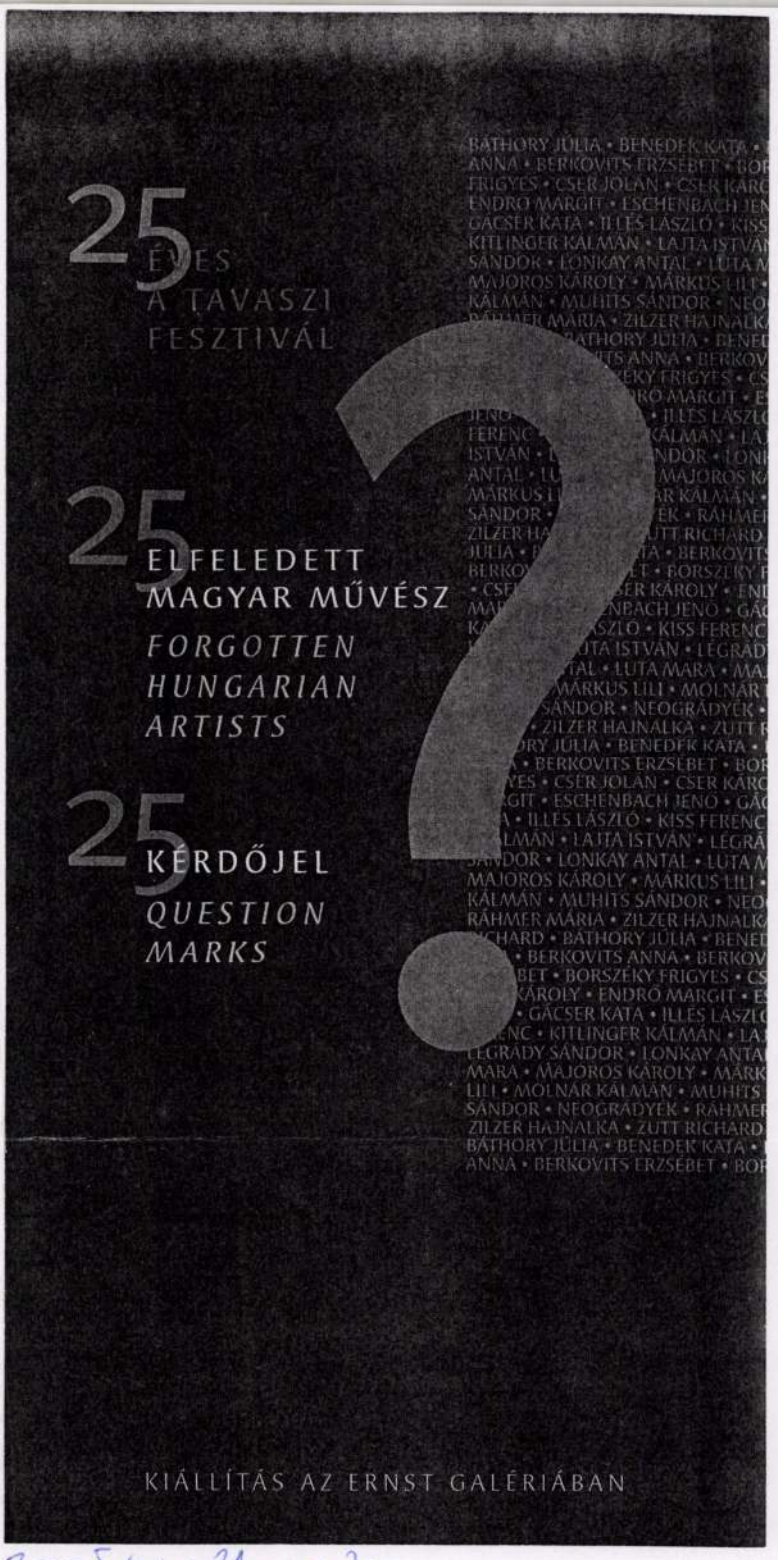

2005. nov. 11 – apr. 30.

Benedek Katalin

16 VASÁRNAP
SUNDAY

9.30
TIT TÁRLATVEZETÉS
Ferenczy Károly művészete
Vezeti: Benedek Katalin

15.00
TIT TÁRLATVEZETÉS
Hollósy Simon művészete
Vezető: Benedek Katalin

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. ~~ok~~ január

Benedek Katalin

július

17 VASÁRNAP

9.30
TIT TÁRLATVEZETÉS
Nagybányai festészet
Vezető: Benedek Katalin

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. július – augusztus.

Benedek Katalin,
Tárlatvezetések:

12 XIX. századi magyar tájképfestészet
Vezető: Benedek Katalin

a Magyar Nemzeti Galéria programja.
1981. július.

Benedek Katalin

11.
vasárnap

TIT tárlatvezetés

9,30 XIX. századi tájképfestészet
Vezető: Benedek Katalin

Magyar Nemzeti Galéria rendezvénynaptár,
1982. július.

Benedek Katalin
Nagybányai festészet

30 VASÁRNAP
SUNDAY

9.30
TIT TÁRLATVEZETÉS
Nagybányai festészet
Vezető: Benedek Katalin

15.00
TIT TÁRLATVEZETÉS
A XIX. sz. művészete
Vezető: Benedek Katalin

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. október.

Benedek Katalin, művészettörténész

22 VASÁRNAP

9.30
TIT TÁRLATVEZETÉS
A neósok mozgalma
(XX. századi festészet és szobrászat)
Vezeti: Benedek Katalin művészettörténész

Magyar Nemzeti Galéria, 1984. júl. – aug.

Benedek Katalin, művészettörténész

TIT Tárlatvezetés.

febr. 23.
9.30 óra
15 – " –

A Neósok mozgalma
A Neósok és Perlrott Csaba Vilmos

Vezető: Benedek Katalin.

Magyar Nemzeti Galéria,
1986. febr.

Benedek Katalin (1903. okt. 13-)

diszlettenverö

SzL 1994. 80.

Ha arra vagyunk kíváncsiak, hogy egy leírás általában milyen felté
nevez meg valamit, és ha megnevez valamit, úgy mit nevez meg, akkor -
a következő mondható:

(a) Ha a leírásban szereplő tulajdonság (együttes) csupán egyetlen in
igaz, akkor a leírás ezt az individuumot nevezi meg.

(b) Ha a leírásban szereplő tulajdonság (együttes) egyetlen individuumr
vagy több mint egy individuumra igaz, akkor az adott leírás nem
semmit.

Így pl., ha a 'Szókratész' tulajdonnév egy rögzített személyre utal, akkor
tész anyja' leírás egyértelműen jelöli e személy anyját (hiszen minden emb
de csak egy anyja van). Viszont a 'Szókratész bátyja' leírás semmit sen
Szókratésznak több mint egy, nála idősebb fivére van, vagy egy sincs; míg
egy ilyen fivére van, akkor azt jelöli.

Ha egy kijelentő mondatban olyan leírás szerepel, amely semmit sem je
megfoszthatja a mondatot információhordozó funkciójától. Erre példa a k
mondat:

(8) 1984. július 15-én az akkori brit miniszterelnök
felesége Párizsban tartózkodott.

Ebben a következő leírás szerepel:

(9) az akkori (1984. július 15-i) brit miniszterelnök
felesége.

Azonban a jelzett id

M.D.K.

Benedek Károly: Kisértet az aktaszekrényben.
[Illusztráció Dickens hasonló cimü irásához.]

Mélynyomás, -- rajza után.

Panoráma. Bécs. 1922.máj.7. 19.sz. Boritékkép.

M.D.K.

Benedek Károly: A tüzkirály. [Illusztráció C.W. Leadbeater regényéhez.]

Mélynyomás, -- rajza után.

Panoráma. Bécs. 1922.ápr.9. 15.sz. Boritékkép.

M.D.K.

Benedek Károly: Egy piké-játszma. [Illusztráció a "Casanova" c. novellához.]

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1922.márc.26. 13.sz. Boritékkép.

M.D.K.

Benedek Károly: A vámvizsgálat. [Tristan Bernard hasonló cimü irásának illusztrációja.]

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1922.máj.28. 22.sz. Boritékkép.

Benedek Klára MDK

Szentek, tempera

Műcsarnok 1937 Képzőm. Főisk. Kiáll.

MDK

Benedek Klára

Műveivel szerepelt a Szép Otthon kiállitasan. (Grafikai, bór- és könyv-diszmüves tervezők között.)

Cikk: A mi kiállitóink.

Magyar Iparművészet, 1936. 25.1.

MDK

Benedek Klára

Képzőműv.Főisk. növendéke, dicséret és

~~100 pengős díj~~ 50 pengő jutalom

Döntés a Székely Bertalan-díjról. Pesti Hirlap 1937. máj. 9.

megvan

Benedek Klára

Tanár: Baranski

355. Benedek Klára . . . . . Pipacs csokor

virf.

Képzőm. főisk. kiáll. 1937

199. Szentek, tempera

Tanár: Nagy Sándor

Benedek Klára

grafikus 1924

Érmiske 1930. 81 l.

ORSZÁGOS GÁRDONYI GÉZA IRODALMI TÁRSASÁG

BUDAPEST, a postabélyeg kelte.
62. POSTAFIÓK 243.

MÉLYEN TISZTELT URAM!

Gárdonyi Géza halálának 10-ik évfordulóján azzal a felhivással fordultunk mindazokhoz, akiket a Gárdonyi-könyvek olvasása az iró barátjává tett, hogy aláirásukkal egy

EZÜST BABÉRLEVÉLEN

fejezzékki a nagy iró iránt érzett hálájukat.

A sokszázezernyi levélből egy olyan fenséges emlékmüvet tervezünk a Gárdonyi Muzeum-

Benedek Klára

1930/31 – 1932/33

Ferkéjszőmfőiskévk

67. l.

genreképeket, élete vége felé akvarelleket is festett. Apja hírneve elősegítette gyors karrierjét, de nagyon tehetséges, rokonszenves, minden iránt fogékony és mindent mesés könnyedséggel elsajátító művész önmagában is. Ragyogón színes felfogása, technikája Delacroix-val, Bonington-nal rokon, ha felületesebb is. Kiválóbb művei: Esküvő a delfti templomban, Kikötő, A párbaj, Ruyter és Cornelis de Witt behajózása, Halászbárkák, A processzió (mind a Louvreban); Tengerészek (Hamburg); Az alchimista (Lille); Az Emília hajótörése (Nantes) stb.

I., 2. *Jean-Baptiste*, francia festő és litográfus, * Nancy 1767, † Párizs 1855. David segítette, a forradalom kezdetén lefestette az alkotmányozó nemzetgyűlés tagjait, majd Napoleon és Josephine kegyeltje lett. A császárság alatt főként portretista, lefesti magán a császáron kívül családjának majd minden tagját, az udvari ünnepélyek stb. teljhatalmú tervezője és irányítója, a sèvresi gyár s az opera díszletműhelyeinek felügyelője. Bécsben a Habsburgokat festi, majd Napoleon bukása után a kongresszus politikai nagyságait. XVIII. Lajos, X. Károly és Louis Napoleon egyformán kedvelik. Mint miniatürista igazán jelentős, lehelletfinom színezése sárgás elefántcsontlapokon, aprólékosan cizellált rajza párját ritkítja. Ő volt az első festők egyike, aki litográfiával is kísérletezett, mégpedig meglepő eredménnyel. Európai hírnévtől övezve halt meg. Oeuvrejéből említhetők: hat portré Napoleonról, Bonaparte tábornok a malmaisoni kertben, Joséphine, Jérôme Bonaparte, Mária Lujza, Joachim Murat, Wellington her-

Benedek Klára

VI. éves műveszi szakos hallg.

Ferkèpzomfoiskèvk

1936/37. 77 l.

Kés é villa, drót sodrott nyele. 20'5 é 18 cm.

Benedek Klára

VI. evis, a tiszely
Bestalom dij - pálá-
zaton dicsérét á 50 P
jutalom dij
Képzőm. Fönk. Évk
1936/37. 55 l.

1780

Benedek Klára

fotó V. c.

Képzőm. Főisk. Esk

1935-36-73. l.

	25.	50	
Archeologiai értesítő 1892	4.	—	
" " 1896	4.	—	
" " 1890	4.	—	
" " 1891	1.	—	
" " 1895	4.	—	
" " 1896	4.	—	
	49.	50	

További pontos megrendeléseiket várva maradtam tisztelettel

„KULTURA" (Szilágyi) könyv és papírkereskedés
Győr, Kazinczy ucca 6 szám.
TELEFON: 10-20.

Benedek Klára

1937/38. VII. évf.
rendkív. hallg.
I - II. félév.

Ferképzőmfoiskévk

1937/39 153. l.

Benedek Klára

I. Budapest V.

1934-35. 31. l.

Kassa. Forgách-
palota

93 9.

...ágos Bizottsága

...ány	száma:	23958	1939.
	kelte:	VIII/11.	1939.
	beérkezése:	VII/14.	1939.

...ek száma:

...elintézett szám:

...áma: 165/1939. Sux

...áma:

...asta:

komoly színházi múzeum, egészen vakmerő feltételezés, hogy ezek a magángyüjtők anyagukkal rendelkezésre állnának. Vagy talán nem is olyan vakmerő. Legalább is amennyiben ez az Ernst-múzeum színházi gyüjteményére vonatkozik, mert a múzeum tulajdonosa tett némely célzást rá, hogy ha az új *Nemzeti Színház* felépülne és benne a múzeum céljaira megfelelő helyiségek állanának rendelkezésre, ő valamely formában, esetleg letétként, szívesen sorakoztatná be az ő anyagát is ebbe a kollekcióba. Aminthogy valóban ennek a színházi múzeumnak, amelynek legjelentékenyebb része a Nemzeti Színházra vonatkozik, csak úgy volna elképzelhető, ha a Nemzeti Színházzal kapcsolatban nyerne elhelyezést, mint ahogy így helyeződik el a *Comedie Francais* múzeuma, vagy a bécsi *Burgtheater* híres portré-galériája. Sajnos azonban, a Nemzeti Színház felépítése megoldatlan probléma, de ha sor kerül rá, az építészeti terveknek okvetlenül számítaniok kell a múzeum elhelyezésére. *Pogány* Móric, aki a Nemzeti Színház pályanyertes tervét a végleges megoldás reményében egyre munkálja, úgy tudom, gondol is erre a szükségletre.

Mindez azonban a messze jövő kérdése s addig nincsen más mód, minthogy a Nemzeti Színház múzeumát így fejlessze tovább. Továbbfejlesszék, sajnos, ugyanolyan eszközökkel vagy eszköztelenséggel, mint ahogy az eddig történt. Javarészt jóindulatú publikum adományaira utaltan. E múzeumi problémával kapcsolatban azonban két kérdés van, amely komoly megfontolást kívánhatna. Az egyik az, hogy ez a gyüjtött anyag különböző helyekről végre egyszer a nagyközönség elé kerüljön, legalább is egy nagy színháztörténeti kiállítás formájában. Már a Nemzeti Színház 90 éves fennállása alkalmával terveztek ilyen kiállítást, az érdekelt gyüjtők meg is igérték, hogy az anyagukat erre az alkalomra odaadják. Sajnos, azonban akkor ugyancsak megfelelő hely hiányában elmaradt a kiállítás. Talán most tavaszra mégis megoldható lesz, legalább is a legfontosabb gyüjtemények bemutatása. A másik probléma egy jobbára elhanyagolt területet ajánl figyelembe. Budapestnek ma már több olyan színháza van, amely többévtizedes multra tekinthet viszsza. S ezek a szaporodó évtizedek lassanként színháztörténetté avatják egy-egy intézmény multját. Ezek a színházak immár elkezdhetik gyüjteni a maguk emlékeit és relikviáit, amelyek ma még sokkal könyebben

összeszedhetők összesse, mint sok évtized mulva. Ma hovatovább már ott tartunk, hogy a *Népszínház* első idejének emlékei joggal foglalnak helyet ilyen színháztörténeti múzeumban, és ugyanígy kerülnek sorra a többi budapesti színházak is. Nem volna nagy munka és mesterség már ma számontartani és összeszedni mindazt, ami előreláthatólag becses emlék lesz a jövendőben közönség és kutatók számára.

komoly értékeket talál. Ezenkívül a színház tulajdonában volt egy csomó fénykép, arckép és szobor, egy széria *Barabás*-litográfia a Nemzeti Színház régi művészeiről, *Benedek* Lajosnak, a színház egykori művészének nem közönséges készséggel készült tollrajzai, jelesebb kollégáiról, sőt néhány nagy olajfestmény is, szemmel láthatólag komoly művészek munkái, amelyeknek képzőművészi agnoszkálásához azonban csak akkor tudnak majd hozzáfogni, ha erre megfelelő fedezet áll rendelkezésre.

Ezekhez a saját szekrényből kiszemelgetett kincsekhez járult aztán az, amit ajándékba hoztak a múzeum vezetőjéhez. Amit vásárlási célra hoztak, az ritkán maradt ott. Legfeljebb, ha 10—20 pengős dolgokról volt szó, amelyeknél aztán az eladóhoz gyorsan egy vásárlót is keresni kellett, aki ezt a kis összeget kifizesse. Olyan dolgok, azonban amelyekhez pénz kellett, azok elkerültek *Ernst* Lajos gyüjteményébe, az *Ernst-múzeumba*, vagy *Bedő* Rudolf kollekciójába, s ez a jobbik eset, mert ilyenképpen legalább rendes gyüjtésbe sorozódtak bele és nem tűntek el ismét komoly emléktárgyak az ismeretlenségbe.

Ilyen nem nagyon kedvező körülmények között mégis e néhány esztendő alatt elérte a Nemzeti Színház múzeuma azt, hogy mintegy 750 leltári szám alatt *ezerkétszáznál* több relikviája van már összegyüjtve és feldolgozva. Nem nagy gyüjtemény ez, ha tudjuk, hogy ennek javarésze könyv, fénykép, levél és kézirat. Mindenesetre azonban jó alapja egy megteremtendő nagy színházi múzeumnak, annál is inkább, mert a múzeum mai vezetője azon az álláspontón van, hogy a Nemzeti Színház története és az erre vonatkozó emlékek nem 1838-tól datálódnak, a Nemzeti Színház megnyitásától, hanem visszanyulnak a XVIII. század végére, Kelemen Lászlóig, az első fővárosi állandó magyar színtársulatig. Így került bele a gyüjteménybe, mint legrégibb színlap egy 1794-ből való színicédula, s ugyancsak 1807-ből a Rondellában játszó társulat hirdetménye. Így őrzik, mint az első ismert Bánk Bán-előadás színlapját 1833-ból a kassai előadás hirdetőlapját. Sőt itt van, mint meglévő legrégibb szerep, amelyből színész tanult, 1823-ból *Jancsó* Pálnak egyik szerepe. A kéziratos példányok között *Verseghy* Ferenc »Szerelem Gyermeke« című darabja a legrégibb manuscriptum 1792-ből. S így került ide Katona József négy darabjának kézirata is. *Földváryné* és *Kántorné* levelei, *Nyári* Pál kéziratai mellett szép autogramm-gyüjtemény, a budai játszók társaságának beadványa 1837-ből, amelyet Pest vármegyéhez intéztek és valamennyien aláírtak. Az ajándékok között legtöbbnyire fényképek szerepelnek. Egy-egy családi fényképalbumból kikerült daguerrotypek vagy fényképek, sőt néha egy-egy egész album is. Így például legutóbb ajándékképpen kapta meg a múzeum 1885-ből a Nemzeti Színház tagjainak teljes fényképsorozatát, mint másodpéldányát annak az albumnak, amelyet akkor *Podmaniczky* Frigyes bárónak nyujtottak át.

Mindehhez a matériához aztán hozzá kell még vetni azokat a dolgokat, amelyek a máról a holnap számára készülnek. Jubiláló művészek képei és szobrai, amelyeket vagy az állam, vagy a színház festett meg, vagy egy-egy művész önkényes vállalkozásának eredménye. Így például *Kövesdy* Géza festőművész a színház örökös tagjairól készít szivességből egy rajzsorozatot.

Mindössze ez az, ami eddig a Nemzeti Színház múzeuma. Mégis ez kell, hogy bázisa legyen a színházi múzeum megvalósulásának. Mert ezenkívül még három helyről számíthatna teljesülésre ez a múzeum. Az egyik *Ernst* Lajos múzeuma, amelynek egy teljes terme van tele színházi relikviákkal, főleg levelezésben egészen kiváló kincsekkel és néhány eredeti portréval, azonkívül a Nemzeti Múzeumban, ha nem is külön csoportban, de sok minden található, ami gazdagíthatná ezt a gyüjteményt. A nem említett magángyüjtők gyüjteménye szintén számbaveendő.

Ez természetesen könnyű kézzel való számítgatás, főleg amennyiben a privátgyüjteményekre vonatkozik, mert hisz ha megteremthető volna is a

APRÓ HIREK

FRA FILIPPO LIPPI egy képét adták el Párizsban, a Drouotban nemrég 1·8 millió frankért. A képet tulajdonosa 1878-ban 4000 frankért vásárolta. New-Yorkba került Wildenstein képkereskedőhöz.

MEMLING híres oltárképét, mely a lübecki templomot díszítette, 7 millió márkáért vette meg egy amerikai gyüjtő.

RÓMÁBAN új katakombát fedeztek fel, melyben igen érdekes módon eltemetett halottak vannak. A legszebb ruháikban, képekkel és mozgalmas életet utánozva temették el a most felfedezett koporsókba a halottakat.

VAN DYCK egy képét lopták el a brüsszel—londoni úton. A kép Madonnát ábrázolja Jézussal és a két angyallal. Ugyanennek a képnek a replikája megvan a római Academia di San Lucaban.

A FIGDOR-GYÜJTEMÉNYT az osztrák kormány egyértelmű határozata szerint Wienben fogják aukcióra bocsátani. Minthogy 12.000 tárgyról van szó, a több részletben tartandó aukció esetleg egy egész évig is el fog húzódni. Az első aukciót már májusra tervezik.

RUBENS-KÉPET fedezett fel egy műtörténész a berlini királyi palota raktárában. Tarquinius és Lucretia találkozását ábrázolja, amint a királyfi a nyugvóágyon pihenő meztelen nőhöz közeledik. Sanssouci tavasszal megnyiló új képtárába kerül.

HALS-nak egy régen eltünt képét, mely kesztyűs férfit ábrázol, állitólag Lilleben megtalálták.

AUKCIÓKAT nem igen szoktak festményen megörökíteni. De a nyáron Berlinben tartott Huldschinszky-aukciót Slevogt megfestette. Ezt a képet a nürnbergi városi képtár számára vásárolták meg.

RILKENEK, az egy év előtt elhúnyt nagy német költőnek ifjúkori költeményei kéziratait összegyüjtötte és kiállítja a leipzigi Deutsche Bücherei.

VATIKÁN-államot kőfallal fogják elválasztani Róma többi részétől. A felmerült vitás kérdések eldöntésére egy német városépítési szakértőt hivattak el. Ez Stüben építészeti tanácsos. Jelenleg 84 éves és csak nemrég volt Madridban, szintén városépítési szaktanácsot adni.

UDVARI orvos földön ülő szobrát találták meg Gisehben, a pyramisok között folytatott ásatásoknál. Az ásatásokat a wieni tudományos akadémia kiküldött bizottsága végzi.

XERXES persepolisi palotájának romjai a legritkább perzsa régiségek közé tartoznak. Egy innen származó reliefet sikerült a berlini keletázsiai múzeumnak megszereznie.

GÓTOK múzeuma nyilik meg nemsokára Ravennában, Teodorich király egykori palotájában. Az összes környékbeli gót emlékeket ebben fogják egyesiteni.

ROSENFELD amerikai milliomos több mint 120.000 pengőt adott a párizsi Jeu de Paume épület átalakítására, melyben váltakozva különféle nemzetek képkiállításait fogják bemutatni.

CRANACH húsz képét állitották ki a newyorki Van Diemen képszalonban. Ez az első nagyarányú kiállítás Cranach műveiből Amerikában.

PORCELLÁNKIÁLLÍTÁS volt a párizsi Pavillon Marsanban. Kétszázötven év porcellántermékeinek legjavát mutatták be.

SIDIBE Kalifola, a néger festő, akit nemrég mutattak be a franciáknak, most nagy sikereket arat Berlinben.

L'OEUVRE, az ismert francia napilapnak a szerkesztője, Vaillandt-Couturier nemrég szabadult ki a fogságból. Ott festett képeit ki fogja állítani Párizsban s ez a »társaság« eseménye lesz.

LOEWE boroszlói színigazató képgyüjteményét árverezték el Lempertznél. Pikáns festmények és rajzok kollekciója volt ez, köztük néhány bájos olasz és osztrák rokokó-munka.

PISSARRO Camill százéves születésnapjának megünneplésére készülnek a franciák. Kettős kiállítást készítenek elő a nyárra műveiből: egyik az Orangerie-ben lesz, másik a Luxembourg-ban.

REVUE des Deux Mondes, a franciák népszerű konzervatív havi folyóirata most ünnepelte százéves jubileumát. Ez alkalommal kiállítást is rendezett s ezen legnagyobb feltünést Musset Alfréd karrikaturaszerű ceruzarajzai keltettek.

Színházi múzeum és a Nemzeti Színház gyüjteménye

Irta: *Bálint Lajos*

Bécsi lapok hasábos cikkekben foglalkoznak a színházi múzeum megalapításának tervével. Ezt a kérdést pedig mostanság éppen nem az tette aktuálissá, hogy Bécsben nincs színházi gyüjtemény, hanem egyszerűen az, hogy a bécsi *Nemzeti Könyvtár* helyszűke miatt szeretne megszabadulni a nála elhelyezett gyüjteménytől. Pedig ez a bécsi gyüjtemény nem túlságosan régi s mindössze 1922-ben vetette meg alapjait mostani vezetője, *dr. Gregor*, aki egyébként ismert színházi szakember. Ami a gyüjtés idejét és a helyszűkét illeti, a bécsi kollekció erős rokonságot tart a budapesti *Nemzeti Színház* múzeumával. A magyar állami színház gyüjteménye mint olyan, szintén csak pár éves, 1925-ben szedték össze, szervezték és rendezték először a színház tulajdonában lévő relikviákat. A szervezés és rendezés nem jelenti azt, hogy ez a valóban muzeális értékű anyag a megfelelő és egységes helyre került volna. A matéria egy része a múzeum ideiglenes helyiségében, a Csokonai-utcai raktárépületben két szerény kis szobában zsufolódik össze, más része — főleg nagy portrék és néhány értékes litográfiasorozat — a színház büfféjében és első-emeleti folyosóján legalább közel kerül a publikumhoz. Azonkívül az igazgatósági irodában és egyebütt is szerepelnek muzeális gyüjtés leltári tárgyai, megfelelő elhelyezés hiányában.

Mindez nagyon szomorú dolog és mégis a Nemzeti Színház múzeuma a maga ötesztendős multjával nagyon tisztességes produkció. Mert el kell mondani róla, hogy a világon talán az első ilyenfajta gyüjtés, amelyet pénz nélkül csináltak meg. Az első komoly pénzösszeg, amely beszerzési célokra rendelkezésre állt, két esztendővel ezelőtt jutott a vezetőség kezébe, egy jótékonycélú előadás jövedelméből: — összesen ezer, azaz Egyezer pengő. Ebből az ezer pengőből csináltatták meg az első vitrineket és állványokat és egyéb szükséges dolgokat, a fennmaradó összegből nagy klenodiumokat vásárolni aligha lehetett. Ez a Nemzeti Színház-i múzeum tehát magyarán szólva semmiből lett. Pontosan meghatározva azonban el kell mondani, hogy két részből állítódott össze, még pedig azokból az ereklyékből, amelyek a Nemzeti Színház könyvtáraiban s irattáraiban és egyéb helyein megvoltak. Ezeket csak fel kellett fedezni, ki kellett keresni és besorozni a múzeumba. A másik rész a közönség adakozó kedvéből és áldozatkészségéből került a Csokonai-utcai vitrinekbe.

Ami az előbbi részt illeti, a Nemzeti Színház könyvtárában és irattáraiban valóban volt sok múzeális érték és mikor a kultuszminiszter *Pataki* Józsefet, a Nemzeti Színház tagját, aki egyébként ismert színészettörténeti iró és kutató, bízta meg a múzeum vezetésével, néki első gondja az volt, hogy a színház úgynevezett súgó- és rendezőpéldánykönyvtárát alapos leltározás után két részre válassza, még pedig arra, amely gyakorlati értékét és a színház munkáját szolgálja és egy másik részre, amely úgy látszik, csak azért szerepelt a régi könyvtárban, hogy minél könnyebben elkallódjék, megrongálódjék és elvesszen. Pedig ezek a dolgok múzeális értékűek voltak. Igy kerültek *Kisfaludy* Károly, *Katona*, *Vörösmarty*, *Arany*, *Teleki*, *Szigligeti*, *Madách* stb, stb. darabjainak eredeti kéziratos példányai a mindennapi használatból a múzeumba és mikor ez a rendszerezés folyt, könnyű volt megállapítani, hogy hány ilyen értékes példány kallódott és veszett el addig, amíg e válogatáshoz hozzáfogtak. Aztán itt volt a színház irattára. Darabról-darabra kellett átnézni a jegyzőkönyveknek, aktáknak, levelezéseknek tömegét és kiválasztani belőle mindazt, ami a múzeum szempontjából felhasználható. Ez a munka természetesen még most sem fejeződött be, szakadatlanul folyik és

A Magyarság 1930. 2. sz.

megírva

Benedek Lajos

a Nemzeti Színház
tagja, rajzoló

28 színészi arcképe,
fenti rajzai, kiállítva.

Magyar Színészeti
Kiállítás a Városligeti
Műcsarnokban. Bp.
1890. 45–46. l.

Szül. Pest 1858

† Budapest 1891.
dec. 26.

érvári kath. főgimnáziuma.

ik Ur!

lékek Országos Bizottsága „Ki-
tés Kegyeskedett Méltóságod
fehérvári kath. főgimnáziumá-
ra számára 401/1907. sz. alatt

Méltóságod e kitüntető

Benedek L.

L. rajzai a Vas
vidékéről

Lykanomzromantika
212. L.

Benedek Katalin

Kieselbach (308)

1997. szept. 19.

alán nem vetik a szemünkre, ha

Benedek László MDK

építészmérnök
született Pécs, 19o7
az oklevél keltének éve 1938 száma 131

József nádor 1937/38.

Benedek László építész M.É.K.

1963. márc 29-én 56 éves korában elhunyt.

Halálozás

Magyar Nemzet 1963. április 2.6.1.

Benedek László

okl. építésmérnök

vut Pécs 1907

Oklevelet nyert 1938.

József nádor 1937/38.

207. l.

Sorszám	Az engedélyező hatóság megnevezése	Tandíjmentességben részesült				Egész labordíjmentességben részesült	Fél labordíjmentességben részesült
		egész mentes	tisztv. kedvezmény és félmentes	félmentes	tisztviselő kedvezmény		
1.	M. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium						
2.	M. kir. József Nádor Műegyetem						
	I. Rektori Tanács						
	II. Mérnöki és építészmérnöki kar	13	3	15	35	13	18

Benedek László

Benedek László okl. építészmérnök, IX. Angyal-u. 7/a:
142-944

Bptaöb. 1940. nept
" 1942 jan

Ø Benedek László
hegedűkészítő Bpest

l.

Harc. 1944 I. évf.
28. sz

Filmkultúra és népművelés az Öblösüveggyárban

A film a huszadik század művészete. Hatásával — a televízió térhódítása ellenére — nem mérkőzhet egyetlen más művészeti ág sem. Sok ezren járnak rendszeresen moziba, rendkívül magas azoknak a száma, akik kedvenc szórakozásaik között első helyen a filmnézést említegetik. Jóval kevesebben vannak viszont azok, akik értenek is a film nyelvén.

— Nem mindenki tud olvasni, aki az ábécét ismeri — idézhetjük Benedek Marcellt az olvasás művészetéről szólva. Hasonló a helyzet a filmmel is. A film maradéktalan megértéséhez ugyanis a közönségnek ismernie kell a kifejezés eszközeit, az alkotás bonyolult folyamatát, az alkotók sajátos közlési módját és azt az utat, amelyet nagy egyéniségek alkotásain ez a művészet megtett.

E gondolatok jegyében szervezett az Öblösüveggyári Művelődési Otthon az intézmény ifjúsági klubjában filmesztétikai tanfolyamot, amelynek célja, hogy a filmhatásokra ösztönösen reagáló fiatalokat a filmek tudatos nézőjévé tegye. Az egyéves időtartamra tervezett tanfolyamot Mráz József tanár vezeti. A tematika szerint a résztvevők elsősorban filmművészeti, filmesztétikai alapfogalmak, kategóriák tudatosításával foglalkoznak. Ugyanakkor — nagyon helyesen — a tematika összeállításában az a törekvés is helyet kapott, hogy a fiatalok képesek legyenek véleményük kialakítása során a filmtechnika művészi vonatkozásait, sőt filmtörténeti analógiákat is mozgósítani. Ezt példázzák az alábbi előadástervezetek: A kép megvilágítása, a fény hatásai; A montázs fogalma, kettőssége; A filmhang stb. vagy A filmművészet kialakulása; A film első virágkora; Francia új hullám; A neorealizmus stb; A tervezet szerint a hallgatók a gyakorlatban is megismerkedhetnek a mozik filmtechnikai berendezéseivel, sőt filmgyári látogatást is ígér a program. Az egyébként is gazdagon illusztrált foglalkozásokra rendező, színész, valamint egy filmforgalmazással foglalkozó szakember meghívását tervezik. A tanult anyagból decemberben rendezendő vetélkedő zárja majd az évet.

Az öblösüveggyári fiatalok nagy kedvvel járnak az előadásokra, különösen aktívak voltak azon a foglalkozáson, amelyen a film és a többi művészeti ág kapcsolatáról volt szó. A Pataki József festőművész és Telek Imre építészmérnök közreműködésével rendezett ankét szép példája az úgynevezett komplex ismeretterjesztésnek.

Népművelési munkánkban sok alkalmat biztosítunk az esztétikai nevelésre. Az ilyesfajta rendszerezett ismeretnyújtás — ami az Öblösüveggyári Ifjúsági Klubban folyik — az egyik legeredményesebb formának látszik.

(es. b.)

Egy kultúrá

Termelőszövetkezeteir
megszilárdulása, jövedel
ségének emelkedése szü
szerűen együtt jár a szoci
kulturális alap növekedésé
Erre, a feloszthatő jövedel
nek legalább két százalé
kell fordítani. Arra vonat
zóan, hogy ebből az összeg
hány százalékot irányozzanak
elő kulturális célra s hányat
szociálisra, — nincs rendelke-
zés.

A felhasználás módját ta-
nulságos vizsgálat keretében
elemezte a Rétsági járási Né-
pi Ellenőrzési Bizottság Diós-
jenő, Tereske, Romhány, Ke-
szeg és Nőtincs termelőszö-
vetkezetében.

Általános és törvényes, hogy
az alap felhasználásáról a
két-három-négy tagú szociá-
lis — kulturális bizottság
dönt. E bizottságok gyakor-
lati ténykedése — nevük-
kel ellentétben — a
szociális ügyekre korlátozó-
dik. A vizsgált tsz-ek helyi
adottságaitól függően áldoz-
tak többet-kevesebbet szoci-
ális, illetve kulturális célra.
Diósjenőn és Keszegen ötven
százalékkal több került az
előbbire mint az utóbbira.
Romhányban a szociális fel-
használás majdnem három-
szorosa a kulturálisnak; Te-
reskén lényegtelen az eltérés.
Nőtincsen ellenben majdnem
ötször akkora összeget költöt-
tek kulturális kiadásokra,
mint segélyezésre.

Jó a nőtincsi példa! — de
nem azért, mintha helyes len-
ne minden áron leszorítani
a segélyösszegeket, hanem
mert a kulturális alapból
könyvet vettek, napilapokra
fizettek elő, anyagilag támo-
gatták a mezőgazdasági tanu-
lókat.

Szövetkezetenként belföldi
közös kirándulásra évenként
tizenkétezer-tizenhatezer fo-
rintot költenek. Vitathatatlan,
hogy ezek kellemes élményt
nyújtanak a tagságnak, —
ám kulturális értékük kétes.
Inkább jelentenek vidám ki-
ruccanást, mint ismereteket
gyarapító utazást.

A betegségi segélyt a szö-
vetkezeteknek a szociális-kul-
turális alapból kell biztosí-
taniok. Így félő, hogy a kul-
turális kiadásokra a jövőben
még kevesebb jut. Márpedig
a kultúrán takarékoskodni
nagyon vitatható értékű ta-
karékoskodás. Önként adódik a
megoldás: a tagságnak, pon-
tosabban a közgyűlésnek joga
van ahhoz, hogy a szociális-
kulturális alap összegét a fel-
osztható jövedelem két szá-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
NÓGRÁD

...nos a nyolcadik általános is-
kolai végzettséggel. Sajnos,
vezetők között is akadnak,
akik húzódoznak a tanulás-
tól. Érvelk között nem ritkán
hallani, hogy az iskolázást
nem követi nagyobb kereset.
Többükből az önbizalom hi-
ányzik, s ez tartja vissza
őket attól, hogy szakmailag
tovább képezzék magukat.
Helyes volna — például — a
megnövelt szociális alapból
jutalmazni azokat, akik jó
eredménnyel pótolják a hete-
dik és nyolcadik általánost.
Példájuk másokat is serken-
tene a tanulásra, a nagyobb
ismeretkincs megszerzése el-
oszlatná az indokolatlan fé-
lénkséget a szakmai tanfolya-
moktól, — s ez eredmény-
ként nagyobb

...GYAR IFJÚSÁG
1966 APR 30.

1021

Ök v[oltak] az e[lsők]

A magyar képzőművészet első ipari munkás ábrázolását mutatjuk be olvasóinknak.

Százhuszonegy évvel ezelőtt készült, egyelőre nem teljesen felderített körülmények között.

A vízfestményt, mint aláírása elárulja, Döbrentei István *„vette le"*, 1845-ben.

Az alkotónak a képhez tartozó, s a címet rögzítő kézírásából pontosan tudjuk, hogy kiket ábrázolt, s velük hol találkozott.

A kép címe:

„Magyar munkások M. Gróf Andrássy György úr dernői vasgyárában."

Ezek a pontos — kézenfekvő — adataink.

Döbrentei István unokatestvére volt a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagjának, s egykori titoknokának, Döbrentey Gábornak, akit írásai tettek ismertté. Mint íróféle azonban nem túlságosan nagy becsületet szerzett magának az utókor szemében. Benedek Marcell summásan így méltatta 1928-ban, a *Délsziget* címet viselő irodalomtörténetében: *„Az első magyar irodalmi fezőr, a zavaros stílusú esztétikus".* Szerb Antal 1934-ben, a *Magyar irodalomtörténet*-ben, még világosabban szólva a múlt századi akadémikusról, tömören ennyit mondott: *„Arisztokraták kedvence :.. stréber."* Nem rajzoltak róla különb portrét kortársai sem. Az 1858-ban megjelent, *Magyar írók arczképei és életrajzai* című irodalomtörténeti gyűjteményben olvassuk: *„Döbrentey... külsejére nézve, közép termetű, erőteljes, piros-posgás epicureusi alakú, apró szemű, mozgásaiban feszes férfi volt, a jólétnek s kényelemnek kifejezésével egész valóján; előadása, társalgása, mint írói nyelve, dagályos és affectált; hiúsága nem kevés; a fényt s piperét szóban, írásban, öltözetben, bútorzatban kedvelő."* Az arisztokraták közül nem utolsósorban Andrássy György grófhoz fűzték szorosabb kapcsolatok: évkönyvet szerkesztettek közösen, 1830-ban. Nyitva állt tehát előtte s unokatestvére — a festő — előtt is az út Dernőre.

Dernőt akkoriban nem sorolták az országos hírű helységek közé. A *Hármas Kis-Tükör* például, az egykorú mindentudó tankönyv, amelyből *„szép előmenetellel és jó sikerrel oktattatott a' tanuló Ifjúság"*, meg sem említette. Találunk azonban utalásokat lapjain a környék nyilván nagyobb nevezetességeire: *„vasbányákra"*, *„vas-hámorokra"*, vagy éppen *„porczellán, és papiros-gyárra"*; utóbbi a *„Koburg herczeg urodalma, magas hegyen épült vár, mellyben olly mély kút van, hogy egy veder vizet belőle csaknem egész negyed óráig húznak fel lovak".*

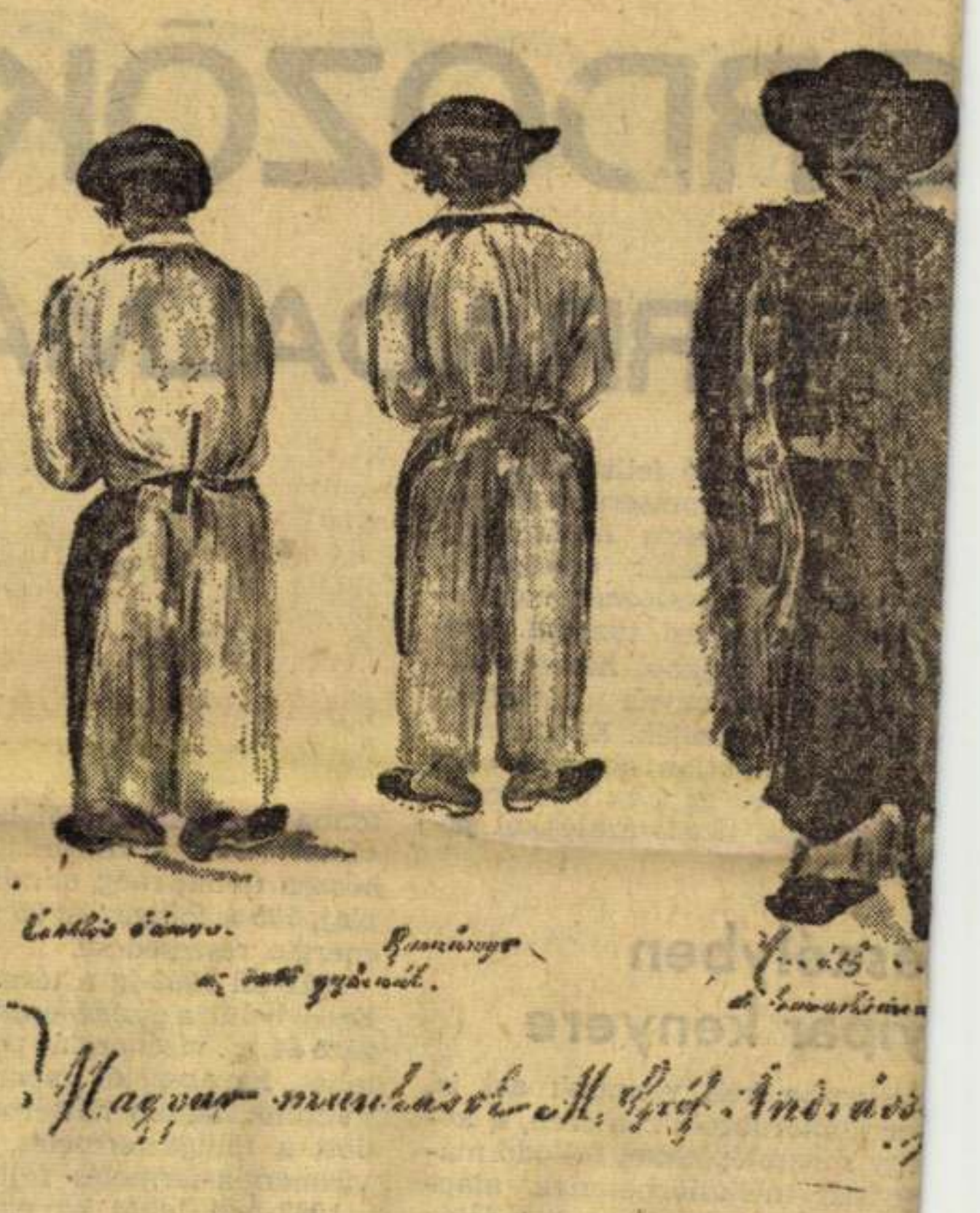

A Döbrentei unokatestvérek figyelmét mégis Dernő keltette fel. A már említett kapcsolatok miatt, s azért is, mert Andrássy György grófnak legjobb alkalma a helyszínen nyílt, hogy eldicsekedjék *„vasbányájával"* és *„vas-hámorával"*. Neki is volt. Vasat találtak a dernői birtokon, s a grófék nem hagyták kihasználatlanul. A két tótkemence mellé aztán a gróf anyja olvasztókemencét, frisselőt, nyújtóhámort építtetett, amely 1817-ben kezdett el működni. Fia állíttatta fel az öntőműhelyt, benne két kupolakemencét és lángkemencét; majd az esztergályos-, lakatos- és kovácsműhelyt. Nem akart lemaradni sem a haszonról, sem arról a versenyfutásról, amely a környéken a tekintélyért indult. Az üzemben 255 munkás dolgozott: 154 magyar, 56 német, 45 szlovák. *„A magyar munkás — közölte a Hetilap 1845-ben — mind a gróf jobbágya s mindannyit a dernői vasgyárnál maga taníttatta ki; 10—12 éves korukban alkalmazta őket tanulóknak, 3—4 év múlva mint legények kezdenek dolgozni."*

Döbrentei István festő a helyszínen — unokatestvérének stílusában — alighanem megcsodálta a gróf *„különc"* vállalkozását.

S megörökítette, akarva, akaratlan — a munkásokat.

A munkásságot sohasem lehetett figyelmen kívül hagyni.

Pedig ők még nem is voltak igazi munkások.

Csak félig.

Széles karimájú kalapjuk, vászongúnyájuk, s kivált a kifordított bunda: jobbágyviselet.

A bőrkötényt, a fapapucsot azonban fel kellett venniük, mert nem a mezőn, hanem a vasgyárban dolgoztak.

Valami éppen — született.

Többet nem tudunk.

De az első magyar munkások közül ötöt magunk előtt látunk.

Őrzi vonásaikat — emléküket — egy vízfestmény.

S négynek a nevét is ismerjük, mert a festő odaírta kalapos-papucsos képük alá:

„Csatlós János, Rumányi az öntő gyárnál."

„Horváth Pesta a' kavarkemenczénél."

„Kékedy Antal surló a' vasöntőnél."

Ennyi is elég ahhoz, hogy a munkásosztály legnagyobb ünnepén, május elsején, rájuk is emlékezzünk, a százhuszonegy év előtti *elsőkre*.

A vízfestményt, amely őket ábrázolja, becses ereklyéink között őrzik Budapesten, a Magyar Történelmi Képcsarnokban.

Simon Gy. Ferenc

... oly hatalmasak, hogy ... eddigi energiamérlegét felborítják, s f... révén érdemes volt például a Szovje... széntermelési rendszerét átszervezni.

Az egyre fejlődő, tökéletesedő kuta... zók, a mind nagyobb területekre kit... pos geológiai kutatás nyilvánvalóan ... vőben is számos olyan széntelepet t... Föld legkülönbözőbb pontjain, amely... sejtelmünk sem volt, s becsléseinkben ... sem vehettünk.

A szén trónfoszt...

Időközben a szénnek, mint elsődleg... hordozónak is csökkent a fontossága, ... lágon mindinkább megfosztják a szén... trónjától". A századfordulón még szén... vel fedezték a világ teljes energiate... 90 százalékát, 1929-ben a szén része... csak 79,8 százalék volt, tavaly pedig 47... csökkent — a szén mellé szorosan fel... korábban ismeretlen, hasznosítatlan ... dozók. A földgáz felhasználása példáu... fordulón még kuriózumnak számított, ... már 16 százalékkal részesedik a vil... ges energiahordozó-mérlegében. Jele... retört a kőolaj energetikai felhasznál... a szénhidrogének — a kőolaj és a ... készleteire vonatkozóan is nagyon ... becslések.

Az imént már idézett amerikai tudo... lentés szerint a Föld kőolaj- és föld... teinek 80 százaléka már csak 80 évr... gendő, vagyis három emberöltő múltá... molnunk kell a kőolaj- és földgázhián... Ezzel a becsléssel ismét a legújabb f... érveit szegezhetjük szembe. Például ... években felfedezett óriási kiterjedésű ... minőségű olajat adó szibériai olajmez... lyeknek felfedezése még a geológusok ... évszázad meglepetése — korábban sejt... volt róla, hogy ilyen hatalmas kincs ... szibériai tajga alatt. De folytathatnánk ... példákkal is, említhetnénk az Északi-t... ségében, a tenger alatt felfedezett ga... és földgázmezők esetét; kitermelésük... sereg tőkés vállalat marakodik. De ... ennyi is elegendő annak bizonyításár... föld mélyében még ma is sok ismeret... és földgázkészlet rejtőzik; egyes szak... rint a tengerek mélyén még több kőol... gáz vár felfedezésre, mint a teljes ed... szárazföldi kőolaj- és földgázmennyis...

E hagyományos energiahordozók ... melési célokra való felhasználásával ... ban azonban egyre több a gondunk.

BELJAJEV—SZIROMJATNYIKOV—UGRINOVICS:

A ZEPPELIN AKCIÓ

Gräfe Obersturmbannführer, a Birodalom Biztonsági Főhivatal keleti csoportja 6. ügyosztályának volt a vezetője. Dolgozószobájába, amelyet egy villa harmadik emeletén rendeztek be, alig hatolt be a nagyváros zaja, ezért leginkább nyitott ablaknál dolgozott. Szabad idejében gyakran figyelte az utca forgalmát, s mélyen beszippantotta a hársfák mézillatát, amelyet a szél időnként besodort a szobába.

Ma azonban nem érdekelte sem a hársfaillat, sem a tavaszi szellő. Súlyos léptekkel járt fel-alá dolgozószobájában. Újra és újra felidézte magában egy beszélgetés részleteit, amelyre néhány nappal ezelőtt került sor csoportja vezetőjével. E beszélgetés során ügyosztálya és személy szerint ő, Gräfe, aki régi „orosz-szakértő" hírében állt, új megbízatást kapott.

A főnök szokatlanul szófukar volt. Gondterhelten körvonalazta a helyzetet. A német hadsereg a keleti fronton újabb súlyos vereséget szenvedett. Kurszk előtt felőrölték a legjobb birodalmi páncélos hadosztályokat. A Führer utolsó reménye, a nyári hadjárat győzelme, szertefoszlott. ... megváltoztak a stratégiai tervek, s a tit...

A hadnagy rövid időre ... val jelent meg ismét.

Gyorsan felütötte a meg...

— Politov 1933-tól 194... Baskiriában élt Silo, Gav...ború előtt visszaélt beos... Ajagusz állomása olajrak... szeget sikkasztott, majd ... mis igazolványokkal vizs... ronyezsi államügyészsége...

Gräfe bólintott, de mag... ma már nem ilyen hiszéke...

A hadnagy folytatta:

— 1941 novemberében ... volt, majd egy század élé... a német hadsereghez. Kih... tonai és politikai felvilág... található Politov írásbeli ... ségesen kívánja szolgálni a... kéri, tegyék meg polgárme... városban. 1943-ban Polito... ausztriai kiképzőtáborába ... együttműködött a Gestapó ... politikai rendőrségnek egy... sében. Itt van Politov jele... port tagjainak névsorát és... ban álltak. Politov pozitív ... líteni lélekjelenlétét, talpra... iránti gyűlöletét, továbbá ... büntetéstől való félelmét. ... sága, stréberkedése, teljes el...

Gräfe gúnyosan elmosol... tunkból ezek is lehetnek pc...

Pontosan hét órakor jelentkezett, hogy ...

Fiatal képzőművészeink ... évek óta rendszeresen ismétlődő kiállítását mindig nagy reményekkel várjuk, s mindig szeretnénk a legjobb véleménnyel távozni a tárlatról.

Az idei bemutatón, amelyet az Ernst Múzeumban rendeztek, igazi élményt a *Fiatal Képzőművészek Stúdiójának* már csak tiszteletbeli tagjaiként szereplő művészek alkotásai jelentettek egy-két kivételtől eltekintve. Gondolok itt Vecsési, Patay Szurcsik képeire, Kalló é... Kiss-Nagy András szobrai... ra. A felsorolt művészek al... kotásainak tartalmi egyértel... műsége alapos szakmai tu... dással teremti meg a kiállí... tás művészi értékét. Eze... közül csak egyet kiemelve ... Kalló Viktor *Lenin-portréj...* kiváló összegezése mindazok... nak a tulajdonságoknak ... amelyeket az elmúlt éve... során ebben a témakörben ... jó, vagy kevésbé jó megoldá... sokból levonhattunk. Kall... ismét bebizonyította, hogy h... egyszerű, tiszta és érthet... formavilágban fejezi k... mondandóját, a legna... gyobb művészi élmény kel... tésére képes.

A szobrászoknál maradva ... említést érdemel Mesze... Tóth Gyula támaszkodó nő... figurája; a szobor kubiszti... kusan lezárt formái szépek... egészében egyéni, jó hang... ja van. Veszprémi Imre — ... Gyulára készülő — női akt... ja megdöbbentett. Fiata... művésztől a kő ilyen bátor... szabad kezelése, és ilyen jól... igazán ritka meglepetés... Veszprémi művészetének... mai hangja az *Álló lány* cí... mű szoborral vált meggyő... zőbbé; a fiatal lányt maga... biztosság, szinte „kamaszo... pimaszság" jellemzi, é... mindennek mozgalmas bels... formai megfogalmazását ... külső formák nyugalma te... szi harmonikussá. Melocc... Miklós *Sváby-portréja* a mű... vész szakmai előrelépésé... jelzi; a kolléga karakterét ... legmeggyőzőbben, a leglé... nyegesebbet kifejező voná... sokat találta, s örökített... meg. A portré plasztikus ere... je kissé csökkent, inkább... grafikus kvalitásokat mutat.

Nem térhetek ki a kiállí... táson szereplő minden szo... borra részletesen, de meg... kell még említenem Rajk ... László, Samu Katalin elis... merést érdemlő munkáit.

A festészetre áttérve, Sváby Lajos: *Tóth Árpád-portréjával* kell kezdenem ... sort. Megérdemelten kapta ... művész a *KISZ központi bizottságának* nagydíját. Tóth Árpád olyan képi megformálást nyert, ahogyan mi — húsz-egynéhány évesek — valóban magunk előtt látjuk és szeretjük, s úgy, ahogy miénknek valljuk. S ez elég, ha egy művész úgy tudja valamelyik nagy elődjét megörökíteni, hogy azt kortársai magukénak vallják. Ilyen munkára csak az képes, aki nagyon ismeri és szereti ... mű motívumát és ezt tehet-...

ség, szakmai tudás egészíti ki.

A kiállított képek a szürnaturalista festészet megerősödését mutatják. Az „irányzaton" belül a tematikus képek viszonylag nagy száma jellemző (Lakner, Gyémánt stb.). Ez a tematikusság előttem nem meggyőző, a művek tárgya mögött nem érzem a művészi hitet. Nem a tartalom fontosságának elsődlegességét, hanem a formai próbálkozásokat, kísérletezgetéseket vélem itt lényegesebbnek.

Korga, Kóka képeinek nem stílusa ellen van elsősorban kifogásom, hanem a téma megfogása ellen. Tragikus témát nem lehet szenvedély nélkül, mintegy szép nyugodtan — kívülről nézve — bemutatni. Ha a képcímeket nem olvastam volna el, valami hipermodern cirkuszi jelenetet asszociáltam volna tartalomnak.

Szerencsére, a kiállítás festészeti anyagának egészére nem ez jellemző, mert az elején felsorolt festők és Sváby Lajos mellett, még több festő munkájáról elmondhatjuk, hogy stílusuk differenciált, szakmai felkészültségük nem csekély; mai életünk problémáival úgy foglalkoznak, hogy az érthető és őszinte.

A grafikai anyagról pár sorban itt csak annyit: a kiállított művekben a szakmai felkészültség mellől hiányzik a már megszokott és szinte mindig joggal elvárt műfaji változatosság, tematikai frissesség. A grafikák közül legértékesebbek Gacs Gábor,

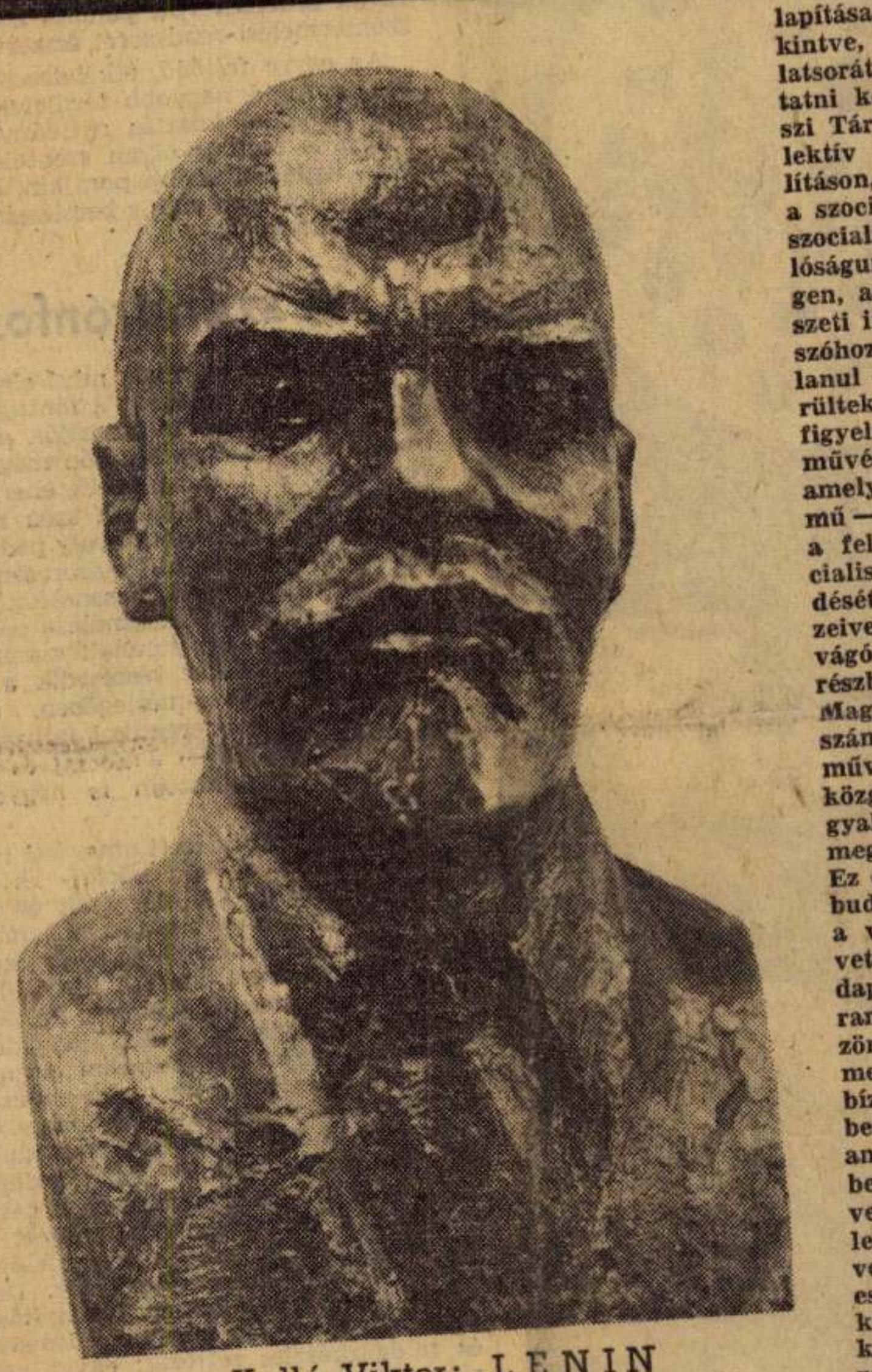

Kalló Viktor: LENIN

STUDIÓ 66

Bálványos Huba, Molnár Gabriella, Gyulai Lívius lapjai.

Pár megjegyzést a rendezésről.

A lépcsőkön felérve, a látogatót képzőművészeti kiállításon szokatlan kép fogadja. Tablóra felírt néhány mondat, amolyan „használati utasítás":

„A művészet társadalmi szükséglet. Számunkra hivatás. Lelkiismereti kötelességünk — eltérő alkatunk szerint — ezt kiteljesíteni. Kiállításunkon a művészi igazságkeresés képi és plasztikai kifejezéseinek többféle magatartását mutatjuk be. Meggyőződésünk, hogy a szocialista világnézeten belül — különböző utakon elindulva — egyenrangú értékeket lehet alkotni népünk boldogulására."

A kitűzött feladat megvalósítását, a szavakban szépen megformált meggyőződést helyeseljük, és joggal el is várjuk fiatal művészeinktől. A jelmondat elolvasása után egyetlen kérdés merül csak fel: Vajon azért írták-e ki, mert tudják, hogy ezt a mondanivalót a művek tekintélyes része nem tolmácsolja ilyen egyértelműen, s így kívántak azoknak az alkotásoknak is tartalmi hitelt biztosítani szavakkal, amelyek ezt nem tudják biztosítani maguknak a képzőművészet eszközeivel? Mi jobban szeretnénk, ha a szépen, gondosan szerkesztett mondatok helyett, a kiállított művek összhatása ébresztené és igazolná a világnézet valóságát. Így sokkal meggyőzőbb lenne!

A kiállítás stiláris gazdagsága, szinte minden új formai törekvés közönség elé kerülése azt igazolja, hogy nincs akadályozva a széles formai skálán való kísérletezés, s helyet kap a mű, ha valóban kvalitásos munka. Éppen ezért nem értjük, hogy több fiatal művész képeit, szobrait miért kell hiába keresni, főleg azoknak a munkáit, akik a *X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon* is sikeresen szerepeltek. Nem lehet indoknak elég az Ernst Múzeum szűk helye. Végigjárva a termeket, a stiláris egymás mellettiség és utániság érthetővé s indokolttá vált. A kiállítás rendezését dicséret illeti azért, hogy a nagy és sokrétű anyag elrendezését áttekinthetően, a kis helyet ügyesen kihasználva oldották meg.

Széki Erzsébet

A SZERKESZTŐSÉG MEGJEGYZÉSE: Helyt adtunk Széki Erzsébet művészettörténész írásának, mert megállapításaival, lényegüket tekintve, egyetértünk. Gondolatsorát csak éppen — folytatni kell. Az 1957-es Tavaszi Tárlat óta, országos, kollektív képzőművészeti kiállításon, először történt, hogy a szocializmus ideológiájától, szocialista életünktől — valóságunktól — merőben idegen, antirealista képzőművészeti irányzatok is jelentősen szóhoz jutottak, sőt, méltatlanul magas piedesztálra kerültek. Erre is érdemes felfigyelnünk. A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának, amely ezt a — Stúdió 66 című — kiállítást rendezte, más a feladata: az, hogy a szocialista képzőművészet fejlődését segítse, a maga eszközeivel és lehetőségeivel. Idevágó elvi álláspontunkat részben már kifejtettük, a Magyar Ifjúság 1966. évi 11. számában, a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának idei közgyűlését kommentálva. A gyakorlat azonban újabb — meglepő — kérdést vet fel. Ez érte készületlenül a KISZ budapesti bizottságát, abban a vonatkozásban, hogy felvette ezt a kiállítást a Budapesti Ifjúsági Napok programjába, mielőtt még a közönség elé kerülő anyagot megismerhette volna; mert bízott a Stúdió vezetőségében, amely összeállította, s annak a zsűrinek az ízlésében, amely a kiállítandó műveket elbírálta. A bizalom, legalábbis részben, korai volt. A kiállítás megnyílt. Az eset elgondolkoztató. Megkérdezzük a zsűrit, s rajta keresztül az Állami Lektorátust, amelynek hozzájárulása nélkül — nagyon helyesen — Magyarországon nyilvános kiállítás nem rendezhető: miért hagyta, hogy éppen ezen, a kimondottan ifjúsági rendezvényen próbálkozzanak maguknak illetéktelenül helyet és a kísérletező műhelyek mélyéből kilépve, a megjelenéshez illetéktelenül jogot biztosítani azok a képzőművészeti irányzatok, köztük a feltűnő vehemenciával előretörő nonfiguratív, sőt még az Op-Art törekvések is, amelyekkel, lényegüket tekintve, nem vállalhatunk eszmei közösséget. Semmiféle közösséget. Sem most, sem máskor. De még egészen kis mértékben sem, annyira sem, amennyire egy-két tekintélyes sajtóorgánum teszi: mert nem a mi világunkból sarjadnak, a kívülállók és az elidegenítés érdekeit, s távolról sem a szocializmus fejlődését szolgálják. Akkor hogyan kaphattak ehhez hozzájárulást a szocialista állam illetékes szerveit képviselő zsűritől? S éppen abban az időszakban, amikor a szocialista realizmusról folyó vita eredményeként, legalábbis kezd világossá válni, hogy szocialista jövőnk érdekében mit és hogyan érdemes támogatni.

Benedek Marcell

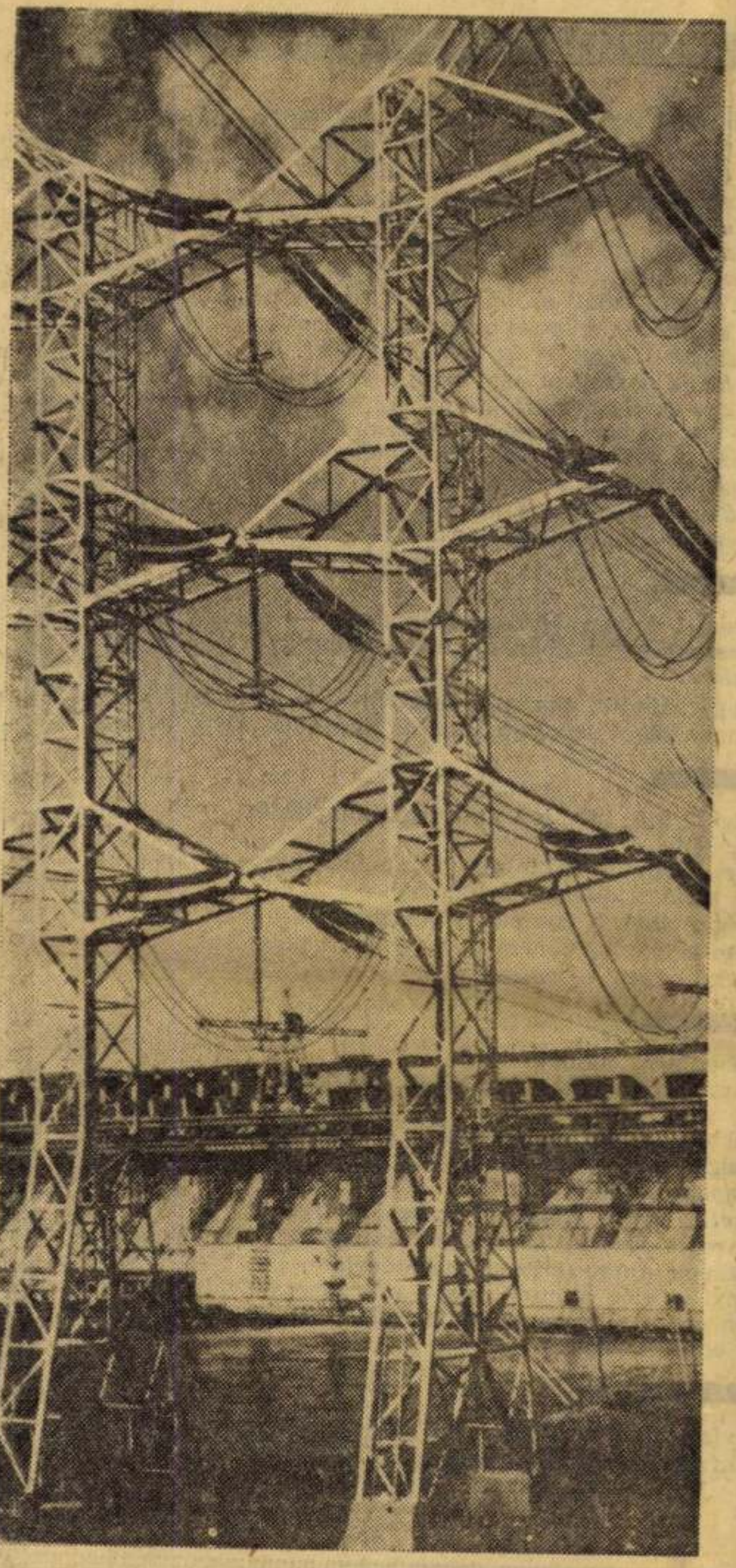

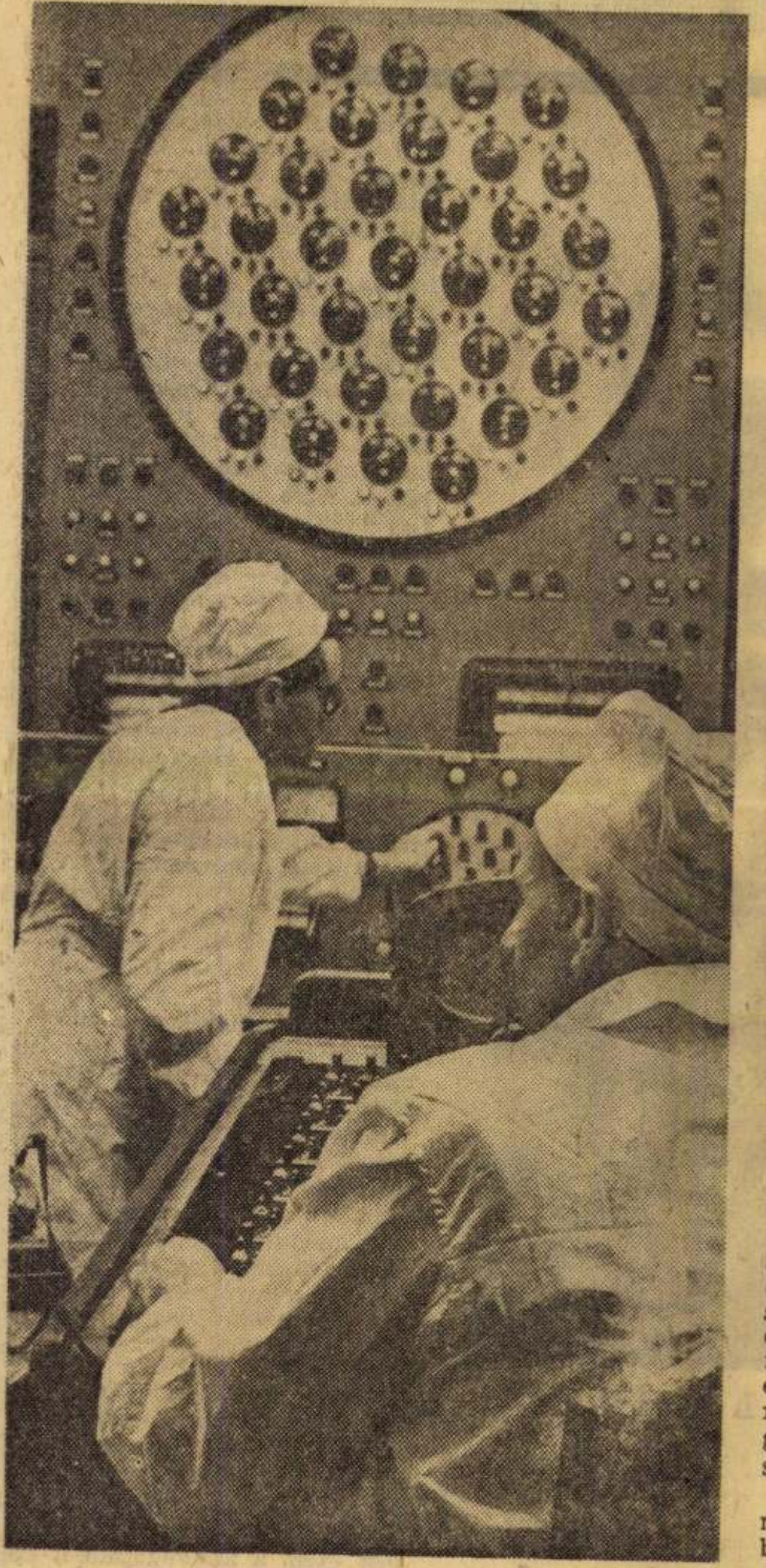

ENER[GIA]

ENERGIAHO[RDOZÓK]

AZ ENERGETIKA [FORRADALMA]

Polgári közgazdászok már a századforduló idején megkongatták a vészharangot, hogy századunk közepére teljesen kifogynak a Föld szénkészletei. Mozdulatlanságra kárhoztatott gépek, közlekedési eszközök vízióját vetítették elénk, az energiaéhség fenyegető rémét, amely nemcsak kerékkötője lesz minden ipari fejlődésnek, hanem végveszélybe is sodorja az emberiséget.

Az energiaéhség, az ipari üzemek, gyárak, lakások, háztartások energiaellátása az egyik legfontosabb világprobléma ma is, hiszen a hatalmas energiabázis nélkülözhetetlen alapja az ipar, a mezőgazdaság, a közlekedés és a hírközlés fejlesztésének, de a századforduló óta már kiderült, hogy nincs tárgyi alapjuk a pesszimista jóslatoknak.

Tájékozatlanság és alábecslés

Elsősorban azért, mert a századforduló tudósai, közgazdászai alaposan alábecsülték a Föld szénkészleteit. Egy amerikai tudományos különbizottság nemrégiben közreadott jelentése szerint napjainkig a Föld szénkészletének 10 százalékát használtuk el, s a további 80 százalék még növekvő felhasználással is körülbelül 350 évre lesz elegendő, de úgy tűnik, még ez a becslés is borúlátó. Elegendő csak azokra az óriási új szénlelőhelyekre utalni, amelyeket az elmúlt tíz évben a Szovjetunió és a Kínai Népköztársaság területén fedeztek fel. Ezek az eddig ismeretlen szénkészletek oly hatalmasak, hogy egész Ázsia eddigi energiamérlegét felborítják, s felfedezésük révén érdemes volt például a Szovjetunió egész széntermelési rendszerét átszervezni.

Az egyre fejlődő, tökéletesedő kutatási eszközök, a mind nagyobb területekre kiterjedő alapos geológiai kutatás nyilvánvalóan még a jövőben is számos olyan széntelepet tárhat fel a Föld legkülönbözőbb pontjain, amelyekről eddig sejtelmünk sem volt, s becsléseinkben számításba sem vehettünk.

A szén trónfosztása

Időközben a szénnek, mint elsődleges energiahordozónak is csökkent a fontossága, mert a világon mindinkább megfosztják a szenet „királyi trónjától". A századfordulón még szén elégetésével fedezték a világ teljes energiatermelésének 90 százalékát, 1929-ben a szén részesedése már csak 79,8 százalék volt, tavaly pedig 47 százalékra csökkent — a szén mellé szorosan felzárkóztak a korábban ismeretlen, hasznosítatlan energiahordozók. A földgáz felhasználása például a századfordulón még kuriózumnak számított, ma pedig már 16 százalékkal részesedik a világ elsődleges energiahordozó-mérlegében. Jelentősen előretört a kőolaj energetikai felhasználása is, bár a szénhidrogének — a kőolaj és a földgáz — készleteire vonatkozóan is nagyon eltérnek a becslések.

Az imént már idézett amerikai tudományos jelentés szerint a Föld kőolaj- és földgázkészleteinek 80 százaléka már csak 80 évre lesz elegendő, vagyis három emberöltő múltán már számolnunk kell a kőolaj- és földgázhiány rémével. Ezzel a becsléssel ismét a legújabb felfedezések érveit szegezhetjük szembe. Például az elmúlt években felfedezett óriási kiterjedésű és kitűnő minőségű olajat adó szibériai olajmezőket, amelyeknek felfedezése még a geológusok előtt is az évszázad meglepetése — korábban sejtelmük sem volt róla, hogy ilyen hatalmas kincs rejtőzik a szibériai tajga alatt. De folytathatnánk még más példákkal is, említhetnénk az Északi-tenger térségében, a tenger alatt felfedezett gazdag olaj- és földgázmezők esetét; kitermelésükön egész sereg tőkés vállalat marakodik. De talán már ennyi is elegendő annak bizonyítására, hogy a föld mélyében még ma is sok ismeretlen kőolaj- és földgázkészlet rejtőzik; egyes szakértők szerint a tengerek mélyén még több kőolaj és földgáz vár felfedezésre, mint a teljes eddig feltárt szárazföldi kőolaj- és földgázmennyiség.

E hagyományos energiahordozók energiatermelési célokra való felhasználásával kapcsolatban azonban egyre több a gondunk. Elsősorban

azért, mert tüzelő
sok veszteséggel ja
művek is csupán
hasznosítják a tü
vagyis csak ekkora
sítható energiát, a
teség, a felhasznál
lanul kárbavész.
még rosszabb, csup
gyakorlati, hanem
vannak, s ezért a h
nek tökéletesítése
víthatja a hatásfok

Ve[szélyben] a vegy[ipar kenyere]

Ugyanakkor figy
hogy klasszikus ene
olaj és a földgáz eg
sik iparág, a vegy
anyagai is. Vagyis a
gázt eltüzelő erőmű
vegyipar kenyerét, p
a nyersanyagértéke
vegyi feldolgozással.
Egyrészt tehát a
igény, másrészt a s
másirányú felhaszná
ge és készleteik vég
az új energiahordozó
termelési módszerek
kel ezelőtt világszert
tatás középpontjába

Az energet[ika forradalma]

A napjainkban mi
tudományos-műszaki
hozott az energetika
gia felszabadításának
ríthetetlen energiafor
riség kezébe. Egyelőr
gok hasadásából szá
kés célú atomerőmű
fogni, de a szabályoz
létrehozására — a h
tésére" — irányuló kí
ménnyel kecsegtetnek
hatja az emberiség e
tőségük a tüzelőanya
vetlen villamosenergia
nyuló kísérletek is, t
amelyek a szél, a ter
zás energiájának, val
giának energetikai fe
Ezeknek az új módsz
mazása hivatott létreh
giabázist, amely alapja
daság, a hírközlés, a k
léptű fejlesztésének.

A világ ener[giaháztartása]

Vegyük most szemügy
sének néhány számada
kell ismerkednünk né
sősorban is különbsége
és másodlagos energiah
ges energiahordozó a s
tűzifa, a szél és a víz.
zónak az előbbiekből t
is a gőzt, a sűrített lev
Az energiahordozók
letve a gázokét térfo
De mert a tonnában
méterben megadott fö
gyon nehéz összehaso
ték a kőszén-egyenér
használatát. Valamenn
állapították, hogy a kő
nyi energiát tartalma
kőszén 1, barnaszén és
gáz 1,33 és a vízenergi
Néha terawattórában
zik ki, hogy az adott
hány milliárd kilowatt
Nos, ennyi magyará
sődleges energiahordo

…gként való felhasználásuk
…ég a legkorszerűbb hőerő-
…8 százalékos hatásfokkal
…anyagok vegyi energiáját,
… részéből fejlesztenek haszno-
…többi átalakítási, tüzelési vesz-
…ás szempontjából hasznosítat-
A gőzmozdonyok hatásfoka
…pán 5—6 százalék. Ennek nem
megoldhatatlan elméleti okai
…őerőművek gépi berendezései-
már csak tizedszázalékkal ja-
…ot.

…elembe kell vennünk azt is,
…rgiahordozóink: a szén, a kő-
…y rohamléptekkel fejlődő má-
…ipar nélkülözhetetlen alap-
… szenet, a kőolajat és a föld-
…ívek voltaképpen elveszik a
…edig ezeknek az anyagoknak
a többszörösére növelhető

…világszerte növekvő energia-
…zén, a kőolaj és a földgáz
…ilásának fokozódó jelentősé-
…es volta az oka annak, hogy
…k kutatása és az új energia-
kifejlesztése már évtizedek-
…e a tudományos és ipari ku-
…került.

…nd szélesebben kibontakozó
forradalom frontáttörést
területén is. Az atomener-
felfedezése csaknem kime-
…rás kulcsát adta az embe-
…e még csupán az atomma-
…rmazó energiát tudjuk bé-
…ekben hasznos munkára
…ott termonukleáris reakció
…idrogénbomba „megszelidí-
…sérletek 's mind több ered-
…, s ez ezer évekre megold-
…nergiaellátását. Nagyjelen-
…gok vegyi energiájának köz-
…vá való átalakítására irá-
…vábbá azok a törekvések,
…geri árapály, a napsugár-
…mint a geotermikus ener-
…lhasználására irányulnak.
…reknek a komplex alkal-
…ozni azt a hatalmas ener-
… lehet az ipar, a mezőgaz-
…özlekedés további roham-

…re a világ energiatermelé-
…tát is. Ehhez azonban meg
…hány alapfogalommal. El-
…t kell tennünk elsődleges
…ordozók között. Elsődle-
…zén, a kőolaj, a földgáz, a
… Másodlagos energiahordo-
…ermelteket nevezzük, vagy-
…egőt, és a villamos áramot.
… mennyiségét súlyban, il-
…atukban szokás megadni.
…megadott tőzeg és a köb-
…ldgáz energiatartalmát na-
…mlítani, újabban bevezet-
…ték (KSZE) fogalmának
…yi energiahordozóra meg-
…szénhez viszonyítva meny-
…z. Az átszámítás kulcsa:
… lignit 0,6, kőolaj 1,3, föld-
…a 1000 kilowattórája 0,125.
…számolnak, tehát azt feje-
…mennyiségű energiahordozó
…órányi energiát tartalmaz.
…zat előrebocsátása után: el-
…zót 1951-ben 2822 millió

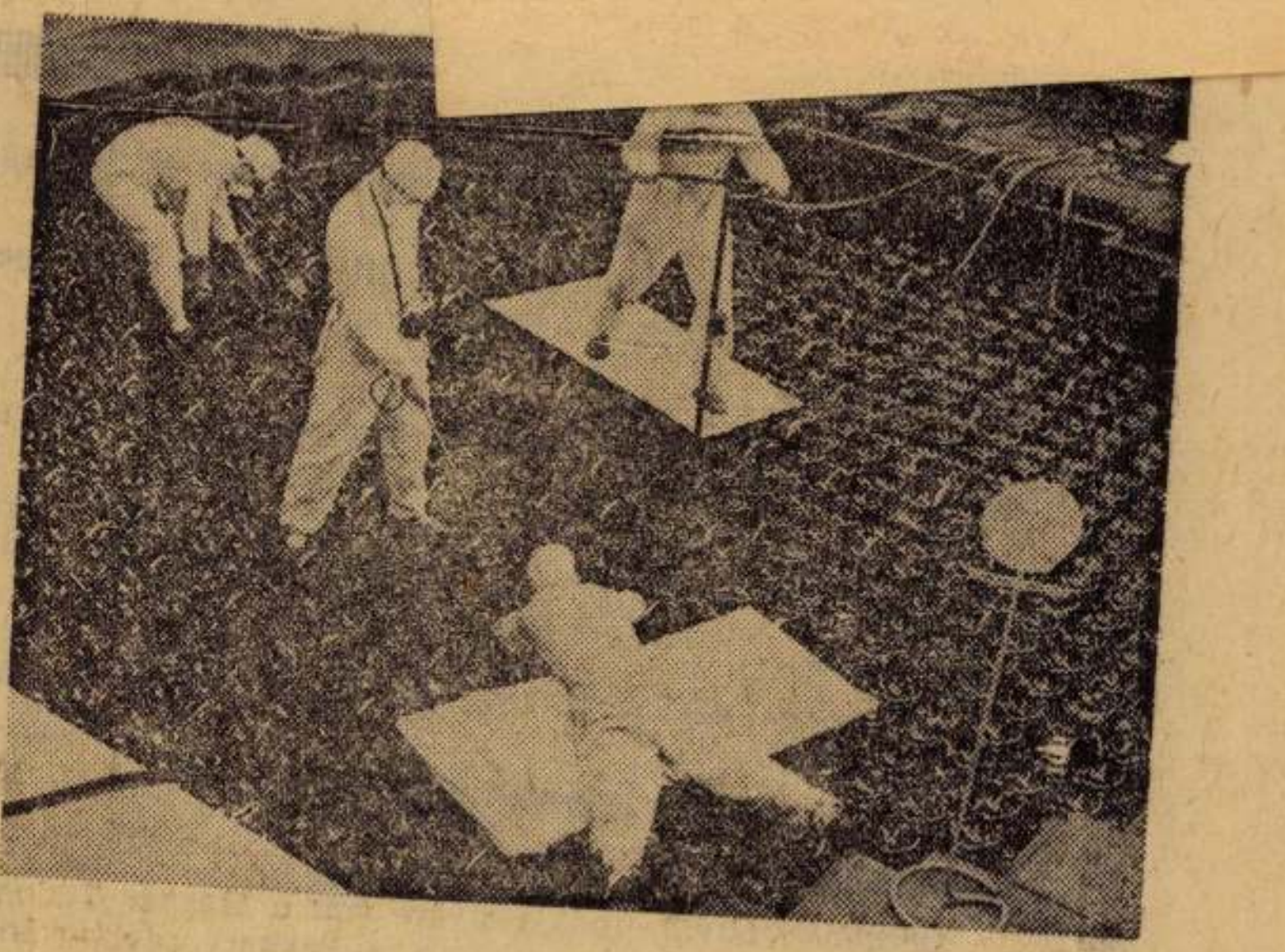

tonna KSZE-nyit, 1961-ben 3822-t, 1962-ben 4646-ot termeltek a világon. Az utóbbiból 2209 volt a kőszén (tehát még mindig a legtöbb), 1607 a kőolaj, 735 a földgáz és 95 millió tonna KSZE a vízenergia részesedése.

1951-től 1962-ig a termelés 122 százalékra nőtt. Ezen belül a széné csak 9, a kőolajé 33, a földgázé 44, a vízenergiáé pedig 25 százalékkal. A szén tehát, ha abszolút mennyiségben többet is termeltünk, lassan háttérbe szorult, kiugróan fejlődött a földgáztermelés, az átlagot legjobban a vízenergia-termelés fejlődése közelíti meg.

1962-ben tehát az elsődleges energiahordozók KSZE-ben kifejezett termeléséből 47,5 százalék a szén, 34,6 százalék a kőolaj, 15,8 százalék a földgáz és 2,1 százalék a vízenergia részaránya. 1929-ben az arányok az előbbi sorrendben még a következők voltak: 79,8, 14,9, 4,5 és 0,8 százalék.) A szén trónfosztása és a földgáz, valamint a vízenergia előretörése tehát nyilvánvaló.

A világ villamos energia termelése 1929-ben 287 terawattórát, 1939-ben 502, 1949-ben 845,

ben a hőmérséklet már jóval meghaladja a víz forráspontját. A feltárás azonban még csak a kezdet kezdetén tart.

Végül egy összefoglaló adat: 1964-ben 21,1 millió tonna KSZE-nyi energiát termeltünk és 25,7 millió tonnányit használtunk fel, vagyis energiamérlegünk deficites.

Hazánk tehát energiahordozókban nem gazdag ország, de a Föld számos országa még nálunk is sokkal kedvezőtlenebb helyzetben van. Ez leginkább az egy-egy lakosra jutó energiafelhasználásban tükröződik, persze, ezek az adatok az ipar, a mezőgazdaság színvonalát is jellemzik. (1962-es ENSZ-adatok, KSZE-kilogrammokban): Anglia 4948 kg, Magyarország 2550 kg, Német Demokratikus Köztársaság 5191 kg, Német Szövetségi Köztársaság 3884 kg, Szovjetunió 3046 kg, India 161 kg, Pakisztán 75 (!) kg.

Árnyék-problémák

Az energiahordozók feltárása, kitermelése, másodlagos energiahordozóvá való átalakítása az energiaipar közvetlen problémája. De ezeket még jó néhány „árnyék-probléma" is kíséri. Legfontosabb közülük az elsődleges és másodlagos energiahordozók szállítása. Ez leginkább az egyes földrészek között okoz gondot, mert szárazföldi viszonylatban jól megoldható a szállítás csővezetékeken (például a Barátság kőolajvezeték). Az interkontinentális szállítás gondjaira jellemző, hogy jelenleg a világ 41 ezer darab, összesen 153 millió bruttó regisztertonna …

Kalló Viktor: LENIN

[ST]ÚDIÓ 66

…gészíti
szür-
…egerő-
…irány-
…us ké-
száma
…rémánt
…kusság
…őző, a
…t nem
…t. Nem
…nak el-
a for-
kísér-
itt lé-
…nek nem
…ősorban
a téma
Tragikus
…nvedély
…ép nyu-
…nézve —
képcíme-
volna el,
…n cirku-
…zociáltam
kiállítás
…k egészé-
mert az
…estők és
…ett, még
…járól el-
stílusuk
…ai felké-
…kély; mai
…val úgy
az ért-
…ről pár
…vít: a ki-
szakmai
hiány-
…t és szin-
…várt mű-
…ematikai
…ák közül
… Gábor,
Molnár
…is lap-
…erende-
a lá-
kiál-
fogad-
…éhány
…nálati
…dalmi
hiva-
…Messé-
sze-
Ki-
…igaz-
ma-
be.
a
…belül
…dul-
…eket
…áldo-
…va-
…pen

megformált meggyőződést helyeseljük, és joggal el is várjuk fiatal művészeinktől. A jelmondat elolvasása után egyetlen kérdés merül csak fel: Vajon azért írták-e ki, mert tudják, hogy ezt a mondanivalót a művek teremnyi része nem tolmácsolja ilyen egyértelműen, s így kívántak azoknak az alkotásoknak is tartalmi hitelt biztosítani szavakkal, amelyek ezt nem tudják biztosítani maguknak a képzőművészet eszközeivel? Mi jobban szeretnénk, ha a szépen, gondosan szerkesztett mondatok helyett, a kiállított művek összhatása ébresztené és igazolná a világnézet valóságát. Így sokkal meggyőzőbb lenne!

A kiállítás stiláris gazdagsága, szinte minden új formai törekvés közönség elé kerülése azt igazolja, hogy nincs akadályozva a széles formai skálán való kísérletezés, s helyet kap a mű, ha valóban kvalitásos munka. Éppen ezért nem értjük, hogy több fiatal művész képeit, szobrait miért kell hiába keresni, főleg azoknak a munkáit, akik a X. *Magyar Képzőművészeti Kiállításon* is sikeresen szerepeltek. Nem lehet indoknak elég az Ernst Múzeum szűk helye. Végigjárva a termeket, a stiláris egymás mellettiség és utániság érthetővé s indokolttá vált. A kiállítás rendezését dicséret illeti azért, hogy a nagy és sokrétű anyag elrendezését áttekinthetően, a kis helyet ügyesen kihasználva oldották meg.

Széki Erzsébet

A SZERKESZTŐSÉG MEGJEGYZÉSE: Helyt adtunk Széki Erzsébet művészettörténész írásának, mert megál[lapításával, hogy a …] kintve, egyetértünk. Gondolatsorát csak éppen — folytatni kell. Az 1957-es Tavaszi Tárlat óta, országos, kollektív képzőművészeti kiállításon, először történt, hogy a szocializmus ideológiájától, szocialista életünktől — valóságunktól — merőben idegen, antirealista képzőművészeti irányzatok is jelentősen szóhoz jutottak, sőt, méltatlanul magas piedesztálra kerültek. Erre is érdemes felfigyelnünk. A Fiatal Képzőművészek Stúdiójának, amely ezt a — Stúdió 66 című — kiállítást rendezte, más a feladata: az, hogy a szocialista képzőművészet fejlődését segítse, a maga eszközeivel és lehetőségeivel. Idevágó elvi álláspontunkat részben már kifejtettük, a Magyar Ifjúság 1966. évi 11. számában, a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának idei közgyűlését kommentálva. A gyakorlat azonban újabb — meglepő — kérdést vet fel. Ez érte készületlenül a KISZ budapesti bizottságát, abban a vonatkozásban, hogy felvette ezt a kiállítást a Budapesti Ifjúsági Napok programjába, mielőtt még a közönség elé kerülő anyagot megismerhette volna; mert bízott a Stúdió vezetőségében, amely összeállította, s annak a zsűrinek az ízlésében, amely a kiállítandó műveket elbírálta. A bizalom, legalábbis részben, korai volt. A kiállítás megnyílt. Az eset elgondolkoztató. Megkérdezzük a zsűrit, s rajta keresztül az Állami Lektorátust, amelynek hozzájárulása nélkül — nagyon helyesen — Magyarországon nyilvános kiállítás nem rendezhető: miért hagyta, hogy éppen ezen, a kimondottan ifjúsági rendezvényen próbálkozzanak maguknak illetéktelenül helyet és a kísérletező műhelyek mélyéből kilépve, a megjelenéshez illetéktelenül jogot biztosítani azok a képzőművészeti irányzatok, köztük a feltűnő vehemenciával előretörő nonfiguratív, sőt még az Op-Art törekvések is, amelyekkel, lényegüket tekintve, nem vállalhatunk eszmei közösséget. Semmiféle közösséget. Sem most, sem máskor. De még egészen kis mértékben sem, annyira sem, amennyire egy-két tekintélyes sajtóorgánum teszi: mert nem a mi világunkból sarjadnak, a kívülállók és az elidegenítés érdekeit, s távolról sem a szocializmus fejlődését szolgálják. Akkor hogyan kaphattak ehhez hozzájárulást a szocialista állam illetékes szerveit képviselő zsűritől? S éppen abban az időszakban, amikor a szocialista realizmusról folyó vita eredményeként, legalábbis kezd világossá válni, hogy szocialista jövőnk érdekében mit és hogyan érdemes támogatni.

BELJAJEV—SZIROMJATNYIKOV—UGRINOVICS:

A ZEPPELIN AKCIÓ

Gräfe Obersturmbannführer, a Birodalom Biztonsági Főhivatal keleti csoportja 6. ügyosztályának volt a vezetője. Dolgozószobájába, amelyet egy villa harmadik emeletén rendeztek be, alig hatolt be a nagyváros zaja, ezért leginkább nyitott ablaknál dolgozott. Szabad idejében gyakran figyelte az utca forgalmát, s mélyen beszippantotta a hársfák mézillatát, amelyet a szél időnként besodort a szobába.

Ma azonban nem érdekelte sem a hársfaillat, sem a tavaszi szellő. Súlyos léptekkel járt fel-alá dolgozószobájában. Újra és újra felidézte magában egy beszélgetés részleteit, amelyre néhány nappal ezelőtt került sor csoportja vezetőjével. E beszélgetés során ügyosztálya és személy szerint ő, Gräfe, aki régi „orosz-szakértő" hírében állt, új megbízatást kapott.

A főnök szokatlanul szófukar volt. Gondterhelten körvonalazta a helyzetet. A német hadsereg a keleti fronton újabb súlyos vereséget szenvedett. Kurszk előtt felőrölték a legjobb birodalmi páncélos hadosztályokat. A Führer utolsó reménye, a nyári hadjárat győzelme, szertefoszlott. … megváltoztak a stratégiai tervek, s a tit-

A hadnagy rövid időre eltűnt, azután nagy aktacsomóval jelent meg ismét.

Gyorsan felütötte a megfelelő oldalt:

— Politov 1933-tól 1940-ig Ukrajnában, Taskentben és Baskiriában élt Silo, Gavrin, illetve Szekrov néven. A háború előtt visszaélt beosztásával: a szibériai vasútvonal Ajagusz állomása olajraktárának vezetőjeként nagy összeget sikkasztott, majd megszökött a törvény elől, és hamis igazolványokkal vizsgálóbírói beosztást szerzett a voronyezsi államügyészségen.

Gräfe bólintott, de magában ezt gondolta: „Kár, hogy ma már nem ilyen hiszékenyek az oroszok."

A hadnagy folytatta:

— 1941 novemberében behívták. Először szakaszvezető volt, majd egy század élére került. 1942 májusában átállt a német hadsereghez. Kihallgatásakor önként egy sor katonai és politikai felvilágosítást adott. Az iratok között található Politov írásbeli nyilatkozata is, mely szerint hűségesen kívánja szolgálni a német parancsnokságot, és azt kéri, tegyék meg polgármesternek egy megszállt szovjet városban. 1943-ban Politovot a német titkos szolgálat ausztriai kiképzőtáborába küldték. Ekkor már szorosan együttműködött a Gestapóval. Kiképzése alatt segített a politikai rendőrségnek egy összeesküvő csoport leleplezésében. Itt van Politov jelentése is, amelyben közli a csoport tagjainak névsorát és azokét is, akikkel kapcsolatban álltak. Politov pozitív tulajdonságaként kell megemlíteni lélekjelenlétét, talpraesettségét, a szovjet rendszer iránti gyűlöletét, továbbá az elkövetett tetteiért rá váró büntetéstől való félelmét. Negatívnak nevezhető kapzsisága, stréberkedése, teljes elvtelensége.

Gräfe gúnyosan elmosolyodott: — A mi szempontunkból ezek is lehetnek pozitív tulajdonságok.

★

Pontosan hét órakor jelentették, hogy Politov megér-…

— Szeretném, ha k…
son?
— Politikai informá…
lakosság hangulatának…
rolni Politov.
Gräfe közbevágott:
— Nem, Politov úr, …
Önnek. A mi szempon…
az ellenség katonai é…
megsemmisítésével. E…
nek vannak bizonyos…
hadiszállásának segéd…
— Igen, Herr Ober…
tov.
Gräfe arcán mosoly…
— Mi tökéletesen…
fűzünk munkájához -…
sak — harc a komm…
méltó módon hozzájá…
rint Önt légi úton M…
bérel, bejelentkezik, …
vezető tisztek gépko…
bizonyára Ön is tudja…
Politov hallgatott.
— Ezek természete…
ezer apró részletet k…
Mindennel ellátjuk, …
Kap iratokat, pénzt…
titkos fegyvert. Min…
Képesnek érzi magá…
mereven Politov sze…
— Igenis — válasz…
— Akkor a kon…
a „Zeppelin" akció…

Benedek Margit

"Amatőrök és szakfényképészek - Müvészi fényképkiállitás az Iparmüvészeti Muzeumban" cimmel Faludi Iván számol be a kiállitáson résztvevő müvészek munkájáról.
Benedek Margit "egy fővárosi müvésznő elcsufitásáért" igen szigoru kritikát kapott a Müvészet c. rovat közleményében.

A HÉT, Bp. 1920. nov. 1o.
XXXI. évf. 34. sz. 525-526. lap.

Ø Benedek Margit

festi

Mil. Bpest

életr. l.

Boz Magyarlex

139. h.

Benedek Margit

V. évés Református tanárjel.

Ferképzőintézeti

1936/37. 76 l.

Benedek Margit

1931/32 – 1932/33

Farkójszőmfőiskévk.

67. l.

Benedek Margit

IV. é.

tanári rak

Ferk'pzomfoisk'vk

1935-36. 72. l.

ege und Heimatschutz
nder Ausschuß
waldstraße 6/7 · Fernsprecher: Lützow 2157

Berlin, d.7.4.26.

rtesz,
kretär, Präsidentstellvertreter
n für Baudenkmäler,
Budapest.

Herr Staatssekretär!

igen wir den Eingang Ihres Schrei-

Benedek Margit

l.

Ferkpzomfoiskvk

1939-41. 146. l.

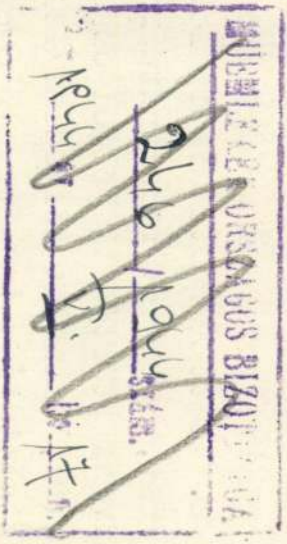

M é l t ó s á g o s E l n ö k U r!

Hivatkozással a Müemlékek Országos Bizottsága 90/1944. sz. alatt küldött megbizólevelére, kérem Méltóságos Elnök Urat, hogy a vértesszentkereszti apátság maradványainak müvészettörténeti feldolgozásához szükséges utazási költségeire, valamint helyszini felvételek készitésére szerzői tiszteletdijam terhére előleget adni kegyeskedjék.

Budapest, 1944. május 15.

Benedek Margit

II. c.

Ferkèpzomfoisk`vk

1933-34. 44. l.

.gos Bizottsága"Nagytekintetü

Elnökségének,

Budapest.

etü Bizottság legutóbb tartott plenáris
égvetésében elhatározta, hogy a tulaj-
ról másolatokat készittet és erre a

l a fényképgyüjtemény kiegészitésével
mit a mult esztendőben végeztem

Benedek Margit

1937/38. tanév végén középiskolai tanári oklevelet kapott.
Elfogadott művészettörténeti értekezése:
A protestantizmus hatása a magyar képzőművészetekre 1521-től a világháborúig 4-r.

Ferképzőmfőiskolák 1937/39

182, 184. l.

Benedek Margit

1937/38. VI. éves

művészi szak,

rendes hallg

I - II - félév.

Ferképzomfoiskèvk

1937/39. 153. l.

MTBG

Benedek Margit, mézeskaláczos

73 éves. Boltja a Talán ban van. (1761-ben alapították.) Kézzel faragott formái mind megvannak.

Nóti Ilona: Tükrös nír, cvikkelt gyertya, hajt, rojt, gomb ... 4

ESTI HIRLAP, bp. 1963. nept. 14.

MDK

Benedek Margit, méreskalácsos

Benedek Samu méreskalácsos mester egyik lánya. Attila körúti üzletüket és műhelyüket nővérével együtt vezeti. (Apjuk 1945 előtt halt meg.) Benedek Margit ma 78 éves.

(á. l.): Méreskalácsot Jessék ... 3

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. máj. 24.

Ö Benedek Mária

IV. é.

fest., nak

Ferképzőmfoiskövk

1933-34. 46. l.

gom fog igény

Telen

nyul, - méltózi

Lechner Jenő

tanár az álta

képet elfogadn

az illetékes pér

juttatni.

VI.

BENEDEK Mari

VADAS József : Kukkolónk. = ÉS 1991.25.sz.
12.p.

Bp., BTM, Fiatal Iparművészek Studiója kiáll

BENEDEK Mária

Akusztikus rajz.

Nappali Ház, 1990.3.55.,56.p.

BUDAPEST, 1990.XI. 14.
1361 MÜNNICH FERENC U. 7.

TELEFON: 1 189-980

ÜGYIRATSZÁM: 20.197/Sze-90

ELŐADÓ: Halácsyné

MELLÉKLET:

TÁRGY:

djük az 1990. évi statisztikai adat-
hogy a kitöltési utasitásban foglal-
szíveskedjék.

: 1990. január 14.

y a kutatóhely 1990. december 31-i ál-
ndó és időszaki főfoglalkozásúakról -
névjegyzéket küldeni sziveskedjék ré-

itett névjegyzék gépi adatfeldolgozás-
ogy az alábbi fejrész szerint készül-

Oslóban is Budapest hangulatát kerestem

Benedek Mari jelmeztervező 1960-ban Budapesten, a második kerületben született. A képzőművészeti szakközépiskola elvégzése után a moszkvai Szurikov Akadémia díszlet-, jelmeztervező szakának hallgatója lesz. Diplomáját 1984-ben a Magyar Képzőművészeti Főiskolán szerzi meg, ezután szabadúszóként kezd dolgozni. Közel száz előadás és négy film jelmezterveit készítette az elmúlt húsz évben. 1998-ban és 2004-ben az Országos Színházi Találkozón a legjobb jelmeznek járó díjban részesült, valamint négyszer nyerte el a színikritikusok díját. 2004-ben Jászai Mari-díjat kapott.

Március utolsó hétvégéjén a Millenáris Jövő Háza Teátrumában láthattuk egy év szünet után a Mozart-maratont. A darabo(ka)t Kovalik Balázs rendezte, a jelmeztervező Ön volt. Hogyan került kapcsolatba az opera műfajával?

A magam részéről nem műfajokat választok, hanem személyeket, rendezőket, akik felkérnek a közös munkára. Olyan emberekkel szeretek együtt dolgozni, akikről tudom, közös nyelvet beszélünk, megközelítően azonosan gondolkodunk. Az említett operákon kívül terveztem jelmezeket táncszínháznak, prózai előadásoknak, és avítt kifejezésnek tűnő meghatározással alternatív vagy kísérleti színházak produkcióihoz is. Többek között rendszeresen együtt dolgozom *Horváth Csabával*, a Közép-Európa Táncszínház volt vezetőjével, koreográfusával. Vele április 6-án lesz egy újabb, egy prózai darabot feldolgozó, ahogy Csaba nevezi, *fizikai színház*-bemutatónk Debrecenben *A tavasz ébredése* címmel. Kovalik Balázzsal az említett Mozart-maraton előtt már sokszor dolgoztunk együtt operákban és prózai műveknél is. *Zsótér Sándor*, akit nagyon szeretek sokszínűségéért és sajátos szellemiségéért, s akivel szintén a hetekben lesz új bemutatónk, a Krétakör vendégeként a *Bánk bánt* rendezi, ővele ezt megelőzően már operát is készítettünk közösen. S végül a nemrég bemutatott *Árva csillag* író-rendezője, a magyar színházi életben kivételes helyet elfoglaló *Pintér Béla*, ő mindig a saját moziját rendezi.

A megbeszéltek alapján kész tervekkel rendelkezik már az első próbákon, vagy időközben alakít ki egységes világot, esetleg a rögtönzésektől sem riad vissza?

Minden rendezőnél más a munkamódszer. Azt nem tudom, hogy a kollegáimnál milyen mértékű az állandóság, de az bizonyos, hogy meghatározott kereteken belül igazodom a rendezői elképzelésekhez. Kovalik Balázzsal például nagyon sokat beszélgetünk, mindenféle, a darabot látszólag nem is érintő témákról, s közben nagyokat és finomakat eszünk valamilyen jófajta étteremben. Ezáltal a darabról való gondolkodást összekötjük az evés örömével, amely sokszor hihetetlen ötleteket inspirál. Zsótér Sándor általában először a díszlettervezőjével, *Ambrus Marival* találja ki, mit is szeretne látványként megjeleníteni. A ruhákról, a már meglévő színpadi világ részeként beszélgetünk főként kávézókban. De ne gondolja, hogy mindenkivel kialakul ez a fajta *közöshely-élmény*: sokan vannak, akikkel a legprózaibb módon, a színházban találkozom. Horváth Csaba zenéket ad a darabjaihoz, majd a próbafolyamat alatt figyelem a munkát, s bizony közel a zárós határidőhöz születnek meg a tervek, jelmezek. Ezt, ha nem is rögtönzésnek, de mindenképpen gyors, feszültségtől sem mentes alkotási folyamatnak nevezném.

Mi a leglényegesebb eltérés az Ön szemszögéből mozi és színház között?

A film esetében minden a vágóasztalon dől el. A magam részéről ugyan nem idegenkedem ettől, de szeretek részese lenni az alkotásnak. A színházi előadásoknál a bemutatóig kialakul minden, látom és alakítom a folyamatot, ez az érzés nincsen meg a filmes munkáknál.

Amikor színházi előadást néz, másként tekint a látottakra, mint a hétköznapi néző?

Bárki, akinek az érzékenysége ehhez megvan, láthatja azt, amit én. Nem hiszem, hogy kritikusabb lennék csupán szakmámból adódóan az előadással vagy a jelmezekkel. Nem szeretem azt, ha valami túlságosan kiszámítható. Viszont kedvelem, amikor egy tervező tudomásul veszi, hogy 2007-et írunk. A rétegek, a stílusok és a különféle művészetek rakodjanak egymásra, a kortárs képzőművészet hasson ránk, használjuk a videóklippek, a mai tinédzserek világát. E nélkül poros múzeumi panoptikummá válhat a színpad.

Volt néhány kellemetlen élményem, amikor világossá vált számomra, hogy a nézők közül sokan nem is tudnak arról, hogy jelmeztervező létezik, vannak, akik azt gondolják, a ruhák csak úgy teremtődnek, s különösebb elképzelés nélkül, véletlenszerűen az otthoni ruhatárból válogatva felveszik őket a színészek.

Az Új Színházban van most egy kiállítás, amelyet A fösvény bemutatója kapcsán, az elmúlt száz év magyar előadásainak díszlet- és jelmezterveiből válogattak, a múlt század elejétől, Kéméndy Jenőtől 2007-ig, Balla Ildikóig. A néző élvezi, hogy látja a rajzokat, kialakít róla egy képet, majd megtekinti az előadást a megvalósult térben és ruhákkal. Részese lett egy kulisszatitok-járásnak, s ezáltal közelebb került a színpadi darabhoz.

Ez a kiállítás talán segít abban, hogy a szakmánkról többet megtudjanak az emberek. Sokszor érzem egy színikritika olvasásakor, hogy a leírtaknak nem sok köze van a látvány bemutatásához, értelmezéséhez. Egy-két mondattal letudják a vizuális elemeket, ez olyan, mintha a legtöbb kritikus számára csupán a bölcsészet és az irodalom létezne, no meg a színész és a rendező, akiknek egyéb alkotótársai nem is lennének. A színészi munkát éppen akkor dicsérik a leginkább, amikor természetességével észrevehetetlenek azok az elemek, amelyből a színész építkezik. Csakhogy ennek az építkezésnek éppen olyan része a zene, a világítás és a látványelemek összessége, akár a jelmezé. Ezek együttesen emelhetik, de el is vehetik a játék élményét. Én nagyon sokféle színházi játékmódot szeretek. A Budapesti Őszi Fesztiválon láttam például a *Rimini Protokoll* nevű társulatot. Ők „jelmeztelenül", saját ruhákban játszottak, s mivel ez így tökéletes összhangban volt a rendezői elképzeléssel, ezért a játékuk egyszerre lett hihetetlenül színes, emberi és esendő. Ez is egyfajta színház, amely nagyszerű volt, de ha csak ilyen lenne, az is szürkévé és unalmassá lenne. Választhassanak az emberek, s ha akarnak, nézzenek meg olyat is, amelyben a vizualitásnak a megszokottnál nagyobb szerepe van.

A jelmezterveket önálló képzőművészeti alkotásoknak tekinti?

Igyekszem igényesen elkészíteni őket, nekem tetszően. Ráadásul úgy, hogy mindent előre kitalálok, hiszen más állapot a tervezés és más a kivitelezés. Egyaránt szükségem van a tervezés meghittségére és a különböző plázákban, méteráruboltokban, no meg a ruhapróbákon való rohangálás őrületére. A tervek készítésekor megpróbálok olyan aprólékos lenni, hogy utá-

Iskolai beíratás, óvodai felvétel

A tankötelezettségének kezdetén minden gyermeket iskolába kell beíratni. A 2007/2008. tanévben tanköteles az a gyermek, aki az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget elérte, és 2007. május 31-ig a hatodik életévét betölti. A szülő kérelmére a gyermek tankötelessé válhat akkor is, ha a hatodik életévét december 31-ig tölti be.

A szülő (gondviselő) a meghirdetett időpontban köteles tanköteles gyermekét beíratni a gyermek lakóhelye szerint illetékes vagy a választott iskola első évfolyamára. A tankötelezettség teljesítéséért a szülő felelős. A felvételről az iskola igazgatója dönt. A gyermeket elsősorban abba az általános iskolába kell felvenni, amelynek körzetében lakik. Ha az általános iskola a kötelező felvételi kötelezettsége teljesítése után további felvételi kérelmeket is teljesíteni tud, és valamennyi felvételi kérelmet helyhiány miatt nem tudja teljesíteni, az általános iskola sorsolás útján dönt. A sorsolásra a felvételi kérelmeket benyújtókat meg kell hívni. Amennyiben a szülő gyermekét más iskolába kívánja átíratni, azt a körzeti iskolában be kell jelenteni.

A beíratáskor be kell mutatni a szülő, illetve gyermekének személyazonosságát, lakcímét igazoló dokumentumot, a gyermek születési anyakönyvi kivonatát, továbbá az iskolába lépéshez szükséges fejlettség elérését tanúsító igazolást. Ha a tanulót a tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság javaslata alapján kijelölt iskolába (amely a gyermek fejlettségi szintjének megfelelő neveléshez-oktatáshoz szükséges személyi-tárgyi feltételekkel rendelkezik) kell beíratni, beíratkozáskor a szakértői javaslatot vagy a tanuló áthelyezését elrendelő határozatot is be kell mutatni.

A beíratkozás időpontja: 2007. április 19-én csütörtökön 8–19 óráig, április 20-án pénteken 8–18 óráig.

Az általános iskolai nevelés és oktatás nemzetiségi nyelven is folyhat.

Azon szülőknek, akik nem a helyi önkormányzatok által fenntartott általános iskolába kívánják beíratni gyermeküket, ugyancsak a beíratkozás szabályai szerint kell eljárniuk.

Az iskolai felvétellel kapcsolatos határozatok ellen — annak közlésétől számított tizenöt napon belül — a szülő eljárást megindító kérelmet nyújthat be az igazgatónál. Az igazgató az eljárást megindító kérelmet nyolc napon belül — elbírálás céljából — önkormányzati iskola esetén a fenntartó önkormányzat jegyzőjéhez, nem önkormányzati iskola esetén a fenntartóhoz küldi meg. Ezen eljárás pontos határidőit az adott iskolák és fenntartóik határozzák meg.

A 2007/2008. tanév első tanítási napja 2007. szeptember 3. hétfő.

*

Óvodába a gyermek harmadik életévének betöltése után vehető fel. A szülő gyermeke óvodai felvételét, átvételét bármikor kérheti. Az újonnan jelentkező gyermekek fogadása az óvodai nevelési évben — amennyiben azt a férőhelyek száma lehetővé teszi — folyamatosan történik.

A gyermek abban az évben, amelyben az ötödik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától napi négy órát köteles óvodai nevelésben részt venni, melynek teljesítéséért a szülő felelős.

Az óvodai felvétel jelentkezés alapján történik.

Jelentkezni a meghirdetett időpontban a lakóhely szerinti körzetileg illetékes — vagy választott — önkormányzati, továbbá nem önkormányzati óvodában lehet. A jelenleg bölcsődében elhelyezett gyermekekre vonatkozó igényt is be kell jelenteni. *A jelentkezés időpontja: május 7–11.*

A beíratáskor be kell mutatni a szülő, illetve gyermekének személyazonosságát, lakcímét igazoló dokumentumot, a gyermek születési anyakönyvi kivonatát.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő óvodába való felvételhez a szakértői és rehabilitációs bizottság javaslata szükséges.

Az új gyermekek fogadása a tanév — nevelési év — első napjától folyamatosan történik.

Az általános iskola első osztályába való beíratkozás időpontja: április 19. csütörtök 8–19 óráig, április 20. péntek 8–18 óráig.

Az óvodai jelentkezés időpontja: május 7–11.

A Költészet Napja

Ismét Versmondó nap lesz a Fillér Utcai Általános Iskolában. Idén hatodik alkalommal rendezi meg az iskola a Költészet Napja alkalmából a már hagyományosnak mondható maratoni Versmondó napot. Ezen a napon az iskola összes diákja, tanára és bárki, aki szereti a verseket, elszavalhat egy magyar költeményt. A folyamatos versmondás reggel 8 órakor kezdődik április 11-én, a Költészet Napján. Bárki bekapcsolódhat, amíg meg nem szakad a lánc. A szervezők kérik a nagyobb csoportokat, hogy előre jelezzék részvételi szándékukat. Minden érdeklődőt szeretettel vár az iskola.

*

A Költészet Napján, április 11-én 17.30-kor mutatják be a *Márai Sándor* (kevesen tudják, hogy ő is április 11-én született, akárcsak József Attila, de öt évvel korábban, 1900-ban) életéről készült *Az emigráns* című filmet a T-Com székházban (1013 Krisztina körút 55.). A filmvetítés után a rendezővel, *Dárdai Istvánnal* és a főszereplővel, *Bács Ferenccel* beszélget *Szakály Sándor* irodalomtörténész. A filmvetítés ingyenes, mindenkit szeretettel vár *Nagy Gábor Tamás*, az I. kerület és *Láng Zsolt*, a II. kerület polgármestere.

Koncert és siker

Március 16–19. között Nyíregyházán rendezték meg a XI. Országos Zeneiskolai Zongoraversenyt. A Járdányi Pál Zeneiskola eredményei: *Ránki Fülöp* kiemelt 1. díjat és Veroszta Magdáról elnevezett különdíjat kapott tanárával, *Becht Erikával* együtt, és a gálahangversenyen is játszott. *Medgyesi Zsolt* 3. díjban részesült, és megkapta a Magyar Zeneiskolák és Művészeti Iskolák Szövetségének különdíját. Tanára *Gergelyné Knapp Éva*. *Spengler Krisztina* és *Vida Mónika* szintén 3. helyezést ért el. Mindketten Becht Erika növendékei.

Március 22-én a Móricz Zsigmond Gimnázium aulájában adtak koncertet a Járdányi Pál Zeneiskola növendékei

Tanulni a mássággot

A Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségének (Sinosz) tagjai rendhagyó osztályfőnöki órák vendégeként jártak a Pitypang Utcai Általános Iskolában — tájékoztatta lapunkat Szabó Ágnes, az 5/a osztályfőnöke.

— Összesen hat osztályban szerveztünk rendhagyó tanítási órát március 19-én és 22-én, ahol a siketek világába tudtak bepillantani a gyerekek. A Sinosz célja, hogy a rendhagyó órákon ne csak beszéljünk a mássággról, a fogyatékosságról, hanem hogy megismertessék a fogyatékkal élők világát. A foglalkozásokat egy kedves és mosolygós fiatal siket lány vezette két társával. A gyerekek az első megilletődött pillanatok után önfeledten utánozták a halló sikettolmács jeleit, végezték a különböző játékos

feladatokat, s átvéve a siket vendégek vidám természetességét, önkéntelenül is halkabban beszéltek. Legszebben az egyik ötödikes fiú fogalmazta meg a mindannyiunknak tanulságos összegzést: „Azt hittem, a siket emberek mindig szomorúak, de most láttam, hogy olyanok, mint mi, vidámak, kedvesek, és beszélgetnek is, csak másként, mint mi.

na, akik ezek alapján dolgoznak (szabászok, kivitelezők), könnyen eligazodjanak.

Minden élményét megosztja mással?

Nem , de a jókat feltétlenül. Az öttalálatos nyereménytől például félnék, hiszen a megélhetés szempontjából könnyebbséget jelentene, viszont én imádok tervezni és tehetséges emberekkel együttdolgozni, egy-egy előadás kapcsán önmagunknak is meglepetést okozva megoldásokat találni. Jelenleg is folyamatosan dolgozom, nincs hétvége, nyaralás, téli szünet, síszünet, délután négytől szabadidő — szeretem ezt az állapotot.

Hivatásos látványtervezőként hogyan vélekedik a környezetünkről, a városról és annak lakóiról?

A magam részéről nagyon szeretem, ha valaki kitalálja magát. Ez lehet egészen extrém, de lehet közhelyes, szellemes is: a lényeg, hogy láthatom rajta, milyen ember rejlik belül. Az ilyen öltözködésű emberek olyanok, mint önmaguk esszenciái. Nem azt nézem, hogy divatos-e, hanem hogy jelentéssel, múlttal teli legyen. De minden szabály felállítása nélkül: szeretek ilyen *a-divathoz-nem-igazodó* embert látni, aki elhiteti velem az önazonosság hirdetésének fontosságát. A várossal kapcsolatban elfogult vagyok, mert imádom Budapestet. Nyilván láthatnám olykor szürkének is meg piszkosnak, de nem akarom. Szeretem a sokféleségét, és azt tudva, hogy ide jövök haza, nyilván könnyebb szeretni az angyalföldi kínai piacot is.

Bánk bán jelmezterve a készülő darabhoz

Erős szálak fűzik a II. kerülethez is.

Itt születtem, itt élnek a szüleim és a tizennyolc éves kisfiam, Kristóf is. Ebben a lakásban négy éve vagyunk, előtte a Pasaréti úton laktam húsz éven át, s azt megelőzően a Sövény utcában, ahol születésemtől éltem. Mindhárom lakásunk egy meredek kis utácskában (vagy közvetlenül mellette) épült Bauhaus-házban található. Ahányszor elutazom, mindig várom, hogy hazaérkezzem — ide a második kerületbe különösen jó érzés megérkezni. Az elmúlt években többször dolgoztam külföldön. Amikor Oslóban voltam, már az első alkalommal arra gondoltam, hogy az épületek, az utcák arányai, a városrész hangulata a szűkebb otthonomét tükrözi. Talán tudattalanul, de bárhol járok a világban, keresem ezt az érzést, ezt a tükröződést, amely az otthonosságot jelenti számomra.

PAPP ERVIN

GYAKORI PROGRAMHELYSZÍNEK

BARTÓK EMLÉKHÁZ
1025 Csalán út 29., tel.: 394-2100

BUDAI TÁNCKLUB
1027 Kapás u. 55., tel.: 201-7992

IBS SZÍNPAD
1021 Tárogató út 2–4., tel.: 391-2525, 391-2526

MILLENÁRIS PARK
1024 Fény u. 20–22., tel.: 438-5312

KÁJONI JÁNOS FERENCES HÁZ
1025 Szilfa u. 4., tel.: 392-5464

KLEBELSBERG KULTÚRKÚRIA
1028 Templom u. 2–10., tel.: 392-0860

MARCZIBÁNYI TÉRI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
1022 Marczibányi tér 5/a, tel.: 212-2820

VÍZIVÁROSI GALÉRIA
1027 Kapás u. 55., tel.: 201-6925

BUKET TÁRSALGÓ. **Április 10-én** 18.00: **Csillagaink nekünk tündökölnek...** Zene nem csak gyerekeknek. Zenével bemutat-

KIÁLLÍTÁSOK

Állandó kiállítások: **Ganz Ábrahám öntőmester életéről. Ajándékba kapott tüzes lovak. Vasalógyűjtemény.** Kerekesszékkel és babakocsival is bejárható, megtekinthető hétfő kivételével 9–17 óráig. (Öntődei Múzeum, 1027 Bem J. u. 20., tel.: 201-4370)

■ **ÁPRILIS 12-ig: Szamody Zsolt fotókiállítása a Menta teraszban.** Az itáliai Soave középkori falai veszik körül a kétszáz éves Castello Scaligero parkot. Szobrai egy groteszk zenekart alkotnak. A betévedő néman kószál, omladozó lépcsők és boltíves kapuk, málladozó falak között. A pálmalevelek ráborulnak a kertre, a borostyán mindent benő. Ezt a hangulatot ragadja meg Szamody Zsolt fotográfus, aki a modellfotózásról elkószálva talált e különleges helyre. (www.mentaterasz.hu, Margit krt. 14.)

■ **ÁPRILIS 15-ig:** Csáki László—Pálfi Szabolcs: **Agár — Projekt a Magyar Agárról.** Videóinstalláció. Nyitva keddtől péntekig 9–18, szombat, vasárnap 10–19 óráig. A belépés díjtalan. (Millenáris Park, C épület, Pixel Galéria)

■ **ÁPRILIS 21-ig: Enteriőr.** A XX. század legkiválóbb alkotóinak enteriőrművei. (HOME Galéria. II., Csévi u. 7., tel.: 200-4306, www.homegaleria.hu)

■ **ÁPRILIS 21-ig: Erzsi, Piri, Sári, Mariska, Rozáli, Ella, Bella, Juci, Karolina, gyertek vacsorázni!** Bukta Imre kiállítása a Godot Galériában. Nyitva kedd-péntek: 10–18, szombat 10. és 13. óra között. (1075 Madách út 8., tel.: 322-5272, www.godot.hu)

■ **ÁPRILIS 22-ig: Tavaszváró Hímes Csodák.** Kiállítás a Míves Tojás Gyűjtemény Múzeumi Intézmény kiállítási anyagából a Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeumban. Megtekinthető kedd kivételével minden nap 11–19 óráig. (1051 Szent István tér 15.)

■ **JÚNIUS 30-ig: „Play Art" — tendenciák napjaink képzőművészetében.** (Marczibányi Téri Művelődési Központ)

SZÍNHÁZ

IBS: ÁPRILIS 12-én 19.00: **Dumaszínház az IBS-ben!** (IBS Étterem). Km.: Badár Sándor, Csenki Attila, Szupkay Viktor. **13-án** 19.30: Guelmino Sándor—Mácsai Pál: **Mi újság, múlt század?** Történelmi játék egy részben. Rendezte: Widder Kristóf (IBS Kamaraszínpad). **14-én** 18.30: **Švejk vagyok — zenés sörözgetés egy derék katonával és a közönséggel.** Előadja: Mikó István (IBS Pub). 19.00: **Van, aki forrón szereti.** Filmvilágsikerek színpadon, a Szindra vizsgaelőadásában. **15-én** 19.00: Örkény István: **Macskajáték. 19-én** 18.30: **Dalok a falvédőről — irodalmi rock 'n' roll.** Előadja: Hajdu István, Szabó Jusztin, Haidu Gábor (IBS PUB). **19-én** 19.00: Vivaldi: **A négy évszak.** A Budapest Balett előadása.

BENEDEK Mary ipamüvész

JÓZSA Ágnes: Test-ék. = Kritika, 1991.4.sz. 47,p.

Szerepelt a fenti című kiállításon a Budapest Galériában s recenzens méltatja kiállított művét.

G H I V Ó

eti Bizottságának ülésére 1990. novem-
órára.

Müvészettörténeti Kutató Csoport Tanács-
u. 62. I. emelet/

pályázatok 1990.
thetők 14 órától a Kutató Csoport Tanács-

ber 13.

Németh Lajos s.k.

Benedek Mari, dinletterverő

Edward Bond darabjainak nyíregyházi előadásáról kénítette a dinletetet.

Csizmer Ildikó: Költészet és valóság 28

Új Tükör, Bp. 1986. nov. 2. XXIII/44

BENEDEK Mária iparművész

1991 7.56

Gy. Művészet

PENCK, A.

R.

9/11.56

VALAMI BŰZLIK THÁLIÁBAN

(Hamlet-bemutatókról)

Nagymonológjának kezdő szavait legalább annyian tudják, mint egy mosóporreklám szlogenjét. Azonkívül a pedigréje is minőségileg szavatolt, hisz ellentmondásos jellemének könyvtárnyi szakirodalma van, szavai megértésére tanszékeket alapítanak, és évszázadok óta minden valamirevaló színház bemutatta, és minden magára valamit is adó színész eljátszotta (legutóbb filmen a tinilánykedvenc, grüberlis akciósztár: Mel Gibson). Ha egy színház bemutatja a Hamletet, akkor minden bizonnyal úgy érzi, társulata művészileg arra a szintre jutott, hogy megbirkózhat a világirodalom talán legszebb, legfurmányosabban megírt drámájával, és rendelkezik olyan nagy formátumú színésszel, aki sikerrel próbálkozhat ilyen izgalmasan komplex személyiség megjelenítésével. Ünnep ez egy színház életében, nagyszerű erőpróba. Aztán eljön a premier napja, és – nem történik semmi. Áll egy fiú a színpadon, kezében koponya, és közben ő maga is lerágott csont. Sztereotip furcsaságával, jól fésült egzaltáltságával, halogatásaival és színleléseivel nem hús-vér ember, hanem embléma. Shakespeare-embléma, a kulturáltság, a jó ízlés, a költőiség letéteményese, vándordíj, amire büszke lehet a színház.

Miskolcon a Vígszínházba átszerződő *Szervét Tibor* jutalomjátékaként került színre a darab. Szervét nyűgös mosolyú, lefojtott, bágyadt intellektuelt játszik, de mintha finnyás távolságtartása nemcsak a drámai alak habitusának, hanem a színészi hozzáállásnak is alapja lenne. Végig kívül marad, céltudatosan visszafogott – de az eszköztelenségnek is megvannak a maga kliséi. Hiába teljesít eminensen, nincs belekényszerítve olyan helyzetekbe, amelyek lehetővé tennék, hogy bevált fogásait sutba vágva a nehezebben megszülető pillanatok tünékeny szépségéért a bizonytalant is felvállalná. Leplezetlen melankóliával vesz részt a játékban, mintha érezné, hogy ő is csak motívum, díszítőelem az előadásban: *Nagy Viktor* ugyanis nem a színészvezetésben, a jellem- és szituációelemzésben, hanem a kompozíciószervezésben élte ki ambícióit. A vendégrendező folyton változó tablóképek fukarul mozgatott főalakjainak „áriáiban" bontotta ki az előadást, melyben ezáltal fokozott szerephez jutott a vizualitás. *Benedek Mari* pazar jelmezeket, *Ferenczfy-Kovács Attila* monumentális, a teret valószínűtlenül kitágító díszletet tervezett ehhez. (A díszlet első ránézésre lenyűgöző, csak később derül ki, hogy mennyire afunkcionális: tagolatlansága miatt nehéz benne konzekvensen szcenírozni – a Polonius meggyilkolásakor behúzott függöny végképp érvényteleníti a teret –, másrészt a nézőtér felé vezető hidat egy vaskos oszlop tartja, amitől a jobb oldalon ülők nem láthatják a balközépen játszódó jeleneteket, ezért a szünetben mindenki igyekszik áttelepedni a másik oldalra, és egy vastag csíkban kiürül a nézőtér.)

A hagyományos felfogástól eltérő elemet csak egyet tartalmaz az előadás, de az annál elképesztőbb: Ophelia és Laertes incesztuózus viszonya. Laertes *(Horváth Lajos Ottó),* mielőtt elindulna Franciaországba, kergetőzik egyet húgával, aki kócosan, lenge ruhában úgy tesz, mintha menekülne, de mikor fogságba esik, önként osztogat csöppet sem testvéri csókokat. Ez a találmány néhány percre ébren tartja a figyelmet, de aztán annál nagyobb károkat okoz, hisz értelmezhetetlenné teszi Hamlet és Ophelia viszonyát. Szerencsére ez nem zavarja meg az Opheliát játszó *Orosz Annát,* aki ebben a lehetetlen helyzetben is képes – szinte egyedüliként – emberi hitelű alakításra.

A *Várszínház* Hamlet-előadásában is Ophelia vehető leginkább komolyan. *Juhász Judit* játékában odaadás, rebbenő félelem, zavar és feloldódás váltogatják egymást. Ebből a lelkiállapotból hitelesen következhet az összeomlás, a hatásosan megoldott őrülési jelenet. A címszerepben *Szakácsi Sándort* láthatjuk, és ha az nem zavarna, hogy kissé túlkoros Hamletként anyja kortársának tűnik (Gertrud: *Drahota Andrea),* az már nem kerülheti el figyelmünket, hogy fizikailag mennyire alkalmatlan egy ilyen intenzitású szerepre. Ő végül is rácáfol erre a nyomasztó látszatra, derekasan végigcsinálja az előadást, krónikus soványsága mégis óhatatlanul elvonja a figyelmet alakításáról. A párbajnál vagy amikor haldokolva lebotladozik a lépcsőn, legszívesebben becsuknánk a szemünk, de Ophelia molesztálása is groteszk erőlködésnek tűnik. Persze egy ilyen önemésztő, kolerikus figura esetében, mint Hamlet, lehetne hitelesíteni ezt a valószínűtlen törékenységet, de a rendezés ezzel nem számol, Szakácsi egy robbanékony, reneszánsz daliát próbál játszani, ám fölényével visszaélő szeretőnek és rettenthetetlen bajvívónak egyaránt siralmas.

A díszlet itt jobban bejátszható és itt is impozánsak a jelmezek, *Sík Ferenc* rutinosan lepörgeti az előadást annak a levédett virtuális rendezőpéldánynak a szellemében, ami évtizedek, de talán évszázadok óta hagyományozódik generációról generációra. De nem tesz hozzá semmit, nem felelteti meg a kornak, nem tölti meg élettel, gondolattal. Csak az előadás elején és végén nyomakodik az előtérbe egy váratlan rendezői ötlettel: az elején lehámoztatja, a végén újra beboríttatja az egész teret olyan fekete nejlonokkal, melyekkel a közutakon szokták a hullákat letakarni. „Valami bűzlik Dániában", de nem a királyi udvart beborító előkelő tetemektől – döglött az előadás.

A *Várszínház* Gyuláról adoptált produkciója, ez az avítt formanyelvű, terjengős mesedarab, a Nemzeti egyik legnézhetőbb produkciója, nem didaktikus és nem ízlésromboló. És ennek örülni kell. Miskolcon pedig nagyszerű dolog, hogy ilyen kiállításban és ilyen alapossággal állítanak színpadra egy klasszikust: az erővonalak világosak, a történet követhető, így az előadás hátborzongató sterilsége ellenére is sikerrel tölthet be bizonyos ismeretterjesztő funkciókat a diákbérleteken. Ennek is lehetne örülni. Csakhogy az unalmat semmiféle esztétikai vagy pedagógiai elvvel nem lehet igazolni! Rettentően unalmas mindkét előadás. Nem fűti át őket az alkotói tudatosság, a kimondás, a megmutatás vágya, az előadás formanyelvében és apró finomságaiban egyaránt megmutatkozó szenvedélyes, személyes világértelmezés. „Shakespeare darabját a létezés egyszeriségének fájdalma járja át" – írja a miskolci előadás dramaturgja, Forgách András. E transzcendens fájdalomnak nyoma sincs a Hamletekben. Nem felmutatnak, hanem reprezentálnak valamit. De a színház nem vitrin, különösen nem, ha az emberi lét végső dilemmáira nyílik alkalom rákérdezni benne. És ha még Shakespeare segítségével sem sikerül feltenni ezeket a kérdéseket, akkor minek összegyűlni a flancos, kivilágított házban? Maradjunk otthon, üssük fel a Shakespeare-összest, és láthatjuk: olvasva jobb.

TASNÁDI ISTVÁN

KRITIKA ALAPÍTVÁNY

*

SZÁMLA-SZÁMUNK MHB 207-11290

Alighanem valamennyi olvasónk számára közismert az, hogy minden kulturális lapnak rendkívül nagy szüksége van a legkülönfélébb formájú pénzügyi segítségre. A nemrég létrejött KRITIKA Alapítvány célja – miként a neve is mutatja – mindenekelőtt folyóiratunk megjelenésének támogatása. Hozzá bárki csatlakozhat, bármennyivel hozzájárulhat, s a befizetett összegek az érvényben levő jogszabályok szerint levonhatók az adóalapból. Nagyságától függetlenül minden segítséget köszönettel elfogadunk. Számítunk tehát lapunk olvasóira, barátaira, mindazokra, akik számára fontosak a KRITIKA által képviselt elvek és értékek. Mindazokra a személyekre és intézményekre, melyeknek nem közömbös a kulturális-szellemi élet nyilvánosságának sorsa.

KRITIKA ALAPÍTVÁNY

*

SZÁMLA-SZÁMUNK MHB 207-11290

1994/6

Benedek Mária álnév

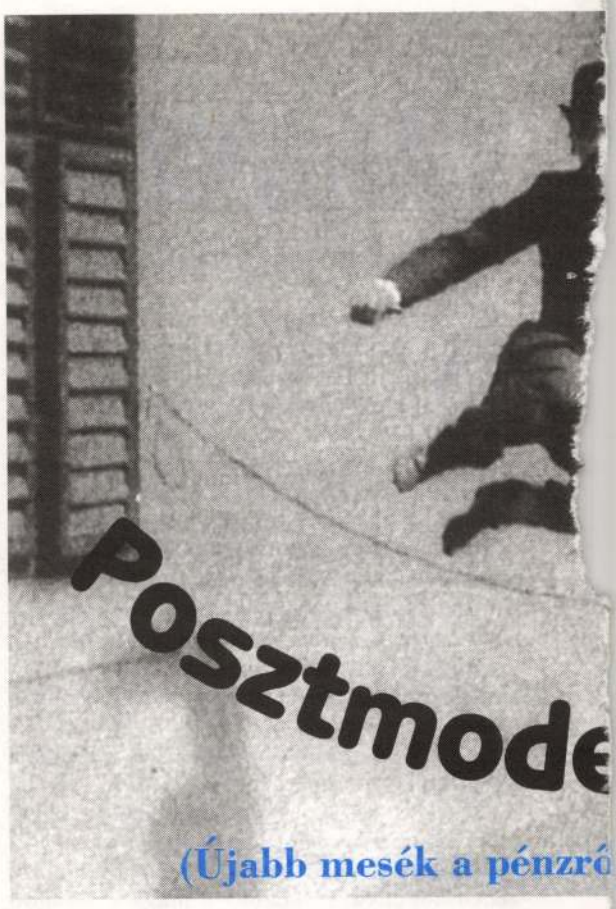

(Újabb mesék a pénzró

(Bevezető konfabula) Hongkong, március. A felhőkarcoló 21. emeletén iroda. Li úr (26 éves) ingujjban, fején automata telefon, szája előtt mikrofon. Előtte nyolc képernyő villog, rajtuk az európai, amerikai, ázsiai tőzsdék, bankok árfolyamainak adatsorai. A számsorok szatelliten érkeznek, és másodpercenként törlődnek vagy átíródnak – vásárlásokról, eladásokról. Az egyik épp diszkrét *bip-bip* jelet ad – 800 millióért vett japán jent jövő tavaszra; a másik valamivel később jelez, ugyanezt a 800 milliót Londonban lehet jól – 815 millió dollárért – eladni. A gép vár egy kicsit, majd kiírja a tranzakció teljesítését. Li úr nézi a képernyőket, telefonál, de ritkán avatkozik közbe: a komputerek maguk végzik az ügyletkötéseket: a francia kamatlábváltozásra köt határidős ügyletet Dél-Afrikával egy német bankon keresztül, fogad a kínai–amerikai kereskedelmi egyenleg három hónap múltán esedékes nagyságáról. Li úr csak akkor számol golyóstollával, mikor a középső képernyőn néhány új adat jelenik meg: ebből saccolja meg a mai „nyereményt". Dél van, Európában már bezárt, Amerikában mindjárt nyit a tőzsde, a szünet arra jó, hogy átmeneti kasszát csináljon, mit termeltek a komputerek. Valahol 40 milliónál tart a számsor, amiből még persze lejön az adó, a rezsi (Hongkongban magasak az iroda- és vonalbérletek), meg a három társ részesedése.

A kis iroda napi forgalma 4–5 milliárd dollár, ám Li úrnak csak 100 millió saját tőkéje van. Az is szerteszét lekötve. Egy éve még senki volt, ma – 26 évesen – a *derivát ügyletek* egyik guruja. Könnyen elképzelhető, hogy övé lesz Hongkong egyik legnagyobb brókerháza.

(Az új kaszinó) Derivátok, határidős opciók – egyre többet olvashatunk erről a legújabb mániáról, a pénz nélküli pénzzel való „játék" rohamos terjedéséről, a tekintélyes hozamokról. Arról a játékról, melyben milliárdos tétek forognak óránként szerte a világban. A derivát, ez az új „játék" minden korábbi pénzügyi eszköz sikerét felülmúlja: gyorsabban fejlődik, mint a bankszakma bármely egyéb ágazata.

Miről van szó? Korábban nyugalmasabb volt a bankok élete: a hagyományos betétfajtákon túl volt a részvény és volt kötvény. A részvény a tőzsdén játszott, a kötvény árfolyama is változott: mikor a részvényeké csökkent, a jónép átváltott a kötvényekre, és fordítva. Aztán pár éve robbanásszerűen terjedtek az úgynevezett határidős ügyletek, ahol nem hoci-nesze alapon megy az üzletkötés, nem pénzt, hanem ígéretet adok/kapok. Például azt mondom, hogy jövő tavasszal veszek 100 dollárt à 90 Ft-ért, és ezt a jövőbeli szándékomat szerződéssel (opció) biztosítom. Ha jövő tavasszal a dollár 100 Ft, akkor 10 Ft-ot kerestem az üzleten. Ha 80 Ft lesz, akkor buktam, a különbözetet kell megfizetnem. Olyan ez, mint egy „szerencsejáték".

De a játék nem állt meg ezeknél az egyszerű – korábban is ismert – határidős műveleteknél. Az opciót magát is el lehet adni akár aznap, sőt, az opcióra is lehet kötni opciót, az opció opciójának is lehet opciója stb. Ez a *derivát* – a határidős műveletek „leszármazottja", aminek ma már számtalan variánsa van. „Igazi" pénz nemigen szerepel az ügyletben, az akció egy későbbi – tényleges – folyamatra vonatkozik, amit azonban a játékos többnyire nem vár be: valójában senki sem akarja birtokolni azt a részvényt (valutát, kamatmennyiséget), amire opciója van, csak a különbözet haszna érdekes, ami – siker esetén – akkor realizálódik, mikor eladják a derivátot.

Mondom: ma már több száz derivát van forgalomban, talányos nevekkel, mint például *Caps, Collars, Swaptions, Floors.* Lehet fogadni a jen kamatlábának alakulására egy év múlva, a DAX-index (a német tőzsde árfolyamváltozásának) alakulására mához hat hónapra, a brazil valuta leértékelésének százalékpontjára stb. Olyan ez, mint mikor gyerekkorunkban játszottunk: fogadjunk, hogy a jövő héten két lyukasóra lesz, ha nem – fizetek két forintot, de ha nekem lesz igazam, te jössz nekem egy tízessel...

A derivátjáték persze bonyolultabb, és természetesen kockázatos is, de trükkös pénzügyi manőverrel minimalizálni lehet a rizikót. Illusztrációként folytassuk az előbbi – elemi – példánkat. Ha nem akarok bukni, saját opciómat egy *ellenopcióval* biztosítom be: mivel 100 Ft-os opciót kötöttem az éppen 90-en álló dollárra, az ügylettel egy időben kötök egy másik (eladási) opciót is, ami 89-re szól. Így aztán, ha a dollár árfolyama emelkedik, nyerek, ha azonban esik – amit nem szeretnék –, akkor sem megyek tönkre, mert alig fogok veszíteni. Az opció–ellenopció módszerével bebiztosítom magam. Ám a (primitív) példából az is kitűnik, hogy a játék fele névleges: hiszen *vagy* az opció, *vagy* az ellenopció fog bejönni, egyszerre mindkettő nem valósulhat meg: a játék fele fikció. De olyan fikció, ami, ha kellő nagyságrendben játsszák – igazi milliókat hoz...

Az opció és ellenopció viszonylag kis kockázattal jár, de nem is hoz sok profitot: jó esetben csak a kettő közötti különbség az enyém. Vaskos nyereséghez nagyobb rizikót kell vállalni. Ezért az igazán agresszív játékosok úgy dolgoznak, hogy nem kötnek ellenopciót, vagy az utóbbit alacsonyabb szinten tartják. Nagyobb kockázat – nagyobb nyereség.

Ezek az opciós és derivátüzletek a '90-es években robbantak be a pénzvilágba: néhány év alatt kiderült, hogy mindenki ezen a pályán akar játszani: nagybankok és spekulánsok, nyugdíjintézetek és brókerházak. A mai pénzvilágban ez a leggyorsabban fejlődő üzletág. (A német nagybankok derivátosztályai például 180 százalékos növekedéssel zárták a '93-as évet, míg „normál" tevékenységük csak 16–22 százalékkal fejlődött.) A derivát piacokon forgó tétek nagyságrendje ma már ötezermilliárd dollár (!) körül jár, plusz a hagyományosnak tekinthető határidős ügyletek nagyjából hasonló nagyságrendű mennyisége. Fantasztikus pénztömeg ez (Németország éves állami költségvetésének öt-nyolcszorosa), aminek ráadásul az a furcsasága, hogy a bankok főkönyveiben nem is szerepel: mivel nem valós, hanem fiktív pénzről van szó. *Igazi „posztmodern" játék* ez: a tétek olyanok, mintha pénz forogna, de csak *simulacrum, a hasonmás* szerepel az ügyletekben. Ugyanakkor az üzletfelek *mégsem csak játékpénzzel dolgoznak,* mert az ügyletsor végén nagyot lehet kaszálni vagy bukni – igazi pénzben.

A játékosok elsősorban az intézményes befektetők – nagybankok, biztosítótársaságok –, mert ebben a játékban nagy a kockázat, és – ugyanakkor csak nagy téttel lehet mamutnyereségre szert tenni. És a bankok egy részét a különböző illegális eredetű pénzek (adótörvények elől menekülő tőke, „mosodába" küldött maffiabevétel) kellő mennyiségű „felesleges" pénzzel töltötték fel. Emellett a nagy pénzintézetek rendelkeznek kellő információ- és adatbázissal, matematikai elemzőcsoporttal (a legnagyobbaknál 300–400 fő dolgozik e műveletek előkészítésén), így aztán nem csoda, ha e háttér segítségével mindenki másnál nagyobb eséllyel szerepelnek e *szerencsejátékban.*

Matematikai elemző munka és szerencsejáték? Lehetséges ez a házasság? Hiszen valamikor a rulettasztal mellett akadtak ilyen bolondok: képletekkel meg tuti módszerekkel ravaszkodtak, és mindig veszítettek. Ma megint így dolgoznak a nagybefektetők. A kifinomult analitikus eszközök a helyzet felmérésére, áttekintésére, tendenciák felfedezésére alkalmasak. Mivel azonban a derivatívák piacán való nagybani üzlet – szerencsejáték, ezért csak matematikai elemzési adatok – önmagukban – nemigen hoznak profitot. A nyeréshez még valami más is kell: kockáztatható tőke, „kreatív" fantázia meg üzleti érzék. Már csak azért is, mert ma már a piacot a komputerizált adásvétel uralja, szaknyelven: *program trading.* Itt a számítógép maga végzi az adásvételt egy-egy előre megadott értékhatár alatt, illetve felett.

Aminek azonban veszélyes következményei is vannak: egy-két perc alatt óriási mérvű eladási (vagy vásárlási) hullám indulhat el egy időben szerte a világban, és ezek a vásárlások mind ugyanabba az irányba mutatnak. Ami azt jelenti, hogy ezzel egy-egy eladási trend önmagát erősíti, azaz a sok-sok egyedi döntés összeadódik. A gyorsaság miatt a vásárlók/eladók nem is tudhatnak egymásról, tehát nincsenek abban a helyzetben, hogy kivonják magukat a pánik vagy a trend hatása alól –

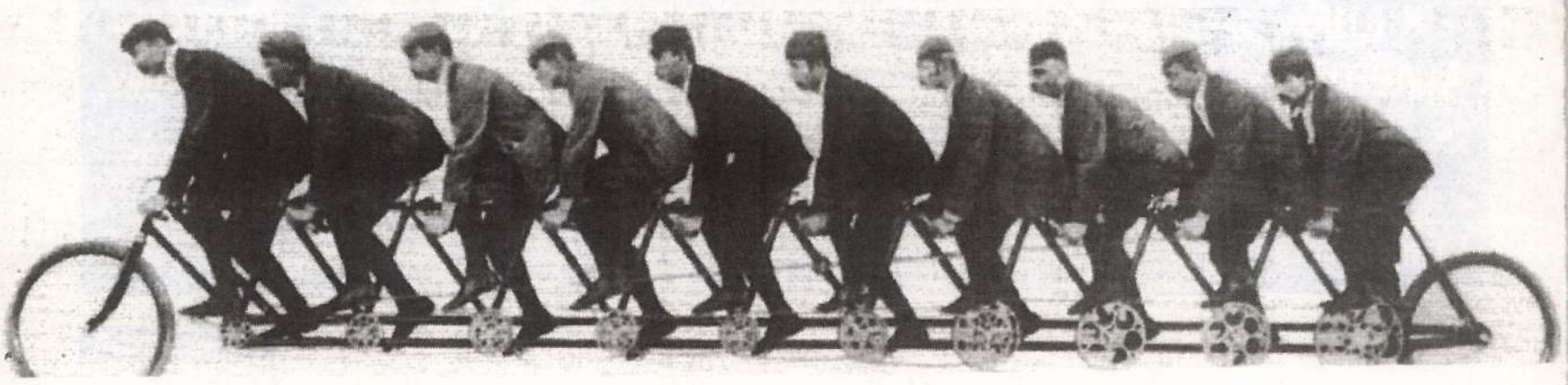

Benedek Mária (1960. márc. 16. –)

SzL 1994. 80-81.

jelzett időben Nagy-Britannia miniszterelnöke nő volt, s így aligh
hetünk a feleségéről. Következésképp a (9) leírás semmit sem jelöl. Nem lé
lete, sem azt nem állíthatjuk „róla", hogy a jelzett időben Párizsban tartó
sem azt, hogy nem tartózkodott ott. Ha valaki (8) igazságértéke iránt tudak
félrevezető lenne azt mondani, hogy ez a mondat hamis, azaz a szóban fo
mély a jelzett időben nem volt Párizsban. A becsületes válasz nyilván az,
akkori brit miniszterelnöknek nem volt – nem lehetett – felesége (hiszen n
és így „a feleségére" vonatkozó minden kérdés tárgytalan. Ezek alapján az a
tűnik értelmesnek, hogy (8)-at nem hamis állításnak minősítjük, hanem info
tartalom nélküli mondatnak, azaz olyan mondatnak, amely *nem fejez ki*

Tekintettel a most tapasztalt jelenségre, az esetleges logikai zavarok elk
érdekében bevezetünk egy (ideiglenes) kikötést:

Egy kijelentő mondatot csak akkor fogadunk el állítás kifejezőjének, ha a
szereplő tulajdonnevek és leírások mindegyike egy-egy individuumot jelöl
képp: Ha egy kijelentő mondatról föltesszük, hogy (igaz vagy hamis) állítá
ki, akkor egyben azt is föltesszük, hogy a benne esetleg szereplő individuur
egyértelműen jelölnek egy-egy individuumot.

Benedek Mátyás faszobrász

Csongrád Megyei Hírlap 1979 máj 29

Amatőr képzőművészek kiállítása Szentesen

Benedek M i k s a, festő. A Képzőművészeti Társulat 1909—10. évi téli tárlatán Kettős családi ház cz. rajzát állította ki.

Kiáll. tárgymutató.

O Benedek Márton

1910/11 I.

Ferkép zőmfőiskérk

67. l

MDK

Benedek Miksa

Kettős családi ház. Rajz

Műcsarnok 1909/10 téli kiáll. kat. 55.l.

MDK

Benedek Miksa

Kettős családi ház. Rajz.

Képzőm.Társ.1909/10.téli kiáll.kat. 55.l.

MDK

Benedek Miksa

Műcsarnok 1909/1910. téli kiáll. kat. 62.l.

Benedek Miksa

MDK

Benedek Miksa

Képzőm.Társ. 1909/10. téli kiáll. kat. 62.l.

BENEDEK NOÉMI

14. Magyar Textilbiennálé

Szombathelyi Képtár

1996 jún 14 – aug. 31.

Benedek Oszkár

Oszkár

*** A modern francia festők kiállítása a Nemzeti Szalonban.** A modern francia képzőművészeti kiállítás teljes anyaga csaknem *háromszáz* festmény, szobor és grafikai mü már megérkezett a Nemzeti Szalonba. A kiállítás rendkivül érdekesnek igérkezik nemcsak azért, mert husz év óta nem volt francia kiállitás Budapesten, hanem azért is, mert az uj francia művészek reprezentáns egyéniségei elsőrangu müveikkel fognak szerepelni. A festők közül *Matisse, Picasso, Braque, Friesz, Vlaminck, Utrillo, Rouault,* a szobrászok közül *Bourdel, Benedek* Oszkár, *Urdelle, Bernard, Saupique* és *Pompon* szerepelnek több kitünő munkával. A kiállitást Louis *de Vienne* francia követ felkérésére a kormányzó fogja ünnepélyesen megnyitni a diplomáciai képviseletek jelenlétében március 3-án.

Magyarság

1929 II 20

utalvány.

.....nak. címe:.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

ra által.....

.....ért

[redacted]

[redacted] fizetendő.

.....bélyeg.....nyugta.....bevonandó.

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

	Bevétel		Kiadás	
	Pengő		Pengő	

mda, Budapest.

Benedek Oszkár
szobrász.

— A modern francia kiállitás előkészületei megkezdődtek a Nemzeti Szalonban. A modern francia képzőművészeti kiállitás teljes anyaga csaknem háromszáz festmény, szobor és grafikai mü már megérkezett a Nemzeti Szalonba. A kiállitás rendkivül érdekesnek igérkezik nemcsak azért, mert körülbelül husz év óta nem volt francia kiállitás Budapesten, hanem azért is, mert az uj francia müvészek reprezentáns egyéniségei elsőrangu müveikkel fognak szerepelni. A festők közül Matisse, Picasso, Braque, Friesz, Vlaminck, Utrillo, Rouault, a szobrászok közül Bourdel, Benedek Oszkár, Urdelle, Vernard, Saupique és Pompon szerepelnek több kitünő munkával. A kiállitást Louis de Vienne francia követ felkérésére Horthy Miklós kormányzó fogja ünnepélyesen megnyitni a diplomáciai képviseletek jelenlétében március 8-án. A Szalonban folynak a kiállitásnak előkészületei.

Nemzeti Ujság
1929 II. 20.

utalvány.

.....nak. címe:.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

ra által.....

.....ért

[redacted]

[redacted] fizetendő.

.....bélyeg.....nyugta.....bevonandó.

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

	Bevétel	Kiadás
	Pengő	Pengő

omda, Budapest.

Benedek Oszkár
szobrász

— **Francia képzőművészeti kiállitás a Nemzeti Szalonban.** A modern francia képzőművészeti kiállitás teljes anyaga csaknem háromszáz festmény, szobor és grafikai mű már megérkezett a Nemzeti Szalónba. Körülbelül husz év óta nem volt francia kiállitás Budapesten. A festők közül *Matisse, Picasso, Braque, Friesz, Vlaminck, Utrillo, Rouault,* a szobrászok közül *Bourdel, Benedek Oszkár, Urdelle, Bernard, Saupique* és *Pompon* szerepelnek több kitünő munkával. A kiállitást *Louis de Vienne* francia követ felkérésére a kormányzó nyitja meg a diplomáciai képviseletek jelenlétében március 3-án.

Pesti Hirlap
1929 II 20

amvasutak igazgatósága.

Tisztázta: .....

Összeolvasta: .....

Kiadta: .....

Előirat száma: .....

Utóirat száma: .....

Összefüggésben ..... számmal.

Egyuttal elintézett szám: .....

Előterjesztés előtt

Benedek Otilia

A Stúdió talpig

A budapesti pedagógusok képzőművészeti stúdiója
1953-1963. Bev. Vajtai Aurél Bp. 1963.
37 o.

Benedek Ottilia
/Budapest/

Keszthelyi részlet /repr/
a keszthelyi nyári művésztelep anyagából

Rajztanítás 1969. V. 15.1.

Benedek Ottilia, művészettörténeti tanár a Ságvári Endre Gyak. Gimn.-ban tanít, Tanítványára, Orosz Gergelyre, munkáira figyelt fel, aki az idén érettségizik. Házi tárlatot rendezett tanítványának.

Benedek Ottilia: Házi tárlat.
Egyetemi Lapok, 1978. márc. 20.

megina

Benedek Pál

nepomegyei pap

1375 elitt

scriptor

l.

Magyar Könyvszemle

1879 135. l.

niniszterium számvevőségétől

---

zámv. sz.

Forster Gyula urnak,
orsz. bizottsága elnökének,
Budapest.

mber hó 4-én, 811. sz.a. kelt b.át-

al van szerencsém Sztehló Ottó bi-

falvai utiszámláját 33 K 60 f

Benedek Pál

kodex másoló

l.

Könyvkiáll. cuilek

9. l.

(Paulus Benedictus)

urch Annahme des Ihnen
d den Heftes der
Architekturwelt

ir diese unsere Kunstzeitschrift
ben wir uns, Ihnen beifolgend
bisher erschienenen Hefte
zu übersenden.
hiermit Ihrem Wunsche ent
t zu haben, andernfalls
Rückgabe der Hefte auf
r.

Hochachtungsvoll ergebenst

ERNST WASMUTH
ARCHITEKTURVERLAG, ARCHITEKTURBUCHHANDLUNG
UND KUNSTANSTALTEN G. M. B. H.

IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM

MŰHELYSAROK 1993 OKTÓBER
DE FORMA CSOPORT - IVÓEDÉNYEK
VÁLOGATÁS A SIKLÓSI KERÁMIA SZIMPOZION ANYAGÁBÓL

A hazai nagymúltú kerámia és porcelángyárak többségére sajnálatos módon jellemző, hogy termékeik zömét ma is a több évtizeddel ezelőtt tervezett, gyártott formák, dekorok alapján készítik. Egyfajta tehetetlenség ez, a már elismert, sikert aratott formákhoz való ragaszkodás az, melynek következtében érdektelenné, unalmassá váló produktumok tömege jött és jön létre.

A tenniakarás, az újat alkotás vágya hozta össze 1992/93 fordulóján azt a 12 keramikust, akik DeFORMA néven csoportot alakítottak. Összefogtak, hogy képességeikkel segítsék a magyar kerámiaművészet nehéz helyzetben lévő, ám igen fontos területének, a használati finomkerámiának a megújulását, másrészt a közös megjelenés adta előnyöket kihasználva növeljék tudásukat.

Rendkívül szerencsés módon támogatóul sikerült megnyerni a PÉCSI ZSOLNAY GYÁRat és a BARANYA MEGYEI ALKOTÓTELEPEKet, melynek eredményeképp júniusban egy hónapos szimpoziont tartottak Siklóson. Határozott programmal érkeztek. A szimpozion témája az ivóedény volt, az alkalmazott technika pedig a Zsolnay gyár úgynevezett porcelán-fajansz technológiája. A gyár a csoport rendelkezésére bocsátotta a szükséges nyersanyagokat, a siklósi Alkotóház pedig biztosította a feltételeket ahhoz, hogy a művészek az adott kereten belül teljesen szabadon tervezhessék, kivitelezhessék tárgyaikat.

A feszített munkával töltött négy hét alatt olyan edények jöttek létre, melyek egyrészt a legújabb művészeti irányzatokhoz is kapcsolódnak, s szellemiségükkel a Zsolnay Vilmosra oly jellemző újatakarás, alkotói szabadság megnyilvánulásai, másrészt egy rendkívül igényes kerámia technikának, a Zsolnay magastűzű porcelán-fajansz technikának értékes eredményei. És ez utóbbi fontos azért is, mivel közel száz éve, 1893 után, az eozin megjelenésével szorult ki a Zsolnay Gyár díszmű termeléséből a magastűzű fajansz, melynek szépségére, változatos gazdagságára véleményünk szerint napjainkban is szükség van.

A csoport egy kötetlen formában megvalósuló Zsolnay-DeFORMA Stúdió alapítását tervezi, melynek célja a gyár technológiájának megfelelő, a gyár számára is hasznosítható tárgyak létrehozása, másrészt kisszériás, magas szinvonalú, stúdió jellegű kerámiák készitése. Biztató, hogy a Zsolnay Gyár messzemenően elégedett az eredménnyel, s januárban újabb közös munka hívja Siklósra a csoport alkotóit, tavasszal pedig német, svájci és francia bemutatótermek várják az elkészült tárgyakat.

Sárkány József

Benedek Olga

BABOS PÁLMA - 2040 Budaörs Szamóca köz 1.

BENEDEK OLGA - 1076 Budapest Dózsa György út 58. T.: 141-31-31

BEDÉCS MÓNIKA - 1118 Budapest Gombócz Zoltán u. 18. T.: 166-23-59

DOBÁNY SÁNDOR - 7634 Pécs Sirály u. 8/A.

FARAGÓ TÜNDE - 1052 Budapest Városház u. 3-5. T.: 137-37-22

HAJDÚ ZSÓFIA - 1124 Budapest Kiss János altábornagy u. 57.

KÁDASI ÉVA - 6000 Kecskemét Katona József tér 6. T.: (76) 482-485

LÁZÁR ZSUZSA - 1126 Budapest Márvány u. 23. T.: 20-24-769

NAGY MÁRTA - 1204 Budapest Komárom u. 22.

TIHANYI ZSUZSA - 1025 Budapest Tömörkény út 7/A. T.: 1764-935

TURCSÁNYI JUDIT - 1051 Budapest Nádor u. 5. T.: 137-22-51

Benedek Olga

Kiállítás a Fészek Galériában

Magyar Nemzet 1987. V. 15.

Benedek Olga

Kiállítás München

Magyar Nemzet 1987. III. 14.

Benedek Olga

Loska Lajos: Kerámiagróteszkek. Kungl György művészetéről.

Évtizedünk az eklektikus művészet idejé. Az 1986-os kerámiabiennálén már megjelentek a posztmodern munkák (Dobány Sándor, Benedek Olga), a középgeneráciához tartozó Pázmándi Antal az idén készített eklektikus-posztmodern kerámia timpanondíszt.

Művészet, 1989., január, 42-old.

BENEDEK OLGA

1026 Budapest, Sövény u. 8.

1960-ban született Budapesten. **1984**-ben szerzett diplomát a Magyar Iparművészeti Főiskola Szilikát Tanszékének porcelán szakán, Schrammel Imre növendékeként.

JELENTŐSEBB CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK: **1985.** II. Országos Szilikátipari Formatervezési Triennálé, Kecskemét. **1986.** Fiatal Iparművészek Stúdiója kiállítás, Almássy téri Szabadidő Központ, Budapest; Jugend Gestaltet,. München; IX. Országos Kerámia Biennálé, Pécs; „Négyzet alakú sárga képek", Fiatal Művészek Klubja, Budapest. **1987.** „Manufakturális tárgyak", Fészek Galéria Budapest; „Ünnep" Fiatal Iparművészek Stúdiója kiállítás, Vigadó Galéria, Budapest; Handwerkskammer, Hamburg; Iparművészeti árubemutató, Printemps Áruház, Párizs; Jugend Gestaltet, München; Kerámia Biennálé, Faenza. **1988.** IV. Országos Szilikátipari Formatervezési Triennálé, Kecskemét. **1989.** Fiatal Iparművészek Stúdiója Ösztöndíj kiállítás, Ferencvárosi Pincegaléria, Budapest; A Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió kiállítása, Kecskemét; Fiatal Iparművészek Stúdiója kiállítás, Kalocsa–Pécs; **1990.** XI. Országos Kerámia Biennálé, Pécs; Fiatal magyar keramikusok kiállítása, Hamburg. DÍJAK: **1984.** Fiatal Iparművészek Stúdiója I. kiállítás, KISZ KB díj. **1986.** IX. Országos Kerámia Biennálé, a zsűri különdíja. **1990.** Canada Banff Centre ösztöndíja. MUNKÁK KÖZTULAJDONBAN: **1989.** Janus Pannonius Múzeum; Nemzetközi Kerámia Stúdió. Iparművészeti Múzeum.

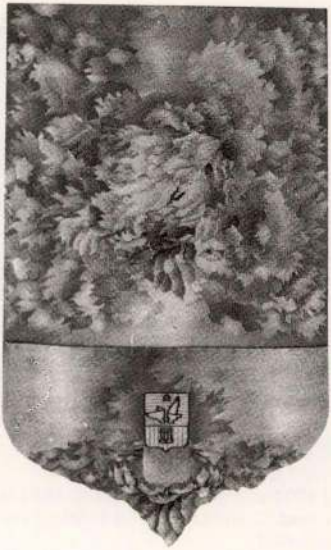

S. FARKAS ÉVA

2120 Dunakeszi, Barátság út 26.

1960-ban született, Nagykanizsán. **1984**-ben kapott diplomát a Magyar Iparművészeti Főiskola gobelin szakán, Plesnivy Károly növendékeként. **1985** óta a fóti 3. számú Általános Iskolában tanít.

ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSOK: **1984.** Dunakeszi. **1985.** Dunakeszi, Csurgó. **1986.** Göd. **1988.** Mezőkövesd. **1990.** Szombathely. JELENTŐSEBB CSOPORTOS KIÁLLÍTÁSOK: **1986.** Pedagógus művészek kiállítása, Városi Könyvtár, Dunakeszi. **1988.** X. Fal- és Textil Biennálé, Szombathely. **1989.** Fiatal Iparművészek Stúdiója kiállítás, Pécs–Kalocsa. **1990.** „A Rózsa Anna díj öt éve", Savaria Múzeum, Szombathely; „Magyarok Svédországban", Österbybrnks. DÍJAK: **1981.** a Magyar Népköztársaság ösztöndíja. **1984.** Nívódíj a diplomamunkára. **1987.** A „Fekete-fehér" pályázaton Idea nagydíj. **1988.** X. Fal- és Tértextil Biennálé, biennálé díj. MUNKÁK KÖZTULAJDONBAN: **1985.** Művelődési Minisztérium. **1988.** Vasi Volán Vállalat; Művelődési Minisztérium.

1990. NOVEMBER 16-TÓL
DECEMBER 16-IG

KOZMA LAJOS ÖSZTÖNDÍJASOK

FIATAL KÉZMŰVES IPARMŰVÉSZEK BEMUTATÓJA

A BEMUTATÓ A MŰVELŐDÉSI ÉS KÖZOKTATÁSI MINISZTÉRIUM TÁMOGATÁSÁVAL JÖTT LÉTRE AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN BUDAPESTEN.

II. ÉVFOLYAM

III. ÉVFOLYAM

A Kozma Lajos ösztöndíjat a Művelődési és Közoktatási Minisztérium azzal a céllal hozta létre, hogy támogassa a tehetséges, már önálló művészi tevékenységet folytató fiatal iparművészeket, akik számára így három éven át lehetőség nyílik a folyamatos, elmélyült alkotó munkára.

Terv: Kovács Péter Balázs

Felelős kiadó: Iparművészeti Múzeum Igazgatója

Benedek Olga, kerámikusművész 2.) Folytatás.
Ecsery Elemér: Alkotótábor és kiállítás Hollóházán.

4. Teáskészlet, porcelán, 1988.

Művészet, 1989., okt., 43-old.

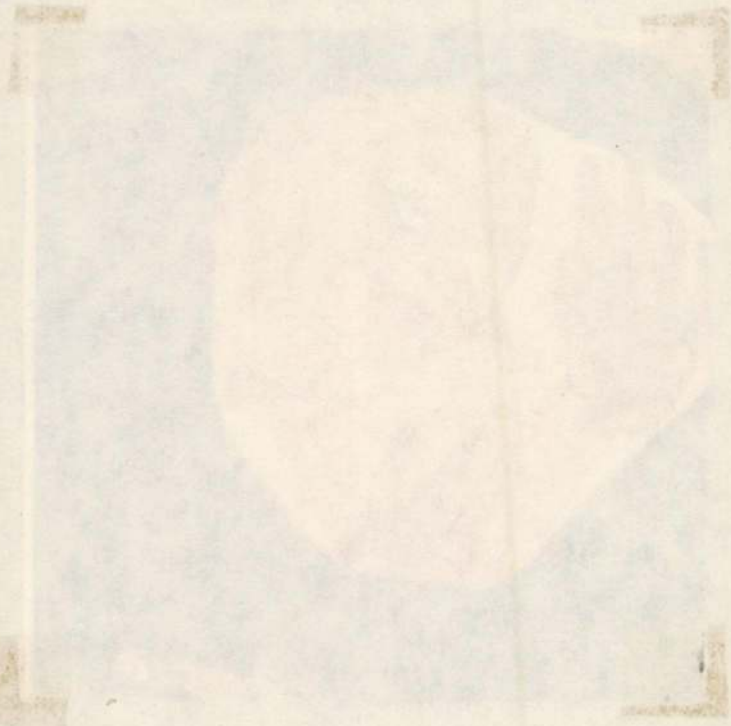

Benedek Olga, keramikusművész 1) Folytatás.

Ecsery Elemér: Alkotótábor és kiállítás Hollóházán

Az 1988 nyarán hat hétig tartó hollóházi alkotótábor, majd az ott készült munkák őrzi-téli bemutatása a Porcelengyár Múzeumában már jócskán mögöttünk áll. – A magyarok közül Benedek Olga, Császma József, Gulyás Katalin, Ludmány Mária, Sikota Győző, Turnyányi Judit kapott meghívást.

Benedek Olga: „Teáskészlet", porcelán, 1988. (repr.) Első látásra meghökkentett a teáskészlet, mivel a csészék megtört formája és ferdére alakított szája az öncélúság és funkcióellenesség érzetét keltei. Inni kellett az egyikből: alkalmasak az ivásra.

Művészet, 1989., okt., 42 – old.

BENEDEK Olga keramikus

FEKETE Judit: A kerámia egészen más : A kecskeméti stúdió munkájából. = Magyar Nemzet, LIV.évf. 114.sz. 1991 május 17. 11.p.

Bp., Vigadó Galéria, Kecskeméti Kerámia Stúdió kiállítása

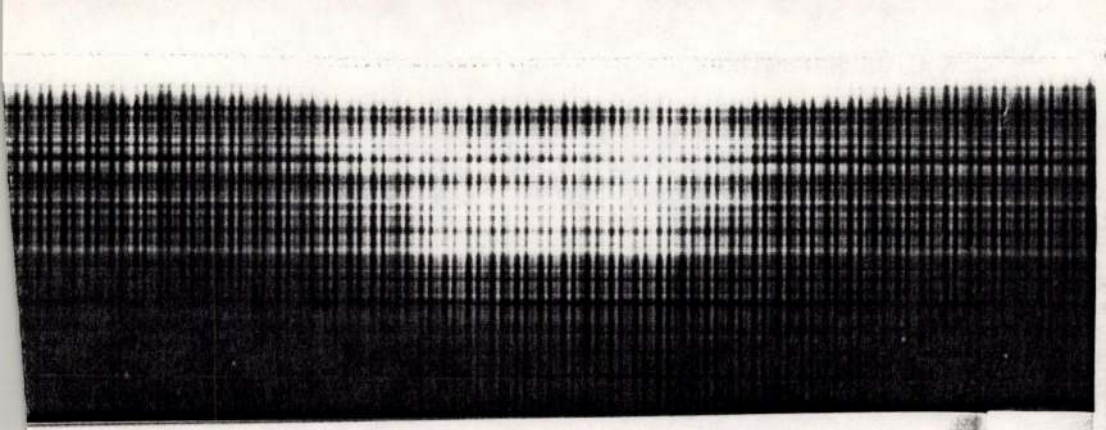

Benedek Olga ipm (keramia)

→ Lenesei Ida ipm

Művészet 1985/9/58

BENEDEK Olga keramikus

A Művelődési és Közoktatási Minisztérium és
az Iparművészeti Múzeum
tisztelettel meghívja Önt

a Kozma Lajos ösztöndíjat elnyert
kézműves iparművészek:

Balogh Edit
gobelintervező

Benedek Olga
keramikus

Nagy Márta
keramikus

Pápai Lívia
gobelintervező

Radnóti Tamás
belsőépítész

bemutatójára.

Megtekinthető egy hónapig,

1991. november 15.
és december 15. között.

Iparművészeti Múzeum
Budapest IX., Üllői út 33-37.

TOPIC 35
Drawing Lines

WordPerfect makes it possible for you to draw lines and create boxes. You can use these lines or boxes to separate tabular elements from each other, create organization charts, or draw boxes around text.

The line draw feature uses graphics characters in the IBM extended character set. On some printer fonts, these characters have been replaced with italic typefaces or foreign characters. To print line drawings, you must have the IBM extended character set in the font you are using. If your line drawings do not print, try changing fonts (see Topic 17).

To draw lines

1. Press **Ctrl-F3** to display the Screen menu.
2. Press **2** for *Line Draw* to display the Line Draw menu.
3. Select any of the menu choices described in Table 29 to draw and edit lines.
4. Press ↑, ↓, →, or ← to move the cursor.
5. When finished, press **F7**, **F1**, or **0** to remove the menu and return to the document.

TABLE 29
Line Draw Menu Commands

1 |	selects the character that draws single lines.
2 ||	selects the character that draws double lines.
3 *	selects the character that draws lines with asterisks or any other character specified with the 4 Change command.
4 Change	displays a list of additional characters that you can draw with. When you select a character, it replaces the asterisk on the Line Draw menu. Type the number of your choice and you return to the menu of line draw characters. You can also press **9** for *Other*. The prompt reads *Solid Character:*. Hold down **Alt** and type any character's ASCII code on the numeric keypad (see Topic 36).
5 Erase	erases lines when the cursor is moved through them.
6 Move	allows you to move the cursor around the screen without drawing lines or erasing them.

TIPS: Drawing Lines

- **If you draw vertical lines, you may find that when you print them, they print as broken lines**. To print them as solid lines, change the line spacing above them to .5 or the lines per inch to 8 (see Topic 19). Change the line spacing or lines per inch back to their original settings below the drawing.
- **You can copy or move sections of line drawings** with the rectangular block commands (see Topic 9).
- **You can search for, and replace, graphics characters**. When the prompt reads *Search*, hold down **Alt**, and then type the decimal equivalent of the graphic character.

Keramikus MKT

BENEDEK OLGA

Benedek Olga

1984-ben szereztem diplomát a Magyar Iparművészeti Főiskola Porcelán szakán, Schrammel Imre növendékeként. Tagja vagyok a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesületének, a Képző- és Iparművészek Szövetségének, valamint a Fiatal Iparművészek Stúdiójának.

Kiállítások:
1984 Fiatal Iparművészek Stúdiója kiállítása, Ernst Múzeum, Budapest
1985 III. Országos Szilikátipari Formatevezési Triennálé, Kecskemét
1986 FIS ösztöndíj kiállítás, Almássy téri Szabadidő Központ, Budapest
FIS kiállítás, Magyar Kultúra Háza, Berlin
Jugend Gestaltet, München
IX. Országos Kerámia Biennálé, Pécs
"Négyzetalakú sárga képek", Fiatal Művészek klubja, Budapest
1987 "Manufakturális tárgyak", Fészek Galéria, Budapest
"Ünnep", FIS kiállítás, Vigadó Galéria, Budapest
Handwekskammer, Hamburg
Iparművészeti árubemutató, Printemps áruház, Párizs
Jugend Gestaltet, München
Kerámia Biennálé, Faenza
1988 IV. Országos Szilikátipari Formatervezési Triennálé, Kecskemét
1992 Magyar Keramikusok Társaságának kiállítása, Csók István Galéria, Budapest
1993 DeFORMA csoport kiállítása, Parti galéria, Pécs

Díjak, ösztöndíjak:
1984 FIS kiállítás, Ernst Múzeum, KISZ KB díj
1985 Munka ösztöndíj, FIS
1986 IX. Országos Kerámia Biennálé, Pécs, Zsűri Különdíj
Kecskeméti Nemzetközi Kerámia Stúdió ösztöndíja
1988 II. Hollóházi Alkotótábor
Munka Ösztöndíj, FIS
Kozma Lajos ösztöndíj
1989 II. Hollóházi Alkotótábor ösztöndíja
1990 Canada Banff Centre ösztöndíja
1991 XIX. Siklósi Kerámia Szimpozion résztvevője
1993 DeFORMA Kerámia Szimpozion, résztvevője

Munkák köztulajdonban, közgyűjteményekben:
Janus Pannonius Múzeum, Pécs
Iparművészeti Múzeum, Budapest

Born 1960 in Budapest.
Studied porcelaine design from 1979 by Prof. Imre Schrammel at the Hungarian Academy of Applied Arts.
Graduated 1984.

Collective exhibitions:
1984 Exhibition of the Young Artists Studio, Ernst Muzeum, Budapest
1985 III.rd National Silicate Design Triennial, Kecskemét
1986 Jugend Gestaltet, München
Exhibition of the Studio of Young Applied Artists
Cultural Centre of Almássy Square, Budapest
National Ceramic Biennial, Pécs
"Yellow Sqare Pictures"
1987 Manufactural Objects, Fészek Gallery, Budapest
"Feast" Exhibition of the Studio of Young Applied Artists, Vigadó Gallery, Budapest
Handwerkskammer, Hamburg
Arts and Crafts Products Display
Printemps Store House, Paris
Jugend Gestaltet, München
Ceramic Biennial, Faenza
1988 IV.th National Silicate Design Triennal, Kecskemét
1989 Exhibitions of the Studio of Yuong Applied Artists, Ferencváros Gallery, Budapest
Exhibition of the International ceramic Studio of
1992 Exhibition of Hungarian Ceramists, Csók István Gallery, Budapest
1993 Exhibition of the DeFORMA Group, Pécs

Prizes and Scholarships:
1984 Prize of the Young Artists Studio, Ernst Museum, Budapest
1986 Jury' Prize of the National Biennal of Ceramists, Pécs
Scholarship of the Young Artists Studio
Scholarship of the International Ceramists Studio, Kecskemét
1988 Scholarship at the Hollóháza Porcelaine Factory
Kozma Lajos Scholarship
1990 Scholarship of the Canada Banff Centre for the Fine Arts
1991 Participant of the DeFORMA Ceramic Simposium, Siklós

Works in Public Collections:
Janus Pannonius Museum, Pécs

Benedek Olga; keromillus

L: Kun Éva

Vadas József: Gámpás cséreén

Élet és hadalom, Bp. 1986 júl. 25. 13. XXX/30

BENEDEK OLGA

Magyar Iparmű.

2003/4.

51. old.

Benedek Ottilia

GÁBOR István: „Hogy látva lássanak..." : Beszélgetés a vizuális nevelésről /Benedek Ottilia rajztanárral/ = Magyar Nemzet, LIV.évf. 85. sz. 1991. április 12. 11.p.

BENEDEK Ottilia

„Hogy látva lássanak...”

Beszélgetés a vizuális nevelésről

Ady verssorát azért választottam e riport címéül, hogy segítségével felkutassam: mit tehet az iskola a nevelés egyik legelhanyagoltabb területe, a vizuális kultúra javításáért.

Beszélgetőtársaim eddig az óvodában, az általános iskola alsó és felső tagozatán folyó vizuális nevelésről tájékoztattak. Most e témáról *Benedek* Otiliát kérdezem, aki a Képzőművészeti Főiskola elvégzése után a Németvölgyi úti általános iskolában tanított, majd 1976 óta a Trefort Ágoston Gyakorló Iskola vezető rajztanára.

Milyen vizuális kultúrával jönnek általában a fiatalok az általános iskolából a gimnáziumba? Milyen korábbi ismeretekre, készségekre számíthat a tanár, és mi az, ami még a középiskolában továbbfejleszthető?

— Vegyes a hozzánk jövő gyerekek készültsége és általános kulturális szintje. Az általános iskolában bizonyos értelemben *megtanulnak egy csomó dolgot, ami viszont a gimnáziumban újból sorra kerül.* Ez lehet jó is, mert már biztosan kérhető számon, ám ugyanakkor *sokaknak unalmas.* Kétségtelen, hogy az általános iskola arra számít: nem mindenki megy középiskolába, ezért olyan általános műveltséget kell minden tárgyból átadnia, amelyet nem feltétlenül szükséges a gimnáziumban megismételni. Ez meglehetősen nagy gond, ami abból is adódik, hogy *különböző felkészültségű* fiatalok jönnek hozzánk. Attól is függ ez, hogy van tanár, aki a műalkotások megtanítására helyezte a hangsúlyt az általános iskolában, és van, aki elsősorban a gyermekek *játékos szórakoztatására épít.* A legjobb, ha ezek *egyenlő arányban* érvényesülnek, bizonyos megtanítható anyaggal, bár az is kérdés, hogy nem volna-e jobb ez utóbbiakat áttenni inkább a gimnáziumba.

Itt, a gimnáziumban, a diákokat mi érdekli jobban: a manuális tevékenységgel, vagy az elméleti stúdiumokkal foglalkozás?

— Szívesen foglalkoznának festéssel, rajzzal, mintázással, ha erre a gimnázium első és második osztályában a heti egy órában lehetőségük volna. Ez a hiányérzet már a hetedik és nyolcadik osztályban kialakul bennük, amikor a hatodiktól kezdve, csökkentik az óraszámot. Ezért nincs sohasem befejezésérzésük, sikerélményük a munkában.

Mi lenne a jobb megoldás?

— Tízéves kortól tizennyolcig *egyenletesebben kellene felépíteni az óratervet és a tananyagot,* hogy az egésznek folyamata legyen. Most az a legfőbb gondunk, hogy *csak ötleteket vethetünk fel,* otthon befejezhető házi feladatokat aligha kaphatnak, sok egyéb elfoglaltságuk miatt. Ezért nincs meg a gimnáziumi rajztanításnak az a hatása, amitől a növendékek igényesebbek lennének a feladatok iránt, és jobban tudnák, hogy mit kellene csinálniuk. Ehhez nagyon kevés az idő...

Számíthat-e a gimnáziumi rajztanár valamiféle együttműködésre az általános iskolákban tanító kolégákkal? Kialakult-e ennek valamilyen szervezeti kerete?

— Nem tudok ilyen szervezett formáról.

Mi lehet ennek az oka?

— Működik az általános iskolai, a gimnáziumi, a szakközépiskolai rajztanárok munkaközössége, ezek általában külön tartják foglalkozásaikat. Én szerencsés helyzetben vagyok, mert ebben a nyolc évfolyamos gyakorló iskolában *önmagamat* folytathatom, ez azonban általában nem jellemző a tanárokra. Az együttműködés olyan formában működik, hogy a Magyar Rajztanárok Országos Egyesületében minden iskolafokozat képviselve van. Évenként egyszer *közgyűlést tartunk,* nyaranként az ország különböző tájain két-három napos konferencián vehetünk részt, meghívott előadókkal, a környék műemlékeinek megtekintésével, tanári munkák bemutatásával, gyermekrajz-kiállításokkal egybekötve.

Megítélése szerint, ez elegendő ennek a szerteágazó munkának az összehangolásához?

— Ha arra gondolok, hogy *sok helyütt nem szakos tanár tanítja a rajzot,* ez már olyan gond, ami eleve meggátolja a gyümölcsöző együttműködést. És ebből következnek a további problémák. A gimnáziumban főiskolát végzetteknek kellene rajzot tanítaniuk, de tudok olyan esetet, amikor a történelemtanár oktatja a művészettörténetet, és ez még nem is a legrosszabb megoldás. A Képzőművészeti Főiskola befejezése után viszont nem akarnak tanítani, mégha a képzőművészeti gimnáziumban gyakorolnak is, ahol pedig jobbak a körülmények, mert lazább az órarend, és kisebbek az osztálylétszámok. Ha ezek után egy átlagos gimnáziumba kerülnek, sokkal rosszabb helyzetet találnak, ami *maradék kedvüket is elveszi az iskolai munkától.*

Segíti-e a tanár munkáját a környezet, és az otthon esztétikuma, vagy nehezíti-e ezek hiánya?

— Most elsősorban az *új médiák megjelenésére gondolok,* amelyeknek megjelenése állandóan hat a gyerekekre, jól is, rosszul is. Fejleszti őket, mert kár lenne ezt tagadni, ugyanakkor bizonyos fokig rosszul is befolyásolja látáskultúrájukat, és negatív hatást fejt ki. *A televízió, a számítógépek időigényessége miatt türelmetlenek,* hamar akarnak például a rajzórán mindent befejezni. Itt vannak például szövőszékeink: ez lassú munkával jár, és *hiába látják hasznát, nem szeretik.* Az agyagozást jobban kedvelik, mert azzal gyorsan végezhetnek. Emiatt is a diákok környezetalakítása siralmas képet mutat. Példának említhetném az osztálytermeket, amelyekben nehezen tudják elviselni a nyugodt környezetet.

Ez miben fejeződik ki a vizuális szakember számára?

— Minden falra feltesznek valamit, szinte kitapétázzák, pedig idegesítő ilyen környezetben tanulni. Ez persze összefügg a mai képzőművészeti irányzatok túlzásaival, a sgrafittokkal, falfirkálással, ezt a hatást a tanulók ilyen módon érik meg. Csak ritkán tudják jól megválogatni, mi az, ami erre a célra megfelelő.

Akkor hadd kérdezzem meg én is: mi az, ami egy osztályterem díszítésére alkalmas lehet?

— Mindaz, *ami a jó ízlés határain belül marad,* de azt kicsit rendezettebben, és ne így, a falra hányva lehetne elhelyezni. Ezt kellene megtanulni.

Segít ebben az iskola?

— Ha kérik segítségünket, akkor megadjuk, de sajnos, ritkán kérik. Akkor szívesen megmagyaráznám — és ha lehet, meg is magyarázom —, nem feltétlenül jó egy osztályteremben, hogy a falon minden ott legyen, az utcatáblától a buszfeliratokig és a plakátokig, főleg, ha ez utóbbiak nem is mindig jók. Ez nagyon *zaklatott környezetet jelent,* bár az is lehet, hogy a gyermekeknek éppen ez az otthonos.

Ha már erre utalt: nem lehet, hogy ezt az ízléstelenséget éppen hazulról hozzák magukkal?

— Nem mindig, olykor éppen ez lehet az *ellenállás az otthon kialakult jó- és rossz ízléssel szemben,* talán ezt akarják, így ellensúlyozni. Bár az is igaz, sokszor a szülők megengedik, hogy úgy alakítsák, „*szépítsék*” a szobájukat, ahogyan ők szeretnék.

Ezek szerint, következtetni lehet a gyerekek iskolai „dekorációiból”, „faldíszítéseiből” az otthoni hatásokra is?

— Régebben, az általános iskola nyolcadik osztályában, egy *szoba makettjét* rendeztettem be, ebből sok mindent meg lehetett tudni. Ezeket megbeszéltük, és az osztálytársak is nagyon jókat mondtak egymásnak. Amióta azonban heti egy óra a rajz, sok egyéb mellett erre sincs lehetőség. A gimnáziumban ezt úgy lehetne folytatni, hogy a *művészettörténet szorosabban kapcsolódnék a tárgyhoz,* amelynek már a címe is rossz: rajz és műalkotások elemzése. Aki művészettörténetből, mint választható tárgyból felkészült például érettségire, nem biztos, hogy jól rajzol.

Mi lehetne a tárgy mostani elnevezésén belül a helyes arány?

— Ez iskolánként változó. Általában az első két évben több a rajz és kevesebb a művészettörténet, a harmadikban — illetve a mi gyakorló gimnáziumunkban, a negyedikben is — *több a művészettörténet, mint a gyakorlati feladat.* Történelemből, irodalomból úgyis kapnak ilyen stúdiumokat, ez a rajzórákon megismétlődik. Ezt időpocsékolásnak tartom.

Tekintettel arra, hogy ezeknek az ismereteknek, ide értve az éneket is, különleges személyiségfejlesztő erejük van, milyen megoldást látna helyesnek a rajz és a művészettörténet arányainak jobb kialakítására?

— A tanulóknak *szabad választási lehetőséget kellene adni* arra, hogy mivel kívánnak inkább foglalkozni. Így érdeklődés szerint meg lehetne bontani az osztályt, és akkor jobban tudnám korrigálni a rajzokat is, hiszen ilyen osztálylétszám mellett végig sem tudom egy óra alatt járni őket. Adódnék még egy megoldás: a szakkör, elsősorban azoknak, akik ilyen pályára készülnek. Ez azonban olyan anyagigényes, hogy fenntartására *nincs pénze az iskolának.* De nem csak ezt említem: amióta itt vagyok, könyörgök egy rajzteremért, ám egyszerűen nem tudtak eddig még helyet biztosítani a rajztanítás számára, a fotó- vagy videolaboratóriumról nem is beszélve. Pedig nagyon sok gyereknek van otthon ilyen felszerelése, csak a velük való manipulációhoz és az általuk történő kommunikációhoz nincs megfelelő berendezésük. Tudom azonban, hogy ez is roppant költséges volna. Marad a vágy...

Mégis, ebből a szorongatott helyzetből lát-e valamiféle kiutat annak érdekében, hogy a továbbtanulni szándékozók, de a mindennapi életben elhelyezkedők is a mostaninál gazdagabb vizuális kultúrával hagyják el a gimnáziumot?

— A gyermekeket valamiféle varázserővel kellene ránevelni a vizuális kultúra megbecsülésére, aminek ne is legyen rajz a neve. Nem rajzolni kellene megtanítani a gimnazistákat, hanem a *látvány szeretetére.* Nem az elsősorban a középiskola feladata, hogy rajzolni tanítson, hanem a környezet megszépítésére neveljen. Ehhez viszont *emelni kellene a rajzórák számát,* felismerve a *vizuális kultúra* egyre növekvő jelentőségét a mindennapi életben. Ezt annak ellenére mondom, hogy tudom: más tárgyak tanárai is hasonló gondokkal, óraszámhiánnyal küzdenek.

Gábor István

Az utókor inspektora

Higgadt nyomozás

A Püski Könyvesházban tegnap mutatták be *Marafkó* László könyvét, *Az utókor inspektorát.*

— Irodalmi barangolások ezek az írások a jelenben és a múltban, s jó részük lapomban, a Magyar Nemzetben jelent meg — mondja a szerző. — Jó néhány riport magyar és külföldi írók lakhelyét, itteni és külhoni nyomait kutatja, s ennyiben folytatása korábbi könyvemnek, az *Irodalmi sétá*knak. Az utóbbival kapcsolatban kellemes meglepetés, hogy az idei felsőoktatási felvételi tájékoztató is ajánlott irodalomként javasolja a magyar szakra jelentkezőknek. Először öt évvel ezelőtt szerepelt így ebben a kiadványban. Ez akár azt is jelezheti, hogy az értékekre figyelő újságírás hosszabb életű lehet annál, amire a napilap kárhoztatná. Vannak az új kötetben az elmúlt húsz évben készült interjúk írókkal, valamint, tárcák, amelyek egy-egy már lezárult avagy éppen alakuló életműhöz szolgáltatnak érdekes adalékot. A harmadik fejezetét pedig olyan „irodalomtörténeti krimik” alkotják, amelyekben higgadt nyomozással írók családi titkainak vagy kéziratoknak eredtem a nyomába. Ebben az értelemben érezhettem magam néha az utókor „inspektorának”.

— *Miért szerzői kiadásban jelent meg ez a könyv?*

— Egy ideig a közlés ígéretével bent volt egy kiadónál, ám végül terjesztési okokra hivatkozva visszaadták. Alapítványi és egyéb segítség nélkül nem vágtam volna bele a saját kiadásba, így viszont érdekes kirándulás volt a kiadás-nyomda-terjesztés mai világába.

(sz-ó)

Jean Anouilh Szeret, nem szeret... című Magyarországon eddig nem játszott komédiáját mutatja be a kaposvári Csiky Gergely Színház április 19-én, pénteken, Jordán Tamás rendezésében, Molnár Piroska és Helyey László főszereplésével. Barta András fordításában.

●

A költészet napja alkalmából Balatonszárszón, a József Attila szobránál rendezett ünnepséget követően csaknem száz diák mérte össze tudását a József Attila szavaló- és a Kazinczyról elnevezett Szép magyar beszéd versenyen. Lillafüreden a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei és a Miskolc városi önkormányzat, valamint a Magyar Írók Szövetsége északmagyarországi csoportjának képviselői helyeztek el koszorút József Attila emléktáblájánál.

△

A pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem irodalomtörténeti és irodalomelméleti tanszéke és a Magyar Irodalomtörténeti Társaság szervezésében kétnapos tudományos konferenciát rendeznek *Paradigmaváltás (?) az 1920—30-as évek lírájában* címmel április 12—13-án a pécsi Művészetek Házában.

Magam

Z. J. gépmester emlékére

Üvege szürke. A rátelepedett port csak néhol szakítja meg a páracseppek útja az ablakpárkány felé. Szeretem ezt a piszkot, úgy fogadom el, amióta tolószékben ülök, akár a bort hajdanán: tisztán.

Itt ülök, csaknem tíz éve, és nézem, mi van odakint. Többnyire közönyösen bámulok. Pedig igazából már csak ez az ablak fontos. Vicces emberek nevezik ezt nagy találmánynak, aminek segítségével keresztül lehet látni a falon. Így igaz. Keresztüllátok a falon, látom a házakat, az embereket és leggyakrabban az üres utcát. De azt senki sem mondja meg nekem, hogy ezen az ablakon befelé is lehetne látni, nem csak kifelé.

Postásom említi, sok öreg van, akik földszintjeiken hozzám hasonlón ülnek az ablakok mögött. Sok? Én magam is sok vagyok. S már a harmadik portán jár a postás, mire felsikolt bennem a tiltakozás: nem vagyok öreg és nem vagyok egyedül. De hirtelen visszaemlékezem, hogy milyen furcsán hangzott amikor először mormoltam magam elé, hogy nem vagyok magam...

Azóta már háttal ülök magamnak. Derekamat nekitámasztom tegnapi énemnek. Jólesően melegít. De amikor a holnapomra támaszkodom, az hideg, jéghideg. Mint jégből olvadt tócsa, csillogok majd a padlón. Én — és magam ülünk ebben a voltam és leszek állapotban és mintha ügyet sem vetnénk egymásra.

Az ablakon túl: a világ. Szél jön, zápor, aztán csend. Lányok beszélgetnek az ablakom alatt. Egyikük újságot ejt a járdára, a szél lapozza. Alig ismerek rá. Új papír, új technika. És persze új gépeken a nyomda új gépmesterei. Az az ódon magasnyomású rotációs gép is úgy eltűnhetett, mint testem alsó fele azon az éjszakán.

Egyre szürkébb az ablakom. Nézem az est fényeit és mint legtöbbször, semmi nem jut az eszembe.

Csak az, hogy éhes vagyok. A folyosón a nővérek csörömpölnek a vacsorám edényeivel.

Elekes Gábor

— **Irodát nyitott Budapesten a Magyar Szó,** a jugoszláviai magyarok itthon is ismert napilapja. A határon túli magyarság valamely sajtóorgánuma most először küldött állandó tudósítót Budapestre. A Magyar Szó magyarországi tudósítóját, Csorba Zoltánt, csütörtökön fogadáson mutatta be a szakma és a közélet képviselőinek a jugoszláv nagykövetség és az újvidéki lapszerkesztőség.

Ki tud róla?

Keresi családja SERDIÁN MIKLÓS GYÖRGYÖT, 37 éves, 176 cm magas, barna hajú. Március 14-én idegorvoshoz ment és azóta ismeretlen helyen tartózkodik. Értesítést az 1-552-759 vagy 1-650-670-es telefonon kérünk.

— **A Pulitzer-díjat** — a legmagasabb amerikai újságíró-elismerést idén John Updike kapta Rabbit-regénysorozatának új darabjáért (ő másodszor részesült ebben a díjban), és Neil Simon a világszerte ismert színműíró a Broadway-n most futó Eltévedt Yonkersben című darabjáért (ő 65 évesen most először kapta meg ezt a jutalmat). Elnyerte még a díjat Jim Hoagland, a The Washington Post szemleírója az iraki háborúról szóló írásaiért, valamint Carlyle Murphy, ugyane lap másik munkatársa, aki az irakiak által megszállt Kuvaitban készített riportokat. A másik külpolitikai díjat Serge Schehmann, a The New York Post munkatársát jutalmazták a német egyesülésről írt riportjaiért. Hoagland egyes írásait a magyar olvasók is ismerik, Schmemann pedig alkalmanként Budapestről is tudósított.

— **A lóversenypályák** működése ismét zavartalan az Állami Vagyonügynökség és a Magyar Lóverseny Közös Vállalat megállapodása alapján.

— **„Az év sajtóbirdetése '90" pályázat díjnyertesei:** színes kategóriában: Sorozat-díjat kapott a „Mystic" sorozat. I. díj: IBM „Sok sikert Magyarország"; II. díj: Étlapkalauz, fotókalauz; III. díj: Colonia hirdetés (többet, mint legtöbben); III. díj: TVK a változás vonalában. Fekete-fehér kategóriában: Sorozat díjat kapott a Controll hajó sorozat. I. és II. díjat a zsűri nem osztott ki. III. díjat kaptak: 1. McDonald's munkatárstoborzás című pályázata; 2. Dunaholding (Két perc nem hosszú idő...) c. pályázata, 3. Synapidis grafikai pályázat. A szimpózium közönségdíját az Étlapkalauz, Fotókalauz c. pályázat nyerte.

— **Az Atlantisz** sikeresen leszállt csütörtökön, közép-európai idő szerint délután egy kaliforniai légi támaszponton. Az amerikai űrrepülőgép hatnapos útján sikerrel tett eleget fő feladatának — pályára állította a több, mint 600 millió dollár költségű, Gamma sugár nevű csillagászati obszervatóriumot. A Föld légkörén kívül keringő műszertől páratlan felvételek továbbítását várják a csillagászok a világűr eddig ismeretlen mélységeitől.

— **A Püski Kiadó** és a Budapesti Ismeretterjesztő Társulat szervezésében mutatják be Esterházy Lujza: Szívek az ár ellen című kötetét 1991. április 12-én, pénteken este 7 órakor a Kossuth Klubban (Budapest VIII., Múzeum u. 7.). A szerző a neves szlovákiai magyar politikusnak, gróf Esterházy Jánosnak állít emléket. A könyvet bemutatják: Esterházy Alica, Surján László miniszter, a KDNP elnöke, Entz Géza államtitkár, Kiss Gy. Csaba irodalomtörténész, Püski Sándor könyvkiadó. Az est házigazdája: M. Kiss Sándor történész.

A POSZTSZTÁLINIST

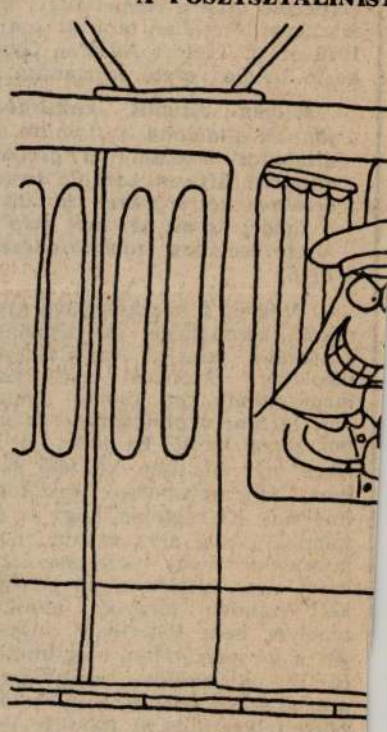

— A Lenin körút következik..

— **Göncz Árpád** köztársasági elnök az érintett önkormányzatok kezdeményezésére, a belügyminiszter előterjesztése alapján: Jászárokszállás, Hajdúhadház, Téglás községeknek 1991. május 1. napjával városi címet adományozott.

— **A magyar—osztrák határon** a jövő hétfőn az október 15. óta tartó téli szünet után újra megnyílik a Fertő tó melletti átkelőhely Pamhagen (Pomogy) és Fertőd, valamint Mörbisch (Fertőmeggyes) és Fertőrákos között. A Pamhagen—Fertőd határátkelő helyet a napokban aláírt magyar—osztrák megállapodás alapján július 1-jétől kezdve autósok is igénybe vehetik.

— **Több, mint ötezer határsértő,** pontosan 50 ország 5197 állampolgára sértette meg a magyar államhatárt az év első három hónapjában, közölte Zubek János alezredes, a BM Határőrség szóvívője. A határőrség szerint a határsértők háromnegyede — 3928 személy — román állampolgár volt. Második helyen a pakisztániak állnak, 278 illegális határátlépéssel. Magyarokat 128 alkalommal fogtak el az államhatáron. A legtöbb határsértőt közel 3 ezret az osztrák határszakaszon fogtak el, s ez arra utal, hogy a legtöbben olyan gazdasági menekültek, akiknek nem sikerült nyugati országokba vízumot kapnia.

— **Vámudvar** kezdte meg működését Zalaegerszeg északi városszélén a Ságodi úti telephelyen, ezer négyzetméter raktárterületen a Pannonex Kft. vállalkozásában.

A televízió és a rádió műsora

TV1 — KERAVILL

9.08 Műsorismertetés 9.10 Képújság 9.15 Tévétorna 9.20 Kanton utcáin. Kínai dok.-film (ism.) 9.50 Lottósorsolás 9.55 Nancy Wake. II/2. 16.33 Műsorismertetés 16.35 Déli videoújság 16.45 Stiri 16.50 Műsorajánlat 16.55 Népdalkórusok 17.00—19.00 Péntek délután 19.10 Esti mese 19.30 Híradó 20.05 Dallas 20.55 A hét műtárgya 21.00 Panoráma 22.00 Penn és Teller, a komikus duó 22.30 A CPB bemutatja: Kizökkent világ 24.00 Híradó 3. 0.15 Antenne 2. Híradó

TV2

17.15 TV2 17.45 Dominó 18.00 Telesport 18.25 Gyerekeknek 18.48 TV2 19.00 Gyönyörű november. Olasz film (ism.) 20.30 TV2 Benne: Az űrhajózás napja 21.00 Híradó 2. 21.20 TV2 21.30 Pop-reál 22.00 Napzárta 22.45 Átjáró élet és halál között. Francia tudományos-fantasztikus film 0.05 TV2

SKY-EUROSPORT

17.30 Agárverseny 18.30 Ki a világ legerősebb embere? 19.00 Amerikai futball 20.00 Vitorlázás 21.00 Pankráció

SUPER CHANNEL

19.30 Richard Diamond. Bűnügyi filmsorozat 20.00 Helyőrség Maroccóban. Amerikai western 22.20 Egyveleg 23.30 Dzsesszkoncert

TV5

18.20 30 millió barát 20.00 Úton-útfélen 21.35 Sztárok a címlapról 23.55 Hotel

SAT1

16.45 Ellenségek életre-halálra 10.00 A dezertőr játszmája. Angol kémfilm 22.00 Gyilkosság rendelésre. Amerikai játékfilm

RTL

20.15 Airwolf 21.15 A wörthi-tavi kastély 22.15 Sípjel — focishow 23.20 Tutti-frutti. Erotikus játékshow

SZLOVÁK/1.

20.00 Szibéria... (dok.-film) 20.35 Gyermek, akit Jézusnak hívtak (Olasz tévésorozat) 22.05 Események, kommentárok 22.35 Három festő (Goya) dok.-film

SZLOVÁK/2.

19.50 Anorexia mentalis (tévéfilm) 22.00 Privát club

OSZTRÁK/1.

18.30 A boldog család 20.15 Két férfi, egy eset 21.15 Híresség ek főzőcskéznek 21.35 Gyilkos lövés

OSZTRÁK/2.

20.15 Fejek. Barkochba 22.25 Tévéhíradó da capo 22.30 Ken Russell's Crazy Picture Show 23.35 Gothic. Angol film

SZOVJET

17.15 Nemzetközi tévéfesztivál a 20 éves Gagarin-évfordulóra 19.45 A tévéfesztivál folytatása 21.00 VID-műsor 23.20 Scherlock Holmes és Watson doktor kalandjai

KOSSUTH

9.05 Napközben 11.30 Párbeszéd egy ablaknál 13.05 Zenei ábécé 14.40 Népzenetár 15.05 Magyar írás 16.15 Hangoló 19.41 A Kaláka együttes felvételeiből 20.05 Hogyan pótoljuk a kárt? 20.35 Operaáriák 22.30 Új dzsesszfelvételeinkből 23.49 Én csak egy buta nő vagyok

PETŐFI

8.05 Az izraelita felekezet negyedórája 8.20 Rivaldafényben 9.03 Csillagok parádéja 10.05 Idősebbek hullámhosszán 11.03 Pop-meccs gála '91 12.00 Nóták 13.03 Pophullám 14.00 Péntektől péntekig 17.00—19.00 Rádióma 19.03 Kölyökrádió 19.30 Mozimagazin '91 április 20.15 Filmpremier 21.03 Nóták 21.30 Cigányfélóra 22.00 Látogatás a múltunkban 23.10 Póttarisznya

BARTÓK

9.10 Zenekari muzsika 9.50 Operába hívogató 10.50 Két kvartett 11.38 Zámbó István vezényel 12.05 Az Angol Barokk Szólisták játszanak 13.00 A hadifogság logikája 14.00 Ferruccio Busoni-ciklus 14.39 A régi szenvedély 14.45 Beethoven: Fidelio 16.59 Prokofjev nyomában — a Szovjetunióban 18.00 V materinskom jazyku 18.20 In limba materna 18.40 Na maternjem jeziku 19.05 In der Muttersprache 19.25 Otto Klemperer vezényel 20.40 Hová kerül a Képes-gyűjtemény? 21.00 Kamarazene korabeli hangszereken 22.00 Hangverseny-különlegességek 23.10 Muszorgszkij operáiból 0.10 Összkiadás 1.07 Fúvós kamarazene

Most a TOSHIBA KÉTKAZETTÁS SZTEREO RÁDIÓS MAGNÓ 12.100 Ft helyett 8.400 ft-ért kapható a KERAVILL **szaküzleteiben amíg a készlet tart.**

— **HALÁLOZÁS:** Mély fájdalommal tudatjuk, hogy **Nagyné Horváth Éva,** a Nádor utcai 510ées gyógyszertár vezető gyógyszerésze 1991. március 19-én, súlyos betegség után elhunyt. Temetése 1991. április 19-én 15 órakor lesz a Farkasréti temetőben, római katolikus szertartás szerint. Gyászolják: férje, fia, édesanyja, testvére és szerettei. Nagyné Horváth Évát a Pharmafontana Budapest Gyógyszerellátó Vállalat saját halottjának tekinti. Emlékét örökké megőrizzük. X

— Mély megrendüléssel tudatjuk, hogy **Csánk György** 1991. március 25-én rövid szenvedés után, életének 86-ik évében elhunyt. Végső búcsút 1991. IV. 16-án fél 11 órakor veszünk a Rákoskeresztúri temetőben. X

— Tudatom mindazokkal, akik ismerték férjemet, **Gárdos Andrást** (Mogyoród, Vasút u. 4/A, 2146), hogy április 1-jén meghalt. Hamvasztás előtti búcsúztatása április 16-án 14.30-kor lesz a Rákoskeresztúri temető ravatalozójában. Minden értesítés helyett. Gárdos Andrásné szül. Majdányi Eszter. X

— Fájó szívvel tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették **özv. Vajda Györgynét,** hogy folyó hó 11-én, a Farkasréti temetőben helyeztük örök nyugalomra. A gyászoló család. Cím: Rátkai Jánosné, 1027 Bp., Varsányi J. u. 8. X

— **Fried Oszkárné** sz. Andor Éva 1991. március 1-jén, 81 éves korában váratlanul elhunyt. Kívánsága szerint hamvait férje mellé helyeztük. Emléke velünk marad. Gyászoló rokonai és barátai. X

— Mély fájdalommal és megrendüléssel tudatjuk azokkal, akik ismerték és tisztelték, hogy **Kékedi Lászlóné** (Nyemecz Józsefné) április 1-jén elhunyt. Április 4-én helyeztük örök nyugalomba a kékedi temetőben. A gyászoló család. X

— Fájó szívvel tudatom, hogy férjem, **Kirilla László** április 7-én, súlyos betegségben elhunyt. Hamvasztás utáni temetése április 24-én de. 11 órakor lesz a Rákoskeresztúri köztemetőben. Kirilla Lászlóné. X

— **Köszönetnyilvánítás:** Ezúton mondunk köszönetet a Honvédelmi Minisztériumnak, az MNVK külügyi osztályának és mindazoknak, akik a szeretett férj és édesapa, **Tölgyes Ernő** nyugállományú vezérőrnagy elhunyta alkalmával részvétüket nyilvánították. Mari, Péter. X

— **TEMETKEZÉSI IRODA, 133-2960 NONSTOP!** VIII., Mátyás tér 8. X

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Benedek Péter
parasztfestő
SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1984 JUN 16

1021

Mindig a faluját festette

Benedek Péter uszódi emlékháza

A Kalocsa környéki Uszódon egy múlt században épült parasztbarokk gazdaház nemrég új feladatot kapott. A községi tanács addig serénykedett, amíg sikerült megszereznie azt a pénzt, amellyel helyreállíthatták a műemlék jellegű épületet. A helység szülöttje, a 95. évében járó Benedek Péter parasztfestő munkásságát mutatják be benne.

Az oszlopos tornácú ház tisztaszobájában egy ideig az eredeti alkotásokban gyönyörködhettek a látogatók, amelyeket a Nemzeti Galéria, a ceglédi Kossuth Múzeum és több magángyűjtő adott kölcsön erre az alkalomra. A látvány felidézte a századforduló uszódi életének emlékeit; a máig élő színes népviseletet, az egykori falusi mulatságokat, lakodalmakat, a vasárnap délutáni korzózást, a mosóasszonyokat a Dunán, a kofahajót, az uszódi esperes meg a bíró alakját, utcák, baromfiudvarok valamikori képét.

Azóta a féltve őrzött vásznak, akvarellek visszakerültek a közgyűjteményekbe és a magángyűjtők otthonaiba. A falakat most a színes reprodukciók töltik be. A középső helyiségben Tóth István, Balázs Béla-díjas fotóművész Benedek Péterről készített felvételei kaptak helyet, aki egyébként a Benedek-emlékház létrehozásán és berendezésén sokat munkálkodott. A harmadik szoba népművészeti vándorkiállítások fogadóhelyéül szolgál; faragók, takácsok, fazekasok, bőrösök, himzőasszonyok remekei vendégeskedhetnek majd ott. Benedek Péter házát szeretnék idegenforgalmi látvánnyá is tenni.

Az idősebb falubeliek ismerik a portrék modelljeit, tudják még, hogy ki a Simó, aki szekerén iramlik a vihar elől, felismerték Pásztor Julcsát, a valamikori szép parasztlányt, az Új utca részletét. Ők is megerősítették, hogy az egykori uszódi népéletet hiteles rajzban örökítette meg a művész.

A négy elemit végzett, napszámosként festegető Benedek Pétert nem volt elég egyszer felfedezni, pedig 1923-ban, első budapesti kiállításán Az Est-lapokban és a Nyugatban nem kisebb írók méltatták, mint Szabó Lőrinc, Móricz Zsigmond, Lyka Károly, Tersánszky J. Jenő. Néhány évvel később a bécsi Burg múzeumlátogató közönsége ünnepelte lírai bájú, finom humorú alkotásait, — de sohasem tudott megélni művészetéből.

1949-ben Cegléden kapott egy ONCSA-házat a város szélén, de ő még mindig uszódi emlékeiből élt, s amíg elhatalmasodó szembetegsége az ecsetet le nem tetette vele, mindvégig szülőfaluja ismerős arcait, utcáit, régi élményeit vitte a vászonra. Öreg korára lett csak osztályrésze a méltó megbecsülés. Előbb a Népművészet mestere címet kapta meg, majd a Munka Érdemrend arany fokozatát. Kilencvenedik születésnapjára a ceglédi Kossuth Múzeumban — az intézmény tulajdonában levő értékes anyagból — nyílt meg állandó kiállítása.

Benedek Péter, ha személyesen nem is mehetett már haza Uszódra, élete munkáját küldte el. Ezentúl nemcsak a budai Várban, a ceglédi múzeumban és a kecskeméti naív művészek múzeumában láthatók képei. Az életmű hazaérkezett.

T. P.

A Benedek-emlékház Uszód on

Benedek Péter festményeinek reprodukciója

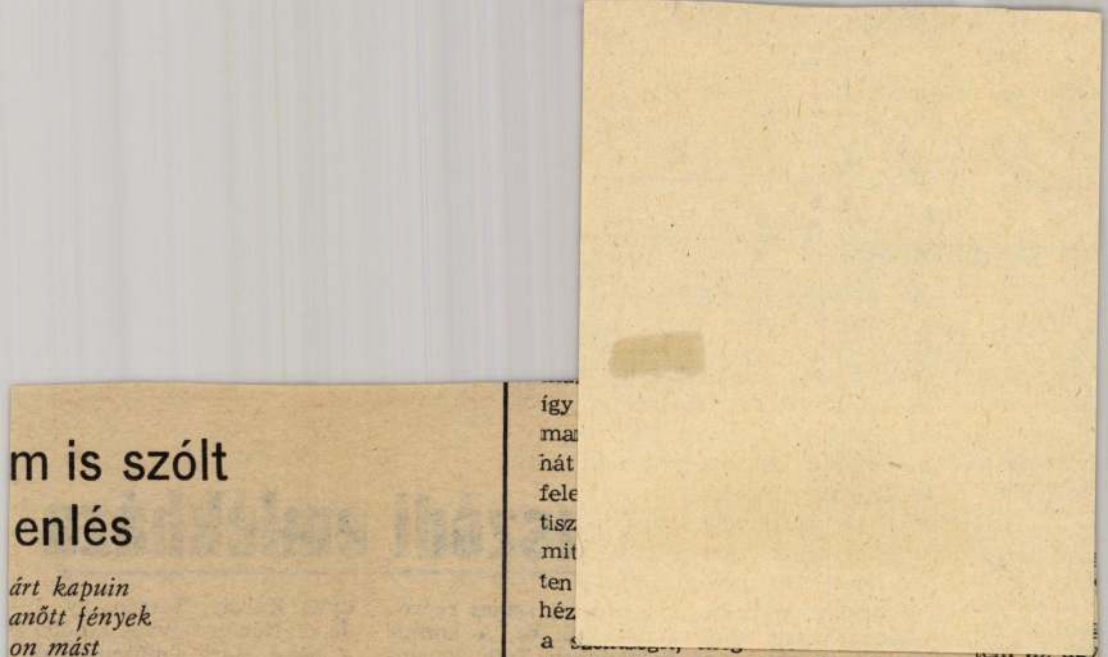

m is szólt enlés

ért kapuin
anőtt fények
on mást

t az életigenlés
lanságát az átmenet
ozott szám
ható nevetéssel
zim a lehetetlent
ból kiforgatott dolgok
tovább
etemben

így
ma
nát
fele
tisz
mit
ten
héz
a

hogy senki sem lehet ellensége a családjának... Durúzsolt, magyarázott, szenvedett, éppencsak a ruháját nem szaggatta meg. Végül kibökte, hogy a taxivállalat vezérétől hallotta, milyen nagy dohányokat lehet ott zsebrevágni; túlóra nélkül játszva megkereshetném a dupláját annak, amim van.

Azt mondta, rám bízza a döntést.

— Csak
akarsz mor
dig úgy jöt
csavartak?

— Azt, h
pofám.

— Szerin
sosem lehe
va, hogy é
nő fekszik

— Lehet
hogy legink
haza. Min
volna: bee
ettél valam
ágyba. Mé
megkerdezn
mindnyájan
tesztek az a
intézve. Há
ért bármit
dául a csal
tad. A nag
teróráért. A
nek, ha a k
a pólyát, é
kadnak. A
megkülönbö
ked Bakallá
tett, ugrottá
is. A pucerj
hoz is te fu
bambán ült
ő az ügyele
cúrozott.

— Sokat

— A karr
te annak
bekerültél
halak közé.

— Ezt te

— Én cs
kispofám. M
van?

— Mindj
kell megcsi

— Ne szi
tennéd, ha
Fél éve
rendbehozo

z, s ő
szel-
nit is
n pö-
etöröl-
lt, ám
tetlen,
belő-
rge, és
nált a

rmelés
gymás-
ént az
em az
erekei
n élve
ymást,
értе-
uk el-
rsaink
alahol
ag vé-
kezdet
s sem
k bo-
n egy-
ő, és
tа-
agosan
negfo-
zála a
integy
helye-
szе-

ől es-
bölcs
lenkit
csak

ilyen ez a világ, és benne ilyenek az emberek. Másra gondolok, talán kissé meghökkentőre: a megadó türelemre. Igen: a türelemre. Annak tudomásulvételével együtt, hogy valóban, emberi közösségben élve meg kell értenünk, az emberek nem egyformák, néha jók, néha rosszak, sőt vannak, akik bizony kimondottan roszak. Toleranciát, megértést hirdetnék a szemtelen hivatalnokkal, a csaló bolti eladóval, vagy az ügyfelét becsapó vízvezeték-szerelővel szemben?

Szó sincs róla!

De türelmet és megértést igen, egy olyan korszak társadalmi viszonyai iránt, amelyben a társadalom még messze nem kiforrott, és amelyben az eszméket már befogadja az értelem, de a tudat még nem mindig lép gyümölcsöző nászra vele. El kell jönnie majdan annak az időnek is, amikor a tanácsi tisztségviselőtől a nyugdíjas öregasszonyig vezető eme lánc már valahol a kezdet kezdetén megszakad, amikor az egyik sérelem nem lesz kiváltója a másiknak, s amikor nem érezzük majd magunkat védtelennek egy bántás után és okán. Mert a sértettségnél csak a védtelenség érzete lehet a nagyobb és veszélyesebb. Az inspirál engem, téged minket, hogy riadt tanácstalanságunkat bosszúra váltsuk. Bizonyítandón: nekünk is van erőnk. Mi is tudunk bántani, sérteni, fájdalmat okozni. Mindegy, hogy kinek. Akárkinek!

Az az anekdota, miszerint az igazgató megbírálja az osztályvezetőt, az keményen a csoportvezetőjét, az még keményebben a beosztott könyvelőt, aki otthon ezek után megpofozza fiát, hogy a fiú végül belerúgjon a riadtan vonító ártatlan kutyába, nos, ez az anekdota hű tükörképe egy társadalompszichológiai modellnek. És ezt a modellt jószerint örököltük a múltból, eresztékeit most próbáljuk kicserélni, nem mindig a legnagyobb sikerrel.

Ám — és ez is igaz, sajnos — ha megfordítanám a történetsor alapállását, és a dolog úgy kezdődött volna, hogy a tanácsi ügyintéző kedvesen és gyorsan tette rendbe az ügyfél dolgát, aki emiatt... nos, nem valószínű, hogy a lánc szemein végighaladva a jó kezdet a boldog, vagy legalábbis a boldogító véghez vezetne. Az emberi kapcsolatok kusza szövevényében valahol és valahogy mégis csak a megértő türelem, a józan belátás lehet az egyedüli idegenvezetőnk.

Legyünk hát türelmesek.

Az emberi gyarlósággal szemben, a bántó igazságtalanságokkal szemben?

Nem, korunkkal szemben, amelyben élünk, amelyet magunk formálunk önmagunknak eszméink és türelmünk szerint.

A körözött természetesen ettől függetlenül legyen meg tizenöt deka!

Gyurkó

BENEDEK Péter festő

Forrás 1989.6.

Bánszky Pál

Benedek Péter száz esztendeje

A kivételes tehetségű autodidakta festőművész Benedek Péter századik születésnapjára emlékezünk. 1889. június 29-én született Uszódon és kilencvenhat éves korában szülőföldje fogadta örök nyugalomra.

Eredeti tehetség volt. Amit ő közel hét évtizeden keresztül — 1915. évi felfedezésétől kezdve — alkotott, ezt nem tanítják sehol, éppen ezért utánozhatatlan.

Első és meghatározó élményeinek színhelye szülőfaluja volt. Színbe, formába öntött alakjai nemcsak induláskor, hanem a később festett életképeiben is uszódi emberek. Tágranyílt szemekkel és kutató tekintettel figyelte a falubeliek életét, az emberek járását, minden apró mozdulatát, jellegzetes viseletét, a falu életét, az őt körülvevő világot. „A népéletet, a falusi szokásokat, viseletet szeretem festeni meghatóan. Már a tájképfestés nem csiklandja annyira az érzelmeimet, mint a népéletből vett jelenetek festése. Nagyon érdekel a csoportos kép, az, ahol a nép fájdalmát és örömét tudom a legjobban éreztetni, azt szeretem legjobban festeni." — írta a húszas évek elején.

A parasztember szemével belülről ábrázolta a falu életét. Festette a munkát, a mezőn szorgoskodó, illetve megfáradtan hazatérő embereket, a paraszti ház környezetét és belső rendjét, a lakodalmat, disznótort, a templomba menő embereket, tehát a munkának és az ünnepnapoknak csaknem minden mozzanatát. Móricz Zsigmond, miután modellt ült Benedek Péternek, az alkotót így jellemezte: „Néztem, míg dolgozott. Mint egy szőlőmunkás, aki metszőkéssel megy végig a szálakon s minden ágbogot megnéz, mindent letisztogat, ami fölösleg."

Művészpályáján az 1923-ban Budapesten rendezett első jelentős kiállítása indította el. Ekkor kezdődött a sikerek sorozata és sajátos alkotói-emberi kálváriája. A magyar szellemi élet legjobbjai már az ún. „őstehetségek" indulásakor felismerték a hivatalos politika számítását. A népi írók: Veres Péter, Tamási Áron, Féja Géza és még több jeles írónk jellemezte e zsákutcát. A népi tehetség „ott lézeng az elhagyott világ és a meg nem hódított között és hazátlan lesz, nyugtalan, sérelmeiben boldogtalan" — írta 1934-ben Németh László. Benedek Péternek is ez a se fent, se lent, se kint, se bent mostohagyermek sors jutott osztályrészül.

Szíve szerint mindig rajzolt és festett volna, de volt idő — főként a negyvenes és ötvenes években —, hogy teljesen elfelejtették. Nélkülözött, napszámosnak állt, tehénpásztorságot vállalt, míg végre festőként a hatvanas években újra felfedezték. Tagja lett a Képzőművészeti Alapnak, a Magyar Képző- és Iparművészeti Szövetségnek. Kitüntették a Népművészet Mestere címmel és 90. születésnapja alkalmából a Munka Érdemrend arany fokozatával. Újabb kiállításai nyíltak meg.

Művészetén a mindent egybefoglaló érzéke, jellemző ereje és mesélő kedve uralkodik, mint ahogyan a népművészetén is. Benedek Péter ösztönös művészi világa a népművészet egyszerűségével és tisztaságával rokonítható. De ugyanakkor századunkban ő az első, aki áttöri a népművészet közösségi jellegét és személyes, individuális stílust valósít meg. Szemléletének hamvassága még emlékeztet a bölcsőre, a népművészet világára, de már többet törődik a részletekkel, a mese és mítosz nélküli racionális világgal.

Festészete egyszerű és monumentális, mint a természet. Úgy részletezi a valóságot, hogy tömörítve egybefoglalja azt. Színei nem dekoratívek, nem izzó tiszta színek, hanem lágy

3. Kerényiné Magda a spanyol Ronda város pályázatán nyert második díjat Rilke ott-tartózkodásáról írott tanulmányával.
4. Vári István Katona Zsigmond életrajzának egy példányát vittem el az írónak.
6. Némethék tervezett, de elmaradt utazásának idején nagy földrengés volt Szicíliában.
7. Úgy emlékszem, a Reformátusok Lapjából gépeltem le számára a Két látogatás Németh Lászlónál című dr. Makay Miklós aláírású közleményt, melyről említette, hogy nem tudta megszerezni.

Simó Lajos uszódi bíró, 1932.

tónusúak, leheletfinomak. Megejtő, elragadtatásra kényszerítő poézis. Halk, finomművű líra az övé.

Művészetének szemlélete határeset. Átmenetet képez a grand art és a népművészet között. Ha a magyar irodalomban a szellemi rokonait keressük, ahhoz a vonulathoz áll legközelebb, melybe Sinka István, Szabó Pál, Tamási Áron és Veres Péter tartozik.

A szülőföld június végén szobrának felavatásával, emlékkiállítással és művészetét elemző tudományos tanácskozással tiszteleg Benedek Péter és továbbélő művészete előtt.

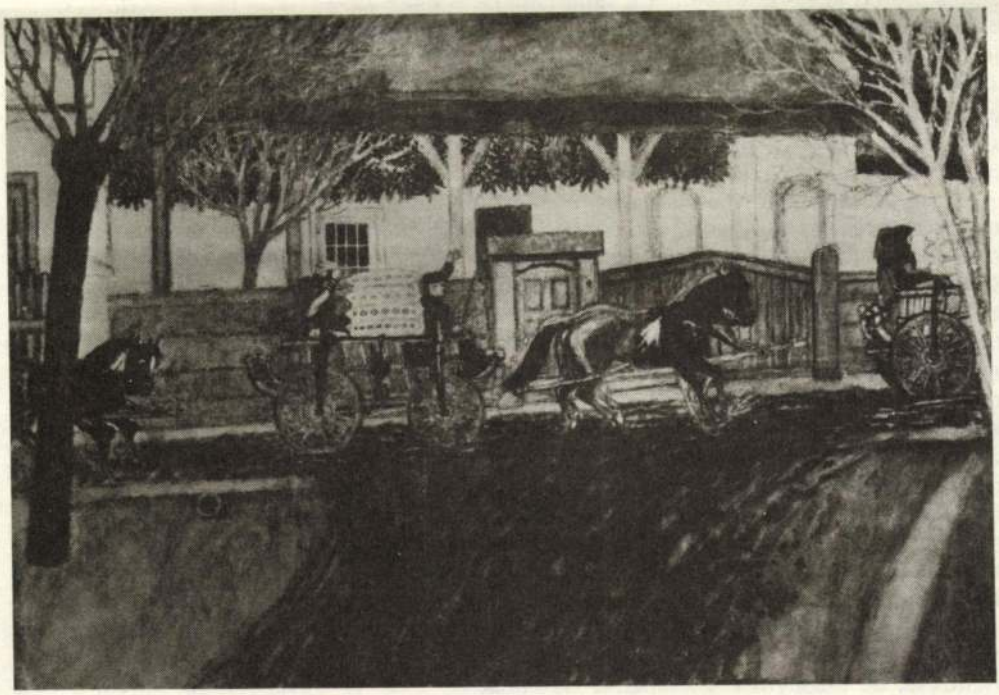

Lakodalmi kocsisor

Tóth Ágnes

Gondolatok egy könyv ürügyén

Fehér István: A magyarországi németek kitelepítése 1945—1950

„Hallgatjuk, mint miséről kintrekedtek,
a történelem törött ablakai alatt
a józan ráció orgonazenéjét."
(Bolyai János jegyzeteiből)

Ma már nem csak a társadalomtudományokkal foglalkozók, de a társadalom egésze számára is nyilvánvalóvá válhatott, hogy rossz alkut kötöttünk, amikor lemondtunk a politizálás, a beleszólás jogáról arra számítva, hogy így a politikán kívüli élet lehetőségei szinte a végtelenségig bővíthetők. Agyonismételgettük a költő szavait, miszerint, „növeli, ki elfödi a bajt", s eközben múltunkhoz, nemzetünk életéhez szervesen kapcsolódó eseményekről, tényekről, történelmi önismeretünkről mondtunk le, nagyon is kétesértékű, rövid távú előnyökért. Becsaptak minket és becsaptuk magunkat. S mindezekért nemcsak az eddig fizetett ár — társadalmunk tudathasadásos állapota — tűnik igen nagynak, de az elkövetkezendő idők áldozatvállalása is. S természetesen itt nem elsősorban gazdasági jellegű áldozatvállalásainkra, nyomorainkra gondolok, sokkal inkább arra: képesek leszünk-e ránkszakadó elhallgatásainkkal, a társadalmi tudatalattiból feltörő tényekkel, eseményekkel, elfojtott indulatokkal, jogos sérelmekkel és mélységes fájdalmakkal úgy szembesülni, hogy a reális önismerethez vezető úton végre bűntudat, elkeseredettség, önfeladás nélkül magára találhasson e nép.

Hitem szerint igen. Már csak azért is, mert történelmi tapasztalatként szögezhetjük le: nem a nemzet képességeivel, sok esetben a számára adatott lehetőségekkel, vagy inkább kényszerekkel van a baj. Hisz csak az elmúlt 45 év eseményei, helyzetei közül is jó néhányat sorolhatnánk, amikor maga a történelmi szituáció volt olyan, hogy szükségszerűen és csaknem kizárólagosan zsákutcás, kényszeres választások születhettek. Ez azonban nem ok arra, hogy az egyes folyamatokban játszott egyéni vagy közösségi felelősséget igyekezzünk elfedni — akár csak kisebbíteni is —, az elkövetett bűnöket pedig meg nem történtté tenni, vagy egyszerűen a történelem számlájára írni. Sőt úgy vélem: minél szűkebbek cselekvési lehetőségeink, annál inkább ügyelnünk kell tetteinkre. S a másik dolog, amit nagyon fontosnak ítélek múlt és jelen összefüggésében egyaránt, hogy minél megoldatlanabbnak tűnik egy-egy történelmi szituáció, annál inkább törekednünk kell a folyamatok lehetőség szerinti legteljesebb árnyalt, sokoldalú feltárására. Nem pusztán tanulságai, de amiatt is, mert — meggyőződésem szerint — csak úgy óvhatjuk meg magunkat az egyoldalú ítélkezéstől, bűnösök helyett bűnbakok keresésétől, attól, hogy immár ne az igazságon, de annak egyetlen útján legyen a hangsúly.

Mindezeket azért bocsátottuk előre, mert mi magunk is 1945 utáni történelmünk néhány olyan kérdéséről szeretnénk szólni, amelyeknek nemcsak indulatoktól mentes elemzése, de bizonyos értelemben a történtek föltárása is — egészen az utóbbi évekig — nehézségekbe ütközött.

iménti feszültség, gyönyörködött a rögtönzött színházban. Valójában mélyről jövő elégedettség töltötte el, amiért a főtörzs nemcsak a rendet állítja helyre, hanem erkölcsi igazságot is oszt. A lány a földön hevert és jajgatott. A főtörzs letépte az ördögfiókák sipkáját és széttaposta a csizmájával. A filmesek közben eltakarodtak.

Egyszerre összerezzent. Úgy tűnt, Ilonka megelégelve a dolgot, nagy zajjal felpattant a háta mögött a fotelból. De nem, mégsem. Nem is szólt, nem is mozdult, mint akinek semmi köze az egészhez. Ezt különösnek tartotta. Várt még egy ideig, aztán összehajtotta az újságot, amibe az előbb belétemetkezett, és hátrafordult.

— Mi van, kedvesem, elszundítottál? — kérdezte gyöngéden a feleség. — Rosszat álmodhattál. A kényelmetlen testhelyzet miatt. Dőlj le az ágyra.

Dr. Ernoch Dezső hebegett valamit. Odakünn már havas eső szitált.

Valóban álmodta volna?

Melinda szobájának ajtaja félig nyitva. Ez is így volt, amikor kézbe vette az újságot? Nem emlékezett. Várt, tűnődött. Valami fogódzót akart, valami konkrétumot, amiből megérti, mi történt. Kis szünet után a lány kidugta a fejét az ajtón, kilépett. Egy szál bugyiban, a melle elé törülközőt szorítva. És a rózsaszín bőre hurkás volt a gumibottól. Sűrű szempillája alól ráemelte a tekintetét. Kihívóan nézte, sokáig, szó nélkül. Minden elesettsége és szemérmessége ellenére volt valami arcátlanság a pillantásában. Mintha felelősségre akarná vonni az ügyvédet. Végre megszólalt:

— Apa-pipa, miért csináltad ezt? Mire volt jó?!

Dr. Ernoch Dezső nem tudott mit felelni. Begipszelt lábfeje zsibbadt és viszketett.

(1964, 1987)

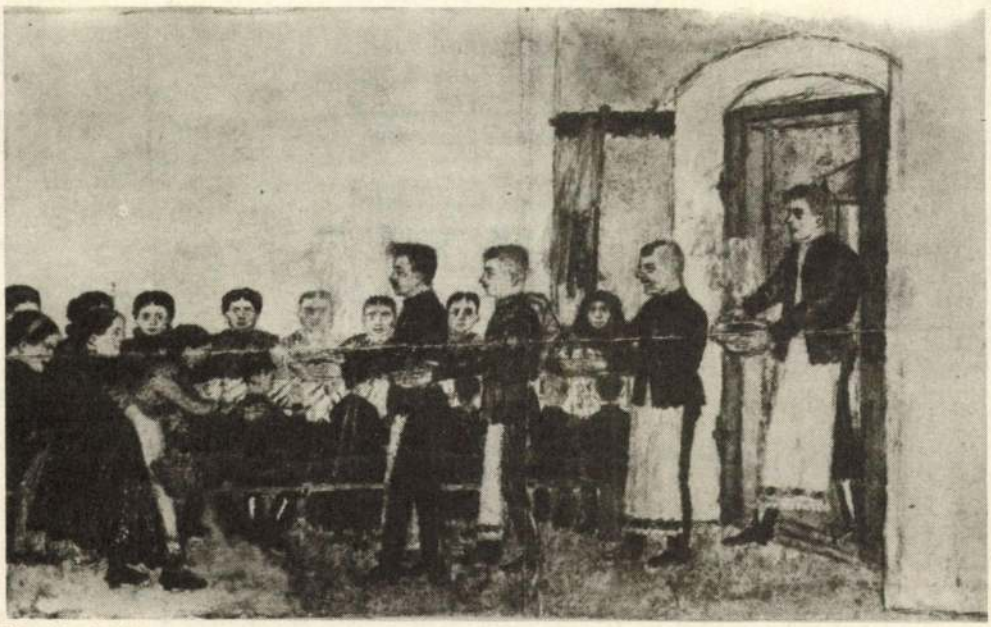

Lakodalmi ebéd

Szöllősi Zoltán

Mongol napló

Űrben lebeg a Gobi
Felhőkből hull a homok
Csiszolt kövekben ősi
Nap szimbóluma forog

Égre térdelő hegyek
Szétroncsolt térdű tenger
Zúzott kő az őszi lomb
Sziklarepedés a fa

S ahogy tanyánkon otthon
Jurták előtt a bánat
Bőr alatt az arc-csontok
Nevetnek és barnállnak

Szép szemek halott lepkék
Múzeumőr a gobi Nap
Mamuttemető ketyeg
Rádioaktív szél matat

Magvát hullató halál
És Buddha mosolyát veti
Szívet s földet nem talál
Lebegnek évezredei

Föld és ég között állok
Tűz éget vagy jég süt-e
Világhódító kánok
Szerelem- s halál-dühe

a juhász megjegyzése („rámén maga erre") ill. Zsolt a belgyógyász intései. Az öngyilkossághoz a végső lökést a „baljós jelek" adták: a barátai különböző okok miatt elmaradtak mellőle, kislányát végképp elnevelte tőle Zsálya, a főorvos és Tímea meghal. „. . . kiürült körülötted a világ: senki sincs, akit gyógyíthatatlan lelki nyavalyáddal megterhelj." Miután mindezeket újra átélte, akkor szánja el magát. Csakhogy mikor már a hurokban a feje, eszébe jut még egy Zsályára mérendő csapás: „. . . ha már elmulasztottad az Országos Takarékpénztár megyei fiókjánál letétbe helyezni autód kulcsait, le kell azokat ereszteni a város szennycsatornájába, nehogy elhalámolhassa tragacsodat a hamarabb érkező örökös. Mindkét kézzel tarkód fölé nyúlsz, a hurkot föllazítani, hogy kihúzhasd belőle a fejed, ám ez a mozdulat kibillent az amúgy is ingatag egyensúlyi helyzetből: az írógép táskája megbillen, kicsúszik a talpad alól, felborul, csüngsz, lendülsz is egyet, de mire jól megszorulna felül a kötél, alul a zabszem, újból a szőnyegpadlón állsz, lúdtalpaid teljes felületén, hulló törmelék közepette, kis terpeszben és kissé bambán, mert mindenre számítottál, csak arra nem, hogy egy építőipari csalafintaság húzza keresztül számításaidat . . ." Ez a jelenet pokoljárás másik fő mozzanata: visszatérés a halálból. Ennek kellett megtörténnie ahhoz, hogy lelke egyensúlyát visszanyerje, megtisztuljon. „. . . most nyakadban csüng a gipszfoglalatú kampórend, ötvenéves fennállásod, írói nyűglődésed jutalmául, a Zsálya feletti győzelem elismeréséül vagy jelzésként, intelmül, hogy ne a halált sürgesd (úgyis eljön az, amikor jönnie kell), hanem az életre tájold be magad."

Zám Tibor életművében nem előzmény nélküli ez a mű, több szempontból vizsgálva sem. Jákó szerepel a Jelenések napja, a Hattyúdal és az Anyajegy c. írásokban (az utóbbi ráadásul önmegszólító). A halál tűnik föl a Lívia és a Hóban, hidegben c. novellákban, sőt a túlvilágjárás témája is megtalálható a Tanyai csodában. Azonban ez inkább a Tömörkény stílushoz hajló, anekdotikus elbeszélések közé tartozik. Nem példa nélküli a biblikus-mondai referencia sem. Ezek a motívumok azonban nem eredeti környezetükben jelennek meg, hanem a hatvanas-hetvenes évek Magyarországán (pl. Jelenések napja, Ne vigy minket a kísértésbe, Gecsemáné). A Túl a poklon utáni műveknek állandó témája az elmúlás. A Hol volt, hol nem volt és főleg a „Már búcsúmat veszem . . ." emelkedik ki ezek közül. Ez utóbbi a poklot járt Jákó utolsó éveinek megrázó krónikája.

Zám Tibort általában szociográfusként tartják számon, de teljes képet csak szépírói munkássága ismeretében kaphatunk róla. Ezek ugyanis kiegészítik egymást: a szociográfia kérlelhetetlen logikájú tényei és a lírai feszültségű önvallomások, mint a Túl a poklon.

Fiatal katona profilja

Kovalcsik Attila

Evilági pokoljárás

Zám Tibor: Túl a poklon

„Minthogy pedig én szerfölött nagy kétségben voltam a lélek mineműsége felől, hogy voltaképpen mi is légyen az — mert a filozófusok állítása szerint láthatatlan, testetlen és szenvedést nem ismerő dolog —, ezért behatoltam a Purgatóriumhelyre . . ."
(Tar Lőrinc pokoljárása)

Jákó — többek között — az alábbi szavakat intézi feleségéhez, Veronihoz, a végső búcsú előtt: „ . . . és azt is rühellené, hogy kufár lelkületű utódok bégessenek fölötte születésének, halálának évfordulója alkalmából vagy életművének méltatása ürügyén." Csakhogy Zám Tibor sem kerülheti el sorsát: előbb-utóbb művei egyenként és összesen megméretnek és helyükre kerülnek az irodalomtörténetben. Én most csupán Túl a poklon c. regényének rövid elemzését kísérelem meg.

Ez a mű életének egyik válságos időszakát dolgozza fel, mégpedig — miként a cím is utal erre — a pokoljárás témáját felhasználva. A pokoljárás (alvilág- vagy túlvilágjárás) ismeretes egyes antik mítoszokból és irodalmi alkotásokból, az európai és lovagi magyar irodalomból. E szüzsé két legfőbb mozzanata az alászállás és a visszatérés, mégpedig megtisztultan.

Pokoljárásként értelmezhető az író életének ez a szakasza, mely a regényben megjelenik, az infarktus és egyre romló házassága miatt. Ám inkább azt nevezhetjük pokoljárásnak, mikor az üres lakásban, végképp magányosan végigtekint az elmúlt négy év eseményein. „Magadba mélyedni készülsz, felleltározni az elmúltakat, kitudni szorongásod okát, megfogalmazni az »új helyzet, új tennivalók« programját, amiben, a régebbi lelki gyakorlatokból tudod, a környezet mellékes. A testhelyzet a fontos: a hanyatt fekvés . . . Könnyen nekihelyezkedsz a műveletnek, de nehezen fogsz hozzá, mert egyetlen hibásan megítélt részlet is eltorzíthatja a konklúziót: olyan rögtönzésekre késztet, hogy attól kódulsz." Ez tehát az alászállás, de nem valamilyen rejtelmes barlangba, hanem egy sokkal rejtelmesebb dologba: saját lelkébe. Az író megpróbál számadást készíteni önmagával, s ehhez két eszközt használ fel írás közben: a hasonmást és az önmegszólítást. Az előbbi gyakori módja prózairodalmunkban, hogy a szerző mintegy kívülről szemlélje önmgát, vagy esetleg valóban kifejezésre juttasson egy benne lakozó másik ént. Az önmegszólítás azonban ezidáig költői módszernek számított, s amint Németh G. Béla rámutat, a huszadik században jut jelentős szerephez, mégpedig a számvetés jellegű versekben. S éppen a számvetés teszi szükségessé és indokolttá az önmegszólítás alkalmazását a Túl a poklon-ban is.

Az alászállás után tehát kezdődik a pokoljárás, melynek során egyre többször bukkan fel a halál motívuma, újra és újra megelőlegezve Jákó öngyilkosságát. Ez a motívum többszörösen szövi át a regényt: 1. Az alaphelyzetben, vagyis a jelen síkjában a kampó és a kötél egyértelműen az öngyilkosságot idézi fel. (pl. „Hanyatt a szőnyegpadlón, a fejed alatt egy kötélcsomóval, arcod felett egy kampóval . . ." Ehhez járulnak az emlékek felidézésekor megjelenő ismétlődő utalások. 2. Halálfélelem, melynek okai az infarktus (az első roham után egyre gyakrabban jelentkező tünetei) és Zsálya gyilkossági kísérlete. 3. Az intenzív szoba, ahol „minden este haldokolni kezdett egy ember". 4. Tímea jóslata; Berci,

egyik sem volna nagyobb, illetve szaporább, mint amikor ezt a levelet írom, kora tavaszi zsendülésben, boromat kortyolgatva.

A Juhász-kritikákról, a kritikusokról, a „perújrafelvételről": Úgy vélem, az a költő, aki sajátos, egyedi, eredeti módon érezteti monumentális jelenlétét, sem megtámadásra, sem megvédésre nem szorul, ám ha hirtelen kidőlne a sorból, az nemcsak a barátait, de az ellenségeit is megrendítené. Neked valószínűleg igazad van abban, hogy Juhászt az utókor fogja helyretenni. (Feltéve persze, ha lesz utókor.)

A kritikusok zömét (ha engem olykor dicsérnek is) sakáloknak, hiénáknak, keselyűknek, dögevőknek tartom, ami különösen kitűnik akkor, ha egy ilyen nagy formátumú költőjelenségről van szó. E dögevő népség gyakorta aszerint tép holtba, elevenbe (Juhász esetében különösen), hogy a kritizáltat mennyire tartja, taksálja a HATALOM. Radnótit nem a téziseiért becsülöm (bár mond néhány megszívlelendő dolgot), hanem azért, mert a hatalom elkényeztetett gyermekével mer kötözködni. A „védelmezőit" pedig azért nem kedvelem, mert ha egy párt-vagy kormányszintű döntés Juhászt a három T harmadikába helyezné, nem hiszem, hogy volna pénz, amennyiért meg mernék védeni Radnóti ellenében. Konkrétan itt most csak Koczkásról egy mementót. Valamikor 1960—64 között egy debreceni irodalmi esten egy kérdésre adott válaszában felboncolta Juhászt, s diagnosztizálta, hogy költészete (sic!) „elrákosodott". És most nekem okádhatnékom van Koczkástól, mert elfelejti a régi „téziseit". Kigyógyítja a költőt a rákból, nyilván azért, mert Juhász védelmével és „újszerű" magyarázatával saját magának akar jó pontot szerezni. Ez az, amitől én *undorodom*.

Végezetül: Sok cédulám maradt kipipálatlanul a hozzád írandó levélből. Ezekről alkalmasint máskor és szóban. Annyi azonban telik belőlem, hogy éjszakai álmatlanságom óráiban (prekoncepció nélkül) felkészüljek Juhász Ferencből. Szeretnék ez ügyben méltó ellenfeled vagy barátod lenni. Nagyon díjazom azt, hogy ha egy olyan ember, mint Te, akinek kevés az ideje, hosszú levelet ír egy olyan ügy védelmében, amelyet jónak tart. Ez manapság ritka. Érzésem szerint enélkül is több terhet cipelsz, mint amennyit kellene, szabadna . . .

„Más levelem majd több lesz és vidám . . ."

Isten megáldjon!

Barátod: Zám

P. s. Várok türelemmel, mert tudom, hogy úgyis írsz, ha közölni valód lesz.

(1984. március 7.)

Kovács tiszteletes, 1924.

rövidesen kap egy napi négyórás munkát; számításaim szerint keresete fedezni fogja létfenntartásom megnövekedett költségeit.

És most hadd térjek rá Juhász Ferencre. Örülök, hogy Juhász nem csupán hírből ismer engem, s iránt am való jóindulatának tanújelét is adja, holott, ha tudná . . . De menjünk sorjába. Egy irodalmi este után, Debrecenben fehér asztal mellett ismertem meg Juhászt és Nagy Lacit. Felemelő volt tudni, hogy milyen két kitűnő költőnk van nekünk. Egy népdalt is tanultam tőlük; Császárkörte nem vadalma.

1960-ban a Csapó-kertben tanítottam. A városi általános iskolák szavalóversenyén Juhász versével indítottam egy diákomat (Délnek húz a fecske, délnek), aki második helyezést ért el. Utólag sem tudom, hogy Juhász Ferencre voltam-e büszkébb vagy arra a kis kölyökre, aki Juhász versével vágta ki a rezet.

A nemzedékemben végbement egy hosszan tartó, nem látványos, de annál tragikusabb szakadás. Ezt látványosan csak a két költőóriás szakítása demonstrálja. Korosztálybeliek, pályatársak választ elé kerültünk, és a Nagy László táborához csatlakozóknak nem volt fájdalom nélküli a választás. Juhász korábbi költészetének ismeretében és szeretetében számomra is gyászszalagos idő volt e *másik* költőóriás elvesztése. És ha már a szakításoknál tartunk, azok okainak keresése vagy elemzése nélkül a szelíd Gáll Pista felhorkanása is abszolút igaztalan lett volna?

Azontúl. Radnóti Sándor is, meg az egyik vitapartnerem is megegyeznek abban, hogy Juhásznak voltak hívei, akik egy ideig követték, azután nem tudták követni, leszakadtak. Ez rám is érvényes. Mostanában, hogy Bata megjelentetett néhány hatalmas oszlop-verset, megkíséreltem felcsatlakozni. Nem sikerült: tízpercnyi olvasás után olyan szerencsétlennek és kilátástalannak éreztem a helyzetemet, mint az az ember, aki egy szál macsétával próbálja átvágni magát egy dzsungelen, melynek nem tudja, hol a vége.

A hiba persze az én készülékemben is lehet (van). Mélységesen idegenkedem a természettudományos világképtől, mert annak emberellenes vonásai a szembetűnők, mert az öncélúsága is emberellenes. Jeremiádákkal nem lehetett volna elpusztítani Hirosimát: atombombával igen! . . . És azóta mennyit léptünk előre! A természettudományos világkép költséges dolog, tettekben való realizálásának köszönhetően van éhínség, vannak a járványok, vannak a gyógyíthatatlan betegségektől való félelmeink. Emberellenes eltorzulások együttese az ún. „természettudományos világkép". Ma már szégyen feltenni ilyen kérdéseket, hogy természettudományos kvalitásainkat világűrkutatásra vagy rákkutatásra fordítsuk? Iszonyú költségeket felemésztő rakéták gyártására, vagy (mű)szív-átültetési technika világméretű elterjesztésére? Elfogult vagyok? Hát hogy az úristenbe ne lennék az, amikor *csak azért kell húsz évvel hamarabb megdögölnöm,* mert nem illek bele egy nagy tévedésbe, ami mai felfogás szerint világkép! . . .

Nekem, Szilveszter, már nincs időm, hogy azt műveljem, amit a Juhász Ferenc: „élet-líra", vagy „halál-líra", mert akármelyikről is van szó, zsákutca. Ha élet-líra azért, mert az emberiség, úgy ahogy van; fajra, világnézetre, civilizáltságra tekintet nélkül, úgy ahogy van, megérett a pusztulásra. Költőként, prózaíróként, gondolkodó emberként higgyük már el, hogy az emberiségre is vonatkozik a minden élőlények sorsa: születünk, éltünk, meghalunk. A Föld, mint bolygó, miért lenne kivétel. Ha megérett a pusztulásra: mit ér a pusztulás ellen szavalni, szónokolni? Ha pedig végül, valami csoda folytán mégis elmarad a végítélet (amiben nem hiszek), az nem poetikai kérdés: és ez a másik zsákutca. (A „válasz" attitűdnek pedig tragikomédiája.)

És még egy szubjektív adalék akkor, hogyha Juhász szózuhataga elé a „halál-líra" címkéjét ragasztanák. Nekem, Szilveszter, retúrjegyem van az emberi élet végállomására. Néhányszor már elmentem odáig, de szerencsére éppen indult visszafelé egy vonat, amelyre sikerült felkapaszkodnom. Ebben az élet vagy halál ügyben én profi vagyok, akit a legérzékenyebb idegzetű amatőr sem tud a szózuhatagával megtéveszteni. Én oly sok éjszakán keresztül barátkoztam a halállal, hogy *már nem félek tőle.* Hidd el: ha puskacsövek elé állítanának, nem ragaszkodnék hozzá, hogy kössék be a szemem. És írásba adom neked, hogyha a tűzparancs előtti percben megmérnék a vérnyomásomat vagy a pulzusomat,

20 éves a Forrás

Húsz évvel ezelőtt, 1969. márciusában jelent meg a Forrás első száma. A jubileum alkalmából szerkesztőségünk ünnepi irodalmi estet rendezett 1989. március 30-án Kecskeméten, az Erdei Ferenc Művelődési Központban. Az esten részt vettek folyóiratunk régi és új szerzői, szerkesztői:
Baka István, Buda Ferenc, Csiki László, Dobozi Eszter, Füzi László, Hatvani Dániel, Kiss Benedek, Kovács István, Lezsák Sándor, Nagy Gáspár, Pintér Lajos, Sándor Iván, Szekér Endre, Tornai József, Utassy József és *Varga Mihály.*
Illyés Gyula és Weöres Sándor műveit Nagy Attila és Szirmai Péter adta elő.

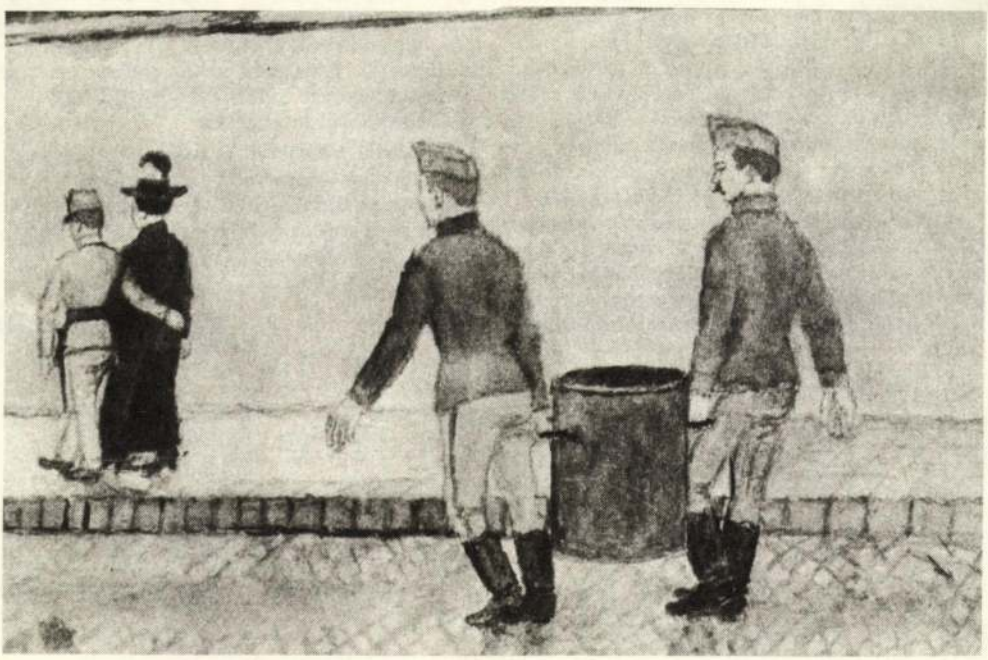

Katonák

A filmbe iktatott híradórészletek jól mutatják, hogy a korabeli politika felső-, közép- és alsószintű képviselői egyfolytában szónokoltak a nemzetről. De beszélhetünk-e ott valójában nemzetről, ahol éppen a közösséget teremtő legfontosabb kovász, a természetes emberi szolidaritás hiányzik. A kis nemzetekre mindig könnyen rávágódhat a történelem csapdája. Esetükben a tudatnak, a szolidaritásnak éppen ezért különösen fontos, sorsalakító szerepe lehet.

Közhely, hogy milyen tragikus és bonyolult a XX. század magyarságának története. Egy országot megfosztani területének közel háromnegyedétől, etnikumának egyharmadától . . .? Válasz-e a hallgatás? (És mit mondhatunk a lengyelek, az írek, a görögök, az észtek, lettek, litvánok XX. századi históriájáról?) Trianonnal sok mindent magyarázni lehet, ami 1920 után történt hazánkban. A zsidótörvényeket, az önpusztítás tragikus kodifikálását —: nem! A koronatanácson kapkodó sietséggel csaknem egyhangúlag hozott hadüzeneti határozatot a Szovjetunió ellen —: nem! A 2. magyar hadseregnek a németek golyófogójaként való feláldozását és napiparancsba foglalt megalázását — nem! Az azonnali felejtést — nem!

Környezetemből senki sem beszélt oly lelkes megindultsággal a *Pergőtűz*ről, mint egy orosz ismerősöm. Azt hajtogatta, hogy egyetlen magyar mű sem szólt oly hitelesen az orosz nép szenvedéséről és hősiességéről, mint a műhelyvetítésen látott film szereplői, a 2. magyar hadsereg túlélői. Erről én is meg vagyok győződve.

Micsoda bizonytalannak, ugyanakkor elbizakodottnak kellett lennie annak a politikának, amely ezt a filmet betiltotta s a forgatókönyvet bezúzta. (A külföldi kölcsönökből nyilván jutott az így okozott pénzügyi veszteség fedezésére, a lenézett közösség tudatával meg amúgyse törődtek a magas íróasztalok mögött pöffeszkedők.)

A kötet tanúságtevői között találunk vezérkari ezredest és hadiözvegyet, orvos zászlóst és karpaszományos őrmestert, tartalékos hadnagyot és munkaszolgálatost, tábori lelkészt és honvédet. Vallomásaik nyomán fekete-piros mozaikszerűen kirajzolódik a 2. magyar hadsereg drámája —: felállításától a pusztulásáig, bevetésének előzményeitől, politikai megindoklásától feláldozásának stációiig. E stációk közül idézzük kettőnek a feliratát. Az egyiket Sigmond Olivér hadnagy fogalmazta: „Éreztük, hogy ha egyszer bennünket megtámadnak, végünk van. Miért van végünk? Azért, mert nincs hová menni. Hát hová megyünk? Van mögöttünk 150 vagy 200 méterre még egy kiásott futóárok és utána mehetünk ki a hómezőre, és nincs tovább. Sehova. Vége a dalnak. Lőszerutánpótlásunk kezdett egyre és egyre jobban apadozni, és végül teljesen elapadt. Annyira, hogy a végén olyan hadosztályutasítást, illetve nyílt parancsot kaptam, amelyik szó szerint így volt megszögezve: »Utasítom a védőkörlet-parancsnokokat, hogy nehézfegyvereikkel hetenként és csövenként egy lövést adhatnak le«".

A másik feliratot *P.-né* hadiözvegy szövegezte történészi pontossággal a maga Golgotáján: „43. január 11-én 11 órakor ütött ki a háború. Az 1. honvéd gyalogezred bent volt a Don-kanyarban, az teljes egészében 2676 emberből állt. És a 2676 emberből csak 240 ember maradt életben. És a 240 emberből 44 ember maradt ép, egészséges lábbal. A többi elveszett, elmúlott."

A kötetet Für Lajos *Magyarország emberveszte sége* című tanulmánya zárja. Tőle idézzük az alábbi két adatot: „A különböző, és nagyon egy irányba ható számítások szerint a trianoni Magyarország jeltelen tömegsírjaiban mintegy 800 000—900 000 lehet a háborúhoz kapcsolódó halottak, elesettek száma." (. . .) „. . . a megnagyobbodott ország háborús embervesztesége hozzávetőlegesen 900 000 + 530 000 = 1 430 000 körül mozoghatott."

E másfél millió ember halála felfoghatatlan. Nekünk mégis személyesen és névre szólóan kell tudnunk elszámolni velük. Hogy könnyű legyen nekik az égbolt és föld. A továbbélés reményében. (*Tinódi Könyvkiadó*, 1988.)

Kovács István

Mecénásuk a

ecénások mindig voltak. Több etes történeti munkát lehetne ír- a szegény, a koldus művészt támogató, segítő gazdag ember kapcsolatáról, eseteiről, e kapcsolat törvényszerűségeiről. Milyen élete lehetett például egy olyan „őstehetségnek", mint Benedek Péter „földész" és festőművésznek? Egy tavalyi riportból: „Napszámba jártak. A képeladásokkal Bözsi (felesége) próbálkozott. Veszegették, de soványan csörgött a pénz... Sokan kihasználták. Cegléden a doktorok kevés pénzért újrafesttették vele régi képeit." Barcsay Jenő szerzett neki aztán kellő nyugdíjat. Jól ismerjük, hogy Kohán György is nem sokkal a halála előtt asztalos ismerősének adogatta képeit a vászon- és kerettartozása ellenében. És még az állam is hogy mecénált! Bíró Lajosnak a debreceni képzőművészet 1945 utáni történetéről szóló könyvéből tudjuk, hogy hajdú-bihari képzőművész 1949—1953 között egyetlen forintot nem kapott a tanácsoktól alkotásaiért kiállításokon. (Pénz csak a termelési agitációs plakátok készítőinek jutott.)

Manapság is van művész, aki *nemcsak jó műveket hoz létre, de tud szerezni megértő támogatót, szervezetet, vagy főnököt. Akad olyan is (nem kevés), aki még jobb műveket tud alkotni, viszont vizre s kenyérre is alig futja. Valahogyan égető szükség lenne a mecénásokra.*

Ám ezekben az években, különösen a mostaniban az állam, a központi kulturális irányítás szervei már nem képesek az eddigi művészettámogatásra sem. Ezt úgy mondják, funkcionális nyelven: *eljött az ideje a művészeti mecenatúra társadalmasításának.* Drasztikusan fogalmazva: *tartsa el a társadalom a művészeit.*

Mit szólnak a szakszervezetek?

Tavaly a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége megalakulásának negyedszázados jubileuma alkalmából megkérdeztem Poldauf Medárdot, aki 1957-ben a Képzőművészek, Iparművészek és Művészeti Dolgozók Szakszervezetének titkára volt (és ma is központi vezetőségi tag!), hogy sok évtizedes mozgalmi munkája legnagyobb eredményének mit tart. Ezt felelte: — Hogy „száz üzem — száz művész" célkitűzésünk reális valóság lett. És jó lenne, ha ma is el tudnánk érni...

A szervezett dolgozók művészi ízlésének fejlesztése, gyarapítása érdekében mind a SZOT, mind az ipari szakszervezetek — karöltve a képző- és iparművészekével — évtizedek óta több-kevesebb eredményességgel munkálkodnak az üzemi szocialista szerződések megkötése, az alkotóművészek és üzemek szoros barátsága fenntartásán, gondolva a művészek tevékenységének minimális szociális megalapozására is. Saját véleményem: mégis azóta izmosodott meg, s állandósult e kapcsolatrendszer, amióta a szakszervezetek megyei tanácsai beiktatták fontos mozgalmi teendőik sorába.

Abban a Hajdú-Bihar megyében, ahol három évtizede olyan volt a helyzet, mint hivatkoztam rá, — a Szakszervezetek Hajdú-Bihar megyei Tanácsa a képzőművészek szövetségének területi szervezetével együttesen 1971 őszén megindította az úgynevezett üzemi tárlatok sorozatát. Mintegy huszonöt üzemben azóta száznál több tárlat nyílt, *közel százezer üzemi dolgozó tekintette meg ezeket,* a kiállító művészek azóta is felváltva tartanak tárlatvezetéseket. És a kiállított *mintegy háromszáz műből megvásároltak százat!* Magának az szmt-nek félszáz hajdú-bihari alkotásból álló galériája van! A megyei KPVDSZ is kedvet kapott. Nemcsak művésztelepet tart fenn évente a Hortobágyon, hanem már saját kiállítási lehetőséget teremtett, a Gambrinus Galériát.

Hasonló híreket írhatnánk Borsod megyéből. A múlt évben Szegedről érkezett a híradás: négy művésszel immár hatodik alkalommal kötött szocialista szerződést négy szegedi üzem, az idén meg az egyik szegedi gyárigazgató, Franyó József mondását kapta fel a képzőművész közvélemény: *„Az utóbbi időben a művészek már többet találkoznak a munkásokkal, mint velem."* Nem leltárkészítés a feladatom. Ezért csak Dunaújváros példájára mutatok rá, ahol a városi tanács az ott élő és alkotó tizenhat képzőművészt (kik mind szocialista szerződéssel kötöd-

Kitől, mitől kell a művészt és a művészetet megvédeni?

A zengő szavaktól, a kongó műteremtől és a visszhangzó (utánzó) művektől.

•

Az olyan támogatótól, aki a művésznek azt a kezét fogja állandóan, amellyel éppen alkotni készül.

•

A fizetésképtelen rendelőktől és az erőszakos „rendezőktől".

•

Jótanács

A tömjénfüst nemcsak az ördögnek, a művészetnek is árt. Eltakarja a művészt is és a művet is.

Írni közös dolgainkról

Hatvanöt esztendeje — 1918. december 7-én — jelent meg a Kommunisták Magyarországi Pártjának központi lapja, a *Vörös Újság*. Ez a nap immár hagyományosan a sajtó napja, megbecsült ünnepe. Újságírók és nyomdászok, a lapkiadó és lapterjesztő dolgozók tiszteletadása ez a nap a forradalmi elődök — *Alpári Gyula, Kun Béla, Lengyel József, Lukács György, Révai József, Samuely Tibor* — előtt, akik útjára indították a Vörös Újságot „a világító fényforrást". És fejet hajtunk azok előtt is, akik a Magyar Hírmondó, a Március 15-e, a Munkások Újsága, a Népszava, a Magyar Nemzet, a Szabad Nép létrejöttén és fennmaradásán munkálkodtak.

A magyar sajtó nem kisebb elődöket vallhat magáénak, mint az országgyűlésről tudósító *Kossuth*, a munkásokat szervező és agitáló *Táncsics*, a minden ósdit ostorozó, forradalmat daloló *Ady*, a proletariátust szolgáló *Kun* és *Rudas*, a fasizmussal nyíltan szembeszálló *Nagy Lajos* és *Bajcsy-Zsilinszky*.

A jobb, a becsületesebb, az igazabb életért folyó harcban kezdettől nagy szerepet vállalt a magyar munkássajtó. „A sajtó a legnélkülözhetetlenebb fegyverünk" — írta egy korabeli szaklap.

A magyarországi szakszervezeti sajtó — az első szaklap, a *Typographia* megindulásától kezdve — vállalta a dolgozók szervezkedésének ügyét, a munkásmozgalom hazai fejlesztését, a munkásosztály felemelkedéséért és érdekeiért kibontakozó harcot. A gyári munkások és az agrárproletárok érdekeit egyaránt homlokterébe helyezték, védték.

Az ellenforradalmi korszakban, minden üldöztetés, parlamenti és sajtóbeli támadás, betiltás ellenére, a szakszervezeti újságok — Nőmunkás, Ifjúmunkás, Föld és Szabadság és a szaklapok — a progresszió, a társadalmi haladás ügyeit szolgálták.

Mindeme sajtóképviselet fenntartásához nem kevés bátorság kellett abban a rendszerben, amelyben a munkásság ügyét szóvá tevő szerkesztőt nemzetgyalázás címén hatheti fogházra ítélték. Ahol egy államtitkár Ady műveit máglyán akarta elégetni, ahol Tersánszky Józsi Jenő a cenzornak nem tetsző kritikai írásaiért kéthavi fogházbüntetést kapott. Ezért oly hosszú azoknak a publicistáknak a névsora, akik börtönt szenvedtek, sőt mártírhalált haltak a magyar munkásmozgalomért.

Az egész nép életében változást hozó felszabadulás lehetővé tette, hogy a sajtó betölthesse *a társadalmat és az embert* szolgáló szerepét. Természetes volt, hogy a szabadság első napjától kezdve egymás után jelentek meg a szakszervezeti újságok: 1945-ben 18, köztük a MUNKA, 1948-ban 24. Jelentős fejlődésük különösen 1957 után és napjainkban mutatkozik meg.

A ma a több mint 1,2 millió példányszámban megjelenő szakszervezeti lapok fontos részt vállalnak a közvélemény, illetve a munkavállalók legkülönfélébb csoportjainak és rétegeinek tájékoztatásában, az érdekek összehangolásában, a demokratikus jogok érvényesítésében. Rendszeresen foglalkoznak a belpolitika és a nemzetközi kapcsolatok kérdésével, a közművelődés megannyi ágával, lehetőségével, *a szemlélet és a gyakorlat* formálásával, a dolgozók nevelésével.

Ezért, amikor az elődökre emlékezünk, nem hagyhatjuk el a mai sajtó funkcióit sem. Mert a feladatunk, hogy az év 365 napján át, a nap minden órájában, percében *betűvel és hanggal, képel és jellel* szolgáljuk a szocialista célokat, az embert, az igazságot.

Nyíltan, őszintén, a fejlődést akarva *szólni az igazságról*, amely a nép érdekeit szem előtt tartó politikán és a dolgozó ember alkotómunkájának sikerein alapul. Írni kell tehát dolgainkról! A hétköznapokról és az ünnepekről, a gazdaság, a kultúra és tudomány eredményeiről, s természetszerűleg gondjainkról is. Mert írni — szem előtt tartva *Radnóti* szavait — nagy érték volt és az is marad:

„Annyit érek én, amennyit
a szó ér verseimben".

SZELLŐ TIBOR

z üzem

nek egy-egy üzemhez) megbeszélésre hívta össze, ahol tájékoztatták őket Dunaújváros távlati fejlesztési terveiről, közterületeinek kialakítási, átrendezési módjairól, s felkérték a képzőművészeket: gondolkodjanak a köztereken felállítandó alkotásokról, az intézmények nívós díszítéséről.

Vagy nézzük Szolnokot!

Tavaly február végén a Szakszervezetek Szolnok megyei Tanácsa meghívta a megyében működő vállalatok, intézmények, főiskolák képviselőit, valamint a képzőművészeket, s a megfelelő előkészítő tárgyalások után a tizennégy üzem, intézmény szocialista szerződést kötött tizenhárom művésszel (hét szobrász, öt festő, egy grafikus). A szerződések lényege: közelebb vinni a művészeket az üzemi dolgozókhoz, erősíteni a munkásélet ábrázolását a képzőművészetben. A művészek vállalták, hogy ismeretterjesztő előadásokat tartanak a művészetről, segítik az amatőrmozgalmat, megbízásokat teljesítenek, szaktanácsokat adnak, közreműködnek művészeti tanácsadóként, műtermükben fogadják az üzemi dolgozókat, kiállításokat rendeznek, sőt vásárlási előjogot biztosítanak az üzemeknek, dolgozóiknak. A vállalatok rendszerint technikai segítséget, szállítást, alkotások megvásárlását ajánlották fel, s lehetőség szerint havi tiszteletdíjat. A művészek fele havi kétezer forint juttatásban részesül, több vállalat e tiszteletdíjat pedig beszámítja egy alkotás vételárába. Akadnak persze olyan vállalatok is, melyek csak alkalmi tiszteletdíjak fizetését vállalták, adok-kapok alapon. (Nézetem szerint ilyen megbízásokhoz nem szokás kötni szocialista szerződést.) *A tiszteletdíjak rendszeressége mellett dicséretes vállalás, hogy az üzemek zöme zsüri-ajánlotta áron évente megvásárol egy-egy műalkotást a szerződött művésztől.*

Mit mondanak a művészek?

Berényi Ferenc Munkácsy- és SZOT-díjas festőművészt kérdeztem meg erről, a képzőművész szakszervezeti mozgalom több évtizedes társadalmi aktivistáját, a szakszervezet elnökségi tagját.

— 1981 novemberében volt tisztújítás a szövetség területi szervezetében, s akkor az új vezetőség egyik programpontjául tűzte ki, hogy a Szolnok megyében élő képzőművészeknek megteremti a szerződéses rendszert a helyi üzemekkel. A párt, tanácsi, szakszervezeti testületek gondosan felmérték a helyzetet, s kiderült, hogy a mai, nagyon szigorú gazdálkodási rendben is megnyilvánulhat a támogatási szándék. Lehet azért, mert a művészetek társadalompolitikai szerepe felértékelődött, s ráébredtek az üzemek, intézmények vezetői, hogy a művészetben van valami közérzet-javító erő.

Az országból olyan jelzések is érkeztek, hogy mindezért irigylik a szolnoki művészeket. Persze, nemcsak a mi megyénkben jöttek rá e módszer előnyére. Többeknek tetszik például, hogy nem filléres elszámolás történik nálunk év végén, hanem az üzemek elővételi jogot kérnek a nekik tetsző, zsürizett művek megvásárlására. S az, hogy művészeink kétharmada biztos havi pausálét kap, a minimális létfenntartási gondokat enyhítendő. S nagyon életre valónak tartom, hogy a szakszervezetek megyei tanácsa az év végén összegezte a tapasztalatait.

A területi szervezet vezetőségében mindenesetre úgy gondoljuk, hogy a szervezet másik megyéjében, Bács-Kiskunban, ebben az erős kulturális hagyományú, műhelyrendszerrel gazdagon ellátott megyében, felkeressük az szmt támogatásával a helyi üzemeket, vállalatokat, s a megyében élő szép számú alkotó „személyi lapját", életrajzát, jellemző művének egy-egy reprodukcióját bemutatva, megpróbáljuk őket is rábírni efféle szerződések megkötésére. A társadalmi mecenatúra továbbfejlesztésének, úgy hiszem, ez az egyik járható útja.

VARGA IMRE

SZAKSZERVEZETI AMATŐR FOTÓSOK I. PEST MEGYEI KIÁLLÍTÁSA

1983 DEC

MUNKA

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Árokay József: Vonalak

Fekete Sándor: Ági

Takács Gábor: „K

Gebhardt György: Mezőgazdasági táj

BENEDEK PÉTER

Nr.5.

Olajfestmény. Falusi lakodalom. Jelz., 1915.
62 x 42 cm

á Csertő (Baranya m.), volt Festetics Domonkos kastély beszállitott nütárgyai. Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága. 1948. XLIII. sz. leltár (Iparmüvészeti Muzeum, Adattár)

BENEDEK PÉTER

Nr. 5

Olajfestmény. Falusi lakodalom. Jelz., 1915.
62 x 42 cm

A Csertő (Baranya m.), volt Festetics Domonkos kastély
beszállított nütárgyai. Veszélyeztetett Magángyűjtemények
Miniszteri Biztossága. 1948. XLIII. sz. Leltár (Iparmüvészeti
Muzeum, Adattár)

Benedek Péter

Káplár Miklós mostoha
száz esztendője

Magyar Nemzet 1987. 11. 12.

MAHIR
MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Benedek Péter, naiv festőművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
1984 MÁJ 1 91

1021

Benedek Péter naiv festő képeiből nyílt kiállítás tegnap délután Szolnokon, a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központ galériáján. A tárlatot — amelyet Kocsis Gyula, a ceglédi Kossuth Múzeum igazgatója nyitott meg — június 4-ig tekinthetik meg az érdeklődők Fotó: N. ZS.

Keeg
elbúcsú

Kevin Keegan,
ngol labdarúgás
gyobb sztárja csü
e a Newcastle
barátságos mérk
eg befejezte pályafutását.

Keegan hajdanán megfo-
gadta, hogy a „csúcsról" fog
távozni, és ennek a fogadal-
mának eleget is tett, amikor
a newcastle-i stadion füvéről
a búcsúmérkőzés után heli-
kopteren emelkedett a ma-
gasba, s intett végleg búcsút
annak a 37 ezer szurkolónak,
akik neki köszönhetik a he-
yi együttes 1. osztályba fel-
utását.

együttes maradéktalanul elégedett; ha a vendéglátásról kell szólni, ki nem fogynak a dicsérő szóból. Mi tagadás, jólesően könyvelik ezt el a házigazdák. Egyébként az erőviszonyok felmérése jól sikerült, a látottak teljesen egybeesnek azzal, amit a vezetők vártak. Így Magyarország és Jugoszlávia külön klasszist képvisel. Kár, hogy nem lehetett ezt a találkozót csattanóként vasárnapra hagyni, hiszen ma eldől minden, így a vasárnap délelőtti utolsó forduló merő formalitás lesz.

A mai, sorsdöntő összecsa-

Benedek Péter
népművész

1929-ben Benedek Pétert
Bécsbe vitték ki a népeivel együtt

Tóbiás Árou: Benedek Péter
=Tükör, 1975. máj. ~~13/14~~ 13–14 oldal.

Benedek Péter, naiv festő

L: Kondor Béla

Vadas József: A Darázskirály udvarában 13

Élet és Irodalom Bp. 1986 jún. 27. XXX/26

Benedek Péter

Szoptató anya. c. képe
repr.

Albuma és nyolcvané-
ves. Pesti Napló ajándék —
1850–1930. 47 l.
képpel

)lasz mester.

v. századból.

n babérlevél díszszel, fölül acan-
tnál más levelekkel.

·etei 138 és 146 cm.— Lelt. sz. 1468.
3-án G. Massarotól 80 lirán, vagyis
ott 1898 május 22-én (191–898).
ta az 1901 augusztus 26-iki 373
).

44

Benedek Péter

cikk

Pesti Napló

1935 máj. 30.

Benedek Péter

festőről elismérő kritikát írt Vasary János. Bedő Rudolf: Benedek Péter, Műcsarnok, 1964. 4 p. 18 l.

Fiola Pál: Vasary János biográfia és bibliográfia, Kaposvár, 1970.

961

~~Uszodi~~

Benedek Péter

Uszodról 45 éve kiállitó parasztfestő, 2 budaapesti kiállitása után Bécsben, ismét Budapesten, majd Amsterdamban, Linzben, Cegléden, Pozsonyban, Székesfehérváron, Kecskeméten állitott ki.

Forrás 1969/1/78

Moldován Domonkos: Magyar parasztfestők Kecskeméten

Benedek Péter

Magyar parasztfestők Benedek Péter,
Süli András, Vankóné Dudás Juli.

Forrás 1969/1/78
Moldován Domonkos: Magyar parasztfestők Kecskemé
ten

Benedek Péter

alkotása

Forrás 197o/1/hátsó boritó

Benedek Péter 11

Bibl. Hanlisch Lenke B.P. Művészet
1964 ápr. 18.o.

Péter Imre: Kristallitási Tránika.
Művészet 1965 március 44-45.l.

MNG Évkönyve 1970 /I

Benedek Péter 10

Bibl. Focillon : La peinture aux XIX-XX
Hecles Paris 1928

Kassák L. Esztétikai Nyugat 1934
183-188.

Bedő Rudolf : B. P. Művészet 1964 ápr.
18.o

MNG évkönyv 1970/I.

Benedek Péter 12

Bibl. Németh Lajos: A naiv festő
Élet és Tudomány 1967 I. 13.
Czabi Julia B. P. felszázados pályája
Művészet 1969 dec.

MNG évkönyv 1970/I.

Benedek Péter

népművész

Benedek Péter leglíden élt 1949-ből
hordve, ahol próbált erja festeni, de
a nép hi csúfolta, mert nappal paraszti munkát végett estefelé meg művészt.

Tóbiás Áron: Benedek Péter.
Tühör, 1975. mágus 13-14 oldal.

Benedek Péter
népművész

A televízió műsorán van a
Benedek Péterről készült filme.

Tolnás Aron: Benedek Péter
Tükör, 1975. május 13-14 oldal

Benedek Péter
népművész

A Népművészet Mesterének utolsó
képén egy bölcsőt ringató asszonyt
látunk, aki a kemence padkáján ül.

Tóbiás Áron: Benedek Péter
Tükör, 1975. május 13-14 old al.

Benedek Péter
népművész

1970-ben Uszódon Benedek Péter szülőfalujában rendertik meg a Népművészet Mesterének kiállítását.

Tóbiás Áron: Benedek Péter
Tulior, 1975. május 13-14 alkal.

Benedek Péter
népművész

1964-ben rendezték meg legléden
Benedek Péter gyűjteményes kiállítását
legelőször.

Tóbiás Áron: Benedek Péter.
Tükör, 1975. május 13-14 oldal.

Benedek Péter
népművész

Focillon, neves francia műtörté-
nész Benedek Pétert a XIX és XX
század legnagyobb festői közé ik-
tátta.

Tóliás Áron: Benedek Péter
Tükör, 1975. május 13-14 old al.

Benedek Péter

A naiv művészet, úgy tűnik, világszerte divatos téma
s a magyar naiv festészet kiemelkedő képviselői iránt
is fokozódik a nemzetközi érdeklődés. Ennek a
bizonysága az egyik legrangosabb svájci galeriában,
a winterthúri Kunstmuzeumban megnyílt kiálli-
tás, amely - a hírek szerint - jelentős szakmai és közön-
ségsikert aratott. A tárlatan 14 festő képei látha-
tók, a „naiv"-nak csak bizonyos szempontból tekint-
hető „Csontváry"-tól, Benedek Péteren és Tüli And-
rásan át, a nemrégiben felfedezett Balázs Jánosig

Magyar naiv festők - svájcban.

Ország - Világ 1972/9 21 old.

Benedek Péter
népművész

Benedek Péter az 1920-as években festett az ország minden vidéjéből. portrét, főhercegből a holdusig.

Tóbiás Áron: Benedek Péter
Tühör, 1975: május 13-14 old al.

Benedek Péter
népművész

Az 1923-as első Benedek Péter
kiállítást a vallás és közoktatás-
ügyi miniszter nyitotta meg.

Tóbiás Áron · Benedek Péter.
Tükör, 1975 május 13-14 oldal.

Benedek Péter, parant festő

Mihályfi Ernő: Emlékizat helyett c. írásmű-
vének ismertetéséből:

... Belepillantván a cikkekbe, az első szavaknál tudjuk a tárgyát. „*Benedek Péter földműves-festőművész feljött a falujából.*" Nagyon egyszerű mondat, egyszerűbb már nem is lehetne. Nyomában mégis a legnagyobb érdeklődés támad: kicsoda Benedek Péter, minek jött fel, mit akar, mit csinál? S az olvasó végigolvassa a cikket.

Tamás István: Pályakép a szerkesztőről 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975 aug. 9.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 ÁPR 1 A

NÉPSZAVA

Benedek Péter

zsikának májusi bemutatására készül a Magyar Állami Operaház.

— Magyar naiv művészek alkotásaiból rendezett kiállítást a székesfehérvári István Király Múzeum. A tárlaton többek között Benedek Péter, Dudás Júlia, Bohacsek Ede, Győri Elek és Gajdos János műveit mutatják be. A kiállítás július 9-ig tekinthető meg.

oldása mellett nagy hangsúlyt helyezett a szocialista demokrácia átfogó kifejlesztésének, továbbá az anyagi érdekeltség és az öntudat mozgósító szerepének fontosságára és kiemelte a szocialista ön-

Benedek Péter
mai festő

Méltatás.

-----:Barcsay Jenő önmagáról.
Művészet, 1974.február - 5.oldal

Benedek Péter

80 éves (Dévényi Iván cikke) felenkor, 1969. 12. sz.
1100. l.

Tamás Erwin: 80 év. — Pest megyei Hirlap, 1969. VI. 28.

Az 1969.évi magyar müvészettörténeti irod al om bibliográfiája. Müvtört. Ért. 1972. 4. sz. 295-328. l.
304. l.

Benedek Péter
népművész

Bálint Jenő monográfiát írt
Benedek Péterről.

Tóbiás Áron: Benedek Péter
Tükör, 1975. március 13-14 oldal.

Benedek Péter
népművész

1914-ben Bud apestre az egyik vas-
gyárban dolgozó Benedek Péter mered-
zsere Bálint Jenő lett.

Tobrás Áron: Benedek Péter
Tukor, 1975 május 13.-14 oldal.

Benedek Péter
népművész

1914-ben Benedek Pétert hadi-
munkára felrendeltik Budapest-
re egyik nagy vasgyárba, ahol rá-
zott munka helyett.

Tóbiás Áron: Benedek Péter.
Tükör, 1975. május 13-14 oldal.

<Benedek Péter>

zród
z

Ujság 1928. okt.
28 (e.a.: < > mű-
veszete.)

oalrafordult. Keblét kitün-
lör haja és hosszú bajusza
arna, szeme szürke, szakálla
a kék, vállvetőjét hátra-
t.

cm. — Lelt. sz. 781. — Értéke
e ereklyemúzeumból. — A meg-
t l. a 62. lapon az 580 lelt.
lis 23-án (107–95). — Átvételi
domásul vette az 1896 április

Benedek Péter

l.

Arv. Csarnok 106. ankc. Eat

" " 109. " "

Benedek Péter

Árvereši Csarnok aukcio kat

31. sz. 1926. febr. - Nincs meg

32 - 41. nem szepel

fordul~~va~~t. Teje elől kopasz, haját előre
bajusza rövid. Körülcsavart fehér nyak-
lló gallérja kilátszik és kabátja zsinóro.

"ALUDY"

1844."

ret, ~~[illegible]~~ az alak nagysága 3.8 c/m.

9262

140/95 № 167.

Benedek Péter

Kiállítása a Nemzeti Szalonban

1928. okt.

József és Mária eljegyzése.

506 Sacro Stella

~~Balitz Otto~~

~~Bálint Árpád~~

~~Bartos Gyula~~

~~Basch Andor~~

~~Battlyány Gyula~~

~~Bayros T.~~

~~Belnár János~~

~~Belányi Viktor~~

~~B. Bélavary Istvan~~

~~Benczur Ida~~

~~Benczur Gyula~~

~~Benedek Peter~~

Mű- és Régiségkeresk. Váll

munkc. V. (1947)

393655

50 FILLÉR 1934

Benedek Péter

vód

Ibl Ervin: Könyv
Benedek Péterről
Budapesti Hirlap
1928. okt. 24.

Budapest, 1907 augusztus hó 29 ő

ster Gyula

mnak

Koros

cik Méltóságod szives tudomá-

ny állvány elkészült de annak

nikor fog megtörténni, hivatkozva

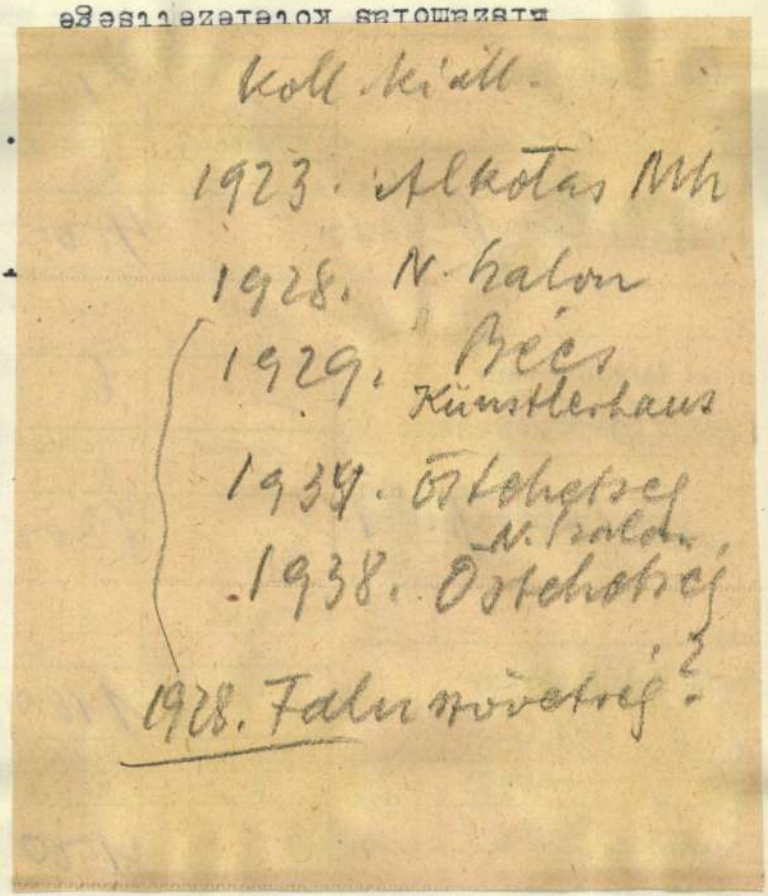

Koll. Kiall.

1923. Alkotas Mh

1928. N. Salon

1929. Bécs
Künstlerhaus

1934. Östehetseg
N. Salon

1938. Östehetseg

1928. Falusövetseg?

1914. federte fél
Bahnhofen

tatásügyi miniszternek jelen kelet és
ámv. VII. osztályhoz, II: a Pesti Hazai
let Fiókjához intézett rendeletének má-

I.

ltségvetési cim: Művészeti célok tá-
Bizottsága."Rovat:5. Alrovat: 2. Nem
andó bélyegilleték: nincs.-

számvevőséget, hogy a Pesti Hazai Első
tjának /:Budapest, V. Berlini-tér 6.:/
ága 1930. évi január havi tiszteletdij-
az Egyszáztiz pengőt a 122.623. számu

Benedek Péter
festő

l.

Almásy-Teleki XII. 1943

2562, 2563

UME

kiáll.

Nemzeti Salon

1937. ápr.–máj.

Főv. kéjt.

Benedek Péter

Almásy - Telki XIII. 1944

20/a. Zöldkendős menyecske, vizf.

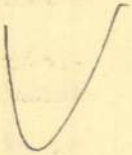

1941 ben

KUT

KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGA

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

Benedek Péter

bécsi kiállításának megnyitása.
1929. szept 14

Izmael elüzetése.

230. Van Victors.

Benedek Péter

vid

Ybl Ervin: Benedek Péter művészete. Budapesti Hirlap. 1928. okt. 28.

A számlat ./. a
hogy a munkát kello
a beázás veszedelmé
Bátor vagyok a
nagyon gyenge védeln
szélfuvás esetén nagy darab
mol. leszakitva a p
által ugy, hogy vál
dennap javitási m
épen ezért kérem m
leges és tartós fedél
Végül tisztelettel
téglák sok helyen a
nincsen szél akkor is
melyek a járó-kelőkre
épitett tulipánszerü c
gálódtak azokról is fol

MDK

Benedek Péter

kiáll. Alkotás müvészház

Muz. és kiáll.-nyitás. Pesti Hirlap 1923. ápr.29.5.l.

Benedek Péter

Ivód

Ibl Ervin

Képzőmiveszet
Budapesti hemle

1929. ápr. 149, 150
l.

kiadása céljából egyesültünk a Történelmi Társulattal.

Ez évben, midőn a Széchenyi reformprogrammjának első, nagy állomása, a *Hitel* megjelenésének századik évfordulóját ünnepeljük, kötelességünknek véltük e megemlékezésnek külön ünnepi ülést szentelni és ez alkalommal a megemlékező előadás megtartására azt a nagyérdemű tagtársunkat, Gaal Jenőt, kértük fel, ki már egy negyedszázaddal ezelőtt Akadémiánk megbízásából és kiadásában megírta a *Hitel* méltatását s aki a Széchenyi nemzeti politikájáról írt könyvében is kijelölte e mű helyét a legnagyobb magyar életpályájának és életművének fejlődésében.

Midőn ez ünnepi ülésünk alkalmából tisztelettel köszöntöm tagtársainkat és hallgatóságunkat, legyen szabad elnöki megnyitóm keretében főkép arról emlékezni meg, hogy miképpen tükröződik a *Hitel* megjelenésének hazánk történetében is korszakos jelentőségű eseménye a Széchenyi saját lelki életében, naplójának tanusága szerint.

1830. január 31-én hozták el Széchenyinek — naplófeljegyzése szerint — a *Hitel* első 20 példányát és ő, ki e művét «honunk szebblelkű asszonyai»-nak ajánlotta, már másnap küld belőle két példányt annak a magyar hölgynek, kire könyve ajánlásánál bizonyára első-

Benedek Péter

U 3266

szt~~er 53.117/1943.-III/1.szám alatt~~ a
ett ~~rendeletének másolata~~.

rod

Zászlónk. 1928.
nov. 15. (B. a Nem-
zeti Szalonban, Ö nare-
keppel.)

müszaki főtanácsos részére /lakik:
kassai dóm munkálatainak ellenőrzése
ssa és vissza történt hivatalos ki-
iköltségeiről és napidijáról kiálli-

53.117/1943. szám.

III/1.

A Müemlékek Orsz.Bizottsága tek.Elnö

ségének

Budapest.

Folyó évi május hó 12-én 279/19
sz.alatt kelt felterjesztésére tudom
sul és az érdekelttel való közlés vé
gett másolatban megküldöm.

Budapest,1943.évi junius hó 21-én.

A miniszter megbizásából:

Benedek Péter

A Müv. Tanács 1948 szept.-ben előterjesztést tesz az építési minisztérnek, a kalocsán élő B.P. házhoz juttatása érdekében.

tesére tudomás és további eljárás céljából másolatban megküldöm.

ktatásügyi miniszternek jelen kelet
zámv. VII. és csekkosztályhoz intézett

számvevőséget, hogy Möller István .
. . . . . .
I. Krisztina-krt.159/a. . . . . :/
vissza
. . . . . történt hivatalos
.lt utiköltségeiről és napidijairól
:m által érvényesitett utiszámlája
volcvanhét . . . . . .P
számu kiadási csekkszámla terhére
30. évi .....május.....hó .....20..... - n.

MDK

Benedek Péter

Téli hangulat, of.

Árverési Közl. 1939. 4.rk.sz. 91. sz.

16 l.

Benedek Péter

75. születésnapján kiállítás Egléden, ahol 15 éve lakik.

Emlékre.

Népművelés 1965. 2. szám 39. l.

Benedek Péter

Önarckép gobelinnel

festmény, reprodukció

Népművelés, 1965 2. szám, 39. l.

Benedek Péter

Női arckép.

festmény, reprodukció

Népművelés, 1965, 2. szám, 39. l.

Benedek Péter

Lakodalmi menet

festmény, reprodukció

Népművelés, 1965 2. szám, 39. l.

Benedek Péter MDK

Tisztálkodás. repr.

Ösztehetségek.
Szinházi Élet 1934.36.sz.

Benedek Péter

Várakozás

festmény, reprodukció

Népművelés, 1965 2. szám, 39. l.

MDK

Benedek Péter festő

Őstehetségek kiáll. helyiségében. /Erzsébet téri bolthelyiség?/ 1936.

MDK

Benedek Péter

István gazda .

Lakodalom

Részegek

Fürdik a holdvilág

Magyar őstehetségek szentistvánheti kiáll. 1938.

Benedek Péter, festő MDh

A 75 éves „parasztfestő", Benedek Péter, Cegléden él és alkot. Most kiállítása nyílt a helyi múzeumban. A tárlaton csaknem 70 művet, olajfestményt, akvarellt, kénrajzot mutatnak be.

— : Hír

4

ESTI HIRLAP bp. 1964. dec. 21.

MDK.

Benedek Péter

Riport.

Pestmegyei Hirlap 1965 ápr.18.lap -

Benedek Péter M.D.K.

1929-ben a bécsi Künstlerhausban volt sikeres kiállítása.

elfelejtik, 1945-ben fedezik fel ujra.

Cegléden él, a Képzőművészeti Alap felveszi, 800 Ft nyugdijat kap

Ősz Ferenc: Alkotók- alkotások

Pest megyei Hirlap 1965. április 18. 9.1.

Magyar asszonyok náci-máglyán

Rádió-műsor

VILÁG

972. SZÁM * ÁRA 60 FILLÉR — Főszerkesztő SUPKA GÉZA DR. — 1948 AUGUSZTUS 29 * VASÁRNAP

Vas Zoltán nyilatkozata a szabad kenyérről

Megbukott a francia kormány

A pénzügyminiszter a kabinetben sem tudott többséget kapni erőszakos kényszerrendszabályaihoz

Ujabb háromórás tanácskozás Molotov külügyminiszterrel

A francia kormány alig néhány héttel hivatalbalépése után a mára virradó éjszaka lemondott. Reynaud pénzügyminiszter gazdasági tervei, amelyeket a baloldali pártok és a szakszervezetek vezetésével a munkásság széles rétegei rendkívül hevesen támadtak, a sorozatos minisztertanácsokon nem tudták megnyerni a kormány egyöntetű hozzájárulását és így a Marie-kormány számára nem maradt hátra más megoldás, mint benyujtani lemondását. A köztársaság elnöke már a hajnali órákban megkezdte tanácskozásait a politikai vezetőkkel új kormány megalakításáról.

Moszkvában a három nyugati nagyhatalom képviselői pénteken este három órás megbeszélést folytattak Molotov szovjet külügyminiszterrel, de a várt hivatalos záróközlemény kiadására nem került sor s egyelőre tisztázatlan, lesz-e és mikor folytatása a megbeszéléseknek. Az értelmiségiek békekongresszusa Wroclawban ma befejezi tanácskozásait.

Az értelmiségiek

békekongresszus Wroclawban ma ma tartja utolsó ülését. Az eddigi tanácskozásokon a világ minden részéből érkezett küldötteknek már nagy része kifejtette véleményét azokkal a kérdésekkel kapcsolatban, amelyeket a kongresszus meghívója a következőkben sorol fel: Elkerülhető-e a háború? Képesek-e a népek békés együttműködésre? Részesei lehetnek-e a társadalom legszélesebb rétegei az igazi szabadságnak, amely magában foglalja a népek szabad kulturális fejlődésének tiszteletét és az ember megbecsülését, tekintet nélkül származására és fajára? A gyarmati kiküldöttek sorában felszólalt Aubrey *Pankey*, a Magyarországon is ismert amerikai négerbarátnő is, aki konkrét adatokkal bizonyította, milyen káros a kizsákmányolók politikája.

Giral volt spanyol miniszterelnök hangoztatta, hogy Spanyolország csak a Franco-kormány megsemmisítése után illeszkedhetik be a szabadságszerető népek családjába. *Koralisz*, a demokratikus görög kormány közoktatásügyi minisztere kifejtette, hogy a szabad Görögország bárán küzd az emberiség békéjéért és biztonságáért. *Abusch* német író, aki közölte, hogy a német küldöttségben a Hitlerellenes földalatti harc több részvevője és több spanyolországi harcos is helyet foglal, hangoztatta, hogy *a német értelmiségiek őszintén jóvá akarják tenni a lengyel és a többi nép ellen elkövetett német bűnöket és ki akarják irtani az uralkodó faj mitoszát.* A két északadt kultúrájú, kettészakadt gazdaságú Németország a nacionalizmus új talaja volna és veszélyt jelentene az egész világra — mondta.

Ernst *Fischer* író, volt osztrák miniszter, aki kijelentette, hogy mindenki csak annyira szabad, amennyire a szabadságért küzdeni hajlandó és küzdeni tud, követelte, hozzon a kongresszus határozatot, hogy *minden idegen csapatot vonjanak vissza* minden olyan országból, ahol ilyen csapatok tartózkodnak. *Radu* tanár, román kiküldött javasolta, hogy minden küldöttség kezdeményezzen otthon kongresszusokat, hogyan járulhatnak hozzá az értelmiségiek konkrét módon a béke megőrzéséhez. Az értelmiségiek nem küzdhetnek elszigetelten a békéért, be kell olvadniok a dolgozó osztályoknak a béke védelmében folytatott küzdelmébe. A svájci kiküldött javasolta, hogy a kongresszus állítson fel Genfben központi irodát.

Zaszlavszij,

a moszkvai *Pravda* főszerkesztője abból indul ki felszólalásában, hogy *a háború előkészítése mindenütt az értelmiség üldözésével kezdődik.* Mi tiszteljük — mondta — az amerikai demokráciát, mert sok tekintetben anyja az európai demokráciának, de éppen ezért nem figyelhetjük tétlenül, ha az Egyesült Államokban üldözik az értelmiséget. Nem prédikálunk — folytatta — szerete et mindenáron, az azonban bizonyos, hogy itt, Wroclawban egyesülnek a kongresszuson keresztény papok és bolsevista atheisták s az alapvető kérdésekben megegyeznek. *Nem kívánjuk a vélemények teljes egyformaságát, de gyülölnünk kell az imperializmust.* Ez a gyülölet éppen a szeretetből fakad, az emberiség és a kultúra szeretetéből. Végül kifejezte azt a meggyőződését, hogy a világ értelmiségének többsége a wroclawi kongresszus többségének véleményét teszi a magáévá.

A népgyilkosság

bünéről szóló határozati javaslattal foglalkozik az *UNO* gazdasági és szociális tanácsa. A 19 szakaszból álló javaslat, amely szerint a népgyilkosság (genocide) valamely társadalmi, vagy faji csoportnak erőszakkal vagy kulturális eszközökkel való kiirtását jelenti, egyezménytervet is foglal magában. A megbeszélés azzal a döntéssel ért véget, hogy a javaslatot az Egyesült Nemzetek Szervezetének közgyülése elé terjesztik.

Moszkvában

pénteken délután sor került a három nyugati nagyhatalom képviselőinek bejelentett tanácskozására *Molotov* szovjet külügyminiszterrel. Helyi idő szerint délután 5 órakor ültek össze a Kremlben s *a tanácskozás majdnem három óra hosszat tartott.* Kezdetben arra számítottak diplomáciai körökben, hogy a megbeszélés után rövid hivatalos nyilatkozat fog megjelenni, amely összefoglalja az eddigi tárgyalások eredményeit. Erre azonban az éjszaka folyamán nem került sor. *Roberts*, a brit külügyminiszter képviselője a megbeszélés után kijelente te, hogy közleményt most nem adnak ki. A három szövetséges képviselő a Kremlből a brit nagykövetségre ment és ott tanácskozott. A Kremlben lefolyt tárgyaláson egyébként *Visinszkij* külügyminiszterhelyettes is jelen volt.

A francia

kormány, amely *Reynaud* pénzügyminiszter gazdasági rendeleteivel foglalkozott csütörtökön és pénteken a köztársasági elnök vezetésével reggeltől estig tartott, olykor viharos minisztertanácsokon. *lemondott.* A pénteki minisztertanács megszakítása után este 8 óra tájban *Reynaud*, *Blum* és *Schuman* bizalmas tanácskozásra ült össze *Marie* miniszterelnökkel, hogy a politikai helyzet tanulmányozása során áthidaló megoldást igyekezzenek találni.

Éjjel 11 órakor a minisztertanács újra összeült, majd hajnali 1/4 1-kor a következő hivatalos közleményt adták ki: »*Miután a kormány megállapította, hogy a gazdasági és pénzügyi program egyes pontjaiban történt megegyezés ellenére bizonyos véleménykülönbségeket nem sikerült áthidalni, a miniszterelnök benyujtotta lemondását a köztársasági elnöknek.*« *Reynaud* pénzügyminiszter háromnegyedegykor az Elysée-palotában kihallgatáson jelent meg a köztársasági elnöknél, aki utána *Schuman* külügyminisztert fogadta.

Marie miniszterelnök a köztársasági elnöknek üzenetet küldött, amelyben leszögezi, hogy *Reynaud* pénzügyi és gazdasági tervében a kormány nem tudott megegyezni. A politikai vezetőkkel folytatott tanácskozások után *Auriol* elnök vidéki otthonába utazott, ahol *szombaton délután folytatni fogja megbeszéléseit.* Maga a pénzügyminiszter kijelente te szombaton hajnalban, hogy *a kormány tagjai nem tudtak megegyezni a bérszínvonal kérdésében*, mert ő nem volt hajlandó olyan béreket elfogadni, amelyek »túlmagasak« voltak.

Münnich főkapitány csendet teremt

Budapest dolgozói nyugalmának biztosítására

A csendrendelet megjelenése óta a főkapitányság közigazgatási ügyosztálya, de az összes kerületi kapitányságok is

fokozott éberséggel vigyáznak arra, hogy Budapest dolgozóinak nyugalmát felesleges zajongásokkal senki sem háborithassa.

Ennek ellenére a legtöbb főútvonalon, sőt a mellékutcákban is

állandó a panasz

a zajongókra. A pihenni vágyók elsőszámú közellensége elsősorban a nyitott kipuffogóval száguldó motorkerékpár, közvetlen utána következik a hajnali csendet felverő jeges, szemetes, nem is beszélve az éjszakai órák duhaj társaságairól.

A rendőrség és az illetékes hatóságok mindent megtettek, hogy biztosítsák Budapest nyugalmát.

Dr. Münnich Ferenc rendőraltábornagy, a budapesti főkapitányság vezetője ma reggel rendeletet bocsátott ki, amelyben utasította a rendőrség összes beosztottjait, hogy

mától kezdve fokozottabb éberséggel figyeljék a csendrendelet megszegőit

és mindazok ellen, akiket felesleges zajongáson érnek, azonnal indítsák meg az eljárást. A főkapitányság utasítása szerint a kerékpáros rendőrjárőrök, rendőrőrszemek mától kezdve figyelni fogják

a nyitott ablakokon keresztül kiharsogó rádiózást, az autókat, a motorkerékpárokat és az éjszaka duhaj társaságait is.

Münnich Ferenc főkapitány ezzel kapcsolatban a Világ útján is felhívja a közönséget: saját nyugalmának érdekében mindenki tartsa kötelességének, hogy azonnal jelentse, ha bárhol bármilyen csendháborítást észlel.

Rendelet a termelői, forgalmi és fényüzési adókról

A hivatalos lap mai száma közli a pénzügyminiszter rendeletét »a belföldi forgalomban fizetendő termelői általános és fényüzési adókról«. Szabályozza a rendelet: kinek milyen termelői adót kell fizetnie. Felsorolja a tételeket, közli a bejelentési kötelezettséget, a mentességeket és a büntető rendelkezéseket.

Magasrangú volt tisztek a népbíróság előtt

A honvédelmi minisztérium katonapolitikai osztályáról pénteken átkísérték a népügyészségre dr. Bardó Liviusz volt hadbíró ezredest, Brockés Mátyás volt ezredestő Tömöri Pál, Dalmady Géza, Öcsanádi Jakab és Bódi Antal volt törzstiszteket, akiket háborús és népellenes bűntettek egész sorozatával vádolnak.

A volt horthysta törzstisztek 1944-ben partizánvadász alakulatokat szerveztek és mindent elkövettek katonai alakulataik harcban maradása mellett. (MTI)

Ezt hallottuk

A MAGYAR SZABADSÁGHARCOS SZÖVETSÉG VI. ker. csoportja augusztus 30-án délután fél hat órakor tartja alakuló díszközgyűlését az Andrássy-út 65. szám alatti állami leánygimnáziumban. Az alakuló díszközgyűlés ünnepi beszédét Nógrádi Sándor miniszterelnökségi államtitkár, a Szövetség elnöke mondja. Az ünnepség után a szabadságharcosok emléktábláját leplezik le a Petőfi-házon. Itt Kiss Roland államtitkár mond emlékbeszédet.

●

DARVAS JÓZSEF építés- és közmunkaügyi miniszter 34 altisztnek és 72 kistisztviselőnek, akik már régebb idő óta mint szerződéses alkalmazottak dolgoznak a minisztériumban, a kinevezését kérte a minisztertanácstól. A minisztertanács a 106 kisember kinevezéséhez hozzájárult. A minisztérium dolgozói körében igen nagy megelégedéssel fogadták az újabb tömeges kinevezéseket.

●

SZEMERE BERTALAN SZÜLŐFALUJÁT, Vatta községet holnap ünnepélyesen bekapcsolják a villamoshálózatba. A hároméves terv keretében ez a 93-ik község, amelyet az Állami Villamosművek elektromos árammal látnak el.

●

BENEDEK PÉTER, a kiváló tehetségű paraszt festőművész nagy nyomoruságára, lakáshiányára a Magyar Művészeti Tanács hívta fel Darvas József építés- és közmunkaügyi miniszter figyelmét. A miniszter a Kalocsához közelfekvő Kecel községben Benedek Péter részére egy volt ONCSA-házat ajándékozott.

●

ÉLÉNK SZEREPET JÁTSZOTT a budapesti gazdasági és társadalmi életben dr. Szabó Ferenc, az Óbuda-Ujlaki Takarékpénztár vezérigazgatója. A Szálasi-per népbírósági tárgyalásán is tisztséget vállalt. Erről a megbizatásáról később lemondott. A bankok és takarékpénztárak egybeolvasztása idején már nem jelent meg hivatalában s most családjával együtt Olaszországba távozott. Export-import irodát létesített.

DR. MÜNNICH FERENC főkapitány meghívására szeptember 2-án harminc bécsi rendőrgyermek érkezik Magyarországra. A gyermekeket a balatonboglári üdülőben helyezik el.

AZ IGAZI JUTALOM

Irta Fodor József

Miért is lennék büszke, Istenem,
Ha arra nem, hogy számon tartanak
A jók! Ma mint beléptem, hivatal-
Asztalomon levél várt, annyi más
Lim-lom között, mi napról-napra dűl
Egy szerkesztő asztalra. Zárt levél,
A sok között, amelyben kézirathad
Lapul: Derék, fővő agyak bizarr
Igéi, száz törekvés, eszme, hit
És szándék, mely világot ostromol —
S itt összegyül, hogy a nyomott betű
Hő szócsövén át szökkenjen a szellem-
Viharba, mellyel Istentől az útra
Eresztett ember építi magát.
Igy fogtam hát, több mással: s mint kinyilt
A zárt burok-mély, vártam, hogy kihull
A próza, vers — s helyette, im, papirlap
Szökött ki; árva lap: amely azonban
Szememben mint a mennybolt csillogott.
Mint mondjam el, mit tárt e kis papir!
Ha büszke volnék, a falamra raknám —
És hencegőnek hirdessen a négy szél.
Nincs most mód, elnémitni a szerényt.
Fönt gép-rott pár sor, mely rokonszivekről,
Bizalomról, szeretetről beszél,
Megértésről, mely környezi a költőt —
S alatta sorban mennyi, mennyi név!
Mindenkié, kivel együtt lohol, fut.
Terem, pöröl, hisz, s csügg a vig robotban —
A dolgozót köszöntik társai.
Ez a való kitüntetés, barátom!
Adjon gyémántot, diszt a hatalom —
Legméltóbb az csak és legigazibb.
Mit önként és nem vélt ragaszkodásban
Nyujtanak át hasonló társaid,
Kik közt köz-egyként zengeted az üllőt,
Vivod uj építés cölöpjeit,
Mig izzadság-csöpp csöppel összefolyva,
Lehelleted övékkel elvegyül.

Szeptember-októberi lakás-menetrend

Az újjáépülő lakások címe

Az építés- és közmunkaügyi minisztériumban *Darvas* József miniszter irányításával fokozottabb tempóban folytatjuk a romlakások helyreállítását és az új modern lakások építését.

A *Világ* értesülése szerint a minisztérium szeptember és október hónapban a főváros területén a következő lakásokat hozza rendbe:

— Attila-körút 13—21, 6 lakás, Attila-körút 27, 5 lakás, Fazekas-utca 42, 1 lakás, Attila-körút 69—71, 2 lakás, Török-utca 6, 2 lakás, Szász Károly-utca 2, 29 lakás, Szász Károly-utca 4, 17 lakás, Batthyány-utca 61, 2 lakás, Kenyeres-utca 14, 1 lakás, Donáti-utca 40, 6 lakás, Batthyány-utca 23, 4 lakás, Szilágyi-tér 3, 4 lakás, Székely-utca 2, 4 lakás, Szász Károly-utca 6, 4 lakás, Szász Károly-utca 3, 13 lakás, Kossuth Lajos-utca 3, 6 lakás, Király-utca 10, 2 lakás, Nádor-utca 13, 2 lakás, Zoltán-utca 16, 2 lakás, a Bajcsy-Zsilinszky-utca 16. számú házban 2 lakás, Tükör-utca 5. szám alatt 3, Csengery-utca 38-ban 3.

Podmaniczky-utca 1—3-ban 12 darab, Szondy-utca 37/c-ben 9 darab, Mozsár-utca 4. szám latt 2, Madách-tér 7. szám alatt 2, Király-utca 85. alatt 2, Rákóczi-út 86. számú házban 1, Baross-utca 19 alatt 10, Nagytemplom-utca 25-ben 1, Beniczky-utca 3. szám alatt 3, Népszínház-utca 31-ben 1 lakás, Szeszgyár-utca 12-ben 9 lakás, Köztársaság-tér 6 szám alatt 6 lakás, József-körút 43-ban 2 lakás, Práter-utca 51-ben 4 lakás, Bartók Béla-út 52-ben 1 lakás, Szent László-út 3/C-ben és a Róbert Károly körút 40-ben 9—9 lakás.

Minisztertanácsi határozat értelmében az újjáépült lakások kiutalását a népjóléti minisztérium intézi. Értesülésünk szerint a lakásokat elsősorban

az élmunkások, a Kossuth-díjasok,

továbbá szociális szempontok figyelembevételével a többgyermekes lakás nélküli családok kapják.

A lakások egytől-egyik olcsó bérűek és modernek.

Ziháló tüdővel a vastüdő nyomában

Több lap hírüladta, hogy a külföldről rendelt vastüdő, amellyel a légzési nehézségekkel küzdő, gyermekparalízisben szenvedő betegeket gyógyítják, megérkezett és kiszállították a Szent László-kórházba. Később ezt a hírt megcáfolták.

Legelőbb is gyerünk ki tehát a kórházba, a Gyáli-útra. Bossányi professzor még nincs benn. Végigszaladok a hatalmas udvaron, ott megtalálom a tanár helyettesét, dr. Szolgát.

— A vastüdő még nincs a kórházban, — mondja — úgy tudom, megérkezett, de a professzor úr még nem kapta meg.

Később sikerül beszélgetnem az orvostanárral:

— Igaz, hogy a vastüdő megérkezett, — erősíti meg a hírt — de eddig még nem vehettük át, mert bizonyos formalitások vannak a vámmentesítés ügyében.

Átsietek a Fővámhivatalba.

— Egy kedves rokonomat kórházba szállították. Vastüdőbe kell rakni! Itt van a vastüdő?

— Azt én nem tudhatom. Jobbra a harmadik szoba. Ott talán tudják.

— Valóban el kell vámolni?

— Igen. A vámot meg kell fizetni. De előbb még behozatali engedélyt is fel kell mutatni.

— De hiszen ha már itt van a gép, akkor van rá behozatali engedély.

— Az nem biztos. Néha bejön valami és csak hetek, hónapok múlva szerzik meg hozzá a behozatali engedélyt. De a kórháznak valószínleg megvan.

Szaladok a jobboldali harmadik szobába.

— Igen, én is olvastam a lapokban, hogy a vastüdő megjött, de mi nem tudunk róla — mondja az érkezési naplót lapozgatva a tisztviselő. — Illóolaj... géprészek... elektromos gép... orvosszerek... — mormolja. — Nem jött be a raktárunkba kérem.

A Nyugati pályaudvaron érdeklődöm.

— Hozzánk vagónáru érkezik — hangzik a válasz. — Éppen így a Keleti pályaudvarra is. Hogy mi van a vagónban, azt csakis az a szállító tudhatja, akinek címezve van. Tessék talán megkérdezni a nagyobb szállítócégeket.

Megköszönöm a tanácsot, de nem járom végig a szállítócégeket. Elvégre a rokonom még bírja egy ideig... Én kevésbbé. Nem szaladgálok hát tovább. Nincs vasból a tüdőm. De az igaz, hogy nem is kell vámot fizetnem érte.

György Ferenc

SZŐRSZÁLAK
szemölcsök **végleges** nyomtalan eltávolítása **100%-os garanciával. Körnerné** kozmetikai Intézete Teréz-körút 1/a. **Tel: 428-586.**

Kötöttruha, pullover
méret után, hozott anyagból is. Gulyás kötöde, Belgrád (Ferenc J.)-rakpart 16.

HÖLGYEKNEK GYENGÉLKEDÉSNÉL
MAYA egészségügyi öv nélkülözhetetlen

107/14 Bergmann század
Kővári tárgyalás — szept. 2-án, csütörtökön 9 órakor. V. Markó-u. 27. I. 26.

Akikkel találkoztam

Irja Relle Pál

Feld Zsigmond

1874-ben egy fiatal bécsi színész jött Budapestre, egy árva szót nem tudott magyarul és a fejébe vette, hogy ő pedig megmagyarosítja ezt a várost. Elhatározása nem járt minden eredmény nélkül. Ha az egész várost nem is tudta a magyar beszédre szoktatni, de hogy a Stadwäldchenből Városliget lett és ma a körhintástól a perecesig mindenki magyarul beszél a »Wurstli«-ban és környékén, abban *Feld* Zsigmond bokros érdemei elvitathatatlanok. Ömaga — a saját bevallása szerint — 1884-ben, 35 éves korában tanult meg magyarul, én viszont elárulom itt, hogy a haláláig sem tanult meg, holott volt rá ideje bőven, hiszen már a 91-ik évét taposta, amikor a mennyei ügyelő az »utolsó jenésre« küldte.

Feld Zsigmond magyarságához tehát nem sok köze volt a magyar nyelvnek. Annál több a szívének. Színháza, a Városligeti Színkör, vagyis a mindenkori Feld Színház nagyon jól boldogult — anyagilag is — a német szóval. A rikító című bécsi bohózatok, mint a »Pumperlsreise«, »Putzgradel«, »Schneider Fips« s a többi »weanerisch remekmű, főleg azonban a bécsi színésznagyságok: *Sonnenthal, Lewinsky, Girardi, Blasel,* Frijierka *Kronau* (a későbbi *Lobkovitz* hercegnő) és Adéle *Sandrock* állandó vendégjátéka biztosította a ligeti színház fenntartását, sőt az egyre népesebb Feld-család gondtalan életét is. 1889-ben a hatvanéves Feld Zsigmond mégis elhatározta, hogy megmagyarosítja színházát és ő maga is felcsap magyar színésznek. Barátai hiába figyelmeztették vállalkozásának veszedelmére, Feld papa vállalta minden következményét a megjósolt »hét sovány esztendőnek«, mely — egy-egy szerencsés kihagyással — még jó 31 esztendeig tartott.

Érthető, ha ebben a korszakban Feld Zsigmond mindent követ megmozgatott a meg-megrokkanó nyári színház fenntartásának érdekében. Hónapokig talpalt és előszobázott a kultuszminisztériumban, hogy állami támogatást kapjon, amit ma úgy hívnak magyarul szubvenció: Egyik este a »Falu rosszá«-t játszották a ligeti Arénában (a darabot »Der Dorflump« címmel még 1876-ban Feld Zsigmond fordította le német nyelvre), persze most magyarul, nagy költségekkel, *Blahánéval, Vidor* Pállal és *Tamási* Józseffel a főszerepekben. A színpadon mészfehéren villogott a tornácos parasztház, felette kicsit ráncosan kéklett a magyar ég, amikor Feld igazgatónak lihegve jelentették, hogy tüstént siessen a bal 3-as páholyba: megjött az állami támogatás, mégpedig személyesen. Feld Zsigmond azonban nem sietett. Amikor a saját szemével is meggyőződött, hogy aki az említett páholyban helyet foglalt, valóban a két lábon járó szubvenció, vagyis a kultuszminisztérium államtitkára, berohant a színpadra és izgatottan kiáltott fel a zsinórpadlásra:

Eresszetek le a csillár!

— Az égből a csillárt?! — hüledezett egy hang a magasból.

— Fokd pe szájad, — dörögte Feld igazgató — eresszetek le a csillár! Hadd lássa kultuszminiszter, nekünk van milyen drága inven ár.

És Feld Zsigmond megkapta az állami támogatást, mondjuk pontosabban: az állami gyorssegélyt.

— Az állam kötelessége. — mondta kegyes mosolly kísérében a kultuszállamtitkár — hogy megfizesse azt a hosszú kötelet, amelyen a színház csillárát az égből a Földre eresztik.

Senki se higyje azért, hogy Feld papa a művészi kérdésekben mindig érzéketlen és anyagias volt. Amikor *Duse* fellépését biztosította színházának, *Evva* Lajos igazgató tízezer forintot ajánlott fel a gondokkal küzdő Feld papának, ha a nagy olasz tragika vendégjátékát átengedi a Népszínháznak. Feld Zsigmond azonban egy gőgös kézlegyintéssel utasította vissza a felajánlott hatalmas összeget, holott nem egyszer fizetett rá a nagy hírességek vendégszereplésére.

Ez történt Ernesto *Rossi*, a legnagyobb olasz drámai színész esetében is. Rossi, amikor először jelent meg a ligeti színházban, elfintorította az orrát.

— Direttore, — mondta a kényeskedve Feld tata későbbi elbeszélése szerint — il teatro e molto piccolo.

A színpadra szintén azt mondta: piccolo és piccolot mondott az öltözőre is.

Első este, »Leár király«-nál, a színház tátongott az ürességtől. Feld Zsigmond fanyar ábrázattal nyitott be a művész öltözőjébe és egy mondattal fizetett:

— Maestro, — mondta — cassa auch piccolo!

Feld Zsigmond büszke volt mindenre, amit a színházával kapcsolatba hozhatott. És mi szép történhetett ezen a világon, aminek valahogyan ne lett volna köze a ligeti Comedie Française-hez?

Amikor *Sonnenthal* a szegedi árvízkárosultak javára Pesten rendezett jó ékonycélú hangversenyen elszavalta a »Szózat«-ot, még pedig magyarul, az öreg nemcsak arra volt büszke, hogy ő ösztökélte a Burgszínház nagy művészét a vers elmondására: évekig dicsekedett, hogy Sonnenthal tehetsége tulajdonképpen a városligeti színházban bontakozott ki igazán. Egyébként sok-sok évvel később magától Feld papától tudtam meg, mi volt a titka annak, hogy ez az izig-vérig bécsi művész oly tiszta magyarsággal és hibátlan hangsúlyozással tudta elszavalni *Vörösmarty* költeményét. Sonnenthal ugyanis Pesten született a királyutcai Orczy-házban, ugyanott, ahol a német színpad másik halhatatlanja, *Barnay* Lajos — az udvaron épült kis színházban többször is fellépett.

Másik nagy büszkesége *Schratt* Katalin volt, ugyancsak a Burgszínház művésznője, aki legjelentősebb szerepét mégsem a császár színházában, hanem, a császár, I. Ferenc József életében játszotta. A művésznő vendégjátékát feltűnő érdeklődéssel kísérte egy fiatal huszártiszt, aki valamelyik előadáson arra kérte Feld igazgatót, mutassa be őt az elragadó bécsi színésznőnek. Kérését Feld Zsigmond kereken visszautasította. Később azonban Schratt Katalin kérte meg a »lieber Direktort«, hogy mutassa be neki azt a csinos huszárkapitányt, aki az első sorban ül és állandóan rajta tartja a szemét. Feld direktor — mi egyebet tehetett? — felvezette a huszárkapitányt a művésznő öltözőjébe és néhány hónap mulva Schratt Katalin férjhez ment *Kiss* Miklós kapitányhoz.

— Na látsz, — mondta önmagától elragadtatva Feld papa — esz csinálja nekem utána hoch geehrte Nemzeti Színház.

Ehhez tudni kell, hogy Feld Zsigmond valóban nagyra becsülte a Nemzeti Színházat. Annál csak a saját színházát tartotta különbnek, jobbnak. Azokban az időszakokban, amikor valamilyen okból a Feld-színház kapui zárva maradtak, az öreg mindig talált valahol egy padot a környéken, ahol elüldögélve, büszke emlékezéssel vagy fájó szívvel gyönyörködött hányatott sorsú, imádott színházalkotásában. Nem tudom, a mennyországban milyen hely jut az igazgatóknak: Feld papa bizonyára tudott szabadjegyet szerezni magának valamelyik égi padra vagy túlvilági Buchwald-székre, ahonnan őrködő szeretettel tekint le az »enyém műintézet«-re.

Megszűnik a luxusépítkezés, a Meteor csillár minden igényt kielégít. Podmaniczky-u. 27. (X)

Szempillafestés, szőrszálak, szemölcsök végleges eltávolítása
egyéni arcápolás
Dernöi kozmetikában, IV., Ferenciek-tere 7. II/5

1944. máj. 2. (Esti lap)

Adakozz a 151.006. sz. csekkszámlán a bombakárosultak javára!

GOSPODIN...

Stryj, 1944 április 28.

A neve: *Korosilov Viktor Ivanics.*

Középtermetű, szürkéskék szemű, szőke férfi.

A stryji főutca felett alacsonyan húz el egy csatarepülőgép. Kíváncsian fordul az ablak felé, látni szeretné, de mozdulatát megbénítja a fájdalom. Átlőtt kézzel ül előttem és — átlőtt mellel. Mellsebe nem súlyos. Ez az átlőtt kéz két nappal ezelőtt még a híres orosz géppisztolyt szorongatta és tüzelt a napok óta csodálatos erővel rohamozó magyar honvédekre. Arca piros a láztól. Néha szembenéz velem, szürkéskék szemében mosoly és — könyörgés... Aztán önkénytelenül azt mondja, persze oroszul:

— Azt hitték meghaltam, pedig a legutolsó parancs szerint össze kell szedni az elesetteket is. Miért hagytak ott? Érthetetlen...

Intek a tolmácsnak. Érdekel mit mondhatott. A tolmács felszólítására elismétli a halkan hulló mondatokat. Mert most már nem bolsevista, most már szomorú, magára maradt, fájószívű és szenvedő szláv, egy a megtévesztett és a halál kisebbedni nem akaró mezejére kergetett milliók közül. Most már csak Korosilov Viktor Ivanics.

A tovaszáguldó csatarepülő mintha oszolj-t vezényelt volna ezeknek a nehéz galiciai tavaszfellegeknek — kiragyog a nap. Korosilov Viktor Ivanics fájdalomtól sajgó keze különös árnyékot vet az asztalra. Olyan idegen ez az árnyék, mintha valami más nap fényétől vetődnék... Szomorú és reménytelen. Talán szenved?

Korosilov Viktor Ivanics itt, a galíciai hegyekben, Tumaczykál indult ellentámadásra. Erdős terepen. Valamelyik honvéd jól célzott, szétlőtte a kezefejét. Elbotlott, elesett. A mellét is erős golyóütés érte. Eszméletlenül feküdt az esőáztatta s már az első világháborúban annyi vért látott földön. Csapataink az ellentámadást visszavetették. Korosilov szakasza megfutamodott. És őt — otthagyták. A géppisztolyával együtt...

A tolmács: Milyen rangja van?

Korosilov: A 395. divizió hadnagya vagyok.

A tolmács: Mióta katona?

Korosilov: 1940 óta... négy esztendeje.

A tolmács: Családja van?

Megremeg a sebesült kéz és megremeg alatta a szomorú árnyék. Rámtekint. Mosolyog. Majd nevet. Szétnyílik keskeny, vértelen szája, fehér fogsor villan ki az ajka mögül, — igen, most már nem bolsevista, hanem vágyódó és vergődő szülő — hangosan, szinte dicsekvőn válaszolja:

— A kisfiam ötéves. Öt éve vagyok nős.

Azt mondom a tolmácsnak, kérdezze csak meg, mikor mondta ki utoljára ezt a szót: *Isten...*

A tolmács kérdése megdöbbenti. Zavart. Magaelé mered. Nem válaszol. Eltelik félperc, az örök szent szó, Isten, még ott rezeg az ember hangjának tompa zenéjével a szobában, a beáradó vasárnapi sugarak tiszta hálójában, amikor lendül sebesült keze. De feljajdul. A kötés véres. Orvost hívunk, átkötözi. Hálás. Rágyujt. És végre halálos szomorúsággal, megtörten, de új tekintet ragyogásával a szemében így sóhajt fel: *Gospodin...*

...Gospodin...

Isten...

Korosilov Viktor Ivanics 1916-ban született Moszkva mellett. Akkor még... akkor még valóban Isten nevében... Bár maga Moszkva azidőtájt erősen kezdte kerülni az eget.

Nyolc szovjetosztályt végzett s négy évig kertészeti főiskolán tanult.

Igazi bolsevista kultúra, igazi bolsevista karrier: fogoly a honvédség kezén.

Nos, ennyit az orosz hadnagy portréjához. Most térjünk rá arra, ami rajta kívül valóban érdekes. Ezt beszéli:

— A magyar offenzivával egyidejűleg parancsot kaptak a csapatok, hogy sem halottat, sem sebesültet hátrahagyni nem szabad. Különösen vigyázni kell a sebesültekre. Bőségesen van Amerikából kapott kötözőszerünk. De szükségünk is van rá. *A magyar csapatok rendkívüli lendülettel támadnak, igen nagyok a veszteségeink.* Az én szakaszom is vegyes már. Legénységem 16 évestől 52 éves harcosokból áll. Nincs otthon család, amely ne gyászolna. Már egy évvel ezelőtt, hogy Moszkvában voltam, mindenki arról beszélt: mikor lesz már béke? Tartalékjaink erősen vegyesek... Az új csapatok kiképzése gyors.

Ime a fogoly vallomása...

A parancsnokságon, ahol kihallgatása folyt, ebédet kapott. Jó szót, sebátkötést, cigarettát. Aztán kórházba küldték...

Mert mi magyarok tudjuk, mit jelent e fogalom: Gospodin...

Isten...

Babay József t. hdgy.

A Kormányzóhelyettes özvegye elvállalta a Hadigondozó Szövetség védnökségét

Gyakorlott szociálpolitikus intézi a hadigondozottak ügyeit — Módositották a Szövetség alapszabályait

Jelentettük már, hogy a társadalmi egyesületként alakított Országos Hadigondozó Szövetség ügyintézését, a hadigondozás eredményessége és az ügyeknek egységes szempontok szerinti irányítása érdekében, a közelmultban az Országos Hadigondozó Hatóság vette át.

Ez a változás szükségessé tette a szövetség alapszabályainak megfelelő módosítását, amelyet a most tartott rendkívüli közgyűlés tárgyalt.

Az egyhangúlag elfogadott új alapszabályok szerint a szövetség elnöke az Országos Hadigondozó Hatóság mindenkori elnöke, alelnöke pedig a hatóság alelnöke. Az alapszabályoknak ez az intézkedése egyesíti az állami, valamint a társadalmi hadigondozás vezetését és biztosítja a két működési terület között a szükséges összhangot.

Lényeges intézkedése az alapszabályoknak az is, hogy a szövetség igazgatója az Országos Hadigondozó Hatóság szociálpolitikai osztályának vezetője. A jövőben tehát a hadigondozottak szociális felemelését és gazdasági megsegítését a szövetség részéről is szakképzett, gyakorlott szociálpolitikus fogja intézni.

A társadalom hadigondozással foglalkozó alakulatait ezután a szövetség fogja össze és irányítja olymódon, hogy ezek az egyesületek a szövetségnek testületileg válhatnak tagjaivá. Vidéken, törvényhatóságonkint egységbe foglalva, a Nép- és Családvédelmi Alap keretei között kifejlesztett bajtársi szolgálat lesz a szövetség helyi szerve.

A szövetség új vezetőségének első intézkedése az volt, hogy a társadalmi, hadigondozási munkának megakadt folyamatát megindította és gondoskodott valamennyi törvényhatóságnál a helyi alakulatok kiépítéséről, valamint arról, hogy a vármegyei hadigondozási tagozatok az ottani szervekkel és a községi bajtársi szolgálattal a kapcsolatot teremtsék meg.

Ezután a közgyűlés úgy határozott, hogy védnökül kéri fel az 1942. évben az oroszországi harctéren életét a hazáért feláldozott vitéz nagybányai Horthy István Kormányzóhelyettes özvegyét.

A hősi halált halt Kormányzóhelyettes özvegye, aki a maga és kis árvájának sorsán keresztül a legjobban érzi át a hazáért a legnagyobb áldozatot hozott hadiözvegyeknek és hadiárváknak nehéz sorsát, a védnöki tisztet elvállalta.

Benedek Péter

Némának és őrültnek tetette magát a Pestszenterzsébetet fosztogató betörő

A budapesti főkapitányság Szabay-csoportjának detektívjei három héttel ezelőtt a pestszenterzsébeti sorozatos betörések tetteseiként elfogták Arany Tóth Ferencet és Bogár Vincét. Utóbbi némának és elmebetegnek tetette magát, de hiába. A két jómadár rögtönítélő bíróság elé kerül. Bár makacsul hallgattak, a detektívek tovább nyomoztak és háromhetes kitartó munka eredményeképpen sikerült kézrekeríteniök a banda további két tagját, Veres József 22 éves és Kiss Ferenc 21 éves segédmunkást. Kiderült, hogy ez a szervezett banda az elmult hetekben majdnem minden módosabb családot kifosztott Pestszenterzsébeten. A 150.000 pengős zsákmány nagy részét megtalálták a detektívek, míg a többit a betörők a Teleki-téren már eladták. A károsultak listájának összeállítása most folyik és a kihallgatások befejeztével derül fény a bűnszövetkezet garázdálkodására.

Kétszázharminchavi elzárást kapott 7 lakásfosztogató és 11 orgazda

A tolvajszövetség tagjai többszázezer pengő kárt okoztak

A budapesti törvényszék Csajthay-tanácsa ma délelőtt 230 hónapi fegyház-, börtön-, illetve fogházbüntetést osztott ki egy nagyszabású lopási bűnügyben a tolvajok és orgazdáik között.

A tolvajok úgy dolgoztak, hogy az utcán megszólították fiatalkorú suhancokat, felküldték őket egy-egy bérházba azzal, hogy csengessenek be a megadott lakásokba. Azokra a helyekre azután, ahonnan a kisfiú azzal tért vissza, hogy nincsenek otthon, a tolvajszövetség tagjai álkulccsal vagy egyéb módszerrel behatoltak, feltörték a szekrényeket és úgyszólván minden megmozdítható értéket elloptak. Hónapokon át folytatták üzelmeiket, míg végre a rendőrségnek sikerült leleplezni a tolvajszövetséget. Megállapították, hogy többszázezer pengő kárt okoztak. A lopott holmit orgazdáknál értékesítették.

A vádlottak a bíróság előtt részben tagadták, részben beismerték bűnösségüket. Vaday Sándor ügyészségi alelnök vádbeszéde és a védőbeszédek elhangzása után a Csajthay-tanács Friedmann György cipőfelsőrészkészítőt kétévi és kéthónapi fegyházra, Singer József kifutót másfélévi börtönre, Dubai György asztalossegédet kétévi fegyházra, Eszes Miklós alkalmi munkást egyévi és nyolchónapi börtönre, Kovács István fémöntőt másfélévi börtönre, Weisz Jákab Jenő alkalmi munkást nyolchónapi börtönre és Ansbacher Tibor ruhakereskedőt négyhónapi fogházra ítélte, míg az orgazdák közül Galyas Károly segédmunkás egyévi és hathónapi börtönt, Molnár József garázsmester hathónapi, Zsirós Pál bádogossegéd másfélévi, felesége és özvegy Farkas Gyuláné egy-egyévi, Kovács János munkás hathónapi, Bogár János gyümölcskereskedő egyévi börtönt, Antal Ede kocsikísérő háromhónapi, Kelemen Imréné kéthónapi, Kovács Ilona varrónő háromhónapi, Zoltán Zsigmond kéthónapi fogházat kapott. Goldfinger Adolf munkást a bíróság felmentette. Friedmann, Singer, Weisz, Ansbacher, Goldfinger és Kovács János ítélete jogerős.

Elsőrangú bankiparvállalat

osztatlan munkaidő mellett belvárosi központja részére

keres

Evolut-könyvelésben jártas, komoly, megbízható

könyvelőt

ki beválás esetén főkönyvelőhelyettesi állást betölthetne. Ugyancsak keresünk átírókönyvelésben gyakorlott

tisztviselőnőket

Személyes jelentkezés 8—2-ig, IV., Petőfi Sándor-u. 9 (bejárat Pilvax-közből) II. em. 1.

A tavaszi áradás elragadott egy 20 hónapos kislányt

Szabadka, május 2. *(A Magyarország tud. te. jel.)* Csantavér községben halálos gyermekszerencsétlenség történt. Reinhardt János géplakatos 20 hónapos Jolánka nevű kislánya hétfő délután eltűnt otthonról. Édesanyja rosszat sejtve keresésére indult. A kertek alján elhúzódó, a tavaszi áradás folytán megduzzadt vízben talált rá gyermekére. Sikerült kihúzni, de akkorra már nem volt benne élet.

3000 hold zsidóbirtokot vesznek át Szabadkán

Szabadka, május 2. *(A Magyarország tudósítójának telefonjelentése)* Szabadkán a Közjóléti Szövetkezet most veszi át a zsidók öt holdon aluli földjeit. Közel 3000 hold kerül ilyenformán keresztény kézre. Valószínű, hogy ezeket a földeket a hadigondozottaknak juttatják. Felmerült egy érdekes terv, amely szerint a kitűnő minőségű földeket a hadigondozottak kalászszövetkezeti alapon művelik meg.

Csütörtökön temetik Herrmann Miksát

Amint megírtuk, Herrmann Miksa titkos tanácsos, volt kereskedelem- és közlekedésügyi miniszter, a József Műegyetem volt rektora, a sajószentpéteri kerület, majd Sopron országgyűlési képviselője, ny. műegyetemi tanár, 76 éves korában elhunyt. A magyar műszaki tudományos élet és közlekedéspolitika nagy halottját május 4-én délután 5 órakor temetik az ágostai evangélikus hitvallású egyház szertartásai szerint a farkasréti temető halottasházából.

Jelentsük be az ifjúsági munkahelyeket az Állami Munkaközvetítőnél

A fővárosi Pályaválasztási Tanácsadó és Képességvizsgáló Intézet felhívására tömegesen jelentkeznek keresztény diákok és diáklányok, akik átmenetileg alkalmazást keresnek ipari vagy kereskedelmi munkakörben a hosszú iskolai szünidő alatt, illetve tanoncok szeretnének lenni. A betöltésre váró üres munkahelyeket az Állami Munkaközvetítő Hivatal ifjúsági osztálya tartja nyilván.

Az intézet felhívja a fővárosi és környékbeli ipari és kereskedelmi munkaadókat, hogy ha fiatalkorú munkaerőkre, segédmunkásokra, tanoncokra, gyakornokokra vagy kisegítő tisztviselőkre van szükségük, jelentsék be az üres munkahelyeket a Munkaközvetítő ifjúsági osztályánál (VIII., József-utca 13., tel.: 137—640), ahonnan minden munkára alkalmas diákfiúkat és leányokat kaphatnak akár ideiglenes, akár végleges alkalmazásra.

Akié a szerencsés nyerőszám Azé a nyeremény
OSZTÁLYSORSJÁTÉK
II. o. huzása
feltétlenül: MÁJUS 17, 19
Biztositsa résztvételét még ma!

Május 9-én iktatja be új főispánját Pest megye

Pest megye törvényhatóságának kisgyűlése Géczy András főjegyző elnöklésével ülést tartott. A főjegyző bejelentette, hogy a Kormányzó Úr Mérey László nyugállományú altábornagyot nevezte ki Pest megye főispánjává, akit a törvényhatóság május 9-i közgyűlésén iktat méltóságába. A főjegyző ezután ismertette a mult hó folyamán a megyét ért légitámadások okozta károkat, majd a kisgyűlés a terrortámadások hősi halottai emlékének egyperces felállással áldozott. Ezután a kisgyűlés a napirend tárgysorozatát tárgyalta le, majd a főjegyző zárószavaival ért véget.

Gázolt és továbbrobogott a motorkerékpáros

Kedden hajnalban a Mátyásföldről Pest felé vezető műúton egy ismeretlen rendszámú motorkerékpár elgázolta Simon Lajos 17 éves budaörsi segédmunkást. A szerencsétlen fiatalember súlyosan megsérült fején és jobb lábát eltörte. A Magdolna-kórházba szállították. A lelkiismeretlen motorkerékpáros a gázolás után továbbrobogott.

Munkásruhás detektívek gépkocsira rakták 2000 méter bársonyt, kifizették 200.000 pengőt és leleplezték egy feketéző textilesnőt

Munkásruhába öltözött detektívek bravúros módon leplezték le egy feketéző textilkereskedőt és társait.

A közellátási rendőrségre feljelentés érkezett dr. Balla Pálné textiles ellen amiatt, hogy fekete árut tart raktárán és nagy tételekben, meg nem engedett módon árusít különböző textilholmikat. Detektívek jelentek meg raktárában és az egyik budapesti cég részére 2092 méter bársony és flokon anyagot rendeltek. Megállapodtak az árban és kifizettek 200.000 pengőt. Balláné hozzákezdett a pénz megszámlálásához, a munkásruhába öltözött detektívek saját teherautóikra rakták a felhalmozott árut, majd amikor mindezzel elkészültek, megkérdezték Ballánét:

— Megvan a pénz, jól eltette?

— Igen! — csapott retiküljére az asszony — minden rendben van.

— Köszönjük, akkor végeztünk is! Detektívek vagyunk! — leplezték le magukat a hivatalos közegek és előállították az asszonyt a főkapitányságra.

Az ügyészség árdrágító visszaéléssel vádolta Ballánét és társait is, akik a feketén szerzett textilanyagokkal üzérkedtek. Az ügyet a büntetőtörvényszék Kristóf-tanácsa tárgyalta. Az asszony beismerő vallomást tett, a többiek tagadtak. Mészáros Miksa ügyész vád- és a védőbeszédek elhangzása után Ballánét a bíróság másfélévi börtönre, ezer pengő pénzbüntetésre és 5000 pengő vagyoni elégtétel megfizetésére ítélte. Berbe Jenő és Vnousek Alajos fehérnemű szabász 2000 pengő pénzbüntetést, Joó János kereskedő 4000 pengő, özv. Neu Samuné született Schmidt Jolán alkalmi ügynök és Bátori Gyula 1000—1000 pengő pénzbüntetést kapott.

— A KORMÁNYZÓNÉ SEGÉLYMOZGALMÁRA a 99.000 számú postatakarékpénztári csekkszámlán 1944 április 27—29-ig beérkezett adományok: M. kir. Nemzetvédelmi Propaganda Miniszter Hivatala tisztviselőinek önkéntes adakozása 812.— P, Csukás Imre, Salgótarján 69.— P, Fekete József, Győr 50.— P, Csukás Imre vándorköltő által megtartott előadáson befolyt összeg, befizette a m. kir. dohánybeváltó hivatal, Érsekujvár 21.78 P, M. kir. csendőrörsparancsnokság, Csobányos 20.— P, Nagy Pál, Nagykároly 20.— P. Természetbeni adományok: M. kir. honvéd „Ludovika" akadémia, 2 pár bőrkesztyű, 1 pár fülvédő, 1 darab sál, 3 darab ing, 4 darab pullover, 3 pár érmelegítő, 13 pár harisnya. (MTI)

Közérdekű rendeletek a hivatalos lapban

Szállítóeszközök igénybevétele légvédelmi kiürítés idején

Félhat a trafikok záróràja

A hivatalos lap keddi száma egyebek között közli a belügyminiszter rendeletét a légitámadásokkal kapcsolatos kiürítés céljára közúti fogatolt szállítóeszközöknek honvédelmi szolgáltatás címén való igénybevételéről. Eszerint a honvédelmi szolgáltatás címén ideiglenes használatra igénybe lehet venni azokat a személy- vagy teherszállításra alkalmas fogatos járóműveket és állatokat, valamint az azok vezetéséhez szükséges kísérőszemélyzetet, amelyekre, illetőleg akikre a légitámadások folytán kitelepítésre kerülő személyeknek és málháiknak, közhivataloknak, közintézményeknek a részükre kijelölt felvevőterületen fekvő új szállásukra való elszállításához szükség van. Ha az igénybevétel előreláthatólag 48 óránál hosszabb időre terjed, a szállítóeszközök átvételének és visszaadásának bizottságilag kell megtörténni. A honvédelmi szolgáltatások igénybevételéért térítés jár. A rendelet kihirdetésének napján nyomban hatályba lép.

Ugyancsak a belügyminiszter adott ki rendeletet a tűzrendészet újabb szabályozásáról szóló 1936. évi belügyminiszteri rendelet egyes rendelkezéseinek kiegészítéséről és módosításáról. E rendeletben a községi fizetett tűzoltóság szervezetét szabályozza és meghatározza a nagy- és kisközségek, továbbá a megyei városok segélynyujtási kötelezettségét és a költségek vitelét.

A pénzügyminiszter a kizárólagos dohányárudák záróráját most megjelenő rendeletével 17 óra 30 percben állapította meg. (MTI)

LACZKÓ GÉZA: AZ ŐSTEHETSÉG

Vádirat és jó regény *Laczkó* Géza legújabb munkája: *Az őstehetség.* Volt itt egy korszak a huszas és harmincas évek körül, mikor a becsületes népi törekvéseket újra csak elgáncsolták paktumokkal, leereszkedő kézfogással, sunyi mellébeszéléssel és nyálkás hazugcsillogású „népmentő"-akciókkal. Micsoda csúf, groteszk dolgok történtek itt népmentés ürügye alatt! Divatba jött például az „őstehetség", a zagyva kornak ez a szerencsétlen, tragikomikus hőse, a falusi televényből kinőtt őserő, akit ízléstelen hűhóval élelmes üzletemberek, az irodalmi és művészeti élet cinikus kalmárjai felfedeztek, Budapestre hoztak és diadalmas hírveréssel megtették nagy költőnek és nagy festőművésznek. Divat volt őstehetség-kiállítást rendezni, divat volt „Mári szolgáló" képeit mutogatni s a díszes katalógusok büszke mellverdeséssel beszéltek arról, hogy a Duna—Tisza mentén a tanyavilágban úgy nőnek, sarjadnak, terebélyesednek ki a népi zsenik, mint réten a fű, hegyen az erdő...

Annyi volt már a fővárosba szédített őstehetség, hogy Dunát lehetett volna vele rekeszteni. Előbb körülünnepelték a bridge-szalonok, fényes körúti kávéházak és dunaparti bárok, politikai klubok félművelt, de gazdag sznobjai. Ankétoztak róluk, körülcsámcsogták s ők szegény félszegfigurák belekényszeredtek a zseni-pózba. Nemsokára már reménytelenül, meghasonlott lélekkel ott vergődtek két kultúra szakadéka fölött s akikben nem volt elég ellenálló erő, azok az aszfalt-virág sorsára jutottak s mehettek a Dunának.

Laczkó Géza most megjelent regényének is ilyen őstehetség a hőse. Jólismert s azóta már letünt filmesek és főszerkesztők, ünnepelt sztárok lápvilágáról lebbenti fel a függönyt. Szabó Katang Jánost, a falun „tenyésző" őstehetséget elragadják és Pestre viszik. Az egyik nagy napilap divatos rajzolója lesz, természetesen a primadonna is kap belőle. A tanulatlan féltehetség egyre mélyebbre süllyed, már nem ünneplik körül. Az utolsó zuhanás előtt még van annyi ereje, hogy elkapja a feléje nyujtott segítő kezet s elölről kezdi az életet: altiszti sorban, régi falusi szerelme oldalán, Rubens festett feleségéről ábrándozva.

Immár történelmi dokumentum ez a regény. Fájóan húsbavágó szatíra. Hősei nem papírfigurák, valamennyien élnek, annyira hű a jellemrajzuk, hogy szinte mindegyiket igazi nevükön tudnánk szólítani: a népi tárgyú írókra és művészekre utazó főszerkesztőt, az ünnepelt filmdívát, az egymást „fúró" ujságíró urakat. No és a „lángelméjű" paraszt zsenire mondhatnánk nem is egy nevet, jól ismerjük a züllésbe sodort népi költők és festőművészek egész sorát. Laczkó Géza pontos látlelete azonban felülemelkedik az olcsó irányregények unalomig ismert módszerein. Jellemző- és kifejezőereje elsőrangúan művészi s éppen ez adja meg a reális életábrázolás hitelét. Erős, fanyar, egészséges életíze van ennek a regénynek, olykor furcsa arcfintorral. Sok tapasztalat, legyűrt harc és sok kiábrándulás van Laczkó mosolyában; nem a derűé, de nem is teljesen a keserűségé ez a mosoly. Az életet próbált és a művészet törvényeit értő íróember derűje és lázadó keserűsége együtt. Helyenként rabelais-i humor árad gyilkos iróniával, másutt megint finom, cinkostársi líra pezseg fel a rászedett, kifacsart népi tehetségek elesettségén. Egy ráérő, nyugodtabb korban még sokat fognak beszélni erről a különös fájóforró hevülettel megírt regényről.

V. L.

AKTATÁSKA.
Pénteken autómból, fontos iratokat tartalmazó
aktatáskám kiesett.
Kérem a megtalálót
magas jutalom ellenében
juttassa el hozzám. Kovács Pál. Telefon: 121-343. »Diszkréten kezelem«

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA

LÉGŐLÁDÁK bőröndök fából különböző méretekben raktárról kaphatók *Garcon bútorgyár* Thék Endre-u. 6. Gyárépület, III. em. Telefon: 136-394.

VIHAR BOY Margit-hidnál. Áruszállítás vidékre is nagyméretű triciklikkel Telefon: 299—352.

Ciánoz azonnal míg rohamosan fogyó valódi békebeli anyaga tart. Írásbeli garancia. Titán Teréz-krt 41, I. 13. Tel.: 128-985

Nyugodtan alhat ha újrendszerű gázzal féregmentesít, garanciával: „Nem cián". Féregirtó Vállalat, Városmajor-u. 9. T. 350-359.

Zongorát, pianinót vennék Strokl, Aréna-út 9. földszint 2. Telefon: 223—370.

Saját pincéjében is elhelyezheti ruháit! **méretszerinti ládákat készít** asztalosüzem, DOB-UTCA 94. Telefon: 427-294, udvarban.

Suroló-, seprű-, háncs-, bakelitáruk kiskereskedőknek. Vidékre utánvét. Utazót, helyi ügynököket keresek, CSARYKOV Damjanich-u. 46. Tel.: 420-049.

FIAT 1100, 1941, typ., alig futott, mint az új, gumi nélkül, Rökk Szilárd-u. 39.

Légóládák 100×60×60 méretben, rendelésre egyéb méretben is kaphatók. VIII., Nagyfuvaros-utca 14. Asztalos üzem. Udvarban.

Féltonnás teherautóra alkalmi vagy állandó fuvarozást vállalok, felelősséggel. Pintér. T.: 161-289.

Táskaírógép márkás, jó állapotban, eladó. Ferenc-krt. 39, II. em. 4.

Érd-Parkvárosban 250 □-öl fenyves 6600 pengő. 4000-rei átvehető. NÉMETHNÉL II., Budapest, Battyhány-u. 48.

Mentse meg értékeit! LÉGŐ ládáinak bélelését tűz, nedvesség és féreg ellen lakásán elvégeztetem. Tel.: 8—6-ig 344—681.

„B" BOY triciklivel szállít, kerékpárral kézbesít, VII., Dohány-utca 81. **Telefon 225-123**

Menyasszonyi és vőlegényi **ruhakölcsönző** Hatvani László, VII., Nefelejts-utca 23. Telefon: 223-517.

Díjkönyvelés Meglévő alkalmazott könyvviteli és adminisztrációs átállítása. Mérleg, adómérleg. Perfect irodaszervezés és felszerelés, IV, Bástya-utca 13. Telefon: 383-400.

Budapesttől 60 km erdőövezte **villalakás** szőlőben, villany, posta, telefon »Bérbeadó« jeligére főkiadóba.

30 mázsa héjasdió és cukormentes **szilvalekvár** eladó. Érd.: Kerék, 469-363, Déli órákban.

Lóerővel fuvarozást vidékre is vállalok. Helyben napibérbe is. Telefon: 428-031.

Honvéd öngyujtó 11.- Gallwitz testv., Budapest, IV., Párisi-u. 9. IV., Kigyó-utca 4.

Elköltöztetését vállalom 3 t. teherautómmal. Telefon: 423-958.

Elvesztettem irattáskámat kb. 1000 P-vel, irodai könyvekkel és feljegyzésekkel csütörtökön este. Kérem a becsületes megtalálót magas jutalom ellenében adja le: Hattásné, Ferenciek-tere 3. I. 6.

HÁTIZSÁK, OLDALZSÁK CSAJKA, KULACS **Molnár Gyula** VII, Károly kir.-út 3/c (sarokház). Telefon: 427-575.

Légóbőröndök fából, minden méretben. Szenkovits, Almássy-u. 8. III. 24.

Női ruhák kabátok jó állapotban. Megtekinthető 10—2-ig: Vigadó-u. 5, I. 4.

Szállításhoz, költözködéshez Árutaxi 291-263 nagyméretű triciklikkel V., Wahrmann-utca 36 (Margithidnál).

Üres, bútorozott **villát, lakást** keresek átveszek. Várkonyi ir. Rózsa-u. 103. Tel.: 124—654.

Április 26-án elrepült lakásomról Pötyi névre hallgató, világoskéktollú törpe papagályom. Becsületes megtaláló szép jutalomban részesül. Dr. Ahrendt Ervin pénzügyi tanácsos, Logody-u. 28, II.

Teherautó 1½ tonnás, 90 százalékos gumival, mint az új. Romanelli-u. 28.

Idejében rendelje meg költözködő ládáit K. ó. asztalosárugyár házhoz szállít. X., Árpa-u. 4. T: 148-685

Faház terv szerint kapható azonnali szállításra. Csipkay, Damjanich-utca 18. T.: 220-337

Házőrző és szobakutyákat ajándékozunk állatbarátoknak. Orsz. Állatvédő Liga, Múzeum-krt 31. T. 189-681. Válaszbélyeg

Április 30-án **elvesztettem gyékény női táskámat** d. u. ½3—3 óra között a 11-es villamoson, összes irataimmal és értéktárgyaimmal együtt. Kérem a becsületes megtalálót, hogy magas jutalom ellenében legalább az iratokat adja le a Zwack gyár portásánál, IX., Soroksári-út 26. Paulovitsné részére.

Per analogiam!

Benedek Péter

Benedek *Péter*, festő, *1889. Mint földmíves festette első, naiv előadású, falusi képeit. Sikerült munkáiban a népművészet előadási módja kitűnő megfigyelőképességgel párosul; ezért nagy feltűnést keltettek.

Uj Idők Lex.
IV. K. 844. l.

POK
POK
GFB
POK

Benedek Peter
népművész

Benedek Peter a Népművészet
Mestere 86 éves. Ő volt az első
őstehetség, akit felfedertek.

Tobiás Áron: Benedek Peter.
Tudor, 1975 május 13 - 14 oldal.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benedek Péter

ÉSZAKMAGYARORSZÁG

1965 JAN 31

1021

TÉMÁJA A FALU

Benedek Péter 75 éves parasztfestő munkásságát fél évszázada vitatják a szakértők. Két könyv és sok száz cikk foglalkozik életútjával. Már iskolás korában kezdte a rajzolgatást saját kedvtelésből. Témáit csaknem kizárólag a falujában szerzett élményekből meríti. Az idős mester januárban hagyta el életében először az Alföldet, vásznára most először kerül hegyvidék: Tapolca környékét festi.

tóknak. Szeglet L
tetszett a toll. Od
madársípos kertet
terhű fát. Fehérha
Mindent, mindent
No, nagy szere
a kerttel Istókra,
ki. Hogy öröme
tartson, fölkelt már a nap keltével és naphosszat ott járkált mezítláb a selymes gyeppázsiton. Még este is alig

az aranykörtéra is a földön hevert.

Jaj volt, jaj az ezüsthéjú szilvafának, mert ripp-ropp,

A pálma

(ELBESZÉLÉS LENIN ÉLETÉBŐL)

Vlagyimir Iljics Lenin nagyon szerette a természetet. Sokáig el tudott sétálni az erdőben, gyönyörűséget talált a szép erdei virágokban és zöld fákban.

A Kremlben, Lenin dolgozószobájában növekedett egy pálma. Ez a pálma egyik télen megbetegedett, és hatalmas levelei sárgulni kezdtek. Ebben az időben Vlagyimir Iljics is betegeskedett. Egyik reggel Lenin a dolgozószobájában egy elsárgult levelet talált a padlón. Fájdalmas izgatottság vett erőt rajta. Aggodalmát elmondta titkárának és arra kérte, keressen egy jó kertészt, aki a pálmát meggyógyítja.

Hamarosan találtak egy megfelelő embert. A kertész a Kremlben alapos vizsgálat alá vette a beteg fát. Ezalatt Lenin karosszékében ülve nézte a munkáját. Közben megjelent Lenin orvosa. Lenin elmosolyodva így szólt hozzá:

— Legyen szíves egy pillanatot várni. Először ezt a beteget kell meggyógyítani! — mutatott a pálmafára.

A kertész megvizsgálta a fát és megnyugtatóan mondotta Leninnek:

— A pálma újra ki fog hajtani, csak meg kell tisztítani gyökereit és át kell ültetni másik földbe.

Vlagyimir Iljics Lenin megköszönte a kertész fáradozásait, kezetfogott vele, majd így szólt a doktorhoz:

— Nézze, milyen egyszerű meggyógyítani a fákat!

(Fordította:
Krasznai József)

AZ ECSET MESEMONDÓJA

FÉLÉVSZÁZADA vitatkoznak munkássága felett. Két könyv, és sok száz cikk jelzi életútját. Ő maga gondolatvilágában, témájában, technikájában maradt a régi, egyszerű, szerény festő, s másfél, Cegléden töltött évtized után is faluja hiteles krónikásának.

Benedek Péter 1889-ben született a Kalocsa melletti Uszódon. Apja kőműves-ácsmester volt, ő maga napszámos. Már iskolás korában mindent és mindenkit rajzolgatott, csak úgy kedvtelésből. Az első világháború alatt került Pestre hadimunkásnak, s itt fedezte fel Bálint Jenő.

Már első kiállításán, az Alkotás Művészház termeiben kirobbanó sikert aratott 1923-ban. A következő években sűrűn szerepelt hazai és külföldi kiállításokon. A kor legjobb festői és írói elismeréssel nyilatkoztak róla. Móricz Zsigmond így írt: „Néztem, míg dolgozott... Mint egy festőmunkás, akinek csodálatos lelki élete van az egyszerű külső alatt és nemes kultúrlelke. Tele érzéssel, aggodalommal, fájdalommal és bölcsességgel. S megszólalt előttem a nagy titok, hogy: a tehetség az nem humbug!"

BENEDEK Péter munkásságának értékelése művészettörténeti és néprajzi feladat egyaránt. Művészete magateremtette ősi elemeket hordoz. Már több mint fél évszázada az a gyermeki szemmel rögzített élmény buzog és ölt testet papírjain és vásznain, amit a századfordulót élő Uszódon látott. Témáit inkább éli, semmint komponálja. Franciának és japánnak mondott megoldásai nem mások, mint a paraszti élet megállított pillanatai egy festői látásmóddal megáldott falusi ember szemében. Ugyanaz az élményanyag, a való élet egy része, amely minden parasztemberben megvan, csak közre adni nem tudja. Benedek Péter sem tesz mást, mint a mesemondók, csupán másképp — képekkel mesél.

Az ő szemével egy csodálatos világba pillanthatunk be. Minden alakja élő személy, meg is nevezi őket. Az utca, a táj, a híd, a ház — a pontos realitással visszaadott uszódi élet. Mást szinte nem is fest, csak falujából merít ma is. Néprajzi hitelességű élményeit, őszintén, hűen, jellemzőn.

MÁSFÉL évtizede Cegléden él. Kéthetenként megfesti a maga képét. Az állam Cegléden juttatott számára házat, de képei ma is a Duna partjáról keltezettek.

December végén kiállítása nyílt Cegléden, amely megpróbál áttekintést adni erről a gazdag és különösen érdekes életpályáról köszöntve a 75 éves mestert.

A Hunnál, mivel itt 11 volt az indulók száma, hat csapat selejtezőt játszott. Ebből a Félegyházi Móra, a Kecskeméti Kertészeti és a Kunszentmiklós csapata jutott a legjobb nyolc közé. A fiú csapatok sorsolása a legjobb 8 között: Katona—Félegyházi Mezőgazdasági, Piarista Gimnázium—Félegyházi Móra, Bányai Júlia Gimnázium—Kecskeméti Kertészeti, Kunszentmiklósi Gimnázium—Kecskeméti Közgazdasági. A következő fordulót január 16-ig kell lejátszani a csapatoknak.

...bajnokságok biztosították a sakkozók széles rétegeinek a versenyalkalmat.

A következő év terveiben szerepel a vasutassakkcsapat Európa-bajnokság rendezése. Problémánk a megfelelő versenyterem biztosítása, mert 15—20 csapat indulása esetén egyidejűleg 60—80 táblán folyik a küzdelem. A másik országos jelentőségű kezdeményezésünk a kecskeméti sakkfesztivál lesz. A tervek szerint az utánpótlás részére írjuk ki a négyes csapatok versenyét. Szeretnénk ezzel hazánkban is meghonosíta-

1964 DEC 31
PETŐFI NÉPE
Magyar Hirdető
SAJTÓTIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ahol zavar... a következő versenyekre.

Versenyzőink egyéni eredményeivel már nem vagyok megelégedve. Az igaz, hogy a megyei egyéni bajnokságot az utóbbi két évben Vörös Meteor versenyző nyerte, de a területi elődöntőn már kevésbé sikeresen szerepeltek versenyzőink. Remélem, hogy a most kezdődő kollektív elméleti munka hasznos lesz és versenyzőink egyéni teljesítményei is javulni fognak — fejezte be Mészáros Lajos.

Ezekhez nem kell hozzáfűzni semmit. A tervek, a célkitűzések önmaguk helyett is beszélnek. Csupán a sakkozóknak kívánunk ezekhez versenyeredményekben gazdag új évet.

Czár János

Jelesre vizsgázott sportszerűségből a 3. helyen végzett Kis*kőrösi VM* női csapata. A bajnokság nagy részét legtöbbször három versenyzővel játszotta végig. Sok olyan mérkőzésre is elutaztak, amely eleve elveszettnek látszott az egy hiányzó versenyző miatt, mégis a kiskőrösi lányok mindenütt pontosan és időben megjelentek és játszottak. A csapatban ...ba és Temesi igen tehetséges, s a többi versenyzőt is ...rül saját szintükre felhozni. ...g kell említeni, hogy ez ...nokság volt 1951. óta — készülniük arra, hogy tagjaitól a költségvetésébe előirányzott tagdíjakat beszedje. Nem alapozhat egyetlen sportkör sem arra, hogy csapatát csakis az állam támogassa.

Meg kell említeni, hogy a Megyei Asztalitenisz Szövetség sem állt feladata magaslatán az idén. Bár kilenctagú elnökség és négyféle bizottság van — *papíron* — a szövetségben egész éven át alig egy-két tag volt az, aki érdemleges munkát fejtett ki. Okvetlenül változtani kell ezen az állapoton, mert hosszú éveken át ez

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Benedek Péter

PESTMEGYEI HIRLAP

1964 AUG 27.

— Gyűjteményes kiállításra készül a ceglédi Kossuth Múzeumban Benedek Péter, ceglédi paraszt festő. A múzeum rendezősége arra kéri a magánosokat, bocsássák a kiállítás céljára a tulajdonukban levő Benedek-képeket.

1024

Leütötte vetélytársát

cse János egész éjszaka uta-
zott Lengyelországi kiránduu-

den társadalmi problémának, irányzatnak, tendenciának csak ennyi jelentősége és szerepe lehet a művészetben. Nyers anyag, ami jóságával hozzájárulhat a mű hatásához, vagy leronthat belőle, de csak ennyi köze van ahhoz, ami belőle készül, az eleven életnek egy érdekes, szomorú, vagy vidám darabja és egy csomó élő emberi jellem.

Tulajdonképpen az én szememben ez a darab abszolute nem afféle irányító, vagy propagáló, tehát bízó tendenciájú, hanem egészen iskolás felfogásbeli tragédia. Az élet nagy korlátaival szemben való hasztalan küzdelemnek tragédiája.

Annak a tragédiája, hogy az élet könyörtelen azokkal szemben, akik fölöslegesek benne, vagy legalábbis pótolhatók. A kiszolgáltatottság szörnyű tragédiája ez, mely ha mentségért vergődik, csak kudarc érheti.

Ennek a tragikumnak végigvezetése az egyetlen, aminek keretében valóban egész, egyvonalú drámának lehet látni ezt a darabot. Minden más szemszögből nézve helyzetről helyzetre, jellemről jellemre átugráló, mozaik, vagy regényszerű, laza életkép volna az egész.

De ilyen értelemben egy-két valószerűségbeli zökkenője is elesik ennek a drámának. Ha például a harmadik fölvonásnak a kerítőnőhöz kapcsolódó kissé erőltetett jelenetére gondolok, vagy ha arra, ahogy a főalakról átteveződik a cselekmény, csak mintegy árnya kísért tovább a dolgok alakulásában, a harmadik fölvonásban, a fönti értelemben zilálódás nélkül marad teljes és kerek a dráma. Mert marad a mottó, marad a megmásíthatatlan tragikum: az élet nagy törvényei szerint a fölöslegnek, ha külön helyet akar magának szorítani, ha jó, ha rossz, ha nemes, ha akármilyen, vesznie kell a harcban.

Ez a Földes Imre «Hivatalnok urak» darabja, amely amilyen friss most a röprizén, éppoly friss lesz újabb tíz év mulva.

*

Az előadás ellen találnék egy-két kifogásra.

Rátkai Roth bácsija tényleg olyan alakítás, aminek dícséretére akármennyi szó hangzott el, biztos, hogy sohsem hangozhatnék elég. Gondolom nem is a Rátkai játékáról van szó, mikor megjegyzem a második fölvonás tragikus jeleneteiről, hogy ezek kissé túlugorják, túlhangsulyozzák magának ennek az alaknak a szerepét ebben a drámában, még ha főhősének is tekintjük. Egyszerűbben szólva, ezek a jelenetek túl vannak nyujtva. Ez kényszerüleg árt magának a Rátkai nagyszerű alakításának is és persze mindenképpen a rendezés hibája. Talán nem is húzások, de csak valamivel gyorsítottabb tempó is már kifogástalanná tehetné ezeket a jeleneteket. Egyáltalán a rendezés nagyon gyönge.

Semmi gáncs nem férhet a *Vágó* gyártulajdonosához, a *Dávid* Mihály temperamentumos hivatalnokjához. Ugyszintén jó *Harsányi* Miklós az elbocsátott hivatalnok szerepében és *Balassa* gyomorbeteg robotosa.

Táray helyenként jó munkát végez, de néhol egészen a szerepében való ellenmondásokig bizonytalan. *Tóth Böskére* ugyanezt mondanám. Általában pedig asszonyosabbnak, nem ily csitrisnek és egészében szordináltabbnak tudom elképzelni a szerepét.

Különös, hogy *Forrai* Rózsi, akit leginkább vigjátéki szerepekben tartanak értéknek, itt sokkal jobb a drámai helyzetekben. Meg kell említeni *Fazekas Editet* és a fiatal *Pethest* kifogástalan kis szerepeikben.

Z. Molnárnak, mit tudom, tíz és néhány éve egyik legnagyobb sikere volt ez a darabbeli nagyon hálás bankfiú szerep. Szívesen koncedálom, hogy megérdemelte akkor s most is kész az elismerésem iránta.

Tersánszky J. Jenő

Nyugat. 1928. nov. 1.

Tersánszky J. J.: Nyt. 1928 nov. 1.

KÉPZŐMŰVÉSZETI FIGYELŐ

BENEDEK PÉTER

A Nemzeti Szalon kiállítása

A Nyugatban évekkel ezelőtt már írtam egy cikket Benedek Péterről. Nincs kezemnél és nem emlékszem rá, hogy megállapítottam-e azt, hogy legszerényebb nézetem szerint ez az egyszerű napszámosból, autodidaxis útján lett művész a legnagyobb magyar festő.

Ezt a súlyos kijelentést, amint ideírom, még csak túlzásnak sem tartom. Kivált most, mikor teljes gyüjteményben néztem végig a Benedek Péter több évi munkásságát.

Ha megállapításomból bizonyos nyomatékkal szeretném kiemelni azt, hogy a Benedek Péter művészete főleg *magyar* s mint ilyen a legnagyobb, hát ez tulajdonképpen magátólértetődőség előttem. Miután azonban mindig jó az ilyen érték-elhelyezésnél a fölfogás némi magyarázata, mégis rászánok pár szót itten, miért hangsúlyoznám, hogy Benedek Péter mint *magyar* a legnagyobb festő szememben.

Ez a magyarázat nemleges formában a legjobb. Azért legnagyobb magyar festő Benedek Péter a szememben, mert semmi más nincs az egész művészetében, mint *magyar*.

Úgy érzem, már nagyon ismételném magamat itt a Nyugatban, ha hosszadalmasan fejtegetni kezdeném, hogy bármifajta művészetben szememben legnagyobb, csaknem egyetlen érték a sajátosság és eredetiség, a rokontalan és hatásoktól tiszta, elsőfoglalású művészet, mert bárha ezen felfogáson kívül is születhetnek nagy értékek, ez mégis a legtöbb és legnagyobb. De természetes, hogy megállapításom ebből a szemszögből van fölállítva. Benedek Péter azért a legnagyobb *magyar* festő, mert semmi más nincs benne, mint *magyar*.

Valami olyan kép él bennem ennek a Benedek Péternek a magyar hangsúlyozású művészetéről, hogy be tudnám helyezni Benedek Péter képeit régmult magyar korokba, mikor a magyar képzőművészet itt-ott saját lábára próbált állni vagy állhatott volna, például Corvin Mátyás, az Anjouk, vagy az Árpádok, mondjuk Könyves Kálmán idejében és ezeknek a koroknak a termése maradt volna ránk, így, ilyen tisztasággal és aztán ebből fakadt volna, erre épült volna egy idegen hatásoktól mentes magyar festőművészet.

Ilyen kép van előttem a Benedek Péter naiv, egyszerű, őseredeti, senkitől egy fikarcot kölcsön nem vett életábrázolásáról. Mert ez a művészet egészen az övé, a magyaroké, ugyanoly forrásból, mint Kalotaszeg és Mezőkövesd irottasai és varottasai.

Egy furcsaság ez, egy csoda, egy későn született, korokat átlépett és így már csak önmagában kiteljesedhető, szerintem további perspektivákat már nem nyitó nagy művészet ez, a Benedek Péteré. Emögött a művészet mögött nincs semmi. Elvégre ez az ember a világ minden képzőművészeti remekeitől csak annyit tanult, hogy vannak képek és szokás fösteni, akár pótkávés csomagokba rejtett nyomatokat, akár örökbecsű freskókat és vásznakat, amiknek reprodukcióira pillanthatott talán, de aztán csinálta a maga művészetét. Mert, ha talán utánozni akarta a látott remekeket, vagy kontárságokat, ez hála Istennek nem sikerült neki. Több sikerült ennél neki. A legnagyobb sikerült. Az, hogy a saját szemével tudta meglátni a dolgokat és ezt egészen a saját módján kifejezni.

De mert ez a művészet későn jött, utána sincs semmi.

Ebből a művészetből nem lehet iskola. Ennek nem lehet folytatása. Ez az egy magyar ember megfutotta önmagának azt az utat, ami az őskori barlangok falára karcolt rajzoktól a legraffináltabb és legtudatosabb impresszionizmusig a szalónok és képtárak falait diszíti pikturának. Ennek a művészetnek ősapja és késő unokája, irányítója és befejezője is csak Benedek Péter lehet.

Mielőtt úgy, ahogy tudom, jellemezném részletekben is a Benedek Péter munkásságát, meg akarom említeni, hogy tudtommal Bálint Jenő egy könyvet írt Benedek Péter művészetéről. Még nem olvastam s lehet, hogy regisztrálni fogom itten. Most azonban csak azt akarom mondani róla, hogy tudtommal a könyv felét maga Benedek Péter csinálta önmagáról és művészetéről.

Hát ez az! Benedek Péterről csak Benedek Péter beszélhet. Egyedül ő tudhatja, mit akar csinálni, egyedül ő mondhatja meg, hol érzi magát gyöngébbnek, hol erősebbnek. Ő lehet csak a mester és ő a tanítvány. Senki más egy igét nem szólhat a dolgába, csak álmélkodhat, gyönyörködhet a dolgain, vagy tudomásul veheti őket.

Én magam, aki itt méltatójának vállalkozom, legföllebb annyit tudok mondani általában Benedek Péter művészetéről, hogy aki úgyszólván a gyermekcipőkből együtt nőttem föl a legszabadabb és eddig legmagyarabb képzőművészeti mozgalommal, a nagybányaival s aztán ott voltam a «nyolcak» megalakulásánál, egyszóval úgy-ahogy konyíthatok ahhoz, hogyan kereste önmagát a modern magyar képzőművészet s jutott kétségkívül nagy eredményekhez, el egészen a formalizmus eszelősségéig, ha őszinte vagyok, bevallhatom, hogy sokszor voltak kételyeim, sokszor éreztem reménytelenséget, hogy maradéktalan hittel legyek valaha a magyar piktura abszolút önállóságáról. Hát ezt a kételyt először és maradéktalan a Benedek Péter első, furcsa vonalai és színei szüntették meg bennem.

És most azt érzem, vagy akkor mindjárt azt éreztem, hogy út és lehetőség csak ez, csak ilyen, mint a Benedek Péteré, valamihez, amit egészen önmagunkénak tarthatunk.

Keresni lehet ugyan a sajátosságot, eredetit, de ez sohsem az, mint ami jön, keresés nélkül. Ennél érezni aztán azt a megdöbbentő és némileg leverő érzést is, amellett, hogy fölszabadító is, hogy: ejnye, amit itt mutat nekem ez a művész, én is láttam régen, mégsem vettem észre, hogy így van.

Pontosan így voltam Benedek Péternek azzal a bizonyos sajátos magyarosságával a pikturában, amihez nem elég a nemzeti szín és a lobogós gatya, hanem valamely élet különös jellegének a megérzékeltetése kell, úgy, hogy a külsőség csak adaléka legyen a dolognak.

Ahogy Benedek Péter a magyar falut, a magyar levegőt látja egy lakásban, egy arcban, egy mozdulatban, egy tájban, azt előtte úgy nem mutatta meg senki. Ezt nehéz trivialiter még részletezni is. Lehet beszélni arról, hogyan lát ez a művész valahogy a japán és kínai művészetre emlékeztetően groteszk, keleties kontúrokban hangsúlyozva mindent. Hogyan kevereg képén a humor, érzékiesség, vidám és tarka színek játéka, mégis valami filozófiával és melankóliával átvonva. Hogyan fogja meg rögtön formában a dolgok velejét. Ez mind valahogy az, amit magyarnak érzünk, minden mástól elütően. Annak a magyarnak, amely odaragadt ehhez a földhöz, bármi irtotta, nyaggatta, önmagából kivetkőztetni akarta, az maradt, ami.

Ilyen valami önmagából kizökkenthetetlenség, valami zártság és készen adott ebben az autodidakta művészben az egész művészete.

Úgy tetszik, még csak fejlődését sem lehet a szokványos módon megállapítani. Az első kísérletei éppoly kis remekek, mint az utolsó, rutinosabb, érettebb dolgai. Azt lehetne mondani, hogy időnként visszaesik kifejezési készségében. Közvetlen a legérettebb és legrutinosabb legutóbbi művei után egy-egy kínlódó, bizonytalan, tapogató dolga jön újra. De ez nem visszaesés, ez inkább visszatérés. Mintha mindig, mindent az ábécénél akarna kezdeni.

Ez a fejlődési út így valahogy hullámvonalú. De a nívóból sohasem enged és közben valóságos bravúrokon bámulhatunk.

Ahogy például önmagát fösti meg egy ebéden, emberek közt, ahogy künn a búzaföld előtt festve vagy az ágyból menyecskére leselkedve ábrázolja magát, az, azt hiszem, még ötletnek is eredeti valami a piktúrában.

Egyáltalán a figura és portré az, amiben legerősebb. Bár vannak, mint például egy hajó belseje, vagy egypár utcarészlet, ami hangulatban is brilliáns.

Nem! Nehéz ebben a művészetben előnyöket keresgélni egyik kísérletet a másikhoz vetve. Amihez ez az ember fog, azt meg is oldja, amennyire egyáltalán lehet képességeivel, úgy, hogy mondom, nem lehet egyik képét a másik ellen kijátszani. Külön, mindeniket egészen a maga értékében kell mérni és gyönyörködni benne, mert az a láz, amelyik mindenik képének megcsinálásán elénk lobog, sohsem ismer csappanást.

Nem tudna rosszat csinálni, mert egyáltalán semmit sem tudna csinálni megihletődés nélkül. Ez oly tisztán érzik minden képén, mint ahogy esti mezőt nem lehet elképzelni a tücsökcirpelés muzsikája nélkül.

Ha aztán egy műhelytitkot is elárulok itt Benedek Péterről, akkor, aki képeit látta, nem hiszem, hogy álmélkodás nélkül tudna gondolni erre.

Műteremben, képzeletből föstötte éppen a legrutinosabbnak és legérettebbnek ható képeinek javarészét. Egy utcát, hazatérő csordával, élő, mozgó állatok tömegével, tökéletes perspektívájú utcahajlattal, éggel. Egy táncmulatságot, húsz-harminc emberrel. Egy vurstli-jelenetet. Mittudomén még mit.

Ez az ember csoda! Csak az jutott eszembe képei előtt, milyen lehet ennek az embernek az agya, ha ilyen vízióknak engedelmes szolgája a keze?

Nos, a zseni agya ez, az biztos. Erről az emberről nem lehet hidegen, szárazon írni és beszélni. Ez a Benedek Péter a Jóistennek egy különös, szerencsés teremtménye, aki arra született, hogy pápaszemet rakjon embertársai szemére, amin keresztül üdébbnek, furábbnak, színesebbnek lássák a világot.

Benedek Péterről csak ilyen hangon lehet beszélni.

Ha, mint nem kétlem, hogy a róla megjelenő ismertetésekben találtatnak majd olyanféle vállveregető szólamok is, hogy még sokat lehet várni fejlődésétől, hát ilyen beszédek szörnyű badarságok lesznek ezzel a művészettel szemben, ami már kész, remek és legföllebb mennyiségben gyarapodható, minőségben csak csúcs és fény és csoda!

*

A nép fiának művészete mellett a sárközi népművészet remekei megérdemlik a külön megemlítést.

Ezek a cérnából varázsolt gyöngyök és drágakövek, amikből a virágszirmok finom, gyönge bája lehel. Nagyon szépek, igézően szépek!

Az előállításuk processzusa is mindennél érdekesebb. Szinte meghatóan érdekes.

Sárköz magyar lányai utóbb már boltból vett pántlikákkal és kelmékkel ékesítik magukat. A kis parasztházak függönyei, asztalterítői már gyári munkák. Az esztováták ugyan zakatolnak itt-ott öreg szülikék kezén, de már gyári mintákat kapnak szőni.

Mit lehet mást mondani erre, mint azt, hogy dühítően megsiratni való, ami így elvész? Ami öreg ládák fenekére és népművészeti múzeumokba van száműzve, a Sárköz paraszti, magyar művészete.

Nos, szerencsére, ezúttal más történt. Ezek az új szövöttesek úgy készültek, hogy a múzeumból és öreg szülikék ládái fenekéről kerültek vissza mintáik az első foglalók unokái kezére.

Meg kell állapítani: hogy ez így történt és ez okosan történt, az egy magyar festő, a Baja Benedek érdeme. Ahogy ő mondja, valóságos önmegtagadással és önmegtartóztatással, legföllebb aggályosan meglatolt összeállításban, hogy az ősihez hű maradjon, úgy kapják kezükbe tőle az esztovátákra a szőni valót az öreg szülikék, akiktől aztán az ifja tanul. Ha új teremtődik, ha tovább fejlődhetnek az ősi motívumok, emögött csak az erre való buzdítás áll, de maga ez a processzus a sárközi nép kezén megy végbe.

Soha okosabbat a világon! Ezt megint csak nem dícsérni lehet, de ezért lelkesedni kell. Mert hogy mennyire sikerült Baja Bencének ez a vállalkozása, csak meg kell nézni ezt a cérnavirágos kertet.

Végre egy kiállítás, amely mögött értés, okosság, szeretet dolgozik, ahogy Bálint Jenőtől kapjuk Benedek Pétert a paraszt zsenit és Baja Benedektől Sárköz parasztgunyhóinak ezt az új csodáját.

TERSANSZKY J. JENŐ

A MŰVÉSZETI PÁLYÁZATOK PROBLÉMÁJÁRÓL

Meddő pályázatok és a közönség nagy részét ki nem elégítő döntések ismét aktuálissá tették a kérdést: helyes-e a pályázat intézménye művészi feladatoknál?

A nyilvános pályázat intézménye mellett hozható fel, hogy alkalmat ad még ismeretlen, fiatal művészeknek, magukra vonhatni a közfigyelmet. Ha nem is kapnak megbizatást, úgy mégis érdekes, jelentős keretben léphetnek a nyilvánosság elé. A pályázat intézménye mellett látszik szólni annak demokratikus, nyilvános jellege. A pályamunkát a közönségnek hozzáférhetővé teszik, meghallgatják a sajtó véleményét. A zsüriben a legkülönbözőbb illetékes tényezők képviselői foglalnak helyet, a döntés szótöbbséggel történik, bizonyos esetekben titkos szavazat útján. A diszkusszió, mely a pályázatok körül felmerül, sok értékes eszme kialakulását indíthatja meg.

Am vizsgáljuk közelebbről a nyilvános pályázatok eme vélt előnyeit. Ami legelébb is a fiatal művészeket illeti, úgy előttük ma már tárva-nyitva áll a kiállítási helyiségek kapuja. Nincs az a dilettáns és nincs az az extrém irányzat követője, aki ne tudna valamilyen formában a nyilvánosság elé lépni. A mai kollektív kiállítás-rendszer pedig lehetővé teszi, hogy a fiatal művészek sokkal többoldaluan mutatkozhassanak be, mintsem azt egy pályázat megengedhetné. A tisztára pályázati kiállításoknak alig van publikuma, és a kritika sem foglalkozik kimerítőbben a pályamunkákkal, mint az egyéb kiállítási objektumokkal. A kollektív kiállítás után minden művésznek kijár a sajtóban legalább egy bíráló mondat. A pályázati kiállításnál a pályázók háromnegyed részének

még nevét sem említik. A nyilvánosság értékének érve tehát elesik. Lehetett jelentősége akkor, amikor a fiataloknak nehezebb volt kiállítaniok, mint ma, és egy-egy pályázat a közönségből nagyobb emóciókat váltott ki.

A következő érv: hogy pályázatok eldöntésénél a közvélemény érvényesülhet. A közvélemény kifejezőjeként a sajtó szerepel. Nem lehet ehelyütt bővebben rámutatni azokra az okokra, melyek a sajtó közéleti szerepét újabban oly gyökeresen megváltoztatták. A sajtó ma már mind kisebb és kisebb mértékben kritikai szerv, bármely terét is tekintjük a közéletnek. A sajtó hatalmas, soha sem sejtett intenzitású tényközlő szervvé vált, és mértékadó tényezők mint ilyent értékelik elsősorban. A sajtó kritikájának befolyásoló hatása mindjobban csökken és szinte már csak végletes esetekben nyom a latban. De ezenfelül művészeti kérdésekben a sajtó nem is mindig tükrözi a tágabb értelemben vett közvéleményt. Más módja pedig a közvéleménynek szava hallatására e téren nincs. Végül is a pályamunkákat igen gyakran csak a zsűri döntése után teszik sajtónak és közönségnek hozzáférhetővé. Ami még meggyőzőbben dokumentálja, mily kevés védelmet nyujt a zsűri által produkált *esők* ellen a közvélemény-nyilvánítás *köpenye*.

Az utolsó érv a pályázatok mai formája mellett: a zsűri demokratikus volta. Lássuk hát, ki szokott a zsűri tagja lenni? Először is bizonyos hivatalos funkcionáriusok: művészeti, középítési, városrendészeti szakosztályok vezetői vagy titkárai. Adminisztrációs emberek, akiket a művészet szempontjából kilencven százalékban a véletlen állított arra a bizonyos polcra, nem pedig az egyéni hajlam vagy képzettség. E jogilag többé-kevésbé kitünően iskolázott közigazgatási tényezőknek vagy van valamilyen véleményük a művészetről általában és a modern művészetről különösen (és ez gyakran a rosszabbik eset), vagy pedig nincs és akkor a legközelebbi művészeti tekintély nézetét fogják magukévá tenni, azét t. i., akinek a véleménynyilvánításhoz a legtöbb címmel és ranggal alátámasztott jogosultsága látszik lenni, vagy pedig, egyéni nézet híján, készséggel fognak hajlani a protekció szavára. A zsűri tagjainak másik csoportja hivatalos művészeti intézmények vagy félhivatalos egyesületek exponenseiből áll. Ezeknek az uraknak van egyéni nézetük, igen gyakran jól megalapozott, tapasztalaton és hozzáértésen köszörült egyéni nézetük — de egyéni nézetüket csak ritkán érvényesíthetik. Száz mellékszemponttal körülaggatva kell ekvilibrirozniok a hivatalos tapintat drótkötelén. A zsűritagok harmadik csoportja művész. Vagy olyan művész, aki pártállásánál fogva sohasem lép ki az akadémikus szempontok korlátjai mögül, vagy, jobbik esetben, olyan művész, aki az eleven szellemi élettel kapcsolatot tart fenn. De kérdés, a művészek ez utóbbi, értékesebb kategóriája képes-e arra az objektív kritikára, melyet egy pályázat eldöntése igényel? Általában mondhatjuk: mennél igazabb művész a zsűritag, annál kevésbé képes objektivitásra. Ma nincsenek általános érvényességű stílkritériumok. Számtalan stíltendencia él egymás mellett, egymástól többé-kevésbé függetlenül. Mennél jobb egy művész, annál tisztább kifejezője saját stílusának, annál inkább lát mindent ennek a számára egyetlen lehetőségnek szemüvegén keresztül. Ha jóindulatú megértést kényszerít magára, úgy ennek következménye gyakran abban nyilvánul, hogy az értéktelent is hajlandó, nagy méltányossági készségében, értékesnek elismerni. Művész szavát pályázatoknál csak technikai kérdésekben szabadna meghallgatni.

A zsűrikben nincsenek vagy alig vannak képviselve: a műértők. Az egyetlen elem, melynek a döntéshez hivatottsága van. Megfelelő képzettséggel bíró kritikusokra, gyüjtőkre, intelligens szakértőkre gondolok. Ma csak ők rendelkeznek kellő tájékozottsággal és objektivitással.

A pályázat-rendszernek még egy sokat panaszolt hátránya, hogy tízszer vagy százszor annyi művészt ugrat be rengeteg időt és költséget igénylő mun-

kába, mint ahány díjazást vagy megbizatást nyerhet. Különösen fiatal művészek pazarolják erőiket feladatokra, melyek képességüket és készültségüket gyakran messze felülmúlják.

A mai nyilt pályázat-rendszernél jobb megoldást nem nehéz találni, bár el kell ismernünk, hogy egy ilyen jobb megoldás távolról sem jó. De jobb. Ilyen jobb megoldás volna például esetenként egy-egy teljhatalmú megbizott kinevezése, aki mellé szakértő tanácsot kellene rendelni. Felelős a döntésért ez az egy ember volna, persze csak morálisan felelős. Ellenben meghallgathatná egy sor hozzáértő tanácsát, művészekét, technikusokét, közéleti tényezőkét egyaránt. A döntést ő hozná meg, a kinevezett műértő, aki sem gyakorló művész, sem hivatalos állása által megkötött egyén, sem laikus nem lehetne. A tanácsadó testületbe kiküldhetők volnának a legkülönbözőbb művészeti irányok képviselői, akik élőszóval, az élő példán érvelhetnének az elfogulatlan műértő előtt szempontjaik mellett. Itt nem a többség döntene, hanem a jobb érv. A teljhatalmú döntő személyiség pedig jól figyelne lelkiismerete szavára, mert hisz az egész felelősség súlya rajta nyugodna.

Uttörő zseniális teljesítmények valószínűleg így sem érvényesülhetnének. A diktátor visszarettenne a nagyon világos szótól. De legalább az átlag javulna, a tehetségtelenség nyilvános elburjánzása volna korlátozva. A pályázat bírája kényszerűleg közelebbi nexusban állana a való élettel. Rá volna bízva, hogy kisebb feladatoknál közvetlen megbizatást adjon, nagyobb feladatoknál zártkörű pályázatot írjon ki, és csak ritka esetekben kellene nyilvános pályázatot kiírnia, mely esetben a szűkebb válogatás minimális költséget igénylő vázlatok alapján volna eszközölhető.

A «teljhatalmú megbizott»-szisztéma alkalmazható nemcsak pályázatokra vonatkozólag, hanem minden bel- és külföldi kiállítás rendezésénél, közpénzekből történő vásárlásoknál, díjkiosztásoknál stb.

Mindenkit kielégítő megoldást találni ma lehetetlen. Ennek mélyebb okai vannak: a közös ízlés, a közös művelődés, a közszellem, a közös világfelfogás hiánya.

Rabinovszky Márius

MEGINT SZABAD A HALAT KÉSSEL ENNI

Néhány nap óta egy húsos, testes, fölötte kívánatos női akt virít le a falragaszok közzül a bécsi utcákra s ha a mai revue-girlös világ el is tompult az effélék iránt: igen fiatal fiúk és igen öreg urak mégis csak odaállnak megszimatolgatni. Az akt a Secessió plakátja s egy olasz festőnek, Ubaldo *Oppi*-nak egy képét másolja, mely a társulat imént megnyilt akt-kiállításának egyik legszebb darabja. Az akt s maga a festmény, mondom, szép, teli, teljesen realista női test, aranybarnás tónusú — műterem-barna, mint az impresszió s a plein-air előtt mondták, s ha haja kurtára nyírt rozsdaszín nem volna, szépen odaillenék a mi Szépművészeti Múzeumunkba a Benczur Bacchánsnője vagy a Lefébvre Ondineja mellé, sőt vissza és mind visszább melléje lehetne akasztani akár az Ingres Forrásának. Ez magában nem volna különös — minden nemzedékben s minden festői forradalmak közepett szakadatlan voltak festők, kik — mint éppen a mi Benczúrunk, nyugodtan megmaradtak az akadémiko-realista ember- és dologábrázolás mellett s azzal a becsvággyal festettek, hogy, mint a Zeuxis s a Parrhasios képeinek szőllőfürtjére, a madár odaszálljon és csipegetni próbáljon belőle. A különös az, hogy a plakát ugyanannak a Secessiónak plakátja, melynek első plakátját most harminc eszetendeje Gustav Klimt rajzolta volt, s a kép nem holmi visszatekintő s történelmi kiállításból

való, hanem, inkább, a legeslegújabb irányok szerint való aktfestészetnek bemutatójáról. Az Ubaldo Oppi női aktja s még két képe ebben a kiállításban remekbe készült példája a festői dernier cri-nek, az *új tárgyiasság*-nak, melyről itt a Nyugatban bátorkodtam nemrég megírni, hogy olyan szép, mint a régi lithográfia. Ha valami már volt egyszer a világon, úgy ez s utána sietve kihúztam könyvespolcomról a Heine Salon-kötetét, hogy bocsánatot kérjek tőle, amért még én is lenéztem, mivel szépnek merte tartani az Ary Scheffer képeit. Ary Scheffer és Fantin-Latour, a németeknél Anselm Feuerbach és Wilhelm Kaulbach, az osztrákoknál Amerling és Danhauser, nálunk Barabás és Borsos: mindezeket most mind meg kell követni, mindezek most rendre legmaibbak lettek s hozzájuk képpest elavult, hogy ne mondjam giccs: nem csupán az impresszió, hanem a secessió, a kubizmus, a futurizmus, az aktivismus, még a surrealismus is, mely annyit lázadt volt az atelier-festészet, a fotográf-festészet, a hús- és prém- és bársonyfestészet ellen. De ha így van, akkor minek ettük meg a békát s pláne ennyi mindenféle békát? A mi kitünő Uitzunknak teszem, ki mint rajzoló ezzel kezdte volt s első ilyen rajzait éppen mi hoztuk itt a Nyugatban: miért kellett ezt a módját elhagynia s lázmérő- és ideogramm-kacskaringókkal vesződnie? Berény Róbertnek, kit az isten is arra teremtett, hogy *így* fessen, miért kellett egy-egy pompás realista-portraitját átrovátkolnia valami rostélyfélével, azt állítván, hogy ezek irányvonalak? Legjobban a nagy szobrászt, szegény Archipenkot sajnálom, kinek tanulmányrajzain meglátszik, szobrain megérzik, hogy istenem, de jó lett volna a cinquecento idejében születni, mikor az ember azt rajzolhatta és faraghatta, amit látott vagy hitte, hogy lát, míg most zsiráfnyakú és tehéntőgyű nősténveket kell csigalábon járatni, különben az ember nem modern! Picassonak s nálunk Kernstoknak megvolt a bátorsága, hogy maga tegye meg az utat, mit velük és bennük a festészet tett meg, visszatérvén százféle érdekes kísérletezés után a régi jó Ingreshez. Ez persze nem azt jelenti, hogy a kisérletezések érdekesek, hogy amiket, próbálkozásaik közben, az igazán tehetséges festők és szobrászok igazán tehetségeset míveltek: értékesek, maradandóak, sőt — mestere és munkája válogajta — örökkévalóak ne lettek volna. De jó, hogy némelyikük még megéri, sőt saját fejlődésében éri meg annak igazolódását, aminek vallásáért a magamfajta hitetlent oppurtunistának, eklektikusniak s minden egyéb rossznak szokás szidni: hogy a művészetben nincs örök igazság, viszont minden igazság igaz, mert nem az irány teszi, hanem az, hogy tudnak-é ebben az irányban épkézlábat formálni? S hogy nem kell lenézni az ártatlant, ki késsel eszi a halat, mert nem tudhatni, nem jő-e nap, mikor megint szabad a halat késsel enni?

Ignotus

A NYUGAT HÍREI

SZERZŐI EST. *Kassák Lajos*, a Nyugat munkatársa, december 2-án szerzői estet rendez a *Vigadó* nagytermében. Az est részletes programját november 16-iki számunkban közölni fogjuk.

A Nyugat minden közleményéért írója felel. A szerkesztésért felelős: BABITS MIHÁLY, GELLÉRT OSZKÁR, OSVÁT ERNŐ. A kiadásért felelős: GELLÉRT OSZKÁR. Igazgató: KÁLDOR MIKSA. Kiadótulajdonos: NYUGAT KIADÓ ÉS IRODALMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG. — 1928. nov. 1. — 21. szám.

Hungária Hírlapnyomda R. T. Budapest, V., Vilmos császár-út 34 Felelős: Schmidek Géza

1964 AUG 26.
1021

Gyűjteményes kiállításra készül Móricz Zsigmond felfedezettje

Decemberben rendezik meg a ceglédi Kossuth Múzeumban *Benedek Péter* paraszt festő gyűjteményes kiállítását. Őstehetségként 1923-ban tűnt fel, híre hamarosan az országhatárokon túl is elterjedt. Egymás után rendezik meg kiállításait, aztán jó húsz esztendeig elfeledkeznek róla. Személyes ismerőse volt *Vaszarynak*, *Rippl-Rónainak*, *Csók Istvánnak;* meleg hangon méltatta felfedezője, *Móricz Zsigmond*, és *Szabó Lőrinc* is, mégsem jutott előre. A 76 éves mester Cegléden él, az államtól kapott házban, nyugdíjjal, csendes alkotómunkában.

Régi adósságot törleszt készülő gyűjteményes kiállítása. S hogy ez minél teljesebb értékű legyen, a múzeum rendezősége arra kéri szerte az országban a magánosokat, bocsássák a kiállítás céljára Benedek Péter alkotásait.

Ára 60 fillér

1964. au

Esti

POLI

ESTI HIRLAP

Benedek Pál

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Benedek Péter
festő -

M.Dk.

Bálint Aladár a szerzője
az egyik legelső áklinek,
amely a „parasztfestő"-vel
foglalkozik.

Dévényi Iván :: Bálint Aladár
Művészet, 1966. julius - 17 lap.

áramlatok lüktetnek, az enyészet és a halhatatlanság végtelenje felé iramló hullámzással. Megmagyarázhatatlan izgalom füti át a tovasodródó történéseket. Hamarosan beleörlődünk a képzelet szertelen világába, hol megbomlik a megszokott dimenziók összműködése, s ahol majd felhőkig dagadnak föl az emberek méretei, majd rovarnyira zsugorodva eszeveszetten kergetik egymást a tengerparti kagyló csavarmeneteiben. Megsejtjük e szertelen világ különös szervezettségét, néha játékosnak ható furcsaságát s belenyugodva a változékony törvények ritmusába, belemerülünk a fantasztikus vázra épült szerkezet emberi s örökegy lírájába. Mert életünk és harcaink szenvedései és örömei, bukásaink és megistenüléseink izgalmai a változó törvények ellenére is megváltozhatatlanok.

Ennek a más valóságnak a dinamikája az «*Ébredjetek fel!*» lapjain nem eléggé tisztult irányzatosságban jelentkezik s talán itt van a mű legfőbb kérdése. A mozgékony képzeletnek ez az életteremtése éppúgy jelentheti a romboló forradalmat mindazzal szemben, ami a valóság békés fogalma alatt fennáll úgy a természet, mint a társadalom rendjében; de éppúgy lehetséges, hogy a költői l'art pour l'art alkotó szeszélyessége az egész. Ennek a fölajánlt valóságnak az értéke bizonyos fokig vitatható; bizonyos fokon túl azonban éppoly polgárjoga van, mint az irodalom mindazon szemléleteinek, melyeknek írók és költők szereztek érvényt a történelemben. Minden alkotó művésznek joga, sokkal inkább kötelessége, a valóság oly törvényei szerint teremteni meg alakjait és világát, melyekben, mint egyetlen létezhető igazban hisz. Amelyik pillanatban megszűnik az alkotás titkainak anarchiája s a vezényletet tanok és elvek diktatúrája váltja föl, meghal a művészet. Déry valóságszemléletének legnagyobb veszélye volna az, ha alkotó elvének behódolna s a diktatúra teljhatalmával ruházná fel. Hiszen már az «*Ébredjetek fel!*» leírásaiban is észrevesszük a teremtő elvet, mely könnyen mechanizmussá válhat.

Déry minden írói kvalitása benne van ebben a «mesé»-ben. Mondatai kérlelhetetlen tökéletességű ritmusban zengenek. Meg nem szakadó áramban siklanak s egyenletes váltakozásban kapcsolódnak, gyűrűznek egymásba, réstelen, folyton haladó harmoniában. Minden szót és ütemet, mérlegelt értékének kicsiszolt tónusával helyez el szólamok lengő egészébe. Inkább a mondatok zenei összhangjával, a csengés titokzatos erőinek egybehangolásával akarja bennünk is fölébreszteni tulajdonképpeni mondanivalóinak visszhangjait s ezzel előidézni azokat az elhitető folyamatokat, melyeket csakugyan a muzsika vagy a költői «mágia» képes megindítani másnak a lelkében. Déry a stílus oly abszolut «tisztult» ötvösének mutatkozik az «*Ébredjetek fel!*» túlfinomodott símaságú zeneiségében, hogy sajátos törekvésével szinte egyedül áll az új írói keresések sokféleségében.

M. Pogány Béla

Tersánszky J.

BÁLINT JENŐ KÖNYVE

Benedek Péterről

Nem szeretem azt a módszert, mikor valami megjelent munkának a kritika okvetlen ki akarja vadászni a világirodalomból a családfáját.

Ez a legsértőbb, legleverőbb valami íróra nézve és sokszor igaztalan tudákoskodás az egyszerű oka.

Hogy mégis egy nagy minta, a Réti István Nagybányáról írt tanulmánya jut eszembe a Bálint Jenő könyvénél, egészen más ok az, aminél fogva megemlítem ezt itten.

Mert különben sietek megjegyezni, hogy a két munkának abszolute semmi köze hatásban, vagy egyebekben egymáshoz.

Egyben van okvetlen hasonlóságuk és ez az, hogy mindkettő affajta dolgok közé tartozik, amik kevés szóval mindent elmondanak, a lényeget mondják, a szükségeset mondják, a helyeset mondják.

Mert, hogy őszinte legyek, nem tudom mennyi értéke legyen előttem az úgynevezett kimerítő, alapossággal kérkedő írásműveknek, kivált abban a vonatkozásban, hogy ez a főérdemük, sőt néha a sikerük forrása.

Az egyszer bizonyos, hogy a massza, a higítás, az ezeroldalak nagyon sokszor dominálnak a kevésszavú, ellenben minőségben brillirozó írásművek rovására.

Valósággal úgy van, hogy még a legjobban értékelő fórumok is beleesnek

Nyugat. 1929. márc. 1.

Babitstól ugyanannyit, mint Gyulai Páltól, Lévay Józseftől. Itt sok vitára lehetne alkalom, mert a szerkesztő alig egy-két esetben támaszkodhatott kiforrott közvéleményre, a saját ítéletére volt utalva. Teljesen érthetetlen, hogy *Füst* Milán hiányzik a gyüjteményből, holott helye a modern magyar lírában sokkal fontosabb, mint a felvett mai költők legnagyobb részéé. *Karinthy* kevés verset írt, de ezek között van néhány olyan, amelyeket aligha nélkülözhet egy modern antológia. A ma divatos szabad vers egyáltalán hiányzik a gyüjteményből, holott ez — akár tetszik, akár nem — mégis csak feltűnő ténye a mai magyar lírának. Hogy van az, hogy *Kassák* Lajosnak egy versét sem találta a szerkesztő felveendőnek? *Kaffka* Margittól kevés is a két vers s mind a kettő fiatalkori műveiből való, holott későbbi versei sokkal gazdagabbak, szélesebb skálájuak és formában is egyénibb művészetüek. *Ignotustól* egy, nem is túlságosan jellemző vers, *Gellért* Oszkártól kettő mindenképpen kevés egy modern anthológiában, ahol egészen jelentéktelen költők több verssel is szerepelnek. A költők megszelídítésére való igyekezet nagyon is feltűnő, úgy látszik, itt már nemcsak a pedagógiai szempont volt döntő, hanem a szerkesztő ízlésének a szelíd, lágy, halk hangokra való hangoltsága. Ebben az összeállításban a költők nagyon is «jó fiúk»-nak látszanak s az egész gyüjtemény kevesebb hangu, mint amilyen modern líránk, éppen azok a hangok halkulnak el benne, melyek az előtte járt korok költészetétől legjobban megkülönböztetik. S hogy a magyar szocialista költészet egyetlen hanggal sem szerepel, abban lehetetlen meg nem látni a tendenciát. Ezzel is hiányzik egy vonás modern költészetünk képéből.

Ezeknek az ellenvetéseknek azonban nem akarok túlságos hangsúlyt tulajdonítani. Vajthó László általánosságban lelkiismeretes és jóízlésű anthológiát állított össze, alig van benne olyan vers, amely ne érdemelné meg a fölvételt egy ilyen gyüjteménybe s a népkönyvtárak olvasói élvezettel és haszonnal forgathatják a könyvet. Hivatalos kiadvány, ehhez képest elfogulatlanabb, mint amilyent vártunk tőle.

Schöpflin Aladár

DÉRY TIBOR: ÉBREDJETEK FEL!

Elhatároló vonalak és a megszokott kiterjedéseket nélkülöző világban peregnek le az «*Ébredjetek fel!*» különös történetének jelenetei. Anélkül, hogy egész határozottsággal tudnók, mi is történik ebben a mozgalmas, ideges írásban, érezzük, hogy a természet, az élet, a szerelem és a halál leglényegének tragédiáin suhanunk keresztül. Déry «mesé»-nek nevezi, de olvasván, hamarosan tudatára ébredünk, hogy az író szemében, aki elszánt ihlettel és halálos komolysággal, zökkenő nélkül bonyolítja végés-végig e rejtelmes harc, küzdelem és keresés bizarr kalandjait, az író szemében az általunk valóságnak gondolt világnál százszor valóbb élet ez, melynek fölismerése és fölismertetése könyve legfőbb céljának látszik. «Ez az óra — mondja Ánis azoknak, akik vele maradtak —, ez az óra a lázadás órája. Ezekkel a kenyértelen és vértelen kezekkel, ebben a sötétségben, mely sűrűbb, mint a vér, az utolsó óra harangütései alatt, lázadjunk fel a valóság ellen, mely gonoszabb és bizonytalanabb lett már számunkra, mint az istenek pokla. Mit veszíthetünk el mi, akik a legszegényebbek vagyunk? akiknek lázálmaink is igazabbak, tébolyunk ingoványai is szilárdabbak már, mint az ő adamanttengely körül forgó bolygójuk vastag kérge! Ez a valóság nekünk nem kell, ez a bizonyosság nem kell... Ébredjetek fel! Ez az igazság hazugság!» Voltaképpen ez az egész furcsa történet annak az «új» valóságnak a dokumentálása, amelynek nevében szembeszáll a régivel, vagyis azzal, melyet a közember valóságnak ismer el. Az írásból a dolgoknak sajátos, újszerű szemlélete derül ki, amelyet testvéri rokonság fűz a *sub specie aeternitatis* életszemlélethez. Déry nem elégszik meg a világ olyatén való visszatükrözésével, mint amilyennek érzékszerveink előtt megjelenik; pontosabban: nem áll meg itt, hanem áttöri az aktuális formák ketrecét, lerombolja a merev s állott kontúrokat, a nagyítás, a kicsinyítés, a torzítás és a szakadatlan átalakulás mozzanataiban látja a természet mozdulatlan és élő elemeit. Innen ered elbeszélésének nyugtalan, rejtelmes mozgása; megszerkesztett világában örök

abba a hibába, hogy afféle eleve való respektussal fogadnak súlyos kötetet és hajlandóak a remekbe írt munkán is hamarabb napirendre térni, ha az csak egy füzet.

Hogy ez mekkora igazságtalanság, arról beszélni sem kell. Ez szinte olyasvalaminek az aláírása, amihez mindennek van köze, a siker technikájának, az irodalom adminisztratív felének, csak egyedül magának az irodalomnak nincs hozzá köze, sőt egyenesen a lényegében ássa alá, értékében mételyezi meg az irodalmat.

El kellett ezt mondanom ennél a könyvnél, amit egy jelentékenyebbhez hasonlítottam abban a vonatkozásban, hogy mennyiségben voltaképp egy hosszabb cikknél nem több egyik sem, ellenben minőségét tekintve, mind a kettőről azt mondanám, hogy nyugodtan tüzbe lökném mellettük a magyar művészetről szóló ezeroldalas díszpéldányok kilencven százalékát.

Ennek a könyvnek, a Bálint Jenő Benedek Péterről írt könyvének nézőpontja az a biztos, vitát nem tűrő, egyedül helyes nézőpont, ahogy művészetről betük szólhatnak.

Ahogy az eredetiséget, ahogy a magyart és nem a magyaroskodást, egyszerűen, fejtegetésekkel takarékoskodva állítja elénk Bálint Jenő, a Benedek művészetében, ahogy magáról a művészről beszél, ahogy magát a művészt hagyja beszélni sajátmagáról és művészetéről, erről azt mondanám, hogy ez iskolakönyvbe volna való. Vagy ez volna való iskolakönyvekbe.

Mert ez az, ami nem változhat, amire minden jelenségnek a magyarázatát föl lehet fűzni, amire egyetlenül lehet fölfűzni a művészet minden jelenségének a magyarázatát.

Ehhez a könyvhöz, hogy bárki élvezhesse és megérthesse minden sorát, nem kell különleges műértés, előtanulmány, ez a könyv póz nélkül azt mondja el a szinekkel és vonalakkal ábrázolt szépről és különösről az életben, ami a világ bármi helyén kivirágzott művészetről áll és egyetlen törvénykép áll.

Benedek Péter azt mondja, hogy: ő az embereknek ecsetjével furcsa, mulatságos és megindító dolgokat akar ábrázolni.

Nem teszi hozzá, hogy a haza dicsőségére, a magyar szépségek dicséretére, mert ez olyan természetes, hogy csak az ronthatja le, ha készakartan a haza dicsőségét és a magyar szépségek dicséretét erőszakolná magára, a spontán emberi megnyilatkozási vágy előtt, mint valami magasztos jármot, de mégis jármot, valamire, aminek a minden járomtól való szabadsága az egyetlen értéke és lényege.

Nos ennek a kis könyvnek a mottója, Bálint Jenőtől, a művész ezen fölfogásának igenlése.

Ezért siker és igazi érték ez az egyszerű, nagyon ízléses kicsi könyv a magyar művészet dícsérete és megismertetése számára, jó pár száz ötkilós díszművet árnyékban hagyva.

Tersánszky J. Jenő

„SZERENCSÉS PÉTER"

Disputa

A «Magyarság» 1929 február 17-iki számában *Dóczy* Jenő többhasábos kivonatot közöl Henrik *Pontoppidan* regényéből, a «Szerencsés Péter»-ből. E kivonat szerint a regény főalakja «elvonult egy dán faluba, hogy rendbe szedje zavart lelkét. S a természet egyszerűségében, a friss, zöldszinben viruló erdők, mezők világában, a békés, erőslelkű falusiak közt lassanként visszatért lelke nyugalma. Ottmaradt köztük végkép s előbbi hajszás életére úgy gondolt már vissza, mint egy rossz álomra. Megnősült, elvette egy falusi tiszteletes lányát s megadón és boldogan visszatért apái hitéhez».

Igy meséli Dóczy. Viszont Pontoppidan elbeszélése egy kicsit tovább folyik még. Egészen addig, amíg Szerencsés Péter otthagyja a falusi tiszteletes lányát s lázadón és boldogtalanul kimenekül a jüt pusztaságba, ahol vagy másfél évtized mulva ateistaként hal meg.

Ha nem csalódom, ez elég lényeges különbség. Annyira lényeges, hogy csak kettőre gondolhatok hamarjában: a kritikus vagy nem olvasta el a regény utolsó fejezeteit, vagy elhallgatta őket. Az utóbbi eset sokkal valószinübb. De a hiba igy is, amúgy is igen súlyos mindazok előtt, akik a kritikusban az irodalom bíráját látják nálunk. Tehát a legjobb közönség előtt. Az igaz tanú nem hallgathat el vallomásában semmi lényeges körül-

Benedek Péter

ményt, — hogy lehet hiányos a bíró rezüméje?

Nem a magányosság meg az ateizmus dicséretét kérem itt. Csak az igazságot. S a bátor ítélkezést, amely szinte zord fenséggel ragyog Pontoppidan költészetében. Tessék megróni az író «eltévelyedését», — a csonkítás nem bírálat. «Az igéret földje» szelíd pap-hőse, Emanuel Hansted, még sírjából is áldást áraszt híveire; Szerencsés Péter vergődéseinek a dán homoksivatag istentelen csendjében *kell* lehülnie. Ez nem az erkölcs vagy erkölcstelenség, hanem a műalkotás szükségszerűségének kérdése.

Vajjon meddig ér a kritika joga? Szabad-e politikai ujságnak saját iránya kereteibe belenyesnie egy Európa-szerte ismert remekművet? Semmiféle orgánumnak nem kötelessége, hogy szempontjaival ellentétes jelenségekkel foglalkozzék s a kritika legélesebb szerszáma Schopenhauer szerint is a hallgatás. Nem a torzító elhallgatás. Amely rútabb minden belemagyarázásnál, mert ez legtöbbször kibicsaklott lelkesedés eredménye, míg amögött rendszerint hideg számítás húzódik meg.

A kritikus tisztelje a művészi értéket, különösen azt, amely közkinccsé nemesült az idők során. S tisztelje az olvasók szellemi színvonalát is.

Hajdu Henrik

SZÍNHÁZI FIGYELŐ

MIT LÁTNI A — VAKABLAKBÓL

Boross Elemér szinműve az Új Szinházban

Az Új Szinház, *Boross* Elemér *Vakablak* című darabjának bemutatásával elérkezett ahhoz a stációhoz, amelyen túl igen komoly szinházként kell kezelni. Íme, e szinház nem nézi le a közönséget, nem fél eltérni a köznapitól s irodalmat úgy ad, hogy hisz benne: tehát sikerre is viszi.

Kétségtelen, hogy az Új Szinház sem indult e stáció irányában. Úgy kezdte — ezelőtt másfél évvel —, ahogy a szinházak végezni szokták. Hihetetlen kapkodással. Upor—Emőd—Bársony új kabarét alapitottak. Aztán elegyitették a mai pestit a régi héberrel és a holnap franciájával. Tehát mindenkit kiszolgáltak? Nem! A közönség egyetlen rétegét sem szerezték meg. Az idén — anyagiak hiányában — már csak megkésve tudta kinyitni kapuit a szinház és másod-, sőt harmadcsillagokat sem szerződtethetett. Tehát — világért sem szándékosan — névtelenekkel állott sorompóba.

A mostani vezetők — a sors ilyetén kegyelmességéből — hozzájutottak a kis rezsijű szinház áldásaihoz. Amelynek már nyugodt életet biztosit, ha imitt-amott mutatkozik egy-egy «kaszszasiker». Amelynek vezetősége nem kénytelen égnek meredő hajszálakkal menni egy-egy premier elé: élet vagy halál! Ó, boldog Új Szinház...

A Vakablakról állandóan azt olvastam, hogy pesti szinház a *tendenciája* miatt nem adhatja elő. S most, hogy elénk került a darab, látjuk, hogy a darabban minden van, csak tendencia nincs. Ej, mondjuk csak meg, az ok megint csak az általános zűrzavar, mely szinházi berkekben dúl, s amelyik megfosztja ítélőképességüktől azokat, akiknek ítélőképességétől pedig függ — egyelőre — a magyar szinpad produkciója. Egy börtön folyosóján, munkatermében, igazgatói irodájában, egyik zárkájában, kápolnájában, udvarán játszódik a Boross-darab. A «fennálló társadalmi rend» egy kukkot sem szólhat, hiszen a darab a börtön-rendszert nem kifogásolja: a darab főhőse a börtönben javul meg! Igaz, női ügy is játszik közre, de a börtönben. Ha a börtönök ellen beszélne a darab — folyton a fennálló társadalmi rendre sandítok —, a börtönben nem javulhatna meg a «notórius». Még nő «közbenjöttével» sem, hisz nő, ott künn a nagyvilágban is akad egynéhány s — lám — ott künn elromlott az ember. Mondom, mondom — a szakemberekkel ellentétben —, lassan bebizonyítom, hogy a darab börtönbarát: a társadalmi rend egyik nevezetes intézményét nagyon is *dicséri*? S legfeljebb, ha a halálbüntetést kifogásolja, igen

Benedek Péter

művei aukción

PH. 1942. II. 26.

ózpont meginditotta rotaprintes for-
köteteként a
pzőművészeti Élete"
amely a Közoktatásügyi Népbiztosság
a Budapesti Kir. Ügyészség 1919-es
tkozó részét tartalmazza. Ára: 15.- Ft.

iadványai közül kapható
k 1954-55."
zpont évkönyve. Ára: 75.- Ft.

k 1956-58."

k a Művészettörténeti Dokumentációs

M.D.K.

Beneder Péter, festő

nevét emliti:

Kállai Ernő: Új magyar piktura (1900-1925)
Amicus Kiadó, Bp. 1925.

Idézve:
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina 230. old.

Benedek Péter

A 30-as évek ben, mint őstehetséget fedezték fel.

Mezei Ottó: Két naiv mester: Gajdos János és Györi Elek
Valóság IX. (1966.) 9. n. 85. l.

MDK.

Benedek Péter

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1967 ápr. 30.

Benedek Péter

Szerepel a „naiv festők"
kiállításán kérestehervárott

Parantgyerek (szepró)
Templom belső "

Kritika 1967 V–VI. n. 60 old.

Benedek Péter

Kilit

PH. 1942. II. 18.

. . . . . .

. . . . . .

Ezekről megjelent kritikák, méltatás

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott . . . . .

. . . . . .

Szerepelt-e külföldi kiállitáson, mely

. . . . . .

. . . . . .

Vol-e 1954 után külföldi tanulmányut

. . . . . .

. . . . . .

Benedek Péter, festő MDK

A cegléd múzeumban december
ben rendezik meg az ösztehetségként
1923-ban feltűnt festőművész kiállítását
A 76 éves mester jelenleg Cegléden él.

—: Gyűjteményes kiállításra készül Móricz
Zsigmond felfedezettje 2

EST/ HIRLAP

Bu. 1964. aug. 26.

Benedek Péter parasztfestő

Ugrodi. Már 1923-ban önálló kiállítással szerepelt Budapesten. (A cikk idéz Vaszary jóslatától.) Rippl-Rónai és Csók István is elismerték tehetségét.

Rossi Károly: Benedek Péter, a 72 éves parasztfestő második kiállítására készül.
Ország-Világ, Bp. 1961. 11. sz. (10. l.)

Benedek Péter parasztfestő

Kiállításának anyaga Bécsbe is eljutott; neve bekerült a művészeti lexikonokba. Harasztért falujában. A felszabadulás után a művészeti tanács a Népművész címmel tüntette ki.

Rossi Károly: Benedek Péter a 72 éves parasztfestő második kiállítására készül.
Ország-Világ, Bp. 1961. 11. sz. (10. l.)

Benedek Péter parasztfestő

A Népművelési Minisztérium házat adott neki Cegléden, a Képzőművészeti Alap alkotói díjjal segíti. Ha újra törhetlen kedvvel dolgozik. Nemrég fejezte be Tobozás és Vesszőfutás c. kompozícióit.

Rossi Károly: Benedek Péter a 72 éves parasztfestő második kiállítására készül.
Ország-Világ, Bp. 1961. 11. sz. (10.l.)

Benedek Péter parasztfestő

Most egy gyermekkori élményét festi: a Sipkádást. Gyűjteményes kiállításra készül. Sok képe van, a Nemzeti galériában, a ceglédi Kossuth múzeumban, meg magánosoknál.

Rossi Károly: Benedek Péter a 72 éves parasztfestő második kiállítására készül.

Ország-Világ, Bp. 1961. 11. sz. (10. l.)

MDK

Benedek Péter parasztfestő

Néhány hónappal ezelőtt felhívást kapott, hogy ez év (1961) őszén rendezzen kiállítást az Ernst-múzeumban. 72 éves. (Két fényképe repr.) (A cikk idéz néhány mondatát.)

Rossi Károly: Benedek Péter a 72 éves parasztfestő második kiállítására készül.
Ország-Világ, Bp. 1961. 11. sz. (10. l.)

M.D.K.

Benedek Péter /1889-

43. Lábmosás. Olajf. 33x44.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 4. l.

MDK

Benedek Péter parasztmüvész

Magyar Ostobotság kiáll. katalógusa. 1955. jun.1.
képekkel. 11. l.

MDK

Benedek Péter, festő

J.A: Ecset vagy karikásostor? Pesti Napló 1935. máj. 30. 12.l.

MDK

Benedek Péter, uszodi földész-festő

K.A: Magyar Őstehetségek Kiáll. Pesti Napló 1934. aug. 19. 4.l.

Benedek Péter

Esket a főjegyző

Festmény, reprodukció.

Népművelés, 1965 2. szám, 39. l.

1021

Emlékházat avattak Uszódon

Benedek Péter igazi őstehetség

Az uszódiak — Hajós, Kiskunmajsa és Szalkszentmárton után — újabb bizonyítékát adták, hogy az anyagi és szellemi gazdagodás nem válhat el egymástól. Vasárnap délután, a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 66. évfordulóját köszöntő községi megemlékezéssel rendezték együtt a helyi születésű — Cegléden élő — Benedek Péter festőművész alkotásait bemutató emlékház avatását. A tanács három éve vásárolta meg a község egyik romos, jellegzetes népi-barokk stílusú épületét, hogy az európai hírnevet szerzett naiv művész állandó kiállításának méltó helyet adjon.

A családias hangulatú ünnepségen *Okvátovity István* tanácselnök köszöntötte a nagyszámú közönséget, a megyei és a járási pártbizottság képviselőit és távollétében a 94 éves, beteg művészt, akinek szellemisége elválaszthatatlan a falutól. Köszönetet mondott azoknak a kollektíváknak és egyéneknek, akik lelkiismeretes munkával hozzájárultak a kezdeményezés megvalósításához. Külön is említette dr. Bárth Jánost, a kalocsai Viski Károly Múzeum igazgatóját, aki az épület művészi színvonalú rekonstrukcióját irányította, valamint Tóth István Balázs Béla-díjas fotóművészt, aki az alkotások összegyűjtésében és az épület berendezésében volt a szervezők segítségére.

Dr. Bihari József, a Pest megyei Múzeumok igazgatója megnyitó beszédében méltatta Bács-Kiskun megye értékteremtő munkálkodását az alkotások gyűjtésében és méltó bemutatásában.

(Folytatás a 2. oldalon.)

Reagan amerikai elnök látogatása előtt a japán kormány tegnap jóváhagyta azt a megállapodást, amelynek keretében Tokió haditechnológiát ad át az Egyesült Államoknak.

vák agrárszakemberek szerint további lehetőségek is vannak a magyarországi tapasztalatok átvételére és elterjesztésére.

Az együttműködés erősítését és hatékonyságának növelését jelentheti a közös vállalatok kialakítása, a harmadik-piaci együttműködés kiépítése, a lakossági ellátást szolgáló áruházi kapcsolatok bővítése, vagy a földrajzi előnyöket kihasználó határmenti kapcsolatok szélesítése. Mindez természetesen hozzájárul a statisztikával nehezen, vagy sehogy sem mérhető közvetlen emberi-baráti kapcsolatok kialakulásához, fejlődéséhez, vagyis egymás jobb megértéséhez és megismeréséhez.

A magas szintű magyar—csehszlovák találkozók eddig is bizonyították, hogy a hagyományosan jó, széles körű együttműködés a szocialista építés szükségleteinek megfelelően fejleszthető, gazdagítható és mind Magyarországon, mind Csehszlovákiában változatlan a törekvés a kölcsönösen előnyös lehetőségek kihasználására. Kádár János és Gustáv Husák közelgő prágai találkozója minden bizonnyal újabb hozzájárulást jelent a két párt és a két ország együttműködésének bővítéséhez.

u. sz.

Nagy értékű festményeket loptak el a Szépművészeti Múzeumból

Mint arról a hét végén a rádió és televízió hírt adott, szombaton, a késő éjszakai órákban ismeretlen tettesek betörtek a budapesti Szépművészeti Múzeumba, s hét, ott kiállított, nagy értékű festményt tulajdonítottak el.

Elvitték Raffaello Esterházy madonna című, olajjal fára festett képét. A kép mérete: 28,5 x 21,5 centiméter, leltári száma: 71. Hátsó oldalán az Esterházy-család pecsétje látható. A kép keret nélküli. A festmény Máriát a gyermek Jézussal és keresztelő Szent Jánossal — egy női és két fiúalak — ábrázolja. Az egyik fiúalak Mária mellett egy sziklára vetett kendőn ül. A másik fiúalak féltérden — a bal oldali előtérben — kezében írás-szalag látható. A kép hátterében hegyvidéki táj, antik szobrokkal. Az alkotáson a világoskék szín dominál.

A második eltulajdonított kép Raffaello Ifjú képmása című olajjal fára festett alkotása. A kép mérete: 54 x 39 centiméter, leltári száma: 72, amely a kép hátoldalán van. A festmény lányos arcú férfi mellalakot ábrázol, aki jobb kezében papírt tart. A haja nyakközépig érő, fején sapka van. A kép jobb oldali hátterében egy hegyen vár látható, balra folyó és hegy. A képen a kék és a piros szín dominál.

A harmadik kép Giorgione egy ismeretlen utánzójától származó Giorgione-képmás. A fára ragasztott papírra olajjal készült festmény mérete: 31,5 x 28,5 cm, leltári száma: 86.

A negyedik és az ötödik kép Giovanni Battista Tiepolo alkotása, amelyeket olajjal vászonra festett a művész. Az egyik kép: Mária hat szenttel címet viseli. Mérete 72,8 x 56 centiméter, leltári száma: 651. A képen oszlopok előtt felhőkön lebegő, szétárt karú Mária, előtte öt térdelő férfi és egy nő látható. Mária ruháját egy angyal emeli, a kép előterében a földön koponya, csontok és könyv látható.

A másik Tiepolo-kép címe: Pihenő szent család Egyiptomba menekülés közben. Mérete: 47,7 x 65 centiméter, leltári száma: 6536. A festményen pálmafa alatt az előtérben ülő Mária a gyermekkel látható. Mögöttük szakállas ősz férfi áll, Mária mögött szamár, a kép bal oldalán pedig négy-öt hódoló angyal.

A hatodik és a hetedik kép Jacopo Tintoretto alkotása. Az egyik az olajjal vászonra festett női mellkép, amelynek mérete: 38 x 33,3 centiméter, leltári száma: 112. A festmény sötét háttér előtt fiatal, kerek arcú, középen elválasztott, lesimított hajú női alakot ábrázol. Nyakában gyöngysor.

A másik egy férfi mellkép, amelyet fára ragasztott vászonra, olajjal festett Tintoretto. A kép mérete: 47,7 x 39,2 centiméter, leltári száma: 114. A festményen sötét háttér előtt, gyér szakállú és bajuszú, rövid hajú, tojásdad arcú férfi látható sötét ruhában. A kép felső két sarkán jól észrevehető vászonkiegészítés van.

A rendőrség kéri mindazokat, akik a bűncselekmény elkövetéséről, a festmények hollétéről adatokat tudnak szolgáltatni, értesítsék a Budapesti Rendőr-főkapitányságot — a 07-es telefonszámon — vagy a legközelebbi rendőri szervet.

Benedek Péter

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Fertőmüvés

PETŐFI NÉPE

1983 NOV 09

Emlékházat avattak Uszódon

(Folytatás az 1. oldalról.)

— Ennek az ösztönző légkörnek köszönhető — mondotta —, hogy a városok után a megye falvaiban is otthonra lelnek a művészetek. Benedek Péter igazi őstehetség. Munkásságával, öntörvényű műveivel ő is hozzájárult, hogy a magyar naiv művészet európai rangra emelkedett.

Idézte azokat a ma már klasszikusként ismert művészeket — többek között Móricz Zsigmondot, Tamási Áront, Tersánszky Józsi Jenőt, Szabó Lőrincet, Csók Istvánt, Rippl-Rónai Józsefet —, akik felismerték és rangos folyóiratokban méltatták az 1941-ig Uszódon élő szegény művész mély humánumról tanúskodó ihletett munkásságát.

— Az uszódi remetét — folytatta — meleg baráti szálak fűzték Barcsai Jenőhöz és Vaszary Jánoshoz. Az utóbbi révén bemutatkozási lehetőséget kapott a budapesti Nemzeti Szalonban és a bécsi Kunstwerk Hausban is.

Európa rangos képtárai őrzik Benedek Péter alkotásait. Dicséretes dolog tehát, hogy e község még életében állandó kiállítást rendezett munkáiból. Megérdemli, mert képeiben és szívében mindig uszódi maradt — mondotta beszédének végén dr. Bihari József.

A negyven alkotást közrebocsátó tárlat egy hónapig tekinthető meg. Ezután az eredeti festmények és grafikák visszakerülnek a tulajdonosaikhoz. Tóth István színes művészi reprodukcióinak köszönhetően azonban itt lesz hazánk legteljesebb Benedek-gyűjteménye.

F. P. J.

honok száma a Sugov
lyományaként a jelze
csökkent a száz laká
fejlődés másik fonto
31,6 százalékról 14,6
szobás lakások száma
százalékról 30,6 száza
éves terv során épült 2
11-et nem kötöttek rá
épült meg fürdőszoba nélkül, s 79-nek a fűtése nem korszerű.

Az új lakások zöme házgyári technológiával épült, bár a legutóbbi esztendőkben ez az arány erőteljesen eltolódott: ma már aki teheti, inkább a hagyományos módszerrel készülő családi házakba költözik, amelyek főként a környékbeli falvakban szaporodnak gyorsan.

E jelenség természetesen egyre kevesebb városatyát tölt el aggodalommal Baján, hiszen közülük is egyre többen vallják: nem azon kell lemérni a fejlődést, hogy hányan állnak sorban a városi lakásokért.

Azt persze meg kell állapítani, hogy a sor bizony még mindig elég hosszú. A várakozók zömét az elváltak teszik ki, akiket a lakáshiányon kívül ezer gond terhel még. Rájuk való tekintettel is foglalt állást úgy a végrehajtó bizottság, hogy fel kell kutatni néhány olcsóbb építési módszert, mert a gyorsan növekvő lakásárak különben mind több fiatal számára teszik elérhetetlen álommá az otthonteremtést.

● Lantos (job
jesítményt ny
mos László fe

Az elmúlt h
az NB I-es f
vágója marad
biztos, 3:0 ará
Honvéd ellen.
NB II-es labd
remekelt, otth
piráns Debrec
a Bajai SK ve
ret Sopronban
Részletes be
találhatják m

DEC

1021

Benedek Péter

BENEDEK PÉTER FÉLSZÁZADOS MŰVÉSZI PÁLYÁJA

A nyolcvanéves Benedek Péter sokszáz vásznával, vízfestményével, pasztelljével, közöttük néhány már szinte klasszikussá vált alkotásával 20. századi festészetünk friss forrásokból felduzzadt főáramába tartozik. Ő bizonyára nem tud erről, amint az elfutó esztendők évszakainak változásához igazodva végzi mindennapi dolgát, évtizedenként egyszer-egyszer felfedeztetve, majd évekig ismét ismeretlenül festi, rajzolja műveit egyszer a szomszéd, vagy valamilyen kisvárosi műpártoló megrendelésére, máskor állami vásárlásra, külföldi – hazai kiállításra, vagy éppen csak úgy önmagának, egy-egy évtizedekkel korábban festett, s szeme elől már örökre eltűnt remekművének kompozícióját felidézve. Életpályájának alakulása művészetszociológiai mintapélda, alkotásait, mégis, mint már önálló, alkotójuk sorsáról levált értékeket kell szemlélnünk. A nagyszámú variáció, a tucatnyi téma és kompozíció ismétlődő előfordulása művészetében művészetszemléletének lényegéből fakad, a népművészet fogalomköréből, amelyből formai inspirációkat már alig merített. Nehezen is tehette volna, hiszen a táblaképfestés alig létezett a magyar népművészetben, kálvinista vidéken még szentkép formájában sem, s a portré, csendélet, életkép műfaja, amelyet festészetében művelt, csak igen erős népművészeti formahagyományokat őrző vidékek naiv művészeinél távolodott el polgári eredetétől, s közeledett a népművészethez. Benedek Péter művészetének egyszerűsége és őszintesége, kiegyensúlyozott lényének bizalma a városi kultúra értékeiben, az ábrázoló művészet megtanulható módszereiben és eszközeiben kizárja a pszichikai konfliktust szemlélete és gyakorlata között. Dekorativitás és kifejezés, leírás és elvonatkoztatás, paraszti témahagyomány és tanult, ellesett városi formaadás természetes egyszerűséggel ötvöződik művészetében. Nem szabályos naiv művész – a „naív" fogalmát mesterségesen izoláló, „tiszta típusokat" kutató esztéták szemében, de mindenképpen jelentős, egységes életművet létrehozó művészegyéniség minden nézője számára, aki néhány remekművével s azok számtalan variációjával egyszer komolyan megismerkedett.

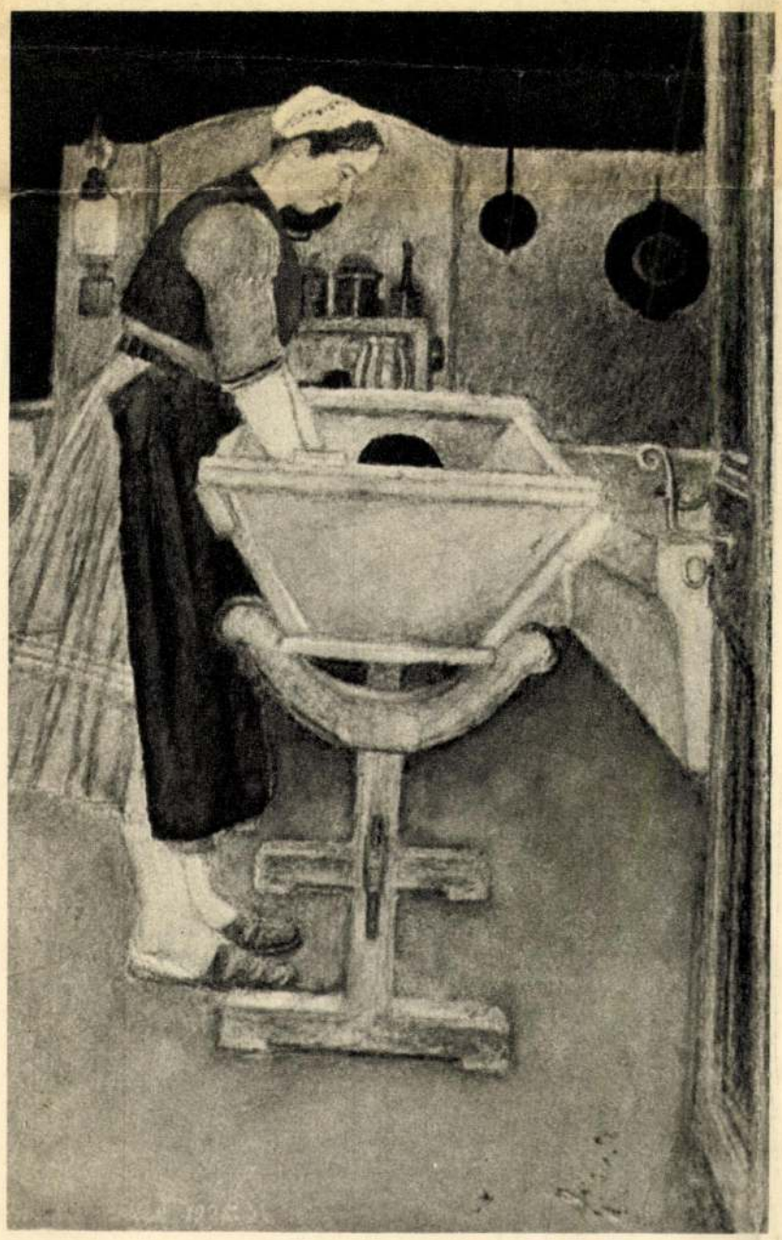

Felfedezése a tízes évek művészetének izzó, minden újra, korábban nem ismertre érzékenyen reagáló légkörében következett be. Vasmunkásként dolgozott egy pesti gyárban, amikor gyermekkora óta meglevő rajzolási szenvedélyét először észrevették, értékelték és munkára biztatták. Felfedezője, Bálint Jenő, a paraszti kultúrában levő kincseket friss szenzációként, s jól értékesíthető intellektuális áruként szemlélő polgár, lehetőséget és eszközöket nyújthatott számára az alkotáshoz, de élményeket és módszert nem. Utóbbit nagyon óvatosan, erejével gazdaságosan bánva, ismereteit nagy figyelemmel kamatoztatva, saját magának kellett megteremteni. Mivel a naiv művészet kritériumainak nemzetközi szabályzata a húszas évek elején még nem volt készen, Bálint Jenő kevés kötöttséget jelentett számára, valószínűleg egyedül a falusi témakör lehetett fontos követelmény szemében, a megformálást egészen Benedek Péterre bízta. Benedek Péter legjelentősebb alkotásai stílusformáló, igen nagy koncentrációt jelző első művészi korszakában születtek, 1919–29 között. Nem a sikerek szédületes arányai, hanem a komolyan vett feladat, a jó mesterember pontossága, munkaszeretete, fegyelmezettsége és az anyagának megbecsülése hozta létre ezeket az alkotásokat. Bedő Rudolf gyűjteményében őrzött Önarcképe nyitja meg főművei sorát. Festői öntudatát fejezik ki arcvonásai, keményfából faragott szoborfejek plasztikus formaadását utánozva. Az arc megvilágított és árnyékos részeit határozott tagolással, s ezen belül finom homogén színfelületekkel választja el egymástól. A tanulmányfej rajzolás módszereit nagyon komolyan elsajátítva, a lényeges elemeket kiemelve jut el a geometria és komponálás ekkoriban igen erősen hangoztatott összefüggéseihez. A szürke színek árnyalatainak gazdagsága, a mértani síkokat analitikusan felbontó értelmezése a legkulturáltabb nyugat-európai festők módszeréhez közelítik, tompítva a nyers, darabos formaadás elementáris, primitív erejét. Az arc titokzatos keménysége, szemérmes zárkózottsága az ismeretlen világot felfedező parasztművész személyiségét időtlen szférákba emeli. A kisméretű ceruzával és vízfestékkel készült önportré a magyar rajzművészet monumentális törekvései között is megállja a helyét.

A népművészet fő színei közül csak a fekete dominál Benedek Péter kompozícióiban, a vörös és kék a szürkéhez hasonlóan tört árnyalataiban jelentkezik. Szigorú, kemény stílusának jelentős emléke a Nő teknő mellett című vízfestménye (Fruchter gyűjtemény). Az egységes színfelületek növekedése, az élesebb formarend a tudatos képalakítás útját jelzi, racionális, mítosznélküli szemléletét, amelyben a látvány igazságai uralkodnak, s a művész lassú, kitartó munkával megismerhetőnek tartja az objektív világ tárgyait. A mosó asszony arányaiban megnőtt alakja éppen olyan tárgy ebben a relációban, mint a konyhafalra akasztott rézedények, a széles fateknő vagy a kemencepad. Benedek Péter sem a munkást, sem a munkát nem dramatizálja, nem interpretálja, még csak ki sem emeli. Mezei munkásokat ábrázoló rajzain is az alakok egybeolvadnak a tájjal, cselekvéseik azonosulnak a föld és a növények termést hozó funkcióival. Különleges erőt és nyugalmat éppen a világrend egységébe, s az egység megbonthatatlanságába vetett hit sugároz képeiből. A szép fogalma ebben a rendben ölt formát művészetében.

A falu jelentősebb társadalmi eseményeit: a lakodalmat, mulatságot, vasárnapi templomozást több tematikus hangsúllyal jeleníti meg, több laza, dekoratív, „cifra" elemet épít bele ilyen témájú képeibe, bár e témakörben is született olyan megdöbbentően szűkszavú, kopárságában komoly festői bravúrokat jelző képe, mint a nagyméretű Templombelső 1930-ból. Ez az olajfestmény első pillanatra száraz, érzéstelen naturalista alkotás, jobban megismerve a következetes naturalizmus nagy lehetőségeinek megtestesítője. Díszítő kedv helyett tömör jellemzés, homályos szimbólumrendszer helyett józan valóságszemlélet jelenik meg ezen a képen. A templom-teremben ülő kerekfejű, ünneplőbe öltözött paraszt-polgárok gyülekezete kis híján olyan realista élet-ábrázolás, amilyent anekdotázó, vagy dramatizált életképfestészetünk egyik korszakában sem terem-

Benedek Péter: Nő teknő mellett
La lessiveuse – Прачка

1/1

hű maradni önmagamhoz annak ellenére, hogy Dante szövegének és víziójának hatása alatt akartam alkotni.

— Mondják, hogy valósággal specialistája lett az évszázadok óta a különböző mesterek által megjelenített Luciferekneк.

— Természetesen előzőleg jól körülnéztem, de nem voltak hatással rám. Érdekeltek a középkori miniatúrák és Botticelli rajzai a Vatikáni Múzeumban, de sok más újabbkori művész munkáját is átnéztem, közöttük a kortárs, Salvador Dali illusztrációit is.

— A kiállítás mintegy visszatekintés volt a majdnem 10 év előtti munkára, mi a véleménye rajzairól, ma hogy érez irányukban?

— Ma már elszakadtak tőlem. Nem érzem kötve magam hozzájuk. Annak idején fegyelmezően hatott a feladat, saját szememmel látni, de Dante-val vezettetni magam, ma talán már másképp csinálnám, vagy talán egyáltalán nem csinálnám. Akkoriban elégedett voltam velük.

— A kiállítás megnyitásáról valóban senki nem hiányzott, ami ilyen jelentőségű művész munkájának bemutatásánál — mint ön — szokásos és megillető dolog. A művészektől a közéleti személyiségekig, az autogram-kérőktől a kontesztáló diákokig mindenki jelen volt. Ezek, az utóbbiak voltak talán a legérdekesebbek. Láttuk, hogy elmerült a nagy forgatagban, a velük való vitában, miről volt szó?

— Tulajdonképpen nagyon szimpatikusak voltak a fiatalok — mondja mosolyogva, visszaemlékezve. — Azt tették szóvá, hogy jobban tenném, ha autogram-osztogatás helyett inkább nekik magyaráznám rajzaimat. Mondtam nekik, hogy kész vagyok a beszélgetésre. Ezután élénk vita támadt, amit még az utcán is folytattunk. Igazuk van a fiataloknak, amikor azt akarják, hogy elsősorban velük és azokkal foglalkozzunk, akik igazán értik és szeretik a művészetét és nem azokkal, akik társadalmi szereplés-vágyukat elégítik ki, akik csak a mondainség és ruhájuk mutogatása kedvéért látogatják a tárlatokat. Különböző politikai vonatkozású kérdéseket is feltettek, hovatartozásomat illetően, amire kijelentettem, hogy harcosa vagyok a Kommunista Pártnak. Kérdezték, mi a véleményem a kontesztációról, az elégedetlen fiatalok kiszélesedőben levő, a társadalmat és rendjét vitató protestáló mozgalomról. Erre azt válaszoltam, hogy a mozgalom nem új dolog, egyszer már a mi életünkben is előfordult az ellenállás idején. Utána azt vetették szememre, hogy miért nem folytatom tovább a kontesztálást, ahelyett, hogy dolgozom. Erre azt válaszoltam, hogy el kell dönteni, nekünk művészeknek is, hogy a mi munkánk vajon értékes formája lehet-e a kontesztációnak. Én úgy véltem és hiszem, hogy igen. Természetesen voltak idők, amikor mi sem dolgoztunk, hanem munka helyett a fasizmus és a német megszállás idején háborúellenes feliratokat és sarló-kalapácsot festettünk a falakra. Tulajdonképpen művészetemmel változatlanul én is kontesztálok, vitatom a világot, amiben élek. Küzdök az igazságtalanságok ellen. Amikor egy ember a művészetet keresi, az igazságot keresi. Caravaggio, Giotto és Picasso is nagy kontesztátorok voltak.

A kontesztáció sokféle formát ölthet, lehet direkt vádolása a társadalomnak és lehet indirekt leleplezése a jelenségeknek, az élet tényeinek. A művészet feltárja, kibontakoztatja az igazságot a hamisítás és a lakkozás leple alól. Másoknak persze nem áll módomban tanácsokat adni, hogy hogyan kontesztáljanak, azonban a ma művészének éppúgy mint a tegnapinak, a valóságot kell nézni és benne magunkat. Nem szabad adni a közízlésre, a hivatalosan megfogalmazott szabályokra, morálra. Meg kell próbálni a magunk korában és idejében élni, benne részt kérni és vállalni és cselekedni. Ez nem jelenti azt, hogy vég nélküli erőszakot kell elkövetnünk mindennel szemben, ami utunkba kerül. A modern ember arca más mint az egyiptomié, mert magán viseli a kor, a technika által megváltoztatott életkörülmények vonásait. Ezért kell a művésznek korához alkalmazkodni, beilleszkednie és azt visszatükröznie — fejezi be Guttuso a beszélgetést. — Valóban, Guttuso korábbi munkásságához híven ma is töretlen maradt következetességében — ami talán egész emberi és művészi magatartásának legjellemzőbb tulajdonsága. — Gondolatai, ragaszkodása a realizmushoz és ennek hű tükrözése érdekében a szakadatalan formakeresések hallatlanul fiatallá és élővé teszik mondanivalóját, amiért joggal tekintik fiatal követői éppúgy, mint a többi, művészetet és a haladást szerető ember, korunk egyik legnagyobb élő festőjének és mesterének.

Sz. Bürger Gertrúd

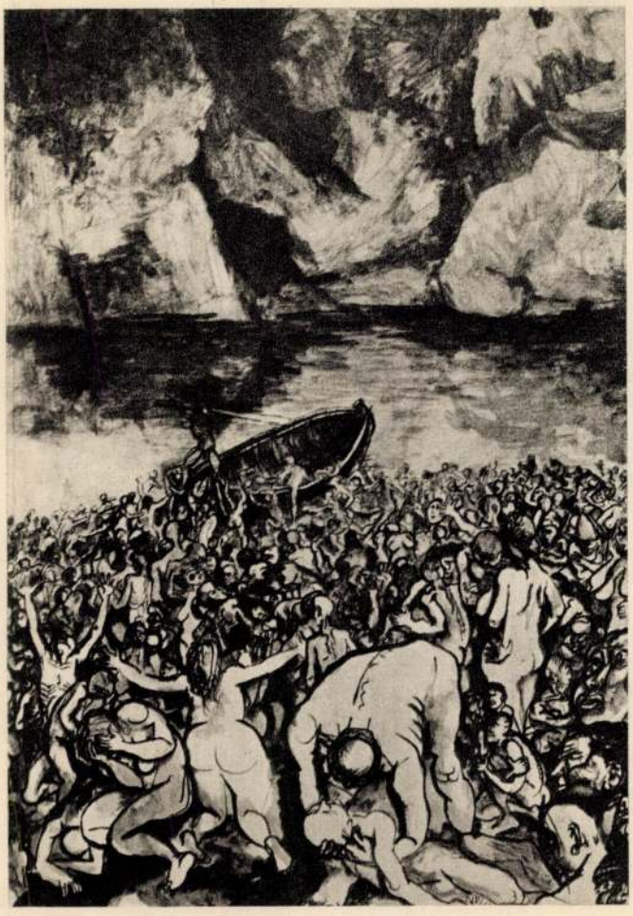

tett. Szerényebb léptékben Benedek Péter e képen az Ornansi temetés szemléletéhez jár közel.

Várakozó lányának (a kép ma már csak reprodukcióban ismeretes) dísztelen, csendes líráját már Móricz Zsigmond is megünnepelte, más oldaláról mutatva be egyéniségét. A kerítés mellett álló lány kendőbe burkolt alakja lágyabb, érzelmesebb kontúrjával, lehellet-könnyű színezésével művészetének új korszakát jelzi. Igen finom formában bontakozik ki ez a líra a Magyar Nemzeti Galériában őrzött Önarcképén, amelyen Medgyessy Ferenc kis Szoptató anya szobrával ábrázolja saját magát. Ez az önarckép tudatos reprezentáció: kezében palettával és ecsettel oldalnézetben jelenik meg a művész félalakja, válla érinti a puha kontúrokkal felvázolt, szinte reproduktív pontossággal megelevenített kisplasztikát. Nem saját művével, a magyar művészetből lelkéhez legközelebb álló alkotással ábrázolja magát. Talán az őstehetség kategória ellen tiltakozott ezzel, amely mindenképpen kirekesztést jelenthetett a „valódi" művészek köréből, talán csak naiv hódolattal tiszteletét fejezte ki Medgyessy művészete iránt, talán a szobor témája ragadta meg. Alakja és a szobor közös művészi nyelven komponálva jelent meg a vásznon. Korábbi kemény stílusát hullámzó körvonalak, gömbölyded lágy formák váltják fel, átmenetei fokozatosak, kontrasztjai teljesen feloldódtak. Művészetünk nagy részére jellemző ez a tendencia a harmincas évek első felében, Benedek Péter sem válhatott mássá, éppen alkalmazkodó, szerény egyénisége miatt. Cifraszűrös csendéletén (Magyar Nemzeti Galéria) egészen oldott folthatásokkal dolgozik. Művészetének korábbi plasztikus értékei szinte teljesen eltűnnek, a legáltalánosabb stílustörekvésbe olvadása már-már elkerülhetetlen. A változás folyamatát az évtizedek folyamán mindig megismétlődő falusi-vidéki portrémegrendelések lassítják, ahol az objektív formaadás, az általánosító jellemzés a megrendelők követelménye, s ezt Benedek Péter nem teljesítheti a laza tónusfestészet eszközeivel. Falusi lányokat, legényeket ábrázoló portréi sokkal csikorgóbbak, szinte kihívó, kontrasztos modorban festettek, mint többi alkotásai. A feltűnő tulajdonságok kiemelése, a ruhával, ékszerrel, szalaggal folytatott reprezenctáció, furcsa, össze nem illő darabok egymás mellé kerülése a megrendelők ízlésén túl Benedek Péter valóságtisztelete is jelzi. A bomló falusi kultúra világát néhány közös munkafolyamat és ünnep még összetartja (ezek ábrázolását sokszor megismétli), de a személyiség kultusza már elszakadt a hagyománytól. A harmincas évektől kezdődő, gyökereiben már századokra visszanyúló paraszt-válságok pszichikai megrázkódtatásai felfedezhetők Benedek Péter nyugodt, konfliktusmentes művészetében is, egyszerű leíró módszerében is tükröződve. Egyedülléttől csak művészetének emlékei és munkájának ritmusa óvják, sem az egykor rátörő nyomor, sem az időnkénti, s jelenlegi nagy megbecsülés nem változtat művészetének szociális helyén. Ötvenes évek végén festett idős-kori önarcképe kicsit ingatagabb, megtörő vonalakkal, de hasonló komolysággal, mélységgel, a vászon és az ecset tiszteletével ugyanazt az arcot idézi fel, mint ifjúkori főműve. Nem teremt magának külön világot, hanem a meglevőt igyekszik éles, kutató tekintettel, soha nem szűnő érdeklődéssel megismerni, nem komponál tündérmesét, hanem valóságos történeteket rögzít és idéz fel, idill és mítoszteremtés nélkül vall környezetéről, amelyet valóságos életének minden megnyilvánulásában, művészi alkotásban újraformálhatónak talál.

Művészetének ereje egyszerű, takarékos eszközeiben rejlik. Az ornamentális zsúfoltságot nem ismeri, a túláradó érzelem nem illik természetéhez. Józansága sokszor szinte kiábrándító a kontrasztokra állított, raffinériát értékelő művészetszemlélet számára. A kompozíció puritán szigorát tisztelő művészek és kritikusok azonban mindig találtak konstruktív értékeket művészetében. Kállai Ernő, a magyar avantgarde teoretikusa már 1925-ben a legigéretesebb formateremtő kísérletek között emlékezik meg festészetéről. Focillon századunk európai művészetét összefoglaló művében a magyar etnikum megnyilvánulásaként értékeli művészetét. Összefoglaló művében a magyar etnikum megnyilvánulásaként értékeli művészetét. Focillon hogy ezen túl a művészeti stílusok

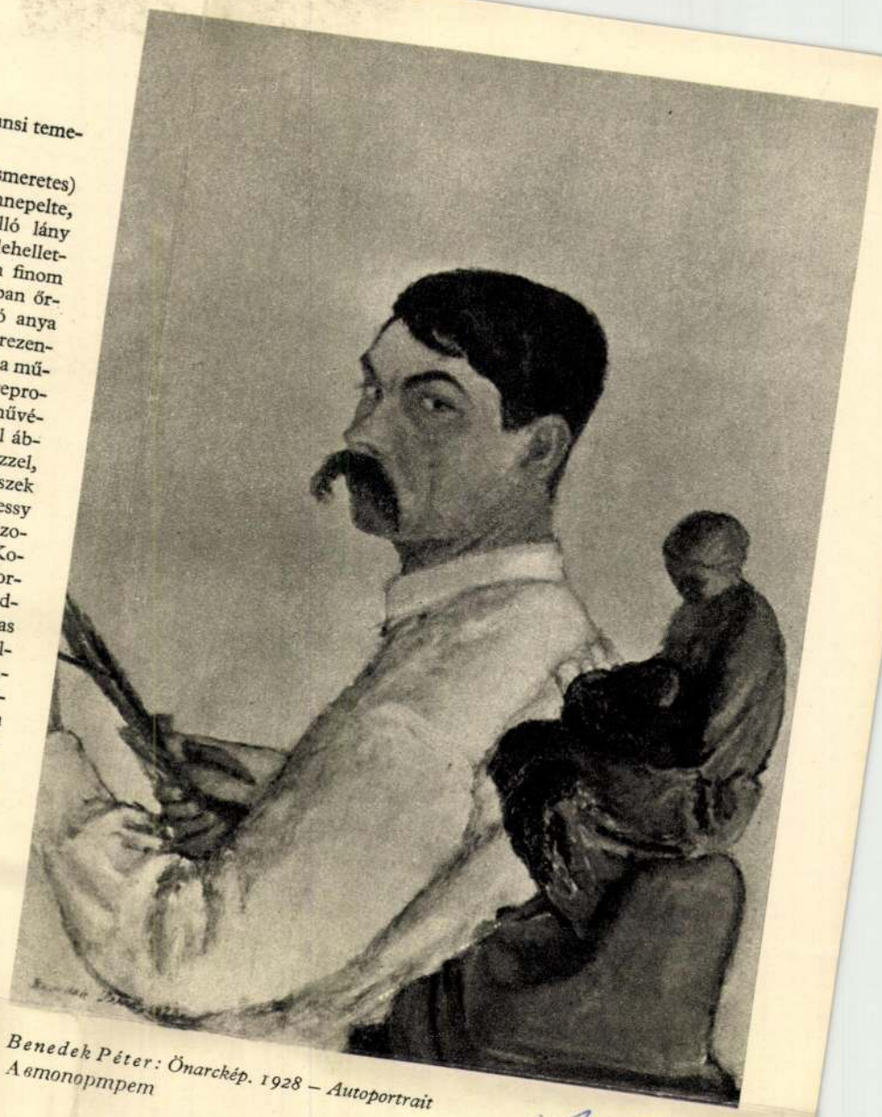

Benedek Péter: Önarckép. 1928 – Autoportrait
Автопортрет

sajátos értékrendjét. Aranysárga mezőn dolgozgató parasztembert ábrázoló kis akvarelljével találkoztam körülbelül egy évvel ezelőtt, egy nagy, jelenkori művészetünket reprezentáló bemutatón, ahová a művészek saját maguk választotta legjellemzőbb alkotásukat küldhették be. A számokkal jelzett tárlaton, aláírásokat nem betűzgetve szembekerülhetett a néző az egész 20. századi művészettel. Néhány képen két-három jelentős nagy európai mester problémavilága ötvöződött, de a készítőjéről alig vallott a kép, tárgyáról még kevesebbet. Ezek mellett szerénykedett reszketeg vonalaival, újjongó friss színeivel, levegőjének fűszeres ízeire emlékeztetett. Bizony megérdemli, hogy félszázados pályájának személyes felfedezéseire és a nyári reggelek sokáig, nagy figyelemmel és tisztelettel álljunk meg alkotásai előtt.

Szabó Júlia

BETŰK, SZÍNEK, VIRÁGOK VARÁZSLÓJA

Őszi sugárkoszorútól övezett budai kertben volt alkalmam végre szemtől szembe is látni azt a jelentős mestert, kinek művészete már több mint negyed százada fogalom számomra. Megvallom, a most 80 éves Végh Gusztáv a könyv- és betű-művészet quintesszenciáját, a műfaj klasszikusát testesítette meg számomra. Épp ezért lepett meg első kézszorításunknál lényének üdesége. Látnom kellett: eleven vitalitása a nevéhez immár állandó jelzőként szegődött klasszicitás fogalmához legfeljebb úgy viszonylik, mint az ókori alabástrom szobrocskák sugárzón áttetsző fehérsége az ógörög várfalak robusztus architektúrájához. Mert Végh Gusztáv klasszicitása valóban nem egyéb, mint sugárzóan áttetsző arány- és formaérzék, melynek megfellebbezhetetlen, eleven lendülete éppen a „klasszicitáshoz" kapcsolódó maradiság fogalomkörétől esik legtávolabb.

És ha a művész legújabb munkáit szemléljük, csak megerősödünk ebbeli érzésünkben, mert élénk színű virágcsokrok szín-bódulatán tüzet fogott kolorizmusa most tárgytalan színkompozíciókban leli örömét, s úgy tűnik, hogy belső víziói számára absztrakt foltokból felépülő, kromatikus kép-szinfóniákban keres kibontakozást. Kissé Bach J. S. toccatái és fugái jutnak az eszünkbe, azok a zeneművek, melyek nyilván ihletői lehettek Schopenhauer egyik szép aforizmájának, mely így szólt: „A zene az önmagát felmérni nem tudó lélek aritmetikai gyakorlata". Valahogy ilyenformán, a matematikai-geometriai arány- és színharmóniákon tűnődve keresi Végh Gusztáv valami tárgytalant és örökkévalót, olyasmit, ami korábban már szépséges betűinek és iniciálékba fonódó, stilizált indaszövedékeinek elvont harmóniáiban kért eget magának, követelve az esztetikumnak minden tárgyi esetlegességtől mentesült, örökérvényű kifejeződését. Tehát, a mai, absztrakt piktúrával kísérletező művek már a korábbi, látszólag konkrétabb, reálisabb felfogású Végh Gusztávba is „be voltak programmozva". Legalábbis valószínű ez, hiszen ahhoz, hogy a szépség eszményibb, esetlegességektől és disszonanciáktól mentesebb világát építhesse ki magának, ahhoz ismernie kellett a világ véletleneit, furcsa, tökéletlen, sőt torz oldalait, ábrázolatait is. Ezért szerette meg a groteszket, a spontánt, a véletlenszerűt; ezért rajzolt Berlinben, Párisban, Budapesten, Balatonfüreden vagy Sárospatakon városvégi, külvárosi és kávéházi pillanatképeket, finom irónnal készült reális, olykor szívbemarkoló, olykor a karikatúra határán mozgó karakterfigurákat. Ezért kereste mindenkor az utcaképek, ligetek, tengerpartok vagy szállószobák — szinte állandó lakhelyei! — szín- és formagazdaságát, felfedezve a mégoly cigányos rendezetlenségben is a szépség örök elemeit, melyeket színes krétával, pasztellel kartonra r[illegible] vonalzóval konstruált ko[illegible]

Minden jel szeri[illegible] sokoldalú művészetében két egymással párhuzamosan futó, vagy egymást búvópatakként kerülgető különböző vonalat, — pontosabban: két különböző szemlélet- és kifejezésmódot. Az egyik a krónikás, jegyzetelve firkáló, impressziókat szorgosan gyűjtögető viszonyulás a világ sokrétűségéhez, míg a másik: a gyűjtött szépségtöltetek véglegesítésén, konstruáló stilizálásán, műbe-épülésén fáradozó tevékenység. Úgy tűnik, hogy a reális világ különféle benyomásai a művész lelke prizmájának más-más felületén csapódnak le. Az utca olykor tenyérnyi papírlapokra vázolt figuráit az illusztrátor, a virágmotívumokat a csendéletfestő, a tájképi elemeket pedig a rézkarcoló és tájképfestő Végh Gusztáv gyümölcsözteti ilyen vagy olyan munkáiban, vagy dolgozza fel egyre cizelláltabban, gyémántköszörűsként, mind tökéletesebb és véglegesebb variánsokká.

Mesterünk eme alkotói kettőssége tán a korszakváltás szükségszerűségeiből is levezethető. A kicsendülő impresszionizmus mindegyre hatékony hipnózisa s a szecesszió újat kereső formavilága egyaránt befolyásolják a formálódó, de sokféle iskolázottsága mellett is jószerével inkább autodidaktának tekinthető kitűnő művészt, ugyanúgy, mint az avant-garde berlini és párizsi szárnybontogatásai, diadalai. Mint sokrétűen fogékony művésztemperamentum, nem rekeszti ki fejlődéséből a kor jelentős művészeti áramlatait. Kialakulásának szinte minden fázisában korszerű, időszerű marad, századának — sőt olykor „évtizedének" — naprakész, aktualitásra éhes személyével látja és ragadja meg környezete változatos szépség-kincseit. Hat rá a Montmartre, a párizsi szabadiskola, Tihanyi Lajos barátsága (hol a hatások persze kölcsönösek), az expresszionizmus és konstruktivizmus megannyi impulzusa, sőt — távolabbról és áttételesebben talán — a Bauhaus műhely-szelleme is, a maga jellegzetesen újszerű, könyvet, betűt, architektúrát és merkantil grafikát egyaránt nagyraértékelő forma-igényességével.

Bár Végh Gusztáv színek iránt felette fogékony, festői látásstruktúrájú művész, alkotómunkájának java mégis grafikai jellegű műalkotásokban teljesedik ki, és érik kerek egésszé. Másszóval: rézkarcokban, rajzokban, tempera és gvasfestményekben, illusztrációkban, könyvművészeti tervekben és reklámművészeti kompozíciókban.

Ám, hogy egy grafikus jellegzetes fejlődését mélyebben szemlélhessük, tanácsos visszanyúlnunk a grafika műfaji fogalmának geneziséhez. Ekkor nyomban szemünkbe ötlik egy alapvető összefüggés, jelesül az, hogy minden grafika bölcsőjénél ott áll a betű (a hangjel vagy szójel) s a betűvetés, és ifjabb testvére, a kalligráfia. Nem látszik tehát véletlennek a magyar nyelv „kép-írás" szava, de a görög *grafein* igéből származó tőnek a *grafika* szóban jelentkező változott értelme sem. Mindkettő inkább annak dokumentuma, hogy az írás és rajzolás eredetileg közös törről sarjadt. Különösnek hathat (e közös származás ellenére) az a jelenség, hogy csak ritkán jelentkezik az írás, a betű szépségének kalligrafikus művészete a rajzolás és festés magasfokú készségével együttesen, egyetlen, egyazon művészegyéniség munkásságán belül. (Végh G. e ritka és szerencsés kivételek közé tartozik!). Szinte törvényszerű, hogy a betű a középkoron át napjainkig a képi ábrázolással szoros szövetségben teljesíti a gondolatközlés feladatát — korábban a miniatúrával majd fametszettel, újabban a könyvillusztráció, a hirdetés, a plakát képbetű- szöveg alkotta hármas-szövetségében. Szükségesnek éreztük mindezt Végh Gusztáv szinte fellebbezhetetlenül kristályos képírómesteri rangjának jogán elmondani, hiszen az ő életműve az, melyben a kép és az írott szó, a szín, a vonal — vagyis betű és ábra — a legmagasabbrendű egységgé ötvöződik.

Munkásságának éppen legjelentősebb területe a szép betűnek s illusztrációnak jellegzetes megjelenési keretéhez, a szép könyvhöz [illegible] a könyvek könyve, a Biblia adja a Hegyibeszéd-

Benedek Péter

naiv festőművén

a művész „a festegető paraszt-munkás emberek" közé tartozik. A keszkeméti Magyar naiv művészek Múzeumát hozták létre, a fokozódó érdeklődés kielégítésére, melyet Bánovszky Pál vezet.

Hevesi Gemle
„Irodalom, Művészet"
1981. 1., 4-old.

Szelesi Zoltán: Medgyessy és az alföldi művészet.

Benedek Péter

Magyar Ösztehetségek Káplár Miklós hagyatéki kiállítása - Erzsébettéri helyiségben - kis olajfestményével szerepel.

E s t .
1935.X,20.

Benedek Péter
festő

M.D.K.

Az Alkotás Művészházában rendezett kiállítást a harminces években. Utána a bécsi Künstlerhausban szerepelt.

Szabó Julia: Szili András
Művészet, 1964. március - 29 lap.

Benedek Péter

földmüves festő

Beczkói Biró Henrik gyüjteményében szerepel képe.

U j s á g
1935.V.12.

Benedek Péter
festőművész

— **Benedek Péter bécsi kiállításának szenzációs sikere van.** A bécsi Künstlerhausban megnyiló kiállítás szenzációja *Benedek* Péter, a parasztszármazásu magyar festő kollekciója. Egész Bécs a magyar parasztfestőről beszél, iránta érdeklődik.

Nemzeti Ujság
1929 IX 15

Fizetési

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztár

.....

Pengő [redacted]

azaz [redacted]

[redacted]

A ..... *Pengő* ..... *fillérről kiállítandó* .....

.....

.....

Budapesten, 192 .....

Utalványozza « ..... » főosztály:

.....

A könyv lap-száma	Számlázás

Benedek Péter
festőművész

Est Kurir
1929 VIII. 21.

Benedek Péter festő

Azt mondják *Benedek* Péterről, hogy földműves festőművész. Ez a meghatározás mintha értékleszállító volna *Benedek* Péternél, mert hiszen az alkotás szempontjából teljesen mellőzhető elem az a körülmény, hogy a művész kalaposiparos volt-e, vagy bányamunkás. Életrajzi adatként valóban fel kell jegyezni, hogy Benedek Péter földművelő ember volt, ma is a falu az élete, de művészete, lelkének megnyilatkozása az alkotás terén az abszolut jegyében fogant. *Benedek* Péter festőművészete exotikum. Nem hajaz semmiféle mai, távolmulti, jövőbeli művészi elgondoláshoz, vagy eredményhez, ősi, igaz emberi, egyéni. Ha elemezni akarnók, találnánk a multban olyan festői időszakot, amelyben hasonló előadásmódért lelkesedtek a festők. Tárgyilagos, magyarázó, szinte bőbeszédü ez a piktura, képes beszéd, szavak nélkül, csak illusztráló szin és formahang, amilyen például az ikonista irány volt, de amig az ikon pompázó, ájtatos, kenetteljes, a való élettől messze elforduló volt. *Benedek* Péter életigenlő, szókimondó, a valóság elmondója. Igy ebben a formájában él csak igazi művészetet, ebben a primitivségben klasszikus, s mert szinei is élnek, mert vonalvezetésének ritmusa is más jelenet, a modernség zamatát sem lehet észre nem venni. Magyar dicsőség ez a festői exotikum, s nem kétséges, hogy külföldi bemutatkozása a diadalok sorozata lesz. *(b. m.)*

utalvány.

.....*nak. címe:*.....
(esetleg postatakarékpénztári számlájának száma)

ı által.....

.....*ért*

fizetendő.

.....*bélyeg*.....*nyugta*.....*bevonandó.*

.....

.....

.....

Ellenjegyzi «.....» főosztály:

.....

	Bevétel				Kiadás			
	Pengő				Pengő			

est.

Benedek Péter

Istőművész

A Reggel

1929 VIII. 26

— Benedek Péter szemével nézek. Nézek és látom a dolgokat, a református templomot belülről, a parasztlakodalmat, a temetést, a hazatérő csordát és fejeket, pipás magyart, pipás szatócsot, kemény csontokat, ferde szemöldököt, egyszerü gesztust és mindent, amit eddig is láttam, urat, papot, falut, embert, itt levő dolgokat ebben a szélső Európában, életet, amit élek, valóságot, tényeket, prózát. De mintha most nem közvetlenül látnám, amit nézek, hanem valami leirhatatlan és érezhetetlen zivatar visszavitt volna Ázsiába és onnan nézném. Mintha most jönnék lovon és a szélső hegyről belenéznék összehuzott, pusztához szokott szemmel a mába, Európába, a mienkbe és mégis másba. Minden olyan, amilyennek kulturámban tudom és mégis minden egyszerre más. Magyar? *Igen, de ősibb, mint minden eddig volt szemlélet, olyan, ahogy Árpád apánk látta volna.* Tehát primitiv? Ördögöt, hisz mindennek a legvelejét látja itt az ember, azt, ami a dolgok örök és változatlan lényege. Rousseauval szokták összehasonlitani. *Hol van ettől a francia finánc gyermekes játékossága.* Ez komor mongol varázsló, aki keresztül lát a huson és a csontokon, rejtelmes, érthetetlen sámán s amit mond, az mégis tisztán és egyszerüen érthető. Az ő szemével nézek és az ő fülével hallok. *Csodálatos szuggesztió ez.* Szemem a napbanéző pusztai ember szeme és amit hallok, az az én legősibb, elfeledett és sohasem hallott és mégis örökké eleven anyanyelvem.

(Márkus László.)

(A Benedek-kiállitás a müvész mütermében, IV, Váci-utca 85. szám alatt van.)

LLAMVASUTAK.

Az előjegyzéki könyv tételszáma.....

utalvány.

.....*hóra.*

; y:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Követelők			Korona	fillér	A könyv lap-

Benedek Péter
festőművész

— **Benedek Péter müterem-kiállitása.** *Benedek* Péter földmüves-festőművész müterembemutatót rendezett azokból a képeiből, amelyek ez év szeptember 13-án kerülnek kiállitásra a bécsi Künstlerhausban. A bécsi kiállitás anyagának a magyar sajtó s néhány magyar müértő számára való szemlére bocsátása célja ennek a müterem-kiállitásnak. A kiállitás IV., Váci-utca 85. II. emelet 5. alatt nyilott meg s 3 napig tart: augusztus 25-től 27-ig.

Uj Idők
1929 VIII. 24

Kiadás után

2. sorsz. Iroda minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Benedek Péter
festőművész

* **Benedek Péter műterem-kiállítása.** *Benedek* Péter földmives-festőművész műterembemutatót rendez azokból a képeiből, amelyek ez év szeptember 13-án kerülnek a bécsi Künstlerhausban kiállításra. A bécsi kiállítás anyagának a sajtó s néhány magyar müértő számára való szemlérebocsátása célja ennek a müterem-kiállitásnak. A kiállitás IV., Váci-utca 85, II. 5. szám alatt nyilott meg s három napig tart: augusztus 25-től 27-ig.

Magyarság
1929 VIII. 24

lás előtt	Kiadás

k számai: _____

Benedek Péter

festőművész

— **Benedek Péter földművesfestő műteremkiállítása.** Mint az egyszeri királyfi a mesében, *Benedek* Péter földműves festőművész is most elmegy szógálni. Emlékezetes budapesti kiállítása és annak nagy sikere felhívta rá a külföld figyelmét, s meghívták *Bécsbe* és *Berlinbe*. Első külföldi kiállítása Bécsben, a Künstlerhausban augusztus 21-én nyílik meg. Ezek a külföldi kiállítások döntik majd el,

Benedek Péter

hogy helyi érték-e *Benedek* Péter nekünk oly kedves művészete vagy nemzetközi érték? Ámbár mintha ezt a kérdést már eldöntötte volna *Foçillon*, a párizsi Sorbonne neves tanára, aki nemrég megjelent könyvében, a »La peinture aux XIXe et XXe siécles«-ben hosszan és részletesen foglalkozik *Benedek* Péterrel, »a magyar föld elragadó festő poétájával, aki abból a családból származik, mint H. Roussean.« A műteremkiállítás anyaga *Benedek* régebbi java termését és legújabb műveit tartalmazza. Az újak között három olyan van, amely jobb, mint minden, amit eddig festett *Benedek*. Még mindig nem kell tehát attól tartani, hogy ez a pálya megáll, vagy éppen lefelé hanyatlik. Könnyen meglehet, hogy ennek az érdekes és értékes gyüjteménynek külföldön még nagyobb sikere lesz, mint itthon volt s hogy tulajdonképpen most fogják munkáira ráüíni a tehetség fényjele mellé a nemzetközi érték aranyjegyét.

Az Est

1929 VIII. 25

asutak igazgatósága.

Tisztázta: .....

Összeolvasta: .....

Kiadta: .....

Előirat száma: .....

Tóirat száma: .....

Összefüggésben ..... számmal.

Egyuttal elintézett szám: .....

Előterjesztés előtt

Benedek Péter 1

Sorozás cimü müve a ceglédo Kossuth Muzeumban található.1923-ban Budapesten volt tárlata az Alkotó Müvészek Házában,ekkor 34 éves volt. A Népmüvészet mestere kitüntetéstkapja.

Forrás 1971/3/53 o.,54.o.

Funkó Zoltán:Benedek Péterről

Benedek Péter 2

Az első világhábor ban Újpesten hadi-
munkát végzett. A világi festészetben
Kisfaludi Károly, Barabás Miklós, két Markó
tevékenységét folytatja.

Forrás 1971/3/53

Benedek Péter 3

1889 ben született Uszón földmivesek gyermekeként. 6 testvére volt. 7-8 éves korában kezdett el rajzolni. Major Jenő tájképfestőnek mutatja meg rajzait. Ekkor apja mellett napszámosként dolgozik.

Forrás 1971/3/55

Funkó Z: Benedek Péterről

Benedek Péter 4

Ferenc Józsefről fest képet. A Ganz Danubius gyárba került a vasöntődébe. 1916-ban sorozták. 1919-ben festette a Lány megy a kutra, Huszárok usztatnak a folyón, Lekvárfőzés, Sorozás 1923-ban volt elsőtárlata ahol 94 képpel jelenkezett.

Forrás 1971/3/55/

1928-ban a Nemzeti Szalonban állitott ki 3 képet. Az 1923 kiállitásával egyidőben volt Tornyai János ~~kx~~ tárlata. Süle Péternél lakott 4-5 évig. 1929-ben kiállit Bécsben a Künstler Hause-ban.

Forrás 1971/3/55

Benedek Péter 6

Az uszódi vásár cimü képét Ortutay Gyula vette meg. 1949ben Ceglédre költözött. 1954ben készült el Gödöllőn a Paprikafüzés és Toborozás cimü müve.

Forrás 1971/3/55

Benedek Péter

lehetséges gyermekkori rajzokat készit

Forrás 1971/3/52

Benedek Péter

rajza

Forrás 1971/3 55,67

Benedek Péter 1

Aszódon állitott ki, a müvész 81 éves, az általános iskola nagytermében. A müvész korábban földmives volt. 1923 után Bécsben, Linzben állitott ki. Kalocsára költözve napszámosként dolgozott. A II világháboru után Cegléden él.

Forrás 1971/1
M KIss Pál: Benedek aszódi kiállitása

Benedek Péter 2

1928-ban kiszitett Műriczról rajzot. Az aszódi tárlatán látható az Aratás, Sulykolóban, Aszódi szoba, Parasztlakodalom, Lakodalom, Esküvő szobában, Készülődés az ünnepre, c. alkotása is. 1968-ban a poszonyi naiv festők kiállitásán serepelt.

Forrás 1971/1

Bálint Zenő: Benedek Péter földmüves-festőmüvész

8°, 49 Kép, 48 L, Bp. é. n. 1928

Benedek Péter

Bálint Jenő: Benedek Péter földműves-parti-művész.

16°, 17 K, 48 L, Bp. 1923.

Benedek Péter

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 31
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ORSZÁG VILÁG
Budapest

Benedek Péter levele

1972 JUN 14

1021

Dózsa György

Most, hogy Illyés Gyula új Dózsa-drámát írt — amely hamarosan színre is kerül —, különösen érdekes lesz a találkozás a darab első változatával. A dráma 1956-ban, Gellért Endre rendezésében szólalt meg először a Nemzeti Színház színpadán. Főszereplője, hőse: a nép, amely nemcsak felemelkedéséért, de az egész nemzet fennmaradásáért, szabadságáért küzd; központi alakja: Dózsa, a székely katona, aki a végső, tragikus helyzetben válik tudatos, mindent vállaló forradalmárrá. Ezúttal — a Dózsa-évforduló alkalmából — a Szegedi Szabadtéri Játékok nagy sikerű előadását láthatjuk, felvételről. A címszerepben Bessenyei Ferenc nyújt megrendítő alakítást, Lőrinc barátot Nagy Attila, Annát Molnár Piroska játssza.

Adás: június 19., hétfő 18.50.

Magyar parasztfestők nyomában

(Két portréfilm. Írta és rendezte: Moldován Domokos)

Benedek Péter a 20-as évek elsőként felfedezett parasztfestő „őstehetsége" volt, sok társával együtt azonban őt is elfelejtették. A 83 esztendős művész élete a portréfilm elkészülése óta (1967) sajnos, szinte semmit sem változott.

Dudás Juli a régi galgamácsai paraszti életforma krónikása, kiváló énekes, s még kiválóbb rajzoló. 1968 őszétől 1969 nyaráig a filmesek végigkövették, „meglesték" munka közben. Akkor 170 négyzetméternyi fa-pannóját készítette, amely ma már a balatonfüredi Hotel Marina falait díszíti.

Adás: június 20., kedd 18.30.

Emlékezés Karinthyra születésének 85. évfordulóján

Karinthy Frigyest — késői igazságszolgáltatás a „humoristának" — ma már klasszikusként tartja számon az irodalmi köztudat. Gyönyörű versek, kitűnő regények, nagy novellák és eredeti, kísérleti drámák szerzője, enciklopédikus műveltségű író, aki széles körű érdeklődését, hatalmas tudásanyagát harmonikusan olvasztotta be műveibe. És természetesen „humorista" is, aki legjobb humoros írásaiban filozófikus mélységekig jut el, aki úgy nevettet, hogy el is gondolkoztat. Az ezen az estén sugárzott négy jelenet Karinthy életművének javához tartozik: emberi viselkedésformák maróan szellemes és pokolian mulatságos ábrázolása. (Tréfa volt; Az ember és a szék; Ugyanaz férfiban; A bűvös szék). A jelenetekben olyan kiváló művészeket látunk, mint Bánki Zsuzsa, Benkő Gyula, Ladányi Ferenc, Mányai Lajos és Márkus László.

Adás: június 24., szombat 22.05.

az ország-világ válasz

Nóra

Elvált egy házaspár. Nem az első eset, hogy megtörtént és nem is az utolsó. Hogy mégis írunk róla, annak oka, hogy az asszonyt valósággal üldözik miatta. A faluban mindenki ismeri a férjet és családját. Jóraváló, dolgos, iparkodó, takarékos emberek. Szép új házban laknak. Televízió, mosógép, rádió s új bútor a szobákban. A menyecske más faluból származik. Ágrólszakadt, szegény ember lánya volt. Most mégis ő hagyta ott a jólétet s ment vissza a falujába. Nem vitt magával semmit, még a kisgyermeket sem. Nem is kérte addig, amíg nem tudott otthont teremteni. A falu napirendre tért volna az eseten, ha a válóper során a férjnek ítélik a hároméves kisfiút. Ám nem ez történt. A bíróság így indokolta a döntést: „Semmilyen jel nem mutatja, hogy az anya erkölcsileg érdemtelenné vált volna gyermeke nevelésére . . ."

Az apa fellebbezett. A pert elvesztette. A falu felzúdult. Szidják, szapulják a fiatalasszonyt. Fenyegető leveleket küldözgetnek neki, gonosznak nevezik, aki érdemtelenné vált gyermeke nevelésére.

Miért a nagy felzúdulás? Mert a falu íratlan törvényei szerint egy asszonynak, ha gyereke van: tűrni, tűrni és tűrni kell. És ez a „jött-ment" fiatalasszony fellázadt ez ősi törvény ellen. Nem volt hajlandó tűrni, megalázkodni, naponta hálát adni a sorsnak, hogy ilyen jó családba került. Nem volt türelme hallgatni: „Milyen jó dolgod van, pedig egy szál ingben jöttél hozzánk. Még egy lepedőt sem hoztál a házhoz!" Nem akart együtt lakni, együtt aludni a parányi kis szobában az apóssal, anyóssal, férjjel, gyerekkel csak azért, hogy a drága bútorokkal berendezett szoba tiszta maradjon. Ezért ment el, ezért vált el. Joga van hozzá. De ez nem bizonyíték arra, hogy nem jó anya. Dolgozik, keresete, ma már otthona van. Nem szenved mellette semmiben hiányt a gyerek, ha hozzá kerül.

A szülők válását mindig a gyerek sínyli meg. Ezért igyekszik a bíróság úgy dönteni, hogy elhelyezésük lehetőleg a javukat szolgálja. S ha a társadalom — ez esetben a kis falu társadalma — féltő gonddal fordul az elvált szülők gyermeke felé, csak üdvözlendő. De azért nem kell tragédiát csinálni abból, hogy a bíróság érvényt szerez annak a törvénynek, miszerint a hat éven aluli gyereket rendszerint az anyánál kell elhelyezni.

ellen. Az abortuszok nagy száma a felvilágosítás hiányát vádolja. A terhességmegszakításra jelentkező nők rendszerint keveset tudnak a terhesség megelőzéséről. Úgy tűnik, nem elégségesek a fogamzásgátló szerek használatáról szóló százezres példányszámban megjelenő felvilágosító könyvek, tájékoztatók, brosúrák. Hatásosabb propagandára lenne szükség, olyanra, amely áttöri az évszázadokon át kialakult álszemérem falait.

Sokan, akik hallottak róla, ismerik a fogamzásgátló tablettát, mégsem használják. Bizalmatlanságból vagy kényelemből. Elterjedését akadályozza a beszerzés körülményessége is. Csak 18 éven felüli nők részére írják ki. Orvosi vényre adják. A körülményes beszerzés miatt sokan — például a vidékiek — nem veszik igénybe. Az utóbbi időben ugyan némileg könnyítették, egyszerűsítették a beszerzést és a tabletta árát is csökkentették (még mindig nem eléggé), de vajon nem lenne helyesebb teljesen szabadon forgalomba hozni? Az esetleges melléktünetek, az egyéni érzékenység sem fenyeget annyi veszéllyel, mint az abortusz s elegendő lenne, ha csak az fordulna orvoshoz, akinek kétségei, félelmei támadnak, akinél panaszok jelentkeznek.

Dr. T. S.

Ír az olvasó

Még egy adat a „Ritka adalék"-hoz

A május 17-i számban olvastam a Czetz János szabadságharcos tábornokról szóló cikket, melyet szeretnék némi családi vonatkozású adattal kiegészíteni. A tábornok leszármazottai és oldalági rokonai még élnek: egyrészt Erdélyben, Déván, másrészt hazánkban. Valószínűleg él a tábornok dédunokája, Czetz Ernő, legalábbis erről tájékoztatott egy rokon. Jó lenne, ha a lap nyilvánossága hozzásegítene a Czetz utódok felleléséhez."

Dr. Gaál Erzsébet
Budapest

Hatásosabb propagandára lenne szükség!

Tisztelt Szerkesztőség!

A lapban közölt „Élet születik" című riport kapcsán egy régen foglalkoztató gondolatomról szeretnék szólni. Orvos vagyok. Szülész. Naponta látom, hogyan születik az élet, ugyanakkor naponta azon is kell tevékenykednem, hogy a jelentkező magzat ne jöjjön világra. Munkám ellentmondásos, mert legálisan, orvosi hivatásom gyakorlása közben,

Ügyek — bajok

Mini-könyv a fiókban

HABENT SUA FATA LIBELLI — a könyveknek megvan a maguk sorsa — mondták a klasszikusok. Mi a sorsuk manapság? Könyvbarát vagyok s rendszeresen látogatom az antikvár boltokat, ritkaságokra, érdekességekre vadászva. Betértem a Népszínház utca 23. szám alatti üzletbe s megkérdeztem, kaphatok-e mini-könyvet? A kedves elárusító bólintott, a fiókhoz lépett s kihúzott

HUMOR

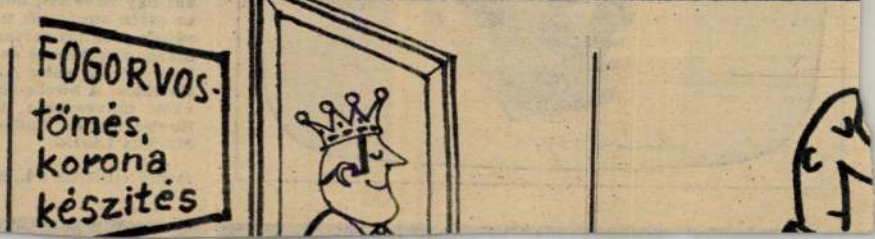

1021

Szöttes kendö

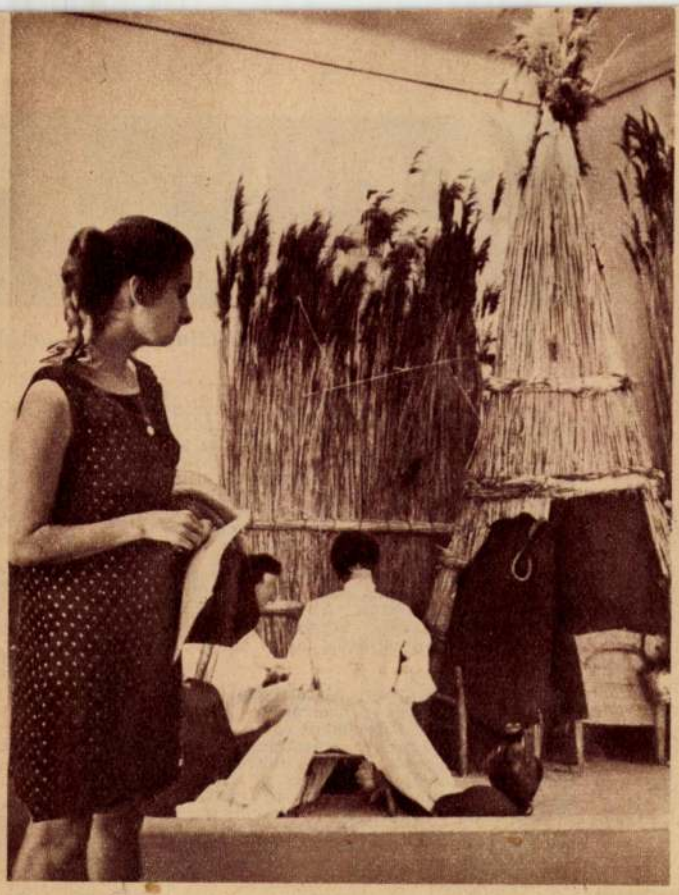

Nád-sátor

Monori fejfák

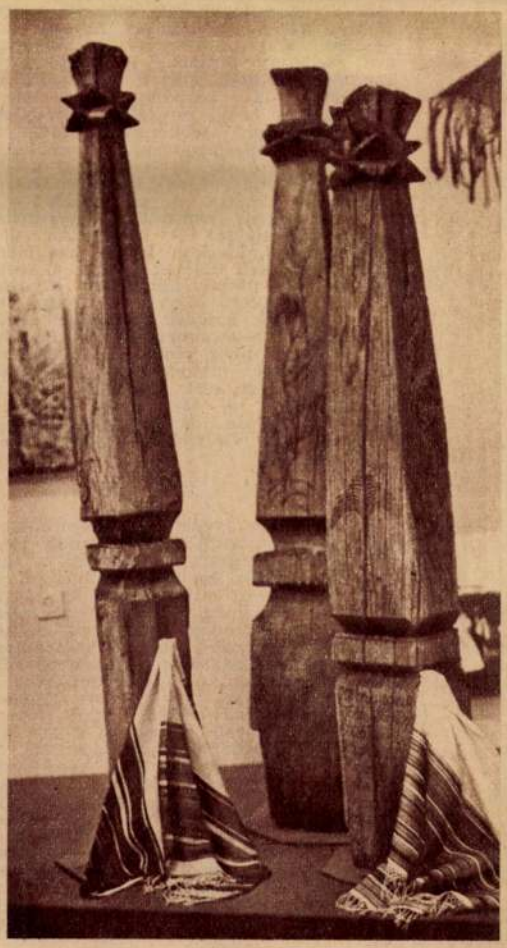

A Szakniári család vacsorája

TÉRKÉP

könyvekből összerakva...

(Régi és új művek a Szépirodalmi Könyvkiadó őszi-téli programjában)

Könyvvásárló és könyvkiadó egyaránt kíváncsi izgalommal gondolt egy évvel ezelőtt a közeledő új esztendőre, az új gazdasági mechanizmus első évére. Könyvszerető emberek, különösen azok, akiknek a népművelés és ezen belül az olvasáskultúra a szakmája, szívügye, attól tartottak, hogy a gazdasági szempontok fokozottabb figyelembevétele a népszerű, de kevésbé értékes könyvek kiadását segíti elő. Egyesek azt rebesgették, hogy a mechanizmus szélesre tárja a kaput a giccs előtt. Az eltelt év igazolta: a gazdaságos könyvkiadás és a színvonalas könyvkiadás nem zárja ki egymást.

A magyar irodalom klasszikusai, nagy költőink, legjobb prózaíróink kiadása gazdasági hasznot is jelent, sőt részben a nagy klasszikusok teremtik meg a gazdasági lehetőséget fiatal költők, írók könyveinek megjelentetésére. A Szépirodalmi Könyvkiadó 1968-ban új vállalkozásokba kezdett, folytatta a tavaly vagy régebben indított sorozatait, kiadta az élő magyar írók valamennyi nemzedékének alkotásait, köztük hat költő illetve író első kötetét.

Sikerrel indult ebben az évben a magyar irodalom két kiadója, a Magvető és a Szépirodalmi Könyvkiadó közös vállalkozása, az új **Zsebkönyvtár.** A puha kötésű, jól kézbefogható, tetszetős külsejű és főként olcsó „paperback" a világon mindenütt forradalmasítója — s ma már nélkülözhetetlen tartozéka — a modern könyvkiadásnak. Nálunk meglehetősen későn jött divatba. Egy-két éve azonban Magyarországon is megjelennek zsebkönyvformában ismeretterjesztő könyvek, külföldi művek. 1967 óta új köntösben lát napvilágot az Olcsó Könyvtár, a hazai és külföldi irodalom klasszikusainak zsebkönyv-sorozata. A Magvető — Szépirodalmi Zsebkönyvtár hiányt pótolt: az új sorozattal indult meg a mai magyar irodalom rendszeres paperback kiadása. A sorozatban — a zsebkönyvkiadás nemzetközi tapasztalatainak megfelelően — a szorosan vett szépirodalmi műveken kívül megjelennek esszéjellegű kötetek is. Így a Zsebkönyvtárban látott napvilágot Gyurkó László nagysikerű könyve, a **Lenin, október** második kiadása és novemberben jelenik meg Nemeskürty István **Ez történt Mohács után** című történelmi riportja. Persze, mindenekelőtt regények kerülnek a sorozatba. Nyár óta kapható Palotai Boris **A férfi** című művének zsebkönyvkiadása. A napokban hagyja el a nyomdát Galambos Lajos **Zsilipek** című regénye.

•

A múlt év végén a Szépirodalmi Könyvkiadó újszerű és merésznek tűnő vállalkozásba fogott: megindította a **Magyar Elbeszélők** című sorozatot. Az új sorozat egyrészt színvonalas és mégis népszerű olvasmányok tára, másrészt elbeszélő irodalmunk legjavának gyűjteménye. A népszerű olvasmánysorozatokat régebben kizárólag regényekből állították össze. A kiadó szakított ezzel a hagyománnyal: a magyar próza fejlődését regények és novellák együtt reprezentálják. A másik újítás az, hogy egy sorozatban jelennek meg klasszikus és mai írók. Az évi hat kötetből kettő általában múlt századi vagy századeleji, kettő régebbi huszadik századi, kettő pedig élő író alkotása. A Magyar Elbeszélőkre is érvényes, amit Mikszáth a maga szerkesztésében megjelenő Magyar Regényírók sorozatról írt: „Egyebütt az ilyen regénygyűjtemény pusztán mulattató olvasmányok tára, de ez a mi gyűjteményünk egyszersmind a **nemzeti élet mappája** — térkép, könyvekből összerakva".

A népszerű sorozat sikerének előfeltétele, hogy a sokszor kiadott művek mellé a szerkesztők újakat „fedezzenek fel", méltatlanul elfeledett könyvekre hívják fel az olvasóközönség figyelmét. A Magyar Elbeszélők különösen a századforduló körüli évtizedekben született művekkel gazdagítja a magyar klasszikusok repertoárját. Több évtizedes szünet után tavaly ismét megjelent például Ambrus Zoltán **Midas királya.** Szeptemberben látott napvilágot a sorozatban **A nagy per,** Eötvös Károly legizgalmasabb könyve. Bátor fellépésével, ügyvédi taktikájával elérte, hogy a bíróság elejtette a vádat a tiszaeszlári perben. Könyvében dokumentumok és személyes emlékek alapján számol be a hónapokig tartó tárgyalásról.

A Magyar Elbeszélők legutóbbi kötete Acsády Ignác **Fridényi bankja** című regénye. Ez igazi felfedezés: 1882-ben jelent meg, egyetlen kiadásban. Acsádyt az irodalomtörténet is csak történészként tartotta számon. Regényében egy sötét és bonyolult pénzügyi manőver történetét beszéli el. A regény cselekménye jókaisan izgalmas, romantikus, de az író a kritikai realisták éleslátásával, bíráló indulatával ábrázolja a fiatal főváros bankvilágát, a kialakuló magyar pénzarisztokráciát.

•

A könyvkiadó számára — és valószínűleg a népművelő számára is — örvendetes meglepetés: Kemény Zsigmond népszerű író lett. Könyvei sorozatban egy éve jelennek meg. (Összegyűjtött írásai utoljára a század első éveiben láttak napvilágot, még Gyulai Pál szerkesztésében.) Az új sorozat első kötete, az **Özvegy és leánya** számos könyvesboltban már nem is kapható, és jól fogy a **Gyulai Pál,** valamint a **Férj és nő.** A Téli Könyvvásárra Kemény legjelentősebb regénye, a mohácsi vész körüli évtizedeket idéző **Zord idő** kerül a könyvesboltokba.

Még néhány cím! Kaffka Margit összegyűjtött műveinek első köteteként hat regénye jelenik meg. Mikszáth műveinek illusztrált sorozatában a **Beszterce ostroma** lát napvilágot, Borsos Miklós rajzaival. Jókai regényeinek Helikon sorozatában **Az új földesúr** jelenik meg.

A Magyar Parnasszus sorozat új kötete: Babits Mihály **Összegyűjtött versei.** A Téli Könyvvásár újdonsága Berzsenyi Dániel **Összes műveinek** egy kötetes kiadása. A szép könyvek kedvelői számára bibliofil kiadásban lát napvilágot Szabó Lőrinc lírai önéletrajza, a **Tücsökzene.**

•

Az év végéig valamennyi műfajban új művekkel gazdagszik élő irodalmunk. Illés Béla életműsorozatának zárókötete önmagában is több műfajt képvisel. **A pemetei csoda** az emigráció idején külföldön megjelent, Magyarországon még ismeretlen novellákat, drámákat, meséket tartalmazza, s így szinte teljes keresztmetszetét adja az író félévszázados pályájának.

Régi írások gyűjteménye Déry Tibor új kötete, **A kéthangú kiáltás** is. Az olvasók zöme számára mégis meglepetés lesz: a kötet a fiatal avantgardista Déryt mutatja be. A lázas, expresszionista hangú címadó kisregény a Nyugatban jelent meg 1918-ban. A kötet második kisregénye, az „Országúton" 1924-ben keletkezett; ez már egy másik stílus, a szürrealizmus szülötte. A „Pesti felhőjáték"-ban az író a modern, realista próza útját keresi. A „Szemtől szembe" ciklus erőpróba a nagy vállalkozás: „A befejezetlen mondat" előtt.

Szabó Pál önéletrajzi ciklusának új kötete **Minden kőr bezárul** címmel jelenik meg. A kötet hét viharos esztendő történetét beszéli el, a harmincas évek végétől 1945 nyaráig. Erre a hét évre esik a Parasztpárt megalakulása, az ezzel kapcsolatos politikai harc, és ez alatt az idő alatt keletkeztek az író leghíresebb regényei, mindenekelőtt a „Talpalatnyi föld".

Műfajilag egészen újszerű Veres Péter **Bölcs és balgatag őseink** című kötete. Veres Péter mindent a maga módján gondol végig, de mindig új felismerésekkel lep meg. Könyve az ősi és középkori magyar történelem „újragondolása". A rövid, sziporkázóan eleven írások végigvezetnek a középkori krónikák, legendák útvesztőjén. Az idős író kutató szenvedélyével elragadja, iróniájával megmosolyogtatja az olvasót. Olyan problémákra és összefüggésekre eszméltet, amelyekkel a szaktudomány nem foglalkozhat, mert megfogalmazásuk és megválaszolásuk inkább az írót, mint a tudós feladata.

Negyvenöt év szépirodalmi munkásságának legjavát tartalmazza Tamás Aladár **Fényben és sötétben** című gyűjteménye. Szárnyaló szabadversek, két regény, naplójegyzetek és novellaciklusok sorakoznak a két kötetben. Tamás Aladár az emigrációban Tristan Tzarával, Anna Seghersszel, Egon Erwin Kischsel ismerkedett meg, a francia internálótáborban haladó művészekkel és tudósokkal raboskodott együtt. A velük kapcsolatos élményekről szólnak a gyűjtemény legizgalmasabb írásai.

•

Négy mai tárgyú regény szerepel a Szépirodalmi Könyvkiadó negyedik negyedévi tervében. Bárány Tamás **Város esti fényben** című regénye félig-meddig szociográfia. Hősei regényalakok, de a környezet valóságos: egy új szocialista város közössége. Közel félmillió ember él ma már a regény szereplőinek körülményeihez hasonló viszonyok között. Életük kissé előképe a jövőnek, de természetesen nem mentes a jelen bonyolult problémáitól.

Földeák János könyvének címe: **Hetedik hétköznap.** A cím a könyvben elbeszélt három történet közös erkölcsi tanulságára utal. Akár a zsarnokoskodó igazgató, akár a tanítványával viszonyt kezdő tanár, akár a mindenáron házasságra törekvő fiatal nő történetéről szól, az író mindig az „esetek" morális összefüggéseit vizsgálja. Könyve azt a meggyőződést sugallja, hogy az ember életében nincsenek „vasárnapi kikapcsolódások": minden döntésünkben teljes morális felelősséggel kell résztvennünk.

Erkölcsi konfliktus áll a középpontjában Molnár Géza **Vasárnap mindig esik az eső** című regényének is. A regény újságíró-hősét vidékre helyezik. A változás ráébreszti, hogy az évek során hűtlenné vált korábbi eszményeihez, kilobbant régi forradalmár-szenvedélye. Szeretője kétségbeesetten akarja lebeszélni arról, hogy cikksorozatot írjon különböző helyi hatalmasságok visszaéléseiről. De a férfit már nem lehet rávenni a hallgatásra. Elbocsájtják a laptól, ő azonban felszabadultan talál vissza arra az útra, amelyen fiatalkorában elindult.

Tatay Sándor **Diszharmónia** című regénye anya és lánya ellentétéről szól. A látszólag teljesen magánjellegű családi párviadal társadalmi ellentétet takar: a magyar középosztály két merőben különböző szemléletű generációjának konfliktusát.

K. F.

PARASZTOK PÁSZTOROK

Párizs néprajzi múzeuma a Chaillot palotában van, előkelő helyen, az Eiffel toronnyal szemközt, a nagy szökőkutak fölött. Összegyűjtötték itt öt világrész minden tájának népművészeti kincseit, Óceánia maszkjait és az ó-mexikói faragványokat éppúgy, mint a szibériai sámándobokat és a román hímzéseket; a magyar népművészet is helyet kapott, egy fél vitrinnyi helyet, nem többet, ennyit.

És a Chaillot palota mégis a magyar népművészet zarándokhelye volt ez év tavaszán: márciustól júniusig itt helyezték el a budapesti Néprajzi Múzeum vendégkiállítását. Ott voltam megnyitásán. „Mintha a mi meroving hajdankorunkat látnám viszont!" — lelkendezett egy szakértő látogató egy hímzés láttán; más valaki Chartres karcsú tisztaságát, ékes célszerűségét emlegette egy népviseletbe öltöztetett bábu előtt; „Párizsnak három hónapig ünnepe lesz" — írta a legtekintélyesebb francia lap, a *Le Monde*.

Most idehaza is megszemlélhetjük ugyanezt a kiállítást; mert a Néprajzi Múzeumnak nincs kiállító tere, a Nemzeti Galériában. (A Műcsarnok 1963. évi tárlata óta nem volt Pesten népművészeti kiállítás.)

A pártákat, sublótokat, fátylakat, faragott házieszközöket, Rákóczi-kötényeket, cifraszűröket ezúttal nem tájak, stílusok szerint rendezték el, hanem úgy, ahogy a paraszti életben szerepüket betöltötték: az életkorok ritmusában. A legény-leány-élet ékességeit, ünneplő piros—kék ragyogását, fehér fersingjét, aranycsipkéjét, lobogó szalagjait látjuk az első teremben; vőlegények díszét, menyasszonyok cifra kelengyedarabjait a másodikban; a további termek a hétköznapok munkaeszközeit, az érett kor viseletét, szokásait mutatják be, a kocsma ivóját, a falusi kupaktanácsot; végül a temetés, a gyász pompájának fekete—fehér—sárga akkordja zárja a kiállítást.

És még valami: a Párizsban bemutatott anyagot kiegészítették néhány parasztfestő (*Benedek* Péter, *Süli* András, *Gajdos* János stb.) képeivel, *Bereczki* György parasztszobrász állatfiguráival. Tanulatlan kezek munkája, voltaképpen népművészet ez is, egyszersmind azonban része a XX. század modern művészetének, melynek történetéből nem hiányozhatik az úgynevezett primitívek munkásságának fejezete. Franciaországban, Jugoszláviában, egyebütt, megbecsülik, kiállítják a primitív művészek alkotásait; a mieink kevésbé ismeretesek. Tavaly bemutattak ugyan műveikből egy kis kiállítást Székesfehérvárt, de mikor rendezik meg a hozzájuk méltó, nagy gyűjteményes tárlatot Budapesten?

Párizs után Budapest gyönyörködhet népművészetünk kincseiben. A szép kiállítást *Fél Edit* rendezte; mondjunk köszönetet neki. És mondjunk köszönetet azoknak a kalotaszegi parasztasszonyoknak, akik azért utaztak Pestre, hogy szakértelmükkel segítsenek a rendezés munkájában.

L. S.

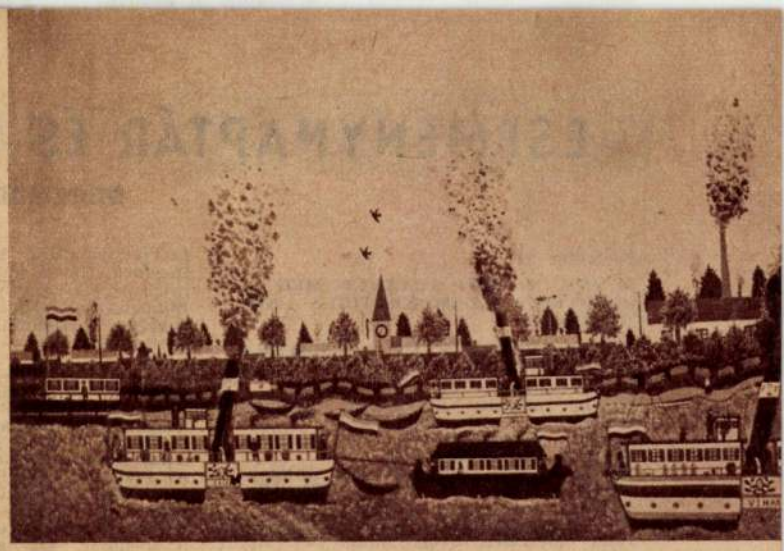

Süli András: Hajók a Dunán (1905)

Ifjú házasok

Rokoni ajándékok az ifjú házaspárnak, középen az „életfával"

Szakmári és mezőkövesdi ünneplő ruhák (Jánosi Ferenc felvételei)

ESEMÉNYNAPTÁR ÉS MŰSORJAVAS

DECEMBER HÓRA

December 1.

23 ÉVE, 1945-BEN ALAKULT MEG A NEMZETKÖZI DEMOKRATIKUS NŐSZÖVETSÉG.

50 ÉVE, 1918-BAN HALT MEG KAFFKA MARGIT író, költő, a Nyugat munkatársa.

Könyvjavaslatok:
Kaffka Margit: Állomások (Regény, Szépirodalmi KK. Bp. 1957.)
Kaffka Margit: Hangyaboly (Regény, Szépirodalmi KK. Bp. 1963.)
Kaffka Margit: Hullámzó élet (Cikkek, tanulmányok, Szépirodalmi KK. Bp. 1959.)
Kaffka Margit: Lázadó asszony (Önéletrajzi elbeszélés, Szépirodalmi KK. Bp. 1958.)
Kaffka Margit: Mária évei (Regény, Szépirodalmi KK. Bp. 1964.)
Kaffka Margit összes versei, Magyar Helikon Bp. 1961.
Kaffka Margit regényei, Szépirodalmi KK, Bp. 1962.
Kaffka Margit: Színek és évek (Regény, Szépirodalmi KK. Bp. 1963.)
Kaffka Margit válogatott művei, Szépirodalmi KK. Bp. 1956.

125 ÉVE, 1843-BAN SZÜLETETT BORBÉLY LAJOS magyar kohómérnök

December 3.

80 ÉVE, 1888-BAN HALT MEG C. ZEISS német finommechanikus, a jénai Zeiss Gyár alapítója

December 5.

80 ÉVE, 1888-BAN HALT MEG HENSZLMANN IMRE építész, művészettörténeti író.

December 6.

80 ÉVE, 1888-BAN SZÜLETETT SZAKASITS ÁRPÁD publicista, író, szociáldemokrata politikus, 1948—1950-ig köztársasági elnök.

Könyvjavaslat:
Szakasits Árpád válogatott beszédei és írásai, Kossuth Kiadó Bp. 1966.

December 6-tól Télapó ünnepségek

Filmjavaslatok:
Állatszelídítő. — Lengyel rajzfilm, keskeny változatban.
Barbosz kutya. — Magyarul beszélő szovjet rajzfilm, keskeny változatban.
Barkács Jani kalandjai. — Szovjet rajzfilm, keskeny változatban.
Bohóciskola. — Színes magyar bábfilm, keskeny változatban.
Ceruza és radír. — Színes magyar keskeny film.
Cini és Cinciri. — Szovjet mesefilm, keskeny változatban.
Cowboy Jimmy. — Jugoszláv rajzfilm, keskeny változatban.
Dióbél királyfi. — Színes magyar mesefilm, keskeny változatban.
Az elvarázsolt kisfiú. — Szovjet mesefilm, keskeny változatban.
Három pingvin. — Magyarul beszélő szovjet bábfilm, keskeny változatban.
A hóember. — Bolgár rajzfilm, keskeny változatban.
Kaland a világűrben. — NDK mesefilm, keskeny változatban.
Karácsony. — Kanadai rajzfilm, keskeny változatban.
Karácsonyi látogató. — Angol kisfilm, keskeny változatban.
Nagyapó kutyája. — Csehszlovák mesefilm, keskeny változatban.
Az önző fenyőfa. — Román mesefilm, keskeny változatban.
Séta az Állatkertben. — Lengyel rövidfilm, keskeny változatban.

December 7.

50 ÉVE, 1918-BAN JELENT MEG A VÖRÖS ÚJSÁG, az első magyarországi kommunista lap. A Sajtó Napja.

December 11.

40 ÉVE, 1928-BAN VOLT A PILISVÖRÖSVÁRI BÁNYÁSZOK TÜNTETÉSE.

125 ÉVE, 1843-BAN SZÜLETETT R. KOCH német orvos, a modern bakteorológia megalapítója.

Filmjavaslat:
Robert Koch, NDK dokumentumfilm a német orvostudós életéről, csak keskeny változatban.

December 20.

10 ÉVE, 1958-BAN HALT MEG F. V. GLADKOV szovjet író.

Könyvjavaslatok:
Gladkov: Cement, Regény, Európa KK. Bp. 1964.
Gladkov: A lélek mélyén, Elbeszélések, Európa KK. Bp. 1960.
Gladkov: Nei
regény, Új
1956.

December 21.

10 ÉVE, 195
FEUCHTWANGI
próza- és drámaíró.

Könyvjavaslatok:
Feuchtwanger: Balgák bölcsessége, Regény, Bibliotheca Bp. 1959.
Feuchtwanger: Goya, A megismerés gyötrelmes útja, Európa KK. Bp. 1963.
Feuchtwanger: A hamis Nero, Szépirodalmi KK. Bp. 1958.
Feuchtwanger: Rókák a szőlőben. Történelmi regény, Európa KK. Bp. 1963.

December 23.

110 ÉVE, 1858-BAN SZÜLETETT G. PUCCINI olasz operaszerző.

Könyvjavaslatok:
Puccini: Levelek és dokumentumok, Zeneműkiadó Bp. 1964.
Bókay János: Bohémek és pillangók, Puccini életregénye, Zeneműkiadó Bp. 1963.

December 24.

175 ÉVE, 1793-BAN SZÜLETETT DÉRYNÉ SZÉPPATAKI RÓZA színésznő, emlékíró. A magyar színészet hőskorának primadonnája.

Könyvjavaslatok:
Déryné visszaemlékezései, Szépirodalmi KK. Bp. 1955.
Vitányi János: Komédiások. Déryné Széppataki Róza vándorlása és dicsősége. — Ifjúsági regény. Móra F. KK. Bp. 1963.

Filmjavaslat:
Déryné. — Magyar játékfilm csak normál változatban.

December 25.

30 ÉVE, 1938-BAN HALT MEG K. CAPEK cseh szatirikus és antifasiszta író.

Könyvjavaslatok:
Capek: Az anya, Színmű, Európa KK Bp. 1959.
Capek: Aranykagylótól az éjféli napig, Útirajzok, Magvető Bp. 1957.
Capek: Árnyak között, Kisregény, Tatran — Európa 1966.
Capek: Hordubal, Meteor, Egyszerű élet — regénytrilógia, Európa, Bp. 1963.
Capek: Elbeszélések, Európa Bp. 1965.
Capek: Az ellopott gyilkosság és más bűnügyi történetek, Európa, Debrecen, 1966.
Capek: Harc a szalamandrákkal, Új Magyar Könyvkiadó, Bp. 1956.
Capek: Kínos történetek, Novellák, Európa KK. Bp. 1963.

December 26.

70 ÉVE, 1898-BAN SZÜLETETT EGRI VIKTOR Állami-díjas csehszlovákiai magyar író.

Könyvjavaslatok:
Egri Viktor: Boldogok szigete, Regény, Bratislava 1964.
Egri Viktor: Égő föld, Történelmi regény, Szépirodalmi Bp. 1964.
Egri Viktor: Emberközelben, Novellák — elbeszélések, Tatran—Szépirodalmi 1967.
Egri Viktor: Keserű égbolt, Regény, Szépirodalmi 1962.
Egri Viktor: Megmondom mindenkinek, Regény, Kossuth Bp. 1965.
Egri Viktor: Szívet cserélni nehéz, Regény, Bratislava, 1960.

December 30.

50 ÉVE, 1918-BAN ALAKULT MEG A KOMMUNISTA IFJÚMUNKÁSOK MAGYARORSZÁGI SZÖVETSÉGE
50 ÉVE, 1918-BAN VOLT A NÉMET KOMMUNISTA PÁRT ALAKULÓ KONGRESSZUSA

December 30.

30 ÉVE, 1938-BAN HALT MEG MARTOS FLÓRA, az illegális KMP harcosa.

A TARTALOMBÓL

BÍRÓ VERA: A tanácskozás és tanulságai 3
Kulturális központok a Lengyel Népköztársaságban 5
Az UNESCO tanácskozása a művelődési központokról 9
JÓZSEF FARKAS: „A magyar kultúra él" 10
GÖNYEI ANTAL: A Múzeumi Hónap elé 12
KAZIMITY GYÖRGY: A szakszervezetek időszerű kulturális feladatai 14
ADORJÁN JÓZSEF: A falusi mozik 16
FEHÉR VILMOS: Útkeresés 18
FONORI THEWREWK AUREL: Csillagászat és építészet 19
GARAMI LÁSZLÓ: A Küszöb 22
MARÓTI ANDOR: Technika és művelődés 23
ZOMBORY LÁSZLÓ: Az elektron — a mindentudó részecske II. 25
HONTI KATALIN: Színházszerető városok — Békéscsaba II. 28
BALÁZS ÁRPÁD: Magyar győzelem Olaszországban 29
DR. KAPOSI EDIT: Társasági táncok — táncos szórakozások IV. 31
KERTÉSZ ÁKOS: Az a titokzatos művészet (Befejezés) 33
SZEKERES PÉTER: Napjaink filmművészete I. 35
LUKÁCSY SÁNDOR: Velencei festészet 37
SELMECZI TÓTH SÁNDOR: Bemutatjuk a Szentendrei Művésztelepet 38
Parasztok — pásztorok 44
Eseménynaptár, műsorjavaslatok, munkajogi tanácsadás 46

SZERZŐINK

József Farkas, az MTA Irodalomtörténeti Intézetének munkatársa, **Gönyei Antal,** az MM Múzeumi Főosztályának vezetője, **Kazimity György,** a SZOT Kult.—Agitprop. osztályának h. vezetője, **Adorján József,** az MM Filmművészeti Főosztályának munkatársa, **Fehér Vilmos** Eger, a Megyei Művelődési Ház igazgatója, **Balázs Árpád** zeneszerző, **Szekeres Péter,** a TV munkatársa, **Selmeczi Tóth Sándor** fotóművész.

Benedek Péter
népművész

„Ónarchép"
„Arató pár" } repro

Tóth és Áron: Benedek Péter
Tiehör, 1975. május 13-14 oldal.

Benedek, Péter
festőművész

Pesti napló
1929 ún. 25

Benedek Péter képei

Benedek Péter földműves-festőnek a jövő hónap folyamán a bécsi Künstlerhausban lesz kiállítása s az ott kiállítandó anyagot elszállítás előtt szombaton mutatták be itthon a sajtónak s néhány meghivott érdeklődőnek. Nagy örömmel üdvözöljük ezt az előzetes bemutatást és szeretnénk, ha a külföldi kiállítások anyaga gyakrabban kerülhetne ily formában, mintegy képzőművészeti fópróba gyanánt, az itthoni közönség elé, mert a külföldi kritikáknak gyakran csak udvarias frazeológiája nem mindig győz meg a kiállított tárgyak értékéről.

Benedek Péter

A bécsi Benedek-kiállítás anyaga körülbelül *hetven képből és rajzból áll*, amelyekhez, mint értesülünk, még néhány régebbi, magántulajdonban lévő darabot fognak csatolni. Ez a hetven alkotás a festő egész fejlődését bemutatja, attól az időtől, mikor dolgozni kezdett, tehát körülbelül 1915-től máig. Különösen érdekes és értékes ebből az anyagból működése első éveinek termése. A festő, aki e képek mögül elénk lép, egy minden művészi kultúrától, de egyben minden előítélettől is mentes ember, aki differenciálatlan, de annál elevenebb és őszintébb népi szemmel nézi a dolgokat és jelenségeket. Ép ily őszinte és objektív a dolgok megjelenítési módja is. *Benedek* korai képeinek formanyelve az a személytelen, hűvös és romantikától ment realizmus, amelyben minden primitív és élményeiből nem szelektáló, hanem azokat közvetlenül megjelenítő ember (gyerek, természeti nép), ki szokta magát fejezni. Ebből a spontán látáson alapuló korszakából, amelyben semmiféle művészet, iskola vagy módszer nem befolyásolta, valók Benedek legtisztább és legegységesebb művei, amelyek az egyetemes modern népművészetnek is legszebb és legfinomabb alkotásai közé tartoznak.

PN. V
Fiú a
Fiú a
Fiú h
Nadr

Sajnos, nem lehet ugyanezt elmondani a későbbi években keletkezett képeiről.

A felfedezés és az első sikerek a város, a művészet s a megjelenítési módszerek, a stílusok megismerését jelentették *Benedek* számára, akit a spontán látási élmények közvetlen megjelenítésétől a tőle idegen művészi stílusok felé irányítottak. És csodálatos, hogy e naiv realistát a késői impresszionizmus legkultúráltabb és legraffináltabb művésze, *Rippl-Rónai* befolyásolta. *(Önarc-1928, Szűrös csendélet.)* Ez a hatás teljesen külsőséges és eredménye természetesen nem kedvező, hiszen *Benedek* egyéniségéből minden olyan elem hiányzik, ami szükségszerűvé tette volna e hatás felvételét és lehetővé a feldolgozását. *Rippl* művészete mellett azonban még egy stílus, a XX. század magyar naturalizmusa is hatással volt Benedekre, de termékenyítő ereje ennek a befolyásnak sem volt, hiszen mint minden más stílus, úgy a naturalizmus is egy bizonyos irányú átformálást és szelekciót, nem pedig a látási élmények közvetlen és maradéktalan megjelenítését jelenti.

Benedek művészetének félrefejlődései nem kisebbítik valódi és őszinte alkotásainak értékét. A legújabb képek között vannak olyanok *(Menyasszonykérés, Hármas önarckép)*, amelyek arról tanuskodnak, hogy, ha nem akarnak belőle szalonművészt és »modern« festőt csinálni, hanem meghagyják a maga sajátos élményei és kifejezési formái között, úgy ősi művészi képessége érdekes és jelentős alkotásokat tud létrehozni.

Ennek az eredeti talentumnak elsődleges jellemvonásaként a magyarságát szokták élesen és ellentmondást nem tűrően kiemelni. Pedig *Benedek* művészetének nemcsak ez az alapvető jellege. Magyarsága elsősorban a tárgyi adottságokban, a témákban jelentkezik, művészetének legmélyebb lényege azonban az a közvetlen természetlátás és megjelenítés, amely minden primitív fokon álló művész jellemzője s amelynek helyenként jelentkező nagy intenzitása Benedeket a fináno *Rousseau*, a XX. század legérdekesebb és legvalódibb primitív festője mellé emeli. (—r)

Kiadás után

szám
Fiú-ö
Fiú-ö
Fiú-ö
Fiú-ö
Tiroli
Tiroli joppe flanell, jó minőség, kockás n számonként **0.50** emelkedéss
Matrózkabát nehéz sötétkék cheviot, átm bélelve, legombolható gallér
Számonként **2.**— emelkedéssel.
Leánykakabát végig bélelve, sötétkék s Számonként **2.**— emelkedé
jó minőségű sötétkék gyr

Benedek Péter
festőművész

Benedek Péter kiállitása

Benedek Péter müveit idén ősszel a külföldi közönség is megismerheti. Először a bécsi Künstlerhaus szeptember 15-én megnyitó kiállitására kerülnek, onnan pedig Berlinbe és Párisba. A bécsi kiállitás előtt egy pesti lakásban mutatták be a sajtó képviselőinek a parasztfestő ujabb alkotásait. Meglepő, hogy *Benedek* Péter, aki kilenc hónappal ezelőtt állitott ki Budapesten, milyen termékeny és azóta mennyi uj képet festett. 1923-ban lett *Benedek* Péter neve ismert. *Bálint* Jenő hozta Budapestre a falu ismeretlen müvészét, akinek első kiállitásán már tolongtak az emberek. Pedig 1923-ban *Benedek* Péter még legfeljebb sulyos igéret volt. Ma már beváltotta a hozzá füzött reményeket.

Néha az érthetetlenség határáig megy, hogy ez a tanulatlan földmives-festő milyen finoman rakja fel a szineit, lehelletszerü szürkére a szürkét (Hazatérő csorda), mennyi bensőséget visz legegyszerübb témájába is és ennek a primitiv embernek müvészi élményei milyen mélyek. Figuráit a vonalvezetés egyszerüsége jellemzi. Témái a falu minden napjának a témái: lakodalom, temetés, szánkázás, mosás és ehhez hasonlóak. Mostani kiállitásának kiemelkedően szép darabja egy lakodalmas menet, ugyszintén egy szövőszéknél ülő nő. Igen finom egy kis cifra szür, álmatagon elmosott szineivel. Sok arcképe is van. A portré gyengébb oldala ugyan, de itt is akadunk sikerült darabokra, ilyen az, melyet Lázár Miklósról festett. De ez voltaképpen nem is arckép. *Benedek* Péter ingujjban spontánul kapta le alakját, aki nem ült ünnepélyesen modellt és igy nem zavarta meg a festőt. *Benedek* Péter falusi képei ma már nem kuriózumok és nem azért érdemelnek figyelmet, mert primitiv ember festette, hanem mert jók.

Ujság
1929 VIII. 25

Újra be kell mutatni: ..... n.....

Magyar királyi álla

..... 19...

ály.

áma.....

lte .....

érkezése .....

Tárgy:

..... db melléklet ..... csomag ..... súly

Az, hogy külföldre viszik, rendben van, lássák külföldön, mit termel ki magából a magyar falu ősereje. Mindenesetre reméljük, hogy ha nem is hagyják meg *Benedek Pétert a falujában*, az ő «mesebeli Árkádiájában», elég erős ma már ahhoz, hogy megmaradjon annak, akinek született és egyéniségét megőrzi, mert ez legfőbb ereje.

Itt említjük meg, hogy a párisi Sorbonne művészeti professzora, Focillon most megjelent nagy művészettörténetében egy oldalt szentel Benedek Péternek.

Benedek Péter
Istörnivés

Benedek Péter

Egy pesti nagy vasgyárban hozott össze vel a véletlen; én az irodában müködtem, ő abba a mühelyben végzett napszámosmunkát, ah a vasuti kerekeket gyártották. Egyik mi vezető hivta föl rá a figyelmemet: *Van itt eg napszámos* — szólt —, *lusta fráter, nem dolg zik, mindig csak rajzol... el fogom bocsátani.* Néhány összegyürt rajzot tartott kezében.

*

Tizenöt éve ennek, Benedek Péterrel azót sorstársakká lettünk. Könyvek iródtak ról hosszu ismertetések, tárcák, vezércikkek. *Ne lexikonokban szerepel...* Mindez mit sem vá

A Reggel
1929 VIII 26

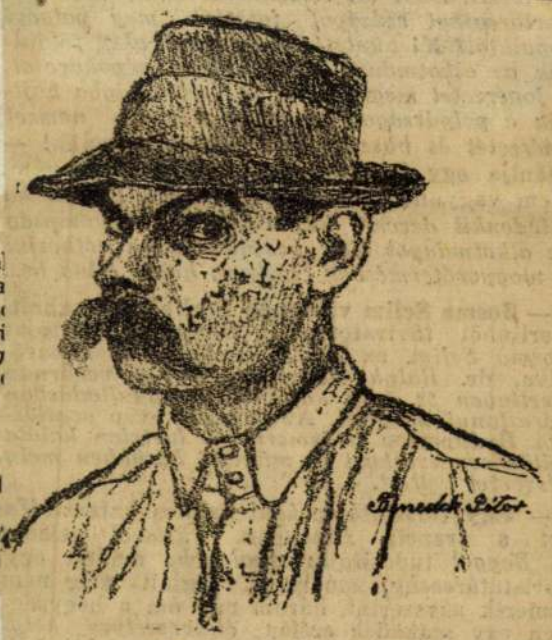

A Reggel számára rajzolta Benedek Péter.

toztatott egyéniségén. Egyszerü parasztként jár-kél, nagyokat hallgat, alig beszél. Egy cseléd véleménye épp oly sullyal esik latba nála, mint a legelőkelőbb ujságkritika. Minden véleményt meghallgat, mindenkinek eleget szeretne tenni. *Ám utána nyomban keserüség tölti el azért, mert munkáiba belebeszélnek.* Festett már főherceget, grófot, bankigazgatót, szerkesztőt, fináncot, koldust. Grófi asztalnál csakugy, mint a konyhaasztalnál egyazon közönnyel fogyasztja el a vendégebédet. Messze szállt hire Uszódtól, a dunamenti magyar falutól; utóbb *Focillonnak, a francia világtekintélynek iróasztaláig jutott el. Kétkötetes hatalmas munkájában (La Peinture aux XIXe et XXe siècles, Paris, Libraire Renouard) egész oldalon át foglalkozik vele. A magyar föld gyermeke ő* — irja —, *egy elragadó festőpoéta, ahhoz a szellemi családhoz tartozó, amelyből Henry Rousseau származott, a franciák világhires festője, a finánc...*

*

Tanitómestere a kalendárium volt, első szinnyomatos modelljei: *Jókai Mór, Wekerle Sándor, Bocskay István, Rákóczi Ferenc.*

Mily ivben kanyarodott mai önmagáig: e kiállitáson bemutatott képei mutatják. *Atyja arcképében* a szürke tónusok halk öszecsengésével az öregség méla akkordját szólaltatja meg. Komponálókészsége majd minden képén felejteti, hogy parasztsorból festővé lett autodidaktával állunk szemben. *Szoptató anyát ábrázoló képe a komponálás iskolapéldája lehetne.* Majd minden képére jellemző, de ebben a kis mestermüvében a monumentalitásig fokozódik a szoborszerü nyugalom. *„Családi kör" cimü, méreteiben is egyik legnagyobb kompoziciójában süritve jelentkezik s mintegy összegeződik, amire ez a piktura képes.* A képzelet sugallta; semmi másra nem támaszkodhatott itt, csak fantáziájára és emlékeire. Elhalt édesatyját ugyszólván halottaiból támasztotta föl s pápaszemesen, életében megszokott könyöklő mozdulatában az asztalfőre helyezte el. A megjelenitőképességnek az a ereje, amely a puszta emlékezésből táplálkozik, a megfigyelés oly fölfokozott intenzitásáról tanuskodik, amely megdöbbent. Nagybajuszos, érett férfiak, komor magyarok, sötét silhuettek: a föld illatát érzed kemény profiljaikban. A festő feleséges fivérei. *Egyik kanalát emeli szájához; néma, sötét arcát mély csönd burkolja és megbuvó alázat. Ez Benedek Péter. Önmagát is odafestette az asztalhoz.* A megvilágitott asztalközépen két mázos cseréptál s a szegénység olcsó teritékeszközei: mégis olyan fölemelő ez a lakoma, mint az Urvacsora...

*

Az ő világa: *Uszód.* Az ő parasztjai: uszódi parasztok. Figyeli a járásukat, följegyzi, aho-

gyan megállanak. Képeiben máskép áll, beszél s máskép, aki néz valahová. Lélekbe Az öreg asszony szoknyája máskép ring, az uj asszonyé s ennek is máskép, mint a doné... Máskép jár, máskép mozdul. uszodi polgár vasárnapi kalapja vigyáz gyüretlenségben pihen fejebubján. *Ez egy sárnapi kalap.* Ezt nem huzza mélyen a mébe, mint köznap a zsirosat. *Ünnepi kala* Az arca hétköznapi a napsütéstől, de a tar ennek is az ünnepi kalaphoz igazodó. *Ün* Az egész pedig néhány biztosra érzett, fi kontur. *Általában: képei a leglényegese szoritkozó halk jelzések, egyszerü tömond szigoruan leszürtek, majdnem azt irtam: kelőek.* Az ő lelki spektrumán a világ képe lami *játszi törpeséget* kap s olybá tünik, Gulliver világa, amelyet mákszemnyi lé népesitenek be: lények, amelyek mozgás ban, szokásaikban, egész életmegnyilvár sukban szakasztott másai az arányaikban munkra megszokott igaznak s szemünknek ezért oly hallatlan kómikusak. Mintha tü tartana a nagy Kozmos elé, amelyben tö jelentkezik a világ képe.

*

Ahogy rajzol, előrehajolva munkaasztalá csakugy, mint a buzatáblákon tegnapi é ben —, *elgondolkozóbb, mérlegelőbb* lett; arcát gyakran fölemeli a fehér rajzlapról s révedezőn elnéz... Agyának nehéz vaskapujáról leporzott a rozsda, régi tompasága fölolvad... Azért a régi begubódzkodó ma is, *ha nem beszélnének hozzá, soha nem hallatná szavát.* olyan, mint a magyar föld.

Néma és termő.

*

Mai szemnek ugy tünik ez a müvészet, mint valami őskori lelet, amely telve az izlés, a kultura korszakokat megelőző gazdag árnyalataival; évezredes álom lebeg fölötte, barlanglakó ősapáink müvészetre ébredt szent hite. *Elporladhatott volna egy összeomlott lélek romjain, siri csönddé domborulhatott volna fölötte az Idő.* A *véletlen* mentette át halottaiból s mint valami maradványa egy rég elhantolt világnak, idevetődött a röpülőgép s a rádió égboltozata alá; *Benedek Péter itt él, a kultura bölcsődalát dudolva, egy 40 éves gyermek bübájával és szemlélődésével a XX. században.*

*

Nehéz ellentállnom a csábitásnak, hogy kevélyen ki ne irjam: e müvészet bölcsőjét én ringattam. Háboru, forradalmak jöhettek, villámok röpködése közepette is ott álltam e müvészpalánta ágyacskája mellett, amelyet a magyar ugaron én leltem, féltő gonddal én öntözgettem, virágba szakadtáig én neveltem. Tizenöt év lankadatlan rajongásának, kitartásának eredményét boldogan mutatom föl ezen a kiállitáson.

Ezt arattam.

Bálint Jenő

turisták nem tudtak már magukat [illegible] tartani és a szakadékba zuhantak. Ebben az esetben nincs remény arra, hogy élve megtalálják őket.

— **Összeesett az utcán egy kereskedő.** Vasárnap délelőtt a Margit-körut 5. számu ház előtt *Rausch Sándor* 57 éves kereskedő hirtelen rosszul lett és eszméletlnül terült el. A kihivott mentők részesitették első segélyben.

— **Autóbaleset ért egy kalapgyárost.** *Vágó Gyula* mérnök, a Gross és Weiss kalapgyár tulajdonosa, vasárnap a Bécsi-uton haladt autóján. A kocsi, amelyet a gyáros 22 éves diákfia, ifj. *Vágó Gyula vezetett, belcütközött egy villanyoszlopba.* Az összeütközés következtében *a védőüveg eltörött és szilánkjai az autó mindkét utasának arcát megsebezték.* A mentők a gyárost és fiát a János-szanatóriumba szállitották.

— **Borzalmas kegyetlenséggel meggyilkoltak két kislányt Düsseldorfban.** Düsseldorfból jelentik: A hatéves *Hamacher Gertrudot* és a szüleinél látogatóban lévő mostohatestvérét, a 13 éves *Lenzen Lujzát*, akiket szüleik mint eltünteket jelentettek be, vasárnap reggel nem messze a Kirmess-Platztól és *alig kétszáz méternyire a szülői lakástól egy kertben holtan találták meg.* Egy béres, aki reggel hat óra tájban a templomba ment, bukkant rá a két gyermekholttestre. A rendőrség megállapitotta, hogy *a kis Gertrudnak elvágták a nyakát, Lujzát pedig néhány lépésnyire többször hátbaszurták.*

— **Emke-kávéház** Kreisel Béla iparmüvész tervei szerint ujjáalakitva megnyilt; estéként *Rigó Jancsi* hangversenyez.

— Aranyozott, higiénikus, légmentesen elzárt tubusban kapható a kitünő Arion fogkrém. Fehérit, üdit, konzervál.

JARDIN

Erzsébet királyné-ut 1. Tel.: József 386—31.

DAY-WILLS

amerikai táncosok

John & Pola, Roland, Zoli — Gizi

Kezdete 10 órakor! Záróra naponta 6 órakor!

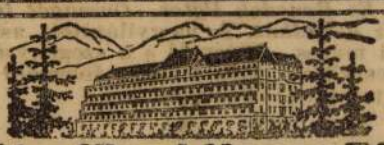

Ujtátrafüred-Magas Tátra

Dr. Szontagh Palace-Szanatorium

Egész éven át üzemben.

Benedek Péter
Fs Lőmüves

Benedek Péter kiállítása

a bécsi Künstlerhausban

A magyar földmüves-művész a bécsi szezón első szenzációja

Bécs, szeptember 14
(Az Est bécsi szerkesztőségétől)

A Künstlerhaus Bécs legelőkelőbb képzőművészeti csarnoka; itt tartják a nagy tárlatokat, itt vannak a hivatalos művészet kiállításai és idejönnek azok a hírességek, vagy zse-

Az Est
1929 IX. 15

BENEDEK PÉTER ÖNARCKÉPE

niük is, akik áttörték a hivatalos művészet korlátait és egyéniségük erejével hódítják meg a közönséget. Ebben a kiállítási csarnokban nyilt meg ma délelőtt, ünnepélyes külsőségek között, *Benedek* Péter kollekciója.

Három termet foglal el ez a gyüjtemény, a földszint három legjobb és

legtágasabb termében vannak, kitünően csoportosítva, kiállítva *Benedek* legsikerültebb képei, részben olyanok is, amelyek már magántulajdonban vannak. A képek egy részét *Benedek* legutolsó kiállításairól már ismeri a magyar közönség s a magyar kritika, — így azoknak a méltatását fölöslegesnek tartjuk. Itt csak arról *a példátlan, egyenesen frenetikus sikerről* óhajtunk beszámolni, melyet *Benedek* képei Bécsben kétszer huszonnégy óra alatt keltettek.

Ez nagyon nagy szó, különösen azért, mert a város, ahol ez a siker termett: Bécs. Bécs igen konzervatív természetű város, amely nem fedez fel soha senkit s a legnagyobb zsenik sem hódítják meg egy csapásra. *Bécsnek előbb meg kell szoknia az új jelenséget*, s csak azután tetszik neki valaki. Párizs impulzívabb, jobban reagál a művészire, a szenzációra, Berlin sznobisztikusabb, hamarabb fogja fel, hamarabb méltányolja az ujat, a szokatlant, Budapest frissebb és lelkesebb.

A *Benedek* Péter kiállítása furcsa változást idézett elő a tegnapi sajtóbemutatón és a mai vernisszázson: a látogatók fejcsóválva, csodálkozva, művészi érzékeik legbensőbb húrjait érintve, jártak egyik képtől a másikig, megragadta őket ennek a különös művésznek a bárdolatlan ősereje, fantasztikus eredetisége, a színeknek, a mozgásoknak, a hangulatoknak az a gazdagsága, amely ezekről a képekről kiárad.

Az egyes képek előtt csoportosulások támadtak, *a leghírescbb műbirálók elragadtatásuknak adtak kifejezést*, viták voltak, közben hírlapírók és műkereskedők keresték a művészt interjúkért és üzletekért, miközben maga *Benedek* Péter, aki nem érti az idegen nyelvet, nem értette meg, hogy a legnagyobb csoda történik körülötte, amit a sors művésznek adhat: az, hogy sikerült egy művészi ízléséről híres nagyváros bensejét felrázni és lelkét megrendíteni.

súly

19

Magyar királyi állami

Benedek Péter

Fs Lámüvés

Bécs müvészi és társadalmi szenzációja *Benedek Péter*, ez a népfölkelőbajuszu földmives-festőművész, aki olyan huszárosan vette be az egykori császárvárost, mint ama Mária Terézia-korabeli lovasgenerális Berlint. A hétvégi napilapok után *ma minden hetilapban ott látható Benedek önarcképe vagy fényképe és komoly tanulmányok számolnak be művészetéről. Hans Tietze* udvari tanácsos, a németek legelőkelőbb mükritikusa, vasárnap délben *valóságos előadást tartott Benedek művészetének jelentőségéről a künstlerhausi kiállitáson.* A feketébe öltözött egykedvü, bajuszát sodorgató müvész rendkivül megnyerte a bécsi „hante volée" tetszését. Bálint Jenő müvészeti iró, a fölfedezője mutatja be éppen *Schober rendőrfőnök*, volt kancellárnak, *Mataja Henrik* volt külügyminiszternek, *Louis Rotschildnak*, báró *Gröderléknek*, *Felix Saltennek*, *Kárpáth Lajos* udvari tanácsosnak, az osztrák kultuszminiszterium müvészeti tanácsosának és mindazoknak, akik áradozva fogják körül az uszódi magyar mestert. Benedek azonban annak örült a legjobban, hogy *Darvas Lilivel megismerkedett. Eddig harminc Benedek-képet adtak el a kiállitáson, amely a bécsi müvészeti szezón első igazi nagy szenzációja.*

A Reggel

1929 IX. 16

Budapesten, 192

könyvben:

ıkönyvben:

könyvben:

A fő

Bécs művészeti és tárradalmi szemőrizője B.P.
ez a képtölkelőbajú szín terő művész.

A Reggel ~~kis hír a bécsi kiáll~~

1929. IX. 16.

B.-

Eddig 30 képet adtakat a kiáll..
amely a bécsi művészeti szerzés első igazi
hagy szemőrizője.

R. sz. 2. — KÖNYVÉRT
Könyvtárellátó kat.

70767. 89/24001
MSZ 3406-50.

Benedek Péter
képművész

„Kasaverő"
„Falusi lakodalom"
(részlet)
} repro

Tóbiás Áron: Benedek Péter.
Tükör, 1975. május 13 - 14 oldal.

Benedek Péter

népművész

Benedek Péter 1900-ban kimaradt a négyosztály után az iskolából. Már gyermekkorában szeretett rajzolni, de a rajztanulására nem volt mód.

Tóbiás Áron: Benedek Péter

Tükör, 1975 május 13 - 14 oldal.

Benedek Péter
népművész

Benedek Péter Cegléden a város végén él 1949 óta. Anlőtt Ussódon, majd Kalocsán lakott.

Tóbiás Áron: Benedek Péter
Tükör, 1975. május 13-14 oldal.

Benedek Péter
népművész

Benedek Petert az Alkotás nevű
kiállítóhelyiségben federtek fel,
1923-ban.

Tóbrás Áron: Benedek Péter
Tükör, 1975. május 13-14 oldal.

DIÁL

és tehergépkocsikra. Érdemes megjegyezni, hogy az acélradiál mennyivel biztonságosabb diagonál társainál: jobb az útfekvése és szinte „elsöpri" maga alól a vizet.

A beruházás 215 millió forintba került, azaz a tervezett költségnél 35 millió forinttal kevesebb. Hogyan? Igyekeztek berendezéseiket saját gépgyárukban megalkotni és csak a legszükségesebbeket importálták tőkés országból. Ebben az esztendőben nyolcvanezer acélradiál gumiabroncsot készítenek, de jövőre már százezret – felét tőkés országba exportálják, ami hatmillió dollárt jelent majd a Taurusnak. A beruházás megtérülési ideje így alig öt és fél év. Kik dolgoznak a tiszta, világos csarnokban? Legtöbben érettségizett fiatalok. Közülük sokan az osztrák Semperit-nél sajátították el az új termék gyártásának fogásait. Az acélradiál szigorú technológiai fegyelmet, hibátlan munkát követel. A termelés optimális programját számítógép dolgozta ki, a készletgazdálkodás is mintaszerű. Akárcsak a beruházás – hiszen 1973 júniusában fogtak munkához, s alig több mint egy év múlva már készen állt a csarnok, 1974 októberében megkezdődhetett a próbaüzemelés.

Egy korszerű gyár vonzerejét nemcsak termékei adhatják. Termelése is.

T. E.

A felépítő elvégezte munkáját. Az abroncs néhány óráig pihen, míg a vulkanizálóban elnyeri végső formáját

FOTÓ: RÉVÉSZ TAMÁS

A vulkanizálót a csehszlovák Skoda gyár szállította a Taurusnak. 170 Celsius-fokon gőzzel, forró vízzel vulkanizálják az abroncsot, míg a hatalmas „fedők" fölemelkednek, s ráismerhetünk a termékre

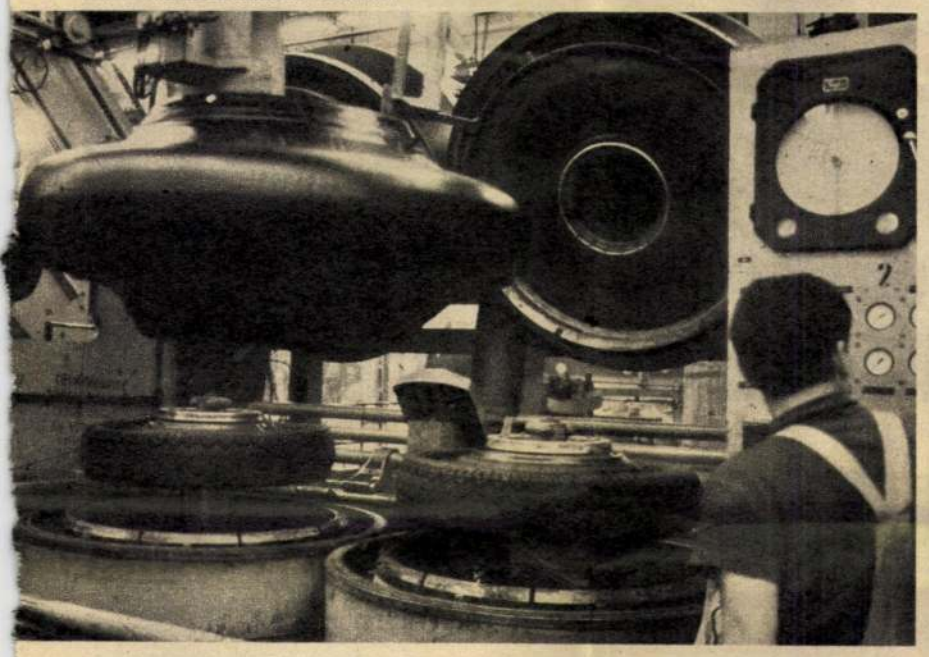

Karesz és Bálint

Bálintról írni a kritikusok dolga.
Én Kareszt kerestem, a gimnazista srácot, akiről azt beszélik, hogy a Felelet forgatása kedvéért kimaradt az iskolából, aki halomszámra kapja a szerelmeslevelet, aki máról-holnapra ismert lett és aki ezekben a hetekben éli népszerűsége pünkösdi királyságát.
Találkoztunk. De már az első percekben kiderült: a félévi filmezés olyan nyomott hagyott a fiúban, hogy Bálintot, nem lehet kifelejteni beszélgetésünkből.

Iskola. A székesfehérvári Teleki Blanka Gimnázium IV. c. osztályos tanulója, Kuna Károly rövid iskolaköpenyben érkezik és szélesen rám mosolyog. Növőfélben levő haja már kezdi kiheverni a maszkmester vizes keféit, s a világos színezés is jócskán lenőtt.

— A srácok kicsit röhögtek az iskolában, de hát aki olvasta a könyvet, tudhatja, hogy Déry fakószőkének írta meg Bálintot, én meg igen barna vagyok.

Ami a tanulást illeti, siet cáfolni a rémhireket: évhalasztásról szó sincs. Szerencsére, a forgatás zöme vakációra esett, a többi mulasztást pedig a tanárok segítségével sikerült pótolnia.

— Persze, romlottak az osztályzataim, egyébként is, matematika tagozatos osztályba járok, ahol nem könnyű jó tanulónak lenni.

Otthon. Gyuró csak a térképen van közel Fehérvárhoz. Különben Karesz naponta három órát buszozik, vonatozik és gyalogol az iskoláig és vissza. A bimbózó májusi szegfűk között már kocog is elénk Cézár, az öreg házőrző.

— Annyi idős, mint én — veregeti meg az állat busa fejét a fiú. — Emlékszem, éktelen rossz gyerek voltam, egyszer el is vesztem. Legurultam valami gödörbe, ha Cézár nincs, tán még máig sem találnak meg édesanyámék. Különben is imádom az állatokat. Van csirkénk, hízónk. Úgy szeretnék egy lovat is!

A szekrény tetején nyolc üres pezsgős üveg. Felhúzza a vállát, mókás arcot vág:

— Tetszik tudni, nyolc folytatás volt. Együtt nézte a család, és hát mindig bontottunk egyet.

A mama. A reggel mosott munkaruhákat szedi be a kötélről éppen:
— Én csak azt mondom, el ne bízza magát. Mert ez most igen csak megtörténhet. Hogy tetszett-e? Jaj, istenem, hát hogyne tetszett volna! Az uram még meg is könnyezte ezt a büdös gyereket. Bár, ami azt illeti, azt a részegjelenetet elhagyhatták volna. Hogy a Karesz mi akar lenni, abba én bele nem szólok. Mind a két gyerekemet arra biztattam, tanuljanak, van hozzá eszük. Én takarítani járok a Tordas-gyurói Egyetértés Téeszbe, a férjem ugyanott lakatos. Hát én bizony nem ragaszkodom hozzá, hogy majd a menyem is annyi olajos ruhát mosson a fiamra, mint én az emberemre. Jolikám két nyelvet beszél, idén felvételizik a Külkereskedelmi Főiskolán. A Karesz meg annyit gitározik, táncol, szaval mindig, hogy a végén még tényleg színész lesz belőle.
Irigység? Barátság? Mit szóltak az iskolatársak?
— Azt hiszem, örültek. Igen, a tanáraim is. Mennyit értettem meg Bálintból? Igaz, én az éhséget csak makacsságból ismerem, ha az anyám valamiért megvert, azért sem ettem. Romantikus hajlamú vagyok, ha egy regény, egy film hangulata megkap, úgy bele tudom élni magam. Így voltam a Felelettel is. Az iskolában öten vagyunk jó barátok. Hogy irigyek lettek volna? Dehogy. Hiszen éppen azért barátaim, hogy velem örüljenek. Meg aztán ők négyen nem is pályáznak efféle babérokra. Mérnöknek készülnek. És tudják azt is, hogy közéjük tartozom. Élmény volt nagy színészekkel dolgozni, csak hát közel kerülni hozzájuk nemigen sikerült. Csak az egy Szacsvay, aki az Ocsenás Ferit játszotta, ő lett egy kicsit a haverom.
És végül a vallomás.
— Először kanász akartam lenni, aztán traktoros, vagy zsoké, meg erdész, és volt úgy, hogy pilóta is. De tizenkét éves koromtól világos előttem, hogy színész szeretnék lenni. Játszottam iskolai színjátszókörben, meg a városi Corvina irodalmi színpadon — innen is választottak ki Köpe Bálint szerepére. A színház számomra csodálatos élmény. A forgatás életem legboldogabb féléve volt. Nagyon szeretek játszani. A Színművészeti Főiskolára jelentkeztem és az első rostán szerencsésen túl is jutottam. Még két felvételi vizsga hátra van. Verset, prózát tanulok. Ha nem vesznek fel, dolgozni megyek és jövőre újra jelentkezem, és aztán újra meg újra, amíg csak nem sikerül. Színész szeretnék lenni, sőt, több annál: jó színész! Én most már mindent erre az egy lapra tettem föl.

BEDECS ÉVA

Karesz az igazi mamával

1021 mestere

A NÉPMŰVÉSZET MESTERE:

Benedek Péter

A Népművészet Mesterei közül Benedek Péter, a ma 86. évében járó festő a legismertebb. Lyka Károly a két háború közötti időszak művészettörténeti áttekintésében így örökíti meg: „Az első »őstehetség« Benedek Péter volt, akit az Alkotás nevű kiállításhelyiségben fedeztek föl, 1923-ban. Itt kezdődött karrierje, folytatódott 1929-ben, végződött 1934-ben, az Őstehetségek kiállításán, közben Bécsbe is elvitték . . .”

Fotó: Kékesdy Károly

Önarckép

Benedek Péter Cegléden, a város végén él, az Örkényi úton. A házszámot nem ismerjük. Arrafelé tavaszig már csak sárrengeteg van, s vigasztalan szürkeségű ég. Egyforma kis parasztházak. Végre feltűnik a postásgyerek. Amikor körülírjuk, akit keresünk, felvidul a képe: Ja, tudom már, jár nekik a Szabad Föld, a Képes Újság, meg vasárnaponként a Pest-megyei Hírlap . . .

— Nem igen ismernek engem errefelé — mondja Benedek Péter —, mert csak 1949 óta élünk itt, amióta elvitte a víz a takaros házunkat Uszódon. Jobban mondva ez még 1941-ben történt, azután bementünk Kalocsára lakni, hét évre, albérletbe.

Hogyan kezdődött a rajzolás, meg a festés?

— 1900-ban kimaradtam a négy osztály után az iskolából. Ritkán játszottam, inkább rajzolgattam. Jobban örültem a ceruzának, mint más gyerek a cukornak. Volt a közelünkben egy bótos, annak az unokáival barátságba keveredtem. Kaptam tőlük vízfestéket. Először vad színeket használtam. Nem ismertem a fortélyát, semminek, csak úgy a világba rajzoltam, festettem. Zsófi húgom ellopta a rajzaimat, s a rektornak megmutatta. Erre azt mondta: ezt a gyereket taníttatni kellene. Össze is ült a presbiteri tanács, de csak nem lett belőle semmi.

Pedig már az édesapja, a hat gyerekes Benedek Benjamin is tudott, meg szeretett rajzolni . . .

— Ezért nem akart belenyugodni, nehogy az ő sorsára jussak . . . Elvitte egyszer a Ferenc József-képemet, az urak mindjárt megismerték, kicsoda. Megkérdezték: milyen vallású vagyok? Apám mondta: református. Azt mondták, az baj, mert ha katolikus volnék, akkor a kalocsai érsek úr mindjárt pártfogásba vett volna. De elmondhatom, hogy kétszer születtem. Először 1889-ben, másodszor 1914-ben, amikor fölfedeztek.

Ez a véletlenen múlt: hadimunkára felrendelték Budapestre, az egyik nagy vasgyárba. Ahol munka helyett csak rajzolt . . . A tiszviselőként ott dolgozó Bálint Jenő felfigyelt rá, s — ahogy ma mondanánk — menedzserévé szegődött . . .

— Nem tudtam én akkor, hogy majd becsap. Azt hittem, őszinte. Kérdezte: nem félek-e, hogy kihasznál? Mondtam neki, hogy nem félek tőle, mert én becsületes embernek tartom.

Az 1923-as első Benedek Péter-kiállítást a vallás- és közoktatásügyi miniszter nyitotta meg. 1929-ben Bécsbe vitték ki a képeivel együtt. Bálint Jenő monográfiát írt Benedek Péterről, Focillon, neves francia műtörténész pedig a XIX. és XX. század legnagyobb festői közé ik-

Aratópár

Kaszaverő

Falusi lakodalom (részlet)

Benedek Péter

ÁROSOK

II.

ICSÉRETE

– Kié a kocsi odakint? — kérdezem.

– A miénk — felel a gazda. — Az asszony vezeti.

– Hogy-hogy az asszony?

– Az autós vizsgán sok embert elbuktatnak. Neki meg első-sikerült. Majdnem hatvanesztendős fejjel is könnyen meg-ulta.

– Nem olyan különös mesterség az — mondja az asszony —, g hát a gyerekeim segítettek. Az egyik fiam benzinkútkeze-ha autóról van szó, bárki hozzáfordulhat, az egyetemista lá-ommal pedig szünidőben — kapálgatás közben — megtanul-n a KRESZ-t, a közlekedési szabályzatot.

Valamikor Úri Kovács Ferencék egy távolabbi tanyán éltek; tük a földért való makacs küszködésből állt. 1947-ben vették g ezt a tanyát a hozzátartozó földterületekkel — 15 holdjuk t, ez a homok silány hozama miatt ezen a vidéken gyönge zépbirtoknak számított. A férfi 1959-ben lépett be a termelő-vetkezetbe, s úgy mondja, az utóbbi esztendőkben a közös zdálkodás nagyon „megkomolyodott".

– A ceglédi Alkotmány Tsz-ben van olyan élete egy egy-rű tagnak, mint amilyen valamikor a 20 holdas gazdáknak t.

– De mit beszélek? — legyint Úri Kovács Ferenc. — Nem et ezt a két sorsot összemérni.

– Miért nem lehet?

– Valamikor a földért dolgoztunk, mással gondolatunk se t, most meg az életre tekint az ember. Autót vesz, televí-t, behozza a tanyára a villanyt. Gondol magával. Valamikor ekig elbabonáskodott a szőlőben, nyitott, kapálgatott, ez st már mind semmi, mindent ráhagyhatunk a gépekre. Én gam úgy érzem, emiatt kinyílt előttem a világ, habár a ta-át itt nem hagynám semmi jutalomért. Ez az élet való ne-m, ehhez szoktam, sem városban, sem külföldön, sehol a vi-on nem vagyok otthonos, csak itt, mindig csak itt.

Valami csöndes bölcsesség, méltóság sugárzik Úri Kovács Fe-ic beszédéből, ahogy a földről, a családjáról, a sorsáról szól lyről áradó derűvel.

anyasi ember

– Egykor nem gondoltam, hogy minden gyerekemet iskoni tudjuk. Ilyesmi nem volt divat a tanyán.

– A gyerekei szeretik ezt az életet?

– Ők már csak felemás módon tekintenek a tanyavilágra. yik felük itt, a másik ott. De nekem még ételben is csak az ó, ami itt terem, itt készül: a kemencében sült pulyka, a nge birkatokány, a töltött káposzta friss disznóhúsból, én y vélem, a csirkepaprikás is másképp olvad a szájban, ha azt sirkét nem tápon nevelték, hanem itt csipegetett az udvar ül.

Szeretet van a szavaiban, akkor is, ha ételről, akkor is ha a ról, akkor is, ha a munkájáról beszél.

– Tudom én, hogy a tanyai élet a végét járja, a fiataloknak r nem kell, máshoz szoktak. De ismerik-e azt az érzést, ami-kitavaszodván szőlőnyitás közben szólani kezdenek a ma-ak . . .

Kristóf Attila

A PARASZTFESTŐ

Móricz Zsigmond, mikor Benedek Péter egy ízben fölkereste budapesti lakásán, hosszú időn át figyelte, amint dolgozik. Móricz megkérte Benedeket, rajzolna előtte valamit. S figyelte az igen apró termetű embert — olyannyira alacsony, hogy még katonának sem vették be az első világháborúban —, amint

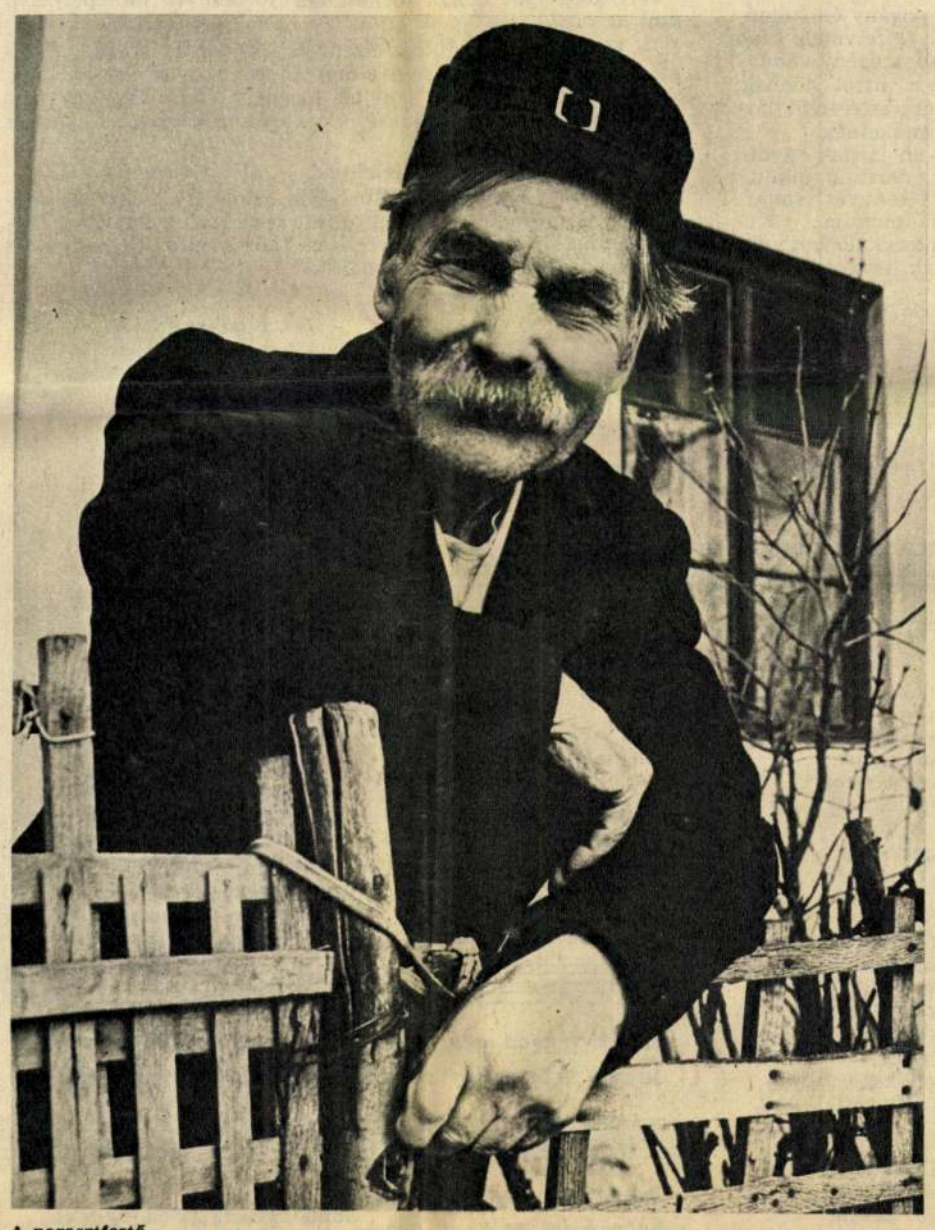

A parasztfestő

keze vonásai nyomán életre kel egy, a paraszti világból merített, jelenet naiv egyszerűsége.

Naivot írtunk, mert Benedek Péter a festőknek abba a táborába tartozik, amelyet naiv festőknek, naiv művészeknek nevez a művészettörténeti nyelv.

Miért naivok? Mert csináltság, utánzás, fondorlat, csavartság nélkül valók, s az életet, korukat és környezetüket valamely szent egyszerűséggel — ahogyan a víz folyik, a madár szól, a lepke száll — ábrázolják, mintha — naivan — nem vennék észre a harc, küzdelem, viaskodás, gonoszság állapotát, amely a földön jelen van szakadatlanul.

Móricz nézte az uszódi kőműves és ács fiának keze vonását, „műhelylégkörét", a módot, amint alkot, kileste, ki akarta lesni még a hőfokot is, amelyben teremt, s azt írta Benedek Péterről, hogy tele van érzéssel, aggodalommal. fájdalommal és bölcsességgel. Bölcsen és fájdalmasan alkot képeket. Rajzot, akvarellt, pasztellt, olajat.

Móricz cikket írt e nép, e paraszti nép tehetséges, nagy alkotásokra biztató hajtásáról, az országban parasztzseniként kezdték emlegetni Benedek Pétert, Budapesten, Bécsben nagy sikerű kiállítása volt, azután olyan csend lett körülötte, mint egy puskalövés után.

Ehhez hasonló csendben megyek végig a ceglédi Bajcsy-Zsilinszky úton, a város szélére, az Örkényi utcába, ahol kezdődik a határ, ahol már legel a birka, ahol szorgos fekete pulik szaladnak a nyáj után, s a pásztor olyan ázsiai egykedvűséggel áll nyája mellett, botjára támaszkodva, vállára dobott viharkabáttal, mintha a kép nem mozdult volna száz, ötszáz, talán ezer éve.

A „parasztzseni", Móricz bölcs és fájdalmas művésze, az uszódi ács fia lakik az utolsó házak egyikében.

A ház juttatott ház; ONCSA-háznak (Országos Nép- és Családvédelmi Alap, a régi társadalom egyik kísérlete) készült valamikor. Még nem fejezték be, még hátra volt a tetőfedés, mikor azok, akik a magyar szegényparasztság fölszabadításáért, a földosztásért küzdtek tollal valamikor, hírét vették, hogy a sokszor elfelejtett Benedek Péter, a parasztfestő él, Kalocsán lakik, nős, két lánya van s mindenkitől elfelejtve morzsolgatja napjait. Néha napszámba is jár.

Kiutalták, neki adták még 1949-ben a s maradt az ezerből egy — s a szobafalra mutat, ahol olajképet látok, az olajkép az ONCSA-házat ábrázolja, amelyet a felszabadulás után juttattak neki.

Képeiből vagyont nem gyűjtött, ahhoz már nem volt képessége. Volt, hogy éhesen árulta tiszta hitű, tiszta formavilágú, aprólékosan kidolgozott alkotásait kisvárosokban.

Minden képe elvándorolt tőle. Egy maradt csupán.

Volt idő, mikor végre képes volt előteremteni egy házra valót. Családi otthont épített Uszódon, Duna menti szülőfalujában, de a kis lakot a nagy Duna mentében, elvitte egy ár.

Azután — minden, ami jön, megkésve jön — jött, már a felszabadulás után, a megbecsülés. Házat juttattak neki. A népművészet mestere címet adományoztak Benedek Péternek. Bemutatták a televízióban. Festményei, amelyeket gyűjtőktől kértek kölcsön, nagy sikert arattak a naiv festők pozsonyi tárlatán. A Művészeti Alap nyugdíjban részesíti, s külön havi juttatást kap, mint A népművészet mestere. Nemrég külön kiállítást rendeztek vásznaiból Uszódon, a szülőfalujában.

S most, mire beért, s fölért a pálya csúcsára, a gond nélkül élhetne már, s megbecsülés is, hírnév is venné körül — most már késő van, minden késő. Már rosszul lát, már nagyon beteges, már nem fest, nem festhet.

Ül a csendben, a háromablakos házban, s olvas, ha tud, nagyítóval. Miket? A Borsos Miklós szobrászunkról szóló könyvet. Az újságokat. Hogy milyen a világ sora, s benne Magyarországé. Meg hogy mi történik a megyében, mert a megyei napilap a kedvelt olvasmánya. S néha előveszi, mit írt róla Móricz.

A két utolsó képe története még ehhez a híradáshoz tartozik.

Múlt évben Uszódon járt, ahol szobafestők dolgoztak a „sógorék" házában, meséli. Azok kérték meg őt, festene nekik egy igazi képet. Megtette kérésüket. Egy lány megy a képen az uszódi utcán. Minden szép, tündéri, fölemelő körülötte. Mintegy a boldogságot festette meg a lányban, a szülőfalujában. Ezzel búcsúzott Uszódtól.

Azután múlt nyáron, mikor még a világ nem mozgott annyira szemei előtt, egy ceglédi asszony megkérte, festene neki egy falusi lakodalmas képet, de úgy, hogy Benedek Péter is látható lenne a vásznon.

Képzeletből, mint emlékképet, megfestette. S a násznagy mellé odaültette önmagát. Ezzel az önarcképpel búcsúzott szinte, a pályától. E képért 1500 forintot kapott, „a legtöbbet, beszéli el, amelyet egy festménnyel keresett".

A tornácon fölfedezem Jankó János egyik nyomatát. Jankót, mondja, igen kedvelte. Mármint a képei után. Előveszek egy tízforintost, s mutatom, azon is — Dunai táj — Jankó egykori képe van. Nézi a tízforintost, forgatja, keresné a Jankó-képet, de visszaadva a pénzt, azt mondja:

— Nem lelem.

S szemét törölgeti, mert szeme, a kis erecske megpattanása miatt, folytonosan könnyezik. Benedek Péter már csak sírni tud.

Ruffy Péter

Házőrzők

(Novotta Ferenc felvételei)

Itthon-Otthon

JÁTSSZUNK NÉPI JÁTÉKOT!

Regösének „Szent István királyunk"-ról

Ezer éve született az első magyar király. A nevét — szinte csodálatos módon — máig emlegeti néhány dunántúli parasztfalu regöséneke.

A regösének kitalálói valószínűleg azok a pogány énekmondók és varázslók voltak, akiket a kereszténység felvétele után kiűzött a falvakból a királyi parancs. Bujdosó, szegény vándoroknak tüntetik föl magukat, akik messzi útról jönnek, „nyomják" a havat... Karácsonytól farsangig esténként járnak házról házra, és jóízű jókívánságokat énekelnek.

A regösök mindig csapatot alkotnak, 4—6-an járnak együtt. Felöltik a szőrével kifelé fordított bundát, derekán átkötik madzaggal, a bundasapkát, és a lábszárukra rongyot csavarnak, néha fakérget kötnek, ahogyan a nóta mondja... Kezükben a vaslánccal, csörgőkkel díszített „muzsikáló bot", ősi varázslószerszám csörög, valahányszor lépnek, táncolnak, bökődik véle a földet ütemesen. Egyikük vállán tarisznya van, abba gyűjtik az ajándékot, gyümölcsöt és egyebet.

A regöscsapat belép, megáll egy sorban, és ünnepélyesen szól az első regös:

— Megjöttek, megjöttek Szent István király szegény szolgái. A hosszú havas úton elfagyott kinek keze, kinek lába. A maguk ajándékából akarjuk meggyógyítani. Egy-két szép regösnótánk van. Mondjuk-e, vagy nyomjuk (tovább a havas utat)?...

A hallgatók jó szívvel felelnek: — Mondjátok!

„Muzsikáló bot"-jaikkal ütemesen böködik a földet, és énekelnek. A csillagtól csillagig jelzett részeket ugyanarra a dallamra mondják. Ez ad a regöséneknek régies, egyhangú, és mégis különlegesen szép zengést.

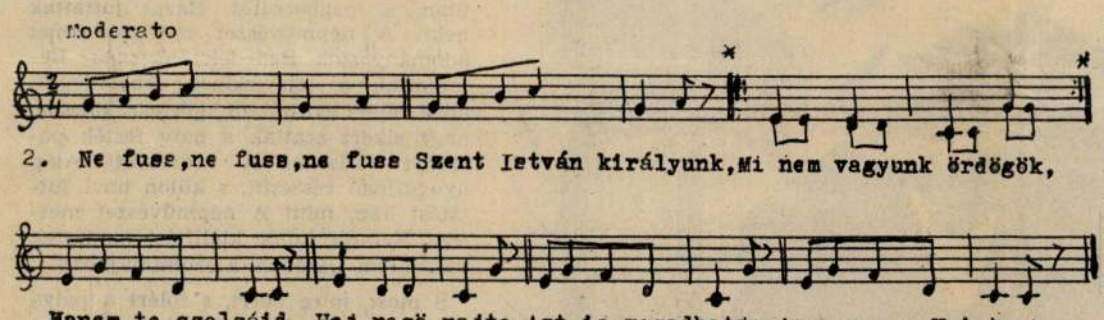

1.

**Hársfakéreg nadrágunk,*
Nyírfakéreg bocskorunk,
*Ha szabad, becsoszogunk!**

2.

Haj, regö, rajta,
Azt is megadhatja,
Az a nagy Úristen!

3.

Adjon az Úristen
Ennek a gazdának
**Négy szép ökröt,*
Két kis bérest,
Csergős-bergős szekeret,
*Arany ösztökenyelet,**
Arany ostornyelet.
Haj regö, rajta,
Azt is megadhatja
Az a nagy Úristen.

4.

Adjon az Úristen
Ennek a gazdának
**Négy szép tehenet,*
Túrót, vajat eleget,
*Hadd süssenek rétest**
Szegény regölöknek.
Haj, regö, rajta,
Azt is megadhatja
Az a nagy Úristen!

5.

Adjon az Úristen
Ennek a gazdának
**Ezer aranyat,*
*Fele a gazdáé,**
Fele a regölöké!
Haj, regö, rajta,
Azt is megadhatja
Az a nagy Úristen!

6.

Adjon az Úristen
Ennek a gazdának
**Száz szekér szénát,*
*Száz szekér szalmát,**
Elegendő marhát.
Haj, regö, rajta,
Azt is megadhatja
Az a nagy Úristen!

7.

Adjon az Úristen
Ennek a gazdának
**Két kis ólat,*
Száz kis malacot,
*Az egyikből kifussanak,**
A másikba befussanak.
Haj, regö, rajta,
Azt is megadhatja
Az a nagy Úristen!

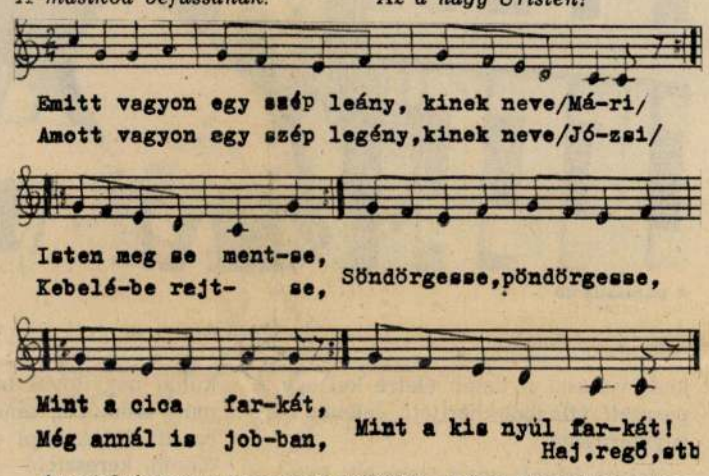

8.

Adjon az Úristen
Ennek a gazdának
**Száz kereszt búzát,*
Kétszáz kereszt árpát,
*Fele a gazdáé,**
Fele regölöké.
Haj, regö, rajta,
Azt is megadhatja
Az a nagy Úristen!

9.

Adjon az Úristen
Ennek a gazdának
**Csergős-bergős szekeret,*
Szekér mellé kereket,
Kerék mellé vasszeget,
Vasszeg mellé faszeget,
*Hadd vigye továbbra**
Szegény regölöket!
Haj, regö, rajta,
Azt is megadhatja
Az a nagy Úristen!

Az utolsó verset annyiszor ismétlik, ahány eladó leány van jelen. Mindegyiknek regölnek egy-egy hozzáillő legényt. De akit meg akarnak tréfálni, annak valamiféle öreg legényt, vagy a falu bolondját regölik. Kisfaludy Sándor költő szerint Zala és Veszprém megyében fiatal korukban, az 1800-as években még ők is hittek a regösök varázserejében, hogy akiket egymással „összeregölnek", azokból egy éven belül házaspár lesz. Szívesen várták őket a fonóházban, nemcsak karácsonykor, de még farsangidőben is.

Távozáskor a regösök elköszönnek: Jó estét! Isten velük!...

A regöséneket a Zala megyei Nagyrécse községben 1898 karácsonyán énekelte Gerencsér János, fonográfra vette dr. Sebestyén Gyula. Ebből a regösénekből szerkesztettük Morvay Péterrel 1939-ben a magyar cserkészek regösindulóját. Éveken át sok-sok kis faluban énekelték a regöscserkészek az esti tábortűz mellett...

Volly István

Jegyzet. „Hosszú, mint a regösének" — mondja a magyar szólásmondás. Valójában 2—3 perc. Néhány vers kihagyásával is előadható.

Zala megyei garabonci regösök, 1898.

Kürthy Hanna rajza.

Bátor kutya

ÖLBEY IRÉN VERSE

Süt a nap, és a kis Anna
kutyuskáját sétáltatja.
A kis kutya neve Bátor,
s benne nagy bátorság lángol.
Ni, amott egy cica szalad,
s Bátor rá oly bátran ugat.
Rávakkant a verebekre,
s verekedni lenne kedve.
De ott jön egy nagy komondor,
s Bátor kutya arra gondol:
„Ha ez az eb nekem támad,
megcibálja az irhámat,
pedig Annus megkefélte.
Jaj, itt van a világ vége"
S a pórázt is elszakítja,
s eszét vesztve és vonítva
Bátor kutya fut szaladva,
alig éri utól Anna.

Rejtvény, gyermekeknek!

VÁROSJÁTÉK

B	S	O	B	E
L	U	G	E	Z
E	A	T	Z	K
D	N	A	S	P
J	D	A	O	S

Induljatok el a bal felső sarokban álló B betűből és lóugrásban olvassátok össze a betűket. Ha helyes útvonalon haladtok végig, négy magyar város nevét kapjátok megfejtésül. Melyik ez a négy város?

Megfejtés: Baja, Szeged, Szolnok, Budapest.

Egy divatbemutató képei

A tavaszi divatbemutatók során a Kézműipari Vállalat a városligeti Gundel Étteremben mutatta be tavaszi-nyári nagy kollekcióját.

A bemutató valóban különleges volt. A manekenek finom megoldású élőképekben mutatták be a divat újdonságait. A tavaszi divatszínek szerint az élőképeket lila, sárga, barna, sötétkék stb. jelenetnek nevezték el.

A fehérrel borított parányi színpadon fekete-fehér nagy kockákat helyezett el a koreográfus. A kockákon, illetve előttük vagy mögöttük helyezkedtek el az élőképek figurái. Két jelenetet, a lilát és a sárgát fényképeztük le. A lila modern, a sárga romantikus.

Nézzük tehát először az első képen a lila jelenetet. Anikó kozákos hatású pantallós együttest mutat be, amely mellényt, hófehér blúzt és fehér tollsapkát viselt. A mellényt lila rojtöv díszíti.

A középső maneken, Dóri rövid ujjú, lila könnyű szövet kosztümruhában. A ruhát fehér alapon lila kockás kosztümkabátka egészíti ki, lila gallérborítással és övbeállítással. A modell nagy tapsot kapott.

S végül, a lila jelenet harmadik szereplője Gyöngyi, kétsorosan gombolt sötétlila tavaszi kabátot viselt, amelyet halványabb lila bordáskötésű beállítással díszített a tervező Weingruber Éva.

A második képen a sárga jelenet. Beillene akár egy Csehov színműbe is. A manekenek Csehov romantikus nőalakjainak pózában helyezkedtek el a dobogón. A modellek, amelyeket viselnek sorrendben — balról jobbra — a következők: Gyöngyi sárga vászonkosztümöt visel. A darázsolással díszített kabátka seszlis. Az a régi divat úgy látszik ismét feltámad. A sárga fodros napernyő jól illik a modellhez. Dóri kétsorosan gombolt nyári maxikabátja citromsárga shantungból készült. Bea sárga shantung, bolerós maxiszoknyás esti öltözékét finom rátét csipke díszíti. Mellette Ica ül, sárga-barna törökös mintás tisztaselyem, a felsőrésszel egybeszabott pantallót visel, sárga maxi mellénnyel. És végezetül a legkisebb „nővér" magyaros hímzéssel díszített sárga délutáni ruhában, napernyővel.

(Komlós Lili felvételei) **(f. b.)**

Összekötő szőnyeg

Mérete: 80×120 cm.

Hozzávalók: 130 cm kongré, 175 deka világosdrapp, 50 deka rézvörös szőnyegfonal, 2×10 cm műanyaglap, tompa hímzőtű, olló.

Az ábrán bemutatott technikával dolgozunk: rögzítjük a fonalat, áthajtjuk a lapocskán, ismét rögzítjük, ha végigértünk a lapocskán, ollóval elvágjuk a hurkokat.

Színmagyarázat: üres kocka = világosdrapp, tömött kocka = rézvörös.

Receptek

KASZÁSLEVES (füstölt húsból). Hozzávalók: 25 deka csülök vagy más csontos rész, hagyma, fokhagyma, 1 tojássárga, 1 kanál tejföl, 2 deka liszt, ecet, só, bors. — A jól megtisztított és kiáztatott füstölt húst nagyobb darabokra vágva teljesen puhára főzzük. Közben belefőzük egy egészben hagyott hagymát, 2 cikk fokhagymát, amit a végén kidobunk belőle. A liszttel és tejföllel, víz hozzáadásával habarást készítünk, azzal a levest felfőzzük, ecettel ízesítjük és egy tojássárgát, kevés levessel elkavarva, hozzáöntünk. Ízlés szerint, a habaráshoz piros paprikát is adhatunk. Pirított zsemlekockával tálaljuk. Hús nélkül is készülhet, csak a füstölt hús levének felhasználásával. A hús levét hagymával, fokhagymával egy fél óráig főzzük, utána behabarjuk, ecettel ízesítjük, tojássárgájával sűrítjük, esetleg személyenként 1—1 bevert tojást főzünk a levesbe. Pirított zsemlekockákra tálaljuk. Mindkét formában ízesíthetjük néhány szál tárkonylevéllel.

KELGÖNGYÖLEG. Hozzávalók: ½ kiló levesben főtt marhahús, 6 deka zsír vagy olaj, 2 tojás, 1 zsemle, 1 kilós fej kelkáposzta, 2½ deci tejföl, 3 kanál morzsa, hagyma, só, bors. — A főtt húst szeletekre vágjuk és 4 deka hagymás zsíron átpároljuk, kétszer ledaráljuk. Hozzáadjuk a tojások sárgáját, a tejben áztatott zsemlét, törött borsot és 1 kanál tejfölt. Mindezt jól elkeverjük, a 2 tojás felvert habjával elvegyítjük. A kelkáposzta leveleit szétszedjük, forró sós vízben félig megfőzzük, a vastag ereket kivágjuk belőle. Egy szalvétát négyszög alakban megzsírozunk és ráhelyezzük a kelkáposztaleveleket. A töltelékkel vékonyan felcsavarjuk, a szalvéta két végét és közepét összekötjük. Forró vízbe téve ¾ óráig főzzük. A szalvétából kivéve, hosszúkás tálra helyezzük, szeletekre felvágjuk, pirított morzsával meghintjük és tejföllel meglocsoljuk. Adhatunk hozzá tormamártást is.

HABTEKERCS. Hozzávalók: 8—10 darabhoz: 10 deka vajból vagy margarinból és 10 deka lisztből készült vajas tészta. Töltelék: 2 deci tejszínből felvert hab, 5 deka cukor. — A vajas tésztát 2 mm vékonyságúra kinyújtjuk úgy, hogy a tészta egyik oldala 60 cm széles legyen. Most 2 cm széles és 60 cm hosszú csíkokra vágjuk, és habtekercs formára felcsavarjuk úgy, hogy a csíkok ½ cm szélesen fedjék egymást. Úgy helyezzük a sütőlemezre, hogy a végek alulra kerüljenek. Egész tojással megkenjük és forró sütőben sütjük. Még melegen, óvatosan lehúzzuk a formákról úgy, hogy tenyerünkkel átfogjuk a tekercset, és másik kezünkkel a formát gyengén megcsavarjuk, és a tésztából kihúzzuk. Ha kihűlnek a tekercsek, tejszínhabbal — nyomózsák segítségével — mindkét oldalán megtöltjük.

A tejszínhabot tojáshabbal is helyettesíthetjük.

HIDEG KÁVÉ (MAZAGRAN). Egy pohárban összekeverünk ⅓ rész jégkockát, ⅓ rész erős, édesített feketekávét, ⅓ rész szódavizet. Szalmaszállal tálaljuk. Kiváló üdítő ital.

1971 MAR 2

1021

A VÁROS JEGYZŐJE

Valamikor — nem is olyan régen — irodalmi hagyománynak számított elkallódott, félben maradt embernek megrajzolni a vidéki hírlapírót, akinek lyukasabb volt a könyöke a legszegényebb városi díjnokénál, s akinek az élete azon a cérnaszálon függött, amelyet egy lapkiadásra vállalkozó nyomdász jó- vagy rosszindulatának szálaiból fonogattak. Amikor Cegléden valaki fölemlítette, hogy a város múltjával és jelenével foglalkozó ceglédi helytörténészek sorában foglal helyet *Szomorú* István „volt" lapszerkesztő, jelenleg a városi tanács munkatársa, a sorok írója, aki pályafutását maga is lyukas könyökű vidéki hírlapíróként kezdte, úgy képzelte, hogy a ceglédi szószólók a „volt" lapszerkesztő írói álnevét említették fel. Mert a régi vidéki városokban a tollforgató emberek szokása volt szemérmes írói álnevek mögé rejtőzni, s effajta álnevekkel álcázni az írói zsengék szerzőjét, akinek írói becsvágyát a városi polgár csak megmosolyogta.

A találkozón javakorabeli, szépen öltözött férfiú jelent meg, akinek arcán, mosolyán, hanghordozásán nyoma sem volt a névadó szomorúságnak, s aki mégis így mutatkozott be:

— Szomorú István vagyok.

— Ez tehát a valódi neve? — kérdezte a sorok írója, s nem kis csodálkozással hallgatta, hogy a Szomorú nemzetség majdnem háromszáz éve honos Cegléden. Még Mária Terézia korában jegyezték be az első anyakönyvek egyikébe Szomorú Erzsébet születését, akinek azonban sem apját, sem anyját nem tünteti fel az anyakönyv. (Talán azért kapta a Szomorú családnevet.)

Szomorú István, hajdani pályatársunk tanító szeretett volna lenni, a szülei azonban jogásznak adták, s mint „mezei jogász" — aki csak a vizsgák alkalmával látogat el az egyetemi városba — jogvégzettséget szerzett, s jegyzőnek állt Cegléd város szolgálatába. Ma a ceglédi városi tanács munkatársa, jelenleg a revizori csoportban.

— Hogyan lett a város jegyzőjéből lapszerkesztő? — kérdezte a sorok írója, aki maga is dolgozott egy redakcióban irodalmi hajlandóságú városi jegyzővel, a nagy tehetségű Vidovich Ernővel, aki Szeptember álnéven írogatta elbeszéléseit a fehérvári lapokban.

— Úgy lesz, hogy az ember nemcsak a városházi íróasztal mellett akarja szolgálni fatornyos házáját, hanem egy másik, szabadabb íróasztal mellett is. Én tehát megalapítottam a harmincas években a Ceglédi Hírlapot, amely 8—10 oldalon, 11 ezer példányban jelent meg. Társadalmi hetilap volt. Meg kell mondanom, hogy nem voltam úttörő ezen a téren, mert Ceglédnek mindig eleven sajtója volt. Némely időben egyszerre öt helyi újság jelent meg Kossuth városában.

Minden bizonnyal ez a gazdagon burjánzó helyi sajtó adta az ötletet a város jegyzőjének, hogy kezdje összegyűjteni a hajdan volt ceglédi újságokat. Évtizedekre szóló vállalkozásnak bizonyult ez a gyűjtőmunka, s az lett az eredménye, hogy Szomorú István 120 kötetben, százhúsz hiánytalan évfolyamban összegyűjtötte az összes ceglédi lapokat az 1878 karácsonyán először megjelent Ceglédtől kezdve a mai Pest megyei Hírlap ceglédi anyaggal „mutált" lapjaiig.

— Vajon ki szerkesztette az 1878-ban megjelent Cegléd című lapot? — kérdezi a sorok írója, miközben följegyzi, hogy ezt a páratlan újsággyűjteményt az Országos Széchényi Könyvtár védett gyűjteménnyé nyilvánította.

— A lapot Forgács Endre református lelkész alapította, s a lap több mint negyven évig élt, még hírt adott az 1919-es forradalomról, majd a húszas évek elején megszűnt. A sűrűn és nagy példányszámban megjelenő ceglédi lapokat két neves ceglédi nyomdász támogatta. Forgács Endre lapját egy Tirolból származó német-olasz nyomdász adta ki, az én lapomat — jóval később — a Sárik nyomda, amelyben az első vidéki rotációs gépet felszerelték. Úgy tetszik, a ceglédi nyomdászok hazafias kötelességüknek tartották a lapok megjelentetését és támogatását, mert a ma 12 ezer családot számláló városban nem lehetett nagy üzlet minden újság kiadása.

— Miről írtak a ceglédi lapok, miképpen őrzi a város történetét az a százhúsz kötet sárguló újságlap, amelyet a víg kedélyű Szomorú István összegyűjtött? — kérdezte tovább a sorok írója a könyvállvány előtt, amelyen — Szomorú Istvánné hiteles mérése szerint — huszonhét méter széles újságtenger terül el.

— Mindenről írtak, ami Cegléden történt. Még Forgács Endre lapja, a Cegléd foglalkozott a híres templomszék perrel. A már felépült ceglédi református templom belső berendezése nem készült el egy időben az épülettel, hiszen az is túlságosan igénybe vette a város és a hívek anyagi erejét, ezért

Szomorú István, a város jegyzője

mindenki hazulról hozott magának széket, padot a templomba. Megesett, hogy a templomi széket más elfoglalta, sorából kiemelte és hátrább tette, ami a nyakas ceglédi magyarokból éktelen haragot váltott ki, s olyannyira eluralkodtak a templomban a hangos veszekedések, károgások, hogy a presbitérium perbe fogta a rendbontókat, s a gyülekezet színe előtt bocsánatkérésre kötelezte.

Cegléd homokon épült város, a homok meghódítása árán lett gazdag szőlő- és gyümölcstermesztő, később jeles állattenyésztő város. Ez a homokhódítás jobbára a múlt században történt, bár Szomorú István gyűjtésének tanúsága szerint az Öregszőlő elnevezésű telepítés már 800 évvel ezelőtt szőlőtermő terület volt.

— Ki indította meg a nagy homokhadjáratot? — kérdezte a sorok írója, aki már maga is nem egy ízben kutatott a ceglédi homok hódítóinak nyoma után.

— Ungvári László és Végh Sándor. Ungvári László négy elemit végzett parasztember volt, aki nemcsak maga törte a homokot, de oly magas fokon képezte magát, hogy az ismeretterjesztő cikkek százait írta a homok megműveléséről, tehát valóságos propagandistája volt a ceglédi szőlő- és gyümölcskultúrának, halála után pedig krőzusi alapítványt hagyott a Magyar Tudományos Akadémiára. Hasonló tevékenységet fejtett ki Végh Sándor. Az ő útmutatásuk után és tapasztalataik alapján a csemői részen négyezer hold sívó homokot változtatott gazdag gyümölcsöskertté és szőlővé a kisemberek buzgalma. Ezek a törpe- és kisbirtokosok néhány év alatt kis paradicsomokat varázsoltak a szél fútta homokbuckák helyére, azután a kertet bérbe adták és csoportokban elmentek más területekre, tovább folytatni a munkát. Így ma is élnek Somogyban, Bácsban s más megyékben zárt ceglédi csoportok, amelyek bár emberöltővel előbb elszakadtak a várostól, tartják a lelki kapcsolatot. A nagytemplomban van egy harang, amelyet Ceglédről elszármazott magyarok öntettek azzal a címerszöveggel, hogy az otthonmaradottak mindannyiszor gondoljanak az idegenbe szakadt ceglédiekre, valahányszor a harangot megkondítják a toronyban...

A cikkíró már jól ismeri a ceglédi homokon kivirult tanyavilágot, borozgatott hűvös pincékben öreg homokhódítókkal, és beszélgetett homokháti tanyákon egészen modern gondolkodású, fiatal mezőgazdákkal, akik Ungvári László és Végh Sándor örökét folytatják. Most azt szeretné megtudni a város jegyzőjétől, a ceglédi sajtó híres gyűjtőjétől, hogyan élnek a homokhódítók utódai manapság?

— A meghódított kis homokdarabkákkal termelőszövetkezetekbe tömörültek. Az én atyafiságom csaknem kivétel nélkül a Vörös Csillag Termelőszövetkezetben dolgozik, amely csak földdel foglalkozik. Állattenyésztés és növénytermesztés egyaránt olyan jól megy náluk, hogy a megye legjobbjai közé tartoznak. Elég, ha annyit mondok: nincs köztük szegény ember.

S mivel Szomorú István nemcsak a városi história jegyzője, de „volt" hírlapíró is, nem mulasztja el, hogy ékesszóló példát ne illesszen az elbeszélés végére, mint a homokhódítók mai sorsának hiteles igazolását.

Egy ceglédi városi tisztviselő nyugalomba vonult, s úgy döntött, Pestre költözik a gyerekeihez. Szép háza van Cegléden, nagy kerttel, közművekkel. Meghirdette a ház eladását azzal, hogy a vételár négyszázezer forint. Voltak is érdeklődők szép számmal, de érdemleges alkuvásra nem került sor, mert nagy pénz a négyszázezer forint. Végül is jött egy kis termetű ember, állatgondozó a Vörös Csillag Termelőszövetkezetben. Biciklivel jött, viseltes munkaruhában, ahogy az istállóban a munkáját bevégezte. Megnézte a házat pincétől padlásig, megkérdezte a vételárat, kicsit gondolkodott, azután kezét nyújtotta az eladó gazdának:

— Háromszázötvenezret adok érte készpénzben. Írhatjuk a szerződést?

Baróti Géza

A ceglédi „kenyérfa"

Magyar KIS

CEGLÉ

A TANYA I

Dűlőutakon haladunk, szőlők, gyümölcsöskertek között.

Kutya kering a tanyaudvar tágas térségében, ugatása végigmorajlik a homok fölött. Vaskapun zörgetünk, kallantyús kerítésajtót nyitunk meg, homályos ablakon kopogtatunk — sehol egy lélek. Az öreg kertész, aki miatt kijöttünk ide Ceglédről, talán a határt járja, talán a városba ment, nyomát sem leljük. Alacsony törzsű almafák veszik körül a házát, ágaik akár a széttárt ujjak, görbetten merednek az ég felé.

A gépkocsi kereke mély nyomot hagyott a homok bársonyán, látom, ahogy visszafelé megyünk. A dűlőút egynesen fut a végtelenbe, valahol a látóhatár alján enyészik el. Az égen madarak köröznek egyre följebb, míg elérik a fény suhanó nyilát.

Ember jön velünk szembe kerékpáron. A kormányra akasztva lapos demizson és aktatáska lóg, a csizmás lábak erős egykedvűséggel tapossák a pedált. Ahogy közeledünk egymáshoz, úgy tűnik elő az arc, a kucsma alól kitekintő nyugodt, szarkalábas szem, az orr alatt a sörtés bajusz, a pofacsont egy kicsit előugró piros foltjai.

A homoki úrvezetőnő

Kiszállok a kocsiból, illendőképpen köszöntöm a kucsmás magyart.

— Az öreg kertészt keresik, ugye? — kérdezi. — De ahogy elnézem, csak a kutya van otthon.

— Csak az — mondom.

Szívélyesen tekint ránk, a szemében valami ravaszkás, jóindulatú derű bujkál.

— Miért keresik?

— Beszélni akartunk vele, milyen az élet a tanyán.

— Tudják mit? Másfél kilométernyire van innen a tanyám. Odaérünk egy szempillantás alatt. Jöjjenek velem. Amire kíváncsiak, azt én is elmondhatom.

A demizsont meg az aktatáskát a kocsi ülésére teszi. A kerékpár előttünk halad a dűlőúton, aztán jobbra tér, utána fordulunk mi is.

Rendezett szőlőültetvények között vezet az út, négyszögletes tanyaudvarra torkollik, jobb kéz felé üveges tornácú ház, balra a gazdasági épületek, s túl azon körös-körül a homokos síkság, a kora tavaszi fényben ébredő földek.

Az udvaron személyautó áll. A fa alatt kutya pörög körbe. Az ember a falhoz támasztja a biciklit.

— Hatvan esztendeje, mióta megszülettem, tanyán élek — mondja. — Azért gondoltam, hogy felelni tudok arra, amire kíváncsiak. Meg ha már erre jártak, úgy véltem, ne kerüljék el a tanyámat. Ritka minálunk a vendég.

A tiszta szobában ülünk, viaszos vászonnal borított asztal mellett.

A gazda borért ment. Az asszony frissen szelt cipót tesz az asztalra, kifagyott disznósajtot, szalonnát, kolbászt. Közben restellkedik, szabadkozik: „Jaj, meg ne vessenek, nem vártam vendéget, csak ezt tudom adni..."

Jóindulat veszi körül, idegenek jóindulata: ezt nevezik vendégbarátságnak. Úgy teszik elébünk a kitűnő ételt, hogy silánysága miatt szabadkoznak. Nem tudjuk még egymás nevét sem. A gazdával véletlenül akadtunk össze a dűlőúton, s most mégis olyan szívélyességgel bánnak velünk, mintha esztendők óta nem látott barátok volnánk.

Az asszonyhoz fordulok:

— Engedelmet, még a gazda nevét sem tudjuk.

— Úri Kovács Ferenc. De az előnevünk az csak régről maradt.

Visszatér a pincéből Úri Kovács Ferenc. Szép fényű, tiszta bort tölt a poharakba, aztán így szól:

— Ne nehezteljenek rám, hogy ilyen morcos vagyok, de h itt tanyán magának van az ember.

— Dehogy is morcos — mondom. — Csak úgy árad a sze ből a jókedv.

— Nem morcos — mondja az asszony —, morcsos. Má ra gondol, hogy ilyen rendetlen. Így mondják ezt mife morcsos.

Ezt a kifejezést még sose hallottam, habár gyakorta m dultam falun.

a Kiss Ferenc-sztori

A jelentős személyiségekben, nagy tehetségű művészekben oly gazdag magyar színháztörténelem egyik legérdekesebb alakja Kiss Ferenc. Pályája a rakéta lendületével ívelt felfelé, sikert sikerre halmozott, a közönség és a sajtó kedvence volt, színigazgatók vetélkedtek érte, mindent elért, amit színész elérhetett.

Azután jött egy történelmi fordulat, az események kakasztrófális irányba terelték a nemzetet. Ezekben az években Kiss Ferenc, az ember, megingott. Minél magasabbra repítette művészi képessége és egy politikai áramlat, amely szekerébe fogta, annál mélyebbre zuhant a kiszolgáltatottak szemében. És utólag a saját szemében is, mint arról — egyelőre kiadatlan — önéletrajza tanúskodik. Az ország egyik legbefolyásosabb kulturális tényezője lett, utána — rab. Nyolc évi fegyházra ítélték, mint háborús bűnöst. Kiszabadult, visszakerült pályájára. Megint jött egy tragikus fordulat, 1956. Az ellenforradalom napjaiban Kiss Ferenc becsületes emberhez méltóan viselkedett. A nemzet megbocsátott neki, teljes rehabilitációja folyományaként megkapta a legmagasabb színészi kitüntetések egyikét: a Magyar Népköztársaság érdemes művésze lett. Tovább játszott, egészen nyugdíjaztatásáig, alkalmasint még azon túl is.

Ma, 1971-ben, 78 éves korában színpadi szerepet már nem vállal. Utoljára Kaposvárott lépett fel az Adáshiba című szatíra főszerepében. (Ezt a szerepet a budapesti bemutatón Páger Antal játszotta, Kiss Ferencnek nemcsak pályatársa, de sok tekintetben sorstársa is . . .)

Ma már csak itt-ott vállal egy-egy rádiószerepet. Sokat olvas, sokat ír. Erős, egészséges férfi ma is, bölcs, kiegyensúlyozott boldog családapa, feleségével és 16 éves gimnazista leányával él Budán, tetőteraszos lakásában, amely tele van egy kacskaringós művészpálya emlékeivel. Ezeket az emlékeket meg is írta; sok száz gépelt oldalra terjednek emlékiratai. Ezt a munkát hagyja örökül családjának. Címei, alcímei: „Mindenért fizetni kell! Őszinteség. Játék az élettel, valóság a színpadon. Életrajzi regény, írta Kiss Ferenc."

Írta és élte. Ez az élet olyan változatos, annyira romantikus, derűs, de tanulságos is, hogy valóban könyvbe kívánkozik. S tele van kitűnő megfigyelésekkel, korrajzértékű adatokkal, egy művészethez nagyon értő szakember megjegyzéseivel. Az alábbiakban, néhány folytatásra zsugorítva, megkísérlem elmondani mindazt, ami kedves Kiss Ferenc életéből. Sokat beszélgettem vele, erre támaszkodom írására. Ez a Kiss Ferenc-sztori tehát hozzá tartozik. Remélem, érdekelni fogja azokat, akik ismerték őt személyesen vagy színpadról, filmről, rádióból, őt és híresnél híresebb kortársait. S akik soha nem látták, nem hallották, azok megismernek az ő révén egy darab magyar színháztörténelmet.

*

Székesfehérvárott született 1893-ban. Édesapja fodrász volt, a tíz gyermeket felnevelő édesanya fehérneművarrással járult hozzá a családfenntartáshoz. Feri a testvérei közül legjobban Miklóst szerette, aki 11 évvel volt idősebb nála.

Azt mondja Feri:

— Külsőre nézve a családomban és voltam a legcsúnyább. Görbe lábam, tatáros arcom, tömzsi alakom volt.

Hat elemi után a reáliskolába került. Imádott fületlabdázni, távolugrani és sakkozni. Máig is szenvedélyes sakkjátékos. A színipályához fűződő vonzalma iskolai szavalásokkal kezdődött. Nagy keservesen lerakta a kereskedelmi érettségit, de közben megtanult majdnem száz verset. A család kétségbeesett, hogy Miklós után már a második fiú megy komédiásnak, de amikor egyik szavalása után a fehérvári püspök is azt mondta, hogy „Ferit aktornak kellene adni," belenyugodtak a változtathatatlanba.

1912 ősze: fel Pestre, pár koronával és egy kis ruháskosárral. A színiakadémiai felvételi bizottságban csupa nagy név: Sebestyén Károly, a kitűnő esztéta és kritikus, Újházy Ede, Csillag Teréz,

Nemzeti Színház: Liliomfi (1920)

Gál Gyula, Császár Imre. Az akadémia igazgatója Somló Sándor, a Nemzeti Színház volt igazgatója. Az Orsz. M. Kir. Színművészeti Akadémia a Rákóczi úton, az Uránia épületében működött. (A palota abban az évben épült fel, amelyben Kiss Ferenc született.)

Nemzeti Színház: Liliomfi (1920)

Kiss Ferenc ma

Az akadémia titkára Latabár Kálmán volt (a Fővárosi Operettszínházban most is játszó legifjabb Latabár Kálmán dédapja), Reszegi bácsi, az altiszt vezette be a jelölteket vizsgára. A tanári kar patkó alakú asztalnál ült. A falon Egressy Gábor portréja . . .

— Hány verset tanult? — kérdezte a jelölttől Somló Sándor.

Ocskay brigadéros (1923)

— Úgy nyolcvanat . . .

A bizottság csodálkozva nézett össze.

— No mondja el, amit legutoljára tanult.

Ez a vers Farkas Imre Rákóczi indulója volt. Az első versszak elmondása után az igazgató összenéz a tanárokkal. Elég!

A jelölt támolyogva ment ki. Kirúgtak . . .

Jó egy óra múlva megjelenik a titkár az előszobában. Felolvassa, kiket vettek fel az 1912/13-as évfolyamra. Abonyi Géza, Ághy Erzsi, Jávor Alfréd, Sebestyén Mihály, Kiss Gyula és — Kiss Ferenc.

Hát így kezdődött.

Kiss Ferenc elragadtatással emlékezik az akkori akadémia tanítási módszerére, légkörére. Aki akart, ott aztán tanulhatott. Csillag Teréz volt az egyik legkitűnőbb tanítómester. Három kedvence volt: Bajor Gizi, Mikovényi Attila és Kiss Feri. „Ígéretpalántáknak" hívta őket. Császár Imre tanította a versmondást. Valósággal lekottázta a költeményt, részletesen magyarázott minden sort, ragaszkodott az ő sajátos előadásmódjához. Megölte a növendékek egyéniségét. De azért nagy tekintélye volt az öregúrnak, aki még 70 éves korában is tanított. Gál Gyula abban a kitüntetésben részesítette Kiss Ferit, hogy magával vitte vidéki vendégszerepléseire. Így tehát Gál Gyula szülővárosa, Arad volt Kiss Ferenc első fellépéseinek színhelye.

Gáy kapitány Herczeg Ferenc A fekete lovas című drámájában (1919)

1914 májusa. Tóth Imre, a Nemzeti Színház akkori igazgatója közli Kiss Ferenccel, hogy ősztől a színház ösztöndíjas tagja lesz. Az akadémia elengedi neki a harmadik év elvégzését.

Kiss Feri hazautazik Fehérvárra a jó hírrel. Édesapja, aki legjobban ellenezte a színészi pályát, azt mondja neki könnyek között: „Bocsáss meg, fiam!"

És ősszel nem a Nemzeti Színházba vonult be Kiss Ferenc, hanem a Cs. és Kir. 69-ik gyalogezredhez. Kitört a háború. Harcok a Kárpátokban. Lábfagyás. Szabadság. Janovits Jenő, a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója szerződést ajánl neki, de nem mentik fel. 1917-ben a zászlósi rangig vitte, aranystráfot, csillagot kapott. Ezzel némi szabadság járt együtt. Fellépések Szatmáron, Miklós bátyjával együtt. Első találkozás nagy szerepekkel. És nem sokkal később Kiss Miklós meghasonlott magával, öngyilkos lett. 35 éves volt.

A háború befejeztével Kiss Ferenc jelentkezett a Nemzeti Színházban, ahová az azóta elhunyt Tóth Imre igazgató hívta. Ambrus Zoltán, az új igazgató nem ismerte Kisst, csak segédszínésznek vette volna fel. Előbb látni akarta színpadon. De ez a megoldás az önérzetes fiatalembernek nem felelt meg. Réti bácsi, korának híres színészügynöke révén Debrecenbe került. A debreceni hónapok alatt rengeteget játszott, néha csak négy-öt próbát kapott egy-egy új darab. Ez bizony gyakran vezetett lélektelen munkára. Szakmailag jól képzett prózai rendező alig akadt. Jellegzetes tünetei voltak ezek az akkori vidéki színészetnek, ezért is igyekezett minden valamire való színész Budapestre.

1919 márciusában Kiss Ferenc felbontotta debreceni szerződését, és lesz, ami lesz, felment Pestre.

(Folytatjuk)

Szánthó Dénes

A nóta vége című Zerkovitz-operett főszereplői a kiskapu előtt. Ülő sor balról: Simon Marcsa, Kabos Gyula, Forgách Manci (a gyerek), Honthy Hanna, Kiss Ferenc, Vigh Manci. Álló sor: Simándy karmester, Zerkovitz Béla, Lóránt Vilmos rendező, Sebestyén Mihály igazgató és Bús Fekete László, a szövegíró (1925)

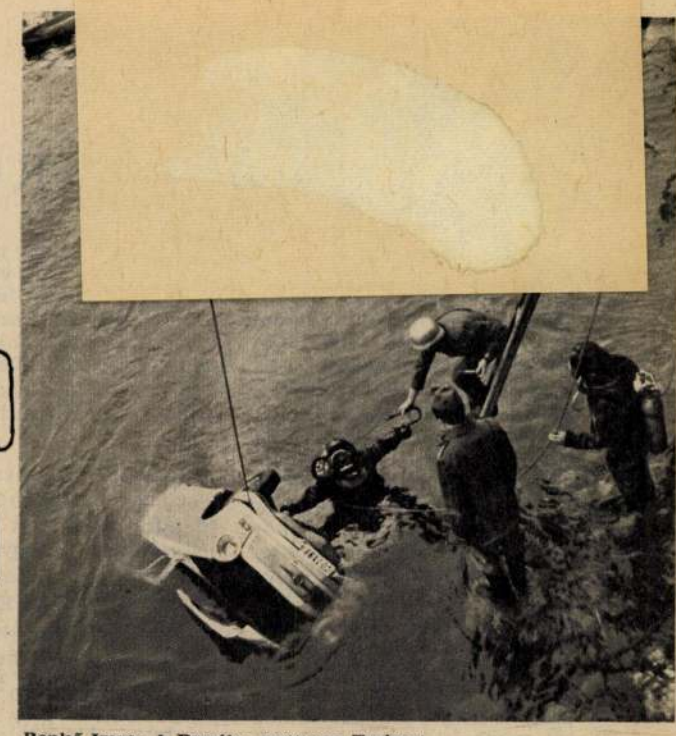

Benkő Imre: A Dunába esett egy Trabant

MTI FOTO 1970 Azév képei

A Magyar Távirati Iroda fotóriportereinek legjobb képeiből, a tavalyi termésből kiállítás nyílt meg Budapesten. A fotó krónikásainak művészi képei közül bemutatunk egy csokorra valót.

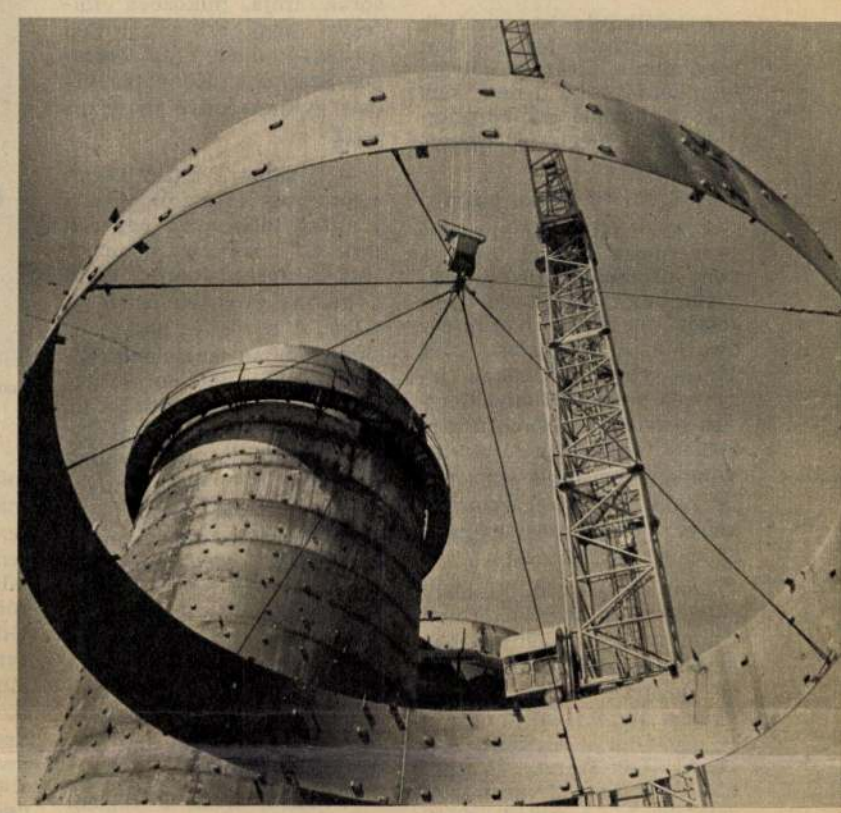

Jászai Csaba: Épül az ajkai timföldgyár

Balogh László: Hazafelé a búcsúból.

Jobbra: Petrovics László: Onyiscsenko Warendorfban

Bara István: A bika felökleli H. Matát.

Lent: Jászai Csaba: Reggeli

Benedek Péter

festő

M.D.K.

Ömarchép.
Kollóstyúk
Várahorö-
} repro

Bedő Rudolf: Benedek Péter
Művészet, 1964. április - 18 lap

Benedek Péter
festő

1925-ben Kállai Ernő a
magyar avantgarde-teoretikusa
a legigerekeseb formaderemtő kísér-
letek között emlekezik meg festésze-
téről.

Szabó Julia: Benedek Péter
művészet, 1969. december – 26 lap

Benedek Péter

festő –

Nő teknő mellett
Ömarchip, 1928 } repro

Szabó Julia: Benedek Péter
Művészet, 1969. december – 26 lap

Benedek Péter
festő

A 80 éves Benedek Péter a 20. századi festészet friss szinét képviseli. Felfedezése a tiros, évek vízcsöny léglösébe tartozik.

Szabó Julia: Benedek Péter
Művészet, 1969. december – 26 lap.

Benedek Péter
festő

Felfederése a tíres években volt, ziehor
is vasmunkás volt egy pesti gyárban.
Gyermekkori rajzait, bisóbbi rajz szerwedé-
lyét felfedertér és munkára butatták.

Szabó Julia: Benedek Péter . . .
Művészet, 1969. december – 26 lap.

Benedek Péter
festő-

A naiv művészet kritérumainak szabály zata a 20. as évek elején még nem volt beszén, a falusi témakör lehetett fontos követelmény számára.

Szabó Julia: Benedek Péter
Művészet, 1969. december – 26 lap

Benedek Péter
festő.

Legjelentősebb alkotásai, első művészi korszakában születtek 1919-1929 között. Főművei sorát „Önarchipe" nyitja meg.

Szabó Julia: Benedek Péter
Művészet, 1969. december – 26 lap.

Benedek Péter
festő

A népművészet főszínei közül csak a fekete dominál Benedek Péter kompozícióban. A vörös és kék a szürkéhez hasonló-an-tört árnyalataiban jelentkeik.

Szabó Julia: Benedek Péter
művészet, 1969. december – 26 lap.

Benedek Péter

festő

„Ő warchép"-e ~~[illegible]~~, terrazával és vízfestékkel készült kismeretű ónport-ré a magyar rajzművészet monumentális törekvései hőtött és megállja a helyet.

Szabó Julia: Benedek Péter

művészet, 1969. december – 26 lap.

Benedek Péter
festő

Szigorú kemény stílusának jelentős emlékei a „Nő a lekvő mellett" című vízfestmény. A mű a Fernachter gyűjteményben van

Szabó Julia: Benedek Péter . . .
Művészet, 1969. december – 26 lap.

Benedek Péter
festő.

Mezei munkásokat ábrázoló rajzain
az alakok egybeolvadnak a tájjal.
Gelekvésik azonosulnak a föld és
a növények termést hozó funkcióival.

Szabó Julia: Benedek Péter . . .
Művészet, 1969. december – 26 lap.

Benedek Péter
festő

A falu jelentősebb eseményeit jelentéi meg képein: a lakodalmat, mulatságot, vasárnapi templomozást stb. 1930-ból való a „Templombelső" olajfestménye.

Szabó Julia: Benedek Péter . . .
Művészet, 1969. december – 26 lap.

Benedek Péter
festő -

„Várakozó lányának" díszteleu
„Csendes lérájat Móricz Zsigmond
is megünnepelte. A kép ma már
reprodukcióban is meretes.

Szabó Julia: Benedek Péter . . .
Művészet, 1969. december - 26 lap.

Diákjogok

Mi sem természetesebb, mint az, hogy a diáknak jogai is vannak, nemcsak kötelességei; hogy ezeknek a jogoknak összhangban kell lenniük többek között az *Emberi jogok egyetemes nyilatkozatával* vagy *a gyermek jogairól szóló egyezménnyel*, amelyet az ENSZ közgyűlése 1989 novemberében fogadott el, és amelyhez Magyarország 1990 márciusában csatlakozott. Azaz csak hisszük, hogy természetes, mert a valóságban még nagyon messze vagyunk attól, hogy általános érvényűnek tekintsük ezt a megállapítást. Amíg a diákjog csak írott malaszt, amíg minden felnőtt: szülő vagy tanár nem tartja tiszteletben ezeket a jogokat, addig sok mindent bajosan lehet elvárni a fiatalabb nemzedéktől. És hogy ez milyen összetett feladatot ró az idősebbekre, mennyi tapintatot, bölcsességet követel tőlük, azt mindenki a saját bőrén tapasztalhatja, akinek a közvetlen környezetében kisebb vagy nagyobb gyerekek élnek. Mielőtt bárki fölhördülne, hogy nem kell a jogaikat emlegetni, mert a nagy szabadság csak kárukra lehet, merthogy nem is tudhatják mindig, mi szolgál a javukra, tisztázzuk: nem is kell mindig mindent tudniuk. A felnőtteknek helyettük, értük is kell gondolkodniuk felelősséggel, széles körben meghatározva a jogaikat és persze a kötelességeiket is. Hogy a kettő kényes egyensúlyát ki, miként tudja megteremteni, azon az egész társadalom jövője múlik.

Az *Országos Diákunió* vasárnap fejezi be háromnapos konferenciáját Budapesten a diákjogokról. Pedagógusok, társadalomtudósok és politikusok próbálják meghatározni, mi kerüljön bele a diákjogi chartába. Reméljük, hogy a munka a fogalmazással nem ér véget.

(ferch)

Jó szóval oktasd...

A magyar nyelv értelmező szótára szerint a kioktat igének két jelentése van. Először: oktatva előkészít valakit valamire, valamiben járatossá tesz. Másodszor: fontoskodva, fölényes és bántó módon megleckéztet valakit. Micsoda különbség a két jelentés között! Az első a tudás, a jártasság évszázadok óta megbecsült és tiszteletet parancsoló átadása, a második e tudással, jártassággal való visszaélés, embertársaink megalázása. Vajon ki mondja meg, mikor melyik lép életbe? A jó tanár oktat, ezért áll a katedrára, hogy tudást közvetítsen, könnyebbé tegye az eligazodást a világ dolgaiban. Pedagógusi szenvedélye készteti arra, hogy ismereteit továbbadja, hogy olyan összefüggéseket világítson meg, amelyekre őt tanították vagy amelyekre hosszú évek töprengése, könyvtárnyi irodalom átböngészése után rájött. A jó tanár abban a reményben oktat, hogy munkája nyomán szellemi fölénye lassan elolvad, hogy a tanítványai előbb-utóbb együtt gondolkodó munkatársak lesznek. E pedagógus legfőbb ellenlábasa a szellemi restség, amelyet olykor gyors népszerűségre törő kollégája táplál. Az, aki leegyszerűsíti az átadandó tananyagot, nem akarja megosztani tudását. Egyenrangú félként fogadja el felkészületlen tanítványait, összekacsint velük: mintegy jelezve, a világ dolgai oly bonyolultak, hiába is erőlködnénk, hogy megértsük őket.

Az iskola valamennyiünknek alapélménye. Az idő távlatából felrémlő pedagógusarcok között ilyenek is, olyanok is vannak, de igazi hálával csak azokra gondolunk, akik sokat követeltek, nem hajszolták a népszerűséget, a gyors sikereket, akik hittek abban, hogy előbb-utóbb együtt gondolkodhatunk.

Most, hogy újabb átalakulás előtt áll a magyar iskolarendszer, a pedagógusképzést ismét végig kellene gondolni, milyen tanárpéldát állítunk a reflektorfénybe, milyen jelszavakat vetünk be. Könnyen a visszájukra fordulhatnak a pedagógusi ethoszt megkérdőjelező politikai szlogenek. Mi lesz, ha az egyre nehezebben kezelhető diáksereg fellázad: minket ne oktasson ki senki! Lesznek-e szép és komoly fiaink, amilyenekben József Attila reménykedett, akik nyitottak maradnak a jó szóval történő oktatásra?

(osztovits)

A Magyar Nemzet galériája

„Le akarom magát festeni – azt mondja –, nagyon jóállású feje van. Vasárnap lefestett. Fekete plajbásszal. Néztem, míg dolgozott. Mint egy szőlőmunkás, aki metszőkéssel megy végig a szálakon, s minden ágbogat megnéz, mindent letisztogat, ami fölösleges. Mint egy festőmunkás, akinek csodálatos lelki élete van az egyszerű külső alatt és nemes kultúrlelke. Tele érzéssel, aggodalommal, fájdalommal és bölcsességgel. S megszólalt előttem a nagy titok, hogy: a tehetség, az nem humbug! Nem. Az Isten adott valamit az embernek: egy kis fényt adott abból, amely őt betölti. Ez a kicsi fény, ha kigyullad, istenné teszi az embert" – írta róla Mór Jókai Zsigmond. Munkáit nézegetve az az érzésünk, hogy századok választanak el bennünket attól a világtól, melyben élt és alkotott. A mai, szétzüllesztett falusi közösségeket, haszontalanná tett értékeket ismerve, festményeinek világa idillinek tűnik. Pedig ez csak visszafogott színkultúrájának, ízlésének, stílusának következménye. Benedek Péter, a választott útját járó, magát önképzéssel művelő napszámos, aki 1928-ban egymaga könnyedén betöltötte a Nemzeti Szalon falait, festményeivel (akkor még volt ilyen intézmény fővárosunkban), tíz esztendeje hunyt el Cegléden.

Két tasak levespor

Egy mostanában sokat használt fogalomtól viszolygok: ez a *megélhetési bűnözés*. Lehet, hogy ismerték régebben is, de nem beszéltek annyit róla. Ezt a bűnözési ágazatot az jellemzi, hogy az elkövető nem haszonra tör, csak a mindennapi kenyeret – ami nem adatott meg neki – tulajdonítja el. Nagy óvatosan egy önkiszolgáló áruház polcáról, felbátorodva egy bevásárlókosár tetejéről vagy egy piaci standról.

Az ilyen lopást elnézzük. Elfordítjuk fejünket, ha az élelmiszer-áruházban a jobb napokat látott idős hölgy két tasak levesport süllyeszt a zsebébe. Megértjük, hogy „szégyell koldulni". Mentegetjük: mit tehet, ha nem kap munkát. Vagy „kicsi a nyugdíja". Az effajta bűnözés megjelölésében is benne van, hogy mentő körülménynek tekintik: úgymond a megélhetésért történt.

Az indíték azonban egy bűnügyi statisztikánál és kriminológiai elemzésnél többet követel. Többet annál, hogy csupán a rendőrség foglalkozzék vele. Mert a megélhetési bűnözés terjed. Hallottam megszorult szülőkről, akik gyerekeiket bevásárlási cédulával küldik az élelmiszer-áruházba, és útbaigazítják, hogy lehetőleg mit tegyenek a zsebbe és mit a kosárba. A beszerzők lelkére kötik, hogy a csokoládét hagyják békén, mert ha megcsípik őket, súlyosbító körülmény a Bounty, amely igazán nem tekinthető betevő falatnak. Nos, ezek a szülők nyilván tisztességes embereknek tartják magukat és megvetik a dickensi mintára szervezett, felnőttektől betanított és irányított gyermekzsebeseket. Azért tartják tisztességesnek magukat, mert nem haszonért nyúlnak a máséhoz, csak „visszavesznek", amit elvettek tőlük. Íme az öncsalással csillapított bűntudat.

Pedagógus ismerősöm mesélte tanítványáról, akinek az anyja „légy élelmes" jelszóval neveli fiát a megváltozott világra. Nem csomagol tízóráit, pénzt se ad rá. A gyereknek három választása van: vagy az üzletben emel el két kiflit, vagy más iskolapadjából, táskájából egy tízóraicsomagot, netán egy kisebb gyengébb gyerek kezéből ragadja ki a szalámis kenyeret. De kérincsélhet is, itt egy harapást, ott egyet.

Falun a megélhetési bűnözés terepe nem az áruház, hanem az anyatermészet. A gyerekek régebben is dézsmálták a szomszéd gyümölcsfáját, pajkosságból, most megélhetési céllal tarolják le azt. De nagyobb veszélynek van kitéve öreg néne tyúkja is. Továbbá: családi vállalkozásban kiássák a krumplit, letörik a kukoricát. A másét. Itt még azzal sem mentegethetik magukat az elkövetők, mint az áruházak dézsmálói, hogy a tulajdonosnak ez meg sem kottyan. A tyúktól megfosztott öreg nénét pótolhatatlan veszteség éri.

Nos, az ilyen lopás annak is árt, aki elköveti. Hosszú távon. A gyerekeknek megnő az étvágyuk, és nem csak betevő falatot lopnak. Hallottam fiatalkorúakról, akik áttértek a szórakoztató elektronikára. Elsőként – saját használatra – a miniatürizált darabokra. Később bandába szerveződve már nagyban és üzletszerűen dolgoztak. Tételezzük fel, hogy ez a kivétel. Tudjuk, hogy a gyerekek, kiskamaszok azelőtt is elemeltek ezt-azt, ami a másé, nem azért, hogy megéljenek, hanem bátorságukat kipróbálandó. Ezen bizonyára túljutottak életük folyamán, mert tettüknek nem volt előre gyártott ideológiai igazolása. Amit ma tesznek, annak van. Kivált, ha nem a társadalom perifériáján, hanem a leszakadás fenyegetettségében élnek. „Azt veszszük el, ami nekünk jár" – hitegetik magukat, holott a vélt adós nem azonos azzal, akit megsarcolnak. Felnőve is ezzel fogják igazolni a cselekedeteiket, azokat is, amelyek törvénybe nem ütköznek, de erkölcsileg kifogásolhatók.

Közbevetőleg: bár jómagam szűken értelmeztem, a megélhetési bűnözés fogalma igen tág. Kezdem a megélhetésen. Nemcsak enni kell az embernek, hanem lakni, fűteni, világítani, közlekedni és ruházkodni is. Tehát a rezsi törvényen kívüli előteremtése is begyömöszölhető a fogalomba. Ám az áruházi lopásokból és egyéb dézsmálásokból aligha teremthető elő. A meleg dzsekit csak erőszakkal lehet beszerezni, lerángatva a viselőjéről néhány jól irányzott ütés után. A lakbér, a villanyszámla kifizetéséhez meg kell támadni a pénzes postást. A rezsi fedezésére elkövetett rablás, betörés, emberölés befér a megélhetési bűnözésbe? Van-e valamilyen értékhatár, ami szerint minősítik a tettet, hogy eddig megélhetés és ezután „luxus"? Megjegyzem: a kifejezéssel igencsak meggondolatlanul élnek. Szakszervezeti vezető mondta: ha az ózdiak helyzetét nem rendezik, ezentúl bűnözéssel keresik meg a kenyerüket.

Az egész társadalomra kihat, hogy az erkölcsi alapértékek kopnak, morzsolódnak. A következtetés az volna, hogy a társadalmi morál védelmében lépjünk fel a megélhetési bűnözéssel tanúsított megengedő magatartással szemben. Ez önmagában kevés. Elvégre az elnézés oka az együttérzésen kívül az is, hogy azt látják, százmilliós károkat okozó csalások, sikkasztások és hanyagságok fehérgallérosai büntetlenek maradnak. Ehhez képest valóban bocsánatos bűn az, amit az éhség csillapítására követnek el – vélekedik az állampolgár. Lehet, hogy a „nagy buli"-ról szóló történetek egy része a képzelet szüleménye, de az nem lehet, hogy a vadkapitalizmus minden főszereplőjének fehér a mellénye. Még a fekete zónában sem piszkolódik be. A társadalmi erkölcs és a jogbiztonság védelmében talán ezen a tájon kellene a legkövetkezetesebben fellépni.

A megélhetési bűnözés terjed, mert a szegénység terjed. Következésképp a szegénység visszaszorítása a legjobb bűnmegelőzés. De nem lehet egybemosni a bűnüldözés és a szociálpolitika feladatait. Nem hunyhat szemet az állam a közbiztonságot is kikezdő megélhetési bűnözés felett azért, mert a szociálpolitika nem birkózik meg a legégetőbb teendőivel. Mindazonáltal, ha tőlem függne, inkább a szociálpolitikát, mint a megélhetési bűnözés üldözését kapcsolnám nagyobb sebességre.

Kovács Judit

VATHY ZSUZSA

Miért pont Amerika?

Csalódást okoz ez az írás annak, aki azt gondolja, hogy a mai Amerikáról lesz szó. Ez egy száz évvel ezelőtti történet, egy családi történet. Azzal kezdem, hogy apám két nővére a század elején elment Amerikába. Egyikük ott maradt, a másikuk visszajött. Aki ott maradt – Róza néni –, sokat emlegettük, mert az ötvenes években ő is, gyerekei is segítettek bennünket, pénzzel, „Ikka"-csomaggal, ruhákkal. Férje nem segíthetett, nemcsak nekünk, neki se, mert fiatalon meghalt. Hogy azért halt meg korán, mert sokáig bányában dolgozott, nem merem biztosan állítani. A másik nővér férje is fiatalon meghalt, de ő már itthon, Magyarországon. Valamennyiüket csak fényképről ismertem, esküvői képről, családi fotókról – kirándulás a Niagaránál, karácsony, temető, satöbbi.

Arról, hogy miért mentek el, hogyan, miért jött vissza az egyik, miért nem a másik, nem sokat beszéltek a szülők és testvérek. Nagy volt a család, régen volt, nem lehet mindent számon tartani. Ha viszont elszánja magát valaki, hogy nyomára akad egy-egy hiányzó kortörténeti adatnak, biztosan talál valamit. Annál is inkább, mert az amerikai kivándorlásnak komoly irodalma van. Kik mentek el, miért, hogyan illeszkedtek bele az új környezetbe; milyen körülmények között éltek, mennyiben őrizték meg etnikai sajátosságukat, kultúrájukat, és az anyaország hogy viszonyult a „modern népvándorláshoz"? (Az első hullámok után az újságok arról tudósítanak, hogy a magyaroknál többen csak a „taljánok" vannak, a hazai sajtó pedig értetlenül, ostobán reagál, „hadd hulljon a férgese.")

Hogy sikerüljön megértenem, szüleim családját hogy érte el a kivándorlási láz, nagy segítségemre volt három könyv, *Puskás* Juliannáé, a *Kivándorló magyarok az USA-ban*, *Fejős* Zoltáné, aki a *Közép-Európa Intézet* megbízásából írt a chicagói magyarok két nemzedékéről, és Albert *Tezla*, a Torontál megyei Tézsla család leszármazottjának kitűnő könyve. A korabeli fotók, a tanulmányok, a kint élők és hazatértek visszaemlékezései, a statisztikák és a dokumentumok nagy segítséget adtak, hogy el tudjam képzelni közelebbi és távolabbi rokonaim életét, a hajóúttól a megérkezésig, a munkától a szórakozásig, és azon túl is.

Miért kelt útra ez a több mint egymillió ember 1880 és 1940 között? Nagyobb részük azért, hogy szert tegyenek bizonyos mennyiségű pénzre, és hazatérve javítsanak az életükön. Aki valóban hazajött, földet, házat, malmot vett, ha azt sem, cséplőgépet, ha arra sem futotta, legalább rendbe hozatta a házát. Ha pedig nem jött haza – többnyire nem az első években döntötte el –, reális álmokat szőtt arról, hogy tíztizenöt év szakadatlan, szorgalmas munka után vesz egy házat az új hazában, abban nyit egy hajójegy-árusító, egy közjegyzői irodát, esetleg fűszerüzletet, mészárszéket, földet vesz Kanadában, kisvállalkozó, étterem-tulajdonos, kereskedő lesz.

Az új bevándorlók először élték tovább az otthoni életüket, majd részint szükségből, részint alkalmazkodásból szokásaikat vegyíteni kezdték az ottaniakéval. Mindezt kemény munka kísérte: az asszonyok többnyire „általános házimunkára" ajánlkoztak, vagy konyhalánynak, jobb esetben dohánygyári, kalapgyári munkásnak, esetleg mosodába, vagyontalan férjeik pedig bányákba, az iparvárosokban gyári munkára. A szükség rávitte őket, hogy a közösségépítés szokásait komolyan vegyék. Templomokat építettek kalákában, iskolát és paplakot – papot, ha tudtak, hazulról kértek –, betegsegélyző egyesületeket szerveztek, klubokat, ahol beszélgetni, olvasni, sakkozni, játszani lehetett, és természetesen önképző köröket, dalköröket. Irigylésre méltó gyorsasággal hagyták el itthoni rossz szokásaikat, felismerték, a közösség hatalmas erőt ad. *„Nem éreztük a hontalanság keserveit, mert minden szabadidőnket a Dalkörben töltöttük. Egymást szeretve, becsülve gyűléseztünk, szavaltunk, daloltunk, énekeltünk, színdarabokat rendeztünk. Nem fájt a hontalanság, mert volt otthonunk."* Piknikeket, sportrendezvényeket rendeztek, óévbúcsúztatót, szüreti bált, nagyszabású egyházi ünnepeket, temetéseket. A temetőben nemegyszer a sírnál is eljátszottak egy-két magyar nótát, az amerikaiak, akik részint részvétből, részint kíváncsiságból kikísérték a halottat a sírhoz, a nótákat ámulva hallgatták. Ápolták az óhazai történelmi hagyományokat, de közben megtanulták az ottani ünnepeket is, kiterjedt akcióba kezdtek például, hogy Budapesten saját költségükön – szobrot emeljenek Washingtonnak. Nem volt természetesen konfliktus nélküli a kinti élet, bicskázásokról, részegeskedésekről, rosszféle rivalizálásokról is hírt adtak az ottani újságok, hírhedt szélhámosoktól óvtak. Mégis, nem lehet nem észrevenni a jóféle változást: míg rengeteget dolgoztak és irtózatosan kevés pénzből éltek, meg akartak felelni az – egyelőre csak átmenetinek érzett – újhaza elvárásainak is. Hatalmas erőfeszítéssel lakható városrészeket alakítottak ki maguknak, ahol egészséges közösségben éltek. Megfelelő politikai készséget is elsajátítottak, akár ott maradtak, akár hazajöttek, örökre szabadabb emberek lettek.

1905-ben a clevelandi (chicagói) újság pályázatot hirdetett *Miért jöttem ki Amerikába?* címmel. Mindenféle válaszokat olvashatunk itt, fiatal csavargók fricskáit, akiket hozott a kalandvágy, vagy olyanokét, akik a végrehajtó elől jöttek, és drámai szövegeket az otthoni, nyomorúságos állapotokról. *„Erőteljes ember voltam, de teljesen vagyontalan, napszámból éltem"*, írja valaki. És a cselédsors körülményei: szalmán, férgek közt aludtunk az állami uradalomban, háromkor keltünk, sötétségig dolgoztunk. – Valaki más írja: *„itt mindenki munkája után lehet, mert itt van egyenlőség, az embert megfizetik, nem úgy, mint szegény hazánkban." „Mert otthon emberhez illően nem élhettünk, itt pedig nékem az idegen ország (ált legyen) jólétet és jogot adott"... „Mert sok a here odahaza"... „mert itt a hivatalnokok jobb szívvel vannak iránt unk, mint a hazánkban."* Ezzel a nyomozást be is fejezhetem, semmi talányos nem volt abban, hogy két dohánygyári munkásnak a század elején elment Amerikába. Mire lettem volna még kíváncsi? Hogy miért pont Amerika?

Ami a családi történetet illeti, apám idősebb nővére, Róza néni 1900 körül ment el, és nem a testvérével, hanem a korábbi vőlegényével. A vőlegény már kinn tölött valamennyi időt, hazajött, összeházasodtak, együtt mentek vissza. Testvére csak négy-öt év múlva követte. Előbb férjhez ment itthon, férjével malmot béreltek, de a malom – vétlen? sorsszerűség? – leégett. Írt a nővérének – talán a hajójegy árát is ő küldte –, és férjével, egyéves gyermekével elment ő is. Hat-nyolc év múlva, összespórolt pénzükkel hazajöttek, az idősebb nővér visszont kinnmaradt, végleg. Sorsukban ezután mégis lett valami hasonló: mind a kettejük férje meghalt, s mind a ketten egyedül maradtak négy gyerekkel. Csak az egyik férfi ott halt meg, talán a bánya és a klíma okozta betegségben, a másik itt, spanyolnáthában.

Mi a tanulság? Nem tudom, van-e. Állítólag, nem panaszkodott egyikük sem. Lehet, egy idő után arra jutottak, hogy jobb a sorsot vállalni, sőt megszeretni, mint küzdeni vagy elmenekülni előle?

Magyar Nemzet

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG
Elnöke: PETHŐ TIBOR
Tagjai: BÁCSKAI TAMÁS, FÖLDES PÉTER, TÓBIÁS ÁRON
Főszerkesztő: TÓTH GÁBOR
Főszerkesztő-helyettes: SZÉNYI GÁBOR

Szerkesztők: FEHÉR BÉLA, MARAFKÓ LÁSZLÓ, WINTERMANTEL ISTVÁN
Vezető publicista: KRISTÓF ATTILA
Rovatvezetők: SZENDREI LŐRINC (belpolitika), HORVÁTH L. ISTVÁN (gazdaság), LŐCSEI GABRIELLA (kultúra), LAMBERT GÁBOR (külpolitika), KESERŰ ERNŐ (levelezés), ÁRVAY SÁNDOR (sport)
Művészeti vezető: SZABÓ ATTILA

Kiadja a Magyar Hirdető Részvénytársaság
Felelős kiadó: az rt. igazgatósága

Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1092 Budapest, Kinizsi u. 30–36.
Telefon: 215-0141 Fax: 215-2540
Postacímünk: 1392 Pf. 276.

Terjeszti a Magyar Posta Rt., a Budapesti Hírlapkereskedelmi Rt., a Nemzeti Hírlapkereskedelmi Rt. és a regionális részvénytársaságok, illetve alternatív terjesztők.
Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalnál, a hírlapkézbesítőknél, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (Helir) 1900 Budapest XIII., Lehel u. 10/A, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a Postabank Rt. 219-98636, 021-02799 pénzforgalmi jelzőszámra.

Külföldön terjeszti a Kultúra Külkereskedelmi Vállalat
H–1389 Budapest, postafiók 149.
Előfizetési díj egy hónapra 400 forint, negyedévre 1200 forint, fél évre 2400 forint, egy évre 4800 forint.
Eladási ár hétfőn, kedden, csütörtökön és pénteken 19,50 forint, szerdán és szombaton 25 forint.

A Magyar Nemzet a MATESZ (Magyar Terjesztés-ellenőrző Szövetség) tagja
Szedés: Magyar Nemzet Kiadó Rt.
Nyomás: Athenaeum Nyomda Rt., Budapest
Felelős vezető: Vida József vezérigazgató

HU ISSN 0133–185X HU ISSN 0237–3793

Elkerülhető a sztrájk a borsodi iparvidéken

Pál László a tárca vál lságkezelő elképzeléseiről

A hivatalos statisztikák szerint az ipar enyhe lendületet vett az elmúlt hónapokban, a termelés öt százalékkal növekedett. Ám a korábbi válságágazatokban javulás nem érzékelhető, a gondhegyeket eddig ez a kormány sem tudta zsugorítani. Tervek, ígéretek, kezdeményezések vannak. Kérdés: mikorra várhatók a kézzel fogható eredmények például a borsodi iparvidéken, az integráción kívüli bányák mélyén, az orosz–magyar kereskedelemben, az elsorvadó hazai kutatóműhelyekben. Pál László ipari és kereskedelmi miniszterrel erről is beszélgettünk.

– A borsodi régióban pattanásig feszült a helyzet, ha a kormány nem képes hosszú távú megoldást kínálni, a kohászok az e heti kétórás figyelmeztető munkabeszüntetés után általános sztrájkot helyeztek kilátásba. Tud-e valami reménykeltőt ajánlani az ipari miniszter?

– Borsodban több kedvezőtlen folyamat eredőjeként kerültünk nehéz döntés elé. E térségben orosz alapanyagokra alapozva, a kohászat, a nehézgépipar erőltetett fejlesztéseként hatalmas kapacitások alakultak ki az '50-es években. Az 1980-as években kezdtek bezárulni, majd szinte teljesen be is tömődtek az értékesítési csatornák. Az eladási lehetőségek az elmúlt években *sem* javultak, ami annak is köszönhető, hogy az előző kormány nem fektetett kellő súlyt a nyugati piacok kiaknázására. A térség gondjait mélyítette a hibás tulajdonosváltási sorozat, volt itt felszámolás előtti privatizáció, vagy fordítva, magánosítás utáni felszámolás, ilyesmire kevés példa volt az országban. A kohászat *teljesen elsorvadása* elkerülhetetlennek tűnt. Most a hogyan továbbról kell határozni. Eldöntendő, hogy Diósgyőrött a hagyományos kohó mellett működésbe álljon-e az elektromos ívkemence, ám azt tudni kell, hogy a két üzem együttes kapacitása meghaladja a piaci igényeket. Az ívkemence s a nagykohó között minden téren óriási a különbség, az előbbi lényegesen kevesebb munkaerőt kötne le, s nem ércet, hanem hulladék acélt dolgozna fel. Itt azonban nem lehet hideg fejjel, kizárólag szakmai, gazdaságossági szempontok alapján dönteni. Az is egyértelmű, hogy a nagykohó a műszaki állapota miatt sem működtethető hosszú ideig, akkor is csak *két évig* nyújtható meg az élete, ha jövőre a mindenképpen szükséges, 400–500 millió forintos felújításra sor kerül. Ez a kétévnyi életmeghosszabbítás körülbelül plusz *ötmilliárd* veszteséget jelent.

– A kohó bezárása kevesebbe kerülne?

– Igen, a mesterséges életben tartás drágább, mint a teljes felszámolás.

– A nagykohó bezárásával több ezer ember kerülne az utcára, s esélyük nincs új állásra. A munkahelyteremtés ugyanis sokkal lasabban halad, mint hírdették korábban, mint a helyiek hitték.

– Ennek több oka van. Kevés a tőke, de a fantáziadús ötlet is. A munkahelyteremtésre fordítható források is különböző tárcáknál, regionális szervezeteknél, különféle alapoknál vannak. A *szétforgácsolt erő* miatt pedig csak néhány száz új munkahely létesítésére látok esélyt. A szervezeti felállást kell megváltoztatni. Ebben késésben vagyunk, új munkahelyeket nem lehet egyik évről a másikra elővarázsolni, csak több év alatt, folyamatosan. Persze vannak eredmények is e téren, az elmúlt hónapokban több középvállalkozóval tárgyaltunk arról, hogy átvesznek kohászati dolgozókat, s garantáltan foglalkoztatnák őket néhány évig; összesen azonban csak 873 ilyen állásajánlat van a kezünkben.

Mentőkötél a bányáknak

– Ózdon is kritikus a helyzet. A gondok és gyökerei hasonlóak.

– Itt megoldást jelenthetne, ha a *dróthengermű* köré épülne ki az új ózdi ipar. Azt javasoljuk: először a hengermű felújítására kerüljön sor, vagyis a félkész- és késztermékek termelésére alkalmas kapacitások erősödjenek meg, amit követhet a korszerű elektromos ívkemence üzembe állítása. Minderre azonban *nincs kormányzati pénz*, tehát mindenképpen befektetőkkel közösen kell ezt megoldani.

– Ezek ismét csak javaslatok. Az idő múlik, pedig túl vagyunk a 24. órán.

– Regionális *kormánybiztosra* volna szükség, de ahhoz, hogy ő érdemi munkát végezhessen kevés a kormánydöntés, számos törvényt is módosítani kéne. Egyébként, a kormány holnapi ülésén áttekinti „A borsodi acélipar reorganizációjának további lépései" című tárcatervezetet.

– Ön szerint elkerülhető a nagyobb sztrájk a térségben? Képes a kormány megnyugtatni a borsodiakat?

– Cselekedni akarunk. Tárgyalni kell, a közösen megteendő lépésekről szeretnék a helyiekkel megállapodni.

– A tárca visszatérő gondjai között szerepel a szénbányászat. A legnehezebb helyzetben ma azok a bányák vannak, amelyek nem kapcsolódtak össze az erőművekkel. Az ő sorsuk a felszámolás?

– Integráción kívülre *hét* bánya rekedt. A sorsukat rendezendő tárgyalásokon már túl vagyunk. A megbeszéléseken az IKM mellett az MVM Rt. és a bányászat képviselői vettek részt. Kompromisszumus megállapodás

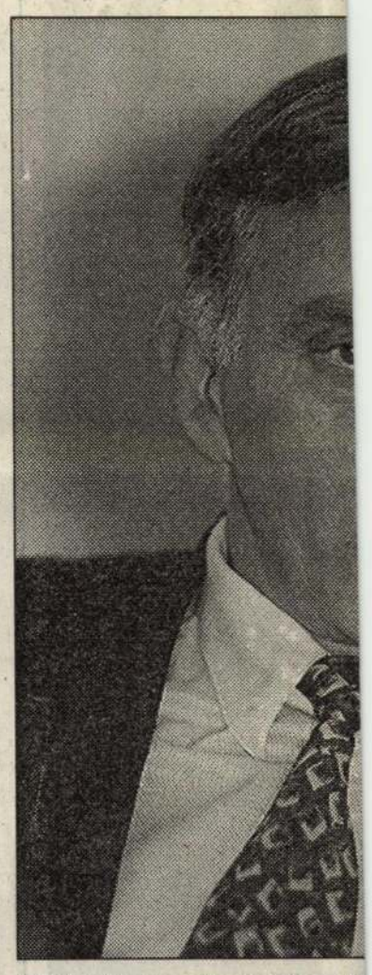

Pál László: A szellemi műhelyekl átsíbolt pénzt is be kell vonni

született: ennek alapja az volt, hogy az MVM hajlandó tőlük is átvenni a szenet. Mindaddig, amíg e bányákban be nem fejeződik a kitermelés. 1997 végéig a három nagyobb bánya működése így biztosított…

– Melyek ezek?

– Amíg a megállapodás nem kerül nyilvánosságra, ezt nem mondhatom meg. A négy kisebb bányaüzemben 1997-ig elfogy a kitermelhető szén, az ott dolgozók átkerülhetnek más bányaüzemekbe; a megállapodás egyik fontos pontja, hogy ez az átcsoportosítást miképp lehet zökkenőmentessé tenni.

Az orosz kapcsolat

– Az MVM eme lépése, hogy átvesz gyengébb minőségű nyersanyagot, nyilván többletkiadást jelent…

– A számítások szerint a kényszerszénátvétel lényegesen nem fogja csökkenteni az MVM nyereségét.

– Vagyis ez a kompromisszum nem igényel plusz kormányzati forrásokat?

– Lényegesen kevesebb pénz kell ehhez a megoldáshoz, mint amennyit az érintett bányák azonnali bezárása igényelne.

– A Pénzügyminisztérium államtitkára a minap kudarcnak minősítette az adóskonszolidációt, ez pedig,

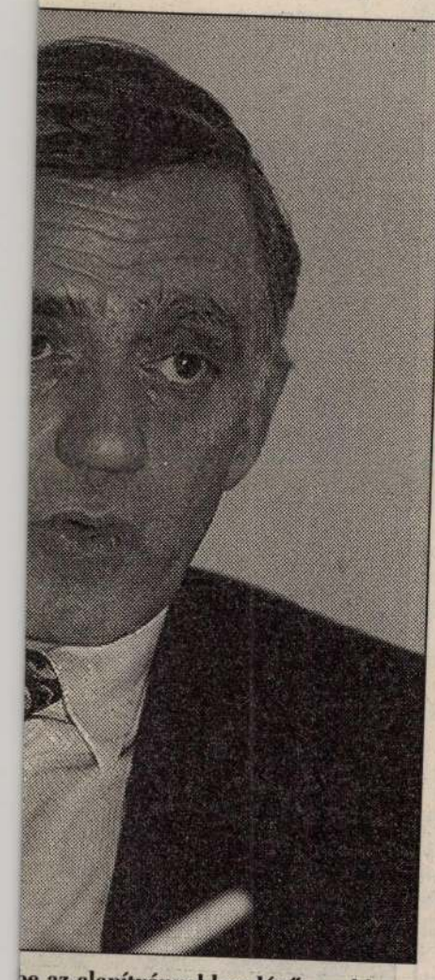

be az alapítványokban lévő, azokba

Weber Lajos felvétele

ha tényleg igaz, fékezőleg hathat az iparra. Egyet ért az értékeléssel?

– Az adóskonszolidáció eddigi folyamatát rendkívül rossznak tartom, emiatt e területen is szűk a kormány mozgástere. A bankkonszolidáció 330 milliárd forintot emésztett fel, s vajmi kevés ment át innen a termelő szférába. Ha ezt nézem, az adóskonszolidáció tényleg kudarcot vallott.

– Tizenkét állami nagyvállalat kapott a kormánytól mentőkötelet. Meddig lesz szükség az önnálóságra képtelen cégek mesterséges, az adófizetők pénzét emésztő fenntartására?

– E kör rendezésére, az érintettekkel folytatott tárgyalássorozat után, elkészült egy javaslat, amely egy-két héten belül a kormány elé kerül megvitatatára. Az eddigi megbeszélések alapján elmondható: a 12-ből *négy* cég maradt, amely kiemelt állami beavatkozást igényel, kap a jövőben. Nyolc cég sorsa rendeződni látszik, ezek saját lábra álltak, állnak, részben a konszolidációs segítség, részben a privatizációs ügyletek révén. A nyolcból azonban van két olyan vállalat, amelyeknek nem érdemes további támogatást nyújtani. Az állami segítség fenntartásának megítélésekor azonban látni kell, hogy e vállalatok fontos szerepet játszanak a magyar gazdaságban, hiszen az ipari exportnak csaknem a 15 százalékát ők állítják elő.

– Sokan elhibázottnak, délibábosnak tartják a magyar ipari export keleti orientációját, mondván, hogy az orosz piacon nem érhetünk el kiviteli sikert, hiszen az állam is, a cégek is fizetésképtelenek.

– Az országnak körülbelül 3,5 milliárd dollárnyi külkereskedelmi *mérleghiánya* van, ebből a legtöbb deficit a magyar–orosz kereskedelemből származik. Évente átlagban 800 millió dollár volt a importtöbblet e térségben, de volt, amikor ez elérte az egymilliárd dollárt. Ennek fő oka, hogy elsősorban energiahordozókat vásárolunk onnan ellentételezés nélkül, készpénzért. Ennél sokkal kisebb negatív külkereskedelmi szaldóra is nagyon érzékeny a magyar gazdaság, *stratégiai kérdés* tehát, hogy miképp lehet ezt csökkenteni. Az államközi tárgyalások elsősorban azt kívánják szolgálni, hogy ez a szaldó mérséklődjön, és úgy látom, hogy nem egészen eredménytelen ez a munka. Több bíztató megállapodás jött létre az elmúlt hónapokban, ezek között talán a legfontosabb a *gázimport ellentételezése*. Az idén több mint 40 millió dollár értékben szállítottunk a gázért elsősorban gáziparban használatos berendezéseket, szerelvények, jövőre ez az export meg fogja haladni a 100 millió dollárt. De szó van arról is, hogy ezentúl az orosz gáziparban dolgozóknak, körülbelül hárommillió emberről van szó, élelmiszert és egyéb közszükségleti cikket is szállíthatunk. Az olajiparban is több szerződést sikerült tető alá hozni. Az ellentételezéses konstrukciók révén jövőre 400-500 millió dollárral tudjuk csökkenteni a negatív szaldót. Emellett a korábbi kooperációs kapcsolatok felélesztése is eredménnyel kecsegtet. A magyar autóbuszüzlet újraindul, most ott tartunk, hogy kétezer magyar busz kinti összeszerelését már jegyzőkönyvben rögzítettük. Megállapodtunk néhány orosz régióval, hogy az eddiginél több magyar gyógyszert vásárolnak, de kórházi berendezések szállításáról is tárgyalunk. Felvettük a kapcsolatot az orosz vasútakkal, remény van arra, hogy a Rába és a Ganz Hanslet bekapcsolódhat a vasút korszerűsítésébe.

– Az orosz–magyar kereskedelem mikorra normalizálódhat, értem ezen azt, hogy visszafizetik a mintegy 700 millió dolláros tartozásukat, s kiegyenlítetté válik az áruforgalom.

– A sok bizonytalansági tényező miatt erre aligha lehet egzakt választ adni.

Innováció: lejtmenetből felfelé?

– Tán még az export növelésénél is fontosabb a kutatás-fejlesztés, az innováció, a magyar reálértelmiség jövőbeni szerepe – ma a szellemi műhelyek többsége, már amelyik megmaradt egyáltalán, épp hogy vegetál, nincs pénz, nincs feladat. Az állam azt a láncszemet vékonyította el, amelynek mint alapnak tartania kellene az egész honi ipart, gazdaságot.

– Tagadhatatlan, hogy rendkívül rossz helyzet alakult ki a kutatás-fejlesztés területén, a '80-as évek végétől folyamatosan csökken az állam szerepvállalása az innováció finanszírozásában. De ugyanez mondható el a magánszférára is, annak megrendelései is fokozatosan zsugorodtak. Az elmúlt években a privatizáció figyelmen kívül hagyta az ország K+F kapacitásaitnak hasznosítását; a külföldi vállalkozások zöme is saját, s nem a magyar kutatóműhelyek eredményeit használta, használja. 1989-ben GDP két százaléka jutott innovációra, ma csak 0,6 százalék. A K+F intézményi háttere *szétszilálódott*, az ipari kutatóintézetek többsége az ÁV. Rt.-hez került, a vagyonkezelő pedig e körrel, mint vagyontárgyakkal foglalkozott, vagyis a szellemi értékeket figyelmen kívül hagyta. Az új tudományos szervezet, a háttérintézmény-rendszer kialakítása a fő feladata a mai kormányzatnak. Ennek programján *dolgozunk*. Úgy hiszem, s ezzel mások is egyetértenek, hogy sürgősen el kell venni az ÁV Rt.-től a a szellemi műhelyek feletti tulajdonlási jogot. A kutató intézeteket közelebb kell hozni a tárcához, pontosabban a gazdasághoz. Fontos, hogy a meglévő szerény központi forrásokat hatákonyabban lehessen felhasználni, de az alapítványokban lévő, azokba *átsíbolt* pénzt is be kell vonni e célra; milliárdokról van szó. A szervezeti változtatásra több elképzelés létezik egymás mellett. Január végére elkészül valamennyi megoldásra a részleteket is tartalmazó tanulmány, ekkor lehet majd minden érdekelt bevonásával megtalálni a közös nevezőt. Az első negyedév végére pedig felállhat egy új intézményi hálózat.

– Az irányítás, a felügyelet átszabásával a pénz nem lesz több, holott ezen a területen aligha érhető el eredmény az állam bőkezű támogatása nélkül; ez a világon mindenütt evidencia.

– A költségvetésből most *nem jut több*, de nem az egyedüli forrás a büdzsé. Tárgyalást kezdeményeztünk például számos Magyarországon tevékenykedő multinacionális céggel, hogy integrálja saját fejlesztéseibe a hazai K+F erőket, használja s fizesse meg a magyar szellemi tőkét; egy két biztató példa már van is. Ám plusz forrásokat jelenthetnek a különféle alapokban rejtőzködő pénzek és számos külföldi program mellé adott összegek is. Ám ezzel együtt is igaz, sajnos, hogy e területen látványos javulás egy éven belül *nem* várható, utána talán már igen.

Horváth L. István

NAT: szakképzés 16 éves kor után?

Az iskola nem tudja, melyik üzemben gyakorol a d liák

Azt mondják, *később már csak felejt az ember*, vagyis: amit diákkorában megtanul, az meghatározó egész későbbi életére, pályájára. Így van ez a *szakmunkástanulók* esetében is; az ő *gyakorlati képzésük* körülményeit vizsgálta a héten kétnapos ellenőrzése során az *Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség*, s az eredményekről pénteken számoltak be.

A *Munkaügyi Minisztériumban* tartott tájékoztatón *Ádám* Lóránt, az OMMF elnöke elmondta, hogy több területen vizsgálódtak: az *építőipari, az asztalos, a villanyszerelő, a gépjárműjavító és a hegesztő* szakmákban. Ezekben képezik az összesen 174 ezer szakmunkástanuló egynegyedét, mintegy 42 ezer fiatalt.

A 190 felügyelő 1328 képzési helyen vizsgálódott, ahol több mint 17 ezer tanulóval foglalkoznak. Több *súlyos munkabiztonsági hiányosságot* tapasztaltak, amelyekért 131 *szabálysértési bírságot róttak ki, összesen 274 800 forint értékben*. Ez azt jelenti, hogy átlagban *kétezer forintos bírságot fizettek saját zsebükből az oktatók*, ami – nem túl rózsás keresetüket tekintve – valószínűleg komolyan érintette őket.

Az ellenőrzések azt a meglehetősen lesújtó eredményt hozták, hogy a jövő szakmunkásainak képzése az ellenőrzött műhelyek *háromnegyed részében nem megfelelő körülmények között* folyik.

Az ellenőrök talán legmegdöbbentőbb tapasztalata, hogy *sok iskola nem is tudja pontosan, hogy diákjai melyik munkáltatónál, munkahelyen szereznek gyakorlati ismereteket*. Nem ismerik sem a gyakorlati képzés *színvonalát*, sem a *biztonsági körülményeket*, és senki sem ellenőrzi, vajon az adott munkahely megfelel-e a munkabiztonsági követelményeknek, mondjuk, a *veszélyes* szakmákban. A munkáltatók viszont *az iskolától várják* a tanulók védőruháinak és -eszközeinek beszerzését. Az orvosi vizsgálatok csak általánosak, nem térnek ki a szakmai alkalmasságra. A tanműhelyekben *az oktatók sem ismerik a hatályos munkavédelmi előírásokat;* az ellenőrök maguk is tapasztalták, hogy szabálytalanul végeztek munkát a tanulók – például *védőfelszerelés nélkül hegesztettek! –, nemegyszer nemhogy az oktató tudomásával, hanem egyenesen a segédletével*. A gyakorlati képzéshez használt eszközök a vizsgált műhelyek 34 százalékában részben vagy egyáltalán nem feleltek meg a biztonsági követelményeknek.

Ezzel szemben – mint Ádám Lóránt aláhúzta – a jövő szakmunnkásaitól azt kellene megkövetelni, hogy *képesek legyenek biztonságosan dolgozni*. Eközben az intézmények legtöbbje *nem is ismeri a tavaly hatályba lépett új szakoktatási törvény tartalmát*. Most *átmeneti állapotok* uralkodnak – hangsúlyozta –, a törvény ugyanis a gaz hatáskörébe ut kásképzés ellei *gi* jogkörrel, to szerződések m a kamarák azo most vannak *al*

A *nemze* nemrégiben el változata szerir 16 éves kor utá *általános képzé* kezdeni – hangz *Szakképzési Tá* NAT és a szak latáról szervez nácskozáson. szerint az ált meghosszabbítá lyett 6 plusz 4 é szakképzésre sz nését. A jövőbe *iskolák* is részt általános képzé ső évben. Ahho 6 osztályos sz jöhessenek lét kell a közoktatá

dasági kamarák alja a szakmunőrzését *hatósávábbá* a tanulóegkötését. Ezek nban még csak akulóban.

V. Zs.

*

i alaptanterv készült ötödik t a szakképzést n, azaz a *tízéves s után* lehet elzott el a *Magyar irsaság* által a képzés kapcsoett pénteki taA résztvevők alános képzés sa (a 8 év hev) nem jelenti a ánt idő csökken a *szakmát adó* vállalhatnak az ből a két utolz viszont, hogy akközépiskolák e, módosítani si törvényt.

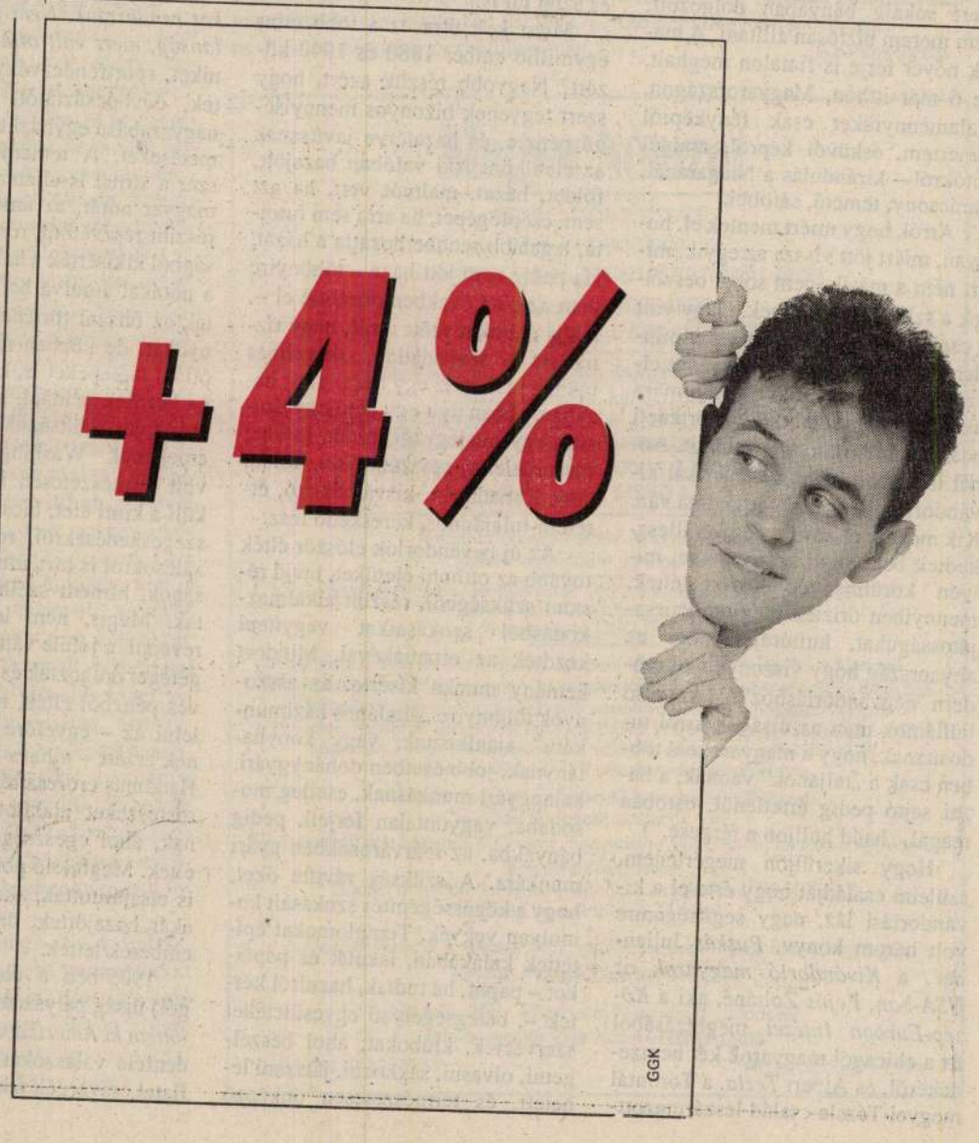

Benedek Péter
Istörnivén

Szivére ölelt a „császárváros“ egy nagybajúszu magyar parasztot...

Repülőgéppel Benedek Péter verniszázsán

Budapesti Hirlap
1929 IX. 15

BÉCS, szept. 14.

(A Budapesti Hirlap kiküldött munkatársától.) Hókafejű, kecskeszakállas úr áll zsakettben, sárga cipőben és zöld kalappal egy menyecske előtt. Méregeti a menyecske karját először szemmel, azután kézzel. Elismerően bólogat, hümmög és hébe-hóba a háta mögött álló tömpe magyarra pislog, aki fekete mándlijában, szélesszárnyú bajuszával a megtestesült szótlanság és flegma. Azután, mert látja, hogy ezzel ugyan nem boldogul, odafordul egy kopasz szemüveges úrhoz.

— Ist er ungar?

— Ja!

— Bauer?

— Ja!

A kecskeszakállas csodálk

— Ó! Ungar und bauer!

— Ja!

Rámutat a menyecskére.

— *Er hat das gemahlt?*

— *Ja!*

— *Wunderbar! Einfach wunderbar.*

A szemüveges biztatja:

— Ja, ja, einfach wunderbar! Nicht war, Peter?

A mándlis magyar mosolyog. Nem érti. A szemüveges megveregeti a vállát. Ezt már érti és hálásan néz rá.

— Ja! — motyogja boldogan.

És a mándlis magyarnak igaza van. Mert a szemüveges úr maga az *élő reklám. A gondnok és a kikiáltó.* Pedig nagy úr: *A bécsi Künstlerhaus elnöke.* De most a nagybajuszú paraszt mentora. Különben Alexander *Glotz* professzor a neve a szemüvegesnek, aki lehetővé tette, hogy egy magyar művész-paraszt, *Benedek* Péter nagy fába vághatta fejszéjét. És hogy learatva ősi művészetének dicsőségét idehaza, kimehessen a császárok városába, meghódítani az osztrák sógorék szívét is. Összeszedte a retyemutyát *Uszodon* és nekiindult Bécsnek, ahol Glotz professzor úr *helyet adott neki — a Künstlerhausban.* Pedig úgy mondják, hogy oda nehéz bejutni.

Most itt állok a Künstlerhausban azok között a képek között, amelyek odahazulról már jó ismerőseim, de amelyeket csak ma délelőtt tizenegy órától nézhet meg a császárváros népe. És nézzük a kecskeszakállast és a professzor urat, akik el vannak ragadtatva és akik arra várnak, hogy tizenegy óra legyen, mert akkorra szól a meghivó.

Az egyszerű képek a falon, a lakodalmas menet, a fonó asszony, a cifra szűr, a szánkók a magyar havon és a német alapossággal

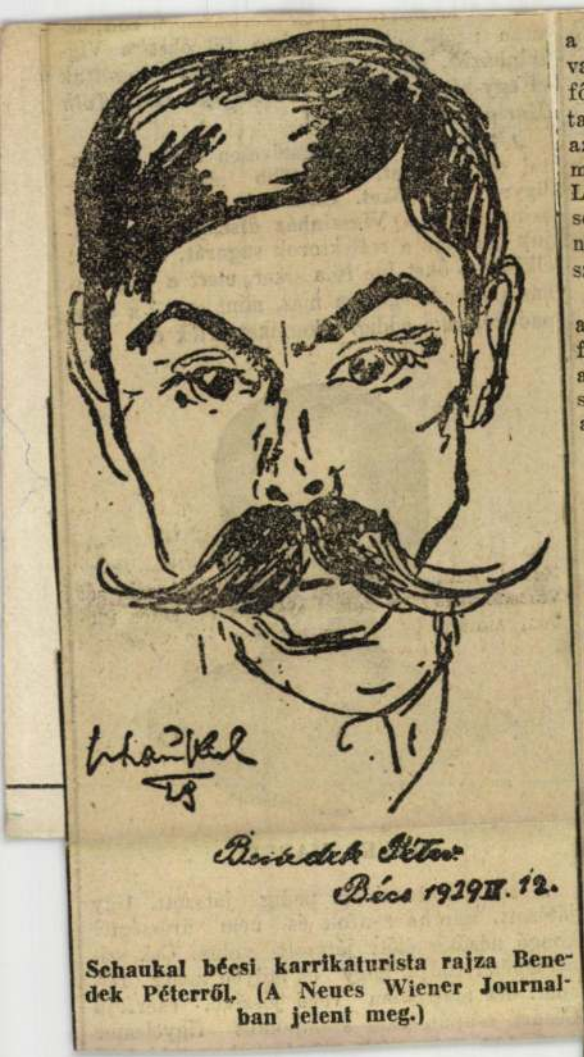

Schaukal bécsi karrikaturista rajza Benedek Péterről. (A Neues Wiener Journalban jelent meg.)

a *Das Illustrierte Blatt* megbizottja. De ott van ezenkívül *Vetter* gróf, *Schober* rendőrfőnök, *Ludwig* Edward, az éppen Bécsben tartózkodó Louis *Rothschild*, *Saltern* Félix, az író, *Karpath* Ludwig, az osztrák kultuszminisztérium művészeti tanácsosa, *Darvas* Lili, *Loebel* Emil dr. és még sokan, nagyon sokan. Hölgyek és urak, lányok és piktornövendékek. Kint a Künstlerhaus előtt hosszú sorban állnak az autók.

Benedek Péter Uszodról hallgatagon nézi a kavarodást. Kezet fog azzal, aki kezet akar fogni, gyakorlatlan kézzel beírja a nevét annak a noteszébe, aki ezt kívánja tőle. Mosolyog is, ha mosolyognak rá és ha kérdezik, azt mondja: *Ja!*

— Siker ez, — mondom neki.

— Az! — feleli.

— Nagy siker!

— Nagy!

De többet nem mond. Még Alt lovagnak sem mond többet, mikor kérdezi. De a szemén látszik, hogy zavarban van. És mikor egy Bécsben élő magyar hölgy kérdésekkel rohamozza meg, arra a kérdésre, hogy hová való, így felel:

— *Budapestre!*

— Nem Budapestre, Uszodra! — javítja ki valaki.

— Igaz, Uszodra, — mondja csendesen.

Ha valaki *csak ezt* hallja, megesküszik rá, hogy Benedek Péter máris megtagadta Uszodot.

Félkettő felé jár az idő, de a terem még mindig tele van. Egyre jönnek, egyre csodálkoznak. A kecskeszakállas úr nyakonfogja egyik ismerősét és odaviszi a menyecskéhez. Leméri a karját. Először szemmel, aztán kézzel.

— Schauen Sie, Herr Kollega. Wunderbar!

A menyecske kevélyen néz vissza a falról. Sokat megmért karja keményen feszül csípőjére. Szemében az uszodi Duna kéklik, hanemha egy kis gúnnyal. Ha tudna németül, bizonyos, hogy így szólna:

— *Na Alter, was sagen sie dazu?*

★

Három órakor indul vissza a *Magyar Légiforgalmi* repülőgépe, amellyel reggel idejöttem és *amelynek kitünő járata lehetővé tette nekem, hogy egy nap alatt részese legyek Benedek Péter szerencséjének.* Mikor a karcsú gépmadár már túl van a felszállás zűrzavarán és mikor már egyenletesen szeli a levegőt, egyik útitársam elővesz egy osztrák ujságot és lapozni kezd benne. *Az ujságlapról egy nagyszárnyú bajusz néz reá komolyan:* Benedek Péter.

— Paraszt és művész? — csodálkozik németül az útitárs, mint aki nem érti a dolgot.

Az a benyomásom, hogy hamarosan megérti. És talán akkorra az osztrák sógorék már azt is megengedik, hogy meghívóján feltüntethesse magyar voltát. Mert bizony — mint hallom — ezt eddig nem engedték meg *és ha Glotz professzor szive nem lenne a helyén és Péter hatalmas bajusza nem lenne az orra alatt, az ördög se tudná, hogy Benedek Péter magyar ember és Uszodról jött...*

(l. j.)

megmért menyecske elfogódottan várnak. Épp úgy, mint én a professzor úrral és a szakállassal, aki mint később kiderült, egy híres műkritikus. Lesz-e siker? Nem lesz-e csalódás? De a képek, a magyar képek elfogódottságába egy kis szemrehányás is vegyül. *Alkotójuk, a magyar paraszt, nem vár senkit.* Hallgat, nézelődik az izgatottság legkisebb jele nélkül.

— *Idegen nekem ez a város* — mormogja. — *Jobb Uszodon.*

A professzor és a kritikus csodálkozva néznek. Hja, nem igen láttak ők még magyar parasztot.

Pontosan tizenegy órakor elegáns úr lép be. Glotz elébe megy és üdvözli. *Alt* lovag érkezett, a magyar követség tanácsosa, a távol lévő követ képviseletében. Pár szót beszélgetnek, ám mire végeznek az üdvözléssel, már feketéllik a terem a közönségtől. *Bécs kíváncsi volt, Bécs ime eljött.* A professzor hirtelen észbe kap. És már melegen szárnyal is a hangja.

— *Meine Damen und Herren! Olyan kiállítást fognak itt látni, amilyent még életükben nem láttak.*

A bécsiek meghökkennek. Kíváncsian hallgatnak el, majd körbe állnak. A professzor úr pedig kivágja a rezet. *Olyan hitvallástesz a magyar művészet mellett, amilyent még idegenben talán sohasem hallottak. És olyan dicséretben részesíti hirtelenében és most már nyilvánosan a tömpe magyar parasztot, amilyent viszont sem ő, sem más magyar paraszt nem hallott még Bécsben.*

Valaki még beszélni akar, de a bécsiek nem hallgatnak már. Egyszerre rontanak a terembe és a következő pillanatban a képek sorsa eldőlt. Az izgatott várakozás csodálkozó felkiáltásokban olvad fel. A képek beszélni kezdenek. *A menyecske életet lehel, a magyar hó szikrázik a szánkó alatt, a lakodalmas menet felvirágozott legényeinek lába táncra áll már és a rokkára, a magyar parasztasszony ősi hangszerére csillogó szálként perdül az elismerés, hogy puha szövetbe fonódva hulljon rá egy idegen város szívére.*

Benedek Péter, az uszodi paraszt győzött Bécsben. Letagadhatatlanul, elvitázhatatlanul, kézzelfoghatóan. Jobban, mint bárhol. *Talán jobban, mint idehaza.*

Ime már fotográfiákat, ime már interjut és autogrammot kérnek tőle. És azok között, akik ezt kérik, már nevek, sőt kapacitások vannak. *Löwy*, a *The Art News* levelezője Newyorkból, *Seligmann*, a *Neue Freie Presse* kritikusa, Hans *Tietze*, a híres bécsi műkritikus, egy úr a *Kunst und Dekoration* darmstadti művészeti lap megbízásából, *Geyer* Siegfried, az ismert bécsi író, egy ősz bácsi

nyilatkozott meg.

A harmincegy éves szünetelés után igazán *új* volt a *betanulás*, amelyet a színlap hirdet, s bizony a nézőtéren is kevesen voltak, akik valaha *Ujházi* híres Csoma Bálintját láthatták. A nagy örökség *Rózsahegyi* Kálmánnak jutott, aki az egyforinthúszért díjnokoskodó ötgyermekes családapa szerepében a művészet legegyszerűbb eszközeivel formált nagyszerű alakot. *Mihályfi* Béla, Bálnai Gusztáv, a többé-kevésbbé passzív férj szerepében nagyon rokonszenves volt. A feleség alakját *Tőkés* Anna erővel és művészettel tette életteljessé. *Somogyi* Erzsi egy szerelmes kisleány szerepében adott gyöngéd és mégis drámai erővel teljes alakítást. A friss és derűs *Matány* Antal, *Lehotay* Árpád, *G. Gömöry* Vilma, *Kürthy* György, *Kiss* Irén, *Nagy* Teréz, *Iványi* Irén játszották még az alkalomhoz méltó előadás főbb szerepeit.

L. Z.

---

* **(Zilahy Lajos külföldi útja.)** Ismeretes, hogy *Zilahy* Lajos kitünő regénye, a *Két fogoly* francia és angol nyelven is meg fog jelenni. *Zilahy* Lajos néhány nappal ezelőtt *elutazott Párizsba és Londonba*, hogy regényének fordítását személyesen ellenőrizze. Egyszersmind külföldi tartózkodása alatt tárgyalásokat fog folytatni *A tábornok beszélőfilmre leendő felvétele* dolgában egy nagy amerikai filmvállalattal.

DAYKA MARGIT

A két fiatal színész pedig játszott. Ugy játszott, mintha zsufolt és nem üresség től kongó nézőtér előtt játszott volna. Csk színészember tudja, hogy ez milyen nehéz feladat. Az alapjában vévő jószívű, ezerfejű Cézárt csupán ezer szempontot figyelembe

Benedek Péter
festő

A Nemzeti Galériában őrzött Ómarchipén
Mégyessy Ferenc hus „Szoptató anya"
szobával átrázolja saját magát

Szabó Julia: Benedek Péter
Művészet, 1969. december – 26 kep.

Benedek Péter

festő

Focillon száradunk európai
művészetét összefoglaló művé-
ben a magyar stúkum meg-
nyilvánulásaként értékeli mű-
vészetét.

Szabó Julia: Benedek Péter
Művészet, 1969. december – 26 kep.

Benedek Péter
festő

Művészete nem független a
környezetétől és az időtől.

Szabó Julia: Benedek Péter
Művészet, 1969. december – 26 lap.

Benedek Péter
festő –

Aranyránga merőn dolgozgató parasztembert ábrázoló kis akvarellje friss színcivel, levegős kompozíciójával a nyári reggelek fűszeres ízeire emlékeztet.

Szabó Julia: Benedek Péter
Művészet, 1969. december – 26 lap.

Benedek Péter
festő

Ötvenes évek végén festett ö marc-
hepe hélsit törött vonalakkal egyan
azt az arcot ideri, mint ifjukori
műve.

Szabó Julia: Benedek Péter
Művészet, 1969 december – 26 lap.

Benedek Péter
festő

„Cifraszűrös csendélete" a Magyar Nemzeti Galéria tulajdona. A művészek sok falusi - vidéki portré megrendelése van ahol a valóságtisztelet és jelzi a művész.

Szabó Julia: Benedek Péter
Művészet, 1969 december – 26 lap.

Benedek Péter

festő

Parasztfestő. 1929-ben a bécsi Künstler-
hausban nagy sikert aratott.

/1889./.

A magyarországi műv. Tört. I. 513.
Corvina 1971.

Benedek Péter

festő.

~ről: Bálint Lenő: B. P. földműves festőművész. /Bp. 1923/

A magyarországi műv. tört. I. 533.
Corvina 1971.

Benedek Péter
(1889-)

1

Nyodon született földmíves családból. Négy elemit végzett. Nyolc éves korától rajzol.

MN 6 évkönyve 1970/I

Benedek Péter

2

Az első világháboru idején hadimunkát végez Pesten egy vasgyárban, akkor fedezi fel rajzait egy művészetpártoló

MNG évkönyve 1970/I

Benedek Péter

3

Első kiállítása 1923-ban
nagy sikert arat. Dekoratív naturalisztikus hajlamu művész.

MNG évkönyve 1970/I

Benedek Péter 4

Rendkívül differenciált színérzéke, kulturált akvarell technikája már a tízes évek végén keletkezett egészen primitív képeiben is érezhető.

MNG évkönyve 1970/I

Benedek Péter

5

Kállai Ernő szerint
„a hispolgárosodó parasztot élet-lépei,
rsánerjelenetei jellegzetes önálló
stílust alkotnak."

MNG évlönyve 1970/I.

Benedek Péter 6

Kiállítási 1923 Alkotás Művészház
1928 Budapest Nemzeti Szalon
1929 Wien, Künstlerhaus
1934 Budapest Nemzeti Szalon,
Östehetséget Kiállítása

MNG évkönyv 1970/I

Benedek Péter 7

Kiállításai: 1938 Amsterdam

Hongaarsche, Oertalen

1964 Cegléd Gyűjteményes kiállítás

1966 Gyékesfehérvár, Magyar naiv művészet

MNG évlinyve 1970/I

Benedek Péter 8

Szóla szóló irodalom:

Kállai: Uj magyar piktúra Bp. 1925
63-65. old.

Balint Jenő: B.P. 1928.

Mihályfi Ernő. BP. Magyarország 1928 X.27

MNG évkönyve 1970/I

Benedek Péter 9

Irodalom:

Lyka Károly: B.P. Nyíldők 1928 45. y

Márcz Zsigmond: A földmunkás mint festőművész Magyarország 1928. X. 28.

MNG Évkönyve 1970/I

Benedek Péter

Szoptató anya, repr.-

Pesti Napló, A 80 évek

— ajándék-albuma.

1850–1930

b

Benedek Péter

festő

vőd

Pirchan-Szalai

11. l.

Művészek
műhely titkai

1945

tetü Birottság!

ím a kolozsvári farkas-
plomon Reményik és
nesterek által végzett mun-
ását azzal a tisztelettelyes
teni, hogy annak igazolt
nar nyolczezerötszáz ko-
méltóztassék.

Benedek Péter

lásd

Revár XXI. 666.l.

Benedek Peter

l.

Szabad Művészet

1948. 304. l.

(A Mův. Tan. előterjesztés)

194. kép. *Thuribulum, XII. század.*

TÁL,
a Bűnbeesés trébelt jelenetével és körirattal.
Nürnbergi munka, 1500 körül.
Réz, átm. 29·5 cm.
Gerevich PA, 260. l. — Egyhműv. kiá
1930., 401. szám.

TÁL,
Ádám és Éva trébelt alakjával.
Nürnbergi munka, 1500 körül.
Réz, átm. 29 cm.
Gerevich PA, 260. l.

TÁL,
Agnus Dei trébelt képével és felirattal.
Nürnbergi munka, 1500 körül.
Réz, átm. 39 cm.
Gerevich PA, 260. l.

TÁL,
Szent György trébelt képével és felirattal.

Benedek Péter

festő

vod

Szalatnai Rezső:

Müvészet és propaganda.

Forum 1934. 287 l.

lásd

~~Nyugat~~

~~1934. szept. 1.~~

~~Kassák Lajos~~

Nemzeti Balon 1934. szept.

Magyar Ostehetséges Kiállítás.

~~1486.~~

Át. Képt. 78.

Át Képt 78

aranygyapjas-rend jelvényét nyaklánczon
usza és szakálla szőke, szeme szürke. Vért-
ja réteges.

kojich-gyűjtemenyből 102. — 1877. átv. lapsz. 237.
vro adatok.
n. 1868: II. ~~[illegible]~~ 145. — 1870: V. ~~[illegible]~~ 98. — 1871:
: V. 98. — 1876: V. 273. 237
an. 1884: T. Z. ~~[illegible]~~

Jankovics 102.

Benedek Péter

uród

Szokolay Béla: Budapesti kiállítások. Erdélyi Helikon - 1928. I. 560-561. l.

MDK

Benedek Péter

Kalocsai esperes, olajf.

A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum
kiáll.-ak katalogusa. 1937. Jan. Nemzeti Szalon.

Benedek Péter
festő

1935-ben részt vesz az „Őrlehetségek Kiállításán" Kápler Miklóssal.

Dr Balogh István: A Hortobágy festője, Kápler Miklós
Élet és Tudomány, 1967. 10. 465-68.

Benedek Péter

Műve a Beczkói-Biró magángyüjtm.kiáll.-án.

P.H.934.K.6.

Benedek Péter
festőművész

Benedek Péter nyilatkozata Bécsben

Bécsből jelentik: Már megírta a *Magyar Hirlap*, hogy *Benedek* Péter, a nemrég feltünt autodidakta parasztfestő kiállítást rendezett Bécsben. A kiállításnak nagy sikere van és Benedek Péter ma egyike a legnépszerűbb embereknek Bécsben. Az egyik ujság meg is interjuvolta a művészt. Kissé nehezen ment a dolog, mert a tolmács segítségét kellett igénybevenni, mert Benedek Péter sincs hozzászokva az ilyen beszélgetésekhez.

— Már kis gyerekkoromban többet jelentett számomra egy ceruza, mint más gyereknek a cukor — mondotta Benedek Péter. — Uszódon születtem 1889-ben, parasztszülőktől. Nagyon gyenge gyerek voltam és így sose tudtam a parasztgyerekekkel játszani. Apám örült, ha rajzolgattam, mert *azt remélte, hogy valamikor majd ipari munkás leszek és akkor nagy segítségemre lesz a rajzolás.* Apám azonban kőműves is volt és amikor látta, hogy semmi hajlandóságot se mutatok arra, hogy mesterségét megtanuljam, egyszerre ellenezni kezdte kedvtelésemet.

Magyar Hirlap

1929 IX. 15

— Egy nap a Dunaparton egy igazi festőt láttam festeni. Odamentem melléje és bátorságot vettem magamnak, hogy megmutassam rajzaimat. A festő megdícsérte munkámat, azután azt a tanácsot adta, hogy csak azt fessem mindíg, amit a szemem előtt látok. Így kezdtem el azután lerajzolni a Dunát, a fákat, testvéreimet, a szomszédokat. Mindíg nagyon féltem az emberektől, akik kis termetem miatt és azért, mert semmi hajlandóságot se mutattam a földműves munka iránt, *állandóan gúnyoltak*. Nem voltak barátaim, nem hancúroztam a lányokkal, nem jártam kocsmákba, minden örömöm a rajzolás volt...

— Mikor a háború kitört, mint muníciómunkás egy budapesti gyárban dolgoztam, de semmi tehetségem se volt ehhez és nem tudtam mitévő legyek. Ekkor egy társam megmutatta néhány rajzomat az igazgatónak, majd megismerkedtem *Bálint* Jenővel, a neves műkritikussal, aki végül is felfedezett. Most már volt támaszom és tudtam, hogy merre menjek...

Ennyit mondott Benedek Péter Bécsben érdekes pályájáról.

A főpénztár:

sz. Könyv. minta. — Pallas r

Benedek Péter
festő

LÁZÁR MIKLÓS KÉPVISELŐ nagyszerű rendezésében, ünnepi külsőségek között szombaton délután nyilt meg a Nemzeti Szalonban a magyar ősthehetségek — *Benedek* Péter, *Oravecz* Imre, *Áldozó* József földmives-festők, *Nagy* Mari szolgálólány, *Csülök* János tiszamenti magyar, *Győri* Elek tokaji kovácslegény, *Nyergesi* János palagyári munkás, *Bakos* József cipész, *Nagy* István földmives, *Káplár* Miklós számadójuhász, néhai *Nagy-Balog* János és *Markovics* Antal faszobrász — páratlanul nagyszerű kiállitása, amit gazdag kerámiai, szőttes-, varrottas- és himzésanyag egészit ki. Diszes és nagyszámu közönség jelent meg a kiállitáson, a többi között *Petri* Pál államtitkár, *Almásy* László házelnök, *Antal* István dr. miniszteri tanácsos, sajtófőnök, *Szalay* Gábor báró, *Van Hoorn* holland követ, *Lukachich* Géza báró ny. altábornagy, számos képviselő és müvészeti és társadalmi előkelőség. Délután hat órakor érkezett *József* kir. herceg, akit *Lázár* Miklós üdvözölt. Lelkes beszédében igaz elismeréssel adózott a magyar ősthehetségeknek, akiknek alkotásai joggal felkelthetik az egész kulturvilág müvészi közvéleményének figyelmét. Felkérésére *József* kir. herceg rövid beszéddel megnyitotta a kiállitást és ugyancsak lelkes szavakkal adózott a kiállitó ősthehetségeknek. A megjelent notabilitásokat *Lázár* Miklós és *Bálint* Jenő kalauzolták végig a kiállitás termein.

Újság
1934 VIII. 19

szakember ezen a téren, nem terveztem so-
hasem csatornákat, csak néhány vizesárkot
csináltattam; éppen ezért nem a műszaki

Benedek Péter

Magyar Őstehetségek Kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Kiforrok nagy művész a legmegkapóbb impressionista finomságokkal.

Nemzeti Ujság
1934.VIII.19.

Mély megrendüléssel tudatjuk, hogy

BENEDEK PÉTER

festőművész

életének 96. évében 1984. december 25-én elhunyt.

Temetése 1985. január 7-én, hétfőn 13 órakor lesz szülőföldjén **Uszódon.**

EMLÉKÉT TISZTELETTEL MEGŐRIZZÜK!

Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja

Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége

Benedek Péter
festő

Őstehetségek

Parasztművészek kiállítása a Nemzeti Szalónban

Gyöngyösbokréta festőkből és szobrászokból. Akik a színházban most táncaikat és dalaikat, tömegművészetük ősi kincseit mutatják, azok közül kivált néhány ösztönös, különös tehetség. *Festők és szobrászok, akik sohasem tanultak festeni és mintázni.* Az ősi kollektív művészösztön kapott öntudatra bennük s kivételesen érdekes tehetséggé fejlődtek. »*Őstehetségek*« — mondják a rendezők, *Lázár* Miklós *A Reggel* szerkesztője és *Bálint* Jenő, aki *Benedek* Péter fölfedezésével kezdte azt a kutatómunkát, ami most egész sereg parasztművészt gyüjtött a Nemzeti Szalónba szentistváni kiállításra.

Van köztük *földmíves, cipész, szolgálóleány, kovácslegény, napszámos, tehenész, szobafestő,* festenek a legkülönbözőbb anyaggal és faragnak fába, vagy gyúrnak napraforgókóró szobrot.

Technikájuk is szüz és eredeti — csak ott van baj, ahol már *tanultak* valamit. Aki már látott festőt festeni, aki már leselkedve nézett kiállítást, az elveszti maga alól a talajt és lebegni kezd reménytelenül két világ között.

Még nagy többségben vannak az egészen ártatlanok. ***Meghatóan szép kiállítás.***

Magyarország
1934 VII. 19

Nem is szeretem kiírni a nevüket, nem is kellene tudni, mint ahogy sohasem tudjuk meg, ki szőtte, varrta, hímezte a sok gyönyörű népi kézimunkákat, amivel körüldíszítették a képeket, vagy kik a fazekasok, akiknek a remek tányérokat, korsókat, kulacsokat köszönhetjük, amik szintén itt vannak a Szalónban. *Benedek* Pétert, a régi »*kiállító művészt*« persze azért meg kell említeni, öt már nem kell félteni, új képei is igazolják, a tanulás nem rontotta és nem ronthatta el.

Szebb ajándékot nem hozhatott a falu Szent Istvánra a Gyöngyösbokréta mellé Budapestnek. (m—i)

Benedek Péter: Szoptató anya

Benedek Péter
festő

A Regős
1934. VIII. 18

Benedek Péter
Tsz

MAGYAR ŐSTEHETSÉGEK HONFOGLALÁSA A NEMZETI SZALÓNBAN

A Reggel szentistvánheti országos magyar kiállításának visszhangja a külföldi sajtóban

A Reggel
1934 VIII. 18

Húsz esztendővel ezelőtt találkoztam az elsővel.

Még élénken előttem a kép, ahogyan megbicsaklott gyári íróasztalom előtt, ahol akkoriban hivatalnokoskodtam, néhány kormos papírlapot szorongatva pörkölt bőrkötényé előtt... A papírlapokat krajcáros ceruza gereblyézte színesre, erre rajzolgatta a kerékköntöde munkásait... Itt dolgozott akkoriban, mint hadinapszámos, azaz, dehogy is »dolgozott«, munkaidő alatt, egész nap rajzolgatott... A munkavezető egyszer megsokallta, fülönfogta. Fölhozta hozzám. Ezt

nem használhatja, mondta, ez a napszámos egész nap nem csinál semmit. Ez egész nap a társait rajzolja, azokat is föltartja a munkában, ezt ki kell dobni... Ki kell dobni *Benedek* Pétert a keréköntődéből, mert vétett a gyári szabályzat, a munkarend ellen!

A falu is így dobta ki magából, mert ott is, a földeken is, örökkön-örökkó rajzolgatott...

Művész mindig vétkezik a gyári munkarend ellen s ezért a tásadalmi gépezet hibátlanul működő együtteséből, előbb-utóbb, de menthetetlenül kiteszik... Ez törvény. Benedek Pétert is kirekesztették a keréköntőde és a falu társadalmából, hogy megnyíljék előtte egy másik társadalom, ahol nem bűn az, ha valakit Benedek Péternek hívnak...

*

Így találkoztam az első parasztművésszel.

Így találkoztam körülbelül sorstársaival is, akik fölzaklatva a Benedek Péter hírétől, lassan, félénken, szinte szemlesütve szivárogtak elő a falvak diluviális rétegeiből, mint a bűnösök... Volt köztük nem egy, aki *tíz esztendeig készült erre a sorsdöntő útra, gyüjtötte az útiköltséget, de az nem ment összesehogysem*, nem akart

Most itt vannak.

A Magyar Östehetsk kiállításán úgy állgy glédába képeik, fáásaik, mint a sorkatoság, egyforma belső zárzással, nagy útra szen... Különböző sarikkal még, de mit lehet dni, melyik közlegény

AZ ŐSTEHETSÉGEK KIÁLLÍTÁSÁN

Írta: SÉRTŐ KÁLMÁN

Járok-kelek a termekben,
Bú veri csapra szemem,
Kár, hogy az Isten nincsen itt,
Ő is tán sírna velem.
A magyar szobában csupán
Ősz anyám nem találom,
De itt a bölcső, — ringass el
Szívre szédülő álom.

Falról a szentkép majd vigyáz
A pihegő pólyásra,
Múzsa, ne lépd át küszöbünk,
Pazarold csókod másra.
Hagyj nyugton lim-lomok közé
Kis feleséget hozni,
Fájó-e kurta életet
Tévelygőn átborozni.

A föld ősi gyermekei már nem húzódnak álmaikkal az ismeretlenség vaksötét sáncai mögé, mint ősapáik, kik ezeket az álmokat névtelenül és ismeretlenül fába faragták, versbe dalolták... Nem. Ott áll a kaligrafált szignó minden gondosan bekeretezett kép, minden vitrin mögé bujtatott kis szobrocska fölött... Festette, szobrászolta ez és ez.

Ez már bizonyos.

*

...A külföld hamar megneszelte, hogy valami egészen rendkívüli van készülőben itt. *A világ legnagyobb lapjai keresnek fel rendezési munkálataim közben a Nemzeti Szalónban, fotografálnak, interjúolnak... Nagy cikkek jönnek idegennyelvű, akkora lapokban, mint egy lepedő...* Az én művészparasztjaim csak nézik fejcsóválva, mi az Isten csudája lehet ez. Miféle egy nyelv lehet az, amit nem lehet megérteni.

Bálint Jenő.

Benedek Péter
Fest

Irók beszélnek

A Magyar Ösztehetségek Kiállítása – parnasszáradás! Forradalom! A vérző és az egész a legjobb erőknek a parasztművészforradalmárok a kezében!

Bálint Jenő

A Reggel
1934 VIII 21

Bálint Jenő

A neve ezúttal e rovat élén szerepel és nem a végén. Mint *író*é s nem mint *aláíró*é. A portrék közé, amelyeket ezeken a hasábokon rajzolt, festett és szobrászolt remekbe, belekerül az övé is, az interjú-műterem mesteréből — *modell* lesz...

A »*Művészfejek*« és az »*Irók beszélnek*« Bálint Jenője még fiatalember. Valamivel túl a negyvenen. Író? Képzőművészeti kritikus? Kutató? Felfedező? Szerintem *misszionárius. Az Osváthok rendjéből való, akiknek az íróasztal oltár s az írás istentisztelet. Remeg, ha egy költői mondatot olvas, belesápad, ha egy szép szó szívenüti.* Egy jelző, amelynek fénye van, különös, *más fénye, mint a többinek,* boldoggá teszi, nyugtalanítja, elbódítja. *Ilyenkor nem lát, nem hall.* Magyarázza, hogy mi szép benne: a hüvelyk- és mutatóujját egymáshoz szorítva nyujtott karral, kis félköralakú mozdulatot tesz a levegőben, így lelkendezi, hogy ennek vagy annak a mondatnak milyen »*svung*«-ja, ennek vagy annak a szónak milyen íze, színe van. *Mintha ecset és ceruza volna egyszerre két ujja között s egyszerre írni és festeni akarná azt, amit mondani akar...*

Hónapok óta a »*Magyar Östehetségek*« kiállításán dolgozik. Éjjel-nappal, étlen-szomjan. Lesoványodva és elcsigázottan, a fanatikusok lázával álmélkodó gyermekszemeiben kóválygo, bolyong teremről teremre, borostásan, tikkadt, nyitott szájjal, szinte eszméletlenül a gyönyörtől. *Ezt összehozta!* Ezek itt vannak, együtt vannak. *Benedek* Pétertől *Oraveczig, Áldozó* Józsitól *Győri* Elekig... Pásztorok, napszámosok, földmívesek... A kovácslegény, a palagyári munkás... És a többiek is mind: *Nagy* István, *Markovics* bá', *Nyergesi* János és *Mári* néni, a 63 éves öreg cseléd festőzseni. *Ezek mind az ő sípszavára bújtak elő rejtekeikből, ezeket ő kereste és ő találta meg, ő vezette és ő masíroztatta ide fel őket, az ország szívébe, erre a gyönyörű új honfoglalásra,* amitől egész Európa művészi szeizmográfjai megremegtek... Nézem nyitott száját, az álmélkodó mosolyt, amellyel szinte értetlenül nézi a csodálatot azirányt, amit felidézett. *Olyan mint egy gyermek.* Az is. *Rögtön hajlandó mindenen, a legkisebb nevetnivaló dolgán a világnak, az életnek, jóízűen, hosszan nevetni.* Valahogy, mintha állandóan sajátmagát is nevetné egy kicsit, valamilyen szomjas, csodálkozó, önmagából táplálkozó s végeredményben mégis analizálhatatlan nevetéssel. *Ezzel a nevetéssel leplezi szerintem azt a halálos komolyságot, amellyel minden művészi benyomást feldolgoz, magábazár...*

*

Elkomolyodik. Figyel. Gimnázista haja belelóg a homlokába.

— *Fáradt?*

Nehezen tör fel belőle a szó:

— *Boldog vagyok. Most élem életem perceit.*

Az arca most megkeményedik:

— *Itt még nem is sejtik, hogy mi* a kiállítás — *parasztlázadás! Forradalo és az ecset a fegyver ezeknek a paraszt radalmároknak a kezében.* Itt történele

Szaggatottan, izgatottan beszél:

— *Ijedten nézem, mit idéztem* munka önkívületében nem tudtam, ősz mit csinálok, sejtelmem sem volt, hogy nova rogok kilyukadni. Ebben a tekintetben valami olyasféle munkát végezhettem, mint ők, az én parasztművészeim. Egyedül a lelkem sugallatára hallgattam... Nézem ezt a kiállítást... Éjjel, mikor nincsen a termekben senki sem, végigsétálok bennük. Le, fel, oda, vissza. Beszélgetek ezekkel a képekkel, szobrokkal. Összenézünk. Értjük egymást.

Rámnéz, meglendíti a fejét:

— *Hallatlan felelősséget érzek. Ezek a parasztok soha többé nem térnek vissza a földhöz.* Kemény kezeikben kicserélődtek a szerszámok, a nehéz kapát felváltotta a könnyű ecset, a durva ásónyelet a filigrán ceruza. *Mi lesz, ha álmaim, álmaik nem válnak valóra?!*

A háromhetes nem alvástól elcsigázott, lesoványodott arca most komor, sötét. *A beteljesülés mély boldogságának komorsága ez.* De mint ahogy a gyermek nem tud sokáig szomorkodni, rögtön újra felderül az arca. Hirtelen minden átmenet nélkül kérdi:

— *Olvasta az Áldozó önéletrajzát?*

S hahotázva mutatja *A Reggel* kiállítási különszámában Áldozó leklisírozott, sajátkezű önéletrajzát, *amelyben mindenről ír, csak a saját életéről nem.* S az egész olyan komikus: kilenc ákombákomos sor mindössze az egész.

*

Megkérdem tőle, hogy tulajdonképpen *melyik az erősebb motor benne: az írás, vagy a képzőművészet iránt való érdeklődése?*

— *Nem tudok különbséget tenni a kettő között.* Kilencéves koromban már írtam. Viszont a pikturával, a művészetekkel már ősi idők óta együtt élek. Kishivatalnok korombban egyszer az egész fizetésemért egy biedermeier vitrint vettem magamnak. Mikor az első könyvem megjelent, magához hívott a főnököm, *Kornfeld* Móric báró. Ez 1916-ban történt. Megkérdezte, hogy élek? Azt feleltem, hogy írni szeretnék, de nincs módom hozzá, sok a gondom. A báró kihúzta a fiókját, elővett belőle egy csekkönyvet, az egyik lapjára ráírt valamit, kitépte és átnyujtotta. Ezer koronáról szólt. *Ez volt az első elismerésem. És most — ez a kiállítás...*

— *Mégis mit tart a hivatásának? Mi maga? Tanár? Nevelő, kritikus? Ki az, akiben, önmagában hisz?*

— *Nekem pillanatnyi céljaim vannak.* Örök forrongásban élek. Ha valamit megcsináltam — nyesen [illegible]

István-heti szivarpropagandája. A közönség valósággal megrohanta a plakáton meghirdetett »*rádadásos trafikokat*«, *ahol 100 szivarra még tizet adnak.* A nagyszerű akció ma éjjel véget ér, tessék

nem érdekel többet. Csak addig, amíg csinálom, de addig nagyon. Itt van ez a kiállítás... *Készen van, a többi már nem az én dolgom.* Ha egy író könyvéről írok, ha egy festő vagy egy szobrász művészetének a forrását keresem: *a vadászkutya és a detektív izgalmával járok végére a dolognak.* Ha megtaláltam, amit kerestem, ha nyitjára jöttem a titoknak, *leheveredem, nincs tovább...* A következő témáig... Hogy aztán annak, amit így elfogok, elkapok, nyoma marad, az külön jutalom. Nem vagyok hivatásos műbíráló, társaságok, akadémiák nincsenek a hátam mögött, *író vagyok...* És — *író szeretnék lenni...*

Egyed Zoltán

Benedek Péter
Ísdő

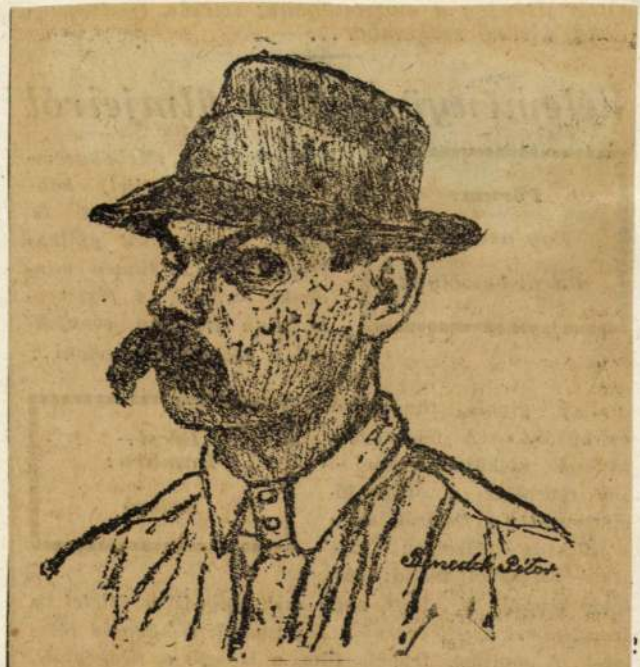

Benedek Péter: Önarckép

A Reggel
1934 VIII. 27

Benedik Péter
Fstő

A Reggel
1934 VIII.27

Benedek Péter: Szoptató anya

Benedek péter,festő

1934-ben az ősstehetségek első kiállitása,Szent István napján.Lázár Miklós nyitotta meg.Benedek is kiállitott 186-87.old

Sz.Muraközi Ágota:A magyar parasztfestők és a népmüvészet viszonya 181.old

A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve.XI.1968. Bpest.1969

Benedek Péter

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1964 DEC 20.

10

NAPLÓ

December 20

1021

Benedek Péter festőművész kiállítása vasárnap nyílik a ceglédi Kossuth Múzeumban. A 75 éves művész eddig számos nagysikerű hazai és külföldi tárlaton mutatta be alkotásait, sajátos stílusáról két könyv és több száz cikk jelent meg. A kiállításon Benedek Péter 65 alkotását láthatja a közönség.

#

ériája

bb 43. vasárnap nyilik benedek péter festőművész ceglédi kiállitása

1 ol tné vm fm 1021 1964. december 19.

a ceglédi kossuth muzeumban vasárnap nyitják meg benedek péter festőművész kiállitását. a 75 éves művész eddig számos nagysikerü hazai és külföldi tárlaton mutatta be alkotásait, sajátságos stiluságáról, ősi elemeket alkalmazó munkásságáról két könyv és többszáz cikk jelent meg az elmult fél évszázad alatt.

a kiállitáson benedek péternek ezuttal 65 alkotását - pasztell - akvarell és olajfestményeit, valamint szénrajzait - láthatja a közönség./mti/

- . -

fe

13.50/-n -27-

19 II
P-t

napi napokon szokásos nyitvatartási rendjük szerint üzemelnek.

december 26. szombat: az élelmiszerüzletek, a vasárnap is árusító boltok kivételével, továbbá a csarnokok és piacok, iparcikk-üzletek, könyvesboltok és áruházak zárva tartanak. a vasárnapi árusitásra is kijelölt élelmiszerüzletek a szokásos ideig, a vendéglátóipari egységek a szombati, az édesség- és dohányboltok vasárnapi nyitvatartási rendjük szerint üzemelnek.

/folyt.köv./

14.12/-n -28-

15-

Benedek Péter.
festőművész.

* **Benedek Péter földmives-festőművész kiállitása.** 1923-ban feltünést keltett Budapesten *Benedek* Péter uszodi földmivesnek gyüjteményes kiállitása. Hosszu idö után most a Faluszövetség utján jut szóhoz ismét *Benedek* Péter. Október hó végén nyilik meg a Faluszövetség rendezésében a Nemzeti Szalónban gyüjteményes kiállitása.

Magyarság. 1928. Okt. 4.

Benedek Péter.
festő.

* **A földmives-festő gyüjteményes kiállitása a Nemzeti Szalonban.** A Faluszövetség rendezésében október 28-án nyilik meg a Nemzeti Szalonban *Benedek* Péter uszódi földmives gyüjteményes képkiállitása. Ez a kiállitás nagy érdeklődésre tarthat számot, mert Benedek Péter férfikora deléig, mint földmunkás kereste kenyerét. A magyar természet és a magyar falu ihlette meg. Nem tanult senkitől. A kiállitással egyidejüleg a Faluszövetség diszmunkában adja ki Benedek Péter 50 képének reprodukcióját és müveszetének ismertetését. A földmives festőmüvészről *Bálint* Jenő irt tanulmányt a könyvhöz.

Magyarság. 1928. Okt. 16.

1

Benedek Péter.
festőművész

* **Népművészeti kiállitás.** Október 28-tól november 5-ig nagyszabásu népművészeti kiállitást rendez a Faluszövetség a Nemzeti Szalonban. Egyre kisebb területre szorul a népmüvészeti termékek készitése, pedig ezek nemcsak nálunk, de az egész világon elismerést és megbecsülést szereztek nekünk. A szövetségünk, amikor *Benedek* Péter kiváló tehetségü földmives-festőművész képeiből gyüjteményes kiállitást rendez, egyuttal népmüvészeti kincseink páratlanul szép és értékes alkotásait Budapest közönségének is bemutatja. A kiállitáson egész külön termet fognak megtölteni a matyó és sárközi kézimunkák, hatalmas kollekcióval lesznek az agyagárusok szebbnél szebb készitményei. De ott fogjuk látni ezeken kivül mindazt, amit hazánk vidékei a népmüvészet terén felmutatnak.

Magyarság, 1928. Okt. 21.

1

Benedek Péter,
festőművész

*** Benedek Péter földmives-festőművész képkiállitása.** Hirt adtunk már arról, hogy a Faluszövetség nagyobbszabásu kiállitást rendez *Benedek* Péter uszodi földmives-festőművész képeiből. A kiállitás iránt igen nagy az érdeklődés. A kiállitás ünnepélyes megnyitása október 22-én, szombaton délután négy órakor lesz a Nemzeti Szalonban. A kiállitás október 28-ától november 5-ig lesz naponként 9 órától délután 4-ig. Belépőjegyek a kiállitásra hétköznapokon 1 pengő, vasár- és ünnepnap 2 pengő. Iskoláknak és nagyobb testületeknek, amelyek csoportosan nézik meg a kiállitást, 30 filléres kedvezményes jegyek jegyezhetők elő a kiállitást rendező Faluszövetségnél (Budapest, IX., Üllői-ut 1., II. emelet 4.) A kiállitással együtt népmüvészeti kiállitást is rendez a Faluszövetség ugyanott. Mezőkövesd és Sárköz himzései, szőttesei adják meg *Benedek* Péter leginkább falusi tárgyu képeinek a hangulatot.

Magyarság, 1928. Okt. 25.

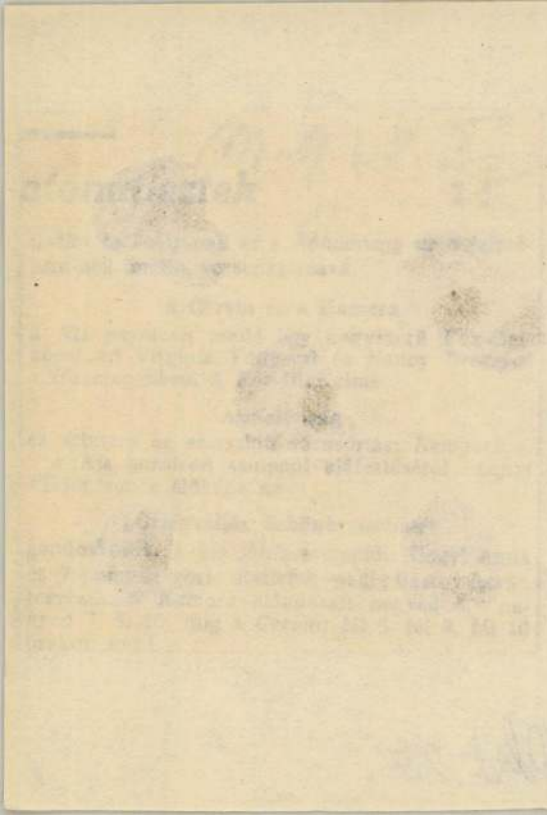

Benedek Y. Péter.
festőművész

*** József főherceg nyitja meg Benedek Péter földmives-festőművész kiállitását.** A *Faluszövetség* rendezésében *Benedek* Péter földmives-festőművész képkiállitása e hó 27-én, szombaton délután 4 órakor a Nemzeti Szalonban nyilik meg. A kiállitást *József* főherceg személyesen nyitja meg. Az ünnepélyes megnyitásra meghivók szerezhetők a Faluszövetségben (Üllői-ut 1, II. emelet 4). A kiállitás megtekinthető e hó 28-ától november 4-ig bezárólag mindennap reggel 9 órától délután 4 óráig. Belépőjegy hétköznap egy pengő, vasár- és ünnepnapon két pengő. Kedvezményes harmincfilléres jegy egyesületek és iskolák részére, ha csoportosan tekintik meg a kiállitást, a Faluszövetségnél kapható.

Magyarság, 1928. Okt. 26.

1

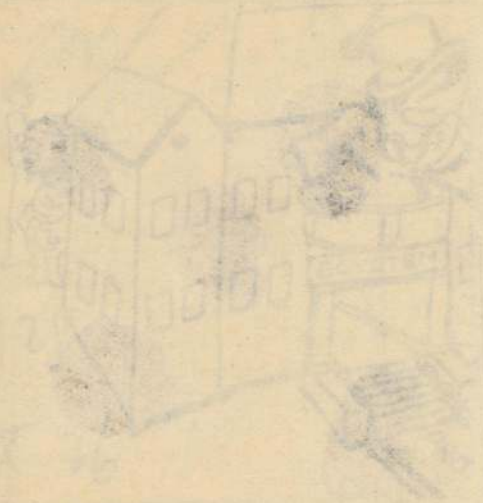

Benedek Péter.
festőművész

* **Benedek Péter földmives kiállításának sikere.** A napokban nyilott meg a Faluszövetség rendezésében az ősmagyar tehetségnek, *Benedek* Péter földmives-festőművésznek képkiállitása a Nemzeti Szalonban. A kiállitásnak sikere volt, olyan, amilyenre Magyarországon még alig volt példa. Művészköreink és mükritikusaink teljes egyhanguséggal állapitották meg *Benedek* Péter művészetének nagyságát, őseredeti magyar mivoltát és azt a csodálatraméltó tehetséget, amely ebben az egyszerü, igénytelen, szófukar földmivesben rejtőzik. A kiállitást közéletünk legkiválóbbjai látogatják; eddig *Bethlen* István gróf miniszterelnök neje, *Mayer* János földmivelésügyi és *Scitovszky* Béla belügyminiszter, *Andrássy* Gyula gróf, akik a legnagyobb elragadtatással nyilatkoztak *Benedek* magyar talajból fakadt magyar müvészetéről. A tegnapi nap folyamán pedig *József Ferenc* főherceg és *Anna* főhercegasszony tekintették meg a kiállitást.

Magyarság, 1928. Nov. 3.

1

Benedek Péter

Bálint Jenő erzsébettéri népművészeti beltjában, a falun magukból nevelkedett művésztehetségek munkái közt szerepelnek képei.

Ujság 1935. VIII. 15.

	Bevétel	Kiadás
	Pengő	Pengő
en		
	Le a bevételt... ...	
	Kifizetendő összeg	

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, Budapest.

...sztály:

.....

A fizetés készpénzben / cheque kibocsátásával megtörtént

193..... cheque száma .....

A főpénztár:

.....

413

Benedek Péter.

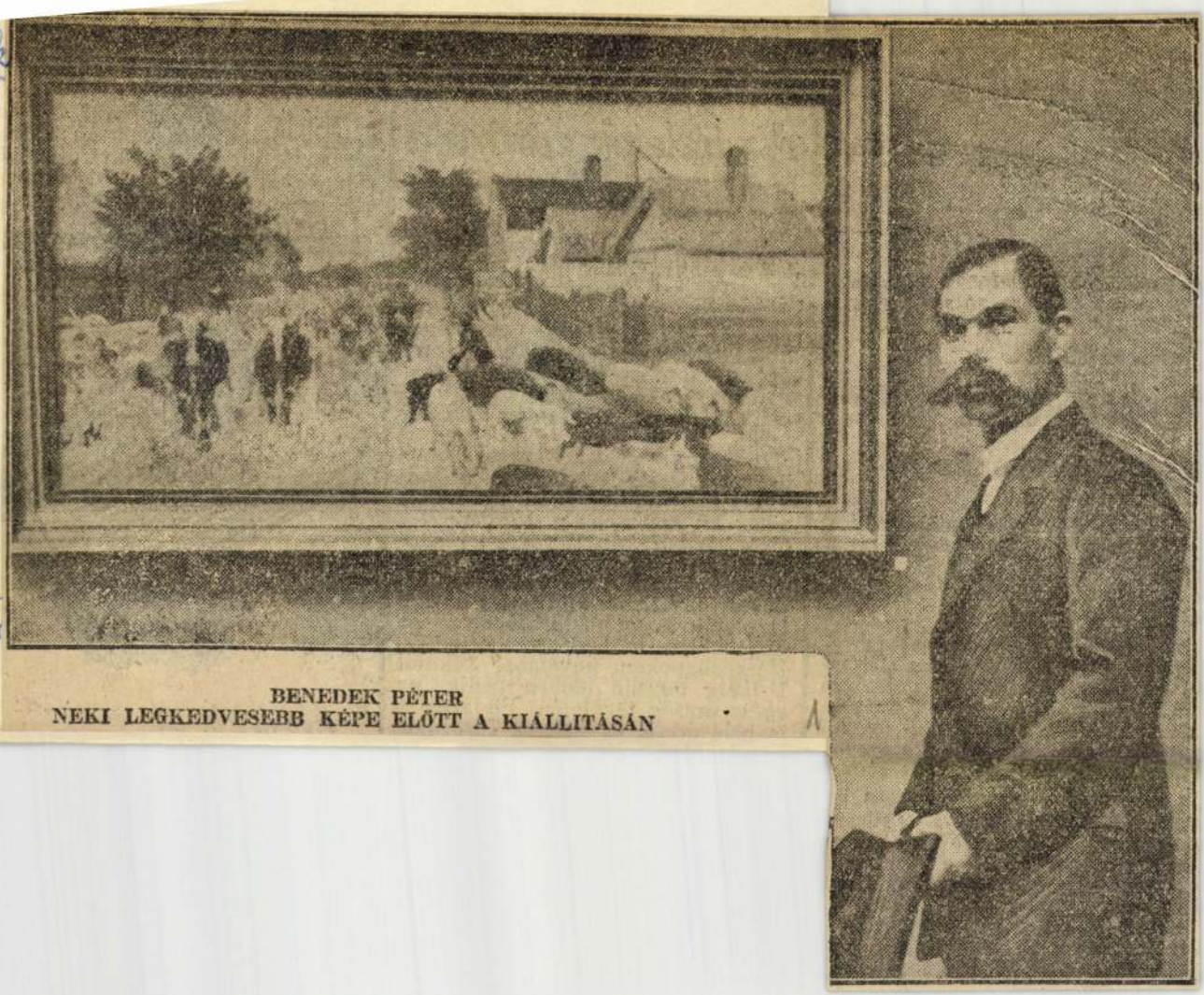

BENEDEK PÉTER
NEKI LEGKEDVESEBB KÉPE ELŐTT A KIÁLLITÁSÁN

Ak Kst, 1928. Okt. 28.

k munkájában és *vezetőszere-*
kre idegenek, az egyetemektől
vol álló személyek *nem választ-*
ták meg. Minden ilyen szerve-
t közvetlen

az egyetem fenhatósága alá fog tartozni

működésének teljes felelősségét
egyetemi tanács fogja a jövő-
n vállalni.

eltek
etések
e a takarmány

A korábbi őszi vetések

ül kikeltek és szép egyenletesen
ejlődnek. Különösen *jól megerő-*
ödtek a rozs és az őszi árpa veté-
ek.

Takarmánykészletünk

eosztással *a kiteleltetésre elegen-*
ő lesz. E tekintetben segítségr
an a mostani kedvező időjárás is
mely mellett *a kizöldült legelő-*
ön és réteken a jószág elegendő
áplálékot talál.

A jószág sségi állapota

ielégítő. Járványos betegségek
nint: száj- és körömfájás, lépfene
ertésvész, sertésorbánc csak el
rétve és *kis mértékben* fordulnak
lő.

A szőlő állapota

Az utóbbi hűvös, esős időjárás
niatt a szőlőkben *rothadás állt be*

Az Est 1928. Okt. 28.

Benedek Péter festőművész.

Benedek Péter földműves festőművész kiállítása

Benedek Péter, az öt évvel ezelőtt feltűnt »földműves-festő« munkáit ma délután mutatják be a Nemzeti Szalónban. Az érdekes kiállítást a *Faluszövetség* rendezi. És ez így is van rendjén. Igazán a magyar föld küldi üzenetét a magyar fővárosnak, az őszinte, kemény magyar tehetség követeli elismerését.

Amikor néhány évvel ezelőtt *Benedek* Péter először jelent meg, mint a magyar falu »csodagyermekét« emlegették. Mindenkit megkapott a földműveslélek szárnyalása az ég felé, de senki sem tudta, hogy csírájában szunnyad-e el a kuriozum, vagy pedig igazi művészi zseni kiindulásának vagyunk ritka tanui?

Ez a kiállítás *felelet. Benedek* Péter nem szeszélyes játékszere a véletlennek. *Benedek* Péter igazi komoly művésztehetség. *A falu az ő világa*, de innen nem is szabad kitépni, mert ha erőszakosan más területre állítják, járása ingadozóvá lesz, megzavarodik, elveszti önmagát.

Ott van néhány régebbi képe, amely nyersebben tükrözi vissza művészetét. Egy falusi temetés breugheli gazdagságot revelál. Ahány alak, annyi érzés, az egyszerű emberek primitívek a képeken is. Ezt csak vagy valami túlfinomult, túlkultúrált festő adhatta volna így vissza, vagy pedig, aki nem is tudja mit csinál, a lelke leheli oda érzéseit.

A városi embernek az egyik birka olyan mint a másik és elcsodálkozik, hogy falun minden gazda megismeri a másik disznaját. Ez *a falusi szem* van benne *Benedek* Péter munkáiban. Bepillanthatunk a falusi viskók homályába, ahol a magyar népművészetnek dekorációra hajló színei pompáznak. Feltűnik egy-egy arc, látunk egy-egy alakot, elvonul előttünk egy-egy csoport. *Így* sohase láttuk, csak most vettük észre, hogy valóban *így* van. *Ezt* nem lehet eltanulni, ezt meglátni, nem elég *csak* festőnek lenni, ezért *onnan* kell jönni.

Most, hogy látjuk, rámondjuk, ez *így természetes*. Eddig *ez* nem is hiányzott ilyen zsánerképeken, mint ahogy *Monet* és társai előtt nem láttuk »megfestve« a levegőt. Ez az, amit a magyar föld adott, illetve adhat a magyar képzőművészetnek. A festőművészek tanítanak meg minket látni és *Benedek* Péter új világot tárt fel előttünk, amely eddig talán nekünk is csak exotikum volt.

Nem szabad azt sem letagadni, hogy *Benedek* Péter öt év alatt a »mesterségbeli« részben is nagyot fejlődött. Egyik-másik tájképén, főleg ahol falusi házakat vet papírra, a pastel minden finomságát meg tudja tündököltetni. De vannak rossz, néha ízléstelen képei is. Ha nem a saját világát vizsgálhatja. Az is baj, ha komponál, mert nem termett a monumentalitásra.

Érzékeny a pupillája, de ne akarják messzire kitágítani a szemhatárát, amelyben eddig élveztük apró, de értékes finomságait, megfigyeléseit. *Ne csináljanak belőle divatos festőt*, hagyják meg annak ami, hiszen az éppen elég: *a magyar falu költője*, a magyar népművészetnek kikristályozódása.

A Szalon egyik oldaltermében igen szép sárközi szövötteseket és finom kerámiát állítottak ki, de szerencsétlen a gyári matyó himzések gyüjteménye. P. Ö.

Kollarits Bélát szabadlábra helyezték

— Az Est tudósítójától. —

Dr. Sztrache Gusztáv főügyész, a budapesti ügyészség elnöke ma délben féltizenkét órára kérette magához dr. *Kovács* Péter ügyészségi alelnököt, aki a rendőrség által magányosok elleni erőszak miatt letartóztatott *Kollarits* Béla ügyének a referense. Az ügyészségi alelnök több mint félóra hosszat referált a főügyésznek Kollarits ügyéről, azután a főügyész meghozta döntését, amely szerint *az ügyészség saját hatáskörében szabadlábra helyezi Kollarits Bélát*, aki ellen azonban a diáktüntetésekben és az Erzsébet körúti rombolásban való részvétel miatt

Megjelent!

A professzionalista labdarúgók alszövetsége évkönyve.

Ára 5 pengő

ket összezsugorította.

A szőlővesszők *szépen beértek.* Egyes szőlőben a bujtás, döntés és fedési munkálatokat is megkezdték. *A termésered mény minőségileg és mennyiségileg közepesnek* mondható, kat. holdankint 3—20 Hl.-re becsülhető, *átlag azonban 10—12 hektóra tehető.*

A must cukortartalma a klosterneuburgi mustmérő szerint, fekvés és a szüretelési idő szerint igen változó, *10—22 fokot* mutat, utóbbi ritkábban fordul elő. A must ára literenként 30 fillértől 50 fillér között mozog. Ó-bor ára Malligand fokonként 3.5—4 fillér, mely ár literenként 40—50 fillérnek felel meg. A borkereslet lanyha, kínálat tartózkodó.

Benedek Péter.

Napszámos volt

a földeken és napszámos volt a vasgyárban, szegény parasztszülők gyermeke és ma a magyar művészetnek nemcsak furcsasága és érdekessége, hanem igen becses, eredeti értéke Benedek Péter. Amit fest és ahogy fest, az egy mély érzéssel és művészettel átitatott nép lelkének megható megnyilatkozása. A falusi és a mezei élet igaz költészete buzog fel ebből a tiszta lélekből, elragadó egyszerűséggel és szívszorító áhitattal. Mint az igazi művészet minden eseménye, Benedek Péter új kiállítása is mélyresugárzó erkölcsi tanulságokkal nyugtalanítja a lelket. Ez a megnyilatkozás agitáció egy hatalmas osztály, a parasztság érdekében. Figyelmeztetés, hogy azok a milliók, akik zsupfedél alatt, tapasztott padlójú szobácskákban élnek, mily végtelen szellemi és lelki gazdagságot rejtegetnek mélységükben. Csak búvárok és kutatók kellenek, akik leszállnak a mélységekbe. Bizonyos, hogy a remek példányok ezreit lehet egy hálóvetéssel napfényre hozni. Nagystílű üzletembereket, politikusokat, adminisztrátorokat. Az alkotó erőnek hihetetlen nagy tömegei ülepedtek le századok alatt a nép lelkében, a nyugodt kontempláció százévei igazi bölcsességet desztilláltak koponyájába. Ennek az osztálynak számtalan díszpéldánya lehet, aki megérett a felfedezésnek benedekpéteri szerencséjére. Csakhogy a művésznek könnyebb dolga van, neki elég egy darab papiros, meg egy plajbász, azzal ő már meg tudja mutatni, hogy mit tud. De hogyan adjon bizonyságot értékeiről az, akiben mérnöki, ügyvédi, adminisztrátori, vállalkozói képesség szunnyad? Erre való az iskola és a jó tanító, sokezer iskola és sokezer jó tanító. És ezért igen nagy dolog, hogy Klebelsberg Kuno nemcsak egyetemeket épít, hanem apró tanyai és falusi iskolákat is százával. Ezeknek az iskoláknak a feladata, hogy kibányásszák és kicsiszolják a népből a gyémántot. Ezekkel fog felfrissülni a magyar élet, hogy minden téren elhelyezze a maga zseniális Benedek Péterjeit.

Az Est, 1928. Okt. 28.

1

Est 928 X/28

ván kecskeméti képviselők, valamint a szomszédos városok képviselői interveniálni akartak *Mayer* János földművelésügyi miniszternél, hogy a borközraktárt Kecskeméten létesítse, a miniszter azonban közölte az egyik képviselővel, hogy már *Cegléd javára döntött.*

Kecskemét város törvényhatósági bizottságának mai ülése után a bizottsági tagok megbeszélést tartottak, amelyen elhatározták, hogy *Kecskemét város tovább fogja folytatni az akciót a kecskeméti borközraktár létesítése ügyében.*

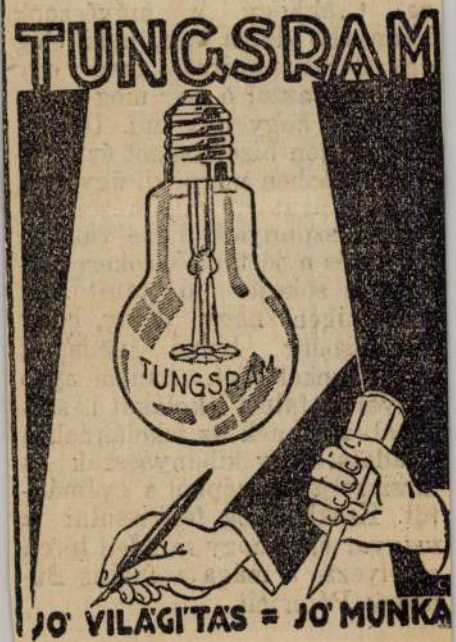

Benedek Péter.
festőművész

Est, 1928. Okt. 21.

Most jelent meg:

Bálint Jenő:

Benedek Péter

földműves-festőművész életét és művészetét méltató díszmunka 50 képpel

Mayer János
m. kir. földmívelési miniszter

Kertész K. Róbert
kultuszminiszteri h. államtitkár
bevezetőivel

—♦—

Athenaeum nyomása

Faluszövetség kiadása

Ára: 10 pengő

Kapható
AZ EST Könyvesboltjaiban

hajóállomásra. *Az Est* munkatárs az állomáson beszélgetett

Sztranyavszky Sándor államtitkárral,

aki a főkapitány jelenlétében a következő nyilatkozatot tette a tüntetésekkel kapcsolatban:

— Megbeszélésünk eredménye a következő:

az uccákon a rendet fentartani a mi kötelességünk és ennek a kötelességünknek minden tekintetben meg is fogunk felelni.

Benedek Péter

Magyar Őstehetségek Kiállitása - képével szerepel. Ebben a társaságban már a magas müvészutó-kultura képviselője: tónusfestő, aki azt is látja, amit csak a müvészeti szem és érzékenység : a levegőt s ábrázolni is ugy tudja ezt ak láthatatlan lágyitót, mint a legfinomabb tónusfestők.

Ujság
1935. VI. 2.

Benedek Péter

Alkotása, a szfőv.műgyüjteményének kiáll.-án
a Műcsarnokban.

N.U.932.VI.17.

Benedek Péter

Alkotásai a szöv. műgyűjteményének kiáll.-án
a Műcsarnokban.

N.U. 932.VI.17.

Benedek Péter festő M.D.K.

/v1889/

Födmüvesserbál vált festővé.

1923 - első kiállitása.

Később titokban tanitatták, ezzel vesztett termeszetességéből.

1928-29 kiállitása Bécsben.

1934. Őstehetségek kiállitás.

Sampis Antal: A képzőmüvészetek története 741.l.

A Kultura Világa Bp. 1963.

MDK

Benedek Péter

Budapesti kiállitások. Erdélyi Helikon 1928.
I. 7. sz. 560.l.

Benedek Péter.

Müveit kiállitotta a Nemzeti Szalon 1928-ba

Bende J:

A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Benedek Péter.

Kiállitotta képeit az Alkotás 1923-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

MDK

Benedek Péter,

gyüjteményes kiállitása szept. 14-én a bécsi Künstlerhaus-ban.

Kiállitások.
Magyar Müvészet.1929. 6.sz. 364.l.

Benedek Péter

MDK

Szürös csendélet

Mücsarhok 1932.Budapest Közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

Benedek Péter MDK

Utca Aszódön, pasztell

Mücsarnok 1932 Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

M.D.K.

Benedek Péter

"A Szinházi Élet Törvényszéke" c. rovat keretében elmondja, hogy foglalkozása földmives és a lap bemutatja néhány festményének repr.-ját: "Bál", "Önarckép", "Nagymosás", "Parasztszoba bölcsővel" cimekkel.

Szinházi Élet. Bp. 1928. nov. 11-17. XVIII. évf. 46. sz. 32. lap.

Benedek Péter M.D.K.

8 éves korában a tanitója lerajzolt egy tüzoltó fecskendőt , ő pedig különben lerajzolta. Atanitó elvitte a kalocsai érsekhez, hogy támogass, de mivel református volt hazaküldték. 1915-ben Pestre vitték hadimunkára. Ott találkozott Bálint Jenővel, aki elvitte Pestujhelyre, ott egy hónapig csa k festett.

magyar Nemzet 1964. december 24. 5.1. 7.

Benedek Péte r M.D.K.

Bálint Jenő lett az Impresszáriója, szerződést kötöttek . 15 évig festett Bálint Jenőnek.

Első kiállitása 1923-ban volt a Nemzeti Szalonban.

Második kiállitását 1928-ban rendezték.

Lerajzolta Móicz Zsigmondot.

Néhány festményét megvásárolta a Muzeum

1930ában lejárt a Bálint Jenővel kötött szerződés

Visszament Uszokra, 1931-ben megnősült.

magyar Nemzet 1964. december 24. 5.l. */.

Benedek Péter M.D.K.

1934-ben részt vett az 5 tehetségek kiállitásán.

Kalocsára költözött. festeni nem igen volt alkalma.

1947-ben az államtól Cegléden házat kapott.

Szegényesen éltek, aztán bevitték a kulturházba hogy ott festhet.

1953-tól minden hónapban kapott a Képzőművészeti Alaptól pénzt.

magyar hemzet 1964. december 24. 5.1. */ .

Benedek Péter M.D.K.

1953-tól ismét festett, Képeit ela dta a ceglédi orvosokna, fogorvosoknak.

A Kossuth Muzeum is vásárolt tőle.

70 esztendős korára elérte, hogy nyugodtan dolgozhat.

Tagja a Képzőművészeti Alapnak.

1964, dec. 20-án nyilt kiállitása a ceglédi Muzeumban

Magyar Nemzet 1964. deceber 24. 5.1. ./.

Benedek Péter M.N.K.

Kiállitásán két képről megállapitották, hogy ham
misitvány.

Önarckép, repr.

Kristóf Attila: Arckép délutáni fényben
harminc év után ujra kiállit az " őstehetség"
Benedek Péter
Magyar Nemzet 1964. deceber 24. 5.1.

Benedek Péter festő M.D.K.

Kiállitása a ceglédi Kossuth Muzeumban

75 éves

Napló
Magyar Nemzet 1964. december 20. 10. t.l.

Benedek Péter festő M.N.K.

Kiállítása a szegedi Kossuth Múzeumban.

75 éves

Varjú

Győr Március 1964. december 20. 10. t.l.

MDK

Benedek Péter

Képzőművészet 1932. 52. sz. 154.l.

Benedek Péter M.D.K.

Évek óta Cegléden élő parasztfestő

6 képe a kiállitáson.

Gyüjteményes kiállitásra készül

Ikvai Nándor: Ceglédi festők

Kiállitás a ceglédi Kossuth Muzeumban

Pest megyei Hirlap 1964. junius 12. 3.1.

M.D.A.

12. 3.1.

Benedek Péter

1935-ben kiállított Budapesten

The Hungarian Quarterly, Vol I No 1 1936

(François Gachot)

Benedek Péter

Utca Ungvárban.

(Pastell)

Tm. Bp. 1932.

3043

38. K. Rahl.

(Sz. Bécsben 1812. augusztus 13-án. † ugyanott 1865. julius 9-én.)

Férfi képe.

~~Á~~llig látható, ~~balra~~ jobbra tekintve van ábrázolva. Hátrafésült haja, szemöldöke, bajusza és körszakálla fekete; szeme barna. Kettős csokorra kötött nyakkendője, kivágott mellénye és hajtókás kabátja fekete, inge pedig sima mellű. Jelzése a jobb vállnál: »*C. Rahl 1857.*«

312

Vászon, méretei 63·5 : 50·5 cm.

1891: VII. 319. — 1892: VII. 319. — 1893: VII. 385. — 1894: VII. 38. — 1895: VII. 38. — 1896: VII. 38. — 1897: VII. 38. — 1898: VII. 38.

~~Vrányi Sándor ajándéka 1899. — Magy. Képt. 525. — Ltsz. 380.~~

— 1900: VII. 38. — 1901: VII. 38. — 1903: VII. 38. — 1904: VII. 38. — 1905: VII. 38.

— Magy. Képtár 525. — Uj lelt. sz. 380. — 1905. átv. jegyz. 451. — Száma az Orsz. Képtárban a sz.nban lelltárban 3043. — Vrányi Sándor ajándéka

Benedek Péter

Szürös csendélet. Olaj

Tm. Bp. 1932.

1907.

a és sima karimájú, de egyoldalú
ren

kissé balrafordultan van áb-
ának nyelét fogja, balját pe-
olatán nyugtatja. Kócsagos for-
édős, bajusza hosszú, körsza-
lja felett vállravetetten ka-
utóbbin kürt lóg. Felirata a
l:

ZÉR. K. SZ. U. 374-390-16.4

~~tere, karimája és hátlapja sima.~~

méretei 7.1:7.1 cm. -- Becsértéke
1907. április 30-án (787-907-15).

116

1452

Benedek Péter
festőművész

Wolfner Gyula adománya a Szépmüvészeti Muzeumnak - egy vizfestménye

Magyarság 1929.XI.3.

Benedek Péter

festőművész

Wolfner Gyula adománya a Szépművészeti Muzeumnak - egy vizfestménye

Magyarország 1929.XI.3.

Benedek Péter

festőművész

Wolfner Gyula adománya a Szépmüvészeti Muzeumnak - egy vizfestmény

Magyar Hirlap 1929.XI.3.

Benedek Péter

Alkotása, a szfőv.képzőm.-i gyüjteményének
kiáll.-én a Műcsarnokban.

P.H.932.VI.19.

Benedek Péter

Benedek Péter festőművész

Wolfner Gyula adománya a Szépmüvészeti Muzeumnak egy vizfestmény

Budapesti Napló 1929 XI.3.

Benedek Péter

Lód
=

Farkas Zoltán

Budapesti levél.
Forum
1934. 288. l.

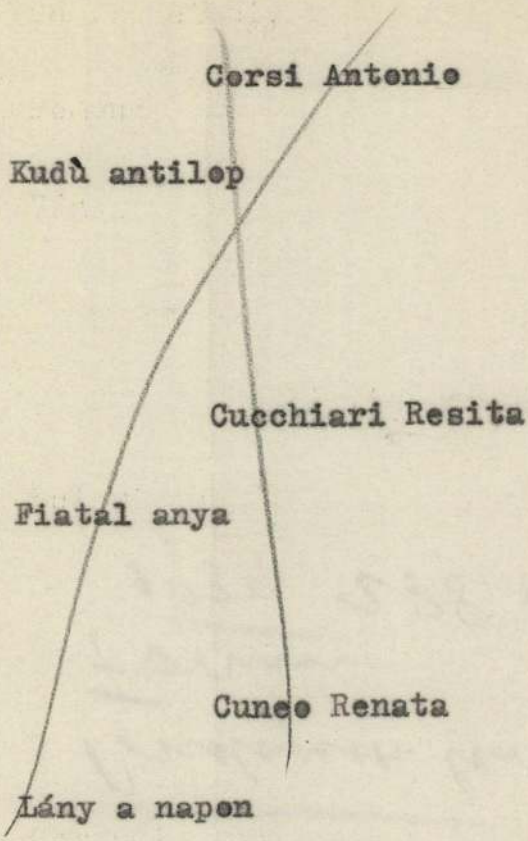
Corsi Antonio
Kudù antilop
Cucchiari Resita
Fiatal anya
Cuneo Renata
Lány a napon

Benedek Péter

festő

Megöregedve, teljesen elszegényedve Kalocsán él.

Esti Szabad Szó

1947. jun. 8.

(Sz. L: Seprűgyár a műveszteleben.)

Rezik Joh.: Themistocles judicum imago.
Bártfa, 1708. VIII. 117.

Benedek Péter

l.

Forum

1935. 202. l.

BUDAPEST
1947
APR
-3.22
A. 741 Aa

Benedek Péter

Benedek Péter kiállítása
a bécsi Künstlerhausban.
Az Est. 1929 szept. 15.
(Önarcképének reprodukciójával.)

1929 szeptemberében
volt ez a kiállítás, a
mely a cikk szerint
nagy sikerrel járt.

U. 3026

VASÁRNAPI KÓ
KIADÓHIVATALA BUDAPEST VIII. S

Nagys.
Szentiványi Gyu
a Szépművészeti Mu
kára urnal

I.Lenke-tér 7.IV.

Benedek Péter

Urod

Hat nyilatkozat Benedek Péterről és a Benedek-esetről. Az Est 1930. márc. 6.

U. 3017.

Hivatalból

műemléki ügyben.

Benedek Péter

koll. kiáll.
Alkotás Műveschász
irod

Az Ujság

1923. ápr. 29.
(e. a.: Tornyai
János és Benedek
Péter.)

Benedek Péter

Bálint Jenő: Benedek Péter földmüves-költő-müvei. 16 r. 17 K 48 f Budapest 1923

Bálint Jenő: Benedek Péter földmüves-költő-müvei. 8 r. 49 kép 48 f. Budapest é. n.

Benedek Péter

Bálint Jenő: Benedek Péter földmíves-festő-művész. Bp. 1923. Amicus kiadás

Könyvtárunkban

Benedek Péter

Bálint Jenő:

Benedek Péter föld-
műves-festőművész
Bp. c. n. A
Falustöveltség kia-
dása

1928

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Benedek Péter

1923. kollektív kiállítás az Alkotás-Művészházban

írod

Bálint Jenő: Benedek Péter földmíves-festőművész. Bpest 1923. Amicus kiadás. Képekkel és önarcképének repr.

Rimaszombat IV. 183.

Benedek Péter

koll. kiáll. a Nemzeti Szalonban 1928. okt.

Irod

Bálint Jenő: Benedek Péter földmüves-festőmüvész kiállitásának katalógusa. Renderi a Faluszövetség.) 1928 (Bp okt.

2989

627. Aug. Tr~~u~~phême:

Varró-iskola.

A fehérnemü-és a f
kat oktató ~~[illegible]~~ ta
álló asztalnál fehérnemüt
babával foglalatoskodik, e
~~ről~~ a szabásrajzból felelő
felé ezeket irja: Longueur
képek diszitik és az ablak
se alól jobbra: AVG. TRYPH

Vászon, mér. 146 :
4-dü gelenti [illegible] Kilián Frigyesné sz
déka. ~~3732/1900~~ ~~[illegible]~~

Legy az asztalkára ~~[illegible]~~ álli

Kifüggesztésére vonatkoz

~~[illegible]~~ 1900: V. 50. -- 1901: V.

I – 1905. átvételi jegyzék
tárban a St. ntan 20

Benedek Péter

Szód

~~Bálint Jenő: Szüvész-~~

~~fejek~~ - Brest. 1930.

Ism.

MAGYAR MŰVÉSZET

1930. 295. l.

Benedek Péter

festő

A Műbarát

1923. 57 l.
52

Gyulafehérvári Érseki Könyvtár II. 178.

BENEDEK Péter festőm.

K.GY: Kiállítások

Művészet 1955 VI évf. 52. n. dec. 25. 4. l.

Benedek Péter
Mulatozók

Alkotás Művészház. III. Modern grafika. Bp. 1923.
3 l.

megyer /Voit/ 6

.a kok ujak, de az épülethek ugyszol-
sszes ajtaja faragott de ujabban átmá-
:ölgyfából; a szárnyak barokk, a fél-
opf részletformákkal. Az udvari szo-
helyiségei teknő illetve dongabolto-
kal. Az épületen kettős siku, ugyne-
t manzardtető. ~~XVIII. század második~~

alam: Borovszky 92 l.

~~a Lehel-féle, régebben Tapolcsányi-~~
~~a, jelenleg ovodaépület,~~ A templom, fe-
l dombon. Földszintes, téglányalapu
et, a homlokzaton hat ablakkal, amelyek
l egyet legujabban ajtóvá alakittak.
kkeretei csüngős copfstilü diszekkel.
l kétszobasoros, ugyszólván valamennyi
ozott helyiség mennyezetén igen szép

Benedek Péter , XX.sz.
Huszárok pihenője, olaj

N. Szal. III. aukc. 1924. 3 l.

Benedek Péter
Tájkép,

Alkotás Művészház. III. Modern grafika. Bp. 1923.
3 l.

remti. Természetese
jóval kisebbre kell
szükségesnek tartan
maguk lássák a hely
maga viszi Wellechr
a szentély és a sek
együtt van. 1719-be
tájára kivánja a te
nyot középre akarja
lom szétbontását mi
bőven akad munkás, a
1721-ben Ivanoczky
Andrásné jelentik, h
tercieknek hagyta,
az pászty Boldogság
pitett romlott szen
Gonczik kéri Herman
a templom és kolost
re küldje Wellechra
gát kéri, hogy ezt c
Az épitő terve szer
tély régi falára bol
anyagon kivül nem i
lehetne helyezni ké
het bizni, hiszen má

Benedek Péter

Mosó asszonyok, akv.

Műterem II. csoportkiállítás. 1935.

Benedek Péter
Kalocsai esperes, olaj

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múz. kiáll.
Nemz. Szal. 1937. jan. 7 l.

MDK

Benedek Péter

Téli hangulat, of.

Árv. Közl. 4.rk.sz. szept. 91.sz. 16 l.
1939

MDK

Benedek Péter, sz. 1889.

"Templomba megy", paszt.

Almássy Teleki VIII. 1942.

3 1.

Benedek Péter, festő MDK.

Egyszerű parasztember, majd Pesten szénlapátoló. „Östehetség". Bálint Jenő fedezte fel, s biztatta, hogy rajzoljon, festen, főként falusi, paraszti témákat.

Bálint Jenő kiállítást rendezett Benedek Péter műveiből és sok illusztrációval könyvet írt róla.

193-194 lap.

Vámai Jeni: Fényben, sikarban (Regényes önéletrajz) Bp. 1958.

MDK

Benedek Péter, festő

2. Tájkép

18. Mulatozók,

Alk. Műv. ház - III. Modern Grafika. Bp. 1923 - 3. l.

Benedek Péter
festő

M.D.K.

Falusi utca

Bizankó 1958. Budapest

11 l.

M.D.K.

Benedek Péter
festő

„Vöfélyek."

Birankció 1957. Budapest.

13 l.

MDK

Benedek Peter

festő

parant - festő
elmúlt évben Budapesten
kiállítást rendezett.

Gachot, François: Modern
Hungarian Painting
Hungarian Quarterly, 1936 I.

90.0

M. D. K.

Benedek Péter festő

Kületett Uszodon. Parcyt származá su. 1923-ban an Ernst museumban állitott ki.

Csete Balázs: Faluról falura, házról házra. Bp. 1939 99.

BENEDEK PÉTER festő és grafikus, szül. 1890. Ungvárott. A háború első éveiben egy nagy vasgyárban dolgozott, ahol vasúti kerekek gyártásával volt elfoglalva. Munka közben a társait rajzolta. Autodidakta, senkinél sem tanult.

Benedek Péter

Benedek Péter

vrod

Bálint Jenő:

Műveszfejek.

Bp. 1929.

Önarckeppel –

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Benedek Péter

Fő kiptár

Utca hajódon, (pest
szürös csendélet) "
kalocsai esperes of

BUDAPESTI
· HIRLAP ·
NYOMDÁJA

MDK

Benedek Péter festőm.

Genthon: A magy. festőműv.tört. A Szépműv. könyve. 1940.

981 l.

MDK

Benedek Péter, sz. 1889.

Templomba megy, paszt.

Almásy-Tel.Int. 8. aukc. 1942. febr.

3 l.

Benedek Péter festő M.D.K.

1889 —

első kiállítása 1923-ban.

1928-29 bécsi,
1934-i Őstehetség kiállítás

Kampis. kép. műv. Bp. 1960 529

365. VIRÁGTARTÓ, porcellán, öblös alak japán modoru diszitéssel. Kék cimerje M. 18 cm.

366. TALPAS KANNA, porcellán, felnyiló áttört, rajta kinai modoru szines rozett két hasonló sárkány. Kék cimerjeggye M. 31 cm.

367. KÉT TEÁSKANNA, porcellán, kettő kerek rozettákkal. Füle kettős sárká Herend, 1850—60.

368. KÉT KÁVÉSCSÉSZE ALJJAL, porc 1850—60.

369. ÖBLITŐTÁL, porcellán, hasonló diszü Jegye kék cimer és HEREND benyom Átm. 19 cm.

370. TEÁSKÉSZLET, porcellán, hasonló di kanna és egy cukortartó fedővel tartoz

371. KÁVÉS KÉSZLET, porcellán kék és a két csésze aljjal tartozik hozzá. Jegye

372. TÁNYÉR, porcellán, karélyos peremn pen egy kartus szines virágokkal. B Herend, 1855.
Átm. 25.5 cm.

Illusztr. XXI. táb.

kobaltkék mázalatti, rozsdavörös és arany, Imari modoru
ám. Wien, 1750 k.

iodoru diszitéssel: Pereme legyezősen osztott, három me-
kép, közepén, váza virágcsokorral. Du Paquier korszak

pire fakeretben. Ariadnét a tengerparton ülve ábrázolja.

lővel. A kupa hengeres testén elől szines akantuszleveles
vességre vonatkozó jelvények, középen két álló és egy
balról mondat szalag: „AMOR HONOR ET JUSTITIA
os födelében Bernát szász-weimári herceg érme 1632-ből.

Illusztr. XIX. táb.

ét szines Watteau-jelenet parkban, középen belül szines
kes peremdisszel. Kék kardjegy. Meissen, 1740—50.

Illusztr. XXI. táb.

patak partjánál incselkedő leányt ábrázol, szabálytalan
zsjeggyel. Wien, 1790 k.

Herman L.:

Miklós Andrea

MM 1933

379.l.

(Magyar Minerva)

z. Bizottságának vendes tagjává
nevezni méltóztatott.

Az erről szóló kinevezési
ányt a Bizottság szabályza-
ak egy példányával együtt
toltan van szerencsém meg-
lem.

Fogadja Méltóságod / Nagyságod mély
eletem kifejezését.

Bpest 1930 jul. 25.

Elnökhelyettes távollétében

titkár.

D. Szentes

Benedek Péter

Kállai E. 9, 63–65,
85, 149, 22, 23

Ly m. piktura
1900-1925

1925

nog

Benedek Péter

Tod 2 Kállainé

45–47, 68. l.

22, 23. tábla

Neue Malerei in Ungarn

(Prof. dr. G. Biedermann: Die junge Kunst in Europa. II. Leipzig 1925

dkiviili házadómentesség ille

Lárán B.

~~E.~~ B. Biró H.

mnjT. Mme

1931, 536. l.

atásügyi miniszternek jelen kelet és
VII. és Csekkosztályhoz intézett

öltségvetési cim: "Művészeti célok tá-
s Bizottsága. Rovat:5. Alrovat:2.
t: 7. Lerovandó bélyegilleték: nincsen.

számvevőséget, hogy a Pesti Hazai
t Fiókjának /:Budapest, V. Berlini-tér
s Bizottsága 1930. évi február havi
összegeket utalja ki 1930. évi február
jakra /:51:/ azaz Ötvenegy pengő 40

Benedek Péter

l. Lá Biró Hagyust

73. l.

Repr.

Családi tanács

Lajár D.

A B. Biró H.

Gyűj T. 1937

Benedek Péter

földmives
fertő

irod

Magyar Grafika.

1923. 131. l.

~~Ujfehértói népbár V. 80.~~

Bendek Sándor festő.

Szab.Nép.1950.230.sz.okt.3. 8.l.

Benedek Péter

57 bécsi kiállítása.

4/
MAGYAR MUVESZET
1929. 364.

Benedek Péter

" "

MAGYAR MŰVÉSZET

1930. 295. ✓

1931. 109, 536 (Lázár) Péter A

1929. ~~364~~

1933. 379. (Herman)

Mühlbeck K. festménye után.
A műnyomófesték Lorilleux Ch. és Társa festék-gyárából való.

WESZE
FOTOKEMIG
RÉSZVÉNYTÁR
KLI
BUDAPE
V. DOROTTY
TELEFON

Benedek Péter

festő

írod

Lex Magy Társ

56. b. l.

MTL

Örlökö VII. 246.

Benedek Péter

Lábnosó arzony,
olaff.

Repr.

Nagyrjmagy 120. l
121

Nagy Z:

Uj m. művészet
100 év szobrászate
és festészete

1941

938
BUD

Benedek Péter

író
2

Németh Antal:

Benedek Péter
Kék Madár.

1923. 4-5. sz.
Kéziratból.

MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT
BUDAPEST I, VÁR, BÉCSIKAPU-TÉR 4. ❧ ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE
1936 DEC 14
BUDAPEST I

NYOMTATVÁNY

„Századok" Budapest, I. ker., Bécsikapu-tér 4. sz.

A Műemlékek Országos Bizottsága nagytekintetű elnökségének

IX., Rákos-u. 10. **Budapest**

Benedek Péter

wód
z

Nagrýmagy

121. l.

M.D.

Benedek Péter
népművész

Önarchéjzet mutatta be
a fehérvári „naiv" mű-
vészek tárlatán.

F.Á: Önmagát mondja, mint a természet
Nők Lapja, 1967. jul. 1 – 14 lap

Benedek Péter

Magyar Őstehetségek kiállitása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. Tanulás és emlékek nélkül, valami megható és zseniális belső ösztönnel nyul a rajzolóironhoz és a festőecsethez és azóta már hozzáfejlődésben, elismert érték lett. Két kiállitása volt, sőt külföldön is egy. Egyik-másik képe bekerült a Szépmüvészeti Muzeumba, a Nemzeti Szalon most készülő Őstehetség Kiállitásán pedig övé a legnagyobb kollekció.

8 órai Ujság
1934.VIII.15.

Benedek Péter MDK

Szoptató anya, ceruza

Parasztmenyecske, vizf.

Kotlós, vizf.

Parasztfiu, vizf.

Műcsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Benedek Péter

Magyar autodidakta festőkből összeállitott gyüjteményes karácsonyi kiállitás - Nemzeti Szalonban - a kiállitáson képeivel vesz részt.

A Reggel
1933.XI.27.

Benedek Péter, [festő]

MDK

Szerepel Székesfehérvárott a Naiv művének kiállításán.

— : Hír.

6

ESTI HÍRLAP Bp. 1967. apr. 17.

MDK

Benedek Péter, festő

újra felfedezett „parasztfestő"

Szerepel a Nemzeti Galéri-

ában.

Sz. A.: Parasztok, pásztorok 7

Népszabadság, Bp. 1968 aug. 16.

Benedek Péter

Buzamező, olf.

Hazafelé, olf.

Utca Aszódon, pasztell

Miccsarnok 1959 Az Alföld a festészetben

Benedek Péter

Szerepel a nékesfehérvári István

Király Múzeum „Nagy művének"

c. kiállításán

Népszava 1967 IV. 18 2. old.

MDK.

Benedek Péter

Németh Lajos cikke

Élet és Tudomány 1967 jan.13.p.74.

BENEDEK PÉTER / u nodi születésű
ceglédi parasztfestő, Moldován Domonkos
filmjének egyik szereplője (a film címe: „Nehéz-
életűek")

Pest Megyei Kilap, 1968. aug. 18.

/4

Benedek Péter

műveit már ismerték az 1930-as évek-
ben: a műcsz Uszód-i paraszt szülők
gyermeke, ki később napszámosként
dolgozott a városban.

Németh Lajos: Current Exhibitions. The
New Hungarian Quarterly, Budapest,
1967. 27 sz. 175-1761.

Benedek Péter

hamarosan elvesztette öntörvényű naivitását, a városi kultura nyomott hagyott benne.

Németh Lajos: Current Exhibitions. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1967. 27 sz. 176 l.

Benedek Péter
festő

M.D.K

Aglédon volt Benedek Péter
naiv festőnek gyűjteményes
kiállítása.

~~[illegible]~~ Murakózi Ágota: Gyösi Elek paraszt fest
Művészet, 1969 március – 43 lap

Benedek Péter

A... földműves családból származó uszódi Benedek Péter, aki nemrég múlt 75 éves, dekorativabb, naturalisztikus hajlamú művész.

Moldován Domokos: Parasztrajzok-parasztrajzolók Magyarországon.

Új Irás VI. évf. 1966. szept., 9. sz. 81. l.

MDK

Benedek Péter

Önarckép, akv.

20.sz.i művek bp.i műgyűjteményekből, 8.del.
1963. jul.

Benedek P.

magyar naiv művén.
Kiállítva 1966-ban Pozsonyban, 1967-ben
Kékesfehérvárott

Műemlékvédelem, 1967/4. 252.o.

Benedek Péter

75 éves. Parasztból lett festő. Legléden él.
„Lábmosó asszony" (emlitve)
Fiatal korában indokolatlanul túlbecsülték, ma agyonhallgatják

Virgilio, 1964, 8 n., 501 old.

Benedek Péter

Parantból lett festőműven.
Terraúnky ist róla a
Nyugatban

Vigilia, 1963, 10 n., 633 old.

Benedek Péter festö.

Mibarát.1923.III.51.1.

Benedek Péter jestö

Prot. rende

1928. 750-56

Benedek Péter festőművén.

8 órai kjsig.
1928. X. 28., Y.
(:Kritika:)

Benedek Péter földmíves-festő

Pesti Hirlap. 1923. ápr. 29.5

Umzeum és kiállítás-nyitás

Benedek Péter, náv művész

Kecskeméten, a Golyás Házban megnyitatták a náv művészek állandó kiállítását. Látható itt Süli Andor, Benedek Péter, Kada István és mások alkotásai.

(-t-a): Képtár a Golyás Házban.

Szövetkezet, 1977. jún. 1.

Benedek Péter (1889-

„Lakodalmi menet" o.v. 53x91

J.l.j. Benedek Péter 1942.

Ziziáltási ár: 3500 ft

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Benedek Péter

Jörgen Kamilla: "Az ősmüvészet tüzijátéka Szent István hetében" cimmel ir a Nemzeti Szalon kiállitásáról, melyet Bálint Jenő rendezett, aki tiz parasztmüvészt fedezett felés müveiket bemutatta fenti tárlaton. Oravecz Imre nagyidai parasztlegény tájképekkel szerepel. "A tilinkós ember" c. képét bemutatja a lap.
Káplár Miklós pásztorból lett festőművész, a Hortobágy festője.
Győri Elek tokaji kovácslegény "Falusi helenet c. képét hozza a lap.

Délibáb, Bp. 1934. aug. 25. VIII. évf. 35. sz. 14-15. lap.

Benedek Péter

Nagy István a vadonok festője, a kiállitás rendezője és a müvész felfedezője szerint.
Csülök nevő parasztlegény, marhacsülökből faragott elefántcsont-szerü szobrokat és készit fafaragványokat.
Benedek Péter és Nyergesi János parasztmüvészeket emliti még a cikk, mely részletesen beszámol a parasztőstehetségekről.
Repr.-ók.
Nagy Balogh János szobafestő volt.

Délibáb, Bp. 1934. aug. 25. VIII. ék évf. 35. sz. 14-15. lap.

Benedek Péter

Ámos Imre, Ferenczy Károly, Rippl-Rónai József, Ferenczy Noémi, Kelety Gusztáv, Hollósy Simon, Glatz Oszkár, Vaszary János, Koszta József, Anna Margit, Korniss Dezső, Kernstok Károly, Spányi Béla, Csók István, Gulácsy Lajos, Munkácsy Mihály, Derkovits Gyula, Nemes-Lampérth József művészek munkái kerültek bemutatásra az aukció-kiállitásokon.
A művésznevek felsorolásának folytatása a 2.-es számu cédulán következik, s feltünteti a tárlatra vonatkozó beszámolót is.
Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 2o.
XIX. évf. 38. sz. 13. lap.

Benedek Péter

Victor Vasarely, Czóbel Béla, Kmetty János, Bálint Endre, Barcsay Jenő, Domanovszky Endre, Benedek Péter, Ilosvai Varga István, Mattioni Eszterz, Molnár C.Pál, Istokovits Kálmán, Boldizsár István, Bortnyik Sándor, Keserü Ilona, Kondor Béla, Dein Pál, Schaár Erzsébet, Mednyánszky László, Szőnyi István művészeket sorolja fel Vadas József: "Mecénás-e a műgyüjtő?" címmel. A cikk az utóbbi aukció-kiállitásokról számol be, s ismerteti a művészek alkotásainak értékelését.
A bemutatott művekre vonatkozó részletes beszámolót lásd: Munkácsy Mihály nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. szept. 2o.
XIX. évf. 38. sz. 13. lap.

Benedek Péter

A népi antédidakta hisrealiz-
must képviselik Benedek Péter
képei.

Kerékgyártó István: A magyar népi festészet....
Művészet, 1976.november - 10.oldal.

Benedek Péter

„Pásztor Julcsa archépe"

(repro)

Kevékgyártó István: A magyar népe festészet és . . .

Művészet, 1976. november - 10 oldal.

Benedek Péter: Este

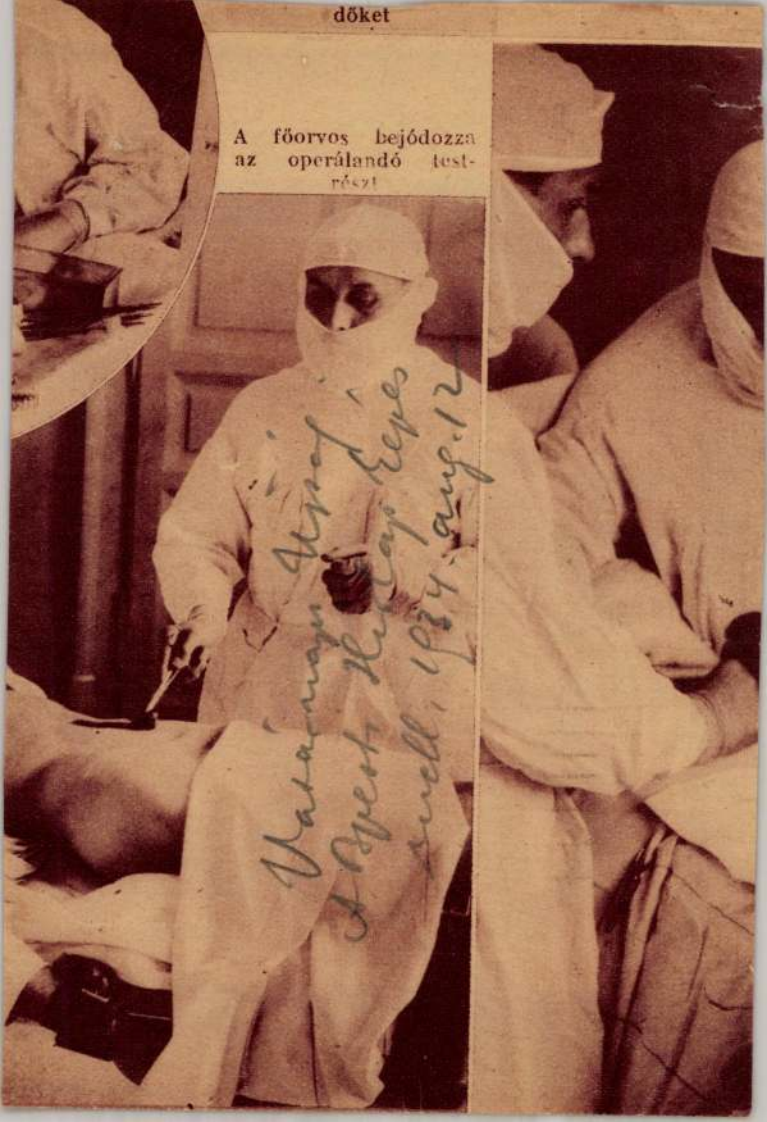

A főorvos bejódozza az operálandó testrészt

Magyar Hírdető
SAJTÓFIGYELŐ
Bp. V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1961 NOV 4
PESTMEGYEI HÍRLAP

Benedek Péter

Tájképet szeret festeni

1021

Mezőre néz az ablaka

Nemsokára ismét látjuk Benedek Péter képeit

A város szélén, az Črkényi úton, szemben a szérűvel kis, fehér falú házikó áll, *Benedek Péter parasztfestő otthona.* Az idős művészt sokan ismerik, nemcsak városunkban, de távolabb is. Néhány hónapja *Székesfehérváron, a naiv festők tárlatán* szerepeltek képei. Azóta a televíziótól is felkeresték és *kisfilmet készítettek róla.* Rövidesen ismét láthatjuk képeit *a művelődési ház festménykiállításán.*

Az apró konyhában rajztáblára feszített vászon, rajta *lakodalmas kép színei és körvanalai bontakoznak ki.* A készülő képen kívül alig egy-két festmény van a falon. A többi elvándorolt, gazdára talált képei gyűjtőinél. Mert többen vannak, akik egész sor Benedek-képet őriznek lakásukban.

— *Hogyan telik el egy napja, Péter bácsi?*

— Reggel már jókor idesüt a nap az ablakunkra. Egy ideig ágyban pihengetek, majd felkelek és ha van félben maradt munkám, ebédig festegetek. Elvégzem a ház körüli tennivalókat. Estefelé meggyújtunk két petróleumlámpát — *villany ugyanis még nincs a festőművész házában* — olvasgatok, a feleségem kézimunkázik.

— *Mely íróktól olvas legszívesebben?*

— Jókait, Móriczot, Mikszáthot szeretem, általában a régi történeteket kedvelem. Aztán, ha jó kedvem van, danolok, fütyülök egy sort. Sohasem unatkozom, mindig találok valami elfoglaltságot.

— *Milyen témákat szeret festeni?*

— Inkább csak tájképeket, meg régi lakodalmasokat, toborzót, az egykori falusi ember életét.

A hetvennyolc éves művész érdeklődő ember. *Ott van a Kossuth Múzeum minden kiállításán, előadásán.* A múzeum baráti köréhez tartozik, részt vesz vidéki kirándulásain is.

A házikóban, amelynek ablaka tág mezőre néz, sötétedik. Előkerül a petróleumlámpa. Benedek néni lábánál dorombol a kedvenc cica.

(tamasi)

erejét nem kímélve tevékenykedik a szocialista világrendszer megerősítésén, e világrendszer új győzelmei érdekében.

Engedjék meg, hogy az egész szovjet nép nevében forrón üdvözöljem az új életet építő testvérnépeket!

Első üdvözlő szavaink a *Vietnami Demokratikus Köztársaság* hős népét illetik, amely fegyverrel védelmezi szabadságát és függetlenségét, szocialista vívmányait.

Forrón üdvözöljük *Bulgária, Csehszlovákia, Jugoszlávia, a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság, Kuba, Lengyelország, Magyarország, Mongólia, a Német Demokratikus Köztársaság* és *Románia* népeit, amelyek bizton haladnak előre a szocializmus zászlaja alatt:

Üdvözöljük a kínai és az albán népet, amely azért harcol, hogy országában megmaradjanak a szocialista vívmányok.

Valamennyi szocialista állam népének a legnagyobb sikereket kívánjuk nemes munkájukban!

Az imperializmus ellen küzdő erők között fontos helyet foglal el a fejlett kapitalista államok munkásosztálya, amely a világimperializmus erődeiben vívja küzdelmét. A fejlett kapitalista országokban működő munkásmozgalom minden nehézség ellenére fásen hatnak világszerte.

A „Világ proletárjai, egyesüljetek!" jelszó, — amely a munkásosztály forradalmi harcának hajnalán hangzott fel —, ma valamennyi antiimperialista erő összefogására szóli

Meggyőződésünk, hogy mozgalmunk további összefogása minden testvérpárt létfontosságú érdeke. A tapasztalatok azt mutatják, hogy az internacionalizmus elvétől való eltérés, az olyan kísérletek, hogy mozgalmunk egyes csapatainak érdekeit szembeállítsák a forradalmi harc közös feladataival és a nemzeti elzárkózás jelenségei, elkerülhetetlenül a kommunisták állásait gyengítik az osztályellenséggel szemben.

Nagy megelégedéssel állapítjuk meg, hogy az SZKP álláspontja teljes mértékben egyezik a testvérpártok túlnyomó többségének az álláspontjával, amelyek határozottan síkraszállnak soraink a marxizmus—leninizmus elvi alapján való összefogásáért.

Ma már teljesen világos, hogy a testvérpártok többsége szükségesnek tartja egy új nemzetközi tanácskozás összehívását. Pártunk teljes mértékben támogatja ezt a gondolatot, és kész mindent megtenni a kommunisták újabb világtalálkozójának sikeréért

radalom győzelme, a szocializmus országunkban aratott diadala: a kommunista párt eszméinek diadala, a párt lenini fő irányvonalának nagy győzelme. Országunk történelme a XX. század folyamán elválaszthatatlanul összefüggött a kommunista párt tevékenységével.

Országunk fél évszázados múltja meggyőzően bizonyítja a párt szava azonos tetteivel. A párt programja — a kommunista társadalom alapja

tunió lenini külp

dalom felépítése számára: ez külpolitikánk fő feladata.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1970 JAN 7

Benedek Péter

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT
Budapest

— BENEDEK PÉTERNÉL, a „szent naivitású festőnél" tett látogatásáról írt riportot a **Petőfi Népe** december 9-i számában **Varga Mihály**. Érdemes idézni: „— És a megélhetés? — Tudom mire gondol: évekkel ezelőtt megírták az újságok, hogy milyen nyomorúságos körülmények közt élek. Azóta már változott a helyzet. A Képzőművészeti Alaptól is kapok rendszeres támogatást. Azután itt vannak a vásárlóim. Nem panaszkodom: amit megfestek, mindet megveszik. A Televízió is sokat segített azzal, hogy részletesen foglalkozott velem. Meg a Tükör, Népművelés, Művészet és más lapok is. Nincs miért keseregnem."

Szinte évről évre kimutatható — a
egyenes arányban — egyrészt az ado
nak minőségi és választékbeli összeté
erőfeszítések, melyeket a szakma te
dencia fékezése érdekében. Jó példa

Benedek Péter

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYÁR HÍRLAPKIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET 1971 MÁR 24

1021

r. Nemzet

A szűkebb pátria ajándéka

A Magyar Nemzet február 28-i számában Raffy Péter tollából megrendítő riport jelent meg Benedek Péter Baiv festő öreg nap-

számában megjelent reflexió feltette a kérdést: „Mit tehetne a szűkebb pátria?" A cikk nem szózatot intézett a város lakóihoz — akik ismerik, szeretik Péter bácsi művészetét —, csupán a lelkekben olyan érzelmi folyamat megindítását célozta, melynek a szocialista viszonyok között még nincs neve; az együttérzés és tenniakarás ötvözete.

Nem bántó alamizsnálkodás vagy érzelgős vállveregetés „beindítása" volt a cikk célja, hanem az, hogy jusson egy órácska a nagy gazdasági gyürkőzésben arra a művészre, akinek egész élete adakozásból állott. A legnemesebbet adta: a gyermeki világlátás papírra toluló mesealakjaiból, a paraszti életből, az alföldi tisztafényű hangulatokból összeállított életművet. Mint Ruffy Péter cikke is kiemeli, a nagy adakozónak csupán egy képe maradt, az ONCSA-ház képe, melyben feleségével együtt öreg napjait morzsolgatja. Nem fest többé, mert az a szem, mely egykor a nagyon kemény élet sötét színeit is tiszta pasztellszínekre bontotta, felmondta a szolgálatot.

Az alkotás kényszerét a nem festés megrendítő sorsvállalásával kellett felváltania.

A szűkebb pátria nagyon szűk — de annál messzebbre tekintő — egyik közössége a Ceglédi Élelmiszer Kiskereskedelmi Vállalat József Attila nevét viselő szocialista brigádja, a KISZ-szervezet, valamint a vállalat igazgatója elhatározták, hogy nem karitatív leereszkedéssel, hanem Péter bácsi művészetéhez méltó emberi közeledéssel megajándékozza olyan vásárlási utalvánnyal, melyet takarékossági akcióként a közelmúltban bocsátott ki a vállalat. A KISZ-szervezet a küldöttség tagjaként virággal köszönti az idős házaspárt.

Maczelka Tibor,
Cegléd

Benedek Péter

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 136-068, 337-748, 340-776

1954 NOV 17

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

1021

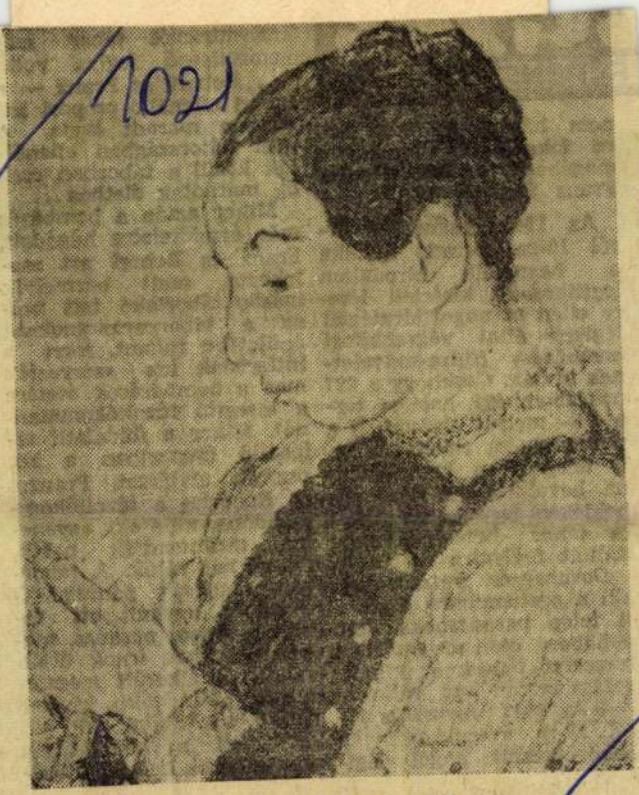

Benedek Péter: Menyecske

FERE

nem
re fe
magát
Franz

Az
ről 1
a l
legtitk
re ellen az angol stratégiai
légierő által végrehajtott
bombázást Hidra-műveletnek hívták. Csakhogy a 227
nehézbombázó halálos terhét — melyet elsősorban a
peenemündei rakétakísérleti telep ellen kellett volna bevetni — a Trassenheidében levő koncentrációs tábor betonblokkokba
zsúfolt foglyaira szórta le.

Dornberger vezérőrnagy,
aki a peenemündei kísérleti telep parancsnoka volt,
a háború után az amerikai
hírszerző tisztekne'k kihallgatása során ezt vallotta:

— Az 1943. augusztus 17-ről 18-ra virradó éjszaka
bekövetkezett angol légi-

ás
t.
a
ét
A
l-
ık

ás
tt,
e-
ik
l-

ha. a táborparancsnokság
épületébe rohant, mert a
hitleristák ide szervezték
meg a bombázások esetére
a kisegítő tűzoltókommandót. Mikor a földalatti ellenálló csoportban a két
osztrák elvtársat, Franzot
és Robertet a tűzoltókommandóba küldték, egyenesen megmondták nekik,
mi várhat rájuk. A táborparancsnokság páncélszekrényében ugyanis ott feküdt a titkos parancs, melyet az egyik írnok útján
véletlenül sikerült megszerezni: „Mindenkit, kivétel
nélkül, likvidiálni kell, aki
részt vett a bombázások
okozta károk helyreállításá-

Benedek Péter

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

Kecskemét

rendezvényeknek összesen 40 000 nézője volt.

— **A képzőművészeti** kultúra terjesztését 30 kiállításon tavaly községeink lakói olyan művészek alkotásait ismerhették meg, mint Benedek Péter, Pálfy Gusztáv, Orbán István, Polyák Ferenc, Kovács László és Schnur József.

— **Immár 19 ifjúsági klub** működik járásunkban, hétről hétre tartalmas szép

gazgatósága (Kecskemet, Ka-
ona József tér 14.) fiatal,
gyetemet vagy főiskolát vég-
ett munkaerőt alkalmaz elem-
ő munkakörbe. 353

MÉLYKÚTI takarmányke-
erő üzembe raktárosokat és

Egy naiv festő

— Mindig felfedezik, mindig elfelejtik. Ez így ment évtizedeken át.

Én már sem felfedezni, s látogatásom után már soha elfelejteni nem akarom a nyolcvankettedik életévében levő *Benedek* Péter „naiv festő"-t.

Mit is akarok voltaképpen ebben a ceglédi városszéli csendben, amint haladok a mezővel ölelkező Örkényi úton, s a rám hulló nappászmák szakadásában megállok a 13-as, hogy az álnépdalt idézzem, „zöld ablakos kicsi ház" előtt?

Először is látni őt, látogatással tisztelegni, hallani szavát s beszéltetni még, álmokról és varázslatokról, az uszódi szülőfaluról és Kalocsáról, a pálya rettentő szorításairól és kibontakozásáról és a pálya alkonyatáról, ha lehet.

De lehet? Nincs már nagyon késő, mikor minden, de minden eliramlott?

— Hahó! — kiáltom öt perc után, mert ember nem jelentkezik, nem jő ki senki a zöld ablakos kicsi házból, amelynek már a mezőre szolgálnak az ablakai. Csak a ház népe bolydul, az udvaré, ez a különös testőrség, amely őrzi a csendet, s hanggal riaszt, ha a csendet háborítani merészelné valaki. Láncra kötött kutya ugrik elő, pallosként szinte a kis ólból, láncait szinte tépdesve őrjöng, mellette kis gombolyag szorgoskodik, a házőrző nőstény kiskölyke, s kettejük mellett, hogy neki is jusson szerep, macska miákol, a ceglédi csend tudtára adva létezését csupán? Inkább buzgalmát, amellyel részt kér a nyolcvankettedik életévében levő őrizéséből.

A hármas hangra, amely nem cseng ugyan össze, de valamennyiből a riadalom szólal meg, kilép a földes szobából, áthalad a kis tornácon és kijő a kertkapuhoz az ősz kis ember, mesebelien kicsiny, olyannyira, hogy gyermeki termete miatt az első világháború katonaságához sem vették be, ezért csak munkás lett, hadigyárban.

— Beszélgetni jöttem — mondom, de nem hallja. Csak készsége kerekedik, mosolya gömbölyödik, s karral, tekintettel invitál.

Nézem őt, akiről még Móricz írta volt, hogy tele van „érzéssel, aggodalommal, fájdalommal és bölcsességgel". Ezt fedezte föl benne, amint festett. Sokáig nézte, mint fest. Bölcsességgel dolgozott és fájdalommal.

Néz, de könnyezve néz, sapkája siltje alól az ezüstfejű mesealak, s zsebkendővel folytonosan törli a szemét, mert egyiken megpattant egy kis erecske, s látása már homályos.

S hogy még hangosabb szóval, meg a papírra leírva tudtára adom, milyen szél terelt ide, fölveszi az egyoldalú beszélgetés fonalát, s szeme álapotát magyarázandó, elbeszéli, hogy már nem rajzol és nem fest, pedig még tavaly nyáron festett, tavaly még az uszódi szülőfaluban is volt kiállítása. Egy nap észrevette, hogy a kacat, amit a lapátra sepert, mozogni kezd a szeme előtt még nyugvó állapotban is. Festett egy tehenet, amint a gazda kihajtja. A tehén farka mozgott a képen.

— Az nem jó, ha egy tehén farka a képen mozog.

Amint befelé megyünk, elbeszéli, hogy egyszerre megbolydult a világ előtte. Minden ferde lett. Házfalak leszakadtak. Utcasorok megrepedtek. Nem a világot látja többé, hanem annak tört, zúzott, repedező, furcsa karikatúráját csupán.

Azóta nem fest.

Jár kel. Orvosok üzenik, nagy hírűek, jönne már, meggyógyítják, csak festene még nekik valamit.

Jár-kel, s olvas. Ül — közben belépünk — földes szobája ablaka előtt, s szemüveggel s a szemüveg elé tartott nagyítóval böngészi a megyei újságot, s azokat a folyóiratokat, amelyeket időről-időre a művelődési szerepét komolyan betöltő kecskeméti folyóirat, a *Forrás* szerkesztősége küld neki.

Szobájában jó meleg van; kukoricacsutkával tüzel. S indul a különös-furcsa „beszélgetés". Én magam elnémulok, közbe sem kérdezek, alig értem. Ő sorsáról mesél, vajon mit tart érdekesnek abból fölemlíteni?

Kis lak áll a nagy Duna mentében. Uszódi születésű. Apja ács, kőműves volt, apja mellett dolgozott, s ha neki munkája nem volt, hagymát, paprikát tettek harmados földbe, édesanyja mellett gyomlálta a hagymaföldeket. Nagyon kevés iskolája van. Gyerekkorában kezdett arcokat, embereket rajzolgatni. Az uszódi boltostól kapott gombfestéket, ahogyan akkor mondták, skatulyafestéket, s ezzel indult a „karrierje". Festett gombfestékkel, később pasztellal, majd olajjal. Jött a háború, elvitték hadigyárba, ott volt tisztviselő Bálint Jenő, műbarát és műtörténész. Kivette a gyárból, eltartotta, csak rajzoljon, fessen. Írt róla egy könyvet, megrendezte pesti, később bécsi kiállítását, Benedek Pétert Móricz üdvözölte, az uszódi ács fia berobbant a köztudatba, híre kelt külföldön, ő volt a „parasztzseni". A „naiv" festő.

— Bécsben huszonkilencben volt a kiállítás. Akkor váltam el Bálinttól. A bécsi képek mind az ő tulajdona lettek. Kérdeztem, hogy ez hogyan van? Azt felelte, hogy én akarom őt felelősségre vonni? Nem újítottuk meg szerződésünket. Nem tudom, mi lett vele, megvan-e, s hol él, ha megvan?

Hova lettek a festményei? Néhány, mondja, Budapesten, a Nemzeti Galériában van. Több ceglédi orvosoknál, akik szeretik, becsülik, biztatják, gyógyítják, támogatják. Van sok Szekszárdon is, valamikor, beszéli el, nagyon éhesen, Szekszárdon árulgatta azokat. Utcán? — kérdem. Nem. Házaknál. Betért ismert emberekhez. Azok megcsodálták, megvették, alig tudva arról, milyen éhes kis ember áll előttük.

Az ember torkát kaparja valami, ha sorsába belegondol. Az ember megfeszül, s kínlódik szinte szent és tiszta naivitása hallatára. Mindenhez értett és ért: a napszámosmunkától már-már a nemzetközi hírig. Csak önmagához nem értett; érvényesüléséhez természetesen.

Aztán ahogyan verte az élet, a szent naivot, az élhetetlent: összehozott Uszódon egy kis lakot a nagy Duna mentében. A fölfedeztetése „ajándékát" mintegy, a „vagyont", amit éhes képárusító kóborlásaival szerezett. A házat az árvíz repesztette szét, s Benedek Péter, a fölfedezett, nem először és nem utoljára fölfedezett parasztfestő, a naiv festő elvándorolt Kalocsára, napszámosnak először. Kalocsán érte a hír a háború után, hogy nem felejtették el azok, akik maguk is a föld alá voltak szorítva a két háború közti időkben, s akik a közélet magas polcaira kerültek a fölszabadulás után.

Félig kész ONCSA-házat juttattak neki Cegléden, a város határában, hiszen ez volt az egyik kivezető út mentén a legutolsó ház.

Leányai férjhez mentek, Benedek Péter már többszörös nagyapa, a volt ONCSA-házban feleségével él, az asszony e pillanatban bevásárol, ő meg naphosszat e kis szobában ül, nagyítóval olvas, kukoricacsutkával fűt.

A *népművészet mestere* lett 1970-ben. Az Alaptól először 800, majd 1000 forint nyugdíjat kap, kitüntetése óta — két helyről — összesen 1600-at. Bemutatták a televízióban, néhány éve a naiv festők pozsonyi kiállításán nagy sikere volt, múlt évben — az öreg örömére — az uszódi szülőfalu rendezett kiállítást tiszteletére.

Nem jelennek meg többé a leányok, falusi legények, lakodalmasok, sulykoló asszonyok, horgoló lányok a képein; nem jelenik meg többé a részletek finomsága, a jelenetek bája, a falusi képek egyszerűsége, a művész szent naivitása, az életteli hit, éhe a jónak, a bukolikus szépség, egy művész honszerelme, övéihez fűződő hűsége, a gyengédség, amely megremegtet szinte vásznai előtt; nem fest többé.

— Utoljára egy akvarellt s egy olajat csináltam. Az akvarellen egy lány megy a falusi utcán. A sógoréknál Uszódon festették a lakást. A szobafestők kérleltek, készítenék valamit nekik. Az akvarellt adtam oda ajándékba.

Emlékezetből fest; emlékképeket fest; csodálatos, részletekben gazdag és érzékletes hűséggel tud fölidézni jeleneteket. *Tudott.*

— Az utolsó olaj, amelyet csináltam, egy ceglédi asszonyhoz került. Ő rendelte meg tavaly nyáron a *Parasztlakodalmat.* Csak egyet kért, fessem magamat is oda, a lakodalmas nép sokaságába. Odafértem szépen a nászhagy mellé. A ceglédi asszony 1500 forintot fizetett érte. Ez volt a legtöbb, amit képért, az utolsóért, kaptam.

Mutatná meg, mondom, *kiáltom* végül, mije maradt.

— Vagy ezer képem van szerteszórva. Ez az egy maradt.

A falhoz vezet. Olajkép. Az ONCSA-házat ábrázolja.

Leírom neki: a festőállványát szeretném látni. Csak azért, hogy leírhassam.

— Három éve a lányoméknál Pesten voltam. Véletlenül elvesztettem a villamoson. A lányom a villamos után szaladt. Kerestük sokáig. De már nem találták.

Értéket őrizni a naiv festő nem tud.

Csak teremteni tudott.

Ruffy Péter

MAGYAR NEMZET
SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1971 CB 28

A prognosztika
ÉS TERVEINK REALITÁSA

Az MSZMP Központi Bizottságának Politikai Akadémiáján — amint erről már beszámoltunk — pénteken Erdey-Grúz Tibor, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke tartott előadást „A tudományos-technikai forradalom és a társadalmi haladás" címmel. Előadásának — amelyet már ismertettünk —, most a prognosztikával foglalkozó részét adjuk közre.

Közismertek a meteorológiai prognózisok, amelyek a mai időjárási helyzetből kiindulva, a közeli és távoli helyeken zajló légköri folyamatok figyelembevételével igyekeznek előre látni a holnapi vagy legalábbis néhány óra múlva várható időjárást. Tudjuk milyen fontosak és bizonyos vonatkozásban ma már nélkülözhetetlenek a meteorológiai prognózisok, de közismertek persze azok a bosszúságok is, amelyeket a be nem vált prognózisok okoznak.

A társadalom különböző szektorainak fejlesztésében közreműködő, illetve ezért felelős szakemberek joggal szeretnék tudni, hogy *milyen kilátással lesznek sikeresek erőfeszítéseik.* Nyilvánvaló ugyanis, hogy a jövő alakulását számos tényező szabja meg, s ezeknek csak kis részét képezik saját erőfeszítéseink. Ha tehát tevékenységünk távolabbi jövőjében mutatkozó eredményeire vagyunk kíváncsiak — és joggal vagyunk erre kíváncsiak —, akkor nem elég szándékaink szerint cselekedni, és azt vélni, hogy e cselekedetek céljainknak megfelelő eredményekkel fognak járni, hanem arról is tájékozódnunk kell, hogy milyen kilátás van szándékaink érvényesülésére, és hogy az általunk nem befolyásolt — illetve nem is befolyásolható — tényezőknek milyen a hatása a jövő alakulására.

LEGALÁBB NAGY VONÁSOKBAN

A jövő megismerése persze *régi vágya az embernek,* de a babonás jóslatok folytán hitelét vesztette a jövő előrelátására irányuló tevékenység. S valóban a közelmúltig alig volt lehetséges tudományosan megalapozottan előre látni néhány évtizedre a jövő alakulását, de az iparban nem is volt erre reálisan szükség. A természet és a társadalom mozgástörvényei viszonylag kévéssé voltak ismertek, továbbá a tudomány és a technika olyan lassan haladt, hogy a tudósok és más szakemberek nem láttak reális lehetőséget a jövő alakulásának konkrét, céltudatos befolyásolására. Általában, persze széles körben ismert volt, hogy a tudomány és a technika a haladást szolgálja, de reménytelennek és szükségtelennek tűnt valamely konkrét tevékenység távolabbi jövőben érvényesülő konkrét hatását előre látni. Az úttörő a jövő tudományos előrelátásában a társadalmi fejlődés vonatkozásában a marxizmus volt.

A tudományos-technikai forradalom a jövő előrelátása tekintetében is lényeges változást idézett elő, az életkörülmények dinamikusabbakká lettek. Az új helyzetben reálissá vált az igény arra, hogy *legalább nagy vonásokban* prognózisok kidolgozásának megkezdését.

Az ilyen értelemben tudományosan megalapozott prognosztika új szakma, alig egy-két évtizedes múltja van. Ma már azonban mindinkább igényelt segédeszköze a hosszabb időszakra — 1—2 évtizedre — szóló népgazdasági, valamint tudományos kutatási, és egyéb terveknek. Elég például arra rámutatni, hogy ha oktatási rendszerünk továbbfejlesztésének a tervét dolgozzuk ki, akkor képünknek kell lenni arról, *vajon milyen lesz az a társadalom, amelyben tanítványaink kiképzésük befejeztével mintegy félévszázadon át tevékenykedni fognak, miként fognak alakulni az életkörülmények ezen időszakban.* Tulajdonképpen minden oktatási rendszer hallgatólagos prognózison alapul, azelőtt többnyire azon a prognózison, hogy a tanítványok élete folyamán fő vonásaikban ugyanolyanok maradnak az életkörülmények, mint kiképzésük idején.

A prognosztika új szakma lévén, módszertana is még csak most van kialakulóban. De bizalmat és támogatást érdemel a szakma, mert *eredményei lényegesen hozzájárulhatnak terveink realitásához, és segíthetik a jövő céltudatos befolyásolására irányuló törekvéseink hatékonyságát.* Látni kell azonban a prognózisok valódi jellegét, és egyaránt óvakodni kell túlértékelésüktől, valamint lebecsülésüktől.

A TÉNYEKBŐL KIINDULVA

A prognosztika — ha igényt tart tudományos jellegre — *ismert tényekre és tapasztalatilag igazolt összefüggésekre épül.* A technika, a tudomány, vagy a társadalom valamely más ágazata továbbfejlődésére vonatkozó prognózis a jelen helyzet felméréséből és annak a történelmi útnak a tanulmányozásából indul ki, amely a jelen helyzethez vezetett. Kihámozza azon folyamatok törvényszerűségeit, amelyek a jelen helyzetet kialakították és ezek alapján igyekszik megrajzolni a jövőbeli változásokat. Segíti ebben a más hasonló ágazatok fejlődésével való összehasonlítás. Igyekszik feltárni a prognózis, hogy a vizsgált terület állapotának a változásai mely más területekre hatnak ki, és milyen átalakulásokat idéznek elő. Ezután megvizsgálja, hogy az előre látható természettudományi, műszaki és egyéb kölcsönhatások révén milyen folyamatok várhatók a vonatkozásban való aktív beavatkozásunk nélkül, és ezek miként fogják módosítani esetleg gyökeresen megváltoztatni a vizsgált ágazat állapotát. Felderíti *menyiben valókilátás* arra, hogy tudományos és egyéb ismereteink segítségével, lehetőségeink kihasználásával befolyásoljuk az állapot várható változásait, és véleményt alkossunk arról, hogy a társadalmi fejlődés érdekében *milyen irányú, valamilyen mértékű állapotváltozás kívánatos.* Megvizsgálja, hogy a kívánatos irányú állapotváltozások érdekében, a tudományok *milyen eredményeit kellene gyakorlatilag felhasználni,* illetve mely területeken lenne sürgetően szükség új tudományos ismeretek megszerzésére, a természet és a társadalom olyan mozgástörvényeinek a megismerésére, amelyek eddig rejtve voltak előttünk. Ha még figyelembe vesszük, hogy a célra irányuló tevékenység előreláthatóan *milyen változásokat idéz elő más területeken* — amely változások károsak is lehetnek — akkor felvázolhatjuk egy-két évtizedre a vizsgált ágazat jövőbeli képét.

Segítségül szolgálhatnak a fejlettebb országok helyzetének alakulására vonatkozó tapasztalatok is — ha tudniillik vannak ilyenek.

Prognózisokat manapság többnyire a technika különböző ágaira készítenek, de mindinkább szükségesek lesznek prognózisok a természettudományok és a társadalomtudományok területén is. Sőt, az *első tudományosan megalapozott nagy reális prognózist Marx és Engels a társadalom fejlődésére dolgozta ki.*

KOMPLEX FELDOLGOZÁS

Mivel minden folyamat, minden változás sok területre terjed szét, a prognózis kidolgozása nem alapulhat egy tudományágazaton, hanem *több tudományágazat ismeretének komplex feldolgozását igényli.* Ha ezt figyelmen kívül hagyjuk, akkor könnyen előfordulhat, hogy valamely vonatkozásban kedvező változás érdekében kifejtett tevékenységünk más vonatkozásokban olyan kedvezőtlen változásokat idéz elő, aminek következtében összességében nagyobb a kára, mint a haszna.

Mit várhatunk a prognózistól, és mit nem? Elvárhatjuk a prognózistól, hogy *lehetőleg az összes ismert kölcsönhatásokat vegye figyelembe és körültekintően dolgozza ki, hogy milyen változások várhatók a vizsgált területeken* az ismert kölcsönhatások, illetve törvényszerűségek alapján, és mennyiben hatnak ki ezek más területekre. *Ez nagymértékben segíti a fejlesztési tervek kidolgozását,* rámutat arra, hogy milyen — eddig fel nem használt — tudományos vívmányokat volna jó gyakorlatba venni, és mely területeken lenne leginkább szükség további kutatás révén természet és a társadalom még nem ismert törvényszerűségeinek a felderítésére.

Nem várhatjuk viszont a prognózistól, hogy teljes bizonysággal rajzolja meg a jövő képét. Egyrészt ugyanis nincsenek elég pontos információink a jelenlegi helyzetről, másrészt legtöbb tudomány még nem eléggé ismeri a különböző tényezők befolyását az események alakulására. De még azt sem tudjuk telje

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1971 JUN 26

A Szabad Föld Benedek Péterről

Naiv festők tündérvilága címmel, *Bajor Nagy Ernő* tollából jelent meg cikk a *Szabad Föld* június 20-i számában. A *„Festő a Gerje mellett”* alcím alatt *Benedek Péter* ceglédi parasztfestő művészetéről ír a szerző. Pályája jelentősebb állomásait vázolva *Vaszary Jánost* idézi, aki ezt írta róla: „Mindent tud, meg van áldva alakítóképességgel, komponáló erővel, a tónusfinomságok kivételes megérzője... Ez a véletlen érintetlenül maradt költészetpalánta... ide hozta nekünk a legszebb májusi bokrétát...”

CSALÁD É

E

RAKOTT

Hatvan deka
megmosunk, fel
szeleteket kive
szüket kizsírozott tűzálló tálba rakjuk. Egy kiló burgonyát megtisztítunk, megmosunk, karikára vágunk, és a húsra egy sor burgonyát rakunk. Ezután füstölt szalonna kockák-
tollel is megtocsoljuk.

RAKOTT KEL KOLBÁSSZAL ÉS TOJÁSSAL

Egy nyolcvan dekás tö
kelkáposztafejet me

1021

Képünkön: Benedek Péter a parasztfestő. Nyolcvankettedik életévében jár, már csak szemüveggel és a szemüveg elé tartott külön nagyítóval bír olvasni, alig hall már, szemével, amellyel mindig a paraszti élet ünnepélyi eseményeit — lakodalmakat, keresztelőt — figyelte már csak homályosan látja a világot. Több mint ezer képet festett. Képeiből vagyont nem gyűjtött, minden képe elvándorolt tőle. A Művészeti Alap nyugdíjban részesíti, s külön havi juttatást kap, mint a népművészet mestere.

Benedek Péter

...lónek ágyon, rendőrök ütköznek meg a sztrájkoló munkásokkal. Demirel kormánya azonban nem avatko-

KEDVEZMÉNYES CS

- Utlevelek, vízumok leggyor
- Repülőjegyek és h
- IKKA, p

Hivatalos Magy

HIGH PARK T

1574 BLOOR ST. W. (Dund

Telefon:

KANADA UJ SZÓ

1971 MÁJ 2 9

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Yamaha Music Course

FOR CHILDREN 4-8 YEARS

World Famous — Over 1 million graduates

FREE FILM DEMONSTRATION
or see our classes in operation any day.

Lloyd Edwards Yamaha Music Academy
231 DANFORTH, TORONTO TEL.: 461-2468
Enroll To-Day

MAGYARORSZÁGRA UTAZIK?

CSOPORTUTAZÁS

ROKONÁT KIHOZATJA?

IKKA — Pénzátutalás — Gyógyszerküldés

COLUMBUS HIVATALOS MAGYAR UTAZÁSI IRODA

420 SPADINA AVENUE. TORONTO. ONT. — TEL.: EM. 2-3122

Benedek Péter

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1971 JUN 16

— **A Forrás** — a Bács-Kiskun megyei művészeti folyóirat — legújabb száma a ceglédi parasztfestőről, Benedek Péterről közöl színes riportot.

1011

Megjelent a Forrás 3. száma

Megyei irodalmi folyóiratunk ez évi 3. száma címlapján egy régi, kecskeméti ostyasütő lenyomatával ismét ízléses formában hagyta el a nyomdát.

Szépirodalmi rovata *Bata Imre* írásával kezdődik, aki Szabó Pál munkásságának állít emléket. *Buda Ferenc, Goór Imre, Galambosi László, Takács Imre* és *Csák Géza* verseit *Szegő László* tanulmánya, valamint az ennek illusztrálásaként közölt több eredeti cigányballada egészíti ki. A prózai írások szerzői között *Rákosy Gergely* és *Márton Pálné* neve szerepel.

A Hazai tükör két érdekes portrét közöl — Mészöly Gyuláról és Ortutay Gyuláról — *Kunszabó Ferenc* és *Varga Mihály* tollából, és ugyancsak itt olvashatók *Józsa László* találó megjegyzései hivatali nyelvünk vadhajtásairól.

A Forrás e számának jellegét leginkább a *„Nép, táj, hagyomány"* rovat sokfelé ágazó érdeklődésű tanulmányai határozzák meg. *Ortutay Gyula* a Duna népeiről, *Sütő József* a kiskunsági kun hagyományokról és *Ruffy Péter* anyanyelvünk múltjáról és jövőjéről írott gondolatgazdag cikkeit a nép soraiból származó művészek, alkotók portréi egészítik ki. *Nagy Imre*, a sárréti parasztköltő, *Benedek Péter*, az Uszódról származó parasztfestő, a Biharnagybajomban élő néprajztudós, Szűcs Sándor munkásságát taglaló és Rácz Kálmán cimbalomművészre emlékező írások sok tekintetben gazdagítják a róluk eddig kialakult képet.

A *Horizont* ez alkalommal Pozsonyba, a Közép-Volga vidékére és a bulgáriai tatárok közé látogat *E. Fehér Pál, Vikár László*, illetve *Henkey Gyula* tolla nyomán, s végül a recenziók megszokott írásai zárják a folyóiratot. A Forrás illusztrációit *Benedek Péter, Kondor Béla* és *Dániel Kornél* készítették.

P. M.

. millióan
onokban

ötödik lakos: látogató

vényei iránt: ma már évente 50—52 millió látogatója van a különböző programoknak. Ugyanakkor a Tudományos és Ismeretterjesztő Társulat színvonalas előadásait mintegy négy-öt millióan hallgatják meg egy-egy esztendőben.

Tovább gyarapodtak a közművelődési könyvtárak is. A tervidőszak kezdetén 19,3 millió kötet állt az olvasók rendelkezésére, ma már több mint 24,7 millióból válogathatnak, vagyis a gyarapodás több mint 25 százalékos. Napjainkban minden ezer lakosra 2396 könyv jut. Emelkedett a közművelődési könyvtárak olvasóinak száma is, s elérte a 2 millió 300 ezret, azaz átlagosan minden ötödik magyar állampolgár vált rendszeres könyvtárlátogatóvá.

Ne csak a jövet

az emb törődje

Az utóbbi három évben körülbelül duplájára növekedett a termelő- és szakszövetkezetek kiegészítő tevékenysége. Ez örvendetes és szükséges is, hiszen egyrészt segít a gazdaságok foglalkoztatási gondjain, másrészt a melléküzemágak termékei sok, a piacról nem egyszer hiányzó közszükségleti cikket pótolnak.

Nem szükséges külön magyarázat annak megértéséhez, hogy ezek a kiegészítő tevékenységek nagyobb szakképzettséget követelnek, nemkülönben fokozottabb biztonsági intézkedéseket is. S itt még bajok vannak. A Szakszervezetek Megyei Tanácsának munkavédelmi bizottsága — több esetben a megyei főügyészséggel karöltve — ellenőrizte a szövetkezetek melléküzemági működését, s bizony munkavédelmi

Benedek Péter festőművész

1021

● Egy kép a sok közül: Mennek a menyasszonyért (1930).

BENEDEK PÉTER ÉLETMŰVE

Száz kép tükrében

Csak áll a kis öregember a nagy terem egyik szögletében, a rengeteg ember gyűrűjében, a villanó vakuk és reflektorok fényében, s hallgatja a csendes morajt, a filmefelvevő berregését, a zsongást, melyen most hirtelen átütnek az emelt hangú ünnepi szavak.

A ceglédi Kossuth Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria, a helyi és országos rendező szervek nevében köszöntik a vendégeket, akik eljöttek erre a kiállításra, hogy megtekintsék a 85 esztendős festőművész, Benedek Péter életművének szentelt tárlatot. Száz képet sikerült összegyűjteni, felkutatni, múzeumokból és magánosoktól kölcsönkérni, hogy valamelyest teljes legyen, s legalább főbb vonulatában szemléihető az életút, melyet az aszódi születésű munkás- és parasztfestő a rögös művészi pályán bejárt.

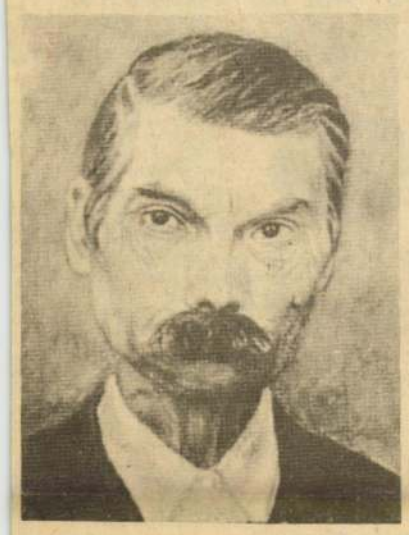

● Önarckép 1957-ből és egy foto a mai arcról.
(Tóth Sándor felvételei.)

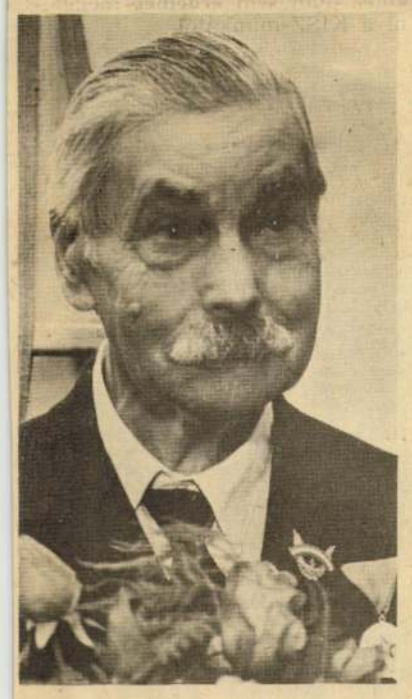

Apja kőműves volt, hatan voltak testvérek, s hatodik elemista, amikor tanítója felfedezi rajztehetségét, de hogyan is gondolhatott volna tanulásra, művészadottságának kibontására? Hadimunkás, majd katona, aztán visszakerül falujába — és folyton csak fest és rajzol. Mindent, amit meglát, amit átél, ami felkelti figyelmét, amiben élet és mozgás vagy szín van. Egy parasztfiút, önmagát, aztán a sorozást, ismerőseit, egy lakodalmas kocsisort, szántó-vetőket vagy csak egy kotlóst. Észreveszi a fáradtan munkából hazamenőket, a mosó-asszonyokat a Dunán, lefesti Uszód házait, a falusi templombelsőt, a tiszteletes urat és feleségét is. De legjobban a lakodalom érdekli, a mozgás, a forgatag, a repülő szoknyák, feszülő vállak, ritmusra lépő lábak.

Ha semmi más nem maradna az utókorra századunk húszas-harmincas éveinek falusi életéből, népviseletéből, szokásaiból, táncaiból, szín- és mozgáskultúrájából mint Benedek Péter rajzai, festményei, már az is hihetetlen nagy érték volna számukra.

Áll a kis öreg a nagy ünneplésben, s hallgatja a Kossuth-díjas festőművész, Barcsay Jenő professzor meleg baráti szavait, aki az igazgyöngy születéséről beszél, hozzá hasonlítva a művészi sorsot is, a sértett kínból született alkotást. Benedek Pétert a háború évei megviselték, komoly anyagi veszteség érte, az árvíz elpusztította házát. Sokáig alkalmi munkákból tengette életét. 1949-ben a Magyar Művészeti Tanács egy félbemaradt ONCSA-házat utalt ki számára, ekkor telepedett le Cegléden. A város vezetése, társadalma felkarolta, körülményei valamelyest rendeződtek. S nemrég jött a hír, hogy 85. születésnapján a Munka Érdemrend arany fokozatával tüntették ki. Szerencsére még életében elérte a méltó elismerés.

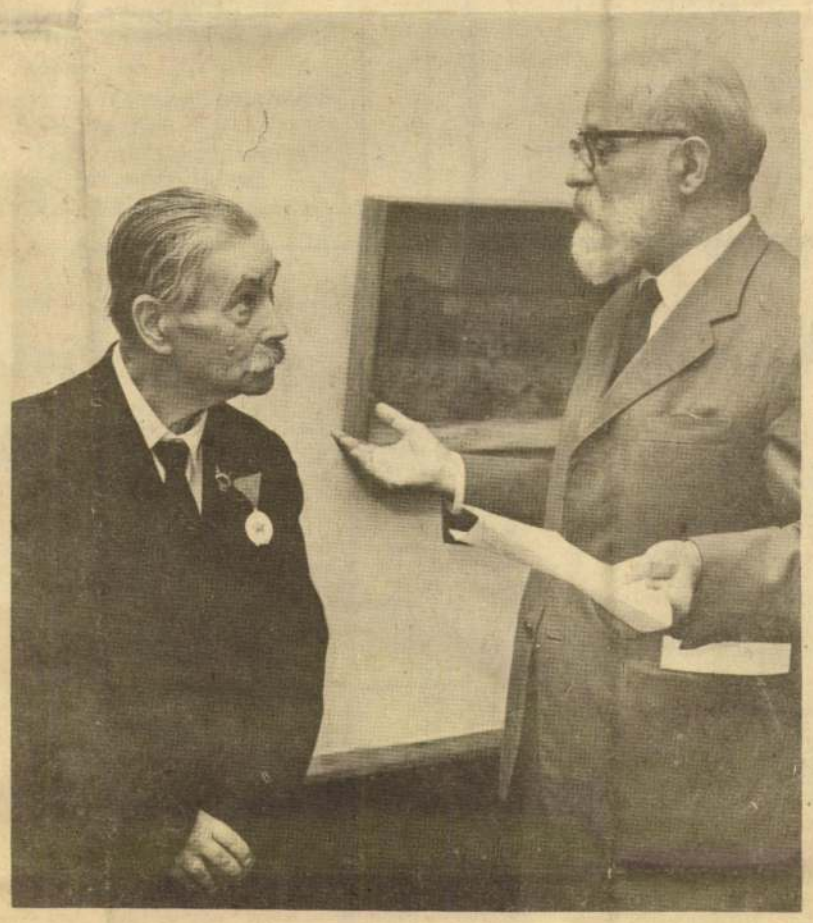

● Az ünnepség legszebb pillanata. Barcsay Jenő köszönti öreg barátját.

— Ne tartsuk naiv-festőnek — mondja Barcsay Jenő —, tévednek, akik oda sorolják. Nem tartozik egyetlen irányzathoz, iskolához sem, nem naivista, legfeljebb autodidakta, mint ahogy minden művész az, mert az iskolán csak a mesterséget lehet megtanulni. Amit alkotott, egyedülálló, ezt utánozni vagy megismételni nem lehet. Műveiből az életöröm sugárzik, pedig az élete teli volt küzdelemmel. Tanítója, mestere a magyar föld, a magyar élet volt, de mindig önmagából merített, festészete senkihez sem hasonlítható.

— Büszke lehetsz rá, hogy amit tettél, az a magyar művészetet gazdagította, de a mindenkori egyetemes művészetet is. Erőt, egészséget, töretlen munkakedvet továbbra is! — hallja Péter bácsi a szavakat, a tapsot, éljenzést. Sainos látni már csak homályosan tud, az elébe tolt füzetekre is nehezen írja rá a nevét. Aztán kifelé kísérik, meleg van a teremben, elfárasztotta ez a sokadalom, pedig eljöttek a régi ismerősök, családtagok, unokák is.

Az emberek nézik a képeket, csodálkoznak, hogy már 1915-ben milyen szép dolgokat művelt, s milyen délceg, bajuszos messzire néző férfi volt még 1935-ben... Száz kép, egy élet java, termése. Vajon átérzik-e ezt a látogatók?

A kiállítás augusztus 31-ig lesz nyitva. Talán Bács-Kiskunból is eljönnek néhányan tisztelegni a kiváló uszódi festőművész munkássága előtt.

F. Tóth Pál

1974 AUG 4
Petőfi Népe
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

Közlemények

HIRDETMÉNY. Kecskemét város Tanácsa V. B. Kereskedelmi Csoportja közli, hogy **1974. augusztus 11-én állatvásár** lesz Kecskeméten. A vásárra csak Bács-Kiskun megye területéről veszmentes helyről hajthatók fel állatok, szabályszerű járlatlevéllel. 1520

FOLYÓ év augusztus 5-től (hétfőtől) kezdve előreláthatólag egyhónapos időtartamra útépítési munkálatok miatt a Hock J. utca teljes hosszában a járműforgalom elől lezárásra kerül. A fenti időponttól kezdve a Hock J. utcából induló helyijáratok végállomásai az alábbiak szerint módosulnak: Az 5. 20. sz. járatok végállomása a Csányi utcában a Malom mellett lesz. A 6, 7, 8, 8y 9, 10. sz. járatok végállomásai a Széchenyi téren a Hornyik és a Simonyi utcák közötti szakaszon lesznek a templomtól Széchenyiváros irányba haladva a fenti sorrendben. A 13 sz. járat végállomása szintén a Széchenyi téren lesz a tejbár előtt. Ugyancsak a fenti időponttól kezdve az 1 c jelű járatok 1 a jelzéssel Tanácsháza—Kiskecskemét között közlekednek. Ezen járatok végállomása Kiskecskeméten a Mező Imre utcában lesz. A fenti módosításokkal kapcsolatban kérjük a t. Utazóközönség szíves megértését és türelmét. 1496

Gubics János

rendőr főhadnagy

1974. aug. 1-én elhunyt. Temetése f. hó 5-én, hétfőn fél 4 órakor lesz a keceli temetőben.

Rendőr-főkapitányság.

3694

Munkaalkalom

RESZELŐGYÁREGYSÉG azonnali belépéssel felvesz megfelelő iskolai végzettséggel és gyakorlattal rendelkező: szerkesztő-technológust, programozót, gyártóeszköz-gazdálkodót, utókalkulátort, könyvelőt, munkaerő-gazdálkodót, SZTK-ügyintézőt, gyors-gépírót. Jelentkezés: Kecskemét Szolnoki út 20. Személyzeti vezetőnél. 1491

SEGÉDMUNKÁSOKAT, gépkezelőket alkalmazunk bel- és külföldi fúrási munkahelyre. (Prémium és külszolgálat térítés). Jelentkezni lehet Vízkutató és Fúró Vállalat Ceglédi Üzeme, Cegléd, Rákóczi út 72. 1508

KULTÚRCIKKEK exportjával foglalkozó vállalat barokk, florentin, arany tükörkeret-faragókat keres önálló munkák készítésére. Leveleket „Sürgős 2630" jeligére kérjük a Felszabadulás téri hirdetőbe. 1524

A HOMOKGYÖNGYE Mg. Szakszövetkezet pályázatot hirdet Budapest, III., Üröm u. 3 b. szám alatti büfé borpoharazó szabadkasszás egységvezetői állásra. Bővebb felvilágosítást Kaskantyú, Vasút u. 4. sz. alatt adunk. Vezetőség. 3576

SZTK-ÜGYINTÉZŐT munkaügyi csoportvezetői beosztásba felvesz a Bugaci Szőlő-Mező Szakszövetkezet Bugac. Fizetés: alap plusz prémium. 1504

KONYHAI segédmunkásokat, konyhai raktárvezetőt, könyvelőt azonnali hatállyal felveszünk. Jelentkezés: Dózsa György Mezőgazdasági Szakközépiskola Kalocsa Dózsa tér 5—7. Gazdasági hivatalában. 1452

A KECSKEMÉTI Ezermester Ipari Szövetkezet felvesz festő szakmunkást, valamint festő szakmába női segédmunkást állandó belső munkára. Munkaidő egy műszakban 44 órás munkahéttel. Fizetés megegyezés alapján. Jelentkezni lehet reggel 6 órától délután 14 óráig szövetkezetünk központi telepén Kecskemét, Malom u. 6. sz. alatt, Taba Miklós üzemvezetőnél. 1497

A MAGYAR Államvasutak Szertárvezetősége Kecskemét, Nagyállomás fizikai dolgozókat keres felvételre szénszerelő munkakörbe. Fizetés kollektív szerint. MÁV utazási kedvezmény és egyenruhatérítés. Jelentkezés: a szertárvezetőnél. 32359

MAGASÉPÍTŐ gyakorlattal rendelkező művezetőt felveszünk. Jelentkezés: Mezőgép Vállalat Építési Üzeme, Kecskemét, Külső-Szegedi út 136. 1430

MODERN dunavecsei varrodánkba varrógép-műszerészt felveszünk. Jelentkezni lehet: Dunavecse, Petőfi tér 5. 1300

A Kecskeméti Egészségügyi Szakiskola pótfelvételt hirdet általános ápolónői szakra

Az iskola 2 éves.

Felvételre jelentkezhetnek 17—32 év közötti lányok és asszonyok.

Jelentkezési határidő: 1974. augusztus 20.

Bővebb felvilágosítást az iskola ad.

Címe: 6000 KECSKEMÉT, NYÍRI ÚT 11.

3578

Lalat munkaügyi osztálya. Kecskemét, Izsáki út 13. sz. 3546

A KECSKEMÉTI Baromfifeldolgozó Vállalat felvesz azonnali belépéssel női férfi munkaerőt baromfi feldolgozás-csomagoláshoz, esztergályos, marós, hegesztő, lakatos, hűtőgépész szakmunkásokat, továbbá érettségivel rendelkező bérelszámolót, adminisztrátort, gyors-gépírót, raktárost, Mg. telepünkre (Belsőnyír 2.) Mg. technikumi végzettséggel rendelkező brigádvezetőt és keltetésvezetőt. A felvételhez szükséges (tüdő, vér, szék'et) orvosi vizsgálat eredménye. Jelentkezés: Kecskemét, Ceglédi út 11. 3392

KECSKEMÉTI Parkettagyár felvételre keres női és férfi segédmunkásokat, gépkezelői jogosítvánnyal rendelkező emelővillás targoncavezetőket. Fizetés: megegyezés szerint. Jelentkezés: a gyár Kecskemét, Halasi út 10. sz. alatti munkaügyi irodájában. 3447

FESTŐ szakmunkásokat és segédmunkásokat bajai munkahelyeinkre azonnal felveszünk. Jelentkezés: Bajai Lakber. és Ép. Ip. Szövetkezet Baja, Alföldi u. 4—6. 1410

KECSKEMÉT, Korhánközi úti telephelyünkre raktárost, raktári segédmunkást, valamint érettségizett adminisztrátort keresünk felvételre. Jelentkezés: Kecskeméti Ingatlankezelő Vállalat, Kecskemét, Villám István u. 2—4. sz. Munkaügyi Csoport. 3501

ÉRETTSÉGIZETT fiatalokat adminisztratív munkára az ügyviteli főosztályra, szakképzett lakatosokat a kecskeméti karbantartó részleghez felveszünk. Szabad szombat biztosítva. Jelentkezni lehet: Élelmiszer-Kereskedelmi Vállalat munkaügyi osztályán, Kecskemét, Villám István utca 1. szám. 1428

ADMINISZTRÁCIÓS, gyors-gépíró munkakörbe kezdő és gyakorlott munkaerőket azonnali belépéssel felveszünk. Férfi, női munkásszállással rendelkezünk. Jelentkezés: Budapesti Füszért Vállalat 1077. Bp. Dohány u. 40. munkaügyi osztály, szombat kivételével. 1421

FELVESZÜNK: esztergályos marós, szerszámrészítő géplakatos, mechanikai műszerész, festő és forgácsoló autómata beállító és műanyagfröccsöntő gépre gépbeállító szakmunkásokat. Érezés megegyezés szerint. Jelentkezés: Irodagépipari és Finommechanikai Vállalat. Sokszorosítógép Gyára, Kecskemét, Matkói u. 2. 3089

A BAJAI Bereczki Máté Kertészeti Szakközépiskola pályázatot hirdet szakoktatói állás szeptember 1-től esedékes betöltésére. Feltételei: legalább középfokú kertészeti végzettség gépüzemeltetésben alapos jártasság. Jelentkezés augusztus 10-ig önéletrajz beküldésével. 6501 Baja, Szamuely T. u. 96. 1461

FELVESZÜNK 18. életévét betöltött és 35 évesnél nem idősebb vasúti szolgálatra alkalmas férfi dolgozókat az alábbi munkakörökbe: vasipari szakmunkásokat gőzmozdonyvezető gyakornokoknak szakmunkásokat gőzmozdonyfűtőnek. Gép- és motorszerelőket gőz- és Diesel-mozdonyok javításához valamint kocsivizsgálónak. Villanyszerelőket és takarítónőket. Jelentkezés MÁV Vontatási Főnökség Kecskemét, Kandó Kálmán u. 34. Vincze Ferencné munkaügyi előadónál. 3562

FELVESZÜNK 18. életévét betöltött 35 évnél nem idősebb vasúti szolgálatra alkalmas férfi dolgozókat középiskolai érettségivel Diesel-mozdonyvezetőnek. Kiképzési idő 2 év. A kiképzés ideje alatt 2500.— Ft tanulmányi díjat fizetünk. Jelentkezés MÁV Vontatási Főnökség Kecskemét, Kandó Kálmán u. 34. Vincze Ferencné munkaügyi előadónál. 3564

KÖNYVELŐI képesítéssel, munkavállalót keresünk azonnali belépéssel. Jelentkezés: a Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskola gazdasági igazgatójánál. 1432

A LAMPART Zománcipari Művek Kecskeméti Gyára felvételre keres lakatos hegesztő szakmunkásokat, betanított lakatosokat és segédmunkásokat jó kereseti lehetőséggel, valamint gyors- és gépírókat. Jelentkezni lehet a gyár munkaügyi osztályán, Kecskemét, Halasi út 2. 1431

BÁCS-KISKUN megyei Gabonafelvásárló és Feldolgozó Vállalat bajai körzeti üzeme felvételre keres rakodómunkásokat, gépkezelőket, valamint malomüzembe betanított munkára dolgozókat. Jelentkezés: Baja Dózsa Gy. út 61. Munkaügyi csoport. 597

KÖZGAZDASÁGI Egyetemet végzett, több éves gyakorlattal rendelkező, lehetőleg férfi munkavállalót keres csoportvezetői munkakör betöltésére Kecskemét, Városi Tanács V. B. Tervosztálya. Tervező és beruházói gyakorlattal rendelkezők előnyben. A je-

Apróhirdetések, apróhirdetések

Expressz

NAGYMÉRETŰ tanácsi lakásomat elcserélem két vagy másfélszobás, lehetőleg erkélyesért. (Leninváros kivételével.) Tóth Sándor, Kecskemét, Szegedi L. u. 23. 3682

GARANCIÁLIS fehér Zsiguli Combi eladó. Kecskemét, Széchenyiváros XII. épület I/33. Telefon: 13-359. 32435

Ingatlan

HÉTÉNYEGYHÁZA, Kossuth L. utca 55. számú 3 szobás, komfortos új ház eladó. 3500

VÁLLALATOK, szövetkezetek v. két család részére társasháznak megfelelő, egyemeletes ház, két garázzsal működő italbolttal eladó. Kiskörös, Bajcsy-Zs. u. 13. Érdeklődni: Aradi u. 12 szám. 1475

SZOBA, konyhás házrész eladó, azonnal elfoglalható. Kecskemét, Zsinór u. 67. 32 322

TÁZLÁR I. k. 82. alatti modern építésű tanya, 3 hold jó termő szőlővel, haláleset miatt eladó. 586

ELADÓ egyszoba összkomfortos, új épület mellékhelyiséggel. Kecskemét, Zsinór utca 15. 3526

ELADÓ Nyárlőrinc III. k. 138. sz. alatt levő tanya, műúthoz közel. Érdeklődni lehet: Lakitelek, Szikra 173. sz. alatt (23-as kilométerkőnél). Habenczlusnénál, egész nap. 3549

ELADÓ kétszobás fürdőszoba, kertes ház. Kecskemét, Szőlő utca 13. (Kiskecskemét.) 3582

ELADÓ jó állapotban levő, kertes ház. Kecskemét, Volkertelep XII. utca 6. alatt. 3581

KÉTSZOBÁS összkomfortos utcai házrész eladó, különálló nagy udvarral, mellékhelyiségekkel, garázzsal, műhellyel, lakásnak megfelelő helyiségekkel, kettéosztva is. Kecskemét, Horváth Döme u. 12. 32408

Lakás

KECSKEMÉT, Kertváros II. u. 3. II. lh. fsz. 2. számú 2 szoba félkomfortos lakás garázzsal eladó. Érdeklődni: 17 órától a helyszínen. 32384

KÉTSZOBÁS, fürdőszobás házrész eladó. Baja, Bokányi Dezső utca 23. Érdeklődni: 17 óra után. 587

KECSKEMÉT, Árpád körút 15. III. 11. kettő- és félszobás, szövetkezeti lakás garázzsal együtt eladó. Érdeklődés helyszínen vasárnap délelőtt. 171

Gépjármű

GARANCIÁLIS Zsiguli megkímélt állapotban eladó. Színe fehér. Beckerné, Jánoshalma, Dózsa György u. 88. 1521

Egyéb adás-vétel

10/100-AS Diamant sikkötőgép eladó. Jánoshalma, Dózsa György u. 59. 871

50 HL-ES hordók jó állapotban eladók. Kévés, Soltvadkert, Vörösmarty u. 19. 880

ELADÓ Delta Lux AT 1350-es televízió. Érdeklődni: Kecskemét, Béke tér, trafik. 32365

HIZOTT sertés eladó (kb. 150 kg-os). Érdeklődni: Kecskemét, Bethlen krt. 33. 3535

50 DB anyajuh eladó. Kecskemét, Kadafalva 30. 32364

800-AS elektromos keltetőgép, benzines vízszívó motor eladó. Kecskemét, Budaihegy 114. alatt. 3568

Vegyes

ELVESZTETTEM Szőllősi Gábor nevre szóló igazolványokat, pénztárcát, jogosítványt. Kérem a becsületes megtalálót az igazolványokban levő címre küldje el címével együtt. Jutalomban részesül. 32448

LAKÁSOK takarítását vállalom. Díjazás megegyezés szerint. Érdeklődni: Kecskemét, telefon: 11-880. 3496

BÉKE Mg. Szakszövetkezet Lajosmizse. Alsólajos 56/a sz. értesíti a lakosságot arról, hogy fuvarozást végez. A fuvar megrendelhető: a 26-os telefonon, személyesen a központi irodában és Lajosmizse, Dózsa György u. 111. de. 7. du. 17 óráig. 10948

GONDOZÓNŐT keresek 9 hónapos kislányom mellé. Érdeklődni lehet: 17 óra után, a 13-650-es telefonszámon. Kecskemét Megyei Kórház, dr. Hajnal. 32401

BÁCS-KISKUN MEGYEI ÉPSZER VÁLLALAT

művezetői tanfolyamot szervez

Kecskeméten, 1974. október 1-től 12 hónapos időtartammal

építőmesteri, ács-állványozó és mélyépítő szakmában

A tanfolyam sikeres elvégzéséről országos érvényű bizonyítványt adunk.

A tanfolyam anyagát a hallgatók munkaidő után sajátítják el.

Tanfolyamra jelentkezhetnek: a vállalat állományába tartozó, illetve a vállalatnál munkaviszonyt létesítő azon szakmunkások, akik legalább 5 évi szakmai gyakorlattal rendelkeznek.

A tanfolyamon résztvevők részére munkásszállást és napi egyszeri étkezést biztosítunk térítés ellenében.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1974 JUL 28.
Pestmegyei Hirlap
Benedek Péter, festő

Lírai báj, jó ízű mesélőkedv

Alakjaira ma is név szerint emlékszik

Ma nyílik meg Benedek Péter gyűjteményes kiállítása

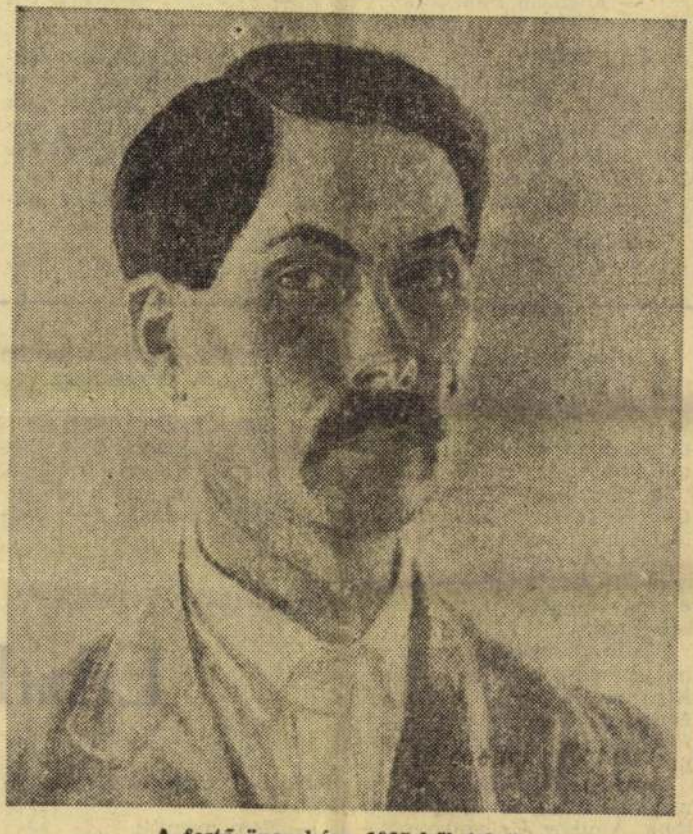

A festő önarcképe 1935-ből (olaj)
Kovács László felvétele

Az életmű teljes, megbonthatatlan egész, s fellelhető legszebb darabjai most együtt láthatók: *Benedek Péter* Cegléden élő parasztfestő gyűjteményes kiállítása hatvan év alkotásainak színe-javát mutatja be.

A művész nyolcvanötödik születésnapra megkapta az ország ajándékát: pályafutása, munkássága elismeréseként, a napokban a *Munka Érdemrend* arany fokozatával tüntették ki. Alkotásaival hozzájárult, hogy a magyar kultúra, művészet elnyerje *méltó megbecsülését* a világban: képei nagy sikerrel szerepelnek a külföldi kiállításokon.

★

Alig tért haza a fővárosból a kitüntetéssel, másnap már a *ceglédi* múzeumba sietett. Türelmetlenül várta, hogy annyi sok év után, ismét számba vehesse régen látott, kedves képeit.

Mihály Ida művészettörténész, a ceglédi kiállítás rendezője, a *Magyar Nemzeti Galéria* munkatársa a képek születéséről faggatta. Az idős ember korát meghazudtoló, friss emlékezettel elevenítette fel az epizódokat. Alakjaira ma is név szerint emlékszik, a festményekhez fűződő emlékek most is tisztán élnek benne, magabiztosan, töprengés nélkül nevezi meg figuráit.

★

Benedek Péter gazdag színvilágú pasztelljei, akvarelljei, nagy műgonddal készült olajfestményei a *néprajztudomány* számára is jelentősek, hiszen emlékezetből megörökített lakodalmak, a katonatoborzás, a keresztelő, a paraszti élet apró mozzanatai a képek fő témái. Színpompás öltözékek, hiteles szobabelsők érzékeltetik az *Uszod* környéki parasztság egykori életmódját. Minden figura ismerős, minden esemény megtörtént. Lírai báj, jó ízű mesélőkedv tölti be a képeket.

Benedek Péter hozzáférhető legszebb munkái közül tizennégyet a *Magyar Nemzeti Galéria* adott kölcsön a kiállításra, harmincnégy kép a *Kossuth Múzeum* anyagát gazdagítja. Sok műgyűjtő gyűjteményének becses darabja került most egymás mellé. A fővárosból, *Kiskunfélegyházáról*, *Kalocsáról* és *Dunaszentbenedekről* vettek kölcsön képeket.

★

A ceglédi *Kossuth Múzeumban* ma, július 28-án délelőtt 11 órakor *Barcsay Jenő* Kossuth-díjas festőművész nyitja meg *Benedek Péter* gyűjteményes kiállítását.

Tamasi Tamás

nyar

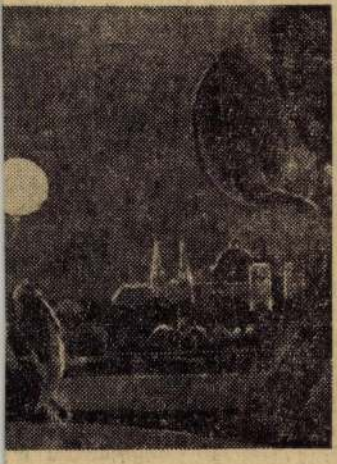

e

nyi utca

edvetek tartja!

z államé! — magyaráztuk neki.

is itt járt a gróf... Adott egy pakli do-

volt! Azóta változott a világ...

a gazdád! Csinálunk neked jó munkát a

adtan, ha csaltunk.

is van... — bölcselkedett.

— Más az, hidd el!

— A gazda mindenhol gazda! — s mélyet szippantott a körme közül. Talán sóhajtásnak szánta azt a slukkot...

Egy hónap után mi elkerültünk az iszapolóból, még csak el se búcsúzhattunk Imrustól. Tulajdonképpen megfeledkeztünk róla. A jövő-menő emberek annyi ismeretséget kötnek, hogy számon se lehet tartani. S hát Paál Imre egy volt számunkra a sok közül. Akkor azt hittük, hogy ennyiről van szó csupán. De tévedtünk!

Egyik műszakváltáskor ott várt bennünket az akna udvarán.

— Hát... felfogadna a gazdátok?

Felfogadta. Igaz, kicsit fintorogtak az irodisták, de még

SZ. LUKÁCS IMRE:

Libal

A libapásztorkodást én nagyon szerettem. Hajnalban keltett nagyanyám, kezembe nyomta a kenyeret, már mehettem is. Elöl szaladtak libáim.

Jártunk sokfelé, leginkább a Gödrök-közbe. Ott volt a legjobb. Lányok is őriztek libákat. A vályogvető gödrökben állt a víz, fürödhettünk eleget. Böskéék nem mertek belejönni.

Böske nagylány volt, a nagymamája libáit őrizte. Nem akart velem játszani. Hányszor elgondoltam, megfogdosom a vízben, de nem jött.

Futotta az időnkből, a lányok daloltak, mi meg bigéztünk. Amikor a cigánytemetőben árnyékok nőttek, elindultak a libák, egymás után, sorjában mentek, maguktól hazataláltak.

Máskor tarlóra jártunk. Gyorsan telerakták begyüket a patyik. Szedegettünk, estig sok csomót gyűjtöttünk össze. Néha kijött a nagyanyám, a csomókat egymáshoz kötöttük és hazavonszoltuk a küszöbünkig.

Böskéék szemben laktak velünk. Megkérdeztem:

— Van már udvarlód?

— Van.

— Nekem is van szeretőm — hazudtam mérgemben.

— Kicsoda?

— Nem mondom meg.

Kettesben legeltettünk. Feküdtünk a temető árkában, megfonnyadtak már a füvek.

— Jössz fürödni? — kérdeztem reménykedve. — Jössz?

— Nem megyek.

— Szégyellős vagy? Láttalak már ruha nélkül.

— Mikor? — pirult el nyakáig. — Na, mikor?

— Láttalak.

— Hazudsz.

Megsértődtem, nem szóltam hozzá. Közeledett az este elszaladtam a Gerőék kertjéhez. A drótkerítés sarkánál szétnéztem, nem jött senki. Ismertem a dörgést, a lyukon bebújtam, teleszedtem ingem derekát almával.

— Kell? Adok.

Megettük az almát. Boldo-

Benedek Péter festő

1021

Benedek Péter nyolcvanöt éves

Olyan ez a kis ember, mint egy szegett szárnyú vándormadár, aki nagy messzeségeket bejárva, délre húzó társaitól lemaradt, mert megszerette itt e földet. S fészket rakott, hogy a zord, kozmikus tél után, ha kinyílik az idő, együtt ünnepelhessük véle művét: *a tavaszt.*

Ha ül és maga elé réved, olyan, mint a teremtésben megfáradt isten. Tétován hallgat, békességet és csöndet áhít. Ilyenkor a szájra hulló tömött bajuszzuhatag fölött csak a szeme él. A tatárforma arc két belülről izzó fényforrása. A messze és elevenbe látó lélek tükrei ők. Egyszerre tetszik ki rajtuk: a *jelenlét* öröme, a derüvel fátylazott huncut mosoly, a már befelé is élő ember rebbenő túlvilágisága, s a legnagyobb magánnyal való tekintetváltás bölcs nyugalma.

Nékem, kinek igazi nagyapja sose volt, mintha régestelen régen, öröktől fogva nagyapám lenne ez a töpörödött, jóságos öregember. Mintha mindannyiunk nagyapja lenne ez a nyugdíjas vasutasnak álcázott, szentéletű ceglédi matuzsálem.

*

1889. június 29-én született Uszódon, földműves család sarjaként. Ember- és természetközelben élte gyermekkorát. Belsővé tett teljességélménye lett a paraszti sors, a földdel és az idő viszontagságaival való küzdelem. Kicsi, törékeny termetével nem volt alkalmas nehéz fizikai munkák végzésére. S mivel kora gyermekségétől rajzolt, ő is inkább a „múzsák" kegyeit kereste. Szerencsét próbálni Pestre futott. A csepeli vasgyárban hozta össze a sorsa Bálint Jenő kritikussal, aki rendhagyó tehetségét fölismerve támogatta őt, és könyvet írt róla. Jóvoltából 1923-ban közös kiállításuk nyílt Tornyai Jánossal az *Alkotás Művelődési Otthonban.* Különösen Benedek Péter festői világa váltott ki rendkívül élénk visszhangot. A fővárosi közönség, a kritika, és több jeles kortársi festő nagy elismeréssel fogadta művészetét. Kállai Ernő — festői látásmódja eredetiségét és bravúros technikai megoldásait látva — a legjobb kortársi festők között jelöli ki a helyét. A *hivatásosok:* Vaszary János, Rippl-Rónai, Rudnai, s az akkor még festőtanonc Barcsay Jenő igen sokra tartották Benedek Péter művészi teljesítményét. Móricz Zsigmond pedig a *Magyarország* 1928. október 28. számában egész oldalas költői hangú, szép cikkben köszönti őt:

„Mint egy szőlőmunkás, aki metszőkéssel megy végig a szálakon, s minden ágbogot megnéz, mindent letisztogat, ami fölösleges. Mint egy festőmunkás, akinek csodálatos lelki élete van és nemes kultúr-lelke. Tele érzéssel, aggodalommal, fájdalommal és bölcsességgel. S megszólalt előttem a nagy titok, hogy a tehetség nem humbug. Nem: az isten adott valamit az embernek, egy kis fényt adott abból, amely őt betölti. Ez a kicsi fény, ha kigyullad istenné teszi az embert."

Benedek Péter példáján, sikerein fölbuzdulva indultak el alsó Magyarország fiai, *Győri Elek* kovácssegéd, *Süli András* kosárfonó és sokan mások jelesek és jeltelenek a művészi érvényesülés útján.

Ő azonban nem maradt csiszolatlan ékkő, vagy ahogy becsmérlő ízzel mondani szokták, őstehetség. A tálentumos embert jellemző konok szorgalommal *művelte önmagát,* és elsajátította a képíró mesterség fortélyos tudományát. Szerencsés ember ő, aki mellé idejében odaállt jó angyala, és önérzetét óva segítette fejlődésében, s a tájékozódásban. Így lehetséges csupán, hogy témái megközelítésében, s a képi komponálás tudatosságában a *hivatásosok* biztonsága jellemzi. A vonalak oldott líraisága, a falusi élet ünnepeinek, szertartásainak derűs, humoros, olykor grotteszk megjelenítése, „gyanúsan" harmónikus hangulatai, színei, harmonikus világlátása miatt sorolják őt a *naivak* közé.

Benedek Péter hírneve nem fért meg hazánk határain belül. Itthoni és külföldi tárlatai sikeresemények voltak. Élénk és kedvező visszhangot váltottak ki Európaszerte. Annál lehangolóbb, hogy 1945 után, nálunk csaknem két évtizeden át alig vettek tudomást róla.

Szerény és bölcs ember, aki ha módjában áll, inkább százszor ad, mint egyszer kér. Barcsay Jenő önzetlen közbenjárásának köszönhető, hogy megfelelően rendezték nyugdíját, s utóbb felvették a *Magyar Képzőművészek Szövetségébe.*

Örvendetes az a lelkes és értelmét-tudó munka is, melyet F. Mihály Ida történész, a Nemzeti Galéria munkatársa szinte egyedül végez, hogy a ceglédi Kossuth Múzeumban létre jöhessen Benedek Péter jubileumi kiállítása. Mi Benedek Péter festészetének hívei többet is remélünk. Szeretnénk hinni, hogy ez a tárlat nemcsak alkalmi főhajtás lesz egy nagy művész rokontalan művészete előtt, hanem Benedek Péter újra felfedezése kezdetén, és föltámadással fölérő boldogságának is tanúi lehetünk. Szeretnénk remélni, hogy *ifjú szívekben él* majd, és életes hitektől ragyog fényesebben növekvő csillaga.

Önarckép

*

„Tudod-e Pétör, hogy ilyen képet, mint az *Önarckép* kevesét festettek Magyarországon?" — kérdezte Barcsay mester, egy repróra bökve, ceglédi látogatásunkkor.

„Tudom, mert Te megmondtad" — hangzik huncut mosoly kíséretében a csavaros válasz. Nevettünk csattanóján, mert benne a magyarázat: nem az a kérdés, tudja-e ő mennyit ér az a kép, hanem, hogy tudják-e róla mások is?

*

Elemzésre nincs helyünk. Az *Egy kakas, öt tyúk* című képpel kísérletet kell azonban tennünk:

A sövénykerítés mentén, mintha évéshez készülődnék a baromficsalád. A taréjkoronás „családfő", a soknejűségben „vétkes" kakas kukacot talál. Csőrébe veszi, szorongatja, s miután kellően mozgásképtelenné tette, leejti az udvar porába. Megeszi? Nem eszi meg! Tyúk nyelven szól. Hívja a „kedvest". Néki szánja az ínyenc falatot. Igenám, csakhogy hallják a többiek is mit karicsál e tollas, hetyke amorózó és futnak hozzá „vén" tyúkjai, megunt szeretői, bizakodván: hátha övék a kukac. Téblábolnak félénken körülötte. Jelre várnak. Ingerlően végsőt rándul a féreg. Mohón csapnának le rá. Görcsös vágy csillan szemeikben, de kakasuk szigorú. Félik a csőrét. Feszült már a tyúkközi helyzet, mikor a jércike késve befut. Mintha kérette volna magát, oly hanyagul. „Megládd, pipim, ára lesz e kacérkodásnak" — nyeli mérgét kakasunk. „Alig tarthatám jöttödig a »frontot«ennyi mohó tyúknak semmi sem elég. Tiéd zsenge hús, tiéd a kukac. Kapd föl és uccu hussanj, fuss, menekülj! Különben tollfosztás lesz, *ezektől* minden kitelik."

Nos, az a pillanat örökült meg a képen, mikor jércike, s kakas úr *egyenesbe* jöttek az *átlón.* Jóllehet szemben is állnak egymással ott, e szembenállás látszólagos. Mint ahogy látszólagos a meghitt „családi uzsonna" is a köcsögfák tövén, a tyúkok délutánján. Szerelmi három-, illetve sokszög ez, melynek titkát megfejteni én se tudom. Erősz itt is a gazda. Ő fogja össze e sokszöget olybá, hogy szabályos lesz minden szabálytalan. S a szabály egy ponton önmagát oltja ki bölcsen, a szabadságért, mely az örök mozgásban él.

— Mi a történet vége? Menjünk közel a képhez! Leheljünk rá, s mire fölszárad a párahomály, eleven pokol a tyúknép. Jércike csípi a zsákmányt, kifut fürgén a kerítésig. Sövényen időz egy pillanatot, majd mintha üldöznék, szárnyait verdesve leszáll közibénk. A kövér, totyakos tyúkok, élükön kakas úrral dermedten állnak a dühtől, s rajzuk a képbe végleg belefagy...

Sárándi József

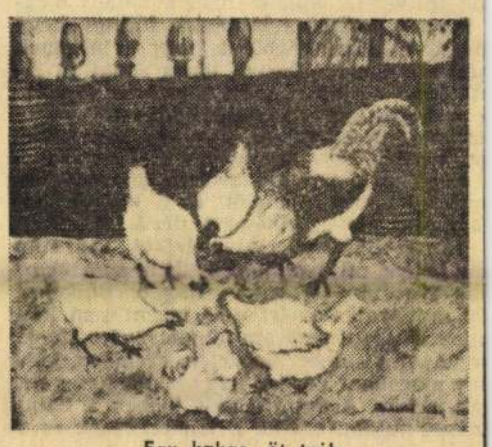

Egy kakas, öt tyúk

az államigazgatásban

téneti részletezésébe bocsátkoznánk, annyit tudni kell, hogy általános béremelés a tanácsoknál 1960 óta nem volt, és mind az átlagbérekben, mind a létszámban, jelentős eltérések alakultak ki az utóbbi másfél évtizedben. Megyék között és megyéken belül is, természetesen az államigazgatásban dolgozók és más szakterületek, ágazatok között is. A jelenlegi béremelés éppen ezért rendkívül sokoldalú szempontok figyelembevételének közepette valósult meg. Egyfelől a nagyobb megbecsüléssel fokozni kívánják *a közszolgálat rangját*, vonzóbbá kívánják tenni a tanácsok hivatali szervezeteiben való munkát. Másfelől azonban, jó alkalom kínálkozik a tanácsi szervezeten belüli feszültségek tudatos csökkentésére. Például a valós létszámok kialakítására, ugyanazon munka azonos mértékű bérezésére, nem utolsósorban a többet vállaló, nagyobb követelmények elébe tekintő tanácsok dolgozóinak megkülönböztetett anyagi elismerésére.

Hogyan érvényesül a kormányhatározatban kiemelt helyi tanácsok nagyobb megbecsülése?

A városi tanácsok országos átlaga 16,3 százalék, a fővárosi kerületeké és a községeké 20 százalék, a fővárosi tanács, a megyei tanácsok ugyanakkor országos átlagban 12 százalék béremelést kapnak, ami egyben azt is jelenti, hogy akadnak megyei tanácsok, ahol az emelés mértéke 5 és olyanok, ahol 15 százalék. Ezen belül a differenciálódás természetesen *a feladatokhoz mérten* tovább igazodik.

A megbecsülés feltételei

Talán ebből az összevetésből érzékelhető, hogy mennyi munka, mennyi elemzés, összehasonlító vizsgálat előzte meg a keretek megfontolt kialakítását. S természetesen élénk vita is. Nem mintha a megyék elmaradásának lennének a korábban kialakult helyzetért. Most, 1974-ben azonban csakis az igazságosság, a realitás és az előrelátás alapjairól lehetett kiindulni a párt és a kormány ösztönző határozatának következetes megvalósításáért.

Ez a realitás, ez a jövőformáló szándék feltétlenül azt parancsolta, hogy a munka, a színvonal érdekében határozott különbségtételt kell tenni megyék és megyék között, azokon belül pedig települések és települések között. Részben az aránytalanságok megszüntetésével, illetve erőteljes csökkentésével, részben pedig a számtalan új feladatot ellátó, gyorsan fejlődő települések tanácsi dolgozóinak külön megbecsülésével. Éppen ezért teljesen jogos és törvényszerű például a dinamikusan fejlődő ipari települések tanácsainak — az említett megyei átlagokon belüli — kiemelése, hiszen, hogy mást ne mondjunk, *az ország lakosságának jelentős része* ilyen településeken él. Ahol több a munka és több a szakértelem, annak az anyagi ösztönzésben is meg kell mutatkoznia. Ahol már évek óta többet vállal és többet teljesít a tanács — annak kifejezésre kell jutnia a sokoldalú megbecsülésben is.

S ez a béremelés nem pusztán azért jelentős, mert a korábbinál minden tekintetben reálisabb arányokat tükröz, hanem sokkal inkább azért, mert egyszerre képes a tanácsigazgatásban alkotókedvet és új követelményeket támasztani. Távlatokat ad a közszolgálatnak; nemcsak marasztalja azokat, akik esetleg már-már a megválás gondolatával foglalkoztak — egyébként 1967-hez viszonyítva 1972 végére 6,7 százalékkal *csökkent* a főfoglalkozású tanácsi dolgozók száma —, hanem felvázolja e szép hivatás horizontjait; *megbecsül*, de ennek a megbecsülésnek pontos *feltételeket* szab emberségben, szakértelemben, szolgálati hűségben; erősíteni akarja a tanácsigazgatás apparátusát, miközben nem vélt érdemekre épít, hanem a követelményeket, a végzett munkát, a képességek fejlesztését ösztönzi erkölcsileg és anyagilag egyaránt.

A bérrendezéssel egy időben életbe lépő *államigazgatási és igazságszolgáltatási címrendszer* hasonlóképpen ennek a megújulási szándéknak szocialista tartalmú kifejezője. A tartós és magas színvonalú közszolgálatnak, a különösen szép érdemeknek így is — címekkel is — adózni akarunk. Hadd viseljék büszkén azok, akik kiemelkedően sokat tesznek — gyakran a szűken vett hivatali kötelezettségükön jóval túlmenően — az ügyért, amit szolgálnak: *vagyis a lakosságért, mindannyiunkért.*

Kiss Gy. János

Kis Tamás vasárnapi levele

ÖTHÁZHUTA

Kérem az olvasót, hogy a címben szereplő helységnevet ne keresse a térképen, még a legrészletesebben sem. Ugyanis nem fogja megtalálni. Éppen úgy nem, mint a *Felsőhuta* és a *Fiskalitáshuta* elnevezéseket. Pedig a Mátra magas fekvésű völgyeiben, erdők és rétek között meghúzódó kis falvak, amelyek valaha ezeket a helytörténeti érdekességű neveket viselték, élnek és virágoznak. Nevük azonban, amelyben még nemegykori mátrai huták tegnapját, közelmúltját, mutatják be jelenüket.

Egy kép a távoli múltból: a XVIII. század elején épült *őshuta* feltárt maradványai. Abból az időből, amikor az alapító bevándorlók még reménykedtek, próbálkoztak, hogy itt folytassák üvegfúvó mesterségüket. A reményt, s vele a huták tüzét azonban kioltotta a rideg valóság. Az ember nem járta rengeteg közepén, minden más lakott helytől távol, a feudális nagybirtokok világában senkinek sem volt szüksége üvegiparra. S a szaktudásukra büszke céhtagokból lassacskán erdei munkások lettek.

Az idősebb nemzedék emlékezetében még élő tegnapot idézi egy 1930-ban kelt dokumentum. Tanúságtétele annál figyelemre
ője, *vitéz Fluck István* vármegyei magyar
lügyelő, igazán nem vádolható azzal, hogy
festeni a helyzetet a valóságosnál. S ő írta
átrai hutákról, hogy ez *„Heves megye kul-*
” Őtőle tudjuk, hogy a harmincas években
evenen élt a jobbágyvilág. A fiskalitáshu-
e minden telek után 12 nap *robottal*, hol-
orint *taksával*, házuk után egy Ft 10 kraj-
den marha után 40, minden sertés után 9
az Almássy-uralomnak. Ő jelentette, hogy
sztít ki a tüdővész, hogy amikor az utak
ottak napokig temetetlenül maradnak, mert
oson vagy Nagybátonyban lehet őket örök
i.

innen a *summások*, hogy amit mostoha
dott meg, az ország más tájain, nagybir-
eressék meg a kenyérre valót. Híres dalo-
nényük mellett hazahordták azokat a dal-
et idegenben hallottak. Évtizedek óta járnak
, máshol már elsüllyedt kincseket keresni.
z egykori summáslány, *Fintáné Gubala*
ssal, hanem sírással kezdődött a summás-
tam 12 éves, már el kellett mennem víz-
tosnak —, meg ha szükség volt rá, marok-
ok testvérem volt, és nyárra kellett meg-
Persze, amikor a többieket láttam, hogy
ba, és ha büszkeségből is, hogy az idegenek
tett mindenki: „Lassan jön a vonat az ál-
rtatódott sorjában, mert a nagybátonyi ál-
a Mátra tetőit, a szülőföldünket.”
ntimrei utcát. Nézem a sorozatban épülő,
at, amelyekben villany világít és vízveze-
négy közül háromban ott a televízió. Az
orszerű orvosi rendelőt, és a község leg-
a május elején elkészült, derűs színeivel,
felszereltségével szívet-lelket vidámító
sz berreg fel mögöttem — lám, az egykori
lágvége: ma Gyöngyös, Pásztó, Budapest
De munkaalkalomért még utazni sem kell
pen az ércbányaüzem aknatornyára látok.
sé kapatos ember jön velem szemben, hal-
úgy magában. Tegnap nagy lakodalom volt,
ett a falu. A csúnya, esős időben a fiatal
népet autóbusz vitte a tanácsházhoz és a

Ünnep
Vé

Tudó

Tegn
detéssel ért vége
találkozó. A zsüri döntése alapján
alkotást nagydíjjal tüntettek ki. *Borsos Miklós* kisplasztikáját kapta *Mihályfi Imre* rendező *Így a horizonton*, *Dömölki János* rendező *Benn a szobában* című tévéjáték és *Békés András* rendező *Házi háború* című egyfelvonásos kisopera megfilmesítéséért.

Különdíjjal jutalmazta a zsüri *Örkény Istvánt*, *Bornyi Gyulát*, *Sulyok Máriát*, *Mensáros Lászlót*, *Kozák Andrást* és *Lehel Györgyöt*.

A záróesten *Huszár Tibor*, az Eötvös Loránd Tudományegyetem szociológiai tanszékvezetője, a zsüri elnöke, elismerő szavakkal szólt a találkozó sikereiről.

A IV. veszprémi tévétalálkozó kereskedelmi vetítéseit 19 ország 30 televíziós társaságának mintegy 70 szakembere tekintette meg, akik nagy elismeréssel nyilatkoztak a látottakról. A kereskedelmi tárgyalásokra később kerül sor.

Új rendelőintézet Sátoraljaújhelyen

Szombaton adták át rendeltetésének a sátoraljaújhelyi kórház rekonstrukciója során létesített új rendelőintézetet.

Az avató ünnepségen részt vett *dr. Aczél György* egészségügyi miniszterhelyettes és *dr. Ladányi József*, a Borsod megyei Tanács elnöke. Ott voltak az érdekelt városok, valamint községek képviselőin kívül a szomszédos kelet-szlovákiai Királyhelmec egészségügyi dolgozóinak képviselői is.

Vavrek István, a városi tanács elnöke köszöntötte a megjelenteket, majd dr. Aczél György mondott ünnepi beszédet, ezt követően pedig átadta az új egészségügyi létesítményt *dr. Magyar Jánosnak*, a kórház-rendelőintézet egység igazgató főorvosának, aki ezért köszönetet mondott.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., Üllői út 51
Telefon: 138-068, 337-148, 340-726
Magyar Hirlap

1021

Benedek Péter

1972. V. 27. Kossuth 19,oo /6/ RJ

Esti krónika

Folytatjuk Esti krónikánkat.

A magyar naiv művészek eddigi legnagyobb kiállitását nyitották meg ma a Nemzeti Galériában.

Szatmári Ilonát hallják.

- A népművészet mélységét, szellemiségét sugározó, az egyszerü embereket körülvevő világot szinte gyermeki tisztasággal, őszinte bájjal megfogalmazó naiv művészet uj hullámát éli Európában. A magyar naiv művészet értékeinek bemutatására, az elmult években első sorban vidéki városaink vállalkoztak. Ám, a XX. századi naiv művészet, a felszabadulást követő legnagyobb tárlata ma nyilt meg Budapesten, a Nemzeti Galériában.

1972. V. 27. Kozadh 19.00 /6/ 62

Dati Krónika

Polytetjum Dati Krónikáknak.

A magyar nyív művének addigi legnagyobb kiállítását nyi-
tottak meg ma a Nemzeti Galériában.

Szatmári Ilonát hallják.

- A népművészet sérvegét, szellemiségét megőrizni, az egy-
szerű ambrokat kiállítvaró vitéget tanító gyermeki tiszta-
adgal, ösztönte bájjal megfogalmazó nyív művészet uj hulló-
mát éli Európában. A magyar nyív művészet értékeinek bemu-
tatására, az elvult évszámon első sorban vidéki városaink vál-
lalkoztak. Ám, a XX. századi nyív művészet, a felszabadulást
követő legnagyobb tárlata ma nyílt meg Budapesten, a Nemzeti
Galériában.

1021

Szamos Tibor

Századunk első évtizedétől napjainkig, 63 alkotó, több mint 3oo műve, festmények, kőszobrok, fafaragások és grafikák sokasága büvöli el a látogatót. A kiállitás két részből áll. Az első termekben már a 2o-as, 3o-as években átütő sikert aratott parasztfestőink, ha szabad ezt a kifejezést használnom, őstehetségeink, nagy naivjaink leghiresebb képei sorakoznak. Bendek Péteré, Gajdos Jánosé, Győri Ilkeké, Sury Andrásé, Bokri Mészáros Dezsőé, Kovács Márié és a többieké.

De igazi szenzáció a Népmüvelési Intézet, a Nemzeti Galéria mult évi közös pályázatára beérkezett, legeredetibb naiv alkotások bemutatása is. Készitőik, naiv müvészetünk uj felfedezettjei. 7o-8o esztendős, kevés iskolát járt falun, tanyán vagy kisvárásokban élő eredeti tehetségek. Gyovai Pál, az öreg kubikus például, 8o éves fejjel készitette mükedvelő, mészkőből faragott őserejü szobrát.

Török Sándor 7o-ik születésnapján határozta el, hogy ezután festeni fog. És azóta, fából szobrokat is farag.

A Győrsövényházán élő özvegy Pozsgai Pálné 66 éves korában végezte el az általános iskolát. Verseket, meséket ir unokáinak. Most, a Nemzeti Galériában 6 derüs életképével ismerkedhetünk meg. Gáspár Juliska, aki még iskolába sem járt, libaőrzés mellett tanult meg festeni. Végülis elmondhatjuk, hogy a magyar naiv müvészet iránt napjainkban megnyilvánuló rendkivüli érdeklődés, ismét uj értékeket hozott felszinre. És azt sem nehéz megjósolni, hogy a 3 hétre tervezett, Mihály Ida és Bánszky Pál müvészettörténészek rendezte tárlatnak, nagy visszhangja, igazi sikere lesz.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Benedek JAN 5

PESTMEGYEI HIRLAP

— **„Benedek Péter művészete”** cím alatt diavetítéses előadást tartanak ma este a ceglédi Kossuth Múzeumban.

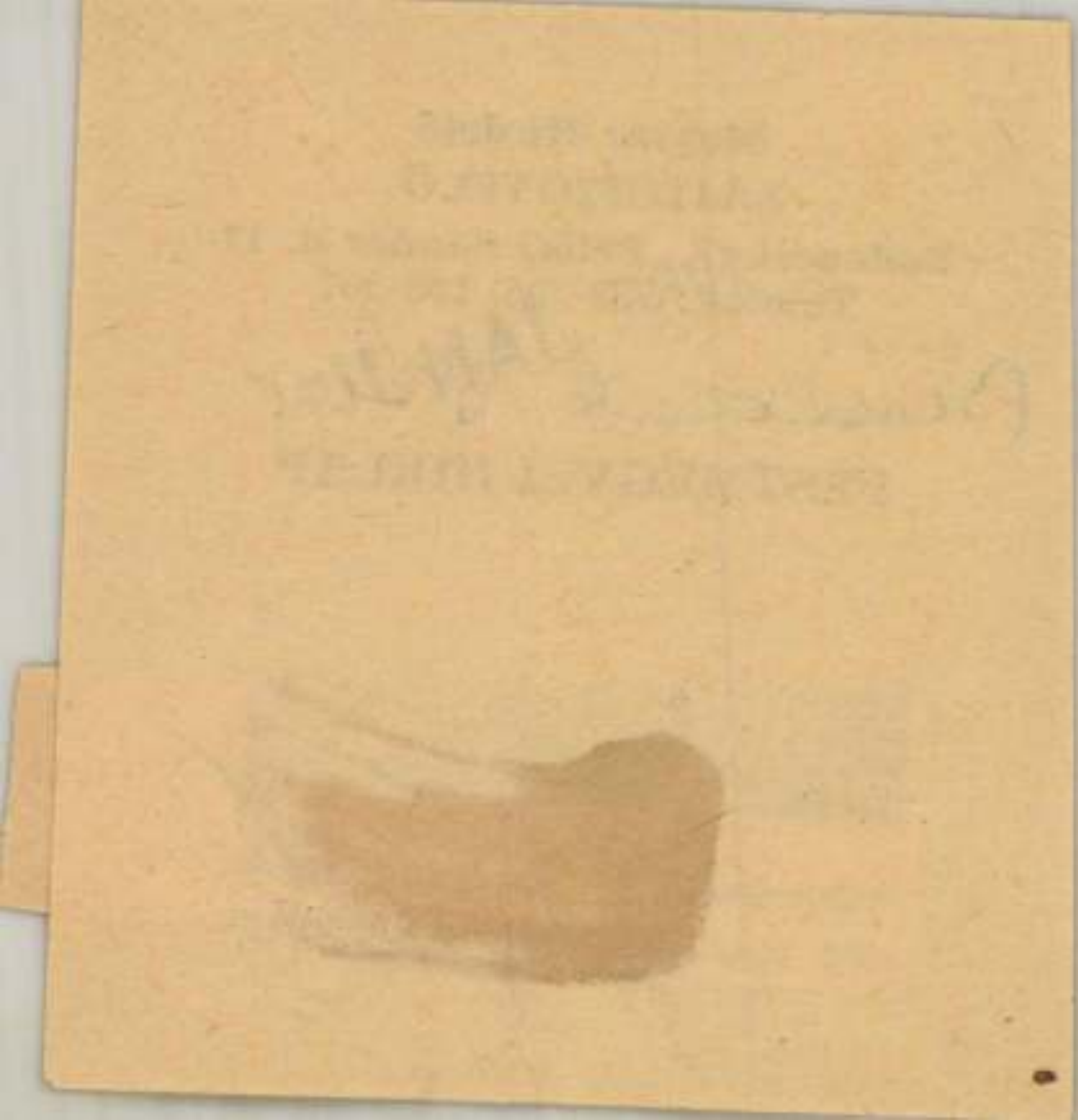

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Benedek Péter

ESTI HIRLAP

1957 ÁPR 17

rendez a Fővárosi Művelődési Házban.

1021

NAIVAK. Július 9-ig van nyitva a székesfehérvári István király múzeumban tegnap nyílt Naiv művészek kiállítása. A tárlaton a többi között Benedek Péter, Dudás Júlia, Bohacsek Ede, Győri Elek és Gajdos János műveit mutatják be.

TÁJÉKOZTATÓ A TELEVÍZIÓ MŰSORAIRÓL

1968. JÚLIUS 9-TŐL SZEPTEMBER 29-IG

FILMEK

Rettegett Iván, I—II.

(Magyarul beszélő szovjet film)

Sz. M. Eizenstein (1898—1948) a filmművészet történetének egyik legnagyobb egyénisége. Rettegett Iván c. filmje (melyet eredetileg trilógiának tervezett) az egységes orosz birodalom létrehozásáért folytatott gigászi küzdelmet ábrázolja. Főhőse Iván cár, a történelem egyik legérdekesebb, legsokrétűbb alakja. A monumentális, freskó-szerű, félelmesen nagyvonalú képi kompozíció mellett a lélektani ábrázolás gazdagsága jellemzi a filmet. Külön értéke Cserkaszov felejthetetlen Iván alakítása. *(Szeptember 28-án, szombaton és 29-én, vasárnap.)*

IV. Iván kivonulása Alexandrova Szlobodába (1564 december). = Olvasókönyv a Szovjetunió története tanulmányozásához. I. 84—86. l.

Nyugat-Szibéria népeinek az orosz államhoz csatolása. = Világtörténet. IV. 483—485. l.

Rettegett Iván és Erzsébet angol királynő levélváltása az oroszországi angol kereskedelemről (1581—82). = Uo. I. 88—90. l.

EIZENSTEIN, Sz. M.: A filmrendezés művészete. Bp. 1963. 337 l., 12 t.
(Ism. Zolnay Vilmos) = Könyvtáros. 1964. 1. sz. 53. l.

EIZENSTEIN, Sz. M.: Könyvek és utak. (Önéletrajzi emlékek.) = Élmények és gondolatok. Szovjet esszék. Bp. 1967. 324—335. l.

Egy nyáron át táncolt

(Magyarul beszélő svéd film)

Ismert, világhírű film, a svéd filmművészet egyik igen szép, az ötvenes évek filmgyártásának jelentős alkotása. Fiatalok tragikus szerelmének bemutatásán keresztül az élet igenlés, a boldogsághoz való jog költeménye. A sötét erők, a maradiság felett tragédiájában is diadalmaskodó szerelem története. A nagyon szép képi megfogalmazás és a kitűnő színészi játék mellett érdekes társadalomrajzot is nyújt a film. Rendezte: Arne Mattson. Főszereplők: Ulla Jacobson, Folke Sundquist, Edwin Arnolffson. *(Szeptember 8-án, vasárnap.)*

KLASSZIKUSOK TV-FILMEN

1. Strindberg: Álomjáték
(Magyarul beszélő svéd film)
(Szeptember 14-én, szombaton)

2. Büchner: Woyzeck

(Magyarul beszélő nyugatnémet film)

Georg Büchner (1813—1837) a német irodalom tragikus sorsú, rövid életű lángelméje. Író és forradalmár. Fő műve a *Danton halála* c. dráma. A *Woyzeck* korát megelőző, töredékes remekmű, melyet csak a mi korunk fedez fel igazán. A szegénység, a nyomor tragédiája éles vád a társadalmi igazságtalanságok ellen. Berg, a modern zene egyik úttörője operát írt belőle. *(Szeptember 22-én, vasárnap.)*

Színházi kalauz. 2. bőv. kiad. Szerk.: Vajda György Mihály. Bp. 1962. 416—419. l.

BÜCHNER, G.: Danton halála. Válogatott írások. Bp. 1955. XX., 190 l., 1 t. (A világirodalom klasszikusai.)

LUKÁCS György: A fasiszta módra meghamisított és az igazi Georg Büchner halálának századik évfordulójára. (1937. febr. 19-én.) = Lukács György: Német realisták. Bp. 1955. 54—72. l.

Legenda a vonaton

(Magyar film)

Ez a kedves, közvetlen és szórakoztató film kis novellák, vagy ha úgy tetszik anekdoták laza füzére. Eszmeileg összefűzi ezeket a kis történeteket, hogy mindegyik a közösségi életről szól. Rényi Tamás nagy erénye az a tiszta egyszerűség, ahogyan munkáshőseit emberközelbe tudja hozni, botlásaikban is együttérzéssel, rokonszenvvel ábrázolja őket.

Gyengédség

(Magyarul beszélő szovjet film)

Fiatalok életéről szóló lírai történet. *(Augusztus 7-én, szerdán.)*

Egy nap...

(Magyarul beszélő nyugatnémet film)

Egy koncentrációs tábor egy napját mutatja be a film. Magas művészi színvonalú, modern felfogásban készült antifasiszta dráma. *(Szeptember 12-én, csütörtökön.)*

Vádirat a nácizmus ellen. Dokumentumok a magyarországi zsidóüldözés történetéhez. 1—3. köt. Bp. 1967. 3 db.

Akcióban az SS. Az SS bűntettei a bizonyítékok tükrében. Bp. 1960. 615 l.

RUSSEL, (Albert): A horogkereszt rémtettei. 3. kiad. Bp. 1967. 258 (1) l.

BETLEN Oszkár: Élet a halál földjén. (Visszaemlékezések.) Bp. 1959. 335 l.

KRAUS—KULKA: Éjszaka és köd. Bp. 1961. 423 l.

KRAUS—KULKA: Halálgyár. Bp. 1958. 338 l., 22 t.

VIDOR Gáborné: Háborog a sír. Bp. 1960. 292 l.

MERLE: Mesterségem a halál. Bp. 1955. 343, (1) l.

PILJAR: A halál foglyai. Bp. 1958. 225 l.

SÁNDOR Kálmán: Tolvajok kertje. Regény. (3. kiad.) Bp. 1955. 607 l.

A négy páncélos és a kutya

(Magyarul beszélő lengyel film)

A Lengyel Televízió nyolc részből álló filmsorozata, egy-egy rész kb. 1 óra. A sorozat a szovjet egységekkel együtt harcolt lengyel hadosztály négy katonájának és egy hozzájuk szegődött kutyának kalandjairól szól. Kedves lírai történet, sok humorral átszőve. *(Július 27-én, augusztus 3-án, 10-én, 18-án, 23-án, 28-án, szeptember 7-én és 15-én.)*

Cook kapitány nyomában

Az 5 részből álló filmsorozat a híres felfedező és utazó csendes-óceáni és ausztráliai útjáról számol be, s ellátogat ismeretlen tájakra, tengerekre. A sorozat mindvégig hasznos szórakozást, ismeretterjesztést nyújt. *(Július 4-én, 9-én, 18-án, 25-én és augusztus 1-én; egy-egy adás időtartama: kb. 45 perc.)*

A tenger enciklopédiája

A 10 adásból álló népszerű olasz természetfilm sorozat ismétlése. *(Július 7-től szeptember 8-ig, vasárnap délelőttönként.)*

SZÍNHÁZI KÖZVETÍTÉSEK

Katona József: Bánk bán

Közvetítés a Televízió stúdiójából

A színházi előadások televízió útján történő közvetítésének egyik sajátos módja a stúdió előadás. Jellemzője, hogy ilyenkor nem a kamerák mennek a színházba, hanem a színház keresi fel a stúdiót és ebből egy olyan sajátos műfaj születik, mely átmenetet képez a pódiumon játszott színdarab és a TV játék között. Ezúttal mindmáig legnagyobb nemzeti drámánk stúdióelőadására vállalkozik a televízió a műfajhoz illő rendezői és szcenikai megoldásokkal és hasznos tanulmányi anyagot szolgáltat iskolai tanulóknak, színjátszó együtteseknek egyaránt. *(Augusztus 19-én, hétfőn)*

KATONA József: Bánk bán. Bp. 1958. 234 l.

WALDAPFEL József: A Bánk bán költője. = Waldapfel József: Irodalmi tanulmányok. Válogatott cikkek, előadások, glosszák. (Bp.) 1957. 263—310. l.

BÓKA László: Katona József. = Bóka László: Válogatott tanulmányok. Bp. 1966. 84—100. l.

HUBAY Miklós: Új Bánk bán felé — új közönség felé. (Katona József: Bánk bán. A Nemzeti Színház előadása 1962-ben.) = Hubay Miklós: A megváltó mutatvány. Bp. 1965. 68—76. l.

Viktor Rozov: Érettségi találkozó

Közvetítés a Pécsi Nemzeti Színházból

A darab 1966-ban játszódik. Az 1941-ben érettségizettek gyűlnek össze, azóta semmit nem tudnak egymás életéről. Szergej kivételével mindenki megjelenik. Az osztályfőnök az elmúlt 25 év eredményét mindenkinek leosztályozza. Végül Szergej is megérkezik, akinek az álláspontja az, hogy nem az elért címek az érdekesek, hanem az, hogy kiből milyen ember lett. Kiderül, hogy az egyszerű, nyíltszívű emberekből lettek a legkülönbek. Közben itt mulatnak a fiatalok is, és az öregek fel vannak háborodva viselkedésükön. Szergej figyelmezteti őket, hogy ők sem voltak különbek. Rozov, mint minden drámájában, úgy itt is a képmutatás ellen szól. Minden nemzedéknek megvannak a jó és rossz oldalai — mondja a darab. Az a fő, hogy a jó folytatódjék tovább. Az ember viselkedéséért nemcsak maga előtt felelős, hanem a következő nemzedék előtt is. Mint minden Rozov dráma, ez is fordulatos, könnyed, szellemes, s ugyanakkor erkölcsi igényességével, az „egyszerű embereket" szerető tisztaságával is hat. *(Augusztus 27-én, kedden.)*

Füst Milán: Catullus

Közvetítés a Madách Színházból

A költő és a prózaíró Füst Milán után az utóbbi évek során megismerkedhettünk a drámaíró Füst Milánnal. A magyar színházi kultúrának régi adósságát törlesztette le a Madách Színház a „Boldogtalanok", majd a nagysikerű „Negyedik Henrik király" bemutatásával. A Füst Milán-i drámák sorozatában az idén a „Catullus"-t láthattuk. A nagy római költő személyét csupán alkalomnak vagy ürügynek tekintette a szerző, hogy a maga mondanivalóját drámai formában fejtse ki a boldogságról, amely semmit sem ér, ha nem attól jön, akitől várjuk. A félig római, félig modern darabot, az antik világot idéző díszletek között de mai ruhákban játszák, — Carl Orff zenéjével. *(Szeptember 24-én, kedden.)*

TV JÁTÉKOK

Péntek esti bemutató

1. **Benedek Katalin: Ketrec**

A két női főszereplőre épülő tv-játék két testvér örlődése, illetve a fiatal, egészséges élet és gondolkodásmód harca a polgári konvenciók, lelket és emberséget zsugorító ketrecének rácsai ellen. *(Július 12-én.)*

2. **Szakonyi Károly: Halász doktor**

A vidéki orvos problémája áll a TV játék középpontjában. Nagyon sok érv húzza a kényelmesebb és nagyobb karriert jelentő városi beosztás felé, végül is azonban a falu népének iránta megnyilvánuló vonzalma, bizalma és szeretete mégis ott tartja. *(Augusztus 2-án.)*

3. **Szemes Piroska: Mondd a neved**

A játék dokumentumszerűen dolgozza fel Kovács István történetét. Kovácsot gyerekként sodorta el a háború szülőföldjéről Ukrajnából. Német táborba kerül, ahol az orvosok különleges kezeléssel elfeledtetik vele nevét és adatait. Kovács 20 év után egy újságírónő segítségével nyomozni kezd az elveszett otthon után. *(Augusztus 16-án.)*

4. **Vészi Endre: Aranyszoba**

Egy mindkét lábára megbénuló bokszoló él négy fal között az aranyérmekkel teli vitrinek előtt. Tragédiája nem a fizikai szerencsétlenség, amely pályáját kettétörte, hanem az, hogy emberileg mindig is felszínes és üres volt, ezért képtelen új helyzetében magára találni. *(Augusztus 30-án.)*

5. **Salamon Pál: Temetés után**

A történet főhőse egyszerre találja szemben magát az „érettség" súlyával. Apja halála új környezetbe sodorja; olajkutató mérnök nagybátyja mellett részesévé válik az alkotó, közéleti ember napi konfliktusainak, barátokat, célokat keres, s rádöbben, hogy nem maradhat a felnőttek felett „lázadozva ítélkező" kamasz, meg kell találnia helyét és társait az életben. A történet színhelyet a zalai olajvidék. *(Szeptember 20-án.)*

*

6. **Déry Tibor: Talpsimogató**

Az 1950-es évek karrierista történetőit figurázza ki ez a vidám és mulatságos diáktréfa, melynek hősei egyetemisták, akik egészséges igazságérzetükre hallgatva leckéztetik meg talpnyaló diáktársukat. *(Július 18-án, csütörtökön.)*

7. **Lengyel József: Wengraf**

Egy gerinctelen, karrierista író morális elzüllésének története a hitlerista fasizmus első éveiben. Azt példázza, hogy a becstelen tettek maguk után vonják elkövetőjük teljes emberi összeomlását. *(Augusztus 4-én, vasárnap.)*

LENGYEL József: Wengraf. = Lengyel József: Igéző. Bp. 1961. 74—154. l.

ILLÉS Béla: Lengyel József. = Illés Béla: Pipafüst mellett... Írások irodalomról. Bp. 1967. 263—265. l.

SZABÓ József: Lengyel József alkotásai és vallomásai tükrében. Bp. 1966. 178 l. (Arcok és vallomások.)

TÜSKÉS Tibor: Lengyel József: Igéző. = A könyvtáros. 1962. 5. sz. 301—302. l.

8. **Fejes Endre: Vigyori**

Vigyori, a magára maradt munkásgyerek méltatlan „könnyűvérű" lányra pazarolja legtisztább érzéseit, szerelmét. Egy öreg, keserű, de melegszívű munkás viseli gondját Vigyorinak. Vigyori, a lány s az öreg hiteles megrendítő konfliktusáról szól a film, ami tiszta, humánus mondanivalójával a Munkásélet legszebb, leglíraibb ábrázolásai közé tartozik. *(Szeptember 1-én, vasárnap)*

FEJES Endre: Vigyori. = Fejes Endre: A hazudós. Novellák. Bp. 1963. 5—50. l.

GYURKÓ László: Fejes Endre. = Gyurkó László: A negyedik ember. Bp. 1964. 161—180. l.

FEJES Endre: A hazudós. = Fenyő István: Új Arcok, — új utak. (Bp.) 1961. 170—176. l.
LIGETI Vilma: Fejes Endre: A hazudós. = Népművelés. 1958. 8. sz.

KÖNYVTÁRAK, IRODALOMBARÁT KÖRÖK FIGYELEM!

Költészet

1. Emlékezés *Füst Milán*ra, a költő születésének 80. évfordulója alkalmából. *(Július 17-én.)*
FÜST Milán: Ez mind én voltam akkor Bp. 1957. 258 l., 1 t.
FÜST Milán: Hábi—Szádi küzdelmeinek könyve. Bp. 1958. 441 l.
FÜST Milán: Összes versei. Bp. 1958. 205 l.
FÜST Milán: Emlékezések és tanulmányok. Bp. 1967. 728 l.
FÜST Milán: Látomás és indulat a művészetben. (2. bőv. kiad.) Bp. 1963. 518 l.
ORBÁN Ottó: Füst Milán = Valóság. 1968. 5. sz. 61—68. l.
2. Emlékezés *Kölcsey Ferenc*re, halálának 130. évfordulóján. A műsort összeállította és bevezeti: Csanádi Imre. *(Augusztus 22-én.)*
3. Emlékezés *Vlagyimir Majakovszkij*ra, születésének 75. évfordulóján. *(Július 20-án.)*
4. *Hemingway* est, születésének 70. évfordulóján. *(Július 21-én.)*
5. *Jevtusenkó* verseiből. *(Szeptember 28-án.)*

Tersánszky J. Jenő

Összeállítás az író romantikus és vidám írásaiból, születésének 80. évfordulója alkalmából. *(Szeptember 14-én, szombaton; időtartam: kb. 70 perc.)*
— —: Kakukk Marci. (Regény. [Utószó]: Bodnár György. 9. kiad.) 1—2. Bp. 1961. 2 db.
— —: A céda és a szűz. Válogatott kisregények. Bp. 1964. 996 l.
— —: Nagy árnyakról bizalmasan. (Visszaemlékezések.) 2., bőv. kiad. Bp. 1964.
— —: A szerelmes csóka és más elbeszélések (regények). (2. kiad.) Bp. 1965.
— —: A céda és a szűz. — Viszontlátásra, drága. (Kisregények.) (Bp.) 1966. 141 l.
BERZA László: Látogatás a 75 éves Tersánszky Józsi Jenőnél. = Könyvtáros, 1963. 9. sz. 541—543. l.
CZINE Mihály: Tersánszky Józsi Jenőről. = Új Írás. 1963. 11. sz. 1398—1400. l.
LENGYEL Balázs: A fiatal Tersánszky arca. = A Könyv. 1964. 5. sz. 162. l.
BARABÁS Tibor: Tersánszky Józsi Jenőről. = Új Írás. 1964. 11. sz. 1387—1389. l.

Összeállítás Karinthy Frigyes műveiből
(Augusztus 28-án.)

Mikszáth: Prakovszky, a siket kovács.
Tv-film. *(Szeptember 17-én, kedden.)*
MIKSZÁTH Kálmán: Prakovszky, a siket kovács. = Mikszáth K.: Kisregények. Bp. 1954. 335—446. l.
MIKSZÁTH Kálmán: Az eladó birtok. — Prakovszky, a siket kovács. Bp. 1964. 190 l. (Csíkos könyvek.)
MIKSZÁTH Kálmán: Ars poétikája. Bp. 1960. 300 l.
MIKSZÁTH Kálmán: Emlékezések és tanulmányok. Bp. 1957. 755 l. (Mikszáth Kálmán Vál. művei.)

Maupassant: A gömböc

Az író Gömböc c. novellájának TV játék változata. Bemutatásra kerül az író halálának 75. évfordulója alkalmából. *(Július 9-én.)*

10 éves a Körszínház

Keresztmetszeteket adunk a színház 10 év során játszott darabjaiból (pl.: Dante: Az Isteni színjátékból), továbbá riportot készítünk Kazimir Károllyal, a színház megalapítójával és jelenlegi vezetőjével. *(Szeptember 10-én, időtartam: kb. 90 perc.)*

ISMERETTERJESZTŐ MŰSOROK

1. Beszélgetés a térképről

A három részből álló műsor röviden felidézi a térkép születésének és történetének fontosabb mozzanatait, majd a térkép készítés titkaiba avatja be a nézőket. Az előadó — Dr. Érdi Krausz György — ismerteti a geodéták földmérő munkáját, a korszerű légitérképezés módszereit és az itt nyert adatokból a térképkészítés hosszadalmas, nagy felkészültséget igénylő látványos folyamatát. Beszél a különböző térképfajtákról, példákkal illusztrálva mutatja be, milyen problémák adódnak a földgömbnek síkban való ábrázolása miatt, és „megtanít" arra is, mit és hogyan lehet leolvasni a térképről. Befejezésül az élet legkülönbözőbb területein használt szak-térképekből (geológiai, meteorológiai, járványtani stb.) mutat be egy csokorra valót. *(Július 5-én, 12-én és 19-én.)*

2. „Ember és munka

Az ember és gép viszonyával, a munka humanizálásának feltételeivel napjainkban több tudományág foglalkozik. Sorozatunk a kibontakozó üzemszociológiai vizsgálatok eredményeire épül. Sorra vesszük az ember és gép viszonyának változását a technikai haladás körülményei között. A következő kérdésekkel foglalkozunk: milyen társadalmi, emberi problémákat vet fel a három műszak? Mit jelent a munka a futószalagon? Lehet-e az egyenjogúságot csökkenteni? Hogyan változtatja meg a munkát az automatizálás előrehaladása, a termelési folyamatok automatikus vezérlése? A sorozat a dokumentum-film eszközeit használja fel: megszólaltatunk munkásokat, vezetőket s tudományos kutatókat, pszichológusokat és szociológusokat is. *(Augusztus 30-tól kezdődően, minden pénteken.)*

MATOUSEK, O.—RUZICKA, J.: Munkapszichológia. Bp. 1968. Kossuth Kiadó, 307 l.
HEGEDÜS András—MÁRKUS Mária: Ember, munka, közösség. Bp. 1966. 301 l.
WEBER, M.: Gazdaság és társadalom. Bp. 1967. 334 l.
BÁLINT István—HÓDOS Tibor: A futószalag — és automatizált termelés pszichológiája. Bp. 1967. 225 l.
TATÁR J.: Ember az üzemben. Bp. 1963. 574 l.
Emberi kapcsolatok az üzemen belül. (Szerk. Fekete I.) 2. kiad. Bp. 1964. 2 db.

3. Emlékezés Stromfeld Aurélra

A film a Magyar Tanácsköztársaság legendás hírű hadvezére születésének 90. évfordulója alkalmából készült. *(Szeptember 21-én)*

4. Bartók Béla

A Magyar és a Bajor Televízió koprodukciós portréfilmje a nagy magyar zeneszerzőről és zenetudósról. *(Szeptember 17-én)*

5. Tudósklub

„Két kultúra"
Beletartozik-e a kultúrába a természettudomány? Közkinccsé tehetők-e a modern fizika eredményei? Elavul-e a humán kultúra? *(Szeptember 29-én vasárnap: időtartam: 50 perc.)*

6. A magyar tudomány nagy öregei

Dr. Törő Imre, akadémikus
A világszenzációkat jelentő szervátültetések biológiai alapproblémáit kutató tudósok talán kevesebb helyet kapnak a világsajtó hasábjain, mint a sebészek, akik a műtéteket végzik. Ennek ellenére nem kevésbé fontos tudományos feladatokat oldanak meg. Dr. Törő Imre a sejtes védekezés, a thymus kutatás magyar úttörője. Jelentős humanista, közéleti tudós. Róla szól a film. *(Augusztus 25-én, vasárnap.)*

Dr. Alexits György akadémikus
A matematikától sokan idegenkednek. A film egy világszerte ismertté vált magyar matematikus pályáját mutatja be, s foglalkozik a matematika növekvő fontosságával az élet legkülönbözőbb területein. *(Szeptember 15-én, vasárnap.)*

7. Dialógus az értelemmel

A mai burzsoá társadalomtudomány tevékenysége elkerülhetetlenül egy dialógus Marx forradalmi eszméivel. Vitatják, hogy elméletében újat hozott volna,

de elméletének alapvető lényegét elismerik, rendkívül sokoldalú elemzőképességét egyedülállónak tartják még legdühödtebb ellenségei is. A film betekintést nyújt Marx és Engels modern természet és társadalom elméletébe. Közreműködik: Dr. Berend T. Iván, tanszékvezető egyetemi tanár, Dr. Huszár Tibor, tudományos kutató, Dr. Kónya Albert, akadémikus, Dr. Szabó Kálmán, a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem rektora, Dr. Szigeti József, az MTA Filozófiai Intézetének Igazgatója.

8. Nyári mezőgazdasági szakfilmsorozat

A sorozat július 14-től augusztus 19-ig minden vasárnap délután jelentkezik. A műsort elsősorban tsz klubok, tsz vezetőségi tagok és brigádvezetők figyelmébe ajánljuk.

KÉPZŐMŰVÉSZETI KÖRÖKNEK, KLUBOKNAK AJÁNLJUK

1. A művészet világából

Magyar népviseletek

A második éve futó képzőművészeti témájú intervíziós sorozat augusztusi adását a Magyar Televízió sugározza. Az Alkotmányünnep köré szervezendő műsoregyüttesnek várhatólag érdekes színfoltja lesz ez a 30 perces népművészeti tárgyú műsor, amelyben a budapesti Néprajzi Múzeum népviseleti gyűjteményének legszebb darabjai kerülnek bemutatásra. A különféle ruhatípusok viselésének módját, illetve a ruhák funkcióját az archív-értékű fotó- és filmfelvételek mellett próbababák és élő modellek teszik majd szemléletessé. *(Augusztus 18-án, vasárnap.)*

2. Mindennapok művészete

Az alkalmazott művészetek különféle ágazataival foglalkozó sorozat a III. negyedévben három adással jelentkezik.

a) *Kerámia IV.*

Az agyagművesség történetével, illetve a kerámiatárgyak alkalmazásának különféle területeivel eddig már három adás foglalkozott a sorozatban. A befejező negyedik adás a kerámia-faliképek múltjával és jelenével ismerteti meg a nézőket, az ókori Mezopotámia csodálatos emlékeitől kezdve, egészen napjainkig. *(Július 28-án, vasárnap.)*

b) *Evőeszközök*

Elképzelhető-e hétköznapibb, praktikusabb célzatú használati tárgy, mint az evőeszköz? Mégis, a mindennapi életnek erre a félreeső területére is behatolt a művészet, sőt remekművek egész sorát produkálta a történelem folyamán. A műsorban a különféle evőeszköz-típusok legszebb fennmaradt példáiból kapunk ízelítőt, érdekes művelődéstörténeti adalékokkal fűszerezve. *(Augusztus 25-én, vasárnap.)*

c) *Ember, növény, művészet*

A sorozat egy korábbi adásának (Ember, állat, művészet) gondolatmenetét folytatva ezúttal arról lesz szó, hogyan vált az embert körülvevő növényvilág mint táplálék, nyersanyag, védőeszköz vagy dísz — műalkotások témájává. Az ősi életfa-szimbólumoktól Csontváry magányos cédrusáig hosszú utat járunk be szakember-kalauzaink vezetésével, és közben remekművek egész során láthatjuk majd, mennyiféleképpen ihlette meg a növényvilág a különböző korok művészeit. *(Szeptember 21-én, szombaton.)*

3. Az ember arca a művészetben

A nagysikerű sorozat utolsó adásában Czifka Péter művészettörténész az emberábrázolásnak egy-egy sajátos módszerét igyekszik megvilágítani, kis-számú, jól kiválasztott példával, gondos elemző szöveg kíséretében. *(Július 6-án, szombaton.)*

4. A természet arca a mű

Az előbbi sorozat foly
képzőművészeti sorozat i
sorra kerülő adásokban
titkaiba nyer bepillantá
bemutató sorozat minde
tének kiemelkedő emlék
got. *(Első adás augusztu*

5. Az öltözködés művészet

Egyiptom és az ókori Mezopotámia visele

A szeptemberben induló új sorozat a művészi divattervezés történetén vezeti végig — több évezreden át — a nézőket. Az egymást követő korok „ruhakölteményei" rekonstruált szabásminták, próba-babák és élő manökenek segítségével elevenednek meg előttünk. A sorozat — azon túl, hogy jelentős művelődéstörténeti anyagot tesz közkinccsé — ízlésfejlesztő célt is szolgál. Hozzásegíti a ma emberét ahhoz, hogy a múlt példáin okulva, fokozott gonddal ügyeljen a kulturált, esztétikus öltözködésre. *(Szeptember 25-én.)*

6. Őstehetségek nyomában

A három adásból álló sorozat a két világháború között kampányszerűen „felfedezett", majd ugyanilyen gyorsan elfelejtett amatőr képzőművészek, az ún. „őstehetségek" — más néven: „primitívek", vagy „naivak" — sorsával foglalkozik, három jellegzetes életút tükrében.

a) *A „klasszikus" parasztfestő*

Az első művész, Benedek Péter életmódja és festői stílusa alig változott valamit felfedeztetésétől napjainkig, jóllehet időközben „professzionista" festővé képezte magát, és így életútja bizonyos mértékben elkanyarodott a sorstársaktól. Képei magángyűjteményekbe, múzeumokba kerültek, munkásságát neves művészettörténészek méltatták, életműve kerek, lezárt, maradandó értéket képvisel. *(Július 18-án.)*

b) *Egy derékbatört karrier*

A Szegeden élő Süli Andrásnak felfedeztetése idején, a 30-as évek elején, nagy jövőt jósoltak a szakemberek. A gyermekrajzok világát idéző képei eredeti, a szó szoros értelmében „naiv" szemléletmódról tanúskodnak. A nem mindennapi tehetségű művész magánélete azonban rövidesen tragikus fordulatot vett, és így örökre búcsút kellett mondania az ecsetnek. *(Július 20-án, szombaton.)*

c) *A kibontakozás útján*

A galgamácsai Vankóné Dudás Juli kezdetben különféle, ünnepekhez kapcsolódó népszokásokat örökített meg, ugyancsak a gyermekrajzok stílusában, friss elbeszélő kedvvel. Később tanítványok egész sorát nevelte a rajzolás szeretetére és gyakorlatára. Legutóbbi hivatalos megbízása az őstehetségek sorsának igazi távlatát példázza: a naiv látásmód és a romlatlan népi hagyományok megőrzésével széles tömegekhez szóló „nagy művészetet" alkotni. *(Július 27-én, szombaton.)*

IFJÚSÁGI KLUBOK FIGYELMÉBE AJÁNLJUK

Visontai óriások

Az ország egyik kiemelkedő beruházása, az elkövetkező évek energiatermelésének jelentős hányadát adó, most épülő erőmű Gyöngyös-Visontán. Július 23-án Visontai óriások címmel helyszíni adásban számolunk be a fiatalok részvételéről a hatalmas építkezésben. A fiatalok a munka minden területén helytállnak, a külszíni fejtések előkészítésétől kezdve a villamos berendezések szereléséig, de hasonlóan értékes és minden területre kiterjedő segítséget jelentenek a baráti országokból érkezett gépek és szerelők. Velük és munkájukkal is foglalkozik majd a műsor. *(Július 25-én, kedden.)*

Népművelési Intézet **Magyar Televízió** **Könyvtártudományi és Módszertani Központ**

68.740 Egyetemi Nyomda, Budapest

Benedek Péter

Szerelmi sokszög

Benedek Péter
Egy kakas, öt tyúk
című képéhez

A sövénykerítés mentén, mintha evéshez készülődnék a baromficsalád. A taréjkoronás családfő, a soknejűségben „vétkes" kakas kukacot talál. Csőrébe veszi, szorongatja, s miután kellőn mozgásképtelenné tette, leejti az udvar porába. Megeszi? Nem eszi meg! Hívja a kedvest. Igen ám, csakhogy hallják a többiek is, mit karicsál e tollas, hetyke amorózó, és futnak hozzá vén tyúkjai, megunt szeretői, bizakodván: hátha övék a kukac.

Benedek Péter

Benedek Péter 2

Teliabolnak félénken körötte. Jelre várnak. Ingerlőn végsőt rándul a féreg. Mohón csapnának le rá. Görcsös vágy csillan szemeikben, de kakasuk szigorú. Félik a csőrét. Feszült már a tyúkközi helyzet, mikor jércike késve befut. Mintha kérette volna magát, oly hanyagul. „Megládd, pipim, ára lesz e kacérkodásnak" — nyeli mérgét kakasunk. „Alig tarthattam jöttödig a „frontot", ennyi mohó tyúknak semmi sem elég. Tiéd a zsenge hús, tiéd a kukac. Kapd föl és uccu, hussanj, fuss, menekülj! Különben tollfosztás lesz, ezektől minden kitelik".

Nos, az a pillanat örökült meg a képen, mikor jércike, s kakas úr egyenesbe jöttek az átlón. Noha szemben állnak egymással, e szembenállás látszólagos, ahogy a

szög

Benedek Péter ?

meghitt „családi uzsonna" is az a köcsögfák tövén, a tyúkok délutánján. Szerelmi három-, illetve sokszög ez, melynek titkát megfejteni én sem tudom. Érosz itt a gazda. Ő fogja össze e sokszöget. Ettől lesz szabályos minden szabálytalan, s a szabály egy ponton önmagát oltja ki bölcsen, a szabadságért, mely az örök mozgásban él.
Mi a történet vége?

Napjaink 1978-2-39

Sárándi József:Szerelmi sokszög

Benedek Péter 4

Menjünk közel a képhez! Leheljünk rá, mire felszárad a párahomály, eleven pokol a tyúknép. Jércike csípi a zsákmányt. Kifut fürgén a kerítésig. Sövényen időz egy pillanatot, majd mintha üldöznék, szárnyait verdesve leszáll közibénk.

A kövér, totyakos tyúkok, élükön kakas úrral, dermedten állnak a dühtől, s rajzuk a képbe végleg belefagy...

SÁRÁNDI JÓZSEF

Napjaink 1978-2-39

Sárándi József:Szerelmi sokszög

Benedek Péter, parasztfestő-

A közeljövőben újabb könyvét teszi elénk *Féja Géza. Törzsek, hajtások* lesz a címe, s jellegében a Lázadó alkonyat folytatásának tekinthető. Erről az új kötetről beszélgettünk az íróval.

„Nemzetalapítók"

— Ha jellegében azonos is, miben tér el mégis a Törzsek, hajtások a Lázadó alkonyattól?

— Abban, hogy most nemcsak írókról szólok. Szerepelnek benne festők is. Például *Benedek Péter* parasztfestő, akit felfedezni Móricz „jött föl a sírból". Benedek Péter ugyanis szegényen, elfeledve éldegélt, amikor valakinek kezébe került egy róla szóló, régi Móricz-írás. S akkor felfedezték. Magam is meglátogattam Cegléden, sokat beszélgettem vele.

M-Tolnay István: A Láz 2.

Esti Hírlap, B 21 c.

önített erő mögé sorako-
ott fel, bár e tömörülések
em voltak teljesen egyér-

Benedek Péter, naiv festő

BENEDEK PÉTER naiv festő munkásságát bemutató állandó kiállítás nyílt Cegléden, a Kossuth Múzeumban. A városban élő, 90 esztendős alkotó életművét Barcsay Jenő Kossuth-díjas festőművész méltatta.

-:kú

8.

Népszabadság, Bp. 1978. okt. 31

Benedek Péter
Uszod/ naiv művész

1021

Naiv művészek múzeuma

Állandó kiállítás Kecskeméten

Határmezsgyén

A művészeti Lexikon meghatározása szerint a naiv festészet „rendszeres művészeti oktatásban nem részesült festőknek a kor művészeti irányaitól független stílusa. Egyidős a művészet létrejöttével, de a fogalom a XIX. század végén Rousseau és az úgynevezett vasárnapi festők révén került a művészettörténetbe. Rokon a népművészettel, forrása az egyén kifejezési vágya, teremtő képzelete . . .”

Magyarországon az 1920-as években jelentkeztek először a népművészet és a képzőművészet „határmezsgyéjén álló”, festegető munkás- és parasztemberek. Mint „őstehetségek”, hamarosan elfogadottá, sőt divatosakká váltak. Az uszodi *Benedek Péter* 1923-ban megrendezett kiállítása nem várt nagy sikert aratott, majd a követte a tiszaladányi *Győri Elek*, a geszterédi *Gajdos János*, a hortobágyi *Káplár Miklós* és mások bemutatkozása.

Az említett alkotók többé-kevésbé megpróbáltak közeledni a kor uralkodó festészeti stílusához, de igazi értékük az eredeti származásukhoz és a keresetlen eszközeikhez való hűségük maradt. Velük együtt a naiv művészek első nagy korszakában feltűntek olyanok is, akik változatlan eltökéltséggel haladtak a saját útjukon. *Mokri Mészáros Dezső, Süli András, Markovits Horváth György* képviselik ez utóbbi csoportot.

A valóság megközelítését illetően a naivok csoportja színes sokféleséget mutat. A naturális ábrázolás mellett a szigorú, szerkezeti formákra törekvő paraszti szemlélet (Süli), sőt a lelkiállapotok kivetítése (Mokri) éppen úgy helyet kap, mint a tájképfestészet (Győri), vagy az idealizált jelenetek fából való faragása (Bakos).

A hazai naiv művészet második nagy korszaka a hatvanas években kezdődött el. A régiek neve mellett újak — és érdekes módon nem fiatalok — tűntek fel, többek között *Balázs János, Vankóné Dudás Juli, Pozsgai Pálné, Gyovai Pál* és *Bakos Lajos*.

A kecskeméti naiv-festők múzeuma viszonylag teljes képet nyújt a magyar naiv festészet mindkét korszakáról és a jelenéről. Az állandó kiállításon természetszerűen helyet kaptak a Bács-Kiskun megyéhez kötődők is: *Polyák Ferenc, Orbán István, Borbényi János* és mások.

Az épület

Két oldalról a megyei párt- és tanácsszékház, illetve a szalagház tömbje húzódik Kecskemét új múzeuma előtt. A fehérre meszelt magas téglakerítés mögött eredeti szépségben áll a naiv művészek gyűjteményének otthont adó egykori Bánó-ház.

A jellegzetes mezővárosi, nemesi kúria a XVIII. században épült, majd később, az 1800-as években bővítették a házat. A tulajdonos Bánó-család tagjai nemesi származású paraszt-polgárok voltak. Kecskemét életében több mint száz éven át jelentős szerepet játszottak, nemesi kiváltságukat elsősorban a kereskedésben és a kézműiparban hasznosították. A házhoz egykor nagy belső telek, gazdasági udvar tartozott. A porta a század elején az egész jelenlegi utcatömböt egyesítette.

Az épület ritka egységben ötvözi magában a XVIII—XIX. század népi építészetének stílusvonásait. A legrégebbi részek még vályogból készültek, az alápincézett ház falait azonban már időtálló égetett téglából emelték.

Kecskemét város Tanácsa 1971-ben vásárolta meg a házat. Az Országos Műemlékvédelmi Felügyelőség félmillió forinttal támogatta a restaurálást. Eredeti állapotában állították helyre az épület külsejét és belső helyiségeit.

● Eredeti szépségében áll az egykori Bánó-ház.

A gyűjtemény

A magyar naiv művészek állandó múzeuma létrehozásának gondolata Moldován Domokos filmrendezőtől származik, és ugyancsak az ő tulajdonát képezte a jelenlegi gyűjtemény magja. A múzeumnak szánt adománya nemcsak naiv művekből és vázlatokból áll. Kecskemétre kerültek az alkotókra vonatkozó értékes feljegyzések, magnószalagok, képek, sajtószemelvények és más ritka dokumentumok is.

A megye és a város vezető testülete 1973-ban hozott döntést arról, hogy a naiv művészet alkotásainak a Bánó-ház szolgáljon állandó otthonául. Az épület felújításának éveiben a Katona József Múezum a megyei tanács támogatásával 250 ezer forintért alkotásokat vett, hogy kiegészüljön a Moldován-féle gyűjtemény.

Az új múzeum hangulatos termeiben látható nyolcvanegy-néhány szobrot és képet a múzeum vásárlásaiból, a Moldován Domokostól kapott művekből, a megyei galéria anyagából és a társintézményektől kölcsönkapott alkotásokból válogatták össze az állandó kiállítás rendezői. Valamennyi ismert alkotó legalább egy-egy értékes művel képviselteti magát. A tárlat ily módon érzékletes és hű keresztmetszetét adja a magyar naiv művészet fejlődésének és az alkotói útkeresések sokféleségének.

Pavlovits Miklós

● Süli András „Algyői templombelső” című képén jól tükröződik a szerkezeti formák paraszti szemlélete.

● Győri Elek: Szüret a sárospataki Gombos-hegyen.

Apróhirdetések, apróhirdetések,

Ingatlan

BEKÖLTÖZHETŐ kettőszobás, fürdőszobás házrész 220 négyszögöl telekkel, sürgősen eladó. Érdeklődni: délelőtt 11—14-ig délután 17-től. Kecskemét, Április 4 tér 5. I. em. 2. Kerekes. 4048

ELADÓ ház 360 négyszögöl telekkel. Kecskemét, Vacsihegy 69. szám. Érdeklődni: mindennap délután. 3989

KIS családi ház, garázzsal melléképülettel, ipari árammal eladó. Érdeklődni: Kecskemét, Nyíl u. 3. Baksa László. 4101

KISKUNMAJSÁN azonnal beköltözhető, kertes kétszobás családi ház és Kunfehértón, Harcsa út 19. számú, hétvégi ház eladó. Érdeklődni: Kiskunmajsa, Gépállomás út 15. 4100

3 SZOBA, összkomfortos családi ház eladó. Izsák, Deák F. u. 1. Járó Mihály. 43400

ELADÓ Miklóstelep mellett 407 négyszögöles kertes ház. Érdeklődni: Kecskemét, Felsőcsalános 36. Buzásék. 4007

KEREKDOMBI termálfürdőnél kétszoba összkomfortos most elkészült üdülő eladó. Érdeklődni: dr. Tóth Dezsőné, Kecskemét, Czollner köz 43. 4025

KÉTSZOBÁS összkomfortos, kertes új családi ház eladó. Nagykőrös, III. kerület, Napkelet utca 30. Daróczy János. Érdeklődni lehet mindennap. 4067

HÁZ eladó megegyezéssel. Két családnak is megfelel. Kecskemét, Tatársor 21. alatt. Érdeklődni: délután 5 órától. Tétiék. 4068

ELADÓ 2 és félszobás komfortos házrész. Kecskemét, Rigó utca 5. (Mentőállomás mellett.) Érdeklődni: 17 órától, vasárnap egész nap. 4129

ELADÓK telkek egyes autóbusz végállomásától 20 perc járásra. Négyszögöle: 15.— Ft. Kecskemét Öz utca 18. 4119

Lakás

TÁRSASHÁZBAN kétszobás összkomfortos lakás garázzsal, üzlethelyiséggel, azonnal beköltözhetően eladó. Kecskemét, Béke fasor 22. 4021

Gépek és alkatrészek

NÉGYKERÉK-MEGHAJTÁSÚ, jó állapotban levő magánjáró eladó. Érdeklődni mindennap délután 3-tól. Páhi, Mátyás király utca

1000-ES nagykerekű Wartburg alkatrészenként eladó. Kecskemét, Kerekes utca 28. 4058

PRÍMA állapotban, 1500-as Lada eladó. Érdeklődni: hétköznap, Csátalja, Erzsébet 51. 709

UC-S, most vizsgázott Polski Fiat, 30 000 km-rel eladó. Barna Sándor, Kunszentmiklós, Vásártér 10/a. 43449

Egyéb adás-vétel

ELADÓ páncéltökés „Rösler" pianino. Kecskemét, Lenin tér 4/44. Érdeklődni: esti órákban. 4018

ELADÓ csillár, asztal, könyvszekrény, rekamié. Érdeklődni: egész nap. Kecskemét Zalka Máté utca 5. I. em. 5. 4050

80 MÁZSA, székes széna eladó. Fülöpháza, II. kerület 232. Nagy Antal. 4074

200 DB fiatal anyabirka eladó. Komló, Jánoslpuszta, Hajdú Mihály. 43422

ELADÓK kisebb-nagyobb méretű, töltőképes, 100 literen felüli hordók. Kecskemét, Nagykőrösi u. 22. 43441

Vegyes

TANULÓ fiút szobatársnak keresek. Kecskemét, Vak 43419

GITÁRTANÍTÁS a Zenepedagógiai Munkaközösség keretein belül. Érdeklődni: Virányi Viktor, Kecskemét, Szechenyi tér 5. I. emelet. 3859

FARMER lett a világdivat. Jó farmer, csak jó anyagból készíthető. Vegyen anyagot a készítőtől. Utánvéttel is szállítok. Cím: Varga László takácsmester. 6440. Jánoshalma, Bíró Béla u. 115. 1258

GÉPLAKATOS-HEGESZTŐ szakmunkás minősítő vizsgákkal és ZIS—(NDK) hegesztőoktatói vizsgával, német nyelvtudással állást keres, hegesztőoktatói munkakörbe. Ajánlatokat: „Megbízható" jeligére a Bajai Hirdetőbe Szabadság u. 22-re kérek. 686

MODERN fürdőszoba szerelését rendelje meg Vass Árpád vízvezeték-szerelő mesternél, Kecskemét, Csongrádi u. 7. 43224

GARÁZS kiadó. Kecskemét, Körösihegy 101. Nádaséknál (Daróczi közön). 4112

Házasság

HÁZASSÁG céljából megismerkednék intelligens, 50 év körüli férfival. Lakás részben megoldható. Leveleket „Magány" jeligére a kiadóba kérem. 43387

A GABONAFORGALMI és Malomipari Vállalat a karbantartó üzeméhez lakatosokat és autószerelő szakmunkásokat keres felvételre. Jelentkezni lehet Kecskemét, Ceglédi út 38. üzemvezetőnél. 4083

SZAKÁCSOT, kézilány és mosogatót azonnal felveszünk a Szélmalom Csárdába. Érdeklődni lehet egész nap. Magyar—Szovjet Barátság Mg. Tsz lakótelepi elárusítóhelyére boltvezetőt felvesz. 1278

Az á

Felhőkbe nyú
badtéri hangszer? Különleges síprendszerű orgona? — Sokkal prózaibb alkotást ábrázol első képünk: a kecskeméti Széchenyivárosban épült ifjúsági garzonházat. Ugye, milyen művészi hatású egy szép kivitelezésű építőipari létesítmény is? — Egy szép álom csöndjét árasztja a felvétel. Ilyen érzésekkel járhattak arra mindazok, akik egy-egy lakás várományosai voltak a garzonházból, míg az utolsó simításokat végezték rajta.

A kulcsátadást követő beköltözéssel aztán az ábrándból valóság lett. Gyuris Ferenc elektroműszerész, a felesége és kisfiuk számára is. Tizenkettedmagukkal a Bács megyei Állami Építőipari Vállalat fiataljai közül ők is kaptak itt egy szobából, erkélyből, fürdőszobácskából, főzőfülkéből s előszobából álló lakást.

— Mikor értesültek róla, hogy magukat is várja egy fészek a garzonházban? — érdeklődöm a fiatalasszonytól a vállalat központjában.

— Biztosat most júliusban tudtunk.

Mint a család „pénzügyminisztere", a költségek oldaláról tájékoztat. Tizenötezer forintot helyeztek letétbe az OTP-nél — zárolt takarékkönyvbe. Ezt majd vissza fogják kapni. Kötelező előtakarékosságra 800 forintot fizetnek be havonta. A szerződés értelmében 5 éven belül kicserélik a garzont egy nagyobbra, s ez a pénz is beszámít az új lakás befizetési költségeibe.

— Eddig hol laktak?

— A szüleimnél. Kétszobás lakásban ők ketten, a hugom, mi a férjemmel és a kisgyerek.

A beszámolót a házgyárban folytatjuk. Gyuris Ferenc a betongyár műszerésze, s vezetője is egy elektro- és mechanikai műszerészekből álló 8—9 tagú szocialista brigádnak. Közreműködött a házgyár születésénél. Ahogy a Szovjetunióból érkeztek a gépek, automaták, műszerek, úgy ismerkedett velük egészen — üzemmé való összeszerelésükig. Most rajtuk áll, hogy a toronymagas monstrum berendezései simán üzemeljenek.

— Két évig albérletben is laktunk — mondja. — Havi ötszáz forintért háromszor-három méteres, ablak nélküli helyiségben... Nem kívánom egy fiatalnak se az ilyen „edződést", de az biztos, hogy méginkább megbecsülöm az új lakást. Jobban, mint akiknek a szülei csak úgy a mellényzsebből vásárolnak otthont a gyereküknek... Nem volt könnyű félrerakni azt a letéti tizenötezret. Mellette az albérleti díj 48 hónapon át, amit sose kapok vissza... Az ember magán takarékoskodott. Én meg tudtam állni, hogy ne vegyek új cipőt,

● Felhőbe nyúló garzonházi tetők

● — A férjem délutáni műszakos. A délelőttöket azért szaladgálja el, hátha sikerülne óvodai helyet találni a gyereknek

● Bakos Lajos „Szalonnasütés" című faragása, a mai művészet másodlik korszakából. (Pásztor Zoltán felvételei.)

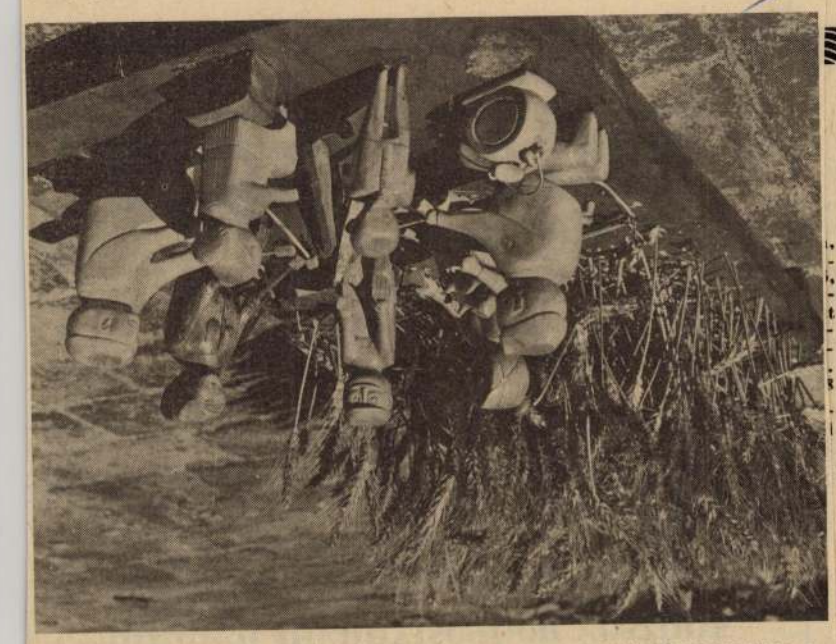

● Gajdos János „Téli vadászat" című képe.

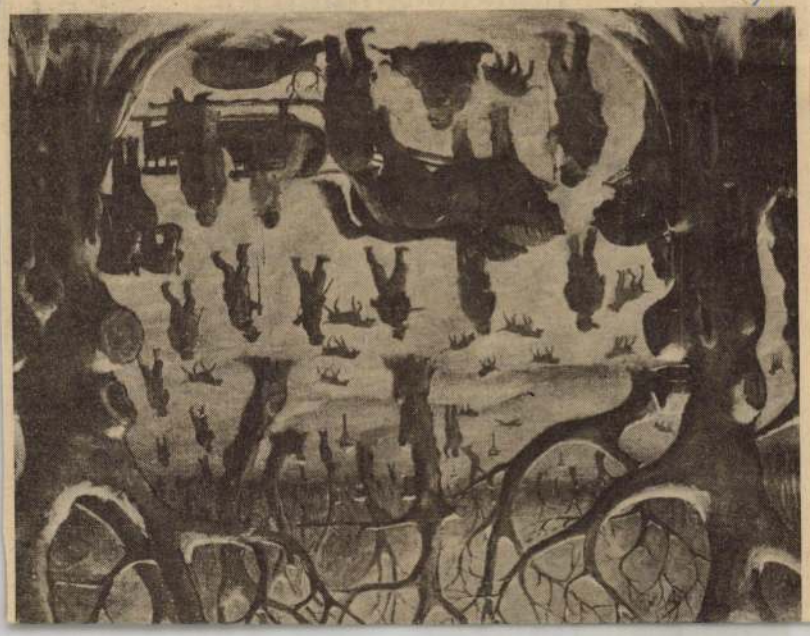

HUMOR

Nyelvtanóra van az iskolában. A tanító felszólítja a kis Tadeusztot:

— Mondj nekem fiam egy gyűjtőszót!

— Postaláda — feleli a gyerek.

*

Mit tanultatok ma az iskolában? — érdeklődik elsős fiától az apa.

— Az ábécéből az első betűt, az i-t.

— Nahát, hogy halad a tudomány — tűnődik az apa —, az en időmben még az a volt az ábécé első betűje...

*

— Na kislányom, mi a véleményed a tanító néniről? — érdeklődik elsős lányától az anya.

— Szép kis tanító néni, mondhatom!

— Miért, mi kifogásod van ellene?

— Azt se tudja, hogy mennyi háromszor kettő. Tegnap is, meg

Benedek Péter festő

Naiv művészek múzeuma nyílik Kecskeméten

(Tudósítónktól.)

Kecskemét központjában, a tízemeletes modern lakóházak szomszédságában áll a XVIII. század elején épült zsalugáteres ablakú mezővárosi kúria. Csaknem kétmillió forintos költséggel, *Kerényi József* Ybl-díjas építész tervei szerint eredeti szépségében helyreállították, hogy a mai megnyitásától ezentúl otthont adjon a magyar naiv művészek alkotásainak.

Hat kisebb-nagyobb szobában láthatók a Budapesten az 1930-as évek elején az úgynevezett őstehetségek bemutatóján feltűnt paraszt festők és naiv művészek — többek között *Benedek Péter*, *Mukri-Mészáros Dezső*, *Markovics-Horváth Antal*, *Süli András* alkotásai, valamint az 1960-as évek utáni időszak festőinek, faragóinak, szobrászainak művei. Ezt az időszakot többedmagával *Balázs János*, *Vankóné Dudás Juli*, *Török Sándor* és a két Bács megyei fa- és kőfaragó *Polyák Ferenc* és *Szőrös József* képviseli. A bemutatott művek nagyobb része a kecskeméti Katona József Múzeum tulajdona, emellett láthatók a Nemzeti Galéria, valamint a debreceni, a miskolci, a nyíregyházi és a szegedi múzeumokból ideküldött festmények is.

A műemlék épületben berendezett múzeum egyedüli rendeltetése a magyar naiv művészek alkotásainak folyamatos bemutatása. Ilyen céllal az országban ez ideig csak Kecskeméten hoztak létre múzeumot. Félévenként cserélik a bemutató anyagát, valamint egy-egy kiemelkedő művésznek lehetőséget adnak kamarakiállítás rendezésére is.

— : No

9.

Nérs[illegible], Bp. 1976. szept. 5.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Benedek Péter

NAPLÓ (VESZPRÉM)
naiv művész
1979 JAN 20

1021

Bemutatjuk a

Magyar Naiv Művészek Múzeumát

Kecskeméten — a város szívében — hangulatos, szépen helyreállított múlt századi nemesi házban működik a Magyar Naiv Művészek Múzeuma. Elég hosszú és göröngyöksok naiv művész is, amíg néhány évvel ezelőtt állandó otttől, kitérőktől sem mentes utat tett meg a naiv művészet és honra talált ebben az épületben, ebben a gyűjtő, őrző és közkinccsé tevő intézményben.

A naivakkal, a parasztfestőkkel először a néprajzkutatók találkoztak. Ők gyűjtötték össze a pingáló asszonyok és rajzoló lányok munkáit. Ezekben a művekben természetesen még közvetlenül élt a falusi, paraszti közösség szokás- és formavilága, ezért jó részük a néprajz, népművészet világába tartozik. Ugyanakkor elszakadtak már a használati követelménytől és öncélúan, egyénien megoldott munkák is vannak közöttük, melyek már a naiv művészet körébe tartoznak. Századunk 20-as éveihez köthető a magyar naiv művészet első virágkora. *Benedek Péternek* rendeztek először 1923-ban önálló kiállítást Budapesten. A felfedező *Bálint Jenő* az első sikereken felbuzdulva folytatta az „őstehetségek" fekutatását és a későbbi években rendszeresen be is mutatta őket. Nem volt mentes azonban ez az őstehetség-kutatás bizonyos ideológiai zavarosságtól, nacionalista mellékzörejektől sem.

A magyar naiv művészet második, máig tartó virágzása a 60-as években indult el. Az újra felfedezésben és tartósnak látszó virágzásban már egészen más tényezők játszanak szerepet. Korunk emberének sajátos helyzetében leli magyarázatát a naiv művészet iránt megnyilvánuló széles társadalmi igény. Az embert gépek szolgálják ki, készítik számára a termékeket és lassan már a levegőt is gép állítja elő számunkra. De az ember nem vált géppé, sőt, fél az elgépiesedéstől és nagyon hiányzik számára a „mese." Vonzódik mindahhoz, ami esetleges, olykor esetlen is, de magán viseli az alkotó ember kezenyomát. Keresi a humort, a rácsodálkozó hitet, gyermeki bájt a művészetben is. Saját gondtalan gyermekkorát fedezi fel újra ezekben a festményekben, szobrokban, melyek új oldalról láttatják a természeti és emberi világot. Ezt az igényt ismerte fel *Moldován Domonkos*, a magyar naiv művészet értékmentője, propagátora, szervezője, a múzeum gondolatának magvetője.

A magyar naiv művészek múzeumának állandó kiállításában az avatott, szakszerű rendezés — *Bánszky Pál* művészettörténész, múzeumvezető munkája —, jól, rokonítottan csoportosította a különböző törekvésű műveket. Az anyag gazdagságát az is mutatja, hogy a kezdetektől, Benedek Pétertől a ma élő művészekig terjed a képek, szobrok közel másfél száz darabból álló bemutatott kollekciója. A rendezés helyesen szöveges elméleti eligazítás mellett a művészek rövid életrajzával is megismerteti a látogatókat.

A bemutatott festmények jó része életkép. Ezek a festmények nem közvetlen látvány vagy természet után készültek, hanem az emlékezet vagy ritkábban a fantázia segíti a művek világrajöttét, vászonra, papírra kerülését. Érthetően vonzódnak ezek a festők a szűkebb világnak, a falusi életnek nagyobb eseményeihez, közösségi ünnepi alkalmaihoz. Ilyenek a lakodalom, körmenet, a búcsú, a szüret, a piac vagy olykor a vadászat.

A már említett kezdeteket Benedek Péter, *Győri Elek*, *Káplár Miklós*, *Süli András* képviselik elsősorban.

A későbbiek közül *Mokry-Mészáros Dezső* munkáiban. festményeiben és „ősállat" plasztikáiban egyaránt érezzük utazásainak egzotikus élményét és fantáziájának erőteljes élénkségét. Szintén erőteljes képzelet munkál *Balázs János* határozottan körülírt, jórészt síkban megoldott festményeiben. A falusi világhoz, közelebbről saját községéhez, Galgamácsához kötődnek *Dudás Juli* rajzai festményei. Élénk színekkel hozza elénk a régi szokásokat. Nemcsak az ünnepek érdeklik azonban, hanem a hétköznapok is. Ezt éppen az itt kiállított Mosás és a Kender megmunkálása című munkái is bizonyítják. *Gajdos János* művei intim hangulatúak, visszafogott színvilágúk másfajta festőiséget mutat. A mai közösség élménye adott ecsetet *Pozsgai Pálné* kezébe a Tsz-közgyűlés című, a résztvevők egyéniségét is érvényesítő, de tömeghatást is érzékeltető festményeiben.

Korántsem a teljesség igényével még néhány művészt említenünk kell a festészet világának és a festői látásnak a sokrétűségét, változatosságát érzékeltetni akarva: *Pető János* fordított perspektívája, *Somogyi István* apró pontos, „pointilista" festősége, *Czeréné* gondolatisága és szuggesztivitása, *Szeleczki Mihály* és özv. *Gubányi Imréné* madárlátószöge, illetőleg *Gáspár Piroska* „gyermekrajzai" mind jelzik a színességet.

A faragás, a szobrászat a naiv művészek világában később lép előtérbe, mint a festészet. Elsőként *Markovits Horváth Antal* hittel, áhitattal teli, gyöngéd archalizálással faragott faszobrait kell említenünk. Másfajta megközelítést mutat *Gyovai Pál*, akinek a művei tömörségükkel, nyers erejükkel a Húsvét-szigetek ősi művészetével rokonok. Ugyancsak egzotikus világot faragott meg egyénien *Csordás Ferenc* (Alaktalan sziget lakói). *Pályák Ferenc* erőteljes formálása, rusztikus felületeinek monumentalitása országszerte ismert. Nyugodtabb formázás jellemzi *Orbán István* szobrait, akitől a színezés, festés sem idegen. A történés, a cselekvés ragadta meg *Katona Józsefet* és *Horváth Vincét* (Tolsztoj vadászaton. Itatás).

Az állandó kiállítás mellett a múzeum kisebb, méreteiben is kedves, intim hatású helyiségében rendszeresen mutatnak be egy-egy egyéni tárlatot. Így az általános áttekintés után egy-egy művész munkájának mélyebb, szélesebb ívű megismerésére is mód nyílik.

D. J.

yén

n a kö...
a tájnyelv"...

amennyire is tájékozott mai
ıyelvjárásainkban, minden
zóra, minden igealakra,
ninden hangra ráismer!

Sokszor azokra is, amelye-
:et a mai művelt ember
ıyelvi ocsmányságnak érez.
gen műveletlen embernek
artatik, ki imígyen szól:
Akar ez, akar az... Pedig
Balassi is használja ezt az
akar"-t. „Itten, meg ot-
an"... A Tiszántúlon ez na-
yon furcsa, de Pannóniában
úrűen hallani, Illyés Gyulá-
ól is! No meg a négyszáz-
ves Balassinál. *Ötet*, mond-
ák ma is, írta Balassi is,
nintha „aztat" mondanók...
Ki meri ma leírni?!

Ö-zni a művelt köznyelv-
en nem illik, Balassi annál
átrabban keverte az e-t az
vel: *lött, költömben*, de
em csöndesen, hanem *csen-
eszen*, nem tömlöcnek, ha-
em *tömlecnek*... Avagy mit
ól a tanár, ha a nebuló
gy meri írni, ahogy mond-
: — Balassihoz hasonlato-
n — *hattad, nyócadik*...
át még, ha ismétli majd-
em ugyanazt a kötőszót,
int Balassi: *de sőt*...

Ami ellenérvként fölhoz-
ító: Balassi korában még
m volt egységes nemzeti
elv, tehát Balassi még
egtehette, — mert csak ezt
hette —, hogy ilyen „össze-
ssza" írt, s beszélt. Ám az
még a legapróbb tanulság, hogy a mai nyelvjárás-szerűséget nem érdemes kicsúfolni, mivelhogy Balassi a tájnyelvek megannyi csodáját emelte az irodalmi nyelvbe! Merthát Balassi életműve mégiscsak irodalom...

Ami ezen is túlmutat, ennél nagyobb tanulság: a tájnyelv nem kolonc! Érthető, hogy az iskola is az egységes és művelt köznyelv terjesztője, de szabad legyen megjegyezni: *ne legyen a nyelvjárások megveszekedett ellensége!* Ne irtsuk, ne gyomláljuk az irodalmi nyelvtől elütőt, a helyi sajátosságot!

A tájnyelvek sorsa úgyis az elhalás. Ám valamennyiünk dolga, hogy minél többet mentsünk át belőlük... a jövendő és valóban teljes köznyelvbe. Hogy ne kényszerüljön sablonba senki nyelve, hanem teljesedjék ki éppen a még ma is eleven, ma is teremtő nyelvjárások kincseinek fölhasználásával.

Csak egyetlen, s nagyon egyszerű példa. A mekegő irodalmi nyelvi e-zés rovására többet használhatnók az ö hangot s betűt... Mint tette volt Balassi is. Hogy legyen dallamosabb, változatosabb, szebb a mi mai nyelvünk.

Sarusi Mihály

ászló sanzonestje
ráma presszóban

ójára. Elegáns megjelenése, ermészetes, közvetlen modo-a kíváncsivá tett. Mit is tu-lunk mi egyáltalán Jászai ászlóról? Talán csak, hogy ászai-díjas, a győri Kisfalu-y Színházból szerződött eb-en az évadban Veszprémbe. áttuk őt „beugróként" Cse-ov: Ványa bácsi-jában és gutóbb a nagysikerű Dóczi ajos: Csók-jában. Láttuk és tékeltük.

Mit tudtunk meg ezen az sten?

Jászai Mari nagynénje olt Jászai Lászlónak. Ha ett, ha fújt, Jászai Mari inden évben Kiskőrösre azott szilveszterkor. Petőfi eretetét Jászai László úgy-ólván: örökségül kapta. E t kiválóság emléke kötele-a művészt, hogy a költő Hazám" című versét tagol-n, szépen elmondja. Kö-lte: Latinovits Zoltán a ba-tja volt. Az 1956-os ellen-rradalom idején rokona ugatra távozott. Ezzel kap-olatban egy dalt írt: Laci, ere haza... A mű rövid rtalma: Az édesanya, a zzátartozók, a pajtások ha-várják a fiút, hiszen „ki-hűl a vacsora". De Laci csak nem jön. A dal végén meggyőző erővel szól az általánosításig emelt mondanivaló: Sok fiút vár bizony haza, a sok magyar édesanya. Kodály Zoltán özvegyétől egy Adyszerezte (zenéjét, szövegét is) sanzont kapott ajándékba. Estje volt a televízióban. Élőben látta-hallotta Svédországban az ABBA együttest. Járt a Szovjetunióban és Olaszországban is.

Mielőtt pontosságra törekvő felsorolásunk az unalmasság látszatát kelthetné, élénkítésül — ahogy ezt Jászai László is tette! — elmondjuk, ezután vicceket, tréfákat hallottunk, amelyeknek hatásosságát csak az élőszó adhatná vissza.

Jászai eztán elverte a port a beat-en, a szív, a tiszta dallamok mögé utasítva és zongorája mellől diszkrét integetéssel invitálta figyelmünket olyan örökzöld nóták csodálására, mint: Öreglegények még nincsen semmi baj... Hulló falevelek... Nincsen olyan jó, nincsen olyan szép.

Domján M. Gábor

„Viva la vita"

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-743, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP
1979 FEB 24

Benedek Péter
nap művésze
1021

PEST MEGYEI

KIÁLLÍTÓTERMEKBEN

Lovasi Ildikó:

Vidám és tarka színek játéka

Szegfűk, képek, dísztárgyak

A Magyar—Szovjet Barátság Tsz harminc esztendővel ezelőtt alakult Cegléden. Ebből az alkalomból kiállítás nyílt a Kossuth Múzeumban, mely február 25-ig tekinthető meg. Rengeteg virág dokumentálja az adatokat; phőnix, diffenbachia, szegfű. Utóbbiból 5 millió szálat termesztettek az elmúlt időszakban. A növényház holland segítséggel 1972-ben létesült, s azóta a színekben pompázó ceglédi virág rendszeresen eljut Moszkvába, Beirutba, Stockholmba, Hamburgba, Prágába. Láthatók a remek húskészítmények is, — a sok díj, a Magyar Szovjet Barátság Tsz munkáját kísérő sajtóanyag. Figyelmesség jele, hogy erre az alkalomra a budapesti Szovjet Tudomány és Kultúra Háza sok iparművészeti tárgyat és festményt bocsátott a ceglédi tárlat rendelkezésére, köztük *Orlova* gondos portréját és *Burja* életképét. Az érmek között fedeztük fel *Csikszentmihályi Róbert* „kukoricás" felületét és a néprajzi emlékek között *Kiss Mihály* váci bognár szekér-makettjét. Az érdekes, gondos bemutatót igen sokan nézik meg.

Benedek Péter-szoba

Nagy sikere van a Benedek Péter szobának, ahol alkotásait tavaly októbertől több ezren nézték meg. Voltak, akik többször is, így Orosz István, Tóth János is, akik harmadszor is „új élményekkel távoztak" a bejegyzés szerint.

Az 1889-ben, a Pest megyei Úszódon született művész édesapja kőműves-ács volt, édesanyja harmados földön dolgozott, hat gyermekük közül ő volt a harmadik. Már 7—8 éves korában kezdte rajzolgatni, amit a faluban maga körül látott. Amikor kimaradt az iskolából, kapálni járt, vagy édesapja mellett napszámosként dolgozott. Közben, ha csak tehette rajzolt: falusi embereket — akik ekkor még népviseletben jártak — és a falusi élet eseményeit.

1923-ban nyílt meg 75 képpel első kiállítása a budapesti Alkotás Művészházban, mely egyöntetű sikert aratott. A „legelőkelőbb" műkereskedők vásárolták meg képeit. Elismeréssel nyilatkozott munkájáról: Vaszary, Csók, Rippl-Rónai. 1910—1930. közötti alkotásai a legjellemzőbbek, legeredetibbek. Finom tónusokkal dolgozva, a paraszti élet egy-egy jellemző pillanatát ábrázolja, örökíti meg. Így írt erről a Nyugat 1928-as számában Tersánszky Jenő: „Ahogy Benedek Péter, a magyar falut, a magyar levegőt látja egy lakásban, egy ar ban, egy mozdulatban, e tájban, azt előtte úgy ne mutatta meg senki... Le beszélni arról, hogyan lát a művész valahogy a jap és kínai művészetre emlék tetően groteszk, keleties k túrokban hangsúlyozva m dent. Hogyan kevereg kép a humor, érzékiesség, vid és tarka színek játéka, mé valami filozófiával és mel kóliával átvonva. Hog fogja meg rögtön formába dolgok velejét."

A 90 esztendős Benedek ter munkásságát — a lehe ségek között — bemutató landó kiállítás első lépés nagyobb állandó alkotó megvalósításához.

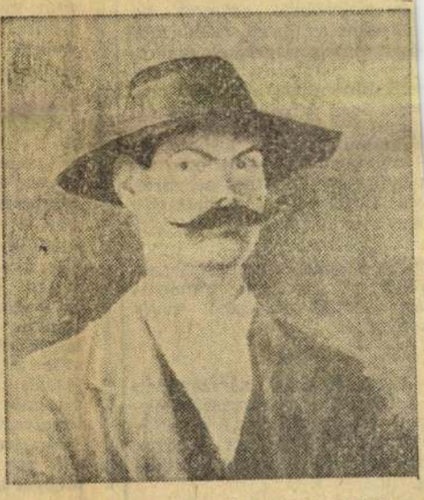

Benedek Péter: Önarckép kalapban (1925)

rlap

ttság

Kettler Katalin, a váci Forte Gyár dolgozója azokról a apasztalatokról számolt be, elyeket az üzemi pártbizottság a tömegszervezetek és mozalmak pártirányításával szerett. Elmondta: a témát megárgyalták a pártbizottság fóumán, és ennek nyomán inézkedési tervet készítettek. Rendszeres az együttműködés a gyárban a tömegszervezeti vezetőkkel: beszámoltatják őket munkájukról, és értékelik az itt dolgozó párttagok munkáját. Segítik a szakszervezeti bizalmiak képzését, támogatják a KISZ pártépítő tevékenységét.

★

Arató András zárszavában összefoglalta a hozzászólásokban elhangzottakat, s ráirányította a figyelmet néhány, többek által felvetett kérdésre.

Ezt követően az előterjesz-

Nekik — de nem nélkülük

A Pest megyei úttörővezetők érdi konferenciája

Az úttörőmozgalom három évtizedes hagyományaira támaszkodva az utóbbi időben különösen sokat tett a gyermekekért, alkotókedvük kibontakoztatásáért. Rövidesen jelentős számadás következik: április 5—11. között Kecskeméten rendezik meg az úttörővezetők VII. országos konferenciáját. Pest megyében is — ahol kilencvenötezer vörös és kék nyakkendős általános iskolás szervezett programjáról gondoskodnak az úttörőcsapatokban — az országos tanácskozást megelőzően először a csapatokban, majd járási, városi keretekben vitatták meg az aktuális tennivalókat.

Ma, szombaton, Érden kerül sor az úttörővezetők megyei konferenciájára.

Pest megye úttörőelnökétől, *Ibolyától*, valamint *Margit* megyei úttörő- egyebek között arra választ, milyen tatokat gyűjtöttek a rgó járási és városi ázásokon? *Elsősorban ottuk szem előtt be- ünk során, hogy az út- etség gyermekszerve- nek alapvető felada- cselekvési teret adni emzedékének*, ahol a k a maguk választot- k és tisztségviselők ával — a felnőttek segítségével — ön- ervezik saját életü-

ékeny irányítás

tóbbi esztendőkben

feladatokat, döntési jogkört. Határozottan fellépünk a jövőben is minden olyan szemlélet ellen, ami odavezet, hogy a gyermekeket nem teszik érdekeltekké, a biztosabb siker érdekében háttérbe szorítják őket, s marad a látszólag hiba nélküli úttörőéletet reprezentáló kirakatmunka. A többségre azonban ennek az ellenkezője jellemző: a gyermekvezetők, tisztségviselők gazdag fantáziával, öntevékenyen irányítják kis közösségeiket.

— Valóban észlelhetjük néha, hogy a felnőttvezetők a gyermekek helyett — tulajdonképpen nekik, de nélkülük — szervezik a programokat...

— Igen. Ez a módszer nem aktív részvételre készteti, hanem alkalmazkodásra kényszeríti a gyerekeket. Káros, mert később KISZ-tagként megfelelő közösségi tapasztalatok hiányában képtelen lesz a fiatal kezdeményező önállóságra.

Őszinte légkör

— Mi a legfontosabb tehát?

— Előrelépés az öntevékeny úttörőélet kialakítása és fejlesztése érdekében. Ez csak akkor lehetséges, ha körültekintően feltárjuk a kialakult helyzetet, s minden csapatban önkritikusan válaszolnak a felmerülő kérdésekre. A járási és a városi úttörővezetői konferenciákon őszinte légkörben elemezték a tennivalókat, s igyekeztek meghatározni, hogy a gyerekek milyen mértékben vesznek részt saját közösségi életük megszervezésében. Szép eredményekről számolhattak be például a ráckevei járás úttörővezetői: ahol a felnőttek érzik e testület felelősségét, s merik vállalni a jövő érdekében az esetleges rövidtávú kudarcot is...

— Az úttörővezetők egyik alapvető dolga, hogy a gyerekeket alkalmassá tegyék olyan feladatok ellátására, amelyek jó alapot teremthetnek későbbi közéleti tevékenységükhöz. Milyen módszerekkel lehet ezt elérni?

— Abban az úttörőcsapatban dolgoznak jól, ahol a gyerekek fejlettségi szintjüknek megfelelően tág teret kapnak kezdeményezőkedvük kibontakoztatásához, s több alkalmat és nagyobb lehetőséget nyújtanak számukra saját életük irányításához. Kétségkívül azok az úttörővezetők tevékenykednek eredményesen,

1978. november 1o. Televizió 19,3o Kné

TV-Hiradó

Benedek Péter 1921 életmüvész

- A 9o. évében járó Benedek Péter festőművész szerényen él ceglédi otthonában. Napszámosból lett nemzetközi hirü alkotó. Korán, már hét-nyolc éves fejjel kezdett rajzolgatni, majd később földmüvesként is folytatta a falusi életet és embereket bemutató képeinek festését. Csendes hétköznapjait ismét mozgalmassá tette a Ceglédi Kossuth Muzeumban, mint állandó kiállitása. Kép zőművészeti iskolába nem jutott el, de munkásságával a század elején elinditója és felbátoritója lett a Magyarországon élő festőtehetségeknek. Életmüvébe csak bepillantást nyujt a kiállitáson látható Mosóasszonyok a Dunán, a Kotlós, vagy a Rétes-készitő asszony cimü képe.
Igazi remekművei a portrék és a különböző időszakokban festett önarcképek. A most bemutatott 35 kép csak az első lépés munkásságának ismertetésóhez. Rövidesen megkezdik Cegléden egy müemlékjellegü parasztház helyreállitását, ahol az idős mester a jelenleginél jóval gazdagabb képgyüjteménye lesz látható. Benedek Pétert a legméltóbban a kiállitás megnyitáján Barcsay Jenő festőművész jellemezték. Igen nehéz, sokszor emberhez nemméltó körülmények között is képes volt olyan életmüvet megteremteni, amely hazánk festészetét, szebbé, gazdagabbá tette.

Benedek Péter földműves-festőművész kiállítása

Benedek Péter földműves-festőművész feljött a falujából. A népművészet küldte, az ezeréves személytelen népművészet, amelynek ő az első személyes képviselője a hivatásos népművészet körében. Holnap megnyíló kiállításán tehát az egész magyar művészetet kell köszöntenünk Benedek Péterben.

Nagy kérdésre kellett válaszolnia ennek a kiállításnak. Kuriózum volt-e Benedek Péter öt év előtti eredménye, véletlenül sikerült képek voltak-e akkori képei, vagy csakugyan nagy festő ez a Benedek Péter? Neki jobb, ha kuriózumnak nézik, mert a festők első sorában szigorúbb mértékkel kell mérni, míg kuriózumnak egyetlen és csodálatos volt.

De Benedek Péter elbírja a legszigorúbb mértéket is. Az istenért, fel ne fedezzék – írta róla öt évvel ezelőtt Vaszary János, és hál' istennek nem fedezték fel olyan értelemben, ahogy ezt Vaszary értette. Senki és semmi sem férkőzött Benedek Péter és a természet közé. Megmaradt köztük az a szűzi közvetlen öntudatlan kapcsolat, amely Benedek Péter művészetét naggyá teszi. Mesterségileg fejlődött Benedek Péter utolsó kiállítása óta, megtanult olajjal is festeni, de romlatlanul megmaradt bájos naivsága, fölényes jellemző ereje, bámulatos ízlése és mindenekfölött erős, dekoratív érzéke és mesélő kedve.

Józan, fölényes humorú, kicsit gonoszkodón csúfolódó magyar parasztember mesél Benedek Péter képein. Apró epizód-megfigyelésekből tevődik össze minden képe, órákig lehet nézegetni ezeket a reális részleteket, de mégis, minden egyes képe egységes és dekoratív.

Nem lehet felsorolni Benedek Péter képeit, mint ahogy nem lehet felsorolni a paraszt szőttesek és népi hímzések motívumait. Ugyanaz az epikai készség és ugyanaz a mindent egybefoglaló dekoratív érzék uralkodik itt is.

Vannak rossz képei is Benedek Péternek. Amikor valami külső kényszernek engedve, idegen területre téved, amikor például le akarja festeni a képviselő urat, és amikor a parasztfejeknél olyan briliánsan érvényesülő jellemző ereje teljesen cserbenhagyja. De ez a pár kép nem jelent semmit. Benedek Pétert nem lehetett tönkretenni, Benedek Péter nem csodagyerek volt, akit tönkretesz az első tanítás; az ő tehetségének gyökerei ezeréves népművészetünkbe nyúlnak, ezért nem lehet az ő fölényes biztonságát semmivel megingatni.

A szerény, egyszerű Benedek Péter eddigi munkáival már beírta a nevét egész külön helyre a magyar képzőművészet történetébe.

A Faluszövetség nagyon helyesen megfelelő környezetben állítja ki Benedek Péter képeit. A magyar népművészet megmaradt kincseit mutatja be velük együtt a Nemzeti Szalon termeiben. Gyönyörű sárközi szőttesek és más hímzések vannak az egyik teremben. De megdöbbentő és bosszantó a jobb szélső terem, ahol – talán elriasztó példának – a legízléstelenebb budapesti matyóhímzésekkel aggatták tele a falakat. Még jókor figyelmeztetjük a kiállítás rendezőit, hogy ezt a termet zárják le, ezt a hamisított népművészetet

30 szedjék le a falakról, ennek ott semmi keresnivalója nincs, hacsak nem példának akarják mutogatni arra, hogy mit nem szabad a magyar népművészettel csinálni.

A kiállítást szombaton délután 4 órakor nyitja meg József főherceg.

Magyarország, 1928. okt. 27.

Mihalyfi Ernő: Mesével, balladán
Corvina Bp. 1977

Benedek Péter

Benedek Péter (1889–): parasztfestő, aki földművesből lett festőművész. Paraszti életképei a naiv művészet rangos alkotásai.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim
Bp. Corvina, 1977

Benedek Péter festőművész

1978.X.30. [illegible] N.

Jó reggelt!

- Most pedig Varga Pál egy teggap nyilt kiállitásról ad hirt. Nevezetesen Benedek Péter a csaknem félévszázaddal ezelőtt feltünt, akkor őstehetségnek nevezett festő Cegléden rendezett kiállitásáról. A 90 esztendős Benedek Pétert a naiv művészek közé sorolja a legujabb lexikon is. Mindjárt halljak azonban, hogy erről másképp vélekedik a mai magyar festőművészet nagymestere Barcsay Jenő. Ő nyitotta meg ugyanis Benedek Péter tárlatát.

- Én nem tartom őt naiv festőnek, akik annak tartják, azok nem értenek hozzá, mert Benedek Péter kiváló müvész azok közé a festők közé tartozik, akik a magyarmüvészetet gazdagabbá tették.

- Jenő bácsinak melyik képei, vagy melyek aəok a képek, amelyek a legjobban tetszenek?

- A Katonák a moziban cimü képe, akkor a Kapirgáló tyúk cimü kép. A kalapos önarcképe a legnagyobb mesterek önarcképeivel egyenrangu.

- Korán, fiatalon kezdett ő is foglalkozni a festészettel, korán nyúlt az ecsethez.

- Én 1922-ben vagy 23-ban ismertem meg az ő pikturáját, amikor is Tornyai Jánossal együtt állitott ki. Tornyait nagyon észre sem vették, Benedek Péter pikturája azért tetszett a hozzáértőknek, tehát Haszary, Lyka, Csók, akkor az irók közül Tersánszky, Móricz Zsigmond, Szabó Pál, Tamási Áron ezeknek a nagy mestereinknek, mert meglátták, megérezték a Benedek Péter pikturájában a szépet, az egyénit. Mi fiatalok is lelkesedtünk, mi is sokat meritettünk az ő müvészetéből, nagyon belém ivódott az ő festészete és a személyisége is.

- Az egészségi állapota most már nem a legjobb Benedek Péter bácsinak.

- Tulajdonképpen nem beteg, csak nagyon gyenge. 90 éves és hát hirtelen az utóbbi időben legyengült a szervezete. Bizony hat évvel ezelőtt, amikor láttam őt és beszélgettem vele sokkal erőteljesebb embernek hatott és sőt még csintalankodott is, olyan sikamlós vicceket is mesélgetett az öreg.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 NOV 19
TÜKÖR
Budapest

Benedek Péter,
naiv festőművész.

Heti ajánlat

vagy a *Bolhadal* maró szatírájának zenei megformálására. Zongorán Jevgenyij Szenderovics és Vlagyimir Krajnyev kísér. *(Melodia — Hungaroton)*

Kertész Iván

Kiállítás

BENEDEK PÉTER EMLÉKSZOBÁJA 1021

Kossuth Lajos Múzeum, Cegléd

Barcsay Jenő avatta fel Benedek Péter emlékszobáját. Hat évtized válogatott festményeit őrzi most ez, 1915-től napjpainkig. Előbb-utóbb önálló galéria is létesül itt a kilencvenéves „őstehetség" — vagy naiv festő?, ahogy tetszik — munkáiból. Benedek Pétert a „vámos" Rousseau magyar rokonának titulálták; Vaszary János a japán fametsző, Hokusai finomságait fedezte fel benne, de

valójában senkihez sem hasonlított. Igaz, hogy szemléletében és forrásaiban sok a hasonlóság Nagy Istvánnal vagy Tóth Menyhérttel, világuk, mentalitásuk sokban közös. Benedek Péter a jelentéktelennek látszó valóságot fokozta lényegessé festői munkásságában; hamvas, sajátos bájjal. Emlékezetesek éppen ezért lakodalmas menetei, finom szobabelsői. Nem „néprajzi" festő, bár elévülhetetlen érdeme, hogy az átalakuló falusi Magyarország nemcsak néprajzi tárgyakban, hanem egy festői életműben is fennmarad. Benedek művei elkészültek, élnek, s várják azt a pillanatot, amikor végleges helyükre költözhetnek: egy állandó galériába és a köztudatba. *(Képünkön a festő 1925-ös önarcképe.)*

Losonci Miklós

Heti a

igazi költő jutott, és a színészek a Pesti Barnabás utcába jártak *élvezni* a színház varázsát. „1963. nov. 17. Egyetemi Színpad. ... Ebben a műsorban mutattam be Budapesten először Póra Andrásné gyimesközéploki asszony siratóját, melyet 1960-ban gyűjtött Sárosi Bálint" — közli Jancsó Adrienne szárazon, és hozzáteszi: „Azóta már több mint ezer alkalommal hangzott el."

Az előadóművészet — ahogy minden művészet — éppúgy *szakma* is, mint a lakatosság. Jancsó Adrienne is a szakmáról ír: mekkora előny a nagy repertoár; milyen hátrány a néha kihagyással fenyegető memória; micsoda megerőltetés a hosszú „bumlizás" a vonaton, és miként kell figyelembe venni a söntés közelségét a kultúrházakban. „Már nyolc-tíz éve csak a magyar költészettel *foglalkozom*"; „ráolvasásokat... moldvai balladákat *szerez-tem*" — ilyen szavakkal él a vers munkása. Prózaiban nem is fejezhetné ki magát.

De azért, azt hiszem, ez a kívülbelül szép és egyenes asszony pontosan érzi, milyen csodálatos pillanatok őrződnek meg borzongó vagy könnyüket nyelő hallgatóiban...

Székely András

UNIVERZUM

EGY MEG NEM SZÜLETETT CIVILIZÁCIÓ KÜSZÖBÉN — így hangzik J. Ny. Csernih bolgár tudós cikkének címe; a cikk egyébként a lap előző számában közölt írás (AZ ŐSI EURÓPA REZE ÉS ARANYA) folytatásának tekinthető. Egy kevéssé ismert, ám annál szenzációsabb leletről, a várnai ásatások réztárgyairól és aranymaszkjairól van szó. Ezek a baltafélék és arany ékszerek (az utóbbiakat megmagyarázhatatlan módon „jelképes", tehát csontváz nélküli sírokban találták) nem különösebben látványosak, de a vizsgálatok szerint 6000 évesek! Sőt, sikerült feltárni azt a hasonló korú dél-bulgáriai bányát is, ahonnan a fém származik. Mindez alapjaiban ingatja meg — látszólag — az ókortudomány nézeteit arról, hogy a fémművesség, mint általában a magasabb szintű kultúra, az ókori Keleten — Egyiptomban, a Tigris és az Eufrátesz között, meg Kisázsiában — alakult ki, és innen terjedt át Európára. Az ausztráliai marxista régész V. Gordon Childe magyarul is ismert

Benedek Péter,
naiv művészet

1021 1979.II.10. 4,25 N.

Jó reggelt!

- Szokásunk szerint ezen a szombaton is megkértük vidéken dolgozó kollégáinkat mondják el, miminden lesz a helyi rádió hétvégi müsorában.

- Itt a Magyar Rádió Szolnoki Studiója a 222 méteres középhullámon. A mikrofonnál Gulyás Ferenc. Ma este a 17 órai müsorkezdés és a hirek után a Rádió-vikend jelentkezik, amelynek szerkesztője Kutas János teljesiti hallgatóink zenés kivánságait. Közben riportokat, beszámolókat hallhatnak a hét eseményeiről. Hétről-hétre igy szombatonként tárlatlátogatásra hivjuk a rádióhallgatókat. Ma a Magyar Naiv-müvészek Muzeumába látogatunk Kecskemétre. A mikrofonos kiállitási kalauz készitője Pálréti Gá Ágoston.

- A "gólyás ház", Kecskeméten csak igy emlegetik a Magyar Naiv Müvészek Muzeumát, ezt az épitészetileg is igen szemrevaló paraszt-polgári portát, ahova valóban rendszeresen visszajár a gólya. De amióta a naiv naiv müvészek otthona ez a ház, azóta a látogatói is rendszeresen visszatérnek ide ujra és ujra elgyönyörködni Benedek Péter, Dudás Ivó, Süli András és a többiek alkotásaiban.

- Kiállitási kalauzunk ma este hallható tehát a 17 órakor kezdődő Rádió-vikend müsorában.

- A Tisza II. üdülőkörzetei. Ez a cime vasárnap esti zenés összeállitásunknak. A friss kiadásu autótérképeken már látható a hatalmas tározó Kisköre mellett, amely a valóságban még alig-alig észrevehető. Amikorra kész lesz, vagyis feltöltik vizzel a Balaton egyötödét teszi majd ki. Holnap este 17 órától közvetiejük tehát a Tisza II. üdülőkörzeteiről szóló összeállitást.

Benedek Péter

Meghalt Benedek Péter

Benedek Péter festőművész életének 96. évében, december 25-én meghalt. Temetéséről később intézkednek — közli a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége.

★

Benedek Péter eredeti foglalkozása földműves volt, autodidakta módon tanulta a festészetet. Az I. világháború idején fedezték fel művészi tehetségét. A falusi életet bemutató, többnyire kisméretű képein és rajzain a gyermekrajzok báját öntudatlan, ízes artisztikummal párosította. Műveiből 1964-ben Cegléden rendeztek gyűjteményes kiállítást. Több munkáját őrzi a Nemzeti Galéria.

Magyar Nemzet
1984. XII. 28.

Elhunyt Benedek Péter festőművész

A Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége fájdalommal tudatja, hogy *Benedek Péter* festőművész életének 96. évében december 25-én elhunyt. Temetéséről később intézkednek.

*

Benedek Péter eredetileg földműves volt, autodidakta módon tanulta a festészetet. Az első világháború idején gyárban dolgozott, itt fedezték fel művészi tehetségét. A falusi életből merített, többnyire kis méretű képein és rajzain a gyermekrajzok báját ízes artisztikummal párosította. Műveiből 1964-ben Cegléden rendeztek gyűjteményes kiállítást. Több munkáját a budapesti Nemzeti Galériában őrzik.

Népszabadság, 1984. XII. 28

Benedek Péter

Élelmes és áldozatos gyűjtők

Rovatukban március 13-án megjelent egy népművelő, *Reznák* Erzsébet, a ceglédi Kossuth Múzeum munkatársának levele. Erre kívánok reflektálni.

Megírja, hogy *Patkós* Irma színművész 400 000 forintot ajánlott fel a Ceglédi Képtár kialakítására. Nagyon szépen ír a közvélemény támogatásáról, a múzeumok feladatairól, a ceglédiek önzetlen résztvállalásáról. Jelzi, hogy a múzeum a Cegléden élt naiv művész Benedek Péter életművét kívánja bemutatni. Amikor itt tartottam a levél olvasásában, elhatároztam, hogy a létesítendő kiállítóteremnek ajándékozok egy, a tulajdonomban levő, a Benedek Péterről írt könyvben reprodukált rajzot.

Ekkor jött egy félmondat — derült égből a villámcsapás. Az inkriminált félmondatban az a tragikus, hogy ez nem elírás, nem rossz fogalmazás, hanem egy 30—40 éves szemléletnek ma is élő tükörképe, és a legszomorúbb, hogy közgyűjtemény munkatársa írta le, amikor neki kellene a legjobban tudni, hogy valamenynyi közgyűjtemény a létét a múlt, gyarapodásának túlnyomó részét a ma gyűjtőinek köszönheti.

Patkós Irmát — és Cegléd város közönségét őszintén sajnálom, mert az *igazi gyűjtőket* elriasztják attól, hogy a múzeumnak ajándékot adjanak, de még attól is, hogy az egyes kiállításokat a tulajdonukban levő alkotások kölcsönzésével gazdagítsák.

Paunz Imre
Budapest

★

Magyar Nemzet
1985. IV. 17.

1984. VI. 29.

Benedek Péter

Magyar Nemzet

Egy őstehetség születésnapjára

Kilencvenöt éve született Benedek Péter, lassan centenáriummá kerekedik ez az évforduló, mégis, újra és újra zavarban vagyunk, ha e nagyszerű festő tevékenységének mérlegét szabatosan meg kell vonni. Őstehetség, mondták rá felfedezői, s ma sincs jobb szavunk arra az ellenállhatatlanul erős kifejezési vágyra, amely egy képzetlen emberből — isten tudja, mi okból — egyszerre kitör, s aki aztán nem törődve a művészi csillagzatok állásával, helyet követel magának e planétán.

Vajon csakugyan vannak őstehetségek? Vajon híres festővé válik-e Benedek Péter, ha nincs, aki felfedezze, ha ifjúkorában nem fordul a figyelem a romlatlan látás felé? Mindez a tízes évek végén történt, amikor a szakavatott műtörténészek, műkereskedők és műbarátok egy része elborzadt az izmusok által felvetett új és új formátlanságok láttán, más részük pedig, megértve a kubizmus vagy a szürrealizmus őskereső törekvését, még mélyebbre akart nyúlni, még mélyebben markoló gyökereket keresett. A példa ott volt, a francia város, Rousseau a maga drabális egyszerűségével, a nagy modernekkel kongeniális kifejezőerejével.

Bálint Jenő, az új és új művészi vállalkozásba fogó műbarát volt az, aki az első világháború alatt a gyári munkára rendelt vékonydongájú, rajzolgató uszódi parasztfiúban felfedezi a tehetséget, s sarkallja, dolgozzon, rajzoljon, fessen, papírt, eszközöket nyom a kezébe. „Rajzóni... rajzóni, azt szeretek... a rajzolást igön kedvellem..." — mondja a földmíves, akit otthon egyszerűen lustának, renitensnek tartottak. A biztatástól szárnyakat kap: tanulni akar, aztán inkább mégis a maga feje után megy, ahogy megfesti a falusi élet jeleneteit, karakteres alakjait, egyszerűen, „stílus nélkül,", csupán a látott dolgokra, a részletek megfigyelésére alapozva.

A siker a húszas évek elején kapja fel, a szakemberek — Lyka Károly, Ybl Ervin — és a képzőművészetre is figyelemmel lévő írástudók — mint Szabó Lőrinc, Móricz Zsigmond, Tersánszky Józsi Jenő — egyaránt zseninek nevezik, az egészséges látás spontán őszinteségét ünnepelve műveiben. Megható Móricznak az a karcolata, amelyben leírja, hogyan állított be hozzá egyszer Benedek Péter, írásainak tisztelőjeként mutatkozva be félszegen, aztán leültetve egy székre a házigazdát, Móriczot, hogy megörökítse, mert úgy találta, „nagyon jó állású feje van" az úrnak.

Objektíven megnézve ma Benedek Péter műveit, világos, hogy azoknak sem az előднek mondott Rousseauhoz, sem az ő nyomán sorra felfedezett magyar naiv alkotókhoz nincsen sok köze. Annál élesebben vethető fel a kérdés, vajon hány Benedek Péter volt azelőtt és azóta mindenfelé, a művészet sáncaitól távol, akiknek nem akadt felfedezőjük? Hogyan is működik ez a stílusokra és divatokra alapozó képzőművészet, ha a tehetségek kiválasztódása ennyire a véletlenen múlik, mint Benedek Péter esetében is? „A tehetség megvan bennem, de el kell veszni neki, ha senki se segít rajtam..."

Lassan centenáriummá kerekedik az évforduló, egy méltó, átfogó kiállítás talán segítene e kérdések tisztázásában. Nem csak Benedek Péter érdekében! Aki — reméljük — jó egészségben éli meg ezt a napot Cegléden.

Bán András

Magyar Nemzet

OLC

helyzetét, szól a munkaerő-struktúráról, a minőség, kiválóság, kiválasztás kérdéseiről. Külön tanulmányt szentel a műszaki fejlesztési politikáról alkotott nézetei közzétételére, s több cikkben szól az információ és a társadalom összefüggéseinek elemzéséről.

Hazánk „helyzetéről", kilátásairól vázol fel néhány gondolatot ez a könyv. Logikus gondolatok ezek, s a következtetések ugyancsak megszívlelendők. Ma, talán még időben vagyunk. (Bár az a néhány év, amely a cikkek írása óta eltelt, ugyancsak nyomot hagyott a világon, s hazánk műszaki fejlődésében azóta csak növekedtek a ledolgozandó hátrányok.) Ellenvethetné bárki: a felzárkózás pénzkérdés. De nem csak az. Emlékezzünk a japán példára, a távolkeleti ország iparirányítása már akkor a robottechnológiáról gondolkodott, amikor ott a munkabér-színvonal még a miénk alatt volt... Módosulás

A

városi és

Bár az anyagi viszonyok nem dédelgetik a kezdeményezőket, örömmel tapasztalni, hogy a megyékben és városokban nem hagyott alább a könyvkiadási kedv. Java részük minősége országos színvonalat üt meg, egyeseknek határon túli jelentőségük van. Némelyikük közreadását rövid hírben már jelentette a *Magyar Nemzet*, de visszatérünk vázlatos méltatásukra, mert változatlan a gond: nehéz megszerezni őket. Egyrészt, mert kicsi a hírverés körülöttük, másrészt jórészt megoldatlan az intézményes és általános terjesztésük. Néhány helyen némely könyvet már megvásárolhat az arra járó az érintett város könyvesboltjában, de országosan leginkább úgy kaphatók, ha feltűnnek egy-egy más város antikváriumában is. Vannak kiadványok, amelyeknek sem áruk, sem terjesztésük sincs. Ez a forgalmazási közömösség már csak azért is elgondolkodtató, mert végül is a szóban forgó fontos könyvek kiadása jelentős költségvetési teher a helyi gazdák számára. Miért nem kellene tehát valamit visszamenteni? Ez legalább annyira kulturális, mint gazdasági érdek.

A Somogyi-könyvtár száz éve

Nem oly régen jelent meg négy és fél száz oldalon, kétezer példányban a híres könyvtárt kiválóan bemutató jubileumi kötet *A Somogyi-könyvtár száz éve* címmel, *Péter* László szerkesztésében. Tudományos elemzések tekintik át a könyvtár történetét. Messze túllépve egy intézmény életének kereteit, rátekinthetünk a száz esztendő szegedi és Szeged környékét, sőt, sok esetben az országos kultúrpolitikai, művelődési helyzetre. Képek illusztrálnak és az Okmánytár fejezetben fontos történelmi, irodalmi dokumentumok bizonyítanak, közöttük több tucat Móra-levél közügyekben. Bibliográfia, kiadványkatalógus, statisztikai adatsor, mutató teszi teljessé a nemcsak jó, hanem szépen is sikerült könyvet. Fontos odafigyelni a könyvtár alapításának, fejlődésének nagy tanulságára; a helyi közösségek vállalkozásai nélkülözhetetlenek az ország gazdagításában. Fontosak az erős egyéniségek, kollektívák, akik nem tűrik, hogy a nehezebb időkben a rossz körülmények uralma elhatalmasodjon.

Benedek Péter

Magyar Nemzet
1985. III. 13.

Képtár Cegléden

Egy hónappal ezelőtt tudtuk meg az újságokból és a rádióból, hogy *Patkós* Irma, az ismert színművésznő 400 000 forintot adományozott Cegléd város Tanácsának, azzal a megkötéssel, hogy a pénzt a Ceglédi Képtár kialakítására fordítsák.

Hasonló fölajánlásokról máshonnan is van tudomásunk, hiszen társadalmi összefogással épült föl — hogy a legfrissebb példát említsük — Szombathelyen is a képtár. Az ilyesfajta törekvések azt igazolják, hogy közvéleményünk szívesen pártolja a művészetet, a városok vagy kisebb-nagyobb közösségek igénylik a művészeti műhelyek megteremtését, akkor, ha azok a maguk sajátos eszközeivel a közösség vágyát, véleményét fogalmazzák meg. S a művészet haladására is hasznos a pártoló közönséggel való ilyesfajta kapcsolat.

Más kérdés a múzeumokban rendezett kiállítások ügye. Ezekről ugyanis az utóbbi időkben gyakran téves vagy rosszul értelmezett ismeretek terjedtek el. A történeti múzeumok alapvető feladata a történeti, régészeti és néprajzi tárgyak, dokumentumok *gyűjtése, őrzése, megvédése,* közkinccsé tétele, bemutatása. A múzeumok gyűjteményei ugyanis nemzeti múltunk, kultúránk fontos részei. S ha azt akarjuk, hogy az utánunk következő nemzedékek is láthassák ezeket és folytathassák gyarapításukat, akkor erről az alapvető feladatról lemondani vagy azt valami más kedvéért háttérbe szorítani nem szabad.

Cegléden — bár több intézmény is rendez rendszeresen kiállításokat — a Kossuth Múzeumon kívül nincs állandó, kiállítás céljaira szánt épület. A múzeum pedig hagyományaiból, alapvető feladatából és időszaki kiállítótermének szükös voltából adódóan elsősorban a helytörténeti kiállításoknak ad helyet. Most már van alkalmas épület, bár a súlyos tanteremhiány miatt e tanévben még napközi működik benne. Van már kőműves kisiparos, aki önként vállalkozva, társadalmi munkában vállalta a ház homlokzatának helyreállítását. Jelentkezett egy üzemmérnök is, aki vállalta az épületgépészeti tervek elkészítését, szintén társadalmi munkában. S nem utolsósorban van a föl-újításra fordítható pénz is, melynek kipótolását magára vállalta a Városi Tanács.

S van jeles képzőművészeti gyűjtemény a városban: Benedek Péter parasztfestő képei, melyeket a Kossuth Múzeumban őriznek. A kialakítandó képtár (hivatalosan megfogalmazott jellege: „múzeum-kiállítóhely", kezelője a Kossuth Múzeum) mindenekelőtt ennek a kiállításnak ad majd otthont. A tavaly decemberben elhunyt művész megérdemli, hogy hosszú idő után végre állandó helyet kapjon Cegléden (1948 óta élt itt), hiszen alkotásai kiemelkedőek a magyar naiv művészetben. Itt az alkalom, hogy eddig föltárt életműve — melynek nagy része sajnos élelmes gyűjtők vagyonát gyarapítja — méltóképpen kerüljön a látogatók elé.

A Kossuth Múzeum tervei szerint a képtárban még egy fontos és érdekes gyűjtemény lesz: a ceglédi színjátszás dokumentumai. A ceglédi színjátszás hagyományai a múlt század végére nyúlnak vissza. A kiállítás ennek a valamikor nagyon népszerű mozgalomnak, a közkedvelt amatőr színjátszóknak és a Ceglédről elszármazott kiváló színészeknek, rendezőknek a történetét, életét mutatja majd be. E kiállításon természetesen látható lesz Patkós Irma színi pályájának számtalan dokumentuma. Az utóbbi hetekben ugyanis a művésznő a múzeumnak ajándékozta ezeket: eddig több mint 200 fotót, színpadi ruhákat és kellékeket, plakátokat. S bár pályafutása nem kötődik szorosan Ceglédhez — igazi nagy színpadi sikereit Szegeden és más városokban érte el, az utóbbi időkben pedig filmjeiben —, városunkhoz kötik őt a családi hagyományai, otthona, egész élete s az az önzetlen segítség, mellyel a Ceglédi Képtár megteremtésén fáradozik.

A Ceglédi Képtár végleges kialakítása szeptemberben kezdődik majd el.

Reznák Erzsébet
népművelő
Cegléd, Kossuth Múzeum

ahol a szakmát tanítják, ahonnan a mérnökök, technikusok elindulnak a termelésbe — egyáltalán nem is tanítják a minőségszabályozást. Ennek lehet a következménye, hogy nálunk jóformán ismeretlenek a csak a minőséggel összefüggő beruházások, s az eredményméréseknél sem követelik meg a költség és minőség összefüggéseinek a vizsgálatát. A felületes szemlélőnek ugyanis az utóbbi kedvezőtlenül hat az előbbire. Pedig nem így van, mert a minőség javítása lehet hogy pillanatnyilag háttérbe szorítja a *nyereségnövelést*, de *az a szemlélet, amely min-*

ra hamisan mér és az eltérések helyenként 5 és 20 százalék (!) között mozognak.

Mindehhez mi köze a fogyasztók tanácsainak? Egy dologban feltétlenül köze van: elfogadhatatlan az a gyakorlat, amely a fogyasztót „lekezeli", valahová egész távolra, a gazdaság perifériájára helyezi. Amíg ezen nem változtatunk, addig aligha jutunk előbbre, a sokat emlegetett megújulás útján. Ehhez olyan szellemi és erkölcsi, *érdekeltségi* légkört kell teremteni, amelyben a minőség odakerül az első helyre.

Fellegi Tamás

re is forintért árusítunk menetjegyet.
rkedvezményt adunk
biztosítással.
SZEPTEMBER 27-IG
S SALZBURG—MÜNCHEN
ik.

váltás
ér, autóbuszállomás.

VOLÁN
BUDAPEST

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-723

TOLNAMEGYEI NÉPUJSÁG
Benedek Péter
1978 JAN 29
naiv művész

1021

Benedek Péter képei Cegléden

Tegyünk látogatást a ceglédi Kossuth Múzeumba, ahol Benedek Péter keze vonásának varázslatos erejében gyönyörködhetünk, miközben Dévényi Iván tanár-művészettörténész emberséget sugárzó lényének melegítő árama süt felénk.

Remény van arra, hogy a város a közeljövőben emlékszobával tiszteli meg a közel 90 éves mestert, akiről 1923 és 1928 között Révész Béla, Kassák Lajos, Tamási Áron, Tersánszky Józsi Jenő, Móricz Zsigmond, napjainkban F. Mihály Ida, Kristóf Attila, Bajor-Nagy Ernő, Ruffig Péter, Rózsa Gyula, Szilágyi Miklós, Perneczky Géza, Ikvai Nándor, Buda Ferenc, Furkó Zoltán, Heltai Nándor, Tóbiás Áron és a szavakban való megjelenítés többi szakértője annyi értékes gondolatot, látáskultúránkat gazdagító megállapítást írt le.

Annak idején a Nyugat, az Est, az Ujság, a Világ, a Magyarország, az Uj Idők, a Pesti Hírlap, a Budapesti Hírlap, a Pásztortűz, a Friss Ujság felfedezését mint világszenzációt röpítette világgá. Fekete Dezső: Bács-Kiskun megye képzőművészete a sajtó tükrében címmel az elmúlt évben készítette el 55 tételből álló sajtócikkleírását, a kiskunhalasi könyvtár részére.

Máté Bertalan ceglédi muzeológus 64 tétel cikkbibliográfiáját őrzi a ceglédi múzeum adattárában. Tóth István, Apáti Tóth Sándor, Ikvai Nándor és Nagy Dezső felvételeiből 230 tétel áll a kutatók rendelkezésére. Már a képek címei is nagyon sokat árulnak el Benedek Péter látásmódjáról, érzelemvilágáról: Regruták, Halászat tapogatóval, Kenyérsütés, Szántóvetők, Alkonyat, Kalapos Vili hentesboltja, Vándorcigányok, Alvó nő, Családi kör, Részegek, Tehénfejés, A pitvarban, Horgoló lány, Baromfiudvar, Májusfa, Mosónő, Viszik a menyasszonyt, Lisztszitáló, Uszodi utca, Önarckép (több változatban), Aratók a viharban, Anyám, Mosás a Dunán, Laskay András és neje, Szoptató anya, Apám, a Jégeső elől hazainduló aratók, stb.

Dévényi Ivánnak, amellett, hogy sok szép írással gazdagította az idős festőről szóló recenziók sorát, gondja volt arra is, hogy Cegléd múzeumának juttassa azokat az alkotásokat, melyeknek bájáról annyi szépet és hasznosat mondott el. Miről van szó?

Arról, hogy látászavarokkal küzdve, reszkető kezeit tehetetlenül tördelve él Cegléden az az idős parasztfestő, akit annak idején az „őstehetség — láz", napjainkban a féltő (néha lekezelő) atyáskodás a „naívak" kategóriájába sorolt be.

És most lássuk a Dévényi-gyűjtemény legszebb, legérdekesebb darabjait —, melyeket remélhetőleg rövidesen — a Benedek-emlékszobában a nagyközönség is megtekinthet.

1921-ben készült Menetelő katonák című akvarelljén kerítéses ház előtt jobbról balra haladó, katonai menetoszlopot vezető tiszt és menetelő katonák láthatók. Mögöttük a kerítés és fa, finom akvarell színekkel élénkített rajza. A katonák kékben, mellettük egy asszony népviseletben. A menetoszlop további része ceruzával gondosan felvázolt, de nem színezett. E munkája enged bepillantást a művész műhelytitkaiba.

1923-ban festett olajkép hasonló elképzeléseket takar; élénk színei „megvidámítják" a szemet: Gyócsi Julis enni ad az éhes huszároknak. „Szokatlanul nagy előtér. A jelenet a középtérbe koncentrált. Kék ruhájú, népviseletes asszony félig takarva, mögötte, piros szoknyás kislány és barna kalapos férfi áll, a bal oldalon szemben velük kék dolmányos, piros csákós két huszár fogadja a kínálást és eszik. A huszárok mögött két felszerszámozott ló. A háttérben kerítés, sűrű zöld fa és bokor, melynek sötét tónusa az egész képet sötétre hangolja..." — írja Szilágyi Miklós, a múzeum akkori igazgatója a lajstromba. A többi ízes, a néprajzi elemeket hűen tükröző leírás is az ő szakértelmét dicséri.

Uszódi mosóasszonyok című képe festésének időpontja feltehetően 1923.

Nagy homokszínű előtér, a kép középtáján húzódik a ferde partvonal, mely előtt négy népviseletes asszony mosószéken ruhát sulykol. A vízen baloldalt nagy ladikok, a háttérben egy hajó oldalának sötét foltja. Ez a háttér és a víz sötétsége éles ellentétben van a világos előtérrel.

A „békebeli kiegyensúlyozottság" árad Simó Lajos uszódi bíró képéről. Az idős férfi profilban ábrázolt mellképe tökéletes jellemábrázoló készségről vall. A vörhenyes arc balra néz, a kalap alól ősz haj látszik ki. Az ősz harcsabajusz is a népi élet „kelléke". Bal kezében hosszú tajtékpipát tart, mely szájából lóg ki. Karjával — mely a pipát tartja — mintha a kép szélére könyökölne. A háttért kékesszürke.

Az 1949-ben festett Enyelgés című olajfestmény is jellegzetes idilli hangulatot sugároz. Félig ábrázolt, fehér falú, faoszlopos tornácú ház előtt szénaboglya, melyhez egy lilaszoknyás lányt hozzádönt egy kékmentés, piros nadrágos, kardos huszár. A boglyától balra az udvaron kacsák, lombos fa és a háttérben kerítés. Jobbra fekete kutya csahol.

A Szekér a viharban című kép durva szövésű vásznon látható „pasztellesen" festve. Jobbról bolra haladó, kétlovas szekér, az ülésen ingbe-gatyába öltözött, kalapos férfi, aki vágtára ösztönzi a lovakat. Az út innenső oldalán virágos rét kis darabja, túlsó oldalán négy fa, zöld rét. Minden kép a művész saját kezű címfelírással van ellátva a hátoldalon. E kép „magyarázó" megjegyzése is sajátos benedekpéteri bájt tükröz: „Simó a viharban iramodik haza". A művész 1950-ben festette. Apám a káposztát tapossa című kép akvarell. 1959-ben készült. A szoba sarkában világosbarna

Apám a káposztát tapossa

szekrény látható. Sötétebb barna, fűrészelt végű ágy előtt egy dongás dézsa, melyben roggyant lábbal egy férfi áll, fél kézzel az ágy végét fogva. A fehér ingben és feltűrt gatyában, oldalnézetben ábrázolt férfi minden figyelmét erre az érdekes paraszti munkára fordítja.

Az utolsó akvarellkép 1962-ben készült. Címe: Lakodalmas menet. A képen a népi folklór szertartásos bája található. Vízszintes úton, jobbról balra halad a lakodalmas menet. Legelöl zöld, illetve barna ingben egy-egy legény, mögöttük két feketeruhás idősebb férfi, majd öt ifjú pár. Minden figura oldalnézetben ábrázolva. A menet mögött magas deszkakerítés, világoskék bárányfelhős ég, zöld ház és egy ház tetejének a sarka látszik.

Az idő sürget, hogy a Benedek-életmű csinnadrattás és fájó szociográfiai pontjait tudományos alapossággal feltárjuk, az újrafelfedezések és kínos elfeledések társadalmi miértjeit kimutassuk. Nem lehet feladatunk, hogy felfedezője és mecénása Bálint Jenő anyagi érdekeltségét kiteregessük, vagy könyvét társadalomtörténeti, esztétikai kritikával ellenjegyezzük, de azt szerényen megkockáztathatjuk, hogy az „őstehetséghez", a „naívhoz" való atyáskodó lehajolás éppúgy groteszk gesztus mint természetes tónusú művészetének, személyiségének éltető környezetéből való erőszakolt kiemelése.

Apáti-Tóth Sándor felvételei

MACZELKA TIBOR

Enyelgés

Tű a fülcimpában

Nem valami kellemes dolog rágondolni, hogy valakinek a fülcimpáját egy ezüsttűvel átszúrják és azt időnként még meg is forgatják. Mégis sokan alávetik magukat ilyen kezelésnek a kanadai Vancouver egyik klinikáján, abban reménykedve, hogy leszokhatnak a dohányzásról. Egy ott dolgozó japán orvos ugyanis már hosszabb ideje meglepően jó eredménnyel alkalmazza a tűszúrásos kezelést — az akupunktúrát — a nikotin élvezete ellen. A hozzá forduló dohányosok 70 százalékát sikerült megszabadítani egészségtelen szenvedélyétől, így ez a módszer minden eddig ismert leszoktató kúránál hatásosabbnak tűnik. Az akupunktúrás kezelés leszoktató hatását azzal magyarázzák, hogy a test helyesen kiválasztott pontjainak (idegtörzseinek) ingerlése megszünteti — vagy legalábbis mérsékeli — a kialakult szokástünetek jelentőségét, márpedig épnen ezeknek az erőssége játszik szerepet a leszoktató kura első heteiben. Ezen az alapon alkoholistákat, kábítószerek rabjait, falánkságtól elhízott embereket is sikerült jó eredménnyel kezelnie a japán orvosnak.

Érdeklődésre tarthat számot az a hír is, hogy egy taskenti kutató olyan anyagot fedezett fel, ami segít azokon, akik szabadulni szeretnének káros szenvedélyüktől, a dohányzástól. A szerves anyag — a neve anabazin — a szamárkenyér nevű középázsiai gyomnövényből vonható ki. Egyébként nem ismeretlen ez az anyag a tudósok előtt, már régóta tudják róla, hogy serkenti a légzést és gyorsítja a gyapot növekedését. Az azonban csak most derült ki, hogy azok a krónikus dohányosok, akik alávetik magukat a néhány napos anabazinkúrának, többségükben lemondanak a további dohányzásról. Az anabazin pontosan olyan érzést vált ki a szájüregben, amilyent a dohányzás közben érzünk, s azt a benyomást kelti, hogy a szervezet telítve van nikotinnal.

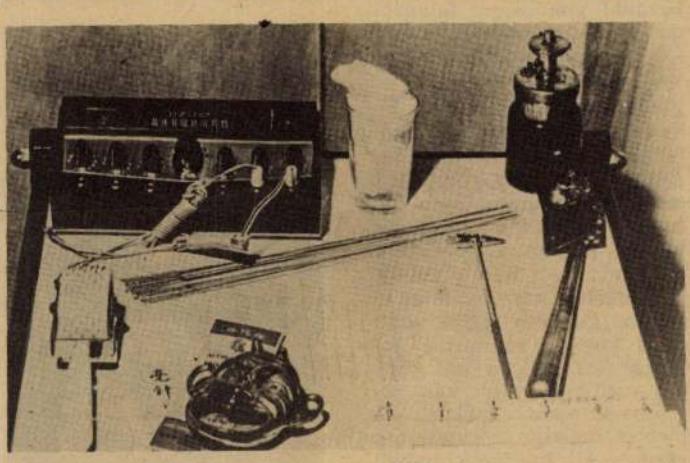

Eszközök, akupunktúrás kezelés elvégzésére

Aforizmák az iskolában

A világ aforizmakészleteinek leltározásával kapcsolatban bemutatunk olvasóinknak néhány szemelvényt a francia iskolások feleleteiből és dolgozataiból, amelyeket Jean Jean-Charles „Vidám naplopók" című könyvében gyűjtött csokorba.

*

Pasteur nagy tudós volt. Feltalálta a himlőt, a veszettséget és sok más betegséget.

*

A prím szám — olyan szám, amely príma szemmel könnyen észrevehető.

*

A kör — szögek nélküli görbe vonal, amely azért zárt, hogy ne lehessen látni, hol kezdődik.

*

Arkhimédész törvénye: minden vízbe mártott test elveszettnek tekinthető —, hacsak nem merül fel a felszínre.

*

Az özvegyember: az özvegyasszony férje.

A törvény o

San Francisco a bűnbarlangok és egyéb kétes helyek számát tekintve bármelyik amerikai várossal versenyezhet. Nemrégiben itt alapították meg a szabad foglalkozású hölgyek első szakszervezetét. A szervezet képviselői az ősi foglalkozás törvényesítéséért szállnak síkra. Meg kell mondani, hogy nem minden ered-

Tevevá

Szovjet-Türkmenisztán siva vadteve, a téli hónapokban

Súlyemelő nők

Japánban jelenleg 40 nő (köztük számos fiatal lány) foglalkozik súlyemeléssel. A tréner szerint a súlyemelés erősíti, karcsúsítja és szépíti a nőket. A vállalkozó kedvű edző jövőre női súlyemelő-bajnokságot kíván rendezni.

Csak amit látott

Bíró: Tanú, itt csak azt mondhatja el, amit látott, de azt nem, amit mások elbeszéléséből tud. Mikor született?

Tanú: Nem mondhatom el, mert azt csak mások elbeszéléséből tudom.

rikatúrája

GIPSZ

lesz ez ilyen forró?

Esküvő négyévenként

Ősi szokás, amelyet az egyik brahman kaszt Bikaner körzetében (India északnyugati része) a mai napig is követ, hogy a fiatalok négyévenként csak egyetlen időpontban kötnek házasságot. A kaszt tagjai az ország legkülönbözőbb részein élnek, Calcuttában, Bombayban, az ország legdélibb pontján, de a jegyesek szüleikkel együtt Bikanerbe utaznak, hogy a papok által korábban kijelölt napon egybekeljenek. 1977-ben több mint 600 esküvőt tartottak egyidejűleg.

Filmszolgáltatás autóbuszon

Az egyik vezető amerikai autóbusztársaság a New York —Miami útvonalon próbaképpen filmeket vetít. A vásznat közvetlenül a sofőrülés mögé szerelik fel. A vetítés automatikusan történik. Az előadás maximális időtartama 2 óra 40 perc. Ha az utasok kedvezően fogadják a filmszolgáltatást, a társaság más, ugyanilyen forgalmi távolsági útvonalakat is megkísérel majd hasonló előadásokkal „optikailag megrövidíteni".

Bánatos csempészek

A kígyók védelme érdekében Sri Lanka kormánya megszüntette a kígyóexportot. A Sri Lanka-i közvélemény örömmel üdvözölte a határozatot. A csempészek azonban elbúsultak. Tudniillik korábban gyakran előfordult, hogy a szigetről kicsempészésre szánt drágaköveket etették meg békákkal, amelyeket később a kígyók nyeltek le. A kígyók gyomrába rejtett csempészárut még a legtapasztaltabb vámosok is csak nehezen fedezték fel.

A Magyar Nemzeti Galéria Programja, 1980. november hó.

FILMVETÍTÉSEK

minden szombaton 15 órai kezdettel (B. ép. fszt. előadóterem)

Benedek Péter, naiv művész

15 A "Múzsák kertje közelről" című kiállítás alkalmából válogatás a budapesti múzeumok film- és hangosdia tárából.

22 Magyar naív művészet

Portré filmek:

Benedek Péter, Mokry Mészáros Dezső, Gyovai Pál, Gajdos János, Balázs János, Győri Elek, Bakos Lajos, Süli András, Török Sándor.

ELŐADÁSOK

A Magyar Nemzeti Galéria előadótermében (B. ép. fszt.)

A TIT Képzőművészeti Szabadegyetem előadássorozata: csütörtöki napokon 17,30 órakor.

GÓTIKUS FESTÉSZET ÉS SZOBRÁSZAT
A KÖZÉPKORI MAGYARORSZÁGON sorozat

13 A faszobrok restaurálása
Előadó: Szentkirályi Miklós restaurátor

Az óriásra tágult térben a valószínűtlenül és szívszorítóan kicsi fehér csomag. (Az expresszionista Kubin festett egyszer egy ilyen levágott és magáramaradott fejet . . .)

Vártam, hogy valamelyik kritika ezt a jelenetet kiemeli. (Persze nem olvastam valamennyi kritikát.) Az egyik, amelyiket olvastam, csakugyan kiemelte. Kárhoztatólag.

A DRÁMA ÖNTŐFORMÁJA

A színházak sokat emlegetett sajátos arcéle — és ezzel a sajátos repertoár — csak ott rajzolódik ki, ahol a közönségének is kezd sajátos arcéle lenni. Amíg ez nincs, ahol ez nincs, nehezen alakulhat ki a korszerű dráma, mert ennek a sikerre vitelét semmi sem zavarja jobban, mint az a heterogén, ömlesztett közönség, amelyben a sok jó szemű és fogékony néző mellett számolni kell a kispolgári ízlésben megcsököttek öntudatos többségével.

Nem hiszem, hogy véletlen volna, hogy az első magyar dráma, amely a külföldre az „áttörést" végbevitte, egy olyan színházban született meg, amely leghatározottabban merte mind ez ideig vállalni a homogén repertoárt és ezzel a homogénebb közönséget. A Tháliára és Örkény István darabjára gondolok.

Én mérleget nem csinálhatok a szezonról, mert — szerintem — egy szezon kevéssé mértékadó a színház fejlődésére nézve, ráadásul nem is láttam, csak részben, az elmúlt év bemutatóit, s még elfogultság is játszhat velem (magam is szerző voltam a múlt szezonban —, de akinek dolga, hogy csakugyan mérleget csináljon, vegye figyelembe, hogy egyetlen külföldi érdeklődést felébresztő drámát *kreálni:* ez olyan minőségi ugrást jelent, amellyel semmiféle más, bármily tiszteletre méltó és elragadó siker föl nem érhet.

Még a legcélratörőbb gazdasági gondolkozás szerint is többet ér talán az angol krimikkel és francia bohózatokkal csinált teltházaknál és e teltházak után kifizetett súlyos devizánál a magyar dráma fejében külföldről hozzánk átutalt, esetleg vékonyabb deviza. Csakhogy a színdarab-behozatalban a könnyű siker babonás hajszolói mellett a fordítók, a társfordítók és a reménybeli fordítók önkéntes serege is érdekelve van . . . A korszerű és a világszinten is érvényes magyar dráma sorsában pedig jóformán senki.

De másról is szó van.

A színház a múlt században *nemzeti* színház volt. A XX. század harmadik harmadában: egyre inkább *nemzetközi*. És ebben az aktív nemzetközi színházi életben a csupán fogyasztóként résztvevő színházak világa: megannyi holt terület.

Viszont minden valamirevaló eredeti színházi eredmény az egész emberiség köztudatát érinti, fejleszti. Ezért olyan kincs ma mindenütt (mindenütt másutt) az eredeti dráma.

Jelenet Albee: Nem féltünk a farkastól című színművéből (Tolnai Klári és Gábor Miklós)

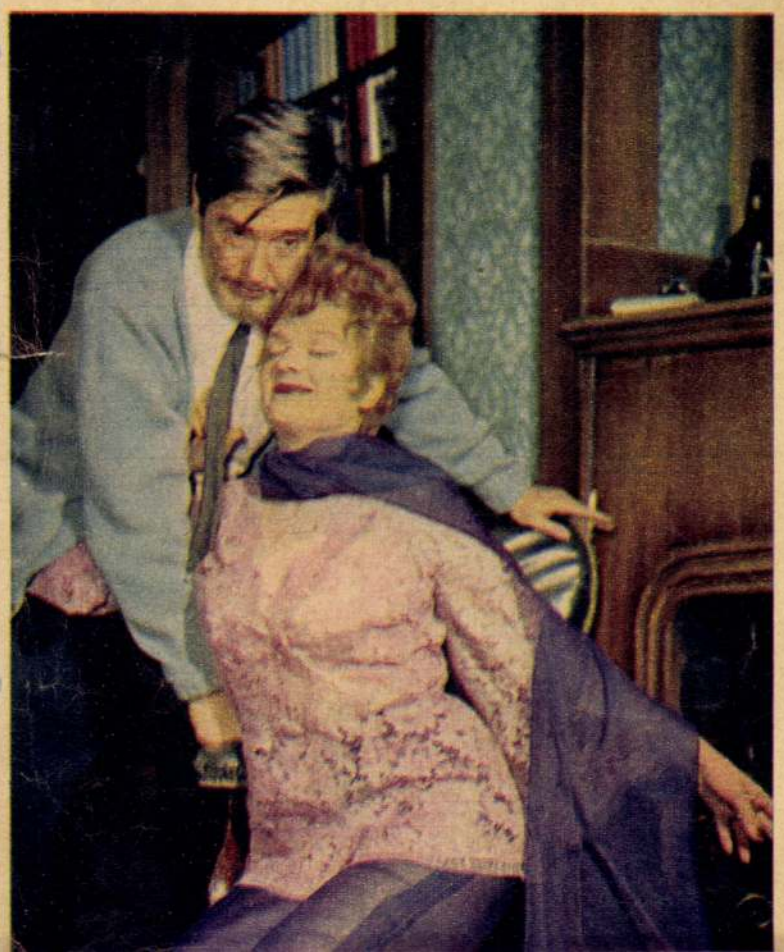

1021

ELFELEJTETT EMBER

Benedek Péter, a parasztfestő

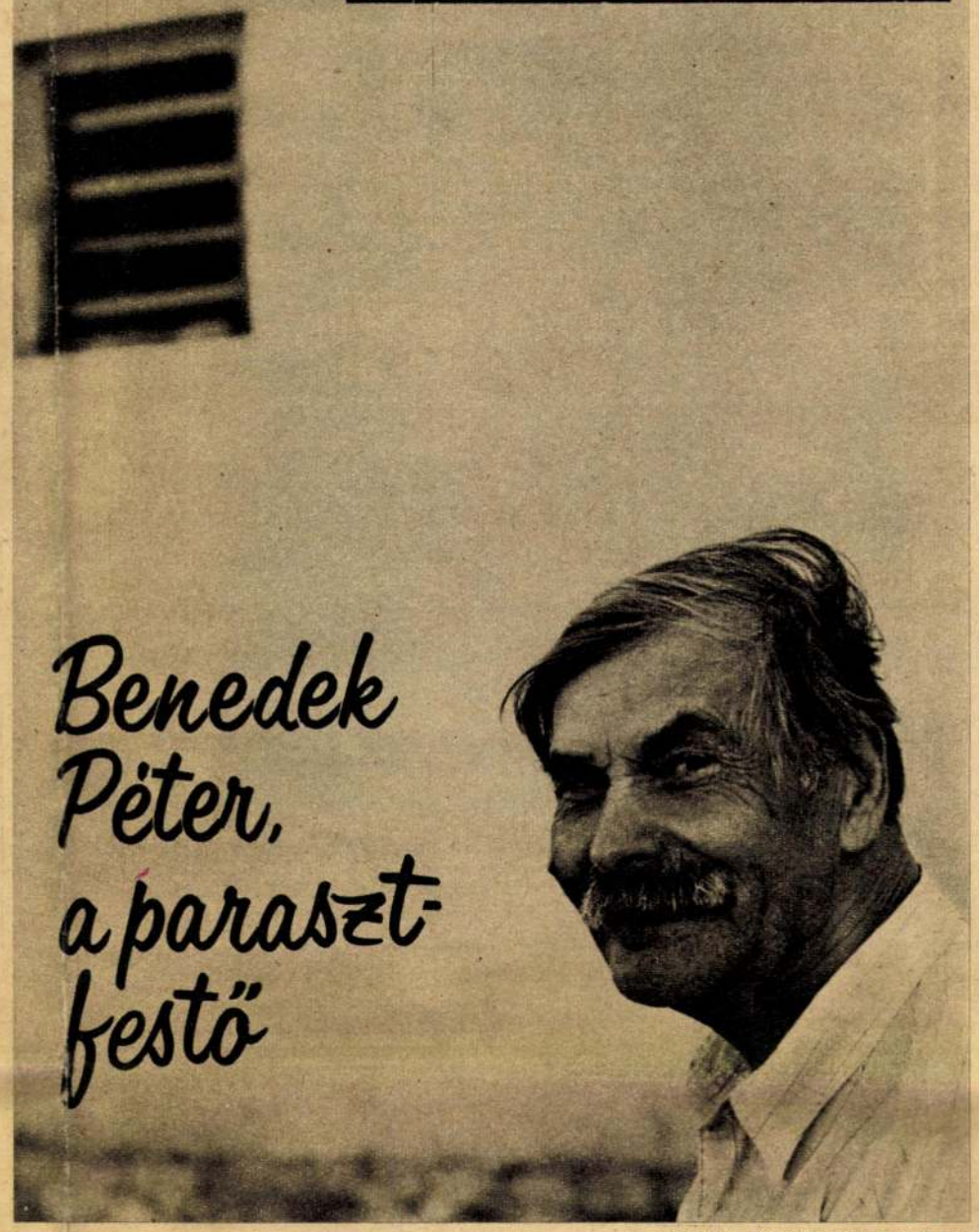

FOTÓ: FARKAS TAMÁS

Előjáték

Mint valamely színes, nyugati életrajz film... A Duna menti Uszodon arra figyel föl egy kőművesmester, hogy fia meghökkentő ügyességgel rajzolgat. „Nagyszerű tervrajzai lesznek" — dörzsöli a kezét elégedetten. A fiú fittyet hány az apai álmokra, festő szeretne lenni. Erre az atya — akár az Ószövetség kérlelhetetlen családfői — visszaparancsolja gyermekét a parasztsorba, tanulja meg, mi lesz abból, aki nem engedelmeskedik a szülői óhajnak.

Magányos, félénk, majdnem ügyefogyott parasztlegény. De rajzol, rajzol, rajzol. Álmai, vágyai, vallomásai — megannyi rajz. A falu csak mosolyog a fiún, aki — Arany szavával élve — „ügyetlen a testi dologra".

Fölfedezés

Fővárosi gyár napszámosa az első háború idején. Suta és szótlan. Még abból is baja lesz, hogy némelyik társát egy hatosért lerajzolja. Talán az önvédelm vágya sugallta neki: juttassa el dolgait egyik főnökének.

Végtelen szerencséjére a „főnök", Bálint Jenő, mellesleg művészeti író és kritikus. Fölkarolja a valószínűtlenül tehetséges autodidaktát. Hat évvel később ott áll mellette, amikor a Rákóczi úti Alkotás Művészházban megnyílik Benedek Péter kiállítása. Erről a negyvenöt év előtti művészeti eseményről így emlékezett meg a festő annak idején:

„... Megjelentek az előkelőbb urak közül Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter úr is, Mayer János úr, Lyka Károly és még mások. Nagyatádi Szabó István miniszter úr később jött el. Annyi nép volt, hogy csoda... egy nő még el is ájult a nagy zsúfoltságtól, szorosságtól, és úgy kellett kivinni. Én is hol ide szaladgáltam, hol amoda. Kiabáltak, merre van a művész úr, hadd lássuk..."

Ott volt a megnyitón Rippl is. Csók István egyetlen tanácsot

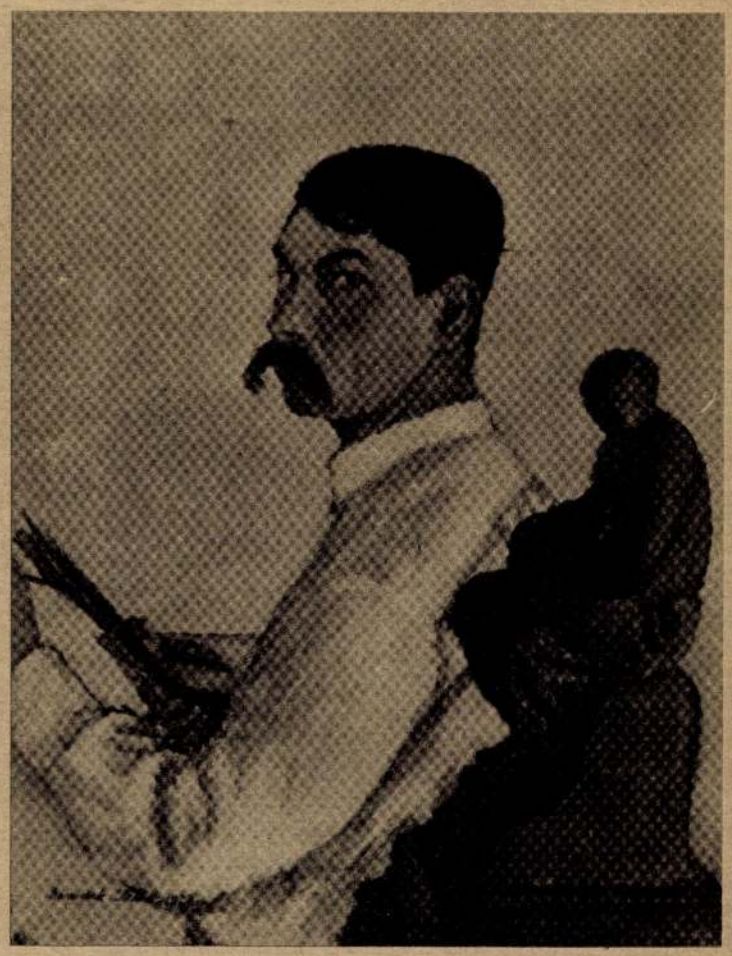

Önarckép, 1923

adott a rázúduló sikertől szinte kába, harmincnégy éves parasztembernek: „Ha valaki bele merne szólni abba, amit csinál, mindkét kezébe vegyen egy-egy revolvert és lője agyon a beavatkozót . . .” Vaszary János cikket írt róla. „. . . Mindent tud: meg van áldva alakítóképességgel, komponáló erővel — a tónusfinomságok kivételes megérzője . . . Ez a véletlen érintetlenül maradt napkeleti költészetpalánta . . . idehozta nekünk a legszebb májusi bokrétát . . . Az istenért, föl ne fedezzék!”

Háború és csönd

Akkor már régen fölfedezték. És Benedek Péter a pisztollyal kapcsolatos Csók István-i tanácsot sem vette túl komolyan. A siker pedig izgatott sietséggel ragadta karon. Házhoz segítették. Öt év múlva újabb kiállítás — most már a Nemzeti Szalonban. Az ország minden jelentős lapja ír róla. Lerajzolja Móricz Zsigmondot, József főherceget, képe kerül Miklós Andor házi galériájába, megfesti Barthos Andor képviselő díszmagyaros, szigorú portréját, kiállítás Bécsben, könyv jelenik meg az életéről — igaz, Bálint Jenő majdnem annyit ír benne önmagáról, mint amennyit fölfedezettjére szán — az elragadtatott bírálók egyike olyan világnagysághoz méri, mint „a zseniális vámőr” Rousseau volt. Így ment ez a második világháború kitöréséig. Akkor hirtelen más vált fontosabbá. Aztán a háború elsodorta Bálint Jenőt, el az első pártfogókat, s az újságok művészeti rovataiban hirtelen elfelejtették Benedek Péter nevét.

Ház a Gerje mentén

Cegléd, 1968 nyara. A város legszélén, az Örkénybe vivő út baloldalán, a Gerje patak közelében lelek rá Benedek Péter aprócska házára. Az előszobában két nyomtatott falvédő díszíti a falat: Cézanne Csendélet kosárral, továbbá Ligeti Antal Mártonhegyi út című művének reprodukciói. Azonkívül Pécsi Ildikó színművésznőnek valamelyik képeslapból kivágott képe.

A most hetvenkilenc éves festő előbb magára kap valamit — alighanem délutáni szunyókálásában zavarjuk. A zilált haj, az őszülő rozmár bajusz, a kedves tekintet, régi, híres önarcképére emlékezteti a látogatót.

— Így vagyok most — mentegetődzik. — Kórházban voltam, szemfenékbevérzéssel. Úgy volt a szemem, hogy megpusztul. Kezdtem a képet festeni, egyszercsak hullámzott a tehén farka. A fák meg remegtek.

A csupán egyoldalról bekerített kertben ülünk. Néhány tő kukorica zöld levelei remegnek közelünkben, odébb egy nyúlketrec van, s karnyújtásnyira a legelőn sihederek rúgják a labdát.

Párbeszéd

RIPORTER: Ma is fest még, Péter bácsi?

FESTŐ: Igen. (Egy furnirlemezre rajzszögezett képet vesz elő. Az alakot ceruzával előre rajzolta. Befejezetlen kép.)

RIPORTER: Szereti ezt a tájat?

FESTŐ: Igen. Szép távlata van. A környéket mind lefestettem már. Még a cigányházat is a Vasvári utca végén. Kölönösen meszsziről szeretem nézni. Akkor nagyobb foltokban látom.

RIPORTER: Mit tud képei sorsáról?

FESTŐ: Nem sokat. Az első komoly képem Miklós Andorhoz került. Egy parasztlakodalom. A Bálint úrnál levők? Őt alighanem megölték a nyilasok. Itt a legtöbb képemet két orvos vásárolta meg.

RIPORTER: S a környékbeli parasztok?

FESTŐ: Rendelni szoktak. Főként arcképet, természet vagy fénykép után. Meg parasztlakodalmakat. Némelyik rámbízza, hogy mit fessek meg.

RIPORTER: A képei közül hány van a birtokában?

FESTŐ: Egy sem. A szüntelen szegénység miatt minden munkámat el kellett adnom.

RIPORTER: Nem is gondol rájuk?

FESTŐ: Néha álmodom velük. Olyankor elmondom a feleségemnek, hogyan festeném meg őket ma jobban.

RIPORTER: Ha így szóba jött a pénz, mennyire van szüksége ahhoz, hogy megéljen?

FESTŐ: Nem tudok rá feleletet adni.

(A háttérből megszólal a feleség: „Ő nem ért az ilyesmihez!”)

RIPORTER: Ismeri ezeket a neveket: Braque, Klee . . . Csernus?

FESTŐ: Nem . . . (Egy meztélábas, öreg parasztasszony húz át az

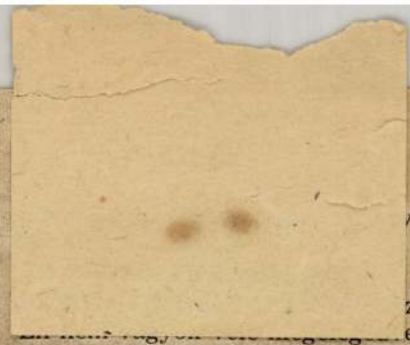

RIPORTER: Kiállítást mikor látott?

FESTŐ: Legutóbb fotókiállítást a művelődési házban.

RIPORTER: Nagy vita alakult ki a XI. Magyar Képzőművészeti Kiállítás körül.

FESTŐ: Azt nem láttam. Átutaztam akkor Pesten, de a lányom sietett. Nagy kerülő lett volna a Nyugatitól.

RIPORTER: Mi foglalkoztatja mostanában, mint festőt?

FESTŐ: Még mindig a népélet. De a parasztok már kiöltöznek iparosnak. Elhagyják a bő, ráncos gatyát, a népviseletet. Nehéz, mert én meg nem tudok már mást kigondolni.

RIPORTER: Mivel szokta tölteni a napot?

FESTŐ: Fát vágok a tűzre, vizet hozok a kútról, kukoricát kapálok . . .

(A feleség a háttérből: „Ó, hogy miket mond, mintha ez az ő dolga volna! . . .”)

A ház, ahol se villany, se tv, se rádió, fehéren izzik a napsütésben. A szomszédos legelőről egy csikó merészkedik a kerítéshez, onnan fülel a beszélgetésre.

RIPORTER: Nem lett volna könnyebb élete, ha kőművesnek megy?

FESTŐ: Megintcsak festő lennék.

Egyetlen képe sincs. Szelíden és békességgel ül a délutáni napragyogásban.

BAJOR NAGY ERNŐ

Akvarell 1928-ból

Benedik Péter

Nemzeti Ujság

1935 VI. 4.

Ösztehetségek kiállitása

A *Nemzeti Szalon* épületével szemben nyitották meg az idei ösztehetségek kiállítását. Az üzlethelyiség portáléját zsuppos tetejü magyar parasztházzal kasirozták el. Idegenforgalmi szempontból ügyesen válogatták össze az anyagot. Figyelemreméltó része a kiállitásnak a népmüvészet helyi sajátosságait eredetien visszatükröző himzések, ködmenek, faragott és festett butorok, tulipántos ládák, agyagedények, a pásztorkodó nép apró szükségleti tárgyai stb. Kétségtelen, hogy ez a kiállitás szoros kapcsolatot teremt a fővárosban tartózkodó idegenek és az iparmüvészettel foglalkozó nép izolált rétegei között. A "ő hangsuly azonban nem az iparmüvészeti részen, hanem az ösztehetségnek kikiáltott kömüvesnek, urasági cselédnek, boltiszolgának, butorasztalosnak, Márinénine a tanyai cseléd-nek és a férjének a napszámosnak stb. *„Képzőművészeti alkotásain"* van. Nincs szándékunk lekicsinyelni az egyszerü emberek müvészi megnyilatkozásait, mert sok kedves gyermekesség és a tudatlanságból származó báj teszi őket vonzóvá. A képzőművészeti értékelés szempontjából azonban jelentéktelen alkotások ezek a festmények és fafaragványok. A régóta ismert *Benedek* Pétert kivéve, „föltedezésük" nem jelent értékgyarapodást müvészetünk számára. Eleven reklámjai csupán egy, egyébként rokonszenves célzatú vállalkozásnak

B. P. L.)

Benedek Péter

Hétfői napló

1935 VI. 3.

HÉTFŐI Kisnapló

I.

Megnyílt az Őstehetségek második kiállítása. Bálint Jenő, a kiállítás rendezője nagy lelkesedéssel hordta össze az anyagot — a magyar földből kinőtt, magyar földön álmodó egyszerű emberek népművészeti dokumentumait. Benedek Péter, a „beérkezett" földműves piktor munkái mellett ott látjuk például Mogyoróssy György 68 esztendős öreg juhász fafiguráit. Mogyoróssy bá' különben arról is nevezetes, hogy a juhászkodás békés, csöndes óráiban a fafaragáson kívül megtanu't latinul és ugy beszéli az eszperanto nyelvet, hogy még az eszperanto egyesület elnöke is haptákba állhat előtte. Napraforgóbélből faragott szobrocskák, agyagból égetett figurák, primitiv vizfestmények hirdetik a muskátlis falusi házikóvá varázsolt kiállítási helyiségben, a magyar őstehetségek erejét.

Benedek Péter

Est

1935 VI. 2.

— **Östehetségek kiállítása.** Tavaly még a Nemzeti Szalónban állították ki munkájukat azok a parasztművészek, akiket *Bálint* Jenő fedezett fel nagy lelkesedéssel. Az idén már külön helyiségben lépnek a közönség elé, szemben a Nemzeti Szalón főbejáratával. Ismét nagy tömegben látjuk földmívesek, juhászok, falusi munkások, levélhordók, asztalosok képeit, szobrait. A »régiek« közül, akik már több kiállításon szerepeltek, a régi »beérkezett« Benedek Péter mellett örömmel látjuk *Oravecz* Imre kassakörnyéki földmíves finom festményeit. Feltűnik egy új festő: *Sülí* András. Ennek, a paraszembernek végtelen finomsággal, gyermekien primitív, de nagyon egyéni stílusban festett tájképei sok tekintetben a legmodernebb párizsi festők munkáira emlékeztetnek. Találkozunk két pásztorszobrásszal: a 68 éves *Mogyoróssy* Györggyel és a 63 éves *Bereczky* Andrással. Főképpen állatszobrokat készítenek agyagból. Nyugtalanítóan erőteljes, sajátságos kifejezésű állatok ezek, melyek legalább olyan érdekesek és újszerűek, mint az utóbbi évtizedekben nyugaton divatba jött néger népművészeti munkák. A tavalyi kiállításon megismerkedtünk *Hudák* Mihály bodzabélből készült állatszobrocskáival. Most a bátyja, *Hudák* István állította ki hasonló anyagból készült népies, színes szoborcsoportozatait: nyüzsgő falkavadászatokat, nyájakat, majorságokat. *Futó* Ferenc falusi levélhordó, *Veress* és *Varga* szobrai, *Nyergesi* János munkás színes kerámiái, *Áldozó* József soproni földmíves képei (hogy csak néhány nevet emeljünk ki a sok közül, noha valamennyinek jussa volna rá, hogy itt kiemeljük) mind komoly értékei ennek a szép, ösztönös és termékeny népművészetnek. *(—t)*

— **Férj és feleség közösen fizet az a**
szony leharapott orráért. *Párizsból* jel
tik: Súlyos bűnnel vádoltan állt a pári
bíróság előtt Victor *Lanza* olasz állá
polgár. A vád szerint egy vendéglőben
bifstek helyett *felesége orrába* harap
még hozzá olyan erősen, hogy *azóta*
asszonynak nincs orra.

Mint a tárgyalás során kiderült, a
módú Lanzáék *valami csekélységen* öss
vesztek a kávéházban. Mme Lanza dühl
jött és *végigkarmolta férje arcát.* A f
fájdalmas ordítással lecsapta a vill
hirtelen áthajolt az asztalon és *teljes e*
jével beleharapott felesége orrába. Az a
szony felsikoltott, hátrakapta a fejét,
megvadult férj azonban *fogaival viss*
rántotta. Percekig tartott a szörnyű hu
kodás. Végül pincérek rohantak oda
ők is megpróbálták széjjelhúzni a ház
feleket. Mire szétválasztásuk sikerü
Mme Lanza egy orrhosszal veszített —
szó legszorosabb és legfájdalmasabb ért
mében.

MOGYORÓSSY GYÖRGY 68 éves békési juhász fa-faragásai a Magyar Ostehetségek ma megnyíló kiállításán: Rózsa Sándor, Szarvas és Dada

Benedek Péter.

festőművész

— Megnyitották Benedek Péter kiállítását. A Faluszövetség a Nemzeti Szalónban kiállítást rendezett és bemutatta *Benedek* Péter földmüves festőművész képeit. A kiállítást *József* királyi herceg nyitotta meg szombaton délután. A Nemzeti Szalon főtermében *Meskó* Zoltán országgyülési képviselő üdvözölte a királyi hercegeet és méltatta Benedek Péter művészetét. Meskó üdvözlő beszédére József királyi herceg válaszolt és többek között ezeket mondotta: »A mai kiállítás élénk bizonyítéka annak, hogy a magyarok nemcsak vérükkel tudnak áldozni, hanem a békés alkotó munkában is csodálatosakat alkotnak. Ebben a gondolatban nyitom meg a kiállítást.« A megnyitáson a főváros képviseletében *Liber* Endre tanácsnok és *Pacher* Béla tanácsjegyző jelent meg.

Pesti Napló, 1928. Okt. 28.

Benedek Péter földmives
festőművész

4.

Benedek Péter földmives-festőművész önarcképét megvásárolta a Szépmüvészeti Muzeum a modern festők galériája számára.

Reggel 1929.XII.30.

Utalvány-szám ...../B... ...ngyosztály.

Fizetési

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztár

.....

Pengő

azaz

A ..... Pengő ..... fillérről kiállítandó ...

.....

.....

Budapesten, 192...

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

A könyv lap-száma	Számlázás

Benedek Péter

72. Benedek Péter: Kocsmai mulatság.
(Budapest, magántulajdon)

Benedek

B. 2. *Péter*, festő, * Uszod (Pest vm.) 1889 jún. 29. Egyszerű földmíves volt, a háború alatt gyárba rendelték ki, ahol véletlenül fedezték fel rajzolgató szorgalmát. 1923. az Alkotás-Művészházban állították ki képeit. Ekkor primitiv naturalista műveiben sokan egy magyar Henry Rousseaut vélték felfedezni. Munkáiban az etnográfia és filológiai érdekességen felül sokszor megragadó artisztikus tartalom van. B.-nek azonban mégsem sikerült a fellépésével keltett reményeket teljes mértékben valóra váltania. 1928. a Faluszövetség rendezett B. műveiből kollektiv kiállítást Budapesten, 1929. a bécsi Künstlerhausban volt gyüjt. kiállítása, 1934. a Nemzeti Szalonban az „Östehetségek kiállításán" szerepelt. — Irodalom: *Bálint* Jenő, B. földmíves-festőművész. Bpest, 1923. Amicus; — *Bálint* J., B. Bpest, 1928. Athenaeum

15

— Németh.

E. G. I. 96. l

1190. Ismeretlen művész.
A XIX. századból.

Batthyány Lajos gr

és, sima ka
ermen van

Derékig ~~látható~~
Feje kopaszodik, haját e
szakálla rövid. Öltözete
prémes mente. Körirata

felül: IKERVÁRI S N
SZÜL. 1806.
alól: PESTEN OKT.

~~Karimája és hátlapj~~

Ezüstös réz-érem mé
Becsértéke 40 K.-- Havas
(787-907-146).

Benedek Péter.

PN. 928 X-27

Pesti Napló 1928. Okt. 27.

Szombat

Benedek Péter kiállítása a Nemzeti Szalónban

Három termet megtöltő kép. Csupa akvarell és ceruzarajz. Halk muzsikájú, fátyolos álomszínek, naiv, tiszta, primitív formák. Gyermekien áhítatos elmerülés a natura valóságába, amely mintha most fedné fel *először* titkait az ámuló piktor kerekre nyitott szemei előtt. A megilletődés harmóniája és a természet ősi nyugalma: lélekben és kifejezésben. Szűz, friss, megindulástól szinte elfogódott anyagszemlélet, amely hol játékos részletekre mélyedő, hol monumentálisan összefoglaló, de mindenkor és mindenben — tempóban, mozdulatban, ritmusban — földízűen magyar. Alföldi. Pestmegyei. Uszodi. Ez a *Benedek* Péter öt év alatt kivirágzott, *népművészet* ágán hajtott, *egyéni* pikturája.

Gyökerei ennek a piktúrának ott vannak a nép- és gyermek-fantáziában, kilombosodott gallyai pedig összefonódnak a modern primitívek, főkép Van Gogh és Rousseau művészetével. Hogy talán hatással is voltak rá a neoprimitívek alkotásai? — lehet, sőt valószínű. Elvégre egy »felfedezett« paraszt-zsenit nem lehet hermetice elzárni sem a nyomtatott betűtől, sem a képtáraktól. De — és ez a fontos, lényeges, megnyugtató — Benedek Péter *csak* azoktól tanult, *csak* azoknak művészetére rezonált, akikkel *eleve* lelki rokonságot tartott. Akkor, amikor még azt sem tudta, hogy ezek a festők a világon vannak. Más »iskolája« neki nem is lehetett. Minden *más* befolyás csak megzavarta volna, míg *ez* szerencsésen hozzásegítette a benne tapogatózó ösztönök felszabadulásához, egyéniségének kibontakozásához, művészi értékeinek termő bőségű kifejléséhez.

Ez a csodálatos ember igazán úgy fest, rajzol, mint aki maga fedezte fel a piktúrát, a képes ábrázolás isteni mesterségét. Pingál. Hittel, áhítattal, szívcsordító, lelkes gyönyörűséggel, akár a gyerek. S ecsete, plajbásza nyomán — repesve nézi — hogy' támad, teremtődik új élet, új világ, amely ha »formázza« is a valóságot, attól mégis elüt. S éppen a lényegben. Hiszen a rendje: kompozíció, a színessége: dekoratívség. Benedek Péter legtöbb képén megérzik, hogy amikor elkészült, festőjük valahogy úgy pilant rá, mintha *csodát* nézne. Talán ez a csodára-feledkező pillantás adja meg legközvetlenebb, legvonzóbb varázsát, csillogó *lélek-zománcát* munkáinak. S valóban, csoda is az, ami itt történik, ami ennek a tanulatlan, álomlátó paraszt-piktornak művészlelkéből papírra kívánkozik. A *mesék* születnek így. Ilyen magától értetődően és mégis rejtelmesen. Öt év előtt még *kuriózumnak* lehetett nézni. Ma már eldöntött kérdés, hogy *tiszta művészet*. A magyar népművészet *perszonifikálódik* ebben a kajlabajszú, vézna, csendesbeszédű, titokzatos lelkű, uszodi magyarban.

Mennyi motívum s hatásában milyen új, ahogy Benedek Péter autodidakta keze alól kikerül. A tornyosra vetett ágy, fodros, rózsaszín terítőjével, a gerendás szoba, amelynek kopár asztalánál olyan *hallgatag* ünnepélyességgel ül a »családi kör«, akár az utolsó vacsora együttese, a konyhasarok mázas cserepeivel, a gyermeket szoptató madonna-nyugalmú, fiatal parasztasszony, a poros falusi ucca, a baromfiudvar hótól lepetten, japános színekben pompázó állataival, a Van Gogh egyszerűségére emlékeztető, bensőséges önarckép, a vitrines-háttérből kibontakozó női portré, a festő hugának hallatlanul karakteres, pár kifejező vonásra redukált arcképe, a kék-lila színekbe hangolt parasztszoba stb. egy finom, érzékeny skála egész szélességét és kromatikáját mutatja meg. Vannak persze gyengébb, sőt egészen elejtett képei is, de a túlnyomó többség Benedek Péter java művészi értékeit reprezentálja. A rajzok közt is akadnak olyan markáns darabok, mint a szemüveges, szakállas férfi és

örege, szörke szakáll vette körül, *mint a kenge-*
ret a penész. Ilyen volt a szemöldöke is stb. A
lízikai megjelenítésnek ezek a hatásos eszközei
mégsem elegendők az *élő* bemutatásra.
S ha a figurák nem állnak ellentétben tértel-
netükkel, *különváltak* tőle szemléltnő.
Ami már most »Amanda titkát« illeti: a tí-
tok mindvégig megmarad titoknak — az olvasó
előtt is. Az író *nekünk* sem mondja meg, ki
[illegible] és mért a reflexes is-

követ. Az idillumnak halálos üzenetet küld a város. Egy hűvös, tavaszi estén valakit ott visz, sodor a nagy víz a kis kunyhó előtt. Egy városi asszonyt, a szép és titokzatos Anadát. Mihály, a boldog halász kimenti a fiatal nőt, felesége pedig ott tartja a háznál, segítségnek. Anélkül, hogy tudná: kicsoda, honnan jött s miképp került a hullámok közé? Mihály ösztönös félelemmel néz a családba csöppent idegenre. Szeretné elküldeni, de nem tudja. S mert a felesége is úgy akarja: Anada ott marad náluk. Multjáról soha egy szót sem ejt és ezt a hallgatást nem töri meg Mihály lefojtott kíváncsisága sem. Ám lassanként valami különös változás megy végbe a derék halász lelkében. Az ismeretlen asszony felkavarja nyugalmát s egyre erősebben kényszeríti magára érdeklődését, puszta jelenlétével. Kétségbeesve viaskodik elhatalmasodó vágyával, de hiába próbál védekezni a varázs ellen: annál bizonyosabban beleszeret Anadába. Elragadja a szenvedély s sodorja magával, mint folyó árja a tehetetlen vízbefúlót. Már-már odáig jut, hogy feleségét megmérgezi, csakhogy Anada zavartalanul az övé lehessen, mikor a titokzatos asszony eltűnik. Elmenekült, öngyilkos lett, vagy véletlenül szédült a habokba? — Mihály sohase tudja meg. S a fölocsudott ember úgy néz utána, akárha őrjítő, rejtelmes álomkép incselkedett volna vele. Valakit, vagy valamit újra visz a víz. Hullát? Fatönköt? Egy meg nem oldott titkot...

Zilahy Lajos biztos kézzel, művészi hajlékonysággal konstuálta zártra és feszesre ezt az egyszerű történetet, amelyet érezhetően *szimbolikus* vonatkozásokkal szőtt át. Ezúttal a benső téma érdekelte, a felvetett tétel s munkájának ezt a részét hiánytalanul el is végezte. A lelki konfliktus, amelyet Anada váratlan megjelenése idéz fel, Mihály meg-megújuló harca a kísértés ellen, végül az elementáris erővel rázúduló, rontó szenvedély alkotja a regény gerincét, sőt szinte kitapintható csontvázát. Ezért van, ezt szolgálja itt minden. A realitástól való elvonatkoztatottságnak is nyilván az a célja, hogy a pszichológiai rajz tisztaságát semmi »külsőség« ne zavarja. Ám ezzel a tudatosan alkalmazott módszerrel Zilahy, a finom, apró, jellemző megfigyelések, impresszionisztikus képek és eleven, friss hangulatok mestere, íróművészetének éppen legszuggesztívebb erősségéről mond le. Figurái, ahelyett, hogy a mesét értetnék, csupán a meséből kapják életüket. A történeten túlmenő relief végkép hiányzik belőlük. S még így sem mindig meggyőzőek. Egyéni hangjuk minduntalan elvész s az író beszél rajtuk keresztül. Mintha *nem rájuk* szabták volna a kitünően megkomponált mesét: valahogy lötyögnek a bő köntösben, amelyet hús, vér, izom híján nem birnak kitölteni.

Azt hiszem, maga Zilahy is érezte ezt, ezért bánt olyan bőven a láttató, festő hasonlatokkal, amelyek nála mindenkor annyira kifejezőek. Íme, néhány belőlük: Hétgallérú fekete köpenyeg lógott sovány testén, amely a székben úgy tapadt rá, *mint egy gyászlobogó a nyelérc*... A kicsapódó és visszavágódó kapu síránkozva panaszkodott, *mint valami megkötözött élőlény*... A hálók néha meglebbentek, *mint könnyű, nagy denevérszárnyak és el akartak röpülni a szélben*... Rövidre nyírott, sürű hajszálai megragyogtak a lámpafényben, *mint az ecset, amellyel a faszobrokat aranyozzák*... Kopasz nyakával, amelyet vörösre fútt a szél s amely messze kiugrott kabátja bő redőiből, olyan volt, *mint egy barátkeselyű*... Arcát

Esti Kurir, 1928. okt. 28.

Benedek Péter földmüves-festő kiállitása

A Nemzeti Szalon termeit közel száz festmény tölti meg. Mind *Benedek* Péter uszodi földmüves-festőmüvész alkotásn. *Benedek* Péter autodidakta: még nem jutott el a szinek képalkotó erejéig, ma még csak a rajzbeli ábrázolás plasztikát jelentő tulajdonságát ismeri. Csodálatos jelenség, hogy a mozgásmegrögzitésben, talán még tudat alatt, de már kifejezésre jutott érzést és tehetséget mutatnak képei, amelyekben a formák még csiszolatlanok. Majdnem minden figuráján aránytalan fejet rajzol, de mert csoportképein és kompozicióin a fejeknek is hangsulyozott jelentőséget ad, talán tudatosnak is minősithetjük ezt az elrajzolását. Lehetnek olyan nézetek, hogy *Benedek* Pétert meg kell hagyni ebben az ősi ösztönös müvészi megnyilatkozásban, vagy talán diadalt arat majd az a gondolat, hogy müvészi kiképzés alapján valóban alkotómüvésszé fejlesszék *Benedek* Pétert, nekünk az az érzésünk, hogy igy, ebben a formában *Benedek* Péter müvészete az öt év előtti megnyilvánulás óta nem haladt. A Faluszövetség mindenesetre nagy elismerést érdemel azért, hogy *Benedek* Péter képelnek nyilvánosságra hozásával ezt a valóban figyelemreméltó müvészt fejleszteni igyekszik.

A kiállitással kapcsolatban népmüvészeti kiállitás is fogadja a nézőt és nemcsak a mezőkövesdi és a sárközi, már többször ismertetett gazdag és szindus munkák érdemelnek figyelmet, hanem két nyitramegyei magyar községnek, Bucsáknak régi, ragyogó gazdagságu csipkéi és kézimunkái keltik fel a figyelmet. Értékesek a feketefényü kőagyagedények is.

Benedek Péter földmüves-festőmüvész.

1

Benedek Péter.

Magyar Hírlap, 1928. Okt. 28.

Benedek Péter második kiállítása

1923-ban hozta föl először Budapestre *Bálint* Jenő, egy kiállító-terem akkori vezetője a pestmegyei Uszodról *Benedek* Pétert, aki minden tudatos nevelés, sőt minden példa és emlék nélkül valami eredendő intuició folytán az eke szarva mellett rajzolt és festett s ami ennél többet jelent, művész lett. Kis, tenyérnyi képek lógtak akkor két szoba falán, furcsa zamatú kollekció, amelyekben a mesterségbeli készületlenség és primitívség mögött is igazi művészi fantázia, meglepő látások, vonalak és színek különleges játéka beszéltek egy eredeti tehetség kézjegyéről. Meglepetés volt akkor ez a mongol típusú, alacsony magyar paraszt s az, amit művészi próbálkozásának első eredményeiképp elhozott. Mindenkiben fölvetődött a kérdés, hová vezet további útja s miben lehetne segítségére lenni, egyrészt, hogy tovább fejlődjék, másrészt, hogy eredeti ízességét el ne veszítse. S végül is úgy határozódott, hogy azok, aki patrónusai lettek *Benedek* Péternek, csak az életébe nyúltak bele és nem a művészetébe. Lehetővé tették számára, hogy a maga szerény igényei szerinti kényelemben csak a festésnek élhessen. De hagyták járni a maga útján s hogy maga találja meg fokról-fokra a kifejezésnek teljesebb eszközeit. Nem szabad ezt a módszert általánosítani, de ebben az egy esetben helyes is volt és dokumentációnak mindenki számára nagyon érdekes.

Most a *Falu Szövetség* és ismét *Bálint* Jenő rendezésében a Nemzeti Szalón termeit töltik meg *Benedek* Péternek a legutóbbi esztendőről való munkái. A várakozások, amelyek első bemutatkozásakor hozzá fűződtek, nem csalódtak meg. A fejlődése meglepő. Ami akkor mesterségbeli primitívségnek hatott, ma ott tart már, hogy stiláris primitívség. Teljesen szabad a maga művészetében, nincsenek megkötöttségei és korlátai, egyebek, mint amelyek saját magából fakadnak. Talán azt jelenti ez, hogy piktúrájának és néki magának nincs egy egységes kultúrája. Hogy egy-egy dolgán, mint például egy fotőjben ülő férfiportrén eljut a lerajzolásnak és lefestésnek nagyon obligát és nagyon konvencionális módjáig. Viszont másutt úrrá lesz rajta eredeti fantáziája és eredeti ösztöne s megcsinálja az udvar sarkában azt a viaskodó két kakast, amelyek eredetiségben és erőben a legkiválóbb japánokra emlékeztetnek. Aminthogy egész művészetében lehetetlen észre nem venni ezt a fajtabeli rokonságot a messze Kelettel.

A fantáziája is teljesen szabad. Meglepően jól rajzol, s ebben a szabadságában mindig egyéni az, amit fontosnak lát és azt, amit elhanyagol. Néha szenvedélyes aprólékossággal játszik el egy részlettel, mint például egy papi cingulus selyemanyagával és márványozásával, míg másutt egyetlen odavetett vonallal próbál megoldani domináns dolgokat. A színérzéke is és palettájának gazdagsága nagy fejlődésen ment át az utóbbi esztendőben. Erős változatosságot is kapott. Nemcsak arra gondolunk, amikor egyik nagyobb képén egy világos gyöngyszürke tónus szinte újból közeljár a piktúrai konvencióhoz, hanem olyan színességekre, mint a *Családi kör*-ben, vagy a *Szilvaszedők* s ezzel ellentétben olyan halk és finom kis gyöngyszemek, mint a *Szoptató anya*, a *Részegek* és mind nyájunk között talán legszebbnek a *Várakozó*.

Ötlet és érzés. Ösztön és tudás. Mind együttvéve igazi, erős és egyéni úton járó tehetség az, ami ezekről a képekről hozzánk szól. Most már nem kuriózum, amelynek megcsodálására elmegyünk, hanem értékes bizonyság, amely arra érdemes, hogy a határokon túl is megmutassuk. Mert a dolgai közül ki lehet választani nem egyet, amelyekhez nem kell kommentárul hozzáfűzni a festő élettörténetét és művészi pályáját, hogy igazi művészi értékeket lássunk meg benne, mégpedig speciális magyar értékeket és jellegzetességeket, amelyeket a magyar föld termelt ki magából.

Legutóbb ismertettük azt a szép kötetet, amelyet *Bálint* Jenő írt *Benedek* Péterről, a földmíves művészről. Ez a könyv azontúl, hogy érdekesen és színesen ismerteti *Benedek* Pétert, az embert és a festőt, egy kicsit okulás is arról, hogy a magyar népművészet általánosságban több gondot, több figyelmet és segítést érdemelne, másrészt, hogy Benedek Péteren kívül a magyar falu kunyhóiban nyilván más talentumok is akadnak még festésben, faragásban, talán muzsikában is s nem volna érdemtelen dolog föllelni őket.

(B. L.)

*

Benedek Péternek, az egyszerű földművesnek és zseniális művésznek képeiből összeállított kiállítást *József* főherceg nyitotta meg szombaton délután. A Nemzeti Szalón főtermében — nagy és díszes közönség jelenlétében — *Meskó* Zoltán országgyűlési képviselő üdvözölte a főherceget. A megnyitáson a főváros képviseletében *Liber* Endre tanácsnok és *Pacher* Béla tanácsjegyző jelent meg.

ségeink nem váltak be és hogy rá kellett eszmélnünk az illuzióinkban való csalódásra. A tudomány nem tehetett róla, hogy mi mást is vártunk tőle, mint amit adhatott, hogy

a babonás ősember a tizenkilencedik század formái között is tovább élt, érzett és gondolkodott

és hogy a preciz kísérletek, az elfogulatlan megfigyelés tudományától is csak azt a kis személyes szerencsét remélte, amit ősei a maguk nyilt babonáitól. Ez hozta a babonák mai nagy föllendülését.

A babonák nyilt kutatását azonban az tette lehetővé, hogy a mai *idegorvoslás az őszinteségnek eddig csak a templomi gyónásban ismert fokát tette szokásossá és természetessé* s ezáltal azt hozta, hogy mint a lelki életünk többi szégyenletes oldalairól, azonképpen a babonákról is merünk már *nyiltan* gondolkodni és legalább intim óráinkban beszélni is. Ebben van egyszersmind a biztosítéka annak is, hogy

nem következhetik el a babonák uj korlátlan világuralma a tudományos kutatás fölött:

mert a babonák orvosi kutatása nemcsak a keletkezésüket magyarázta meg, hanem a gyöngeségeinkhez, a beteges lélekállapotokhoz való viszonyukat is kiderítette és amikor megszüntette a *lenézésüket*, akkor a *jogosultságukat is csökkentette, kivonván belőlük az érthetetlenséget, ami a fő babonás erejük volt.*

Az előadást nagy figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta a nagyszámú közönség, amely az előadást zajosan megtapsolta.

Elégett a motorkerékpár a benzintöltő-állomáson

Szombaton este a Deák Ferenc térnél, az Anker-palota előtti benzintöltő-állomáson *Petrákovics* József a Bp. 80—263 rendszámjelzésű motorkerékpárjába benzint töltetett. A motorkerékpár túlhevült hengerei *a benzintartályt felrobbantották és az abban lévő benzint lángralobbantották.* A szétrobbanó tartályból kifolyó benzin az utca kövezetén szintén meggyulladt és ettől tüzet fogtak a gépkocsi gumi- és bőralkatrészei is.

A helyszínére nyomban kihívták a IV. kerületi tűzőrséget, amely *Szilvay* Kornél főtiszt vezetésével pillanatok alatt megérkezett és az akkor már teljesen lángban álló motorkerékpár tüzét „Totál"-poroltó készülékkel rövid idő alatt eloltotta. A motorkerékpár teljesen használhatatlanná vált.

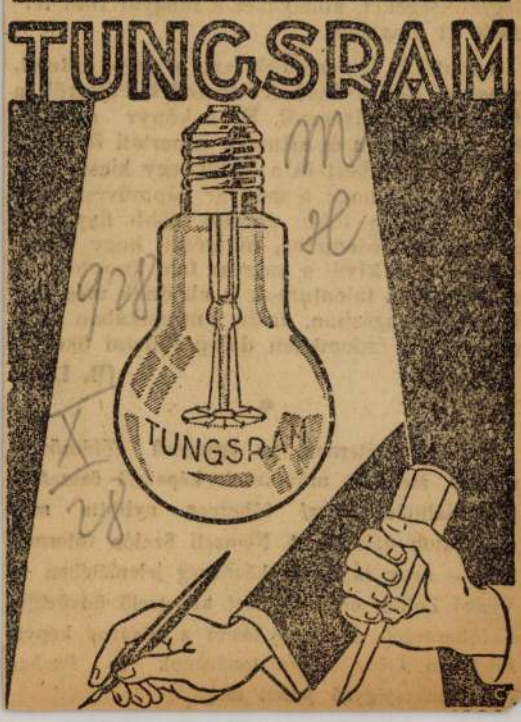

Benedek Péter

A PARASZT FESTŐ.

A természet csodatévő erejéhez tartozik, hogy az emberiség milliőinak hétköznapi sorából néha egyeseket kilök, mint a csillagos ég üstököseit, melyeknek ragyogóbb tündöklés a szerepük. Hamarosan csak *Mussolini* és *Serédi* hercegprimás nevét említjük, akik egészen alacsony sorból jutottak a legmagasabb polcra. Az is jusson eszünkbe, hogy 1266-ban Bondone földmivesnek gyereke született, aki tiz éves korában Firenze környékén a juhnyájat őrizte és csiszolt kőlapra egy hegyesebb kővel a természet után birkáit rajzolta. Cimabue mester arra járt és meglátván a vadzsenit, belőle *Giotto* mestert, az olasz korai renaissance egyik legnagyobb mesterét képezte ki.

Ez a pár példa világosan mutatja, hogy az igazi emberi nagyság nem előkelőség dolga. Minden ember a születésekor és halálakor teljesen egyenlő s a zsenialitás csirái csak később fejlődnek ki.

Paraszt-zseni nagyon is sok van. Csak nézzük meg alaposabban a népművészet termékeit, melyekben akárhányszor pompás izlés, ötletesség és rajztudás is található.

Ha tehát most *Bálint Jenő* igen sok jóakarattal egy paraszt festőt: *Benedek Pétert*, mint kivételes alakot vezet elénk, akit már 1923-ban felfedezett s azóta képeztetett is, — azt elsősorban a pártfogolt parasztfestőnek kell hálásan megköszönnie.

Utóvégre, manapság legalább huszezer fiatal festő tud annyit, sőt sokkal többet s azokról senki sem irt könyvet és a legtöbb kritikus két-három sorban emliti meg őket. Mert Benedek Péternél abban a pillanatban, mikor mint festő jelenik meg a porondon, már egészen mindegy, hogy paraszti sorból jutott-e el ide.

A lényege az, hogy tud-e a képzőművészet nyelvén helyesen megszólalni s hogy van-e egyáltalában mondanivalója?

Művészi kiképeztetése után már nem védi őt az, hogy paraszt-e, vagy sem.

Hiszen maga ez a szó: *paraszt* is csak a földmüvesség egyik megjelölése, utalás arra, hogy az illetőnek saját földje is van — és igazán buta ember az, aki e szót kicsinyitő értelembe

Ha Benedek Péterről mégis raszt-festő, — akkor ezzel csak a meg. Mert Benedek *igazi értéke* hogy csodálatos tisztasággal meg niségét és a legtisztább naivitás lusi élet motivumainak gazdagsá

Minden, amit most a *Nemze* a „Faluszövetség" kiállításának a falusi nép életéből fakadt, abbó lyet a magyar nemzeti művésze nos — sokszor elhanyagolnak.

Benedek Péter jelentősége ott a legnagyobb, mikor művészi indokolatlan szinrikoltozásait lát jet-izléstelenséget. Ezeknek anny gyarsághoz, mint egy Kongo-vidé nek.

Benedek minden izében ma kor a falu tipusait festi, amikor got, a falusi korzót, a lakodalmi a templombajárókat, a falusi te dést, az aratókat, a baromfiudvar festi. Ezek között legérdekes menyasszonyt más faluba" c. szé a hazatérő gulyával és disznóko tett „Alkonyat"; ötletes a „Kato képe és az ő hármas önarckép

Ne felejtsük azt se, hogy k nyomórészt apróságok, finom ra feje kitünő miniatür.

De megpróbálkozik mással zal mutatja be *Rákosi Jenő* és *Mó* hű képmásait, lefesti *Barthos Ar* ban. a pártfogóját angol bőrkars zika" finom rajzu kis feje mégis ő tudásához.

Benedek művészi tudás dolg szorul, de izzó magyarsága példá egész magyar művészifjuságnak.

n használja.
s azt írom, hogy pa-
z ő témakörét jelölöm
éppen abban van,
őrizte paraszti egyé-
sal aknázza ki a fa-
gát.

ti Szalon termeiben s
keretében, elénk tár,
ól az ősforrásból, me-
ti törekvések — saj-

tehát legelsősorban
fjuságunk idétlen és
juk, a tobzódó szov-
i közük sincs a ma-
iki néger törzsfőnök-

gyar. Magyar, ami-
a kocsmai mulatsá-
menetet, a májusfát,
emetést, a szilvaszer-
t, a cigánykaraván
ebb a „Viszik a
p havas téli jelenete,
ndával jól benépesí-
nák moziban" című
e.
épeiben, melyek túl-
jz van, egyik-másik

is; például szénrajz-
ricz *Zsigmond* eléggé
dort is diszmagyar-
zékben — de a „Ro-
s csak jobban illik az

ában még fejlődésre
ként szalgálhat az

(Kézdi.)

van ma is,
l szoritot-
ti szervezet-
rődve, hogy
ek kielégí-
pességünket
tjuk, hogy
yobb részét
sz elegendő
inimumon,
sorbitásával
t tenni. Igy
kölcsönnek
lett igénybe-
isára, ahe-
enyhe adó-
kosan idéz-
llamháztar-
a a külföldi
termelő ere-
özgazdaság,
kál. S ha
el külkeres-
ik tartani:
lyának kér-
se után is
mháztartás-
lett volna a
pesség is. S
nk, itt lett
sokkal na-
ősitett ma-

zdaság talp-
mmja volt,
l mit csinál-
szeptemberi
ól, gazdálko-

szeptemberi deficit muló tünet, a következő hónapok nagylendületü exporttal kikorrigálhatják a mi viszonyaink között is szokatlan nagy hiányt. Minden következő hónapnak meglesz a maga küzdelmes feladata, hogy a kereskedelmi mérleg további romlása ellen dolgozzon és természetes, hogy a termésfölösleget ezután kell latba vetnünk, miután eddig ez csak kis mértékben sikerült. De az a tény, hogy szeptember hónapban mezőgazdasági termelésünk értékesitése ilyen vontatott volt s a tavalyi 91.3 millió pengő érték helyett csak 71.9 millió értéket tudtunk egy nagyon jó szemtermés után exportálni: a problémák egész sorát rejti magában.

Elsősorban nem fogadható el magyarázatul, hogy a gazda nem akarta eladni gabonáját. Amekkora kereslet volt, annyit el is adtak és sokkal többet is adtak volna el, ha sokkal nagyobb a keresiet. A keresletet pedig a belső szükségleten tul az exportképesség szabja meg. A nagy malmok adtak el jelentős mennyiségü lisztet előre itthon és külföldön és az eladott mennyiség fedezésére vásároltak az uj termésü gabonából. Mint halljuk, az eladott lisztmennyiség átvételére nincs meg mindenütt a hajlandóság, mert azóta olcsóbbodtak az árak. Oly sok manapság a gyönge kéz, hogy az átvételt kikényszeritent nem lehet. Az eredmény az, hogy a malmok nagyobb lisztkészlettel rendelkeznek, mint a szükséglet megkivánná és ujabb gabonavásárlásba nem igen bocsáthozhatnak. Az eddigi csekély kivitel is tehát spekulációval és nem természetes eszközökkel sikerült, aminthogy spekulálni kell mindenkinek ebben a csonka országban, ha elmerülni nem akar.

A szomszéd államok jó gabonatermése hasonlóképpen csökkenti a mi piacainkon a keresletet, aminek a termés betakaritása óta buzában 3—4 pengős árveszteség a következménye, továbbá az, hogy a gazda korábban igénybevett hitelét visszafizetni nem tudja, sok esetben kölcsönpénzzel teljesiti fizető kötelességeit a terményértékesités késedelme miatt. A szeptemberben elmaradt mezőgazdasági exportnak tehát okai vannak és ára is van, melyet a gazda, illetőleg a közgazdaság fizet meg. Mert hogy a 3—4 pengős árveszteség mázsánként, ezenfelül a körülbelül ennyire rugó kamat, raktározás és beszáradás, — kivételes esetet nem számitva — a következő hónapokban nem térülhet meg: ez előttünk kétségtelen. S különösen nem térülhet meg a közgazdaságnak a pénz-

Benedek Péter. földmüvesfestőművész.

Vasárnap, 1928 október 28. NEMZET

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Benedek Péter földmüvesfestőművész második kiállitása a Szalonban

Benedek Péter földmüves festőművész másodszor látogat el most hozzánk. Mikor első kiállitását rendezte, ugy fogadták, mint valami vad zsenit, mint egy csodagyereket, aféle kuriózumot, aki szinte ázsiai exotikumokat hozott magával a csendes kis magyar faluból. A primitivség, a dekorativ elemek szépsége érdekelte a közönséget, körülbelül ugy nézték ezeket a képeket, mint a mezőkövesdi varrottasokat.

Ez a kiállitás, amely most, öt év multán, a művész uj termését mutatja be, megtanitja majd arra is a közönséget, hogy sokkal többet lásson Benedek Péterben: a magyar falu szineinek és hangulatainak költőjét, aki akkor tud igazán figyelemreméltót alkotni, ha azt festi, ami az ő világához tartozik, ami évek során át tartó állandó szemlélet révén határozott képet öltött a lelkében, ha a magyar falut, a magyar falu egyszerü, idillikus hangulatait adja. Primitiv lelkéhez, primitiv művészetéhez a kis méretek illenek, a kompozició nem neki való, ha nem a falut festi, mintha a helyes látását is elveszitené. De amit a faluból ad, az csupa jellegzetesség, csupa megkapó szin, csupa meleg költői lira. Van egy képe, a cime Kis öcsém, pöttön parasztlegényke áll rajta vasárnapi diszben. Nincs tudatos festőművész, aki jobban, karakteresebben tudná megcsinálni. Majd megszólal ez a kép. Vannak lakodalmas menetei, amelyek a régi perzsa miniatürök bájos naivságára emlékeztetüek. Alkonyat cimü képén, amelyen hazatérő konda, csorda, nyáj veri fel a falu porát, bársonyos szinek sok-sok árnyalatával adja a szürke szin idilli szimfoniáját. Vannak rendkivül sikerült interiörjei, parasztszobák, falusi konyhák, amelyeken külön hat a primitiv berendezés népies dekorativsága. Pompás meglátással s egyben kedves naivsággal fest meg mezőn dolgozó embereket, takaros falusi lányokat, egy-egy barnafoltos tehenet, a baromfiudvar tarkaságát. Parasztttipusai, amelyeket szinte fest és nem is rajzol puha ceruzájával, a legjellegzetesebb arcokat és alakokat varázsolják elénk.

Autódidakta müvészet ez. De nem is jó volna, ha valami divatos mester faragna belőle félkulturált müvészt, aki elvesztené legfőbb erősségét, naiv látását és primitivségét, amely müvészetének üde hamva s amelyet éppen ugy nem szabad leverni, mint a friss gyümölcsöt. Azért nem helyes őt magyar Rousseaunak kikiáltani, nem is szólva arról, hogy ez a hasonlat még csak nem is hizelgő. Maradjon meg Benedek Péter a régi utján, maradjon meg a falu müvészének. Fejlődjön, tanuljon magától, csak az volna kivánatos, ha a közönség vásárló kedve biztositaná számára azt a lehetőséget, hogy anyagi gondoktól mentesen élhessen müvészetének

Külön szenzációja a kiállitásnak, hogy Benedek Péter képeihez egészen különös, dekorativ hatásu kereteket terveztek. Minden képnek érdekes, a kép hangulatához és szineihez tervezett kerete van, amelyen az aranyat és a bronzot nyers paraszt szinek, kékek és téglavörösek tarkázzák. Az ötlet igen kitünő és rendkivül kiemeli a képek derüs szineit.

A képeken kivül a Szalon két szélső termében kisebb népmüvészeti kiállitás van, amely igen hatásos keretet ad Benedek képeihez. Egyik teremben igen szép sárközi szőttesek és keramiai munkák vannak kiállitva. A másik terem Mezőkövesd gyönyörü szinpompás népmüvészetét mutatja be, két része van ennek a kiállitásnak: egy történelmi összeállitás, amely a fejlődés különböző fázisaiban mutatja be a kövesdi hímzéseket. Ez nagyon szép és tanulságos.

Ujabban azonban iparszerüvé vált ez a müvészet és bármilyen bizottság ellenőrzi is, hogy a mezőkövesdi népmüvészet ne vetközzék ki eredeti szelleméből, a müselyemmel himzett darabok, amelyekből a kiállitás másik nagyobb része áll, már nagy eltérést jelentenek a régi, háziassággal készült himzésektől. Mezőkövesden, eredeti motivumok nyomán készült eredeti darabok ezek is, de van már bennük a lebilincselő szinpompán kivül valami vásári hivalkodás is. De természetesen elsőrangu szépségü darabok is szép számmal akadnak a kiállitáson.

—y —s

Nemzeti Ujság. 1928. Okt. 28.

1

ont 12 órakor
Wings tiszteletére

pályán a *Royal Apollo* 100.000 *számozott felhívást* bocsát ki, amelyeknek tulajdonosai közül 100 személyt *ingyenes sétarepülésre* visz. A *Wings* bemutató-előadását a *Magyar Aero Szövetséggel* karöltve, szerdán délután rendezi a *Royal Apollo*.

Az első hangos, szinkronizált film előadásai iránt olyan nagy érdeklődés nyilvánul meg, hogy a *premierre már* majdnem *minden jegy* elkelt. A további előadások jegyei elővételen kaphatók.

FORUM

Kossuth Lajos-utca 18. Jegyrendelés telefonjai: Aut. 895—43 és 897—07. *A nevető ember.* Dráma 12 felvonásban Hugo Viktor regénye nyomán. Főszereplők: Conrad Veidt és Mary Philbin. — *Kraszin.* Az északi sark hőse. — *Ferkó és a szerelem.* Burleszk. — *Magyar- és Fox-híradók.* — Előadások kezdete hétköznapokon (szombat kivételével) 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. Szombat, vasár- és ünnepnapokon 4, 6, 8 és 10 órakor.

HELIOS MOZGÓ. (Margit-körut 5/B. Telefon: Aut. 520—24.) *Az aranyváros.* Dráma 8 felvonásban. Főszereplők: Conrad Nagel és Renée Andorée. — *Fel a kezekkel.* Texasi történet 6 felvonásban. Főszereplő: Tom Mix. — *Burleszk.* — Előadások kezdete hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasárnap fél 3, egynegyed 5, 6, háromnegyed 8 és fél 10 órakor.

Kamaraj

Telefon: József 440—27. 1. *Híradók.* — 2. *Asztaltviráz.* Főszereplő: Virginia Vally. — 3. *Őrségváltás Schönbrunnban.* Lányi Viktor zenés jelenete. Főszereplő: Hegyi Anna. — 4. *Kis garnizon.* Főszereplők: Harri Liedtke és Hans Junkermann. — Előadások kezdete hétköznapokon egynegyed 5, egynegyed 7 8 és 10 órakor. Vasárnap egynegyed 4, 5, háromnegyed 7, fél 9 és 10 órakor.

KORONA MOZGÓ. (I., Attila-körut 13. Telefon: Aut. 533—18.) *Keringőkirály.* Johann Strauss élete filmen 7 felvonásban. Főszereplők: Alfred Abel Ráday és Lilian Ellis. — *Zigoto, a mesterdetektív.* Hatmeresztő történet kopasz emberek részére 6 felvonásban. Főszereplő: Zigoto *Híradó.* — Előadások kezdete hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasár- és ünnepnapokon fél 3 órától folytatólagosan.

NYUGAT-MOZGÓ (Teréz körut. Tel.: T. 91—53 sz.) *Arany város.* Dráma 8 felvonásban. Főszereplő: Renée Andorée. — *Az elkésett vőlegény.* Fox-slágervigjáték 7 felvonásban. Főszereplők: Sally Ppipps és Nick Stuart. — *Híradók.* — Előadások kezdete hétköznapokon fél 4, fél 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor. Vasárnap háromnegyed 3, fél 5 és egynegyed 7 órakor.

OMNIA

József-körut 31. Telefon: J. 301—25.) *A nevető ember.* Hugo Victor örökbecsű regénye 12 fejezetben. Főszereplők: Conrad Veidt és Mary Philbin. Színpadi előjátékot írta: Gács Demeter. Előadja: Fehér Artur. — *Tötyike, a drága gyermek.* Tigi-burleszk 2 felvonásban. — *Híradók.* — Előadások kezdete hétköznapokon (szombat kivételével) 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. Szombat, vasár- és ünnepnapokon 4, 6, 8 és 10 órakor.

ORION FILMSZINHÁZ. (IV., Eskü-út 1. Az Erzsébet-híd pesti hídfőjénél. — Telefon: Automata 831—02.) *Song.* A napkeleti liliom. dráma 8 felvonásban. Főszereplők Anna May Vong, Heinrich Georg és Ad. Schletow. — *A férfi, asszony és a bün.* Dráma 8 felvonásban. Főszereplő: John Gilbert. — *Magyar- és külföldi híradók.* — Előadások kezdete hétköznapokon fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Vasárnap fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. — Jegyelővétel délelőtt 11—1-ig.

PALACE FILMSZINHÁZ. (A Newyork-palotával szemben. Jegyrendelés: József 365—23.) *A gondanyó.* Főszereplők: Marry Carr és Grete Mosheim. — *A köpenicki hercegnő.* Hermann Sudermann regénye filmen. — *Ferkó és a szerelem.* Colleen Moore idei első vígjátéka.. — *Híradók.* — Előadások kezdete hétköznapokon 5, 6, 8 és 10 órakor. Vasárnap 4, 6, 8 és 10 órakor.

RADIUS

FILMSZINHÁZ. (VI., Nagymező-utca 22—24. Telefon: Aut. 292—50 és Aut 220—98) 1. *Song, a napkeleti liliom* B. I. P. Eichberg-világattrakció 10 felvonásban. Főszereplők: Anna May Wong és Heinrich Georg. — 2. *A richmondi rejtély.* Paramount-sláger 6 felvonásban. Főszereplők: Ester Ralston és Neil Hamilton. — 3. *Magyar- és Paramount-híradók* — Előadások kezdete hétköznapokon (szombat kivételével) 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. Szombat és vasárnapokon 4, 6, 8 és 10 órakor.

ROYAL APOLLO

(Telefon: József 429—46 és 419—02.) Prolongálva! — *Cirkusz.* Egy félszeg fickó kalandjai. Star világattrakció. Főszereplő: Charlie Chaplin. — *Fehér éjszakák.* Fox-expedíciós szenzációfilm 8 fejezetben. — Előadások kezdete hétköznapokon (szombat kivételével) 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. Szombat és vasárnap 4, 6, 8 és 10 órakor.

SIMPLON MOZGÓ. (Mester-

Benedek Péter.
festőművész

— **Benedek Péter földmives-festőművész.** *(Bálint Jenő könyve.)* Benedek Péter 1923-ban mutatkozott be először Budapesten. Rajzait, képeit hozta el ide, egyszerü falusi meglátásait, amelyeket ugy vetett papirra, vagy vászonra, ahogyan a természet tanitotta rá. Érdekes volt ez, kétségbe nem vonhatta senki, hogy Benedek Péter tehetség, de az egész kiállitásról, Benedek Péter müvéről legtöbben azt gondolták, hogy kuriozum, eredeti népi dokumentum. De Benedek Péter nem állt meg itt. Első kiállitásának sikere felbátoritotta. Talpra állt, bucsut mondott a földmunkás szerszámoknak, csak az ecsettel dolgozott már. Tanult, fejlődött és ma már mint kész müvész állhat a közönség elé. Bálint Jenő komoly és beható tanulmányban méltatja egyéniségét és müvészetét, amely tanulmány a *Falu Szövetség* bőkezüségéből diszes könyvben jelent meg. Ez a tanulmány elmondja Benedek Péter rövid élettörténetét, müvészetének genezisét s azután igy jellemzi müvészetét: „*Benedek* Péter a saját külön nyelvén akar beszélni, egy kulturától elzárt lélek mélységeiről hoz fel ásatag formákat, földszagu szineket, patinás szavakat. Már öntudatos müvész. Meglepő a tudása anélkül, hogy ez alkotásai primitiv szellemét, üde báját rontaná. Benedek Péter itt él a kultura bölcsődalát dudolva, egy harmincnyolcéves gyermek bübájával és szemléletével a XX. században.“ Azt festi, amibe belebotlik. Az életet festi. Leginkább a zsánerfigurákat, a népéletből vett jeleneteket szereti. A tájkép már nem érdekli annyira. Azután a technikáját ismerteti részletes alapossággal a tanulmány. Külön részt szentel portréinak. Végül szinte ódai lendülettel emeli ki a földmives festő tőről metszett magyarságát. A könyv mindvégig élvezetes előadásu s szines és tiszta képet fest ennek a különös müvésznek eredeti egyéniségéről. A diszes kiállitásu könyvet igen sok illusztráció disziti és *Mayer* János földmivelésügyi miniszter s *Kertész* K. Róbert kultuszállamtitkár előszava vezeti be. Benedek Péter kiállitását különben szombaton délután 4 órakor *József* főherceg nyitja meg a Nemzeti Szalonban.

Nemzeti Ujság,
1928. Okt. 26.

pengő, a hetven napra jogosultak 38.— pengő tagsági díjat fizetnek. A műjégpálya előreláthatóan novembe első felében megnyílik.

A vasárnapi *Hungária—Sabária*-mérkőzésen lefoly Haar—Nagy-botránnyal kapcsolatban a szövetség fe gyelmi bizottsága *sportszerűtlenség címén* 70.— peng pénzbüntetésre ítélte *Nagy* Jánost, a Sabária hátvédjét.

A Svájc—Ausztria válogatott mérkőzést végig fog nézni *Földessy* János dr. szövetségi kapitány is, a svájci csapat egyes tagjainak játékmódorát is me figyeli, hogy számításba vehesse ezt a körülményt is magyar csapat összeállításánál.

A Bíróetestület a vasárnapi Sabária—Bástya-mérkő zésre, amely Szombathelyen kerül eldöntésre, *Antalics* a szombati *Hungária—Kispest*-meccsre pedig *Krupitze* küldte ki bírónak.

Kovácsy Béla (Budai 33) játékjogát felfüggesztet *Földessy* János szövetségi kapitány, mert a szerdai sz vetségi tréningről indokolás nélkül távolmaradt.

A cseh marathoni futóbajnokságot vasárnap bonyo lítják le Kassán. A versenyen, amelyen nagy nemzetkö mezőny indul, magyar részről *Galambos, Zelenka* *Messinger* vesznek részt.

Benedek Péter, festőművész

N.U. 928. X. 25.

— **Benedek Péter földmives-festőművész kiállitása.** Több izben hirt adtunk már arról, hogy a Faluszövetség nagyobbszabásu kiállitást rendez *Benedek* Péter, a zseniális uszodi földmives-festőművész képeiből. A kiállitás iránt igen nagy érdeklődés nyilvánul meg ugy a fővárosban, mint az egész országban. A kiállitás ünnepélyes megnyitása október 27-én, szombaton délután 4 órakor lesz a Nemzeti Szalonban. A kiállitás október 28-tól november 5-ig lesz naponként 9 órától délután 4 óráig. Belépőjegyek a kiállitásra hétköznapokon egy pengő, vasár- és ünnepnap 2 pengő. Iskoláknak és nagyobb testületeknek, akik csoportosan nézik meg a kiállitást, 30 filléres kedvezményes jegyek jegyezhetők elő a kiállitást rendező Faluszövetségnél. (Budapest, IX. ker., Üllői-ut 1., II. em. 4.). A kiállitással kapcsolatban, mintegy Benedek Péter keretéül népművészeti kiállitást is rendez a Faluszövetség ugyanott. Mezőkövesd és Sárköz himzései, szőttesei adják meg Benedek Péter leginkább falusi tárgyu képeihez a megfelelő hangulatot.

Nemzeti Ujság 1928. Okt. 25.

NÉVMUTATÓ

Aba Novák Vilmos 168, 169
Adam, Leonhard 89, 90
Ady Endre 128–129, 146, 176–177
Appia, Adolphe 91
Archipenko, Alexander 11, 14, 22

Bajkay Éva 235
Barta Sándor 44, 167, 198
Bartók Béla 198
Baumeister, Willi 81
Beckmann, Max 93, 94, 95
Behrens, Peter 48
Belling, Rudolf 14, 237
Benczúr Gyula 136, 137, 163
Benedek Péter 125, 161–162, 174, 216
Berény Róbert 98, 153–154, 163, 181–182
Bernáth Aurél 134, 139, 191–199, 200, 207
Boccioni, Umberto 151
Boerschmann, Ernst 90
Bohacsek Ede 182, 190, 216
Bonnard, Pierre 146
Bornemisza Géza 147, 161
Bortnyik Sándor 28, 167, 203, 214–215
Botár, Olivér 236
Boucher, Francois 220
Böcklin, Arnold 141, 168, 183
Braque, Georges 14, 18, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 151, 201, 203, 205
Brass, Hans 14
Brodszky Sándor 136

Callot, Jacques 118
Campendonk, Heinrich 8
Carra, Carlo 10, 13
Carriere, Eugene 146
Cézanne, Paul 45, 50, 82, 89, 95, 98, 99, 121, 122, 124, 152, 153, 155, 158, 159, 160, 162, 163, 166, 172, 174, 200, 203–205
Chagall, Marc 7, 124, 151
Chirico, Giorgio 13
Corinth, Lovis 80, 89
Courbet, Gustave 120, 138

Craig, Gordon Edward 91
Czigány Dezső 98, 165
Czillich Anna 183, 190
Czóbel Béla 80, 85–88, 134, 147, 178–181, 182

Csók István 141, 142
Csontváry Kosztka Tivadar 184–188, 189

Daumier, Honoré 106, 118, 172
Degas, Edgar 120, 121, 140, 146
Delacroix, Eugene 133, 172
Delaunay, Robert 7, 9, 151
Deli Antal 168
Dénes Valéria 189–190
Denis, Maurice 146
Derain, André 82
Derkovits Gyula 158, 162, 163
Dix, Otto 13, 14, 81, 94, 118
Doesburg, Theo van 49, 50, 201

Ebert, Friedrich 45
Eggeling, Viking 211
Egry József 118, 134, 174–178, 190
Einstein, Carl 89, 90
Ensor, James 114
Eulenberg, Herbert 89

Feininger, Lyonel 81, 93, 118
Fels, Florent 89, 90
Ferenczy károly 134, 141, 142
Fényes Adolf 141, 142
Fischel, E.L. 88
Fischel, Oskar 91
Forain, Jean Louis 146
Forbát Alfréd 203, 213
Forgács Éva 236
Fouquet, Jean 90
Frank, Tanja 236
Friedrich, Caspar David 118
Fülep Lajos 138

Gabo, Naum 46, 51
Galimberti Sándor 188–191, 200, 241
Gauguin, Paul 124

Kállai Ernő: Összegyűjtött írások. Magyar nyelvű cikkek, tanulmányok, 1912–1925. Bp. 1999, Argumentum – MTA MKI

Benedek Péter.
földmivesfestő.

N.U
928
x
19

— **Benedek Péter földmivesfestő kiállítása.** A Faluszövetség rendezésében október 28-án nyilik meg a Nemzeti Szalonban *Benedek* Péter uszodi magyar földmives gyüjteményes képkiállitása. Ez a kiállitás nemcsak a müértő közönség, hanem az egész magyar társadalom legnagyobb érdeklődésére tarthat számot, mert *Benedek* Péter az egyszerü földmives zsellérházban született s férfikora deléig a kapa és a kasza kérgesitette tenyerét. A nagy magyar természet és a magyar falu azonban megihlette ősi tehetségét s csakhamar kinőtt a falusi rajzolgató emberek sorából s müvészi nevét ma már nemcsak az országban ismerik, hanem az ország határán tul is. *Benedek* Péter nem tanult senkitől, nincs mestere, ő a megtestesült magyar eredetiség. 1923-ban már rendeztek müveiből Budapesten egy kisebb szabásu kiállitást. Az azóta eltelt esztendők alatt *Benedek* Péter ősmagyar müvészete hatalmas terebélyes fává növekedett. A Faluszövetség, amely hivatásának tartja, hogy a magyar néplélek televényébe elrejtett nemzeti kincseket napvilágra hozza, rendezi meg most *Benedek* Péter második kiállitását fényes külsőségek között. E kiállitással egyidejüleg a Faluszövetség nagyszabásu diszmunkában adja ki *Benedek* Péter 50 képének reprodukcióját és müvészetének ismertetését. *Bálint* Jenő, a magyar müvészeti könyvtár szerkesztője ismerteti e könyvben *Benedek* Péter müvészetét. A könyvhöz *Mayer* János földmivelésügyi miniszter, a Faluszövetség elnöke és *Kertész* K. Róbert kultuszminiszter államtitkár irtak értékes bevezetőt.

Nemzeti Ujság.
1928. Okt. 19.

mondjuk, a kelleténél jobban elragadtatta magát egy növendékkel szemben, aki csakugyan figyetlenséget követett el és igy rászolgált a művésznő idegességére. Az egész dolog meglehetős jelentéktelen incidens, amely már az elsőfoku büntetéssel szigoru elintézést nyert Ez-

Benedek Péter.

Magyarország 1928. Okt. 28.

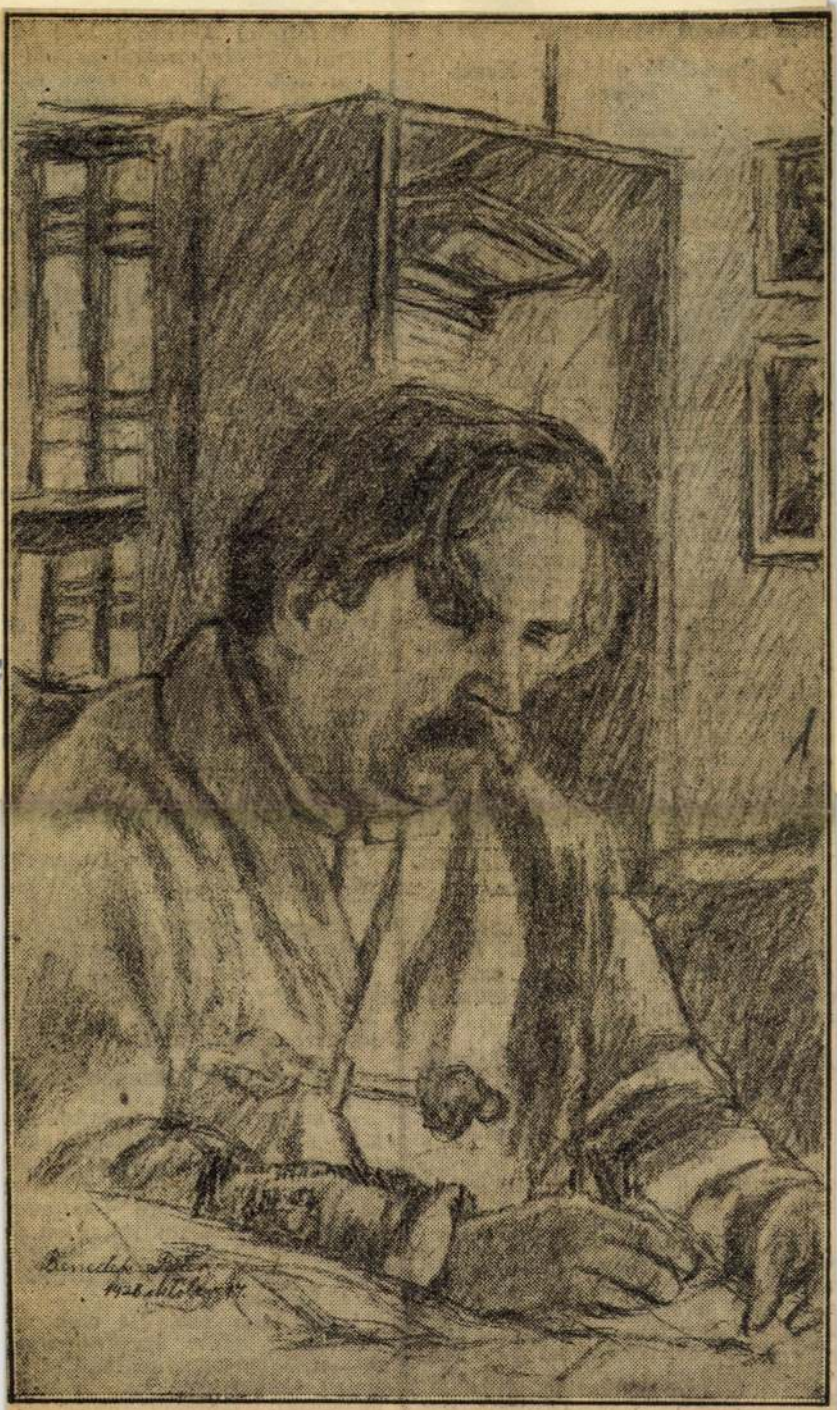

Benedek Péter rajza Móricz Zsigmondról

solat másolatjában«. Általában *Kovács* Gyula bizonyítványait ez jellemzi.

Eredeti okmány nincs.

Van *»hiteles másolat«*, azonban mindenről. Legtöbbször a *keszthelyi közjegyzőtől.* Most ezt az erdetiben itt közölt *»kettős másolatot«* is vizsgálják már.

Hadosztály gazdasági főnök

Hivatalos másolat. *Másolat.*

Székesfehérvári gyaloghadosztály ellátó hivatala.

12/921. kt.

Igazolvány.

Mely szerint igazoljuk, hogy *Kovács* Gyula tartalékos alhadnagy gazdászati tiszt a székesfehérvári gyaloghadosztály ellátó hivatalánál, mint *gazdasági hivatal főnöke* teljesített katonai szolgálatot 1920. évi március hó 16-tól 1921. évi március hó 12-ig. Ezen idő alatt nevezett magaviselete *követésreméltó példával járt, tevékenységét legmesszebbmenőleg oly magasan fejtette ki, amely az ujonnan épült nemzeti had-*

Járási számvevő lesz.

S talán máig is az, ha nagyz természete nyugtot hágy neki. gyönki főbírónak *tartalékos szárfőhadnagyként* mutatkozik Zsúrokra hívják. Járogat is n denüvé s nem lenne baj, ha vé lenül egy volt huszár-állator nem kerül a járásba, aki lelepl *zupás őrmester volt.*

Áthelyezik Zalaegerszegre.

A megyéhez 1925 nyarán. A gyei számvevőségi főnök egy csit mélyebbre nézett a minősí táblába s voltak, akik emlékez is rá régebbről, erre *lemondat állásáról.* De sajnálják s *»a k náék oly sok szépet monda róla«*, hogy megyei *díjnok* meghagyják

Ujból lenn van. De nem ny szik. *Fel akar kerülni meg* A városhoz szeretne bejutni. *F galmi adó-ellenőr* lesz, majd egerszegi számvevőséghez osz be. *Fendrik* József főszámv veszi maga mellé s *elküldi Győ a legénységi tűzoltó tanfolyam*

Magyarország, 1928. Okt. 21.

Benedek Péter, földműves festőművész.

Benedek Péter földműves festőművész

Bálint Jenő könyve

(*A Magyarország tudósítójától.*) »Csók István festőművész úr azt mondta, hogy ha valaki bele merne szólni abba, amit csinálok, mindegyik kezembe vegyek egy revolvert és úgy lőjjem agyon«. Ezt írja egyik levelében Benedek Péter földműves festőművész, akinek munkáit nagy kiállításon ünnepélyes keretek között a jövő héten mutatja be a *Faluszövetség* s aki-

Benedek Péter önarcképe

nek életéről, munkásságáról a *Faluszövetség kiadásában díszes könyv jelent most meg.*

Bálint Jenő írta a könyvet, a földműves festőművész barátja, támogatója. *Bálint* Jenő volt az, aki vigyázott, hogy Benedek Péternek ne kelljen kezébe venni a revolvereket, nem engedett senkit közel hozzá, nem engedte tanítani, nem engedte nevelni, nem engedte, hogy akármi is megtörje ösztönös, természetes fejlődésének nagyszerű vonalát.

A könyvben most *Bálint* Jenő megírja ennek a különös művésznek egész életét. Meghatóan eredeti levelek tömege mutatja be őszinte, naiv vallomásaival az érdekes lelkű embert, egyik legcsodálatosabb termését a magyar fajnak. Több mint 50 remek illusztráció díszíti a könyvet, beszámolva a művész egész fejlődéséről.

Benedek Péter művészetének méltatására közeli kiállítása alkalmából térünk majd rá. Ez a könyv nagy gazdagodása a magyar művészeti irodalomnak, alkalmas arra, hogy ezt a ritka kincset megmutassa az egész országnak. Az *Athenaeum* nyomdáját dícséri a könyv ízléses kiállítása és az illusztrációk szép nyomása.

fogadtak el, mely szerint *felhívj*
a kormányt a régi numerus cla
sus-törvény visszaállítására s k
mondják a bojkottot a számar
nyon felüli zsidó hallgatókra.
A későbbi rendőri kihallgatás
alapján kiderült, hogy

**a gyűlésen haditervet is kidol-
goztak a felvonulásra.**

Az Est-lapok kiadóhivatala, a Szí
házi Élet, a Népszava-könyvkere
kedés és a Globus-nyomda előt
tüntetésre. Botokat és téglákat vi
tek magukkal, *benzint* könyv-má
lyagyujtás céljából; és *revolver*
akadt. A felvonulási tervet vég
is hajtották: a

**Gólyavárból pár perccel öt óra
előtt zárt sorokban felvonultak
a Rákóczi úton át,**

rendőrőrszemek sorfala mellett.
tömeget egyideig kisérte a dé
előttről otthagyott kisebb rendő

Benedek Péter.
festőművész.

Magyarság, 1928.
Okt. 28.

Benedek Péter képkiállítása

A magyar föld a trianoni határokon innen és tul tovább termi a maga csodáit. Alig hogy hallhattuk Erdély erőteljes, szenvedésektől fütött, mélyen nemzeti irodalmának sokrétü képviselőit, most a Nemzeti Szalon három termében, sürün telianggatott falakon csodálhatjuk meg *Benedek* Péter, a földmives-festőművész eredeti, igen értékes, a népi ősforrásból feltört művészetét. Benedek Péter már öt év előtt feltünt nagyszerü figyelőképességével, festői látásával, szineinek finomságával és kompozicióinak primitiv erőteljességével. Hála egészséges és bölcs eszének, azóta sem „tanult". Nem jött el a fővárosba, „festőművésznek", megmaradt a falujában földmivesnek és festett, tehát eredeti tehetsége onnan nőtt, fejlődött, virágzott, ahonnan kapta: a faluból, a földből. Mintha kiskertek szines virágözöne boritaná el a szalon falait a sok irány, iskola, másolás, keresés kiállitásai után.

Benedek Péter művészete rendkivül közvetlen. Látása, érzése is az! Ahogy például a baromfiudvar apró népét, egy virágos, falra akasztott subát, a mosóasszonyok patakpartjét elénk szinezi habkönnyü krétával, a legjava festőink lelkéből kicsattant képekre figyelmeztet. Epikai tehetség. Elbeszél és szeret sokat, módosan, gusztusosan elbeszélni. Ahogy a menyasszonyt szánuton viszik a másik faluba, a násznép, a ládák, a lovak havas előfutása a népmesék tiszta epikája. De ezt mindig valami csendes, mély, bölcs lirával tudja elmondani, és ez a legszebb sajátsága. Az egyenletes, bölcs, nyugodt szemlélődés, melyet csak itt-ott tör át egy egy huncut szemkacsintás a fonák, a groteszk felé. Mintha itt-ott belerikkantana a képeibe. Ahogyan például a még az ágyban kucorgó férj hunyvatartott szempillája alól lesi az előtte mosakodó asszony válla mezteienségét, ahogy a falusi temetés gyásznépe végén valahogy odabiggyeszt egy kezit zsebrevágott, szoborközönyös faparasztot, ahogy a kocsmai mulatozás cigányai egymásra sunyakodva huzzák, mindebben annyi az izes és bő humor, hogy az idegen a fejét kapja el az elcsodálkozástól. Honnan vette ezt? Tehetség! Áldás, vagy átok, de megvan. Benedek Péterben igen-igen bőségesen.

Ha gyönyörködni akarnak a falusi élet szüzi szemlélésében, a finomnál-finomabb, mégis virágos pasztellszinek ragyogásában, választékosan szemérmes keverésében, aztán itt-ott egy-egy folt csodálatos kiharsanásában, nézzék meg ennek a kajlabajuszu, kistermetü, okosan pislogó, napégette, fáskezü földmivesembernek Istenteremtette művészetét, mesélőkedvét, jellemző erejét. Kifogyhatatlan festői bőségét nézzék meg és gondoljanak arra az áldott magyar földre, amely ott kint csakugy termi tavaszi szórásban a tehetségeket, talán hogy hitet és szeretetet adjon belőle idebent azoknak is, akik már nem törődnek vele.

A három kivirágzott termen kivül egy terem régi és uj mezőkövesdi népmüvészeti himzést, a másik terem *Ferenczy* Jolán és a fáradhatatlan *Baja* Benedek gyüjtéséből sárközi, buzsáki, nógrádi szőtteseket, régi csipkéket, selyemkendőket rakosgat az idegennel cifrálkodó Budapest elé. Meg kell emliteni *Berényi* Bálint szentesi fazekasmester nemesformáju cserepeit is, csupa gyönyörüsége a szemnek és teljes formának.

A Faluszövetség érdeme ez a kiállitás, melynél szebbet, tanulságosabbat és lélekemelőbbet már nagyon régen láttunk.

Miklós Jenő

kára világosszinü pamutharisnya volt kétszer hurkolva s a rendőrorvos megállapitotta, hogy a gyermeket *az összecsavart harisnyával megfojtották.* A rendőrség a csecsemőgyilkosság ügyében meginditotta a nyomozást.

— **Elveszett** vagy Budán, Ilona-utca és Batthyányi-tér között, vagy az Apponyi-tér és Régi posta-utca között egy fél zöldcsüngős fülbevaló. Minthogy a függő csak a tulajdonosra nézve értékes emlék, kéri a megtalálót, hogy jutalom ellenében adja le I., Uri-utca 4. földszint 4. alatt.

Pathé Baby filmek **köl**
Elsőrendü müsor! **Olcsó dij!**

— **Elkészült a Csillagvizsgáló Intézet Budapest nevü uj kupolája.** *Folkusházy* Lajos alpolgármester szombaton délelőtt értekezletre hivta össze a pénzügyi bizottság tagjait, akiknek bemutatta a napokban elkészült Istenhegyi-utat és a svábhegyi Csillagvizsgáló Intézet *Budapest* nevü kupoláját. Az uj kupolát, amelyet a főváros épittetett, *Tass* Antal igazgató mutatta be a bizottság tagjainak. *Az uj kupola berendezése ezidő szerint a legmodernebb az összes európai csillagvizsgálók között.* Szerkezete 12.000 kilogramot nyom. A kupolát *Sváb* Gyula államtitkár tervei szerint a kultuszminisztérium müszaki osztályának irányitása mellett épitették.

— **Mindszentekkor Nagykanizsáig közlekedik a gráci gyorsvonat.** A *Duna—Száva—Adria Vasuttársaság* (azelőtt Déli Vaspálya Társaság) közli, hogy a 202. és 203. számu gráci gyorsvonatokat, amelyek a vasárnapok kivételével Budapest—Székesfehérvár közt közlekednek, november elsején, Mindszentek ünnepén, Nagykanizsáig, illetve Nagykanizsától közlekedteti.

— **Majd minden autóuton megsérül** valaki s éppen ezért nem hiányozhat az autó, vagy a motorkerékpár táskájából a *Hansaplast-gyorskötöző*, amely ma már a legideálisabb gyorskötöző-készlet. Jelentéktelen sérülések, ha idejekorán nem kezelik, gyakran a legsulyosabb vérmérgezést okozhatják. Hansaplast minden gyógyszertárban és drogériában kapható.

Üdeségét

M.928 X 28

Magyarország, 1928. márc. 18.

Benedek Péter.

Benedek Péter, az egykedvü

Igen tisztelt Szerkesztő ur! Végignéztem Benedek Péter parasztfestő művésznek a Faluszövetség által rendezett nagyszerü kiállitását. Láttam ott fényes és elökelő nézőközönséget, országos nagyságokat és müértőket, feketébe öltözött rendezőket és uri impresszáriót, akik kalauzoltak, magyaráztak és ünnepelték a magyar paraszt östehetséget csak magát a szerzőt az öreg Benedek Pétert a nép egyszerü fiát nem sikerült meglátnom sehol. Azt mondják, ott volt valahol, ott ült közömbösen és idegenül, ugy hallgatta a rendezők meg az impresszáriója magyarázatait, mintha nem is az ő dolgairól lett volna szó. Sok képet vásároltak s még sem örült. Vajjon mi lehetett ennek a közömbösségnek és örömtelenségnek az oka? Egykedvü és közömbös szokott lenni a paraszt-ember ilyen nagyuri környezetben, de az ő egykedvü viselkedése vajjon csak ebből a parasztegykedvüségből származik-e? Vajjon csakugyan az ő kiállitása volt-e ez a nagysikerü kiállitás és csakugyan az ő paraszti szegénységét jutalmazták-e ezek a nagy képvásárlások? Vagy őt is elérte a magyar falu tehetségeinek örök sorsa és neki inkább csak az ünnep, a tömjén jutott, a többit elvitte a városi mecénás, a protektor, az impresszárió?

Az öreg Benedek Péter sokak szerint mindenesetre gyanusan egykedvü volt, mig impresszáriója ugy ragyogott. Tisztelettel Egy *kiállitáslátogató faluról.*

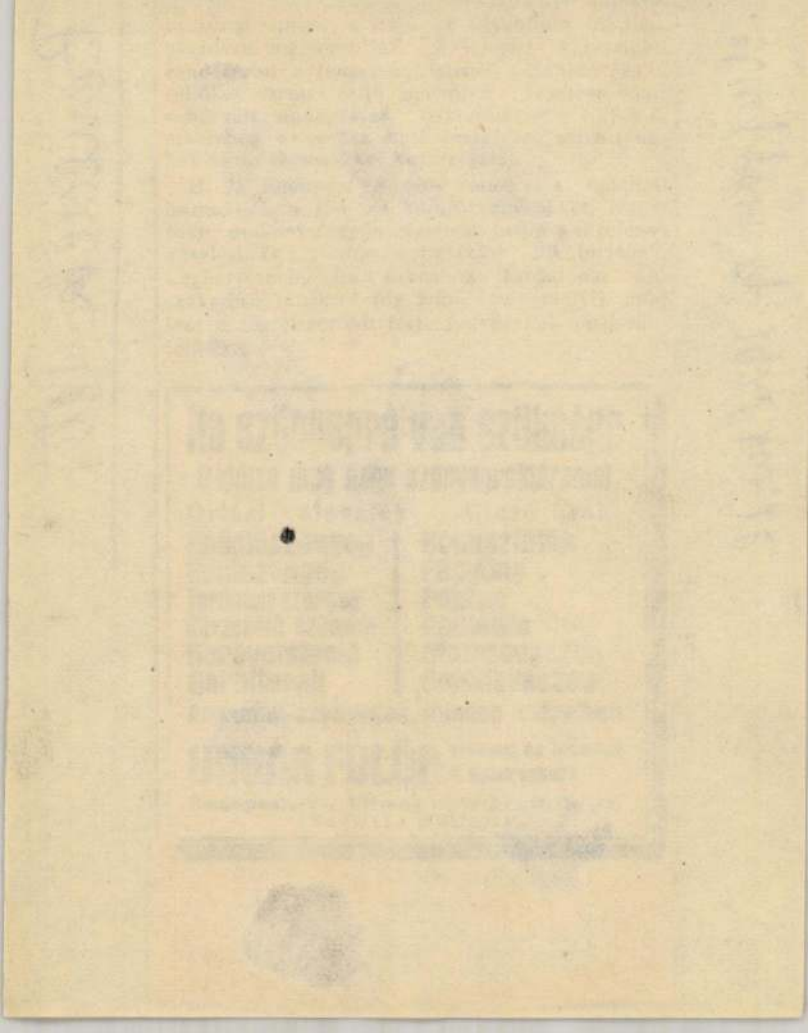

Benedek Péter.
festőművész.

— **Benedek Péter földmives-festőművész.** (Bálint Jenő könyve.) A természeti csodák ellenállhatatlan erejével hat ránk az a könyv, amely *Bálint Jenő* tollából most jelent meg. E könyv ugyanis, mint művészbiográfia, egy *Benedek Péter* nevü egyszerü földmivest mutat be a magyar közönségnek, egy földmivest, aki egyike nagyjaink legkiemelkedőbb festőművészi tehetségeinek. Természeti csoda ez az ember, ez a falusi magyar, aki minden tanulás, minden művészeti kultura, mesterségbeli képzettség nélkül, pusztán a veleszületett ösztehetségre támaszkodva, mint kész és kiforrott festőművész lép elénk. Öt éve, mikor felfedezője és támogatója, Bálint Jenő, kiállitás keretében revelálta Benedek Pétert, ez a tehetség még tapogatódzott, gyermekcipőiben járt. Ma, mint a könyv lapjairól látjuk, Benedek Péter már elérkezett oda, ahol nem csupán mint érdekes kuriózumokat, hanem mint értékes és kivételes műalkotásokat szemlélhetjük festményeit. Bálint Jenő könyvének hálás lehet a magyar képzőművészet, mert ennek a lelkes és önzetlen irásnak a révén uj nagy művésszel gazdagodik a magyar művészet.

Pesti Hirlap,
1928. Okt. 25.

1

Benedek Péter festőművész

Pesti Hirlap 1928. Okt. 28.

P. H. **1928. október 28., vasárnap.**

— József királyi herceg nyitotta meg Benedek Péter földmives-festőművész kiállitását. A Falu-Szövetség a Nemzeti Szalonban kiállitást rendezett *Benedek Péternek*, a nagytehetségü földmives-festőművésznek képeiből. A kiállitást szombaton délután *József* kir. herceg nyitotta meg. A Nemzeti Szalon főtermében nagy és diszes közönség jelenlétében *Meskó Zoltán* országgyülési képviselő üdvözölte a kir. herceget és beszédében a többek között ezeket mondta:

— Királyi Fenséged magas megjelenésével ismételten tanujelét adta annak, hogy *szereti magyar fajtáját*, szereti azt a népet, amellyel valóságos vérszerződést kötött a második magyar Golgotán: Doberdó véráztatta szikláin.

— A magyar föld népe ezért nemcsak tiszteli, de szivébe is zárta királyi Fenségedet, mert Fenséged a magyar néplélek csodálatos kinyilatkoztatásait megérti és átérzi. Aki pedig ezt teszi, az védi és erősiti a nemzetet.

Az üdvözlő beszédre *József* kir. herceg közvetlen szavakkal válaszolt:

— Megismertem a magyar népet abban a tüzkeresztségben — ugymond a kir. herceg —, amelyet Doberdónál éltünk át. A magyar nép megmutatta, hogy *nemcsak békében tud a hazának élni, hanem meg is tud a hazáért halni.*

— A mai kiállitás élénk bizonyitéka annak, hogy a magyarok nemcsak vérükkel tudnak áldozni, hanem a békés alkotó munkában is csodálatosakat alkotnak. Ebben a gondolatban nyitom meg a kiállitást.

A királyi herceg ezután *Benedek Péter* kálauzolásával megtekintette a kiállitást. Hosszasabban időzött az egyes képeknél, majd a körséta befejeztével elismerését fejezte ki Benedek Péternek. A szükszavu parasztművész boldogan hallgatta a királyi herceg elismerését és a kitüntető szavakat ugy vélte meghálálni, hogy nekibátorodva megkérdezte a királyi hercegtől:

— *Mikor fösthetném le a fenséges urat? Nagyon szeretném lepingálni...*

A királyi herceg jóindulatu mosollyal fogadta Benedek Péter földmives-festőművész kivánságát.

ingesei most hat esztendeje vonultak be zárt hadsorokban „az örök városba", hogy a fascizmus törvényes uralmát megvessék, minden esztendőben ilyenkor végigjárja Rómát. A fascizmus ünnepi nagyhete előtt, mintha csak *uj erőt és uj sugallatokat* akarna magába szivni az „urbs eterna" klasszikus földjéből, órákat tölt a Fórumon, a Termekben, fel-felbukkan Róma környékének kis falvaiban is. Nem gyönyörködni óhajt csupán a csodálatos római ősz napsütésében, hanem ugyanakkor *ellenőrzi is, hogy mindazt, amit vasakarattal elrendelt, csakugyan keresztül is vitték munkatársai* az elmult esztendő alatt...

Egész éven át dolgozik szakadatlanul, pihenőnapok nélkül. És ez az októbervégi látszólagos pihenése is *munka*. Csakhogy nem a Palazzo Chigi ünnepies dolgozószobájában, a „Sala Vittoria"-ban és nem is a *Viminale*-ben, ahol az ünnepies külső-

Benedek Péter.

Könyv Benedek Péterről

A nagy háború első évében történt, hogy egy budapesti vasgyárban a hadimunkások csoportvezetője egy foszlott ruhájú, szégyenlős parasztlegényt vitt föl az irodába Bálint Jenőhöz. A félszeg falusi ember furcsa dolgot művelt napszámos-társai között. A nélkül, hogy bárkitől is tanulta volna, arcképeket festett róluk. Már gyerekkorában is a firkálás volt legnagyobb öröme és később a földmívesmunka mellett sem esett ki a ceruza, vagy az ecset Benedek Péter kezéből.

Bálint Jenő műértői szemmel azonnal megérezte, hogy itt a magyar föld egy hallatlanul érdekes szülöttjével áll szemben, akit ki kell emelni a napszámosi robotolás jármából, hogy zavartalanul élhessen ösztönös művészi vágyainak. De jól tudta azt is, hogy Benedek Péter művészetének érdekessége a paraszti naivitásban rejlik, melynek szűzi hímporát nem fujta le a városi kultúra. Benedek Pétertől nem szabad faluját elrabolni, mert akkor művészetén is csorba esnék. Az ő világa szülőfaluja, Uszod, Budapesten elsatnyulnának ösztönös képzeletének gyermetegül kedves palántái.

A gyári irodában történt találkozás óta Bálint Jenő nem vette le kezét Benedek Péterről. Biztatta. támogatta, majd összegyüjtött műveiből 1923-ban gyüjteményes kiállítást rendezett. A kis tárlatnak rendkívüli sikere volt. Nemcsak a művészek és a műértők élvezték a magyar őstehetség érdekes megnyilvánulását, hanem az egész magyar társadalom is felfigyelt a paraszti fantázia szokatlanul befejezett, meglepően reális, mégis naivul elvonatkoztatott virágaira. A kultuszminisztérium a siker következtében házat épített Benedeknek Uszódon, hogy most már saját födele alatt zavartalanul pingálhasson és rajzolgasson. Ott dolgozik azóta Benedek, ott festi természet után, vagy *eszmélet*ből családja tagjait, a falu esperesét és a parasztgazdákat.

Az ötéves művészi munkássága eredményeiről Benedek Péter a Nemzeti Szalonban vasárnap megnyiló kiállításán fog beszámolni. Itt szembe fogunk kerülni régebbi és legújabb műveivel és majd elmondjuk, hogy a földművesből művésszé vedlett Benedek Pétör munkái mit mondanak a szemlélőnek és mit jelentenek a magyar művészetnek nemzetközi utaktól tarkított birodalmában. Addig is szívesen lapozgatunk azonban Bálint Jenőnek a földműves-festőművészről írott és gyönyörűen kiállított könyvében, amelyet a kiállítás előtt a Faluszövetség adott ki nagy áldozatkészséggel.

Valóban igaz szeretettel, szinte szülői gonddal és irodalmi nyelven írta meg Bálint Jenő fölfedezettjének egyszerű élettörténetét és behatóan, majdnem keresett részletességgel boncolgatta művészetét. A dekorativ szóképekbe bújtatott jellemzések között üdítően hatnak az egyszerű mondatok, különösen mikor az író magának Benedeknek adja át a szót, vagy amikor a kritikát a szubjektiv hang váltja föl. A könyv tárgyához illő két sikerült előszót *Mayer* János földmívelésügyi miniszter, a Faluszövetség elnöke és *Kertész* K. Róbert kultuszminiszteri államtitkár írta.

A szép illusztrációkkal ékes kötet minden könyvkereskedésben és a Faluszövetségnél (Budapest, Üllői-út 1.) kapható.

Y. E.

Budapesti Hírlap, 1928. Okt. 24.

Az Uj Szí
mozihe
Fiacs

mulattató, te

* **(Az elektromos energiakérdés törvényes szabályozása hazánkban és a külföldön.)** *Márkus* György dr.-nak, a fiatal és képzett közgazdasági írónak, akinek ez a most megjelent könyve méltó feltünést fog kelteni, neve először a községi üzemekről irott jeles tanulmánya révén lett ismertté. Uj könyvében behatóan foglalkozik az energiakérdés közgazdasági jelentőségével, annak hazai állásával. Részletesen ismerteti a külföldi államoknak legújabb törvényeit, majd rendszeres csoportosításba foglalja az elektromos energiatörvényekben érvényesülő alapelvek hatósági rendezésének a különböző módozatait. Megjelöli azután a szerző azokat az irányelveket, amelyeket szerinte a legközelebb megalkotandó energiatörvényünkben érvényesíteni kell. Rámutat arra, hogy hazánkban az elektrifikálás terén államosító törekvéseket érvényesíteni úgy kereskedelmi, mint állampénzügyi és energiagazdálkodási szempontból elhibázott dolog lenne. Az áramfelhasználás nagy közgazdasági és kulturális jelentőségét ugyanis a népesség széles rétegei nem ismerik és így a szükséges propagativ tevékenységet az állami üzem bürokratikus rendszerével nem tudja oly jól ellátni, mint a magángazdaság. Pénzügyi szempontból azért ellenzi a szerző az államosítást, mert az ehhez szükséges szinte mérhetetlen tőkével a trianoni magyar állam nem rendelkezik. Az elektrifikálási munkálatokból tehát a magántőkét kikapcsolni nem lehet, azonban ennek tevékenységét és jog-

Benedek Péter. földműves-festőművész

IRODALOM, MÜVÉSZET

Benedek Péter művészete

A Nemzeti Szalon kiállítása

Egyik legkiválóbb festőművészünk, midőn először került szembe *Benedek* Péternek, az autodidakta földműves-festőművésznek munkáival, naiv szépségüktől elragadtatva azt tanácsolta neki, hogy lőjjön le mindenkit, aki őt irányítani, tanítani akarná.

Ennél az érdekes figyelmeztetésénél semmi sem jellemezheti joban Benedek Péter művészetét, sőt mi több, az egész modern művészet kritikus állapotát. Benedek Péter technikailag fejletlen, de annál ösztönösebb, közvetlenebb művészete éppen azt adja a maga tisztaságában, amire nem egy modern mester a technikától való csömörében vágyik. A modern kultúra, a mai művészet már nem képes a régi eredmények hiánytalan fölhasználásával új irányokat, szervesen továbbfejlesztett stilust kitermelni, ezért odafordul, ahol az emberi lélek megnyilvánulásait a maguk ösztönös egyszerűségükben élvezheti. A népművészetnek, sőt a barbár népek, a négerek művészetének most igen nagy a keletjük, velük akarják fölfrissíteni a stilusbelileg kiélt, technikailag hűvösen tökéletes művészetet. A tudást oda akarják vágni a naivitásért, a minden stilusra kapható készséget a határozott, primitiv akarásért. A raffinált illatok után a metsző, friss levegőre vágynak, a finom megérzések után brutális élményekre.

Ilyen kritikus időben, az unalom és a szertelenség végletei közt bukkan föl Benedek Péter művészete. Mindaz hiányzik belőle, amitől a mai művész megesömörlött és mégsem jelent barbár exotikumot. Vér ő a mi vérünkből, csak lelkét nem pallérozta ki, nem vasalta laposssá a mindent egyformává tevő kultúra. A népművészet szűzi himpora még ott csillámlik képzeletének, világszemléletének lepkeszárnyain. Az anyaföld nem eresztette el kezét, hogy a nagy világban kalandozzék, a szent áhitat ott rezeg minden vonásában, színeinek félénk harmoniájában.

Ki merte volna ezt a naivitást a rendszeres tanulás, a céltudatos művészi nevelés kockázatának kitenni? Hátha éppen az esett volna így áldozatul Benedek művészetében, ami a mai nemzetközi művészeti zürzavarban és mesterkéltségben műveit oly vonzóvá teszi: a naivitás, a tőzsgyökeres magyarság. Vajjon Benedek érzékeny szépségű meglátásokra fölépített stilusa, mely távol van a brutális színakcentusoktól, kibirta volna-e a mult nagy tradicióinak, vagy a jelen zavarának ostromát. Igazat kell adnunk azoknak, akik meghagyták ezt a művészetet paraszti neveletlenségében és nem igyekeztek az illatos mezei virágot talaját vesztett dísznövénnyé nemesíteni. Hiszen a legkülönállóbb modern mesterek is a zamatos egyszerűséget hajszolják, miért kellene ezt a művészt abból kirántani, amibe a természet megmagyarázhatatlan titokzatossága folytán beleszületett.

Művész, műértő és laikus egyaránt csodálkozva fogják szemlélni Benedek Péter gyüjteményét. Meghitt, szinte gyermekien kedves szépségek fogadják itt a szemlélőt. Első bemutatkozása óta, öt év alatt nagyot fejlődött Benedek, anélkül azonban, hogy stílusának eredetiségén csorba esett volna. A régebbi egyszerű, kezdetleges fölfogás és kompozíció helyébe, ösztönössége mellett is, nem egyszer raffinált komponálás és rendkívül színdús színelőadás lépett. Hármas önarcképe, amelyen Benedek úgy örökítette meg magát, amint tükröt tartva, festi saját portréját, a legvirtuózabb modern mesternek is becsületére válnék. Semmi csiri-csáré hangosság, sőt a színeknek oly finom összhangjával, gyöngyházfényű tónusával lep meg, ami a legfejlettebb színérzékű magyar festők munkáira emlékeztet. Néhány képe előtt valóban Csók István és Rippl-Rónai művészete jut eszünkbe, sőt a francia Degas stilizált vonalvilágának és finom pasztell-színegyüttesének emléke is fölmerül emlékezetünkben Benedek kis képei láttára.

Csak ritkán fest nagyobb képet, ezek láthatólag meghaladják fantáziájának, szín- és formaelképzelésének határait, de azért ezekben sem válik üressé, banálissá. Mindegyik műve, legyen az miniatűrszerű pasztellportré, vagy falusi életkép, megragad ösztönösen rátalált artisztikumával.

Hisszük, hogy ez a gyüjtemény, különösen ha elhagyják belőle a selejtesebb darabokat, külföldön is óriási érdeklődést fog kelteni. A nyugati kultúra raffinált ízlésű, dekadens városaiban még csodálatosabb jelenség lesz Benedek Péternek magyar paraszti lélekből lelkedzett művészete.

Köszönet illeti Bálint Jenőt, hogy segített ezt a zamatos művészetet a maga eredetiségében megőrizni, és elismerést érdemel a *Faluszövetség*, hogy a lebilincselően érdekes kiállítást a Nemzeti Szalónban megrendezte. Egy mellékteremben népművészeti tárgyak, hímzések, szőttesek egészítik ki Benedek műveit. Különösen a sárközi főkötők kelthetnek méltán feltűnést. A matyó hímzések viszont arról tanuskodnak, hogy miként ronthatja meg a falu ösztönös ízlését a városi nyerészkedés beavatkozása. Az elrontott matyó-hímzések külföldön újabban már az ízléstelenségek kiállításán szerepelnek. Reméljük, Sárköz művészete nem fog erre a sorsra jutni!

Ybl Ervin.

Budapesti Hírlap, 1928. Okt. 28.

)- ES
ÉGMENTESEN

STEREI c. könyvsorozatot, mely

as Gereben

első vérbeli magyar humorista

olgozva, dúsan aranyozott finom

ező:

VAS GEREBEN:

11. Nagy idők, nagy emberek
12. Pörös atyafiak
13. A nemzet napszámosai
14. Garasos arisztokrácia
15. Régi jó idők
16. Egy alispán

ttuk át kiváló stilusművészekkel e irodalmi alkotásai a nyelv elavult-ısa mellett küzdeni kell a szellemi amelyet most a magyar olvasó-

megszerezhesse, kétféle

megrendelési szelvényt.

mi Bizottság megbizásából

lönyvkiadó R.-T.

VI., Lovag-utca 18.

: Havi 5 pengős részlet-

si Könyvkiadó R.-T., mint

t Irodalmi Bizottság megbízottja

NDELÉS
RE

Budapest,
VI., Lovag-utca 18.

ett fizetési feltételek elfogadása mellett meg-
óza Mesterei c. sorozatot 16 kötetben, 60 pengő
első 4 kötet szállitásánál 10 pengőt és 95 fillér
. A további köteteket Önök portómentesen
alékot a legközelebbi hónap elsejétől kezdődő

gymásutáni havi részletekben

ötéssel, hogy Önök teljesen dijtalanul szál-
A Magyar Irodalom Története c. müvét teljes
n. Ezen megrendelésem nem vonható vissza.
ırtása esetén a törlesztési kedvezmény meg-
át teljes összegében válik esedékessé. A ren-
llalat fentartja, valamint a szállitott könyvek
elár teljes kiegyenlitéséig.

n hó_____tól _____ig.

Benedek Péter. földműves-festőművész.

* **(A Falu)** falufejlesztési és népművelési folyóirat legújabb száma igen értékes és változatos tartalommal jelent meg. A pompás kiállításban, háromszínnyomású címlappal megjelenő folyóirat első helyen közli *Schandl* Károly dr. ny. államtitkár értékes cikkét „Földmívelő népünk jövője" címmel. *Benedek* Péter földmíves-festőművész életével és művészetével *Bálint* Jenő tollából hosszabb cikk foglalkozik és több reprodukciót hoz Benedek Péter legkiválóbb munkáiról." *Herbert* János „A falu és a hadsereg", *Borsodi* Sándor: „A szövetkezeti tőkegyüjtés", *Móricz* Pál: „A szerémségi pásztorok", *Boruss* Ferenc: „Községi villamosítások módjai", *Prednerszky* Dezső: „A tojásfarmer" és sok kisebb és nagyobb aktuális közlemény teszi változatossá és értékessé „A Falu" folyóirat e legújabb számát, amelyet 25 fénykép és illusztráció tarkít. A nagy népszerűségnek örvendő folyóirat *Bajtay* Mihály gazdasági főtanácsos a Faluszövetség ügyvezető igazgatójának szerkesztésében, mint a Faluszövetség hivatalos lapja jelenik meg.

BH. 928. XI. 11.

Budapesti Hírlap, 1928. nov. 11.

1

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1976 OKT 25

Péter Benedek
Budapester Rundschau

1021

Péter Benedek: Csárdás
(Aus der Sammlung des Museums naiver Künstler in Kecskemét)

Auffassung des
oberhauptes" best
gen heute noch, j
vielen Fällen soga
Frauen unterstütz
sante Veränderung
ten in einem an
reich: Um z. B. sau
dung oder ein war
zu erhalten, brau
heute nicht mehr z
Früher wollte die
der Männer Kinder haben, um im Alter durch ihre Hilfe gesichert zu sein, heute liefert die Sozialversorgung die erforderliche materielle Basis für jeden Einwohner Ungarns. Die Aufgaben innerhalb der Familie wie Hausarbeit und Kindererziehung werden jetzt bereits von den Ehepartnern gemeinsam erfüllt.

Die Lage des ungarischen

Aussenhandels

Der neuernannte Botschafter
Tabares Bel Real, überreicht
dem stellvertretenden Vorsitz
Dr. Rezső Trautmann (r.)

nen. Diese Möglichkeit nutzten im vergangenen Schuljahr mehr als 13 000 Abiturienten bzw. Facharbeiter im letzten Lehrjahr. Ein Teil von ihnen kann demnach sofort nach Schulabschluß den Beruf eines Kraftfahrers er-

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1974 AUG 29

Pestmegyei Hirlap

Benedek Péter festő

1021

Meghosszabbították a kiállítást

Igen sok látogató kereste már fel *Benedek Péter*, Cegléden élő parasztfestő kiállítását a Kossuth Múzeumban. A nagy érdeklődésre való tekintettel döntés született, hogy a kiállítást a tervezettnél később, augusztus vége helyett szeptember közepén fogják bezárni.

GUSZTUS 29., CSÜTÖRTÖK

DETÉSEK

pesti
bolt

i
sel felvesz

Automata lisztcsomagoló géphez csomagolónőt, molnár szakmunkást, férfi segédmunkásokat felveszünk. Címünk: Ferencvárosi Malom. Budapest IX., Soroksári út 44. Telefon:

Benedek Péter festő

Pestmegyei Hírlap, 1974. aug. 24.

1021.

A ceglédi Kossuth Múzeum-

ban Benedek Péter gyűjteményes kiállítása látható.

Benedek Péter gazdag színvilágú pasztelljei, akvarelljei, nagy műgonddal készült olajfestményei a néprajztudomány számára is jelentősek, hiszen emlékezetből megörökített lakodalmak, a katonatoborzás, a keresztelő, a paraszti élet apró mozzanatai a képek fő témái. Színpompás öltözékek, hiteles szobabelsők érzékeltetik a szülőfalu, Uszod környéki parasztság egykori életmódját. Minden figura ismerős, minden esemény megtörtént. Lírai báj, jóízű mesélőkedv tölti be a képeket.

Benedek Péter hozzáférhető legszebb munkái közül tizennégyet a Magyar Nemzeti Galéria adott kölcsön a kiállításra harmiőcnégy kép a Kossuth Múzeum anyagát gazdagítja. Sok műgyűjtő gyűjteményének becses darabja került most egymás mellé. A fővárosból, Kiskunfélegyházáról, Kalocsáról és Dunaszentbenedekről vettek kölcsön képeket.

Kiállítások:

Benedek Péter

Művészet, Budapest, 1942. aug.

Benedek Péter:
Lakodalmas menet
Cortège de noce
Свадебное шествие

kibontakozását. Fiatalon mindjárt nagyszabású, érdekes megbízásokat kapott; monumentumokat, kertszobrokat, portrékat készített a felmerült közületi igényeknek megfelelően. Azidőtt gyors egymásutánban három Munkácsy-díjjal tüntették ki.

Foglalkoztatása azóta se csökkent. A Tanácsköztársaság, a felszabadulás emlékére, parasztfelkelések, szabadsághősök megörökítésére folyamatosan állítják fel műveit, gyakran nyer pályázatokat, máskor a beruházásokkal kapcsolatosan kap feladatokat. A műtörténelemből, tanítómestereitől tájékoztatást kapott arról is, hogy a mintának milyennek kell lennie – méreteiről, környezetétől függően – ha szabadban helyezik el, vagy öblös térben, fal előtt vagy körüljárhatóan, intim atmoszférában vagy forgalmas ponton. Mindehhez — mint világot látott ember — figyelembe vette azt is, hogy a nagy elődök milyen megoldást találtak bonyolultabb helyzetben műveik bemutatására, stílusos talapzat megszerkesztésére.

Mindezek után azt a sznob aforizmát,

Benedek Péter

A keszthelyi múzeumban
a mai művész alkotásai-
val is találkozhatunk.

Ö. i.: Múzeum alapítás
Tükör, 1976. Sept. 7 - 12 oldal.

Benedek Péter

és Süli András alkotásait mutatja be Moldován Domokos filme. A müvészekfelhasználják a népmüvészet némely motivumát, de ezek a motivumok már nem a népmüvészet használati tárgyakat ékesiteni kivánó disztő ösztönéből fakad

Uj irás 1976/1/9

Illyés Mária: A naiv müvészekről

BENEDEK PÉTER, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megváltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba. Festmény-, grafikák alkotják zömmel a kiválasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1972. 67. sz. BENEDEK PÉTER: "Templomba tartó menyecske" c. műve. p.cer. 295+240 mm. Ltsz: 72.62. 294. old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

BENEDEK PÉTER, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megváltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba. festmény, grafika alkotja zömmel a kiválasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1975. 122. sz.- BENEDEK PÉTER: "PARASZTMENYECSKE", c. müve. p. cer. akv. 295-240 mm. Ltsz: 75.193. 294. old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Muzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Benedek Péter

lakodalmas képeinsok a naivitás. A naivokból azonban megkülönbözteti az, hogy kiváló vizuális memoriájs van.

Forrás 1975/11/69

Moldován beszélgetések Barcsayval

Benedek Péter

Egyik önarcképe Bedó Rudolf tulajdonában van.

Forrás 1975/11/69

Moldován:beszélgetések Barcsayval

Benedek Péter

Tornyai Jánossal állitott ki az Alkotás

Müvészházban

Forrás 1975/11/69

Moldován D:Beszélgetések Barcsayval

Benedek Péter

1926-ban készitett Önarcképe fiatal nagybajuszos, kalappal ábrázolja magát, a ceglédi muzeumban található

Forrás 1975/11/69

Moldován: beszélgetések Barcsayval

Benedek Péter

van egy kalapos öharcképe.

Forrás 1975/11/69

Moldován beszélgetései Barcsayval

Benedek Péter

alkotásait szinbeli és foemai szépség jellemzi.

Forrás 1975/11/71

Moldovánó beszélgetés Weöressel

B enedek Péter

az első magyar parasztmüvész és közben teljesen impresszionista képeket festett. Az egész ecset-kezelése és vonalvezetése az.

Moldován: Beszélgetés Bata Imrével

Benedek Péter

1925-ben készitett fiatal önarcképe és Moricz Zsigmondról készült rajza csak tétovázva nevezhetjük naivnak.

Uj irás 1976/1/91

Illyés: A naiv müvészekről

Beneder Péter (1889-)

13. „Falusi mulatság"
o.v. 60 x 80. J. l. b.: Beneder Péter 1938.
Vételi ár: 5000 Ft

BÁV 39. Képaukció katalógus Bp. 1976 május

Benedek Péter

14. Ceglédi új arok

o. v. 16 x 26,5 cm J. l. b.:

Benedek Péter 1950.

Vételár: 1500 Ft.

BÁV 39. Képaukció katalógus Bp. 1976 május

MDK

Benedek Péter, festő

A népművészet mestere címet kapta.

— : Kiváló népművelők és népművészek, ifjú népművészek kitüntetése 5.

Népszabadság, Bp. 1970. aug. 19.

Benedek Péter
festő

A konkrét tárgyi világ naturalisztikus hűségű tolmácsolása a törekszik.

Murahori Ágota: Emlékezés...
Művészet, 1970. május – 14 lap.

Benedek Péter

1928-ban vajrot lenített
Móricz Zsigmondhoz

Napló
Magyar Nemzet, Bp. 1970. jún. 4.

Benedek Péter
festő

Parasztművész.

Kulka Eszter: Sáli Antal parasztfestő halálára
Tiszatáj, Szeged 1970: I. 95.

MDK

Benedek Péter, festő

Bálint Jenő: Benedek Péter
„fölmíves" festőről írt tanulmánya
az Amicusnál jelent meg.
(1920-1924 között.)

Szíj Rezső: Reiter László és az Amicus kiadó
742-744. l.

A Könyvtáros

Bp. 1964. december XIV/12

Benedek Péter

Neve emlékre.

Szabó Pál: Művészet és valóság. – Műgyűjtő, 1969. I. 17. 44. l.

MDK

Benedek Péter, festő

Tanulmány ismerteti Benedek Péter parasztfestő munkásságát.

—: Megjelent a Művelődés 7.

Népszabadság, Bp. 1971. jan. 26.

MDK

Benedek Péter, festő

Parasztfestő. Tanulmányi ösztöndíj.

— : Műgyűjtő

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. jan. 25.

Benedek Péter

M.Dk.

ceglédi paraszt festő

Gyüjteményes kiállitásra készül müveiből a

Hirek.

Pest megyei Hirlap 1964. augusztus 27. 5.1.

M.D.K.

Benedek Péter, festő

nevét emliti szerző, mint cegléd parasztfestőét, az igazi magyar naiv festők körött, bár később ő is végzett művészi tanulmányokat, de korai művei a naiv művészet legszebb termékei közé tartoznak.

ÉLET és TUDOMÁNY, Bp.1967. XII. évf. I.13.2. sz.

old.

Benedek Péter

-t, Cegléden élő parasztfestőt ábrázolja
Sz. Egyed Emma bronzplaketje a
XI. Magyar Képszőművészeti Kiállításon.

Pest megyei Hírlap 1968. máj. 8. 5. o

MDK

Benedek Péter
festő

"Alkonyat", a "Sroptató anya", a "Fonóleány", "Kocsmai mulatság" a "Szántóvetők", "Termeg Kata tekenő mellett" című képei találhatók.

Bedő Rudolf: Benedek Péter
Művészet, 1964. április – 18 lap

Benedek Péter

festő

M.D.K.

Művészete népművészet, ő maga őstehetség.

Vitányi Iván: Emlékezés Győri Elekre és Gajdos Jánosra
Művészet, 1963. november – 10 lap.

Benedek Péter

15. Ceglédi határ

o.v. 22,5 x 33 J. l. 6.: Benedek Péter 1981

Kikiáltási ár: 1800 Ft.

BÁV 39. Képaukció katalógus Bp. 1976 május

Benedek Péter, (egléd), náv művész.

A szeptemberben létesült kecskeméti náv múzeumban láthatók Benedek Péter alkotásai.

Lasonci Miklós: Kiállítótermekben.

Pest Megyei Hírlap, 1976. nov. 20.

BENEDEK PÉTER, naiv-festő

A magyar művészettörténészek alkalmakként egy-egy kiállitas kapcsan megemlékeztek a hazai naivokról, közöttük jelentős alkotókat is szamon tartottak. Igy pl. Benedek Péter, Gajdos Janos festőket, és Markovits Horvath Antal szobrasztot. 78.old

MURAKÖZI ÁGOTA: Horvath Vince nyiregyhazi fafaragó
75.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1969. IV. 3.sz.

Benedek Péter

Kecskeméten megnyílt a náv művész múzeuma. Nyolc kiállítótermében az országszerte ismert művészek alkotásai láthatók, így a művésné is.

László Miklós: Náv művészek múzeuma. Szabad Föld, 1976. okt. 3.

BENEDEK PÉTER, festő

A mag ar parasztfestőknél kétféle kifejezésmód.Az egy eg ik a konkrét tárgyi világ naturalisztikus hűségű lét tolmácsolására törekszik.Ők újraélik a hagyományos parasz ti élet mindennapjait,ünnepeit.Pl.Győri Elek,Bene dek Péter, stb. 91.old

MURAKÖZI ÁGOTA: Emlékezés Gajdos János parasztfestőre 81.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1970. V. 1.sz.

Benedek Péter

„Pásztor Yulcsa arcképe", olaj, vászon,
44 x 33.6 cm, 1930.

(repr.)

Művészet, 1976. 11. 11. old.

Benedek Péter naiv művész

Kecskeméten, a Képzőművészeti Világhét alkalmából átadták a Magyar Naiv Művészek Múzeumát. Hat helységben láthatók a Nemzeti Szalon 1934-es kiállításán feltűnt „ősteheségek" – pld. Süli András, Benedek Péter és még többen.

Menyhárt László: Üzenet a múltból. Magyarország, Budapest, 1976. okt. 24.

Benedek Péter
festő

Méltatás

Bahi Miklós: Jóhai és Orlai Petrich . . .
Művészet, 1970. ajánlás – 34 lap

Max Benedek Péter, festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Pompa Kálmán gyüjteményét, nemzeti érdekü. A 19.-20.sz. magy. képzőművészetének keresztmetszete. 388 mü, 180 művés Benedek egy művel szerepel, 227.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Benedek Péter

A "Népművészet mestere"

Szerdai mozaik

Csongrád megyei Hírlap, 1970. aug. 19.

Benedek Peter

Műveiről reprodukciók találhatók a Forrás új számában.

Petőfi Népe. 1970. okt. 6.

Benedek Péter

Említve

Dér Endre: Bidépek a Vasutas-
műteremben

Délmagyarország, 1970. aug. 26.

Benedek Péter,festő

Otthagyta a parszti kö rnyezetet és a városba jött, továbbképezve magát.Ez a tehetséges parasztfestőnek sikerült is. 187.old

Sz.Muraközi Ágota: A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya 181.old

A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve.XI.1968. Bpest.1969

Benedek Péter,festő

Parasztfestő.Egy másik csoportjuk a konkrét tárgyi világot festi.A paraszti élet mindennapjait,ünnepeit,a kollektiv lelkű magatartás szellemét juttatják kifejezésre.Ezek közé tartozik Benedek művészete is. 194.old 29.jegyz

Sz.Muraközi Ágota: A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya 181.old

A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve.XI.1968. Bpest.1969

Benedek Péter,festő

Paraszt festő.Bálint Aladár a Nyugatban helytelenül azt
itta,hogy ha ő is olyan ,mint a falujabeli gazdák,ak-
kor nem vett volna kezébe ecsetet,nem rajzoltta vol-
na le,amit látott. 186.old

Sz.Muraközi Ágota: A magyar parasztfestők és a nép-
művészet viszonya 181.old

A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve.XI.1968.
1969

Benedek Péter, festő

Parasztfestő. A paraszti élet mindennapjait, ünnepeit festette egyszerű őszinteséggel. Ez felkeltette a kritikusok és a nagyközönség figyelmét. 186.old

Sz. Muraközi Ágota: A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya 181.old

A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve. XI. 1968. Bpest. 1969

Benedek Péter,festő

Parasztfestő.Első kiállitása után/1927/,1928 őszén a Nemzeti Szalonban ,majd 1929-ben a bécsi Kunstlerhausban kiállitása.Bálint jenő könyvet irt róla.Napja a Reggel kutatja az országban a parasztalkotásokat. 186.old. 9.jegyz

Sz.Muraközi Ágota: A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya 181.old

A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve.XI.1968. Bpest.1969

Benedek Péter, festő

Bálint Jenő elsőnek az uszodi Benedeket mutatta be a budapesti közönségnek az Alkotás művészházban 1923-ban. 186.old

Sz.Muraközi Ágota: A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya 181.old

A Nyiregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve.XI.1968. Bpest.1969

Benedek Péter, festő

Magyar parasztfestő. 1964-ben Cegléden volt kiállítása . 182.old

Sz. Muraközi Agota: A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya 181.old

A Nyíregyházi Jósa András Múzeum évkönyve. XI. 1968. Bpest. 1969

Be

MDK

Benedek Péter, festő

Moldován Domokos korábban kisfilmet készített Benedek Péter parasztfestőről.

Bernáth László: Freskó a Nyári konyhában 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. dec. 17.

Benedek Péter

Évforduljánál megemlékezés

Dévényi Iván: Képzőművészeti évforduló
Jelenkor, Pécs 1969. dec. 1098-1099. (.

Bencdcla Péter

Fejő asszony c. képe a Nagy István gyűjteményében van.

Dévényi Judit: Modern magyar festmények; Műgyűjtő, 1971. 1. sz. 5. l.

Benedek Péter, festő

Áldozó Józseffel kapcsolat ban megemlitett parasztfestő.

P. Szücs Julianna: Parasztfestő- és népművészet 7.

Népszabadság, Bp. 1971. máj. 14.

Benedek Péter

Szerepelt a linzi Magyar Ház kiállitásán
/1969. VI. 6--22./.

Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 541.

Benedek Péter

neve emlitve

Vigilia 1969 augusztus
562. old.

Képrőmüvészet

Benedek Péter parasztfestő munkásságát ismerteti a hüppujtó a folyóirat egyik cikke

Fővárosi Hozimúsor 1971 II.10

Benedek Péter

Solymár István írt róla a
hűgyűjtőben

N.N.: hegjelent a „hűgyűjtő"
új száma

Nógrád 1971 II.4

Benedek Péter
festő

Basilides Bamáthortaisai a nép-
művészet rokonították.

Fábián Dániel: Erdős Jenő: Kortársi emlékezés.
Müvészet, 1971.december - 22.oldal

Benedek Péter, parasztfestő

Megemlítve Áldozó József

Kapcsolatban.

(b. m.): Öreg mester Himódról 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. máj. 15.

BENEDEK PÉTER

Parasztfestő. A „Műgyűjtő" új számában
ír munkásságáról Solymár István.

ESTI HIRLAP, 1971. jan. 25.

BENEDEK PÉTER

Parasztfestő. A „Művelődés" új számában Solymár István ír művészetéről.

NÉPSZABADSÁG, 1971. jan. 26.

BENEDEK PÉTER

1 rajza került 1971-ben Bedő Rudolf magángyűjteményéből a Pécsi Modern Magyar Képtárba. (eml).

JELENKOR, 1971. március.

Benedek Péter. náv festő

Egléden élő festő már több mint 80 éves. Uszodon született, kőműves gyermekeként, parasztta lett. 48 évvel ezelőtt nyílt meg első kiállítása, melyet sok kiállítás követett.

Bajor Nagy Ernő: Náv festők tündérvilága.

Szabad Föld, 1971. jún. 20.

Bencolek Péter

Moldovánu Domokos Magyar parasztfestők nyomában
c. filmje kapcsán kerül említésre.

Lázár István: Rövidfilm 68; Valóság, 1969. 7. sz. 71. l.

MTK

Benedek Péter

parasztfestő

~~parasztfestő~~

szerepelt a kiállításon.

Ikvai Nándor: Ceglédi festők. Kiállítás a ceglédi Kossuth Muzeumban.

Pestmegyei Hirlap. 1964. jun. 12.

Benedek Péter

2

1929-ben Bécsben volt

Tiállítása. 1970-ben, a „Népszínházat

Mesterre" lett.

Magyar Nemzet 1971 február 28

11. old.

Benedek Péter

1

cikk a 11. oldalon

Ruffy Péter: „Egy naiv festi"

Magyar Nemzet 1971 február 28
11. old.

Benedek Péter

Paraszt és naiv festők, népi faragók, naiv szobrászok kiállitását rendezték meg Baján, melyről Moldován Domokos számol be "Paraszt és naiv müvészek" cimmel.
A müvészről elmondja, hogy ő az első magyar parasztfestő, aki hetvennyolc évével ma is "petróleum lámpa fényénél dolgozik Cegléd legutolsó házában; talán ezért is erőltette meg a szemét, melyet az elmult hetekben -immár ki tudja hányadszor- ujra megopráltak."

Élet és Irodalom, Bp. 1971. aug. 21.
XV. évf. 34. sz. 12. lap

Benedek Péter

sajtó Móricz Zsigmondról (1928)

a 4. oldalon

Magyar Nemzet 1970 június 7

Benedek Péter

Bécs, Amsterdam, Linz, Cegléd

Szécsfehérvár, Kecskemét után

szülőfalujában, Uszodon ugyilt Ziállítása

Magyar Nemzet 1970 junius 3

4. old.

Benedek Péter paraszt festő

81. születésnapját szülőfalunja, a Duna menti Uszód május 31. én gyűjteményes kiállítás megnyitásával ünnepli

-Napli-

Magyar Nemzet 1970 május 29

Benedek Péter

művészetéről, munkásságáról iródott Genthon-tanulmányok, cikkek felsorolása:

Kovács Éva: Genthon István megjelent müveinek jegyzéke - Mivtört.Ért. 1970.4.sz. 253-257. l.

253.l.

Benedek Péter

Naiv festő.

Erdey Gyula: Magyar design; Ipari Művészet, 1969. III. 17. l.

Benedek Péter, parant festő

Kiállítása volt Cegléden.

– A cegléd Róna vendéglátó ... 556.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. nem

XX
9.

Benedek Péter

őszintén fest.Nem sokan ismerik ugy a magyar parasztot és a magyar földet ,mint ő.

Magyar Hirlap 1974 27o/6
Menyhárt_keddi beszélgetés Barcsay-val.

Benedek Péter

Fejő asszony, vízf. 23x45
3000 Ft

VÉDETT
Menyecske tekűvel, olaj, 20x28
2000 Ft

30. Művészeti képaukció, 1973.

Benedek Péter

Gäste, 1926., repr.

Naive Malerei in Ungarn 1900–71.

Benedek Peter

Einholen der Braut, repr.,

Naive Malerei in Ungarn 1900–71.

Benedek Péter

Heimkehr, 1921., repr.

Naive Malerei in Ungarn 1900–71.

U.

Benedek Péter

Gyűjteményes kiállítása volt a ceglédi Kossuth Múzeumban, A népművészet mestere kitüntetése van.

Dévényi Iván ismertetése.

Vigilia 74/10 712. o.

Benedek Péter

a ceglédi Kossuth Múzeumban
vannak a művei kiállítva.

Kiállításai.

Pestmegyei Hírlap, 1944. szept. 7.

Benedek Péter

„Falusi utca"
Tempera 23,5 x 31,5
Jelezve lent jobbra Benedek P. 1957
Kikiáltási ár : 1500 Ft

BÁV 36.Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Benedek Péter (1889-)

„Ezt a hazat a demokráciától kaptam"

Olaj, vászon, 25,5 x 37

Jelesve lent jobbra: Benedek Péter 1949.

Kiállítási ár: 1500 ft

BÁV 36.Müvészeti Képaukció Katalógus 1975 május

BENEDEK PÉTER

Fejő Asszony
Vízfestmény 23x45
Mengeske tekintével
o.v. 20x28

30. Művészeti Kiszorulció
1973.

Benedek Péter

Naiv festő, 1923-ban Budapesten, majd 1929-ben a bécsi Kunstlerhausban volt kiállitása.

Kortárs 1973/9 1507. old.

Benedek Péter

„Lakodalmas Zocsi" (1919)
c. zápénel reprojia

MNG évkönyv 1970/I.

Benedek Péter parasztfestő

a Népfőiskolai Tanács a népművészet mesterének 75. születésnapja alkalmából a Munka Érdemrend arany fokozatát adományozta.

Népszabadság, 1944. júl. 25.

Benedek Péter

parasztfestő müveib'l nyilt kiállitás VII.28-án Cegleden, a müvész 85 éves.

Magyar hirlap 1974/2o8 8.

Benedek Péter 1.

1889.junius 29-én született Uszódon,földmüves család sarjaként.Ember és természetközelben élte gyermekkorát.Belsővé tett teljességélménye lett a paraszti sors,a földdel és az idő viszontagságaival való küzdelem.Kicsi,törékeny termetével nem volt alkalmas nehé fizikai munkák elvégzésére.Gyermekkorától rajzolt igy a muzsák kegyeit kereste.

Magyar Hirlap 1974/178 8.o.

Szerencsét próbálni Pestre futott.A csepeli vasg-árban hozta össze a s orsa Bálint Jenő kritikussal,aki rendhagyó tehétségét fölismerve támogatta őt,és könyvet irt róla.Jóvoltából 1923-ban közös kiállitásuk nyilt Tornyai Jánossal az Alkotás Müvelődási Otthonban.Benedek festői világa váltott ki rendkivül élénk visszhangot.

Magyar Hirlap 1974/178 8.o.

A fővárosi közönség,a kritika és több jeles kortársi festő nagy elismeréssel fogadta müvészetét.A hivatásosak:Vaszary János,Rippl-Rónai, Rudnai s az akkor még festőtanonc Barcsay Jenő igen sokra tartották Bededek müvészi teljesitményét.

Magyar Hirlap 1974/178 8.o.

Benedek példáján, sikerein fölbuzdulva indultak el alsó Magyarország fiai, Győri Elek kovácssegéd, Süli András kosárfonó és sokan mások kíváncsiak és jeltelenek a művészi érvényesülés utján. A tálentumos embert jellemző konok szorgalommal művelte önmagát és elsajátitotta a képiró mesterség fortélyos tudományát.

Magyar Hirlap 1974/178 8.o.

Benedek Péter 5.

Témái megközelitésében,s a képi komponálás tudatosságában a hivatásosok biztonsága jellemzi.A vonalak oldott liraisága,a falusi élet ünnepeinek ,szertartásainak derüs,humoros,olykor groteszk megjelenitése,gyanusan harmonikus világlátása miatt sorolják őt a naivak közé.

Magyrar Hirlap 1974/178 8.

Benedek hirneve nem fért meg hazánk határain belül. Itthoni és külföldi tárlatai sikeresemények voltak. Élénk és kedvező visszhangot váltottak ki Európa-szerte. Barcsay közbenjárására vették fel a Magyar Képzőművészek Szövetségébe.

Magyar Hírlap 1974/178 8.

Benedek Péter 7

Tervezik Benedek jubileumi kiállitásának megrendezését a ceglédi Kossuth Muzeumban.

Magyar Hirlap 1974/178 8.o.

Benedek Péter

Önarckép

Magyar Hirlyap 1974/178 8.o.

Benedek Péter

Egy kakas,öt tyuk

Magyar Hirlap 1974/178 8.o.

Benedek Péter, parantjertő

A Munka Érdemrend arany fokozatát kapta.

— : Kitüntetések

g.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 25.

Benedek Péter, parantfestő

Legléden nyílt meg gyűjteme-
nyes kiállítása.

— : Hír 8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. jún. 30.

Benedek Péter, parantfertő

Legléden nyílik meg kiállítása
júl. 28-án.

— : □ Benedek Péter 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. júl. 26.

Benedek Péter

a Nemzeti Galériában rendezett Nagy
művészek kiállításán műrci szere-
pettek.

Sz. K.: Mint a madár...

Nők Lapja, 1942. Jul. 1.

Benedek Péter

Neve említve művei szerepelnek a "Magyar naiv művészet a XX.századba n"c. kiállit áson

Kritika 1972 julius

30.old.

Benedek Péter

neve említve

Kerékgyártó István "Hozzászólás a naiv festészet kérdéséhez" c.cikke a 30-31.oldalon

Kritika 1972 szeptember

Benedik Péter
festő.

"Lakodalmas menet"
(repró)

Szalai Pál: Egy hang a magyar naiv művészet kiállításáról
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 32.oldal

Benedek Péter
festő

Méltatás.

Szalai Pál: Egy hang a magyar naiv művészet kiállitásáról.
MŰVÉSZET, 1972.augusztus - 32.oldal

Benedek Péter, Uszod

a Nemzeti Galériában nyílt „Magyar naiv művészet a XX. században" c. kiállításon szerepelnek művei, a parasztí élet mindennapjait és ünnepeit megfestőjének, akinek Móricz Zsigmond is figyelte pályáját.

Harangozó Márta: Magyar naiv művészet.
1972. máj. 29. Esti Hírlap.

Benedek Péter parasztfestő.

Az uszodi Benedek Péter rajzaira Bálint Jenő kritikus figyelt fel az első világháború éveiben. 1923-ban Budapesten, majd 1929-ben a bécsi Kunstlerhausban rendezett festményeiből kiállítást. Képei itthon és külföldön nagy visszhangot keltettek.

Gergely Mihály: Náv művészetünk.
Kortárs, 1972. szept. (?)

Benedek Péter

1923-ban állították ki az uzódi születése parasztember festményeit Budapesten, majd néhány év múlva Bécsben-a Nemzeti Galériában néhány hete megnyitott tárlaton ismét láthatóka náv művész alkotásai.

Heltai Nándor: Budapesti múzeumokban, Petőfi Népe, 1942. jún. 21.

Benedek Péter

1923-24 között mutatta be a IV. Kossuth Lajos u. 11. sz. házban megtartott tárlaton elsőizben műveit.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc

stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973

1335 l

Benedek Péter

Katonák vízfestmény 14x21

kikiáltási ár: 1000 ft

BÁV 33.Müvészeti Képaukció,árverés 1974 május 21-22

Benedek Péter
(1889-

„Alföldi tanya" pasztell 18,5 x 26,5

1924

kikiáltási ár: 1000 Ft

BÁV 33.Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Benedek Péter

neve e mlitve

Művészettörténeti Értesitő 1972

304. old.

Benedek Péter

Győri Elek,Benedek Péter,Dudás Juli nem ismerték, vagy nem éltek a perspektiva törvényeivel,nem bővelkedtek anatómiai ismeretekben.

Koczogh Ákos:A modern művészet utjai
Népmüvelési Propaganda Iroda 1972.210.old.

Benedek Péter

Cegléden élő,naiv festő

Koczogh Ákos:A modern művészet utjai
Népművelési Propaganda Iroda 1972 217.old.

Benedek Péter

Addig volt jó művész, amíg fel nem fedezték és nem „tanították" meg festeni és üzletileg gondolkozni.

Bálint Endre: Szertelen gondolatok egy jelentős kiállításról. A Nain Művészet II. Triennáléjáról Pozsonyban; Képzőmű. Almanach 3, 87. l.

Benedek Péter

Dudás Juló után öt is újra felfedezték. Ugyanis (Kalocsai járás), szülőfalujában rendezték meg a 81 éves művész kiállítását (1970. V. 30 – VI. 15.).

Képzőművészeti Almanach 3, Corvina 1972, 66. l.

Benedek Péter

Aki csak kissé is jártas a művészet történetének világában, észre kell vennie, hogy a Benedek Péterek képeit nagyon a mély megfigyelőkészség, a mindennapi életnek minduntalan a lényeget előtérbe állító ábrázolása, a mozdulatok sokasága jellemzi, amelyet felfedezhetünk a németalföldi festők képein.

Gründa Béla: A mai művészek kiállítása Debrecenben.

Alföld 1972/8 96 old.

Benedek Péter:

festő

Parantfestő. 81 éves korában, 1970-ben, szülőtalujában: Uszódon rendezték meg.

Képzőművi. Almanach 3. 66.

Corvina 1972.

Benedek Péter

Aki csak kissé is járatos a művészet tör-
ténetének világában érre kell vennie,
hogy a Győri Elekek, Benedek Péterek, Sü-
li Andrások, Budai Sándorok, képeit ü-
gyanaz a mély megfigyelőkészség, a
mindennapi életnek mindig a lényeget elő-
térbe állító ábrázolása, a mozdulatok
sokasága jellemzi, amelyet felfedezhetünk a
németalföldi festők képein.

Gunda Béla: A naiv művészek kiállítása
Debrecenben.

Alföld 1973/8 95 old.

Benedek Péter

Cegléden dolgozik.

Hidvégi Lajos: Képzőművészeti hagyományok Cegléden.

Rajztanítás 1973/3 32 old.

Kirimi

Benedek Péter paraszt-festő

Művelt Nép, 1953. dec. 12. 16. old.

Benedek Péter, festő XX. sz.

Nouvelle Revue de Hongrie

1937. XXX. année, LVII. Tome,
320-321. l.

Rózsaffy Dezső: Benedek Péter.

Kiállítások

Nemzeti Szalon

nedek Péter kiállítása

Budapesti Szemle CCXII. 1929. 142-152. o. Ybl Ervin: Képző-művészet

Beck Ö. Fülöp nobrán

111, 141, 148,

Nemzeti kalon Benedek Péter
Kiállítása.

8 órai Ujság.
1928. x. 28., 4.
(: Kritika :)

Benedek Péter

Amikor az első riállítása megjelt nodájára jártak a művének is. Bálint Jenő rézabb könyvet ír róla sok illusztrációval. Később az „Öslehetséget" csoportjába is riállítja.

Vásnai Zsení, Fenyben, víharban, Bp. 1956

Benedek Péter

Bálint Jenő (adatta) el. B. Gaur-gyári tanulóinkló volt azt ~~is látta~~, t.i. ajnes rajta rajta rajzolás közben. B. P. nemet tapálott a Gaur-gyárba.

Vásnai Zsení, Fénybeu, vihar-ban, Dp. 1958.

MDK

Benedek Péter

Lábmosás, o.

Főv.Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
sp.1952

Benedek Péter

Bálint Jenő, Gaus-gyári tisztviselő volt akkor, és ennevette, h. ebédnünket alatt a társait rajzolta B. P., aki nagyon szófukar és rajzos ott volt. De B. J. rendszerülit ezzel beszélt és komolyan rendett foglalkozni vele. Horaville ott ott komában, vett mati papirt, festéket, és hozta, h. fessen, amit akar. De mert a rajzolta is, h. nem a vásárzi élétel fesse, hanem a falusit.

(Sóft)

Vásárai Iseri, Fejben, Nikerben,

Bp. 1958.

Benedek Péter (1889-)

Lábmosás.
Olj f. 33x44. Ltsz: 6659. Sign. 1929.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Benedek Péter

magyar festő/1889- /

Koczogh Ákos:A modern művészet útjai

Népművelési Propaganda Iroda 1972 232.old.

cc. D. K.

BENEDEK Péter festő

(1889-)

Parasztfestő

1929-ben a bécsi Künstlerhaus-

ban is nagy sikert aratott.

enthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945

p. 1982. ~~367, 371, 406, 472~~. 419.

Benedek Péter

Az Alkotás-Művészház kiallitasan mutatkozott be Benedek Péter földmivesember.
Kis rajzain, pasztelljein és szines vasznain a néplélek olyan ósi erejével jelentkezik mely a legszebb népdalok és balladak primitiv, szüzies bájával és kifejező gazdagságával vetekszik.
/m.j./ : Az Alkotás-Művészház kiallitasa.

Magyarság, 1923. ápr. 29. 10.l.

M. D. K.

BENEDEK Péter-festő
(1889 –

u. n. ösztehetség

Genthon-Végvári-Németh-Záder: Magyar müvészet 1800-1945. p. 1958. 421. c.

MDK

Benedek Péter festő

e.a: Falusi tehetségek az Erzsébet téren. Ujság, 1935, aug. 15.

MDK

Benedek Péter

Szerepelt az Östehetség-kiallitason.

B.Gy.: Östehetség vagy művészet.

Pesti Napló 1935 aug.15. 5.o.

MDK

Benedek Péter festő

e.a: M.őstehetségek kiáll. Ujság 1935, jun.2.

MDK

Benedek Péter, földmüves festő

Képzőmüvészet 1928. 14.sz. 236.l.

M.D.K.

Benedek Péter: Vasárnapi mulatozás.

Mélynyomás, -- akvarellje után.

Panoráma. Bécs. 1923.jul.22. 29.sz. 4.p.

M.D.K.

Benedek Péter: Édesapám.

Mélynyomás, -- pasztellje után.

Panoráma. Bécs. 1923. jul.22. 29.sz. 4.p.

M.D.K.

Benedek Péter: Gy. Kovács Sándor portréja.

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1923.jul.22. 29.sz. 4.p.

M.D.K.

Benedek Péter földmüves festőmüvész önarcképe.

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1923. jul.22. 29.sz. 4.p.

MDK

Benedek Péter, festőm.

Téli hangulat. Olf. Jelz.

Árv.Közl. 1940.1.rk.sz. 18.1.

Benedek Péter

festő

M.D.K.

Az ismert parasztfestő 6 képpel jelentkezett a tárlaton.

Skvai Nándor: Leglédi festők kiállítása . . . –

Művészet, 1965. április – 46 lap.

Benedek Péter

Parasztfestő. Buda Ferenc ir róla a Forrás új számában.

Petőfi Népe, 1970. okt. 6.

MDK.

Benedek Péter

Adatok gyüjteményes kiállitásáról

Csongrádmegyei Hirlap 1965.márc.18.
lap -

MDK

Benedek Péter

Szokolay B.: Budapesti kiállitások. Erdélyi Helikon. I. évf. 1928. nov. /7.sz./ 560.l.

M.Df

Benedek Péter
festő

A 75 éves művész tiszteletére
a szegedi Kossuth Lajos Múzeum
gyűjteményes kiállítást rendezett.

Haubrich Lenke: Benedek Péter 75 éves
Művészet, 1965. március - 46 lap.

Benedek Péter

festő

M.D.K

A ceglédi kiállításán bemutatta a többi között a „Szomszédék kára" „Virágok a kár végében" a „Verklis" „A dunyecsősz hunyhója", „c. képet és" „Nehány várhatat és önarcképet.

Péter Imre: Benedek Péter gyűjteményes kiállítása
Művészet, 1965. március – 44 lap

Benedek Péter

festő

M.DK

A Kossuth Múzeum számára festette a ceglédi kiállitás án bemutatott „Toborzás"-t és a „Vesző-futás"-t a sokfigurás kompozicíókat.

Péter Imre: Benedek Péter gyüjteményes kiállitása

Művészet, 1965. március - 44 kap

Benedek Péter
festő

M.D.K.

A cegléd i kiállitásán a bemutatott képek közül a régebbi mintára készült a „Falusi korzó", „Viszik a menyasszony ágyát", a „Lakodalmi menet", a „Várakozó".

Péter Imre: Benedek Péter gyűjteményes kiállitása
Művészet, 1965. március - 44 kep

Benedek Péter
festő

M.D.K.

A csoládi kiállitásán bemutatta továbbá a Családi kör egyik ismeretlen várlatát és néhány „rendelt" arcképet. A régebbi képek mintájára készült művei a „Kocsmai mulatság", a „Bál"

Péter Imre: Benedek Péter gyűjteményes kiállitása
Művészet, 1965. március - 44 cap

M.D.K.

Benedek Péter
festő

A ceglédi kiállításán bemutatta két önarcképét, Katona István és - peres portréját, apjáról, az utcáról készült képe, továbbá egyetlen csendélet - pasztellje.

Péter Imre: Benedek Péter gyűjteményes kiállítása
Művészet, 1965. március -44 kép

Benedek Péter M.D.K.

festő

1964 karácsony másodnapján tartott kiállítást a 75 éves Benedek Péter Cegléden. – Ömarchép (repro)

Péter Imre: Benedek Péter gyűjtemenyes kiállítása Művészet, 1965. március – 44 kep

Benedek Péter, festő (1889 -) M.D.K.

parasztszármazásu autodidakta. Akinek első művei, keresetlen, gyermekded őszintaségükkel és friss szinérésükkel feltűnést keltettek. Sajnos több kereseti lehetőséget remélő üzletemberek ezt az „őstehetséget" titokban hitanittattak, minek következtében a mesterségbeli raffinériával végleg elveszett az eredeti naivitás vonzó bája.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

317. old.

M.D.K.

Benedaek Péter,festő1889.

Földmüvessorból lett festő.1923-as első kiállitásának képei egyszerüségről,őszinteségről tanuskodtak. Később tanittatták és elvesztette frisseségét.Az 1928-29-i bécsi és az1934-i Ostehetségek kiállitási anyagában.529.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa.III.köt.A képzőművészetek,a zene, a szinház és a film.Bpest.Minerva.1960

M.D.K.

Benedek Péta
festő

A Magyar naiv művészek székes-
fehérvári kiállításán szerepelt
műveivel.

Frank János: Magyar naiv művészek.
Élet és Irodalom, 1967. ápr. 21 - 8 lap.

MDK.

Benedek Péter

Kiállitási kritika

Népszava 1967 ápr.23.

Benedek Péter,

Gajdos János, Káplár Miklós naiv müvészek neveit sorolja fel Szabó György: "Naivok" c. kritikájában, mely a Nemzeti Galéria uj kiállitásán szereplő müveket méltatja. "félig tanult, félig primitivnek megtartott korabeli nevezetességek"-ként emliti meg a "Magyar naiv müvészet a XX. században" c. tárlaton résztvevők között a felsorolt müvészeket.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juni. lo.
XVI. évf. 24. sz. 13. lap.

Benedek Péter, festő,
[karantfestő]

Nagy érdeklődést keltettek művei.

—: Magyar naiv festők kiállításának sikere Svájcban 9

Népszabadság, Bp. 1972. febr. 25.

Benedek Péter

Művei szerepeltek a „Magyar naiv művészet a XX. században" c. Ziállításon a Nemzeti Galériában

Nápszava 1972 június 4
9. old.

Benedek Péter

a Nemzeti Galériában rendezett „Magyar naiv művészet a XX. században" c. kiállításon szereplő művei.

R. G.: Kép kiállítás margójára.
Népszava, 1972. jún. 4.

Benedek Péter,

náw művész, parasztember, maja gyári napszámos volt.

a Nemzeti Galériában rendezett Magyar Náw Művészet a XX. században c. kiállításon szerepelnek művei.

Bajor Nagy Ernő: Náw művészek komoly sikere.

Szabad Föld, Bpest, 1972. jún. 4.

Benedek Péter náw festő,

Kiállításai voltak 1925 Bpesten, Bécsben, 1928, Hollandiában, Legléden 1964 Székesfehérvárott, 1969-ben Usnodon szülőfalujában és részt vett a Vinterthuri Náwfestők biennáléján.

Jánossy Ferenc: Náw festők kiállítása.

Nógrád, 1972. jún. 9.

Benedek Péter

A Nemzeti Galériában rendezett naiv festők kiállításán szerepeltek művei. A 30-as években fedezték fel tehetségét. Felbátorodott 1967-ben került bemutatásra a parasztfestők munkái, melyek között ő is szerepelt.

Passuth Krisztina: Magyar naiv művészet. Tükör, 1972. jún. 4.

Benedek Péter, festő
[művésztelep]

Egy napra került a pécsi
képtár grafikai gyűjteményébe.

— : A Jelenkor krónikája

287-288.

JELENKOR, Pécs, 1971. március XIV/3.

BENDDEK Péter

„A magyar Riusseau?" : Benedek Péter centenáriumi tudományos ülésszak előadásai, Uszód, 1989 június. / [Szerk. Bánszky Pál]. - Kecskemét : Katona J. Muz., 1990 79 p. ill. G. (A kecskeméti Katona József Múzeum közleményei ; 4.)

Németh Lajos: Benedek Péter művészetéről. 5 - 8.
Bánszky Pál: Aki hű maradt önmagához. 9 - 13.
Szabó Julia: Benedek Péter portrérajzai. 15 - 19.
Kerékgyártó István: Stílusrétegek Benedek Péter művészetében. 21 - 35.
Mester Ildikó: Az uszódi parasztfiú. 37- 42.
Bibliográfia. Válogatás a festőről 1923-1989 között megjelent írásokból. Összeáll. Bálint Györgyné. 53 - 75. p.

mint az Észak: Németország és Németalföld művészete. A sokféleség, a párhuzamosság toleráns elismerésének formuláját mindkét esetben az iskolák konstrukciója nyújtotta: a velencei vagy a bolognai sajátszerűségek éppúgy e fogalom jegyében nyerték pozitív értékelésüket, mint a németalföldiek vagy Dürer művészete. E tolerancia Észak és Dél kibékülésének szimbolikus képében, a Wackenrodernak kéz a kézben megjelenő Raffaellóról és Dürerről szóló álomlátásban kapta legpregnánsabb kifejezését.

Az iskolák stílusai éppúgy étoszt, életkörülményeket és szokásokat hordoznak, közösségi eszményeket jelenítenek meg, mint Winckelmann ókori népekre vonatkozó stílusfogalmai. Az ő szemlélete nemcsak a klasszicizmusnak volt kiindulópontja, hanem például a német *Sturm und Drang*nak, a fiatal Goethének és Herdernek, majd a romantikusok generációjának is. S ha a nemzeti étosz Winckelmann számára mindenekelőtt a görög klasszikus ideálban jelent meg, e művészeti iskolák mindegyike egy-egy nemzeti ideál karakterisztikumait juttatja érvényre. Az iskolákra tagolt művészettörténeti összkép, a nemzetekben megjelenő egyetemesség tükörképe, 1800 táján már nemcsak a könyvek lapjain élő absztraktum, hanem közvetlenül szemlélhető, kézzelfogható valóság. Így vált ez az egyetemesség mindenki számára nyilvánvalóvá, előbb az 1793-tól *Musée de la République*-ké szervezett Louvre közgyűjteményében, amely hamarosan a Németalföld és a Rajna-vidék műkincseit is felölelte, majd teljes gazdagságában 1803-tól kezdve mintegy egy évtizednyi ideig a párizsi *Musée Napoléon*ban. Ez a világbirodalomhoz méltó, az egyetemességet megjelenítő múzeum vált minden nagyhatalom világméretekben

1923

1. *Bálint Aladár:* Benedek Péter
   = Nyugat, 1923. (XVI). – 710. p.
2. *Szabó Lőrinc:* Egy uszódi földműves a legújabb magyar festőtehetség. Beszélgetés Benedek Péterrel.
   = Az est, (97. sz.) 1923. április 29. – 4. p.
3. *e. a. (Elek Artúr):* Tornyai János és Benedek Péter
   = Az Újság, 1923. április 29.
4. *Bálint Jenő:* Tornyai János és Benedek Péter gyűjteményes kiállításának katalógusa. – Alkotás Művészház, 1923. április
5. *i. e.:* Benedek Péter kiállítása
   = Népszava, 1923. május 1.
6. *Pásztor Árpád:* Megjegyzések Benedek Péter kiállításához
   = Világ, 1923. május 3.
7. *P. Z.:* Benedek Péter a parasztfestő
   = Dunántúl, 1923. május 6.
8. *N. R.:* Péter Benedek. Neues Politisches Volksblatt, 1923. május 6.
9. *m. s.:* Benedek Péter földműves-festőművész
   = Panoráma (Bécs), 1923.
10. *Bálint Jenő:* Benedek Péter földműves-festőművész. – Bp.: Amicus, 1923.– 48. p.: ill.

1924

11. *Tersánszky J. Jenő:* Benedek Péter festőművész
    = Nyugat, 1924. (XVII.) 690. p.

1925

12. *Kállai Ernő:* Új magyar piktúra
    = Bp.: Amicus. 1925. – p.: 63–65.

1928

13. *Szokolay Béla:* Benedek Péter paraszt festőművész
    = Erdélyi Helikon, 1928. január p.: 560–561.
14. *Bálint Jenő:* Benedek Péter földműves festőművész. – Bp.: Faluszövetség kiad., 1928. – 43. p.
15. Benedek Péter földmívesfestő képei. Október 28-án a Nemzeti Szalónban megnyíló gyűjteményes kiállításáról
    = Pesti Napló, 1928. október 14. 76. p.
16. Könyv Benedek Péter földműves festőművészről. (Ismertetés Bálint Jenő könyvéről)
    = Az Est, 1928. okt. 20. (239. sz.) 8. p.
17. Benedek Péter földműves-festőművész. (Bálint Jenő könyve a magyar Rousseau-ról) /Ismertetés/
    = Pesti Napló, 1928. okt. 20. (239. sz.) 12. p.
18. Benedek Péter földmíves-festőművész. Bálint Jenő könyve. (Kritka)
    = Magyarország, (240. sz.) 1928. okt. 21. 6. p.
19. *Ybl Ervin:* Könyv Benedek Péterről
    = Budapesti Hírlap, 1928. október 24.
20. *Bálint Jenő:* Benedek Péter földműves-festőművész képkiállításának katalógusa. – Bp.: Nemzeti Szalon, 1928. (Rendezi a Faluszövetség)
21. József főherceg nyitja meg Benedek Péter földműves-festőművész kiállítását
    = Magyarország, 1928. október 26.
22. Benedek Péter festőművész kiállítása
    = Magyarország, 1928. október 27.
    „Benedek Péter elbírja a legszigorúbb mértéket"
23. *Carpaccio (Kárpát Aurél):* Benedek Péter kiállítása a nemzeti Szalónban
    = Pesti Napló, (245. sz.) 1928. okt. 27. 11. p.
24. *Mihályfi Ernő:* Benedek Péter földműves-festőművész kiállítása
    = Magyarország, (245. sz.) 1928. október 27. 6. p.
    Kritika a Nemzeti Szalon kiállításáról.
25. *Ybl Ervin:* Benedek Péter művészete. (A Nemzeti Szalon kiállítása)
    = Budapesti Hírlap, 1928. okt. 28. 16. p.
26. Napszámos volt
    = Az Est, 1928 okt. 28.
27. *(Paizs Ödön) P. Ö.:* Benedek Péter földműves festőművész kiállítása. (Kritika)
    = Az Est, (246. sz.) 1928. okt. 28. 4. p.
    Fényképpel.
28. *(Elek Artúr) e. a.:* Benedek Péter művészete
    = Friss Újság, 1928. október 28.
    = Új Nemzedék, 1928. október 28.
29. *Móricz Zsigmond:* A földmunkás, mint festőművész
    = Magyarország, (246. sz.) 1928. október 28. 5. p.
    „Az Isten adott valamit az embernek: egy kis fényt adott abból, amely őt betölti. Ez a kis fény, ha kigyullad, istenné teszi az embert"
30. *Benedek Péter:* Móricz Zsigmond. (Rajz)
    = Magyarország, (246. sz.) 1928. október 28. 5. p.
31. Benedek Péter földmívesfestő kiállítása
    = Nemzeti Újság, 1928. október 28.
32. *Kállay Miklós:* Benedek Péter földműves festőművész második kiállítása a Szalonban
    = Nemzeti Újság, 1928. okt. 28. 47. p.
33. *Tersánszky J. Jenő:* Benedek Péter (A Nemzeti Szalon Kiállítása)
    = Nyugat, 1928. XI. 1.
34. *Kézdy Kovács László:* A paraszt festő
    = Pesti Hírlap, 1928. október 28. 41. p.
35. Megnyitották Benedek Péter kiállítását
    = Pesti Napló, 1928. október 28.
36. Őszi kiállításokról. Benedek Péter képei a Nemzeti Szalónban
    = Pesti Napló, 1928. október 28. 76. p.
    Családi kör – Szoptató anya.
37. *Miklós Jenő:* Benedek Péter kiállítása
    = Képzőművészet, 1928. 15. sz.
38. Benedek Péter az egykedvű
    = Magyarország, 1928. november 18.
39. Benedek Péter lerajzolta József főherceget *„Mindjárt készen vagyok, már csak a medáliákat rajzolom"*
    = Pesti Napló, 1928. december 2. 34. p.
    Benedek Péter rajza a főhercegről.
40. *Szokolay Béla:* Budapesti kiállítások
    = Erdélyi Helikon, 1928. I. p.: 560–561.
41. *Lyka Károly:* A földműves-festőművész
    = Új Idők, 1928. XXXIV. évf. 45. sz. 546. p.
42. Focillon, Henri-Joseph (1881–1943)
    La peintura aux XIX–XX. Siecles, Paris, 1928.

1929

43. *Tersánszky J. Jenő:* Bálint Jenő könyve Benedek Péterről
    = Nyugat, 1929. márc. 1. p. 352–355.
44. Benedek Péter földművesfestő műteremkiállítása (Ismertetés)
    = Az Est, (191. sz.) 1929. augusztus 25. 9. p.
    Foto Benedek Péterről
    „. . . meghívták Bécsbe és Berlinbe . . . most fogják munkáira ráütni a tehetség fényjele mellé a nemzetközi érték aranyjegyét."
45. *Márkus László: „Benedek Péter szemével nézek"* . . . kezdetű cikk
    = A Reggel, 1929. aug. 26.
    (A Benedek-kiállítás a művész műtermében, Bp. IV., Váci utca 85. szám alatt van.)

„. . . Magyar? Igen, de ősibb, mind minden eddig volt szemlélet . . .. Tehát primitív? Ördögöt, hisz mindennek a legvelejét látja itt az ember, azt, ami a dolgok örök és változatlan lényege. Rousseau-val szokták összehasonlítani . . ."

46. Benedek Péter műteremkiállítása
    Magyarország, 1929. augusztus 24.
    = Nemzeti Újság, 1929. augusztus 24.
    „. . . bemutató azokból a képeiből, amelyek ez év szeptember 13-án a bécsi Künsterhausban kerülnek kiállításra. 3 napig tart (aug. 25–27-ig)"
47. Benedek Péter kiállítása
    = Az Újság, 1929. augusztus 25.
    „Benedek Péter műveit idén ősszel a külföldi közönség is megismerheti . . . Reméljük, hogy . . . egyéniségét megőrzi, mert ez a legfőbb ereje . . ."
48. Benedek Péter földművesfestő műteremkiállítása
    = Az Est, 1929. augusztus 25. 9. p.
49. Benedek Péter képei
    = Pesti Napló, 1929. augusztus 25.
    „A Künstlerhausi kiállítás előtt magyarországi bemutató a sajtónak, s néhány meghívott érdeklődőnek. . . . A kiállítás 70 képből és rajzból áll . . .. E naiv realistát a késői impresszionizmus legkulturáltabb, és legrafináltabb művésze Ripp-Rónai befolyásolta . . ."
50. *Bálint Jenő:* Benedek Péter
    = A Reggel, 1929. augusztus 26.
    Önarckép. A Reggel számára rajzolta B. P.
    „Egyszerű parasztként jár-kel, nagyokat hallgat . . .. Minden véleményt meghallgat . . . ám utána nyomban keserűség tölti el azért, mert munkáiba belebeszélnek . . ." „Képei a leglényegesebbre szorítkozó halk jelzések, egyszerű tömondatok, szigorúan leszűrtek".
51. *(b. m.):* Benedek Péter festő
    = Esti Kurir, 1929. augusztus 31.
    „Életigenlő, szókimondó . . . Magyar dicsőség ez a festői exotikum, s nem kétséges, hogy külföldi bemutatkozása a diadalok sorozata lesz".
52. Benedek Péter kiállítása a bécsi Künstlerhausban
    = Az Est, 1929. szeptember 14.
53. Péter Benedek, ein Malerpoet. Künstlerhaus, Ausstellung Vereinsloser Künster Kollektion Péter Benedek / von Udo Rodenius.
    Österreichische Illustrierte Zeitung (39) Wien, 29. szeptember, 1929. p.: 13–14.
54. *V. B.:* Der Bauer und Maler Péter Benedek
    = Die Bühne, Wien, 1929. szeptember.
55. (Tudósítás) Die ersten Wiener Kunstaustellungen. Hebst 1929.
    = Wiener Bilder, 1929. 38. sz.
56. Péter Benedek, der Bauernmaler
    = Das interessante Blatt, (Wien,) 1929. 39.
57. *(l. j.):* „Szívére ölelt a császárváros egy nagybajuszú magyar parasztot . . ." Repülőgéppel Benedek Péter verniszázsán
    = Budapesti Hírlap, 1929. szeptember 15.
    Schaukal bécsi karrikaturista (sic!) rajza Benedek Péterről
    „Benedek Péter az uszódi paraszt győzött Bécsben . . . A képek sorsa eldőlt. A képek beszélni kezdenek. A menyecske életet lehel, a magyar hó szikrázik a szánkó alatt, a lakoldalmas menet felvirágzott legényeinek lába táncra áll már . . . és a rokkára, a magyar parasztasszony ősi hangszerére csillogó szálként pendül az elismerés, hogy puha szövetbe fonódva hulljon rá egy idegen város szívére."
58. Benedek Péter kiállítása a bécsi Künstlerhausban. A magyar földművesművész a bécsi szezón első szenzációja (Tudósítás Az Est bécsi szerkesztőségétől. szept. 14.)
    = Az Est, (209. sz.) 1929. szeptember 15. 5. p.
    ... . . A látogatók művészi értékeik legbensőbb húrjait érintve jártak egyik képtől a másikig . . . megragadta őket a művész bárdolatlan ősereje, fantasztikus eredetisége . . . sikerült egy művészi ízléséről híres nagyváros bensejét felrázni és lelkét megrendíteni."
59. Benedek Péter nyilatkozata Bécsben
    = Magyar Helikon, 1929. szeptember 15.
    „. . . mindig nagyon féltem az emberektől. A kis termetem miatt, és mert semmi hajlandóságot nem mutattam a földműves munka iránt, állandóan gúnyoltak . . . nem voltak barátaim . . . minden örömöm a rajzolás volt."
60. Benedek Péter bécsi kiállításának szenzációs sikere van. . .
    = Nemzeti Újság, 1929. szeptember 15.
61. A parasztművész. Vezércikk Benedek Péterről
    = Az Est, 210. sz.) 1929. szept. 17. 1. p.
62. *Révész Béla:* A falu a nagyvilág előtt
    = Friss Újság, 1929. szeptember 18.
63. Benedek Péter Bécsben (Fénykép)
    = Az Est, (219. sz) 1929. szeptember 27. 5. p.
64. „Der Maler Peter Benedek" (rövid hír, képekkel)
    = Neues Wiener Abendblatt 1929. szept. 18.
65. *„Benedek Péter földműves-festőművész önarcképét megvásárolta a Szépművészeti Múzeum a Modern Festők Galériája számára."*
    = A Reggel, 1929. XII. 30.

1930

66. Hat nyilatkozat Benedek Péterről és a Benedek esetről
    = Az Est, 1930. (54. sz.) március 6. 4. p. Cikk Csók István, Iványi-Grünwald Béla, Kernstok Károly, Nyergesi János, Réti István, Vaszary János nyilatkozatával.
67. *Rovó Zoltán:* Beszélgetés Benedek Péterrel
    = Református Diákmozgalom, 1930. június 7.
68. *Szentimrei Jenő:* Magyar őstehetségek kiállításán
    = Pásztortűz, XX. 1930.

1934

69. *(Hírek)* Benedek Péter nősül
    = Az Est, 1931. április 25. 8. p. Bálint Jenőhöz írt bejelentő levelét közli a cikk.
70. *Kézdi Kovács László:* Ősművészet, népművészet. Magyar őstehetségek kiállítása Nemzeti Szalonban
    = Pesti Hírlap, 1934. augusztus 18.
71. *Bálint Jenő:* Magyar őstehetségek honfoglalása a Nemzeti Szalónban. A Reggel szentistvánheti országos magyar kiállításának visszhangja a külföldi sajtóban
    = A Reggel, 1934. augusztus 18.
72. *(m-i):* Őstehetségek. Parasztművészek kiállítása a Nemzeti Szalónban
    = Magyarország, 1934. augusztus 19.
    „Gyöngyösbokréta festőkből és szobrászokból. . . .Technikájuk szűz és eredeti, csak ott van baj, ahol már tanultak valamit."
73. Magyar őstehetségek kiállítása a Nemzeti Szalonban
    = Nemzeti Újság, 1934. augusztus 19.
    „. . .Kiforrott nagy művész, a legmegkapóbb impresszionista finomságokkal."
74. *K. A.:* Magyar őstehetségek kiállítása
    Pesti Napló, 1934. augusztus 19. 41. p
75. *Bálint Jenő:* Az első parasztművész
    = A Reggel, 1934. aug. 20.
76. *Egyed Zoltán:* Írók beszélnek
    = A Reggel, 1934. augusztus 21.
    „A magyar őstehetség kiállítás parasztlá zadás! Forradalom! A véső és az ecset fegyver ezeknek a paraszt művészforra dalmároknak a kezében." (B. J.)
77. *Jörgen Kamilla:* „Az ősművészet tűzij téka Szent István hetében"
    = Délibáb, (VII. évf. 35. sz.) p. 193 aug. 25. p.: 14–15.
78. *Németh László:* Őstehetség és fogalo zavar
    = Budapesti Hírlap, 1934. augusztus 2
79. *Szabó Pál:* Parasztművészek
    = A Reggel, 1934. szeptember 10.
80. *Farkas Zoltán:* Epilógus a magyar őst hetségek kiállításán
    = Nyugat, 1934. szeptember 16. 284–285

1935

81. *Tamási Áron:* A magyar őstehetségek problémái
= Budapesti Hírlap, 1934. szeptember 16. 17. p.
82. Benedek Péter műve a Beczkói-Bíró magángyűjtemény kiállításán
= Pesti Hírlap, 1935. október 6.
83. Beczkói Bíró Henrik gyűjteménye (Az Ernst Múzeum Kiállítása, (CXVIII.) – Bp. 1934. október
Benedek Péter: Családi kör. – 67. tétel, 15. p.
84. Őstehetségek
= Színházi Élet, 1934. 36. sz.
B. P. Tisztálkodás. (reprodukció)
85. *Kassák Lajos:* Az őstehetségek
= Nyugat, 1934 p.: 183–188.
86. *Tersánszky J. Jenő:* Őstehetségek kiállítása
= Nyugat, 1934. II.

1935

87. *Tersánszky J. Jenő:* Őstehetségek kiállítása
= Ünnep, 1935. február 24. 23. p.
88. *(Janovics András) J. A.:* Ecset, vagy karikásostor?
= Pesti Napló, 1935. május 30. 12. p.
89. Magyar őstehetségek kiállítási katalógusa. 1935. június 1.
– Bálint Jenő előszavával, – képekkel
90. Hétfői Kis napló. Megnyílt az őstehetségek második kiállítása
= Hétfői Napló, 1935. június 3.
91. *B. P. L.:* Őstehetségek kiállítása
= Nemzeti Újság, 1935. június 4.
92. *Genthon István:* Az új magyar festőművészet története 1800-tól napjainkig. – Bp., 1935. p. 244–246, és 289.
Benedek Péter: Kocsmai mulatság 238. p.
93. Magyar őstehetségek kiállítása – Bratislava: Fórum, 1935.
94. Benedek Péter (címszó)
– Művészeti Lexikon I-II. kötet. (szerk. Éber László. – Bp.: Győző Andor kiad., 1935. – I. köt. 96. p.

1936

95. Benedek Péter (címszó)
= Új Idők lexikona, negyedik kötet. – Bp.: Singer és Wolfner. Rt. 1936. – 844. p.

1937

96. A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum Kiállításának Katalógusa... 1937. január. – Nemzeti Szalon
– Benedek P.: Kalocsai esperes, olajfestmény
97. *(b. m.):* Magyar őstehetségek
= Esti Kurir, 1937. május 13. 4. p.
98. Őstehetségek
= Magyar Hírlap, 1937. május 16. 5. p.
99. *György László:* Őstehetségek sanyarú sorsa a nagyvárosban. Elveszett emberek a nyomortanyákon
= Pesti Napló, 1937. július 18. 34. p.

1938

100. „Hongaarse Oertalenten" hollandiai kiállítás katalógusa (Bálint Jenő. – 1938.

1942

101. Benedek Péter művei aukción
= Pesti Hírlap, 1942. február 26.
102. *Benedek Péter:* Téli hangulat. (of.)
= Árverési közlemények, 1939. 4. rk. sz. 91. sz.

1947

103. Sz. R.: Seprűgyűgyár a művésztelepen
= Esti Szabad Szó, 1947. június 8.

1948

104. A Művészeti Tanács hírei *„A Tanács a Kalocsán élő 59 éves Benedek Péter földműves-festőművész házhozjuttatása céljából előterjesztést tett az építésügyi miniszternek . . ."*
= Szabad Művészet, 1948. (II. évf. 9. sz. 304. p.
105. Benedek Péter házat kapott
= Világ, 1948. augusztus 29.
106. Benedek Péter levele a Magyar Művészeti Tanácshoz. – Kalocsa, 1949. április 26.
– Cegléd, Kossuth Múzeum Adattára, 192–67.

1952

107. *Benedek Péter:* Lábmosás. Olajfestmény
= Háborús műtárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet. – Bp., 1952. 4.1.

1953

108. Hans Volmer Künstler Lexikon. Német nyelvű ismertetés. Leipzig, 1953. A–D. 166. p.
109. *Péter Imre:* Benedek Péter parasztfestő útja
= Művelt Nép, 1953. december

1956

110. *Lyka Károly:* Festészetünk a két világháború között. – Bp.: Képzőművészeti Alap, 1956. – p. 26–27.

1957

111. *Fekete Lajos:* Művész a város peremén
= Ceglédi Hírlap, 1957. június 20.

1959

112. Benedek Péter népi festőművész életrajza. Saját szavai nyomán feljegyezte Nagy Dezső, 1959. októberben
= Kossuth Múzeum Adattára, Cegléd. 111 67.

1960

113. *Kampis Antal:* A magyar művészet. A XX. század művészete
= A Kultúra világa, 3. köt. – Bp.: Minerva, 1960. 529. p.
114. *R.:* Látogatás Benedek Péter népművésznél
= Ceglédi Hírek, 1960. június 8. p.

1961

115. *Rossi Károly:* Benedek Péter
= Pest megyei Hírlap, 1961. V. 14.

1964

116. *Bedő Rudolf:* Benedek Péter
= Művészet, 1964. 5. évf. 4. sz. 18–19 p.
Képekkel: – Önarckép – Kotlóstyúk Várakozó
117. *Dévényi Iván:* Benedek Péter
= Vigilia, 1964. 7. sz.
118. Gyűjteményes kiállításra készül Móric Zsigmond felfedezettje
= Esti Hírlap, 1964. aug. 26.
119. Kis hír Benedek Péter decemberi kiállításáról
= Ceglédi Hírek, 1964. szeptember 5
120. *Rövid hírek:* December 20-án nyílik B nedek Péter kiállítása. Dr. Gunda Bé egyetemi tanár nyitja meg. – 1965. j nuár 19-én Ikvai Nándor Előadást ta Benedek Péter művészetéről
= Ceglédi Hírlap, 1964. szeptember 1

121. A 75 éves „parasztfestő" Benedek Péter Cegléden él és alkot. Most kiállítása nyílt a helyi múzeumban. . . .
= Esti Hírlap, Bp. 1964. december 21.

122. *Kristóf Attila:* Arckép, délutáni fényben. Harminc év után újra kiállított az „őstehetség" Benedek Péter
= Magyar Nemzet, 1964. december 24.

123. Az ecset mesemondója
= Petőfi Népe, 1964. december 31.

124. *Ikvai Nándor:* Benedek Péter gyűjteményes kiállítás katalógusa. – Cegléd, Kossuth Múzeum, 1964.

125. *Németh Lajos:* A két világháború közti magyar képzőművészet (1919–1945)
= A Magyar művészet 1800–1945. – Bp.: Képzőműv. Alap. 1964. 419. p. (A magyarországi művészet története, 11.)

1965

126. Témája a falu
= Észak-Magyarország, 1965, január 31.

127. Benedek Péter 75. születésnapján kiállítás Cegléden, ahol 15 éve lakik
= Népművelés, 1965. 2. sz. 39. p.
Képek: – Esket a főjegyző – Önarckép szoborral – Lakodalmi menet – Női arckép – Várakozás

128. *Péter Imre:* Kiállítási krónika
= Művészet, 1965. március p.: 44–45.

129. *Haulisch Lenke:* Benedek Péter
= Művészet, 1965. március 46. p.

130. *Ősz Ferenc:* Alkotók, alkotások. Benedek Péter
= Pest megyei Hírlap, 1965. április 18. 9. p.

131. *H.:.:* Benedek Péter kiállítása
= Népművelés, 1965. október

132. Benedek Péter (címszó) (Genthon István
= Művészeti lexikon 1. köt. – Bp.: Akadémiai, 1965. – 207. p.

1967

133. *Németh Lajos:* Naiv festők
= Élet és Tudomány, 1967. jan. 13.

134. Benedek Péter képei a székesfehérvári tárlaton (1964-ben Cegléden volt kiállítás)
= Ceglédi Hírlap, 1967. IV. 26.

135. *Perneczky Géza:* Naiv művészek kiállítása Székesfehérváron
= Magyar Nemzet, 1967. (23. évf. 101. sz.) április 30. 12. p.

136. *Németh Lajos:* A „naiv festők kiállítása Székesfehérváron
= Kritika, (V. évf. 5–6. sz.) 1967. május–június, p.: 56–60.
– Parasztgyerekek – Templombelső.

137. *(tamasi):* Tájképet szeretne festeni Mezőre néz az ablaka. Nemsokára ismét látjuk Benedek Péter képeit
= Pest megyei Hírlap, 1967. november 4.

138. *Romváry Ferenc:* A modern magyar képtár története. Új szerzemények I.
= A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968. p. 219–321.
– A Tompa-gyűjteményben szereplő 180 művész névsorában szerepel Benedek Péter is. (227. p.)

139. *Kállai Ernő:* Új magyar piktúra (1900–1925)
= Kortársak szemével: Írások a magyar művészetről (szerk. Németh Lajos vál. bev. Perneczky Géza. – Bp.: Corvina, 1967. – (A művészettörténet forrásai) p. 230–233.

1968

140. *Bajor Nagy Ernő:* Elfelejtett ember. Benedek Péter kiállítása, 1968.
= Tükör, 1968. július 16.
= Kossuth Múzeum Adattára, 600/1969.

141. *Moldován Domokos:* Magyar parasztfestők nyomában, 1966–68. (film) Benedek Péter, Süli András, Vankóné Dudás Juli (írta és rendezte Moldován Domokos; szerk. Tölgyesi János; fényképezte Koltay Lajos. – A Magyar Televízió bemutatta: 1968. július 20. (I. rész) 27. (II. rész) aug. 1-jén (III. rész)
– Első nyilvános mozivetítés: Szeged, 1968. aug. 3-án (I. Országos Néprajzi Filmszemle)
– A felvételek Cegléden és Uszódon készültek
= Kossuth Múzeum Adattára, 962/72.
„Megmaradt uszódinak"

142. „Nehézéletűek" Magyar parasztfestők nyomában. A tv-film ismertetése
= Pest megyei Hírlap, 1968. aug. 18.

143. Új helyen a parasztfestők kiállítása
= Petőfi Népe, 1968. szeptember 11.

144. *L. S.:* Parasztok, pásztorok
= Népművelés, 1968. október
„A Chaillot palota (itt van Párizs néprajzi múzeuma) . . . a magyar népművészet zarándokhelye volt ez év tavaszán: márciustól júniusig itt helyezték el a bp.-i Néprajzi Múzeum vendégkiállítását . . . a bemutatott anyagot kiegészítették néhány parasztfestő (Benedek Péter, Süli András, Gajdos János) képeivel."

145. *Ikvai Nándor:* Benedek Péter, a parasztfestő
= Élet és Tudomány Kalendáriuma, Bp. 1968. 250–255. p.
„. . . . a paraszti élet megállított pillanatai egy festőtehetséggel megáldott falusi ember szemében."

1969

146. Két javaslat a magyar parasztfestők múzeumának alapítására Kecskeméten. (Moldován Domokos, Ortutay Gyula
= Forrás, 1969. 1. p. 78–80.
„. . . . a festő helyzete – elismeréssel fogadott . . . kiállításai ellenére sem változott. Uszódot elöntötte a Duna, házuk összedőlt . . . húsz éve Cegléd legutolsó „oncsa" házában lakik. Villanya ma sincs, akár negyven esztendővel ezelőtt . . ."

147. *Tamás Ervin:* Kiszakíthatatlanul. A 80 éves Benedek Péterről
= Ceglédi Hírek, 1969. június 28.
= Pest megyei Hírlap, 1969. június 28.

148. *Hídvégi Lajos:* Benedek Péter 80 éves = Ceglédi Hírek, 1969. június 29.
– Fotó, az 1957-ben festett Önarcképről.

149. *Dévényi Iván:* Benedek Péter 80 éves
= Jelenkor, 1969. (12. évf.) 12. sz. 1100. p.

150. *Szabó Júlia:* Benedek Péter „félszázados pályája
= Művészet, 1969. (10. évf.) 12. sz. p.: 26–27.

151. *Sz. Muraközi Ágota:* A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya
= A Nyíregyházi Jósa András Múzum Évkönyve, 11. 1968. — Bp. 1969. – p.: 181–197.

152. *Varga Mihály:* A „Szent naivitású" festő
Egy nap Benedek Péternél
– Petőfi Népe, 1969. december 9. 5. p.
„Nála a tudatossággal párosul a népi ösztönösség, s ez különös hangulatú, népmesei ihletésű képeket eredményez."

153. *Benedek Péter:* Önarckép
= Forrás, 1970. I. (b4)

154. Benedek Péter uszódi származású parasztfestő kiállítása. (Katalógus) Uszód, 1970. május 31 – június 15. Megnyitja Petike János; köszöntő Raffai Sarolta, Buda Ferenc; tárlatvez. Moldován Domokos. – 4 p. Leporello).

155. *Buda Ferenc:* Benedek Péter
= Forrás, 1970. 5. sz. 89. p.
– reprodukciókkal.

156. *Bajor Nagy Ernő:* Feledékeny társadalom – elfelejtett emberek
= Népfront, 1970. június.

157. *M. D.:* A 81 esztendős Benedek Péter születésnapi kiállítása Uszódon.

158. *Benke Ferenc:* Benedek Péter kiállítása Uszódon
= Kalocsa és vidéke, 1970. június 5.

159. Kiállítás a szülőfaluban. Benedek Péter képei Uszódon
= Petőfi Népe, 1970. június 3.
160. Benedek Péter parasztfestőről. „Ki ez a kicsi ember?" (Hiv. a Forrás, 1970. 5. számában, Buda Ferenc írására)
= Pest megyei Hírlap, 1970. október 16.
161. *Szabó Júlia:* A naiv művészet problémái és a magyarországi emlékanyag
= A Magyar Nemzeti Galéria Évkönyve, 1970. I. p.: 208–215.
– Rövid életrajz, kiállításai 216. p.
162. Egy képíró arcképe. Furkó Zoltán rádióműsora. Elhangzott a Kossuth Rádióban, 1970. december 2. (22.40) 11 gépelt oldal
– Megtalálható a Katona József Múzeum Művészettörténeti Adattárában 73–90. (Kecskemét).
163. *M. Kiss Pál:* Benedek aszódi kiállítása
= Forrás, 1971. 1. sz. 95. p.
164. *Furkó Zoltán:* Benedek Péterről
= Forrás, 1971. 3. p. 52–54. p.
165. *Benedek Péter:* Vallomás az életemről (Saját szavai nyomán feljegyezte Nagy Dezső ceglédi múzeumigazgató)
= Forrás, 1971. 3. p.: 55–61.
Önarckép (55. p.).
166. Kép Benedek Péterről
= Új Szó, 1971. május 29. (Kanada).
167. *Ruffy Péter:* Egy naiv festő
= Magyar Nemzet, 1971. február 28. 11. p.
= Életrajza, kiállításai. – 1970-ben a „Népművészet Mestere".
168. *Ruffy Péter:* A parasztfestő
= Magyar Hírek, 1971. március 21. 13. p.
– Fotó B. P.-ről. – „Minden képe elvándorolt tőle, egy maradt csak . . . "
169. Naiv festők tündérvilága. „Festő a Gerje mellett"
= Szabad Föld, 1971. június 20.

1972

170. Magyar parasztfestők nyomában (két portréfilm) írta és rendezte Moldován Domokos.
= Ország-Világ, 1972. június 14.
„A 83 esztendős művész élete a portréfilm elkészülése óta (1967) sajnos, szinte semmit sem változott." Adás. június 20. kedd. 18.30
171. *Rózsa Gyula:* Naivok, művészek, naiv festők
– Népszabadság, 1972. június 17. 7. p.
172. Magyar naiv festők Svájcban
= Ország-Világ, 1972. 9.
173. *Szalai Pál:* Egy hang a magyar naiv művészet kiállításáról
= Művészet, 1972. aug. (XIII. évf. 8. sz. p.: 32–33. – Benedek P.: Lakodalmi menet (30. p.)

1973

174. *F. Mihály Ida:* „Naive Mahlerei In Ungarn" – Winterthur Kunstmuseum, 1972.
175. *F. Mihály Ida:* Magyar naiv művészet a XX. században. – Bp.: Magyar Nemzeti Galéria, 1972.
176. *F. Mihály Ida:* Arte primitivo en el Siglo XX. Havanna (Cuba) 1973).

1974

177. Barcsay Jenő önmagáról
= Művészet, 1974. február 5. p.
178. *Tamasi Tamás:* Látogatóban Benedek Péternél
= Ceglédi Hírlap, 1974. június 2.
179. Lírai báj, jóízű mesélőkedv (írta Tamási Tamás
= Ceglédi Hírlap, 1974. június 28.
Benedek Péter kiállítás nyílik. Megnyitja Barcsay Jenő.
– A festő önarcképe 1935-ből. olaj)
180. *Sárándi József:* Benedek Péter nyolcvanöt éves
Magyar Hírlap, 1974. június 30. 8. p.
– Önarckép
181. Uszódot nem tudja felejteni (írta Hídvégi Lajos = Ceglédi Hírlap, 1974. július 3.
– fotó Benedek Péterről

182. Benedek Péter gyűjteményes kiállítása, 1974. VII. 28. Katalógus. – F. Mihály Ida előszavával. – Kossuth Múzeum, Cegléd
= Kossuth Múzeum Adattára, 1198/74.
183. Festői üzenet Ceglédről (írta Losoncz Miklós
= Pest megyei Hírlap, 1974. július 30.
184. Képeiről sugárzik az életöröm. Barcsay Jenő megnyitó-szövege
= Ceglédi Hírek, 1974. augusztus 4.
185. *F. Tóth Pál:* Benedek Péter életműve. Száz kép tükrében
= Petőfi Népe, 1974. augusztus 4.
186. A Benedek Péter-kiállítás emlékkönyvéből (írta Eszes Katalin
= Ceglédi Hírek, 1974. augusztus 30.

1975

187. Benedek Péter paraszt-naiv festő kiállítása 1975. május 23–június 7. Megnyitja: Szija Géza. Szeged, 1975. (Magyar Naiv művészek kiállításssorozat 4.) (Katalógus) Fotók: B. P. Önarckép kalapban Benedek Péter Bécsben Móricz Zsigmond portréja – Várakozó (1967) – Önarckép (1967)
188. *Tóbiás Áron:* A népművészet mestere: Benedek Péter
= Tükör, 1975. május 13.
színes fotók: Önarckép – Falusi lakodalom (részlet) – Aratópár – Kaszaverő ff.: B. P. Ceglédi háza előtt.
189. Moldován Domokos magnetofon beszélgetései Barcsay Jenővel, Weöres Sándorral, Károlyi Amyval, Bata Imrével
= Forrás, 1975. november, p. 69–72.

1976

190. *Illés Mária:* A naiv művészekről. Moldován Domokos televíziós filmsorozata kapcsán
= Új Írás, 1976. 1. p. 90–92.
191. Naiv művészek múzeuma nyílik Kecskeméten
= Népszabadság, 1976. szeptember 25.
192. *Pavlovits Miklós:* Naiv művészek múzeuma. Állandó kiállítás Kecskeméten
= Petőfi Népe, 1976. szeptember 26.
193. *Kerékgyártó István:* A magyar népi festészet
= Művészet, 1976. november 10. p.

1977

194. *(t–d.):* Képtár a Gólyás Házban
= Szövetkezet, 1977. június 1.
„Kecskeméten, a Gólyás Házban, megnyitották a Naiv művészek állandó kiállítását. Látható itt Benedek Péter-alkotás is."
195. *Benedek Péter:* Lakodalmi menet (ov.)
= BAV 42. Képaukció, Bp., 1977.
196. *Mihályfi Ernő:* Művészek, Barátaim. – Bp.: Corvina, 1977. – 303 p. + ill. B. P. 20–30. 286. p. Rajz: Téli táj szánokkal, 1929. 37. t.

1978

197. *Maczelka Tibor:* Benedek Péter képei Cegléden
= Tolna megyei Népújság, 1978. január 29.
– kép: Apám a káposztát tapossa
198. *Barcsay Jenő:* Megnyitó beszéd Benedek Péter ceglédi kiállításán
– Kossuth Múzeum, Cegléd, 1978. október 29.
199. *Sárándi József:* Szerelmi sokszög. Benedek Péter: Egy kakas, öt tyúk című képéhez
= Napjaink, 1978. 2. sz. 39. p.
200. Benedek Péter naiv festő ceglédi kiállítása
= Népszabadság, 1978. október 31.
201. Benedek Péter szoba. Ceglédi Kossuth Múzeum. – (Katalógus)
Rendezte: G. Baktai Julianna. – 1978. 6. p. (leporello)

– portré B. P.ről – Önarckép kalapban – Uszódi mosóasszonyok – Hazafelé a munkából

202. *Losonczi Miklós:* Benedek Péter emlékszobája. Kossuth Múzeum, Cegléd
= Tükör, 1978. november 19.

203. *Féja Géza:* Benedek Péter
In: Törzsek, hajtások c. kötet. – Bp. Szépirodalmi, 1978.
p. 250–260.

1979

204. *Losonczi Miklós:* (Kiállítótermekben) Vidám és tarka színek játéka
= Pest megyei Hírlap, 1979. február 24.
– B. P.: Önarckép kalapban (1925)
– 1910–1930. közötti alkotásai a legjellemzőbbek.
– Elismeréssel nyilatkozott munkájáról Vaszary, Rippl-Rónai, Csók.

205. *Benedek Péter:* Válogatás a festőről szóló irodalomból (szerk. Ikvai Nándor; Barcsay Jenő előszavával. – Szentendre, 1979. – 141 p.: ill. (Pest megyei múzeumi füzetek: 11.)
– *Színes képek:* Kisöcsém (1910), Katonák a moziban (1915), Mosóasszonyok a Dunán (1920), Reggel a hajón (1928), Fonólány (1923), Uszódi esperes 1928), Vasárnap délután (1932), Falusi mulatság (1934),
– *Fekete-fehér fotók:* Fiatal katona arcképe (1918), Lakodalmas kocsisor (1919), Szántovetők (1920), Ebéd után (1921), Gyászbeszéd (1922), Kötő öregasszony (1923), Uszódi parasztszoba (1923), Baromfiudvar (1923), Mosónők (1924), A festő apja (1924), A festő nővére (1924), Kalapos Vili hentesboltja (1924), Horgoló lány (1924), Önarckép kalapban (1925), Várakozó (1926), Szekeres János (1924), Vendégség (1926), Részegek (1926), Kenyérsütés (1926), D. Tóth Teréz mos (1926), Cigánykaraván (1928), Térmeg Kata a teknő mellett (1928), Fejő asszony (1928), Vásár (1928), Utca Uszódon (1928), Egy kakas, öt tyúk (1928), Baromfiudvar (1928), Alkonyat (1928), Önarckép (1928), Reggeli készülődés (1928), Családi tanács (1930), Pásztor Julcsa arcképe (1930), Mennek a menyasszonyért (1930), Simó Lajos uszódi bíró (1932), Önarckép (1935), Falusi mulatság (1938), Önarckép (1957),

1981

206. *Szelesi Zoltán:* Medgyessy és az alföldi művészet
= Hevesi Szemle, „Irodalom, Művészet" 1981. 1. sz. 4. p.

1982

207. *Heltai Nándor:* „A tehetség, az nem humbug"
Benedek Péter földész és képíró
= Petőfi Népe, 1982. február 17. 5. p.

1983

208. *Aradi Nóra:* A két világháború között. Népi törekvések.
Népművészeti hatás.
In: A Művészet története Magyarországon. – Bp,: Gondolat, 1983.
460. p.

209. *F. P. J.:* Emlékházat avattak Uszódon.
Benedek Péter igazi őstehetség
=Petőfi Népe, 1983. nov. 9.
– Európa rangos képtárai őrzik Benedek Péter alkotásait.

210. *Varga Imre:* Mecénásuk az üzem
= Munka, 1983, december
„Sokan kihasználták. Cegléden a doktorok újrafestették vele a régi képeit"

1984

211. Benedek Péter naiv festő képeiből nyílt kiállítás tegnap délután
Szolnokon .... Kocsis Gyula nyitotta meg.
= Szolnok megyei Néplap, 1984, május 19.

212. Mindig a faluját kereste
Benedek Péter uszódi emlékháza
= Szolnok Megyei Néplap, 1984. június 16.

213. *Bán András:* Egy őstehetség születésnapjára
= Magyar Nemzet, 1984. június 29.

214. *Bánszky Pál:* A naiv művészet első hírnökei Magyarországon
In: Bánszky Pál: A naiv művészet Magyarországon. Bp.: Képzőműv., 1984.
– p.: 21–22.
– Életrajz p. 90–91.
– Képek: Lakodalmi kocsisor (1919) 18. p. – Pótszemle (1916) 138. p.

215. Meghalt Benedek Péter
= Magyar Nemzet, 1984. december 28.
= Népszabadság, 1984. december 28.

1985

216. Az „őstehetségek"
= Magyar művészet 1919–1945. – p.: Akadémiai, 1985. – p.: 139., 307–309. 310.
Benedek P.: Családi tanács (1930) In: Képkötet 712. t. 353. p.

1986

217. *Ikvai Nándor:* „Pétör, a föstő"
= Művészet, 1986. április, 63–64. p.
Lakodalom – Kenyérsütés

218. *Móricz Zsigmond:* A földmunkás, mint festőművész
In: Sümegi György–Tóth Piroska: Szülőföldünk a Duna Tisza közt.
Bp.: Tankvk., 1986. p. 462–464.

1987

219. Benedek Péter (1889 Uszód – 1980(!) Cegléd)
In: Moldován Domokos: Magyar naiv művészek nyomában:
Dokumentumok. Bp.: Gondolat, 1987.
p.: 71–91.
A kötetben található színes képek: Önarckép (1925), (1957)
Foto: Benedek Péter ceglédi háza előtt, festés közben, 1966 őszén

1988

220. Benedek Péter (címszó)
In: Seregélyi György: Magyar festők és grafikusok adattára. –
Szeged: Seregélyi György, 1988. 60. p.

1989

221. *Bánszky Pál:* Benedek Péter száz esztendeje
= Forrás, 1989. 6. p.: 86–87.
„Festészete egyszerű és monumentális, mint a természet. Úgy részletezi a világot, hogy tömörítve egybefoglalja azt. Színei nem dekoratívek, hanem lágy tónusúak, leheletfinomak. Megejtő, elragadtatásra kényszerítő poézis. Halk, finomművű líra az övé.
A szülőföld június végén szobrának felavatásával, emlékkiállítással és művészetét elemző tudományos tanácskozással tiszteleg Benedek Péter és továbbélő művészete előtt."

Apáti Tóth Sándor 201
Aradi Nóra 208

(b–m) 51, 97
B. P. L. 91
Bajor Nagy Ernő 140, 156
Baktay Julianna 201
Bálint Aladár 1
Bálint Jenő 4, 10, 14, 20, 50, 71, 75. 89, 100
Bán András 213
Bánszky Pál 214, 221
Bata Imre 189
Barcsay Jenő 172, 179, 184, 189, 198, 205
Beczkói Bíró Henrik 82, 83
Bedő Rudolf 116
Benedek Péter (szerzőként) 30, 83, 84, 96, 102, 107, 112, 127, 136, 144, 165, 173, 179, 187, 188, 195, 197, 201, 204, 205
Benke Ferenc 158
Buda Ferenc 155, 154, 160

Carpaccio 23
Csók István 66 204, 205

Dévényi Iván 117, 149

Éber László 94
Egyed Zoltán 76
Elek Artúr 3, 28
Eszes Katalin 186

F. P. J. 209
Farkas Zoltán 80
Féja Géza 203
Fekete Lajos 111
Focillon, Henri-Joseph 42
Furkó Zoltán 160, 163

Gajdos János 144
Genthon István 92, 132
Gunda Béla 120
György László 99

Haulisch Lenke 129
Heltai Nándor 207
Hídvégi Lajos 148, 181

(i. e.) 5
Ikvai Nándor 120, 124 145, 205, 217
Illés Mária 190
Iványi Grünwald Béla 66, 205

J. A. 81
Janovics András 81
Jörgen Kamilla 77

K. A. 72
Kállai Ernő 12, 139
Kállai Miklós 32
Kampis Antal 113
Károlyi Amy 189
Kárpáti Aurél 23
Kassák Lajos 85
Kerékgyártó István 193
Kernstok Károly 66, 205
Kézdi Kovács László 34, 70
Kiss Pál, M. 163
Kocsis Gyula 211
Koltay Lajos 141
Kristóf Attila 122

(l. j.) 57
Losonczi Miklós 183, 202, 204
Lyka Károly 41, 110, 205

Márkus László 45
M. D. 157
(m. i.) 72
Maczelka Tibor 197
Mihály Ida, F. 174, 175, 176, 182
Mihályfi Ernő 24, 196
Miklós Jenő 37
Moldován Domokos 141, 146, 154, 170, 189, 190, 219
Móricz Zsigmond 29, 205, 218
M. S. 9
Muraközi Ágota 151

Nagy Dezső 112, 165, 205
Németh Lajos 125, 133, 136, 139
Németh László 78
N. R. 8
Nyergesi János 66, 205

O. H. 56
Ortutay Gyula 146
Ősz Ferenc 130

P. Z. 7
Paizs Ödön 27
Pásztor Árpád 6
Pavlovits Miklós 192
Perneczky Géza 135, 139
Péter Imre 109, 128, 205
Petike János 154

Raffai Sarolta 154
Réti István 66, 205
Révész Béla 62
Rippl-Rónai 204
Rodenius, Udo 53
Romváry Ferenc 138
Rossi Károly 115
Rózsa Gyula 171
Rovó Zoltán 67
Ruffy Péter 167, 168

Sárándi József 180, 199
Seregélyi György 220
Süli András 144
Sümegi György 218
Szabó Júlia 150, 161
Szabó Lőrinc 2, 205
Szabó Pál 79
Szelesi Zoltán 206
Szentimrei Jenő 68
Szija Géza 187
Szokolay Béla 13, 40, 205
Sz. R. 103

(t-d.) 197
Tamás Ervin 147
(tamasi) 137
Tamási Áron 81
Tamasi Tamás 178, 179
Tersánszky J. Jenő 11, 33, 43, 86, 87, 205
Tóbiás Áron 188
Tóth István 201
Tóth Pál, F. 185
Tóth Piroska 218
Tölgyesi János 141

Ybl Ervin 19, 25 205

(V, B) 54
Varga Imre 210
Varga Mihály 152
Vaszary (János) 66, 204, 205
Weöres Sándor 189

Címek betűrendes mutatója

Alkotók, alkotások 130
Arckép, délutáni fényben 122
Arte primitivó Hungaro en el sigleo XX. 176

Bálint Jenő könyve a magyar Rousseauról 17
Bálint Jenő könyve Benedek Péterről 43
Baresay Jenő önmagáról 177
Bauer und Maler Péter Bendek, Der 54
Beczkói-Bíró Henrik gyűjteménye 83
Benedek aszódi kiállítása 163
Benedek Péter 1, 33, 50, 94, 95, 115, 116, 117, 129, 132, 155, 203, 205, 219, 220
Benedek Péter életműve 185

Bendek Péter a parasztfestő 7, 745, 205
Benedek Péter az egykedvű 38
Benedek Péter Bécsben (fénykép) 63
Benedek Péter bécsi kiállításának szenzációs sikere van 60
Benedek Péter emlékszobája 202
Benedek Péter félszázados pályája 150
Benedek Péter festő 51
Benedek Péter festőművész 11
Benedek Péter festőművész kiállítása 22
Benedek Péter filmforgatókönyv 141
Benedek Péter földész és képíró 207
Benedek Péter földmíves festőművész 18
Benedek Péter földmívesfestő képei 15
Benedek Péter földmívesfestő kiállítása 31
Benedek Péter földműves festőművész 9, 10, 14
Benedek Péter földműves-festőművész kiállítása 24, 27
Benedek Péter földműves festőművész kiállításának katalógusa 20
Benedek Péter földműves festőművész második kiáll. a szalonban 32
Benedek Péter földműves festőművész önarcképét megvásárolta a Szépművészeti Múzeum 65
Benedek Péter földművesfestő műteremkiállítása 44, 48
Benedek Péter gyűjteményes kiállítás katalógusa 124, 182
Benedek Péter házat kapott 105
Benedek Péter hetvenötödik születésnapján kiállítás Cegléden 127
Benedek Péter igazi őstehetség 209
Benedek Péter-kiállítás emlékkönyvéből 186
Benedek Péter kiállítása 5, 37, 47, 131, 140
Benedek Péter kiállítása a bécsi Künstlerhausban 52, 58
Benedek Péter kiállítása a Nemzeti Szalonban 23
Benedek Péter kiállítása Uszódon 158
Benedek Péter képei 49
Benedek Péter képei a székesfehérvári tárlaton 134
Benedek Péter képei Cegléden 197
Benedek Péter képei Uszódon 159
Benedek Péter lerajzolta József főherceget 39
Benedek Péter levele a Magyar Művészeti Tanácshoz 106, 205
Benedek Péter műteremkiállítása 46
Benedek Péter műve a Beczkói-Bíró magángyűjtemény kiállításán 82
Benedek Péter művei aukción 101
Benedek Péter művészete 25, 28, 215
Benedek Péter naiv festő ceglédi kiállítása 200
Benedek Péter naiv festő képeiből nyílt kiállítás 211
Benedek Péter népi festőművész életrajza 112
Benedek Péter nősül 69
Benedek Péter nyilatkozata Bécsben 59
Benedek Péter nyolcvan (80) éves 148, 149, 180
Benedek Péter parasztfestő művész 13, 205
Benedek Péter parasztfestő útja 109, 205
Benedek Péter parasztfestőről 160
Benedek Péter paraszt-naiv festő kiállítása 187
Benedek Péter száz esztendeje 221
Benedek Péter „szemével nézek" 45
Benedek Péter-szoba Cegléden 201
Benedek Péter uszódi származású parasztfestő kiállítása 154
Benedek Péterről 164
Beszélgetés Benedek Péterrel 2, 67, 205
Budapesti kiállítások 40

December 20-án nyílik Benedek Péter kiállítása 120

Az ecset mesemondója 123
Ecset, vagy karikásostor? 88
Egy hang a magyar naiv művészet kiállításáról 173
Egy képíró arcképe 162
Egy naiv festő 167
Egy őstehetség születésnapjára 213
Egy uszódi földműves a legújabb magyar festőtehetség 2, 205
Elfelejtett ember 140
Az első parasztművész 75
Emlékházat avattak Uszódon 203
Epilógus a magyar őstehetségek kiállításához 80

A falu a nagyvilág előtt 62
A falu festője 189
Feledékeny társadalom 156
Festészetünk a két világháború között 110
Festő a Gerje mellett 169
Festői üzenet Ceglédről 183
A földmíves festőművész 41, 205
A földmunkás, mint festőművész 29, 205, 218

Gyűjteményes kiállításra készül Móricz Zsigmond felfedezettje 118

Hat nyilatkozat Benedek Péterről és a Benedek-esetről 66, 205
A hetvenöt (75) éves „parasztfestő" Cegléden él és alkot 121
„Hongaarse Oertalenten". Hollandiai kiállítás katalógusa 100

Írók beszélnek 76

József főherceg nyitja meg Benedek Péter földm. festőműv. kiáll. 21

Kép Benedek Péterről 166
Képeiről sugárzik az életöröm 184
Képtár a Gólyás Házban 194
Két javaslat a magyar parasztfestők múzeumának alapítására
Kecskeméten 146
Ki ez a kicsi ember?
Kiállítás a szülőfaluban 159
Kiállítási krónika 128
Kis hír Benedek Péter decemberi kiállításáról 119
Kiszakíthatatlanul 147
Kortársak szemével, 1896—1945 139
Könyv Benedek Péter földműves festőművészről 16
Könyv Benedek Péterről 19

Látogatás Benedek Péter népművésznél 114
Látogatóban Benedek Péternél 178
Lírai báj, jóízű mesélőkedv 179

Magyar naiv festők Svájcban 172
Magyar naiv művészet a XX. században 175
A magyar művészet. A XX. század művészete 113
A magyar népi festészet 193
Magyar őstehetségek 97
Magyar őstehetségek honfoglalása a Nemzeti Szalonban 71
Magyar őstehetségek kiállítása 74, 93
Magyar őstehetségek kiállítása a Nemzeti Szalonban 73
Magyar őstehetségek kiállításán 68
Magyar őstehetségek kiállítási katalógusa 89
A magyar őstehetségek problémái 81
A magyar parasztfestők és a népművészet viszonya 151
Magyar parasztfestők nyomában, 1966—68 141, 142, 170
„Der Maler Peter Benedek" 64
Mecénásuk az üzem 210
Medgyessy és az alföldi művészet 206
Meghalt Benedek Péter 215
Megjegyzések Benedek Péter kiállításához 6
Megnyílt az őstehetségek második kiállítása 90
Megnyitó beszéd Benedek Péter ceglédi kiállításán 198, 205
Megnyitották Benedek Péter kiállítását 35
Mindig a faluját kereste 212
A Modern Magyar Képtár története 138
Moldován Domokos televíziós filmsorozata kapcsán 191
Művész a város peremén 111
Művészek, barátaim 196
A művészeti tanács hírei 104

Naiv festők 133
A „naiv festők" kiállítása Székesfehérváron 136
Naiv festők tündérvilága 169
Naiv művészek kiállítása Székesfehérváron 135
Naiv művészek múzeuma 192
Naiv Művészek múzeuma nyílik Kecskeméten 191
Naiv művészekről 190
A naiv művészet első hírnökei Magyarországon 214
A naiv művészet problémái és a magyarországi emlékanyag 161
„Naive Mahlerei In Ungarn" 174
Naivok, művészek, naiv festők 171

Napszámos volt 26
Nehézéletűek 142
Népi törekvések 208
A népművészet mestere 188
Nyolcvan év 147
A nyolcvanegy (81) esztendős Benedek Péter születésnapi kiállítása Uszódon 157

Önéletrajz 205
Ősművészet, népművészet 70
Az ősművészet tűzijátéka Szent István hetében" 77
Őstehetségek 72, 84, 85, 98, 216
Őstehetségek és fogalomzavar 78
Őstehetségek kiállítása 86, 87, 91
Őstehetségek sanyarú sorsa a nagyvárosban 99
Őszi kiállításokról 36

A parasztfestő 34, 168
A parasztművész 61
Parasztművészek 79
Parasztok, pásztorok 144
La Peintura aux XIX—XX. Siecles 42
Pest megyei múzeumi füzetek: 11, 205
Péter Benedek 8, 108
Peter Benedek, der Bauernmaler 56
Péter Benedek, ein Malerpoet 53
„Pétör a föstö" 217

Repülőgéppel Benedek Péter verniszázsán 57
Részletek Benedek Péter Bálint Jenőhöz írt leveléből 205

Seprűgyár a művésztelepen 103
A „Szent naivitású festő" 152
Szerelmi sokszög 199
„Szívére ölelt a császárváros egy nagybajuszú magyar parasztot" 57

Tájképet szeretne festeni 137
„A tehetség, az nem humbug" 207
Témája a falu 126
Tornyai János és Benedek Péter 3
Tornyai János és Benedek Péter gyűjteményes kiáll. katalógusa 4

Új helyen a parasztfestők kiállítása 143
Az új magyar festőművészet története 92
Új magyar piktúra 12, 139
Uszódot nem tudja elfelejteni 181

Vallomás az életemről 165
Válogatás a festőről szóló irodalomból 205
Vidám és tarka színek játéka 204

BENEDEK Péter festő

„A magyar Rousseau?"

Kecskemét, 1990.

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CXLVIII.

BECZKÓI BIRÓ HENRIK GYÜJTEMÉNYE

⟨ELSŐ SOROZAT⟩

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:
ERNST LAJOS ÉS DR. LÁZÁR BÉLA

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1934 OKTÓBER HÓ

Folytatván a már egyszer megkezdett sorozatot, bemutatunk ez alkalommal egy ujabban kiteljesedett magyar gyüjteményt, példának és tanulságnak.

Közel negyven esztendeje annak, hogy beczkói Biró Henriket megkapta a gyüjtés démonja. A nyilvánosság embere volt már akkor is, kötelességérzettel telve a köz iránt s érdeklődése kiterjedt mindenre, ami szülővárosa fejlődését érinthette. Egy olyan körben és egy olyan vezér mellett, akinek tiszta emberi érzése messze világító példaadás volt. Vázsonyi Vilmos körében csak nagy ethikai érzésvilág bontakozhatott ki. Beczkói Biró Henrikben az eszthetikai érzés gyüjtőszenvedélyben vetett lobot. Száz meg száz kiállitást járt keresztül-kasul, mig kihalászta belőlük *a maga arcképét*, amelyet aztán a gyüjtemény, — főkép mai kiteljesült alakjában — miniatürszerü finomsággal rajzol meg. Ennek minden vonását ő maga kereste ki. Még meg sem nyilott a kiállitás, ő már járja a termeket, hogy kikeresse magának azt a darabot, mellyel továbbfejlesztheti a megkezdett művet.

Az arckép, mely ilykép kialakult, egy a végleteket kerülő, de a valósághoz nemes átirásban ragaszkodó lélek tükörképe. Ennek felel meg a művészet, melyet kedvel. Sem a rideg formakultuszt, sem a felfokozott szintobzódást. Ahol a természet szépségeinek költői átálmodását kiegyensulyozottan, harmoniába foglalva, szintetikus egységbe zárva, megtalálta, ott lelke érzületei egybecsengettek és rokonára ösmert a művészi alkotásban. Ebből keletkezik, ebből a szinpatikus együttérzésből, a nagy esztetikai élmények szellemi hatása. Csak ilyen

lelkiállapotból alakulhat ki egy életre szóló szenvedély, aminő a gyüjtés. Igy lesz az állandó felfrissülés, megfürdés a művészet örökké buzgó forrásában, megtisztulás a mindennap sok bántó és kinos eseményeitől és menekülés egy másik, tisztultabb, ideális világba, a műalkotások közé, az álmok, a látományok istenien balzsamos csendjébe.

Magától értetődik, hogy negyven év tanulságai nyomokat hagynak magán a művön. Hiszen azóta is, hogy 1931-ben a *Magyar Művészetben* első izben mutattuk be a gyüjteményt (9—10. szám), fényesen, részben szinesen illusztrált közlemény keretében, maga a gyüjtemény folyton-folyvást fejlődött. Akkor négy pilléren állott, azóta a négyből hat lett. De már akkor is látszott, hogy a XIX. század művészi irányainak — ha egyoldalu — de igen is jellegzetes keresztmetszete. Azóta bővült maiságban és megtisztult minőségben. Egy históriai összefüggés láncszemeiként zárul egésszé a gyüjtemény, ma jobban, mint valaha, de ugy megválogatva, hogy az egyes mesterek művei beleillők legyenek a gyüjtőnek — öntudat alatt lappangó — esztétikai szemléletébe. S amellett folyton figyelve külön is az egyes darabok kvalitására. Csak egy példát. Egy olyan kimondottan szinárnyalatokban duskáló, a leheletfinomságu kolorit szépségeit és ritka csudáit kergető mester, *Csók* István oeuvre-jéből két olyan darabot emelt ki, melyeknél a művész a formát — kivételesen — erősen hangsulyozza a szinei alatt. A kolorisztikus naturalizmus iránt érzett rokonszenve végigvonul tehát az egész gyüjtésén és megadja annak egyéni jegyét.

A hat gócpont közül, kikre a gyüjtemény felépült, három művész már halott: *Pentelei-Molnár* János, *Béli-Vörös* Ernő és *Rippl-Rónai* József, mig a másik három,

Koszta József, *Burghard* Rezső és *Szőnyi* István élnek, alkotnak, rajongó lelkesedéssel. Mi a közösség hat — látszólag oly ellentétes — művészszellemében? A kolorista látás, a szinre felépitett természetfelfogás s az előadás bátor közvetlensége. Minél jobban elmerült a magyar művészet szellemébe, annál nagyobb meglepetéssel látta a gyüjtő, hogy ez a festői természetlátás szinte egyik uralkodó vonása a mi művészetünknek és azt keresve-gyüjtve, erre a jelenségre épitette fel egész gyüjteménye karakterét. Azonban a közösség mellett észrevette azt is, hogy a festői látásban való egyezés mellett nemcsak hat mestere, de szinte majd mindenik művész arra igyekszik, hogy megtalálja a maga egyéni árnyalatát s ez árnyalat sajátos kifejezési eszközét s ez a változatosság a közösségben ad szint, ad üdeséget, ad karaktert és örök fiatalságot gyüjteményének is.

Pentelei-Molnár korán elhalt, éppen abban a pillanatban, mikor nagy külső sikerei után, belenézett a maga lelkébe és olyan uj csapást tört, melynél a benczuri hagyományok háttérbe kezdtek szorulni, az anyagérzetés mesteri erején tul a tárgyak elvesztették uralkodó jelentőségüket s a szinekből kialakuló harmóniából bontakozik ki a melódia. Szinei már nem csillogtak-villogtak, de szinfutammá nemesedtek és festői előadása is tartalmas, széles és egyszerüvé lett.

Béli-Vörös Ernő is Benczurból indult ki, de nemes Goya-hatás alatt a szinárnyalatok finom ötvözetére tért át. Voltak már művei, melyeken a szinekből lélek csendült ki, utolsó müvén, „A komédiás és a lányá"-n a szinek reflexekbe törnek és gazdag szinerezetekben vibrálnak, — mint Goya arcképein, kinek ruhafestése a delikát szinek ritkaságával jeleskedik.

A harmadik, a nagy halott, *Rippl-Rónai* József, kinek

művészetét az Ernst-Muzeum revelálta a gyüjtő számára. A művész utolsó korának szincsodáiban ismerte fel kolorisztikus szerelmének rokonát. A titokzatos lélekéreztetés mágikus erejét ugy az arcképekből, mint a tájképekből kiolvasta. Az enennagy lelkének mélységeibe leszálló művészfejnél szinte látjuk, mint kél az démonikus erőkkel viadalra, miközben eléri a *le moi le plus nu*-t; a női arcmások rejtelmes szin- és formaváltozataiból viszont messzi világok csodái érthetetlen jeleket adnak; mig a tájkép levegőhatása egyszerüen titokzatos. Párás levegőt borit a művész mindenre s ezt a párás elmosódottságot a formákon is érezteti. A szem tehát semmibe se kapaszkodhatik s igy ide-oda mozog, örökös mozgásba lendülve, amivel a tárgyak közt hullámzó levegőt megkapó erővel érezteti. Ez Monet-nak sem sikerült igy.

Az élő gócpontok, kik a gyüjtemény pillérei, ugyanezen szellemben alkotnak. Elsősorban *Burkhardt*, aki hasztalan volt Benczurnál, művészetének lényege Velasquesen épült fel, kire Sargent figyelmeztette, abban az Olaszországban, mely nem adott neki semmi mást, csak motivumokat, mert ő a részletről részletre haladó látás — Benczur módja — helyett foltlátássá alakitott mindent s a foltok valeur-finomságából hozott ki teret, plasztikát, még levegőt is. Tájképeiben a lehelet-finomságu atmoszférikus hatások mestere. A finom különbségek, a szinértékváltozatok mesterei kifejezője lett. Az a sorozat, melyet most bemutatunk, egy tökéletességre törő harmónikus egység feledhetetlen benyomását kelti.

Ugyanilyen zárt képet ad *Koszta* kollekciója, akinek minden műve az 1917-iki ujabb bemutatkozás utáni időből való. A keresés idejét a gyüjtő elhagyta. Az

önmagára eszmélt művész szárnyának kibontakozása előtt állunk, ki megtalálta ekkor — a szolnoki szegényes műteremben a magyar világ uj szineit, melyek szemében rejtőztek, s ezek az uj szinek egy mélyen érző, dacos, dinamikus erejü lélekből robbantak ki, szélesen, dus szinárnyalatokban, égve, izzva, bő és zsiros foltokban, pasztozusan odavetve.

Végül az uj *Szőnyi* kollekciója! Annyi próbálkozás után — visszatért a művész Nagybányához, de már uj ember, uj érzésekkel, álmokkal és gyöngédséggel. Szinei ragyognak, de ezek a szinek keletkeznek, a vásznon születnek, a ragyogásuk teremtett, a hatásuk — éppen azért — mélyről jövő. A lélek és az értelem szeretkezése szülte őket. Mint a tengerszem, mélyek és rejtelmesek e szinek, futamaik egymásba ötvöződnek és halk melódiákban hangzanak ki. Mintegy álomvilágba csalják be a nézőt.

A hat pillér körül a kiváló festmények egész kis hadserege áll sorfalat, mind a kolorisztikus felfogás jegyében. Akár a régebbi iskolákat nézzük, a korai (1842) *Barabás*-tájképet, a heroikus *Székely* Bertalan-tájat, a remekül megkomponált kettős aktját *Lotz*-nak, a hatalmasan plasztikus négerfejet *Benczur*-tól, akár a finom szürkében játszó *Mészöly*-t, a korai *Ébner*-t s aztán a gyüjtemény két *piéce de resistance*-át: *Paál* László és *Bihari* Sándor remekműveit, — az első Paál egyik legmélyebb hatásu monumentális műve, a másik a korai Barsien Lepage-hatás első mesterműve, — akár az ujabb festőgeneráció alkotásait, egyet kétségkivül megállapithatunk: *a gyüjteményben minden darab remekül képviseli mesterét.*

Ebben az első sorozatban nem tudtuk bemutatni az egész gyüjteményt, tehát a helyhez alkalmazkodva,

kiragadtuk a jellegzetes a darabokat. S ime: *Körösfői-Kriesch* leányarcképe, finom rajzával, *Ferenczy* Károly hatalmasan megmintázott aktjával, *Csók* István még müncheni idejében készült, holland mesterek hatását éreztető szines képével, *Vaszary* János gyerekfeje a festői előadás erejével, *Magyar-Mannheimer* miniatürszerüen részletezett formalátásával, *Tornyai* János erős szinfoltjaival, *Aba-Novák* zseniális groteszkségével stb, stb, mind a magyar kolorista-művészet utját járja, hogy csak egynéhány darabot emeljünk ki, mivel itt ugysem lehet felsorolni valamennyit.

A beczkói Biró-gyüjtemény e kiállitása nagyszerü alkalom portyázásra, felfedezni érdekes képeket, mindenki megtalálja itt a maga kedvencét, aszerint, hogy izlése a festői előadás mely formájához vonzotta. Az ilyen kiállitás iskola, az izlés iskolája, annak is, aki gyüjtötte, annak is, aki tanulmányozza. Nagy, emlékezetes élmények nélkül senki se hagyhatja el.

Dr. Lázár Béla

ELSŐ TEREM.

BÖHM PÁL (1839—1905)

1. A vőlegény sirjánál.

LOTZ KÁROLY (1833—1904)

2. Szent Margit.
3. Kettős akt. 1882.

BENCZUR GYULA (1844—1920)

4. Hiu néger. 1912.

LOTZ KÁROLY

5. Angyalffy Erzsébet arcképe. 1882.

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS (1878—1924)

6. Citrom és méz. 1912.

LOTZ KÁROLY

7. Női akt.

BR. MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ (1852—1919)

8. Virágzó fák.

BURGHARDT REZSŐ

9. Lagunában. 1914.

KIMNACH LÁSZLÓ (1857—1906)

10. Gyermekarckép. 1877.

FÉNYES ADOLF

11. Tiszapart.

DEÁK-ÉBNER LAJOS (1850—1934)

12. Temető. 1875.

BASCH ANDOR

13. Női akt. 1914.

CSÓK ISTVÁN

14. Hollandi nő. 1888.

SZÉKELY BERTALAN (1835—1910)

15. Viharos táj. 1895.

ZEMPLÉNYI TIVADAR (1864—1917)

16. Kertben.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV

17. Idyll.

KARDOS GYULA (1857—1908)

18. Női fej.

MÉSZÖLY GÉZA (1844—1887)

19. Tehenek a Balatonnál.

TELEPY KÁROLY (1828—1906)

20. Balaton.

BARABÁS MIKLÓS (1810—1898)

21. Olasz táj. 1842.

TELEPY KÁROLY

22. Dunai részlet. 1889.

MÁSODIK TEREM.

BORSOS JÓZSEF (1821—1883)

23. Férfiarckép.

PAÁL LÁSZLÓ (1846—1879)

24. Őszi hangulat. 1876. Vente de Paal-signummal.

SZÉKELY BERTALAN (1825—1910)

25. Női tanulmányfej.

BIHARI SÁNDOR (1856—1906)

26. Oláh temetés. 1888.

LÁSZLÓ FÜLÖP

27. Tanulmányfej. 1905.

MUNKÁCSY MIHÁLY (1844—1900)

28. Zách Felicián merénylete.

KÖRÖSFŐI-KRIESCH ALADÁR (1863—1920)

29. Tanulmányfej. 1914.

SZÜLE PÉTER

30. Félakt. 1917.

BÉLI-VÖRÖS ERNŐ (1883—1922)

31. A komédiás és a lánya. 1920.

PENTELEI MOLNÁR JÁNOS

32. Paprikák. 1913.

BÉLI VÖRÖS ERNŐ

33. Tanulmányfej.

HATVANY FERENC BR.

34. Női akt. 1918.

CSÓK ISTVÁN.

35. Sokác nő.

VASZARY JÁNOS.

36. Gyermekfej.

BURGHARDT REZSŐ

37. Rózsák.

HARMADIK TEREM.

SZŐNYI ISTVÁN

38. Záporeső.

BERNÁTH AURÉL

40. Beckó vára.

ABA-NOVÁK VILMOS

41. Olasz táj. 1930.

SZŐNYI ISTVÁN

42. Terefere.
43. Fiam az asztalnál.

KOSZTA JÓZSEF

43. Leányfej.

JÁVOR PÁL (1880—1923)

44. Szanatórium télen.

SZŐNYI ISTVÁN

45. Fürdő előtt.
46. Parton.
47. Est Zebegényben. 1928.
48. Zebegény.

NEGYEDIK TEREM.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF (1861—1927)

50. Lila táj.
51. Egy nő szürke kesztyüvel.
52. Szőke lány fátyolban.
53. Nagykalapos nő.
54. Vágó József. 1913.

VASZARY JÁNOS

55. Hazafelé.

IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA

56. Tehenek a Balaton partján. Esti hangulat.

ZEMPLÉNYI TIVADAR

57. Patak.

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS

58. Kék és arany.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV

59. Olasz táj.

SZŐNYI ISTVÁN

60. Csatorna.

HERMAN LIPÓT

61. A forrás.

BR. MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ

62. Mocsaras táj.

MÁRK LAJOS

63. Pihenő.

ABA-NOVÁK VILMOS

64. Kékkalapos nő.

FERENCZY KÁROLY (1862—1917)

65. Siesta.

KOSZTA JÓZSEF

66. Tányértörlő nő.

BENEDEK PÉTER

67. Családi kör.

BÉLI-VÖRÖS ERNŐ

67a. Fátyolos nő.

ÖTÖDIK TEREM.

POLL HUGŐ

68. Nő ernyővel.

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS

69. Üvegek.

HEGEDÜS LÁSZLÓ (1870—1911)

70. Madonna-fej.

TORNYAI JÁNOS

71. Holdvilág.

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS

72. Lapocka — fejessaláta.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

73. Női fej.

74. Barátom és feleségem.

ISTOKOVICS KÁLMÁN

75. Cirkusz éjjel.

TATZ LÁSZLÓ

76. Parasztasszony.

KOSZTOLÁNYI GYULA

77. Falusi templom.

MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV

78. Szinorgia.

BORUTH ANDOR

79. Női arckép.

FÉNYES ADOLF

80. Falu vége.

BURGHARDT REZSŐ

81. A Duna.

BARTA ERNŐ

82. Kézimunkázó nő.

DOMANOVSZKY ENDRE

83. Fiatal leány.

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF

84. Esti pir.

ORAVECZ IMRE

85. Önarckép. 1931.

HATODIK TEREM.

TORNYAI JÁNOS

86. Szinvázlat.

SZÜLE PÉTER

87. Tél. 1917.

TORNYAI JÁNOS

88. Szinvázlat.

BÉLI-VÖRÖS ERNŐ

89. Mosó nők.

TORNYAI JÁNOS

90. Szinvázlat.
91. Szinvázlat.
92. Viz partján.
93. Szinvázlat.
94. Borus táj.
95. Szivárvány.
96. Vihar.
97. Este.
98. Pirosruhás nő.
99. Tavaszi táj.
100. Reggel.

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS

101. Pihenés.

SZÜLE PÉTER

102. Leány kugloffal.

BIAI-FÖGLEIN ISTVÁN

103. Apacsok.

ORBÁN DEZSŐ

104. Háztetők.

CSEREPES ISTVÁN

105. Bois de Boulogne-ban.

LEHEL MÁRIA

106. Vörös kendős nő.

JEGES ERNŐ

107. Bohémek.

HERMAN LIPÓT

108. Dunai részlet.

JÁVOR PÁL

109. Mária-Grüni részlet.

BÉLI-VÖRÖS ERNŐ

110. Női tanulmány.

PATAKY LÁSZLÓ (1857—1912)

111. Pipacsok.

BURGHARDT REZSŐ

112. Zöldruhás nő.

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS

113. Táj.

KÉMÉNDY JENŐ (1860—1925)

114. Női fej.

JÁVOR PÁL

115. Tájkép.

GREGUSS IMRE (1856—1910)

116. Tájkép.

MERÉSZ GYULA

117. Női akt.

NAGY TEREM.

KOSZTA JÓZSEF

118. Fénytanulmány.
119. Este. Hazafelé.

KERNSTOC KÁROLY

120. Tájkép.

KOSZTA JÓZSEF

121. Olasz táj.
122. Viharos táj.
123. Virágcsendélet, I.
124. Kukoricatörés.
125. Virágcsendélet, II.
126. Leánytanulmányfej.
127. Táj pipacsokkal.

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS

128. Árvák.

SZŐNYI ISTVÁN

129. Zebegényi táj.
130. Eső.
131. Terefere.
132. Dunakanyarulat Zebegénynél.
133. Parton.

KUKÁN GÉZA

134. Tanulmány.

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS

135. Falu szegényei.

BÉLI-VÖRÖS ERNŐ

136. Nő korsóval.

BURGHARDT REZSŐ

137. Kis hazai táj.
138. Hollandi táj.
139. Nagy hazai táj.
140. Faluvége.
141. Fekvő akt.
142. Tabán télen.
143. Templom belseje.
144. Velencei kanális.
145. Hadnagy-utca.
146. Velencei részlet.

PENTELEI-MOLNÁR JÁNOS

147. Koránt olvasó.

BÉLI-VÖRÖS ERNŐ

148. Jass leány.

KATONA NÁNDOR (1864—1933)

149. Naplemente.

RUDNAY GYULA

150. Szénapajta körül.

Benedek Péter

Ernst Museum

1934. okt

10

Továbbítással

Benedek Péter és a portrérajz

Előadó: dr. Szabó Júlia művészettörténész

Naív szemléletű képek művészpályája kezdetén

Előadó: dr. Bánszky Pál művészettörténész

Stílusrétegek Benedek Péter művészetében

Előadó: Kerékgyártó István esztéta

Benedek Péter és művészete, mint néprajzi forrás

Előadó: dr. Kocsis Gyula etnográfus

Fk.: dr. Bánszky Pál múzeumigazgató

89. 3160 Petőfi Nyomda, Szarvas

BENEDEK PÉTER

centenárium

USZÓD, 1989. június 23.

A Bács-Kiskun megyei Tanács V. B. Művelődési Osztálya,

a Kecskeméti Magyar Naív Művészek Múzeuma,

a Pest megyei Tanács V. B. Művelődési Osztálya,

a Ceglédi Kossuth Lajos Múzeum és

Uszód Nagyközségi Tanács

tisztelettel meghívja

1989. június 23-ára

Benedek Péter
(1889-1984)

születésének századik évfordulója

alkalmából rendezett ünnepségre

PROGRAM

10 óra 30 perckor: koszorúzás Benedek Péter sírjánál

11 órakor: Benedek Péter szobrának avatása (Hősök tere)
A szobrot Matus Sándor szobrászművész készítette.
Avató beszédet mond: Buda Ferenc, József Attila-díjas költő

11 óra 30 perckor: Benedek Péter emlékkiállításának a megnyitása
(Benedek Péter Emlékház)
Megnyitja: dr. Németh Lajos művészettörténész, tanszékvezető
egyetemi tanár

13 óra 30 perctől 15 óra 30 percig:

TUDOMÁNYOS ÜLÉSSZAK

Benedek Péter helye a magyar művészettörténetben
Előadó: dr. Németh Lajos művészettörténész

BENEDEK Péter

Füst Milánné portréja, 1920

Válogatás Füst Milán műgyűjteményéből. Kiáll.kat.
Bp.:PIM, 1992 leirás + ill.

enkirche, Inneres

Ludwig Wimmel: Entwurf zur
on St. Pauli, Hamburg, 1816

gen aus der den Raum begrenzenden
herausgeschnitten. Die Fläche bleibt als
bestehen, sie wird auch nicht etwa
Nischen oder Ädikulen plastisch durch
det; Thorvaldsens Apostel stehen vo
Wand, fast wie im Museum. Auch die S
stellung im Emporengeschoß hat wenig
nisches, wirkt eher wie eine Fortsetzur
Wand, wie eine Vergitterung; ein Ein
der noch dadurch verstärkt wird, daß
deutlicher achsialer Bezug zu den u
Bogen besteht. Auch die Säulenstellun
hinterfangen von zwei durchbrochenen
schichten; oben und unten wird die Wa
phan strukturiert.

Alles ist auf das Notwendigste reduzie
Bogen haben keine Rahmungen. Das
same Kämpferprofil hat ebenso wie das
an der Bodenkante der Empore etwa
einer angenagelten Leiste. Der Raum i
überschaubar, streng, ohne Winkel und
kelzonen, ohne Überraschungen. Er ist
und maßvoll, durchdacht und ausgeglic

Wie sehr und wie rasch Hansens Frau
che vorbildhaft geworden ist, das mag d

Benedek Péter, parasztfestő

Kiállít. (Nemzeti Galéria.)

Rózsa Gyula: Naivok, művének, naiv mű-
vének 7.

Népszabadság, Bp. 1972. jún. 17.

Benedek Péter, parantfestő

Uszodon festette a paranti élet mindennapjait.
Szerepel a Nemzeti Galéria tárlatán.

Harangozó Márta: Magyar naiv művészet

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. máj. 29.

Benedek Péter

Cegléden élő naiv festő.

Koczogh Ákos:Folkorizmus
Rajztanitás 1972/2-3 3o.old.

Benedek Péter, parasztfestő

Róla készült kisfilmet mutatott
be a TV.

(f.f.): Tv - műsor

2.

EST/HIRLAP, Bp. 1972. jún. 21.

Benedek Péter

naiv festő

Koczogh Ákos:Folkorizmus
Rajztanitás 1972/2-3 22.old.

Benedek Péter naiv festő

képei szerepelnek a "XX.sz.magyar naiv művészet" kiállitásán a Nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1972 május 30

4.old.

Benedek Péter

A harmincas évek „ostehetsége", a felszabadult ösztönös alkotóerő tapasztalható munkásságában

Péter Imre: Kiállítások művelődési házakban.

Népművelés 1970/4 43 old.

Benedek Péter

Bálint aladár a szerzője az egyik legelső cikknek, amely a parasztságból érkezett autodidakta festővel foglalkozik.

Devényi Iván: Bálint aladár.
Látóhatár, Bpest, 1971. jún. 575. old.

Benedek Péter
festő

A Nemzeti Galériában rendezett
nagy műveszek hi állításán bemutat-
ták műveit

Sz. E.: Mint a madár...
Nők Lapja, 1972. jul. – 27 szám

Benedek Péter, festő

MDK

Diszeretet kap Moldován Domokos mert Magyar parasztfestők nyomában filmsorozatot tervezett.
Most Benedek Pétert ismertette.

(bársony): TV - notesz 2

ESTI HIRLAP Bp. 1968. júl. 23.

M.D.K.

Benedek Péter
festő

Tersánszky Jenő írt a panasz-
ságból érkezett festőről.

Devecseri Iván: Tersánszky Jenő és a képzőművészet
. Művészet, 1968. június - 20 kép.

Benedek Péter

A nápoi Esher Surrey Art gallerigben 19 magyar festőt á nobránt állít ki Bálint Jenő. A kiállítás címe „Magyar Ösztelvetrégek."

ujság 937 XII. 31.

Benedek Péter

Szerepelt a Magyarság képzőművészeti ki-
állításán.

M. 1933. XI. 5.

MDK

Benedek Péter, festő

„Parasztfestő." A magyar tévé rövidfilmet készített róla.

– : Magyar parasztfestők Rapallóban

2

ESTI HIRLAP. Bp. 1968. dec. 28.

Benedek Péter

5 képe van kiállítva a cegléd i Kossuth
Művelődési házban 11 művén képeivel.
Népi tematika: Aratók
Halászok
Parasztlakodalom
A cegléd i képzőművészeti klub tagja

Szomorú István: Kedvtelésből váltak az ecset művészeivé
Pestmegyei Hírlap (Cegléd) 1966. okt. 9.

Benedek Péter

cegléd i idős parantfestő.
Újkepe: a Szántóvetők.

Istó is.

Jakab Zoltán: Aranyló nyári nincs a palettám
Pest megyei Hírlap (Cegléd) 1967. jún. 27.

M.D.K.

Benedek Péter, festő (ősleltár)

nevét említi:

Szij Rezső: AzAmicus és Reiter László könyvművészete
Művészettörténeti Értesitő, 1968. XVII.évf. 1-2. sz.
55. és 58. old.

Benedek Péter

Magyar Ösztehetség

H. Barta Lajos: „A festőecsetet saját hajából készítette. Győri Elek kovácsmester-festőművész emlék-kiállítása Nyíregyházán."

Magyar Nemzet, 1967. XII. 31. 10.

Benedek Péter

Dévényi Iván egyetemi hallgató-
ként Benedek Péter támogatásá-
ra bírja rá ódesapját. A művész
képeit később a cegléd Kossuth
Múzeumba jutatta.

Salamon Nándor: Dévényi Iván müggyűjteménye.
Művészet, 1978. április - 2 lap.

Benedek Péter, naiv művész

Két esztendeje megnyílt a naiv művészek múzeuma. 1978. máj.-tól állandó kiállításon láthatják az érdeklődők Kecskeméten a naiv művészek műveit. – Az ismertetőből megtudjuk, hogy a művész földmuvelő volt. Írásában megemlíti Móricz Zsigmond a művészt.

Tamás Ervin: Naiv művészek múzeuma Kecskeméten.
Népszabadság, 1978. júl. 19.

Benedek Péter, naív művész

A naív művészek Múzeuma Kecskeméten a Bánó-házban van. Az östehetségeket felvonultató teremben látható a művész – aki Uszód-ról származott el – „Pótszemle"-je, elsősorban az arányok megválasztásával hat a látogatóra. (említve)

Halász Ferenc: A naív művészeti múzeum Godai.
Petőfi Népe, 1977. ápr. 24.

Benedek Péter

A ceglédi Benedek Péter emlékszobájában hat évtized válogatott festményeit őrzik, 1915-től napjainkig.

Losonci Miklós: Benedek Péter emlékszobája. Új Tükör, 1978. november 19-3. lap.

Benedek Péter

Valójában senkihez sem hasonlít Benedek Péter munkássága. Szemléletben és formáiban sok a hasonlóság Nagy Istvánnal és Tóth Menyhérttel.

Losonci Miklós: Benedek Péter emlékszobája. Új Tükör, 1978. november 19 - 3. lap.

Benedek Péter

Benedek Péter emlékszobáját
Cegléden a Kossuth Lajos
Múzeumban Barcsay Jenő
avatása fel.

Losonci Miklós: Benedek Péter emlékszobája
Új Tükör, 1978. november 19 – 3 lap.

Benedek Péter

A festő 1925-ös önarcképe
(repró)

Losonci Miklós: Benedek Péter emlékkiállítása.
Új Tükör, 1978. november 19 – 3. lap.

BENEDEK Péter

188

Oltványi 1991

62, Bp. IX. Kerepesi Temető
63, **Ybl Ervin** 47.
64, Bp. I. Lánchíd u 2. hely
Ybl-től átvette **Unger Emil** /
mét Ybl folytatta; megsérült
lebontották.), belső szobor
1882 256.; BH 1881 90. sz. 2
roly élete és művészete (Bp.
65, Bp. VIII. Muzeum u 9.
építőmestere Pucher József.
66, Bp. V. Váci u 7. (1870
mester **Wechselmann Ignác**
67, Bp. I. Hunyadi J. ut 27
Lajos és **Kauser Lipót** kor
villaépület folytatásaként,
elpusztult a második világhá
68, Csehszlovákia, volt *Pozs*
612.
69, Csehszlovákia, volt *Nyit*
70, Csehszlovákia, volt *Pozs*
71, Jugoszlávia, volt *Toront*

Benedek Péter

„Uszodi szobabelső"

– festmény

Múzeumi Magazin 1977/4 6. old

Péter
Benedek ~~Istvan~~

Emlékeretes lakodalmas
menetei, szoba belsői. Elévül-
hetetlen érdeme, hogy az át-
alakuló falusi Magyarország
egy festői életmüvet is fenn-
maradt.

Lossonai Miklós: Benedek Péter emlékszobája.
Új Tükör, 1978. november 19 - 3. lap.

Benedek Péter, naiv festő

L: Bíró Mihály

→ Diaképek az oblakban .2.

Esti Hírlap, Bp. 1978. szept 28.

Benedek Péter

Dévényi Iván gyűjteményében van a művészek képe.

Salamon Nándor: Dévényi Iván műgyűjteménye
Művészet, 1978 április – 2 lap.

Benedek Péter, naiv festő-

L: Tőke Imre

Tamás E: Naiv művészek.-- 7

Népszabadság, Bp. 1978. júl. 19.

Benedek Péter naiv festő
(Uszód, 1889 –

Benedek Péter szoba nyílt a ceglédi Kossuth
Múzeumban – 1978-ban

– katalógus a könyvtárban –

Benedek Péter naiv művész, 2.) Folytatás

A művész lakodalmi képe (emlékül) mellett külön figyelmet érdemel „Pótszemle" c. munkája, a fegyveres katona, v. csendőr felnagyított alakjával gondolati társadalmi mondanivalót tolmácsol. (emlékül)

Dömötör János: Magyar Naiv Művészek Múzeuma.
Nógrád, 1979. jan. 17.

Benedek Péter, naiv művész. 1) Folytatás

Kecskeméten működik a Magyar Naiv Művészek Múzeuma. Századunk 20-as éveiben bátható a magyar naiv művészet első virágkora. Benedek Péternek rendezték először 1923-ban önálló kiállítását Budapesten. – Az említett kerdeteket Benedek Péter, Györi Elek, Kaplár Miklós, Süli András képviselik elsősorban.

Művészek

Dömötör János: Magyar Naiv Múzeuma.

Nógrád, 1979. jan. 17.

Benedek Péter, naiv festő

L. Süli Madár

Takács László: Süli Madár festménye 447.
Élet és Tudomány, Bp. 1981. ápr. 3. XXXVI/14

Benedek Péter

Méltatás

Bánszky Pál: A naiv művészet határai.
MŰVÉSZET, 1979. junius - 10.lap

Benedek Péter, naiv művész

Kecskeméten van a Magyar Naiv Művészek Múzeuma. Századunk 20-as éveihez kötődik a magyar naiv művészet első virágkora. Benedek Péterrel kezdték először 1923-ban önálló kiállítást Pesten. – Bálint Aladár volt a felfedező.

Dömötör János: Naiv művészek múzeuma.
Vas Népe, Szombathely, 1979. ápr. 1.

Benedek Péter, naiv művész

A székesfehérvári Ikarus Gárdonyi Géza Műv. Házában megnyílt az autodidakta cigánynűvészek kiállítása. – Az újra fölfedezett Süli András, Benedek Péter és a frissen felkutatott Vankóné Dudás Juli Polyák Ferenc paraszti alkotókkal egyidőben terelődött a figyelem a két éve elhunyt salgótarjáni cigánynűvészre, Balázs Jánosra is.

A: Szabó János: Cigány festők az Ikarus gyárban. Fejér Megyei Hírlap, 1979. dec. 11.

Benedek Péter, naiv művész

Kecskeméten működik a Magyar Naiv Művészek Múzeuma, melyben állandó kiállítást rendezve, a kezdetektől a ma élő művészekig terjed a hatalmas anyag. – Benedek Péter is a kezdeteket képviseli, itt látható a „Lakodalmi kép"-e, mellette „Pótszemle" c. műve, melyben a valóságos elemek arányát átírva, a fegyvereskatona vagy csendőr felnagyított alakjával gondolati, társadalmi mondanivalót tolmácsol.

(említve)

Dömötör János: A magyar naiv művészek múzeuma,

Szolnok Megyei Hírlap, 1979. jan. 9.

Benedek Péter, kaio festő

L. Süli Marás

–: A hétvégi kult. prog. 9.

Nincszabadság, Bp. 1980 nov. 21.

Benedek Péter, náv művész

Kecskeméten gólyás háznak nevezik azt a parasztházi portát, amelyben helyet kapott a náv művészet múzeuma. – Benedek Péter, Dudás Juli, Süli András alkotásai láthatók itt.

Kapcsolás a szolnoki, a nyíregyházi és a pécsi stúdióba.

1979. II. 22. Pétőfi 12:55 (Kiné)

Benedek Péter, naiv festőművész

A népművészekben leginkább az emlékőrzés képessége csodálatos: Benedek Péter negyven év távollét után is úgy festette meg legénykori cimboráit, hogy az öreg uszódi parasztok ráismertek. A törökszentmiklósi Kada István közel a hetvenhez nyúlt ecsethez és képén a legkisebb csavart is a helyére tette a gyerekfővel megfigyelt szénfűtésű cséplőgépen. Mi ennek a titka? Kérdezi e ikk írója Ovisekné Farsang Erzsit, aki megválaszolja a kérdést.

(ász): Tíz éve vándorúton.
Fejér Megyei Hírlap, 1980. júl. 6.

Benedek Péter

Emlékház Uzsódon

Forrás 1984/11

Benedek Péter

irod.
t.

Erdélyi Helikon

I. 1928. nov. 1.

A cikk Vajó Gáborról.

AZ ERDÉLYI SZÉPMIVES CÉH KÖNYVEI

MEGJELENT KÖTETEK:

P. Gulácsy Irén: Hamueső (regény). Elfogyott
Kádár Imre: Bujdosó ének (versek). Elfogyott
Kós Károly: Varju-nemzetség (regény). Elfogyott
Ligeti Ernő: Fel a bakra (regény)
Áprily Lajos: Vers vagy te is (műfordítások)
Makkai Sándor: Ördögszekér (regény, két kötet). Elfogyott
Bartalis János: Hajh rózsafa (versek)
Nagy Dániel: Cirkusz (regény)
Tabéry Géza: Tűzmadár (regény)
Erdélyi Helikon anthologiája I—II.
Makkai Sándor: Magyar fa sorsa
Kádár Imre: Nászrepülés (regény)
Reményik Sándor: Két fény között (versek)
Kisbán Miklós: Reggeltől-estig (regény)
Ligeti Ernő: Kék barlang (regény) I—II.
Sipos Domokos: Vágtat a halál (versek)
Karácsony Benő: Pjotruska (regény) I—II.
P. Gulácsy Irén: Átal a Tiszán
Székely Jenő: A Csehy-család (regény)
Tamási Áron: Szűzmáriás királyfi (regény) I—II.

1)

Benedek Péter

Alkotás Mk.

1923 ápr. együt. kiáll.

Táncoló vőfély
Hazatérés a munkából } of
Vasárnapi mulatozás

Toborozás
Édesapám
Az újoncok
Meg a vonat
Terefere az utcán
Az uj házasok
Huszárok átkelése
Szécsi Mári
Mozibán
Benedek Bálint
Mosás a patakban
Szénaboglya
Váratlan vendég
A vőfély, amint a verset mondja
csire Sándorné Rimai Mária

Pest.

Disznópörkölés
Sorozaton
Gnarcképp I-II.
Aratók
Tehén borjúval
Szántó-vetők
Vásár-részlet
Kóbor cigányok

vizf.

./.

A gyüjtők egyik nagy csoportját a lakás *keleti tárgyai* fogják lekötni. Keletázsia, főképpen Kína porcellán- és bronzművészete Európában századok óta nagy becsben állott s a műbarátok ma, amikor a behozatal teljesen szünetel, csak ritkán jutnak értékesebb darabokhoz. A Gerbeaud-aukció kiváló és elég korai XVII—XVIII. századi kínai porcellánokkal szolgál. Leginkább nagyméretű vázákban gyönyörködhetünk, kobaltkék mázzal, vagy színesen (famille-vert, famille-rose csoport) díszítve.

Nippon művészetét főleg fínom lakktárgyak (két aranylakk palackalakú váza, két teknőc-tálca lakkal, stb.) képviselik.

A kisebb tárgyak közül egy sorozat legyezőre hívjuk fel a figyelmet. Van köztük nem egy a XVIII. század utolsó harmadából s a következő elejéről fínoman festve, szépen díszített elefántcsont vagy teknőc küllőkkel, amelyek bármilyen gyüjteményben megállják helyüket.

Aukciónk anyagának jellemzésére még csupán azt kell megemlítenünk, hogy annak összes tárgyai kifogástalan állapotban kerülnek eladásra, ahogy azokat a legfigyelmesebb háziasszony gondoskodása megóvta és fenntartotta. Mennyire emeli ez értéküket, nem kell mondanunk.

A Gerbeaud-aukció ritkán, vagy soha vissza nem térő alkalmat nyujt nemes és ízléses berendezési tárgyak vásárlására, amelyet a mai viszonyok között meg kell ragadni.

2) Menázsit visznek
Lakodalmi ebéd
Pótszemle a nyári kaszino helyiségében Kalocsán
Gláh cigányok
Lekvárfőzés
Huszár
Jövet a sorozásról
Bálint Jenőné arck.
Gyászbeszéd (nagy)
~~Az ujoncok~~
Kis öcsém
Kovács mihály dunai malma
Kotlós tyúk
Sebesült katonák látogatása a ozárban
Verbuvalás
Utcarészlet
Kaszálók
Séta az utcán
Sáros utca
Hazatérés este
Viszik a nyoszolyát
Marsbeli baka a maródi-szobából
Az ól körül
Aratásra mennek
Mennek a munkára
Parasztlakodalom
Fonó lány
Gyászbeszéd (hiesi)
Lakodalom
Dömötör zsófia arck.
Kotsis Rózsi

Benedek Péter

vízf

vízf

Benedek Péter

3) Jön a vihar
Benedek Bálint arch.
Disznóvakarás
Udvarsarok
82-es bakák
Kalbásztöltés
Tűzhely mellett

vízf.

Gr. Kovács Sándor
Asszonyok a váróterembon
Bálint Jenőné arch.
Gnarchép I-II.
István gazda
Kórházemlék
Tóth Sándorék kvártélyából
a betegy
Tanulmányfej

c. r.

— 16 —

Tisztálkodnak, Sz. Kr.

1923. ~~III. kiáll~~. Modern grafika kiáll

Tájkép
Mulatozók #

Olajfestmény. 18×24 . . . . . .

52. NÉMET FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Erdő mellett. Olajfestmény. 30×26 . . . . . 60.—
53. NÉMET FESTŐ, XIX. SZÁZAD, Utszéli korcsma. Olajfestmény. 18×24 . . . . . 60.—
54. NÉMETALFÖLDI FESTŐ, XVII. SZÁZAD, Tóparti részlet. Olajfestmény. 60×112. . . . 1500.—
(Illusztrálva a II. táblán.)
56. NÉMETALFÖLDI FESTŐ, XVII. SZÁZAD, Halászfalu. Olajfestmény. 43×68 . . . . . 500.—
57. NÉMETALFÖLDI FESTŐ, XVII—XVIII. SZÁZAD, Borozó férfi. Olajfestmény. 89×61 . . . 350.—
58. PICKART, B., A mennyboltot a vállain hordozó Atlasz. Rézmetszet üveglapon. 42×31 . . . . 5.—
59. —, A Delfintől megmentett Arion. Rézmetszet üveglapon. 42×31 . . . . . 5.—
60. —, Arionť Delfin megmenti. Rézmetszet üveglapon. 42×31 . . . . . 5.—
61. RÉVÉSZ IMRE, Pipázó paraszt. Olajfestmény. 33×25. (Jelzett) . . . . . 80.—
62. RIDINGER, JOHANN ELIAS (1698—1767) UTÁN, Lakmározó medvecsalád. Rézmetszet üveglapon. (68×52) . . . . . 15.—
63. —, Oroszlánok. Rézmetszet üveglapon. 68×52. (Sérült) . . . . . 5.—

4)

Falusiövetség kiáll

Benedek Péter

1928 okt. F (N. Szal.)

(együjt.) kiáll.

Hármas önarckép
Alkonyat
Esperes
Cigány karaván
Búza
Családi kör
Szilvaszedés
Önarckép szoborral
Viszik a menyasszonyt más faluba
Virágszedés
Bál
Barthos Andor arck.
Szoba belseje bölcsővel
Bálint Jenő arcképe
Arckép
Önarckép
Kisöcsém

Of

Úri kislány játékai közt
Falusi korzó
Temetnek

temp.

./.

79. FRANCIA MŰVÉSZ, XIX. SZÁZAD, Vadkan. Bronzszobor . . . . . 35.—
80. GORA, L., Algiri nő. Bronzírozott fehérfémszobor, márványtalapzaton . . . . . 20.—
81. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Kosztümös női alak. Elefántcsontszobrocska, fatalapzaton . . . . . 35.—
82. ISMERETLEN SZOBRÁSZ, XIX. SZÁZAD, Agár. Fehérfémszobor, márványtalapzaton . . 25.—
83. KAUBA, C., Kecskefogatot hajtó Putto. Bronz, márványtalapzaton . . . . . 60.—
84. LAKDAR BEN MOUSS, Algíri férfi. Bronzírozott fehérfémszobor, márványtalapzaton . . . 20.—
85. —, Arab férfi. Bronzszobor, fatalapzaton . . . 30.—
86. MÉNE, PIERRE JULES (1810—1879), Bika. Bronzszobor, márványtalapzaton . . . . . 50.—
87. ROUSSEAU, VICTOR, XIX. SZÁZAD, Sason ülő nő. Bronzszobor . . . . . 150.—
88. TAVERA, F. P. DE, Kisfiú. Bronzszobor . . 40.—
89. IFJ. VASTAGH GYÖRGY, Borzeb. Festett gipszszobor, fatalapzaton . . . . . 10.—

5) Csendélet
A festő apja
Kocsmai mulatság II.
Mógszerészek udvara
Utca gémeskutakkal
Uszódi utca
Rozika
Hajnali munka
Utca Uszódon
Kukoricatörés
Mese
Pipázó cigányasszony
A mi utcánk
Lekaszálták már a réket
Halász
Cigánylány
Baboskendős lány

Benedek Péter

Paszt.

Mosó asszonyok
Gomláló asszony
D. Tóth Teréz mos
Részegek
Hajnalban a hajón
Vásár
Reggel
Gáspár József vendéglős
Szoptató anya
Nő vitrinnel
Kocsmai mulatozás I.

Vizf.

./.

II. SZOBROK.

(75-től 89-ig.)

	Kikiáltási ár pengőben
75. CHAPLAIN, JULES CLÉMENT, Az 1900-ik évi párisi világkiállítás emlékérme. Bronz, fakeretben	3.—
76. CHAPU, HENRI MICHEL ANTOINE (1833—1891), A tudomány. Aranyozott bronzdombormű, onixlapra szerelve	50.—
77. COMOLÉRA, PAUL, A győztes kakas Bronzszobor	70.—
78. FADRUSZ JÁNOS (1838—1903), Toldi. Festett gipszszobor. (Hibás.)	30.—

Benedek Péter

6.) Kalapos Vili hintesboltja
A festő nővére
Kenyérsütés
Katonák mozibán 1915-ben
Térmeg kata teknő mellett
Fejő asszony
Baromfiudvar
Várakozó
~~Gázbeszél~~
Ez kakas, öt tyúk
Lakodalmi menet I.
Gnarckép
Vendégség
Májusfa
Téli udvar
Szénahordás
Mosnak a Dunaparton
Jönnek a templomból
Szoba szoptató asszonnyal
Bagó Róza
Liget
Lakodalmasok
~~Kotlóstyúk~~
Szántóvetők
Rohanó szekerek
Jönnek a libák
Délfelé jár az idő
Vizimalom

vízf.

./.

		Kikiáltási ár pengőben
288.	VÁZA. Fekete öntött üveg, aranyozott díszítéssel. Moser, Karlsbad	40.—
289.	ÚRNAALAKÚ VÁZA FEDŐVEL. Kékmázú porcellán, festett képekkel, aranyozott díszítéssel	100.—
290.	VÁZA. Csiszolt üveg, festett virágdísszel. Egy pár. (Ragasztott.)	40.—
291.	PAPAGÁJ. Szines porcellánszobor	80.—
292.	PAPAGÁJ. Színes porcellánszobor. (Javított.)	150.—
293.	FÜLES KOSÁRKA. Üveg, festett díszítéssel. (Ragasztott.)	4.—
294.	KISLEÁNY KOSÁRRAL. Színes fajánszszobrocska. Jelezve: Podány	30.—
295.	BIEDERMEIER KOSZTÜMÖS NŐ KOSÁRRAL. Színes fajánszszobor. Bécs. Jelezve: Perigot	40.—
296.	VÁZA. Kékkel átvont üveg, kiköszörült- és aranyozott díszítéssel. Egy pár	50.—
297.	VÁZA. Sárgával átvont üveg, kiköszörült díszítéssel. (Ragasztott.)	10.—
298.	CSOLNAKÁZÓ JAPÁNOK. Színes porcellán-csoport. (Csekély javítással.)	50.—
299.	KEREK TÁL. Csiszolt üveg, aranyozott bronz-	

7) Benedek Péter

Piros máslis lány
Kékblúzos lány
Sulykoló asszonyok
Dömötör Jsófi
} vízf.

Berger úr
Móricz Zsigmond
Pipázó ember
A festő anyja
Szekeres István
Alvó
~~István garda~~
Kötő öregasszony
Horgoló lány
Pihenő lány
} C. r.

Ebéd után, sz. r.

Rákosi Jenő arch.
Móricz Zsigmond
Vízik a menyasszonyt vágyata
} szénr

---

foglalattal. Francia . . . . . 60.—

300. GYÜMÖLCSÁLLVÁNY. Fajánsz. alakos díszítéssel. (Ragasztott.) . . . . . 10.—

301. FÜLESKOSÁR. Fajánsz, a XIX. század első felének modorában festett virágdísszel. Magyar 5.—

302. MAGAS VÁZA. Réteges üveg. Gallé . . . . 80.—

303. MAGAS VÁZA. Réteges üveg. Gallé . . . . 80.—

304. VÁZA. Fekete üveg, aranyozott díszítéssel. Moser, Karlsbad . . . . . 60.—

305. DÍSZVÁZA. Eozinmázas majolika, alakos díszítéssel. Clement-Massier . . . . . 100.—

306. VÁZA. Porcellán, domború- és festett szőlőlevél dísszel . . . . . 35.—

307. FÜLESVÁZA. Porcellán, festett- és aranyozott díszítéssel. Schlaggenwald . . . . . 15.—

308. SERLEGALAKÚ VÁZA. Porcellán, festett- és aranyozott díszítéssel . . . . . 20.—

309. FÜLESVÁZA. Porcellán, festett- és aranyozott díszítéssel. Schlaggenwald . . . . . 15.—

310. ÚRNAALAKÚ VÁZA FEDŐVEL. Porcellán, festett képekkel, dúsan aranyozva . . . . 30.—

8) Ösztehetsiyek kiáll (Bp.) Benedek Péter

1934.

Lakodalmasok

1938. aug.

1928. volt { ~~István garda~~
~~Lakodalom~~
~~Rénegek~~

Fürdik a holdvilág és kor. kiáll. művek

~~Föv. képt. 1937~~

~~kalocsai esperes~~

Ömlet. 1932

~~Szürös csendélet~~

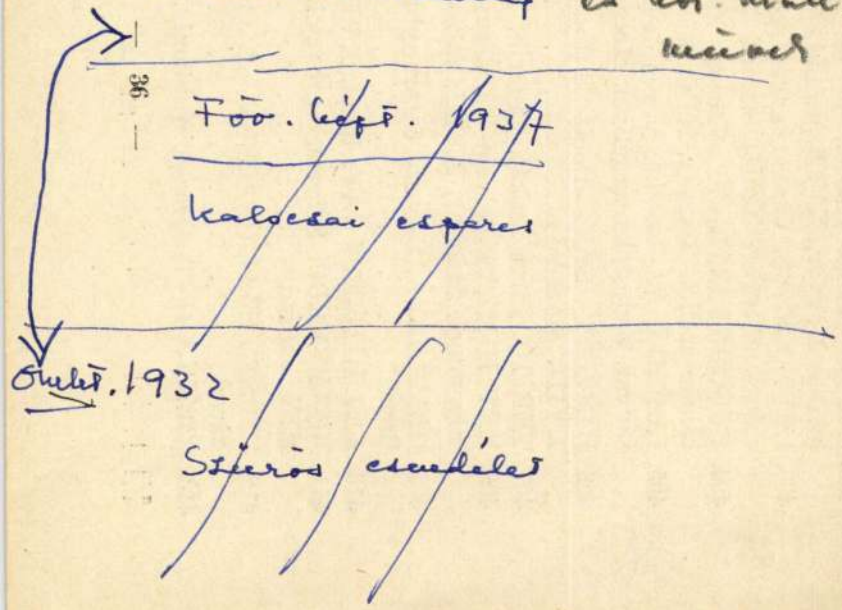

402. LEPEDŐSZÉL. Vászon, recével és vertcsipke széllel. Magyar, XVIII. század . . . . . 20.—

403. LEPEDŐSZÉL. Vászon, széles recével és csipke széllel. Magyar, XVIII. század . . . . . 30.—

404. FÜGGÖNYSZÁRNY. Vászon, két végén vertcsipke széllel. Magyar, XIX. század. (Hibás.) . 22.—

405. LEPEDŐ. Vászon, két végén széles subrikolt sávval, vertcsipke szegéllyel. Magyar, XVIII. sz. 60.—

406. HÍMZETT SÁV. Point d'Hongrie. Magyar, XVIII. század . . . . . 40.—

407. TERÍTŐ. Piros brokát. Francia, Louis, XVI. . 10.—

408. KÉT HÍMZÉS. Selyem- és vászonalapon, színes selyemmel. Magyar, XVIII. század . . . . 10.—

409. DÍSZPÁRNA. Selyem- és aranybrokát. Francia. Barokk . . . . . 8.—

410. KÉT HÍMZETT SÁV. Kína, XVIII. század . 15.—

411. KÖNYVVÉDŐ. Selyem, gros-point hímzéssel. XIX. század . . . . . 2.—

412. EZÜST SZALAGCSIPKE. Magyar, XVIII. század . . . . . 60.—

413. SZÉKKÁRPIT. Gros-point-hímzés. Barokk . . 20.—

9) Aukciók

Benedek Péter

N. Szalon III. a. 1924.

Huszárok pihenője, of.

Áro. Csarn. # 1943. márc. 106. a.

Parasit-interieur, of.
Libapásztor, sz. kr.

46

1943 okt. 109. a.

Halászó pár, vizf.
Szénaboglyák, past.
Parasztlány } of.
~~Huszárok~~

1939. 4. r. k.

Téli hangulat, of

---

század . . . . . 30.—

575. ZSÁMOLY. Diófa, faragott díszítéssel, damaszt kárpitozással. Barokk stílus . . . . . 15.—

576. ZSÁMOLY. Diófa, faragott díszítéssel, point-d'Hongrie kárpitozással . . . . . 20.—

577. ZSÁMOLY. Hímzett kárpitozással. XIX. század 10.—

578. FÜGGŐLÁMPÁS. Aranyozott bronz, homályos üvegburával . . . . . 40.—

579. PAMLAG. Mintásszövettel kárpitozva . . . 40.—

580. TÁMLÁSSZÉK. Lakkcsiszolt fa, faragott díszítéssel, mintásszövettel kárpitozva. 2 darab . . 35.—

581. FIÓKOSSZEKRÉNY. Lakkcsiszolt fa, faragott díszítéssel, hat fiókkal és 2 polccal . . . . 40.—

582. ASZTAL. Lakkcsiszolt fa, faragott díszítéssel 40.—

583. HÁROMAJTÓS ALACSONYSZEKRÉNY. Lakkcsiszolt fa. (Hibás.) . . . . . 30.—

584. HÁROMAJTÓS ALACSONYSZEKRÉNY. Lakkcsiszolt fa. (Hibás.) . . . . . 30.—

585. TÁMLÁSSZÉK. Lakkcsiszolt fa, faragott díszítéssel. Magyar. 2 darab . . . . . 10.—

586. FALITÜKÖR. Aranyozott fakeretben. (A tükör törött.) . . . . . 2.—

587. FÜGGŐLÁMPA. Réz, üvegbetétekkel . . . 20.—

Parantlakodalom

1923 Alkotás virf.

~~Lakodalom~~

1923 virf
1938 Österreks.

Lizáylány

1928 Falusiv. pant

B. J. - Nic arak

1923 Alk. c. r.

Nottlóstyak

1923 Alk. virf
1928 Fala

Önarchép

1923 Alk. I-II. virf
" " I-II. c. r.
1928 Falusiv. of
" " virf.

István garda

1923 Alk c. r
1928 Fala c. r.
1938 Österreks.

B. J.

1928 Falu of

Rénegek

1928 Fala virf
1938 Österr

1923 Nicsöldém virf.
1928 Falu of

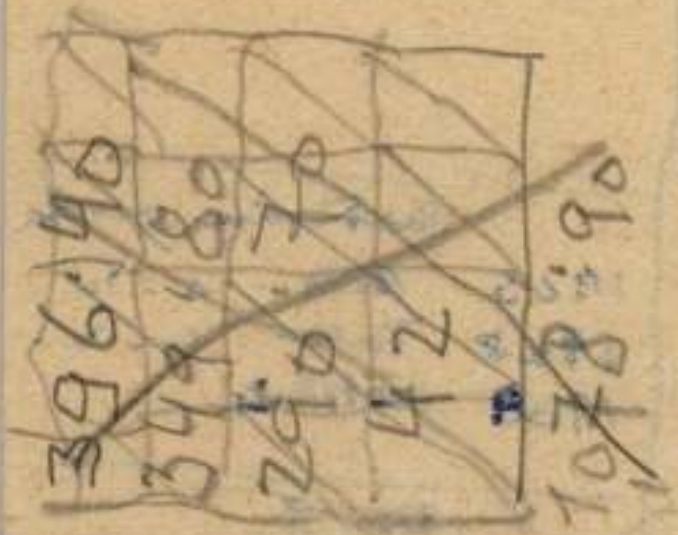

10)

Benedek P.

Alm. Tel.

1942 febr.

Templomba mer, pest.

1943. XII. a.

Falusi utca } of
~~Husárok~~

1944. XIII. a.

Zöldkeadós mennyecske
vizf.

Volnánk bátrak tisztel
punkat az Országos Bizottság küls
azon más cimekre is amelyeknél M
léklet megismerését indokoltnak
nak megfelelő előfizetési dij m
tási önköltséget anélkül, hogy e
Országos Bizottságnak különösebb
nak rendelkezni egy oly organumm
sen a Műemlékek Országos Bizotts

Mély tisztelettel kérj
terjesztett kérelmünket szives j
megtisztelni azért is, hogy enne
tében véglegesen dönteni módunkb

Vagyunk Méltóságos Eln

kitün

11)

Benedek P.

MüRKV

1946 febr. I. a.

Falusi lakodalom, pakt.

1947. febr. IV. a.

Falusi mulatság, pakt.

KÖZ

t-

t.

15.

esz

ás

céljából másolatban megküldöm.

Budapest 1930. évi [illegible]

oktatásügyi miniszternek jelen kelet
számv. VII. és csekkosztályhoz intézett

számvevőséget, hogy .....
O s z k á r, országgyülési műszaki
.....
est, Képviselőház/ .....:/
r a .....történt hivatalos
ilt utiköltségeiről és napidijairól
em által érvényesitett utiszámlája
.N.e.g.y.v.e.n.k.i.l.e.n.c. . . .P
. számu kiadási csekkszámla terhére.
930. évi .március...hó .31... -én.
Dr. Tihamér Lajos s.k. miniszteri

Bálint Jenő arcképe, olajf,
Mosnak a Dunaparton, vizf.
Kukoricatörés, paszt.
Jönnek a templomból, vizf.
Szoba szoptató asszonnyal, vizf.
Bagó Róza, vizf.
Arckép, olaj
Mese, paszt.
Liget, vizf.
Temetnek, temp.
Lakodalmasok, vizf.
Önarckép, olaj
Pipázó cigányasszonyok paszt.
A mi utcánk, paszt.
Kotlóstyuk, vizf.
Szántóvetők, vizf.
Rohanó szekerek, vizf.
Jönnek a libák, vizf.
Délfelé jár az idő, vizf.
Vizimalo, vizf.
Rákosi Jenő arckép, szénrajz
Rákosi Jenő arcképe, szénrajz
Kisöcsém, olaj
Berger ur, ceruzarajz
Móricz Zsigmond ceruzarajz
Pipázó ember, ceruzarajz
Pirosmaslis leány, vizf.
A festő anyja, ceruza

Benedek Péter festő

Szekeres István, ceruza
Kékbluzos leány, vizf.
Móricz Zsigmond, szénrajz
Lekaszálták már a rétet, paszt.
Alvó, ceruza
István gazda, ceruza
Kötő öregasszony, ceruza
Halász, paszt.
Viszik a menyasszonyt vázlat szénr.
Sulykoló asszonyok, vizf.
Cigányleány, paszt.
Baboskendős leány, paszt.
Dömötör Zsófi, vizf.
Horgoló láeny, ceruza
Pihenő leány, ceruza

1937. Székesfőv. Képtár és Tört. Muz. k.

Kalocsai esperes, olaj

Nemzeti Szalon

Benedek Péter.

Mosó asszonyok, vizf.
Uri kislány játékai közt, tempera,
Gyomláló asszony, vizf.
D. Tóth Teréz mos, vizf.
Részegek, vizf.
Hajnalbna a hajón, vizf.
Vásár, vizf.
Hárma önarckép, olajf,
Csendélet, pasztell,
Reggel, vizf.
Gáspár József vendéglős. vizf.
Szoptató anya vizf.
Alkonyat, olajf,
Nő vitrinnel, vizf.
Esperes, olajf,
Cigánykaraván, olajf,
Kocsmai mulatozás, I. vizf.
Falusi korzó, temp.
Kalapos Vili hentesboltja, vizf.
Buza, olajf,
A festőn nővére, vizf.
Családi kör, olajf,
Kenyérsütés, vizf.
Szilvaszedés, olajf,
Önarckép szoborral, olajf,
Katonák moziban 1915-ben vizf.

Viszik a menyasszonyt más faluba, olajf,
A festő apja, pasztell
Térmeg Kata teknő mellett, viz
Fejő asszony, vizf.
Baromfiudvar, vizf.
Kocsmai mulatság II. pasztell
Várakozó, vizf.
Virágszedés, olajf,
Gyógyszerészek udvara, pasztel
Gyászbeszéd, vizf.
Utca gémeskutakkal, pasztell.
Egy kakas öt tyuk, vizf.
Uszoda utca, pasztell,
Ebéd után, színes rajz.
Rózika, pasztell
Bál, olajf,
Barthos Andor országgy. képv. a arcképe, oolajf,
Hajnali munka, pastell.
Lakodalmi menet, vizf.
Önarckép, vizf.
Vendégség, vizf.
Utca Uszódon, pastell.
Szoba belseje bölcsővel, olajf
Májusfa, vizf.
Téli udvar, vizf.
Szénahordás. vizf.

Benedek Péter festő" * 1889 † Uszodon. Autodidakta. Földműves, majd napszámos volt. Bálint J. biztatására szülőfalujában szabad órákat (kizárólag a rajzolásnak, festésnek szentelt. Munkáiból az Alkotás-művészház 1923. nyílt. kiáll. rendezett. Figyelemreméltó képei: Édes apám (pasztell), Vasárnapi mulatozás (vízf.), Önarckép (vízf.), Bál (olajf.), Fonólány (vízf.). (Bálint Jenő, Benedek P. földműves-festő"-művész. Bp 1923. Amicus.)

L primitiv naturalista

F jun. 29.

Pozsonyi varosi muzeum 1911. évi

segélye V. 303.

MDK

Benedek Péter

Lakodalmas kocsisor, cer.tus

Falusi templomban, o.

Szántóvetők, akv.

Magyar naiv müvészek. Székesfehérvár, Muzeum.
1967. ápr.

MDK

Benedek Péter

Hazafelé, o.

Önarckép, cer.akv.

Nő teknő mellett, akv.cer.

Magyar naiv müvészek. Székesfehérvár, Muzeum. 1967. ápr.

MDK

Benedek Péter

Kalocsai esperes, o.

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I. Képt.
1966. okt.

MDK

Benedek Péter

neve az előszóban emlitve

Alföldi festészet. Székesfehérvár, Csók I. Képt.
1966. okt.

MDK

Benedek Péter képe:

Lakodalmasok

1937-évi őstehetség kiáll.

mDK

Benedek Péter,

önálló gyüjteményes kiállitás keretében mutatkozott be. 1928.

A Nemz. Szal.4oo-ik és a KEVE XX-ik kiállitása.
1929.febr.

Benedek Péter, náv festőművész

A londoni Royal Festival Hall-ban 1984. júl. 20–aug. 22. között nemzetközi kiállításon láthatók a ma és a közelmúlt náv művemekei Magyarországról is. 17 magyar náv munkája látható a kiállítás magyar szekciójában: szerepel Benedek Péter náv festőművész műve.

Sheldon Williamsz: Náv művészek kiállítása Londonban.
Petőfi Népe, 1984. aug. 19.

Benedek Péter, naiv festő.

Benedek Péter tárlata, 1923-ban nagy szenzációja volt Bpestnek. Nem kisebb nagyságok méltatták, mint Vaszary János, Szabó Lőrinc.

Jó reggelt!

1984. XI. 24. Kossuth 4.25

Benedek Péter

festőművész,

naiv parantfestő volt, hangzott el a „Szobrány zöld fa alatt" c. műsorban

Vorsuth rádió
1982 XII. 21.

7 DUNÁNTÚL
Nagys.
Dr. Szönyi Ottó urnak
VI., Állatkert-u. 1. Szépm. muzeum Budapest
6/24

Ára 40 korona Pécs, 1923. május 6. Vasárnap

Előfizetési ár házhoz szállítva vagy postán:
Egy hóra . . . 650 K

Egyes szám ára 4 oldalas 30, 8 oldalas vagy ha ennél több 40 korona,

Kéziratokat nem adunk vissza.

DUNÁNTÚL

Szerkesztőség:
Lyceum-utca 4. szám.
Szerkesztőség telefonja
650. szám.
Kiadóhivatal:
Lyceum-utca 4. szám
Kiadóhivatal telefonja:
222. szám.

Hirdetés dijszabás szerint.

Párisban

a magyar probléma került előtérbe.

Bethlen gróf miniszterelnök és Kállay pénzügyminiszter egyelőre meg lehetnek elégedve a fogadtatással, melyben Páris részesitette őket. Megérkezésük óta ők állanak a közérdeklődés centrumában. Rájuk figyelnek nemcsak a hivatalos körök s a diplomácia tagjai, hanem a francia nagyközönség is. A párisi lapok folyvást cikkeznek róluk, interju formában közlik megnyilatkozásaikat és megnyugtató hangon ismertetik Magyarország helyzetét, kivánságait, amiket a jóvátételi bizottság elé terjesztenek államférfiaink.

Poincaré francia miniszterelnök mindjárt az első napon fogadta hosszabb kihallgatáson Bethlen miniszterelnököt. Ezzel megtörtént az első lépés a további purparlékhoz, amik egész héten át szakadatlanul folytak a magyar miniszterek s a jóvátételi kommisszió tagjai közt. Vasárnap Bethlen és Kállay Londonba utaznak, hogy közvetlenül informálják a brit kabinet tagjait. Majd Rómába mennek, az olasz kormánnyal tárgyalni s szükség esetén még egyszer felkeresik Párist, hogy missziójukat befejezzék.

Nagy feladatra vállalkoztak és minden reménység meg van hozzá, hogy sikerül is szerencsésen megoldaniok. Nemcsak a jóvátételre lefoglalt magyar aktivák feloldását akarják ezuttal kieszközölni, hanem — miként a francia sajtóban olvasható — nagyobb külföldi államkölcsönt is igyekeznek szerezni, hogy pénzügyünk gyorsabb ütemben konszolidálható legyen. Egyes lapok megirták a felveendő kölcsön összegét is, sőt kétféle kölcsönről vélnek tudni: egy 40 milliós rövid lejáraturól, mely devizatartozásaink rendezéséhez szükséges s egy 400 milliós hosszabb lejáraturól, mely gyümölcsöző, beruházási szükségleteinket fogja éveken át fedezni arany frankokban.

A kisantantnak persze sehogy sem tetszik Csonka-Magyarország anyagi viszonyainak tervezett konszolidációja s a nagyantanthoz való kapcsolódásunk. A szomszéd utódállamok idegesen figyelik Bethlen gróf és Kállay akcióját, sőt rávetemednek minden eszköz megmozgatására, hogy sikerük elé mentül több akadályt emeljenek. Ilyen torlasz-félék a folytonos határincidensek, amikről világos, hogy milyen alkalomból s milyen szándékkal rendeztetnek ép most.

Nem is tagadhatják a mala fidest, mert ellenük bizonyitanak nemcsak az eddigi afférek, hanem az azokhoz hasonló ujabb incidensek is, amik cseh minta szerint és cseh vezényszóra most román és szerb oldalról rendeztetnek, hogy ürügyük legyen Magyarország ujabb megrágalmazására.

De mindez hiábavaló mesterkedés lesz részükről. Magyarországot e perfid üzelmekkel szemben megvédelmezi Európa közvéleménye előtt az, hogy nekünk van igazunk, s hogy szomszédaink üzelmeibe nemcsak mi láthatunk bele, hanem felnyilhat a szeme immár Európának is. A nagyantant tudja, mit tartson erről a kisantantról, mely Csonka-Magyarországnak vetve gáncsot, önmagát leplezi le.

Csak külföldi kölcsön segithet ki a zsákutcából — *mondotta Bethlen a jóvátételi bizottság előtt*

Páris, máj. 5. — (MTI.) Bethlen István gróf miniszterelnök a jóvátételi bizottság előtt a következő beszédet mondotta:

— Mindenekelőtt köszönetet kivánok mondani a bizottságnak előzékenységéért és készségéért, amellyel megengedte, hogy kérésemet előadjam. Nem azért vagyok itt, hogy ugyanazt a nemes lelkűséget kérjem, amelyet Ausztria iránt tanusitottak, hanem, hogy megindokoljak egy olyan kérést, amely arra vonatkozik, hogy a trianoni szerződés szerinti zálogjog egyidőre felfüggesztessék Magyarország vagyonára és jövedelmeire, amelyek kölcsön biztositására nélkülözhetetlenek.

— A fegyverszünetig Magyarország gazdasági tekintetben organikus egész volt. Területe nagyobb volt mint Olaszországé vagy Norvégiáé, vagy Nagybritanniáé. A békeszerződés következtében Magyarország területe Portugália nagyságára redukálódott és ezzel az ország elvesztette területének 72, lakosságának 64%-át. **A 21 millió főnyi lakossággal biró gazdasági egység 7—8 millióra való csonkitásának természetszerüleg olyan hatalmas gazdasági eltolódást kellett okoznia, amelyet csak az idő tud sikeresen helyreállitani. Magyarország megcsonkitása pedig a lehető legszerencsétlenebb körülmények között történt. Az ország elvesztette leggazdagabb mezőgazdasági területeit és erdőségeit, legnagyobbrészt azon területét, amely ellátta sóval, vassal, fémekkel és más nyers anyagokkal,** amelyre az iparnak szüksége van. Épp ugy elvesztette **több nagyobb szövetgyárát és összes papiros előkészitő telepeit,** amellett minden elképzelhető vexációt kellett elviselnie. **Sem az iparnak, sem a mezőgazdaságnak nem volt még ideje, hogy magához térjen a háboru és az azt követő események megrázkódtatásától, a melyek az országnak gazdasági megcsonkitását követték.** A magyar adóztatás ma minden tekintetben olyan magas, amilyen csak lehet. A korona 9 ezredre csökkenése magában is tragikus adót vet **a népesség nagy hányadára.** Apasztottuk az állami alkalmazottak számát. Több mint 322,000 menekült van országunkban, akiknek nagy része az állam alkalmazottja volt.

— Magyarország eddig elkeseredetten küzdött, hogy megfizesse adósságait. Népességünk határaihoz képest, sőt még azon felül fizettük az előlegezett segélyek kamatait, amelyeket a különböző hatalmak 1920. és 21. években olyan nagylelkűen adtak nekünk. Most, hogy kénytelenek vagyunk kölcsönt kérni hogy fentarthassuk magunkat, közbevetőleg megjegyzem, hogy **a jóvátételi bizottságnak kiszolgáltatandó természetbeni szállitások értékét az 1922. és 1923. évi költségvetésben 10.3 millió aranykoronával és az antantbizottságok költségei 1.9 millió aranykoronával szerepel.**

— **Ha fenntartják ezeket a megszoritásokat, Magyarország gazdasági élete lassan, de biztosan megfullad.** Megállapitottuk, hogy **az egyetlen ut, amely ebből a zsákutcából kivezet, hogy külföldi pénzsegitséget kapjunk.** Őszintén hiszem, hogy a bizoftság módot fog nekem adni arra, hogy azzal a biztatással térjek vissza a magyar néphez, hogy van remény arra, hogy civilizált nemzethez méltó életet élhessünk, remény arra, hogy áldozatainknak és erőfeszitéseinknek nem nyomoruság lesz egyetlen jutalma. Magyarország sebesen siklik lefelé a lejtőn, a melyen Ausztria zuhant alá. Van küzdelmeinkben sikerre kilátás arra, hogy megállithassuk azt a zuhanást, amely bekövetkezhetnék. Ennélfogva kormányom és a magyar nép nevében is kérem, hogy a jóvátételi bizottság adja meg a jegyzékünkben kért telfüggesztéseket.

A miniszterelnök végül kijelentette, hogy Magyarország mindenképpen kész arra, hogy a népszövetség pénzügyi bizottságának támogatását és tanácsát népe javára forditsa.

Páris, máj. 5. — Az Agence Telegrafique Universelle jelentése szerint párisi pénzügyi körökben élénk érdeklődést tanusitanak az esetleges magyar kölcsön tárgyalások iránt, sőt Amerikában is nagy érdeklődés kezd mutatkozni a magyar kölcsön iránt kétségkivül az amerikai magyarság bekapcsolódása nyomán.

Hirek néhány sorban

Klebelsberg kultuszminiszter tegnap látogatást tett a bpesti Pázmány egyetemen. — **Windisch** Ödön dr. kórházi főorvosnak egyetemi magántanárrá történt képesitését a kultuszminiszter jóváhagyta. — **Kossuth** Lajos Tivadar holttestének hazaszállitására Olaszországban gyüjtést inditottak. — **A tisztviselők** tervbe vett országos gyülése elmarad. — **Hibbart Gilson** délafrikai költő a háboruban elvesztette látását. Most Londonba utazva a hajón megbetegedett s betegsége után visszanyerte látását. — **Rigóczky György** keresk. isk. hallgató az óbudai temetőben agyonlőtte magát. — **A mák, dió, gyümölcs és vad** kiviteli illeték nélkül szállitható ki. — **A magyar vegyészek** máj. 20—22. napjain Budapesten országos nagygyülést tartanak. — **Bécsnek** 1,863.739 lakosa van ma, 1910-ben 2 millión felül volt. — **Eszláry** Károlyt, aki Frivaldszky cégvezetőt agyonlőtte, szándékos emberöléssel vádolják. — **Aknaszlatinán** tegnap éjjel földrengés volt, a butorok megmozdultak. — **Romániában** 30%-kal emelték a vasuti tarifát. — **Kolozsvár** városára elrendelték az ostromállapotot. — **Markovics** István kommunistát a bpesti törvényszék 10 évi fegyházra itélte. — **Bécsben** a szoc. dem. és nemzeti szoc. között verekedés támadt, több sebesülés történt. — **Az amerikai** kontinenst 27 óra alatt repülték át Ready és Kelly amerikai repülőtisztek. — **Zita királyné** és Ottó trónörökös magyarországi utjáról koholnak rosszindulatu hireket, hogy Bethlen és Kállay tárgyalásainak eredményét gyengitsék. — **Az olasz** kormány 4 olasz egyetemen tanuló diáknak ad ösztöndijat. — **Gally Tibor** lapkiadóvállalati tisztviselőt őrizetbe vették, mert a honvédelmi minisztérium pecsétjét akarta hamisitani. — **Cölder János** dr. a Déli vasut igazgatója és jogtanácsosa Bpesten meghalt. — **Rotschild Ede** báró a francia természettudomány ipari és mezőgazdasági hasznositásaira 10 millió frankos alapitványt tett. — **Wiener** Ignác az árdrágitásért elitélt nagykereskedő meg akarta veszteget-ni az uzsorabiróság elnökét, ha felmenti. — **Cinkotán** tüz pusztitott Prepeliczay Árpád fonálfestő gyárában, a kár 20 millió. — **Belgrádban** Linder Béla elnöklésével az emigráns szövetség gyülést tartott és egységes eljárást határoztak el, sok baranyai

Lapunk mai száma 12 old.

Régi dal — régi nyomoruságról

Pécs, május 5. — A köztisztviselők immáron másodszor akartak összejönni nagygyülésre, hogy nyomoruságuk ügyét és ebből folyó állásfoglalásukat megtárgyalják. Sajnos, a másodszori gyülés is elmarad, mert felsőbb helyen nem engedélyezhetik azt. Hogy a harmadszori kisérlet sikerrel jár-e majd és mikor, ki tudná megmondani? Annyi bizonyos, hogy a köztisztviselői kar helyzete, a falu népe által annyiszor szemére hányt olcsó liszt, zsir és cukor ellátása dacára is nagyon, de nagyon sulyos.

Amikor a gabonanemü ára felülhaladta már az arany értékét, vagyis amikor a buzavaluta értékesebb már az aranyvalutánál és amikor a különböző iparnemek szakosztályai a buzavalutára térést mondják ki egymásután (bár még ezideig megakaszthatja ezt az árvizsgáló bizottságnak az uzsorabirósággal való fenyegetőzése), akkor tessék mérlegelni, hogy hol van az a köztisztviselő a maga nyomoruságos havi fizetésével és a felnőtt családtagok fogyasztását tekintve, semmiképen nem elegendő természetbeni ellátásával, a való viszonyokhoz képest?

Tessék felosztani bármelyik fizetési osztályhoz tartozó köztisztviselő havi javadalmát és kiderül, hogy egy napra eső jövedelméből egyéb szükségeit csak némileg is tekintetbe véve (ruházatnál mondjuk egy pár cipő talpalását, mert nem telik többre), nem jut annyi a konyhára, hogy a legszerényebb gazdálkodás mellett, legalább vasárnapra takaríthasson annyit a gondokban uszó házi asszony, amennyiből egy kilogramm hust vásárolhat.

Ma már nem lehet megennünk a fizetésünket, mint az első néhány esztendőben tehették azok, kik a „régi jó időkben" eléggé ellátták magukat ruhaneműekkel és e tekintetben egy darabig csak állták a „böjtöt". Ma már az utolsó foltnak való is elfogyott sok helyen és egy gyermekruha beszerzése is megoldhatatlan kérdéssé válik ott, ahol már nincsen mit eladni és ahol — a mai képtelen helyzetben — nincsen mód arra, hogy kölcsönt keritsen magának az illető. A lüktető élet nem tür halasztást és ahol a halogatás kényszerü utját járja az ember, csak a maga kárát növeli vele, mert késlekedésével nem tudja megakasztani a szemérmetlenül és megállás nélkül növekvő árakat.

Bizonyára meg van a mi pénzügyi politikánknak olyan magasabb magyarázata, melynek ismerete elnémitana sok olyan laikus kifakadást, melyre ma válaszolni nem tudunk.

De ne tessék csodálkozni rajta, ha elképed az ember annak hallatára, hogy a csaknem leghitványabb pénzzel „tengődő" Ausztriában, hogyan lehet arányban az emberek jövedelme azok kész kiadásaival?

Mit ér minekünk az esztendők óta hallott „stabilizálása", egyre gyengülő koronánknak, ha nyomoruságunk terhei egyre növekednek?

Méltó a munkás a maga jutalmára! Ezt az evangéliumi elvet, ezt a krisztusi kijelentést nem felejthetjük el. Ennek vonatkoznia kell minden emberre, akármilyen kenyérkereseti pályán haladjon is. Annak a legegyszerübb napszámosnak épen ugy joga van ahhoz, hogy munkája ellenértékéül megkapja saját maga és családja fentartásának fedezetét, mint a legelőkelőbb állás, vagy hivatás betöltőjének. A megoldást meg kell találni minél előbb, mert a helyzet aggasztóan sulyos és nagy várakozással várjuk kormányférfiaink külföldi utjának sikereit

Egyről azonban el ne felejtkezzünk: amikor a dolgozók méltó jutalmát sürgetjük, jussanak eszünkbe azok, kik évtizedeken át érzékeny áldozatot hozva fizetgették be nyugdijjárulékaikat és akik az egykor vágyva óhajtott penzió „élvezetébe" tényleg eljutottak, micsoda siralmasan nyomoruságos helyzetben sinylődnek ők.

Hát a szegény özvegyek sorsáról mit szóljunk? Van-e toll, mely méltóképen tudja raizolni az ő nyomoruságukat?

Tessék benyitni házaikba és megnézni azokat a hős asszonyokat, kik a régi jobb napokban is terheket hordoztak, hova jutottak most?!

Hát akiknek közsegélyből kell élniök!? Ma is vannak, kik havi hat koronától elkezdve, havi harminc korona összegig emelkedő városi segélyt kapnak. Ezért az összegért, negyedives papirra irott nyugtát a hó egyik megjelölt napján, előre fel kell vinniök a városház második emeletére, ott számfejtetniök és ismét más napon felmenniök ugyanazért a nyugtáért, hogy végre a pénztár kifizesse. Hát ez már olyan anakronizmus, hogy azt hiszem, a város háztartásának mai képessége mellett is kiutalható lenne ez összegeknek legalább ötvenszerese! Nem vádolok senkit, mikor erre rámutatok, mert tudom, hogy milyen nagy és széleskörü gondokat hordoznak az illetékes tényezők, de segiteni akarok az ügyön ezzel a jóindulatu rávilágitással.

Nehéz, nagyon nehéz a helyzet, igazán itt a legfőbb ideje a várvavárt fordulatnak, hogy a pénzügyi politika tudomásul vegye azt, amit nem akart megtudni: **Méltó a munkás a maga jutalmára!**

Dunamenti.

A közalkalmazottak uj lakbérei

Pécs a III. lakbérosztályban

Pécs, máj. 5. — A kormány rendelete a következőkben állapitotta meg a köztisztviselők lakbéreit. Az eddigi lakáspénz és az ezt kiegészitő lakáspénzpótlék helyett május 1-től a következő lakáspénzeket kapják. A lakáspénzek szempontjából 6 csoportba oszlanak a városok. Az 1. csoportba Budapest, a 2. csoportba Győr, Szeged, Szombathely, a 3. csoportba Debreczen, Kaposvár, Kispest, Komárom-Ujváros, Miskolc, Pécs, Sátoraljaujhely, Sopron, Székesfehérvár, Szolnok és Kispest tartoznak. A közalkalmazottak részére kétféle lakáspénzt állapitottak meg a szerint, amint vagy nincsen vagy csak egy-két családtagjuk van, a nagyobb összegü lakáspénzt pedig azok kapják, akik háromnál több családi pótlékban részesülnek.

A szolgálatban álló férjes nőalkalmazottak lakáspénzt nem igényelhetnek. A nyugdijasok azt a lakáspénzt kapják, amely utolsó szolgálati helyük osztálya szerint jár. Ha más városba költözik is, lakáspénze nem változik, de ha az özvegy férje május 1. előtt halt meg, a lakáspénzt azon osztály szerint kapja, ahol az özvegy május 1-én lakott. A pénzügyminiszter külön fog intézkedni arról, hogy a természetbeni lakásra jogosult tisztviselő milyen nagyságu természetbeni lakásra tarthat igényt. Természetbeni lakás esetében lakáspénz nem jár. A fegyveres testületek lakáspénzéről külön rendelet fog intézkedni.

Pécsett a köztisztviselők lakáspénzei a családtagok száma szerint igy alakul:

IV. fiz osztály máj. 66—72,000, aug. 88—96,000, nov. 110—120,000 özvegyek máj. 42,000, aug. 56,000, nov. 62,000.

V. fiz. osztály máj. 57—63,000, aug. 76—84,000, nov. 95—105,000, özvegyek máj. 37200, aug. 49,000, nav. 62,000.

VI. fiz. osztály máj. 51—57,000, aug. 68—76,000, nov. 85—95,000, özvegyek máj. 33,600, aug. 44,800, nov. 56,000.

VII. fiz. osztály máj. 42—48,000, aug. 56—64,000, nov. 70—80,000, özvegyek máj. 28,800, aug. 38,400, nov. 48,000

VIII. fiz. osztály máj. 33—39,000 aug. 44—52,000, nov. 55—65,000, özvegyek máj. 22,800, aug. 30,400, nov. 38,000.

IX. fiz. osztály máj. 24—30,000, aug. 32—40,000, nov. 40—50,000, özvegyek máj. 16,800, aug. 22,400, nov. 28,000.

X. fiz. osztály máj. 21—27,000, aug. 28—36,000, nov. 35—45,000, özvegyek máj. 14,400, aug. 19,200, nov. 24.000.

XI. fiz. osztály máj. 18—24,000, aug. 24—32,000, nov. 30—40,000, özvegyek máj. 12,000, aug. 16,000, nov. 20,000.

A kezelők és kezelőnök lakbére máj. 15,600—18,000, aug. 20,800—24,000, nov. 26—30,000,

Benedek Péter a parasztfestő

Budapesten egy igazán érdekes és exotikus számbamenő kiállitás nyilt meg a napokban: Tornyay János és Benedek Péter gyüjteményes kiállitása. E két festőtehetség egymás mellett való bemutatása csak helyeselhető, mert összevetésükből számos mélyreható és érdekes megállapitást szürhetünk le.

Mind a kettőt a magyar föld inspirálta akár az ecset az eszköze, akár a ceruza. Mind a kettő képeiben a magyar faj lélekalkotásnak inkarnációját látjuk keresztülszürődni mesterük szubjektivizmusán.

Csakhogy amig Tornyay János mély liraisággai átitatott, borongós naplementéiben, alföldi tájaiban Székely Bertalan és Munkácsy Mihály termékenyitő hatása alatt a saját önnevelése folytán kiforrott egyik legkiválóbb tájképfestő egyéniségünk áll előttünk, akiknek technikáját saját müvészi invencióján kivül iskolázottsága is irányitja, addig Benedek Péternél más helyzetben vagyunk.

Benedek Péter 34 éves uszodi földmives, aki müvészileg teljességgel iskolázatlan. Kora gyermeksége óta szeret rajzolgatni a maga mulatságára és szülei bosszuságára, mert bizony egyéb munkáért nem igen lelkesedik. „Rajzóni... rajzóni — mondogatja — azt szeretek. A rajzolást igön kedvellem."

Aki nézi ezeket a minuciózus részletezéssel ösztönös tónusegységgel, néha bámulatos pszichológiával festett akvarelleket, elbámul. Csak néhányat sorolok fel a kiemelkedőbbek közül. Érdemes egymás mellé állitani Bálint Jenőné arcképét és a Növérem cimüt. Ott egy városi urnőnek a maga sajátos idegélete ül ki e finom arcra, itt egy parasztasszony nyugodt, kiegyenlitődött vonásaival tekint felénk és szigoru frontalitásával szinte Van Dyckre emlékeztet. Szabadtéri képei néha élénk szinekben pompáznak, mint pl. az Aratásra mennek cimü, másutt diszkrét tónusával hatnak, mint Kovács Mihály dunai malma. Lakodalmat ábrázoló képein széles epikai kedv ömlik szét. A Marsbeli baka a maródi szobából feltünő pszichológiai tanulmány.

Honnan vette ez a dunamenti földmives a perspektivatudást, az atmoszféra érzékeltetését, a beállitás- és koncepcióbeli készséget?

Nem akarjuk a jó Benedek Pétert érdemén felül dicsérni, mert hiszen ha a szigoru mükritika szemüvegén keresztül nézzük képeit, sok benne a gyermekes primitivség. De viszont meg kell állapitanunk, hogy amit produkált, az nem nevezhető egyszerüen dilettantizmusnak. Benedek Péterben meg van az Istenadta kifejezési ösztön és a kifejezési képesség.

Csak arra akarjuk még kérni Beredek Pétert, ne hagyja el a faluját, ne széditse meg kétségtelen pesti sikere, maradjon meg rouszeau-i müvészetében az a romlatlan, tiszta levegő, melyet a főváros piszkos légköre csak beszennyezne.

Klebelsberg kultuszminiszter különben kijelentette a paraszt-müvésznek, hogy a miniszterium örömmel támogatja tanulmányai folytatásában.

P. Z.

PÁLL ÖDÖN
Széchenyi-tér 18. szám. PÉCS. Földszint és első emelet.
Megérkeztek a tavaszi ujdonságok!
Óriási nagy szövetraktár angol- és honi gyártmányokban.
Saját készitményü kész férfi, fiu, gyermekruhák, felöltők, raglanok, fregoli kabátok, csőköppenyek, nagy választékban.
Dunántul legnagyobb férfi szabó üzeme! Szigoruan szabott szolid árak

— **Megalakult a pécsi írók egyesülete.** A pécsbelvárosi állami elemi iskola egyik tantermében az irodalom kedvelők kedden este kimondották a Pécsi Irók Egyesületének megalakítását. Az értekezlet egy előkészítő bizottságot választott, amely rövidesen kidolgozza az egyesület alapszabályait. Választottak ezenkívül egy háromtagú bizottságot, amely a budapesti kulturkongresszuson fogja képviselni a Pécsi Irók Egyesületét.

— **A pécsi zárda tanítóképzőintézetének ünnepélye.** A Miasszonyunkról nevezett női rend pécsi r. kat. Szent Margit tanítónőképző intézet bennlakó növendékei október 13., 14. és 15-én ünnepélyt rendeztek az intézet nagytermében. A szülők, tanügybarátok és iskolák, mint mindig, ezúttal is megtöltötték a termet s míg a kicsinyek csillogó szemmel, kipirult arccal lesték a mese fordulatait, a felnőttek is boldogan illeszkedtek bele a mese világába, melyet az előadás eléjük varázsolt. A Hófehérkét adták elő illuziót keltő színpadon, pompás rendezésben a bájos gyermekek és serdülő lánykák a szerető, s megértő közönségnek. Az előadást Farkas-Tarnay: Prológja nyitotta meg, melyet Bach Gabriella IV. é. n., mint lepketündér énekelt ragyogó lepkejelmezben. Ezután játszódott le a Hófehérke mesejáték 5 felvonásban, beleringatva a közönséget a mese hangulatába. Igazán gördült az előadás, mert a szereplők igyekeztek, s a rendezés gondossága olyan folyamatossá tette, hogy észre sem lehetett venni a felvonásközöket. A szereplők mind a mesébe illők voltak. A Hófehérkét igazán úgy képzeltük el, a mint azt Fehérváry S. I. é. n. elénk állította. Töry Erzsébet V. é. n. pompás király volt, Özörényi Olga V. é. n. mint királyné nagyon szép volt, szinte sajnáltuk, hogy gonosznak kellett lennie. Hvozdovich Zsuzsa IV. é. n. a Hoppmester kis szerepében egész kis művésznek mutatkozott. A kis tündérek bájosak, a törpék jók és kedvesek voltak, a díszletek akármelyik kis színpadnak díszére váltak volna; a betanítás és rendezés nagy munkája M. Foréria érdeme, akinek türelmét, tudását, találékonyságát számtalanszor megcsodálták. Ezt az előadást arra is felhasználta az ügyes, gyöngéd és figyelmes rendezői kéz, hogy a növendékek a zárda főnöknője iránti tiszteletüknek és kifejezést adhassanak, aki a névnapját ünnepelte ez alkalommal. Az előadás végével a szereplők élőképben csoportosultak s közülök a törpék királyát személyesítő Stessel Margitka néhány keresetlen szóval felköszöntötte M. Krautszah Margit főnöknőt, aki megilletődéssel vette tőle át a szép fehér bokrétát. Nagyon illet a meséhez ez a jelenet is.

— **A Nagy-Bercsényi jótékony egyesület tekeversenye.** A Nagy-Bercsényi jótékony egyesület október 21-én, vasárnap délelőtt 9 órai kezdettel nagyszabású jótékonycélú téli tekeversenyt rendez az egyesület helyiségében (Szigeti országút 10. sz.) levő fedett tekepályáján. A győztes dobók között három értékes díjat osztanak ki. Azonkívül a nyertesek között még egy külön jutalmat játszanak ki, melyre minden befizetés nélkül dobhatnak az illetők. A versenydíjak egyébként megtekinthetők Páll Ödön Király-utcai üzletének a kirakatában. A rendezőség minden érdeklődőt és vendéget szívesen lát. A versenyt rossz idő esetén is megtartják. A vendégeket rádió szórakoztatja.

Össztánc Szombat és Vasárnap Fellnernél

— **A Corporatio Ludovicana** csütörtökön este 8 órakor apródgyülést, 9 órakor pedig kuriális gyülést tart. Megjelenés kötelező.

— **Emerikánás kiskáptalan.** A Ludovicana corporatio tegnap tartotta negyedik évnyitó kiskáptalanját, melyen újból 3 évre megválasztotta priorul Imrefi Imre kir. ítélőtáblai tanácselnököt, subpriorul Mair József postaigazgatót, kancellárul Kiss György kir. ítélőtáblai bírót, lelkészül Gálos László dr. teológiai tanárt. Majd egy évi tartamra választott az egyéb tisztségekre, letárgyalta a Günther Miklós senior által előterjesztett munkaprogramot, költségelőirányzatot, jóváhagyta az ügyrendet, végül az inditványok felett határozott.

— **Egy pécsi napszámosnő balesete.** Barna Józsefné pécsi napszámosnő, a Pius internátusnál folyó építkezéseknél dolgozik. Amint ma ebédután a munkahelyre ment, megcsúszott és oly szerencsétlenül esett el, hogy a lábát törte. A mentők beszállították a sebészeti klinikára.

— **Pécsett drágább a baromfi, mint Budapesten.** A pécsi piacokon a mai hetivásáron érték el a baromfiárak a maximumot. Kellemetlen meglepetést keltett, hogy a mult szombatról közel 20 százalékkal drágult meg a baromfi. A közönség tartózkodik a vásárlástól, de még ez a körülmény se csökkentette az árakat. Sovány liba darabjáért, amelyet még a mult szombaton 3.50-ért meg lehetett kapni, ma 4.50—5 pengőt is elkértek. Egy pár tyukért nem átallották 6 pengőt is elkérni. A budapesti piacokon sokkal alacsonyabbak az árak. Ezt az indokolatlan drágaságot valóban csak úgy lehetne mérsékelni, ha a közönség összefogna és egy időre beszünteti a baromfihúsevést.

— **Baleset egy Szigeti-országúti építkezésnél.** Súlyos baleset érte ma délelőtt Horváth Teréz napszámosnőt, aki a Szigeti országút 161. szám alatt folyó építkezésnél dolgozott. Munka közben egy jókora gerenda esett a leány hátára és komoly sérülést ejtett rajta. A mentők beszállították a sebészeti klinikára. A rendőrség széleskörű nyomozást tett folyamatba annak megállapítására, kit terhel felelősség a balesetért.

— **Az evangélikus diákszövetség megalakulása.** A pécsi evangélikus diákszövetség a napokban tartotta ezidei alakuló közgyülését. Geyer Zoltán hitoktatólelkész megnyitó szavai után megejtették a választásokat. Elnökökké választották: Trattner Károly VIII. oszt. főreálisk. és Varga Sarolta VII. oszt. leánygimn. tanulókat. Titkár: Mansfeld Anna VII. oszt. leánygimn., pénztáros: Kovács László IV. évf. ker., ellenőr: Bruhács Ferenc VII. oszt. főreálisk. tanuló. A választmányba a következő tanulókat rendelték: Kovács László, Partos László, Graff István, Trebbin Ágost, Bandl Ádám és Bruhács Lajos, továbbá Wallandt Blanka, Medovarszky Ilona, Visy Theodóra, Kóbor Aranka, Bózán Éva és Schindler Balbina. Megállapitották a szövetség jelvényét, a tanévi programot, végül a reformáció emlékünnepnek a templomban való ünnepélyes megtartását határozták el.

— NŐI KABÁTOK, SZÖRMEBUNDÁK Lövy Testvéreknél, Ferenciek-u. 1

— **A hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárvák nemzeti szövetségének pécsi** fiókja október 21-én, délelőtt fél 11 órakor a városi székház közgyülési termében alakuló közgyülést tart, melyre az összes pécsi hadigondozottakat ez úton hívja meg az előkészítő bizottság. Tárgy: Az elnökség és a választmány megválasztása.

Holnap gőzfürdőbe! Rákóczi-u. 42.

— **A városi vízvezetéki és csatorna üzem** ez úton szólítja fel azon érdekelt háztulajdonosokat, kiknek épülete az első csatornázási körzetbe (Belváros, I. Ferenc József-út, Br. Bánffy Dezső-utca, Siklósi-utca) fekszik és vízmérő óra akna hijján vízmérő órával még ellátva nincsen, hogy az akna létesítése iránt legkésőbb f. hó 25-ig intézkedni szíveskedjenek, annál is inkább, mert ezen idő leteltével ingatlanuk részére már rendelkezésre álló vízmérő órák egyéb igények kielégítésére lesznek fordítva és később épületük vízmérő órával ellátható nem lesz.

— **Pécsett is keresik Havas Lajos bankárt.** A budapesti rendőrkapitányság körözést adott ki Havas Lajos bank és tőzsdebizományos ellen, aki mint ahogy azt annak idején a Dunántúl is megírta, — több ezer pengő értékű értékpapírt eltulajdonított és megszökött. A budapesti főkapitányság megkeresésére a pécsi rendőrkapitányság is keresi most a csaló bankárt.

— NŐI KABÁTOK a fővárosi arányoknak megfelelő választékban Lövy Testvéreknél, Ferenciek-utca 1. szám.

Művészet Zene:

)-(**Egy földműves festőművész gyüjteményes képkiállítása Budapesten.** A Faluszövetség rendezésében október 28-án nyílik meg a budapesti Nemzeti Szalonban Benedek Péter uszodi magyar földműves gyüjteményes képkiállítása. Ez a kiállítás nemcsak a műértő közönség, hanem az egész magyar társadalom legnagyobb érdeklődésére tarthat számot, mert Benedek Péter az egyszerű földműves zsellérházban született s férfikora deléig a kapa és a kasza kérgesítette tenyerét. Benedek Péter nem tanult senkitől, nincs mestere, ő a megtestesült magyar eredetiség. 1923-ban már rendeztek műveiből Budapesten egy kisebb szabású kiállítást. Az azóta eltelt esztendők alatt Benedek Péter ősmagyar művészete hatalmas, terebélyes fává növekedett. A Faluszövetség, amely hivatásának tartja, hogy a magyar néplélek tele vényébe elrejtett nemzeti kincseket napvilágra hozza, rendezi meg most Benedek Péter második kiállítását fényes külsőségek között. E kiállítással egyidejüleg a Faluszövetség nagyszabású díszmunkájában adja ki Benedek Péter 50 képének reprodukcióját és művészetének ismertetését. Bálint Jenő a Magyar Művészeti Könyvtár szerkesztője ismerteti e könyvben Benedek Péter művészetét. A könyvhöz Mayer János földmüvelésügyi miniszter, a Faluszövetség elnöke és Kertész K. Róbert kultuszminiszteri államtitkár irtak értékes bevezetőt. A könyv kapható Pécsett is a Dunántúl könyvkereskedésében.

Székelési zavarok, bélgörcs, puffadtság, gyomorszédülés, izgalmi állapotok, szívidegesség, félelemérzés, bódultság és általános rosszullét esetén a természetes Ferenc József keserüvíz a gyomor és bélcsatorna tartalmát gyorsan és fájdalom nélkül kiüríti, a vérkeringést előmozdítja s tartós megkönnyebbülést okoz. Az évszázad legkiválóbb orvosai a **Ferenc József** vizet úgy férfiaknál, mint nőknél és gyermekeknél teljes eredménnyel alkalmazzák. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és füszerüzletekben.

SZÍNHÁZ

A színházi iroda közleményei:

* **Hotel Imperiál csütörtökön este.** Biró Lajos színjátéka Fodor Oszkár és Jákó Pál rendezésében csütörtökön este kerül felújításra. Nagy gonddal és ambicióval állitották be a darabot, hogy a mozivásznon rivalizáló Hotel Imperiál felett a mü teljes szépségében s a drámai feszültség hatásos kidomborításával érvényesüljön. A drámai együttes minden színésze egyéniségéhez nagyszerüen illő, hálás müszerepekben mutatja meg talentumát. Vértes Lajos Almássy főhadnagy, Ladomerszky Margit pedig Anna szerepében megkapó természetességgel mintázzák alakjaikat. Sarlay Imre jellemszinészi készsége Juskievics tábornok szerepében jut hálás feladathoz. Bihary Nándor, Kormos Ferenc, Egry Berta, Danis Jenő, Károlyi Vili, Jákó Pál, Kottlár Richárd kezeiben a szerepek mind művészi, alakító színészekre találtak.

* **Régi nyár** péntek, szombat, vasárnap. Az idény nagy operettsikere péntektől kezdve ismét müsoron van.

* **Hétfőn vígjátékbemutató.** Szenes Béla posthumus vígjátéka, A házibarát, melyet Nóti Károly fejezett be és Budapesten páratlan sikert aratott, hétfőn kerül bemutatóra. A vígjáték Jákó Pál gondos rendezésében kerül színre.

* **Vasárnap délután a Zenebona,** az elmult idény vidám, mókás operettsikere kerül színre.

* **Színmüvészeti iskola Pécsett.** A színtársulat három értékes tagja Bihari Nándor, Jákó Pál és Vértes Lajos színmüvészeti iskolája november 1-én nyílik meg. Az iskola rendkívül sokat jelent azoknak, akik bár tehetséget éreztek magukban, de ilyen iskola hiányában — megfelelő kiképeztetést nem tudtak nyerni. A pécsi színmüvészeti előkészítő iskola előkészit operettre, drámára és vígjátékra. Beiratkozás november 1-ig eszközölhető a színházban, az irodai órák alatt délelőtt 10-től 1-ig.

Színházi hetiműsor:

Csütörtök: **Hotel Imperial,** Biró Lajos drámája.
Péntek: **Régi nyár.**
Szombat: **Régi nyár.**
Vasárnap: **Régi nyár.**
Vasárnap délután: **Zenebona.**

Igmándi természetes **keserüviz** gyomor- és **béltisztító** hatása **páratlan.** Ne tévessze össze más-fajta keserüvizzel. Mindenütt kapható.

Csütörtök, október 18.

BUDAPEST, 11.45: Hírek, közgazdaság. 12 órakor déli harangszó az egyetemi templomból. Utána: Zongorahangverseny. 1. Brahms: G-moll rapszódia. 2. Rózsavölgyi Márk: Első magyar körtánc. 3. Chopin: Préludok. 13.00: Időjelzés. időjárás-s vizállásjelentés. 15.00: Hírek, közgazdaság, élelmiszerárak. 16: Göllner János gazd. akad. r. tanár: „A gépek jelentősége a mezőgazdasági üzemekben". 16.45: Időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. 17.00: Rózsahegyi Kálmán, a Nemzeti Színház örökös tagjának előadása: „Amerika és én". IV. befejező rész. 18.00: Onkel Hans németnyelvű előadása: „Was ist die gute deutsche Aussprache?" 18.50: Horváth Gyula, a zenekar vezetője énekel. 20: Angol nyelvoktatás. 20.40: Kovács Andor konferánszai. (Aktualitások.) 21.15: Hangverseny. Közreműködnek: Róbert Emmi, a bécsi Állami Operaház v. koloratur énekesnője, Halmos János, a m. kir. Operaház művésze és Hochstrasser Ferenc fuvolaművész, a m. kir. Operaház tagja. 1. Verdi: Rigoletto — Gilda áriája. 2. Puccini: a) Tosca I. felv. ária, b) Tosca levélária. 3. Két dal. 4. Leoncavallo: Bajazzók-ária. 5. Rossini: Sevillai-borbély — Rasina-ária. 6. Bizet: Carmen, rózsaária. 7. Donizetti: Lammermoori Lucia-ária. 22.15: Időjelzés, időjárásjelentés, hírek, lóversenyeredmények. 22.35: A m. kir. Operaház tagjaiból alakult fúvósquintett hangversenye. (Fuvola, oboa, klarinet, kürt és fagott.) 1. Beethoven: Quintett Op. 71. 2. Hedwige Ghretien: Quintett. 22.30: Gramofonhangverseny. 1. Mendelssohn: Hearmy Prayer. 2. Sarasate: Zigeunerweisen.3. Puccini: Che Gelida Manina, a „Bohémek" c. operából. 4. Morse: Down in Waikiki. 5. Leslie: Blue, foxtrott. 6. Révffy: Hogy ha ír majd édesanyám. énekli Sárossy Mihály. 7. Eiseman: Hagyd ott a régi babád, refrént énekli Sebő Miklós. 8. Crozier: Three—Thirty Blues, fox-trott. 9. Ábrahám: Ide simulj rózsám, refrént énekli Sebő Miklós. 10. Rose: Chinky Butterfly, fox-trott, Mike Markels zenekara.

BÉCS, 11.00: Zene. 15.30: Képtáviratozás. 16.15: Hangverseny. 17.15: Zeneóra gyermekek részére. 19.30: R. Strauss: „Ariadne auf Naxos" c. operájának közvetítése. A műsor után képtáviratozás.

BERLIN, 16.30: „Alt-Wien" emlék a régi Bécsből. 21.00: Egyházi és világi dalok. 21.30: Irodalmi előadás, utána tánczene.

FRANKFURT, 13.00: Hangverseny, 15.05: Ifjúsági előadás. 16.35: Hangverseny. 20.15: Bischoff „Hallo, hier Welle Erdball' című művének előadása. 21.00: Hangverseny.

HAMBURG, 16.15: Karl Oszkár Dittmer énekhangversenye. 18.00: Szórakoztató zene. 21.00: Zenekari hangverseny, utána tánczene.

MILANO, 12.30: Rádiókvartett. 16.30: Hangverseny. 20.50: Operett.

MÜNCHEN, 12.55: Kamarazene. 16.00: Hangverseny. 17.30: Szórakoztató zene. 20.00: Hangverseny.

ROMA, 13.00: Rádió-trió. 17.30: Szórakoztató zene. 20.45: G. Offenbach „La Figlia Del Tamburo Maggiora" c. operettjének közvetítése.

ZÜRICH, 12.32: Gramofonzene. 15.00: Hangverseny. 16.00: Szórakoztató zene. 20.00: Pergolesi „Lizette és Tracollo" c. intermezzójának közvetítése. 21.00: Zenekari hangverseny.

Péntek, október 19.

BUDAPEST, 11.45: Hírek, közgazdaság. 12 órakor déli harangszó az egyetemi templomból. Utána: Kamarazene. (Temesváry—Kerpely-Polgár). 1. Grieg: II. Peer Gynt suite: a) Menyasszonyrablás, b) Arab tánc, c) Viharos éjjel, d) Solvejg dala. 2. Padouk: Magyar ábránd. 3. Waldteufel: Dolores valcer. 13.00: Időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. 15.00: Hírek, közgazdaság, élelmiszerárak. 16.45: Időjelzés, időjárás és vizállásjelentés. 17.00: Zehery Lajos dr. előadása. „A kultura és a bűnözés". 17.30: The Devils-boys jazz. 18.30: A Magyar Rádió Ujság félórája. 19.00: Massányi Ernő dr. előadása: „Az örök jég világa". 19.35: Várady Aladár dr. dalai. Előadják: Komlóssy Emma, a volt Népszinház művésznője, Szedő Miklós dr., a Városi Színház operaénekese és Bura Sándor cigányzenekarával. Zongorán kisér a szerző. 1. Megesküdtem, hogy kerülöm... 2 a) Nem kivánok töled semmit... b) Valamikor szerettelek téged... c) Kár, kár... d) Ez a világ jaj, de hitvány... 3. a) Megfogadtam az Istennek... b) Mulatós nóta... 4. a) Nem tudom, hogy mi van velem... b) Ahogy engem ver az Isten... c) Csárdás. 5. a) Az alvégen kinyiltak a virágok... b) Hajlik a jegenye... c) Ha bemegyek a csárdába... 6. a) Ötvenszer is lehullott már... b) Csopaki bort iszogatok... 7. a) Sohse kérdi azt az erdő... b) Jó volna ha valakinek... c) Jávorfa... d) Azt mondja rám ez a világ... 20.50: Balassa Imre előadása: „A Teleki-házban utolsót lobban a gyertya..." 21.15: Molnár Alice hegedűművésznő hangversenye: 1. Pagazini: D-dur hegedüverseny. 2. Veracini: Largó. 3. Schubert: Moment musical. 4. Hubay: Carmen phantasia. 5. Hubay: XII. Csárdajelenet (Pici tubicám.) 22.00: Időjelzés, hirek időjárásjelentés. Utána: Hangverseny.

BÉCS, 11.00: Zene. 16.00: Hangverseny. 19.30: Kamarazene, utána esti tánczene.

BERLIN, 16.30: Szórakoztató zene. 19.30: Verdi „Don Carlos" című operájának közvetítése, utána hirek mindenfelől.

BERN, 16.00: 17.00: Szórakoztató zene. 18.15: Gramofonzene.

FRANKFURT, 13.00: Gramofonzene. 17.35: Hangverseny. 20.00: Szimfónikus hangverseny, utána kamarazene.

HAMBURG, 18.00: Hangverseny. 20: Dal és hegedű háriakisérettel. 21.00: Hegedühangverseny.

MILANO, 12.30: Rádió-kvartett. 16.30: Jazz-band. 20.50: Szimfónikus hangverseny.

MÜNCHEN, 12.55: Hangverseny. 16.30: Házizene. 20.00: Hangverseny.

ROMA, 13.00: Rádió-trió. 17.30: Szórakoztató zene. 20.45: Zenekari hangverseny.

A Pécs-Baranya veresége miskolci megvilágításban

Pécs, okt. 17. — A Pécs-Baranya vasárnapi szerepléséről a miskolci sajtó is elismeréssel emlékezik meg. Nyilvánvaló, hogy a népszerű piroskékeket érdemtelenül érte a két pont elvesztése és vereségük csak a futballban annyiszor szerephez jutó balsikernek tudható be. De álljon itt miskolci laptársunknak, a Magyar Jövőnek a mérkőzésről szóló beszámolója:

„Az Attila legyőzte legerősebbnek tartott ellenfelét s ezzel újból a bajnokság egyik favoritja lett. A csapat vasárnapi játékával kiérdemelte a győzelmet, mert olyan fegyvert is vitt magával a küzdelembe, mely legutóbbi mérkőzésein hiányzott: a lelkesedést. A győzelmet a csapat csakis lelkes játékának köszönheti, mert

játéktudás tekintetében vasárnap sem állott a Pécs-Baranya fölött,

csupán győzni akarása volt nagyobb. S ez döntötte el a mérkőzést. A figyelmes szemlélő a győzelem mámoros hangulatában is megállapíthatta, hogy

az Attila vasárnapi játékában sem volt meg a tartós sikerek záloga.

Pillanatnyi fellángolása az akaratnak, mely mögül hiányzott a tartalom.

A csapat legjobb része a közvetlen védelem volt. A halfsorból Banaszkievics a balhalf posztján is figyelemreméltót produkált. Maszlonka a megszokott játékát, Pruha annál gyengébb teljesítményt nyújtott. A csatársorban a két szélső semmi különöset nem csinált a két összekötő szorgalmasan dolgozott. Siklóssy volt a csatársos szenzációja. Olyan ötletes és eredményes centerjátékot mutatott be, amilyet Attila centertől már régen láttak.

A vendégcsapat védelmében Iváncsics volt a legjobb. A két szélső half nagyon durva, az egész halfsor rakkolt, különösebb momentumai nem voltak. A csatársorban csak Grünfeld volt jó.

Az Attila már a 2. percben gólt ért el, Siklóssy védhetetlen lövéséből (1:0). A 21. percben Elek kornerből gólt fejel (2:0). A második félidő 27. percében a pécsi balszélső Maszlonka és Kutik együttes hibájából megfut, szép beadása Grünfeldet tiszta helyzetben találja. A lövés Németh számára is védhetetlen (2:1). Két perccel később Riff szabadrugásából Pruha szép, de **védhető** gólt fejel (3:1)".

(:) A Bak FC lesz a Pécs-Baranya vasárnapi ellenfele. A pécsi proficsapat vasárnapi vereségével ismét tömörült a bajnokság elnyeréséért küzdők csoportja. Vesztett pontokat alapul véve a Pécs-Baranya mindössze egy egységgel vezet az Attila, kettővel pedig a Rákospalota előtt. Az elsőség megtartása ezekután már csak attól függ, vajjon hogyan végez a Pécs-Baranya hátralevő ellenfeleivel. Négy őszi mérkőzése lejátszatlan még a Pécs-Baranyának, az Attila öt meccsével szemben. A helyzete a Pécs-Baranyának könnyebb, de ez nem jelenti azt, hogy a hátralevő Bak FC, Turul, Vac FC és Erzsébetváros mérkőzéseket biztosan nyeri. Mindegyik csapat képvisel akkora játékerőt, hogy a pécsiektől reálisan is pontot hódíthasson. Nem kell más csapatra hivatkozni, mint az Erzsébetvárosra, amely saját otthonában fölényesen győzte le a Baranyát verő Attilát. Az Attila hátralevő ellenfelei közül a Rákospalota, Zala-Kanizsa, Husos, és Vac FC a legerősebbek, bár a Soroksár sem megvetendő ellenfél. Minden mérkőzésén tehát legnagyobb lelkiismerettel kell küzdenie a Pécs-Baranyának, ha ezen egy pontos előnyét meg akarja tartani. A Bak FC az elmult vasárnapon 2:0 arányban győzött a Terézváros ellen. Csapatának formája mérkőzésenkint emelkedő tendenciát mutat. Tehát csak jó játékkal küzdheti le a hazai csapat az őszi szezon végéig tornyosodó akadályok egyik legnehezebbikét. A mérkőzés vasárnap délután 3 órakor kezdődik a PAC—PEAC sporttelepen. Az előjelek szerint a Pécs-Baranya vasárnapig ismét komplett lesz, miután a lábát fájláló Izsépy sérülése javulóban van.

(:) A Dorogi AC atlétikai viadalának nevezési zárlata kitünően sikerült. Pécsi szempontból a verseny távolugró száma érdemel figyelmet, miután a PAC benevezte bajnok és rekorder atlétáját, Szabó Józsefet. Nevezési zárlatig 23 nevezés érkezett a távolugrásra.

(:) Bácsalmási BEAC 14.06 m.-t dobott súllyal a MAFC tegnapi nemzetközi viadalán. A verseny kimagasló számai: 100 m.: Paitz BEAC 11.1 mp. 2. König Berlin. 500 m.: 1. Magdics MAFC 1 p. 08.6 mp. 2. von Eynatten Berlin. 1500 m.: 1. Krause Berlin 4 p. 18.2 mp. 200 m. gát: 1. Zohlen Berlin 26.8 mp. 2. Ferenczy MAFC. 400 m. gát: 1. Cornelius Berlin 59.7 mp. Magasugrás: Ladewig Berlin 178 cm. 2. Molvarecz TFSC. 166 cm. Rúdugrás: 1. Király MAFC 360 cm. Gerely: Ladewig Berlin 50.60 m. 2. Thiele Berlin 50.40 m. 4x100 m.: 1. BEAC a) 44.4 mp. 2. Berlin. 3. BEAC b)

(:) A Nagykanizsai Torna Egylet Pécsett. A vasárnapi amatőr mérkőzések homlokterében a PVSK—NTE találkozó áll. A mérkőzés iránt városszerte nagy érdeklődés nyilvánul, annál is inkább, mert ha a mérkőzést a PVSK elvesztené, a minimumra csökkennek bajnoki kilátásai. A PVSK berkeiben tisztában vannak ezzel a körülménnyel és ez áthatja a játékosokat is, amit a tréningek fokozott arányú látogatása dokumentál. Az NTE mindig nagy mumusa volt a pécsi csapatoknak és különösen veszélyes ellenfélnek tartható most, mikor nagy formája mellett a PVSK-éhoz hasonló körülmények serkentik a bajnoki pontok elnyerésére. Aligha tévedünk, ha a vasárnapi találkozóban a szezon legizgalmasabb és legelkeseredetebb küzdelmét sejtjük. Mindkét együttes komplett összeállításban áll starthoz, ami a meccs kimenetelét teljesen nyilttá teszi. A mérkőzés a Pécs-Baranya—Bak FC találkozóra való tekintettel már délelőtt 11 órakor kezdődik, hogy a grandiózus küzdelem megtekintését a profimeccs publikuma számára is lehetővé tegyék. A küzdelem színhelye a vásártéri sporttelep lesz.

A bajnokság állása:

I. liga

1. Hungária	5	3	2 —	15: 6	8
2. Nemzeti	5	3	2 —	11: 7	8
3. Kispest	4	3	1 —	7: 3	7
4. Ujpest	5	2	2 1	10: 9	6
5. Somogy	5	2	1 2	6: 6	5
6. Bocskay	5	2	1 2	8: 8	5
7. III. ker. FC	5	2	— 3	4: 9	4
8. Vasas	5	1	2 2	8:12	4
9. Ferencváros	3	1	1 1	6: 5	3
10. Bástya	4	1	1 2	7: 6	3
11. Budai 33-as	4	—	1 3	7:14	1
12. Sabaria	4	—	— 4	5: 9	—

□ **A honvédség lóvásárlása Baranyában és Tolnában.** A honvédelmi miniszter Baranya- és Tolnavármegyék területén a honvédség részére való kizárólagos lóbevásárlási jogot a honvédség tüzérségi pótlóavató bizottságára ruházta. A bizottság október hó elején kezdette meg működését és elsősorban nemes származású hátas és melegvérű tüzérségi hámos lovakat vásárol. Az utóbbi célra főkép Nonius és angol félvér fajtájú, legalább 166 cm. magas, erős és jó csontozatú 4—7 éves lovakat keres. Hidegvérű lovakat, vagy hideg keresztezéseket a bizottság nem vesz meg. Ezzel kapcsolatosan az Alsódunántúli Mezőgazdasági Kamara felhívja az összes lótenyésztő gazdákat, hogy eladásra kerülő melegvérű lovaikat a külföldre bevásárló kereskedőknek csak később ajánlják fel, mert a honvédség részére megfelelő lovakért sokkal nagyobb átlagárat érnek el, mint amit a külföldi közvetítők tudnának értük fizetni. Tehát ettől az elsősorban hazafias kötelességtől is eltekintve, a gazdák anyagilag is jobban járnak, hogyha lovaikat a kincstár veszi meg.

Benedek Péter

Budapesti tagadhatatlan sikerei után a magyar parasztfestő képeit kivitték Bécsbe is, hogy a Künstlerhaus első őszi kiállításán mutassák be a külföld műértőinek és kritikusainak. Benedek Péter kétségkívül van olyan izmos és tehetséges, hogy a szertelen menedzselési kísérletek ellenére is jó festőnek tartsák. Viszont a legmozgékonyabb impresszárió ötletességével sem lehetett őt odakünn egyszerre egy új Henry Rousseau-nak vagy egy paraszt Millet-nek megtenni egyhangúlag, sőt még szavazattöbbséggel sem. Igaz, voltak egyes kritikai hangok, amelyek a kellő bel cantóval zengték tovább Bálint Jenő megállapításait »az uszódi földművesről, aki époly ismertté fogja tenni egykor azt a falut, mint Mikszáth az ő Szklabonyáját«. Voltak, akik elmondták róla, hogy »a csöndes paraszt, aki szűz maradt a nagyvárosok reklámharangozásainak zajától«, »egyik-másik képén egyenesen Renoir finomságait mutatja«. De voltak egyszerű, őszinte és elfogulatlan újságkritikák is, mint a »Neue Freie Presse« *A. F. S.* jelű kritikusáé, aki körülbelül ezekben foglalja össze róla véleményét. »Az összehasonlítás (mely a katalógus előszavában történik Henry Rousseau-val, a vámőrrel) egészen felületes és nem érinti a dolog lényegét. Rousseau teljesen autodidakta, helyesebben szólva autoignorans, aki úgy stilizál, mint egy gyermek, a falusi cégtáblafestők módján. Az ő világa a játékdobozoké«. »Benedeknél a dolog egészen másként van. Ő már születésénél fogva finom érzékkel bír a rajzi s festői hatások iránt, a jelenségekben mutatkozó karaktervonások és a finom színárnyalatok iránt«. »Magasrendű művészegyéniség szól itt hozzánk. Persze közelebbről nézve sok minden ügyetlenséget is látunk benne. Formamegértés s más efféléket értünk ezalatt, de a jellemet és kifejezését mindig nagyszerűen »elcsípi«. »Egy dolog biztos: azt, amit nem lehet megtanulni, ez a parasztfestő kitünően érti; de azt, amit lehet, illetve meg kell tanulni, az teljesen hiányzik nála«. »A mai beállításban persze ezt a hiányt érdemül szokás betudni«.

Francia falburkolat (Boiserie) Faragott tölgyfa
(Orsz. M. Iparm. Múzeum)

A Műgyűjtő
1929. 11. 22

APRÓ HIREK

SZINHÁZTÖRTÉNETI osztály létesült a wieni nemzeti könyvtárban. Szindarabok szövegei, díszletrajzok, autogramok, képek, színlapok, jelmezek leírásai s hasonló anyag százezerszámra kapott benne helyet.

RAFAEL Madonna di Gaeta-ját, melyet Amerika katholikusai ajándékoztak a pápának s melyet a világ sajtója mint hamisítványt tárgyalt, úgy a vatikáni, mint a római királyi múzeumok főfelügyelősége autentikusnak fogadta el.

REMBRANDT-nak egy Brutus-képét fedezték fel s állították ki Utrechtben. A művész monogramja s 1626-as évszám jelzi, hogy a 20 éves művész ezt a képet egész fiatalon festette, Lastman-nak, az ő mesterének hatása alatt a fiait kivégeztető római konzulról.

LEIPZIG-ban, Franke műkereskedő helyiségeiből elloptak két Rubens-féle apostol-festményt, egy Tischbeintől származó Cleopatra-képet és egy Feuerbach-féle »Albán pásztorfiú«-t, továbbá értékes elefántcsont-miniatüröket.

YOUNG, a híres párisi pénzügyi egyezmény megteremtője ismert könyvgyüjtő. Csak nemrég vásárolta meg Poe művének »The Murders of the Rue Morgue«-nak egy példányát 105.000 márkáért. Ezenkívül a könyvnek csak két példánya ismeretes.

A SAGAN hercegség családfája kihalt s mivel a Talleyrand hagyatékából származó nagyértékü műkincsek e család birtokában voltak, Breslauban lépéseket tettek a közgyüjtemény további együttartására.

ZSIDÓ kegyszerekből, könyvekből, írásokból rendeztek nagy kiállítást Breslauban. A kiállítás legérdekesebb látnivalója egy régi jegygyürükből álló gyüjtemény volt.

ARANYKAPU a neve annak a byzanci diadalkapunak, mely Konstantinápolyban áll másfélezer éve és most olyan roskadozó állapotba jutott, hogy azonnali átépítése vált szükségessé.

DÜRER egyik festményét, egy leány arcképét vette meg Duveen közvetítésével Bache Jules newyorki műgyüjtő. A kép a festő velencei idejéből való és soká volt német fejedelmi tulajdon.

ORVIETO székesegyházának restaurálása alkalmával a késői quattrocento idejéből való freskót találtak, mely Szent Bernát életét tárgyalja.

NÜRNBERGBEN a városházán rendeztek be egy fayence-gyüjteményt Hanau, Ansbach, Bayreuth, Frankfurt régi termékeiből.

ROSENBERG Marc, az ékszerek híres történetírója elárverezteti Graupenál november 7-ikén ékszergyüjteményét. Etruszk, népvándorláskori s újkori ékszerek kerülnek aukcióra.

GOETHE-rajzok voltak kiállítva nemrég Eisenbachban, melyek a nagy költő sógorának, Vulpiusnak családjából kerültek elő. A 34 rajz közt a legérdekesebbek a wartburgi várat ábrázolók.

GÉPIRÁSOS kéziratért fizettek nemrég Sotheby-nél Londonban közel 30.000 pengőt egy árverésen, Shaw Bernhard egy színdarabjának, »You never can tell«-nek a példányáért.

REMBRANDT műveiből akarnak nagy kiállítást rendezni Berlinben. A kiállítás helye a művészeti akadémia volna és úgy tervezik, hogy jövő év februárjában nyitnák meg.

FRANS HALS két gyönyörü férfiportréját fedezték fel a smolenski múzeumban. Az orosz forradalom alkalmával kerültek oda és »XVII-ik századi burzsoák arcképei« címen könyvelték őket el.

MENDELSSOHN-kiállítás nyílt meg a berlini állami könyvtárban. A nagy német filozófusnak és körének könyvei, levelezése, képek és metszetek kíséretében kerülnek itt bemutatásra.

ITÁLIA művészetét mutatják be januártól márciusig Londonban. Európai s amerikai múzeumok, azonkívül nagy magángyüjtemények a legjobb alkotásokkal képviseltetik magukat.

MARINETTI, az olasz futuristamozgalom háborúelőtti hirdetője, aki a fasizmus idején a művésziskolák igazgatója lett, új lapot alapított, melyben építészeti eszméit akarja népszerüsíteni »A futurista város« címen.

LEONARDO összes kéziratait és rajzait nemzeti díszkiadásban bocsátják közre az olaszok. Ennek a sorozatnak első kötete most jelent meg.

HAMISITÓ nagy-üzem' óriási telepeit fedezték fel Kentucky-ban, amely az Egyesült Államok nagy múzeumait őskori leletekkel látta el, főleg agyagedényekkel és ékszerekkel.

Magyarság, 1928. Okt. 18.

Benedek Péter festőművész.

*** Benedek Péter földmives-festőművész gyüjteményes képkiállitása.** A Faluszövetség rendezésében október 28-án nyilik meg a budapesti Nemzeti Szalónban *Benedek* Péter uszodi földmives gyüjteményes képkiállitása. Ez a kiállitás nemcsak a müértő-közönség, hanem a magyar társadalom érdeklődésére tarthat számot, mert *Benedek* Péter az egyszerü zsellérházban született s férfikora deléig kapa és kasza kérgesitette tenyerét. A magyar falu megihlette ősi tehetségét, kinőtt a falusi rajzolgató emberek sorából s müvészi nevét ma már az országban ismerik. Nem tanult senkitől, nincs mestere, ő a magyar eredetiség. 1923-ban már rendeztek müveiből Budapesten egy kisebbszabásu kiállitást. Az azóta eltelt esztendők alatt ősmüvészete hatalmas, terebélyes fává növekedett. A Faluszövetség, amely hivatásának tartja, hogy a magyar néplélek televényébe elrejtett nemzeti kincseket napvilágra hozza, rendezi meg most *Benedek* Péter második kiállitását fényes külsőségek között. E kiállitással egyidejüleg a szövetség nagyszabásu diszmunkában adja ki ötven képének reprodukcióját és müvészetének ismertetését. *Bálint* Jenő, a *Magyar Müvészeti Könyvtár* szerkesztője ismerteti e könyvben *Benedek* Péter müvészetét. A könyv kapható az összes magyar könyvkereskedésekben, a kiállitáson és a Faluszövetségnél (Budapest, IX Üllői-ut 1).

A PARASZT FESTŐ.

A természet csodatévő erejéhez tartozik, hogy az emberiség millióinak hétköznapi sorából néha egyeseket kilök, mint a csillagos ég üstököseit, melyeknek ragyogóbb tündöklés a szerepük. Hamarosan csak *Mussolini* és *Serédi* hercegprimás nevét emlitjük, akik egészen alacsony sorból jutottak a legmagasabb polcra. Az is jusson eszünkbe, hogy 1266-ban Bondone földmivesnek gyereke született, aki tiz éves korában Firenze környékén a juhnyájat őrizte és csiszolt kőlapra egy hegyesebb kővel a természet után birkáit rajzolta. Cimabue mester arra járt és meglátván a vadzsenit, belőle *Giotto* mestert, az olasz korai renaissance egyik legnagyobb mesterét képezte ki.

Ez a pár példa világosan mutatja, hogy az igazi emberi nagyság nem előkelőség dolga. Minden ember a születésekor és halálakor teljesen egyenlő s a zsenialitás csirái csak később fejlődnek ki.

Paraszt-zseni nagyon is sok van. Csak nézzük meg alaposabban a népművészet termékeit, melyekben akárhányszor pompás iziés, ötletesség és rajztudás is található.

Ha tehát most *Bálint Jenő* igen sok jóakarattal egy paraszt festőt: *Benedek Pétert*, mint kivételes alakot vezet elénk, akit már 1923-ban felfedezett s azóta képeztetett is, — azt elsősorban a pártfogolt parasztfestőnek kell hálásan megköszönnie.

Utóvégre, manapság legalább huszezer fiatal festő tud annyit, sőt sokkal többet s azokról senki sem irt könyvet és a legtöbb kritikus két-három sorban emliti meg őket. Mert Benedek Péternél abban a pillanatban, mikor mint festő jelenik meg a porondon, már egészen mindegy, hogy paraszti sorból jutott-e el ide.

A lényege az, hogy tud-e a képzőművészet nyelvén helyesen megszólalni s hogy van-e egyáltalában mondanivalója?

Művészi kiképeztetése után már nem védi őt az, hogy paraszt-e, vagy sem.

Hiszen maga ez a szó: *paraszt* is csak a földmüvesség egyik megjelölése, utalás arra, hogy az illetőnek saját földje is van — és igazán buta ember az, aki e szót kicsinyitő értelemben használja.

Ha Benedek Péterről mégis azt irom, hogy paraszt-festő, — akkor ezzel csak az ő témakörét jelölöm meg. Mert Benedek *igazi értéke* éppen abban van, hogy csodálatos tisztasággal megőrizte paraszti egyéniségét és a legtisztább naivitással aknázza ki a falusi élet motivumainak gazdagságát.

Minden, amit most a *Nemzeti Szalon* termeiben s a „Faluszövetség" kiállításának keretében, elénk tár, a falusi nép életéből fakadt, abból az ősforrásból, melyet a magyar nemzeti művészeti törekvések — sajnos — sokszor elhanyagolnak.

Benedek Péter jelentősége tehát legelsősorban ott a legnagyobb, mikor művészifjuságunk idétlen és indokolatlan szinrikoltozásait látjuk, a tobzódó szovjet-izléstelenséget. Ezeknek annyi közük sincs a magyarsághoz, mint egy Kongo-vidéki néger törzsfőnöknek.

Benedek minden ízében magyar. Magyar, amikor a falu tipusait festi, amikor a kocsmai mulatságot, a falusi korzót, a lakodalmi menetet, a májusfát, a templombajárókat, a falusi temetést, a szilvaszedést, az aratókat, a baromfiudvart, a cigánykaravánt festi. Ezek között legérdekesebb a „Viszik a menyasszonyt más faluba" c. szép havas téli jelenete, a hazatérő gulyával és disznókondával jól benépesitett „Alkonyat"; ötletes a „Katonák moziban" cimü képe és az ő hármas önarcképe.

Ne felejtsük azt se, hogy képeiben, melyek túlnyomórészt apróságok, finom rajz van, egyik-másik feje kitünő miniatür.

De megpróbálkozik mással is: például szénrajzzal mutatja be *Rakosi Jenő* és *Móricz Zsigmond* eléggé hű képmásait, lefesti *Barthos Andort* is diszmagyarban, a pártfogóját angol bőrkarszékben — de a „Rozika" finom rajzu kis feje mégis csak jobban illik az ő tudásához.

Benedek művészi tudás dolgában még fejlődésre szorul, de izzó magyarsága példaképül szalgálhat az egész magyar művészifjuságnak.

(Kézdi.)

MÉG CSAK 3 NAPIG!
IV., MUZEUM-KÖRUT 31. SZÁM
ALATTI FIÓKÜZLETEM
MEGSZÜNIK
Női cipők, minden szinben . . P 14.90
Férfi boxcipők, minden nagyság P 18.90
REINHARDT
CIPŐÁRUHÁZ
1928 NOVEMBERTŐL CSAK ITT:
VII., ISTVÁN-UT 26. SZ. 17680

Magyar Hét alatt egyes
csillár modelleket
50 % árleszállitással árusitok.
Lusztig csillárgyár, Rökk Szilárd-utca 14. 17810

Üzemi bérház
kétemeletes, nagyforgalmu belterületen, műhelyekkel, bolthelyiséggel, irodával és lakásokkal **eladó.** Válasz „200 négyzetöl" jeligére **Blockner J.** hirdetőjébe, IV., Semmelweis-utca 4., küldendő. 17835

Selejtes paplanok 17844
Szőnyeg- és paplanüzlet **Rákóczi-ut 66**

Bérház 17836
kétemeletes, VII. kerület legforgalmasabb részében **eladó.** Válasz „Kitünő jövedelmezőség 5431" jeligére **Blockner J.** hirdetőjébe, IV., Semmelweis-utca 4., küldendő.

2 pengőért ujjáalakitom
női és férfikalapját. Hirschmann kalapgyár, Király-utca 10 (I-ső udvarban). Uj kalapok i- gyári áron. 17845

10 szobás modern lakást keresek
két főbejárattal, Belvárosban vagy belső Lipótvárosban.
17817 Telefon: Aut. 110—00.

Rendkivüli előnyös!
Családiházak Mátyásföldön,
két- és háromszobásak, hallal, 25 évig adómentesek, villannyal, vizvezetékkel, parkettázva, zárt verandával, fürdő-cselédszobával, megfelelő telekkel, egész évi lakásnak is alkalmasak.
Kétszobás 15.000,
háromszobás 20.000,
háromszobás nagyobb, alápincézve, 5×5 m. szobákkal 24.000 P.,
felével átvehetők, hátralék kedvező fizetési feltételekkel. Érdeklődők felsőmátyásföldi állomástól 2 percnyire, ahol a kész villák megtekinthetők. Érdeklődni a főkiadóban Aczél Károlynál. 12636

Keresek megvételre vagy bérletre
jobb kávézó-étkezőt lalatozóval, vagy megfelelő helyiséget (esetleg jobb pékfiókot). Budán is. Csak tulajdonosokkal tárgyalok. „Novemberre 430—17807" Erzsébet-körut főkiadóba kérek. 17807

Négyszáz pengőt
fizetek annak, aki egy reprezentálni tudó, gerinces kereskedőt megfelelő bizalmi álláshoz juttat. Leveleket „Elsőrangu szervező 39—17806" jelige alatt az Erzsébet-körut főkiadóba kérek.

1500 P honorárium,
ki kereskedelmi akadémiát végzett, agilis, nagy ismeretséggel rendelkező főtisztviselőt január elsejére olyan állásba juttat, hol előrehaladás tudásához mérten biztositva van. Megkeresések „Komoly ajánlat 8733" jeligére **Haasenstein és Vogler r. t.** hirdetőirodájába, Dorottya-u. 11. kéretnek.

Külföldi keres 3 szoba,
konyha és mellékhelyiségekből álló butorozott lakást, esetleg butorozatlant, főlépcsőházi bejárattal.
Cim: Horánszky-utca 15. 17808

Nagy kedvezményes árusitás — siessen vásárolni! 16812
Varrógép, uj, előre-hátravarró — — — **140 P-től**
Kerékpár, uj, Torpedo kontrafékes — **140 „**
Gramofon, uj, tölcséres vagy táska **50 „**
Világhirü gyártmányok. Nagy választék. **Krausz** gyári raktárában, Budapest, **IV., Veres Pálné-utca 30.**

Bajza-utcai villában
elegánsul berendezett, szép szoba, központi fütéssel, fürdőszobahasználattal előkelő urnak azonnal kiadó. 5. Telefon: 118—68. 17784

Az idény 3 szenzációja

I-a valódi perzsával diszitett, elsőrendü kivitel
260.—
I-a ausztráliai oppozonnal
260.—
Remek Bundák szörmével bélelve, nuttriettel szörmézve
260.—

ZOLTÁNNÁL 17843
Szervita-tér 4. sz., az udvarban.

November elsejére kisebb és nagyobb lakás kiadó. Alkalmas
táncteremnek, clubhelyiségnek és irodahelyiségnek
lelépés nélkül, olcsó bérrel. Linon, Akadémia-utca 5. 17839

Gyártelep IX. kerületben 17854
teljesen renoválva, 200 négyszögöles telken, **eladó.** Négy nagy munkaterem, két irodahelyiség, raktárhelyiség, anyagraktár, gépészlakás és egyéb mellékhelyiségekkel. Érdeklődések „Gyártelep 5577" jeligére **Blockner J.** hirdetőjébe, IV., Semmelweis-utca 4.

Keveset használt Lancia tura-autó
eredeti csukott karosszériával, komplett felszerelve, **olcsón eladó.** Érdeklődni lehet telefonon: Automata 811—21.

Állandó jellegü, esetleg napi
teherautó fuvart vállal
2 drb. 10 tonnás géppel, garanciával. Boér Zoltán, VII., Aréna-ut 3. (Németh-garázs) Telefon: J. 458—16. 17814

Városligetben, Iparosarnok mellett, Erzsébet királyné-ut 4. számu bérházunkban
4 szobás utcai modern lakás összes mellék-helyiségekkel november 1-re kiadó. 17602
Bővebbet: „Cyklop" Épitő rt., IV, Régi posta-u. 7—9.

Erdőkitermeléshez, fürészüzem vezetésére ajánlkozik hosszu éves gyakorlattal rendelkező szakember.
Perfekt mérlegképes könyvelő, magyar-német levelező, kiváló adminisztrátor.
Külföldre is hajlandó elmenni. Szives megkereséseket **„Megbizható szakember 17532"** jeligére a Pesti Hirlap főkiadója továbbit. 17532

Finom siffonok, vásznak és damasztáruk 17813
egész vég vételnél
gyári árban kaphatók
Székely Jenő fehérnemü üzletében, **IV., Petőfi Sándor-utca 9.**

Franck Henrik Fiai r.-t.
irodaáthelyezése.
F. é. november 1-től 17783
központi irodánkat I., Budafoki-ut 64. szám alá helyezzük át.
Levélcim: Budapest 113, postafiók 7.

Jómegjelenésü urak és hölgyek
biztositási üzletek szerzésére **fixfizetés és jutalék** mellett elsőrangu társaságnál **felvétetnek.** Ajánlatokat „Megadott cimek" jeligére Leopold Cornél hirdetőjébe, Teréz-körut 3., kérünk.

Világhirü számológép 17824
nevetséges olcsó árban, szabadalmazva és használatban egész Európában, egyedárusitási jog átvehető Magyarország területére.. Csakis jónevü és tőkeerős érdeklődők forduljanak vasárnap és hétfőn 10-től 6 óráig dr. Faragó József ügyvédhez, Gróf Zichy-Jenő-utca 36.

Jó megjelenésü intelligens urak és hölgyek
biztos, könnyü és nagy keresethez jutnak megadott cimeknek felkeresésével. **Könnyü akvizició.** Jelentkezés naponta délután 3—6-ig. Üllői-ut 18. 17804

SZAKORVOSI rendelő ver- és nemibetegek részére **ezüst SALVARSAN-oltás**
Rendelés egész nap. Rákóczi-ut 32. I. em. (Rókussai szemben.) 16181

Két szoba telefonnal
irodának berendezve azonnalra kiadó.
17803 Ferenc-körut 19., II. 16.

Forgalmas utvonalon
kis üzlethelyiséget keresek
(esetleg helyiség elválasztása után) trafiknak. Trafikot is átvennék. Válaszok „Olcsó bér 17763" jeligére a főkiadóba.

KÖZGAZDASÁG.

Szanálási politikánk csődje.

A diákmozgalmak körül kifejlődő nagy csetepatéban időnk sem volt ráeszmélni arra, milyen komoly számsorokat tartalmazott a statisztikai hivatalnak a hét elején kiadott jelentése a külső kereskedelmi forgalmunk szeptemberi alakulásáról. Azt a másik nevezetes közlését a *Pesti Hirlapnak* sem méltattuk figyelemre, hogy a népszövetségi kölcsön utolsó maradékát is igénybevettük apadó devizakészletünk pótlására. Pedig ez a két közlés gondolkodóba ejthetett volna bennünket, sőt némi izgalomba is hozhatta volna a közvéleményt, amely felrázza kábulatából és tettre serkenti a készülő gazdasági veszedelmekkel szemben. Mert abból a meddő izgalomból, amely a képviselőházat a diákzavargások miatt rázta meg, nem születhetik semmi, legfeljebb kijelentések; a társadalom belső harmóniájának nyugalma azonban inkább van azzal a másik két gazdasági momentummal kapcsolatban, amely mellett közömbösen haladt el a közvélemény és a kormányzat is.

Az egyik, hogy igénybevettük a népszövetségi kölcsön utolsó maradékát, nem azért, mert pénzre volt szükségünk, mert hiszen van az államnak pár száz milliót meghaladó pénzfölöslege, hanem, mert devizára (idegen pénz követelésre) van nagy szükségünk. A Nemzeti Bank devizakészlete erős fogyatkozásban van, miközben az adók bőséggel folynak a kincstárba és a fölöslegek a Nemzeti Bank giróján nyernek elhelyezést. Kell ennél nagyobb bizonyíték arra, amit folyton-folyvást hirdetünk, hogy a magángazdaság tulzott igénybevétele és kincstári fölöslegek halmozása mit sem ér, ha ez a magángazdaság nem tud erőre kapni és nagyobb termelési célokat megvalósitani? Mert hiszen a devizát, amiben oly aggasztó hiány van, a magángazdaság teremtheti csak elő exportképes cikkek előállításával. Az a tény, hogy fogy a devizakészletünk, nem mond kevesebbet, mint hogy nincs elég termelésünk és a termelésünk igen nagy hiányaival áll szemben a kincstár nagy — pénzfölöslege. Nyilvánvaló, hogy a tulzott adójövedelmeket csak azon az áron lehetett behajtani, hogy az amugy is elégtelen termeléskészletet még inkább megapasztottuk és az ekként előidézett hiány exportképességünk lecsökkenésében és külső kereskedelmi mérlegünk veszedelmes leromlásában jutott kifejezésre.

A népszövetségi kölcsön rendeltetése tulajdonképen az volt, hogy az államháztartás hiányait pótolja addig, amig a nemzetgazdasági élet megerősödik és az adószolgáltatást a kifejlődő termelés bőségesebbé teszi. Mi pedig nem erre a célra vettük igénybe a népszövetségi kölcsönpénzt, mondhatnánk, egyáltalán nem vettük igénybe, mert a kincstár tartalékaiban majdnem teljes összegében megvan ma is, hanem kiméletlenül, meggondolás nélkül szoritottunk ki annyi adót a leromlott gazdasági szervezetből, amennyit csak tudtunk, azzal sem törődve, hogy káros hiányokat idézünk fel a szükségletek kielégitésére előállitott árukban, ezzel exportképességünket visszafejlesztve. Sőt meggyőződéssel állitjuk, hogy végül nemcsak a termelésnek sokkal nagyobb részét vettük igénybe, semhogy a megmaradt rész elegendő lett volna az adózó nép eltartására a létminimumon, de egyre több adóalany: tőkekészletének csorbitásával tudott csak adózási kötelezettségének eleget tenni. Igy jutottunk el odáig, hogy a népszövetségi kölcsönnek külföldön heverő részét, mint devizát kellett igénybevennünk *a közgazdaság deficitjének pótlására*, ahelyett, hogy a közgazdasági kimélésével, enyhe adószedéssel, az államháztartásban szándékosan idéztünk volna elő hiányokat és ennek az államháztartási hiánynak fedezésére forditgattuk volna a külföldi kölcsön részleteit. Akkor lett volna erős, termelő erejében bizonyos mértékig kifejlesztett közgazdaság, amely elegendő árut, azaz devizát produkál. S ha közgazdaságunk devizát produkált és ezzel külkereskedelmi mérlegünket egyensulyban tudjuk tartani: nem probléma az államháztartás egyensulyának kérdése. Ha a népszövetségi kölcsön elköltése után is jelentkezett volna itt-ott deficit az államháztartásban: a nagyobb produkálóképességben itt lett volna a nagyobb adózóerő is, a nagyobb hitelképesség is. S amit talán először kellett volna emlitenünk, itt lett volna a gazdasági és politikai sulyban sokkal nagyobbra értékelt s önbizalmában megerősitett magyar nemzet is.

De nem volt programm a nemzetgazdaság talpraállitására, csak az adószedés programmja volt, mint öncél: ezért nem tudtunk a pénzzel mit csinálni, ezért hevertettük. Most pedig itt a szeptemberi kimutatás a külkereskedelmi forgalomról, gazdálkodásunk olyan deficitjéről számolva be, mely a kormányzatot is, a közvéleményt is kimozdithatná nyugalmából. A deficites hónapok után a szeptemberi forgalomnak, a mezőgazdasági export hónapjának kellene javulást mutatni és tavaly is mutatott még 3.3 millió aktivumot: az idén pedig 32 millió passzivummal végződik ez a hónap is. Hogy a ki nem vitt gabona itt van és ha keveset vittünk ki belőle szeptemberben, annál többet viszünk októberben, novemberben, vagy januárban? De hiszen nemcsak gabonakivitel csökkenéséről van szó, hanem jóformán minden mezőgazdasági cikk kivitelének csökkenéséről s emellett a behozatal pedig tovább emelkedett. Hiba volna fejünket homokba dugva azt mondani, hogy a szeptemberi deficit muló tünet, a következő hónapok nagylendületü exporttal kikorrigálhatják a mi viszonyaink között is szokatlan nagy hiányt. Minden következő hónapnak meglesz a maga küzdelmes feladata, hogy a kereskedelmi mérleg további romlása ellen dolgozzon és természetes, hogy a termésfölösleget ezután kell latba vetnünk, miután eddig ez csak kis mértékben sikerült. De az a tény, hogy szeptember hónapban mezőgazdasági termelésünk értékesitése ilyen vontatott volt s a tavalyi 91.3 millió pengő érték helyett csak 71.9 millió értéket tudtunk egy nagyon jó szemtermés után exportálni: a problémák egész sorát rejti magában.

Elsősorban nem fogadható el magyarázatul, hogy a gazda nem akarta eladni gabonáját. Amekkora kereslet volt, annyit el is adtak és sokkal többet is adtak volna el, ha sokkal nagyobb a kereslet. A keresletet pedig a belső szükségleten tul az exportképesség szabja meg. A nagy malmok adtak el jelentős mennyiségü lisztet előre itthon és külföldön és az eladott mennyiség fedezésére vásároltak az uj termésü gabonából. Mint halljuk, az eladott lisztmennyiség átvételére nincs meg mindenütt a hajlandóság, mert azóta olcsóbbodtak az árak. Oly sok napszág a gyönge kéz, hogy az átvételt kikényszeriteni nem lehet. Az eredmény az, hogy a malmok nagyobb lisztkészlettel rendelkeznek, mint a szükséglet megkivánná és ujabb gabonavásárlásba nem igen bocsáthozhatnak. Az eddigi csekély kivitel is tehát spekulációval és nem természetes eszközökkel sikerült, aminthogy spekulálni kell mindenkinek ebben a csonka országban, ha elmerülni nem akar.

A szomszéd államok jó gabonatermése hasonlóképpen csökkenti a mi piacainkon a keresletet, aminek a termés betakaritása óta buzában 3—4 pengős árveszteség a következménye, továbbá az, hogy a gazda korábban igénybevett hitelét visszafizetni nem tudja, sok esetben kölcsönpénzzel teljesiti fizető kötelességeit a terményértékesités késedelme miatt. A szeptemberben elmaradt mezőgazdasági exportnak tehát okai vannak és ára is van, melyet a gazda, illetőleg a közgazdaság fizet meg. Mert hogy a 3—4 pengős árveszteség mázsánként, ezenfelül a körülbelül ennyire rugó kamat, raktározás és beszáradás, — kivételes esetet nem számitva — a következő hónapokban nem térülhet meg: ez előttünk kétségtelen. S különösen nem térülhet meg a közgazdaságnak a pénzcirkulációban beálló zavar az által, hogy a kész termés, mint tőke, kelleténél tovább hever és a hitelorganizációnak nem a megmozditását és a fogyasztóhoz való eljuttatását kell financirozni, hanem a termés mozdulatlanságát. Tőkeszegény országban ez kardinális hiba, mert a hitelszervezet lassanként elszokik attól, hogy a termelés szolgálatába álljon és hivatását betöltöttnek hiszi, ha kész árura nyujt hitelt.

Mi nagyon valószinünek tartjuk, hogy a hivatalos kamatlábemelésben része volt mezőgazdasági termésünk torlódásának idehaza: a nagyobb kamattal szoritani lehet a gazdát a gyorsabb értékesitésre és az export élénkitésére, ami, ha sikerül, gyarapodik

Valódi **PERZSA-SZŐNYEG** VÁSÁR 17798

a lehető legolcsóbb árakon.

Óriási választék ebédlő és egyéb szőnyegekben.

Összekötő már . . . . . P 75.—

Német perzsa, pótolja a valódi perzsát csak a DEUTSCHER PERSER 501 védjeggyel valódi.

Gyönyörü nagy összekötő már . . . . . P 30.—

Remekszép ebédlőszőnyeg már . . . . . P 180.—

Valódi angol velour és torontáli ebédlő- s futószőnyegek

100 db valódi Argaman ebédlőszőnyeg a legfinomabb kivitelben, raktáron!

Gyapju Axminster ebédlőszőnyeg már . . . . P 97.—

Buklé ebédlőszőnyeg már . . . . . P 65.—

SCHILLINGER BÉLA

SZŐNYEGNAGYÁRUHÁZA

Budapest, VI., Teréz-körut 15.

Alapitva: 1906. Cimre nagyon ügyelni!

SZÁLLITÓK, FUVAROSOK, NYUGDIJAS TISZTVISELŐK. Budapesti nagy szállitmányozó vidéki képviselőket keres az ország összes városaiban. Ajánlatok „Spediteur 500" jeligére a főkiadóba. 17843

Társulnék vagy érdekeltséget vállalnék 17823

30.000 P-vel kizárólag jelzálogfedezet vagy bankgarancia mellett reális vállalatba. Szives ajánlatokat „Lehetőleg Budapesten" jelige alatt Rudolf Mosse, IV., Váci-utca 18. továbbit

KONFEKCIÓ-ÜZLETI BERENDEZÉS ELADÓ.

TELEFON: AUTOMATA 883—06. 17833

Alföldi nagyvárosban ötévi koncessziója, fényes megélhetést biztositó

autóbusz-vállalat vezetés hiánya miatt eladó

vagy az üzem nagyobbitásához tőkeerős szakemberrel betársulható. Szükséges tőke: 10—20.000 pengő. Ajánlatokat „Autobusz" jeligével Rudolf Mosse, Váci-utca 18., továbbit.

»AUTOMATA« a legjobb folytonégő kályha

GYÁRI LERAKAT:

Swoboda Alajos és Társai

Budapest, VI., Andrássy-ut 14. Tel. 901-10

Eredeti amerikai rendszerü folytonégő kályha **»ERESCO«**

Szám	Fütő-képesség	Ára pengő
12	200 m³	400.—
14	400 m³	460.—
16	600 m³	540.—

Dijtalan: árjegyzék, költségvetés mérnöki látogatással egybekötött szakszerü tanács. 17827

Kiadó! 17448

Utcai földszinti és félemeleti helyiségek

üzleti vagy irodai célokra, belvárosi modern házban, forgalmas helyen, mérsékelt bérért. Kisebb részekre is osztható. Érdeklődés a házgondnoki irodában: IV. ker., Városház-utca 10. szám. V. em. 1. Telefon: Aut. 871—51.

Eladó villatelek! 17846

840 négyszögöles, két utcára nyiló nyönyörü telek Hidegkuti-ut elején eladó. Érdeklődni ifj. dr. Farkas Gyulánál, V., Személynök-utca 21/23.

Árverés! 17811

Az állami árver. csarnok közbenjöttével **folyó hó 29-én hétfőn reggel 9 órától** árverés alá kerülnek: **butor, festmény, perzsa- és ebédlőszőnyeg, ládák beltartalommal,** szekretér stb.

Tauszik L. és Tsa, VI., Aradi-utca 2. raktárban.

A tárgyak vasárnap délelőtt a helyszinen megtekinthetők.

Állami házban József-körut 67

uj üzlethelyiségek február 1-re

autogarage november 1-re kiadó.

Földszinti, világos, utcai, portálos

üzlethelyiség kiadó

V., Pannónia-utca 22/c. sz. házban. 17828

Dr. KAJDACSY szakorvos,

VIII., József-körut 2. szám. 15917 rendel: 10—4, és 7-8-ig férfi- és nőibetegeknek.

Lelépés nélkül 220 négyzetméter

világos mühely- vagy raktárhelyiség

azonnal kiadó. II., Szegényház-utca 21., házfelügyelő. 17812

Borügynök 17837

agilis, ügyes kerestetik

Budapest környékére, aki Kispest, Vecsés, Pesterzsébet, Csepel, Kőbánya területén már eredményesen működött és abszolut megbizható. Csak elsőrangu erők ajánlatát az eddigi működés megjelölésével **„Fix és jutalék 5560—17837"** jeligére a főkiadó továbbit.

Bizalmi állást,

ellenőri vagy raktárkezelési megbizást, huszezer pengő óvadékkal, 350—400 pengő havi fizetéssel keresek. Érdeklődők **„Agilis munkaerő 17792"** jeligével főkiadóba irjanak. 17792

Leányarckép. Sidló Ferenc síremlék-plakettje a Kerepesi-temetőben

Padányi méltóságos úr. Meg azután paraszt emberek . . .

— Hát asszonynép? Valami csinosabb kisasszonyt nem látott vonatra szállni?

— Nem a! . . . Csak ezek a kofaféle asszonyok mentek most is, akik rendesen járnak. Mindet ismerem. Kisasszony féle nem volt egy se . . . Egyetlen egy idegen asszonyszemély volt csak olyan, aki nem ismerős. Annak a ruhája is olyan furcsa volt.

— Milyen?

— Cifra. Régimódi paraszti viselet . . .

Károly bácsinak megvillant az eszében valami halvány árnya a gyanúnak:

— Aztán ő maga milyen volt? Szép? Fiatal?

A bakter vállat vont:

— Én bizony nem néztem a képébe. Csak azt láttam, hogy olyan viselős-forma volt . . .

Károly bácsi legyintett s már el is feledte az imént feltámadt gyanúját abban a pillanatban. Itt hiába keresi Katicát, aki különben, szentül hitte, úgyis otthon lesz, mire ő hazaér.

Ezt a hitét csak megerősítette, mikor messziről azt látta, hogy az emberei már mind otthon vannak a munkájuk mellett. A tanya sarkán befordulva meg is szólította az egyik bérest:

— No! Gáspár! Itthon van a kisasszony?

Gáspár illő tisztelettel levette a kalapját és komoly arccal közeledett a hintóhoz, de nem felelt. Károly bácsi megismételte a kérdést:

— Megleltétek a kisasszonyt.

— Hát . . . csak a kendőjét.

— Miféle kendőjét? Hol?

— A vállkendőjét. Azt a kéket . . . Ott volt, felakadva egy szegen, a Berettyó-hidon . . . Folytatjuk

Hazám

Itt járt a végtelen valamikor,
Itt járt a tenger. Nem volt völgy, se hegy;
Ég, föld, lét, nemlét, véges és titok
És nemtitok se. Egy volt minden, egy.

Nem volt minden még így elszigetelt,
Csak ő, csak az a végtelen dalolt.
S hogy elment egyszer, el, azóta lett
Medrének ez a tája árva folt.

Egy kagyló maradt csak, az én hazám,
A véges, néma tájon ideát,
A Kárpátok mély gyöngykagylója, mely
Búgja a távol végtelen dalát.

Boross Sándor

Művészet

A földmíves-festőművész

Nem könnyű dolog kipreparálni az emberből és érintetlen hamvában tanulmányozni az ősi, kezdetleges tulajdonságokat.

Egy ilyen kisérlet történt nemrégiben Benedek Péter „földmíves-festőművésszel", aki rendkívüli érzéket és tehetséget mutatott s akit azért nem engedtek semmiféle festőiskolába, nehogy a naiv vonások, amelyek műveire különleges bájt juttattak, az iskola, vagy mondjuk: a civilizáció hatása alatt veszendőbe menjenek. Benedek Péter tehát megmaradt a falujában, úgy élte életét, mint a többi falubeli, de szorgalmasan rajzolt és festett, a Faluszövetség pedig most mintegy száz művét kiállította a Nemzeti Szalónban.

A kiállítás megható és nagyon érdekes. Benedek jobban járt, mint régi sorsosa, Kegyes József, aki szintén így kezdte, de aki aztán piktoroktól is ellesett egyetmást s a Nemzeti Múzeumban is tanulmányozta az „úri" festők munkáit. Közepes műcsarnoki kiállító lett belőle, különösebb érdekesség nélkül.

Benedek Péter jobban járt, mert nagyon sokat őrzött meg abból a különös elfogulatlanságból, amely a nép minden szellemi alkotását jellemzi. Egy s más városi kultur-hatás ugyan rajta is mutatkozik s kiderül, hogy őt sem lehetett tökéletesen elszigetelni, ez a hatás azonban nem feltünő. A mód, ahogy az embereket és dolgokat nézi, egészen a népé. Annyira, hogy minduntalan eszünkbe jutnak a sárközi gyermekrajzok, eszünkbe jut a Néprajzi Múzeum pásztor-művészeti gyüjteménye. Az utóbbiaktól Benedek nem stilusban, hanem tehetségének sokkalta jelentékenyebb nagyságával különbözik.

Még egy igazi népi vonás van benne, amely legtöbbször veszendőbe megy a „városi" művészetben: a biztos ízlés, amely sohasem hagyja cserben s a magyar paraszt tipusos erényével: tartózkodó előkelőséggel tetézi legkisebb munkáját is. Nem hangos, nem megfontolatlan, nem banális. Ezek különleges értékek.

Művészete körülbelül úgy viszonylik a „kultur-művészet"-hez, mint az igazi népdal a grand art zenéjéhez. Talán azzal a különbséggel, hogy sokkal nagyobbat mer, mivelhogy csupán festő-ösztönére hallgat s nem ismeri az ösztönös művészet gyilkosát: a problémát. Ez az elfogulatlanság kérdése. Hány „városi" festő megy tönkre a lelket sajgató „problémákban". Művészetünk történetében valósággal hemzsegnek az ilyen élő-halottak.

Benedek Péter ily okokból valóban különleges jelenség s megérdemelte, hogy a rá vonatkozó apró adatokat nagy szeretettel gyüjtötte össze egy imént megjelent illusztrált kötetbe Bálint Jenő. De hasznos volt az is, hogy kiállították munkáit, mert most némi fogalmunk támadt arról, hogy hova juthat a maga erejéből egy olyan művészet, amelynek elemeit eddig csupán gyermekrajzokból és a pásztorok művészkedéséből ismertük.

Lyka Károly

Két kis karosszék

— Elbeszélés —

Irta: **Kosáryné Réz Lola**

Az asszony csöndesen ment a vásárcsarnok felé. Kis öregedő asszony volt, fekete kalapján fekete varjúszárny, — legalább olyan volt a dísz rajta, mintha varjúszárny lett volna. Fekete kabátján szürkés-lilás prém, hogy micsoda állat visel ilyen szőrt, nem lehetett volna megmondani. Talán rég hordta már s a kopástól meg a sok tisztítástól lett ilyen. Fekete kesztyűjén két lyuk: egy a hüvelykujja alatt, a másik a középső ujja hegyén, ez nagyon bántotta s az ujj végét behajtva odaszorította a hüvelykujjával erősen, nehogy észrevegye valaki. De mindig elfelejtette megvarrni, mire hazaért. Fekete szoknyája, ami kilátszott a fekete kabát alól, kissé hosszabb volt hátul, mint elől és szürke harisnyája csak olyankor villant ki, ha fellépett a gyalogjáróra, vagy leszállt róla. Fekete cipője nem volt sem félcipő, sem magas, olyan régimódi, bokánfelül érő fűzőscipő volt, amit egyképpen viselhet a jobb és bal lábán az ember.

Kezében fonott szatyrot vitt, benne ujságpapir és két zacskó rejtőzködött. Az eső csöndesen csepergett. Az ég egyformán ólomszínű volt, mintha beborították volna az angyalok, hogy be ne piszkolódjék a világoskék selyem... Mikorra? Vasárnapra? Vagy talán csak tavasszal szedik le róla a szürke takarót megint?...

A vásárcsarnok előtt szekerek álldogáltak. Paradicsomot, uborkát, almát, szőlőt árultak a falusiak. Az asszony meg-megállt, nézte az apró botocskákra feltüzdelt árakat. Megcsóválta a fejét és ment tovább. Drágállotta mind.

Már ott volt előtte a vásárcsarnok tátott szája, belülről halszag és fonnyadt virágok illata, állott zöldség és friss hús párája áradt ki hozzá. De nem lépett be, hanem egyszerre megállt a legnagyobb tolongásban és tűrte, hogy félrelökdössék a többi emberek, teherrel baktató mészároslegények, frissen mosdott csiripelő cselédleányok, rosszkedvűen sietö háziasszonyok.

A vásárcsarnok épületében, a sarkon, valami háztartási üzlet volt. Különös. Eddig talán nem is vette észre. És az üzlet ajtaja mellett kis karosszék volt kiakasztva spárgával. Kis fonott gyermekkarosszék. Nádból. Fehérre festve.

Az asszony felnézett erre a kis karosszékre és hirtelen egy tavaszi nap jutott az eszébe. Délután volt. Kijöttek ide, a térre a gyerekekkel...

— — — — — — — — — — — — —

...— Itt van a pénze, nagyságos asszonyom.

Az irógép mellé egy boriték hullt az asztalkára. Az asszony feltekintett s maga fölött látta a főnök arcát. Nem szólt hozzá sem többet, mint a többiekhez és sorban odavitte mindenkinek a fizetést. De mikor föléje hajolt, érezte jól, hogy másképpen néz reá, mint valamennyi másra.

Lehajtotta a fejét és sietve dolgozott tovább. De elvétette a betűket. Bosszankodva rántotta ki a gépből a papirost. Újat tett belé.

A főnök visszafordult.

— Mi az?

— Ügyetlen voltam, — mondta vérvörös arccal, mentegetődzve.

— Nem baj, — mondta a főnök és cigarettára gyujtott. — Egy iv papir még nem a világ. Azt el lehet pazarolni magára.

Lehajolt, felvette a tintafoltos padlóról az elhullajtott gyufát és a fűtőtestre helyezte óvatosan.

Uj Idők 1928. XXXIV. 45. sz.

BENEDEK PÉTER földmíves-festőművésznek, ennek a csodálatos őstehetségű földmíves-napszámosból lett művésznek mintegy ötven festményéről és rajzáról készült reprodukcióit foglalja magában az a csinos könyv, melyet Bálint Jenő szerkesztett. Egy valóságos miniszter, Mayer János m. kir. földmívelésügyi miniszter és egy h. államtitkár, aki még hozzá a kultuszminisztériumban a művészeti ügyeket vezeti, Kertész K. Róbert írtak hozzá előszót és a Faluszövetség adta ki. Már ezekből a külső körülményekből látnivaló, hogy valami nem mindennapi, kiválóan érdekes dologról van szó, és aki végiglapozza a képeket, csakhamar meggyőződhetik arról, hogy a művészeti tehetségnek olyan egymagában álló megnyilatkozását látja, amire a festészet történetében alig van példa. A Nemzeti Szalonban a napokban

nyílik meg a Benedek Péter műveiből rendezett kiállítás. Nézze meg mindenki, akit a magyar művészet érdekel. Egy a szó legszigorúbb értelmében vett autodidakta-művész alkotásaiban gyönyörködhetik majd, akit az Isten bámulatraméltó megfigyelő- és ábrázolóképességgel, finomult színérzékkel és ösztönös komponálóképességgel áldott meg. Pedig férfikora deléig kapált Uszódon, majd mint hadimunkás vastörmeléket talieskázott vasgyárban, míg fölismerték rajzkészségét s oly módba jut, hogy kedvtelésének élhessen. Most Benedek Péter neve nélkül csonka volna a »beérkezett« magyar művészek lajstroma.

Magyar Iparművészet 1922. 214-215.

gának ülésére *Földváry* Béla dr. **interpellációt**

jegyzett be *az uccai rendzavarások és tüntetések ügyében.* Földváry dr. elmondotta munkatársunknak, hogy tiltakozni fog az ellen, hogy **amikor Budapest költségvetésében hárommillió pengőt fordítanak »rendőri hozzájárulásra«, akkor a főváros közbiztonsága olyan gyenge lehessen, hogy a tegnapihoz hasonló esetek megtörténjenek.**

A főkapitányságra kerülnek a jegyzőkönyvek

A déli órákban *Andréka* Károly főkapitányhelyettes utasította a VII. kerületi kapitányság vezetőjét, *Kalmár* Béla rendőrfőtanácsost, hogy a *nyomozást fejezze be és az összes jegyzőkönyveket küldje át Heténni Imrének, a politikai osztály vezetőjének. Az összes tüntetők ügye a politikai osztályra kerül, ahol elsősorban uccai rendzavarásért s botrányokozásért fogják őket felelősségre vonni.*

Sztranyavszky: Ha az állapotok továbbfajulnak...

Munkatársunk ma délelőtt beszélgetett *Sztranyavszky* Sándor államtitkárral, aki a főkapitány jelenlétében erélyeshangú nyilatkozatot tett. Kijelentette, hogy *megbeszélést folytatott a rendőrség vezetőivel.*

— Az az álláspontunk — mondotta, — hogyha az állapotok az egyetemen tovább fajulnak, a kultuszminiszter úr felkérésére az egyetemen belül is vállalni fogjuk a rend biztosítását.

Szegeden teljes a rend, sikertelen a bujtogatás

„Panaszra a legszélsőbb túlzóknak sincs okuk", — mondja Dézsy rektor

Szeged, október 20.

(A Magyarország tudósítójának telefonjelentése.) A szegedi egyetem központi és klinikai épületei előtt a mai délelőtt folyamán

a legteljesebb rend uralkodott.

Az egyetem kapujában sehol sem látni csoportosulást, az egyetemi altisztek sem tűntek fel a kapuban. *Tegnap az esti órákban terjedtek el a szegedi egyetemi hallgatók között a budapesti események hírei.* Rögtönzött megbeszélést tartottak és a megbeszélésen *kétféle álláspont* alakult ki a bajtársak között. Az egyik szerint feltétlenül

meg kell várni a budapesti vezetőség utasításait

ép úgy, ahogy ez a multban történt és csak azután szabad határozni a szegedi egyetemen történendő lépésekről. A higgadtabb egyetemi hallgatók azonban azt hangoztatták, hogy

a szegedi egyetemnek semmi köze sincs a budapesti eseményekhez,

a budapesti tüntetések nem érdekelhetik, mert a szegedi egyetemre egyáltalán nem tartozik az újonnan felvett jelesen érett diákok ügye, *így tehát semmi ok sincs a tüntetésre.* Az egyetemi hallgatók többsége még azt is hangoztatta, hogy *nyugodtan akarnak tanulni s ha valaki megbontaná a rendet, úgy azt mindenáron való oknélküli tüntetésnek minősítenék.*

Déli 12 órakor

az egyetem épületéből kitódultak az egyetemi hallgatók. Kisebb csoportokban tárgyalták az eseményeket és olyan hangok is hallatszottak, hogy *Szegeden is hangot kellene adni a tüntetésnek.*

Az idősebb évfolyambeli hallgatók azonban leintették a fiatalokat,

akik ezt hangoztatták. Déli egy óráig az egész városban teljes a rend, a fiatalabb hallgatók a korzón sétálnak.

Dézsy Lajos dr. rektor

délben a következő nyilatkozatot tette a *Magyarország* szegedi munkatársa előtt:

— A szegedi egyetemen teljes a rend, sőt eddig a rend biztosítására semmiféle intézkedést nem kellett foganatosítani. Egyetemünk ifjúsága nyugodtan tanul.

A bölcsészeti és jogi karon ma délelőtt doktoravatás volt, ez is élénken bizonyítja a szegedi ifjúság komolyságát.

Szegeden a beiratások a törvény értelmében folytak le és *panaszra még a legszélsőbb túlzóknak sincsen okuk.* Nem is akad semmiféle olyan esemény amely nyugtalanságot kelthetne s kijelenthetem, hogy *az ifjúságnak nyugtalanságra nincs is semmi oka.* Ha azonban mégis lenne valami tüntetés, amitől ismétlem, egyáltalán nem tartok, *az sem találna készületlenül bennünket.* Mi

minden óvóintézkedést és előkészületet életbeléptettünk, hogy az esetleg kirobbanó rendzavarást gyökerében megakadályozhassuk.

Ifjúságunk *már eddig is sok jelét adta éretlségének,* tanulni-akarásának s nem hiszem, hogy az utóbbi budapesti események hatása átterjedhetne a mi egyetemünkre. *A kultuszminiszter úr tegnapi rendelete még nem érkezett le Szegedre, amint megkapom, azonnal ki fogom hirdetni.*

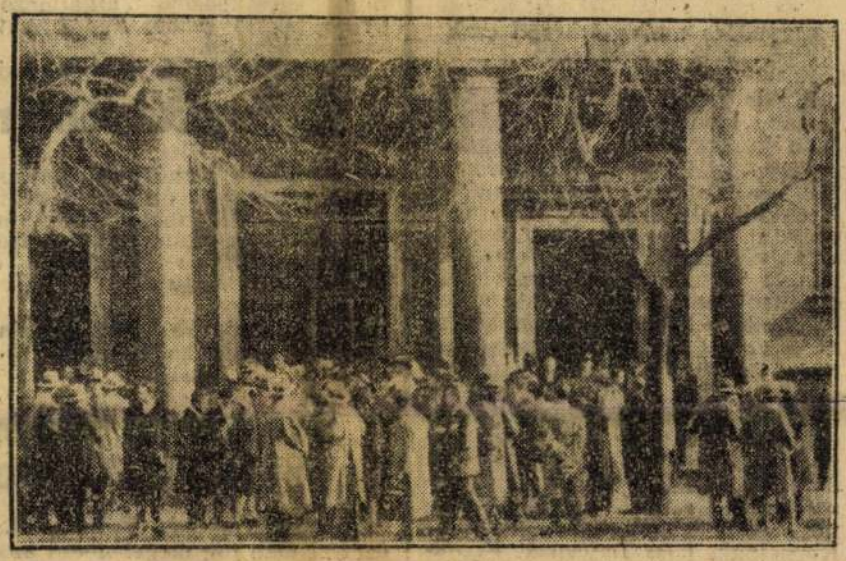

Tüntető egyetemi hallgatók a bölcsészeti fakultás múzeumkörúti homlokzata előtt

Hubay Andor képei, Telcs Ede és Fadrusz szobrai

az Ernst-múzeumban

Uj festőművész hatalmas anyaga tölti meg az Ernst-múzeum valamennyi termét. Ez a fiatal művész nem úgy indul útjára, mint ahogy a legtöbb magyar művész, a tárlatokon nagyhezen elhelyezett egy-két képpel, hanem *jelentős külföldi sikerek után munkásságának egész skáláját felölelő imposzáns anyaggal mutatkozik be.*

Tavaly hallottuk először, hogy *Hubay* Jenő fia festőművész. Olaszországban rendezett kiállítást és őszinte nagy sikert aratott. Végignézve az Ernst-múzeumban kiállított anyagát, az lep meg legelőször, hogy milyen vehemens érdeklődéssel, milyen odaadással fordul a legkülönbözőbb témák és problémák felé. Egyformán érdekli az intim táj hangulata, vagy egy-egy érdekes arc és ugyanolyan bátorsággal komponálja hatalmas figurális képeit. Legutolsó korszakát képviselik a nagy figurális kompozicióit, úgylátszik, erre felé vezet most fejlődése.

Régebbi dolgain még érezni mestereinek hatását, akik között Stuck volt a legnagyobb, de ez a hatás nem marad nyers, hanem teljesen feldolgozza és átalakítja értékes művészi egyénisége. A naturalizmushoz áll közel *Hubay* Andor művészi meggyőződése, de mély szenvedéllyel merül el minden témájában és így minden képe állásfoglalás lesz. Biztos rajztudásáról az első terem vázlatai tanuskodnak. Érdeklődéssel figyeljük az új művész fejlődésének útját.

Hosszú hallgatás után jelent még a közönség előtt *Telcs* Ede. A Vörösmarty szobor egyik mestere egész pályájáról beszámol válogatott kollekciójával. Igazi szobrászi problémák érdeklik, portréin, kis bronzain egyaránt a legtisztább szobrászi eszközökkel jut el a legmélyebb lélekábrázolásig. Gazdag érem- és plakettgyüjteménye bizonyítja újból, hogy egyike e műfaj legkiválóbb magyar művelőinek.

Fadrusz János halálának 25 éves évfordulója lesz a jövő héten, ebből az alkalomból a kiállítás keretében a nagy mesternek 5 szobrát mutatja be a múzeum. Itt látjuk újra híres *Toldiját*, egy monumentális viaszvázlatát, *Krisztus* fejét, Mátyás király fejét és *Jog* című kompozicióját. (m—i)

Köztudomású, hogy a
legszebb függönyök párnák
ERMA Kézimunkaházban, József Körút 11. szám
Kaphatók. Telefon: József 300—57

Benedek Péter földműves festőművész

Bálint Jenő könyve

(A Magyarország tudósítójától.) »Csók István festőművész ur azt mondta, hogy ha valaki belemerne szólni abba, amit csinálok, mindegyik kezembe vegyek egy revolvert és ugy lőjjem agyon.« Ezt írja egyik levelében Benedek Péter földműves festőművész, akinek munkáit nagy kiállításon ünnepélyes keretek között a jövő héten mutatja be a *Faluszövetség* s aki-

Benedek Péter önarcképe

nek életéről, munkásságáról a *Faluszövetség kiadásában díszes könyv jelent most meg.*

Bálint Jenő irta a könyvet, a földműves festőművész barátja, támogatója. *Bálint* Jenő volt az, aki vigyázott, hogy Benedek Péternek ne kelljen kezébe venni a revolvereket, nem engedett senkit közel hozzá, nem engedte tanítani, nem engedte nevelni, nem engedte, hogy akármi is megtörje ösztönös, természetes fejlődésének nagyszerű vonalát.

A könyvben most *Bálint* Jenő megirja ennek a különös művésznek egész életét. Meghatóan eredeti levelek tömege mutatja be őszinte, naiv vallomásaival az érdekes lelkü embert, egyik legcsodálatosabb termését a magyar fajnak. Több mint 50 remek illusztráció diszíti a könyvet, beszámolva a művész egész fejlődéséről.

Benedek Péter művészetének méltatására közeli kiállítása alkalmából térünk majd rá. Ez a könyv nagy gazdagodása a magyar művészeti irodalomnak, alkalmas arra, hogy ezt a ritka kincset megmutassa az egész országnak. Az *Athenaeum* nyomdáját dicséri a könyv ízléses kiállítása és az illusztrációk szép nyomása.

90.58 a pengő Zürichben

Zürich, október 20. *(Zárófolyamok.)* Párizs 20.29, London 25.20, Newyork 519.60, Brüsszel 72.21, Milanó 27.22, Madrid 83.80, Amszterdam 208.30, Berlin 123.78, Bécs 73.025, Szófia 3.7525, Prága 15.40, Varsó 58.25, *Budapest 90.58*, Belgrád 9.13, Bukarest 3.14.

„Az Est"-lapok kiadóhivatalának tegnapesti rombolása

(A Magyarország tudósítójától.) Tegnap este felé újból megismétlődtek a főváros uccáin *azok az anarchikus garázdálkodások*, amelyek évekkel ezelőtt, a »felelőtlen« időkben, oly sokszor keltették, a kormány minden erőfeszítése ellenére, szomorú hírét akkori közállapotainknak. Az egyetemi zavargások és tüntetések — mint megírtuk — már tegnapelőtt és tegnap délelőtt is tartottak s ezért

várakozással lehetett nézni a tegnap délután négy órára hirdetett Trefort-kerti diákgyűlés elé,

annál is inkább, mert csütörtökön reggel az egyik szélsőbaloldali lapban olyan hangú cikk jelent meg, amelyből következtetni lehetett arra, hogy *a diákgyűlés nem fog simán befejeződni.* A rendőrség is készült a pénteki napra: délelőtt és délután *kerékpáros és gyalogos rendőri kirendeltség* vigyázott a rendre az egyetem előtt, a Múzeum körúton.

A gyűlés négy órakor megkezdődött. *Bánsági* Györgynek, a Turulszövetség fővezérének megnyitója után *Hekler* Antal bölcsészetkari dékán *fegyelemre intette az ifjúságot*, majd eltávozott; *Bíró* György azt hangoztatta, hogy *az ifjúság nem tűrné nyugodtan az egyetem autonómiájának megnyirbálását;* végül

határozati javaslatot

fogadtak el, mely szerint *felhívják a kormányt a régi numerus clausus-törvény visszaállítására s kimondják a bojkottot a számarányon felüli zsidó hallgatókra.*

A későbbi rendőri kihallgatások alapján kiderült, hogy

a gyűlésen haditervet is kidolgoztak a felvonulásra,

Az Est-lapok kiadóhivatala, a Színházi Élet, a Népszava-könyvkereskedés és a Globus-nyomda előtti tüntetésre. Botokat és téglákat vittek magukkal, *benzint* könyv-mágiavagyujtás céljából; és *revolver* is akadt. A felvonulási tervet végre is hajtották: a

Gólyavárból pár perccel öt óra előtt zárt sorokban felvonultak a Rákóczi úton át,

rendőrőrszemek sorfala mellett. A tömeget egyideig kísérte a délelőttről otthagyott kisebb rendőrkirendeltség, ez azonban nem akadályozta meg a lelketlenül felbujtott tüntetőket a felvonulásban. *Mire a körülbelül*

2—300 főnyi tömeg Az Est Erzsébet körúti kiadóhivatala elé ért,

rendőrt sehol sem láttak.

A frontot alakító és zajongó fiatalemberek elől ijedten rebbent szét az ucca közönsége, majd

a diákok hangos pfujozások és abcugolások után botjaikat magasra emelve és orditva megrohanták a kiadóhivatal és könyvkereskedés magyar könyvekkel telerakott kirakatát. Félkilós és kilós téglák röpködtek, csörömpölve törtek be a hatalmas kirakatablakok,

— tiz Az Est-kirakat és még egy szomszédos üzletablak. Egyidejüleg *berohant egy csoport a kiadóhivatal udvarába*, felszaladt a lépcsőkön, zajongott, majd egy ajtónyilásra ismét *kiszaladt az uccára.*

Egy másik diákcsoport *a két uccai ajtón át a könyvkereskedésbe próbált rontani*, de szerencsére az ajtókat már előbb lezárták. Ugyanekkor kívülről *három revolverdörrenés hallatszott.* A kiadóhivatali tisztviselők — főként nők — ijedten ugrottak félre a beözönlő kövek és üvegszilánkok elől. Már előzőleg berontott egy fiatalember a könyvkereskedésbe.

— Ne féljenek, nem bántom magukat, — mondta ez a fiatalember. *— Engem is üldöznek.*

Rákiáltottak, hogy tegye el a revolverét. De a kívülről hallatszó lövésekre a fiatalember megfordult és *kétszer a mennyezet felé lőtt*, mint kijelentette: *riasztásból a tüntetők ellen.* Ezután az izgatott ifjú még ezeket mondta a kiadóhivatali tisztviselőknek:

— Kérem, én Igal Béla vagyok, a liberális diákság volt vezetője. Üldöztek s ijesztésül, önvédelemből lőttem kétszer a magasba.

Kint közben zajongva rombolta a tömeg a kirakatokat, szaggatta és hordta szét a könyveket, letépte a hirdetőtáblákat és léceikkel tovább verte a nagy, vastag üvegablakokat.

Rendőr — a Dob ucca sarkán álló magányos őrszem — csak elkésve érkezett s még jobban elkéstek a telefónon értesített kerületi kapitányságok hirtelen összeszedett és futólépésben megindult emberei s a Mosonyi uccai laktanya teherautós rendőrosztaga.

Szemtanuk állítása szerint

negyedóra mulva érkezett csak meg a rendőrség.

A pár főnyi rendőrcsapat elől, mikor eredménytelen felszólítás után kardot húzott, *egy nagyobb, zajongó diákcsapat megfutott* a Dob ucca sarkán s az *Oktogon* felé menekült, oly gyorsan, hogy már tüntetni sem ért rá a többi tervbevett helyen. Csak egy »sas« lármázott a *Royal Orfeum* előtt, egyenruhában: ezt a »sast« a felháborodott közönség *megtámadta és ütlegelni kezdte*, úgyhogy egy tiszt és *Datky* rendőrkapitány mentette ki szorult helyzetéből. *Ugyancsak rendőrök fogtak körül az Oktogonon néhány ismét csoportosuló tüntetőt, akit a járókelők meg akartak verni.* A fiatalembereket a VI. kerületi kapitányságon igazoltatták. *Meszlényi* Kornélnak, *Kiss* Lajosnak, *V. Rázsó* Józsefnek és *Boroda* Miklósnak mondták magukat.

A tüntetők másik csoportja *Az Est*-nél végzett rombolás után a *Népszavához* akart vonulni, de a Népszínház uccában már *rendőrkordon állt s*

ott voltak a szocialista munkások is,

akik felkészültek esetleges támadás esetén lapjuk védelmére. Erre a tüntetők a *Rákóczi* térre vonultak. *Egy munkást, aki kifakadt a hátráló diákok ellen, egy túlbuzgó rendőr »lázitás« címén előállitott, de hamarosan intézkedtek elbocsátása felől.* A diákok végül rombolásmentes további tüntetésben a *Rákóczi* úton a *Szentkirályi* ucca sarkára vonultak s ott zajongtak.

Egyesek azonban kíváncsiságból visszatértek az *Erzsébet* körúti rombolás színhelyére, ahol a rendőrség a járdát tisztogatta. *Itt »adatokat szolgáltattak« a nyomozáshoz.* Négy fiatalember az egyik kiadóhivatali tisztviselőre mutatva kijelentette, hogy »felismeri benne azt, aki a kiadóhivatalból kilőtt az uccára«. A *Pesti Napó* munkatársa azonban felismerte a jelentkező panaszosban *Kolarits* Bélát, a Johnny-tüntetések ismert szervezőjét, mire *Saly rendőrfelügyelő a fiatalembert társaival együtt a VII. kerületi kapitányságra kisértette.*

Ezalatt az uccán számos adatot közöltek a járókelők és tanuk a rendőrökkel, akik még több diákot előállítottak. *Kolarits* Béla és *Meskó* Zoltán kabátzsebében *téglatörmeléket* találtak, rendőri bizottság *rögtönzött vizsgálatot* tartott a rombolás színhelyén s elrendelték *Igal* Béla előállítását, ami késő éjjel meg is történt. Egy ismeretlen protektor, hír szerint, máris panaszt tett, hogy az előállítottakkal állítólag nem bánt keztyűs kézzel a rendőrség. Este a rendőrség *hivatalos jelentést* adott ki és nyilatkozott a *Pesti Napló* számára *Bezegh-Huszág* főkapitány, aki saját kezébe vette a nyomozás irányítását.

Az előállított és azután elbocsátott tüntetők névsora

Az előállított és igazoltatás után elengedett fiatalemberek névsora a következő: *Kolarits* Béla egyetemi hallgató, *Varjas* László egyetemi hallgató, *Jobbágy* Zoltán jogász, *Tarka* László mérnök, *Szobor* József gépészmérnök, *Meskó* Zoltán jogász, *Bujtás* György jogász, *Hoffmann* Sándor, egy körúti mulató szerelője, aki megjegyzést tett a diákokra, *Tihanyi* Gyula magántisztviselő, *Zimmermann* Károly kereskedelmi alkalmazott, *Orosz* László szabó, *Budai* Antal határvámőrtiszt.

Este *félhivatalos jelentés* bejelentette, hogy a tüntetés miatt *a kultuszminiszter éjjel 11 órára összehivta az összes budapesti főiskolák rektorait és dékánjait* és utasította őket, hogy ha szombaton vagy később valahol új zavargás mutatkoznék, *az illető főiskolát további rendelkezésig azonnal zárják be.* A miniszter szeretettel figyelmezteti az ifjúságot arra, hogy a rendbontások *külföldön ártanak a magyar név jóhírének* és hogy újabb rendbontás esetén az *egyes főiskolák bezárása automatikusan be fog következni.*

A legcsekélyebb rendzavarás esetén...

Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter tegnap éjszaka a rektorokkal és dékánokkal folytatott megbeszélések után, azonnal *irásbeli rendeletben utasította az egyetemeket, hogy*

a legcsekélyebb rendzavarás esetén zárják be az illető főiskolát.

Ma reggel kilenc órakor a 7280/1928. számú kultuszminiszteri rendeletet *Szily* Kálmán a Műegyetem rektora hirdetmény alakjában közöl az ifjúsággal. A hirdetmény közli, hogyha *a József műegyetem újabb rendbontás (ilyennek veendő elsősorban valamelyik hallgató bántalmazása) fordul elő, a Műegyetem nyomban bezáratik.*

Megtorló lépéseket tesz Az Est Lapkiadó R. T. a rombolás tettesei ellen

Az Est Lapkiadó Vállalat R.-T. ezúttal nem fog megelégedni azzal, hogy, mint eddig, *a súlyos büncselekmények résztvevőit kihágás címén csupán néhánypengős pénzbüntetésre ítéljenek.*

A jelen esetben legalább is a Btk. 176. §-ába ütköző magánosok elleni erőszak büntette történt, amelyre a törvény három évi börtönbüntetést ir elő. Ha a vizsgálat a rombolás kieszelőit és tetteseit meg fogja állapitani, ellenük Az Est a büntetőtörvény alapján megfelelő megtorló lépéseket fog tenni, az okozott kár megtérítése iránt pedig a polgári bíróság előtt is pert indit.

A rendőrség az egész társaságot elbocsátotta

A VII. kerületi kapitányság épületében tegnap éjjel előállított egyetemi hallgatók csaknem kivétel nélkül tagadták, hogy részt vettek volna a tüntetésben. Miután a tüntetés lezajlása után kerültek a rendőrségre, *a tettenérés ténye nem történhetett meg.* Hoffmann, Zimmermann, Boross, Polgárdik és Budai azt állítják, hogy ők azért kerültek a rendőrségre, mert *clitélő megjegyzéseket tettek a tüntetőkre és nem akartak a helyszinéről eltávozni.* A rendőrség a kihallgatás után az *egész társaságot elbocsátotta.*

Fővárosi interpelláció a rendzavarások ügyében

Október 24-én, szerdán a székes főváros törvényhatósági bizottsá

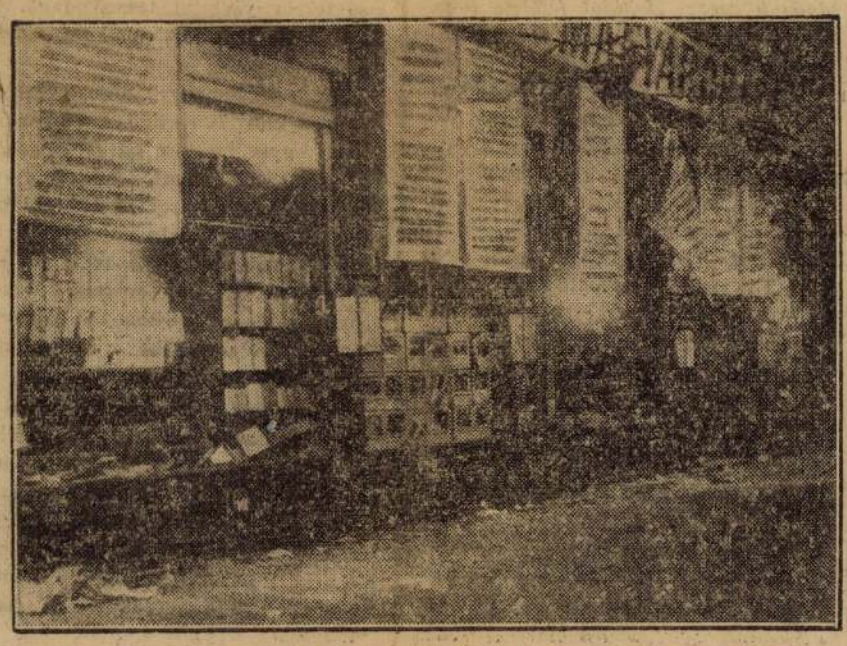

Az Est-lapok kiadóhivatalának kirakatai a pénteki esti tüntetések után

31 halottja és 47 sebesültje van a Simplon-expressz katasztrófájának

A bukarest—párizsi expressz és a nagyszebeni gyors összeütközését hibás váltóállítás okozta

Az eddigiek szerint a karambolnak nincs magyar áldozata

Bukarest, október 26.

(A Magyarország külön tudósítójától.) A szörnyű vasuti katasztrófáról, amely ez éjszaka félhárom órakor Slatina kis várostól 8 kilométer távolságra *Recea állomás mellett a bukarest—krajovai vasútvonalon történt*, Krajovából a következő részleteket jelentik:

A romániai vasuti szerencsétlenségek hosszú sorozatában is *egyike a legrémesebbeknek a múlt éjszakai katasztrófa.*

A Simplon-express, amely éjszaka indult Bukarestből Párizs felé, Recea állomás közelében összeütközött a Nagyszeben felől Bukarest irányában haladó gyorsvonattal.

Mind a két vonat teljes gyorsasággal robogott és *az összeütközés hibás váltóállítás következtében történt*, a bajt pedig fokozta a sürü köd.

A két vonat mozdonyai egymásba fúródtak.

a Simplon-express hálókocsija, továbbá a gyorsvonat posta- és két személyvagónja darabokra tört.

Nyomban az összeütközés után *lángok csaptak fel a vasúti kocsik romjai alól*, mert a mozdony összetört kazánjából kihullott az égő szén és *felgyujtotta az összetört vasúti kocsik faalkatrészeit.*

A rettenetes órákban *hajmeresztő rémhirek terjedtek el Bukarestben az áldozatok számáról*, később aztán pontosabb jelentések közölték, hogy a vasúti katasztrófa következtében

30 utas halt meg és 50 megsebesült,

köztük igen sokan súlyosan.

A nagyszebeni gyorsvonat egyik kocsijában *csupa katona utazott.* Úgy látszik, hogy *a halott áldozatok legnagyobb része katona.*

A bukarest—párizsi Simplon-expressz hálókocsijának utasait szemely szerint sikerült megállapitani a névsorból. Ezek a következők: *Rocca* mérnök feleségével és leányával, *Zacharianov, Hirschler, Arigoni, Tatareanu, Lacoste.* A hálókocsi utasainak sorsáról még nincs hir, csak annyit lehet tudni, hogy *Rocca mérnök feleségével és leányával együtt a halottak között van.*

Rocca mérnök fia annak az olasz tábornoknak, aki ez év szeptemberében Bukarest és Curtea de Arges között automobilszerencsétlenség áldozata lett. A tragikus végü tábornok fiának családja körében élt Bukarestben és most *egy hónapon leforgásán belül az egész család ilyen szörnyü halállal halt meg.*

A nagyszebeni gyorsvonat halottai között van egy *Ehrlich* Arnold nevü csikágói kereskedő, aki Nagyszebenből utazott Bukarestbe.

Bukarestből és Krajovából hajnalban *mentővonatok indultak el a katasztrófa szinhelyére.*

25 súlyos sebesültet a slatinai kórházba szállitottak.

A vasútügyi minisztérium megindította a vizsgálatot.

Ha érdeklődünk is, akkor sem közölnek velünk semmit. Igy tehát mi nem is kapunk hireket és részleteket a borzalmas katasztrófáról. Hogy magyarok utaztak-e akár az expresszen, akár a gyorsvonaton, ezt sem tudhatjuk.

A Simplon-expressz, amely Bukarestből Párizsba megy, nem érinti Magyarországot, tehát nem valószinü, hogy olyan magyarok utaztak volna rajta, akik Budapestre igyekeztek.

Mégsem lehetetlen, hogy azért volt az expressz utasai között magyar is, aki esetleg valahol át akart szállni, hogy Budapestre utazzon. Erről azonban nincs tudomásunk. Épúgy azt sem tudjuk, hogy a nagyszebeni gyorsvonaton tartózkodtak-e magyar utasok.

Merre megy a Simplon expressz?

A Simplon expresszet Magyarország kikapcsolásával a háború után inditották meg azon az útvonalon, amely szinte fantasztikusan girbe-gurba. Az expressz, amely Bukarestből indul

Krajován, Orsován, Temesváron, Kikindán és Zentán keresztül érkezik Szabadkára, majd hogy Magyarországot elkerülje, dél felé folytatja útját.

Dályánál megy keresztül a Dunán, majd Eszéken át *Zágrábba* ér. Innen kezdve *Velence felé veszi az irányt*, majd Milánón és a Simplon alagúton kersztül fut *Párizs felé.* Ennek a különös útiránynak a megszabásánál *az volt a fő szempont, hogy Magyarországot kikapcsolják a középeurópai forgalomból.* Az expressz, amely azelőtt a marchegg—bécsi vonalon kifogástalan pályán közlekedett, most

olyan pályatesten halad, amelyet tulajdonképpen vicinalisok számára épitettek.

Épp ezért már a múlt esztendőkben is többször megtörtént, hogy *a vasuti töltés megrongálódása miatt az expressz kisiklott.*

A menetrend szerint

éjjel 2 óra 39 perckor kellett volna a Simplon expressznek Slatinába érkeznie,

amelynek közelében a katasztrófa történt.

Mind a MÁV-nál, mind a Menetjegyirodánál azt a felvilágositást adták, hogy

a Simplon-expresszen a legritkább esetben szoktak magyarok utazni,

épen azért, mert az express elkerüli Magyarországot.

Sem a keleti pályaudvar állomásfőnökéhez, sem a Menetjegyiroda vezetőjéhez nem érkezett olyan jelentés, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a katasztrófa áldozatai között magyarok is vannak.

3 olasz és 21 román halott személyazonosságát már megállapitották

Bukarest, október 26.

A halottak közt megállapitották *Rocca olasz mérnöknek, valamint feleségének, lányának és*

21 román állampolgárnak személyazonosságát.

A kocsik romjainak eltakarításán és a szerencsétlenül jártak kiemelésén dolgoznak. Az összeütközésnél *a párizsi kocsi teljesen szétzúzódott.*

Segélyvonatok a szerencsétlenség szinhelyén

Bukarest, október 26.

A receai vasuti szerencsétlenség halottainak

véglegesen megállapitott száma 31.

A halottak közt van *Zaharofiades* görög állampolgár.

A sebesültek száma 47.

A szerencsétlenséget *hibás váltóállitás idézte elő a receai pályaudvaron*, ahol a Simplon Express nem áll meg. Jelenleg munkásosztagok dolgoznak a romok eltakarításán és a vonal szabaddá tételén. *Bukarestből segélyvonatokat küldtek a szerencsétlenség szinhelyére.* A sebesültek legnagyobb részét *a szlatinai és krajovai kórházakba szállitották.*

Van-e magyar az áldozatok között?

A Simplon expressz útja nem érinti Magyarországot

(A Magyarország tudósitójától.) A *Simplon expressz* katasztrófájáról egymásután érkeznek a távirati jelentések, de még mindig nem állitották össze az áldozatok pontos névsorát. Önként adódik a kérdés, vajjon *utazott-e az expresszen, vagy a nagyszebeni gyorsvonaton magyar ember s van-e az áldozatok között magyar?* A jelentések mindeddig nem említik azt, hogy magyar is volna az áldozatok között. Érdeklődtünk

az Államvasutak forgalmi osztályánál,

ahol a katasztrófáról ezeket közölték:

Mi is csak Az Est-ből tudtuk meg,

hogy *a Simplon-expressz összeütközött a nagyszebeni gyorsvonattal.* Ebben nincs semmi csodálatos, mert

mert a román vasutak sohasem értesitenek bennünket a szerencsétlenségekről.

Kereskedők vagy gazdák képviseljék-e az exportérdekeket a külföldön?

Magyar képviseletek lesznek a külföldi piacokon

(A Magyarország tudósitójától.) A közgazdasági miniszter és a földmüvelésügyi miniszter külföldi útjának eredménye az lesz, hogy *a magyar terményexport elősegitésére különböző szervezeteket állitanak fel.* A szervezés munkája kiterjed arra is, hogy

képviselőket küldene ki a kormány a fontosabb piacok központjaiba.

A gabonatőzsdét ma élénken foglalkoztatta a külföldi exportképviseletek felállításának tervezete, mert a gabonakereskedelem attól tart, hogy *az állami szerv felállitása mozgási és üzleti szabadságát csorbithatja.* Sok függ attól, hogy *az exportpiacokra milyen hivatalos képviselőket küldenek majd ki.*

Kétirányú tervről tudnak: az egyik *a közgazdasági minisztériumból* indult ki és kizárólag

kereskedőket kiván a külföldi képviseletek élére állitani.

Ezzel szemben állna a *földmüvelésügyi minisztérium tervezete*, amelynek alapján a magyar terményexport érdekeit

okleveles gazdák

képviselnék a külföldön.

Esztergomig árad a Duna, de Budapestnél még mindig apad

A földmüvelésügyi minisztérium vizrajzi osztálya jelenti: A Duna Bécs—Esztergom között árad, máshol apad. Alacsony vizállású.

Mai dunai vizállások: Passau 217, Bécs —30, Komárom 189, Budapest 95, Paks —9, Mohács 83, Barcs 88.

A Tisza Vásárosnaménynál és Tiszafüredtől árad, máshol apad. Igen alacsony vizállású.

Mai tiszai vizállások: Tokaj —7, Szolnok —24, Szeged —33.

Ceres ételzsir
Hutter-gyártmány
szavatoltan tiszta, egészséges és
könnyen emészthető
100% tiszta kókusz-zsir.
Olcsóbb a disznózsírnál

„Feljelentettem magamat, hogy világosságot derítsek menyasszonyom előéletére“

Egy „esztelen“ szerelem s néhány vétség és bűntett regénye Feldmann Ferenc volt tőzsdés pörében — Ítélet: nyolchavi fogház

(*A Magyarország tudósítójától.*) Régi ismerőse a bíróságoknak *Feldmann* Ferenc. Alig múlt még huszonötesztendős, de mint *a tőzsdei hossz egyik konjunktúralovagja, volt már fenn a hullámok tetején és most — lent a hullámvölgy legmélyén.* Hol mint vádlott, hol mint feljelentő, hol mint tanu kerül a törvényszék elé. Ma is az ő ügyeivel foglalkozott reggel kilenc órától délután egy óráig a büntetőtörvényszék *Flórián-tanácsa.*

Közokirathamisitás, sikkasztás és csalás

miatt került *Feldmann* Ferenc ma a vádlottak padjára. *A vádirat szerint könyveket, kép-reprodukciókat vett át kollekcióképpen egy könyvkiadóvállalattól.* Néhány nappal később azonban a kollekciót *17 pengőért* elzálogositotta. Azután ügynököket alkalmazott, ő, az ügynök, óvadékokat vett fel és így különböző módokon *csalt, sikkasztott, okiratokat hamisított.*

A közokirathamisitást úgy követte el a vádirat szerint a volt tőzsdés, hogy *özvegy Horváth Józsefné* aláírását *egy közjegyző előtt kiállított nyilatkozatra hamisította, amelyben Horváthné beleegyezik abba, hogy leányát Feldmann feleségül vegye.*

Feldmann beismerte a csalások és sikkasztások egy részét és kétségbeejtő anyagi helyzetére hivatkozott. Élénken

tiltakozott azonban az ellen, hogy közokirathamisitást követett volna el.

— A közokirathamisitásban a büntetőtörvénykönyv szerint bünös vagyok ugyan, de *Isten és emberek előtt az erkölcsi törvények szerint ártatlan.* Néhány esztendővel ezelőtt megismerkedtem *Horváth* Irénkével. A leány nagyon panaszkodott nekem, hogy *lehetetlen családi életet él és nem birja tovább az életet.* Szülei minden pénzt kizsaroinak tőle és *ő kényelmes édesanyja tudomásával a pénzszerzésnek különös, furcsa és el nem mondható módját folytatni.*

— Szerettem, végtelenül szerettem Horváth Irénkét — mondja lehajtott fővel a vádlott — és igy megbocsátottam minden bűnét.

Egy napon a leány arra kért, hogy vigyem el a szülei háztól, mert helyzete most már elviselhetetlen. A mult év augusztus 20-án *meg is kértem a kezét és megtartattuk az eljegyzést, de néhány héttel később Irénke megbetegedett.* Beszállitották a *Rókus*-kórházba, ahol *súlyos műtétet* hajtottak végre rajta.

— Érdeklődtem a kezelőorvosnál, hogy mi baja a lánynak, mire az orvos azt mondotta, hogy

a betegség következtében a házasságot el kell halasztani.

Időközben nézeteltéréseim támadtak özvegy *Horváthnéval*, aki kijelentette, hogy *nem adja hozzám a lányát.*

— Később, mikor *Horváth* Irénke felgyógyult, ennek következtében *már nem is találkozhattam vele anyjánál, hanem nálunk, szüleim lakásán.* Úgy találtam azonban, hogy a lány sem őszinte már hozzám és nem tud pontosan számot adni idejéről, amit nem velem tölt. *Megbíztam egy nyomozóirodát, hogy deritse ki, mivel tölti idejét a lány* és rövid megfigyelés után már jelentette az iroda, hogy

menyasszonyom egy Szent István-kórházbeli orvossal tart fenn közeli és itt a bíróság nyilvánossága előtt meg nem jelölhető barátságot.

— Kérdőre vontam menyasszonyomat és *Horváth* Irénke be is ismerte, hogy *gyakrabban szokott találkozni az orvossal.* De ezt azzal okolta meg, hogy tulajdonképpen

mindennek én vagyok az oka, mert régen el kellett volna vennem őt feleségül.

— A leány beismerése érzelmeimen mit sem változtatott és *elhatároztam, hogy most már feleségül veszem:* ne legyen többé semmi oka és kifogása a másokkal való barátkozásra. Néhány nap mulva már beszereztem a házassághoz szükséges okmányokat és —

bevallom: én irtam a beleegyező nyilatkozatot.

Az elnök félbeszakitja a vádlottat:

— *A lány vagy szülei tudták, hogy Ön ellen eljárások vannak folyamatban?*

— *Igen, tudták.* — feleli a vádlott — hogy vádiratot adtak ki ellenem, de ezért nem haragudtak meg rám, mert *én ezt még az eljegyzés előtt megmondottam.*

Elmondja még *Feldmann*, hogy a mult év november *4-én akarták megtartani az esküvőt.* Az anya azonban megakadályozta a házasságot, mire *ő az árvaszéknél és a hatóságoknál is panaszt tett özvegy Horváthné ellen.* Hogy segítsen a lányon, *felvétette az Erzsébet-szanatóriumba, ahová azonban Horváth Irén nem ment el.* Később egy ügyvédnél szerzett számára állást, ahonnan *hanyagsága miatt elbocsátották.*

Utóbb *Feldmann* vidékre utazott néhány napra és mikor visszatért,

megdöbbenve értesült arról, hogy menyasszonya egy előkelő úrral külföldre utazott.

Ez azután már véget vetett »esztelen szerelmének« és feljelentette önmagát közokirathamisitásért.

— Az öngyilkosságnak ezt a különös módját választottam, — fejezte be összetörten vallomását *Feldmann* — csak azért, hogy *végre világosságot derítsek menyasszonyom előéletére.*

Ezután *Vargha* Béla ügyvédet hallgatta ki a bíróság. Elmondotta, hogy *a vádlott ő előtte is bevallotta a közokirathamisitást.*

Feldmannt egyébként beszámithatatlannak tartja.

A lány mondotta neki, hogy *egy orvossal* tart fenn ismeretséget és mikor *Feldmann* tanácsot kért tőle, hogy ezek után *feleségül begye-e menyasszonyát, ő mint konzervatív felfogású ember, azt tanácsolta, hogy ne tegye ezt.*

Özvegy *Horváth* Józsefné a következő tanu. Arról beszél, hogy *eltiltotta Feldmannt lányától, mert tudta, hogy a fiatalember ellen több bünügy van folyamatban.* Később heves ellenségeskedés is tört ki közöttük.

— Feldmann mindenütt azt hiresztelte rólam, — folytatta a tanu — hogy kerítőnő vagyok. Mondanom sem kell, hogy ez nem igaz.

Jónás dr. királyi ügyész szigorú ítéletet kért. *Virágh* Gyula dr. védő viszont *a vádlott felmentését vagy legalábbis az enyhítő szakaszok alkalmazását.*

A bíróság ítéletében *kétrendbeli sikkasztás bűntettében, egyrendbeli közokirathamisitásban és egy rendbeli csalás vétségében mondotta ki bünösnek*

az önmagát feljelentő tőzsdefiút, akit összbüntetésként nyolchónapi fogházzal sujtottak.

A védőt szabadlábra helyezési kérelmével a bíróság *elutasította.*

A jugoszláv kormány 22 millió dollár kölcsönt kap a gyufamonopóliumért

Belgrád, október 26

(*A Magyarország külön tudósítójától.*) A jugoszláv állami monopóliumok igazgatósága és a svéd gyufatröszt között létrejött szerződésről a *Politika* azt irja, hogy a kölcsön, amelyet a svéd tröszt az állami monopóliumnak folyósit, *22 millió dollár, amely 6½ százalékkal kamatozik és 30 év alatt törlesztendő,* amivel szemben a tröszt ugyanennyi időre megkapja a gyufa kizárólagos gyártási és eladási jogát Jugoszláviában. A kölcsönt a tröszt három részletben tartozik folyósitani, még pedig az első részletet a szerződés aláirása után négy hónapon belül. (*M. M. D.*)

(A svéd tröszt magyar kölcsöne 36 millió dollárt tesz ki, ennélfogva *a jugoszláv kormány 14 millió dollárral kevesebbet kap.* A belgrádi tudósítás nem ismerteti a kölcsön átvételi árfolyamát, úgyhogy adatok hiányában nehéz e pillanatban összehasonlitást tenni a magyar és a jugoszláv gyufakölcsön között.)

Nyilatkozat:

A *Magyarország* 1927 szeptember 27-iki számában megirtuk, hogy *Bieber* József dr. ügyvéd, székesfővárosi törvényhatósági bizottsági tag ellen összeférhetetlenségi bejelentés történt, azért, mert a piaci árusok elhelyezési ügyében díjazásért »*közbenjárt.*«

A közigazgatási bíróság jogerős ítélete azóta megállapította, hogy Bieber József dr. *mint ügyvéd* járt el, eljárása nem összeférhetetlen és törvénybe nem ütközik, aminek folytán a magunk részéről is készséggel állapitjuk meg ezt a tényt, azzal, hogy az összeférhetetlenségi bejelentés közlésével Bieber József dr. törvényhatósági bizottsági tag egyéni és közéleti tisztességét sérteni, vagy bántani nem akartuk.

Benedek Péter földműves-festőművész kiállítása

Benedek Péter földmüves-festőművész feljött a falujából. A népmüvészet küldte, az ezeréves személytelen népmüvészet, amelynek *ő az első személyes képviselője a hivatásos művészet körében.* Holnap megnyiló kiállitásán tehát *az egész magyar népmüvészetet kell köszöntenünk Benedek Péterben.*

Nagy kérdésre kellett válaszolnia ennek a kiállitásnak. Kuriózum volt-e Benedek Péter öt év előtti eredménye, véletlenül sikerült képek voltak-e akkori képei, vagy csakugyan nagy festő ez a Benedek Péter? Neki jobb, ha kuriózumnak nézik, mert a festők első sorában szigorúbb mértékkel kell mérni, míg kuriózumnak egyetlen és csodálatos volt.

De Benedek Péter elbirja a legszigorúbb mértéket is. *Az istenért, fel ne fedezzék* — irta róla öt évvel ezelőtt Vaszary János és hál'Istennek nem fedezték fel olyan értelemben, ahogy ezt Vaszary értette. Senki és semmi sem férközött Benedek Péter és a természet közé. Megmaradt köztük az a szüzi közvetlen, öntudatlan kapcsolat, amely Benedek Péter müvészetét nagygyá teszi. Mesterségileg fejlődött Benedek Péter utolsó kiállitása óta, megtanult olajjal is festeni, de romlatlanul megmaradt bájos naivsága, fölényes jellemző ereje, bámulatos ízlése és mindenekfölött erős, dekratív érzéke és mesélő kedve.

Józan, fölényes humorú, kicsit gonaszkodón csúfolódó magyar parasztember mesél Benedek Péter képein. Apró epizódmegfigyelésekből tevődik össze minden képe, órákig lehet nézegetni ezeket a reális részleteket, de mégis, minden egyes képe egységes és dekorativ.

Nem lehet felsorolni Benedek Péter képeit, mint ahogy nem lehet felsorolni a paraszt szőttesek és népi hímzések motívumait. Ugyanaz az epikai készség és ugyanaz a mindent egybefoglaló dekorativ érzék uralkodik itt is.

Vannak rossz képei is Benedek Péternek. Amikor valami külső kényszernek engedve, idegen területre téved, amikor például le akarja festeni a képviselő urat, és amikor a parasztfejeknél olyan briliánsan érvényesülő jellemző ereje teljesen cserbenhagyja. De ez a pár kép nem jelent semmit. *Benedek Pétert nem lehetett tönkretenni.* Benedek Péter nem csodagyerek volt, akit tönkretesz az első tanitás, az ő tehetségének gyökerei ezer éves népmüvészetünkbe nyulnak, ezért nem lehet az ő fölényes biztonságát semmivel megingatni.

A szerény, egyszerű Benedek Péter eddigi munkával már beirta a nevét egész külön helyre a magyar képzőmüvészet történetébe.

A Faluszövetség nagyon helyesen megfelelő környezetben állitja ki Benedek Péter képeit. A magyar népmüvészet megmaradt kincseit mutatja be velük együtt a Nemzeti Szalón termeiben. Gyönyörű sárközi szőttesek és más hímzések vannak az egyik teremben. De megdöbbentő és bosszantó a jobbszélső terem, ahol — talán elriasztó példának — a legizléstelenebb budapesti matyóhímzésekkel aggatták tele a falakat. Még jókor figyelmeztetjük a kiállitás rendezőit, hogy ezt a termet zárják le, ezt a hamisitott népmüvészetet szedjék le a falakról, ennek ott semmi keresnivalója nincs, hacsak nem példának akarják mutogatni arra, hogy mit nem szabad a magyar népmüvészettel csinálni.

A kiállitást szombaton délután 4 órakor nyitja meg József főherceg.

Mihályfi Ernő

Benedek Péter

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PETŐFI NÉPE

Kecskemét

1970 JUN 18

— BENEDEK PÉTER
művészetéről tart előadást
Kalocsán, a TIT értelmisé-
gi klubjában pénteken este
fél nyolc órai kezdettel Szi-
lágyi Miklós, a Ceglédi
Kossuth Múzeum igazgató-
ja. A képzőművészeti elő-
adások című sorozatban
megrendezésre kerülő ösz-
szejövetelen Benedek Péter
festményeit diafilmeken
mutatják be.

Üzemvezetősége értesíti

Benedek Péter festő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 DEC 20

Hajdubiharmegyei Népujság

— Ma nyílik Cegléden a 75 éves Benedek Péter parasztfestő gyűjteményes kiállítása. Az idős mester — akit Móricz Zsigmond és a pályatársak is nagyra becsültek — 70 képet mutat be a közönségnek.

1021

14. NYVSC 30
15. H.-szoboszló 30 6 4 20 29:13
16. Szuhavölgy

BENEDEK PÉTER KIÁLLÍTÁSA

A Nemzeti Szalon három termében, sűrűn teliaggatott falakon csodálhatjuk meg *Benedek* Péter, a földmíves-festőművész eredeti, igen értékes, a népi ősforrásból feltört művészetét. Benedek Péter már öt év előtt feltűnt nagyszerű figyelőképességével, festői látásával, színeinek finomságával és kompozícióinak primitív erőteljességével. Hála egészséges és bölcs eszének, azóta sem »tanult«. Nem jött el a fővárosba, »festőművésznek«, megmaradt a falujában földmívesnek és festett, tehát eredeti tehetsége onnan nőtt, fejlődött, virágzott, ahonnan kapta: a faluból, a földből. Mintha kiskertek színes virágözöne borítaná el a szalon falait a sok irány, iskola, másolás, keresés kiállításai után.

Benedek Péter művészete rendkívül közvetlen. Látása, érzése is az! Ahogy például a baromfiudvar apró népét, egy virágos, falra akasztott subát, a mosóasszonyok patakpartját elénk színezi habkönnyü krétával, a legjava festőink lelkéből kicsattant képekre figyelmeztet. Epikai tehetség. Elbeszél és szeret sokat, módosan, gusztusosan elbeszélni. Ahogy a menyasszonyt szánúton viszik a másik faluba, a násznép, a ládák, a lovak havas előfutása a népmesék tiszta epikája. De ezt mindig valami csendes, mély, bölcs lírával tudja elmondani, és ez e legszebb sajátsága. Az egyenletes, bölcs, nyugodt szemlélődés, melyet csak itt-ott tör át egy-egy huncút szemkacsintás a fonák, a groteszk felé. Mintha itt-ott belerikkantana a képeibe. Ahogyan például a még az ágyban kucorgó férj hunyvatartott szempillája alól lesi az előtte mosakodó asszony válla meztelenségét, ahogy a falusi temetés gyásznépe végén valahogy odabiggyeszt egy kezit zsebrevágott, szoborközönyös faparasztot, ahogy a kocsmai mulatozás cigányai egymásra sunyakodva húzzák, mindebben annyi az ízes és bő humor, hogy az idegen a fejét kapja el az elcsodálkozástól. Honnan vette ezt? Tehetség! Áldás, vagy átok, de megvan. Benedek Péterben igen-igen bőségesen.

Ha gyönyörködni akarnak a falusi élet szűzi szemlélésében, a finomnál-finomabb, mégis virágos pasztellszínek ragyogásában, választékosan szemérmes keverésében, aztán itt-ott egy-egy folt csodálatos kiharsanásában, nézzék meg ennek a kajlabajúszú, kistermetű, okosan pislogó, napégette, fáskezű földmívesembernek Istenteremtette művészetét, mesélőkedvét, jellemző erejét. Kifogyhatatlan festői bőségét nézzék meg és gondoljanak arra az áldott magyar földre, amely ott kint csakúgy termi tavaszi szórásban a tehetségeket, talán hogy hitet és szeretetet adjon belőle idebent azoknak is, akik már nem törődnek vele.

Miklós Jenő.

a mesterségbeli tudás fölénye és a művészi élmény százszázalékos kifejezése jellemzi. Kivüle *Márk* Lajos, *Kunvald* Caesar, *Hermann* Lipót, *Gedő* Lipót, *Koszta* József, *Kézdi-Kovács* László, *Zádor* István, *Benkhard* Ágost, *Cserepes* István, *Radnai* Miklós, *Goebel* Jenő és Gy. *Sándor* József szerepelnek egy-egy olyan képpel, melyek megmaradnak a néző emlékezetében.

bájjal ruházott fel. Egyike ez azoknak az arc- képeknek, melyek Karlovszky chef d'oeuvre-jei

KARLOVSZKY BER

A Munkácsy-céh első kiállításáról

váltotta művészetében a táj, a természet költői átérzése. Az az érzésünk, hogy Kosztolányi szigorúan festői látásához most párosult a lélek bensősége. Pikturája most nemcsak a jó festő erejével, de a művészi egyéniség varázsával is hódít. *Csók* István egy pompás csendéletével, báró *Hatvany* Ferenc egy artisztikus akt képével, *Iványi Grünwald* Béla hangulatosan kompo-

1917-ben lett tőzsdetanácsos. 1922-ben elnöke lett a bankárok egyesületének.

Békebeli jó neve van Bettelheim Miksának. Egy név, melynek nem ártott a sok vihar, mely oly sok cégtáblát megtépázott. Igazi self made man, szegény kisfiú volt, tizenhat éves korában saját erejéből indult el a bankári pályán, ahol aztán elnök lett.

— Mikor volt először szép lakásuk? — kérdeztem a híres bankárt.

— 1900-ban! — felelte. — Akkor költözködtünk a Klauzáltérről a Kossuth Lajos-utca 4. szám alá szegény édesanyámmal. Előbb egy 3 szobás lakást vettem, 1910-ben ugyanabban a házban egy nagyobbat, 5 szobást. Ez a mostani lakásom. Egyszerű polgári életet élek, egyszerű háztartást vezetek.

Megkérdeztem, voltak-e nagy ugrások az életében, fiatal korában nagy álmai voltak-e. Ezt felelte: »*Nem! Az volt a vágyam, hogy mindig csak lassan előre. Semmiféle ugrálás.*« (n.)

„Éltem, mint a vakond"

Meséli: BENEDEK PÉTER, a híres földmívesfestő

Sajnálattal nem küldhetek arcképet, mert nekem ilyen nincs és sohse volt. Mindig magam rajzoltam magamat. A legkorábbi ilyen rajzom 13 éves koromból való, ez meg rég elkallódott. De ha lenne ilyen arcképem, nem lelné benne senki örömét. Csúnya gyerek voltam. Ma is csúnya vagyok. Szóval, nem lehet mondani szépnek. Kiki képzeletére bízom, hogy milyen gyerek lehettem. Bizonyos, hogy nem fogadott volna örökbe senki.

De azért én nem panaszkodok magamra, megszoktuk egymást. De már elég is ebből ennyi. Az életem ott kezdődik, amikor Bálint Jenő úrral összejöttünk. *Addig azt se tudtam, hogy a világon vagyok.* Éltem, minta vakond. Túrtam a földet, törtem a vasat. Isten csodája, meg jótevőim akarata mentett meg. Én elmondhatom, hogy kétszer születtem. Elő zör 1889-ben, másodszor 1914-ben, amikor felfedeztek.

A többit úgyis tudja rólam mindenki. Minek beszéljek magamról annyit. Én dolgozni szeretek. Rajzolni, festeni. Minden más hiábavaló. Egy jó kép többet beszél mindennél. Örülök a sikereimnek, de el is kedvetlenítenek azok. Gond az, ha valaki híres. Belenézek a tűkörbe és sajnálom magam. Egy szegény napszámos néz rám a tűkörből szomorúan. Sajnálja a híres embert.

BENEDEK PÉTER

Vadas Sándor: Magyar selfmademanek. Budapest, 1928. Pesti Futár Kiadása.

Boross László dr.

Ujságíró karrierje az első cikkel kezdődik és az első cikkel be is fejeződik. Ami ezután jöhet, csak a cikkek számának szaporodása. Vagy sikerül az első fejes, vagy

BOROSS LÁSZLÓ
szerkesztő, 5 éves korában díszmagyarban

hasraesik az ember. Itt nincs mit elmondani . . . Azért tudom : a riportot meg kell írni. Azt is, hogy — tömören.

Tehát. Mikor az érettségi előtt az osztályfőnöknek be kellett jelenteni, hogy ki milyen pályát választ, én harsányan közöltem, hogy újságíró leszek. Otthon azonban ezt nem mertem megvallani. Beiratkoztam a jogra. Azután jött az első fejes. Szüleim kiküldtek Berlinbe jogot tanulni, én titokban felmentem szegény Bálint Lajoshoz, a Világ főszerkesztőjéhez, elő adtam neki, hogy újságíró akarok lenni. Itt dőlt el a dolog. Először azon, hogy bejuthattam Bálint Lajoshoz, másodszor azon, hogy — egy teljesen ismeretlen, tizennyolc éves fiút — kedvesen és jóságosan fogadott. Azt mondta : Ha jó cikkeket ír, kisfiam és nem kér fizetést, szívesen leközlöm a tudósításait. A Világ-nak e pillanatban nincsen Berlinben munkatársa. Véletlen ! . .

A következő héten már három cikkem jelent meg a Világban. Mire jött életem első nagy boldogsága : Bálint megindíttatta számomra a Világ tiszteletpéldányát. Berlinből Párisba mentem, itt már fizetést is kaptam.

Közben ránktört a háború. Néhány hónappal az októberi forradalom kitörése előtt hosszabb betegszabadságot kaptam. Jött a második fejes. Főhadnagyi uniformisban felmentem Purjesz Lajoshoz és megérdeklődtem, hogy ha vége lenne a háborúnak, bekerülhetnék-e a Világ-hoz? Purjesz — a kitűnő szerkesztő és felejthetetlenül nagyszerű ember — emlékezett háború előtti cikkeimre. Azt válaszolta : »Majd jelentkezzen mint civil.« Az októberi forradalom éjszakáján hirtelen észrevettem, hogy már nem vagyok katona. Szó nélkül beállítottam a Világhoz, leültem egy asztalhoz és ott maradtam. (A forradalom zűrzavara — mint véletlen !)

Néhány hét mulva átkerültem a politikai rovathoz. Kommün után ellenforradalmi körökben rettenetesen gyűlölték a Világ-ot. De nekem riportot kellett írnom. Felmentem a Wenckheim-palotába,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

DEC 201

PESTMEGYEI HIRLAP

Benedek Péter

Benedek Péter parasztfestő gyűjteményes kiállításának megnyitóját ma délelőtt 11 órakor tartják a cegléd Kossuth-múzeumban. A megnyitó beszédet dr. Gunda Béla egyetemi tanár mondja.

Benedek Péter, naiv festő

□ BENEDEK PÉTER naiv festő állandó kiállítását Barcsay Jenő nyitja meg október 29-én, délelőtt 11 órakor Cegléden, a Kossuth Múzeumban.

2

-:□ Benedek Péter

Esti Hírlap, Bp. 1978. okt. 25.

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BENEDEK PÉTER

PEST MEGYEI HÍRLAP

1970 OKT 16

1021

Benedek Péter parasztfestőről

Ki ez a kicsi

A *Forrás* című folyóirat októberi számában *Buda Ferenc* költő a következőket írta városunk parasztfestőjéről, *Benedek Péterről:*

„Ki ez a kicsi ember? Ki ez a *nagy* ember? Nehéz rá válaszolni, nehéz őt valahová besorolni. Nem járt akadémiákat, ezért került neve mellé: *parasztfestő*. Vajon igaz ez? Nem tudom, amennyire az én szemem láttatni engedi, Benedek Péter *több, másabb* annál. Nem is tudom megmondani, mi ő? Talán egy

holtáig vi
hoz hasoni
rődik vele,
ki herdálja,
gazdálkodik
remjen, *él, m*
mint az ister
örömért. A t
itt mindenki m
mégis azt mond
dek Pétert ne csa
képekért becsüljük
sük, hanem azért,
nító időben végig m
maradni gyermeknek.

lis kor
számu
sok n
A vá
volt,
mell
műe
ság
gye
len
vá
ki
E
n
I

nm
kra
egy
rosi
hog
ett v
mlék
szem
nek
ház
rosképet megőrizve elégítsék
az ittlakók jogos igényét.
zt a feladatot a VÁTI tervező
ernökei — élükön *Kálmán*
*László*néval — igen nagy
szakmai hozzáértéssel és a vá-
ros sajátosságait megérző me-
leg szívvel készítették el. A
terv lényege:

megőrizni a műemlékeket, környezetük megfelelő kialakításával kiemelni értéküket és a belvárosi rész

Hogyan lehet nyugodtabbá, gondtalanabbá tenni az idős, egyedülálló emberek életét, erről tanácskoztak szerdán és csütörtökön *Debrecenben Észak- és Kelet-Magyarország* szociális otthonainak vezetői.

Jelenleg az országban *négyezer* idős ember vár arra, hogy szociális otthonba felvegyék, s mintegy *háromezer* olyan idős ember van, aki igényjogosult segélyre, de nem kapja

jí-
zás
dé-
zik
nai

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17,
Telefon: 188-296, 188-307

Benedek Péter

FEJÉR MEGYEI HIRLAP

1964 DEC 18.

— **A fehérvári** művészetrajongók figyelmébe ajánljuk Benedek Péter parasztfestő gyűjteményes kiállítását. A 75 éves, fél évszázada sokat vitatott művész hatvanöt kiállított képe sok élményt ígér.

Benedek Péter

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1964 DEC 18

PETŐFI NÉPE

— KIÁLLÍTÁS nyílik vasárnap délelőtt tíz órakor Cegléden, a Kossuth Múzeumban Benedek Péter festőművész alkotásaiból. A gyűjteményes kiállításon közel hetven kép szerepel az uszódi születésű művész munkáiból. A kiállítás megpróbál átfogó képet adni erről a gazdag és különösen érdekes életpályáról, köszöntve a 75 éves mestert.

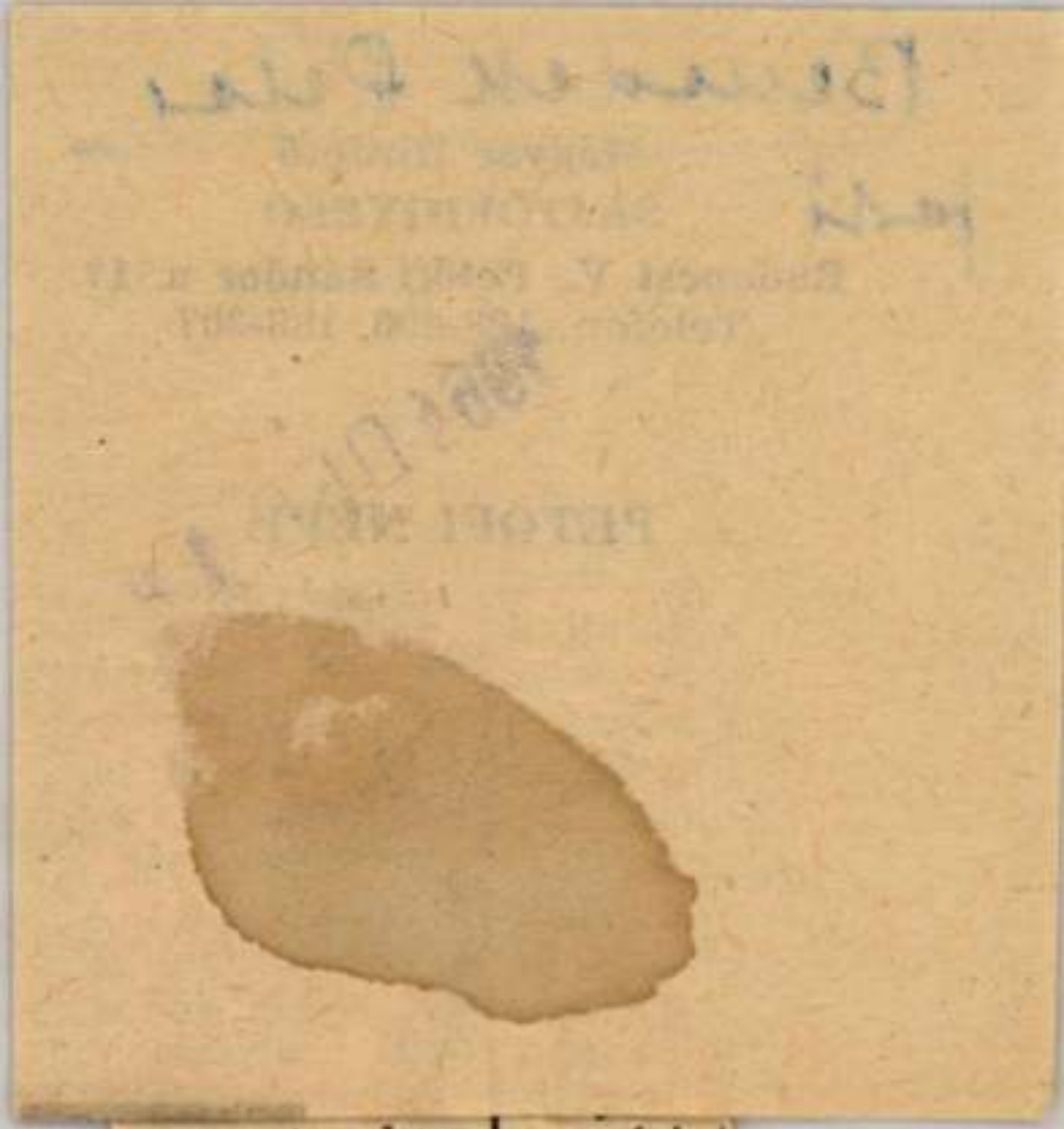

y nem is olyan
ísznek hordják
csövűt a „nim-

san érint
rövid idő
leninváros

Benedek Péter parasztfestő

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1964 DEC 21.

ESTI HIRLAP

Benedek Péter parasztfestő

Cegléden él és alkot. A 75 éves mester műveiből tegnap a helyi Kossuth Múzeumban gyűjteményes kiállítás nyílt. A tárlaton csaknem 70 alkotást, olajfestményeket, akvarelleket és szénrajzokat mutatnak be.

mondta a tanácselnök. —
Örülünk minden változásnak

Benedek Péter

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

1970 JUN 1-

BENEDEK PÉTER, a Cegléden élő 81 éves parasztfestő alkotásaiból gyűjteményes kiállítást rendeztek szülőfalujában, a kalocsai járásbeli Üszódon. A festőművészt a falu nevében Raffai Sarolta József Attila-díjas írónő köszöntötte.

A RÖNKÁZTATÓ MEDENCÉBE FULLADT Újpesten, a Duna sor 15. számú ház előtt [illegible] játék

Benedek Péter

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-774

PETŐFI NÉPE
Kecskemét

1970 JUL 24

Másfélszázezernél több látogatója volt Úszódon Benedek Péter parasztfestő kiállításának. A nagysikerű rendezvényt az ország minden részéből felkeresték a látogatók, de megtalálhatók a vendégkönyvben az osztrák fővárosból érkezett vendégek elismerő sorai is.

1021

sószéktó III. utca 7. Kecskemét, Al-

ELADÓ kis családi ház, 80(

Benedek Péter

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JUN 3

MAGYAR NEMZET
Budapest

1021

Magyar N

A 81 esztendős Benedek Péter

születésnapi kiállítása Uszodon

Május utolsó vasárnapján igaz szeretettel köszöntötte *Benedek* Pétert 81. születése napján kiállítással szülőfaluja, a Duna menti Uszod. Bécs, Amszterdam, Linz, Cegléd,

Székesfehérvár, Kecskemét után végül szülőfaluja tisztelte meg őt kiállításával.

Benedek Péter 62 — múzeumoktól, magángyűjtőktől összeszedett — képét az uszodi általános iskola patyolattiszta tornatermében állították ki néhány róla készült portréfotó mellett. Petike János a kalocsai járási tanács elnöke mondott megnyitót és a beköszöntő után Kádár Kata balladájával, csángó és uszodi népdalokkal nyílt meg a kiállítás.

Az idős művészekkel közösen tartott tárlatvezetést majdnem minden képnél fűszerezték az egykori modellek-barátok visszaemlékezései, vagy a lakodalmi képek előtt oly jóízűen elmondott vőfély-rigmusok. A kiállított képek nagy része Benedek Péter első korszakából való, 1923 és 38 közöttiek, néhány az 50-es években Cegléden, az új lakóhelyen készült, de azok is uszodi emlékeit, a szülőfalut idézik.

A tárlatvezetés közben felmerült az a javaslat, hogy Benedek Péter vágyát segítsük valóra váltani: kapja vissza Uszodon szülőházát. A javaslatot Petike János tanácselnök meghallva, ígéretet tett: a művész vágya rövidesen teljesülni fog. Az első magyar parasztfestőként számon tartott Benedek Péter húszéves kényszerű ceglédi tartózkodása után itt valóban ismét megtalálta gyökereit, az őt oly nagy szeretettel körülvevő rokonai, barátai, s lelkes fiatal hívei között szülőházában, Uszodon, amely még egyre születő képeinek is méltó otthont nyújt majd.

M. D.

Teljesí

a

Andrijan *Nyikolajev*, a Szojuz—9 űrhajó parancsnoka kedden reggel rádión közölte, hogy kifogástalanul alkalmazkodtak a súlytalanság állapotához és teljesítik a kitűzött repülési programot. A szívműködés gyorsasága Nyikolajevnál az első fordulóban percenként 94 dobbanás volt, *Szevasztyjanovnál* 92. A légzés gyakorisága mindkét űrhajósnál 18. Az űrhajófülkék mikroklímájának adatai: hőmérséklet 23 Celsius-fok, légnyomás 765 milliméter. A harmadik forduló pályaadatai: a földfelszíntől való legnagyobb eltávolodás (apogeum) 220 kilométer, legkisebb eltávolodás (perigeum) 207 kilométer. A Föld körüli fordulat időtartama: 88,59 perc, a keringési pálya hajlásszöge 51,7 fok.

A Szojuz—9 űrhajó kedd délután, magyar idő szerint 16 óra 33 perckor befejezte a 14. fordulatot a Föld körül. Az űrhajósok teljesen elvégezték az űrrepülés első munkanapjának programját.

Az 5. körben Andrijan Nyikolajev manővert hajtott végre a kézi tájolóberendezéssel, utána bekapcsolta a pályamódosító hajtóművet. A művelet eredményeként az űrhajó új pályára tért át, amelynek jellemzői a 14. fordulatban a következők voltak: legnagyobb eltávolodása a Föld felületétől 267 kilométer, legkisebb eltávolodása 213 kilométer, keringési idő 89.05 perc, a pálya síkjának az Egyenlítő síkjával bezárt hajlásszöge 51,7 fok.

Az űrrepülés első napjának programját teljesítve Nyikolajev ezredes megfigyelte és lefényképezte a Föld felületének különböző földrajzi és földtani formátumait, Szevasztyjanov űrhajós pedig elemezte a fülkeablakoknak a hajtóberendezés működése következtében előállott terhelését, továbbá meghatározta a fülkeablakok közelében feltűnő részecskék és különböző tárgyak méreteit. Ezen kívül megfigyeléseket végeztek a hajtóberendezés működése következtében előállt fényeffektusokról.

Nyikolajev megkezdte a kísérleteket, amelyek alkalmával azt vizsgálják, milyen tulajdonságokat mutat az ember a különböző dinamikus műveletek során, mint az irányító berendezés kezelője.

A kitűzött időpontokban az űrhajósok étkeztek. Négyszer vesznek magukhoz táplálékot: reggeliznek, tízóraiznak, ebédelnek és vacsoráznak.

Ebéd után az űrhajósok rövid pihenőt tartottak. Lefekvés előtt megmérték vérnyomásukat és az űrhajó naplójában feljegyezték a nap ered-

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR HÍRLAP

Budapest

1970 JUN 1-

BENEDEK PÉTER, a Cegléden élő 81 éves parasztfestő alkotásaiból gyűjteményes kiállítást rendeztek szülőfalujában, a kalocsai járásbeli Uszódon. A festőművészt a falu nevében Raffai Sarolta József Attila-díjas írónő köszöntötte.

Benedek Péter

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

MAGYAR NEMZET

Budapest

1970 MÁJ 29.

1021

Benedek Péter parasztfestő 81. születésnapját szülőfaluja, a Duna menti Uszód, május 31-én, vasárnap gyűjteményes kiállítás megnyitásával ünnepli az uszódi általános iskola termeiben.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776
1970 APR 10
PETŐFI NÉPE
Kecskemét

Egy kiállítás elé

Benedek Péter

Április végén rendezik meg Uszódon *Benedek Péter* parasztfestő kiállítását. A most 81 éves festő Cegléden él, s már rendezték meg gyűjteményes kiállítását is 1934-ben. Ennek előtte volt már kiállítása még a felszabadulás előtt sokfelé, többek közt Budapesten is. Képeit külföldön is bemutatták, s ezek közül különösen nagy sikert aratott bécsi kiállítása 1929-ben.

1021

Benedek Péter Uszódon született 1889-ben. Gyermekként kezdett rajzolni, s ezt folytatta akkor is, amikor napszámosként kereste kenyerét. *Környezetét rajzolta, festette, uszódi embereket, uszódi házakat, utcákat, szokásokat.* Kedvtelésből rajzolt. 21 év óta él Cegléden, de szülőfalujához eltéphetetlen kapocs köti. Ma is, Cegléden is Uszódot festi.

Örülünk, hogy tehetségét, művészetét Uszódon is megcsodálhatjuk, gyönyörködhetünk képeiben. Az idős festőt ez alkalommal is köszöntjük, és büszkeséggel várjuk uszódi kiállítását.

F. G.

háza,
ajtó. E

KÉTSZ
adóme
eladó.
nyai u

EGYSZ
adó, I
Kiskur
Györg

SÜRG
tott pi
mély
zsebrá
Holló

NAGY.
kertés
Kisku...
(Vásártér mellett.) 764

BÚTOROZOTT szoba tanuló lányoknak kiadó. Kiskunfélegyháza, Némedi V. Sándor utca 6. 765

KUKORICAFÖLD kiadó. Érdeklődni: Kiskunfélegyháza, Dobó utca 31. 766

FIATAL házaspár üres szoba-konyhás lakást keres. Címet a kiskunfélegyházi hírlapbódéba kérik. 767

HALASI útban 8 hold föld kiadó, vagy eladó. Érdeklődni: Bankfalu, Füvestó utca 14. alatt. 728

CZETKA-Jáwa és egy Pannonia motorkerékpár eladó. Kiskunmajsa, Ady Endre utca 39. Kuklis Gábor. 729

FIATAL házaspár üres albérleti szobát keres. Ajánlatot a kiskunfélegyházi hirdetésszer-

Benedek Péter

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRMondó BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

1990 JUN 1

HÉTFŐI HÍREK

Budapest

● *BENEDEK PÉTER vasárnap lett 81 esztendős. Ez alkalomból szülőfalujában, Uszodon ünnepi kiállítás nyílt életművéről. Raffai Sarolta, József Attila-díjas írónő köszöntötte az idős mestert, az első magyar parasztfestőt, aki jelenlegi lakóhelyéről, Ceglédről érkezett Uszodra, majd levetítették a róla készült díjnyertes tévé-portréfilmet, végül rövid koncerttel zárult az ünnepség.*

1021

alati fejlesztési alapokból adományozott összegek részére *külön számlát* is nyitott: az *MNB 232—90. 196—0202.*

1021

Feledékeny társadalom — elfelejtett emberek

Néhány éve Cegléden, a városszél falusias környezetében találkoztam egy hajdan híres emberrel. Otthonában még villanyvezeték sem volt, a művészeti világ hírei nem jutottak el küszöbéig. Noha némi segítséget nyújtott neki a Képzőművészeti Alap s a házhoz is — úgy emlékszem — nemzeti ajándék révén jutott, mégis a magány, az elfeledettség érzete áradt belőle.

Benedek Péter — róla van szó — neve a legújabb művészeti lexikonban is szerepel. A jeles parasztfestő életrajza egy emberöltővel ezelőtt könyvalakban jelent meg. Kiállításai voltak Budapesten és külföldön. És most öregségére, ámbátor nevét néhány pillanatra felkapta egy tv-film, mégsem mondhatjuk, hogy ez a társadalmi figyelem venné körül, ami élni, alkotni segíti.

Hogy a naiv festőknél vett példánál maradjunk, nemrégiben halt meg Szegeden egy *Süle* nevű naiv festő, akinek képei nagy sikerrel szerepeltek külföldi tárlatokon is, de élete utolsó szakaszában a kutya sem törődött vele. A temetését követő időben társadalmi önvádtól keserű nekrológ búcsúztatta az Élet és Irodalomban.

És hány olyan kortársunk van, aki még köztünk van, akivel még törődhetnénk, de személyük valami okból kikerült az „illetékesek" érdeklődési köréből.

Találomra mondok néhány példát. Budapesten él *Lóth Ila*, a század első szakaszának legnépszerűbb magyar filmcsillaga. Sokan azt hiszik róla, hogy neve csupán lexikonadat — talán, nem is tartózkodik Magyarországon. Néhány éve egy érettségi tablón a tanári fotografiák között arra a férfinak a fényképére bukkantam, aki a század egyik legmerészebb vállalkozásának pilótája volt: ő vezette frontvonalak fölött azt a repülőgépet, melyet a fegyverszünet előkészítésére küldtek a szovjet kormányhoz. Vajon, a negyedszázados évforduló visszaemlékezéscsokrában megfért-e néhány mondata erről a nem csekély elszántságot követelő küldetésről?

Egyik fiatal kollégám valamelyik falusi művelődési otthonban olyan szakkörvezetőre bukkant, akinek darabjait játszották valaha az ország első színpadán — s ma senki sem törődik vele.

Tudok egy emberről, aki a felszabadulás után a szövetkezeti mozgalom egyik bábája volt, mellesleg tehetséges regényíró, nagy műveltségű esszéista, de az ötvenes évek boszorkányt szimatoló atmoszférájában egy azóta már teljes jelentéktelenségbe süppedt hatalmasság száműzte szakterületéről — hallgatólagosan még az irodalomból is — és emberünk azóta is oly távol él szakterületétől, mint régen Ovidius Rómától.

Sportéletünk hány nemzetközi csillaga fejezte be úgy versenyzői pályáját, hogy néhány év múlva már a labdaszedő gyerekek se köszöntek neki a stadionban!... És hogy a magam szakmáját se kíméljem, befejezésül ismét egy személyes tapasztalatomat mondom el... Ahol a munkahelyem van, abban az épületben szerkesztik az egyik jelentős magyar újságot. A lap főszerkesztője nyugdíjba ment a közelmúltban. Ez a nagyrabecsült hírlapíró valamilyen személyes ügyben keresett a minap. A portás — aki előtt évekig elhaladt mint köztiszteletben álló vezető ember — megállította őt azzal, hogy kit keres.

az új módszereket, a lehetőségeket a tömegek aktivizálása érdekében. Még szorosabbá kell fűzni a kapcsolatot az új községi, az összevont járási tanácstagok és a népfrontbizottsági tagok között. Majdnem minden községben napirendre tűzték a népfrontbizottsági üléseken a tanács és a tanácstagok tevékenységét és értékelték a tanácstagok és a lakosság kapcsolatát. Megítélésem szerint a társszervekkel jó a kapcsolat, hasznos az együttműködés. Hiányosság csupán az, hogy hány mozgalmi szervvel ez az együttműködés *nem folyamatos*, hanem kampányszerű. Az új közigazgatási rendszer feltétlenül megköveteli a kampányszerűség megszüntetését. Járásunk *országgyűlési képviselője* több alkalommal járt választó körzetében, ahol mindig lelkiismeretesen foglalkozott a polgárok egyéni vagy közérdekű bejelentéseivel. Most, hogy megszűnik a járás, az országgyűlési képviselő körzete marad. Éppen ezért fontosnak tartom, hogy *a képviselő még gyakrabban látogassa körzetét és még nagyobb figyelemmel kísérje az új gondokat, válaszoljon az új problémákra.*

Az utolsó perceit élő járási bizottságról, annak munkájáról, vagy inkább tapasztalatairól beszélgettünk. A titkár jótanácsait azért is tartjuk fontosnak, mert *nemcsak Csurgón, hanem szerte az országban akadnak ilyen és ehhez hasonló gondok.* Kakrik János nyilatkozatából legalább azt látjuk, hogy miként keresik az újat Csurgón és környékén.

Ráczalmási György

PÁLYAVÁLASZTÁS

— Legyen akkor orvos, annak lakás is jár, meg borravaló is

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 438-068, 337-748, 340-726
1990 JUN

NÉPFRONT
Budapest

Aki csak némileg is tájékozott a társadalmi életben, példák tucatjaival tudja bővíteni az általam felsorolt eseteket. Bizony, feledékeny a mi társadalmunk. Ezért keltett sokakban meglepetést, hogy á felszabadulás negyedszázados fordulóján sok olyan személyiség is magas kormánykitüntetést kapott a fiatal magyar demokrácia szolgálatában szerzett érdemeiért, akiről általában azt tartotta a közhiedelem, hogy rendszerünk menet közben „leírta" már őket. Pedig minden józanul gondolkodo honfitársunk tudja: az igazi érdem nem avul el az idők múltával. *Csak annak az érdemei devalválódtak, aki akkorát vétett időközben népünk érdekei és igazságérzete ellen, hogy pályájának negatív mozzanatai fölébe kerekedtek a tevékenységéhez fűződő jó emlékeknek.* Ilyen ember az elfeledetteknek csak egy töredéke lehet

Sokakban él a személyi kultusz éveinek egy beidegzettsége. Az, hogy ha valaki nem nyilvánvaló rokkantsága miatt távozik egy magasabb beosztásból — az „pettyes". Nos, az élet jó rendje az, hogy a legderekabb embere is eléri a nyugdíjas kort, a legtisztességesebb emberrel is előfordul, hogy átmenetileg olyan munkakört bíznak rá — vagy vállal el —, ami nem felel meg érdeklődési körének, idegen az egyéniségétől, kevés hozzá a szaktudása. Ha ennek olyan következményei lesznek idővel, hogy a személyére szabott munkával bízzák meg az ilyen embert — miért válik ő attól „pettyessé"?

Pest megye egyik községében hallottam riportkészítés közben valakitől:

— Az az ember? Azt nem érdemes megkeresni. Valami nincs rendben vele. Miniszter volt valamikor.

Nem voltam rest, utánajártam. A „valamikor" egyáltalán nem a Sztójay-kormányban volt, hanem 10 egynéhány esztendeje. De a bizalmatlanság pókhálóként tapadt a nyugalmazott közhivatalnokra: „miniszter volt valamikor".

Az olvasó iránti tiszteletem tiltja, hogy most külön passzusban magyarázzam, mi a véleményem az ilyen esetekről és milyen álláspontot szeretnék kialakítani azokban, akik megtisztelnek azzal, hogy figyelmet szentelnek soraimnak. Az mégis kikívánkozik belőlem, hogy *nélkülözhetetlen cementje a társadalomnak az állandóság.* Az, aki hosszabb időn át valami komoly teljesítménnyel fordította maga felé kortársai megbecsülését — *hacsak nyilvánvalóan méltatlanná nem vált a közösség megbecsülésére* — ne érezze soha, hogy csak addig kellett, amíg „ment neki".

Tudom, lehetetlent kívánnék, ha azt mondanám: amennyiben egyszer valaki felkerült a művészeti-társadalmi szereplés dobogójára, maradjon örökre azon a piedesztálon, melyet ereje, tehetsége, munkateljesítménye révén kiérdemelt. Ilyet nem lehet kívánni, hiszen az egészséges személyi cirkulációhoz fontos közösségi érdek fűződik. De talán az sem valami maximalista igény, ha valaki így vélekedik: életem egy szakaszában környezetem igényt tartott legjobb képességeim odaadó latbavetésére. Megtettem, ami tőlem telt. Közben előbbre ment a világ — az ország — a falu. Mások léptek a helyembe. Néha nem mosolyoghatnának vissza rám, azok, akiket szolgálni akartam?

Mostanában már nem ritka ez a mosoly. Kár volna vele fukarkodnunk. A szólás-mondás, amely szerint csak temetni tudunk szépen, kimehetne végre a divatból.

Bajor Nagy Ernő

Könyvtárakat a

A „Televíziót minden iskolán

mozgalom eredményei, azt hiszem, a szervezőket is meglepték: mintha az üzemek, vállalatok, intézmények százai csak a megadott jelre, az ötletre vártak volna. A hírközlés néhány hét után már alig tudta számontartani a megajándékozott iskolákat. A riportok többsége arról számolt be, hogy az átadási ünnepség a legtöbb helyen az ajándékozó és az iskola közötti kapcsolat első mozzanata volt csupán; a fehér asztalnál barátság szövődött, és a további támogatás tervei születtek meg. Így történt, hogy az egyik fővárosi üzem elhatározta, 200 könyvet is ajándékoz annak a szabolcsi iskolának, melynek televíziós készüléke most már volt, de melynek gyerekei, könyvtár hiányában, nem jutnak olvasnivalóhoz. Az ötletet mások is átvették, különösen olyanok, akiknek összegyűjtött pénzéből nem telt tv-készülékre. A sajtó, a rádió, a televízió azóta tucatjával ad hírt az új, valóban társadalmi indítékú mozgalomról: *„Könyvtárat a tanyai iskoláknak!"* Nem szervezte, és a mai napig sem szervezi senki ezt a mozgalmat, viszi azt a segítőkészség, a tenniakarás, az igazán hátrányos helyzetű tanyai gyerekek iránti szeretet — és talán az ajándékozók gyermekkori élményei...

Mi tagadás, a szervezetlen mozgalom megelőzte a szervezettet. Mert ilyen is készülődött. Több mint fél éve született az ötlet az Olvasó Népért mozgalomhoz csatlakozott szervek megbeszélésén a Hazafias Népfront Országos Tanácsánál: *indítsunk társadalmi mozgalmat a tanyai diákotthonok könyvtárainak fejlesztésére.* Hogy azonban se a televíziós, se a községi könyvtárak segítését célzó mozgalmat ne zavarjuk, egyelőre csak a terv ki-

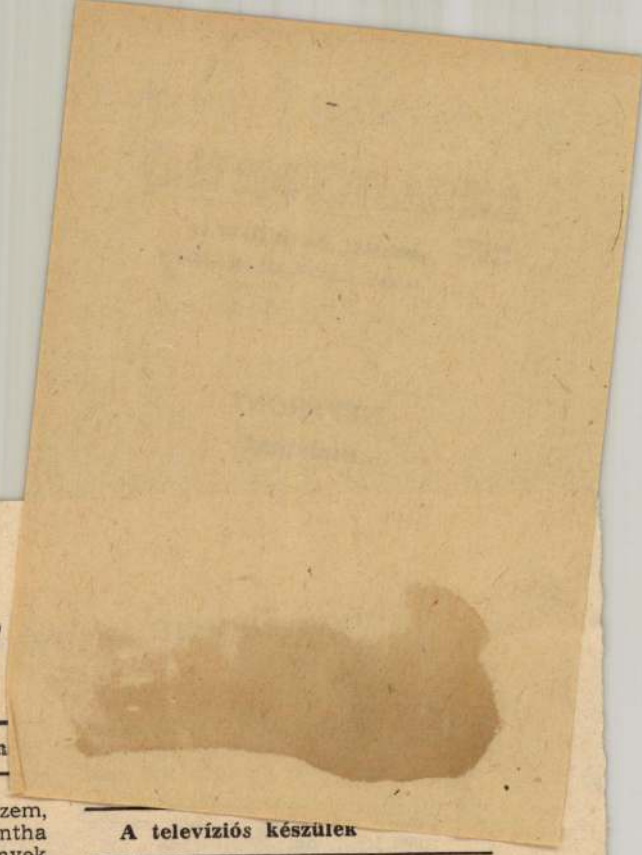

A televíziós készülek

azonban nem ugyanaz, mint a könyv, pláne a könyvtár. Tíz év múlva is ugyanolyan jól használható, mint ma, mert tíz év múlva is a *legfrissebbet* közvetíti, nem kell fejleszteni, csak vigyázni kell rá, s akkor még évek múlva is olyan, mintha új lenne. Egészen más a helyzet a könyvekkel. Ajándékozásuk tehát nem jár ugyanazzal az eredménnyel, mint a televíziós készüléké.

Remélhetőleg senki sem tekinti ünneprontásnak, ha azt mondom, hogy 200 könyv egyszeri ajándékozásával nem adtunk senkinek sem *könyvtárat*, csak *könyveket*. Nincs „minikönyvtár", legfeljebb „minikönyvgyűjtemény". A *könyvtár* szót csak az olyan gyűjtemény érdemli meg, mely széles tájékozódásra, nagy válogatásra, újabb és újabb könyvek felfedezésére ad lehetőséget.

Tudom, erre azt mondhatják: „Jó, nem adtunk könyvtárat, de legalább egy csomó könyvet, melyet a tanyai gyerekek olvashatnak. És ez is segítség." Igaz, de meggondolásra érdemes, hogy adhatunk-e legalább ennyi könyvet minden kis iskolának (számuk 3000 fölött van!), és mi lesz 1—2 év múlva (ezalatt a gyerekek a szó szoros értelmében szétolvasnak ennyi könyvet!).

Elsősorban ezért

irányítanánk a mozgalom figyelmét a *tanyai diákotthonra.* Meg másért is. Azért, mert ezek száma akkora, hogy lehetővé teszik mind-

1970 JUN 3

SAJTÓFIGYELŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Benedek Péter

PETŐFI NÉPE

Kecskemét

Kiállítás a szülőfaluban

7021

Benedek Péter képei Uszódon

Uszód község történetének minden bizonnyal eddigi legjelentősebb kulturális eseménye kezdődött meg vasárnap: *Benedek Péter* festőművész kiállítása. Ez volt egyben megyénkben az utóbbi évek egyik legőszintébb érdeklődést kiváltó, legbensőségesebb hangulatú tárlatmegnyitója.

A 81 éves művészt és feleségét valamint az iskola tornatermét zsúfolásig megtöltő közönséget *Petike János*, a kalocsai járási tanács vb-elnöke üdvözölte, majd *Buda Ferenc* költő méltatta a népi hagyományokból sarjadó művészet és Benedek Péter életművének értékeit. Régi magyar népdalok következtek *Csengery Andrienne* énekesnő és *Kecskés András* lantművész előadásában, végül pedig a Benedek Péter újrafelfedezésében és népszerűsítésében igen nagy érdemeket szerzett filmrendező, *Moldován Domokos* tartott tárlatvezetést.

A kiállítás hatvanhárom festményét és rajzát mutatja be az uszódi születésű és egész életében a szülőfalujában látott élményvilágot megjelenítő mesternek. Harminc-negyven évvel ezelőtt keletkezett alkotásai ma is frissen elevenen hatnak, bizonyságot szolgáltatva arról, hogy őstehetségként való felfedeztetése nem a múlékony divat műve volt. Az utóbbi néhány évben festett képek pedig arról tanúskodnak, hogy egyéni szemléletmódját, kifejezőkészségét, alkotókedvét magas korával, anyagi körülményeivel küzdve is megőrizte Benedek Péter. Huszonegy év óta, amióta Ceglédre költözött, most látogatott el harmadszor szülőfalujába, s először fogadták tehetségéhez méltón: képeihez egész vasárnap tisztelettel és szeretettel zarándokolt a falu népe.

A kiállítás létrejöttéért dicséret illeti a ceglédi és a mohácsi múzeum, valamint a magángyűjtők és az uszódi Egyetértés Tsz segítségét, Kovács László és Schnur József szép rendezését, Farkas Gábor járási népművelési felügyelő szervezőkészségét.

József.

Bácsalm
Zsemberi,
csik — T
— Futó,
Débics (dr
kai. Edző:

Az első
játékot hoz
zai fölénny
ben Bánya
Jágity lábá
pu mellé. A 15. percben Wiedner lőtt kapu fölé jó helyzetből. A 25. percben Bagó átadásával Tallósi II. tört kapura, de Nincsevics mentett. A 31. percben Débics jó labdával szöktette Futót, aki nagy helyzetben a földbe rúgott.

A második félidő 70. percében Bagó szöktette Szettelét, akinek a lövését Nincsevics a kapufára ütötte. 1:0. A 73. percben Molnár egyenlített. 1:1. A 76. percben kettős kiállítás történt: Szeitz, illetve

Csávoly—Bajai Bácska Posztó 3:1 (0:1)

Csávoly, 300 néző, vezette: Tóth M.

Csávoly: Szabó — Dönczi, Putnik Keszi II. — Rausch, Mándity — Szekulity (Huszár), Czobor, Keszi I., Horváth, Bíró. Edző: Farkas Ferenc.

Bajai Bácska Posztó: Pircsik — Bálity, Báity, Városi — Szalai, Katz — Győrfi, Miókovics I. (Juhász), Boros, Miókovics II., Gyenis. Edző: Bacsó László

A csávolyiak kezdtek a szél segítségével, a 20.

szaké.	12	11	1	2	26:13	19
D. II.*	11	8	2	1	54:13	16
yetért.	12	7	1	4	23:22	15
zmikl.	12	6	2	4	31:23	14
rosföld	12	5	4	3	26:22	14
Volán	12	5	3	4	17:13	13
majsa	12	5	2	5	28:20	12
dnóti	12	3	5	4	21:18	11
pár	12	4	3	5	9:17	11
ink	12	4	1	7	17:31	9
MÁV	12	4	1	7	12:28	9
ostag	11	2	2	7	12:21	6
V. II.	11	2	3	6	11:24	5
pka	12	1	3	8	11:37	5
osm.**	11	1	1	9	11:37	-5

...egyzés: a *-gal megjelölt csapatoktól 2, illetve **5 büntetőpont levonva.

DÉLI CSOPORT

1. Jánosh.	12	9	2	1	30:6	20
2. Szamuely	12	9	1	2	31:14	19
3. Bácsalm.	12	7	3	2	25:12	17
4. Csávoly	12	6	5	1	19:10	17
5. Kal. VT.	12	6	3	3	30:13	15
6. Tompa	12	6	3	3	23:11	15
7. Kinizsi*	12	4	5	3	18:16	11
8. Kh. MÁV	12	3	5	4	12:15	11
9. Hajós	12	3	4	5	22:28	10
10. Császárt.	12	3	4	5	12:19	10
11. B. B. P.	12	3	4	5	10:20	10
12. Vaskút	12	4	1	7	17:20	9
13. Katymár	12	3	2	7	11:31	8
14. Miske	12	3	1	8	18:24	7
15. Kisszállás	12	3	1	8	9:32	7
16. Gábor Á.	12	1	2	8	13:30	4

Megjegyzés: a *-gal jelölt csapattól 2 büntetőpont levonva.

Benedek Péter

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ

Debrecen

1970 JUN 2

1024

A CEGLÉDEN élő neves parasztfestő, a 81 éves Benedek Péter alkotásaiból gyűjteményes kiállítást rendeztek a mester szülőfalujában, a kalocsai járásbeli Huszódon. A tárlat június közepéig tart nyitva.

SALTÓFGYELŐ

MAGYAR
HÍRMONDÓ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

Debrecen

Benedek Péter

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1970 JUL 3

PETŐFI NÉPE

Kecskemét

— **Az úttörőházban megnyílt** Benedek Péter uszódi származású festőművész kiállítása, amely július 5-ig tekinthető meg, délelőtt 10—13 óráig, délután 15—18 óráig.

Benedek Péter

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMondó BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 136-068, 337-748, 340-774

PETŐFI NÉPE
Kecskemét
1970 JUN 5-1

1021

Benedek Péter festőművész kiállítása Uszódon

Uszódon született 1889-ben és életében szülőföldjén először rendezték meg műveinek kiállítását. Szegényemberként kezdte és indult el rögös pályáján és szegényen tért vissza, hogy 81 éves korában is a maga egyszerűségében, vegyen részt a kiállításán.

Elmentünk, hogy megcsodáljuk művészetét és ő eljött, hogy megtekintse első sikerét azon a földön ahol született, s ahol most vették észre mint a legnagyobb parasztfestők egyikét, a ma élő parasztfestőt. Életében csak rajzolt és festett, s értékei szinte elkótyavetyélődtek, mert alkotói korának legteljesebbikében csak kevesen értették, de azok is kihasználták.

Iskolás kora óta rajzol és fest, megörökítve a környezetében látottakat, az uszódi embereket, az uszódi szokásokat. Azt a paraszti életet, amelynek nyomora őt is sújtotta, azt a paraszti életet, amelynek öröme őt is megérintette néhanapján.

Benedek Péter kiállításán érezhetik akik megtekintik, hogy a képzőművészet igazán időbeli és térbeli, amely napjainkban is mint mindenkor nevel, tanít, azon keresztül, hogy megmutat. Itt látszik, hogy a művészeti alkotás célja és értelme nem a stílus, s nem a naturalitás, s nem is valami hóbortos valami, hanem az amit Gorkij mondott: „Általa; a műben általánosított tapasztalat a magunk tapasztalatával egyesül, s az így nyert eredmények és élmények növelik igényünket az alkotásokkal szemben; többet és mélyebbet tudhatunk meg a világról és újabb eddig homályos ismeretek világosodnak meg előttünk." Ezt nyújtja nekünk Benedek Péter és az idős festőművész alkotásaiban ott rejlenek a gorkiji szavak, újat mutatva egy letűnt világon keresztül is. Meg kell nézni kiállítását és tekintetet vetni az 1935-ben készült Dobolás című képére, az 1934-ben készült Paprikafűzérre, az 1936-ban készült Templomból címűre, a Parasztszobára, a Jár a baba címűre. Döbbenetes erejű képek, amelyek nemcsak, és nem elsősorban uszódiak, de a paraszti élet igazi vetületei.

Világhírű festők dicsérték és marasztalták, helyel-közzel csodálták művészetét, köztük a legnagyobbak is, mint Vaszary, Barcsay és Csók István. Vaszary mondotta: „De tekintetes méltóságos urak, valahogyan el ne vigyék ezt a Benedek Pétert a klubba, be ne ültessék az autóba, meg ne kínálják semmi féle nagyvárosi jóval, áfiummal, kultúrával. — Hagyják visszamenni a falujába, az ő mesebeli árkádiájába. Hagyják meg neki a lelkét! Hagyják meg neki a falusi lelkét! Az istenért, föl ne fedezzék!"

Nem fedezték fel, nem lett világhírű, a miénk maradt, igazán a miénk. Uszódot festette, az ott élőket, azt a tájait, amelyben született.

Köszöntjük a 81 éves Mestert, ha késve is és kívánjuk, hogy hosszú alkotó évei legyenek még körünkben!

Benke Ferenc

Kiskunfé

BEKÖLTÖZHETŐEN eladó Kiskunfélegyháza, Móra Ferenc utca 31. számú ház. 1203

KÜLÖNPORTÁS ház eladó. Kiskunfélegyháza, Apaffy u. 35. 1208

MÉLY gyermekkocsi eladó. Kiskunfélegyháza, Bajcsy-Zs. u. 4. földszint 2. 1207

BETHLEN utca 2. számú különportás ház beköltözhetően eladó. Érdeklődni Kiskunfélegyháza, Közelszőlő Nefelejcs utca 68. Tarjányiéknál keresztel szemben. 1344

FIATAL házaspárnak bútorozott szoba kiadó. Kiskunfélegyháza, Vöröshadsereg útja 15. 1343

KISKUNFÉLEGYHÁZA, Deseffy utca végén háztelek eladó, házalappal, építési anyaggal. Érdeklődni a helyszínen vagy Honvéd utca 2. 1342

JÓ állapotban levő ablakok nagykapu, cserép, faanyag eladó. Kiskunfélegyháza, Bathyány utca 34. Érdeklődni 12-től. 1341

KÉT ágy, két szekrény eladó Kiskunfélegyháza, Akácfa utca 14. 1339

TANYA eladó Kiskunfélegyháza I. kerület 127. alatt, Lajos Istvánnénál. 1337

ELADÓ Kiskunfélegyháza, Kölcsey utca 3. számú ház középső része. 1336

VILÁGOS hálószobabútor olcsón eladó, Kiskunfélegyháza, Dobó utca 1. 1335

KISKUNFÉLEGYHÁZA, Csanyi útban eladó VII. kerület 74. számú cserepes tanya 1 hold földdel gyümölcsössel, Jószágnevelésre alkalmas Dinnyésék-nél. 1334

TOMPA utca 9. számú ház utcai része eladó Kiskunfélegyháza. Érdeklődni vasárnaponként. 1333

CSALÁDI ház eladó Kiskunfélegyháza, Perczel utca 54. 1332

KUNSZÁLLÁSON 68. számú tanya 1000 négyszögöl területtel eladó. Érdeklődni Pap Lászlónál. 1331

ALBÉRLETI szoba kiadó két dolgozó nőnek, vagy fiatal házaspárnak cím a kiskunfélegy-

GA
nó
Vö

ELADÓ 5 hold szántó, 400 négyszögöl szőlő, jó karban levő épületekkel és több mellékhelyiséggel. Vasútállomáshoz 1 km-re. Oroszi István. Petőfiszállás, tanya 485. szám alatt. 1286

SPORTKOCSI eladó. Kiskunfélegyháza, Kaffka Margit utca 8. Gizella-telep. 1287

WESSELÉNYI utca 41. számú fél házrész elado. Kiskunfélegyházán. 1288

TRABANT gépkocsi eladó. Kiskunfélegyháza, Tanácsköztársaság utca 2. 1289

ELCSERÉLEM kiskunfélegyházi, modern, 2 szoba összkomfortos, II. emeleti lakásomat budapesti hasonlóra. Címet: „Csere-csere" jeligére Kiskunfélegyháza, Ady Endre utca 8. alá kérem. 1290

KEVESET használt, 2 db ágyneműtartós heverő eladó. Kiskunfélegyháza, Löwy Sándor utca 15. 1291

ELADÓ tanya 800 négyszögöl területtel. Petőfiszállás, 619. Csólyosi út mellett. Csordás István. 1292

ELADÓ Kiskunfélegyházán Bercsényi utca 57. számú ház utcai része. 1294

ELADÓ Kiskunfélegyháza, Mikszáth Kálmán utca 4. számú ház, azonnal beköltözhető. 1295

ELKÖLTÖZÉS miatt eladó hét darabos keményfaháló, ágybetétekkel, új, két szobára való bútor, új és használt szőnyegek. Női fodrásznak új és használt bőrák, tükrök, 4 fotel, 6 szék, finom fonott garnitúra. Két használt sezlon. Kiskunfélegyháza, Löwy Sándor utca 6. 1296

HÁZRÉSZ eladó. Szoba, konyha, spejz, melléképület, Víz az udvarban. Azonnal beköltözhető. Érdeklődni egész nap a helyszínen: Kiskunfélegyháza, Széchenyi utca 10. 1297

ALBÉRLETI szoba-konyhás lakást keresek, bútor nélkül. Ajánlatokat a kiskunfélegyházi hirdetésszervezőhöz: Ady

rel,
om-
1313

ELADÓ dióháló, fürdőszobaboyler, Singer-varrógép, Kiskunfélegyháza, Kossuth utca 13. II. em. 1. 1314

HÁLÓSZOBABÚTOR, beépített cserépkályha eladó. Kiskunfélegyháza, Árpád utca 19. 1315

ELADÓ Kiskunfélegyháza, Attila utca 24. számú ház középső része. 1316

ELADÓ Kiskunfélegyházán Juhász Gyula utca 8. számú új ház. Érdeklődni: délután 2-től. 1317

MOSZKVICS 407-es, jó állapotban, sürgősen, olcsón eladó. Kiskunfélegyháza, Kőrösi utca 2. Tóth (emelet). 1318

GYAKORLATTAL rendelkező gyors- és gépírónő állást keres. Cím a hirdetésszervezőnél, Kiskunfélegyháza, Ady Endre utca 8. 1319

FÜRDŐ közelében szép fekvésű házhely eladó. Kiskunfélegyháza, Ady Endre utca 8. 1320

GARÁZS kiadó Kossuth utcai bérház udvarán. Cím: Hirdetésszervezőnél, Kiskunfélegyháza, Ady Endre utca 8. 1325

DUNA televízió eladó. Megtekinthető minden este 6 után. Kiskunfélegyháza, Dankó Pista utca 6. 1326

BÚTOROZOTT szoba-konyha albérletbe kiadó, Kiskunfélegyháza, Wesselényi utca 8. 1328

ELADÓ Kiskunfélegyháza VIII. ker., 44. számú tanya 45 ezerért. Értekezni ugyanott Fábiánéknál. 1329

MÉLY gyermekkocsi eladó, Kiskunfélegyháza, Bajcsy-Zs. u. 4. földszint 2. 1207

KÜLÖNPORTÁS ház eladó Kiskunfélegyháza, Apaffy u. 35. 1208

SZOBA-konyhás házrész sürgősen eladó. Kiskunfélegyháza, Justh Gyula utca 39. 1226

ÉLŐVIRÁG koszorúk fenyőből, szegfűből és kálából egész nyáron megrendelhetők: ifj. Malatinszky kertésznél, Kiskunfélegyháza, Lisznyai utca. 1234

ELADÓ Kiskunfélegyházán Rákóczi Tsz közelében IX. ker. 158. számú tanya Tóth György. 1266

Kalocsai apróhirdetések

BONTÁSBÓL kikerült pala, léc, faanyag, tégla, ajtók, ablakok eladók. Érdeklődni: Ludas István, Foktő Lenin utca 52. 4477

WARTBURG—1000-es, prima állapotban eladó. Érdeklődni:

1021

MAGYAR NAIV MŰVÉSZEK

„A felfedezés különös örömével, a néző előtt kibomló emberi drámáival... a jelzett kategória második helyezettjének, Moldován Domokosnak parasztfestőket bemutató filmhármasa lepte meg a szemle közönségét. Ez a filmhármas egyébként a szerző tervei és a mi reményeink szerint hamarosan quartetté és sextetté bővül, felmérve és előtárva végre a népi képzőművészet művelőinek már régóta feltárásra méltó kincseit" — írta 1968-ban Akácz László a Filmkultúrában, amikor az Országos Néprajzi Filmszemlén bemutatták Benedek Péterről, Süli Andrásról és Vankóné Dudás Juliról készített „naiv portréit".

A televízióban most öt adásban láthattuk a tízre bővült portrésorozatot. (A szerencsésebbek azok voltak, akiknek már színes készülékük van.) A XVII. századtól a ma is élő 90 esztendős naiv szobrász Gyovai Pálig hosszú az út. S ami fontos: az idős nemzedékkel nem ér véget. Népi kultúránk nyereségére, ma is ható elevenségére vall például a 30 éves Polyák Ferenc fafaragó munkássága. Az a világ, ami a fiatal, tehetséges rendező jóvoltából elénk tárult a filmkockákról — ahogy B. Nagy László jellemezte: — „dokumentum és szimbólum". Juhász Ferenc írta Moldován Domokos Vankóné Dudás Julit bemutató színes portréfilmjével kapcsolatban: „Vigyázzunk, hogy ki ne haljanak az éneklő népek... a képíró asszonyok és a faragó-emberek, mert az ember hal ki velük. Őrizzük, gyűjtsük, terjesszük műveiket, tanuljunk tőlük, legyen eleven lelkünk eleven része a nép léttől-el-nem-különült művészete, amely önmagát mondja, mint a természet s épp ezért bizonyossága a múltnak és a maradandóságnak." Moldován Domokos „megszállottsága" szép példa erre: szívós aszkézissel, tollal és fényképezőgéppel járja az országot, s „az idő üvegrétegeibe temetett foszladék jajongására, bánat-fossziliáira, népe múltjára, emlékezetére és hagyományaira, maradék kincseire" (Juhász Ferenc) érzékeny lélekkel mutatja meg nekünk a nép költészetét, amit vászonra, egyszerű fehér papírra vagy kőbe álmodott, hagyományaiba épített.

Eddigi filmjeire *(Magyar parasztfestők nyomában, Magyar fazekasok, Jeles napok jeles rajzolója, Halálnak halálával halsz* s most, a *Magyar naiv művészek)* jól illik B. Nagy László értékelése, amit négy évvel ezelőtt a *Halálnak halálával* c. filmről mondott: „Sűrű költészet, egyetlen fölösleges szó vagy mozdulat nélkül". A rendező (egyben író) egyre inkább közeledik a lényeghez: annak a belső indulatnak a megragadásához, ami évszázadokon át változatlanul megőrizte a képzelet tisztaságát, a metafizikai érzékenységet s a teremtő kedvet, amely mindezt formában, színben, hangban megvalósította. Kodály jegyezte meg a Siratók című kötet bevezetőjében: „A nép tudja... hogy lényeget nem cserélhet, ha önmaga akar maradni, ha öregebb korában úgy tekinthet vissza ifjúságára, hogy megismerje magát benne."

Mindebből természetesen következik, hogy feleletet kell adni: a naiv művészet mennyiben kötődik a népművészethez, annak formai jegyein túl átveszi-e lelkét mintegy új teremtés által, amelyben ha ott is van az egyéni alkotó teljes művészi tudatával, viselheti-e a népművészet vertikális jegyeit? Moldován 1971-ben, az Élet és Irodalom augusztus 21-iki számában paraszt és naiv művészekről szólva megkülönböztet parasztfestőket, akik „a hagyományos paraszti életmódot követve élnek, s alkotásaiknak ihletője is kizárólag ez a világ", naiv festőket, akik „többnyire városban élő, alkotó asszonyok, férfiak s napi városi életüket, ünnepeiket... vágyaikat, álmaikat festik". Ugyanígy népi (paraszt) faragókat és naiv szobrászokat is. Az összefüggések feltárásához kitűnő példát szolgáltatott a film első része, amelyben szó esett Gergely János ácsmesterről. Művészi útját Moldován Domokos így kommentálja: „Gergely ... nemcsak az erdélyi virágos-reneszánsz virágszálait festette a kalotaszegi falyak bútoraira, hanem figurális kompozíciókat is. Sorsa gyönyörű folyamatot tükröz: a virágos parasztbútorokra csempészett zsánerképfestéstől az 1936-ben készített önarcképéig."

Évszázadok messzeségéből érkezett hír a *Magyar naiv művészek* sorozattal: számadó könyvek lapjairól, matriculákból. Szerencsések vagyunk, mert ismerjük a festőket: egy Rózsa Imrét, egy Herceg Pétert. De hány Rózsa Imre és hány Herceg Péter maradt az ismeretlenségben, mint ahogyan népdalok bölcsőjénél is egy-egy ismeretlen népfia, lánya állott, hogy a „család": a közösség aztán fölnevelje az „újszülöttet", erősítse, csinosítsa önvérével. Az egyéniség, mint „teremtő

elv" (Ortutay Gyula) vajon nem marad-e a háttérben s nem különül-e el az effajta paraszti alkotás a többitől? Az idő, a művek öntörvénye nem az-e amit mi a közösség ízléstörvényének nevezünk? Vannak, akik hisznek a parasztfestők, szobrászok alkotásainak öntörvényében! Azt gondoljuk: a további kutatásokban finomabb disztinkciókra lesz szükség.

Gyovai Pál, Török Sándor, Mokry Mészáros Dezső vagy Balázs János képeit, szobrait nézve élesebben láttuk a stílusrétegek elkülönülését (expresszionizmus, szürrealizmus), mint Bakos Lajos, Gajdos János esetében. Jól elkülönült tehát az, amit az imént feltegettünk: parasztfestő, naiv festő stb. Az időben is helyén való elhatárolás (amire a rendező mindvégig ügyelt), kiemelve Benedek Péter elsőségét és Mokry Mészáros meghatározó jelentőségét, összekapcsolva „magas" (grand art) művészetet és „alacsony" képzőművészeti kultúrát, más kérdést is felvet. A paraszti élet átformálódása, a paraszti társadalmi osztály mozgása a XIX. század végén és a XX. század elején a népi kultúrában is éreztette hatását. Kassák érzékenyen reagált erre, amikor a Nyugat hasábjain azt írta: „A nagy népművészet alakulása megállt és előlépnek az egyéni alkotók, akik nem tagadják meg népi származásukat, de láthatóan más mondanivalójuk tartalma és más formanyelvük is." Nálunk mindmáig ismeretlen ez az alkotási folyamat. Ámbár nem csodálkozunk rajta, hiszen H. Read 1969-ben kiadott könyvében (A modern festészet) „témái" közül kirekeszti a naiv művészetet, azt történelmen kívüli művészetnek nevezi, noha jól tudjuk: Apollinaire óta él a fogalom, 1908 óta, amikor a költő H. Rousseaut nevezte el így. Ezért a „nem vizsgált jelenség" ürügyén, úgy véljük, jogos megkérdezni: fáradt korok nagy stílusait volt-e hivatott felfrissíteni, vagy az „ősapák örökségét" folytatni? Amint a film is rávilágít: évszázadokra visszavetíthető ez a folyamat s mindmáig megőrizte kontinuitását. A kérdés újabb kérdést vet fel: napjaink népművészeti reneszánsza beteljesítője lesz-e magának a népművészetnek — ahogyan Csoóri Sándor véli? Ha igen, abban nagy részt vállalnak a naivak is. Talán nem merészség azt állítani, hogy a paraszti művészet funkciójánál fogva (mivel a mindennapi élet szolgálatában áll) megváltozik: muzeális értékű lesz, a „mindennapi élet fölé kerül", habár a használati érték és artisztikus érték a jelek szerint a jövőben még inkább közelít egymáshoz. Hisszük, hogy a fiatal nemzedék képes lesz folytatni elődei munkáját, de a kor szellemének megfelelően, egy-egy sajátságos színnel gazdagítva azt.

A naiv művészetről készült sorozat szerkesztésének feszessége, zártsága, mondhatnánk: szigorúsága a rendező ösztönös tehetségére vall, habár tudatosan, világosan komponál. (Az ELTE néprajzszakán diplomamunkáját is ebből a témakörből írta. Ő az első, aki tudományosan is foglalkozik a naiv művészekkel, s írásba foglalta gyűjtési tapasztalatait.) A sorozat bevezető képei nem csupán reklám-értékűek, hanem emlékeztetve tanítóak. Az ismeretterjesztés, mert ez a sorozat egyik legfontosabb célja, magasrendű művészi igénnyel társul. Tíz téma, kilenc művész: Benedek Péter, Mokry Mészáros Dezső, Gyovai Pál, Gajdos János, Balázs János, Győri Elek, Bakos Lajos, Süli András, Török Sándor. Gazdag dokumentumanyaggal (maguk a művészek vagy hozzátartozóik szólnak) az alkotások kíséretében. (A magnetofon-felvételeket a rendező készítette, s aztán átadta az általa kezdeményezett kecskeméti Magyar Naiv Művészek Múzeumának, amely előreláthatólag ebben az évben megnyílik.) Ami hiányzott: Dudás Juli arcképe. Említettük, hogy a filmen a történelmi visszapillantás művészettörténeti értékű: beszélnek, vallanak művek és emberek. De a galgamácsai parasztfestő asszonyról készített korábbi filmen maga a hagyomány vall: népdalok, szokások. (Reméljük, hogy az őszi Művészeti Hetek programjában is bemutatásra kerülő sorozatból ez utóbbi sem hiányzik!)

Beszélhetnénk külön az egyes portrékról, amelyeknek sajátja a meggyőző művészi erő, korrajz (pl. Benedek fellépése, expresszionista szerkesztési elvekhez igazodó vénája, „csöndes" színei, Rippl Rónaira emlékeztető dekorativitása, motívumainak szituációs jellege stb.) vagy sors és artisztikum kegyetlenül gyönyörű egybefonódása (például Süli András esetében). Portréjának nem „zord fensége", hanem a képein megjelenő „reneszánsz tavasz" fényei, erdőkből, mezőkről áradó fuvalma győzött meg arról: Sülit a ter-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
1975 ... 7.
VIGILIA
Budapest

Benedek Péter Sándor

mészettel való azonosulása mentette meg a legnehezebb pillanatokban is, az a lelki fogékonyság, amely csak a népművészet sajátja.

Kardos Sándor felvételei egy fiatal, tehetséges filmes eredeti látásmódjának bizonyítékai. Jól megértette a téma ma még ezoterikus mondanivalójában rejlő nevelő erőt, s a rendező elképzeléseit. Lelemény volt Sáry László, Jeney Zoltán és Vidovszky László — a zenei avantgard képviselői — műveinek felhasználása. Ez a zene nem vált szoros értelemben vett kísérőzenévé, hanem megtartotta önállóságát és kihangsúlyozta a sorozat spirituális tartalmát (pl. Sáry László Psalmusa Gajdos feszületeinek bemutatásakor).

S végül, utalva a rendező szavaira, melyeket a Rádió és Televízió Újság április 21-iki számában, a *Magyar naiv művészek* sorozat indulásakor olvastunk, elmondhatjuk: a naiv művészek „lényükből, művészetükből" nekünk ezt sugározták: „mit tudok adni". Ezzel példát mutatnak a ma emberének, aki „ijedt aggodalmával egyre azt kérdezi: mi jut nekem, miről maradok le?"

TÓTH SÁNDOR

és hozzászólásokból, köztük olyan fontos témákról, mint Közművelődés és honismeret (Juhász Róbert), A krónikaírás új területei és feladatai (Töltési Imre) stb. Olsvai Imrével, az MTA Néprajzkutató Csoportjának munkatársával folytat beszélgetést Budai Ilona. Kóka Rozália az egyházaskozári Röpülj-páva körnél tesz látogatást közli a lap, Kamarás Rezsőnek A szocialista hazafiság és a közművelődés címen Egerben tartott előadását. A gazdag kínálatot nyújtó Könyvespolc rovat honismereti kiadványokat ismertet.

Szerkesztőségünkhöz beküldött, külföldön megjelent magyar nyelvű kiadványok:

Eva Petrik: Gyermekeimmel (OMC, Bécs). A neves vallástpedagógus ebben a könyvében jórészt a maga nevelési tapasztalatairól ad számot. Valóban nem olyan egyszerű a tizenévesek vallásos nevelése. (És ilyen vonatkozásban Eva Petrik könyve mintha folytatása lenne **Hilda Laible** né-

stílusának [illegible] ragadja meg az olvasot. [illegible] sűrűsödő elmélkedések sok szempontot adhatnak a modern embernek, bár ezek természetesen csak első indítások lehetnek egy korántsem egyszerű és problémamentes úton.

Kemenes Géfin László: Pogány diaszpóra (Amerikai Magyar Írók). Az emigráció egyik legtehetségesebb, legjelentékenyebb költője Kemenes Géfin László. Már **Jégvirág** és **Zenit** címmel megjelent kötetei is azt bizonyították, hogy tragikus alkat, aki mélyen átéli sorsa és magánya keserűségét. A **Pogány diaszpórá**ban már-már egyetemessé tágítja ezt az élményt. Kendőzetlenül, nagy költői erővel vallja meg remény-

telenségét [illegible] amolyan csak azért is"

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

Boncsér Péter

1970 AUG 19

SZERDAI **MOZAIK**

Népművelők és népművészek, ifjú népművészek kitüntetése

A művelődésügyi miniszter augusztus 20-a alkalmából a közművelődés terén kifejtett eredményes munkájukért kedden élenjáró népművelőket és népművészeket tüntetett ki.

„Kiváló népművelő" kitüntetésben részesült *dr. Domonkos* Ottó, a soproni Liszt Ferenc Múzeum igazgatója, *Fekete* Gyula író, *Fenyő* Béla, az Élet és Tudomány főszerkesztője, *Gálfi* Árpád, a TIT Nógrád megyei szervezetének titkára, *Gerő* Zsoltné, a könyvtártudományi- és módszertani központ olvasáskutatási osztályának vezetője, *Homor* Imréné, országgyűlési képviselő, az esztergomi városi tanács vb elnökhelyettese, *Juhász* Jenő, a szakszervezetek Fejér megyei tanácsa központi könyvtárának vezetője, *Király* Zoltán, a budai járási tanács vb népművelési felügyelője, *Kiss* Jenő, az országos népművelési tanács ügyvezető titkára, *Lánczi* Istvánné, az országos söripari vállalat szakszervezeti bizottságának kulturális felelőse, *Lengyelfi* Miklós, a magyar televízió művészeti és filmfőosztályának vezetője, *Molnár* Mátyás, a Vaja községi művelődési ház igazgatója, *Sikula* György, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei pártbizottságának titkára, *Somoskői* Gáborné, a helyiipari és városgazdálkodási szakszervezeteknek kulturális osztályvezetője, *Szilágyi* Gyula, őrnagy, a HM politikai főcsoport főnökség kulturális osztályának főinstruktora, *Szilák* Józsefné, a Budapest, V. kerületi tanács vb népművelési csoportjának vezetője, *Szivós* József, a Heves megyei művelődési központ munkatársa, *Takács* Kálmán, a Művelődésügyi Minisztérium osztályvezetője, *Urbán* László, a sárvári járási könyvtár igazgatója, *Venecz* Béla, a dunaújvárosi járásiváros könyvtár igazgatója, *Varga* Béla, a Veszprém megyei Eötvös Károly könyvtár igazgatója, *Vaska* Miklós, a Nova községi művelődési ház igazgatója, a göcseji népi együttes vezetője. *A Népművészet mestere* kitüntetést kapta *Benedek* Péter festő, *Czugh* János fazekas, *Gyovai* Pál szobrász, *Kovács* József faragó, *Lőrincz* Aladárné szövő és hímző, *Reitzer* Mihályné hímző és *Tarczali* Ádám mesemondó. *Ifjú népművész* kitüntetést kapott *Baranyai* Lászlóné babás, *Biró* Anna-Mária hímző, *Frarzt* Pálné hímző, *Hargitai* György faragó, *Kubai* György hímző, *Mezey* Tamás faragó, *Pozsár* Lajos fazekas, *ifjú Szabó* Mihály fazekas, *Vámosi* Ibolya hímző, *Váradi* Andrásné szövő.

Rendőrség

Garázdaság miatt indult eljárás *Bratyik* Antal 38 éves cserebökényi (Belsőcser 6/7.) lakos ellen, aki 26.) lakos ellen. Udvarlási szándékkal Dancsó több idegen lakásba bement, majd amikor kiutasították, szóra-

ős. III. felvonás. 13.50 Orvo
a mikrofon előtt. 13.45 Időjár
és vízállásjelentés. 14.00 Ket
hatig. — Az aktualitások jeg
ben. Kb. 16.00 Hangverseny
studióban. Kocsis Zoltán zon
rázik. 18.00 Hírek, időjárás. 18.10
Kis magyar néprajz. 18.15 A Magyar Rádió és Televízió szimfonikus zenekarának hangversenye. 18.45 Konzultáció közügyben. 19.05 Albert István népi zenekara játszik, Kürthy Éva, Palcsó Sándor és az OTP Bartók Béla kamarakórusa énekel, vezényel Tóth Mihály. 19.33 Két hegedűszólószonáta. 19.54 Jó estét, gyerekek! 20.00 Esi krónika II. 20.25 Új könyvek. 20.28 A dzsessz kedvelőinek. 20.50 A trubadur. 21.22 Szép magyar novella. 21.42 A Suisse Romande Zenekar hangversenye a genfi Victoria Hallban. 23.00 Hírek, időjárás. 23.15 Mozart-est. 24.00—0.10 Hírek, időjárás.

TV

Magyar televízió

9.30 Könnyűzene az Intervízió műsorából. 10.00 Őrjárat az égen. Tv-film. II. rész. (Ism.) 10.50 A költészet percei... (Ism.) 15.18 Tudor Mária. Victor Hugo drámájának magyarul beszélő tv-filmváltozata. I. rész. 16.55 Hírek. 17.00 Losonczi Pál ünnepi beszé-

landjai. Tv-film. ... ró. Sztárparádé a filmgyárban. 22.50 Tv-híradó. — 2. kiadás.

Jugoszláv televízió

17.15 Tv-krónika magyarul. 17.30 Hírek, események. 17.50 Gyertek gyerekek, nőjünk! 18.30 Riportműsor Titogradból. 19.00 Reklám. 19.05 Népszerű melódiák. 19.20 A világ, amelyben élünk. Tudományos dokumentumfilm. 19.50 Reklám. 20.00 Híradó. 20.30 Reklám. 20.35 B. Nusic: A protekció. A Belgrádi Népszínház előadása felvételről. 22.45 Etűdök a reneszánsz korából. 23.15 Híradó.

Román televízió

17.05 Enciklopédia gyermekeknek. 17.30 Tv-film. 18.20 A legkisebbeknek. 19.00 Szentivánéji álom. Shakespeare drámájának filmváltozata. 20.50 Folklór fesztivál. 21.35 Hangverseny.

SZEGEDI SZABADTÉRI JÁTÉKOK

Mascagni: Parasztbecsület; Leoncavallo: Bajazzók. Dóm tér, este 8.

SZA AZ UTOLSÓ PERCRE
VÁSÁRLÁSAIT
MÉG VÁLOGATHAT
YASZTÁSI SZÖVETKEZET
ekből és iskolaruházati cikkekből
aszték várja
áfész szaküzletekben

Benedek Péter, Jenő

Kerékgyártó István

A FALU FESTŐJE

A nyolcvanhat éves népi alkotó, Benedek Péter, az elfelejtés, a mellőzöttség és nélkülözés hosszú évtizedei után, a múlt évben a Képzőművészek Szövetségének tagja lett. Felvétele mellett a modern magyar festészet egyik kiváló képviselője, maga Barcsay Jenő kardoskodott.

Bendek Péter naiv művészként él a köztudatban, pedig alkotásai — néhány korai mű kivételével — nem tartoznak a naiv művészet körébe. A paraszti környezetből jövő naiv festőkhöz hasonlóan a faluról vallott ő is, de tőlük eltérő szemlélettel és kifejezésmóddal — naturalistaként és kisrealistaként. Művészi törekvései jellemzően mutatják a naiv és a hivatásos művészethez kapcsolódó népi, autodidakta szemlélet közötti különbséget. De sorsa, alkotói pályája történeti-szociológiai szempontból is tanulságos.

Egy kis Duna menti faluban, Uszódon született. Apja kőműves és ácsmester volt, de a család paraszti munkával is foglalkozott. Ez a félig paraszti, félig iparos családi környezet, nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Benedekben felébredtek a népművészet kereteit túllépő ambíciók.

A hagyományos paraszti életforma a század első évtizedeiben országszerte bomladozott már. Az újság, a könyvek hatása azokban a falvakban is megérintette az ambiciózus, tehetséges parasztfiatalokat, amelyekben az ősi, közösségi szokások még elevenen éltek. A legnyugtalanabb alkotó egyéniségeket ugyanis egyre kevésbé elégítették ki azok a lehetőségek, amelyeket a parasztélet hagyományos rendje kijelölt számukra, és mindinkább fölfedezték magukban azokat a képességeket, amelyeket csak a személyes egyéni kifejezés útján bontakoztathattak ki. A fölfelé törekvés, a társadalmi felemelkedés útjai azonban nem nyíltak meg előttük. A mostoha szociális körülmények, az úgynevezett „népiskolák" rendszere nem adtak lehetőséget az intézményes képzés folytatására. Benedek családja például különböző kudarcba fulladt kísérleteket tett azért, hogy a falu elöljáróinak támogatását megnyerje a hétéves kora óta buzgón rajzolgató fiú taníttatásához.

A művészkedésről a kudarcok ellenére sem mond le, és — a falu ítélete szerint afféle haszontalan emberként — továbbra is minden szabad idejét rajzolással, festéssel tölti. Egy arra vetődő tájképfestő, akinek megmutatják képeit, arra biztatja, hogy másolgatás helyett próbálja meg a természet utáni festést. A kísérlet sikerrel jár. Ettől kezdve modell után is dolgozik.

Benedek Péter tehát még felfedeztetése előtt részint a kalendáriumrajzok és a képeslapok másolása, részint a természet utáni rajzolás és festés során, autodidakta módon elsajátítja a naturalista ábrázolásmódot. Olyannyira, hogy nemcsak a természet után festett képei lesznek naturalista vagy kisrealista jellegűek, hanem a képzeletből, „gondolatból" készültek is. Lehetséges, hogy az emlékező-képzelő látás szerint festett képek között akadnak naiv jellegűek, ezek a művei azonban elpusztultak vagy lappanganak. Művészetét így a hivatásos művészethez kapcsolódó képek minősítik. Festményein ugyanis a naiv művészetre jellemző belső látás helyett a külső, természeti látványhoz igazodó szemlélettel, illuzionisztikus ábrázolásmóddal, merevség, állapotszerűség helyett mozgásábrázolással, anatómiai hűségre való törekvéssel találkozunk.

Közben, az első világháború idején, felfedezik tehetségét. Ezerkilencszáztizenötben behívják hadi munkára, és egy budapesti vasgyárba kerül segédmunkásnak. Itt figyel fel a csetlő-botló, olykor munkaidő alatt is rajzolgató, félszeg fiatalemberre az egyik tisztviselő, a későbbi újságíró és művészeti író, Bálint Jenő. Bálint kitűnő érzékkel észreveszi Benedekben a kivételes tehetséget. Bátorítja, buzdítja, s nyolcévi levelezgetés után, az időközben összegyűlt képekből 1923-ban megrendezi első kiállítását az Alkotás Művészházban. A kiállításnak nagy sikere van, újságok cikkeznek Benedekről, a „földmíves festőművészről", neves alkotók, Vaszary János, Csók István nyilatkoznak elismerően művészetéről. A sikeren felbuzdulva Bálint 1928-ban a Nemzeti Szalonban, 1929-ben pedig Bécsben, a Kunstlerhausban szervez kiállítást. Ezek a kiállítások a dicsőségen és az egyre kétesebb értékű ünneplésen kívül vajmi kevés anyagi hasznot hoztak Benedeknek. Bálint előnytelen szerződéseket kötött vele, s a képekért járó pénz és a napszámért kapott bér együtt is csak szűkösen volt elég a megélhetéshez.

A felszabadulás után hosszú ideig háttérbe szorul és csupán néhány vidéki gyűjtő támogatja. Az ötvenes évek közepén a hivatalos szervek felfigyelnek súlyos nyomorúságára, nyugdíjat kap, és segítik a nyugodt alkotómunka feltételeinek megteremtésében. 1970-ben pedig megkapja a „Népművészet mestere" kitüntetést.

Benedek Péter a magyar és egyben a kelet-európai népi autodidakta naturalizmus és kisrealizmus jelentékeny mestere, aki — a kortárs kritikus, Kállai Ernő kifejezésével élve — „a lehető legharmonikusabban oldotta meg a természet és a képszerűség kérdését anélkül, hogy képében ennek a kettős vonatkozásnak akár egyik, akár másik tényezője csorbát vagy megszorítást szenvedett volna". A hivatásos művészet látásmódjával, eszközeivel, de teljesen a paraszt-ember szemléletével ábrázolja a falu életét. Ez a „belülről látás" adja meg jellegzetességét, ez különbözteti meg a magyar festészet naturalista és realista alkotóitól.

Ez a „belülről szemlélés" nyilatkozik meg a közös szokásokat, az emberi élet fordulóihoz kapcsolódó ünnepeket, szertartásokat megjelenítő képein (Kocsmai mulatság, Lakodalom, Gyászbeszéd, Családi kör). Az ábrázolás még nagyobb művészi tudatossággal és akaraterővel párosul egyes portréin, interieurjein és életképein. Kemény, tárgyias megjelenítés, tiszta, átgondolt szerkesztés, szerves képi egység teszi feledhetetlenné ezeket a festményeket (Önarckép, Nő vitrinnel, Egy kakas, öt tyúk, Térmeg Kata teknő mellett, Templombelső).

Legjobb portréi mély és hiteles emberábrázolásról tanúskodnak. Szűkebb környezetét is idealizálástól mentesen, gyöngeségeket, hibákat is felszínre hozva ábrázolja. Még szigorúbban, még könyörtelenebben mutatkozik meg ez az igazságra való törekvés a falu urainak és más előkelőségeknek az ábrázolásában. A kemény, tárgyias megjelenítésmódot a húszas évek végétől egy időre meghitt líraiság és lágy, festői előadásmód váltja fel (Várakozó, Csendélet szűrrel).

Hat évtizedes alkotói pályája során Benedek Péter több száz képet alkotott. Ideje lenne a kallódó életművet számba venni, elválasztva a másodlagos, csupán jelenség értékű képeket a valóban maradandóktól, azoktól, amelyeket méltán sorolhatunk XX. századi festészetünk értékei közé.

iatós ülőkocsit. Átérezve a kisnama gondját, a Fővárosi Búor, Hangszer, Sportszer Kisereskedelmi Vállalat segítségét kértük. Olvasónknak az V. kerület, Párizsi u. 1. szám alatti boltban félretették a Bogárka elnevezésű ülőkocsit.

Megszűnt a beázás

Dr. Kerpely Antal (Budapest, II., Pusztaszeri út 6/a) lakása beázott, s a nedvesedés egyre jobban terjedt. A lecsöpögő víz a parketta alá folyt, amely felpuffadt és ettől az ajtókat sem kinyitni, sem bezsukni nem lehetett. Olvasónk több ízben jelentette panaszát a társasház-kezelőségen, de nem történt intézkedés. A II. kerületi IKV elismerte a panasz jogosságát, s indokolásul közölte, hogy kivitelezői kapacitás hiánya miatt húzódott a csőrepedés megszüntetése. A hibák nagy részét azóta elhárították.

Figyelmeztetés

A Tolbuhin körút 2. szám alatti húsbolt egyik eladójára ellen panaszt özv. Hosszú Józsefné (Budapest, V., Molnár u. 26.), mivel egy órával a zárás előtt már nem szolgálta ki, hanem az áru elrakásával foglalatoskodott, s a vásárló kérdéseire goromba szavakkal válaszolt. Az V. kerületi tanács kereskedelmi osztálya az eladót írásbeli figyelmeztetésben részesítette.

Lesz tűzifa

Özv. Kalicka Istvánné (Tárnok, Szabadság u. 13.) szenet vásárolt a tárnoki 10-es számú TÜZÉP-telepen, azonban tűzifát nem kapott. Mivel lassan közeledik a fűtési idény, az érdi Áfész intézkedését kértük.

A nyáron adták át a „Tallinn" filmszínházat *a szolnoki mozilátogatók* nagy örömére — írja *Bérczi Jenő* (Szolnoki Papírgyár) olvasónk. Azonban, annak ellenére, hogy premiermozinak minősítettük —, nem vetítik először a legújabb filmeket. Ugyanakkor nincs műsoron a közkedvelt Magyar Híradó, hiányoznak a kísérőfilmek, a reklámok és az előzetes bemutatók.

Az új filmszínház működésének első időszakában valóban fennálltak a levélben kifogásolt hiányosságok. Ugyanazokat a filmeket vetítették itt, mint a városközpontban levő „Vörös Csillag" moziban. A két filmszínház között úgynevezett „pendlizéssel" oldották meg a műsorcserét: kerékpárral szállították a filmeket egyik helyről a másikra, és három szolnoki mozi kapott egyetlen *Magyar Híradót*. A nehézségeket látva, a Moziüzemi Vállalat műsorosztálya még egy Magyar Híradót rendelt a „Tallinn" filmszínház számára. Így augusztus óta

Világítás — fény nélkül

Lapunk *„Világítás fény nélkül"* című cikkére, amely a gellérthegyi Citadella és a Hegyalja út által határolt terület közvilágítását kifogásolja, a napokban megkaptuk *Börcsök Dezsőnek*, a Budapesti Elektromos Művek igazgatóhelyettesének válaszát, a már megtett és a még várható intézkedésekről:

A Fővárosi Tanács Közmű- és Mélyépítési Főigazgatósága megbízásából vállalatunk ez év július 17-én megkezdte a Sánc, Szirtes és Bérc utca közvilágításának munkálatait. A felújítás több mint hárommillió forintba kerül. Terveink szerint a XI. kerület, Gellérthegy út közvilágítása a jövő év első negyedében elkészül. Nehezíti munkánkat, hogy a talaj nagyon sziklás, megmunkálása csak kompresszorral lehetsé-

A biztonságos k

Az alábbiakban közöljük két olvasónk hasonló témájú észrevételét és az illetékesek válaszát.

Új átjáróhíd

A nyáron lebontották a IX. kerületi József Attila lakótelep és a XIX. kerületi Határ út között húzódó „Illatos-árok" feletti gyalogosátjárót — panaszolja Bara József (Budapest, XIX., Határ út 27.). Azóta az erdőben levő játszóteret csak nagy kerülővel, a forgalmas Nagykőrösi útról közelíthetik meg a gyerekek, s a felnőtteknek is többet kell gyalogolniuk az ABC-áruházig és az autóbusz végállomásáig. Már kértük a híd visszahelyezését a IX. kerületi tanácstól, de nem történt intézkedés.

1021

Arckép, délutáni fényben

Harminc év után újra kiállított az „őstehetség" Benedek Péter

A város legszélső háza. Szemben a kazlakkal, a puszta mezőn.

Furcsa, idegen öregember. Kicsi, esetlen, mint a gyermekek.

Kint a mezőn erőtlen szél fújt. Egy bekecses asszony gallyat hozott ölében, az ágak verdesték az arcát. A katlan fölött lengett a füst, a szélben lustán hullámzott a forró zsír és a perzselt disznószőr szaga.

Az öregember a konyhában állt, háttal a fénynek. Kék ruhát, sötétkék ellenzős sapkát és nyersbőr bakancsot viselt.

Mielőtt ide jöttem, a múzeumban láttam a képeit. Azelőtt csak annyit tudtam róla: parasztfestő és hetvenöt éves.

Néztem a képeit. Ezek a képek elágazóbb, mélyebb gyökerekkel táplálkoznak. Valahová tartoznak és ez az odatartozás nem *egyetlen* ember dolga. Olyanok ezek a képek, mint a népmesék. Jóleső, hazug-őszinteség melegszik rajtuk. Az öregember már eleve túljutott azon, hogy lefesse a tájat, embert; megfesti a maga módján, a maga eszközeivel.

Festészete a húszas évek szenzációja volt. Kiállításokon szerepelt a fővárosban és külföldön. Eljutott a »király« színe elé, mint a népmesékben a legkisebb fiú — József főherceggel parolázott a budai Várban, különlegességnek számított az apró parasztember, akár a képei.

Talán kedvezőbb időkben levághatta volna a hétfejű sárkánynak hét fejét, de végül visszakényszerült a falujába, s a fele királyságból csak a hamubasült pogácsa maradt, meg egy paradoxon: Benedek Péter *festőművész és napszámos.* Ez volt a sorsa.

Hogyan kezdődött? — Nyolcéves voltam, a tanító rajzolt egy tűzifecskendőt és én lerajzoltam különbül. Aztán mást rajzolt és én azt is különbül lerajzoltam. Otthon a tükör elállt a faltól, a képeket amögé rejtettem, mert szégyenkeztem miattuk. A tanító később elvitt az érsekhez, Kalocsára.

— *Tehetség van ebben a gyerekben* — mondta —, *tanittatni kellene, Isten ellen való vétek, ha így marad.*

— *Milyen vallásu vagy, fiam?* — kérdezte az érsek.

— *Református* — mondta Benedek Péter.

— *Látod, ez Isten ellen való vétek, fiam. Eriggy békével haza.*

Benedek Péter élete nagyot fordulhatott volna, de annak idején nem használták a megfelelő keresztvizet. Furcsa, hogy az ember sorsa, amíg nem az Ember intézi a sorsát, milyen apróságokon múlik.

— Mert kicsi termetű voltam, kiszuperáltak a katonaságtól. Kapálgattunk a mezőn, aztán odajött egy ember 1915-ben és azt mondta: Péter, téged hadimunkára visznek. Úgy is lett.

Pestre került.

Ott találkozott a gyárban *Bálint* Jenővel, akiben volt annyi szépérzék, hogy a bajuszos emberke mélyén megsejtse a tehetséget, s volt annyi üzleti érzék, hogy ezt megfelelően kamatoztassa.

— Elvitt magával Pestújhelyre, ahol lakott. Öt álló napig csak festettem, nem kellett mennem a gyárba, csak festettem és enni jártunk. Festettem és ez elég volt.

Most ül velem szemben a széken, a konyhaablaknál a festőállvány, most a szemében az emlékezés apró fényeket szít, maga elé kuncog, úgy mondja:

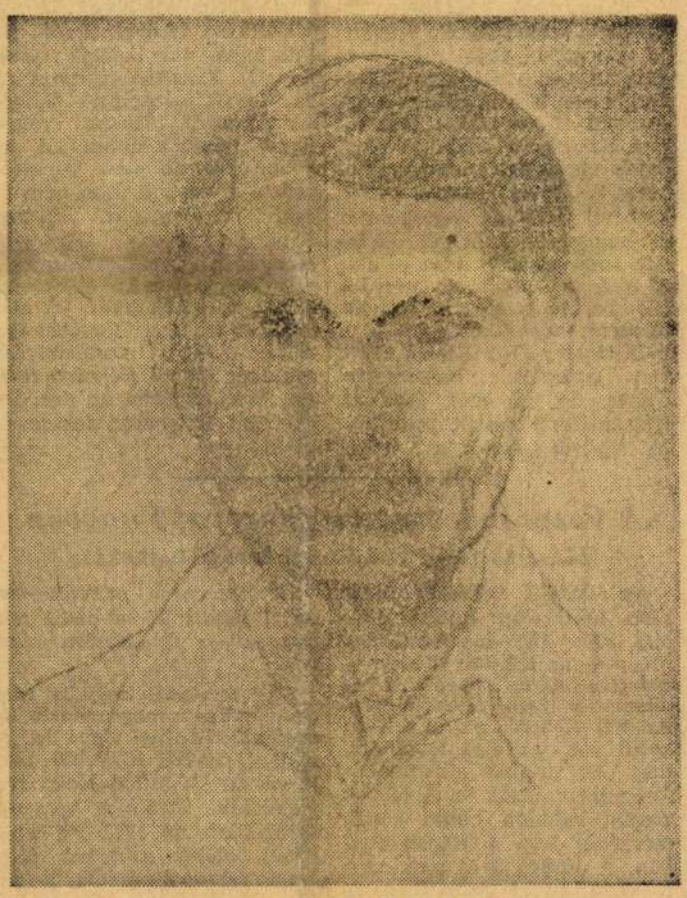

Benedek Péter: Önarckép

— Soron kívül kivettük a fizetésemet a gyárban. Hosszú sor állt végig az udvaron, mind sánta, apró, mi csak elléphedtünk mellettük Bálint Jenővel. Na — gondútam magamban —, most nézhetitek.

Aztán a nyurga legényeket lassan elnyűtte a világháború és így a kicsik is vérüket onthatták a hazáért. Benedek Pétert besorozták, de Bálint Jenővel attól fogva levelezett, kapcsolatot tartott.

— Elvitt egy erdészhez, ott kisnyulakat sütöttek egészben, ropogós pirosra, kedvezni akartak nekem, de a nyulak úgy néztek ki, mint a nyúzott ürgék és nekem nem vette be a gyomrom.

Aztán a festő és az impresszário szerződést kötött.

— Ő csinált mindent. Kiállította és eladta a képeimet, szobát is szerzett, ahol dolgozhattam, én csak festettem a képeket, meg kefeltem a padlót. Volt olyan festmény, amiért ezerötszáz pengőt adtak, aztán a pénz elment lakbérre, festékre, elszámolta nekem és végül semmi se maradt. Tizenöt évig egyedül Bálint Jenőnek festettem.

Az első kiállítása

1923-ban volt a Nemzeti Szalonban.

— Sokan ott vótak, pedig helypénzt is szedtek.

A második kiállítását 1928-ban rendezték.

— Írt rólam Vaszary meg Móricz Zsigmond. Tornyaival együtt szerepeltem, jártam Bécsben is.

Még egy emlék Móricz Zsigmondról:

— Mikor lerajzoltam, összeborzolta a haját, hogy ne legyen olyan kopaszforma a képen.

Néhány festményét megvásárolta a múzeum. A többit műgyűjtők, magánzók. 1930-az eseményről, de ezzel véget is ért Benedek Péter közéleti szereplése. 1934-ben még részt vett az őstehetségek kiállításán az Ernstben, aztán szép csöndesen elfeledték; festeni tudott, de egymagában abból megélni nem. Bálint Jenőnek köszönhette, hogy egy ideig sötét időkben őrá is esett a kevéske fényből, de ezért eleget fizetett.

Feleségével Uszokon laktak, rövidesen két lányuk született, aztán a házukat elvitte a víz. Utána Kalocsán bérlakásba költöztek, átvészelték a második háborút, éltek, de a festés nagyon távoli dolog volt már, a vágy mélyre vonult, Benedek Péter zavart, ügyetlen, emberke-napjai így teltek volna napszámban...

1947-ben két újság közölte, hogy Benedek Péter családja Cegléden az államtól házat kapott. Erről akkor ők még nem tudtak. De egy évvel később valóban Ceglédre költözhettek, az ígéret végül is beteljesült.

— Ettünk vóna, de nem vót mit — mondja az öregember derűsen és himbálja a lábát, mert nem ér a földig a székről. — Így hát ritkábban ettünk.

Kilónként eladták a dunyhából a tollat.

Néhány képe akkor már a múzeum tulajdonában volt.

Dolgoztak. Az öreg fát hordott az erdőről.

Abban az időben

lejött néhány ember Pestről és megrótták a feleségét, hogy miért hagyja ezt a tehetséges embert elkallódni. Az asszony, aki valamikor cselédlány volt, nem értette a dolgot.

Benedek Pétert akkor bevitték kocsival Ceglédre és vettek neki egy nadrágot százötven forintért. Azt mondták: járjon be a kultúrházba, ott meleg van és egész nap festhet. Attól kezdve bejárt a kultúrházba.

1953 karácsonyán nagyobbik lányuk megjött Pestről.

— Hoztam diót, cukrot, meg mákot — mondta —, sütünk kalácsot.

Liszt nem volt. Pénz se.

Az asszony kiment a házból, hogy a szomszédtól lisztet kérjen és találkozott a postással. A postás nyolcszáz forintot hozott, a Képzőművészeti Alap küldte.

— Veszek húst, csirkét, mindent — mondta a nagyobbik lány —, szép karácsonyuk lesz.

— *Egy paplant is vegyél* — szólt utána az asszony.

És azután minden hónapban kaptak a Képzőművészeti Alaptól nyolcszáz forintot. Benedek Péter ismét festeni kezdett és a ceglédi orvosoknak meg fogorvosoknak el is adta a képeit.

Aztán a Kossuth Lajos Múzeum is vásárolt tőle képet.

Hetvenesztendős korára eljutott addig, hogy nyugodtan dolgozhatott.

Az utolsó önálló kiállítását több mint harminc évvel ezelőtt rendezték és most december 20-án a ceglédi múzeumban ismét kiállítása nyílt. A kiállításra sokan eljöttek és az öregember szerényen, befelé nagyon boldog volt. Egy idő óta tagja a Képzőművészeti Alapnak.

A katalógusban két kép úgy szerepel, hogy »*hamisítvány*«. Mindkettő a múzeum tulajdona.

Mikor Benedek Péter meglátta azokat a képeket, csak annyit szólt haragosan:

— *Nem én festettem.*

A szakértők véleménye ezzel megegyezett.

Nem örült a hamisítványoknak, pedig régi igazság: csak azt érdemes hamisítani, aminek értéke van.

Idén múlt hetvenöt éves. Végre teljes nyugalmat talált — és az embernek tulajdonképpen ez a dolga.

Míg beszélgettünk, nagyon csöndes volt. Kék ruhájában, a levegőben harangozó bakancsaival, borzas bajuszával egyszerű, apró, öreg, akinek — úgy véli az ember — semmi se számít, semmi sem okoz örömet, semmi sem haragítja. Kicsi, esetlen, mint a gyermekek.

Megkértem, rajzoljon valamit a *Magyar Nemzet*nek. Odaült az ablakhoz a tükör elé és dolgozni kezdett.

Mi, a feleségével a konyhaasztalon addig piros és sárga bábukkal társasjátékot játszottunk — üsd a harmadikat —, ez az esti szórakozásuk. És hallgatják a rádiót, Benedek Péter újságot olvas és folyóiratot: a *Művészet*et. Érdekli minden: az élet, a világ.

A rutinos, fejkendős néni súlyos vereségeket mért rám a játékban, közben hallgattam, ahogy az öregember az ablak mellett mormol maga elé. Munka közben egészen megváltozott: *nőtt, szenvedett, küzdött.* A délutáni fényben egész ember lett hirtelen, makacs és erős, ingerült és szelíd. Aztán kint a ház előtt — ahol érezni lehetett a forró zsír szagát — boldogan megállt az elkészült önarckép fölé hajolva, fixiroldattal rögzítette a rajzot, miközben fújt a szél. Rámnézett.

— Szép — mondtam. És együtt, ketten még szebbek voltak: *a kép és az öregember,* együtt — hiszen mindkettő ugyanaz.

Kristóf Attila

Magyar Nemzet

MAGYAR NEMZET
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapesti V., petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NIKA

— **Az ajándékcsomagok ezrei** s a karácsonyi üdvözletek milliói özönlenek napok óta a posta két nagyüzemébe, a 70-es és 72-es postára. Szerdán elérték a karácsonyi csúcsforgalom csúcsát. A Budapest 70-es hivatalban ezen a napon 20 000 csomag adott munkát a személyzetnek. Százötven teherautót dugig megtöltöttek a csomagok. Az ünnepek alatt már csak romló tartalmú és expressz csomagokat kézbesítenek. A Budapest 72-es levélosztó hivatalban kedden és szerdán 3,5 millió levelet dolgoztak fel. December 21-én 37 mázsa 86 kiló levelet és lapot szedtek ki a postaládákból.

— ÉVA

(Brenner György rajza)

— **Mentesítették** a forgalomba hozatal előtti kötelező KERMI-vizsgálat alól a kultúrcikkek egy részét. A listán szerepelnek fotó- és optikai cikkek, hangszerek, játékok, háztartási műanyag-cikkek, órák, ékszerek, papír- és írószerek, fonott kosáruk, bőr- és vászontermékek, rajzszerek, irodai felszerelések.

— **A tavalyi szörnyű földrengés** következtében súlyos károkat szenvedett jugoszláv városban, Skopjéban felépült egy hipermodern háromszázágyas szálloda, amelyet »Hotel Skopje« néven adtak át a forgalomnak.

— **Gyermek poliklinika** létesítését tervezik Kőbányán. Az elgondolás az, hogy a poliklinika egybe épüljön a Kőrösi Csoma út—Előd utca—Harmat utca—Onodi utca által határolt területen létesülő szakrendelővel.

— **A Tanács körúti bemutató terem** jövő első félévi programját összeállította a kereskedelem. Len, kender alapanyagú cikkeket, kalap, nyakkendő, sál, ernyő és egyéb divatárukat, férfikonfekciót, kötött árut, harisnyát, női, gyermek tavaszi kabátokat és ruhákat, nyári méterárut, strandcikkeket, új fehérnemű modelleket mutatnak be az első hat hónapban.

— **HALÁLRA GÁZOLTA a csepeli gyorsvasút egyik szerelvénye szerdán délután a XXI., Csepel-kikötőnél Bocsev Iván bolgárkertészt, a Duna Tsz dolgozóját.**

— **Földessy Gyula** akadémiai levelező tagot szerdán nagy részvéttel temették el a Farkasréti temetőben. A ravatalnál Király István egyetemi

SPO

A Bp. Honvéd csak csatárokat igazolt

Három új játékos az Ózdban

A Bp. Honvéd öt újonnan igazolt játékosa közül a legidősebb sincs több 22 évesnél. *Fehér* Imre 21 éves, legutóbb a Kaposvári Honvédban játszott. Szélen és középcsatárként is használható. Már régen figyelik a szakemberek a *gyors, jó mozgású,* csak még nem elég erőteljes csatárt. *Halter* Gyula 1944-ben született. A Honvéd ificsapatából igazolta át a Kőbányai Lombik, s most ismét visszatért anyaegyesületébe. A 180 cm magas, *gyors, kemény játékost* középcsatár és balösszekötő helyén is lehet szerepeltetni. *Jósa* Miklós 22 éves, a Gyöngyösi Honvédból került Kispestre. *Magas termetű, technikás, jól lövő belsőcsatár. Frits* László 1947-ben született, belsőcsatár. *Ügyes,* de ma még csak az ifjúságiaknál veszik számításba. *Nyitrai* Lászlót, a Szirmabesenyői Tsz csapatából igazolták. Mindössze 17 éves. *A tehetséges belsőcsatár* a Borsod megyei ifjúsági válogatottban is szerepelt már.

Az NB I-be visszakerült Ózd három játékost igazolt. Közülük a 25 éves *Halápi* István neve már ismert, hiszen az Ú. Dózsában, majd az MTK-ban is játszott. *Gólerős belsőcsatár,* 1958-ban ragyogóan indult a Dózsában, később azonban sem Újpesten, sem a Hungária úton nem találta meg magát. *Murányi* Sándor 22 éves, a Gyöngyösi Honvédból került Ózdra. 176 cm magas, *erős felépítésű, kétlábas védőjátékos. Váraljai* Miklóst az Egri Dózsából igazolták. *Nagy munkabírású, mindkét lábbal jól rúgó fedezet.* Most 23 éves, az Egri Pedagógiai Főiskolán testnevelő tanár.

A Vasas indul a Középeurópai Kupában

Március 14-én indul a labdarúgó-bajnokság

Az MLSZ elnöki ülése több kérdésben hozott döntést. Az 1965-ös labdarúgó idény — az NB II-t kivéve — *március 14-én* kezdődik és *november 7-én* fejeződik be. Az NB II-ben március 7-én kerül sor az első fordulóra, míg az utolsót november 21-én bonyolítják le. A tervek szerint minden héten kettős mérkőzés lesz a Népstadionban. A június 2 és augusztus 1 közti nyári szünetben is lesz labdarúgó esemény: megkezdődik az MNK, és két válogatott találkozó is színesíti a programot. Június 13-án »négyfrontos« *osztrák—magyar,* június 27-én pedig *magyar—olasz* találkozóra kerül sor.

Úgy tervezik, hogy az idén első ízben megrendezik az *utánpótlás-bajnokságot* is, az ifjúsági sorból kikerülő játékosok továbbfejlődésének biztosítására. Ebben a versenysorozatban az 1942-ben vagy ennél előbb született játékosok szerepeltethetők.

Az MLSZ elnöksége úgy határozott, hogy az idei KK-küzdelmekben a *Bp. Vasas* képviseli a magyar színeket.

Mexico-City már most készül az 1968-as olimpiára

Nemrég fejeződtek be a tokiói olimpiai játékok, de a világ figyelme máris Mexico-City felé fordul. Az új mexikói kormánynak azonban egyelőre nem sok ideje volt arra, hogy a sporttal foglalkozzék, s a korábban tett csillogó ígéretek a kormánynak egyre több fejfáját okoznak.

Az kétségtelenül megállapítható, hogy *Mexico-City jelenleg jobban áll, mint Tokió — négy évvel az olimpia előtt.* Az olimpia lebonyolításához 32 sportlétesítményre lesz szükség, s a fővárosban hét stadion, illetve csarnok már megfelel a céloknak, a továbbiakat pedig fel kell építeni, vagy a jelenlegieket megfelelően rendbehozni. Az olimpia birkózó- és ökölvívó-versenyeinek színhelyéül számításba veszik a bikaviadalok céljára szolgáló arénákat. Hibájuk, hogy nem fedettek. Az olimpia egyik ékessége a 105 000 nézőt befogadó, új óriási stadion lesz, amely *a világ legkorszerűbb stadionjai* közé tartozik. Az egyetemi stadion alkalmas a legtöbb atlétikai versenyszám lebonyolítására: 60 000 nézőt befogadó lelátója van, csak a sajtó elhelyezéséről kell külön gondoskodni. Az evezős-versenyek megrendezésére kijelölt pályán már holnap elkezdődhetnének a viadalok, a kosárlabda, torna versenyeire felhasználhatják a 15 000 férőhelyes National Auditoriumot. Nincs gond a sportlövő-verseny, valamint az úszó- és műugró-viadalok színhelyével.

Most tárgyalják, hol legyen az olimpiai falu. Három terület került szóba. Leginkább az 500 acre területű *Magdelena Mixhuca-parkot* emlegetik, amely három kilométerre fekszik a város központjától. A másik terv szerint az egyetemi városrészben építenek fel az olimpiai falut.

A rendezők mintegy 1500 újságírót, fotóriportert várnak az olimpiára. Most különös gonddal kívánnak foglalkozni a sajtóval, miután a korábbi mexikói sportrendezvényeken sok jogos panasz merült fel e tekintetben. A turisták nagy részét az Egyesült Államokból várják, s óriási problémát jelent majd a városnak a személygépkocsik ezreinek parkolása. Hasonlóan nagy gondot jelent a tolmácsok tömegének előteremtése is. Máris foglalkoznak a mexikói emberek »olimpiai előkészítésével« is: *a rádió, televízió, sajtó 1965 elején országos kampányt indít, hogy a mexikói polgárokat megismertessék felelősségükkel, s előkészítsék arra, miként kell majd bánniuk vendégeikkel.*

A külföldiek legnagyobb gondja Mexico-Cityvel kapcsolatban: a város 2500 m magasan fekszik a tenger szintje felett, éghajlatát nem, vagy csak nagyon nehezen tudják majd megszokni a sportolók. Viszont Mexikó legnevesebb orvosainak vizsgálata szerint *még a hosszú távon induló atléták is helytállhatnak Mexico-Cityben, ha előzetesen megfelelő edzéseket folytatnak, s a helyszínre tíz nappal előbb érkeznek.*

Az előszámítások szerint kb. *80 millió dollárra* lesz szüksége Mexikónak az olimpia megfelelő lebonyolításához.

Kisorsolták a jégkorong VB A-csoportjának mérkőzéseit

A Finnországban március 3—14 között | *NSZK és Norvégia* válo-

Varjút és Nagy Zsuzsát meghívták az Egyesült Államokba

Az amerikai fedettpályás atlétikai versenyekre az idén ismét kapott meghívást két magyar versenyző: *Varju* Vilmos, Tokió bronzérmes súlylökője és *Szabóné Nagy* Zsuzsa, a női 800 méteres síkfutás negyedik helyezettje. A tervek szerint sportolóink január 28 és február 20 között több fedettpályás viadalon vesznek részt az Egyesült Államokban.

MHS-versenyzők jutalmazása

Szerdán délután a Magyar Honvédelmi Sportszövetség székházában bensőséges ünnepség keretében jutalmazta meg az MHS országos elnöksége az évben legjobb eredményt elért sportolókat — köztük Hammerl László olimpiai bajnokot, valamint az Európa-bajnok modellezőket, Azor Lászlót, Buruts Lászlót, Frigyes Ernőt. Uszta Gyula altábornagy, honvédelmi miniszterhelyettes üdvözölte a megjelenteket, méltatta az eredményeket, majd kiosztotta a jutalmakat. Hammerl László megkapta a »Kiváló munkáért« jelvény arany fokozatát is.

Kijelölték az asztaliteniszezők VB-keretét

A novemberi malmői EB után 1965 áprilisában *Ljubljanában* rendezik meg az *asztaliteniszezők világbajnokságát.* A sportág újabb nagy eseményeire a következő válogatott keretet jelölték ki. Férfiak: *Berczik, Rózsás, Pignitzky, Papp, Faházi, Harangi, Harcsár.* Nők: *Földyné, Jurikné, Lukácsné, Papp, Vörös és Kisházi.*

A közös munka január 4-én kezdődik. A VB-ig több jelentős hazai és nemzetközi versenyen szerepelnek legjobbjaink. Január 22—28 között *Moszkvában,* február 1—3 között *Prágában,* 5—7 között *Magdeburgban* kerül sor nemzetközi viadalra. Február 12—14 között rendezik meg a *magyar bajnokságot,* utána február 26—28 között *Frankfurtban,* majd március 3—6 között *Angliában* lesz ismét nemzetközi találkozó.

Egy meglepő kupagyőzelem

Az asztalitenisz MNK döntője váratlan meglepetést hozott: az *Egyetértés* férficsapata 5:2 arányú, megérdemelt győzelmet aratott *a sokszoros bajnok és kupavédő Vasútépítők felett.*

A siker egyik főkovácsa *Kozma* Béla, a kiváló edző, aki éppen ezekben a napokban kettős jubileumot ünnepel: *negyven éve kezdett el rendszeresen teniszezni, s 15 éve működik mint edző.* Ennél szebb ajándékot nem kaphatott volna játékosaitól a szép jubileumra. A kupagyőztesek közül *Koronits* a »legidősebb«, ő már 21 éves, egyetemi hallgató. *Kőrösi* 17 éves tanuló, *Fettich* 18 éves asztallossegéd. A csapathoz tartozik még a 19 éves *Rácz* Sándor, aki ugyancsak tehetséges játékos.

A Bp. Spartacus a harmadik a vízilabda MNK-ban

Benedek Péter
75 l

Magyar ösztehetségek kiállítása a Nemzeti Szalonban

Valljuk be őszintén: művészi kiállításokat rendező egyesületeink nagy bajban vannak. Kiállító művész volna még elegendő, a közönség azonban a maga finom, az idők fordulását előre megérző kollektiv ösztönével már régen érzi, hogy bajok, sőt nagyon nagy bajok vannak a különhöző modern izmusok táborában. Vajjon mivé foszlott Marinetti harsányan hirdetett futurizmusa? Hová tünt a sok felesleges vitát előidéző dadaizmus és szélső expresszionizmus? Ki tudja megmondani, milyen mélyre bukott a szolid művészetek ujabb feltünésével Kandinsky valamikor olyan hires *Kék lovag tornya* cimü képe? Az egész handa-bandázásnak nem sok eredménye volt, legfeljebb annyi, hogy a közönség megint áhitozza a müvészi ösztön egyszerü, közvetlen megnyilvánulását, még tehnikailag primitiv formákban is.

Ennek a kivánságnak megfelelően látjuk világszerte népies müvészek kiállításainak hosszu sorát. Sokak számára csak egzotikus érdekességü az ilyen korrekció, mások azonban felismerik igazi müvészi értelmét és a nép megismerésére vezető jelentőségét. Ezért látjuk örömmel a magyar ösztehetségek kiállitását a Nemzeti Szalonban, ahol valóban minden figyelemreméltó anyag gyült össze.

Találkozunk a kiállitáson néhány már régen elismert és megbecsült névvel, amilyen *Benedek* Péter, *Győri* Elek, *Áldozó* József, *Nyergessy* János és *Oravecz* Imre neve. Ott vannak azután sokan mások, akiket most halásztak elő az ismeretlenségből és akiknek munkái előtt érdemes megállni egy-egy pillanatra. *Bakos* József cipész, *Nagy* István földmives, *Káplár* Miklós számadó-juhász, *Nagy Balog* János munkáiban egyaránt vannak érdekes momentumok. Még figyelemreméltóbbak a kerámiai munkák, szőttesek, varrottasok, himzések, amelyeknek tehnikájában is előbbre van a képzetlen falusi ösztehetség, amelyekben éppen ezért szabadabban érvényesül az izlés, a formakészség, a tehetség. *Markovics* Antal faszobrai szinte a

Magyarság
1934 VIII. 19

9

legmesszebb középkor atavisztikus visszaálmodásával készültek valahol a hódmezővásárhelyi tanyák között. Csodálatos, milyen lelki átéléseken ment keresztül ez az öreg magyar paraszt, mig hatvankétesztendős korában elkezdett Krisztus-fejeket és Máriákat faragni. A mélységes vallásos elmélyüléstől a valódi őstehetség primitivségéig járta az utat, lelke igazi művészi ihletettséggel igazgatta a szent szobrokat faragó kezet. Egyedül érte is érdemes megnézni.

A kiállitást ünnepélyes külsőségek között nyitották meg szombaton délután. *Lázár* Miklós országgyülési képviselő üdvözölte a megjelent előkelőségeket, köztük *József* főherceget, azután rövid beszédben hangsulyozta, hogy *a koldusszegény magyar nép zseniális művészek egész sorával pompázhat a nagyvilág előtt.* Legyünk büszkék magyarságunkra, amely ilyen hasonlithatatlan értékeket tud kitermelni a legnehezebb körülmények között. Ez a kiállitás parancsoló kötelességévé teszi az egész országnak, hogy igyekezzék kifejleszteni a népmüvészet igaz értékeit. Ezután *József* főherceg rövid beszéddel megnyitotta a kiállitást, amelynek anyagát a megjelentek nagy érdeklődéssel nézték végig.

F. I.

Benedek Péter

— **Magyar őstehetségek kiállítása.** Földművesek, tehenészek, napszámosok festették a képeket és faragták a szobrokat, melyeket ma mutat be a Nemzeti Szalon *Lázár* Miklósnak, *A Reggel* főszerkesztőjének rendezésében. A mű megítélése szempontjából kevéssé fontos, hogy ki alkotta. Egy kép nem lesz szebb azért, mert nem hivatásos festő, hanem falusi kovácslegény ecsetje alól került ki. A kérdés tehát: szépek lennének, megkapnának ezek a képek és szobrok akkor is, ha a néző nem tudná, kinek a munkái? A válasz e kiállítás majdnem minden darabjánál: határozott igen. Ezeknek a műtárgyaknak a legtöbbje nemcsak »ahoz képest« szép, hogy parasztok készítették.

Az Est
1934 VIII. 19

A régóta elismert és értékelt *Benedek* Péter finom, érdekes, primitív és mégis ösztönösen kulturált képei komoly értékek. Ugyanezt mondhatjuk *Oravecz* Imrének, a nagyidai tehenésznek festményeiről is. Színei néha szinte Gauguin-re emlékeztetnek. Poétikus, egyszerű, emberi. A föld munkásainak, a maga társadalmi körének élete érdekli. Ezt fejezi ki öntudatosan, erőteljesen, minden szentimentalizmus és minden kedélyeskedés nélkül. Ezek itt igazi parasztok, igazi munkások.

Egy sereg új festőt és szobrászt ismerünk még ezen a kiállításon: *Áldozó* József földmívest, *Bakos* József cipészt, *Nagy* Mária cselédet, *Csülök* földmívest, *Győri* Elek kovácslegényt, *Nyergesi* János palagyári napszámost, *Gengelitzky* Józsefet, *Markovics* Antalt, *Nagy* István tanítót, *Nagy Balog* János szobafestőt, *Káplár* Miklós földmívest, kiknek munkáit Bálint Jenő gyüjtötte össze. Mindegyikben friss, színes eredetiség, sokukban humor, különösen *Csülök* szobraiban. Vannak köztük szuggesztív erejű egyéniségek és vannak köztük sokan, akiknek még tanulniok kell, hogy kifejlődjenek. (Mert nem igaz, hogy a tanulás árt az őstehetségnek.) Nagy elismerés illeti a rendezőséget ezért a hallatlanul szép kiállításért, mely egy eleven és modern népművészetet fedez fel és amelynek kép- és szoboranyagát egyszerű népi kerámiatárgyak és faimunkák egészítik ki. *(B. Gy.)*

12

Benedek Péter
Istő

Ősművészet – népmű

Magyar őstehetségek kiállitá a Nemzeti Szalonban.

Az ősművészettel még csak a mult s vanas éveiben kezdett foglalkozni a mű net, a délfrancia és spanyol barlangkutat Az itt feltárt barlangképek, bekarcolások s az egész primitiv faragások képviselik *ősművészetet.* A most fölfedezett afrikai pek is ehhez tartoznak.

A modern művészetek *primitiv*-kere emberektől a ma élő vademberekig jut Kongó-menti négerek, a polinéziai szigetla lájok naiv művészete igy ihlette meg kulturáju, de idegbeteg uj művészeti töre

A *népművészet* már magasabbrendü és szebb kivirágzása az egyes népfajok velük született szépérzékének. Itt már vérbeli művészetet látunk — ha mingyárt a legtisztább naivitással is kifejezve.

Sőt, a népművészet igazi értékét éppen ez a természetesség, ez a tiszta keresetlenséggel és őszinte szivvel való alkotás adja meg. A mai kor ráeszmélt arra, hogy a különféle nemzetiségek keretében a politikai fertőzésekkel szemben *a nép lelkének virágait ápolni kell,* hogy a népművészet olyan érték, mint a vándornak az erdőben csörgedező tiszta forrásviz.

Talán ez is egyik oka, hogy most annyira föllendül a népművészet kultusza.

A magyar földön negyven évvel ezelőtt még alig voltunk egynéhányan, akik a népművészet tárgyait gyűjtöttük és akik fölemelték szavukat az ugynevezett *karton-viselet* ellen, mely az asszonyok magukszőtte és magukvarrta szinestarka viseletét fokrólfokra kiölte.

Hála Istennek, most visszafordult a kerék. *Paulini Béla* festőművésznek hallatlan érdeme, hogy a *„Gyöngyösbokrétá"*-val lelkesedést öntött a falusi népbe, elhagyott szép viseletéhez és népszokásaihoz való visszatérésre.

Negyven évvel ezelőtt K. Lippich Elekkel Mezőkövesden jártam Morvay főjegyzőnél és megnéztem az urnapi istentiszteletet.

— Szent Isten — igy szóltam —, ez a régi tatár-török hagyományokkal ékeskedő pazar népviselet európai szenzáció lehetne s külön vonatokkal kellene idehozni az idegeneket!

Pesti Hirlan
1934 VIII. 18.

10

s két helyen metszi át derékszögben a Drávát. Megmutattak nekik középen kettőhasitott szántóföldeket s a határ által kettészelt Bolhó községet, ahol egy magyar birtokos bekeritett konyhakertjének fele magyar, másik fele szerb területen van. A nép tolmács utján adta elő tömérdek sérelmét s könnyezve kért segitséget az igazságtalan határ kiigazitására.

A bolhói biró lelkes beszédére *John W. Broome* biztositotta a lakosságot, hogy a kérdéssel behatóan és komolyan foglalkoznak. Elmondotta, hogy már Angliában tanulmányozta a magyar kérdést s most hogy a helyszinen maga is meggyőződött az igazságtalan és oktalan határmegvonásról, *belátja, hogy a magyarság sérelme sulyos.* Türelmet, kitartást kért s reméli, hogy ha a magyarság egységesen és szilárdan kitart jogos követelései mellett, azok méltánylásra fognak találni. Az angol vendégeket nagyon meghatotta, hogy a község népe ünneplőben vonult ki eléjük s nagy gyönyörüséggel szemlélték a leventecsapatok gyakorlatait, amelyeket az ifjuság *Pergő József* tanitó vezetésével mutatott be.

Az angolok Barcsról a gyékényesi hidfő megtekintésére utaztak.

A képviselőház őszi munkaprogramja.

A kormány a legutóbbi minisztertanácson tárgyalta a képviselőház őszi ülésszakának munkarendjét és megállapitotta, milyen törvényjavaslatokkal foglalkoztatja az október 23-án összeülő parlamentet. A már készen lévő törvényjavaslatok közül az őszi ülésszak során kerül tárgyalásra az *erdőtörvényjavaslat,* a *szőlő és borgazdasági* javaslat, a *gazdasági cselédek jogviszonyait,* a felmondást és költözködést szabályozó törvényjavaslat, a *negyközségi törvény,* a *gyámügyi novella,* továbbá a belügyi, kereskedelemügyi és igazságügyminiszternek néhány kisebb javaslata. Összel kerül beterjesztésre a kormánynak már korábban tett igérete szerint *a választójogi javaslat* s ugyancsak előkészités alatt áll a *telepitéssel* és a *hitbizományok reformjával* foglalkozó törvénytervezet.

Ma már ezt is megteszik, sőt Budap legszebb látványosságát a Szent Istvánkor népviseletek képezik. A híresebb viseletü pedig külön kiránduló vonatokat járatnak

Most a népművészet fejlesztése érdek gint ujabb esemény történik: *Bálint Jenő* ujságiró, A Reggel megbizásából összeszé csomó *falusi művészt* és műveikből kiállitá zett a *Nemzeti Szalonban.*

*

Szerte az országban, Csonka-Magyarors nem minden falvában akad népművész: fes ezermester. A nők között a csipkeverés és h dálatos tehetségei. Juhászok, akik spanyol spanyolviasz-) berakásokkal remek fokost, juhászkampót, furulyát, zsebtükröt készit sok az ostornyelet, a karikást diszitik ó sárgaréz verettel, bekarcolt rajzaikat lőpo zsölik be, asztalos-művészek pompás mag mentikával festik a parászti butort és ládá pies kerámia ezerféle diszes cseréppel t nagyvásárokat, — szóval a *művészi ősteher* fogyhatatlan gárdája hirdeti a magyar nép hetségét.

Bálint Jenő most *gyöngyösbokrétát k sze a magyar nép ősmüvészetéből* s *Láz* szerkesztő támogatásával ezt mutatja be *Szalon* termeiben. E kiállitással hozzájáru István-napi magyar látnivalókhoz.

Igazán pompás, magyar szivet vidit most a Nemzeti Szalon, telerakva szintarka népies tárgyakkal és magyar népfestők meghatóan szép festett és faragott munkáival.

A legerősebb őstehetség közöttük *Benedek Péter*, az uszodi földmives, akinek pikturája a muzeális szinvonalat éri el. Ilyen nagyobb vászna az „*Alkonyat*" hazatérő tehéncsordával és disznókondával kitünően benépesitve. Jellegzetesen szép a falusi „*Lakodalmas menet*", a „*Családi kör*", a mélységesen hangulatos „*Templom Uszodon*" imádkozó hivekkel, egy-egy kis remekmü: az „*Anya kisdedével*", a „*Lábmosó*", a „*Téli vásárosok*", az „*Önarckép*". — Igen érdekes tehetség *Győri Elek*, a tokaji kovácslegény, aki zamatos humorral népesiti be képeit. Köztük a legszebb a „*Tokaji szüreti felvonulás*", breugheli tipusokkal, igen népes a „*Tokaji lóvásár*", komoly szépség van a „*Temetés*"-ben, feltünik még a „*Menyasszony táncoltatása*", a „*Tiszai árviz*" és egy szüreti jelenet a tokaji szőlőhegyen, melyet „*Megérkezett az uraság*" cimen jó lokális humorral mutat be a mester. — Itt látjuk *Oravecz Imre* földmüvest, aki inkább freskó-hatás alatt áll, kevesebb rajzzal, szélesebb szinfoltokkal, naivitás dolgában nem utolsó a „*Bevonuláson Nagyidára*" c. képe, melynek magyarázata az, hogy ha híres festő lesz belőle, akkor lóháton, cirkuszi jelmezben tér vissza falujába. Jobb művei: „*A betlehemesek*", a „*Nagyidai utca*", a „*Mezőn*" c. igen közvetlen képe s egy szimbolikus kompozició, a „*Tavasz*". — Szerepel *Nagy Balogh János*, a volt szobafestő muzeumi letéte is, bár a pikturája egészen Millet hatása alatt áll, kevés magyar jelleggel. Igen szép pásztortipusokat küldött be *Káplár Miklós*, a hortobágyi pásztor-festő, aki Boromissza festőművésztől leste el, amit tud. A Ferge József csikósszámadó, Szarvas Péter juhászszámadó, a gulyásbojtár — nagyszerü fejek. A hortobágyi puszta nappali és éjjeli tájrészletei egytől-egyig remekbe készültek. — Meglepő *Áldozó József* földmives kollekciója, melyben Rippl-Rónai hatását látjuk. Ő is szines pasztellel rajzol és fest. Genre-képei között kiválik a „*Tele van a konyha képeimmel*", a „*Látogatók jöttek*", az „*Inodi lány cifraruhában*". A falusi élet jeleneteit szorgalmasan festi, a lópatkolást, disznóperzselést, szénahordást, kapálást, kerti munkásságot. — Erősebb tehetség *Nyergesi János* palagyári napszámos, aki szinezett tusrajzokat állitott ki, jó tipusokkal, jó mozgással, köztük a „*Süt a nap*", a „*Vasárnapi kimenő*", a „*Tüzhely mellett*". — Erős, komoly ambició van *Nagy István* néptanitó müveiben, fejlettebb kultura, különösen a „*Bakonyi öregasszony*", a „*Bakonyi menyecske*" képeiben és tájstudiumaiban. — Eredeti szereplő a *Mári* is, az 51 éves szolgáló, aki Tornyai Jánosnál szolgált, ott ragadt rá a piktura. Legtornyaibb a „*Falusi szoba*" c. képe. — Szoborfaragásban feltünik *Markovics Horvát Antal* barkácsoló (ácslegény) kollekciója kisebb méretü szentszobrok és népies alakokból és csoportokból. Ezt a gyüjteményt dr. *Wiener Tibor* hódmezővásárhelyi gör. kel. lelkész állitotta ki.

A főtisztelendő különben 1900 darabból álló néprajzi gyüjtemény tulajdonosa, melyet feleségével együtt hét év alatt páratlan lelkesedéssel szedett össze. A kiállitásban látjuk az ő értékes kerámiáit, köztük a „pálinkás butella", az u. n. *zsoltáros* kollekciót, cserép mécseseket, varrókosarakat, fésütartókat, faldiszeket (szirének), keritésgombdiszeket. Azután régies kézimunka és fabutor-gyüjteményt. — Külön részlet az Egervidéki *Mikófalvi palóc-szoba* szines tarka, teljes berendezéssel. A termekben egész sorozatok szerepelnek, tányérok, tálak, faragott vizmerítőkanalak, kulacsok, cifraszékek, ládák, tálasok, himzett kötények, ingvállak, teritők, cifraszürök, tariszmyák, sárközi párták, sóvári szinescsipkék és sok más minden, ami népünk izlését dicséri.

Mind olyan, aminek a magyar szív örül, hogy igy együtt láthatja.

Kézdi-Kovács László.

1021

A „szent naivitású" festő

Egy nap Benedek Péternél

— Amikor a vasárnapi iskolából kimaradtam, akkor kezdtem el festeni. Először csak úgy gondolatból, azután fényképekről, és csak aztán kezdtem „élőből" festeni. Vagyis a valóságos életet. Uszódon laktunk, én ott születtem, aban a Kalocsa környéki

kis faluban, hej, de régen volt! Szép emlékeim vannak arról a faluról.

— Szenvedélyesen festett kezdettől, ugye?

— Bizony szenvedéllyel! Ha fél óra időm volt, már kezdtem is rajzolni, festeni! Mondta is szegény apám: ebbe fogsz te beleőrülni, te gyerek! Hatan voltunk testvérek, és csak én lettem ilyen bolond megszállott. Se halottam, se láttam, ha egyszer az ecsetet a kezembe vehettem.

— Mit festett legszívesebben, Péter bácsi?

— Az embert, ahogyan munkálkodik. Én soha nem voltam képes másra figyelni, csak az emberre.

— Nehéz volt a kezdés? Úgy tudom, Bálint Jenő fedezte fel Péter bácsit,

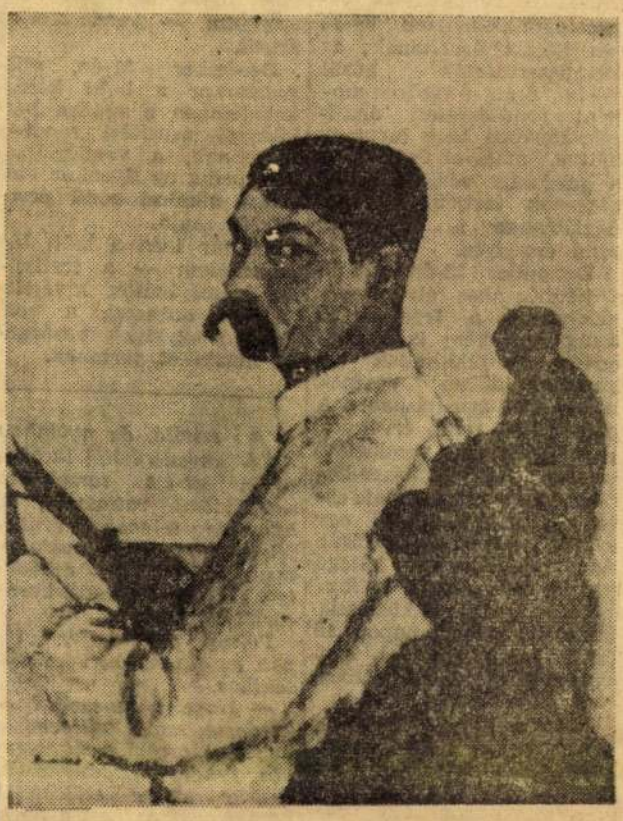

— Igen ő. Éppen jókor, még az első világháború alatt. Festettem állandóan, de senki sem ismert el. Pedig sóvárogtam a megértést, az elismerést. Bálint Jenő mellém állt, megfogta a kezem, könyvet is írt rólam, kettőt is, biztatott, bírált, munkára serkentett. Hozzá fordultam minden bajommal, problémámmal.

Benedek Péter most nyolcvanéves. Apró termetű, óriásbajuszú ember. Szerény, egyszerű, külsejében, szokásaiban megmaradt parasztnak. Ahogy most b[illegible]szélgetünk, ő nem ülne [illegible] világért sem, állv[illegible]s mesél, mesél [illegible]nul, Feleségé olykor kisegíti, egy-egy adatot helyesbít, kedvesek, ahogy itt tréfálkoznak, évődnek egymással.

— Hol dolgozik szívesebben? A szabadban vagy bent?

— Amíg jó az idő, az udvaron. Ha megromlik, akkor itt bent.

— És a megélhetés?

— Tudom mire gondol: évekkel ezelőtt megírták az újságok, hogy milyen nyomorúságos körülmények közt élek. Azóta már változott a helyzet. A Képzőművészeti Alaptól is kapok rendszeres támogatást. Azután itt vannak a vásárlóim. Nem panaszkodom: amit megfestek, mindet megveszik. A Televízió is sokat segített azzal, hogy részletesen foglalkozott velem. Meg a Tükör, Népművelés, Művészet és más lapok is. Nincs miért keseregnem.

Bálint Jenő egyik róla szóló könyvében álmodozónak mondta őt, és azt írta róla: „az a szent naivitás, mely azt, amit fest, s azt amit ír vagy mond, átfogja: voltaképpeni értéke egyéniségének, s tanúságot tesz egy ősi művészlélek legtiszteletreméltóbb tulajdonairól."

Úgy él a köztudatban, mint primitív parasztfestő, mint naiv festő. Ám, ha az ember figyelmesen szemléli alkotásait, szemléletének és módszerének jellemzőit, rájön: nála a tudatossággal párosul a népi ösztönösség, s ez különös hangulatú, népmesei ihletésű műveket eredményez.

Népi szokások, népviselet, az egyszerű emberek élete, az alföldi táj, egyszerű épületek és tárgyak: ezek képeinek témái. Színei elevenek, színesen-lángolók, nem fél alkalmazni a bátor színösszetételeket.

Lassan, nagy kínnal dolgozott mindig: nála, mint a legigazabbaknál, a műalkotás életének szerves részét képezi. Az alkotási folyamatban valósítja meg leginkább önmagát.

Szeretetre méltó ember: apró — de műveiben nagygyá nőtt — alakját sokáig nem lehet elfelejteni.

Varga Mihály

Benedek Péter

PETŐFI NÉPE
Kecskemét
1960 DEC 9
SZABADSÁG
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 136-068, 337-748, 340-776

Védőnő[illegible]ól

ERŐS szélben lépegetü[illegible] a kecskeméti Rendőrfalu u[illegible]cáin Deli Imrénével. Hu[illegible] szonhat éve védőnő — ta[illegible]lán ez a legfontosabb, amit elmondhatunk róla. E hosszú idő alatt dolgozott Szabadszálláson, Lajosmizsén és immár 12 éve Kecskeméten.

— 1943-ban végeztem, akkoriban nem volt szakellátás. A körzeti orvos pedig nem tudott megfelelő gonddal foglalkozni a terhes anyákkal és kisgyermekekkel. Kecskeméten ma nyolc gyermekszakorvos rendel. Ők is gyakran meglátogatják a körzetükhöz tartozó újszülötteket. Hathetes kor után pedig mi, védőnők, legalább havonként elmegyünk a családhoz.

Régen a védőnők legfőbb ellensége a babona volt. A szülők szemverés ellen pél[illegible]kos oldatokkal... Hajdan a védőnők rendezvényeket szerveztek és a bevételből segélyezték a leginkább rászorulókat.

Hat év óta az én körzetem a Rendőrfalu, Felsőcsalános, Belsőnyír és Szarkás egy része. Minden kisgyermek lapján rendszeresen feltüntetjük a súlygyarapodást, a kapott oltásokat és gyógyszereket. Betegségét és fejlődését egyaránt figyelemmel kísérjük...

Beszélgetés közben zöldrefestett kapuhoz, azaz utunk első állomásához értünk. A négyhónapos baba nyugodtan fekszik ágyá[illegible]kérdez:
s meny-
k? Nyu-
leget le-

[illegible]ány csa-
k még. A
módosabb
otthonokban mindenütt díszhelyen, középpontban az új emberke. Az ő mosolyát sírását lesi az egész család. A védőnőt szívesen várt kedves vendégként fogadják. S a receptektől a szobahőmérsékletig, a babaápoló szerektől, a rossz minőségű műanyag pelenkákig újra és újra minden szóba kerül. Ő pedig érdeklődéssel hallgatja a panaszokat, figyelmeztet az oltások időpontjára, vagy ha valamiféle rendellenességet észlel.

Déltájban indulunk a buszmegálló felé.

— Ugye látja már milyen csodálatos foglalkozás a miénk?

Valóban az. Mégha számos nehézséggel és gonddal is kell megküzdeniük. Ezekről azonban már Erdei Lajosnéval, Kecskemét vezető védőnőjével beszélgetünk.

— Húszan dolgoznak Kecskeméten. Közülük hatan a külterületeket járják. Egy védőnő naponta 12—15 családot látogat meg, hetven—nyolcvan csecsemőt és negyven—ötven terhes nőt kell figyelemmel kísérnie. Nyáron könnyebb. Biciklivel közelítik meg a távoli településeket, de havas, téli napokon, tanyáról tanyára járva, legfeljebb három helyre jutnak el naponta. A Kecskeméten dolgozó védőnők átlagos életkora 35 év. A kezdő fizetés belterületen dolgozóknak 1200 forint, s 100-zal több azoknak, akik a külterületeket járják. Ez az összeg 10 évi munka után emelkedik 1400—1500 forintra. A „plafon" pedig 1800—2000 forint.

LEHET, hogy ezért kevés a fiatal védőnő? Hiszen nehéz és fárasztó a munkájuk, a fizetés pedig... A hálás anyukák és az egész-

Az üzletek ünnepi nyitvatartása

A Bács-Kiskun megyei Tanács V. B. az üzletek ünnepi nyitvatartási rendjét az alábbiak szerint állapította meg:

December 14-én, ezüstvasárnapon az áruházak, továbbá a ruházati és vegyesiparcikk-üzletek 8—12 óra között tartanak nyitva, a kereskedelem többi ágában az általános vasárnapi nyitvatartási rend lesz érvényben.

December 21-én, aranyvasárnap az áruházak, továbbá a ruházati és vegyesiparcikk-üzletek 8—12 óra között árusítanak; az élelmiszerüzletek közül 7—10 óráig a vasárnaponként rendszeresen árusítók, továbbá azok tartanak nyitva, amelyek üzemelését a gazdasági vezetők szükségesnek tartják. A vendéglátásban a vasárnapi rend érvényes.

December 22-én és 23-án a kétműszakos élelmiszerüzletek és a legalább 19 óráig egyébként is nyitvatartó iparcikkboltok a szokásos időben vesznek részt az árusításban. A hétköznapi rend érvényes, e napokon a vendéglátó iparban. Az élelmiszer-kereskedelem többi üzlete este a szokásos időnél egy órával később tart zárórát. Az ajándékozási jellegű cikkek árusításával is foglalkozó iparcikküzletek, áruházak e két napon 19 óráig lesznek nyitva, s a lehetőséghez képest délben sem zárnak be.

December 24-én az egyébként reggel fél 8-kor vagy később nyitó élelmiszer-kereskedelmi üzletek is a szokásosnál egy órával korábban nyitnak. Az áruházak, a ruházati és egyéb iparcikküzletek a reggel megszokott időtől 17 óráig árusítanak. A déli zárvatartást a lehetőség szerint ezen a napon is mellőzik. A vendéglátó üzemek általános zárórája 18 óra, kivéve egy-két melegkonyhás egységet, amelyek 21 óráig állnak a fogyasztók rendelkezésére.

December 25-én és 26-án az édességboltok és trafikok a vasárnapi rend szerint tartanak nyitva. Ahol 26-án a pénteken szokásos piacot megtartják, a piactéri üzletek a piac ideje alatt árusítanak. A bolti kereskedelem e két napon szünetel, a vendéglátásban pedig a szombati üzemi rend érvényes.

December 27-én az élelmiszer-kereskedelem üzletei 8—12 óra között nyitvatartanak, s a tejboltok ugyancsak négyórás műszakot tartanak. A bolti kereskedelemben december 27-e ismét szünnap, míg a vendéglátásban a vasárnapi szabályok lesznek érvényben.

December 28-án minden üzlet hétköznapi — de nem szombati — rend szerint árusít.

December 31-én, szilveszterkor a bolti kereskedelemben a rendes hétköznapi árusítási rendhez igazodnak, a vendéglátásban pedig az ilyenkor szokásos alkalmi rend érvényesül majd.

Január 1-én a bolti kereskedelem — a trafikok és édességboltok kivételével — szünetel, a vendéglátó egységek vasárnapi műszakot tartanak.

A szitáló, de nyomban olvadó hótól lucskos utcán itt-ott torzonborz szemöldökű vattaszakállas, kucsmás télapók tűntek fel, nagybundásan, puttonnyal, virgáccsal. Az üzletek zsúfolásig tömve bevásárlókkal.

Feltűrt gallérú férfi lépett az állomáson várakozó taxihoz.

— Hova parancsolja? — kérdezte szolgálatkészen a markáns arcélű, rokonszenves fiatal gépkocsivezető. Szürke szeme előlegezett barátsággal csillant a kocsi belsejének félhomályában az utasra.

— Magam sem tudom. Induljon valamerre, majd szólok, hol álljon meg.

A sofőr vállat vont. Sok furcsa utast szállított, nem egy különös kívánságnak tett már eleget, ha úgy kívánták, s ha az a szabályzattal nem ellenkezett. Végiggördültek az esti fényfüzér alatt a főútvonalon.

— Mehetünk balra — szólt halkan az utas.

— Kérem — fordított a vezető a volánon. Néhány percig lassan, ráérősen vitte őket a kocsi.

— Itt álljon meg. Jöjjön

BENEDEK Péter

Olvasó Nép. 24.1985.

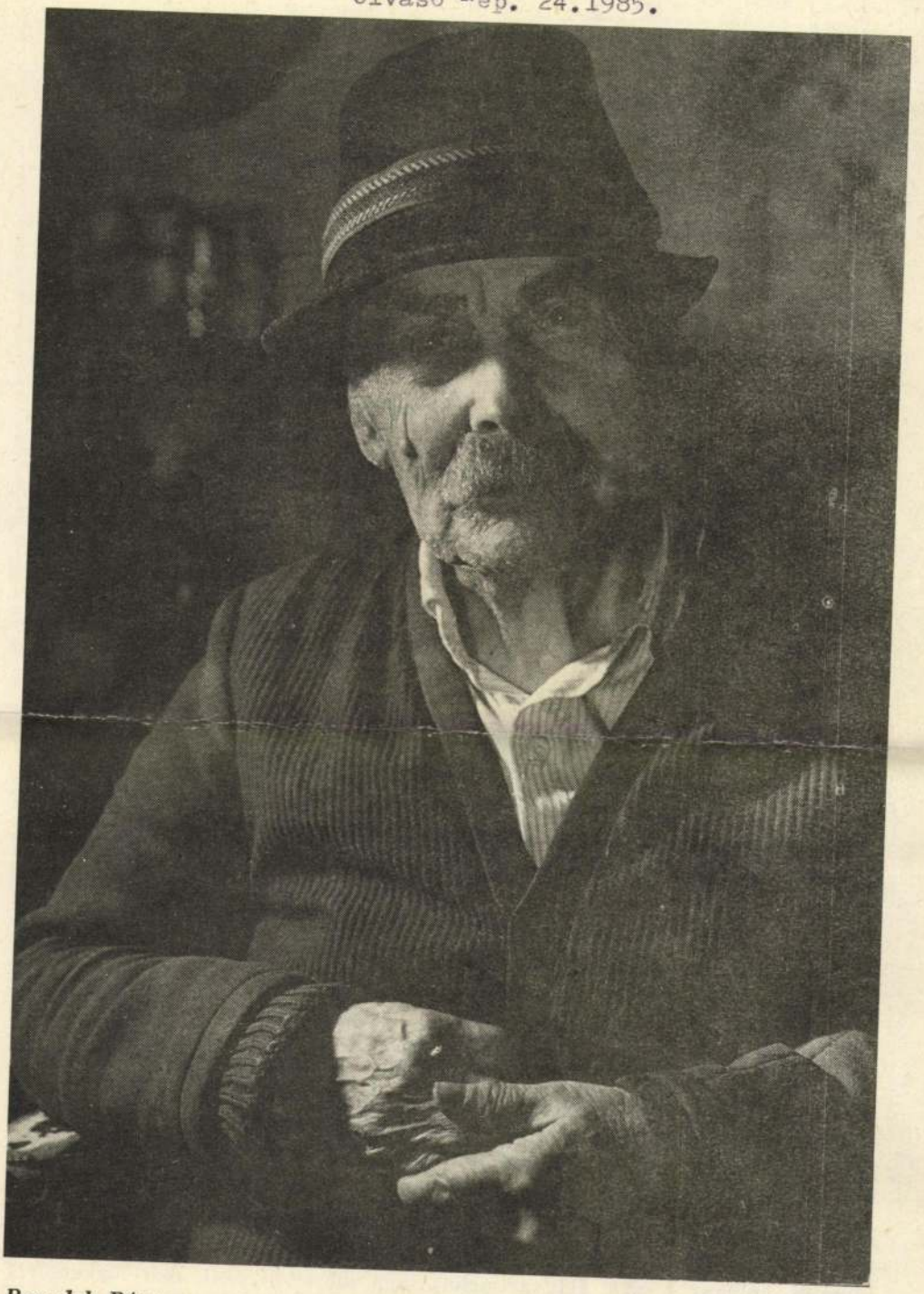

Benedek Péter

tuk tenni. Régen az egyszerű falusi emberekhez nem jutott el a folyóirat, az újságot olvasta, nem volt, rá pénz, hogy könyvet tudjon vásárolni. Az már magasabb igény volt, hogy hónapszámra ne menjen be az ember a kocsmába egy féldecire, de megvegye azt a könyvet, ami neki tetszik, de ez nagyon kevés kivétel volt. Régen úgy volt olvasó mozgalom, hogy nem is hallottunk ilyesmiről, de voltak olvasó emberek! Most van olvasó mozgalom, de véleményem szerint csak kirakatból veszik, hogy legyen könyvállványon, hogy nahát nekik ilyen is van, – általában a nép, a dolgozó nép kevesebbet olvas, mint a múltban. Itt van a rádió, a televízió, minek olvasson? Tehát kevesebb ember olvas szeszintem mint a múltban, akkor volt rá időnk, hogy olvassunk. A munkáskörből alakított Nagyközségi Könyvtárat esetleg a diákok látogatják, esetleg a fiatalság, akiknek ki van szabva, hogy milyen könyveket kell elolvasnia és azokról beszámolót tartania! Egyébként majdnem az ürességtől kong. Én is csak néhányszor mentem el, de nem láttam semmilyen közösséget és magam is eltávolodtam tőle, nagyon ritkán megyek be a Könyvtárba. Ez a hátránya. Most ellenben tudja, hol jönnek össze az emberek? A talponálló kocsmákban. A munkásság a talponálló kocsmákban találja meg magát, ott társalog pálinkabűz között, meg a cigarettafüstben.

Mi például a dohányzást is már akkor fékeztük. Például azt mondja az elnök, te költő vagy János, írjál valami tréfás versikét! Írtam és szép nagy betűkkel ki lett a falra függesztve:

SZABJ HATÁRT A DOHÁNYZÁSNAK!
HA NEKED NEM, ÁRTHAT MÁSNAK!

Vagy voltak olyan emberek, akik a sáros csizmát fölrakták az asztal lábára hát ez is bosszantott bennünket, mert szerettük a rendet:

NE TAPOSD AZ ASZTAL LÁBÁT!
NEM AZÉRT MERT FÉLREBILLEN,
DE TANULD MEG, MI AZ ILLEM!

Szóval így igyekeztünk az embereket a rendre, az olvasásra szoktatni és ennek nagyon jó hatása volt. Most ez nincs. És csodálkozunk, hogy a mai fiatalság, annak ellenére, hogy kijárja az iskolát, tisztesség szempontjából, illem szempontjából lejjebb van azoknál az embereknél, akik a mi korunkban jó hogyha hat elemit elvégeztünk. Azért sajnálom, hogy a munkásköröket megszüntették, mert nevelő hatása volt, higgye el! Sőt, az idősebb emberek a fiaikat, ha már felserdültek annyira, igyekeztek behozni. És közöttünk nőttek! Közöttünk, az idősebb emberek között. Ha valamelyik nem jól viselkedett, már valamelyik idősebb ember megszólalt, fiam ezt nem szabad így csinálni, így nem szabad

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Benedek Péter földmüvesfestőművész második kiállitása a Szalonban

Benedek Péter földmüves festőművész másodszor látogat el most hozzánk. Mikor első kiállitását rendezte, ugy fogadták, mint valami vad zsenit, mint egy csodagyereket, aféle kuriózumot, aki szinte ázsiai exotikumokat hozott magával a csendes kis magyar faluból. A primitivség, a dekorativ elemek szépsége érdekelte a közönséget, körülbelül ugy nézték ezeket a képeket, mint a mezőkövesdi varrottasokat.

Ez a kiállitás, amely most, öt év multán, a művész uj termését mutatja be, megtanitja majd arra is a közönséget, hogy sokkal többet lásson Benedek Péterben: a magyar falu szineinek és hangulatainak költőjét, aki akkor tud igazán figyelemreméltót alkotni, ha azt festi, ami az ő világához tartozik, ami évek során át tartó állandó szemlélet révén határozott képet öltött a lelkében, ha a magyar falut, a magyar falu egyszerü, idillikus hangulatait adja. Primitiv lelkéhez, primitiv művészetéhez a kis méretek illenek, a kompozició nem neki való, ha nem a falut festi, mintha a helyes látását is elveszitené. De amit a faluból ad, az csupa jellegzetesség, csupa megkapó szin, csupa meleg költői lira. Van egy képe, a cime Kis öcsém, pöttön parasztlegényke áll rajta vasárnapi diszben. Nincs tudatos festőművész, aki jobban, karakteresebben tudná megcsinálni. Majd megszólal ez a kép. Vannak lakodalmas menetei, amelyek a régi perzsa miniatürök bájos naivságára emlékeztetüek. Alkonyat cimü képén, amelyen hazatérő konda, csorda, nyáj veri fel a falu porát, bársonyos szinek sok-sok árnyalatával adja a szürke szin idilli szimfoniáját. Vannak rendkivül sikerült interiörjei, parasztszobák, falusi konyhák, amelyeken külön hat a primitiv berendezés népies dekorativsága. Pompás meglátással s egyben kedves naivsággal fest meg mezőn dolgozó embereket, takaros falusi lányokat, egy-egy barnafoltos tehenet, a baromfiudvar tarkaságát. Paraszttipusai, amelyeket szinte fest és nem is rajzol puha ceruzájával, a legjellegzetesebb arcokat és alakokat varázsolják elénk.

Autódidakta művészet ez. De nem is jó volna, ha valami divatos mester faragna belőle félkulturált művészt, aki elvesztené legfőbb erősségét, naiv látását és primitivségét, amely művészetének üde hamva s amelyet éppen ugy nem szabad leverni, mint a friss gyümölcsöt. Azért nem helyes őt magyar Rousseaunak kikiáltani, nem is szólva arról, hogy ez a hasonlat még csak nem is hizelgő. Maradjon meg Benedek Péter a régi utján, maradjon meg a falu müvészének. Fejlődjön, tanuljon magától, csak az volna kivánatos, ha a közönség vásárló kedve biztositaná számára azt a lehetőséget, hogy anyagi gondoktól mentesen élhessen művészetének

Külön szenzációja a kiállitásnak, hogy Benedek Péter képeihez egészen különös, dekorativ hatásu kereteket terveztek. Minden képnek érdekes, a kép hangulatához és szineihez tervezett kerete van, amelyen az aranyat és a bronzot nyers paraszt szinek, kékek és téglavörösek tarkázzák. Az ötlet igen kitünő és rendkivül kiemeli a képek derüs szineit.

A képeken kivül a Szalon két szélső termében kisebb népmüvészeti kiállitás van, amely igen hatásos keretet ad Benedek képeihez. Egyik teremben igen szép sárközi szőttesek és keramiai munkák vannak kiállitva. A másik terem Mezőkövesd gyönyörü szinpompás népmüvészetét mutatja be, két része van ennek a kiállitásnak: egy történelmi összeállitás, amely a fejlődés különböző fázisaiban mutatja be a kövesdi himzéseket. Ez nagyon szép és tanulságos. Ujabban azonban iparszerüvé vált ez a müvészet és bármilyen bizottság ellenőrzi is, hogy a mezőkövesdi népmüvészet ne vetközzék ki eredeti szelleméből, a müselyemmel himzett darabok, amelyekből a kiállitás másik nagyobb része áll, már nagy eltérést jelentenek a régi, háziassággal készült himzésektől. Mezőkövesden, eredeti motivumok nyomán készült eredeti darabok ezek is, de van már bennük a lebilincselő szinpompán kivül valami vásári hivalkodás is. De természetesen elsőrangu szépségü darabok is szép számmal akadnak a kiállitáson.

—y —s

A Jazz-énekes

Bemutató a Magyar Szinházban

Lehet, hogy a Magyar Szinháznak van igaza, ha az ő közönségének nem kell az irodalom, adhat neki egészen mást is. Ha a közönsége nem harap bele az ellenforradalmi irodalomba, tud ő forradalmat csinálni az ellenirodalommal is. Igy váltotta fel a Danton halálát a Jazz-énekes.

Csak az a szerény vélményünk, hogy ezért a darabért kár volt Amerikába menni. Még csoda, hogy a Magyar Szinház rendezőt is nem külföldről importált hozzá. Newyork helyett Sátoraljaujhely is megjárta volna s a Jazz-énekest bátran helyettesithetné a *Goldstein Számi*, talán az a közönség, amelynek ezt a melodrámába posványosodó amerikai smahtfelnit szánták, még jobban megörül neki.

Mert ez a darab ugyanannak a couleur localnak amerikai szinváltozatait képviseli. A Jazz-énekes a new-yorki zsidónegyed idősebb évjáratainak készült némi kis szinházi elérzékenyitőül. A jazz-énekes pont a zsidókántor fia és a zsidókántorok halált kiáltanak a szegény ártatlan jazz-re. És a kántorné képes felvonásokon át a szinfalat hasogatni, csakhogy a fia ne a szinpadon folytassa, amit a Rabinovitz kántordinasztia a kóruson elkezdett. Az igaz, hogy a szinház is igen eltávolodott időközben a templomtól, amelynek valamikor tőszomszédja volt. Sőt az öreg Rabinovitz kántor egyenesen meghal, csakhogy a fia, aki az utolsó pillanatban meginog, mégis az ő szerepét vegye át és ne a szinházi bonvivánét.

Közben csupa szív ez a darab. Mindenkinek a szive olyan, mint egy falat kenyér és ezzel a falattal borogatja a szinfalat. Igazi szivdőgleszto darab ez. Szinte ki sem lehet már birni. Sorra ellágyul itt mindenki. Még a rideg üzletember, a szinházi direktor is ellágyul. Egészen ellágyult darab ez és szinte félő, hogy a végén nem is a jazz-énekes mond bucsut a szinháznak, hanem a közönség, amely elvégre szereti a szép selyempapirban csomagolt cukrot, de azt hiszem, nem kér a rózsaszinre kandirozott selyempapirból, amelyet könnyel sózott el az amerikai szakács. Csak azt nem értjük, a Magyar Szinház direktoraira hogy tudta rásózni.

Még a legmozgalmasabb jelenet a darabban a szinházi próba. A közönség szereti, ha a szinpad hátulsó felét mutogatják neki s ő a kulisszák visszája felől sejtheti a rivalda fény mögött szorongó közönséget. Ebben a jelenetben lehet némi öröme. Egy kis káröröme, hogy mennyire unatkozhatnak azok a láthatatlan nézők. A budapesti közönség már sokkal jobb filmváltozatát látta ennek a darabnak. Igy nagyon nehéz lesz a szinháznak versenyezni a mozival.

Hanem azért a Magyar Szinház előadásáról sok jót mondhatunk. Néhány kitünően megformált szinpadi figura mozgatja az előadást. *Hegedüs* Gyula öreg kántora csupa melegség és elegikus lira, de erő is van benne, ahol kell. Mindvégig rendkivül hatásos *Fáy* Szeréna játéka is. Rátkay a cimszerepben igen finom és egyszerü eszközökkel tud megteremteni melodramatikus szentimentalizmusa ellenére is bensőséges hangulatokat. Jobb mint a szerepe. A humort igen kellemesen képviseli a darabban *Salamon* Béla népszerü komikuma, *Tóth* Böske nemcsak nagyon csinos, hanem közvetlenségével elég tiszta lirájú. A kisebb szerepekben igen jó *Stella* Gyula, *Dénes* György, *Körmendy* János, *Táray* és *Vágó* Béla, aki, mint rendező is ügyes munkát végzett. A darabot *Lakatos* László forditotta.

Kállay Miklós

FÜGGÖNYÖK
ÁGYTERITŐK, VITRAGEOK
minden kivitelben, továbbá
FÜGGÖNYSZÖVETEK és CSIPKÉK
Bárczi D. Sándor Dessewffy-utca 5 és Calvin-tér 7

Alpár Ignác emlékkiállitás

A Budapesti Épitőmesterek Ipartestülete, a Magyar Épitőmesterek Egyesülete és a Budapesti Épitőmesterek Szövetsége elhunyt nagy tagjuknak, *Alpár* Ignácnak a hagyatékában talált terveket egy emlékkiállitás keretében bocsátják a nyilvánosság elé. Ez a kiállitás megkapóan érdekes és emlékezetes látvány, amely a nagy magyar épitőművésznek, *Alpár* Ignácnak müvészi elgondolásait teljes egészében adja. Ott látjuk a tőzsdepalota, a Nemzeti Bank, a Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és a Hitelbank székházainak terveit és artisztikus elgondolásait, amelyekkel a millenáris kiállitás történeti csoportját megvalósitotta. Ez Alpár Ignác fejlődésének a tetőpontja, müvészi érettségének a korszaka. De látni Alpár Ignác elindulásának első emlékét, az 1880-as esztendőben elnyert Schinckel-dij pályanyertes terveit. Leggrandiózusabb azonban Alpár Ignác épitőmüvészetében a Gellérthegy-citadella kiképzésének a terve. Ezt a tervet már *Kotál* Henrik müépitésszel együtt dolgozta ki Alpár Ignác.

Aki *Alpár* Ignác müvészetét meg akarja ismerni vagy vissza akarja idézni, az megnézi ezt a kiállitást, mert az ő monumentalitásra törekvő és belső dinamikai erejével frappánsan ható művészete szinte töretlen épségben és szépségben áll előttünk e kiállitás keretében.

Tökéletes rajztudása és konstruálása egyformán erőteljesen hat. Utolsó tervezetének, a Gellérthegyi Nemzeti Golgothának az elgondolása *Alpár* Ignác költői fantáziáját bizonyitja.

A kiállitás keretében mutatják be *Szentgyörgyi* István, *Telcs* Ede és *Markup* Béla *Alpár Ignác-emlékszoborpályázataikat*. A zsüri, amely kiválasztja ezek közül a megvalósitandót, bizonyára megtalálja az elhunyt emlékéhez méltót.

A kiállitást, amelyet az Irányi-utca 17. sz. alatt rendeztek, vasárnap nyitják meg ünnepélyesen.

— **Sergio Falloni pénteken először vezényli az Operaházban a Parsifalt.** Kedden *Németh* Mária vendégszerepel a 7 órakor kezdődő Sába királynőjében, szerdán nincs előadás, csütörtökön a bérletszünetben, rendes helyárak mellett kitüzött, 7 órakor kezdődő Faust cimszerepét Pataky Kálmán fogja énekelni. Valentin szerepében pedig Svéd Sándor fog bemutatkozni. *A pénteki félhét órakor kezdődő Parsifalt először fogja vezényelni* Sergio *Falloni*.

— **Shaw-bemutató a szegedi Városi Szinházban.** A szegedi Városi Szinház október 30-án mutatja be *Shaw* Bernard „Johanna" cimü tragédiáját, *Hont* Ferenc rendezésében. A cimszerepben *Peéry* Piri, a nagytehetségü drámai színésznő lép fel, mig a férfiszerepeket *Páger* Antal, *Földényi* László, *Herceg* Vilmos, *Kovács* Károly, *Szakács* Zoltán és *Reszely* Pál játsszák.

— **A Kisfaludy Társaság ülése.** Tárgyánál és a felolvasók személyiségénél fogva egészen kivételes jelentőségü lesz a Kisfaludy Társaság november havi felolvasó ülése. Ezen az ülésen *Sik* Sándor, a kiváló papköltő olvassa fel *Prohászka Ottokár* cimü tanulmányát, amelyben a nemrég elhunyt nagy magyar főpap, filozofus és egyházi iró egyéniségét és müveit méltatja. *Zilahy* Lajos részleteket mutat be uj szinmüvéből a *Táboruokból*, amely a *Nemzeti Szinház* legközelebbi müsordarabja lesz. Azonkivül *Vargha* Gyula olvas fel néhány szép költeményt legujabb terméséből. A felolvasóülés november 7-ikén délután 5 órakor lesz az Akadémia felolvasó termében.

— **Az Irodalmi és Müvészeti Kongresszus megnyitása.** Az *Irodalmi és Müvészeti Kongresszus* ünnepélyes megnyitását vasárnap délelőtt 11 órakor tartják. A kongresszus intézőbizottsága állandó permanenciában van és vasárnaptól kezdve reggel 9-től este 6-ig ad felvilágositást a Nemzeti Szalonban. Tagsági jegyek és a kongresszusi jelvények a megnyitás alkalmával a Fővárosi Vigadóban is átvehetők.

— **A román követség teát adott az Erdélyi Helikon tiszteletére.** *Bethlen* Margit grófnő, a miniszterelnök felesége teát adott a miniszterelnökségen az *Erdélyi Helikon* Budapesten időző tagjai tiszteletére, amelyen vendégül látta a román követséget is. Ugyancsak hivatalos volt a román követség magára az Erdélyi Helikon estélyére is, ahol *Lahovári* követ vezetésével a követség minden egyes tagja megjelent, végig hallgatta a felolvasásokat s az est után melegen gratulált a közremüködőknek. Most a két meghivás viszonzása képen szombaton délután 5 órakor a román követség adott teát a Gellért-szállóban az Erdélyi Helikon tiszteletére, amelynek tagjai Bánffy Miklós gróffal élükön jelentek meg a teán. A román követség természetesen meghivta a teára Bethlen Margit grófnőt is, azonkivül *Klebelsberg* Kunóné grófnét és a külügyminisztérium néhány főtisztviselőjét. Az estélyen az asztalokat magyar szinü virágok ékesitették.

FÖLDES IMRE: Tüzek az éjszakában

UJ SZINHÁZ — November 3

A magyar szinészet élet-halál harca az elszakadt végeken a magyar szó és a magyar becsületért

— **A Csikós reprize a Nemzeti Szinházban.** Pénteken negyvenháromévi pihentetés után ujból szerepel a Nemzeti Szinház müsorán *Szigligeti* legnagyobb sikerü népszinmüve, a *Csikós*, amelynek cimszerepét a reprizen *Rózsahegyi* Kálmán, a többi főszerepeit pedig *Nagy* Izabella, T. *Halmi* Margit, *Szabó* Margit, *Iványi* Irén, *Kürti* József, *Cselényi*, *Harastos*, *Nagy* Adorján, *Sugár*, *Almássy*, *Feleky* Gyula és *Pataki* játsszák.

— **A Szépmüvészeti Muzeum uj magyar képtárának megnyitása.** *Klebelsberg* Kunó gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter október 30-án, kedden délelőtt fél tizenkét órakor fogja megnyitni a régi Mücsarnokban (VI., Andrássy-ut 69) a Szépmüvészeti Muzeum uj magyar képtárát, amely fiókgyüjteménye lesz a muzeum modern képtárának és az utolsó évtizedek magyar festészetének legnagyobb részét öleli fel. A nagyközönség számára 31-én, szerdán nyilik meg az uj képtár, amely hétfő kivételével minden nap 10—½2 óra között lesz látható, 40 fillér belépődij mellett. Vasárnap 11 órától a belépés dijtalan.

— **Szegény Fiacskám.** Orbók Attila darabjában, a „Fiacskámban", amelyet estéről estére nagy érdeklődés mellett játszanak az *Uj Szinházban*, legnehezebb feladat egy néma szereplő. A „fiacskám" ez a szereplő, egy pólyás baba, akit egész előadás alatt ott tartanak a szinpadon a késő éjjeli órákig, ami igazán embertelen kinzása a szegény csecsemőnek. A sajtóban is szóvátették már ezt. De a szinház még mindig nem változtatott a dolgon. Beszéltünk a szerzővel is, Orbók Attila ugy nyilatkozott, hogy neki egyáltalában nem volt intenciója, hogy eleven csecsemőt vigyenek a szinpadra, ilyen olcsó eszközökkel egyáltalában nem akart hatást keresni. De a rendező ragaszkodik az eleven gyermekhez. Véleményünk szerint nincs erre semmi szükség. Van a darabban elég ötlet és mulatságos helyzet ugy hogy a szegény kis babát bátran felmentenék nehéz szerepétől.

— **Vitéz Miklós vigjátékát szombaton mutatja be a Kamaraszinház.** *Vitéz* Miklós uj vigjátéka, a „Tulbuzgó flatalember", lesz szombaton este bemutatója a Kamaraszinháznak, Uray Tivadarral a cimszerepben, mig a többi főszerepet *Tasnády* Ilona, *Mátray* Erzsi, *Kiss* Irén, *Vaszary* Piroska, *Nádai*, *Pethes* Margit, *Bartos*, *Hajdu* József, *Forgács*, *Pethes* Sándor és *Tapolczai* játsszák.

— **Tolsztoj-emlékünnep az Otthon Irók és Hirlapirók Körében.** Az *Otthon Irók és Hirlapirók Köre* külsőségeiben és müvészi szinvonalában egyformán fényes és sikerült emlékünneppel hódolt szombaton este *Tolsztoj* Leó emlékének, a nagy iró centennáriuma alkalmából. A kör ünnepélyesen feldiszitett nagytermében összegyült előkelő közönség előtt elsőnek *Pásztor* Árpád tartott előadást Tolsztojnál tett látogatásáról. Utána *Csajkovszky*-vonósnégyest játszott el a *Waldbauer—Országh—Temesváry—Kerpely*-vonósnégyestársaság. A nagy orosz zeneköltő müvét a vonósnégyestársaság a maga világszerte ünnepelt müvészetével tolmácsolta. *Győri* Pál dr. énekmüvész *Grecsaninov* három dalát énekelte, nobilis müvészettel, *Lányi* Viktor finom, müvészi zongorakiséretével. A müsor egyik ékessége *Rachmaninov* elégiájának előadása volt, amelyet *Hubay* Jenő dr., a Zeneművészeti Főiskola főigazgatója, világhirü hegedümüvész tolmácsolt az ő egyedülálló müvészetével. Zongorán a kiváló tehetségü zongoramüvész, *Kósa* György kisérte. A közönség viharos tapsaira *Hubay* Jenő *Wienawszki* „Kuyaviak"ját adta ráadásul. Befejezésül *Hubay* Jenőnek Tolsztoj Karenin Anná-jából irt nagysikerü operája nagy duettjét énekelték el *Medek* Anna és *Laurisin* Lajos, a m. kir. Operaház müvészei. Mindketten pompás hanggal és fényes előadással interpretálták Hubay muzsikáját, amelyet maga a szerző kisért zongorán. A közönség az összes szereplő müvészeket lelkes ünneplésben részesitette.

— **Comensoli Mária hangversenye az Ujságkiadó Tisztviselők Otthonában.** Az Ujságkiadó Tisztviselők Nyugdijintézete ezidén ujra megtartja hangversenysorozatát. Ezidei első hangversenyét december 8-án, este 8 órakor tartja saját helyiségében, (VI., Andrássy-ut 8., em.), ez alkalommal K. *Comensoli* Mária, kiváló és elismert zongoramüvésznő hangversenyez az egész estét betöltő következő müsorral: *Scarlatti: a)* Pastorale; *b)* Capriccio. *Chopin:* F-moll fantázia. Etüdök: A-moll, dur, C-moll; *Debussy:* La cathédrale englouti (Az elsülyedt katedrális). Feux d'artifice (Tüz

ák). La plus que lente, Valse; *Dohnányi:* pszódia C-moll, Naila-keringő. Jegyet az ágkiadók Otthonának vigalmi bizottsága ad este 6—8-ig. (VI., Andrássy-ut 8., I. em.)

— **Magyar müvészeti előadás Milánóban.** *dor* Anna dr., aki jelenleg müvészettörténeti tatásokat folytat Milanoban, október 21-én a Canonica di San Lorenzoban rendezett kulturdélután keretében vetitettképes előadást tartott az Esterházy-kastélyokról és egynéhány egri müremekről. A milanoi magyar kolónia, mely zsufolásig megtöltötte a termet, lelkesen ünnepelte és ujabb előadás megtartására kérte fel a kiváló magyar előadónőt.

A SZINHÁZAK KÖZLEMÉNYEI

A Bölcsődal bemutatója

— A Farkas — Mary Dugan bünpöre —

— A Vigszinház hete —

A Vigszinház e hetének nagy eseménye a **Bölcsődal** emierje. *Fodor* László uj vigjátékának betatója szombaton, november 3-án lesz. A premierig a szezon két nagy sikere vál-ozik és pedig vasárnap, hétfőn, szerdán és nteken este

A farkas

rül szinre, kedden és csütörtökön a

Mary Dugan bünpöre

szerepel a müsoron.

Vasárnap délután *Szenes* Béla és *Nóti* Károly pompás vigjátéka,

A házibarát

mulattatja a közönséget. *(Mérsékelt helyárak.)*

„Eltörött a hegedüm..."

A Király-szinház bemutatója

Nagy eseménye lesz szombaton, november kán a Király-szinháznak. Ekkor kerül yanis bemutatóra az idei évad operettigere, Szilágyi László és Zerkovitz Béla zenésjátéka, az „Eltörött a hegedüm...", nely iránt olyan nagy az érdeklődés, hogy szinház már a premiert követő 9 előadásra árusitja a jegyeket. — Csütörtökig bezáróg minden este a rendkivül mulatságos angol erett, a „Puszipajtás" kerül szinre Biller énnel, Vaály Ilonával, Orosz Vilmával, Bárny Rózsival, H. Balla Mariskával, Lázár áriával, Kovács Ilonkával, Sziklaival, Déssel, Borossal, Solthyval, Felekivel és Sánrral a főszerepekben. Ma, vasárnap délán mérsékelt helyárakkal a gyönyörü kiállitásu „Rose Marie" előadását ismétlik meg, vő vasárnap délután kerül először — ugyanak mérsékelt helyárakkal — a „Puszipajs" szinre, teljes esti szereposztásban.

Jolly Joker

Belvárosi Szinház

inden este

Honthy Hannával

Most és jövő vasárnap délután (mérsékelt elyárakkal)

Nászéjszaka

(Honthy Hanna.)

— **A Filharmóniai Társaság első, vasárnapi délutáni hangversenye ma, 28-án d. u. fél 4** rakor lesz a Zeneakadémiában olcsó helyrakkal. Vezényel: Dohnányi Ernő dr., közreiködik Székely Zoltán hegedümüvész. Jegyek Rózsavölgyinél.

— **Verdi Ernani-jának bemutató-előadása** zerdán, október 31-én a Városi Szinházban. B.-bérlet 6. sz.) Főszereplők: *Báthy* Anna, *Talmos János, Csóka Béla, Pajor Ödön.* Karagy: *Komor* Vilmos. Rendező: *Dalnoky* Viktor dr. Nem bérlő közönség részére rendes esti elyárak. Legdrágább hely 6 pengő.

— **Tiboldi József szerzői estje november 7.** fél 6. (Rózsavölgyi.).

— **Szentirmay Imre dr. tanár** *„A magyar ult tanulságai"* cimü előadássorozatát „Mohács" cimen hétfőn délután fél négy órakor efejezi az Urániában.

— **Hüssein Namik bej** *„A Kemal-féle török zabadságharcról"* tart előadást kedden délután él négy órakor az Urániában.

— **Rexa Dezső iró,** *„A 100 éves Pestről"* érdees előadássorozatot kezd az *Urániában.* Az lső előadás szerdán délután fél négy órakor esz. Az előadást egykori metszetek után készült képek illusztrálják.

— **Bódis Sándor tanár,** *Európa nagy mütárai* imü előadássorozata keretében a *Herceg Liechtenstein-képtárról* tart előadást csütörtökön délelőtt 11 órakor az *Urániában.*

— **Bodnár László iró,** *„A tudomány és müvészet a modern életbölcselet megvilágitásában"* cimen filozófiai előadást tart pénteken d. u. fél négy órakor az *Urániában.*

— **A Filharmóniai Társaság 2-ik bérleti** hangversenye november 5-én, hétfőn este fél 8 órakor lesz a Zeneakadémiában. Ezen hangverseny egyuttal a Társaság jubiláris hangversenye is, 75 éves fennállása alkalmából. A megnyitóbeszédet Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter fogja tartani. Vezényel Dohnányi Ernő dr., közremüködnek Székelyhidy Ferenc dr. és a Budai Dalárda. Nyilvános főpróba november 4-én, vasárnap d. e. 11 órakor. Jegyek Rózsavölgyinél.

— **Décsi Imre dr. főorvos,** *„Mi legyen a gyerekből"* cimen érdekes előadást tart szombaton délután fél négy órakor az *Urániában.*

— **Cholnoky Jenő dr. egyetemi tanár,** *„Az északamerikai ciklónokról"* cimen tart előadást vasárnap, november 4-én, délelőtt 11 órakor az *Urániában.*

A szinházak vasárnapi müsora

MAGYAR KIRÁLYI OPERAHÁZ: I. Himnusz. II. Farsangi lakodalom (Diszelőadás a magyar irodalmi és müvészeti kongresszus alkalmából) (Bérletszünet). (7).

NEMZETI SZINHÁZ: Délután: A vén gazember; este: Déryné ifjasszony. (Délután 3 — este fél 8).

A NEMZETI SZINHÁZ KAMARASZINHÁZA: Délután: Bunbury; este Az árnyék. Délután 3 — este háromnegyed 8).

VIGSZINHÁZ: Délután: A házibarát; este: A farkas (Délután 3 — este 8).

MAGYAR SZINHÁZ: Délután: Hivatalnok urak; este: A jazz-énekes. (Délután 3 — este 8).

KIRÁLY SZINHÁZ: Délután: Rose Marie; este: Puszipajtás. (Délután 3 — este 8).

VÁROSI SZINHÁZ: Délután: A régi nyár; este: Szép Heléna. (Délután 3 — este fél 8).

BELVÁROSI SZINHÁZ: Délután: Nászéjszaka; este: Jolly Joker. (Délután 3 — este 8).

FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ: Délután: Zenebona; este: Az utolsó Verebély-lány. (Délután fél 4 — este 8).

UJ SZINHÁZ: Délután és este: Fiacskám. (Délután 3 — este 8).

ANDRÁSSY-UTI SZINHÁZ: Délután és este: A császár marad (Tőkés—Somlay). Café menyország (Rátkai—Gárdonyi). A vészcsengő (Békeffi—Kökény). Bün és bünhődés (Vaszary—Peti). Egy nő a sötétben. Régen és most. Békeffi konferál. Radó. Mocsányi—Lakos. Jazz-band. (Délután fél 4 — este 9).

TERÉZKÖRUTI SZINPAD: Nagy Endre, Salamon Béla, Radó, Rajna Ailce, Gárdonyi Lajos, Keglevics Marietta, Posner Magda, Radó Ica, Berky, Palotay Erzsi, Elek Ica. (Fél 9).

ROYAL ORFEUM: Délután és este: Reso, Ilona et Gina Karolewna, Olga Lanoff, Schulatoffs, Benny csimpánzai, Mme Canova, 2 Stuart Stollson, Long Emil et Co., Schumann, „Ha elmész" Zerkovitz—Szilágyi zenés jelenete, „Resománia" Faragó Sándor tréfája, Bellák Miklós, Horváth Böske, Sárossy Mihály. (Délután fél 4 — este 8).

A szinháznak heti müsora

MAGYAR KIRÁLYI OPERAHÁZ. Hétfő: Figaro házassága (B. bérlet 6. szám. Fél 8). Kedd: Sába királynője (Németh Mária vendégfelléptével. E. bérlet 6. szám. 7 ó.). Szerda Nincs előadás. Csütörtök: Faust (Bérletszünet. 7 ó.). Péntek Parsifal (F. bérlet 6. szám. Fél 7). Szombat: Farsangi lakodalom. A Magyar Hét I. estje. C. bérlet 7. szám. 7 ó.). Vasárnap: Karenin Anna (A Magyar Hét II. estje. A bérlet 7. szám. 7 ó.).

NEMZETI SZINHÁZ. Hétfő: A peleskei nótárius (B. bérlet 7. szám). Kedd: Déryné ifjasszony (K. bérlet 8. szám). Szerda: Az aranyember (D. bérlet 7. szám). Csütörtök: Déryné ifjasszony. Péntek: A csikós (uj betanulással, először. A. bérlet 8. szám). Szombat: Bánk bán (diszelőadás a Magyar Hét alkalmából). Vasárnap délután Szibéria; este: A csikós (B. bérlet 8. szám). (Délután 3 — este fél 8).

A NEMZETI SZINHÁZ KAMARASZINHÁZA. Hétfő: Husvéti vakáció. Kedd: A mizantrop. Szerda: A krétakör. Csütörtök: Az üzlet — üzlet. Péntek: Bunbury. Szombat: A tulbuzgó fiatalember (először). Vasárnap délután: Bunbury; este: A tulbuzgó fiatalember. (Délután 3 — este háromnegyed 8).

VIGSZINHÁZ. Hétfő: A farkas. Kedd: Mary Dugan bünpöre. Szerda: A farkas. Csütörtök: Mary Dugan bünpöre. Péntek: A farkas. Szombat: Bölcsődal (először). Vasárnap délután: A házibarát; este: A bölcsődal. (Délután 3 — este 8).

MAGYAR SZINHÁZ. Hétfő, kedd, szerda, csütörtök: A jazz-énekes. Péntek: Danton halála. Szombat: A jazz-énekes. Vasárnap délután: Hivatalnok urak; este: A jazz-énekes. (Délután 3 — este 8).

KIRÁLY SZINHÁZ. Hétfő, kedd, szerda, csütörtök: Puszipajtás. Péntek: Az „Eltörött a hegedüm" nyilvános főpróbája. Szombat: Eltörött a hegedüm (először). Vasárnap délután: Puszipajtás; este: Eltörött a hegedüm. (Délután 3 — este 8).

VÁROSI SZINHÁZ. Hétfő: Lammermoori Lucia (D. bérlet 2. szám). Kedd: Szép Heléna. Szerda: Ernáni (E szinpadon először. B. bérlet 6. szám). Csütörtök délután: A régi nyár; este: Szép Heléna. Péntek: Ernáni (C. bérlet 7. szám). Szombat: Szép Heléna. Vasárnap délután: A régi nyár; este: Szép Heléna (Dlután 3 — este fél 8).

BELVÁROSI SZINHÁZ. Egész héten minden este: Jolly Joker. Vasárnap délután: Nászéjszaka (Délután 3 — este 8).

FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ. Egész héten minden este: Az utolsó Verebély-lány. Vasárnap délután: Zenebona. Vasárnap délelőtt 11 órakor Jazz-matiné. (Délután fél 4 — este 8).

UJ SZINHÁZ. Hétfő, kedd, szerda, csütörtök: Fiacskám. Péntek: Tüzek az éjszakában (nyilvános esti főpróba). Szombat: Tüzek az éjszakában (először). Vasárnap délután: Fiacskám; este: Tüzek az éjszakában. (Délután 3 — este 8).

ANDRÁSSY-UTI SZINHÁZ. Egész héten minden este és vasárnap délután: A császár marad (Tőkés—Somlay). Café menyország (Rátkai—Gárdonyi). A vészcsengő (Békeffi—Kökény). Bün és bünhődés (Vaszary—Peti). Egy nő a sötétben. Régen és most. Békeffi konferál. Radó. Mocsányi—Lakos. Jazz-band. (Délután fél 4 — este 9).

CHMEL zongoraterem

Alapitva 1836

V., Dorottya-utca 7. (Hitelbank palota)

Bechstein, Bösendorfer, Grotrian-Steinweg, Proksch, Steck világmárkák **egyedüli képviselete.**

Nagy választék egyéb gyártmányu zongorákban is.

Előnyös árak és kedvező fizetési feltételek!

Hangolás, javitás, kölcsönzés!

TERÉZKÖRUTI SZINPAD. Egész héten minden este: Nagy Endre, Salamon Béla, Radó, Rajna Alice, Gárdonyi, Lajos, Keglevics Marietta, Posner Magda, Radó Ica, Berky, Palotay Erzsi, Elek Ica. (Fél 9).

ROYAL ORFEUM. Egész héten minden este és vasárnap délután: Reso, Ilona et Gina Karolewna, Olga Lanoff, Schulatoffs, Benny csimpánzai, Mme Canova, 2 Stuart, Stollson, Long Emil et Co., Schumann, „Ha elmész" Zerkovitz—Szilágyi zenés jelenete, „Resománia" Faragó Sándor tréfája, Bellák Miklós, Horváth Böske, Sárossy Mihály. (Délután fél 4 — este 8).

Hangversenynaptár

Vasárnap: Filharmonikusok népszerü hangversenye (fél 4. Z.) R. Komikusok kabaréja (fél 6. Z.) B. Heifets Jascha hegedüestje (fél 9. V.) R. Ady-est (fél 9. Z.) St. — *Hétfő:* Fischer Edwin zongoraestje (fél 8. V.) R. Bartók—Kodály népdalest (8. Z.) St. — *Kedd:* A Mozdulatkultura Egyesület bemutató előadása (d. e. fél 12. Orion Szinház) K. Don kozák kórus I. hangversenye (fél 8. V.) K. Kósa György szerzői estje (fél 9. Z.) F. — *Szerda:* Nádas József szerzői estje (fél 9. Z. kisterem) K. Bach-est, Fischer Edwin vezényletével (fél 9. Z.) R. — *Péntek:* Don kozák kórus II. hangversenye (fél 8. V.) K. Rabinoff Bemo hegedüestje (fél 9. Z.) R. — *Szombat:* Dohnányi—Telmányi szonátaest (fél 8. V.) R. Szegheő János zongoraestje (fél 9. Z.) R. — *Vasárnap:* Kalmár Tibor magyar nótaestje (fél 6. Z.) K. Lewinne zongoraestje (fél 8. V.) R. Karinthy Frigyes szerzői estje (fél 9. Z.) St.

FILMSZINHÁZAK

Ma délben pont 12 órakor légi parádé a Wings tiszteletére

Tegnap jeleztük már, hogy ma délben 12 órakor *vitéz Kaszala Károly, Endresz György* és *vitéz Hefthy Frigyes,* a legkiválóbb magyar pilótatrio a *Royal Apollo* felett keringenek. A *Ferencváros—Rapid*-mérkőzés félidejében pedig *vitéz Kaszala Károly* a ferencvárosi pálya fölé látogat el, ugyanazzal a 18 HP Lampichgéppel, amellyel a budapest—római utat tette meg. A budapesti közönség itt ünnepelheti először a bravuros pilótát.

A repülés alatt a város utcáin és a football-pályán a *Royal Apollo* 100.000 *számozott felhivást* bocsát ki, amelyeknek tulajdonosai közül 100 személyt *ingyenes sétarepülésre visz.* A *Wings* bemutató-előadását a *Magyar Aero Szövetséggel* karöltve, szerdán délután rendezi a *Royal Apollo.*

Az első hangos, szinkronizált film előadásai iránt olyan nagy érdeklődés nyilvánul meg, hogy a *premierre már* majdnem *minden jegy* elkelt. A további előadások jegyei elővételben kaphatók.

— **Szoborleleplezés a Corvin-filmszinházban.** A *Corvin-filmszinház* igazgatósága vasárnap délben 12 órakor leplezi le a müvészvilág meghivott előkelőségei jelenlétében Grete *Garbo*nak, az egyik legkiválóbb drámai filmszinésznőnek szobrát. A szobor *Pongrácz* Szigfrid szobrászmüvész alkotása.

Mozgófényképszinházak müsora

BATTHYÁNY MOZGÓ (Markovics Iván-utca). *Csillagok utja.* Dráma 8 felvonásban. Főszereplők: Greta Garbo s Lars Hanson. — *A falklándi csata.* Az „Emden" testvérfilmje. Helyszini felvételek a német flotta gigászi küzdelmeiről. — Vasárnap, október 28-án délelőtt 10 és fél 12 órakor burleszkmatiné. Müsor: Harold Lloyd: *A nagymama fiacskája* és Mikszáth Kálmán világhirü regényének, a *Szent Péter esernyőjé*-nek filmváltozata. — Előadások kezdete hétköznapokon háromnegyed 5, 7 és egynegyed 10 órakor. Vasár- és ünnepnapokon 3, 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor.

BELVÁROSI MOZGÓ (IV., Irányi-utca 21. Telefon: Aut. 833—29.) *Madame Pompadour.* A hires kegyencnő szerelmei 9 felvonásban. Főszereplők: Dorothy Gish és Antonio Moreno. — *Charlott kicsit bolond.* Egy szeszélyes asszonyka vidám története 8 felvonásban. Főszereplő: Putty Lia. — Hétfőn a zöldteremben 6—8-ig az *Autó* világfilm kerül bemutatásra. — Előadások kezdete hétköznapokon 5, 7, 8 és egynegyed 10 órakor. Vasár- és ünnepnapokon piros terem 3, 5, 7 és egynegyed 10 órakor, zöld terem 4, 6 és 8 órakor. — Vasárnap délután 3 órakor az Ezüstholló-gyermekszinház előadása. — Jegyelővételi délelőtt 11—1 óráig.

CAPITOL (Baross-tér. Telefon: József 343—37.) *A nevető ember.* Hugo Victor regénye. Főszereplők: Conrad Veidt és Mary Philbin. — *Ki a férjem.* A humor világfilmje 7 felvonásban. Főszereplők: Lew Cody és Aileen Pringle. — *Fox Journal. Magyar Hiradó.* Előadások hétköznapon 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. Vasár- és ünnepnapokon fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

CORSO (Váci-utca 9.) Aut. 874—02. *A köpenicki hercegnő.* Vigjáték 8 felvonásban. Főszereplő: Colleen Moore. — *Gondanyó.* Sudermann regénye 10 felvonásban. Főszereplő: Mary Carr. — *Magyar- és Paramount-hiradó.* — Előadások kezdete 4, 6, 8 és 10 órakor.

CORVIN Üllői-ut és József-körut sarok. Telefon: I 389—88 1. *Hiradók.* — 2. *Asztaltivrág.* Főszereplő: Virginia Vally. — 3. *Országváltás Schönbrunnban.* Lányi Viktor zenés jelenete. Főszereplő: Hegyi Anna. — 4. *Kis garnizon.* Főszereplők: Harry Liedtke és Hans Junkermann. — Előadások kezdete hétköznapokon fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Vasárnap fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

DÉCSI MOZI (VI., Teréz-körut 28. szám. Jegyrendelő telefon: Aut. 213—43 és Aut. 259—52.) Vigjátékok viglátéka: *Ki a férjem?* 8 fejezetben. Főszereplők: Aileen Pringle, Lew Cody és Roy Parcy. — *Férfi, asszony és a bün!* Metro-világattrakció 9 fejezetben. Főszereplők: John Gilbert, Eagles Jeanne és Marc Mc. Dermot. — *Hiradók.* — Előadások kezdete hétköznapokon 4, 6, 8 és 10 órakor. Vasár- és ünnepnap 3, háromnegyed 5, fél 7, egynegyed 9 és 10 órakor.

ELIT MOZGÓ. (Lipót-körut 16. Telefon: L. 961—61.) *A titokzatos futár.* Stendhal nagyhirü regénye filmen 14 fejezetben. Főszereplők: Ivan Mosjoukine és Lil Dagover. — *Dárius országában.* Barangolás Perzsiában 5 felvonásban. — Előadások kezdete hétköznapokon 5, egynegyed 8 és háromnegyed 10 órakor. Vasárnap 3, háromnegyed 5, egynegyed 7, 8 és háromnegyed 10 órakor.

FÉSZEK MOZGÓ. (József-körut 70. sz. Tel.: 460—40.) *Ördög a nyeregben.* Vadnyugati történet 8 fejezetben. Főszereplő: Ken Maynard. — *Arany pava.* Kalandos regény 10 fejezetben. Főszereplők: Dolorés Costello és Konrad Nagel. — *Zigotto filmezik.* Burleszk-attrakció. — Előadások kezdete hétköznapokon 4, 6, 8 és 10 órakor. Vasárnap 3, háromnegyed 5, fél 7, 8 és háromnegyed 10 órakor. — Vasárnap délelőtt burleszkmatiné.

FORUM Kossuth Lajos-utca 18. Jegyrendelés telefonjai: Aut. 895—43 és 897—07. *A nevető ember.* Dráma 12 felvonásban Hugo Viktor regénye nyomán. Főszereplők: Conrad Veidt és Mary Philbin. — *Kraszin.* Az északi sark hőse. — *Ferkó és a szerelem.* Burleszk. — *Magyar- és Fox-hiradók.* — Előadások kezdete hétköznapokon (szombat kivételével) 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. Szombat, vasár- és ünnepnapokon 4, 6, 8 és 10 órakor.

HELIOS MOZGÓ. (Margit-körut 5/B. Telefon: Aut. 520—24.) *Az aranyváros.* Dráma 8 felvonásban. Főszereplők: Conrad Nagel és Renée Andorée. — *Fel a kezekkel.* Texasi történet 6 felvonásban. Főszereplő: Tom Mix. — *Burleszk.* — Előadások kezdete hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasárnap fél 3, egynegyed 5, 6, háromnegyed 8 és fél 10 órakor.

Kamara Teleton: József 440—27. 1. *Hiradók.* — 2. *Asztaltivrág.* Főszereplő: Virginia Vally. — 3. *Országváltás Schönbrunnban.* Lányi Viktor zenés jelenete. Főszereplő: Hegyi Anna. — 4. *Kis garnizon* Főszereplők: Harri Liedtke és Hans Junkermann. — Előadások kezdete hétköznapokon egynegyed 5, egynegyed 7 8 és 10 órakor. Vasárnap egynegyed 4, 5, háromnegyed 7, fél 9 és 10 órakor.

KORONA MOZGÓ. (I., Attila-körut 15. Telefon: Aut. 533—18.) *Keringőkirály.* Johann Strauss élete filmen 7 felvonásban. Főszereplők: Alfred Abel Ráday és Lilian Ellis. — *Zigoto, a mesterdetektiv.* Hatmeresztő történet kópasz emberek részére 6 felvonásban. Főszereplő: Zigoto *Hiradó.* — Előadások kezdete hétköznapokon 5, 7 és 9 órakor. Vasár- és ünnepnapokon fél 3 órától folytatólagosan.

NYUGAT-MOZGÓ (Teréz körut, Tel.: T. 91—62 sz.) *Arany város.* Dráma 8 felvonásban. Főszereplő: Renée Andorée. — *Az elkésett vőlegény.* Fox-slágervigjáték 7 felvonásban. Főszereplők: Sally Ppipps és Nick Stuart. — *Hiradók.* — Előadások kezdete hétköznapokon fél 4, fél 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor. Vasárnap háromnegyed 3, fél 5 és egynegyed 7 órakor.

OMNIA József-körut 31. Telefon: J. 301—25.) *A nevető ember.* Hugo Victor örökbecsü regénye 12 fejezetben. Főszereplők: Conrad Veidt és Mary Philbin. Szinpadi előadásokat irta: Gács Demeter. Előadja: Fehér Artur. — *Tötyike, a drága gyerek.* Tigi-burleszk 2 felvonásban. — *Hiradók.* — Előadások kezdete hétköznapokon (szombat kivételével) 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. Szombat, vasár- és ünnepnapokon 4, 6, 8 és 10 órakor.

ORION FILMSZINHÁZ (IV., Eskü-ut 1. Az Erzsébet-híd pesti hidfőjénél. — Telefon: Automata 831—02.) *Song, a napkeleti liliom.* dráma 8 felvonásban. Főszereplők Anna May Vong, Heinrich Georg és Ad. Schletow. — *A férfi, asszony és a bün.* Dráma 8 felvonásban. Főszereplő: John Gilbert. — *Magyar- és külföldi hiradók.* — Előadások kezdete hétköznapokon fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Vasárnap fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. — Jegyelővétel délelőtt 11—1-ig.

RADIUS FILMSZINHÁZ (VI., Nagymező-utca 22—24. Telefon: Aut. 292—50 és Aut. 220—98) 1. *Song, a napkeleti liliom* B. I. P. Eichberg-világattrakció 10 felvonásban. Főszereplők: Anna May Wong és Heinrich Georg. — 2. *A richmondi rejtély.* Paramount-sláger 6 felvonásban. Főszereplők: Ester Ralston és Neil Hamilton. — 3. *Magyar- és Paramount-hiradók* — Előadások kezdete hétköznapokon (szombat kivételével) 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. Szombat és vasárnapokon 4, 6, 8 és 10 órakor.

ROYAL APOLLÓ (Telefon: József 429—46 és 419—02.) Prolongálva! — *Cirkusz.* Egy félszeg fickó kalandjai. Star világattrakció Főszereplő: Charlie Chaplin. — *Feher éjszakák.* Fox-expedíciós gyémántfilm 8 fejezetben. — Előadások kezdete hétköznapokon (szombat kivételével) 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. Szombat és vasárnap 4, 6, 8 és 10 órakor

SIMPLON-MOZGÓ. (Horthy Miklós-ut 39. szám.) *A kis garnizon.* Vigjátékattrakció. Harry Liedtke legjobb filmje — *Madame Pompadour.* Paramount-gyémántfilm 10 felvonásban. Főszereplők: Dorothy Gish és Antonio Moreno. — *Fox-hiradó.* — Előadások kezdete hétköznapokon 5, egynegyed 8 és fél 10 órakor. Vasár- és ünnepnapokon fél 3 órától folytatólagosan.

TURÁN MOZGÓ (Nagymező utca és Mozsár-utca sarok. Telefon: 260—80.) *A titokzatos futár.* Dráma 14 felvonásban. Főszereplők: Ivan Mosjoukine és Lil Dagower. — *Kedélyes kórház.* Vigjátékattrakció 7 felvonásban. Főszereplő: Bebe Danicis. — Előadások kezdete 4, 6, 8 és 10 órakor.

Müasztalosnál háló-, ebédlő-, uri szobák. — Jótállással. Hiteltképes vevőknek fizetési kedvezmény.

Ifj. Tóth Kálmán

müasztalos, IV., Semmelweis-u. 22.

— **(„Uj Kalocsa" Kinában.)** A magyar missziósmozgalom legnagyobbrészt Kalocsához kapcsolódik. Innen indult el P. *Zimmermann* és P. *Menyhárt* Zambézibe és innen indult el legutóbb az első tiz magyar apáca is, hogy Kinában megvesse az első magyar misszió alapját. Az első kinai magyar misszionárius P. *Szarvas* Miklós szintén kalocsavidéki, már eddig is igen sokat tett a missziós ügyért. Erre vonatkozott P. *Lischerony* kinai magyar misszionárius, volt kalocsai tanár utolsó levele, amelyben megirta, hogy a kalocsaiak támogatásával sikerült egy misszióskörzetet szerveznie, amelyben kápolnát és iskolát létesitett. Mivel azonban a misszió szervezete még nincs teljesen kiépitve, ujabb segélyt kér. Ezzel kapcsolatban most felvetődött az az eszme, hogy a megkezdődött mü befejezését további adakozással segitsék elő és az uj missziós állomás az „Uj Kalocsa" nevét fogja majd viselni. A gondolatot nemcsak Kalocsán, hanem országszerte is örömmel fogadták és most nagyszabásu akciót inditottak az első kinai magyar misszióstelep támogatására.

— **(Hevesmegye Tisza István gróf arcképének leleplezésére készül.)** Hevesvármegye törvényhatósági bizottsága november 10-én, szombaton d. e. fél 11 órakor Egerben, a vármegye székházának nagytermében rendkivüli diszközgyülés keretében leplezi le *Tisza* István grófnak, a tragikus végü magyar miniszterelnöknek arcképét. A diszközgyülésen a Tisza Emlékbizottság részéről *Berzeviczy* Albert v. b. t. t., a Magyar Tudományos Akadémia elnöke mond beszédet, mig a törvényhatóság részéről a képet leleplező ünnepi szónoklatot *Szent-Iványi* Farkas bizottsági tag tartja.

— **(Adóamnesztiát tervez az osztrák pénzügyminisztérium.)** *Bécsből* jelentik: Az osztrák köztársaság fennállásának tizedik évfordulója alkalmából a pénzügyminisztérium általános adóamnesztiát tervez. Az adóamnesztia azokra az adó- és jövedékügyi kihágásokra terjed ki, amelyekben már jogerős itélet van.

— **(Kérelem.)** Egy szegény, jó családból való sulyosan beteg felvidéki urileány, jelenleg teljesen munkaképtelen, a jószivü emberek segitségét kéri, hogy gyógyittathassa magát. Az adományokat szivességből átveszi Szerediné. (Sziget-utca 26.).

— **(Kijavitott vatikáni régi okmányok.)** *Rómából* jelentik: A vatikáni könyvtár kodexklinikáján a Szentatya költségére több történelmi nevezetességü iratot restauráltak, közöttük több pápai bullát a VIII—XI. századból. A javitási munkálatokat *Ibischer* Hugó dr., a bécsi állami muzeumok konzervatóra és restaurátora végezte.

— **(Utcai reklámmenetek a Magyar Hét két vasárnapján.)** A Magyar Hét egyik célja, hogy a magyar gyártmányokat a nagyközönséggel megismertesse. Ezt a célt szolgálja a magyar gyárosok kocsijainak demonstrativ reklámfelvonulása is, amelyet november 4-én, a Magyar Hét megindulásának napján és november 11-én délelőtt fognak megtartatni. A felvonulásban az a magyar gyáros vagy iparos dijmentesen vehet részt, aki részvételi szándékát a Magyar Hét rendezőbizottságánál már bejelentette. A reklám-felvonulásban való részvétel tehát teljesen dijtalan. A rendezőbizottság ez alkalomból felhivja tehát az összes érdekeltek figyelmét arra is, hogy ezt az akcióját ne tévesszék össze egyes, az utóbbi napokban üzleti vállalkozás jellegével alakult hasonló kezdeményezésekkel, amelyektől a Magyar Hét rendezősége mindenképpen távol áll. A Magyar Hét reklámmenetében, amelyet „szaladó utcai katalógus"-nak is nevezhetnénk, teherautók, motoros háromkerekü áruszállitókocsik és lófogatu teherkocsik is résztvehetnek.

— **(Felhivás a Vitézi Rend tagjaihoz.)** A *Vitézi Évkönyv* szerkesztősége felhivja a Vitézi Rend tagjait, hogy fényképeiket az évkönyvben leendő közlés végett küldjék be az évkönyv szerkesztőségébe. (Sényi-Schrantz Pál, I. ker., Verpeléti-ut 5., I. em.). A képeket az évkönyv dijtalanul közli.

— **(A Svábhegyi Szanatóriumban)** — Európa legszebb subalpin szanatóriumában — egy egész heti üdülés összköltsége legelsőrendü diétás ellátással, vizkurákkal együtt 175 pengő.

— **(A magyar irodalmi és müvészeti kongresszus)** épitőmüvészeti szakosztályának a kongresszuson teendő javaslatai a megokolással együtt teljes részletességgel megjelentek a „Vállalkozók Lapja" október 17-iki számában. Ugyane lapszám tartalmazza a szokásos teljes épitőipari - anyagártáblázatot s a megszokott egyéb gazdag anyagot (A „Vállalkozók Lapja" szerkesztősége és kiadóhivatala: Budapest, VI., Podmaniczky-utca 27. szám.).

x **Dr. Morisson-szőrtelenitővel** mindenki felesleges hajszálait azonnal kiirthatja.

Leendő anyáknak kellő figyelmet kell fordítaniok arra, hogy bélmüködésük rendben legyen, ez pedig a természetes „Ferenc József" keserüviz használata által érhető el. Nőorvosi klinikák vezetői egybehangzóan dicsérik a valódi Ferenc József vizet, mert könnyen bevehető és rendkivül enyhe hatása gyorsan és minden kellemetlenség nélkül jelentkezik. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban és füszerüzletekben.

Mindig reméli,
ha nyerési esélyei vannak és gyorsan meggazdagodhat!
Ezért vegyen ma egy sorsjegyet az
uj osztálysorsjátékra
„GLORIA" R.T.
osztálysorsjáték osztályánál
Budapest, VI., Andrássy-ut 14.

x **Orvosi rendelőintézet** rheumás, csuzos és köszvényes betegek részére: Budapest. VI., Izabella-utca 44/a. Rendelés délelőtt 10—12-ig délután 3—6-ig.

x **Ha kevés pénzért elegánsan akar ruházkodni,** keresse fel *László* Sándor férfiszabómester kitünő hirnevü férfiszabóüzletét (Rákóczi-ut 50.), ahol saját mühelyében készit mértékek után, többszöri próbával elegáns férfiöltönyöket, vagy télikabátokat mélyen leszállitott árban, 60, 70, 80 pengőért a legdivatosabb szövetekből. Felhivjuk t. olvasóink figyelmét ezen 30 év óta fennálló, közismert és megbizható cégre. Vidékre mintákat bérmentve küld. d

x **„Glória" R.-T.** *magyar királyi Osztálysorsjáték főárusitóhelye, Budapest, Andrássy-ut 14. szám. Telefon: L. 989—99.*, a mai huzáselőtti napon pénztárhelyiségét egyfolytában esti 7-ig tartja nyitva.

Egyesületi és társadalmi hirek

A Magyar Görög Katolikus Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Vasvári Pál Köre október 20-án este 6 órakor a Kör helyiségében (VI., Wesselényi-u. 38., II. 35.) tartja alakuló és tisztujitó közgyülését, melyre a tagokat ezuton is tisztelettel meghivja az elnökség.

Postás Sport Egyesület turista-szakosztályának kirándulása október 21-én. Találkozás a nyugati pályaudvaron 8 órakor. Indulás 8.15 órakor Dorogra. Tura: Dorog—Kesztölc—Kétágu-hegy—Klastrompuszta—Piliscsaba. Vezető Kováts István.

Az Egyetemiek és Középiskolások Mária Kongregációja VIII., Horánszky-u. 20. vasárnap az országos missziós nap keretében három előadást rendez. Az előadások keretében Letz Antal dr., Poldermann Lajos, Schindler László és Baumann József tartanak előadást a missziós mozgalmakról. Pfeiffer—Docskál hegedü, illetve zongoraművészek klasszikus darabokat adnak elő. Bemutatásra kerül még az Indiában készitett hatalmas missziós film is. Az előadások kezdete 3, negyed 6 és fél 8 órakor. Jegyek 0.25—1 pengőig a pénztárnál válthatók.

A Kereskedelmi Akadémiában szerdán este nyilt meg ünnepélyes keretek között az első nyilvános eszperanto-tanfolyam. A megnyitóbeszédet Patai Samu kormányfőtanácsos mondotta, Bagby Gyula pedig a nyelvtan főbb pontjait ismertette. Végül Tolnai Pál főtitkár üdvözölte a közönséget. Ezzel kapcsolatban emlitjük meg, hogy a Budapesten tartandó XXI. eszperantó világkongresszus előkészitőbizottsága pályázatot hirdet a kongresszusi fémjelvény és a kongresszus alkalmával használandó szines levélzáró bélyegek rajzaira. A pályázatok ügyében Tolnai Pál titkár (VII., Bethlen-tér 2.) ad felvilágositást.

A Keresztényszocialista Magántisztviselők Országos Szövetsége 1928 november 19-én a központi székházban (VIII., József-u. 61.) este fél 7 órai kezdettel rendkivüli közgyülést tart, alapszabálymódositás céljából. Amennyiben a közgyülés ez alkalommal határozatképtelen volna, ugy az f. évi december 1-én tartatik meg ugyanott.

Az Országos Középiskolai Tanáregyesület budapesti köre október 22-én délután öt órakor felolvasóülést tart a IV. ker. főreáliskolában. Az ülésen Galamb Sándor dr. tart előadást „Iskola és szinház" cimmel.

A Székesfővárosi Felsőkereskedelmi Iskolai Tanárok Köre október 17-én tartotta tisztujitó választmányi ülését s ezen Hézser Aurél dr. elnök javaslatára egyhangulag tiltakozott az ellen az indokolatlan támadás ellen, amely a főváros közoktatási ügyosztályát és a fővárosi oktató személyzetet Éber Antal dr. részéről állandóan éri és a legteljesebb bizalmáról és őszinte ragaszkodásáról biztositotta Purébl Győző dr. tanácsnokot, akit erről feliratban értesit.

Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület Duna—Drávaközi Köre ezévi közgyülését Szekszárdon tartotta meg. A közgyülésen megjelent Jankó Ágoston főispán is. Szentgyörgyi Béla elnöki megnyitójában Csengery Antalról, a magyar polgári iskola megteremtőjéről emlékezett meg, majd rámutatott a tanárság félszázadot meghaladó küzdelmére. Havas István az országos központ üdvözletét tolmácsolta és tájékoztatta a tagokat a központi vezetőség munkatervéről. Faits Irén igazgatónő a gyermekek figyelmetlenségének okairól tartott előadást. A közgyülés után Havas István a Társaság nevében megkoszoruzta a szekszárdi hősök szobrát. A müsoros estélyen Némethy Ferenc budapesti igazgató hegedüjátékkal, Havas István és Müller Klára költeményeikkel, özv. Alleram Rezsőné zongorajátékkal szerepeltek.

Az Országos Polgári Iskolai Tanáregyesület igazgatótanácsa október 19-én, pénteken délután négy órakor az egyesület székházában (VIII., Szentkirályi-utca 11.) ülést tart. Huszti József dr. egyetemi tanár „A polgári iskolai tanárképzés ujjászervezése" cimen előadást tart.

A Budapesti Gazdálkodók Egyesülete Purébl Győző dr. elnöklésével október 28-án, vasárnap délelőtt 10 órakor tartja meg a központi városháza III. emeleti üléstermében ez évi rendes közgyülését. A közgyülésen a rendes jelentések után ujjáalakitják a választmányt és diszelnököt választanak.

A Józsefvárosi Keresztény Munkásifjak Egyesülete október 21-én, vasárnap este pont 7 órakor saját nagytermében (Ör-u. 9.) szinielőadást rendez.

A Technológiai és Anyagvizsgáló Intézet nyilvános müszaki és ipartechnológiai szakkönyvtárát ujjászervezték és olvasótermét megnagyobbitották. A könyvtár hétköznapokon délelőtt 9—1 óráig és délután 5—8 óráig, vasárnap pedig délelőtt 9—12 óráig van nyitva. Szombaton és ünnepnap zárva van a könyvtár.

A Budapest-Józsefvárosi Keresztény Polgárok Köre saját helyiségében VIII., Kálvária-tér 22. sz. alatt október 26-án este 8 órakor rendkivüli közgyülést tart amelyen egyesületi kölcsönkötvények kibocsájtása fölött határoznak.

Szent István Bajtársi Szövetség hirei

F. hó 13-án tartották meg dr. Magyary Gyula vezér elnöklete alatt a központi törzsek törzsfői értekezletüket, amelyen a legközelebbi nagytábor számára összeállitották a leendő vezérségi tagokat jelölő listát.

A pécsi alvezérség Molnár Kálmán dr. egyetemi tanár elnöklete alatt tartotta meg ezévi tisztujitó táborát.

A Pázmány Péter-törzs Gerenday Antal vezetődominus elnökletével első táborán az uj tisztikar megválasztása után tagjaival „ex abrutto" szónoklati versenyt rendezett. A táboron Reiner János dr. egyet. tanár védnök is megjelent.

17-én volt a Pázmány Egyetem jogi karán levő Palatinus-törzs rendes tábora Tewrewk-Pallaghy Attila dr. vezetődominus elnöklete alatt.

19-én a Közgazdasági Egyetemen müködő gróf Széchenyi István-törzs tiszti értekezletet tart vezetődominusánál, Hévey László dr. tanársegédnél.

23-án a ferenciek templomában az Apostoli király védelmében Budaörsnél hősi halált halt testvéreink lelkiüdvéért tartandó szentmisén a szövetséget egy diszosztag képviseli.

A titkárság helyiségében (IV., Muzeum-körut 5., II. em.) hivatalos órák naponta délután 5—8-ig vannak.

Élelmiszerpiac

Az élelmiszerárak a székesfőváros nyilt piacain és vásárcsarnokaiban a következők: marhahus, rostélyos felsál 220—320, leveshus 160—300, gulyáshus 80—200, borjucomb 380—440, pörköltnek való 160—240, lábhus hátulja 180—260, eleje 120—200, sertéskaraj 300—360, tarja, comb, lapocka 220—280, oldalas 200—256, szalonna zsirnak való 260—264, háj 280—300, zsir 274—288, élőcsirke sütni való 240—320, tyuk 300—430, tisztitott csirke 300—420, lud és ruca 220—300, teatojás 16—17 főzőtojás és apró 13—15, élő ponty 220—320, harcsa 500—600, jegelt ponty 120—220, harcsa 300—480, tej 40—44, tejfel 200—240, teavaj 540—580, főzővaj 460—500, tehénturó 100—120, fehérkenyér 54—56, félbarna 46—48 barna 34—40, szárazbab 70—120, borsó 80—160, lencse 80—180, kevert zöldség 28—40, vöröshagyma 26—30, feleskáposzta 22—26, kelkáposzta 45—60, rózsaburgonya 22—24, közönséges burgonya 15—20, tisztitott paral 70—90, mák 130—160, paprika nemes 200—700, körte 45—160, alma 45—150, szilva 50—60, gesztenye 40—100, szőlő 30—100, zöldpaprika 45—70 fillér. A késő őszi időjárás folytán ezyre emelkednek a zöldfőzelékfélék árai. Mára a kelkáposzta, a zöldpaprika, a paraj ára emelkedett, de emelkedett az alma ára is. Egyébként a forgalom ugy a vásárcsarnokokban, mint a nyilt piacokon közepes volt.

EGYHÁZI ÉLET

Rómából jelentik: A pápa tudomásul vette *Sampers* Richárd majordomusnak és az apostoli paloták prefektusának lemondását. A pápa ma levelet intézett hozzá, amelyben elismerését fejezi ki eddigi müködése felett. Megfelel a valóságnak az a hir, hogy a lemondás oka az volt, hogy a pápa a vatikáni hivatalok reformját készíti elő. A reform lényege az lesz, hogy a szent paloták prefektusi tisztjét a bibornok-államtitkár veszi át.

Az esztergomi főszékesegyházban csütörtökön reggel, a 9 órai káptalani mise előtt iktatták be stallumába *Babura* László dr.-t, a főkáptalan uj prelátus-kanonokját. A beiktatás szertartása a szokott módon folyt le, a beiktatást végző káptalani tag méltatta az uj kanonok érdemeit, amelyeket a tudományos munkálkodás terén és a fiatal papi generáció nevelésével, mint a budapesti központi szeminárium lelkiigazgatója szerzett, majd átnyujtotta neki méltósága jelvényét és kanonoki stallumába vezette. Az uj kanonok mondott ezután köszönetet, majd a főoltárnál Te Deumos szentmisét végzett.

Bucsumise a Százados-uti iskolában. Ezelőtt 6 évvel *Urbányi* C. József a lelki gondozás nélkül álló hivek részére kápolnát létesitett, most, hogy elkészült a kis szent Teréz templom a Százados-ut és Kerepesi-ut sarkán, okt. 21-én délelőtt 10 órakor ünnepélyes bucsumisét mond *Mihályfi* Ákos dr. egy. tanár, villersi apát, aki az első szentmisét tartotta itt. *Murin* Ferenc karnagy vezeti az éneket, a harmoniumon *Calligaris* Ferenc orgonaművész játszik.

Egész Budapest
vásárol
magyar királyi
osztálysorsjegyet
Huzás már holnap!

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

A Nemzeti Szinház ötös bizottsága el akart bocsájtani egy örökös tagot

Hevesi igazgató azonban megváltoztatta a lehetetlen itéletet — Elvi kérdést kell csinálni a Hettyey-incidensből

A mult héten a Bánk bán előadása alatt egy kis incidens játszódott le a Nemzeti Szinházban a szinfalak mögött. Az egyik apród Gertrudis királyné nagy jelenetében ügyetlenségből a királyné szerepét játszó *Hettyey* Aranka elé állt s majdnem tönkre tette a müvésznő jelenetét. Hettyey Aranka érthető izgalmában a jelenet után kérdőre vonta a növendéket, erélyes hangot használt vele szemben s érthető idegességében meg is rázta. Az eset természetesen a szinházi törvényszék elé került. Előbb azonban már a müvésznő magától *teljes elégtételt adott a kis növendéknek.*

A Nemzeti Ujság meg sem irta az esetet, mert az egész incidenst a szinház belső ügyének tartotta, amely a szinfalak mögött kezdődött s véleményünk szerint ott is kellett volna végződnie.

A dolog még akkor is a szinház magánügye maradt, amikor a szinházi törvényszék meghozta itéletét és másfél havi gázsijának elvesztésére itélte *Hettyey* Arankát. Itt azonban az ügy még nem ért véget és ez az, ami a nyilvánosság elé kivánkozik. Az incidens fellebbezés folytán a Nemzeti Szinház ötös bizottsága elé került, amely azt az elképesztő döntést hozta, hogy elbocsátásra itélte Hettyey Arankát.

Az ötös bizottság tehát nem akart kevesebbet, mint hogy azonnal bocsássák el a szinháztól az egyetlen tragikát, aki egyben a szinháznak örökös tagja is. Nem is beszélve magáról erről a nevetséges ellenmondásról, érthetetlen az itélet szigorusága. Lényegében nem történt egyéb, mint az, hogy a Nemzeti Szinház egyik kiváló müvésznője érthető idegességében mondjuk, a kelleténél jobban elragadtatta magát egy növendékkel szemben, aki csakugyan ügyetlenséget követett el és igy rászolgált a müvésznő idegességére. Az egész dolog meglehetős jelentéktelen incidens, amely már az elsőfoku büntetéssel szigoru elintézést nyert Ezzel szemben az ötös bizottság olyan itéletet hozott, amely példátlanul áll a szinház történetében. Soha még ilyen szigoru itéletet sokkal sulyosabb incidensek esetén sem hoztak. Voltak már hasonló természetü, de sokkal sulyosabb jelentőségü kellemetlenségek a Nemzeti Szinháznál, amelyeket itt nem akarunk felsorolni, de soha ilyen sulyos megtorlásra nem is gondoltak. És ezt a szigoru itéletet éppen azzal a Hettyey Arankával szemben hozták, akiről köztudomásu, hogy mindig a legjóságosabb volt a növendékekkel szemben, akiknek érdekében nem egyszer nagy anyagi áldozatokat is hozott.

De mindezeken tul lehetetlen ez az itélet, mert képtelenség az, hogy *a szinház tagjai elbocsássanak egy örökös tagot.* Ha már egy müvésznek az a megtiszteltetés jutott osztályrészül, hogy érdemeire való tekintettel a Nemzeti Szinház örökös tagjává nevezték ki, akkor igazán képtelenség az, hogy a szinház egyszerüen az elbocsátását mondja ki, hiszen ezzel fölébe kerülnének az államhatalomnak és a kultuszminiszter rendelkezésének derogálnának azok, akik végeredményében a kultuszminiszter alá vannak rendelve.

Nem tudjuk, kik voltak a tagjai ennek az ötös bizottságnak, nem tudjuk, milyen személyes vagy ellenséges hangulat vezethette őket a tulzott szigoru itélet meghozatalában; mindenesetre ebből az incidensből kifolyólag fel kell vetni azt az elvi kérdést, vajjon hozhat-e az ötös bizottság olyan határozatot, amely az örökös tagot elbocsátásra itéli.

Egyébként a tarthatatlan itélet *már meg is semmisült.* Hevesi Sándor igazgató, aki végső fokon dönt, azonnal megváltoztatta és egyhavi gázsijának elvesztésére itélte a müvésznőt. Mindenki csak helyesli az igazgatónak ezt az eljárását, gyors intézkedését, amellyel a lehetetlen itéletet megváltoztatta s azonnal elégtételt szolgáltatott a Nemzeti Szinház örökös tagjának.

— **Bethlen Margit grófnő szindarabját bemutatja a Vigszinház.** Az idei szinházi szezonnak egyik érdekes eseménye lesz *Bethlen* Margit grófnőnek, a miniszterelnök feleségének bemutatkozása, mint szinpadi szerzőnek. *Bethlen* Margit grófnő irói munkásságával már eddig is feltünést keltett a nagyközönség előtt: szimbolikus meséit és novelláit több napilap közölte. Mint szinpadi szerzőnek a Vigszinház *„A szürke ruha"* cimü darabját fogja játszani. A darab főszerepeit *Gombaszögi* Frida, *Somlay* Artur és *Törzs* Jenő játsszák.

— **Eredeti bemutató a debreceni Csokonai Szinházban.** A Csokonai Szinház október 20-án mutatja be *Maday* Gyula országgyülési képviselőnek „A Bizáky-ház" cimü háromfelvonásos szindarabját. A bemutató előadásra *Klebelsberg* Kuno gróf vallás- és közoktatásügyi miniszteren kivül a képviselők egy nagyobb csoportja is Debrecenbe utazik. Az előadás után a debreceni Csokonay-Kör a szerző és a vendégek tiszteletére bankettet rendez.

— **A Tudományos Akadémia összülése.** A Magyar Tudományos Akadémia október 22-én, hétfőn délután 5 órakor összes ülést tart. *Vendl* Aladár levelező tag idős Léczy Lajosról, *Magyary* Géza rendes tag pedig Pastor Lajosról emlékezik meg.

— **Benedek Péter földmivesfestő kiállitása.** A Faluszövetség rendezésében október 28-án nyilik meg a Nemzeti Szalonban *Benedek* Péter uszodi magyar földmives gyüjteményes képkiállitása. Ez a kiállitás nemcsak a müértő közönség, hanem az egész magyar társadalom legnagyobb érdeklődésére tarthat számot, mert *Benedek* Péter az egyszerü földmives zsellérházban született s férfikora deléig a kapa és a kasza kérgesitette tenyerét. A nagy magyar természet és a magyar falu azonban megihlette ősi tehetségét s csakhamar kinőtt a falusi rajzolgató emberek sorából s müvészi nevét ma már nemcsak az országban ismerik, hanem az ország határán tul is. *Benedek* Péter nem tanult senkitől, nincs mestere, ő a megtestesült magyar eredetiség. 1923-ban már rendeztek müveiből Budapesten egy kisebb szabásu kiállitást. Az azóta eltelt esztendők alatt *Benedek* Péter ősmagyar müvészete hatalmas terebélyes fává növekedett. A Faluszövetség, amely hivatásának tartja, hogy a magyar néplélek televényében elrejtett nemzeti kincseket napvilágra hozza, rendezi meg most *Benedek* Péter második kiállitását fényes külsőségek között. E kiállitással egyidejüleg a Faluszövetség nagyszabásu diszmunkában adja ki *Benedek* Péter 50 képének reprodukcióját és müvészetének ismertetését. *Bálint* Jenő, a magyar müvészeti könyvtár szerkesztője ismerteti e könyvben *Benedek* Péter müvészetét. A könyvhöz *Mayer* János földmivelésügyi miniszter, a Faluszövetség elnöke és *Kertész* K. Róbert kultuszminiszter államtitkár irtak értékes bevezetőt.

— **Az Andrássy-uti Szinház premiérje.** Az Andrássy-uti Szinház uj müsora a szokott gazdag, változatos és szórakoztató. Több egyfelvonásos szerepel, amelyek közül kiemelkedik *Bálint* Imre és *Bálint* Lajos kis Napoleon-drámája, amely hatásos jeleneteivel, drámai izzásu levegőjével határozottan érdekes alkotás. A pompás előadásban előnyösen érvényesülnek az egyfelvonásos értékei, a ragyogó szépségü *Tőkés* Anna és *Somlay* Artur megrázó erejü játéka eseményét jelenti a premiernek. *Vadnay* László bohózatában *Rátkai* Márton és *Gárdonyi* Lajos gazdag humora és emberábrázoló ereje tünt fel. Az elhunyt *Szencs* Bélának kis jelenetében *Vaszary* Piri és *Peti* Sándor brilliroznak, mig *Békeffy* László ötletes konferánszán kivül egy saját szerzeményü bohózatban arat sikert. *Halász* Imre vigjátéka, *Kellér* Dezső ötletes revüje, amelynek zenéjét Losonczy István szerezte és egy-két magánszám teszik teljessé az uj müsort, amelynek sikerében még nagyrésze van *Beke* Alicenak, *Babochay* Erzsinek, *Abonyinak*, *Faragónak* és *László* Miklósnak. A gondosan összeállitott program *Barabás* Lóránt müvészeti igazgató izlését dicséri. A premiérnek nagy sikere volt.

— **Horváth József kapta a főváros akvarell nagydiját.** A Magyar Akvarell és Pasztellfestők Egyesületének a Nemzeti Szalonban lévő 14-ik kiállitásán ma döntötte el a főváros képzőmüvészeti bizottságának tagjaiból alakult zsüri a főváros akvarell nagydiját. A zsüriben résztvettek *Buzáth* János alpolgármester, *Liber* Endre tanácsnok, *Petrovich* Elek, a Szépmüvészeti Muzeum főigazgatója, *Lázár* Miklós törvényhatósági bizottsági tag, *Szentgyörgyi* István szobrászmüvész és *Csánky* Dénes festőmüvész. A zsüri egyhangulag *Horváth* József, a „Soproni Szent Mihály templom belseje" cimü münek itélte oda a 600 pengős nagydijat. A zsüri még a kiállitáson megvette *Halápy* Ede „Dunapart" cimü vizfestményét.

— **Az Operaházban** szombaton, ez évadban először a Zsidónő, vasárnap pedig az ujonnan rendezett és diszletezett Rajna kincse fog szinrekerülni. A keddi Parasztbecsületben először fogja énekelni Santuzzát *Bodó* Erzsi, Lolát pedig *Diósy* Edit. Turidu szerepében *Halmos* János, a Városi Szinház tagja fog fellépni, mint vendég.

„Anyám!..."

Bibó Lajos nyilatkozik uj regényéről

A *Nemzeti Ujság* már megirta, hogy *Bibó* Lajos, a Nemzeti Ujság főmunkatársa, a kiváló iró elkészült legujabb müvével. A hatalmas kétkötetes regény, amely az Athenaeum kiadásában jelenik meg, most október 20-án kerül piacra. Ebből az alkalomból kérdést intéztünk *Bibó* Lajoshoz, aki legujabb müvéről a következőket mondotta:

— *„Anyám!..."* — s cime regényemnek, amelyben a *tiszta ember* önmagával és az élettel való nagy küzdelmét irtam meg. Vallomás ez a könyv azokról a tévedésekről, botlásokról és sokszor bünökről, amiket az örökké vivodó és igazságot kereső ember a fölemelkedés utáni sovárgásban elkövet. Egy lélek ölt itt testet és áll az emberek elé, hogy bevallja vétkeit, azokat az önámitásokat, tragikus ábrándokat és halál felé rohanó szerelmeket, az életnek azokat az ösztönből fakadó hatalmas és minden mesterséges gátat elsöprő érzéseit, amelyek a legláng olóbb tisztitó tüzet, a szenvedést teremtik meg. Keresztes György, a regény hőse a számonkérésnek egy fojtogató óráján felidézi halott édesanyja emlékét és ennek az emlékezésnek a során rádöbben, hogy mint minden vad és zabolátlan fiatal lélek, milyen értetlen volt ő is a szülői szeretet és az anyai gyöngédséggel szemben. Bünösnek érzi magát, mert hiszen édesanyja abban a hiszemben halt meg, hogy ő nem szerette s ez a feltevés gyilkos önmardosássá keseredik a szivében. Szembe akar tehát nézni önmagával — s miközben jelenvaló életét éli — fölocsudtatja multja eseményeit. Minden elfelejtett, önzéssel eltemetett érzés, gondolat és titok arcába belenéz, bevilágit lelke legféltettebben őrzött mélységeibe is, hogy lássa az igazi Keresztes Györgyöt. Az igazit, nem azt, amilyennek az *Ember* a világnak mutatja és önmagának hazudja magát, hanem azt, akiben az isteni világosság árnyékában ott settenkedik mindig a sátáni gondolat is. S miközben éli a jelent s a bünben való fogamzás kérlelhetetlen, örök törvényének a terhe alatt továbbra is a porban vonszolja magát s csak vágya, akarása, szándéka ér fel az égbe, — elvégzi a nagy számadást s megállapitja, hogy bünös, mert embernek született. De nem roppan össze, mert hiszen be merte vallani élete szörnyü vétkeit, érzi, hogy különb, emelkedettebb és tisztább, mint azok, akik csak hirdetik, kiabalják és megkövetelik a jót, a szépet, az erkölcsöt, a puritánságot, a fedhetetlenséget és a hitet, belül pedig teli vannak gyalázattal és förtelemmel, tudja, hogy ő az erős, a kiválasztott, a megváltásra kiszemelt, nem pedig azok, akik abból emelnek palotákat és tornyokat maguknak, hogy biráskodnak és itélkeznek az embernek született emberek fölött. A szenvedés eljuttatja az ut végére s amikor esdő tekintettel felnéz a keresztre, a Megfeszitett magához emeli.

— A regény kettős cselekményü, a mult és a jelen, csak az arcok, személyek, az események mások, a lélek mindakettőben ugyanaz. Megirtam benne mindent, amit az emberek el szoktak hallgatni s amit a legtöbb ember önmaga előtt is letagad. A purifikátorok bocsássák meg Keresztes Györgynek, — hogy helyettük is vétkezett.

— **Csortos a Velencei kalmárban.** A Nemzeti Szinház csütörtökön este Shakespeare Velencei kalmárját adta elő. Ezt az előadást eseménnyé avatta, hogy Csortos Gyula először lépett fel ez alkalommal Shakespeare-szerepben. Shylockot már sokan eljátszották előtte. Ezekkel egyáltalán nem akarjuk itt az ő alakitását összehasonlitani, de ettől függetlenül meg kell állapitani, hogy Csortos alakitása komoly müvészi élmény volt. Csortos alakitását mély bensőség s a legnobilisabb eszközök használata jellemezte. Játéka folyton fokozta a hatást s a törvényszéki jelenetben ellenállhatatlan erejü volt. Nagyszerü formát mutatott a Tubállal való jelenetben is s ahogy a törvényszéki termet elhagyta, ott a legegyszerübb formában a legmélységesebb hatást érte el. A közönség érezte, hogy itt mélyen átgondolt, céltudatos müvészettel összefogott s monumentálissá fokozott Shylock-alakitást kap és egyre erősebben hevülő melegséggel ünnepelte Csortost minden kép után. Uj szereplője volt az előadásnak *Matány*, aki Shylock szolgája szerepét kedves könnyed humorral alakitotta a közönség őszinte elismerésétől kisérve. *(K.)*

— **Német zeneesztétikus előadása Bartókról.** Edwin *von der Nüll* berlini iró október 20-án este 8 órakor németnyelvü előadást tart a Zeneakadémia kistermében *„Bartók és a modern zene problemái"* cimen. A fiatal zeneesztétikust, ki már évek óta behatóan foglalkozik *Bartók* müveivel s nemrég fejezte be második Bartókról szóló könyvét, munkásságával hathatósan hozzájárul nagy zeneköltőnk németországi ismertetéséhez. A *Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége* hivta meg Budapestre előadásának megtartására.

— **Kiss Ferenc vendégjátéka az Uj Szinházban.** *Kiss* Ferenc, aki jelenleg a Magyar Szinházban játszik, a legközelebb az Uj Szinházban fog fellépni, még pedig *Földes* Imre uj vigjátékának főszerepében. Földes Imre uj vigjátékát az Orbók-darab után mutatja be a szinház.

— **Az elhunyt Vágó Pál holttestét Jászapátiba szállitották.** A hosszas szenvedés után elhunyt tordai és literati *Vágó* Pál festőmüvész holttestét csütörtökön délután szentelték be a Kerepesi-uti temető halottasházában. A gyászszertartáson jelen volt a kultuszminiszter képviseletében *Mariay* Ödön miniszteri osztálytanácsos, képviseltette magát a budapesti francia követség, mert Vágó Pál a francia becsületrendnek is lovagja volt, *Zala* György, *Glock* Tivadar, *Petrovics* Elek, *Fényes* Adolf, *Szüle* Péter, *Pólya* Tibor, *Glatz* Oszkár, *Edvi-Illés* Aladár, *Paur* Géza, *Pipics* Zoltán, *Ebner* Lajos, *Marton* Ferenc, *Komáromi-Katz* Endre, *Vajda* Zsigmond, *Wiegand* Edo, *Lakatos* Sándor, *Gidowszky* Béla és még számosan a müvészközönség köréből. A gyászszertartást *Molnár* Sándor dr. végezte. *Bosznay* István a müvésztársak nevében, *Nádler* Róbert a Képzőmüvészek Egyesülete megbizásából, *Gellért* Jenő a Nemzeti Szalon nevében vett búcsut Vágó Páltól. Ezután *Szettler* Jenő, az országgyülési képviselőház alelnöke mondott néhány megragadóan őszinte szót a jákóhalmai jászok megbizásából, majd *Cserna* József az egykori jászapátii müvésztelep müvészeiből alakult Kupeczky Társaság nevében méltatta az elhunyt érdemeit. *Szlényi* Lajos mint a szolnoki Müvészegyesület megbizottja beszélt és végül *Horváth* József jászapátii főszolgabiró vette át az elhunyt testemeit a jászok nevében. Vágó Pál holttestét Jászapátiba szállitják. A Kerepesi-uti temetőben a gyászszertartás alatt, a ravatal körül a Képzőmüvészeti Főiskola Bajtársi Egyesületének tagjai álltak diszőrséget. Negyventagu küldöttség kisérte a koporsót Jászapátiba. A diszes koporsót Jászapáti község határában gyászkocsira helyezték és ugy vitték a megboldogult mütermébe, ahol ujra felravatalozták és onnan fogják ősi jász-módra, batökrös kocsin pénteken délután örök nyugalomra helyezni.

— **Pályázat magyar dalra.** A Magyar Zene Barátainak Országos Egyesülete egy népies magyar dalra pályázatot hirdet, amelyet *Buday* József miskolci nyugalmazott gimnáziumi tanárnak elhunyt neje, született *Czett* Mária emlékére tett alapitvány kamataiból 400 pengővel jutalmaz. A pályázat határideje 1928 december 1. A pályamüveket idegen kézzel leirva, jeligés, zárt levélben kell a Magyar Zene Barátainak Országos Egyesületéhez (Budapest, IV., Deákter 4. II. emelet) küldeni, ahol a részletes pályázati feltételeket is közlik.

— **A mechanizált ember.** Ezen a cimen rendezi nagysikerü hangversenyestje folytatásaként második előadóestjét a *Rendkivüli Szinpad*. Az egyes számok a mai élet sémáit, mechanizmusát illusztrálják. *Parlow*, Ivan *Gill*, *Honegger* müvei mellett *Magda* Mária és *Kövesházi* Ágnes mechanikus táncai szerepeltek a müsoron, melynek keretében ujra bemutatásra kerül *Jevreinolt* nagyhatásu darabja: A lélek kulisszái, valamint *Palasovsky* Ödön ujstilusu *konferánsz-pantomimje a mechanizált gyermekről, a mechanizált kalmárról és a mechanizált szerelemről*. Az előadás *október 27-én*, szombat *este fél 9 órakor* lesz a *Zeneakadémia* kamaratermében. Müvészi vezetők: *Boromissza* Tibor, *Kalmár* Elza, *Kozma* József, *Palasovsky* Ödön, *Tiszay* Andor.

— **Lengyel Menyhért vigjátéka a Vigszinházban kerül szinre.** *Lengyel* Menyhért uj vigjátéka, a „Tihamér" az eredeti tervek szerint a Magyar Szinházban került volna bemutatóra. A szinház és a szerző azonban barátságosan megegyezett abban, hogy az uj *Lengyel*-vigjáték nem a Magyar Szinházban fog először szinre kerülni, hanem Lengyel ujabb terve szerint a Vigszinház mutatná be a „Tihamér"-t, még pedig a szezon derekán.

— **A Székesfővárosi Zenekar hangversenye.** A Székesfőváros Népmüvelési Bizottsága október 21-én, vasárnap délután 5 órakor a pesti Vigadóban Schubert-centenáris hangversenyt rendez. A hangversenyen a Székesfővárosi Zenekaron kivül az Egyetemi Énekkarok is közremüködnek. Jegyek 0.80—3 pengős árban a Népmüvelési Bizottságnál (IV., Váci-utca 62, földszint 1) hétköznap délelőtt 9—2 óra között és a hangverseny napján a Vigadó pénztáránál délután 4 órától válthatók. Közalkalmazottak és diákok kedvezményt kapnak.

— **Kiállitást rendeznek az elhunyt Vágó Pál müveiből.** A volt jászapáti müvésztelep müvészeiből alakult Kupeczky Társaság nagynevü mesterének és a telep alapitójának, *Vágó* Pál festőmüvésznek elhalálozása alkalmával rendkivüli gyászközgyülést tartott, amelyen a résztvevők egyhangulag elhatározták, hogy Vágó Pál müveit egybegyüjtik és kiállitás keretében még ebben az évben bemutatják.

Wings, olvasd Wingsz (Számyak)

— **Zongoraest.** Ma este *Friedmann* Ignác, a világjáró nagy pianisták egyik legkiválóbbika zongorázott a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. Müsorának minden egyes száma külön-külön a legtisztább zenei élvezetet nyujtotta. Költőileg elmélyülő előadása és a tökéletességig csiszolt technikája mellett talán a legnagyobbszerü: billentésmüvészete. Játéka valósággal feledtette a zongora gépszerüségét és a nagyszerü Blüthner mintegy énekelt. A válogatottan szép müsoron Scarlatti: Pastorale-ja, Gluck—Brahms: Gavotte-ja, Schield: angol menuettje, Bach—Busoni: Chaconne-ja, Chopin: 24 preludiuma, Kodály: meditatioja egy Debussy-téma fölött, Brahms: A-dur Intermezzoja, Liszt: f-moll etüdje és Godowski—Strauss: Denevérje szerepeltek. A hozzáértő, előkelő hallgatóság — amely nem egészen töltötte meg a hangversenytermet! . . . — szünni nem akaró tapsokkal köszönte meg a kiváló müvész előadását. *(S.)*

A SZINHÁZAK KÖZLEMÉNYEI

Zerkovitz—Szilágyi uj operettje a Király Szinházban

A Király-szinháznak soron következő ujdonsága *Zerkovitz* Béla és *Szilágyi* László, a sok és nagy sikereket látott szerzők uj darabja, az *„Eltörött a hegedüm" lesz*. Az uj magyar operett librettója a sablontól mindenképen eltérően, izig-vérig élő emberek játéka, a napsugaras vidéki, becsületes karakterek keveredése a mulatnivágyó mondain Budapest-tel. Az operett zenéje a megszokott Zerkovitz-slágerektől még abban különbözik, hogy csupa inventiózus, legmodernebb slágerek sorozata, amelyek dallamosságuk mellett a legraffináltabb, népszerü táncritmusok valóságos tárháza. A *Király-szinház* a népszerü szerzők eme uj operettjében az évad slágerét látja és ehhez méltóan a legnagyszerübb szereposztáson kivül a leggondosabb, leggazdagabb tálalásban hozza. A darabot *Tihanyi* Vilmos főrendező rendezi, a zenei részt *Vincze* Zsigmond karmester tanitja be, aki ezzel az operettel tért vissza régi nagy sikereinek színhelyére. Az *„Eltörött a hegedüm"* bemutatójáig minden este a rendkivül mulatságos és kedves „Puszipajtás" van müsoron.

Gyermek-előadás a Király Szinházban

Szombaton délután fél 4 órakor megismétlik rendkivül olcsó helyárakkal *„Gulliver utazásai"*-nak az előadását, mely a mult szombaton rendkivül nagy sikert aratott a szinházat zsufolásig megtöltő gyermekvilág előtt. A rendkivül mulatságos darab után egy még mulatságosabb gyermek-kabaré következik. Legdrágább hely 4 pengő. Legolcsóbb hely 40 fillér.

— **A Filharmoniai Társaság** elhatározta, hogy az idei évadban néhány bérletenkivüli hangversenyt rendez mindenkor vasárnap délután olcsó helyárakkal. Az első ilyen hangverseny 1928 október 28-án délután fél 4 órakor lesz a Zeneakadémia nagytermében. Vezényel *Dohnányi* Ernő dr. Közremüködnek: *Székely* Zoltán és *Hermann* Pál. Jegyek Rózsavölgyinél.

— **A házi rendőr.** Ezen a cimen tart október hó 20-án délután fél 4 órakor az *Uraniában Székely* Vladimir főkapitányhelyettes előadást. A bünöző elemekkel szemben való védekezésnek első etappja, hogy mindenki legyen a saját rendőre is. A maga portájára és a maga dolgaira idegzitse be a köteles gondosságot és körültekintést, mely a megelőzést szolgálja. Külön tudomány és propaganda ez, mely külföldön már nagyra nőtt. A rendkivül tanulságos és közérdekü előadás iránt máris nagy érdeklődés mutatkozik.

BENEDEK PÉTER

Dobos Klára: Az eltemetett "elszeretŐ"...

Észak-Magyarország 1996 ápr. 23

/Az ujságkivágás Bánszky
Pál neve alatt./

WEI DINGE DES LEBENS - Aus der Sicht der
au Verlag ein umfangreicher Katalog mit Aufsätzen
e Autoren mit diesen beiden kulturgeschichtlich

ann seine Einführung. Wilfried Seipels Aufsatz gibt
ein im pharaonischen Ägypten, Alfred Bernhard-
ikensammlung des Kunsthistorischen Museum
ıythenumwobene Gestalt des Gottes Dionysos.
edeutung zu. Elisabeth Vavras Aufsatz, dessen Titel
elium entstammt, beschäftigt sich mit der
er beleuchtet Funktion und Bedeutung von Wasser

die Welle an der Hand, im Weinberg schwillt die

BENEDEK Péter

Bálint Jenő, B. J. földmíves festő-
művész

Bp. 1923, Amicus, 48 l, 20 cm

Szabó Júlia:
Benedek Péter félszázados
művészi pályája. Művészet
1969. 12 sz. 26-27. Képekkel

BENEDEK Péter
(és Tornyai János) gyűjteményes
kiáll., 1923. április
Művészeti vezető: Bálint Jenő
Bp. alkotás-Művészház kiáll. 2.
Bp. 1923. Kunossy ny., 40 lap
illusztr., 15 cm

B 47.188

Név: Paitz Dezső

Foglalkozás: vill. mérnök

Lakcím: XII. Eötvös u. 44

Személyi igazolvány száma: AU-IV. 830736

	Naplószám	Olvasójegy száma
1970		
1971		
1972	4348	1769/A
1973		

	Naplószám	Olvasójegy száma
1974		
1975		
1976		
1977		

71-1626 FNyV 15

Zolnay Vilmos

Benedek Péter élete (kis régény)

Bp. 1951 athenaeum, 55 lap.

XB 47.266

Név: Módos Győző

Foglalkozás: ip. Mun.

Lakcím: Keszthely, Árpád u. 9

Személyi igazolvány száma: AB-I. 635941

	Naplószám	Olvasójegy száma		Naplószám	Olvasójegy száma
1970			1974		
1971	10801	3643/B	1975		
1972			1976		
1973			1977		

70 6581 — FNYV 7

Bálint Jenő

BENEDEK Péter földműves-festőművész.
Mayer János, Kertész K. Róbert
bevezetőivel.
Budapest 1928. Falusziövetség
48 lap, 26 tábla, 21 cm.

Név: Jakovits József

Foglalkozás: festőművész

Lakcím: VII. Rottenbiller u. 1

Személyi igazolvány száma: AÜ-III. 965149

	Naplószám	Olvasójegy száma		Naplószám	Olvasójegy száma
1966			1970	9450	3632/A
1967	6795	2596/a	1971	7557	3346/A
1968			1972		
1969			1973		

67 366 — FNYV. 7

BENEDEK Péter

BÁN András: Egy ösztehetség művészetének nagyjai.
= MN 1984. 151. július 29. 7.

	11.755,6 e Ft
zn.	- 4.196,o e Ft
elkezésre t	7.559,6 e Ft
e	5.783,2 e Ft
	278,o e Ft
	196,o e Ft
esen bérkeret:	6.257,2 e Ft

Benedek Péter festő

„A magyar Riusseau?" : Benedek Péter centenáriumi tudományos ülésszak előadásai, Uszód, 1989 június. / /Szerk. Bánszky Pál/. - Kecskemét : Katona J. Muz., 1990 79 p. ill. G. (A kecskeméti Katona József Múzeum közleményei ; 4.)

Németh Lajos: Benedek Péter művészetéről. 5 - 8.
Bánszky Pál: Aki hű maradt önmagához. 9 - 13.
Szabó Julia: Benedek Péter portrérajzai. 15 - 19.
Kerékgyártó István: Stílusrétegek Benedek Péter művészetében. 21 - 35.
Mester Ildikó: Az uszódi parasztfiú. 37- 42.
Bibliográfia. Válogatás a festőről 1923-1989 között megjelent írásokból. Összeáll. Bálint Györgyné. 53 - 75. p.

MB/1990.

Simon Péterné

00 19

50

-Marosi

zony!

Peternák Miklós
ájáról készített
l vette.

művészettörténész

BENEDEK Péter

Elhunyt Benedek Péter [96-éves]

17/303

Magyar Szilvesz, 1984. dec. 28. 9.

nek, hiszen a lépcsőzetes talapzatra emelt,
ára állított gúlát, eltolt két félgúlát, továbbá
állított piramist formáló művei egyaránt
k és mini emlékművek.
mészetesen iparművészeti és használati
kat – poharakat, vázákat, tálakat – is talá-
kiállításon, de nem ezek adják meg a tárlat
t, hanem az autonóm üvegplasztikák.
agyar üvegszobrászok jól sikerült tihanyi se-
mléjét csak üdvözölhetjük tehát, és reméljük,
a triennálénak meghirdetett kiállítássorozat
lik rendezvénye már egy gazdaságilag stabi-
kultúrára többet áldozó időszakban kerül
negrendezésre, hiszen a bemutatott anyag
ége az üvegtervező művészeket feljogosítja
ogy nekik is legyen triennáléjuk, amit majd
) után nemzetközivé lehet, sőt kell fejleszteni.

Lóska Lajos

ltán: Kapu, ragasztott, savazott, csiszolt síküveg,
9×12 cm
ahin Gyula)

Ára:
60 fillér

Magyar Nemzet

Szombat
1948 augusztus 28
IV. év 197. szám

Pénteken délután kilencedszer tanácskoztak a nagyhatalmak Moszkvában

Lipcséből jelentik: A lipcsei rádió jelenti Moszkvából, hogy minden valószínűség szerint *Molotov* s az eddigi jelek szerint talán *Sztálin* is, pénteken újabb kihallgatáson fogadja a három nyugati nagyhatalom moszkvai követeit. Jólinformált körökből szerzett értesülések szerint lehetséges, hogy a mai tanácskozás után már kiadják a közös közleményt. (MTI)

Moszkvából jelenti az *AFP: Molotov* külügyminiszter pénteken helyi idő szerint, 17 órakor fogadta a nyugati hatalmak követeit. A tanácskozás 19 órakor ért véget.

Jólértesült körök rövid nyilatkozat kiadását várják, amely összefoglalja az eddigi tárgyalások eredményeit. (MTI)

Moszkvából jelenti az *AFP:* A nyugati hatalmak képviselői kevéssel 20 óra után hagyták el a Kremlt. A tárgyaláson *Visinszkij* is jelen volt. Frank *Roberts* a megbeszélés után kijelentette, hogy *közleményt ma nem adnak ki* A három szövetséges képviselő a Kremlből a brit nagykövetségre ment és ott tanácskozott. *(MTI)*

A londoni rádió jelenti: Moszkvában a három nyugati meghatalmazott pénteken délután a Kremlben látogatást tett *Molotov* külügyminiszternél. Az értekezlet délután négy órakor kezdődött. A Kremlbe való indulásuk előtt a meghatalmazottak egymás közt rövid megbeszélést tartottak. A közel egy hónappal ezelőtt megindult értekezletek során ez már a kilencedik találkozó, amelyet a meghatalmazottak a szovjet vezetőkkel tartottak. *Bevin* brit külügyminiszter a hétvégét Londonban tölti, hogy áttanulmányozhassa a péntek délutáni tárgyalásokról érkező kimerítő jelentéseket.

Moszkvai tudósítók szerint az a megfigyelők általános véleménye, hogy *a mai találkozás nem lesz utolsó*, de lehetséges, hogy azonnal kiadnak egy közös kommünikét az eddig elért eredmény felől. A hétfői megbeszélést követően a három nyugati fővárosban a diplomáciai tudósítók úgy nyilatkoztak, hogy *történt előrehaladás és most van lehetőség a megegyezésre.*

Bulgária ratifikálta a magyar-bolgár szerződést

Szófiából jelentik: A bolgár nemzetgyűlés elnöksége ünnepélyes keretek között ratifikálta a magyar-bolgár barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyujtási egyezményt, amelyet július 16-án írtak alá Szófiában. (MTI)

Lukács György beszéde a wroclavi Értelmiségi Kongresszuson

Wroclavból jelenti az MTI: A város polgármestere fogadást rendezett a delegátusok tiszteletére. Csütörtökre megérkezett Wroclavba Pablo *Picasso* is, a neves festő.

A csütörtök ülésen Julian *Huxley* elnökölt. Felszólalt Ilja *Ehrenburg*, aki az atlanti kultúra jelszavával szemben azt fejtegette, hogy *Páris és Prága lakói közelebb állnak egymáshoz, mint Páris és Chicago lakói.* Igaz — mondotta —, hogy sok közösség van a francia és az amerikai kultúra között, de Moszkva éppen úgy megérdemli például «Európa fővárosa» nevét, mint Páris, de mindenesetre jobban, mint Washington. A francia irodalom fejlődésére kétségtelenül hatottak a nagy orosz klasszikusok s a nyugati zene történetéből sem lehet elsikkasztani Musszorgszkij és Csajkovszkij nevét. *A szónok végül az amerikai delegációhoz fordult s kérte őket, vigyék el hírét annak, hogy a szovjet nép nem akar mást, mint országát tovább építeni.*

Ehrenburg után került sor *Lukács* György előadására. A széles filozófiai alapvetésű felszólalás azt fejtegette, hogy a haladó értelmiség kötelessége szembeszállni az irracionalizmussal és a miszticizmussal, mely Nietzschén, Spengleren és Heideggeren át vezet a hitlerizmusig. J. P. *Sartre* exisztencializmusa — Lukács György szerint — újból korszerüsíti Heidegger filozófiáját, a fasiszta világnézet egyik előfutárját. Éppily káros egyes történészek fatalista filozófiája. A kultúra mostani divatos felosztása nyugati és keleti kulturára, tulajdonképpen, a harmadik világháború ideológiai előkészítését szolgálja.

Lukács befejezésül kijelentette, az értelmiség választáson van, de dönthet, a XVII. századbeli francia értelmiség, vagy a XIX. századbeli orosz intelligenciához hasonlóan, egy új világ kialakítása mellett

Szovjet tiltakozás Rómában

Rómából jelenti a *TASS:* Az utóbbi időben egyre gyakrabban jelennek meg hírek az olasz sajtóban arról, hogy az olasz kormány olasz köztársasági kitüntetéseket adományoz a Szovjetúnió elleni háborúban részt vett katonáknak és csapategységeknek. Erről tanuskodnak a *Corriere Militare*-nak, az olasz hadsereg hivatalos lapjának ez év júniusi számai is. Ezzel kapcsolatban az olaszországi szovjet nagykövetség tiltakozott az olasz kormánynál.

Az olasz kormány válaszjegyzékében elismeri a kitüntetések adományozásának tényét. A cselekményt azzal igyekszik menteni, hogy a kitüntetések tisztán katonai jellegüek.

Reynaud lemond?

Párisból jelenti az *MTI.* A francia kormány helyzete váratlanul ismét *súlyosra* fordult. A csütörtök esti minisztertanács hat órán át tartott és jólértesült körök szerint *igen viharos* volt. A vita elhúzódása ellenére semmiféle egyesség nem jött létre *Reynaud* pénzügyminiszter, a szocialisták és az MRP között. Amikor az ülés végén a miniszterek távoztak a teremből, *Schuman* külügyminiszter beismerte az ujságírók előtt: nem vagyunk egy véleményen.

Párisi politikai körökben egész éjjel olyan hirek terjengtek, hogy Reynaud esetleg lemond, ami a kormány bukását vonná maga után. Egyes hirek szerint nem is annyira a szocialisták, mint inkább az MRP ellenzi Reynaudnak a munkásosztállyal szemben tanusított merevségét.

Minthogy a minisztertanácson megegyezés nem történt, Reynaud pénzügyminiszter terveit még mindig nem hozták nyilvánosságra. Majdnem biztos azonban, hogy Reynaud tervei a többi között a kenyér és a tej árának azonnali felemelését, valamint nagyszámú tisztviselő elbocsátását tartalmazzák.

Nagyarányú tüntetés Berlinben

Berlinből jelentik: Csütörtökön délben hatalmas tömeg tüntetett a városi tanács ellen, amely csődpolitikájával állandóan növeli a város lakosságának nyomorúságát. Több nagy gyár munkásai tiltakozásuk jeléül már napok óta sztrájkolnak és több kerületben a városi tisztviselők nagyobb része követte példájukat. Csütörtökön több mint tízezer ember vonult fel a városháza elé, köztük sztrájkolók, demokratikus politikai pártok tagjai, a demokratikus ifjúság képviselői és szakszervezetek tagjai is.

Berlinből jelentik: A berlini rádió jelentése szerint a berlini városi tanács pénteken délelőtt 10 órára egybehivott ülését bizonytalan időre elnapolták. A tanács elnöke az elnapolást azzal indokolta, hogy a városháza épületében „rendbontók vannak jelen" s hogy „tüntető tömegek közelednek az épület felé". Az elnök a bejelentést megelőzően az amerikai összekötő tiszt hivatalában tárgyalt...

A városháza környékén pénteken reggel ismét többezerfőnyi tömeg verődött össze s tiltakozott a városvezetőség többségének tarthatatlan magatartása ellen.

A dolgozók és a tüntetők küldöttségének nem engedték meg, hogy előterjeszthessék kívánságaikat. A küldöttségek az ülés elnapolásának bejelentése után teljes rendben távoztak el a városházáról. (MTI)

Prágai hirek

Most a karfiol körül folyik a vita egyrészt az egyik prágai nagy lap, másrészt Csehszlovákia „legelső gazdasszonya", *Jankovcová*, közellátási miniszterasszony között. A lap ugyanis rámutatott arra, hogy Zálezlice községben a közellátási hatóságok bürokratikus átvételi metódusa következtében a karfiolt állattáplálásra használják, pedighát Csehszlovákiában nincs túlnagy bőség az emberi táplálékul szolgáló javakban. A lap hírére a közellátási miniszternő még aznap Zálezlice községbe utazott, hogy a helyszínen maga vizsgálja ki az ügyet és másnap meg is jelent cáfolat és magyarázat az állati táplálék célját szolgáló karfiol ügyében. Eszerint az egyik földbirtokos 1500 fej karfiol helyett 3500 fej karfiolt szállított le, melyet a gyüjtőhely 600 fej kivételével át is vett, az utóbbi 600 fej karfiol osztályozása körül vita volt és ezzel kapcsolatban a földbirtokos úgy döntött, hogy azt maga fogja konzerválni. Ezzel a minisztériumi magyarázattal szemben az egyik járási gazdasági szerv a lapnak azt a magyarázatot adta, hogy u. n. időközi karfiolról van szó, mely keserüsége miatt nem nagyon alkalmas az emberi fogyasztásra, ezért azután azt zöld trágyaként használták fel.

A prágai lap munkatársa nem hagyta azonban csak annyiban a dolgot. Újra kiment a helyszínre és most már fényképpel is igazolja, hogy a karfiol igenis a mezőn feksik. Sőt a lap munkatársa a helyszínen azt is megállapította, hogy a karfiol minősége nagyon is jó, maga kóstolta meg és nagyon jóízűnek mondja. Több fej karfiolt, mint corpus delictit, a szerkesztőségbe is elvitt, ahol az az esetleges hitetlenkedők rendelkezésére áll.

●

Csehszlovákiában felmerült elvtársi bíróságok létesítésének a gondolata az egyes üzemekben, amelyek nagyon jól beváltak a Szovjetunióban. Egyes üzemekben máris létesítettek ilyen testületeket, de amint kitünik, az ilyen bajtársi bíróságok létesítői nem fogták fel az intézmény igazi célját és olyannal is foglalkoztak, amely egyáltalában nem tartozik hatáskörébe. A csahszlovák szakszervezeti tanács most újra foglalkozott ezzel a problémával és megállapította, hogy az elvtársi bíróságok nem üzemi tisztogató intézmények, mert nincs joguk személyi intézkedések végrehajtására.

●

Az egyik prágai külső városnegyedben régi cseh filmgiccset mutattak be. Valahonnan a filmlomtárból vették elő a „Tegnap vasárnap volt" c. filmet, mely rossz művészi kvalitásain kívül olyan silány állapotban volt, hogy annak egyetlen párbeszédét se értette meg a közönség. A film közfelháborodást váltott ki, a közönség kívánságát teljesitették és abbahagyták a film vetítését. A közönség rendőrt és a csehszlovák filmközpont képviselőjét hivatta a helyszínre, akitől jobb pótfilm bemutatását követelték. Csak mikor ezt megígérték a közönségnek, volt hajlandó — most már békességben — hazamenni.

●

A csehszlovák távirati iroda hírt ad dr *Zenkl* Péter, volt miniszterelnök-helyettes és dr *Stránsky* Jaroslav, volt csehszlovák iskolaügyi miniszter külföldre való szökéséről. Mindketten vezető szerepet játszottak a volt cseh nemzeti szocialista pártban és a politikai porondról a februári események után tünték el. A csehszlovák hivatalos jelentés rámutat, hogy mindketten beigazolták e cselekedetükkel is, hogy a csehszlovák dolgozó nép érdekei ellen vannak és csatlakoznak dr *Krajina* egyetemi magántanár, *Knotek, Choc* és mások emigráns, hazaáruló és kémkedő klikkjéhez.

dr H. Munka Tivadar

Felavatták az újjáépült Nyugati-pályaudvart

A MÁV dolgozói csaknem teljesen újjáépítették a Nyugati-pályaudvarnak a háború alatt súlyosan megrongált csarnokát és üzemi helyiségeit. A pályaudvarnak összesen 168.000 légköbméternyi építményeiből 128 ezer légköbméter pusztult el, vagy rongálódott meg súlyosan.

Az újjáépített pályudvart pénteken délután ünnepség keretében avatták fel, amelyen résztvettek a MÁV vezetői és a terézvárosi osztálymérnökségnek az újjáépítésben résztvett dolgozói.

Bankjegyforgalom

A Nemzeti Bank bankjegyforgalma az augusztus 23-i kimutatás szerint az augusztus 15-i forgalommal szemben 4.6 millió forinttal 2,292.1 millió forintra emelkedett. A zsirószámlák együttes összege 72 millió forinttal 450.1 millió forintra emelkedett. A leszámitolt váltók összege 57 millió forinttal 1.605 millió forintra csökkent. A folyószámlakihelyezések 135.5 millió forinttal 1,268.6 millió forintra emelkedtek. A betétek 43.2 millió forinttal 774.6 millió forintra csökkentek.

A belpolitika hírei

A szlovákiai magyar gyerekek magyarországi iskoláztatása ügyében a magyar áttelepítési kormánybiztosság a következő felhívást közli: „Az áttelepítésre kijelölt csehszlovákiai magyar családok gyermekei, amennyiben tanulmányaikat Magyarországon akarják folytatni, a határ átlépését a szlovák tanügyi megbízotti hivatal csoportos útlevél kiadásával akarja lehetővé tenni. A magyar áttelepítési kormánybiztosság ezért felhívja az áttelepítésre kerülő családokat, amennyiben gyerekeiket Magyarországon óhajtják elhelyezni, hogy a csoportos útlevelek kiállításához a pozsonyi magyar meghatalmazott hivatalában a gyermekek személyi és iskolai okmányainak beterjesztésével jelentkezzenek."

◆

Hajdu Gyula igazságügyi államtitkár Szent István napján Bonyhádon kijelentette, hogy az illetékes szervek a hivatalnokok százait foglalkoztatják a telekkönyvezés elökészítésével. Annak a felfogásnak adott kifejezést, hogy a jövő esztendő Szent István napján már minden volt sváb birtok új székely, felvidéki vagy belföldi telepes tulajdonosának nevén fog szerepelni.

◆

A most módosított magyar-holland kereskedelmi egyezményben egész sor magyar iparcikk kontingensét emelték fel. Mindenekelőtt sokkal több keményfa-fürészárut, kerékpáralkatrészt, irószert, háztartási gépet, elektromos árut, csövet és ébresztőórát, libamájkonzervet, palackot és háztartási üveget szállítunk Hollandiába. A szerződés módosítása lehetőséget nyujt szójabab, barackpulp, szemüveglencse, ezüstáru, pamutszöveték és készáruk szállítására. Magyarország több ónt, gumit, ipari gyémántot, anilinfestéket, lent, vetni való babot és borsót kap.

Kádár János belügyminiszter az aktuális belügyi kérdésekről

A belügyminisztériumban pénteken délelőtt értekezletet tartottak, melyen a belügyi kormányzat időszerű kérdéseit beszélték meg. *Németh* József belügyi államtitkár elnökölt, aki üdvözölte *Kádár* János belügyminisztert, majd *Szilagyi* Gábor győri alispán a belügyi kormányzat dolgozói nevében üdvözölte a belügyminisztert.

Münnich Ferenc altábornagy a rendőrség nevében üdvözölte a belügyminisztert.

Kádár János belügyminiszter beszéde bevezető részében megköszönte az üdvözléseket, majd aláhúzta, hogy a belügyminisztérium vezetésében beállott személyi változás semmiképpen sem érinti a belügyminisztérium politikáját, amely törhetetlenül és változatlanul halad tovább ugyanazon az úton.

— Én azért jöttem ide — folytatta Kádár János —, hogy *a néppel szembeni kötelességemet teljesítsem.* Ezt megfogom tenni. Leszögezem, hogy a gyakorlat megfogja mutatni, milyen jól tudunk mi együtt dolgozni országunk és népünk szolgálatában. Itt felvetették az előttem felszólalók *a bürokrácia kérdését.* Megtörtént, hogy egy ügyben hétfőn adtam ki a rendelkezést, hat nap telt bele, míg az akta hozzám elkerült, de akkor kiderült, hogy nem a végleges, hanem csak fogalmazvány. Ujabb két nap mulva kaptam meg az ügyet végleges fogalmazásban. Ez is azt mutatja, hogy milyen fontos a bürokrácia kérdését közelebbről megnézni. Megfogom vizsgálni, hogy mit lehet ezen a téren változtatni. Ehhez kapcsolódik *a politikai átnevelés* kérdése is. Tény és való, hogy a közigazgatási dolgozók például nem mentek át olyan politikai átnevelésen, mint a gyári munkásság. Szükség van tehát tanulásra, tanfolyamokra, de minden ragyogó vizsgafeleletnél ékesebben szól az a tény, ha az iskolák államosítása és a beszolgáltatás körül becsülettel megállják a helyüket. Szóbakerült a *közigazgatás reformja* is. Vannak, akik félnek minden változástól és van, aki fenekestül fel akar mindent forgatni. A mi feladatunk az, hogy ami eddig jónak bizonyult, azt megtartsuk és azt demokráciánk fejlődésének megfelelő ujjal kiegészítsük. Vannak, akik minden ma megoldandó kérdést eltesznek későbbre, azzal, hogy a reform majd úgyis megoldja.

— Igy nem lehet fejlődni. *Menet közben* kell javitani és ha a megfelelő előfeltételek meglesznek, akkor nekiláthatunk majd a közigazgatás mélyrehatóbb reformjának is. Szóbakerült *a pártoskodás* kérdése is. A mi demokratikus koalíciónk túljutott már azon a szakaszon, amikor a koalíción belül éles viták folytak. *Ma mind hatékonyabban a tényleges együttműködés elve érvényesül.* Ezért a közigazgatás minden dolgozója legyen nyugodt, hogy az elbirálásnál munkája, magatartása, cselekedetei lesznek mindig az irányadók.

— Egész közigazgatásunknak és vidéki rendőrségünknek az elmult két hónap során központi feladata *a beszolgáltatás rendjének* biztosítása volt — folytatta a belügyminiszter. A beszolgáltatásról szólva túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy a reakció támadásával kezdődött.

— A reakció, a kulák nagygazdák megkísérelték a parasztságot mozgósítani. Az első héten 700 törvénysértés történt, ez mutatja támadásuk rohamjellegét. A támadást visszavertük, a hullám megtört, a demokrácia fényes győzelmet aratott. A beszolgáltatás eddigi eredménye mindent összevétve 52,600 vagón kenyérgabona. Ez teljes siker.

— A közigazgatás szervei kielégítően dolgoztak. Elismerésre méltó az a munka, amit a közigazgatás megyei vezetői és külön az alsóbb közigazgatási szervek tisztviselői végeztek.

— Nem mindenki dolgozott jól, körülbelül 80 tisztviselő ellen kellett eljárni. Ez a szám nem nagy az összlisztviselőkhöz viszonyítva.

A belügyminiszter ezután a beszolgáltatást követő feladatokról és a felraktározandó gabonával kapcsolatos tűzrendészeti intézkedésekről beszélt. Az őszi vetési kampányt a föld elidegenítésének 60 napra való felfüggesztését és a közigazgatás tennivalóit ismertette, továbbá a haszonbérletek, végezetül az iskolai beiratások kérdését. A község vezetői gondoskodjanak arról, hogy a gyermekek iskolába iratása mindenütt rendben megtörténjék.

(MTI)

Rendelet a kenyérgabona vásárlási engedélyéről

Az Országos Közellátási Hivatal rendelete értelmében a kenyérgabonavásárlásra jogosító engedéllyel az ország egész területén lehet vásárolni, de csak attól, aki vagy nem köteles terménybeszolgáltatásra és gabonalapja, jogosan szerzett gabonája van, vagy pedig kenyérgabonabeszolgáltatási kötelességét már teljesítette.

Az engedély nemcsak gabonavásárlásra jogosit, de szükség van rá csere, ajándék, munkadíj vagy más címen való gabonaszerzésnél is. Hatvan napon belül kell felhasználni. Az engedély mindkét példányát be kell mutatni a vásárlás helyén, a községi elöljáróságnál és igazoltatni kell, hogy az eladó már teljesítette beszolgáltatást kötelességét, vagy pedig, hogy nem köteles beszolgáltatásra Ezt az igazolást az engedélyre rá kell vezetni.

A vevő köteles az eladó gabonalapján igazolni az átvett kenyérgabona mennyiségét és részére a vásárlási engedély másodpéldányát át kell adni. Mindezek megtörténte után a vásárlási engedéllyel rendelkező személy gabonaszállítási igazolványt vagy őrlési engedélyt kaphat. Fontos tudni, hogy a vásárlási engedély alapján megszerzett kenyérgabona-szállítási igazolvány *csak öt napig érvényes.*

A mintagazda az országos munkaversenybizottságtól kapott igazolványának felmutatása mellett a külön 50 kilogrammos vámőrlési engedélyt 1949 június 30-áig bármikor kérheti.

Rendelkezések az elhagyott javakról

A *hivatalos lap* pénteki száma közli *az elhagyott javakról szóló törvény végrehajtási utasítását.* Az utasítás szerint a hazatért és tujajdonosnak elismert személy a bérbeadott javak bérletét *hat hónapra szóló felmondással megszüntetheti.* A pénzügyminiszter azonban a felmondási időt a tulajdonos és a bérlő szociális helyzetének figyelembevételével *1949 december 31-ig meghosszabbíthatja.* A bérlőnek joga van a felmondás közlésétől számított 15 napon belül a használatában levő ingóságok *megvásárlására kérelmet előterjeszteni.* A használati és eddig fizetett összeg nem a tulajdonost, hanem az államkincstárt illeti.

Az elhagyott javakkal kapcsolatban *újabb rendelet is készül.* A rendelettervezet szerint azok, akiknél hivatalosan kiutalt elhagyott ingóság van, ha a tulajdonos augusztus 10-ig nem jelentkezett, ezeket az általuk használt holmikat *megvásárolhatják.* A vételárat majd hatósági becsüsök fogják megállapitani. Az eddig fizetett bérösszegnek mintegy kétharmadrészét beszámítják a vételárba. *A kiutalások jogosságának felülvizsgálása* egyébként hamarosan befejeződik. Akiknél megállapítják, hogy a kiutalt javakra nincsen szüksége, vagy azt másnak bérbeadta, azoktól a kiutalást *megvonják.* Az így felszabaduló ingóságokat az arra rászorulóknak fogják juttatni.

Észre nem vett évforduló

1898 július 30-án volt ötven éve, hogy Friedrichsruheban meghalt *Bismarck*, a „vaskancellár" s a világ, még a német világ is csaknem hangtalanul ment el emellett a nap mellett, amely evtizedeken át az ünneplés és német önérzet fennhéjázó napja volt. Igaz, hogy születésének, működésének és halálának helye éppen úgy romokban van, mint alkotása. Igen érdekes, hogy annak a Franciaországnak egyik vezető lapja (a *Le Monde*) szentel sorokat Bismarcknak, amely Franciaországot megalázta és megnyomorította. A lap megírja, hogy Németországban a világosan látók tisztában voltak vele, hogy Bismarck türelmes bölcsessége helyett Hitler őrülete csak végromlásba viheti az országot s hogy a régi vágású katonák és diplomaták összeesküvéseik igazolásául azt hozták fel, hogy Bismarck az orosz-német barátság híve sohasem helyeselte volna Hitler támadó háborúját Oroszország ellen. *Hassel*, Németország római nagykövete „A másik Németország" című könyvében írja, hogy milyen hibát követtek el a németek, mikor Bismarckot az egész világ előtt mindenkor hamis színben mutatták, az erőszak és a porosz csizma mezében, holott nagy képességei rendkívül kifejlett diplomáciai érzéke és mérséklete voltak. A *Monde* azzal zárja le fejtegetéseit, hogy egy francia bizonyára nem fogadhat el fenntartás nélkül egy ilyen jellemzést arról az államférfiúról, aki 1871-ben Versaillesban megalkotta a német egységet, de megértheti, hogy egy német hazafi mélabús érzéssel gondol rá, mikor félévszázad mulva rombadőlt hazájának állapota látja. **(éc)**

◆◆ MEGÉRKEZETT a 36. hadifogoly-szerelvény Debrecenbe, csütörtökön este, mellyel 14 tiszt, 327 tiszthelyettes, 912 legénységi állományú, 49 polgári személy és 109 nő érkezett haza. A volt hadifoglyok legnagyobb része a dnyepropetrovszki körzetből jött. (MTI)

A Regényujság kiadóhivatalához panaszok érkeztek, hogy az első rejtvénymegfejtők közül csak budapestiek nyerték a megfejtési jutalmat: egy rádiókészüléket. Éppen ezért a Regényujság elhatározta, hogy a rejtvénymegfejtők között e héten még *további három rádiókészüléket oszt ki.* A vidéki nyertesek a következők: 1. Endrődy Miklós bányász, Pilisszentiván, Bányatelep 73. 2. Czigány Lajos 100 százalékos hadirokkant, Bánokszentgyörgy, 3. Aranyi József evangélikus lelkész, Gádoros. —

Sporthírek

Az első őszi bajnoki mérkőzés szombaton kerül lejátszásra Pestszentlőrincen, ahol a SzAC ellenfele a Kistext csapata lesz. A mérkőzés délután fél 6 órakor kezdődik.

Mac Kenley a kiváló jamaikai futó Oslóban 46.1 mp. alatt futotta meg a 400 métert. Ez az idő mindössze egyized mp-el gyengébb a német Harbig 46 mp-es világrekordjánál. Az amerikai Gordien Göteborgban 53.41 métert dobott diszkosszal.

A hollandi Blankers-Koen asszony, a négyszeres olimpiai győztes a Dublinban rendezett 100 jardos női síkfutásban 10.8 mp-es idővel győzött. Eredménye új női világrekord.

Az amatőr kerékpáros-világbajnoki versenyen a motorvezetéses versenyben a magyar Pataki 6. lett az első reményfutásban és így kiesett a további küzdelemből. A 4000 méteres üldözőversenyben az olasz Messina győzött a francia Dupont ellen.

Szombaton kezdődnek az atlétikai bajnokságok. A szombati program: 100., 400, 1500 és 5000 m. síkfutás, 110 m gátfutás, távolugrás, rúdugrás, gerely- és kalapácsdobás. A verseny a BSZKRT. pályán kerül lebonyolításra, délután fél 4 órai kezdettel.

Lósport

Szombaton ügetőverseny. Főszáma a 2200 méteres Nemzetközi verseny, melyben legelső klasszisú lovak indulását jelzik, mint Kali (2160), Gala Peter (2200), Friswyn (2200), vagy istállótársa Csárdás T. (2240), továbbá Becsked fia (2240) és Vilmos D. (2260). Ha az idei Derby megvert favoritja, Kali, a már mutatott jobbik formáját futná, úgy térelőnyével komoly szereplés várható tőle. A nyilvános formák Kovács II. választottját ajánlják: Friswyn és Csárdás T. egyaránt nagy esélyek. — Jelöltjeink a szombati versenyre a következők: I. Louise Roy—Love S'ory, II. Urfi D.—Ipolyszög, III. Csiki és Titanic fogat—Nádor és Porno II. IV. Marika-istálló—Kali—Vilmos D., V. Édes—Bizanc, VI. Ellyke—Ilonka, VII. Hannibal—Katinka, VIII. Merész II.—Usgye, IX. Csalafinta—Bobi, X. Cseléd D.—Tonika. A verseny délután fél 7 órakor kezdődik.

Margaret Glass, mint a legjobb kétéves ügető négy versenyben már 71.000 forintot nyert díjakban és így bőven megkereste gazdájának a 48.000 forintos vételárát. Az ügetőverseny már igazán jó üzlet.

Ma délután 4 órakor

ÜGETŐ

Nem vagyok azonos

A *Magyar Nemzet* pénteki számában a rendőrségi rovatban találkoztam a nevemmel. Olvasom, hogy a Teleki-téren egy *Geyer* Henrik nevű egyénnel együtt tolvajláson értek és a rendőrség letartóztatott.

Őszintén szólva nem kellemes, hogy van egy olyan Babay József is, aki a világváros piacára jár lopni, — de lám, addig jár a lopás a kútra, amíg elfogják.

Nem sajnálom ezt az előttem ismeretlen névrokont, mert mi, Babayak, úgy látszik kleptomániások vagyunk. Tolvaj vagyok én is. Loptam rengeteg szeretetet és nem adtam vissza. Eltulajdonítottam tiszta sziveket, mások birtokából. Eloroztam édes mosolyokat és könyet tettem a helyükre. Orvul halásztam ki egyszerű szívek tavából a hitet és bizalmat és elzálogosítottam megbízhatatlanságom becsülését. Tehát cseppet sem vagyok különb a többi tolvajnál.

Igaz viszont, hogy «csak úgy» nem járok lopni.

De az már nem igaz, hogy nincs foglalkozásom. Van. Másoló vagyok. Másolom a gondolataimat.

Babay József

A BSZKRT válasza a beszkartiadákra

A 8-as és 10-es utasszállításával most is nehézségeink vannak, mert kevés a kocsi. Ha meghosszabbítanánk a vonalat, a nehézség fokozódna és a háromperces indítási idő megritkulna. Amikor a kocsik lekanyarodnának a 2-es vonalára, menetsebességi differencia volna a 8-as, 10-es és 2-es között, mert a 2-es stukái sokkal gyorsabbak. A 69-es visszaállításával tíz új motort és húsz pótkocsit kellene elvenni a 6-ostól, közlekedésünk fő-ütőerétől, amelynek forgalma a Margithíddal amúgy is rendkívül megnövekedett. Ha a 6-os zsúfoltsága az autobusz-viteldíjak leszállításával enyhül, meglátjuk, mit tudunk csinálni. Ugyanez a helyzet a 53-sal, viszont a 63-as kocsilétszámát 30 százalékkal emeltük. Nagyon hálásak lennénk, ha a publikum elhinné, hogy a vonalak és végállomások szakemberek alapos vizsgálata után alakulnak ki, céljuk az utasigények kielégítése, kiszolgálni és nem bosszantani akarjuk a publikumot.

◆◆ IDŐJÁRÁSJELENTÉS. A *Meteorológiai Intézet jelenti:* Az Európa északi felében napokig uralmon volt nyugat—keleti áramlás, amely enyhe tengeri levegőt szállított, megszűnt és most Skandinávián és Anglián át hidegebb levegő árasztotta el Közép-Európát. — Budapesten pénteken délben a hőmérséklet 22 Celsius fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 763 mm. alig változik. Várható időjárás szombat estig: Gyengülő északnyugati-északi szél. Változó felhőzet. Egyes helyeken zápores6, esetleg zivatar. Az éjszakai lehűlés erősödik, a nappali hőmérséklet alig változik.

Építésügyi hírek. *Darvas* József építésügyi miniszter *Benedek* Péter kiváló tehetségű paraszt-festőművész részére a *Művészeti Tanács* javaslata alapján a *Kalocsa* melletti *Kecel* községben egy volt *ONCSA-házat ajándékozott.* — Az építésügyi miniszter előterjesztésére a *Gazdasági Főtanács* hozzájárult ahhoz, hogy a Budapesten lebontandó 98 életveszélyes épület lakói részére soronkívül megfelelő lakást utaljanak ki. A főtanács határozata alapján bizottság alakult a lakáskiutalások javaslatbahozatalára. — A hároméves terv keretében az állam nagyobb összegeket fordít iskolák és intézetek helyreállítására. Darvas miniszter intézkedésére szeptemberben 167 városban és községben rohammunkával hozzák rendbe az iskolákat. Darvas miniszter utasította az építésügyi igazgatóságokat, hogy a 3000 forinton aluli munkákat *szabadkézből adják vállalatba.* — A minisztertanács hozzájárult, hogy az építésügyi minisztériumban 72 kistisztviselőt és 34 allisztet *előléptessenek.*

Világosbőr aktatáskámat

KEDDEN DÉLUTÁN ½2—5 óra között

elvesztettem

Ébresztőóram és borotvakészletem volt benne. Aki visszahozza, 400 FORINT JUTALMAT KAP a Continennál szálloda főportásától.

Gazdasági hírek

◆◆ ÉRTÉKPAPIRFORGALOM. A kínálat tovább tart, vételkedv nincs a kötvények piacán. Mindenből áru jelentkezik. Tájékoztató áraink: 1914-es főv. kölcsön 17.50, 1927-es főv. kölcs. 450, Scrips 210, Speyer 400, Népszöv. dollárkölcs. 370, Népszöv. fontkölcsön 85.

Az ipargazgatóságok új vezetői. Az iparügyi miniszter *Miklos* Arthurt a Faipari Igazgatóság, *Tóth* Károlyt a Nyomdaipari, *Vámos* Györgyöt a Papírosipari, *Siklós* Ferencet a Mész, Cement és Üvegipari, *Radó* Zoltánt a Villamos és Tömegcikkipari igazgatóság vezetésével, *Grofcsik* Jánost, a Mész, Cement és Üvegipar', *Vándor* Imrét a Villamos és Tömegcikkipari, *Bálint* Róbertet és *Cs. Tóth* Gy. Istvánt a Vegyipari Igazgatóság helyettes vezetésével bízta meg.

◆◆ IPARI termelésünk ez év utolsó 5 hónapjában állandóan emelkedő irányt mutat. Az öt következő hónapban az ipari terv értelmében a termelés értéke 6.9 milliárd lesz, ami egy évre számítva 16.5 milliárd forintnak felel meg, tehát magasan felette áll az első tervév ipartermelésének és mintegy 25 százalékkal múlja felül az utolsó békeév termelési szinvonalát is. Erős emelkedés várható a bányászati termelésben, amely 40 százalékkal magasabb mennyiséggel szerepel, mint az utolsó háború előtti évben. A legnagyobb termelési értéket a mezőgazdaság, illetve élelmiszeripar éri el. A széntermelés egyes hónapokban eléri majd az egymillió tonnát. A gépipar is jelentékenyen növeli termelését. Lényegesen nagyobb lesz cipő- és textiltermelésünk és vegyészeti iparunk produkciója is.

A Balatonvidéki Takarékpénztár rendkívüli közgyűlést hívott össze, amelyen kimondja a Székesfehérvári és Fejérmegyei Takarékpénztárba való beolvadását.

◆◆ ÁLLAMI ELLENŐRZÉSI KÖZPONTOT létesített a Gazdasági Főtanács az állami és állami érdekeltségű vállalatok ellenőrzésére. Nyolc napon belül az állami hatóságok, hivatalok, intézetek, közalapítványok és önálló vagyonkezelő szervvel bíró alapok kötelesek az Állami Ellenőrzési Központnak (Bp. V., Szabadság-tér 5—6) bejelenteni, melyek azok a felügyeleti hatáskörük alá tartozó vállalatok, melyekben az államnak közvetlen vagy közvetett érdekeltsége áll fenn.

Az Izrael Jegybank kimutatása most jelent meg. Eszerint a bankjegyforgalom 6.5 millió font, amelynek 5 millió palesztin font és 1 millió fontnak megfelelő dollárkövetelés a fedezete.

◆◆ A HAMIS BANKJEGYEK GYÁRTÓI a svájci frankot sem kímélik. Legújabb jelentés szerint az utolsó másfél évben Svájcban 1.7 millió hamis frank bankjegyet koboztak el.

Új valutát kap Kína is. Az új valuta neve yuan lesz. Az új valutatörvény értelmében a USA dollár 4, az ezüst dollár 2, és a kínai dollár 3 milliomod yuant ér. Maximálisan 2 milliárd yuant bocsátanak ki. 1 yuan 0.227 gramm aranynak felel meg. A reformot 2 napos bankzárlat vezette be.

◆◆ AUSZTRIA PAPÍREXPORTJA, mint a *Wiener Börsenkurir* jelenti, emelkedőben van. Magyarország hír szerint 200.000 dolláros tételt kötött le, amit szénnel fog kompenzálni. Remélik, hogy ősszel ez a kvantum 1 millió dollár értékre fog emelkedni. Az év első öt hónapjában 24.000 tonna papír ment külföldre.

Az angol biztosító társaságok a politikai viszonyokra való tekintettel a pakisztáni, indiai, maláji és kínai kikötőkbe irányuló áruk háborús biztosítását 3—20 százalékkal felemelték.

Rendőrségi hírek

Szélhámoskodott

Kántor János volt cipőgyáros, aki a felszabadulás előtti időkben a zsidótörvény hatálya alá eső kereskedőktől nagymennyiségű árut harácsolt össze. Előállították a főkapitányságra, aki ellen a károsultak csoportosan jelentkeznek vallomástételre. Előzetes letartóztatásba helyezték.

Fának rohant egy autó

a Szekszárdi-út és a Váci-út sarkán. *Molnár* János műszaki kereskedő és *Kovács* Jánosné életveszélyesen megsérültek, a kocsit vezető *Béres* Zoltán könnyebb sérüléseket szenvedett.

Internálták

Süle János szabósegédet, aki augusztus 15-én a Népszínház-utcában azt kiáltozta, hogy „minden zsidóból szappant kell főzni". — *Varga* Zsigmond ácsi földműves a földreformot a kommunisták és az oroszok rablásának tekintette, a beszolgáltatási kötelezettségnek nem tett eleget és a demokratikus pártok ellen agitált. Őt is internálták.

Levágták kezéről a retikült

a villamoson dr *Radnai* Lóránd műszaki tanácsos feleségének. A retikülben 2500 forint és zálogjegyek voltak.

Autókarambol

történt pénteken délután, az Andrássy-út és a Bajza-utca sarkán. Két személyautó ütközött össze. Az egyik autóban ülő *Vágvölgyi* Tibor országgyűlési képviselő csak könnyebb horzsolásokat szenvedett, a másik autóban ülő *Multas* Ernő fehérneműkészítő és felesége azonban agyrázkódást szenvedtek. A Körönd-szanatóriumba vitték őket. De megsérült a két személyautó soförje is, *Pint* József és *Bagoly* Albert is. Őket a Koltói Anna kórházba vitték.

Magzatelhajtó orvost

tartóztattak le a főkapitányságon dr *Nyáry* László személyében. Miután tudomására jutott, hogy feljelentést tettek ellene, nem tért haza lakására. Péntekre virradóra előállították egy verekedő társaságot a főkapitányságra és az egyik verekedőben felismerték Nyáryt, aki apját egyik körúti kávéházban úgy megverte, hogy a Rókus-kórházba kellett szállítani.

Négyméteres állványról leesett

munka közben Mátyásföldön a honvéd gépkocsiszertár épületéről *Szeder* Mihály 61 éves ácssegéd. A kórházban meghalt. Gondatlanságból okozott emberölés miatt eljárás indult *Bárkányi* Lajos építésvezető, valamint *Kulcsár* József kőművessegéd ellen, mert a vizsgálat megállapította, hogy az állvány felszerelésénél nem jártak el kellő gondossággal.

Robbanás

történt Pestszenterzsébeten a Nándor-utca 16. számú házban. *Kiss* Lajosné petróleumfőzőbe petróleum helyett lakkbenzint töltött, amely felrobbant. Kissné a Szent István-kórházban meghalt. Az asszony halála előtt elmondotta hogy a lakkbenzint egy üllőiúti festékkereskedőtől vásárolta, aki megnyugtatta, hogy petróleum helyett használhatja azt. Az eljárás megindul.

Kicsinyben is vásárolhat mindenből

a jövő pénteken megnyíló

BUDAPESTI ŐSZI VÁSÁR

SZEPTEMBER 3—13. VÁROSLIGET

A TÁRSADALMASÍTOTT GYÁRIPAR,
A KIVÁLÓ MAGYAR KÉZMŰIPAR,
. MEZŐGAZDASÁGI FELDOLGOZÓIPAR
sok, jó, olcsó közszükségleti áruja és újdonsága

Elárusító kiállítók lépjenek be a Vásár 11 napjára a GIRO tagjai közé. Jelentkezés a Vásár irodájában.

A GIRO tagjai vigyék magukkal a Vásárra utalványukat, amellyel ott igen olcsón vásárolhatnak négyhavi részletfizetésre.

Belépődíj 5 Ft. — Dolgozók belépőjegye városi elővételben 3 Ft

A dolgozók kedvezményes belépőjegyei nagyban a Közalkalmazottak Szakszervezete színházi osztályánál (IV, Petőfi Sándor-utca 9. Pilvax-köz. tel. 189—491), darabonként a szakszervezeteknél, a nagyobb üzemekben és a jegyirodákban kaphatók.

Vásárigazolvánnyal 50% utazási kedvezmény.

Minden belépőjegy 4 FRISS, ROPOGÓS ZSEMLYE vásárlására jogosít.

Mi a baj?

Napi munkánk elvégzésével a Ligetben, vagy az Angol Parkban keresünk üdülést, gyermekeinkkel, hogy szervezetünk, idegeink regenerálódjék. Azonban a minden bódéból harsogó mikrofonok és a por, amely ködszerűvé teszi a levegőt, kibírhatatlanná teszi az ottartózkodást. Kérjük az illetékeseket, öntöztessenek gyakrabban és halkíttassák le a mikrofónokat mindkét helyen, hogy a nyárvégi estéket gyermekeinkkel kihasználhassuk. Sok-sok dolgozó családanya nevében: *Sch. I.-né.*

★

E rovatban közölt levélhez szeretnénk többen hozzáfűzni, hogy nemcsak szégyent nem vallana velünk a demokrácia külföldön, amennyiben útlevelet kapnánk rokonaink meglátogatására, hanem hathatósan ellensúlyoznánk az emigráns politikusok munkáját és a valóságnak megfelelő informálással számtalan igaz barátot szerezhetnénk hazánknak. *(Anyák, apák, testvérek.)*

★

Minden este tíz óra tájban megjelennek a rikkancsok a villamosmegállóknál és egymást túllicitálva, kínálják lapjaikat. Különösen tarthatatlan a helyzet a Kálvin-téren, ahol ez a koncert éjjel félegyig tart és reggel félötkor kezdődik ujra. Azonkívül a villamosok este tíz óra után is hármas szerelvénnyel és éles füttyjelzéssel közlekednek. A megcsappant forgalomhoz elég volna a kettes szerelvény, amelynél a sokkal halkabb csengőjelzés is elég. *(Kálvin-téri lakó.)*

★

Az egészségügyi szolgálattól 1946 novemberében 52 védőnőt kegydíjjal elbocsátottak. Azóta, az 1947 augusztus—1948 áprilisi időszakot kivéve, az illetmények a legnagyobb rendszertelenséggel, részletekben vagy hónapokon keresztül egyáltalán nem érkeztek. E hó 15-én a mult hó 24-én esedékes illetmény még nem volt kézbesítve. A többnyire 60 éven felüli védőnők — többévtizedes közszolgálat után — munkát nem kaphatnak vagy nem is tudnának teljesíteni; próbálkoztak szóban és írásban segítséget kérni illetékes helyeken, de mindeddig eredménytelenül. Ezúton kérik ügyük sürgős és méltányos rendezését. *(Aláírások.)*

Mi okozta a balatoni vasúti szerencsétlenséget

A balatoni vasúti szerencsétlenség ügyében folytatott rendőri nyomozás a következőket állapította meg: Csütörtökön hajnali 1 óra 6 perckor *Balatonfenyvesről* egy 35 kocsiból álló üres vonatszerelvény indult el. A vonat személyzete rendelkezést kapott, hogy Balatonmárián a vonat a szokástól eltérően *álljon meg.* Ezt az utasítást *Köves* György vonatvezető nem iratta alá a mozdonyvezetővel, hanem csak *szóban közölte vele.* A vonat azonban a rendelkezés ellenére *nem állt meg Balatonmárián.* A mozdonyvezető és a fűtő félreértette *Simon* István Balatonmária állomás forgalmi szolgálatvezetőjének *megállj* jelzését is és a vonat fokozott sebességgel haladt Balatonszentgyörgy felé. Hibás volt *Szalai* László sorompóőr is, aki a vonatot szabálytalanul tovább engedte. Ugyanebben az időben *Balatonszentgyörgy felől szintén 35 vagónból álló rakottszerelvény haladt Balatonmária felé.* A két mozdonyvezető egy fordulóban mintegy *100 méter távolságból vette észre a közeledő veszélyt. Megállni nem tudtak. A két mozdony egymásba rohant és egymásba fúródott.* A mozdonyok után 8—9 vagón torlódott egymásra. A nyomozás megállapította, hogy a szerencsétlenségért a felelősség elsősorban a helyszínen meghalt *Köves* György vonatvezetőt és a keszthelyi kórházban fekvő *Vérdi* János mozdonyvezetőt terheli.

Dolgozók által is megfizethető rostonsültek, valódi Lúdláb-torták *Kis Lúdláb* szép kerthelyiségében, Bors-u. 9. T. 360-331. —

MAJOR LÁSZLÓ

divatárukereskedését

(Kispest, Üllői-út 147.)

ügyfelem átveszi,

ezért a hitelezőket három nap alatti jelentkezésre felhívom.
Dr Flank Ernő ügyvéd, Kispest.

Színházi hírek

Böszörményi Nagy professzor Amerikába repült

Pénteken *Böszörményi Nagy* Béla professzor, az ismert kiváló pianista a torontói *Royal Conservatory* meghívására Amerikába indult, hogy az ottani művészképző, a *senior school* vezetője legyen. Tekintettel arra, hogy hosszabb időtartamú, egyéves munkát vállalt, *dr Böszörményi* Nagy Béla, aki az egész utat repülőgépen teszi meg, családját is magával vitte. A professzor mint az új magyar és modern muzsika sok diadalt arató honi reprezentánsa sokirányú, művészi munkát végzett s így távozása érzékenyen érinti a zeneéletet. A kultuszkormány úgy döntött, hogy a *Bartók-verseny* főtitkári posztján *Kadosa Pál,* a Zeneföiskola igazgatósági tanácsában *Szabó* Ferenc professzorok, a tanszékén pedig *Solymos* Péter zongoraművész helyettesítik dr *Böszörményi* Nagy Bélát.

A Verdi Requiem Károlyi-kerti előadása jóval több, mint amit az ilyen szabadtéri produkció nyujtani szokott. Amikor kiemeljük a vezénylő *Somogyi* László teljesítményét, külön hangsúlyozzuk, hogy a négy ifjú szólista reményekre jogosító munkája az alapos karmesteri beállítás függvénye. A *Budapesti Kórus* fölényesen működött s a *Fővárosi Zenekar* is elismerést érdemel.

A rádió műsora

SZOMBAT

BUDAPEST I.

5.30: Hanglemezek. **6.30:** Faluradió. **6.45:** Torna. **7:** H. **7.20:** Hanglemezek. **8:** E. **8.15:** Délelőtti muzsika. **9:** Ének, zongora. **9.55:** Áttelep. közl. **10:** H. **12:** H. **12.15:** Hanglemezek. **13:** E. **13.15:** Magyar nóták. **14:** H. **14.15:** Eseményjáték. **14.30:** Jazz. **15.15:** Enrico Caruso énekel. **15.30:** E. **15.55:** Műsorism. **16:** Társbérlet. **16.15:** Gyermekrádió. **16.45:** A Magyar Rádió szórakoztató műsora. **18:** H oroszul. **18.10:** Magyar Parnasszus. **19:** Nyári alkony. Verses, zenés összeállítá. **19.45:** A Falu Hangja. **20:** H. sport. **20.25:** H németül. **20.35:** Nyári alkony folyt. **21:** Hangos heti híradó. **22:** H. **22.25:** Szimfónikus jazz. **22.40:** Különös testamentum. Roger-Martin du Gard vígjátéka. **24:** H. **0.10:** Hírek franciául és angolul.

BUDAPEST II.

17: Jazz. **18:** Szórakoztató muzsika. **19:** Színes szőttes. **20:** Szív küldi szívnek szívesen. **20.30:** A Rádió Szabadegyeteme. **21:** H. **21.15:** Évadnyitó díszhangverseny Zenopotámiában.

VASÁRNAP

BUDAPEST I.

7: Hanglemezek. **8:** H. **8.20:** Szív küldi szívnek szívesen. **9:** Unitárius vallásos félóra. **9.30:** Református vallásos félóra. **10:** Händel műveiből. **11:** E. **11.15:** Kamarazene. **12:** H. **12.15:** E. **12.20:** Negyedóra az Arany Angyalban. **12.35:** A Péter-kórus. **13:** E. **13.30:** Jazz. **14:** H. **14.15:** Ünnepi hanglemezek. **15:** Nagy elbeszélők. **15.20:** Hanglemezek. **15.45:** E. **16:** Cigányzene. **17:** H. **17.10:** Magyar Encyklopédia. **17.40:** Fritz Kreisler hegedül. **17.50:** H oroszul. **18:** A falu hangja. **19:** A Rádiózenekar. **19.55:** H. **20.15:** H németül. **20.30:** A Rádiózenekar. **21:** E. **21.05:** Totóh. **21.10:** A házi együttes. **21.40:** E. **22:** H. sport. **22.35:** Svéd Sándor énekel. **23.15:** Magyar nóták. **24:** H. **0.10:** H franciául és angolul.

BUDAPEST II.

9: Hanglemezek. **10:** Fejtörő séta Zenopotámiában. **11:** Zenés részletek A baba c. operettből. **12.05—13:** Operarészletek. **17:** Jazz. **18:** Szalay Lajos orgonál. **18.30:** Sullivan műveiből. **20.05:** Yehudi Menuhin hegedül. **20.30:** Könyvszemle. **21:** H. **21.15:** Jazz. **22.15:** Nyitányok és közzenék.

Kinevezések. Dr *Háj* Lászlót a kereskedelem- és szövetkezetügyi minisztérium államtitkárává, *Domonkos* Jánost Hajdu vármegye és Debrecen város főispánjává, *Barak* Józsefet Zala megye főispánjává nevezte ki a köztársaság elnöke és egyidejűleg dr *Balogh* Istvánt Hajdu megye és Debrecen, valamint *Bencsik* Istvánt, Zala megye főispánját e tisztsége alól felmentette és a mezőgazdasági szakoktatási tanács elnökévé nevezte ki. Dr *Pesta* László miniszterelnökségi politikai államtitkárt a Jóvátételi Hivatal vezetése alól — eddigi buzgó szolgálatának elismerése és a miniszterelnökségen betöltött politikai államtitkári tisztének érintetlenül hagyása mellett — felmentette, *Ofner* Alfréd miniszterelnökségi politikai államtitkárt pedig a Jóvátételi Hivatal vezetőjévé kinevezte.

Hangverseny

Új Állatkerti Színpad
Ma este 8 órakor
szabadtéri színpadon először
új betanulással
DENEVÉR
Rendezte és vezényli
KLEMPERER.

„AZUR" ESPRESSO

BARTÓK BÉLA-ÚT 15/B.
alatt megnyílt!

Magyar Hirdetö
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petöfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PETŐFI NÉPE

Benedek Péter 1963 SZEP 11.

Új helyen 1021
a parasztfestők kiállítása

Ritkán fordul elő, hogy egy kiállítást egy hónapon belül mégegyszer megrendezzenek. Most a városi tanács vb művelődési osztálya a Fegyveres Erők Klubja segítségével közkívánatra lehetővé tette, hogy a város művészetkedvelő közönsége ismét megtekintse a Magyar parasztfestők című kiállítást.

Benedek Péter, Süli István, Vankóné Dudás Juli és a többi népművész alkotásai délelőtt 10 órától este 6 óráig tíz napig láthatók a Lechner Ödön utcai klubhelyiségben.

MA

Szerdán délután f
kor a Széktói St
Kecskeméti Dóz
noki MÁV elő
mérkőzést játszana
A K. Dózsa v

vő: Poós 2. Kitűntek: Poós,
Kovács, illetve: Sántha.

K. Dózsa II.—
Tiszakécske 3:1 (1:1)

Tiszakécske 300 néző, ve-
zette: Szabó.

Az első félidőben a ha-
zai csapat egyenrangú el-
lenfélnek bizonyult, azon-
ban újrakezdés után a
jobb képességű vendégcsa-
pat irányította a játékot és

Benedek Péter

(1889 – + 96 év)

BÁNSZKY Pál: Benedek Péter szám esztendeje = Forrás, 1989/6. 86–87. ill.

XX. sz. ?45. n/ Mesterek

Benedek Péter (1955-) graf.

Gajdos Gabi: Benedek Péter. =
Könyvtáros, 35, 1985. 5. 301. old

OLTÁROK
és egyéb templomi
berendezések

Rétay és Benedek-féle

műfaragó-intézet.

KÉSZIT: szószékeket, templomi padokat, valamint minden egyéb templomi berendezéseket.

Iroda: BUDAPEST, IV.,
VÁCZI-UTCZA 59. SZ.

Rétay és Benedek műfaragók

Magyar Pályázatok
1904/5. II. évf. 8. sz.

MELOCCO PÉTER

márványmozaiklap, szab. cementcső-, műkő- és cementáru-gyár, beton- és vasbetonépítési váll. BUDAPEST, VI., Dévai-utcza 21.

AJÁNLJA: **szab. márványmozaiklapjait** templomok, iskolák, udvarok, konyhák, fürdők stb. burkolási czéljaira; **szab. karmantyus portlandcement-csöveit** csatornázási, viztelenitési s bármely vezetékek czéljaira. Az agyagcsöveket teljesen pótolják. **Betonmunkálatok,** gépalapozások, csatornázások, turbinatelepek. **Vasbetonmunkálatok,** saját szab. födémek, egész raktárépületek, hidak, átereszek. **Rabitzmunkák,** boltozatok, falak, díszvakolatok stb.

Árjegyzékek, költségvetések, tervek dijtalanul.

Benedict R.

Benedek Róza

szül. 1879
Temesvar
nemz. mus.
ig.-ör.
ivó

Gulyás Pál
M. Irók. II. k.
1082. l.

Benedek Rózsi

cikkei

l.

(Magyar Sparm

1942. 3 sz.)

Muskátli

1942. 13, 14 l.

Fenti, ha jól emlek-
szem az Sparm.
duszemi tiszt-
viselője volt.

Benedek Rózsi

cikke a
magyar csiphe-
ról

Muskátli
1941. 69, 70 l.
(Magy. Iparm.
1941. 10 sz.

s vám- és adóhivatali vagy rendőri kezelés iránt; az illető kisérőokmányok és mellék-
jelölése. **Egyéb törvényileg vagy szabályzatilag megszabott vagy megengedett nyilatkozatok.**
twaigen zoll- und steueramtl. oder polizeil. Behandlung; Bezeichnung der betreffenden
gen einschliesslich Bleiverschlüsse. Sonstige gesetzlich oder reglementarisch
vorgeschriebene oder zulässige Erklärungen.

ly megállapítást nem kívánok
rondása szerint 191 szák

mb

Mérleg-bélyegző.
Wäge-Stempel.

DARAB
ázsátratott
lám

A **rendeltetési** állomás bélyegzője.
Stempel der Bestimmungs-Station.

SEDEZ VÁROS
914.VIII.29.

Bendek Rózsi

cikke

a magyar csip-

l. kérül

(Magy. Iparm

1941. 4. szám)

Muskátli

1941. 21–22 l.

r hó 5,

Hazafias tisztelettel:

Reinitzer J. Károly

történet- és hirlapiró,

bizottsági tag.

Benedek Rózsi

Cikke a
magyar csipke
vét.
folytatás

l.

(Magy. Iparm.
1941. 5. sz)

Muskáth 1941.
35, 36. l.

5113/1915.-

N a g y m é l t

A sztropkói templom fe

hó 4-én kelt nagybecsü megnyugt

Excellentiádnak ez ügy

köszönöm.-

Fogadja Nagyméltóságo

nyilvánitását.-

MIVEL FOGLALKOZZANAK AZ IPARMŰVÉSZEK?

Tavasszal, vizsgák előtt, amikor szülőket és a fiatalságot elsősorban a pályaválasztás nehéz kérdése foglalkoztatja, sok szó esik iparművészetről. A szülők és a pályaválasztási tanácsadással foglalkozó illetékes és illetéktelen felnőttek ilyenkor mély meggyőződéssel igyekeznek még a legtehetségesebb fiúkat és leányokat is az iparművészetről, mint élethivatásról lebeszélni. A világ elszegényedett — mondogatják —, nincs pénz még a legszükségesebbre se, hogy juthatna hát arra, ami az életet csak díszíti, szebbé varázsolja? Ki áldozhat ma művészetre? Éheznek is a festők, szobrászok, de az iparművészeknek sincs sokkal jobb dolguk. Nem törhet el annyi kerámia, hogy a porcellánnal, agyaggal dolgozók egyre növekedő tábora el tudhatná készítményeit helyezni és mivel foglalkozzanak a tervező művészek, mikor még a jómódú fiatal házaspárok is dédszülők rozoga holmijával rendezkednek be?

Bizonyos, hogy akárcsak a többi életpályán, az iparművészettel foglalkozók se számíthatnak könnyű érvényesülésre, bőséges keresetre. Nem remélheti ezt a tehetséges, az ügyes, de még a nagyon élelmes réteg se. Ma minden téren nagyon meg kell a pénzért, elismerésért dolgozni, de aki tud, az éppen úgy boldogul iparművészettel, mint bármilyen más munkakörben. Sőt talán könnyebben. Mert az iparművésznek jó szeme van és ezért, ha körülnéz, még legkönnyebben lát meg lehetőségeket, munkaalkalmat, érvényesülési szempontból fontos, apró jelenségeket. És ha látó szemmel néz valaki körül, igenis talál olyan helyet, ahol megvetheti a lábát, ahol elmondhatja, hogy szükség van munkájára. A gyáripar ugyanis nagyon sok helyről szorította ki a kézimunkát. De sok téren ma az a helyzet, hogy az ügyes, ötletes iparművész viszont sikerrel vehetné fel a küzdelmet a tömegáruval. Csak nem szabad félni, nem szabad a fiatalságnak elveszteni a bátorságát, hanem bizalommal kell munkához látni ott, ahol úgy érzi: tudna valamit elérni.

Szeretném frázisnak ható általános tanácsok helyett néhány olyan munkalehetőségre felhívni az iparművészek figyelmét, ahol lehetne, érdemes volna dolgozni, sőt ahol valósággal sürgősen hozzá kellene a munkához látni. Nézzenek kérem szét a játékkereskedésekben. A szegény vásárló felszisszen, amikor az árakat hallja, a kereskedő viszont azzal védekezik, hogy az áru külföldről jön és mire a babaház az ő kirakatába kerül, vámmal, valutával együtt ugyancsak felszökik az ára. Azután alaposabban szemügyre vesszük a kiválasztott babaszobát és csóváljuk a fejünket. Az apró bútorok a nyolcvanas évek stílusában készültek, csunyák, ízléstelenek. Az esztergályozott lábak a gyerek első, kicsit erélyesebb mozdulatára letörnek, amellett apró réseiket nem lehet rendesen megtörülgetni, úgy hogy ott vígan gyűlik a piszok, pompás búvóhelye minden bacillusnak. Lemosni meg nem lehet, mert rögtön széjjelesik az összeenyvezett műremek. Amikor a lakásokban az altdeutsch, meg a neobarokk tobzódott, a gyerekek biztosan ilyen faragott, díszes bababútort kívántak. De ma, amikor már a legkonzervatívabb felnőttek is lomtárba száműzték az oszlopos, cirádás, lovagvár kredenceket, bizonyosan a gyerekek se óhajtják így berendezni babaszobájukat. Miért nem csinálnak iparművészek a mai ízlésnek megfelelő síma és bababútor céljaira különösen alkalmas szépen festett, mosható, nem törékeny babaszoba-berendezést? Ezek a csunya, gyárban készült bútorok olyan drágák, lehetetlen, hogy ennyi pénzért ne tudjanak százszor szebbet csinálni. És hogy a mai gyereknek, de meg a mai gyereknek vásárló mai szülőknek mennyivel jobban tetszene egy víg, Schleiflack babaszoba, mint a nyolcvanas évek ízléstelenségeinek ezek az apró utánzatai, azt mindenki könnyen elképzelheti.

Milyen szépek, ízlésesek a mai üzletberendezések, kirakatok. De a játékkereskedésben kapható bababolt erről nem vesz tudomást. Azt a német gyár éppen úgy gyártja ma is, ahogy azt a játék tervezője fél évszázaddal ezelőtt megrajzolta. Pedig most, amikor a gyerekek százai drogériamintákat gyüjtenek, milyen öröm volna egy szép kis bolt, olyan, mint a nagy, ami előtt olyan nagyszerű bámészkodni. Milyen szép volna és milyen egyszerű megcsinálni a mai iskolát kicsiben, de aki ma gyerekének, pénzt nem kímélve, babaiskolát vásárol, olyan nyakatekert padokat, olyan, ma már csak öcska gyerekkönyvek képein látható, elavult holmit kap, aminek nem is örülhet a gyerek, mert nem érti, miért szebb, kedvesebb a nagy iskola, mint amit ő a babának kap?

A gyerek főzőcskét játszik. A főzőedényről nem beszélek, ez tényleg gyári tömegáru és különben a mozsár vagy tepsi alakja az igazi konyhában is híven őrzi a hagyományt. (Őrizheti is, mert ezeknél a holmiknál a célszerűség diktálta a formát és nem elmult korok elavult ízlése, amit ma ízléstelennek érzünk.) De amikor a babaebéd elkészült, megterít a kisleány. Előveszi a „babaszerviszt", Meisseni minták olcsó, csunya utánzata a csésze, tányér, kanna. Az olcsó festés, aranyozás rögtön lekopik, amint a gondos anya melegvízbe teszi a játékot. Az apró cirádás, rokokóról álmodó fülek rögtön letörnek, amint a gyerek megfogja és háziasszony legyen a talpán, aki a teát jelképező vizet a kis kannából a csészékbe önti és nem a kezére, vagy az abroszra. Ha emléktárgyaknak érdemes a keramikusoknak apró tálacskákat, kulacsokat készíteni, miért ne csinálhatnának babaedényt? Szép, tarka, magyaros cserépholmit, amivel nem mérgelődik az anya és amit szívből élvez a gyerek. És egészen biztos, hogy lehetne a porcellánedénnyel versenyezni, mert aki vásárolt már baba-kávéskészletet, tapasztalta, hogy nyolc—tíz pengős dobozokban nincs valami sok edény.

Miskolci 1936.

Nézzünk még körül a babák birodalmában is. A mai elfoglalt mama nem ér rá babaholmit varrni, a kis leány meg még nem tud tűvel bánni. Vegyünk hát felöltöztetett babát. De ma egy játszónadrágos baba három pengővel is többe kerül, mintha csak kis ingecske volna rajta, pedig a játékkereskedéssel szomszédos ruhásboltban tíz pengőért báli ruhát vehetünk, uszállyal, virággal, csattal dúsan ékesítve. Miután a babák haladnak a korral, nem viselnek annyi alsóruhát, mint valamikor régen, nem indokolt, hogy egy kis babaruha miért kerüljön egy teljes báli ruha harmadrészébe? Ha pedig a vásárlók hajlandók ezt az összeget megfizetni, miért hozasson a kereskedő felöltöztetett babát külföldről? Nincs ipariskolát, iparművészeti iskola textil szakosztályát végzett leány, aki így, sőt olcsóbban is tud ízléses babaruhát varrni?

Nézzenek körül a munkát kereső iparművészek a játékkereskedésekben. Meglátják, találnak munkaalkalmat bőven. A fizetési mérleg szempontjából pedig igazán fontos, hogy amit itthon szebben, jobban meg tudunk csinálni, mint a behozott holmi, azért ne küldjük ki pénzünket külföldre, hanem igyekezzünk a tehetséges magyar iparművész-gárdát munkával ellátni.

BENEDEK RÓZSI

• INNEN-ONNAN •

HELYREIGAZÍTÁS: Mult számunkban (tehát a Magyar Iparművészet XXXIX. évf. a Muskátli V. évf. 1-ső számában) a 15. oldalon a hálózatos mintának egész szövege felcserélődött a mai számunk 24. oldalán közölt rajz aláírásával.

A mult számunk 15. oldalán leközölt rajz aláírásának helyes szövege: Erdélyi párnavég „Tulipántos láda" háziipari gyüjteményből. Rajzolta Dajaszászyné Dietz Vilma. Himezhető piros fejtővel.

SZÚRT MINTA MELLÉKLETÜNK: I. Eredeti szűrhímzés. Alapanyaga csontszínű düvetin, vagy vékony szövet, amit batiszttal bebélelünk, hogy tartósabb legyen. Hímzőfonál gyapjú „berliner" (Zephir). Készíthetjük egyszínű zöld- vagy bordó-színben és színesen is. Színmagyarázat:

A leveleket elválasztó középszár barna, a külső levelek zöldek, a szárfelettiek feketék. A levelek közötti motívumok színei váltakoznak. Az egyik motívum külső széle piros, majd lila, a belső szív barna. A másik külső széle sötétlila, barna, halványlila. A sarkot képező nagy kerek motívum külső széle barna, majd sötétlila, keskeny fehér, világoslila, fekete, kék és barna színezésű. A felette lévő levelek zöld, lila, piros és fekete színekbe. A jobbrabalra hajló levélformák külső széle kék, a belső része egyik fele barna, a másik lila, amit egy fekete szároltéssel készült ér választ el. A két nagy levél feletti tulipánforma külső széle lila, barna, piros, fekete és a belső szív kék. A tulipánban lévő levelek színe fekete, zöld és barna. A középen lévő nagy kerek motívum külső széle lila, majd piros, fekete, barna, fekete, kék és ismét barna. E motívum feletti levél fekete. A mellette lévő tulipán széle piros, majd barna, zöld és lila. A közép nagy forma külső széle sötétlila, barna és a közepet képező levelek kék színűek. A felette lévő szárak, levelek fekete és zöld színűek váltakozóan. A tulipán színe piros, lila, barna és kék. A másik sarkot képező tulipánforma külső széle lila, majd barna, piros, barna és a belső szívforma ismét piros. A tulipán belső levelei piros, kék, fekete és zöld színben. A párna felső részét befejező tulipán külső széle piros, kék, lila és piros, a levelek barna, zöld és fekete színben készülnek.

Ez az eredeti szúrt hímzés felhasználható díszpárnának vagy pedig,—manapság annyira divatos,—szűr gallér kabátka, pongyola, v. ruha dísznek.

II. Keskeny matyócsík, ruhadísznek. Tervezte: Fries Erzsébet.

III. Somogymegyei vagdalásos. Tervezte: Schick Iza.

Egyszerű ruhadísz felhasználható a 23. oldalon bemutatott ruha díszítésére. Farnadi Ilonka rajza.

A szerkesztésért és kiadásért felelős: Spolarich László. 23.582. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (Felelős: Thiering Richárd.)

Benedek Sami
Benedek fue

MAGYAROS ÖLTÖZKÖDÉS KÜLFÖLDÖN

HUSZÁROK EURÓPÁBAN ÉS TENGEREN TÚL

II.

Oroszországban már IV. Iván cár (1533—1584) alapított guszarinak nevezett huszárezredet. Nagy Péter cár magyarokból és szerbekből toboroztatott huszárezredeket, annyira tetszett neki a magyarok harcmodora, amit jobbnak tartott a kozákokénál. Ezek a huszárok természetesen egészen magyaros uniformist viseltek, a mentét azóta is magyar kabátnak nevezi az orosz. Mikor Erzsébet cárné alatt az egész orosz hadsereget átszervezték, minden nehézlovasezredet huszárszázaddal egészítettek ki. Sándor cárnak tizenegy huszárezrede volt, de testőrségéhez is tartozott egy külön huszárezred. Ez is mutatja, hogy az általános hadkötelezettség előtt szervezett huszárezredek nemcsak hadászati szempontból voltak az elsők között, hanem minden hadsereg elit ezrede volt a részben Magyarországon toborzott huszárság.

A német császár magyar király is volt, hadseregének büszkesége volt a huszárság, amit azután minden kis német fejedelem utánozni akart. Volt is huszársága valamennyi, ökölnagyságú hercegségnek is. A porosz hadseregnek huszárságát Nagy Frigyes építette ki, mert a Mária Terézia elleni háborúkban tapasztalta, hogy nincs olyan lovassága, amelyik a magyar huszárral felvehetné a versenyt. Könnyen szervezhetett huszárezredeket, mert a szatmári béke után sok kuruc vitéz bújdosott ki az országból és amikor a hadseregben megkövetelték, hogy a protestáns tisztek tábori misét hallgassanak, újra sok derék magyar katona vett kezébe vándorbotot, hogy külföldön keresse a boldogulás útját. Ezek a magyarok mind szíves fogadtatásra találtak Nagy Frigyes hadseregében, aki szívesen fogadta azokat a polgári származású katonákat is, akik akkoriban Magyarországon nem remélhették, hogy érvényesülhessenek. A poroszok egyik legkiválóbb hadvezére Ziethen tábornok huszártiszt volt, akinek nevét a leghíresebb porosz huszárezred viselte. Ezek a huszárok ellentétben a teljesen magyaros szabású ruhát viselő porosz huszársággal, fekete egyenruhát viseltek, süvegjükön halálfejjel és Vincere aut mori: győzni, vagy halni felírással. A Ziethen huszárokról feljegyzi a história, hogy az első ezrednek körülbelül hatvan százaléka volt magyar fiú.

Minden német állam huszárságának egyenruhája utánzata volt a magyar huszárokénak. A westfáliai huszároknál a legénység piros nadrágot, arany zsinóros fehér attilát és mentét viselt, meg forgós csákót. A tiszteknek is piros volt a nadrágjuk, de az attilájuk fehér zsinórral volt kivarrva és kék posztóból készült. Fehér nadrágjuk, fehér zsinóros kék attilájuk volt a hesseni huszároknak, a Hessen-Darmstadtiaknak meg zöld volt az egyenruhájuk, fehér prémmel, arany zsinórral díszítve. A braunschweigi egyenruha barna, arany zsinórral, a kucsmájukat kócsagforgó díszítette. A bergi huszár ruhája zöld, barna prémmel díszítve, zöld zsinórral kivarrva. A szász huszár fehér zsinóros világoskék egyenruhát viselt, a badeninek nadrágja piros, attilája, mentéje zöld, fehér prémmel szegve, arany zsinórral kivarrva. És így folytathatnánk hosszú ideig a felsorolást, mert még nagyon sok apró német állam, szabad város volt és valamennyinek színben különböző, de szabásban egyforma szűk magyar nadrágja, zsinóros attilája, zsinóros mentéje volt.

Ezek a német huszárok, akárcsak magyar szövetségeseik, a világháborúban cserélték fel régi, festői egyenruhájukat a mai harcmodornak megfelelő csukaszürke, zöldesbarna ruhával, amikor leszálltak a lóról és ők is a lövészárokba kerültek.

Az olasz huszárság megszervezője Bethlen Gergely gróf honvéd huszárezredes volt, aki 1849-ben Olaszországba menekült és Viktor Emanuel szárd király hadseregének huszárságát, az Usseri di Piacensát, alapította. Volt Spanyolországban is huszár, a Mária Lujza nevét viselő huszárezred katonái kék nadrágot és dolmányt, piros attilát viseltek, fehér zsinórral. A tengeren túl, messze Mexikóban alapított huszárezred egyenruhája piros nadrág, szűk, magyaros szabású volt ezüst zsinóros zöldszínű attilát és mentét viseltek, csak éppen csákó vagy kalpag helyett volt valami furcsa, legalább a mi szemünknek huszárruhához nagyon is furcsa lapos spanyolos kalapjuk.

Találunk huszárokat az északi, meg a legnyugatibb országokban is. Angliának a napoleoni háborúban több huszárezrede szerepelt. A hannoveri seregnek, a király német légiójának is voltak huszárezredei, akik nagyban hozzájárultak Napoleon leveréséhez. A holland huszároknak fehér zsinóros kék egyenruhájuk volt, a holland lovastüzéreknek meg piros, kék zsinórral. A huszárokon kívül a spanyol vadászoknak meg a szász-meiningeni gyalogosoknak is magyaros szabású, díszítésű volt az egyenruhája.

Az angol huszároknak, akik a king's light dragoon nevet is viselték, fehér nadrágjuk volt, kék mentéjük és attilájuk, fehér zsinórral díszítve. Nem csákót, hanem prém kalpagot viseltek, tollforgóval ékesítve. A dán huszárok nadrágja és mentéje valami egészen különös, orgonalilaféle színű volt, attilájuk világoskék, mentéjüket sötét prémmel szegték.

A magyaros öltözködés történetének nagyon fontos és elfogultság nélkül állíthatjuk: dicsőséges korszaka volt az a körülbelül két évszázad, amikor a hadseregek legdaliásabb, legszebb, legdíszesebb katonái a huszárok voltak. Ennek a korszaknak a képzőművészetben is sok emléke maradt fenn. (Festmények, meg az ebben a korban annyira kedvelt színes metszetek). A festők csataképeiken nemcsak azért szerepeltettek nagyon szívesen huszárokat, mert ahol győztek, onnan a huszárok soha nem hiányoztak, vereségeket meg ritkán örökítenek meg, hanem azért is, mert a huszárruha igazán hálás téma, valósággal kívánkozik festő ecsetjére.

Legendás, vitézi hírüknek köszönthetik a huszárok, hogy világszerte olyan népszerűek voltak, hogy huszár volt a cár, az angol király, meg a spanyol uralkodó legvitézebb katonája. De hogy a színpadon, újabban meg filmen is olyan szívesen sze-

Muskátli
1937. 5. 22.

repeltetik őket, ez valljuk be, legfőképen gyönyörű ruhájuknak köszönhető. Ha egy csapat huszár megjelenik, színpadon, vagy a filmen : kész a siker. De meg nincs olyan színész, aki ne öltene fel szívesen a daliás alakot pompásan érvényre juttató huszár egyenruhát, a mentét, amiről ma már talán kevesen tudják, hogy tulajdonképen a középkor páncéljának utolsó, festői, de a közelharcban nagyon beváló maradványa. És ezért, ha a hadviselés megváltozása meg is szürkítette a huszárt, amikor színpadon vagy képen a színes, díszes, de mégis férfias viseletre van szükség, a mult legszebb emlékeként mindig előkerül a magyaros öltözködés itthon és külföldön legismertebb, legnépszerűbb alkotása, a magyar huszárruha.

BENEDEK RÓZSI

CSETNEKI MAGYAR CSIPKE

(Folytatás)

Elkészült egy pár darab — nagyon szépnek találtuk — s összehívtuk fiatal leányismerőseinket, s kértük, legyenek segítségünkre, hogy ezt a munkát nagyobb körben elterjeszthessük. Össze is jött mindjárt az első 8—10 tagból álló lelkes gárda, ezek megtanulták a munkát és segítségükkel már több darabból álló, bemutatható kollekciót tudtunk összeállítani.

Ekkor tavasz lett, hazamentünk Csetnekre s ott összehívtuk mind a keresetre vágyó lányokat, asszonyokat, hogy bemutassuk új kitervezett ideánkat.

Egy vasárnap délutánt választottunk e célra, amikor már mindenki inkább ráért, hogy ezt az őt közelről érdeklő dolgot nyugodtan megszemlélhesse.

Hatalmas nagy társaság került itt össze, mert eljöttek kivétel nélkül az úriasszonyok is, mivelhogy ők is segíteni akartak ebben a mindenkinek tetsző kezdeményezésben.

Kicsi városkánkhoz mérten óriási csoport jelentkezett mindjárt az első tanfolyamra, s mivel szoba nem lett volna elegendő nagy a befogadására, a kertben, a fák alatt gondoskodtunk ülőhelyekről, hogy a szorgalmas kezeket bevezethessük ezen tetszetős munka készítésének titkaiba.

Folyt a munka egész nyáron, szaporodott készletünk, mert nővérem nemcsak kész darabokat, de egyes alkatrészeket is átvett olyanoktól, kik kész összeállításra még nem vállalkoztak. Így gyűltek a kis gránátalmák, cseresznyék, pici rózsácskák — hiszen az irlandi csipke szolgált nekünk mintául, éppen csak értelmes rajzot, magyaros mintákat adtunk alapul az „irish" technikának.

Finom szálból, 100-as orsócérnából készítettük, mert ez volt állítólag magyar gyártmány, azonban, az irlandi előírása szerint, jó vastag betétszállal kontúroztuk az egyes alakokat, ami hatásossá tette azt, de egyúttal vastag, nehéz külsőt kölcsönzött neki. Szép volt, mutatós, mert a rajz dekoratívan hatott, s az akkor divatos bársony estélyi ruhákon mesésen rajzolódott egy-egy sikerültebb nagy vállgallér.

Volt is keletje, nem győztük a készítést.

Segítette sikerünket, hogy ezen kezdeményezésünkre, másik évben jött a tulipánmozgalom, amely kereste, hol lehetne hazaiért, magyar dologért valamit tenni, vagy azt segíteni, s elsősorban minket talált, majdnem szétszedtek lelkesedésükkel, kiállításokon mi voltunk elsősorban, s mivel még nem volt nagy a készletünk, egyes gallérok csak mintául szolgáltak, meg lehetett rendelni, hát rendelték is, — úgy, hogy egy méter hosszban csüngött róla az egymáshoz tűzött névjegy — amely mind akarta.

Ezekből az első darabokból került le egy, akkori rokonok révén Kecskemétre, ahol is Pócsynénak, a nőegylet elnöknőjének figyelmét vonta magára, s ő rögtön írt nekünk, nem-e volnánk hajlandók ott tanfolyamot tartani, hogy az ottani nőipariskolából kikerült lányok ezen munka által keresethez jussanak, s felajánlotta, hogy ezt a munkát Szontagh-csipkének fogja nevezni.

Ez ellen azonban mindketten állást foglaltunk — ezt nem —, de legyen csetneki csipke a neve, ha ebbe a kecskemétiek belemennek, akkor jövünk, de máskép nem vagyunk hajlandók.

Mintha előttem állna, úgy emlékszem, milyen határozottsággal jelentette ki nővérem mindezeket, mintha Isten tudja, milyen érdekbe vágó dologról lett volna szó.

Hát persze, hogy nem volt Pócsynénak ez ellen sem kifogása, sőt válaszában már egy új magyar szó látott napvilágot, mikor írta, hogy ott nagyon sokan szeretnének „csetnekizni".

Kecskeméten volt az első vidéki tanfolyam, magunk is leutaztunk oda egy gárdánkhoz tartozó fiatal lánnyal, aki vállalkozott a több hétig tartó tanfolyam vezetésére. Persze úgy kellett beosztani, hogy délig az egyik csoport, délután a másik került sorra, hisz úgysem szükséges, hogy a tanító mindennap nézzen a munkálkodó ujjakra, amit egyszer megmutatott, a tanítvány megértette — tessék azt gyakorolni, mert ez a fődolog —, hamar felfogja, de az első darab még nem szép — ha jó is —, csakis a gyakorlat hozza magával, hogy egyenletes, biztos formájú, azaz szép lesz a kézből kikerülő munka. No meg gyorsan is kell tudni haladni, lassú, elkínzott munka nem lehet szép.

Ekkor merült fel az érdeklődő hölgyek körében a gondolat, hogy nagyobb tanfolyamot kellene Budapesten is rendezni. Igen, de hol ? A mi privát lakásunk, már láttuk, hogy távolról sem lenne elegendő a sok érdeklődő befogadására. Nagy terem kellene, világos, ülőhelyekkel.

Tudom, Thék Endréné volt nálunk s ezt a dolgot tárgyaltuk, én ajánlottam, hogy talán átmegyek az Iparművészeti Iskola igazgatójához, aki akkor Fittler Kamill volt s tőle kérek egy termet, ahol épp nincs előadás. Thékné csodálkozva nézett rám.

MUSKÁTLI

1937. I. 37

MAGYAR KÉZIMUNKAUJSÁG

A MAGYAR IPARMŰVÉSZET HÁZIIPARI MELLÉKLETE. SZERKESZTI SPOLARICH LÁSZLÓ, A MAGYAR KIR. ÁLL. NŐIPARISKOLA IGAZGATÓJA

A MAGYAR ÖLTÖZKÖDÉS MÁSODIK KORSZAKA

Lelkes írók, szerkesztők, szabók és ruhatervezők, meg az általuk kezdeményezett magyaros divatot felkaroló divathölgyek együttes munkája eredményeképen a mult század negyvenes éveiben divatba jöttek a magyaros szabású ruhák. Negyvennyolc lelkes tavaszán magyarruhás honleányok, magyar fejkötős asszonyságok nemzetiszín kokárdával szívük felett éltették a szabadságot, áldozták fel a későbbi küzdelemben, ami szívüknek legdrágább volt. Azután jött Világos és évek hosszú során át gyászruha volt a magyar asszony viselete. Az ötvenes évek elején megindultak újra a divatlapok, közöltek is divatképeket, de amikor a cenzura még a gondolatot is igyekezett ellenőrizni, nem adhatott hangot mindenki óhajának, hogy öltözködjünk magyarosan. A legnagyobb érdeklődéssel a Nővilág divatleveleit olvasták az asszonyok. Nem azért, mert abból tudhatták meg legalaposabban, hogy hány fodorral kell a ruhát díszíteni, hanem mert azt remélték, a levelek írója, Jósika Julia, báró Jósika Miklós felesége arról is üzen majd leveleiben, amelyeket Brüsszelből, a száműzetésből írt, hogy mikor ünnepelhet újra a magyar?

Évekig nem írtak az újságok magyaros öltözködésről. És 1859-ben, egyszerre, szinte minden bevezetés, előzmény nélkül új korszaka kezdődött a magyaros divatnak. Kazinczy Ferenc születésének századik évfordulója közeledett és a nemzet először készült nagyszabású, hazafias ünnepségre. Mint Veres Pálné leányának, Rudnayné Veres Szilárdának feljegyzéseiben olvassuk, a hölgyek mind magyar ruhában vettek részt az ünnepen. De már ezt az őszi ünnepséget megelőző áprilisban így ír a Nővilág divattudósítója, Bulyovszky Gyula, a népszerű költő, tizenegy évvel azelőtt a Pilvaxban gyülekező márciusi ifjúságnak egyik lelkes, rokonszenves tagja.

„— Sohase hittem volna, hogy a mi szép formájú jász főkötőink még páholyban szerepeljenek. És úgy lett. A vígjáték után baloldalt az első emeleti páholyok egyikében egyszerre bájra és szellemre kitűnő két úrhölgyünk jelent meg s mindkettőnek fejéke egy ilyen jászberényies fejkötő volt, természetesen a művészet által eszményesítve. Az egyik mogyorószín barna, ugyanily színű bodros kerettel elül a fejtetőn és a kontyon, a fejkötő kassa hátul széles és egy kis domború rézsut futó keskeny aranyzsinórzattal kihányva; a konty alján két nagy barna szallagbokor volt, libegő, rövid végekkel. A másik ugyan ilyen, csak a színek összhangzata más. Ha metszőnk számára pár percre megkaphatjuk e szép, aranyos fejdíszeket, akkor olvasónőink hézagos leírásunkat a tökéletes ábrával kipótolhatják, azonban arról, milly jól áll, fogalmat csak úgy szerezhetnek, ha tarkabarka fejdíszüket egyszer egy ilyennel váltandják fel.

Karcsú termetükre egy szép hajlással kivágott magyar derék finom selyem zsinórzattal, mely ne legyen nehézkes, buggyos rövid ujjak, a vállnál és alább, a karzárónál egy-egy szallagcsokorral. Azután bő szoknya, jó redősen, alul két-háromszorosan körülfutó keskeny bársony szegettel. S azután igazi egyszerű, jó magyar szív hozzá, egy pár hókacsócska, mely tudja, hogy kell a friss turót a haluskára hinteni és meg van a világ legszebb divatképe, a kedves, magyar menyecske.“

Meg volt a Kazinczy ünnep és egyre nagyobb lett az érdeklődés a magyaros öltözködés iránt.

1859 december 11-én így ír a Nővilág divattudósítója:

„— A magyar divat, mely a férfiaknál máris meglehetősen elterjedt, de a mely női ruhákra nézve még csak keletkezőben van, ítélve a női ruhakészítőknél történő számos megrendelésekből, valóban a téli évszak uralkodó elegáns divatja igérkezik lenni fővárosunkban és valószínűleg egész hazánkban. Ezuttal csak előpostájául kívánjuk tekinteni jelen divatrajzunkat azon nagyobb s a jelenleg alakuló magyar ruhadivat minden változatait magában foglaló divatképnek, mellyet évi utolsó számunk mellett fogunk szétküldeni. Annyit azonban most is jelenthetünk, hogy a jelen képünk első alakján látható női mente, melyet többfélekép neveznek, igen pompásan áll, s magunk tanuskod-

hatunk, hogy utcán nagyobb hatást idéz elő s több méltóság és dísz sugárzik le róla, mint a legdrágább készületű párisi divat szerinti köpenyekről képzelhető. A ruha fekete nehéz selyemből van, gömbölyű fekete zsinórokkal, ezüst gombokkal filigrán munkával, a mente fekete tafotából bodorgyapot prémezettel s a ruhához hasonló gombokkal, csakhogy ezek valamivel nagyobbak. Magyar fejkötő, cseresznyeszín szallaggal. A másik alak inkább csak kísérlet, mert a dolmányt hosszabb aljjal, a kanászkalapot pedig csak igen kivételesek viselik."

A Nővilágnak ugyanebben a számában, a hírrovatban a következőket olvassuk :

Bécsben, mint az ott megjelenő Wiener Elegante jelenti, „Istennel és viribus unitis" jelszóval Divategylet van alakulóban. Alapszabályait most szerkesztik. Célja lesz a bécsi divatot terjeszteni. Ha szükség volna, mi is indítványoznánk hasonló egyletet a pesti legújabb magyarszabású női- és férfidivat terjesztésére, hanem meg vagyunk győződve, hogy ez e nélkül is kellőleg elterjed.

Nemcsak Pesten, vidéken is terjedt a magyaros öltözködés divatja. — A kolozsvári Kurir örvendve ír azon kedves jelenségről, hogy ott egyre nagyobb terjedésben viselik nők és férfiak a magyaros szabású öltözetet.

Még ennek az évnek, 1859-nek legvégén a szerkesztő, Vajda János nagy cikket szentel a magyaros öltözködés divatjának.

A magyar öltözet halhatatlansága.

Tény, hogy a magyar ruha, mely ezelőtt évtizedekkel, sőt igazabban szólva egy század óta inkább csak ünnepélyes alkalmak díszöltözete volt, most valóban közéleti divattá kezd válni.

Tény pedig elannyira, hogy míg ezelőtt évtizedekkel a szigorúbb értelembeni magyar viselet különcségnek, vagy hazafias túlbuzgólkodásnak tünt fel, most ellenben már is sokan vannak és napról-napra többen lesznek olyanok, kik nem annyira nemzeties előszeretetből, de csupán azon természetes okból is kénytelenek magyar ruhába öltözni, hogy az uralkodó, az ellenállhatatlan divatnak hódoljanak és nem magyaros viseletük által fel ne tünjenek.

Az is tény, hogy a lapok e tárgyról mostanában, vagy ezt megelőzőleg kevesebbet írnak, mint bármikor, tehát e divat semmi nyilvános izgatásnak nem eredménye s ha keletkezésének okait kellene fürkésznünk, hamarjában nem tudnánk egyebet mondani, mint egyszerűen azt, hogy termett, feltámadt, elterjedt, mint a népdal, melynek szerzőjét senki sem ismeri, de elragad, általánossá lesz, mint minden, ami remek, tökéletes, vagy legalább nekünk az.

Vajda János most hosszasabban elmélkedik a nemzeti öltözködés lélektani okairól, meg a történelemből hoz fel példákat, kezdve a régi görögök ruhaformáinál. Hosszú cikkét azután így végzi :

Valóban pulya hálátlanság, önkárosító vakság volna tőlünk elhanyagolni e nagyszerű ősi örökséget, hiszen nem is hazafiság, csak helyes ízlés is elég arra, hogy viseljük a magyar ruhát, ha nem egyébért, csak azért is, mert szép és szépségét a halhatatlanság dicsfénye veszi körül, mert a világ által valóban legszebbnek van elismerve.

A magyar divat iránti érdeklődés olyan általános, hogy a Nővilág előfizetési felhívásában semmi másról nem emlékszik meg, nem beszél az 1860. évi terveiből, mint hogy hogyan fogja olvasóit a magyar divatról tájékoztatni.

Figyelemreméltó lapunk 1860-ik évfolyamát illetőleg!

„A magyar hazai divatnak örvendetes terjedése, illetőleg a legelőkelőbb körökbeni felkarolásával uralkodóvá tétele arra ösztönöz bennünket, hogy a hazai magyar női divatnak állandó és legilletékesebb képviseléséről gondoskodjunk, hogy annak országos elterjedését az előforduló divatváltozatok szerint, honfiúi feladatunkhoz képest, előmozdítsuk. E czélra szerencsések voltunk megnyerni Klein Károlyné asszony női ruhadivatáru üzlet tulajdonosának közreműködését, kinek elismert ízlésű raktárát a hazai elegáns világ eddigelé is a legnagyobb mértékben kedvelte, s kinek közreműködése, illetőleg közlései nyomán képesítve leszünk a hazai, s kellő esetben a külföldi legújabb, legízlésteljesebb divatczikkeket eredeti rajzban szakavatott magyarázatokkal a leggyorsabban közölni."

Hosszú álom, hallgatás után ilyen kilátásokkal indult a magyar divat, a magyaros öltözködés, hogy meghódítsa a Világos utáni dermedt álmából lassan ébredő nemzetet.

BENEDEK RÓZSI

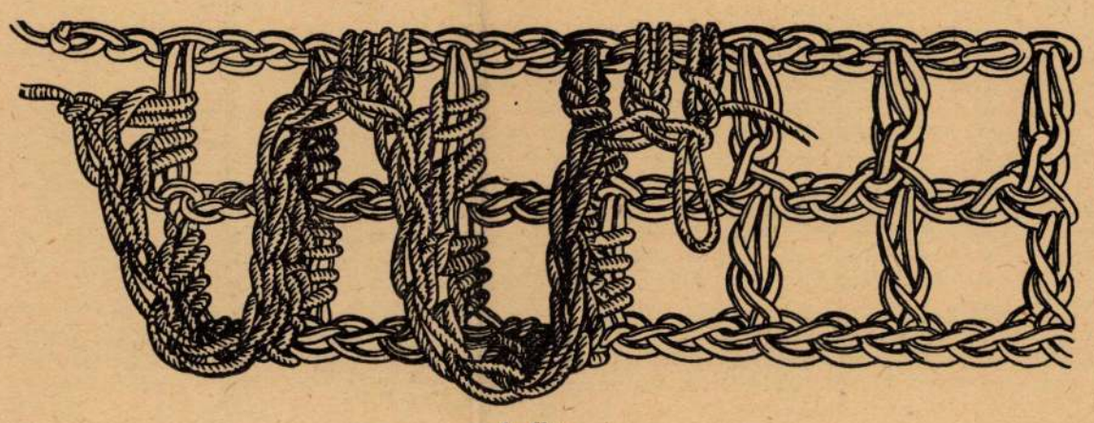

1. ábra.

Benedek Rózsi

MUSKÁTLI

MAGYAR KÉZIMUNKAUJSÁG
A MAGYAR IPARMŰVÉSZET HÁZIIPARI MELLÉKLETE. SZERKESZTI SPOLARICH LÁSZLÓ, A MAGYAR KIR. ÁLL. NŐIPARISKOLA IGAZGATÓJA

A MAGYAROS ÖLTÖZKÖDÉSI MOZGALOM TÖRTÉNETE

A hatvanas évek

A Világost követő második évtizedben az elnyomott magyarság egyre határozottabban, erélyesebben emelte fel fejét. A hatalom még mindent elkövetett, hogy a nemzeti érzést megtörje, megvalósítsa régi százados álmát, az egységes osztrák birodalmat, de a magyarság erőre kapott, az olasz hadjáratban megvert elnyomók és az elnyomottak erőviszonyai megváltoztak. Szóban, írásban, tettekben egyre szabadabban hirdettük, hogy magyarok vagyunk és azok is maradunk.

A magyaros öltözködési mozgalom, amelynek első nagyobbszabású bemutatkozása a Kazinczy-ünnepély volt, egyre terjedt. 1860 januárjában, az új évtized kezdetén, így írt a Nefelejts, a magyaros öltözködés leglelkesebb buzdítója, krónikása :

„Magyar divatunk folyvást igen élénk és változatos. Közelebb Tell Vilmos előadásán a Nemzeti Színházban egy pár igen festői viseletet láttunk. Az első emeleti páholysorban feltűnt b. O. I. (báró Orczy Irma, a hatvanas évek legelejének legszebb és legünnepeltebb bálkirálynője) k. a. jó szabású gazdag mentéje, világos prémmel, egyik földszinti páholyban P. D.-né népies fejkötője és mentéje. Az alsó páholysorokban igen szép kifűzött derekat viselt gr. K. (Károlyi) G.-né. Szép gyöngyös veresbársony párta koronázott egyik első emeleti páholyban egy csinos szőke főt."

A divatot diktáló, irányító mágnásasszonyok, szép leányok tehát egyre nagyobb számmal viseltek ünnepi alkalmakkor magyaros ruhát.

Két hónappal később így ír Bulyovszky Gyula ugyancsak a Nefelejtsben :

Magyaros viseletünk életrevalóságán többé nem lehet kételkednünk. Alig sütött ki párszor a nap, már a tavaszi divatok is kezdenek mutatkozni. Az eddigi gazdag prémezet férfiaknál és nőknél vagy csak igen szűk térre kezd szorulni, vagy egészen elmarad. Az első fajtából férfiaknál igen csinos tavaszi bekecseket látunk, prém nélkül pedig zekéket, melyeknek szabása sokban emlékeztet a bő paletokra. Egy pár öltöny szabásánál tagadhatatlanul fel lehet ismerni, hogy készítőik a régi viseleteket híven kezdik tanulmányozni. Ez is az egyedüli módja, hogy mestereink ki ne essenek a kerékvágásból, és mégis kielégítsék a változatosságot."

Egy baja azonban mégis van divatunknak. Se az iparosok, se a közönség nem bírja magát kellőleg tájékozni. Ahány műhely, annyi különféle szabás, annyi divat, annyi különféle árjegyzék.

Ha ruhát varratunk, jobbára a mester ízlésére kell magunkat bízni, mert se szabás, se ár, se elnevezés megállapítva nincsen.

Ezen csak egy módon lehet és kell segíteni.

A nyilvános kiállításokat is újra kezdik divatba hozni.

Miért ne lehetne Pesten magyar ruhakiállítás?

Mint értesülünk, az Iparosok Lapja derék szerkesztője úgyis egy állandó ipartárlat eszméjével foglalkozik.

Addig is, míg ez létesül, miért ne rendezhetnének férfi- és hölgyszabóink egy ruhakiállítást, hol a közönség a jobb mesterekkel s a legízlésesebb s legcélszerűbb viseletekkel megismerkedhetnék ? A különféle szabások közül a legalkalmasabbak, a nemzeti viseletnek leginkább megfelelők kiszemeltethetnének és az elnevezéseket is meg lehetne álla-

pítani. De egyszersmind ami fő dolog — e nyílt verseny egyúttal a leghathatósb befolyással volna a fényűzés és a mesteremberi zsarolások megszűntetésére, miután minden kiállító tartoznék minden ruhadarabon mindjárt az elkészítési árt is kitenni.

Vajha e röviden megpendített eszme fölkaroltatván, mielőbb ténnyé válnék.

Az érdeklődés a magyaros öltözködés iránt egyre nagyobb, általánosabb lett. A Nővilág 1859. évi előfizetési felhívásában, amelyben beszámol arról, hogy mi mindent nyujt majd olvasóinak a következő, 1860-ik évben, még egy népszerű szabónőre akarta a hölgyek tájékoztatását bízni. De ha fel akarja venni a versenyt a Nefelejtssel, ahol maga a szerkesztő foglalkozik cikkekben a magyar divattal, gyönyörű divatképekkel népszerűsíti a magyaros öltözködést és gazdag híranyaggal számol be ennek a hazafias mozgalomnak minden eseményéről, akkor nekik is nagyobb teret kell a magyaros divatnak adni és főleg olyan divattudósítóról gondoskodni, akinek mondanivalójára felfigyel az asszonynép. Ezt a divattudósítót meg is találták Heckenastné Bajza Lenke személyében.

Bajza Lenke, a népszerű író és esztétikus, a Nemzeti Színház igazgatójának leánya, két minőségben állt az érdeklődés előterében. Ő volt ugyanis az elismert legszebb leány Pest-Buda városában. A báli krónikások feljegyezték, hogy amikor a világszép Bajza Lenke táncolt, mindenki megállt és úgy gyönyörködött a mesék megelevenedett Tündér Ilonájának csárdásában. És ez a csodaszép teremtés amellett a legszebb, legszívhezszólóbb, legnépszerűbb regényeket írta. Olyan regényeket, amelyekkel az olvasóközönséget, de kiadóját is meghódította, úgyhogy Heckenast Gusztáv hamarosan feleségül vette az irodalom egének feltűnő csillagát. És most, férje lapjában, a Nővilágban, ő fogja a magyaros öltözködés beszámolóit írni.

Első cikke beszámoló volt a lóversenyen bemutatott divatról.

„Azt, hogy minden osztály kivétel nélkül magyarban volt, említenem se kell. Feltűnően szépek azok a könnyű szűrök, melyek fekete csipkéből készítvék fehér selyemmel bélelve s elől ezüst mentekötővel vannak összefogva."

Leírja néhány hölgy különösen szép ruháját, azután így folytatja a beszámolót:

„Semmi más európai öltözéknél nem kell annyira vigyáznunk a színek megválasztására, mint honi ruhánknál, mert egyetlen más öltözék se enged meg annyi különböző színt, mint a mienk s éppen ezért szükséges, hogy egyik se legyen nagyon kiáltó s legfőkép pedig egymástól elütő, mert könnyen ízléstelenné és nevetségessé válhatik az, melynek viselésével hazai büszkeségünket s minden más divattól elszakadva, eredeti és saját ruháink fölötti elégültségüket, sőt tán némi függetlenséget akarunk kifejezni."

Nemcsak cikkek bizonyítják a magyaros öltözködési mozgalom iránti érdeklődést. A hirdetések is elárulják, hogy a szabónők, kalaposnők foglalkoznak a magyaros ruhákkal, mert a hölgyek szeretik, keresik, viselik a nemzeti ruhát. A Nefelejts 1861. évfolyamában olvassuk a következő hirdetést:

„Holczer Petronella boltja a Kígyó-utca 4. szám alatt van, ajánlja nagy választékú készletét a legújabb párisi minták szerint készített bársony, tafota és crep kalapjainak, továbbá a most általános tetszésben részesülő kanász kalapjait, arany, ezüst, vagy egyszerű fekete magyaros főkötőit és pártáit, valamint gazdag választékát a házi, szalon és táncvigalmi főkötőknek, jutányos árak mellett."

Minden alkalomra viseltek magyaros ruhát a hatvanas évek elején. A közölt divatképek között van gyönyörű báliruha. Van pompás menyasszonyi ruha. Ezt a kor egyik legnépszerűbb divatszalonja, Alter és Kis készítette egyik mágnáskisasszonynak. A divattudósító elárulja, hogy a pompás mentét esküvő után bármelyik magyaros szabású estélyi ruhához lehet viselni.

A két utcai ruhát így magyarázza a divattudósító:

Az első alak téli utcai öltözéket visel. Fején fekete bársony főkötő, a homlok felett két strucctollal díszítve. A Lórántfy-bekecs fekete elastiqueből készült, borítással zsinórozva, fekete perzsiai prémmel prémezve. A másik téli öltözék: Fekete nemez kanászkalap, fekete és violaszín bársonnyal beszegett karimával, elől bársonyvirággal gazdagon díszítve. A rókatorkos kun mente francia félvastag kék gyapjúkelméből, hamvas rókával prémezve és egy fokkal világosabb kék borítással zsinórozva, mint milyen a mente kelméje.

Magyaros öltözködés volt a divat. De azután a mozgalom megindítói és lelkes zászlóhordói szomorúan tapasztalták, hogy a magyaros öltözködés divatja hanyatlóban van. Amint az elnyomás enyhült, úgy lanyhult az érdeklődés a magyaros ruhaformák iránt. 1865-ben így írt a Nefelejts:

„Nemzeti viseletünket néhány évvel ezelőtt két nagy és nemes cél állította vissza jogaiba. Az egyik az öltözetbeli takarékosság, másik nemzeti egyéniségünknek ezáltal is megjelölése, megbecsülése. Emlékeznek-e szép olvasónőink, mily nagy feltünést és kedvező benyomást tett mindazokra, kik minket nem gyűlöltek, midőn Magyarország férfi- és nővilágát egyszerre a Szilágyi Erzsébet és Bánk bánféle nemzeti szabású viseletben látták. Azt hitte mindenki: más, delibb, nemesebb nemzedék lőn rónáink és hegyeink közé varázsolva, azt vélték, valamely tündér cserélte ki hazánk népét. Az egyházakban, színházakban, sétányokon és vigadókban együtt látni ismét a népnek ifjait és véneit, férfiait és asszonyait, mind magyar viseletben, valami lélekemelő és festői volt."

De azután búsan folytatja a cikk, a fényűzés olyan nagy lett arannyal, csipkével, drágaköves boglárokkal díszített magyar ruhákban, hogy az első cél, a takarékosság háttérbe szorult. És amióta az emberek szabadabban vallhatják magukat magyarnak, nem tartják szükségesnek, hogy ezt ruhájukkal is bizonyítsák. És így kiment a divatból a magyaros öltözködés, hogy majd a millénium lelkesedésében keljen újra életre.

BENEDEK RÓZSI

Benedek Rózsi

MUSKÁTLI

MAGYAR KÉZIMUNKAUJSÁG
A MAGYAR IPARMŰVÉSZET HÁZIIPARI MELLÉKLETE. SZERKESZTI SPOLARICH LÁSZLÓ, A MAGYAR KIR. ÁLL. NŐIPARISKOLA IGAZGATÓJA

MAGYAROS ÖLTÖZKÖDÉS KÜLFÖLDÖN

HUSZÁROK EURÓPÁBAN ÉS TENGEREN TÚL

I.

Milyen volt a honfoglaló ősök viselete? Nehéz ma megállapítani. Ázsiából hozták, bizonyára hasonlított a többi lovasnép ruházatához. Amikor azután elfoglalták új országukat a Duna-Tisza partján, beleilleszkedtek a keresztény Európa életébe, az udvar, a főurak átvették természetesen a nyugati népek ruhaformáit. A nyugatról jövő térítő papok természetesen magukkal hozták ruháikat, ezt utánozták azok a magyarok, akik életüket Isten szolgálatának kívánták szentelni. Csak a föld népe őrizte meg az ősi, az ázsiai viseletnek sok emlékét.

De ahogy a latin, szláv, meg germán jövevényszavak beleolvadtak a magyar nyelvbe, a lovagok, dámák, sőt a papok nyugatról jövő viselete is megváltozott a régi magyarokon. Ahogy a föveget fejükbe nyomták, a köpönyeget hátukra kanyarították, az egészen más volt, mint a németek, olaszok öltözködése. És ha át is vették, utánozták is az újat, annak, aki szabta, varrta, vérében, kezében voltak a régimódi, a megszokott, szeretett ruhaformák. Így azután az ősi viselet nagyon is befolyásolta a magyar udvarnak, a magyar népnek ruházatát.

Az Árpádok és a vegyesházi királyok alatt, amikor Magyarország nagy, hatalmas és gazdag volt, királyok követei, a hercegkisasszonyokat új hazájukba kísérő lovagok vittek mutatót a magyaroknak pompás, az általános európai divatnak megfelelő, de mégis kissé másfajta ruháiból. És kezdve a vezérek korának portyázó csapatain, a magyar katona mindig dicsőséget szerzett a legkülönbözőbb harctereken a magyarok vitézségének, katonai erényeinek, de a magyarok érdekes, festői, utánzásra ösztökélő harcmodorának megfelelő ruházatának is. Különösen a könnyű lovasságunkat irígyelték, utánozták, nevezték és nevezik ma is az ő nevükön a hadseregek legelőkelőbb lovasezredeit huszároknak.

A magyar viselet legnépszerűbb propagálói évszázadokon keresztül a huszárok voltak.

A huszár szó, amit az angolok éppen úgy tudnak, mint a franciák, oroszok vagy olaszok, már Mátyás király alatt szerepel okleveleken, a király leveleiben. Mátyás király 1481-ben ír egyik levelében hadseregének könnyű lovasságáról, a hussaronesről. De hogy a huszár szó miből ered, arra nézve nem tudnak a nyelvészek megegyezni. Egyik felfogás szerint őrzi a törvény parancsát, hogy húsz jobbágytelek után állította ki a földesúr ezt a lovaskatonát. Más nyelvészek a cursar olasz, szláv szóra vezeti vissza eredetét, ami portyázót jelent. Ma ezt a feltevést fogadja el a történettudomány. Orientalista tudósok szerint a kozár kún-kabar törzs volt, akik a honfoglalás után a déli végeken telepedtek le és a legkiválóbb lovasok voltak. A nevüket illetőleg tehát megoszlanak a vélemények, azonban vitézségükről csak egyféle felfogással találkozunk, bármelyik nemzet hadtörténetét olvassuk.

Európa első állandó hadseregében, Mátyás királyéban voltak már tehát huszárok. De Mátyás halála után

se züllöttek szét ezek a lovascsapatok, hanem mint szabadcsapatok mutatták meg vitézségüket a török háborúkban. I. Ferdinándtól kezdve a császári seregekben is sok magyar harcolt, akiknek harcban való tudományát nagy vitézségét ugyancsak megbámulta Európa. A nyugati haretéren először a schmalkaldeni háborúban vettek részt és mindjárt első bemutatkozásukkor a Mühlberg melletti csatában elfogták az ellenséges sereg vezérét, János Frigyes szász választó fejedelmet. A harmincéves háborúban már legendás híre előzte meg a magyar huszárt. És mert a szövetséges, meg ellenséges hatalmak azt remélték, hogy a magyar könnyű lovasság emberfeletti teljesítményeit is utánozhatják, ha ellesik szervezetüket, utánozzák ruhájukat, átveszik nevüket, szerte Európában mindenhol alakítottak huszárezredeket. Ezeket az új ezredeket angol, francia, német helyesírással, de mindenhol huszárnak, houssard, hussar, uszar, guszar nevezik. Utánozták ruhájukat, a vörös, zöld, kék, vagy barna, magyaros szabású, zsinóros attilát, ugyancsak zsinóros, szűk magyar nadrágot, a vállra vetett prémes mentét. Barna, vagy fekete prémből készült kalpagjuk, az ázsiai eredetű túr süveg egyik változata tollforgóval. Mint akkoriban minden lovaskatona, a magyar, meg a magyart utánzó külföldi huszárok is viselték a mai kis női retikülök ősét, a a zsinóros vagy hímzett tarsolyt.

A huszár nevet minden nemzet katonája büszkén viselte, büszkén viselte ruháját is, igyekezett mind a kettőnek békében és háborúban dicsőséget szerezni. Minden hadsereg büszke volt huszárjaira, találkozunk is huszárokkal Oroszországtól Spanyolországig, sőt nevük és ruhájuk átkerült Mexikóba is, amikor a hadsereg könnyű lovasságát megszervezték.

A törökkel folytatott háborúban olyan legendás hírt szereztek a huszárok, hogy mikor a császár hadseregében szolgáló magyar huszárok a rossz bánásmód miatt csapatostól szöktek meg, a francia hadseregben tárt karokkal fogadták őket. Már XIII. Lajos (1610—1648) seregében vitézül harcoltak. A francia huszárság büszkén vallja ezeket a szökevényeket őseinek, példaképeinek, mert a magyar huszároktól tanulták meg, mi az igazi vitézség, meg a könnyű lovasság harcmodorát is. A francia huszárság történetírója, Marcel Dupont szerint ezek a Magyarországból Franciaországba került huszárok bátorságukkal, kitartásukkal, katonai erényeikkel valósággal elbűvülték kortársaikat.

I. Lipót uralkodása alatt 1688-ban szervezték meg Magyarországon, Czobor Ádám gróf csapatából az első magyar reguláris huszárezredet. Az első francia huszárezredet pedig a francia hadseregben szolgáló magyar fiúkból 1701-ben. Ez az ezred, a spanyol örökösödési háborúban már vitézül harcolt. Ennek az ezrednek volt fiatal tisztje a magyar Comte Ladislas de Bercheny, ahogy a franciák Bercsényi Miklós Párisba szakadt fiát nevezték. A fiatal grófot apja Lengyelországból küldte XIV. Lajos udvarába. Először a muskétásokhoz osztották be, 1712-ben pedig a Rattsky huszárok hadnagya lett. 1720-ig szolgált a fiatal Bercsényi László ebben az ezredben, akkor kapott engedélyt annak a huszárezrednek megszervezésére, amely ezred egészen a nagy forradalomig az ő nevét viselte.

Bercsényi László huszárezrede először 1723-ban szerepelt egy katonai parádén. Fehér zsinóros, szűk magyar nadrágjuk és fehérzsinóros kék attilájuk volt a részben Erdélyben, részben Elszászban toborzott huszároknak. Mentéjüket, melyről a francia leírás részletesen elmagyarázza, hogy azt nem szokás begombolni, hanem arra a vállukra vetik a huszárok, amerről esik, vagy a szél fúj, prémmel díszítették. Piros kalpagot viseltek, tollbokrétával, ezt turbánszerűen még körül is kötötték. Minden huszár nagy bajuszt viselt. Koponyájukat borotválták, csak fejük baloldalán hagyták meg a süveg, kalpag alól kilátszó hajat.

Tíz év után megállapították erről a huszárezredről, hogy a könnyű lovasságnak ehhez a fajtájához semmiféle más katona nem hasonlítható.

Az ugyancsak Magyarországból menekült Esterházy Dániel gróf 1734-ben kapott engedélyt huszárezred szervezésére. Az ő hadseregében is nagyon sok volt a magyar, főleg a császári seregbe besorozott, de onnan a rossz bánásmód miatt megszökő kuruc vitéz. Az ő ezredének egyenruhája is hűséges másolata a magyar huszárok öltözetének, amit már Bercsényi László gróf is utánzott. Fehér zsinóros szűk nadrágot, attilát viseltek, a különbség az első és második francia huszárezred között csak annyi volt, hogy az Esterházy huszárok mentéje nem kék volt, hanem barna.

A harmadik francia huszárezred egyenruhája eltért kissé színben a magyar mintaképtől. Fehér nadrágjuk volt, az attila és mente színe zöld, fehér zsinórral kivarrva. Ők nem kalpagot, hanem fekete, tollforgós csákót viseltek. Ez az ezred később, Napoleon hadseregében is igen fontos szerepet játszott. Akkor egyenruhájuk színe megváltozott, fehér helyett piros nadrágot kaptak, zöld attila helyett pedig szürkét. Később a nadrág is szürke lett, de a katonai feljegyzések szerint a díszítés, a zsinórozás, a magyaros szabású huszárruhának ez a tartozéka piros zsinórból, paszományból készült.

A restauráció után III. Napoleon seregének is volt huszársága, mely megtartotta a magyaros ruhaformát is. Csak a világháborúban sápadt csukaszürkévé, barnává legendás időknek legendás hírű lovaskatonája,

Báthory István (1576—87) alapította az első lengyel huszárezredet. Ezeknek azonban csak a neve volt huszár és az egyenruhája magyaros, mert vértes katonák lévén, harcmodoruk egészen más volt, mint a magyar huszároké és az őket Európaszerte utánzó könnyű lovasságé. De az biztos, hogy Báthory legelőkelőbb ezredét nevezte huszárnak. Ebbe az ezredbe bejutni ugyanis a legnagyobb kitüntetés volt, csak főnemesek fiai szolgálhattak a lengyelek huszárezredében.

De nemcsak magyar származású külföldi uralkodók alapítottak huszárezredeket. Nem találunk Európában hadsereget, ahol attilás, dolmányos, zsinóros magyarruhás huszár ne volna.

BENEDEK RÓZSI

Régi katonaruhák. Mühlbeck Károly rajzai. (Részletezés a 64. oldalon).

Régi katonaruhák. Mühlbeck Károly rajzai. (Részletezés a 64. oldalon).

1940.

MUSKÁTLI

MAGYAR KÉZIMUNKAUJSÁG

A MAGYAR IPARMŰVÉSZET HÁZIIPARI MELLÉKLETE. SZERKESZTI VITÉZ SPOLARICH LÁSZLÓ, A MAGY. KIR. ÁLL. NŐIPARISKOLA IGAZGATÓJA

ADATOK A MAGYAR KÉZIMUNKA MULTJÁBÓL.

A magyar kézimunka, úri hímzés és népművészet egyformán népszerű világszerte. Az asszonyi ügyességnek, szorgalomnak, művészi ízlésnek minden időben volt itthon is, külföldön is híre, megbecsülése. Hogy Ázsiában kézimunkáztak-e a magyar asszonyok, leányok, nem tudjuk. De valószínű, hogy amikor hosszabb időre telepedtek le, ruhájukat, a sátrakat díszítő takarókat, szőnyegeket igyekeztek minél szebbé, díszesebbé varázsolni.

A legrégibb magyar kézimunka, amit megőriztünk, a koronázási palást. Gizella királyné útmutatása mellett valószínűleg a veszprémi görög apácák hímezték casulának a fehérvári székesegyháznak. Ez a hímzés olyan művészi és technikai magaslaton van, hogy ennél szebben se a bizánci udvarban nem hímeztek, se Nagy Károly udvarában, de még Hódító Vilmos angol király felesége, Matild királyné sem csinálta volna szebben, pedig ennek a kornak ő volt a leghiresebb hímzője. Ezt a gyönyörű hímzéssel díszített casulát valószínűleg még az Árpádok alatt alakították át palásttá.

Történelmi feljegyzések emlékeznek meg még egy régi magyar hímzésről, ami Gizella királyné hímzőiskolájából került ki. János pápa számára készült, IX. Leó pápa pedig a metzi apátságnak adományozta. Erről a miseruháról írja egy francia műtörténész, Ernest Lefebure, hogy a nyugaton ismert hímzéstechnikát ez a kézimunka egy új öltéssel gazdagította, amit azóta is magyar öltésnek, Pointe de Hongrienak neveznek. A munka erősen bizánci hatás alatt áll. De hogy egy újfajta öltéssel gazdagították a mintát, mutatja, hogy Gizella királyné udvarában ugyancsak értettek a kézimunkához.

Bizáncban a suprikálás volt a legelterjedtebb hímzésfajta. Ez természetesen hozzánk is elkerült és nemcsak az úri kézimunkában szerepel, hanem fontos népművészeti technika, az országnak szinte valamennyi vidékén szerepel.

A várak, udvarházak asszonyai nagyon szerettek kézimunkázni. Meg is tanították kézimunkázni szolgálóleányaikat, meg azokat a nemes kisasszonyokat, akiket szüleik neveltetni küldtek el egy-egy nagyhírű, előkelő főúri házba. A szolgálóleányok, mikor férjhez mentek, elkészítették kelengyéjüket, meg később leányukét is, úgy, ahogy azt asszonyuknál a várban, kastélyban tanulták. Így vándoroltak a technikák, minták, palotákból kunyhókba, ezért találjuk meg szinte minden kedvelt népművészeti minta ősét úrihímzéseken.

A török hódoltság korában az udvarházakban nagyon szorgalmas munka folyt. Fontak, szőttek, csipkét varrtak, hímeztek, pártát kötöttek az asszonyok, leányok. Török rabnőktől tanulták meg az aranyszállal való hímzést. Takáts Sándor, a XVI—XVII-ik század történelmi forrásmunkáinak, levelezéseknek, leltáraknak, családi levéltáraknak lelkes kutatója állapította meg korabeli levelekből, leltárakból, hogy mennyit kézimunkáztak az asszonyok. Guthi Országh Magdolna például nemcsak a maga ruháit varrta egyedül, gyerekeinek, unokáinak is ő varrt. Leányainak írt levelében mindig felsorolja, hogy éppen most milyen ruha, vagy akkoriban subá-

nak nevezett kabát készítésével van elfoglalva. Leveleikben állandóan mintát kérnek, küldenek egymásnak a főúri asszonyok. De gyakran kérnek valamilyen különlegesebb munkához értő szolgálóleányt is. Ilyenkor megírják: néhány hónapra kérik, amíg megtanulnak tőle valamilyen kézimunkát és megígérik, viszonzásul ők is küldenek majd olyan leányt, akitől valami újat, szépet lehet tanulni.

Egy 1563-ban kelt levélben olvassuk: Egy példánk (mintánk) vagyon Borbála asszonynál, nagy, öreg példa; szövés is vagyon rajta, a te gyöngyös hímed is, az, ki a mennyegzőre nem készülhete el, hanem azután készítettük meg, rajt vagyon. Légy érte, küldd meg. Vagy szép szóval, vagy haraggal légy érte. Bizony nagyon drága marháknál jobban bánnám, ha elveszne tőlünk az a példa.

Kézimunkák neve, ruhák leírása végrendeletekben, leltárakban, de legpontosabban köröző-levelekben maradt fenn. 1791-ben például köröztek egy kanászt. A személyleírás szerint inge és lábravalója Oláh és Rátz Módra mindvégig lukatsos varrással volt varrva, melly varrást hazug varrásnak is nevezik.

A nép a XVI-ik, XVII-ik században nagyon szívesen díszítette ruháját hímzéssel, csipkével. Ennek legérdekesebb bizonyítéka, hogy Kecskemét város tanácsa a XVI-ik századtól kezdve egyik rendeletet a másik után adta ki, amelyben a város lakóinak megtiltotta a színes, díszes ruhaféle viselését. Egy juhásznak például nem tetszett a szűr, amit gazdájától kapott és ezért el akart menni. A hiú juhászt ezért deresre húzták. Egy másik juhásznak szűréről leszedették a cifraságot és a szűrszabónak, aki rátette, még a pénzt is vissza kellett adni, amit a juhásztól az őt meg nem illető, díszes ruhadarabért kapott.

Az asszonynéphez még szigorúbbak voltak, valószínűleg azért, mert ők többször szegték meg az egyszerűséget előíró rendeleteket. Aranycsipkét, aranypaszományt tilos volt viselni, de még a három szélből varrt köténytt is olyan fényűzésnak minősítették a szigorú erkölcsű tanácsurak, ami ellen a legnagyobb eréllyel kell védekezni.

Amikor manapság annyi gonddal és lelkesedéssel szedjük össze a magyar népművészet régi emlékeit, ugyancsak haragszunk a tekintetes kecskeméti, meg a többi alföldi tanácsúrra, akik a faragott jármot is leparancsolták az ökrökről, hímzést az asszonynépről, virágot a cifra szűrről, mert elképzeljük, milyen szép lehetett ez a viselet, mennyi emléke esett az egyszerűségért és jó erkölcsért folyó küzdelem áldozatául.

Szerencse, hogy a nép művészi tehetségét, hajlamát még a legszigorúb rendelet sem irthatta ki. Így azután, ha egyes vidékeken el is felejtették az asszonyok a régi mintákat, kézimunkaöltéseket, mint Kalocsa, meg a halasi csipke példája mutatja: csak egy kis ösztönzésre van szükség, hogy mint hamu alól a parázs, újra fellobbanjon, amint biztatás, érdeklődés legkisebb szellője éri.

BENEDEK RÓZSI

Borsodgeszti kiskendő. Kóródyné Szabó Ida gyüjtése.

Benedek Samu

mézeskalácsos műhelye 1700-ban a.z. I. ker.
Attila utca elején volt

Berza László, Bernát György, Erdei
Ferenc szb.: Budapest Lexikon, Buda-
pest 1973 1335 l

111 l

D

~~Szentek~~

Más cím

~~Szentek~~ Benedek Szerzet

Benedek Szerzet

Benedekrendi szerzetesek

Benedekrendi szerzetesek

Benedekrendi szerzetesek

187/1946

A Magyarországs

Benedek-Szervét
Kőfaragó fráter
Segesvár 1570

lásd

Harsányi András
A domonkosrend
Magyarországon a
reformáció előtt
Debrecen 1938.
300. l.

lásd Servet alatt

Rs.

M013 KD 2249

Benedek Samu, méreskalárnos

MDK

A pesti méreskalárssütő mesterek királóságai közé tartozott (aranyhosszú s' dinoklevél tanúsítja.) Üzlete s' műhelye 1932-ig az Attila, ezt lebontott oldalán állt. Akkor költöztettek át a műhelyt s' üzletet a ma is meglévő nemkörti helyiségbe. A méreskalárnos boltot ma a 78 éves Benedek Margit s' a 82 éves B. Franciska vezeti.

(á. l.): Méreskalárnot tessék ... 3

ESTI HIRLAP, Bp. 1968 máj. 24

Ø Beneder Sándor

pesti épitéz (rk)

1909

rád

Horváth Sándor dr

A szent Domonkos-rend

multjából és jelené-

ből Bp. 1916, 352. l

SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1975 [illegible] 9
III
Textil Élet

Benedek Sándor
1021

Intarziák mestere

Három képét állították ki *Benedek Sándornak*, a Kispesti Textilgyárban, az „Ifjú Alkotók" pályázat kiállításán. Nagy sikere volt, több mint ötven pályamunka között elnyerte a zsüri különdíját.

Sokan megnézték a képeket, dicsérték, és Benedek Sándor felfigyelt arra, hogy akadt, aki festménynek gondolta. Nem is csodálkozott rajta, mert az intarziakészítés napjainkban egy kicsit feledésbe merült. A múlt században divatos díszítési módja volt a bútornak, azután munkaigényessége miatt kiszorult a gyártásból.

Szentendrei utcák

Intarziát nem lehet futószalagon, gépekkel készíteni. Nagy türelmet, hozzáértést, fantáziát igénylő kézi munka. Csak az műveli, aki igazán szereti a szakmáját.

Benedek Sándor asztalos. A három kép közül, amit nak, hanem szükség esetén

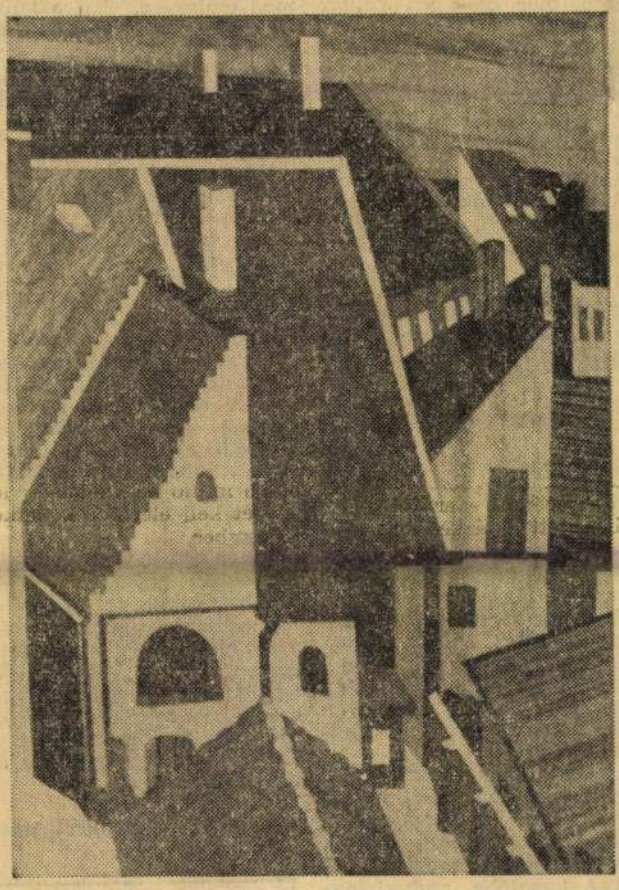

kiállított, kettő szentendrei utcákat ábrázol, a harmadik absztrakt. Szentendrén már többször járt, egyszer a brigádjával is. Nagyon szereti a zegzugos utcákat, a különös formájú háztetőket, az egész festői tájat. Elhatározta, hogy megörökíti. Egyik barátja fényképet csinált Szentendréről, annak nyomán készítette az intarziákat.

Nagy gonddal válogatta össze az eltérő színű falemezkéket, azokból vágta ki, és illesztette össze a képeket. Több mint száz intarziát készített már a saját kedvtelésére. Nem őrzi otthon az alkotásait, de arra sem gondolt, hogy eladja. Annyi pénzt úgysem kérhetne érte, amennyi időbe telik, amíg kedvére kiválogatja, összeilleszti a falemezkéket. Így hát ajándékba készíti az intarziákat barátoknak, ismerősöknek, rokonoknak. A szentendrei képeket is elajándékozta már és kölcsönkérte a kiállításra.

Ládaszögezéstől a szakmunkásvizsgáig

— A gyári munkám az más — mondta, amikor a kiállítás után néhány nappal beszélgettünk. — Az intarziákhoz semmi köze annak, amit csinálok, de nagyon változatos és sokoldalú. És én nagyon szeretem...

Évekig dolgozott a szövödében, amikor álmennyezetet csináltak színes palából, meg járdákat a tetőn. A gyári asztalosok nemcsak fával dolgoztak, hanem alumíniummal, palával, egyéb anyagokkal is. Részt vett a széles fehérítőben folyó nagy munkánál, a födémcserénél. Dolgozott az frezőben, negyvenfokos melegben, gőzben, és vizesen, vegyszerek között a kikészítőben. Legutóbb a leányotthon teljes berendezését csinálták a legmodernebb beépített bútorokkal.

Mindig ilyen változatos munkára vágyott. Már tizennégy éves korában is, amikor felvették ládaszegező segédmunkásnak a Kispesti Textilgyárba. Asztalosnak készült, de mielőtt szakmát tanult, egy évig dolgoznia kellett, hogy legyen valami pénze és kitartása a következő évekre. Az édesapja korán meghalt, szükség volt a keresetére.

Egy évig dolgozott, utána lett szakmunkástanuló, tizennyolc éves korában kapta meg az oklevelét. Ma is sok szeretettel emlegeti nagy tudású mesterét, az azóta nyugdíjba ment *Pantocsik Ferencet*.

— Tőle tanultam mindent, amit tudok. Amit tőle kaptam, azt igyekszem én is továbbadni a fiataloknak.

Fiatalember, de a tudása már tanítómesterré avatta a szakmában. Négy esztendeje bízták meg a Grimeau brigád vezetésével. A brigádjuk idén, április 4-re ötödször nyerte el az aranyplakett kitüntetést.

Híresek arról, hogy nagyon jó a közösségi szellem náluk. Amellett, hogy bonyolult szakmunkát végeznek, ha úgy adódik zúgolódás nélkül cipelik a bútorokat az emeletre, és hozzák be kézi kocsival a fát a telepről.

Mini klub az iskolában

A kerületben végzett társadalmi munkájukért centenáriumi emlékplakettet kaptak. Mini klubot csináltak a Hengersor utcai iskola pincéjében a fiataloknak, olyan szépet, lambériával, alumínium burkolattal, hogy csodájára járnak a környékről. Több mint száz órát dolgoztak rajta, munkaidő után. Most meg a Bokányi úti általános Iskolának csinálnak új fogasokat, társadalmi munkában.

Benedek Sándor nagy szeretettel beszél a brigádról, ahová mint kezdő szakmunkás került, és ahol vezető lett. Szabad idejében mindenki farag, esztergál közülük, és kedvtelésből nagyon szép tárgyak kerülnek ki a kezük alól.

Biztatta a többieket is, a fiatalabbakat, hogy vegyenek részt a pályázaton, állítsák ki a munkájukat. Mégis, valahogy húzódoztak, attól tartottak, hogy nem illenek ezek a tárgyak, például a festmények közé. Benedek Sándor, amikor benevezett a pályázatra, részben azért is tette, hogy a társainak bizonyítsa; a mestermunka alkotás, ami nemcsak az alkotójának szerez gyönyörűséget.

Gál Judit

MINT A SZABADSÁG,
AZOK EMLÉKEZNEK MÉG A HÁBORÚRA

„Most kél a nap..."

A háború utolsó és a szabadság első napja Sopronban 1945. április 1-én volt. A nácik még utoljára, a végső bosszútól lihegve raboltak, fosztogattak, gyújtogattak, gyilkoltak. A szovjet csapatok kenyeret, emberséget osztogattak. A sokat szenvedett lakosság kitárt karokkal fogadta a szabadságot. Így emlékszik vissza ezekre a napokra Lukács Kálmán szövödei művezető, özvegy Sipos Kálmánné takarítónő és dr. Bognár Tiborné orvosnő.

Lukács Kálmán a háború idején 14 éves volt. Soprontól 11 kilométerre Nagycenken élt szüleivel és három testvérével. A front idején egy húsz négyzetméteres — másik két családdal közös — bunkerben voltak.

Nem kell többé félni...

— Velünk együtt ott húzódott meg civil ruhában Vaszil, szovjet őrnagy, aki az egyik német fogolytáborból szökött meg. Apám és én időnként feljöttünk a bunkerből, élelmiszer után néztünk.

A lakásunk a győri főközlekedési út mellett volt, itt csapódott le a háború utolsó néhány napjának minden borzalma. Azon a napon — mielőtt jöttek az oroszok —, ott ragadtunk a lakásban. A németek harckocsikkal betörték a kaput, feltúrták a lakást, apámra géppisztolyt fogtak és közben kifosztottak, összetörtek, összezúztak mindent.

A front óráról órára közeledett, a németek, amit még lehetet összeharácsoltak. Emlékszem, pénteki napon történt: a nácik kényszerítették a lakosságot, hogy a szarvasmarhákat hajtsák fel. Még azon a napon este, a cukorgyár udvarán meszes gödrök szélére állítottak több száz munkaszolgálatost, s ott öldösték le őket. Csak egy éjszaka választott el mindnyájunkat a szabadságtól, csak egyetlen éjszaka. Ha néhány órával előbb szabadulunk fel, nem kell meghalniuk azoknak az embereknek. Az volt a legborzalmasabb, akkor tomboltak legjobban a nácik.

Elnézést, csaponganak a gondolataim. Még valami eszembe jutott. — folytatja elbeszélését. Nagycenk fiatalságát a németek ki akarták vinni a nácizmus fellegvárába. A helybeli plébánosnak, dr. Szántó Antalnak köszönhetjük, hogy nekünk akkori 14—16 éves fiúknak nem kellett elmennünk Németországba. Oda mert állni, tiltakozni.

Hajnali öt órakor jöttek a felszabadító szovjet csapatok. Szombati nap volt. Az első szovjet katona, aki lejött a bunkerba azt mondta: *„nem kell többé félni, jöjjenek fel, most kél a nap."* Attól a perctől kezdve még egy ideig újra gyerek lehettem. Kétkerekű lóvontatású bricskán kocsikáztunk egy szovjet katonával, akit mi gyerekek Dömötörnek hívtunk. Gépészmérnök volt. Magyarázta a tankok szerkezetét, a fogaskerekeket. Fertőboznál állomásozott egy légvédelmi egység és oda vitt bennünket és ott ismerkedtem meg a bajtársaival.

Feljöttünk a napvilágra

A háború alatt Sopronban laktunk. A házban rajtunk kívül még egy magyar család volt, a többi lakást németek lakták. Amikor sebesült magyar katonák mentek az utcán, a német szomszédok ezt kiabálták: „Na, itt vannak a hős magyar vitézek, jönnek a repülők, fussatok!" — kezdi visszaemlékezését özvegy Sipos Kálmánné.

Egyszer karomon a kisfiammal mentem az utcán. Az úttesten munkaszolgálatosokat hajtottak. Előttem a járdán egy fiatalember, cigarettázott és odacsempészhetett a menetelő csapatba néhány szál cigarettát. Én az egészet nem láttam, már csak azt vettem észre, hogy a gyermekem a kezemből az úttestre zuhant. A menetet hajtó nyilas észrevette az iménti jelenetet és a fiatalembert puskatussal ütlegelte, nekünk is kijutott belőle.

A következő napon deportálásra, Ausztriába induló vagonokat láttam. Egy asszony ott szülte meg a gyermekét a marhavagon deszkáin. Az újszülött csecsemőt még úgy, szüléstől csatakosan a német katona kikapta a vagonból és a gyűlölettől eszelősen a kocsi oldalához vágta. Akkor is velem volt a kisfiam. Nem tudtam, melyik gyermekre nézzek.

Az oroszok nagyszombaton, hajnalban értek el hozzánk. Azon az órán hirtelen csend lett, aztán hat szovjet katona lejött a pincébe, és azt kérdezték, hogy nincs-e lent német katona. A szomszéd házban még négy-öt fasiszta tartotta magát, azokat keresték. A szovjet katonák elmentek, abban a pillanatban újra lövöldözést hallottunk, aztán hirtelen csend lett. Feljöttünk a napvilágra.

Amikor már felszabadult Sopron, csak akkor tudtuk igazán felmérni a borzalmakat, akkor láttuk a veszteséget. A megfogyatkozott családok gyászát. A temetőbe emberi maradványokat, kezeket, lábakat, törzseket, fejcsonkokat tettek ki, hátha valaki felismeri hozzátartozóját.

Azt mondta az uram, amikor visszajött a frontról: szörnyű látvány, szomorú látvány most ez az ország, de semmi ahhoz képest, amit a Szovjetunió szenvedett a náciktól.. A kisfiam meg, amikor meglátta az apját, csak nézett azzal a nagy, barna szemével: a gyerekeket minden orosz katona szerette, és furcsa kiejtéssel így szólították „kicsi fiam", ezért a gyerek mindenkit apjának hitt.

A gyerekekre gondolt...

Nehéz a részletekre visszaemlékezni, hónapokig tartó súlyos kenyérgondokkal kellett megküzdeni. Mégis, most eszembe jutott egy szovjet katona, egy tanító — gondolatait, szavait keresgélve így emlékezik a másik asszony dr. Bognár Tiborné.

— Sopronban, a pályaudvar mellett laktunk. Az ablakunkkal szemben szovjet katonai teherautók álltak. Egyik este bekopog hozzánk egy katona, kezében bőrönd, a bőröndben üres irkák. Németül beszéltünk. Arra kért, hogy őrizzük meg a füzetcsomagokat. Ha majd véget ér a háború, el akarja vinni a hazájába, hogy legyen mibe írni a gyerekeknek. A bőröndöt felvittük a padlásra. A tanító sohasem jött érte. Az irkákkal teli bőröndöt még sokáig őriztük, mint valami mementót, a katona emlékére. Ezt a kultúréhséget — ott, a háborúban, de még békeidőkben sem — soha nem tapasztaltam. Hogy valaki az állandó puskaropogtatás közben is a tudásra, a tudás átadására gondoljon.

Három embert zaklatott fel a visszaemlékezés, de felejteni nekünk, túlélőknek nem lehet. Vissza kell emlékezni.

Beszélünk arról, hogy hányan pusztultak el a háborúban. De, hogy hányan nem születhettek meg a háború következtében? Azt nem tudhatjuk. Mint ahogy azt sem tudhatjuk, hogy mi lett volna azokból a gyerekekből, akik meghaltak, és mit adhattak volna a világnak azok a gyerekek, akik megszülethettek volna. Ezt mind-mind nem tudhatjuk.

Köszönet és hála mindenkinek, akik azokban a nehéz időkben segítettek, akik mertek segíteni — kockára téve a saját életüket is — embertársaikon. És most ünnepeljünk együtt, életben maradottak és már a békében születettek, ünnepeljük 30 éves szabadságunkat, de soha ne feledkezzünk meg a háborúról.

Lengyel Anna

jól is állt, meg aztán praktikus is volt. Nem látszott rajta a hordás nyoma, a sok stoppolás, javítás. Ma már nincs fekete ruhám. Akkor voltam utoljára feketében, amikor az édesanyámat gyászoltam. Szegény, nem élt sokáig, hatvannyolc éves korában meghalt. De én is megelégszem annyival. Csak addig éljek, mint édesanyám. Akkor még lesz módom kicsit élvezni a nyugdíjat. Erre vágyom. Beteg vagyok, csökkent képességű, jó lesz majd pihenni. De bejárni is szeretek.

Benedek Sándorné építész

Terverősportjának tervét 20.000 ft-ért megvették az alábbi pályázatok

Kovács Ferenc: A tabáni Rácz gyógyfürdő tervpályázata 1969

Magyar Építőművészet 1970/4 2 old.

Benedek Józsefné

Karádi himzésü párnahuzat

Miccarnok 1960.Képző- és Diszitőművészeti körök Kiáll.

Benedekfalvai ref.
templom

Klenodiumok leírása.

Debreczeni László 1932
71. l.

. kir. vallás és közoktatásügyi minisztertől.

/1942. szám.

A Müemlékek Orsz.Bizottsága tek.Elnökségének,

Budapest,

IX.,Hőgyes Endre-u.10.

Hivatalból.
olgálati ügyben.
átalányozva.

Benedek Péter
7stő

Magyar őstehetségek

Az óvatos ember rendszerint gyanut fog, ha képet, szobrot, drámát vagy fejkendőt nagy reklámmal, mint annak a bizonyos őstehetségnek primitiv, de nagyszerü megnyilatkozását mutatják be neki. Az őstehetség „primitiv megnyilatkozásával" ugyanis rendszerint baj van. Hol az ős hiányzik, hol a tehetség s ha hiba egyik körül sincs, akkor „a primitiv megnyilatkozás" nem stimmel és legfeljebb egyetlen célt szolgál, hogy leplezze azt, ami hiányzik: a tudást és a felkészülést. Már pedig egy tárlaton mégsem lehet tulfontos, hogy az a Nagy Benedek, vagy Kis Boldizsár, aki a gémeskutat festette, elég nagyokat csördit-e a karikás ostorral, szabályszerüen tereli-e a csordát és elég hegyeseket köp-e, de fontos, sőt izgalmasan érdekes, hogy az a gémeskut, amit lefestett, beleszuggerálódik-e a néző lelkébe és felkelti-e benne a kivánt hangulatot, mert ha elérte ezt a célt, a néző számára semmi jelentőséggel sem bir, ha a képet a müvész akár lobogó gatyában, akár fekete frakkban, akár diszmagyarban, vagy akár hálóingben festette is. A kiállitóteremben az „ős" jelleg keveset számit, ahogy nem érdekli például a nézőt, hogy a *Gyöngyös bokréta* szereplői tanultak-e énekelni vagy sem, de igenis számit a tehetség, hogy akár tanultak, akár nem tanultak, de tudnak-e s az ecsetet is felkötötték-e és nemcsak a nadrágszijat?

Az ember előre felfegyverkezik ezek ellen az érzelmi tényezők ellen, hogy őstehetségekről van szó, hogy a primitiv emberből kibuggyanó müvészet több elnézést és több jóindulatot követel, mint ha ezeket a képeket hivatásos müvészek festették volna, sőt ágaskodik az emberben valami furcsa dac is, hogy mégsem helyes a dilettantizmusnak ilyen ünnepélyes hangsulyozása és miért érdemelnének ezek az „őstehetségek" enyhébb megitélést, mint a hivatásos müvészek, akik elvégre a müvészet oltárán teljes életüket áldozzák fel s a primitivek mért nem maradnak a kazal tövén, vagy az ökör fara mögött. De két óra mulva, mikor kábultan, fejbesujtottan és mégis felemelve, már harmadszor nézi végig a tehetségnek ezt a tomboló felbuzogását s azt az egész vonal- és szinorgiát, amelyet itt az ösztön, a romlatlan ihlet és a bömbölő tehetség alkotott remekbe, egyszerre valami furcsa és szomoru érzéssel gondol az ugynevezett „hivatásos" müvészetre, amely ősi gyökereitől és közvetlen benyomásaitól és naiv kifejezési eszközeitől elszakadt, technikailag fejlődve rafinálttá és álnokká vált. A *Nemzeti Szalon* öt termében magyar zsenik vonulnak fel, akiket a puszta, a falu, a délibáb, a Tisza, a tokaji hegy, az alföldi este többre tanitott, mint a leggondosabb akadémiai tanterv s akik itt az érzés tiszta erejével fényezték át azokat a ragyogó szineket, amelyeket az év minden napján a természet a szemük elé ragyogott.

A „régieket" *Benedek* Péter képviseli, meg *Nyergesi* István. Az egyiket a keréköntödéből lökték ki, mert folyton a társait rajzolta, a másik *Kernstok* Károly ecsetmosója volt, mig végül maga is festeni kezdett. Mind a kettőnek a nevét már lexikonokban is feljegyezték a magyar mütörténetirók. *Benedek* Pétert már történelmi jelentőségeért is megilleti az a diszhely ezen a kiállitáson, amit teljes joggal meg is kapott. *„Felvonulás a mennyasszony házához"* cimü hatalmas kompoziciója a kiállitás nagy termének főfalát foglalja el. A képek legnagyobb része: magántulajdon. Igy együtt Benedek Péter oeuvre-jével válogatott darabjai egy nagy müvész fejlődésének állomásait mutatják meg a külső formák meglátásától, a nagy belső világosságig, ahol a lélek fénye fürészti meg a beleszürődő képeket. *Nyergesi* tus és akvarelljei a legutolsó teremben huzódnak meg. Odavetett, biztosan meghuzott kemény konturok, ahogy a müvészi ösztön szinte pillanatok alatt rögziti le a gyorsan változó helyzeteket. Villámgyors vázlatok ezek a kis képek, amelyekből a mozdulatok ereje harsog ki.

De a „régiek"-nél nagyobb meglepetéssel szolgálnak az ujak. *Győri* Elek képei döbbentve állitják meg a nézőt. Hogy kerül ide, erre a magyar őstehetség-tárlatra ez a fiók *Breughel*. Mintha a németalföldi festészet legérdekesebb alakjának reprezentáns müvei vonulnának fel. Egy-egy kis képen a szürkés hátterek előtt, a ruhák és arckifejezések szinpompájában harmincnegyven, sokszor száz, kétszáz alak mozog, hajladozik, rohan, birkozik: él. A mozdulatok jellegzetes humora és drámai ereje valami egészen furcsa groteszk jelleget ad ezeknek a képeknek, amelyek csaknem kivétel nélkül szinte lenyügözik a nézőt. A

Ujság
1934 VIII. 22

Titkos kat
Anglia és

A nemzetközi d

London, augusztus 21. **A nemzetközi pol nagy szenzációja kedd reggel óta az an japán titkos katonai szövetség megkötés hire. A hirt a japán főváros legtekintélye lapja, az Azahi közölte kedd reggeli számá**

festőjük: kovácslegény s az üllő szétröppent szikrái válnak keze alatt döbbentő művészetté. *Oravecz* Imre Nagyidán feji a teheneket, mint a katalógus mondja, Kantot olvas s mellesleg fest olyan képeket, amelyek Piccasso s a spanyol nagy festők emlékét idézik föl. Sokszor gondol Goyára az ember, ha egy-egy markáns portréjá! megnézi. A keze szárnyalva szalad a vásznon, ahol ecsetje nyomán fények és álmok keltenek életre egy emberfölöttien szebb világot. Mégis talán a legeredetibb közöttük *Káplár* Miklós. Polgári foglalkozására nézve a Horlobányon volt juhász, míg *Rippl-Rónai* József fel nem fedezte. Talán a hála szava csendül meg az ecset alatt, mikor Káplár arcképeiben mintha Rippl-Rónai emlékének halk muzsikáját érzi meg az ember. De igazán a nagy plein-airekben talál magára. Hatalmas egei alatt lilán ég a viz, rózsaszinben usznak a fák s a délibáb csodálatosan mutogatja a vizbeépült városokat. Mesevilág döbben életre Káplár Miklós képeiből s ez a mesevilág mindig a valóságra támaszkodik, csak hangulatában mesés éjszakai tájképei a meleg kékben cinóberrel és karminnal égő lángok minden reális kompoziciójuk mellett

is a János vitéz világát elevenitik fel.

A neoimpresszionisták leheletfinom érzéskörét *Áldozó József* képviseli. Földműves, aki egy lakatosmestertől tudta meg, hogy vannak festők is a világon. Csupa könnyü, már-már játékosan finom vonal és leheletszerüen felfuttatott szin, de a könnyü vonalak mögött robosztus erő, amely mindig bátran és habozás nélkül látja meg és fejezi ki a körülötte harsogó szines világot. *Nagy Balogh* Jánosnak posthumus kiállitása ez a gyönyörü gyüjtemény, amely a Szépmüvészeti Muzeum tulajdona már. *Millet* és *Courbet* érzés- és vonalvilága döbbenti meg itt a nézőt. Biztos, kemény és mégis élő konturok, amelyek a szándékos szürkeségben hihetetlen erőre kapnak. De a többiek is mind: *Máti*, a szolgáló, aki primitiv elnagyoltsággal érez meg belső tartalmakat, *Csülök*, aki fafiguráiban a legmozgalmasabb emberáradatot vonultatja fel, *Hudák*, aki napraforgóbélből olyan állatfigurákat farag, hogy kecsességüket a japánok is megirigelhetnék, *Nagy* István, aki sötét tónusaival, szinte feketével dolgozva a feketén, döbbentő képeket fest s ez az egész kiállitás, amelyet *Bálint* Jenő izlése, tudása és szorgalma gyüjtött és rendezett el nem a magyar östehetségek, de az egész magyar müvészet dicsőségére s amelynek méltó formáját *Lázár* Miklós lelkesedése és szeretete találta ki.

Nem parasztok és nem mesteremberek, de a magyar géniusz jó kedvének legszebb sugarai döbbennek ezen a kiállitáson müvészetté. Zsenik, akik nem érnének kevesebbet, ha nem is az eke és a kalapács mögül, de az akadémiák fenségéből kerültek volna elő.

Pünkösti Andor.

el, az előbb jelzett számokkal szemben junius végéig az év eleje óta 30.547, 1934 pedig 35.281 volt a külföldi szállóvend száma Budapesten.

Budapest éjszakai élete, mely a gazdaválság éveiben nagyon elcsendesedett, 1934 már lényegesen élékebb volt, mint az előző tendőkben; 1932 első felében 1391, 1934 felében pedig már 2440 zárórameghosszabbkérelmet nyujtottak be a kerületi előljárgokhoz.

A husfogyasztás kisebb emelkedést muta közönség azonban kezdi a drágább husokat fogyasztani. Némileg csökkent a marhahusfogyasztás, azonban angyon alábbhagyott az olcsó lóhus fogyasztása; a mult év első felében 5344, ez év első felében pedig már csak 4654 lovat vágtak le a vágóhidon.

A halandóság lényeges csökkenése ellenére még mindig több ember hal meg a budapesti lakosok között, mint amennyi születik. A születések száma (a nem budapesti illetőségüeket nem számitva) 1934 első felében 5888 volt; csak 7-tel több, mint 1933-ban. A halálozások száma viszont a mult évi 6803-ról 5981-re csökkent az év első felében.

---

mennyire ártalmatlan s milyen kár, sőt bün lenne beleavatkozni hivatalos dörgedelemmel, plajbásszal és notesszel. S amikor a táncnak vége volt, a tömeg, amely részt vett benne s körülállta, oktávokkal magasabb, derüsebb zsivajjal oszlott el a város forró utcáinak fekete csillagában.

Nos, mintha itt kezdődött volna el az a Szent István, amely valóban a falu és a város, sőt Magyarország és Európa hires ünnepévé lehet, ha nem zsufolják agyon a német tüzoltómajálisok szerencsére jórészt már sutbadobott attrakcióival, hanem a legjava városi és falusi müvészetnek a nap hangulatához illő attrakcióit vonultatják fel még átgondoltabban — s amellett felszabaditják a tömeg játékos, gyerekes temperamentumát, ami egyet jelent azzal, hogy a hatóságok egyetlen napon félreforduInak s nem védik agyon az utca rendjét-csendjét, amely egy népünnepen bizonyos mértékig veszélytelenül megbomolhat s nem védik agyon az erkölcsöket sem, amelyek tulajdonképpen nem az utcán, százezer tanu jelenlétében szoktak végkép elfajulni. Milyen szép lenne, ha a főváros közismert, cimeres plakátjai egyszer nem az adófelszólamlási bizottságok összeüléséről adnának hirt a hagyományos kuriális stilusban, hanem könnyedén közhirré tennék, hogy „a pestiek Szent István napján az utcán táncolhatnak". Aláirva Sipőcz, vagy Borvendég — higyjék el, semmi csorba nem esnék a magas méltóság tekintélyén, semmi baj a közrenden, ha egyszer egy évben hatósági zenére s nem hatósági füttyre táncolna a pesti ember.

Magyarán...

Két alkalommal is szót emeltünk már a tisztviselői fizetésemelés jelszavával folytatott felelőtlen előfizető-gyüjtés ellen. Szót emeltünk, mert az a vélekedésünk, hogy az ilyen agitáció megnehezíti az államháztartás egyensúlya és a pénzérték állandósága érdekében már esztendők óta folytatott áldozatos és eredményes küzdelmünket. Az igérés és ráigérés azonban folytatódik, pedig a gazdasági verseny területén törvény van érvényben a tisztességtelen eszközökkel folytatott konkurrencia ellen. Ezért kell ebbe beleszólni, mert itt a közvélemény félrevezetéséről van szó és országos érdeket sért, aki azt állítja, hogy mód van a tisztviselői fizetések tízszázalékos emelésére. Sőt nem átalja azt állítani, hogy a népszövetségi kölcsön szolgálatának egyévi felfüggesztése megadja a fedezetet. Elhallgatja azonban, hogy ez az összeg csak 16 millió pengő s ebből már ma is csak 8 milliót fizetünk, mert a másik nyolcat, ahogy kincstárjegyekben letettük, új kölcsönként a hitelezőktől nyomban visszakapjuk. Arról sem beszél, hogy mi lesz egy év mulva, arról pedig egyenesen gyanus naivitással feledkezik meg, hogy a tisztviselők egyévi költségvetésileg előirányzott illetménye 364 millió s igy éppen 36 millió volna szükséges a tízszázalékos fizetésemelés fedezetére, ami éppen úgy hiányzik, mint az a nyolcmillió, amelynek a fedezetét megjelöli.

*

Az Orvosszövetség harca az OTBA ellen ma újabb fejezethez, egyben befejező mozzanathoz jutott. A belügyminiszter ma délben megsemmisítette az Országos Orvosszövetségnek azt a határozatát, amely megtiltotta a szövetség tagjainak, hogy az OTBA-állásokra pályázzon. A belügyminiszter határozata, amelylyel gyakorolta törvényes felügyeleti jogát, pontot tesz az ügy mögé. Ezekután nehéz megérteni az Orvosszövetség nyilatkozatát, amelyben hangsúlyozza a Szövetség, hogy továbbra is kitart álláspontja mellett. Ez a nyilatkozat nyilvánvalóan tévedésen alapul. Minthogy az Orvosszövetség határozatait a belügyminiszter megsemmisítette, nincs mi mellett továbbra is kitartania. Immár nem következhetik más, mint amit az ország érdeke megkiván és a józan közvélemény is sürget, hogy az orvosi társadalom kebelében helyreálljon a tökéletes harmónia és nyugalom s az új közegészségügyi intézmény megkezdje közérdekű hivatásának teljesítését.

*

A szociáldemokrata párt hivatalos lapja tudósítást közöl a Genfben történt pénteki eseményekről. Eddig rendben volna a dolog. De azt már kevésbbé tartjuk bölcs és az ország érdekeit szivén viselő lapszerkesztésnek, hogy a tudósításában, ha teljesen nem is sikkasztja el, de annál gondosabban eldugja, majdnem láthatatlanná teszi azt, ami a legfontosabb esemény volt a pénteki népszövetségi tárgyalásokon: Aloisi olasz födelegátus nyilatkozatát. Azt a nyilatkozatot, amelyben Olaszország nevében ismét sikra szállt a revizió el nem sikkasztható, általános érvényü elve mellett. A szociáldemokrata ujság ehelyett a „meglévő szerződések tiszteletbentartását" emeli ki, tehát az olasz födelegátus beszédének azt a részét, amely logikai előzménye annak a következtetésnek, hogy a szerződések tiszteletbentartása nem zárja ki azok békés úton való módosítását. A revizió kérdésében a szociáldemokrata párt tudtunkkal újabban korrektebb álláspontot vall. Nem értjük tehát, hogy hivatalos sajtóorgánumuk miért nézi ilyen bántó érdektelenséggel, amikor a revizió kérdését Olaszország, mint velünk barátságos nagyhatalom döntően fontos pillanatokban vitte a nemzetek tanácsának nyilvánossága elé.

Az új francia költségvetés újabb adóterhek nélkül biztosítja az államháztartás egyensúlyát

PARIZS, szept. 15.

Germain *Martin* pénzügyminiszter *befejezte a költségvetés összeállítását.* A költségvetési javaslatnak a képviselőház pénzügyi bizottsága elé való terjesztése előtt a miniszter ujságíróknak nyilatkozva, a költségvetést a következőkben ismertette:

Bevételek: *47.022 milliárd frank,* kiadások: *46.984 milliárd frank,* marad tehát *38 millió frank bevételi többlet.*

— Ez az eredmény — folytatta a miniszter — azért fontos a nemzet szempontjából, mert *lehetővé teszi, hogy a kiadásokat jobban összhangba hozzák* már a mostani költségvetési év folyamán *a lakosság adózóképességével.*

Rámutatott a miniszter arra is, hogy az 1929 és 1930 közötti években a nemzet hozzászokott a nagy költekezésekhez, hiszen 1927-ben a kiadások összege *44 milliárd volt,* de 1929-ben és 1930-ban már 55 milliárd frankra szökött fel. Azóta a költségvetésben hiány mutatkozik, tehát *végre kell hajtani a kiadások csökkentésének hálátlan munkáját.* Ez a mostani költségvetési javaslat *biztosítja a pénzügyi egyensúlyt anélkül, hogy újabb adókat vezetne be,* vagy újabb áldozatokat követelne a tisztviselőktől és a frontharcosoktól.

Októberben megkezdi működését a Magyar-Olasz Társaság

Elnöke Fabinyi Tihamér, díszelnöke Berzeviczy Albert — Baross Gábor, a TESz elnöke nyilatkozik a Budapesti Hirlapnak

A TESz, amely a magyar társadalom megszervezése terén már eddig is olyan sokoldalú és olyan eredményes munkát végzett, most *magyar-olasz társaságot* szervez és ezzel rendkívül becses szolgálatokat tesz a magyar közéletnek. A magyar nemzetnek az olaszokhoz való kapcsolatai mind melegebbek, mind mélyrehatóbbak és különös módon ennek az élénk kölcsönös viszonynak nem volt meg a társadalmi kerete és szervezése egészen ötletszerüen ment. Hogy igy is olyan hatalmassá fejlődött, bizonysága annak a nagy szeretetnek, tiszteletnek, odaadásnak, amivel az egész magyar nemzet viseltetik az olasz kultúra és az olasz nemzet iránt. De kétségtelen az is, hogy egy élénk, jól megszervezett egyesület, amely a társadalom vezető elemeit egyesíti magában, az olasz-magyar barátság társadalmi megnyilatkozásaival új lendületet adhat és a kapcsolatokat egészen új irányokban építheti tovább.

Ezért fogadjuk olyan nagy örömmel a magyar-olasz társaság szervezésének gondolatát, amire nézve *Baross* Gábor, a TESz országos elnöke ma ezeket mondta munkatársunknak:

— Vezérelnökünknek, Gömbös Gyula miniszterelnök úrnak utasításához képest a kora nyári hónapokban megindítottam a magyar—olasz társaság megalapításának előmunkálatait. Minthogy a társaságot a lehető legtökéletesebben akartam megszervezni, a szervezés munkái némileg elhúzódtak, de már e pillanatban nagy örömmel állapitom meg, hogy a munka befejezést nyert és a szervezés teljes mértékben sikerült. A társaság elnöki tisztét, *Fabinyi* Tihamér kereskedelemügyi miniszter vállalta, ügyvezető-elnöke *Gerevich* Tibor dr. lesz. *Berzeviczy* Albertet, a társaság tiszteletbeli elnökének akarjuk megnyerni. A társasághoz eddig nyolcvan olyan kimagasló közéleti egyéniség csatlakozott. Akik nem csupán díszt és súlyt fognak adni a társaságnak, hanem annak magas színvonalú és eredményes működését is teljességgel biztositják. Politikusok, egyetemi tanárok, müvészek, magasrangú tisztviselők tagjai a társaságnak, akik valamennyien az olasz szellemi élet magasztos tanulságait elméletben és gyakorlatban tanulmányozták és mélyen lelkükbe zárták, nagy részük tökéletesen bírja az olasz nyelvet is.

— A magyar—olasz társaságba tömörülő gárda az évezredes magyar—olasz kapcsolatoknak hü ápolója lesz. Az a lelkesedés, amely ezt a gárdát összehozta, a magyar történelem ezeréves azon taulságából fakad, hogy a magyar és olasz nép között soha félreértés, érdekellentét vagy gyülölködés nem volt, ellenkezőleg: a magyar nép az olasz szellemi óriások életmunkájából mindig a szépnek, a jónak és a nemesnek számtalan virágát szakíthatta. A magyar nemzet fiai a legszélesebb rétegekben tudják és átérzik ezt a mai sivár és küzdelmes korszak közepette, a mindennapi élet gondjaitól meggyötört magyarság tekintete szives-örömest fordult magasabb és tisztultabb légkörök felé, szomjuhozva a szépet, amelyet az olasz föld kiapadhatatlan kincsei nyujtanak. A latin szellem ma, csakúgy mint évszázadok előtt, felemeli, felüditi a magyarságot, életerőt és életörömet ad neki.

— Éppen ezért a magyar—olasz társaság előtt nagy feladatok állanak. A szomjuhozó magyar nemzeti társadalomnak utat kell hogy nyisson az olasz nemzeti társadalom felé, hogy lásson és tapasztaljon és a példát kövesse. A tudományos és müvészeti életet, a gazdasági erőfeszítéseket és a korszakalkotó politikai elméleteket a hazáját szerető magyarnak a helyszínén kell meglátnia és lelkébe felszivnia. Viszont szeretnénk, ha a lelkes olasz társadalom is, amely az ezeréves hagyományokhoz híven ma is baráti rokonszenvvel figyeli a magyar élet-halálharcot, szívesen nyujtaná szellemi és gazdasági kincseit a magyarság felé és szívesen jönne hazánkba tapasztalni és tanulmányozni, barátságot adni és kapni. Azt hiszem, hogy azok a férfiak, akik a magyar—olasz társasághoz csatlakoztak, tökéletesen átérzik a társaság célkitüzéseinek fontosságát és lelkesedéssel fognak résztvenni annak épitő munkájában. Mert építőmunka lesz a társaság munkája, a két nemzet kölcsönös tiszteletének megbecsülésének és szeretetének kiépítése.

A kartelbizottság elé kerül a pékkartel ügye

A pékkartel ügyében Fabinyi Tihamér dr. kereskedelemügyi miniszter a következőkben nyilatkozott:

—A pékkartel ellen intézkedésemre folyamatba tett vizsgálat adatai alapján szükségessé vált, hogy az ügy a karteltörvény értelmében a kartelbizottság elé terjesztessék. Ez megtörtént és a kartelbizottság elnöke kérésemre a bizottság tagjait ebben a tárgyban tartandó ülésre már össze is hívta.

Taylor ezredes a Dupont-cég argentinai ügynöke

Ujabb diplomáciai bonyodalmak a hadiipari bizottság leleplezései miatt

WASHINGTON, szept. 15.

Hull külügyi államtitkár pénteken a késő esti órákig tanácskozott a szenátus hadiipari vizsgálóbizottságának tagjaival, mert *újabb diplomáciai konfliktusok fenyegetnek* az amerikai fegyveripari botrány tárgyalásának leleplezései miatt. A külügyi államtitkár szeretné elkerülni a további kellemetlenségeket az idegen hatalmakkal s ezért arra kérte a bizottság tagjait, hogy a további *vizsgálatot úgy folytassák le, hogy a nemzetközi bonyodalmak elkerülhetők legyenek.* Az értekezleten ebben az irányban határozatot is hoztak, ezt azonban a nyilvánossággal nem közölték.

A hadiipari szenátusi vizsgálóbizottság péntek délutáni ülésén a *Dupont et Nemours* amerikai nagy vegyitröszt, illetve muníciógyár üzletei kerültek szóba, főleg a vállalatnak az az üzlete, amelyet 1933-ban Kínában kötött. Amikor a nankingi és a kantoni kormány között megkezdődtek az ellenségeskedések, a vállalat igazgatói lépéseket tettek a Fehér Háznál, hogy *az amerikai kormány az angol kormányt vegye rá arra, hogy az angol fegyverkereskedelmi cégeknek tiltsák meg a Kínába való fegyverkivitelt.*

Az ülésen felolvasták a *Dupont*-lőporgyár egyik igazgatójának levelét, amelyben megállapítja, hogy *a cirkálók és torpedórombolók legkitűnőbb piaca Argentina.* Hozzátette, hogy *az Egyesült Államok haditengerészete száz százalékig együttműködik Argentina haditengerészetével.*

Taylor ezredes, a Dupont-cég argentinai ügynöke, a vállalatnak irt levelében közli, hogy *az Egyesült Államok lőszerhivatala a lőpor- és lőszermegrendelések tekintetében mint az argentinai haditengerészet ellenőre szerepel* és hogy *Dupont befolyásos barátai bizonyára segítségére lesznek* a cégnek az argentinai lőpormegrendelések körül.

A vizsgálat további folyamán kiderült, hogy a *Dupont-gyár* és az *Angol Birodalmi Vegyészeti Tröszt minden követ megmozgatott, hogy megakadályozza egy argentinai lőporgyár épitését,* mert érdekük volt, hogy ők szállítsák a lőport Argentinának.

VILÁG SZEME

A MESSZINAI TENGERSZOROS

bejáratánál új és művészi szépségü világító torony épült. Az új világító tornyot Messzina népe hálából emelte azért, hogy az 1908-iki földrengés alkalmával rombadőlt templomok most már mind felépültek. A világító torony egy szép formájú klasszikus oszlop formájában épült, amelynek tetején négyszeres emberi magasságban áll a Madonna szobra. Éjszaka az egész oszlopot megvilágitják és az oszlop tetején misztikus kék fény sugárzik Mária szobra körül. A tengerről nézve a szokatlan és egész különösen szép világító torony éjszaka szinte lebegni látszik *San Salvatore* régi erődje fölött, amely a világító torony talapzatául szolgál.

Messzina védőszentje Szüz Mária, *Madonna della Lettera* névvel. A levél, amelyről a Madonna nevében szó van, egy őskeresztény legendához füződik. A legenda szerint *Szent Pál* Máltából jövet útban Róma felé kikötött Messzinában és rövid tartózkodása alatt gyülekezetet alakított. A gyülekezet az apostol távozása után követséget küldött Jeruzsálembe Jézus anyjához és ez a követség a Szüz Mária áldását tartalmazó levelet hozott magával. Erről a levélről kapta a nevét a Messzinát védő Madonna.

A világító torony lámpáinak első felgyújtása nemrégiben történt és páratlanul szép tengeri ünnepség keretében játszódott le. A szük messzinai öbölben a világ minden tájáról összegyülekezett hajók álltak, a partokat tizezrével lepték el a messzinaiak és az Olaszország egész területéről jövő olaszok és idegenek, akik tömegesen érkeztek az új világító torony felavatásának ünnepségére. A világító torony lámpáit a *Castel Gandolfo*-i pápai nyaraló rövidhullámú rádiókészülékének segitségével maga a pápa gyujtotta meg. A lámpák meggyujtása előtt a Szentatya néhányszavas latin beszédben mondott áldást Messzinára és az összegyülekezett sokaságra. Azután kigyultak a világító torony lámpái és a talapzatnál óriási fénybetükkel világított a Szüz Mária által küldött legendás levél egyik mondata: *„Vos et ipsam civitatem benedicimus* — megáldunk titeket és városotokat".

ÜRES KONTINENSEK

Ausztráliát szokták nevezni. Angliában most tréfásan az idegenforgalom és különösen az amerikaiak nélkül maradt *Franciaországra* és *Németországra* alkalmazzák ezt a kifejezést. Az egyik párisi lap panaszkodik, hogy a főváros legnagyobb és legelőkelőbb szállodái annyira üresek, hogy sokszor száz szobára is alig esik több mint egy-két vendég. A boulevardokon alig lehet angol beszédet hallani és különösen a mulatóhelyek és a Thália könnyebb fajsúlyú múzsájának áldozó szinházak érzik a pénzes amerikaiak távolmaradását. A francia lap egy kis keserü maliciával azzal vigasztalja magát, hogy semmivel sem jobb, söt ha lehet, még rosszabb a helyzet Németországban, amelynek idgenforgalma ezen a nyáron katasztrofálisan csökkent, föként a szigorú és a külföldi utas számára rengeteg bosszuságot okozó valutakorlátozások miatt.

Az Amerikából érkező nagy óceánjárók telve vannak amerikai utasokkal, de ezeknek legfeljebb tíz százaléka száll partra *Cherbourgban*, a többiek mennek tovább *Southamptonba*.

Anglia ezzel szemben tele van idegen látogatókkal. Az idegenek nélkül marad franciákat nagyon bosszantja az is, hogy a francia frankhoz képest nagyon olcsó angol font varázsára a franciák mindjobban növekedő számmal látogatják meg Angliát és különösen Londont. A franciák most fedezik fel a maguk számára Anglia idegenforgalmi látnivalóit. Különösen két dolog érdekli őket: a *Tower* történelmi kincsei és a *windsori királyi kastély*. Az angol utazási irodák olcsó weekend-kirándulásokat rendeznek Franciaországból Londonba és ennek következményeképpen az idei nyáron közel járt a százezerhez az Angliát meglátogató franciák száma. Olyan hatalmas szám ez, hogy máskor egy évtized is eltelt, amíg százezer francia kelt át a csatornán, csak azért, hogy megnézze Londonnak érdekes látnivalóit.

NEMZETKÖZI SASKAKONFERENCIA

ülésezik néhány nap óta Londonban a parlament épületének termeiben. Ez a furcsa nemzetközi konferencia már harmadik a maga nemében. Az elsöt 1931-ben tartották Rómában, a másodikat pedig 1932-ben Párizsban.

A sáskajárások az utóbbi években mind súlyosabb veszedelemmé kezdtek válni Afrika egész területén, söt Nyugat-Ázsiában is. Nyolc esztendővel ezelőtt, 1926-ban érkeztek az első jelentések arról, hogy az Afrika rengetegeiből elinduló sáskarajok komoly veszedelmet jelentenek Afrika legkülönbözöbb területein. A pusztítás, amelyet okoztak, mérhetetlen károkat okozott és irtózatos tömegükkel szemben tehetetlenül álltak nemcsak a bennszülöttek, hanem a gyarmati hatóságok is. Három évvel későbben, 1929-ben a brit kormány kezdeményezésére nemzetközi bizottság vette kezébe a sáskajárás veszedelme elleni küzdelmet. A sáskák pusztítása elleni harc központi irányitásával a Londonban székelő *Birodalmi Entomologiai Intézetet* bizták meg. Az intézet külön expedíciókat szervez, amelyeknek tagjai Afrika belsejében kutatják a sáskák életmódját és keresik a módját annak, hogy az egyes elinduló rajokat, amelyek mint a növekvő lavina úgy pusztitanak el óriási területeket, miként lehetne már keletkezésük helyén kipusztítani.

A sáskák eleni küzdelem költségeit az Afrikában és Nyugat-Ázsiában gyarmataik révén érdekelt három ország, Nagy-Britannia, Olaszország és Franciaország vállalta magára. De ezzel a nemzetközileg végzett munkával ezek az országok az egész emberiségnek tesznek szolgálatot. A sáskarajok ugyanis nem ismerik a földrajzi határokat. A tengerszorosokon át tudnak kelni, a sivatag nem akadály előttük és ha terjedésük elé idejében gátat nem vetnek, egy szép napon könnyen megjelenhetnének Európa területén is.

A magyar őstehetségek problémái

Az őstehetségek sorsának formálásáról megindult vitában ma *Tamási* Áron, a kivételes tehetségü iró kér szót. *Tamási* Áron maga is abból az osztályból származik, mint azok az „őstehetségek", akiknek bemutatkozója ennek az ankétnak különös időszerüséget ad. *Tamási* Áron igy biztos kézzel tapintja meg az egész problémakör lényegét és az általa felvetett gondolatot, valamint megállapitásai nagyon alkalmasak arra, hogy a vita termékenységét növeljék, főkérdéseit pedig pontosan tisztázzák.

Tamási Aron

vélekedését igy foglalja össze:

A súlyos probléma, amit Németh László három cikkében vázolt, valamint a sok kérdés és felkiáltás, ami a Németh cikkei után a hozzászólásokból is kiugrott: mind úgy hatnak reám, mintha valaki ritka hegyes szerszámmal ott birizgálna engem, ahol az életem legérzékenyebb idegszálai összefutnak. Olyan embernek, aki nemcsak faluból való, hanem apjának nagyapjának és egész visszamenő nemzetségének a sorsát is cipeli és ez a sors szigorúan és kiáltóan egy osztálynak a sorsa s éppen a szóbanforgó osztályé, nehéz úgy hozzászólni a felvetett kérdéshez, hogy az csupán serkentő és vidámító legyen.

A cél azonban nem panaszt és kesergést kíván, hanem fényt, amely józan agyból és hivő szivből eredjen és megvilágítsa a kérdések tömegét.

A HAGYOMANYOS BÉLYEG

Úgy Németh László, mint az utána következő hozzászólók, mind elfelejtették egy kissé megpiszkálni az alapot, amelyre épiteni kell. Pedig talaj nélkül s csupán a levegőbe épiteni, semmiféle művészettel nem lehet. Ingó talajra pedig veszedelmes. Talajnak nevezem pedig azt a magyar közfelfogást, amely a művészekre és szellemi rokonaikra vonatkozik. Mindnyájan tudjuk, hogy milyen ez a közfelfogás. Az iró és a művész azonban nemcsak tudja, hanem érzi is, mint egy nyavalyát, amelyből nem gyógyítja ki senki, csak a halál. Nem mondom: akadnak emberek, akik elhiszik és talán vallják is, hogy a társadalom életében fontos tényező a művész és az iró; sőt azt is elhiszik és vallják, hogy egy jó könyvet irni, egy jó képet festeni, vagy egy jó szobrot faragni nem játék csupán és haszontalan időtöltés, hanem munkának is van olyan erő- és idegpazarló, mint bármiféle hasznos munka a világon. Az ilyen embereket, sajnos, kivételes embereknek kell nevezni. Mert általában, az „egészséges" paraszt és a nyárspolgár-tömeg véleménye szerint az iró firkál, a festő pingál és a szobrász tölti az időt.

A tömeg, amely igy vélekedik, „társadalom fentartó" elemnek neveztetik. És nem véletlenül és nem is azért, mert az adófizető állampolgárok többségét alkotja. Hanem főképpen azért, mert ez a réteg az, amely mindig átveszi és utánamajmolja az uralkodó hatalom véleményét. Ennek a hatalomnak a szemében pedig minden igazi alkotó tehetség gyanús. És valljuk be, némi joggal, ami a hatalmat illeti. De valljuk be azt is, hogy teljesen jogtalanul és ökölbeszorító igazságtalansággal, ami a szellemet illeti.

Joggal azért, mert az alkotó tehetségnek rendszerint önálló véleménye van nemcsak a könyvet és a festett képet illetőleg, hanem politikai és társadalmi kérdésekben is. És nem érzi kötelességének, mint a hivatalból elismert irók és művészek általában, hogy a megromlott társadalmat, annak igazságtalanságait és osztályelnyomó állandó kedvét feltétlenül meg kell rögziteni és fenntartani. Azt sem érzi kötelességének, hogy haladó társadalmi törekvéseknek és új művészi formáknak ellenszegüljön.

Jogtalanul azért, mert az emberiség történelmében még mindig az alkotó szellemnek volt igaza, és a hatalomnak, amely nem támaszkodott az alkotó szellemre, csak átmenetileg, vagy addig sem.

Amíg tehát, legalább bizonyos mértékben, nem javul ebben a kérdésben a hivatalos felfogás és annak javulásával a közfelfogás, addig csak morzsákat tudunk kiverekedni a tehetségnek és az „őstehetségnek" egyformán. Itt van a küzdelem nehezebbik fele, de nem reménytelen, mert a szellemnek nem szabad a reménytelenséget ismernie. Ha egyszer s talán nemsokára megtörténik az a csoda, hogy az irót, aki magányos úton jár és korszerűt alkot, nem fogják bolondnak nevezni, hanem fontos kérdésekben is megkérdik és felhasználják a véleményét; s ha egyszer s talán nemsokára az is megtörténik, hogy az alkotás még az alkotó halála előtt nemzeti vagyon legyen s az alkotó pedig emberi értéke mellett nemzeti érték is, — akkor sokminden szép és szükséges dolgot is játszva meg lehet csinálni.

TEHETSÉG ÉS „ŐSTEHETSÉG"

Elgondolom, hogy mi lett volna belőlem, ha gyermekkoromban az a csepp baleset nem történik velem, amely később ürügyül szolgált arra, hogy gimnáziumba adjanak. Nagyon riasztó sors várt volna reám. Még annál is riasztóbb, amilyenben van ma egy magyar iró. Valószinüleg nagy ivó és nagy verekedő lett volna belőlem, mint a többiből, akik tehetséggel belészorultak a faluba. Mert mit csináljon a tehetség, ha tudása és tapasztalata hiányzik ahhoz, hogy tehetsége számára kifejező formát tudjon találni? Kijön belőle olyan formában, amely rombol és mindenekelőtt ömagát öli meg.

Sokszor eszembe jutott ez, amikor „őstehetségek"-ről hallottam. S még jobban akkor, amikor ezeknek az „őstehetségek"-nek a sorsát láttam és látom. Nem tehetek róla, de a magam alkotnitörekvő hite miatt és az osztályom érdekében egyaránt csúfolódásnak látom azt a szót, hogy „őstehetség". Az őstehetség csupán lehetőség. Egy olyan állapot, amely alkotó életté válhatik szerencsés körülmények között, de a leggyakrabban nem válik azzá, hanem romboló és kártékony életté. Nagy és veszélyes az út, amelyen keresztül az őstehetségből egyszerűen tehetség lesz. A tanuláson és a tudáson kívül jellem és hősöknekvaló hit kell ahhoz. És mily kevés van ilyen! Ilyen Veres Péter, hogy hamarjában csak egy példát hozzak fel.

Az utóbbi esztendőkben valóságos kultuszt csináltak az „őstehetség"-ből. Termelte a föld és a nép az „őstehetségeket", mint állandóan eddig is, amióta hont alapitottak ide kardos őseink. De a föld és a nép után most már „mecenások" és lapok termelik el a földtől az őstehetséget. Csak úgy, kuriózumképpen. Mintha négylevelű lóherét hoznának fel ide a szűz talajról: Az ember, akire szintén az a sors leselkedett, hogy őstehetség legyen, szomorúan látja, hogy mi folyik és mi történik. Költőt hoznak fel például és úgy mutogatják és iratják, mintha Abesszíniából hoztak volna egy négert! Festőket fognak össze és úgy mutogatják, mintha Julián barát hozá vala vissza valami ázsiai ősrengetegből őket. Táncos és nótázó legényeket csoportositanak össze, felöltöztetik vasárnapi cifrába és íme buzog és illatozik nektek a tündéri nép!

Ferditenek és hazudnak!

Mert a költő, aki tanulatlan, kóválygó és tehetséges, nem kuriózum, hanem szomorú látvány. Az egyszerű festő, aki népi mivolta ellenére is művészi és befejezett képet fest, nem csodabogár, hanem természetes megnyilatkozása egy népnek, amely festőtehetségeivel és irótehetségeivel együtt várta és még mindig várja az időt: az ő idejét. És a népi bokréta és a daloló csokor, lányok és legények egybefűzve, csak arra jó, hogy kiszúrja a városi szemet. De mielőtt kiszúrná, már megvakítja, mert hamis képet ad a magyar faluról és a népről.

Biztos vagyok abban, hogy ez a módszer sokkal többet árt és ront, mintha nem csinálunk semmit. Hitelét veszti annak a nagy lehetőségnek, hogy a népből ki lehessen hozni azt a komoly és kollektív szellemi értéket, ami benne van.

KIVALASZTAS ÉS NEVELÉS

Németh László két dolgot ajánl: a népi Eötvös-kollégiumot és a Rádió útján való nevelést. Nem akarom sem az egyiket, sem a másikat hasonlatba avagy vonatkozásba hozni azzal a módszerrel, amelyről fentebb szóltam. Nagy lépés ez már azokhoz képest. De nem hiszek abban, hogy egyetlen lépés elegendő volna arra, hogy ezen a fontos területen meg is kezdjen valamit az ember. Itt egyszerre nagyot kell ugrani! Még annál is nagyobbat, mint amekkorát Féja Géza ugrott, amikor azt a véleményét fejezte ki a hozzászólások kapcsán, hogy a kormányhatalom vegye kezébe a dolgot és létesitsen egy népfőiskolát, minden praktikus tudomány elsajátítására alkalmas felszereléssel és mintagazdasággal.

Amint mondottam írásom elején, a cél diktál itt az embernek s ha sorsa és szive belé is szól a dologba, azért végeredményben talán az is jobb, ha meglesz a népi Eötvös-kollégium, vagy a népi főiskola, mintha semmi sem lenne. Én ugyan nem tudok egész lelkesedésemmel melléje állani, mert nem a cél teljessége ez, hanem kezdet a cél érdekében. Esetleg sikerül, esetleg nem. Ha sikerül, félek attól, hogy nemcsak néhány „őstehetség" kiválasztására lesz alkalmas, hanem alkalmas lesz arra is, hogy bizonyos befolyásos csoportok és érdekszövetségesek, kik a népi felszabadulásnak mindig ellenségei lesznek, érvül használják fel arra, hogy: íme mindent megtettünk, kihalásztunk a népből minden tehetséget, felemeltük az egész müveletlen osztályt és részesévé tettük annak a sok jónak, amely pedig csak minket illetne meg!

Mondom, ettől félek. De akik ettől nem félnek, azok nem tehetnek jobbat, okosabbat és nemzetibbet, mintha ezt cselekszik.

Nekem fáj ugyan, az a nevelésből és jó értelemben mondott nemzetközi kulturából származó cinizmus, amely a Szerb Antal hozzászólásában a nép felé kicsendül. De nem nehéz félretenni itt az osztály-érzékenységet. Akkor pedig helyeslem Szerbnek azt a törekvését, hogy itt Magyarországon is, mint általában a nyugodt államokban, el kell tüntetni azt a különbséget, amely a középosztály és a magyar paraszt-osztály között fennáll. Helyes: el kell tüntetni. De hogyan? Mert ezt a különbséget nem lehet népi Eötvös-kollégiummal, sem népi főiskolával eltűntetni. Ezt csak úgy lehet eltüntetni, ahogy Veres Péter gondolja és irta abban a hozzászólásban, mely a nagy kérdés mélyére világított.

Mert nemcsak „őstehetségek"-ről van szó itten, akikben egyáltalában nem hiszek addig, amíg tehetséggé nem változnak. Hanem sokkal többről van szó: az egész népről. Arról is, aki nem a festészetben őstehetség, se nem a versírásban, hanem esetleg a mezőgazdaságban, a politikában, a szervezésben, a vallási kérdésekben, vagy akár a gyermek-nemzésben! Mindegyikre szükségünk van és egyformán. Mindegyikre, vagyis az egészre együtt.

A kultúra szerves összefüggésben van gazdasági állapottal, egészségügyi állapottal, erkölccsel és politikával. De a legszorosabb összefüggésben éppen a népnél van, ahol ködös gomolygásban lehet megtalálni az egészet.

S végül kérdem, inkább magamtól, mint mástól: vajjon érdemes-e megalkudni ebben a legnagyobb kérdésben? Bárhogy fontolgatom a dolgot s bármennyire engedékeny is próbálok lenni, csak azt mondhatom: megalkudni nem érdemes, de a maga felelősségére ám tegye meg az, aki biztos abban, hogy a végső célt, az egész osztálynak a felemelését, soha nem fogja szem elől téveszteni.

Diákok figyelem!

Rajztábla (negyedíves)	78 f.	4 iv kék csomagolópapir és címke	22 „
10 iv negyedíves rajzpapir	30 „	100 lapos (piszkozati) pepita füzet	25 „
Rajztömb-betét	98 „	100 lapos famentes pepita füzet	44 „
53 cm. fejes vonalzó	44 „		
Rézkörző	88 „		

E szenzációs olcsó áruházi árak mellett vevőinknek különböző összegű vételeknél értékes ajándékokat adunk.

Vásároljunk szaküzletben, mert itt mindent kapunk!

ROZSNYAI KÁROLY könyv, zenemű és antiquárium papirosztálya

BUDAPEST, Főüzlet: IV., Múzeum-körút 15. Fiók: V., Vilmos császár-út 44.

Állványok Lakdíszek **Selyemernyők**

Telefon: 34—4—57 **Schäffer Béláné** Erzsébet-körut 17 I. emelet

Tersánszky 77.:

BENEDEK PÉTER, FESTŐMŰVÉSZ

Valami ősi komikum van az elbizakodottság bünhődésében és a műveltségnek a gőgje az, ami a legtöbb kudarcot szenvedi. A vaskalapé, a farizeusságé és írástudósságé a jézusokkal szemben. Íme, itt van ez az ember, aki a látásnak, színnek, formának zsenije. Hát hol marad ennek az embernek megindító vonalaitól és színeitől a Picassok és Kokoschkák és más legnagyobb újak kieszelt naivsága. Nem is említve azt az eltévelyedést, amiben a legújabb piktura senyved és vele szemben azt az impotenciát, amelyben a mérsékelt fajtái stagnálnak.

Tessék! Ez a paraszt mutatja meg, hogy a tudat, in praxi, semmi. Hogy az, hogy tudom, hogy kell csinálni valamit, még nagyon messze áll attól, hogy csináljak is valamit. Az epigon idők legfőbb sajátsága pedig, amelyek készen kapnak ezer formát, ezer lehetőséget a kifejezésre, épp az, hogy el tudják hinni, hogy a megértés és nem a megérzés a mindenható.

Igaz, hogy az elképzelésemben, a művészet tevékenysége éppen a fordítottja a körülötte zajló életének. Nem akkor virul, mikor a maihoz hasonló idők zajlanak körülötte, hanem mikor minden a jólét fölöslegében tesped. Az ilyen kavargás, amilyen a háborúé volt és a háború utáni, lefokozza mindig a művészetek színvonalát, éppen azzal, hogy valami áldatlan gyakorlatiasság szellemét teszi úrrá a művészeteken is, amiknek éppen afféle élhetetlen önmagukértvalóság a lényegük.

Akik ilyenkor is elvonatkozva tudnak maradni az általános kapkodásban, azok bizony ilyen naiv lelkek, mint ez a Benedek Péter.

Ha arra gondolok, amit ennek az embernek a lelkéről, Bálint Jenő, a felfedezője révén és a saját levelein keresztül tudok, hát valahogy szégyenkezni jön magamban az úgynevezett kultúrán. Mert mit jelent ez? Valami torz realizálását az élet mélységes és csudálatos zürzavarának. Beskatulyázásokat s végeredményben az unalmat, annak a szuggeszciójával, hogy a dolgok végesek és kimeríthetőek. Tehát tényleg nem tetszik aztán véletlennek, legföllebb nevetni valónak, ahogy a kulturával át- és átitatott ember afféle szembekötődit akar játszani önmagával, nem akarja látni, amit lát és tudni, amit tud és raffinált kezek ákom-bákomokat rajzolnak és dekadens lírikusok gyermekien gügyögnek.

Mi szükség a raffináltságnak és dekadenciának aláereszkedni fölénye magaslatairól és felmerülni mélyeiből, mikor itt van egy ilyen Benedek Péter, aki mindent jobban tud. Csupán esetleg nem tudja, hogy tudja. Sőt még ez sem biztos, hogy nem tudja. Hiszen, aki elolvassa leveleit, érezheti, hogy

Nyugat, 1924. aug. 16.

ez az ember teljesen tisztában van nagyságával. Amit nem tud, csak az, hogy nem az igazi műveltségbe, hanem az úgynevezett átlagos intellektus világába nem képes belehelyezni magát.

Dehát édes istenem! Micsoda szánalmas tétova, zavar, dadogás ez az átlagos műveltség. Egy csomó szentnek tartott szokvánnyal való babrálás s valami örülete annak, hogy uniformizálja az élet szabad fordulatait.

Sőt, micsoda szokványokkal uniformizálja? Azokkal, amiket ilyen Benedek Péter-féle alakok hoztak frissen magukkal valaha, ismeretlen lélekzúgokból.

Itt vagyok már! Szóval az egyének. Bizony azok. Soha semmi másból nem lett semmi okos, mint abból, hogy egy ember egy időre ráhúzta szemét a körülötte levőkére, hogy aztán megint egy újabb jöjjön, aki ezt a varázslatot feloldja és ő maga csinálja előlről.

Hogy azonban a tömeg, amelynek ösztönében van valami ilyen furcsa eszelősségszerű, megérzi ezt, mi mutatja jobban, mint

művészetek

kal bensőbb és iraibb, mint amennyit a «Care selve» enyhülést árasztó nyugalmában kifejezhet. Lindbergben nincs semmi a természettől elszakadt modern élek nosztalgiájából. Az ő isteni primitivségének a természet nem problémája. Nem lelki regeneráció lehetősége az, amit a zöld világ nyújt neki, hanem határtalan eggyéforrás az univerzummal. Azok az erők, mivek saját ereiben lüktetnek, a természetben rokonritmussal találkoznak szabadon ömölnek őbeléje és őbelőle ki a végtelenbe: korlátlan szellemi nyagcsere. Ezt a töretlen egységet vegetációval és állattal, földekkel é felhőkkel, a zeneirodalomban talán Haydn érezte legmélyebben. Szeb fényképet Haydn természetköltészetéről aligha adott előadóművész, mint Lindberg, mikor két évvel ezelőtt az «Évszakok» Lucas-át énekelte nunk. Az első basszusáriában megkapó együgyűsége, jámbor életöröme, o'an megdöbbentő erővel állította elénk a szántó-vető parasztot, hogy szin alig hittük el, hogy egy világjáró, nagyműveltségű frakkos gentleman nekel a pódiumon. E sorok írója soha életében sem fogja elfelejteni az istállóba hazaballagó kövér szarvasmarhákról szóló pompás kis frázis zent butaságát, a kuruttyoló békát emlegető másfél taktus naiv örömét, agy a «vadászat» keresetlen humorát, a gyermeksziv egész mosolygó röme sugárzott belénk ebből a csodálatos művészből, de a második gyerekkornak, az agg Haydnnak borus rezignációja is, mikor kietlen, komor ngon megcsendült: Schon neiget sich das blasse Jahr.

Az a nagyszerű önfeledtség, töretlen naivitás és tiszta tárgyilagosság, amellyel Lindberg anyira közel kerül Haydnhoz, megnyitja az utat a népzenéhez is. Nehezebb feladatot, mint pódiumon népdalt énekelni, el

Benedek Péter lerajzolta József főherceget

„Mingyárt készen vagyok, már csak a medáliákat rajzolom . . ."

Benedek Péter Nemzeti Szalónbeli kiállításának megnyitásán történt:

— Szeretném lerajzolni a fenséges urat... — mondta Benedek Péter *József* főhercegnek.

— Mennyi idő alatt tudja elkészíteni a rajzot? — kérdezte a főherceg.

— Egy óra alatt, úgy gondolom, elkészülnék vele...

S Benedek Péter egy hét mulva már rajzolta is a főherceget.

*

Benedek Péter ott állt a főhercegi palotában és nézte József főherceget.

— Itt jó lesz? — kérdezte a főherceg és egy székre mutatott.

Benedek Péter rajza József főhercegről

— Jó. *De szeretném, ha csákót tenne a fejére a fenséges úr...*

A főherceg mosolygott.

— Szobában nem való a csákó. Talán *sapkában*... de inkább azt sem...

Benedek Péter beleegyezett.

— Vegyen a kezébe egy könyvet, mintha olvasna. — kérte a főherceget.

A főherceg felállt, hogy könyvet hozzon. S aztán helyet foglalt, belemélyedt könyvébe. A könyv fedelén ez állt: *Sabác.* Ezt jól megfigyelte Benedek Péter.

— Cigarettázik? — kérdezte a főherceg.

— *Nem dohányzom.* — felelt Benedek Péter s ő is helyet foglalt, keresztbe tett lábán nyugtatva a kifeszített papírt, amelyre *szénnel kezdte vázolni* József főherceget.

Csendben elmult az óra. Benedek Péter észre sem vette már, hogy főherceget rajzol. Bizony *nem lett készen.*

— Szeretném befejezni. — szólt, amikor a főherceg felállt és megnézte a rajzot.

— Nagyon hasonlít, — mondta a főherceg. — Egészen magamra ismerek... De most tovább nem ülhetek... hanem *majd eljön még egyszer*... addig itt hagyja a rajzot...

— Azt nem lehet...

— Miért nem?

— *A Bálint Jenő nagyságos úr látni akarja...*

— Jó, akkor vigye el s majd újra hozza magával...

Benedek Pétert a szárnysegédi hivatalban már kiállítva várta az új meghívó.

*

Néhány nap mulva ismét látogatást tett a főhercegnél, hogy az abbamaradt rajzot befejezze. A főherceg már várta. Benedek Péter nyomban munkához látott. A főherceg mingyárt a kezdetén megszólalt.

— Volt katona?

— Voltam. De a fronton nem. Egy piktor mellett dolgoztam, *egy szobafestőnél*... az is katona volt a kádernél... Úgy-e, fenséges úr, a háborúban lett volna mit festeni...

— Bizony. — szólt a főherceg — lett volna..

— Erős idegzet kellett ahoz, — szólt Benedek Péter.

— Bizony — felelt a főherceg — *erős idegzet kellett ahoz... én négy évig voltam a fronton...*

— Hogy eljár az idő — szólt rajzolgatva Benedek Péter — unja is már bizonyára fenség...

— Nem unom, csak dolgom van már...

— Már készen lennék, csak *ezek a medáliák vannak még hátra*... ezek megakasztottak az előhaladásban...

Aztán a »medáliákkal« is elkészült. Odavitte a rajzot József főherceghez, hogy nézze meg.

— Jó, nagyon jó, egy kicsit szigorú a tekintet, — szólt a főherceg.

— Ezt már *jobban kifejezni nem lehet szénnel*, — adta meg a felvilágosítást Benedek Péter. — *Színnel* jobban ki tudnám hozni. Nagy kedvem van hozzá, *szeretném megfesteni is*...

— Jó, fesse meg, de *hányszor kell majd ülni?*...

— Legkevesebb *háromszor, vagy négyszer* — felelt Benedek Péter.

Elbúcsúztak.

*

Lent, a szárnysegédi hivatalban nagy érdeklődéssel várták Benedek Pétert. Egy miniszteri tanácsos bemutatkozott neki. Gratulált a képhez...

Novembe'i románc

Irta: Kemény Simon

Vasárnap este hat óra és sötét van már a téren. Szokatlan november vége: nincsen se köd, se hideg. Ha sárgán is, a fák megtartották levelüknek felét. Nyakukon maradt a sok

a másikon a borbélylegény fésül egy finom urat. Sokáig lehet nézni, mert ez nagyon szép látnivaló és közben igen finoman szoríthatja a katona jobbkeze Boriska balkezét. Ábrándos bámulás közben a lány csak úgy maga elé mondja:

— Ha én az a borbélymester volnék, magának a képin selyem pemzlivel rózsaszappanyból de szép fehér habot tudnék keverni. Aztán olyan szép simán leszedném a beretvával a szakállát, mintha vajat kenynék... Maga tán azt nem is állná?

A katona odébb húzza a lányt.

— Ha enyém volna az a bót é, hát én kihajtanám mind a vevőket, aztán azt mondanám: válasszon Boriska. Aztán lehordanám mind a sok csipkét, meg a selymet, meg a bársonyt és felszabatnám magának.

— Aztán ha én lennék a gazda ott az arany és ezüst tárgyak, ékszerek és drágakövek üzletben, minden ujjára gyűrűt húznék Boriska. Függőt akasztanék a fülibe, meg aranyláncot a nyakába... Érteném én, csak az enyim volna.

Nézik a túlsó partot titokzatos gazdagságával, melynek meseszerűségével úgy állnak szemben, mint két kis gyerek. Csupa fájdalom és csupa édesség a két lélek, mintha egy tündér azért vágott volna késsel a szívükbe, hogy mézet csurgasson a sebbe.

A leány azonban hátat fordított a mesének s lassan indult a tér belseje felé, vele a legény.

— Ha én a Salgó igazgató úr szakácsnéja lennék ott az emeleten, magának de sok jó csibét sütnék... bort hozzá. Vagy tán a sört jobban is szereti, mint katona. Ott van csak főzés meg sütés, az egész ház szagos a zsirtól. Minálunk csak úgy egyszerűen főzünk, főzelék, meg tészta.

A honvéd nagyot nyelt a Salgó-ábránd után és a kelleténél sokkal hevesebb meggyőződéssel mondta:

— Étel, étel!

Boriska női ösztönét szúrta ennek a hangnak a tüskéje. Zavarában megállt, s úgy tett, mintha valami piszkot verne le a honvéd uniformisáról. Aztán megint elindultak, s nagy sóhajjal lendítette útra mondanivalóját.

— Ha én Zita volnék, némelyik közembert tisztté tenném.

A közhonvéd nagyot nevetett és vidáman átkapta Boriska derekát, hogy megcsókolja. A lány csodálkozva és megdöbbenve, mindkét karjának erejével ellökte magától.

Éppen akkor sétált arra egy rendőr.

A katona most már teljesen kijózanodva bajszát igazgatta.

— Ha én biztos úr lennék, magácskának mind a két kezére bilincset vernék, hogy ne tudjon ellökni, ha ölelni és csókolni akarom.

Boriska mind a két kezével zsebkendőjét szorongatta, s oldalán a katonával, az őszi ég csillagos lobogója alatt úgy ballagott kifelé a térről, mintha egyedül volna.

Gloria Swanson, akinek uj filmjét Afrikában, Németországban és Konstantinápolyban készitik el: a filmet Eric von Stroheim (jobbról) rendezi

Di Modugno Nardini, a párizsi olasz alkonzul gyilkosa, akit Párizsban most két évre itéltek. Jobbról: Barth Márta, aki mint Margit porosz hercegnő rengeteg szélhámosságot követett el: 2 évre itélték

UTAZÁS AZ EGYENLÍTŐ KÖRÜL

A RABSZOLGÁK ORSZÁGA

Irta: DEMETER ÖDÖN

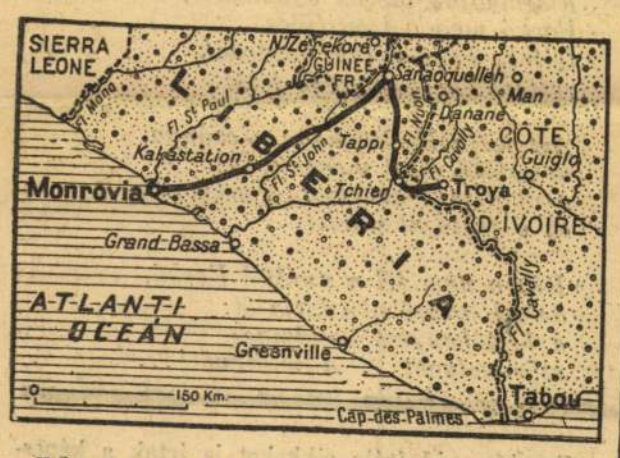

Ezt az utat járta be Demeter Ödön, a Pesti Napló munkatársa Libériában.

»Polgártársak, szavazzatok a Népfront jelöltjére!« — harsogják félméteres plakátbetűk Szenegál fővárosának fehérre meszelt házfalairól... »Első repülőgép, beszállás Darfur és Karthum felé!« — üvöltik a hangerősítők a bulawayoi repülőtéren... »Halló, halló, itt Johannesburg!« — recsegi a rádió a dar-es-salami éjszakában... »Tíz perc mulva indulás Abidzsán felé!« — kiáltja a dimbukrui állomás ébenfekete főnöke... »Használjon Z. hajkenőcsöt« — hirdetik a színes plehtáblák Man uccáin... »Délafrikai Kurír... Harmadik kiadás...« — rikácsolják az ujságárusok Lobito főterén. »Uraim és hölgyeim«, — szónokol az idegenvezető a híres Kruger-parkban — »jobbra látható egy hamisítatlan néger falu, balra az új anabaptista misszió és a statisztikai hivatal... Délután három óra tíz perckor látni fogjuk az oroszlánokat és ötkor elérkezünk a Krokodil-tóhoz...«

Ez Afrika 1937-ben...

Telve romantikával, illuziókkal, kalandos álmokkal és eddig soha nem érzett borzongásokat és emóciókat váró lázzal, hajózik az utazó Afrika kéklő partjai felé... A kiábrándulás kegyetlen. Ott, ahol valaha lomha elefántcsordák trombitálása reszkettette a papiruszok hajló leveleit, ma gőzdaruk láncainak csikorgása töri meg a csendet; ott, ahol valaha tömzsi bölények cserkésztek, ma amerikai autók gördülnek a makadámutakon; ott, ahol valaha fekete harcosok táncoltak a tűz körül a tam-tamok vad ütemére, ma divatos fox-trottok és tangók akkordjait kapja szárnyaira a szél; ott, ahol valaha a titokzatos Afrika áthatolhatatlan dzsungelje pihegett a trópusi ég izzó kupolája alatt, ma városokat, hidakat, műutakat, viaduktokat, kórházakat, kaszárnyákat és adóhivatalokat varázsol elő a nyugati civilizáció ezermérföldes csizmával járó óriása. *Afrika meghalt.* A sejtelmekkel, titkokkal, rettegésekkel és vad szenzációkkal telt világrész *egyszerű nyersanyagtárházzá vagy olcsó cirkuszi attrakcióvá züllött.* A zuluk králjaiban a dróthajú, csillogószemű lányok úgy mutatják az idegeneknek tetoválásukat, mint Mezőkövesden a matyó menyecskék a bokorugró szoknyákat; a cicerone ugyanolyan ezenytelen hangon darálja mondókáját a zanzibári romok előtt, mint a Foro Romano oszlopai alatt kerepelő kollégája; a dúsmellű berber táncosnők ugyanolyan kevés meggyőződéssel rezegtetik hasizmaikat, mint Dél-Európa tarantellát ropogtató balerinái. És az ál-tollakkal, álfegyverekkel, ál-karperecekkel és ál-zsiráffarkakkal díszített törzsfőnök ugyanolyan nyugtalansággal várja a borravalót, mintha nem is törzsfőnök, hanem hotelportás, főpincér vagy bártáncosnő volna...

A belga Kongó legeslegbelsejének törpe népektől lakott mélységeitől eltekintve, *egyetlen pontja van Afrikának,* amelyet Európának és Amerikának még nem sikerült civilizálni, szifilizálni, mértékhitelesíteni, újjáoltani és rendőrileg műtanbejárni. *Ez Libéria,* illetve Libériának belső, úgyszólván teljesen ismeretlen része. A feketeföldrésznek ezt az igazán feketén, vadon és szűzen maradt pontját akartam tanulmányozni, kikutatni és megismerni, mielőtt nekivágtam volna hosszú hónapokig tartó afrikai körutazásomnak...

*

A hajón természetesen mindenki tudta, hogy Libériába utazom. Én voltam az egyetlen Monroviában kiszálló utas...

— Nem baj, — mondta a kapitány — egy kis szerencsével talán megússza Libériát... — Vigyázzon a sárgalázra, a köztársaság tele van ezzel a betegséggel, — intett a hajóorvos, majd vigasztalásul hozzátette: — Csak kilencvenkilenc százaléka a sárgalázbetegeknek hal meg. Egy százaléka túléli... — Kár, hogy nem találkozunk többé az életben — mondta némi rezignációval hangjában a johannesburgi hölgy, akivel esténként a fedélzeten szoktam ülni... — Imádkozni fogok magáért, fiam. — fgérte az Aranypart ősz anglikán püspöke, akivel két héten át kitartóan és sikertelenül sakkoztam. Mikor lebocsátották a függőhidat, hogy beszállhassak a monroviai öbölben várakozó bárkába, meg voltam győződve, hogy soha többé nem látom viszont a jó öreg Európát...

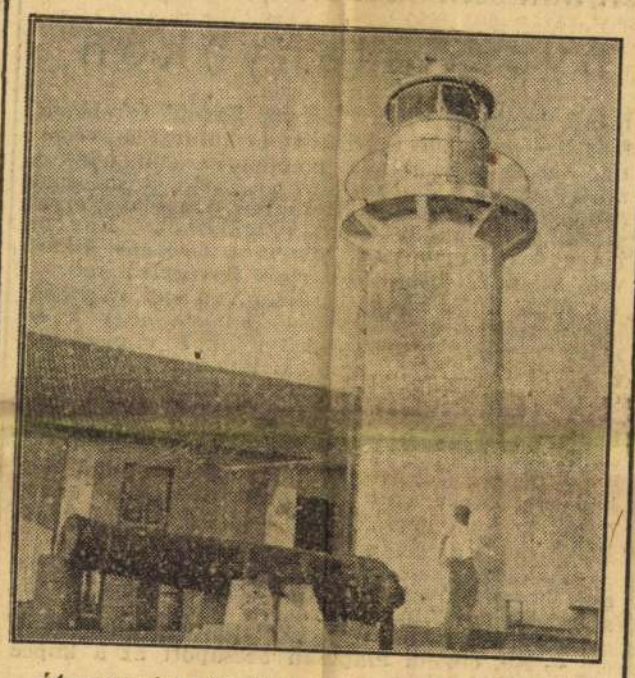

A monroviai világítótorony »partvédő üteg«-gel.

Libériának azért van olyan szörnyű rossz híre, mert — *nagyon kevesen ismerik.* Lévén ezenfelül Afrikának egyetlen darab földje, melyet feketék és *kizárólag feketék kormányoznak,* természetes, hogy a sötét világrészt lakó fehéremberek fantáziájában Libériának minden hibája bűnné, minden fogyatékossága gyógyíthatatlan nyavalyává, minden gyengesége groteszk komikummá torzul. Szenegálban azt mesélték nekem, hogy a libériai pénzügyminiszter minden Monroviában horgonyt vető hajót meglátogat és bélyegeket árul; Sierra Leonéban közölték velem, hogy a fekete köztársaság elnöke minden héten egyszer részt vesz a fétis-imádók sötét orgiáiban; a Mauritániát lakó fehérek pedig lelkemre kötötték, hogy, ha a monroviai külügyminiszter kölcsönkérne tíz dollárt, ne adjak neki csak ötöt... Mindenki ennyit szokott adni!

Felesleges talán mondanom, hogy mindezekből a hiresztelésekből, pletykákból és mendemondákból semmi sem igaz. Libériában vannak csirkefogók, banditák, csempészek és orgyilkosok, de bár néhányszor körülhajóztam a földet, még egyetlen olyan országot sem ismertem, amelyet kizárólag angyalok laktak volna. A Libériát és általában Nyugat-Afrikát lakó angyalok száma feltünően alacsony, ez azonban még távolról sem jelenti azt, hogy akár politikai, akár társadalmi, akár erkölcsi szempontból a fekete köztársaság volna a világ legsötétebb helye. Ismerek évezredes kultúrával rendelkező országokat, ahol a legegyügyűbb mítoszokat ugyanolyan becsben tartják, mint Libériában; ismerek a civilizáció zenitjén fénylő társadalmi egységeket, melyeknek kebelében aránylag több tolvaj, orgazda, hamisító, nőkupec és lumpkapitalista garázdálkodik, mint a fekete köztársaságban; ami végül a civilizáció legegyszerűbb és legkézenfekvőbb megnyilvánulását illeti, egyike vagyok ama kevés embernek, aki aludtam Úszkübben és Monroviában... Monroviában volt kevesebb a poloska.

Libériát pontosan *kilencvenhét esztendővel ezelőtt* alapították az amerikai Emberbarátok Társaságának jóvoltából Afrikába visszatelepített néger rabszolgák. Néhány ócska ágyúval, néhány láda élelemmel, néhány tucat fetissel felszerelve érkezett meg az alig kétszáz főnyire rúgó fekete horda Nyugat-Afrikának eme úgyszólván megközelíthetetlen sarkába. A honalapítókra gigászi feladat várt. Mindenekelőtt meg kellett törniök a partot lakó autochton törzsek véres ellenállását, ki kellett irtaniok a tengerig nyúló őserdőket, meg kellett tisztítaniok a telepedésre kiválasztott vidéket a mindenfelé kószáló elefánt- és bölénycsordáktól, ki kellett szárítaniok a Szent János folyó völgyében párolgó miazmás mocsarakat és végül meg kellett védeniök magukat a spanyol, portugál, angol és francia kalandorok zsoldjában álló rabszolgakereskedőktől, akik ebben az időben a Bahr-el-Ghazal tikkadt szavannáitól a legendás kincsű Fuszer-partig és a Kilimandzsaro hófedte ormaitól a délafrikai kaktusz-dzsungelig a legállatibb kegyetlenséggel dúlták, razziázták, rabolták és véreztették a fekete világrészt...

A hazát kereső felszabadított amerikai rabszolgákat minden bizonnyal megfojtotta volna a nyugatafrikai őserdő könyörtelen ölelése, ha az Emberbarátok Társasága nem küldött volna velük olyan férfiakat, mint *Aschmun, Buchanan* vagy *Harper.* Csak az őskeresztények között lehet találni olyan tiszta, hivő, önzetlen, minden veszéllyel szembeszálló, félelmet és kétséget nem ismerő férfiakat, mint azok a szakállas, szélesvállú amerikaiak voltak, akik kilencvenhét évvel ezelőtt partraszállottak a Mesurado-fok szürke sziklái között. Nem kincseket jöttek keresni a Fuszer-partra; nem új területeket akartak foglalni zsákmányra és dicsőségre vágyó országok számára; még kalandokat se kerestek... Egyszerűen segíteni akartak néhány száz, vagy néhány ezer nyomorult négeren, akiknek hátán évszázadok óta csattogott a rabszolgatartók orrszarvúbőrből vágott korbácsa. És segítettek rajtuk. Azután meghaltak csendesen, egyszerűen és ismeretlenül, mint ahogy éltek, mert abban az időben néhány év alatt könyörtelenül el kellett hullania mindazoknak, akik Nyugat-Afrika gyilkos ege alatt, a *Fehér Ember Sírjának (White Mans*

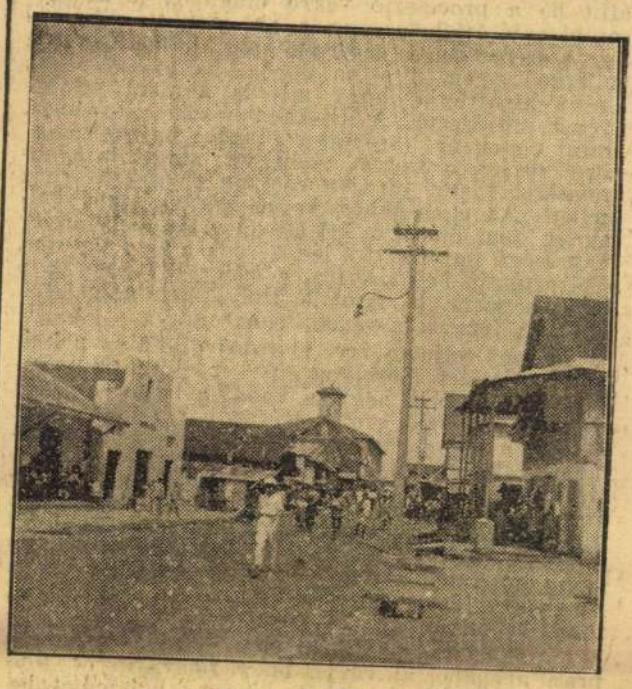

Monrovia főuccája.

Grave) elkeresztelt parton vetették meg lábukat...

Néhány évtized mulva a nagyhatalmak elismerték a fekete köztársaságot és a világháború másnapján Liberia belépett a Népszövetségbe. A Sierra Leone, Francia Guinea és az Elefántcsontpart között elterülő köztársaság területe körülbelül akkora, mint Magyarországé. Lakosainak számát a libériaiak három millióra, az amerikai kutatók két millióra, a franciák pedig — akiknek véleményével teljesen egyetértek — egy és fél millióra becsülik. Az Amerikából bevándorolt, úgynevezett civilizált négerek száma ötvenezer. A többi erdőt és dzsungelt lakó primitív őslakó. Az országot természetesen a civilizáltak kormányozzák, akiknek — néhány kivételtől eltekintve — sikerült megtörni a partvidéken uralkodó törzsfőnökök hatalmát.

A minisztereket a köztársasági elnök nevezi ki. A kormány tagjai a Monroviában székelő képviselőház és szenátus tagjainak sorából kerülnek ki. Néhány évvel ezelőtt Libéria nagyobb kölcsönt kapott a Népszövetségtől és azóta féltucat fehér tanácsadó működik a monroviai minisztériumokban. Az amerikai és angol tanácsadók megérkezése előtt megszavazott büdséből két tételt idézek: *Egészségügy — 500 dollár. Elnöki díszzenekar — 1500 dollár...*

Majdnem elfelejtettem... Libériában *titkosan szavaznak.* Mikor *Simpson* urat, Libéria külügyminiszterét megkérdeztem, hogy miért, azt válaszolta, hogy *nem is tudta, hogy másképpen is lehet szavazni...*

*

Következő cikkünk:
A fekete főváros...

Őstehetségek sanyaru sorsa a nagyvárosban

Pest, az őstehetségek Mekkája — Egy év alatt tízholdas tanyát szerezhet „aki művész" — Koszt, ruha és lakás a művészetért Inkább nyalogatom a tlasztert Pesten, mintsem hazamenjek kapálni

Elveszett emberek a nyomortanyákon

(Saját tudósítónktól.) A história rendszerint úgy kezdődik, hogy lenn valahol a keményéletű, kevéskenyerű alföldi faluban megjelenik a pesti doktor úr. Zsebében harminc igazolvány, szépenzengő pecsétes okirat arról, hogy ő a magyar kultúra érdekében tette lábát ebbe a szerencsés faluba, mert olvasta valahol a vármegyei lapban, hogy él itt egy öreg juhászbojtár vagy fiatal napszámoslegény, aki ősi művészetű köcsögöket formáz, szobrokat farag vagy képeket fest. Hát ezt az »embört« szeretné keblére ölelni.

Miután Csonka-Magyarország tizenhárom vármegyéjének egyetlen olyan falva sincs, ahol a lélek szépet tenni, ékeseket teremteni ne vágyakozna, hát csak természetes, hogy tudnak a drága vendégnek mutatni egy-egy ilyen csodabogarat. A józan magyar falu, ha külsőleg hangoskodóan le is nézi a festő, farigcsáló mesterkedést, amit ép ésszel nemigen űzhet szegény ember, hiszen *»haszon nélkül való«* — ilyenkor mégis büszke kicsit, látni kívánt szülöttére. Büszke a jegyző úr is, aki már látja a falu nevét a pesti ujságokban, büszke a tanító, mert hiszen elmondhatja, hogy nála pillantotta meg az illető őstehetség először Petőfi halálát, amit lemásolt ügyeskedőn s ezzel művésszé változott. Hát így állít be a processzió végre magához a megbámulni való őstehetséghez is, aki pirulva, szégyenkezve, szemérmesen szedi elő szép kis festményeit. A keze remeg, a szíve dobog, hangja elfullad, amint kisuttogja, hogy mit is ábrázol színes krétás művészete. A Riska tehenet ábrázolja, amint éppen az itatóvályu tükrébe hajtja rózsaszínű száját, a kedves vicinálist, amint integető szemeivel füstöt pipálva csoszog el a bakterház mellett. Az égen fehér, kerek bárányfelhők ballagnak templomjáró kettesével a borbélytányér fényességü nap felett s lenevetnek a zöld töltésre, a pirostetejű bakterházra, a sárga kis libákra, s János sógorra, ki mint bakter éppen nagyszerű zászlóját lengeti a remek vonat felé.

Mindez teljesen így, áhitatos dilettáns primitíven, a szívet mosolyogtató két dimenzió varázsában. A nap, a hegy, a vonat a bakter fejével egyenlő, a zászló arany csúcsa a máriakék eget böködi, a smaragdpirosvirágos fraangelicoi kis rét egylábú kacsái akkorák, mint maga a tisztelt MÁV-mozdony. Így látja ő, ilyen színesen azon az égi szemüvegen keresztül, ami mámorossá teszi, ha plajbászt fog kezébe. Nincs tér és nincs mélység, csak varázslat van, hogy az ő két kemény keze, tíz vastag ujja ilyen csodára képes. Az asszony azt véli, hogy Édes Jézus tett valami intést a dologban.

Mindezt csak sejti, ki nem mondja és most a pesti úriembertől várja, hogy felavassa őt, tőle, ki nagy szakértő lehet, hiszen balszemét behúnyva nézi a képeket. És a pesti úriember nem is várat sokat magára. Kimondja a szent igazságot, a nagy szentenciát:

— Megveri az Isten magát barátom, ha ezzel a nagy tehetséggel itt szárad tovább is falun. Hiszen Pesten arannyal mérik rőfjit vásznainak. Itthagyni mindent, megérti? Velem jön, én mintha kedves fiam volna, gondoskodom magáról...

Ami itt történik...

Feljönnek tehát expressz, a képekkel Budapestre.

A mecénás kioktatja az őstehetséget. Elsősorban a szerkesztőségeket kell képeivel végiglátogatni.

A szerkesztőségeket, ahol nem akad tollforgató, kit ne ütne szíven a látvány, ahogy a kemény, kunképű legény kedves, ünnepi feketében, fényesre suvickolt csizmával bemutatja művészetét. Azt nem lehet neki megmagyarázni, hogy a művészet más dolog, mint ez. Neki a mecénás azt mondta, hogy egy év mulva tízholdas tanyát szerezhet magának játszi pingálásból. Hogyne lenne ő igazi művész, hiszen a mecénás lakást vett ki, amit fizet. Neki csak festegetni kell.

Kinn, a Nürnberg uccában van egy ilyen őstehetségtanya. Három lépés hosszú, négy lépés széles egy-egy szobája. Az ablakok vigasztalan sötét pesti udvarra nyílnak. Sokszor látogattam el ide.

— Napi öt képet kell föstenem — dicsekedett boldogan egyikük. — Ő aztán eladja mindet.

— Maga mit kap?

— Sokat. Fizeti a lakást, az tíz pengő egy hónapra. Most vett egy öltözet ruhát, cipőt, inget, kalapot hozzá. Kosztot is fizet, dohányt is. Pénzt majd a hónap végin kapok.

A koszt: szalonna, tej, kenyér. A ruha az összes hozzávalóval nem kerülhetett harminc pengőnél többe a Teleki téren.

Egy hónap mulva ismét találkoztunk.

— No, engem alaposan becsapott az a kupec — mondja sötéten.

— Mi történt?

— Nem kell neki több kép. Állítólag nem akarok fejlődni. Amit festettem, azt levonta kosztra, rongyra és itthagyott egy fillér nélkül.

Sóhajt.

— Hát majd csak megleszek nélküle is. Laknak itt festők, akik azt mesélik, hogy minden nagy festő nyomorgott, nehezen élt. Az elején mindenkinél így van.

— Nem lenne talán jobb hazamenni?

— Haza? Hogy az egész falu ujjal mutogasson rám! A pesti »mívész«-re. Már én bizony nem megyek a falumba vissza, csak ha teli leszek gubával. Inkább Pesten a flasztert nyalom, de nem kapálok többé.

Akik beérkeztek...

Tény, hogy azok közt, akik ilyen keservesen jártak, nem igen lehetne egy új Benedek Pétert felfedezni. Az igazi tehetség rátalál az igazi mecénásokra is. El Pesten egy ismertnevű ujságíró, aki a legrégebben foglalkozik az őstehetségek problémájával. De az ő keze alatt csak az igazán értékes matéria marad meg. Akik nála »befutnak«, azok többé-kevésbé *árat* tudnak kapni képeikért. Persze őket is befolyásolni kellene, hogy ne akarjanak ezentúl kizárólag őstehetség-mivoltukból megélni. De ez reménytelen dolog. Amint egy képük aranykeretbe kerül, mámorosabbak a lángba hulló pillénél is. Beszélgettem egyikükkel, aki *asztalos* volt. Szószerint idézem életvallomását.

— Én már az asztalosműhelyben, ahol inas voltam, rajzolgattam. Megéreztem, hogy nem való vagyok a büdös, enyves műhelybe, az ostoba, goromba inasok közé. Finomabb volt a lelkem, mint nekik. Gúnyoltak és csúfoltak is ezért, de én csak kitartottam, hogy művész leszek. Nagyon nehezen felszabadultam, de mindenütt rossz fizetést adtak. Egy művészhajlamu nem kellett nekik. Egyszer a mester, mert elrontottam egy szekrényt, úgy a szájamra vágott, hogy két fogam kitört. Akkor otthagytam a szakmát és azóta csak a művészetnek akarok élni...

Egy kárpitossegéd: *Én megvallom, ha az uccán találkozom régi barátaimmal, bizony félrefordítom a fejem. Utálom én őket, nem értenek meg engem. — Miért növesztesz szakállt meg hosszú hajat?* — kérdik és szemembe vigyorognak. Persze én lenézem őket.

Susztersegéd (róla cikkeket is írtak a képeslapok): A nagy művészek, akik ezreket keresnek, hamis kufárok. Nekem a művészet a lelkem mélyiből fakad.

— Kit tart művésznek?

— Aki iskola nélkül is fest. Vagy ír. Mint Ady Endre. A szívéből. A nagy zseniktől nem kérnek iskolai bizonyítványt. Hallottam arról a *Gaginról* (!), aki míg élt nyomorgott s halála után ezreket értek a képei. Nem baj, hogy nyomorgok. Különben is más dolog; ha az ember mint művész nyomorog, mintha suszterként gürcölne...

Elteszik a prospektust, ahol nevük nyomtatva van. Éjjel azt nézik, nappal azt mutogatják mindenkinek. És inkább éhenhalnak, ha sehol se állnak már szóba velük, de a szakmába vissza soha nem mennek. Párnapos dicsőségük egész további keserves életükre ember- és tehetséggyűlölővé teszik őket. Még élnek valahogy könyöradományokból, aztán összekerülnek az alvilág figuráival, ahonnan az út majdnem mindig a lejtőre vezet.

Az élelmesebbek nem züllenek el.

A faluról hozott tisztesség annyira él bennük, hogy a legkomiszabb nélkülözést, megalázásokat vállalják, csakhogy Pesten maradhassanak. Kis színes levelezőlapokat festenek, éjszakánként a vendéglőket járják. Tíz-húsz fillérért rajzolnak is. És lerongyolódva, félve, fátyolos, zavaros pillantással mennek vasárnapról vasárnapra a múzeumba, hogy talán mégis elleshetik: mi a titka a pénzre váltható művészetnek.

De ha a falu és az öngyilkosság között kell választaniok, inkább az utóbbit választják.

Epilógus

Egy ilyen festő őstehetség, amikor kétségbeesve látta, hogy festményei érthetetlenül sehol sem kellenek, — írni kezdett. Álművészek, kelekótya dilettáns éhenvesző önzsenik biztatták, hogy írjon csak, ne csüggedjen. Három hónapig írt egy regényt napi tíz órán keresztül, miközben hagymán, kenyéren és vizen élt és combjai felsebesedtek az üléstől. A regény ötszáz, ceruzával teliszántott írkaoldalt tett ki. És így kezdődött:

»Mikor én megéreztem, hogy nem vagyok a parasztok közé való, elszöktem a falunkból. Jártam az országutakat és a természet szűz ölében aludtam éjszaka. Óh, a keblem teli volt nagy ábrándokkal. De a szemem sokszor könnyekkel telt meg, mert arra gondoltam, hogy kis Boriskám másnak lesz hitvese. Ám, aki nagy tetteket akar véghezvinni, aztat a végzet erre-arra lökdösi, de neki nem szabad elcsüggednie. Hát én sem csüggedek el. A magyar nép vitéz nép az én vérem is vitézi...«

Végigrohanta vele az összes könyvkiadó vállalatokat. Egyik helyen egy nyugalmazott erdőtanácsos ajánlólevelével jelentkezett, aki azt írta: »Szerintem ez a parasztember egy új Petőfi Sándor és Jókai Mór együttvéve...«

Nadrágos úriember írta ezt. Tanácsos úr. Hát csoda, ha a szerencsétlen belezavarodik, mániákusa lesz önmagának? És így megy ez tucatnyi esetben. Képekkel házalnak félig tébolyultan, kétségbeesetten. Képekkel házalnak félig tébolyultan, képekkel, amelyeken ott van megfestve a földgömb, felette egy ördög, vagy villámot sujtó kéz. Zavarosabbnál zavarosabb szimbólikus, világmegváltó művek születnek, mint az őstehetségi állapot utolsó felvillanásai.

Valamit tenni kellene ezekért a veszendő lelkekért. Ellenőrzés alá kellene helyezni a szörnyű őstehetség-kufárkodást, inváziót, amelyen száz és száz munkaképes, ép, fiatal teremtés megy tönkre. Ha egy művész — aki akadémiákat végzett, száz tárlaton vett részt, s mint pedagógus is működik — szót emel ebben az ügyben, a műkedvelő folkloristák, őstehetségkutatók lehurrogják, irígységgel vádolják. Tehát nincs más hátra, tétlenül kell nézni ezt a lélekrontást. És aki nem bírja szívvel, tehetlenül csak a szemét, fülét zárhatja le.

Gyö gy László.

Ferkó meg a nyúl

Irta: ERDÉLYI JÓZSEF

Mikor először látott nyulat
a kis Ferkó a kert alatt,
úgy megijedt a szörnyetegtől,
hogy — vesd el magad! — elszaladt.

Úgy félt a nyúl két nagy fülétől. —
Nem tudta hogy hegyezgeti:
azt hitte Ferkó, azt képzelte,
hogy őt a nyúl fenyegeti...

Elszaladtak biz ők egymástól,
Ferkó meg a tapsifüles,
féltek, hogy a találkozásnak
rettenetes rossz vége lessz.

Azt hitte Ferkó, hogy a csúnya,
nagyfülü állat megeszi.
a nyúl meg azt, hogy Ferkó már is
az ő fajtáját üldözi...

Régen nem fél a nyúltól Ferkó,
de fél a nyúl, ha látja őt:
a kétlábonjáró hatalmas
szörnyeteget... A nyúlevőt!...